

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198722

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP-731-28-4-51-10,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. K 928
1K46A

Accession No. G-K.148

Author R Narasimha Charya

Title Karnataka Kavicharite Nr-II

This book should be returned on or before the date last marked below

21 OCT 1983

 ~~Text Book~~

Karnataka Kavi Charite.

ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ.

Volume II

(From the 15th Century to the end of the 17th)

ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ

(15 ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ 17 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ)

By

Praktana Vimarsa Vichakshana, Rao Bahadur

R. Narasimhacharya, M. A., M. R. A. S.

Honorary Correspondent of the Government of India

Archaeological Department

Director of Archaeological Researches in Mysore,

Author of

Karnataka Kavi Charite' Volume I, 'Vatimanjari

Parts I and II, 'Vagegadalu' &c.

BANGALORE

Printed at the City Press

1919

Copyright Registered]

Dedicated
By Gracious Permission
to
His Highness
His Krishna Raya Chavara Bahadur
G. G. S. S. S. B. C.,
Maharaja of Mysore.

ಈ ಸಂಪುಟವು
ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಾಹಾ ಪ್ರಭುಗಳಾದ
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಬಹಾದುರ್
ಜಿ ಸಿ. ಎಸ್. ಐ., ಜಿ. ಬಿ. ಇ.
ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ
ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ವಜೆದು
ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

Contents

I ವಿಷಯಸೂಚಿಕೆ.

POETS

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಗಳ ವರ್ಣಾನು
ಕ್ರಮವಾದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಅಚರಾಜ	1104	12	ಅವ್ಯುತಿಮುರಿಸಯ		
ಅಚ್ಯುತದಾಸ	ಸು 1650	411	ನಾಪ್ಪಯ್ಯ	ಸು 1590	313
ಅಣ್ಣಾಜಿ	„ 1600	334	ಈಶ್ವರಕವಿ	„ 1500	150
ಅದ್ವೈತಕವಿ	„ 1580	305	ಉಷ್ಣೇಶ	„ 1550	259
ಅದ್ವೈತಾನಂದ	„ 1700	554	ಉತ್ತರದೇಶದ		
ಅನ್ನದಾನಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ			ಬಸವಲಿಂಗದೇವ	„ 1600	321
ಜುನಾಚಾರ್ಯ	„ 1650	440	ಎಮ್ಮೆಯವ	1543	233
ಅಭಿನವಚಂದ್ರ	„ 1400	37	ಎರತನೆಯ ಬೆನ್ನ		
ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದ	1533	227	ಬರವ	ಸು 1500	163
ಅವ್ಯುತನಂದಿ	ಸು 1300	33	ಎಳೆವಲೆಯ ಗುರು		
ಅರ್ಕದ್ವಾಸ	„ 1650	415	ಶಾಂತದೇವ	„ 1565	298
ಅಚಣ್ಣ	„ 1195	21	ಓದುವಗಿರಿಯ	„ 1525	207
ಅದಿಯಪ್ಪ	„ 1650	414	ಕಂಪಿರಂಜಯ್ಯ	„ 1500	294
ಅದಿಯಪ್ಪ	„ 1700	555	ಕನಕಚಂದ್ರ	„ 1300	34
ಅನಂದಬಸವಲಿಂಗ			ಕನಕದಾಸ	„ 1550	237
ಕವಯೋಗಿ	„ 1500	146	ಕರಸ್ತುಲದನಾಥ		
ಆಯತವರ್ಣ	„ 1400	38	ದೇವ	„ 1430	69
ಅವ್ಯುತಿ ತೋಟ			ಕಲ್ಲವರದ ಪ್ರಭು		
ದಯ್ಯ	„ 1530	226	ದೇವ	„ 1430	61
			ಕಲ್ಲರಸ	„ 1450	93

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ	1439	84	ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲ		
ಕಲ್ಯಾಣದಸ್ವಾಮಿ ಸು	1500	172	ಣಾರ್ಥ	1513	191
ಕವಿಪುಷ್ಪಣಾಂಕ			ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣ ಸು.	1475	101
ಪಂಡಿತ	„ 1380	36	ಗುಮ್ಮಟಾಚ್ಯ	„ 1500	169
ಕವಿಮಲ್ಲ	„ 1400	41	ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ		
ಕವಿನಾಡಣ್ಣ	„ 1650	433	ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ	„ 1480	127
ಕವಿಲಿಂಗ	„ 1490	137	ಗುರುದೇವ	„ 1350	34
ಕವಿವಿಘ್ನಲ	„ 1600	331	ಗುರುನಂಜ	„ 1500	167
ಕಾರುಗಹಳ್ಳಿ ಶಾಂ			ಗುರುಪ್ರಸಾದ	„ 1650	424
ತಯ್ಯ	„ 1700	532	ಗುರುಬಸವ	„ 1430	74
ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯ			ಗುರುಲಿಂಗವಿಘ್ನ	„ 1550	261
ನಾಜುಂಡ	„ 1550	265	ಗೋವಿಂದ	„ 1650	394
ಕುಂತಿ	„ 1500	174	ಚಾಪ್ರಕವಿ	„ 1430	81
ಕುಮಾರಚೆನ್ನಬಸವ,	1550	254	ಚಾದ್ರಕೀರ್ತಿ	„ 1400	39
ಕುಮಾರಬುಕನಾಥ	„ 1430	56	ಚಾದ್ರಪಟ್ಟ	„ 1000	3
ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ	„ 1500	141	ಚಂದ್ರಮ	1645	371
ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ	„ 1430	64	ಚಂದ್ರಮ ಸು	1650	422
ಕೃಷ್ಣ	„ 1700	540	ಚಾದ್ರಕೇಖರ	„ 1700	526
ಕೃಷ್ಣಸರ್ಮ	„ 1700	528	ಚತುರಾಚ್ಯಮೊ		
ಕೊಂಡಗೂಳಿ			ಮೈರಸ	„ 1450	92
ಕೇಶಿರಾಜ	„ 1160	19	ಚತುರ್ಮುಖಮೊ		
ಕೋಟೇಶ್ವರ	„ 1500	145	ಮೈರಸ	„ 1500	138
ಗಂಗ	„ 1650	423	ಚವುಂಡಿ	„ 1500	174
ಗಂಗಾಧರ	„ 1550	270	ಚಾಕರಾಜ	„ 1500	173
ಗಂಗಾಪರಾಚಾರ್ಯ	„ 1470	97	ಚಾಟುವಿರಲನಾಥ	„ 1530	222
ಗಜಾನಕುಸ	„ 1000	3	ಚಾಟುರಸ	„ 1430	59
ಗಣಪಸಿವೀರಣ್ಣ	„ 1600	346	ಚಾಮರಾಜ	1617	
ಗುಣಚಾದ್ರ	„ 1650	416		-37	359
ಗುಣನರ್ಮ I	„ 900	1	ಚಾಮಯ್ಯ ಸು.	1700	535

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ	1672		ತಿರುಮಲಾರ್ಯ	1645	
	-1704	455		-1706	461
ಚಿಕ್ಕರಸ	ಸು 1680	513	ತಿರುಮಲೆವೈದ್ಯ	ಸು. 1650	393
ಚಿಕ್ಕ ಪಾಪಾಪ್ಪಯ್ಯ	1672	467	ತೆರಕಣಾಂಬಿ		
ಬಿಡಾನಂದಕವಿ	ಸು 1680	508	ಬೊಮ್ಮರಸ	,, 1485	128
ಬೆನ್ನಕವಿ	,, 1600	346	ತೋಂಬದಸಿವ್ವೇ		
ಬೆನ್ನಣ	,, 1650	432	ಶ್ವರ	,, 1470	97
ಬೆನ್ನಪ್ಪ	,, 1650	440	ದಿವಾಕರಣಾಂಬಿ	1052	7
ಬೆನ್ನಬಸವಾಂಕ	,, 1550	234	ದೇವರಾಜ	ಸು. 1410	43
ಬೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	,, 1500	294	ದೇವರಸ	,, 1650	391
ಬೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ	,, 1700	543	ದೇವರಸ	,, 1700	558
ಬೆನ್ನರಾಜ	,, 1570	300	ದೇವರಾಚಾರ್ಯ	,, 1650	379
ಬೆನ್ನವೀರ	,, 1500	169	ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ	,, 1200	24
ಬೆನ್ನವೀರಣ್ಣ			ದೇವೋತ್ತಮ	,, 1600	330
ಚೆರು	,, 1650	429	ದೃವಜ್ಞವಲ್ಲಭ	,, 1700	558
ಬೆನ್ನವೃಷಭ	,, 1700	556	ದೊಡ್ಡಣಾಂಕ	1578	303
ಬೆನ್ನಿಗ	,, 1700	530	ದೊಡ್ಡತಿಮ್ಮದಾಸ	ಸು 1700	553
ಬೇರಮಾಂಕ	1526	208	ದೊಡ್ಡಯ್ಯ	,, 1550	251
ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ	ಸು. 1430	57	ದೊಡ್ಡಮಡಹುರಿ		
ಜಕ್ಕಭೂಪಾಲ	,, 1620	361	ಸ್ವಾಮಿ	,, 1650	428
ಜಗದ್ವಿಠಲೋಮ			ಧರಣಿಸಿಡಿತಿ	,, 1650	417
ನಾಥ	,, 1150	15	ಧರಣೋಜ	1424	49
ಜಿವದೇವಣ್ಣ	1444	86	ನಂಜ	ಸು 1700	549
ತಿಮ್ಮ	ಸು 1600	320	ನಂಜಣಾರ್ಯ	,, 1650	438
ತಿಮ್ಮಕವಿ	1677	492	ನಂಜನಾಥ ಸೂಪಾಲ	,, 1700	559
ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿ	ಸು 1510	189	ನಂಜುಂಡ	,, 1525	202
ತಿಮ್ಮರಸ	,, 1650	408	ನಂಜೀಶಕವಿ	,, 1650	388
ತಿಮ್ಮರಸ	,, 1700	547	ನರಸಾರ್ಯ	,, 1600	562
ತಿರುಮಲ ಸಿದ್ಧ	,, 1600	317	ನರಸಿಂಹ	,, 1650	435

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ನರಹರಿ	ಸು. 1650	401	ಪರಮಭಕ್ತ	ಸು. 1700	539
ನರಹರಿತೀರ್ಥ	1281	32	ಪರ್ವತದೇವ	1578	304
ನಾಗರಸ	ಸು. 1650	406	ಪರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ	ಸು. 1650	397
ನಾಗರಾಜ	1331	34	ಪಾಯಣಮುನಿ	1606	353
ನಾಗವ	ಸು. 1700	536	ಪಾಯಣ ಪ್ರತಿ	ಸು. 1600	332
ನಾರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ	,, 1570	300	ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣಮ	,, 1195	23
ನಾರಾಯಣಕವಿ	,, 1450	95	ಪುರಂದರದಾಸ	,, 1540	232
ನೀಕಲ	,, 1700	560	ವೆಮ್ಮಿ ಸೆಟ್ಟಿ	,, 1650	427
ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ	,, 1500	153	ಪ್ರಧಾನಿ ತಿರುಮ		
ನಿರಾಲಂಬಕರಣ	,, 1700	561	ಲಾರ್ಡ್	,, 1600	326
ನಿಲಕಂಠಕವಿ			ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ	,, 1300	34
ಬಾರ್ಡ್	,, 1400	42	ಪ್ರಭುಗ	,, 1520	200
ನಿಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ	,, 1485	133	ಪ್ರಾಸಭೂಷಣ	,, 1650	427
ನಿಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯ	,, 1500	168	ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ	,, 1430	80
ನೂತನಾಗಚಂದ್ರ	,, 1659	420	ಬಸವ	,, 1160	18
ನೇಮಣ್ಣ	1559	281	ಬಸವ	,, 1550	269
ನೇಮಿಪ್ರತಿ	ಸು. 1650	439	ಬಸವ	,, 1700	552
ಪಂಚಬಾಣ	1614	351	ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕ	,, 1700	558
ಪಂಡಿತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	1687	517	ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ	,, 1700	538
ಪದ್ಮಗುಂಬಳ ಸಿದ್ಧ			ಬಸವಲಿಂಗ	1611	353
ಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ	ಸು. 1700	532	ಬಸವಲಿಂಗಕವಿ	1679	500
ಕತ್ತಿಯಣ್ಣ	,, 1700	557	ಬಸವಾಂಕ	ಸು. 1550	261
ಪದ್ಮಕವಿ	1528	212	ಬಸವಾರಾಧ್ಯ	,, 1700	557
ಪದ್ಮಣಪಂಡಿತ	1627	368	ಬಸವೇಶ	,, 1600	344
ಪದ್ಮನಾಭ	ಸು. 1680	514	ಬಾಚರಸ	,, 1500	171
ಪದ್ಮಪ್ರಭ	,, 1300	33	ಬಾಯಣಾಚಾರ್ಯ	1410	562
ಪದ್ಮರಸ	1599	314	ಬಾಲಚಂದ್ರ	1273	31
ಕರಂಜೋಗತಿಯತಿ	ಸು. 1450	93	ಬಾಲಚಂದ್ರಕವಿ		
			ಕಂದರ್ಪ	1204	25

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಬಾಹುಬಲಿ	ಸು. 1550	237	ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ	ಸು. 1125	13
ಬಾಹುಬಲಿಕಂಡಿತ	1352	35	ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕದೇವ	1604	348
ಬಿರುದಗಳು	ಸು. 1500	175	ಭಾರತೀಂಜ	1648	373
ಕನ್ನಡಜಾಣ	175		ಭಾಸ್ಕರ	1424	47
ಗುಣರತ್ನ	176		ಭಾಸ್ಕರ	ಸು. 1550	375
ಚಂದನತಿಲಕ	570		ಭೀಮಕವಿ	1369	36
ಚೂಡಾರತ್ನ	176		ಮಂಗರಸ	1508	179
ಬಲ್ಲವರರಸ	177		ಮಂಚಯ್ಯ	ಸು. 1650	440
ಬುಧಜನಮಿತ್ರ	177		ಮಗ್ಗಯಮಾಯಿದೇವ	1430	70
ಭೂಭುಜರತ್ನ	177		ಮನಸಿಜ	1000	3
ವರಕವಿಚಂದ್ರ	570		ಮರಿರಾಜವೆಟ್ಟೇಶ	1650	399
ವಾಣೀಮುಕುರ	571		ಮರುಳುಸಿದ್ಧ	1700	530
ವಿದಗಲಲಾಮ	177		ಎರುಳುಸಿದ್ಧೇಶ	1650	433
ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನ	177		ಮಲ್ಲಣ್ಣ	1413	46
ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ	177		ಮಲ್ಲರಸ	ಸು. 1680	510
ಸುರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕ	178		ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	1245	26
ಸುಕನಿಕಂತಾಭರಣ	178		ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	1600	345
ಸುಕವಿಕರ್ಣಾಭರಣ	571		ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	1678	498
ಸುಕವಿನಿಕರನಿಳಿಂಪ	178		ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ	1485	132
ಸುಗುಣಕಂತಾಭರಣ	178		ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ	1593	313
ಸುಗುಣಕರುಂಡ	178		ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ		
ಸುಗುಣರತ್ನಕರುಂಡ	178		ರಾಯ	ಸು. 1600	338
ಸುಜನಮನೋಜ	571		ಮಲ್ಲದೇವ	1104	12
ಚಿಂಗಳೂರು ಮುದ್ದ			ಮಲ್ಲ	ಸು. 1650	431
ವೀರಸ್ವಾಮಿ	ಸು. 1700	531	ಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿ	1550	293
ಬೋಬೆಯಲಕ್ಕ	1538	231	ಮಹಾದೇವ	1650	435
ಚೊಪ್ಪಣಪಂಡಿತ	ಸು. 1180	21	ಮಹಾಲಿಂಗದೇವ	1425	50
ಬೊಮ್ಮರಸ	1450	88	ಮಾಘಾಣಂದಿ	1260	30
ಬ್ರಹ್ಮಕವಿ	1600	341	ಮಾಧವ	1500	164

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಮಾಧವವೇವ	ಸು. 1650	415	ರಾಮೇಂದ್ರ	ಸು. 1550	268
ಮುಪ್ಪಿನಪ್ಪ	,, 1700	555	ಲಕ್ಷ್ಮಣದಾಶೇಶ	1428	53
ಮುಮ್ಮಡಿಹಮ್ಮ	,, 1665	450	ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂಕ	ಸು. 1500	172
ಮುರಿಗೆದೇಶಿಕೇಂದ್ರ	,, 1550	291	ಲಕ್ಷ್ಮಯ್ಯ	,, 1700	535
ಮುರಿಗೆಯಾಳಾಂತ			ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ	,, 1700	522
ನೀರ	,, 1530	212	ಲಿಂಗ	,, 1550	256
ಮಾಕ್ತಿಕಕವಿ	,, 1120	12	ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿ	,, 1530	215
ಯಾಕೇಶಿಕೇಶಿ	,, 1500	172	ವಚನಕಾರರು	,, 1150	
ಯಾಕೇಶೇಂದ್ರ	,, 1300	33		1475	105
ಯೋಗೇಂದ್ರ	,, 1650	412	ಅಂಬಿಗರಚೌತಯ್ಯ	1160	110
ರಂಗನಾಥ	,, 1675	490	ಅಜಗಣ್ಣ	,, 1160	110
ರಂಗರಾಜ	,, 1650	449	ಅಮುಗಿವೇವಯ್ಯ	,, 1160	111
ರಂಗಾಚಾರ್ಯ	,, 1570	300	ಉರಿಲಿಂಗದೇವ	,, 1170	113
ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ	1557	274	ಉರಿಲಿಂಗಪ್ಪ	,, 1180	114
ರಾಘವಾಂಕ	ಸು. 1165	20	ಗಜೇಶನುರಾಜಯ್ಯ	1160	111
ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾ			ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ	,, 1160	112
ರಾಧ್ಯ	,, 1650	389	ಚೆನ್ನಬಸವ	,, 1160	105
ರಾಮ	1589	519	ನಿಜಗುಣವೇವ	,, 1160	111
ರಾಮಚಂದ್ರ	ಸು. 1625	357	ಪ್ರಸಾದೇವ	,, 1160	107
ರಾಮಚಂದ್ರ ಕವಿ	,, 1700	555	ಬಸವ	,, 1160	106
ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುರು			ಮದಿವಳನಾ		
ಶಿಷ್ಯ	,, 1550	260	ಚಯ್ಯ	,, 1160	109
ರಾಮುಪ್ಪಕ್ಕಾಚಂದ	,, 1700	543	ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ		
ರಾಮರ ರವಿರಾ			ಪಾತಿತ	,, 1160	110
ಪಾಕ್ಷ	1538	232	ಮಾಣವೇನಿಯಾಕ್ಕ	,, 1160	108
ರಾಮಸದಲಕ್ಷ್ಮೀ			ನೋಗಿಗಯ್ಯ	,, 1150	109
ಪತಿ	1652	450	ರಾಮನಾಥ	,, 1170	114
ಕುದ್ರ	ಸು. 1550	400	ರೇಕಣ್ಣ	,, 1170	113
ಕೇಚುಗ	,, 1500	174	ಸಂಗಯ್ಯ	,, 1200	115

ವಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಸಕಲೇಶನಾಮರಸ ಸು	115)	105	ವೀರಭದ್ರರಾಜ	ಸು. 153)	217
ಸಿದ್ಧರಾಮ	" 116)	108	ವೀರಭದ್ರರಾಜ	" 150)	343
ಸಿಮ್ಮಲಿಗಿಯ ಚೆನ್ನ			ಮೆಳಕವಿ	" 165)	404
ರಾಮ	" 117)	112	ಮೆಂಕಟಾರ್ಯಾಚಿಪ್ಪ	" 170)	545
ಸೊತ್ತಲೆಬಾಚರ ರ್ಕ	" 116)	107	ಮೆಂಕಯ್ಯಾರ್ಯ	" 165)	437
ಹೆಸರುತಿಯ			ಮೆಂಕಟಶರ್ಮ	1622	364
ದವು	1200		ಮೇಣುಗೋಪಾಲ		
	" 1475 ;	115	ವರಪ್ರಸಾದ	ಸು. 1680	506
ವಧ-ವನ	" 1600	316	ಮೈಕುಂದರಾಜ	" 168)	516
ವಾಸ್ತವ್ಯಕೀವೈಶಿಕ	" 115)	17	ಪ್ರಾಸರಾಯ	" 1525	206
ವಾದಿ ಕುಮಾರ			ತಂಕರವೇಷ	" 1620	361
ಚಂದ್ರ	" 110)	11	ಶರಣಕವಿ	" 1165	21
ವಾದಿರಾಜ	" 1570	301	ಶಾಂತಮಲ್ಲ	" 165)	390
ವಾರತೇಸೋಮ	" 1600	337	ಶಾಂತರಸ	" 1600	340
ವಿಜಯಣ್ಣ	1448	86	ಶಾಂತಲಿಂಗವೇಶಿಕ	1672	454
ವಿಜಯವೆಂಕಟ			ಶಾಂತವೀರವೇಶಿಕ ಸು.	165)	377
ರಮಣ	ಸು. 1700	554	ಶಾಂತವೈಷ್ಣವೇಶ	" 1700	551
ವಿಷ್ಣುಚಂದ	1455	96	ಶಾಂತಾಚಾರ್ಯ	1700	554
ವಿರಕ್ತತೋಟ			ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿಮಾನಿ	1519	200
ದಾರ್ಯ	ಸು. 1560	281	ಶಾಂತಿನಾಥ	1068	7
ವಿಠತಮಹಲಿಗ			ಶಾಂತೇಶ	1551	296
ದೇವ	" 1500	147	ಶಿವಲಿಂಗಯೋಗ	ಸು. 1700	559
ವಿರುಪರಾಜ	1519	148	ಶುಭಚಂದ್ರ	" 1200	25
ವಿರೂಪಾಕ್ಷ	ಸು 1600	347	ಶುಭಚಂದ್ರ	" 1500	172
ವಿರೂಪಾಕ್ಷರಂಜಿತ	1584	307	ಶೃಂಗಾರಕವಿ	" 1600	338
ವೀರಚರಚತಿ	ಸು. 165)	425	ಶೃಂಗಾರಕವಿಹಂಸ		
ವೀರಣಂದಿ	1153	18	ರಾಜ	" 1600	328
ವೀರಶಾರ್ಯ	ಸು. 1650	433	ಶೃಂಗಾರಮೃ	" 1685	516
ವೀರಣಾರಾಧ್ಯ	" 1650	429	ಶೇಷ	" 1650	438

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಶ್ಯಾಮಕುಂದಾ			ಸಹವಾಸಿ ನಿರೂಪ		
ಚಾರ್ಯ	ಸು. 700	1	ನಾವಧೂತ	ಸು. 1700	541
ಶ್ರೀಗಿರೀದ್ರ	,, 1430	69	ಸಾಂಧಶಿವಯೋಗಿ	,, 1480	128
ಶ್ರೀಧರದೇವ	,, 1500	166	ಸಾಳ್ವ	,, 1550	243
ಶ್ರೀಧರಾಂಕ	,, 1550	259	ಸಾಸಲಯ್ಯ	1654	441
ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ	1049	3	ಸಿಂಗರಾಜ	ಸು. 1680	503
ಶ್ರೀನಾಥ	ಸು. 1500	152	ಸಿಂಗರಾಜ	,, 1500	148
ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿ	,, 1700	550	ಸಿಂಹರಾಜ	,, 1650	421
ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ	,, 1500	152	ಸಿದ್ಧಪ್ಪ	,, 1700	551
ಶ್ರೀವಿಜಯದಂಡ			ಸಿದ್ಧ	,, 1700	556
ನಾಥ	,, 915	2	ಸಿದ್ಧ ಸಂಜಯತಿ	,, 1623	367
ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯ	,, 1700	557	ಸಿದ್ಧ ಸಂಜೇಶ	,, 1650	379
ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ	1567	299	ಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲೇಶ	,, 1650	437
ಮಹಾಕ್ಷರದೇವ	1655	442	ಸಿದ್ಧ ರಾಮ	,, 1160	19
ಸಂಗಮಸುಪ್ರಸಾದ ಸು. 1600	325		ಸಿದ್ಧ ಲಾಗಶಿವ		
ಸಂಪಾದನೆಯ			ಯೋಗಿ	,, 1600	322
ಗುರುಲಿಂಗದೇವ	,, 1670	453	ಸಿರಿನಾಮಧೇಯ	,, 1550	257
ಸಂಪಾದನೆಯ			ಸುಕುಮಾರಧಾರತಿ	,, 1550	267
ಜಿಷ್ಣುಜಿರ್ದೇವ	,, 1530	214	ಸುರಂಗಕವಿ	,, 1500	160
ಸಂಪಾದನೆಯ			ಸೂರ್ಯ	,, 1640	369
ಪರ್ವತೇಶ್ವರ	1698	520	ಸೋಮ	,, 1700	538
ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧ			ಸೋಮನಾಥ	,, 1650	412
ವೀರಣಾಚಾರ್ಯ	ಸು. 1600	324	ಸೋಮನಾಥಕವಿ	,, 1600	327
ಸಜಾನಂದಯೋಗಿ	,, 1530	222	ಸೋಮಶೇಖರಶಿವ		
ಸದಾಶಿವ	,, 1700	559	ಯೋಗಿ	,, 1700	527
ಸದಾಶಿವಯೋಗಿ	1554	271	ಸೋಸಲೆ ರೇವಣಾ		
ಸಪ್ತಣ್ಣ	ಸು. 1700	560	ಚಾರ್ಯ	1623	365
ಸರ್ವಜ್ಞ	,, 1700	532	ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗ		
ಸಹಜಾಚಂದ	1650	389	ಗೋಪ್ತರ	ಸು. 1480	125

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಹರೀಶ್ವರ	ಸು. 1'65	20	ಹಿರಿಯೂರರಂಗ	ಸು. 1650	407
ಹರೀಶ್ವರ	1600	351	ಹುಚ್ಚಣ್ಣ	1587	312
ಹಲಗ	ಸು. 1650	430	ಜೊನ್ನಮ್ಮ	ಸು. 1680	505

—0—

Contents

ವಿಷಯಸೂಚಿಕೆ

II Works

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಣಾಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಅಂತಃಕರಣಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365	ಅಪರಾಧಿಶೇಷರಚತಕ	277
ಅಕಾರಾದಿ ಮೈದ್ಯಸಿಘಂಟು	33	ಅಪ್ರತಿಮವೀರಚರಿತ	465
ಅಕ್ರೂರಬರಿತ್ರೆ	327	ಅಮರಕೋಶಟೀಕೆ	331
ಅಕ್ಷರಮಾಲಿಕಾಸಾಂಗತ್ಯ	486	ಅಮರಕ	45
ಅಖಂಡೇಶ್ವರವಚನ	561	ಅಮ್ಮನವರಚರಿತೆ	514
ಅನಾಮಯಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	31	ಅರುಣಪ್ರಸಾದ ಮೂವರ ತ್ರಿಪದಿ	157
ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ	85	ಅರ್ಧಪಂಚಕ	481
ಅನುಭವಶತಕ	551	ಆರ್ಥೇಂದುಮಾಳಶತಕ	170
ಅನುಭವಮುಕುರ	93	ಅವಧೂತಗೀತೆ	78
ಅನುಭವಸುದ್ರೆ	390	ಅಶ್ವವೈದ್ಯ	171
ಅನುಭವಾವ್ಯುಕ್ತ	491	ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ	37,367
ಅನುಭವಸಾರ	153	ಅಶ್ವನರಣಸೂತ್ರೋತ್ತರವಿಧಿ	20

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಅನ್ಯಾವರಣಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ	298	ಕಮಲಾಚಲ-ಸಾಹಾಸ್ಯ	471
ಅನ್ಯಾವರಣಸ್ತೋತ್ರ ಷಟ್ಪದ	168	ಕರಣಹಸುಗೆಯ ಟೀಕೆ	937
ಅಚರಣೆಯ ಸಂಬಂಧದ ವಚನ	214, 324	ಕರಸ್ತುಲದನಾಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆ	400
	555	ಕರಸ್ತುಲದನಾಗಿಯೇವತ್ತವಿಧಿ	69
ಆಚಾರಸಾರಟೀಕೆ	18	ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತಕಥೆ	326
ಆದಿತ್ಯ ಪುರಾಣ	260	ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ	15
ಆರಾಧ್ಯ ಚಾರಿತ್ರ	134	ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಮಂಜರಿ	286
ಇಷ್ಟಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರ	8	ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ	350
ಉಚಿತಕಥೆಗಳು	322	ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಕ್ಷೇಪನ	339
ಉತ್ತರರಾಮಾಯಣ	393, 412	ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ	76
ಉದ್ಭಟದೇವಚರಿತೆ	262	ಕವಿಕಂಠಮಾರ	370
ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿರವೇಕ್ಷಾ	484	ಕನಕಹೃದಯಬಂಧನ	151
ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರಶತಕ	220	ಕವಿಲಿಂಗನ ಪದ	137
ಉಮಾಸ್ತೋತ್ರ ಷಟ್ಪದಿ	168	ಕಾಮನಕಂಠ	85
ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ	52	ಕಾಮನ ಪದ	542
ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ ಷಟ್ಪದಿ	70	ಕಾಮನ ಪದ	542
ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲೀಟೀಕೆ	69	ಕಾಮಂದಕೀತಿ	184
ಏಕೋನವಿಂಶತಿಪ್ರಬಂಧ	214	ಕಾರಣಾಗಮದ ವಾರ್ಧಕ	172
ಐವುರೇಶ್ವರಶತಕ	73	ಕಾರ್ಕಳನ ಗುಪ್ತಾಕ್ಷೇಶ್ವರಚರಿತೆ	371
ಐರಾವತ	68	ಕಾರ್ತಿಕೇಶವನು ಸ್ತೋತ್ರ ಟೀಕೆ	25
ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜವಿಜಯ	371	ಕಾರ್ತಿಕೇಶವನು	234, 440, 559
ಕಂದಶತಕ	222	ಕಾರ್ತಿಕೇಶವನು	229
ಕನ್ನಡರತ್ನ ಕರಂಚಕ	38	ಕೀರ್ತನೆಗಳು	32, 152, 206, 233,
ಕಮೋತವಾಕ್ಯ	549		243, 280, 303, 359,
ಕಬ್ಬಿಗರ ಕೃಷಿ	216		516

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಕುಮಟಿರಾಮನ ಕಥೆ	423	ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಚಾರಿತ್ರ	439
ಕುಮಾರರಾಮಕಥೆ	201	ಗುರುಸ್ತೋತ್ರ ಪ್ರಪದಿಯ ಟೀಕೆ	397
ಕೃಷ್ಣಕರ್ಣಾವೃತ್ತ	540	ಗುರುಸ್ತೋತ್ರದ ಟೀಕೆ	295
ಕೃಷ್ಣಗೋಪೀಲಾಸ	516	ಘೋರಾಸುರಯುದ್ಧ	539
ಕೃಷ್ಣಚಾರಿತ್ರ	557	ಜಂದ್ರಪ್ರಭಾಸ್ತುತ	12
ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾಯ್ಯದಯ	437	ಜಂದ್ರಪ್ರಭಾಚರಿತೆ	3,252
ಕೇಶವಶತಕ	554	ಜಂದ್ರಪ್ರಭಾಚರೀದಿ	304
ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿ	560	ಜಂದ್ರಪ್ರಭಾಸ್ತುತಿ	17
ಕೈವಲ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿ	553	ಜತುರಾಚಾರ್ಯ ಪುರಾಣ	520
ಕೈವಲ್ಯಪದ್ಧತಿ	154	ಜತುರಾಸ್ಯಸಿಂಹಾಟು	72
ಕೊಡ್ಲಿಪ್ಪರು ಬಸ ಸ್ತೋತ್ರಪುರಾಣ	511	ಕೊಯನಭಾರತ	267
ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ	54	ಚಾರಿತ್ರಸಾರಟೀಕೆ	34
ಗಂಗೋದಯ	23	ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯ	457
ಗಗನತಾರಾಮಳಿ	541	ಚಿಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿ	464, 507
ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನ ಮಾಲೆ	101	ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯ	462
ಗಣನಪ್ರಭುನಾಮ	23	ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಸಾಂಗತ್ಯ	269
ಗಣಿತಸಾರ	122	ಚಿತ್ರಶತಕಸಾಂಗತ್ಯ	488
ಗೀತಗೋಪಾಲ	459	ಚಿಕ್ಕಯಚಿಂತಾಮಣಿ	421
ಗುರುದತ್ತಚರಿತೆ	392	ಜೊಡನಾಸ್ಥಾನ	201
ಗುರುಬಸವಾರ್ಯರ ವಚನ	74	ಜೆನ್ನ ಬಸವಪುರಾಣ	308
ಗುರುಬೋಧಾಮೃತ	147	ಜೆನ್ನ ಬಸವಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದಟೀಕೆ	163
ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರ ಚುಕ್ರೆ	427	ಜೆನ್ನ ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ಟೀಕೆ	2
ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಶತಕ	82	ಜೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶತಕ	295
ಗುರುರಗಲೆಯ ಟೀಕೆ	291	ಜೆನ್ನರಮಕಾವ್ಯ	209
ಗುರುರಾಜಾಚಾರ್ಯ	385	ಜೋಕಧ	338

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಜೋಳರಾಜಸಾಂಗತ್ಯ	257	ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಪುರಾತನರ ಜರಿತ್ರೆ	161
ಭಂಡಸ್ಸಾರ	416	ತುಲಸೀವಾಹಾತ್ಮ್ಯ	412
ಜಂಗಮರಗಳೆ	127	ಶೂರನೆಯರಾವಣಯುಗ	142
ಜನವತ್ಸ್ಯ	94	ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೀಶ್ವರನ ಪುರಾಣ	297
ಜಯನ್ಮಸಕಾವ್ಯ	180	ತ್ವೇಲೋಕ್ಯಜೂಡಾಮಣಿಸ್ತೋತ್ರ	13
ಜಾತಕತಿಲಕ	5	ದಶಗ್ರಂಥಮು ಟೀಕೆ	429
ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತೆ	564, 565	ದಶಾಂತರಜರಿತೆ	511
ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯ	81	ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ	87
ಜ್ಞಾನಭಾಸ್ವರಜರಿತೆ	281	ದಿವ್ಯಸೂರಿಜರಿತೆ	478
ಜಿನದತ್ತರಾಯಜರಿತೆ	514	ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಕಾವ್ಯ	544
ಜಿನಮುನಿತನಯ	9, 420	ದೇವೀಸ್ತೋತ್ರ	575
ಜಿನಸಂಹಿತಾಟೀಕೆ	11	ದೇವರಾಜೇಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ	535
ಜಿನಸ್ತುತಿ	85	ದೊಡ್ಡ ಪಡೆಕ್ಷರಸ್ವಾಮಿಯ ವಚನ	428
ಜೀವಂಧರಜರಿತೆ	17	ಧನ್ಯಕವಾಚರಜರಿತೆ	414
ಜೀವಂಧರಪಟ್ಟದಿ	146	ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣ	36
ಜೀವಂಧರಸಾಂಗತ್ಯ	131	ಧರ್ಮಶರ್ಮಾಭ್ಯುದಯಟೀಕೆ	4, 172
ಜೈಮಿನಿಭಾರತ	523	ನಂದಿಸೂಹಾತ್ಮ್ಯ	395
ತತ್ವತ್ರಯವಿವರಣ	557	ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರ	304, 433
ತತ್ವಭೇದಾಷ್ಟಕ	86	ನಮಕಾಸಮಕಟೀಕೆ	169
ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರವೃತ್ತಿ	7	ನರಸಿಂಗಲಿ	172, 416
ತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹಟೀಕೆ	440	ನರಸಿಂಹಚಾರಿತ್ರ	530
ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳೆಟೀಕೆ	489	ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿಯಹಾಡು	557
ತ್ರಿಪುರಸುಂದರೀಸ್ತೋತ್ರ	167	ನವರಸಾಲಂಕಾರ	321
ತ್ರಿಭುವನತಿಲಕ	198	ನಳಚರಿತ್ರೆ	241
ತ್ರಿಲೋಕಶತಕ	277	ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆ	289

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ನಾಗಲಿಂಗತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆ	398	ಸರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	159
ನಾನಾರ್ಥಕಂದ	347	ಸರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶತಾರಾವಳಿ	169
ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರ	331	ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮಶತಕ	535
ನಿಜದೀಪ್ತಿಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365	ಪಶ್ಚಿಮರಂಗವಾಹಾತ್ಮ್ಯ	485, 495
ನೀಕಲರ ವಚನ	560	ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸಾಂಗತ್ಯ	486
ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಿಕೆ	21	ಪಾದಸ್ತೋತ್ರ	324
ನೀತಿರತ್ನಾಭರಣ	438	ಪಾರ್ವತೀಯ ಸೋಪಾನ	556
ನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ	487	ಪಾರ್ವತೀಯ ಪಲ್ಲಭಶತಕ	219
ನುಲಿಯಜಂದಯ್ಯನ ಕಥೆ	556	ಪಾಲ್ಕುರಿ ಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣ	285
ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲ	57	ಸಿಂಗೇಯ ಶಾಸ್ತ್ರ	173
ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ	557	ಪುರಾತನರಗಳಿ	191
ನೇಮಿಜನೇಶಸಂಗತಿ	185	ಪುರುಷ ಮಹದಸಾಂಗತ್ಯ	487
ಪಂಚಪರಮೇಶ್ವರಿಗಳ ಬೊಲ್ಲಿ	31	ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತಟೀಕೆ	169
ಪಂಚೀಕರಣಪದಗಳು	337	ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕೃತಿಟೀಕೆ	11
ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರಟೀಕೆ	314	ಪ್ರಮಗೀತೆ	70
ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಶತಕ	408	ಪ್ರಭಂಜನಚರಿತೆ	183
ಪಟಹಸ್ತನ ಚರಿತೆ	555	ಪ್ರಭುದೇವರ ಟೀಕಿನ ವಚನ	56
ಪದಾರ್ಥಸಾರಟೀಕೆ	30	ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣ	351
ಪದ್ಮೀಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಳ	344	ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಂತ್ರಗೋಷ್ಠ್ಯದಟೀಕೆ	63
ಪದ್ಮಾವತೀಚರಿತೆ	515	ಪ್ರಭುನಟನತಾರಾವಳಿ	399
ಪದ್ಮಿನೀಕಲ್ಯಾಣ	517	ಪ್ರಭುಲಿಂಗಕಂದದ ಟೀಕೆ	398
ಪದ್ಯಗಣಸಹಸ್ರ ನಾಮ	553	ಪ್ರಭುಲಿಂಗದ ಕಂದ	212
ಪರಮಾಗಮಸಾರ	40	ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ	59
ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365	ಪ್ರಸಾದಚಾರಿತ್ರ	433
ಪರಮಾನುಭವ ಬೋಧೆ	156	ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಟೀಕೆ	554
ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ	155	ಪ್ರಸಾದಸಾಂಗತ್ಯ	431

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆ	530	ಭಾರತೀಶ್ವರಚರಿತೆ	278
ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆ	402	ಭಾಗವತ	223, 459
ಪ್ರಾಣನಾಥತತ್ವ	221	ಭಾಗವತಸಂಹಿತಾರ್ಥ	95
ಪ್ರಾಭುತ	1	ಭಾರತ	66, 225, 244, 459
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಟೀಕೆ	95	ಭಾರತಕಥಾಸಂಗ್ರಹ	361
ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಕಾವ್ಯ	305	ಭಾರತಕಾವ್ಯಾರ್ಥನಿರ್ಣಯಟೀಕೆ	303
ಬಸವಪುರಾಣಟೀಕೆ	314	ಭಾರತದ ಉತ್ತರಭಾಗ	190
ಬಸವಪುರಾಣದ ಪುರಾತನರಚರಿತೆ	256	ಭಾರತಸ್ತೋತ್ರ	550
ಬಸವರಾಜನ ಪವಾಡಗಳು	530	ಭಾವಹಿಂತಾರತ್ನ	193
ಬಸವರಾಜ ನಿಜಯ	446	ಭಾವಹಿಂತಾರತ್ನಟೀಕೆ	532
ಬಸವಶತಕ	379	ಭಾವರತ್ನಾಭರಣ	379
ಬಸವಸ್ತುತಿಸಂಚರತ್ನ	23	ಭಾವಾಕುಸುಮಮಂಜರಿ	543
ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ	19	ಬಿಕ್ಕಾಟನಕರಿತೆ	263
ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ	214	ಭುಜಬಲಿ ಚರಿತೆ	356
ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದ ಕಥಾಸಾಗರ	322	ಭೃಂಗಿದಂಡಕ	36
ಬಸವೇಶ್ವರವಚನಸಾರಾರ್ಥ	397	ಭೃಂಗಿಸ್ತವಟೀಕೆ	34
ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಮಹಾತ್ಮ್ಯ	354	ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ	265
ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡಟೀಕೆ	361	ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಾಗರ	322
ಬಾಲಗ್ರಹಚಿಕಿತ್ಸೆ	24	ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರ	
ಬಿಜ್ಜಳರಾಯಚರಿತೆ	418	ಶತ್ನಾಕರ	455
ಬಿಹಾರಗಣಿತ	376	ಭೈರವೇಶ್ವರಪುರಾಣ	323
ಭಕ್ತಿಬಿನ್ನಹದ ರಗಳೆ	363	ಮಂತ್ರಮಹತ್ವದ ಕಂದ	19
ಭಕ್ತಿರಸಸೋನೆ	44	ಮಗ್ಗಿಯ ಮೂಯಿದೇವವಚನ	70
ಭಕ್ತಿರಸಾಯನ	389	ಮದನವೋಹಿನಿಯ ಕಥೆ	435
ಭಗವತ್ಪರಿತೆ	554	ಮನುರಾಜನ ಕಾವ್ಯ	291
ಭಗವದ್ಗೀತೆ	406	ಮನೋವಿಜಯ ಕಾವ್ಯ	78

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಮನೋವಿಜಯ ತಾತ್ಪರ್ಯ	287	ಮುಡಿಗಿಯ ಅಷ್ಟಕ	20
ಮನ್ಮಥವಿಜಯ	41	ಮುನಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ	509
ಮಲಬಸವರಾಜಚಾರಿತ್ರ	148	ಮುರಿಗೆಯಶಾಸ್ತ್ರನೀರಸ್ತುತಿ	
ಮಲಯರಾಜಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34	ನಾಂದ್ಯ	293,294
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಜವ	345	ಮೈದುನರಾಮನ ರಗಳೆ	364
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶತಕ	556	ಮೈರಾವಣನ ಕಾಳಗ	144
ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಶತಕ	257	ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಭ್ಯುತ್ಥಟೀಕೆ	34
ಮಲ್ಲಣಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34	ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ	238
ಮಹತ್ತಿನಕಾವ್ಯ	439	ಯಜುರ್ವೇದಭಾಷ್ಯಟೀಕೆ	167
ಮಹಾದೇವಿಯುಕ್ತನ ಪುರಾಣ	235	ಯದುಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	482
ಮಹಾವಿಭೂತಿಮಹಿಮೆ	538	ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	482,493
ಮಹಾವೀರಾಚಾರ್ಯಗಣಿತಟೀಕೆ	558		545
ಮಹಿಮ್ನಸ್ತವಟೀಕೆ	365	ಯೋಗರತ್ನಾಕರ	340
ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34	ರಂಗಧಾಮನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ	487
ಮಾಣಿಮೇವನ ಮನೋವಿಲಾಸ	146	ರಂಗಧಾಮಪುರುಷವಿರಹದ	
ಮಾಣಿಕಸ್ವಾಮಿಚರಿತೆ	537	ಸಾಂಗತ್ಯ	487
ಮಾಧವಾಲಂಕಾರ	165	ರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿಸಾಂಗತ್ಯ	485
ಮಾಯಿದೇವಶತಕತ್ರಯಟೀಕೆ	287	ರಂಗನಾಯಕ ರಂಗನಾಯಕೀ	
ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರಾಮಾಯಣ	409	ಸ್ತುತಿಸಾಂಗತ್ಯ	489
ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದ	503	ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ಶೃಂಗಾರ	
ಮಿಶ್ರಷಟ್ಪದಿ ವಚನ	429	ಸೂತ್ರೋಪಾಸರಣಿ	488
ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರ	324	ರಟ್ಟನಜಾತಕ	270
ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ	19	ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕ	329
ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ	214	ರಥೋದ್ಧರಣಿ ವಾಚ್ಯ	325
ಮಿಶ್ರಾರ್ಪಣದ ಟೀಕೆ	397	ರಸರತ್ನಾಕರ	248
ಮೌಕ್ಯಂಗನೆಯ ಕಂಠಮಾಲೆ	126	ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರ	381

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ	443	ವಾಕ್ಯಸುಧಾಬೀಕೆ	543
ರಾಜೇಂದ್ರವಿಲಾಸ	291	ವಾತೂಲತಂತ್ರಬೀಕೆ	104
ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯಪುರಾಣ	323	ವಿಂಶತಿಪ್ರರೂಪಿಣೀಬೀಕೆ	33
ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರೆ	526	ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸ	426
ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ	239	ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಚರಿತೆ	299
ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸ	271	ವಿಭೂತಿಮಹಿಮೆ	254
ರಾಮಾನುಜವಿಜಯ	553	ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ಥಾನ	81
ರಾಮಾಯಣ	11,80	ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ	158
ರಾಮಾಯಣಬೀಕೆ	360	ವಿಶೇಷಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕಾಬೀಕೆ	259
ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆ	413,475	ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ (ಗದ್ಯ)	478
ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತ್ರೆ	438	ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ (ಪದ್ಯ)	477
ರೇಣುಕಾಯುಜಚರಿತೆ	552	ವೀರಭದ್ರವಿಜಯ	218
ರೇವಣಸಾಂಗತ್ಯ	552	ವೀರಭದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ	539
ರೇವಣಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಕಾವ್ಯ	46	ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರತಂತ್ರಬೀಕೆ	570
ರೇವಣಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪುರಾಣ	139	ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಂಗ್ರಹ	
ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಕೀರ್ತನ	303	ಬೀಕೆ	259
ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರೆ	62	ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ	
ಲಿಂಗವಿಕಳಾವಸ್ಥೆಯ ವಚನ	290	ಸಾರೋದ್ಧಾರಬೀಕೆ	128
ಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರ ವ ವಚನ	324	ವೀರಶೈವರಗಳೆ	363
ಲಿಂಗಾರ್ಚನರಗಳೆ	347	ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತತೀರ್ಥಾಮಣಿ	
ಲೋಕಸ್ವರೂಪ	422	ಬೀಕೆ	259,366
ವಚನಗಳು	105	ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ	195
ವಜ್ರಕುಮಾರಚರಿತೆ	341	ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆ	437
ವಜ್ರಬಾಹುಚರಿತೆ	226	ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚೌಪದ	54
ವರಾಂಗನೈವಚರಿತೆ	418	ವೀರೇಶ್ವರಚರಿತೆ	432
ವರ್ಧಮಾನಚರಿತೆ	212	ವ್ಯವಹಾರಿ	77

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ವೃಷಭೇಂದ್ರವಿಜಯ	446	ಶಿವತತ್ತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿ	55
ವೆಂಕಟಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	483, 496	ಶಿವಮಹಿಮಾಶತಕ	294
ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಪ್ರಬಂಧ	404	ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾಟೀಕೆ	557
ವೈಕುಂಠವರ್ಣನೆ	301	ಶಿವಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ	74
ವೈದ್ಯಸಾಂಗತ್ಯ	250	ಶಿವಲಿಂಗಚಾರಿತ್ರ	378
ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹ	300, 559	ಶಿವಲಿಂಗಮಹಿಮಾಪಟ್ಟದ	581
ವೈದ್ಯಾಮೃತ	166	ಶಿವಸರ್ವಾಂಗಸ್ತುತಿ	559
ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನ	201	ಶಿವಸರ್ವಾಂಗವಯವಸ್ತೋತ್ರ	559
ವೈರಾಗ್ಯಪುರಾಣ	424	ಶಿವಾಧವಶತಕ	72
ವೈರಾಗ್ಯಷಟ್ಪದಿ	213	ಶಿವಾಧಿಕೃತಪುರಾಣ	354
ಶಂಕರದಾಸನುಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ	518	ಶಿವಾಧಿಕೃತಶಿಖಾಮಂಗಳೀಕೆ	365, 367
ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ	362	ಶಿವಾವಲ್ಲಭಶತಕ	72
ಶಂಕರತತಕ	362	ಶೀಲವಂತಯ್ಯನ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ಟೀಕೆ	453
ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ	452	ಶುಕಸಪ್ತತಿ	484, 485
ಶಂಭುಪೂಜಾವಿಧಿ	254	ಶೂದ್ರಕ	1
ಶುಕನಪ್ರಪಂಚ	173	ಶೃಂಗಾರಕಥೆ	315
ಶುಕನಸಾರ	173	ಶೃಂಗಾರದ ಹಾಡುಗಳು	489
ಶಬ್ದಶಂಕರವಿಲಾಸ	448	ಶೃಂಗಾರಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ	485
ಶರಣನೋತ್ರದ ವಚನ	298	ಶೃಂಗಾರನೋತ್ರೋತ್ತರದಾಹರಣಿ	468
ಶರಣುಬಸವರಗಳಿ	24	ಶೇಷಧರ್ಮ	459, 483
ಶಾಂತಿನಾಥಚರಿತೆ	200	ಶ್ರೀಕಂಠನೋಪೇಶ್ವರಶತಕ	221
ಶಾರದಾವಿಲಾಸ	249	ಶ್ರೀಪದಾಶೀತಿ	21
ಶಾರೀರಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365	ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆ	181, 558
ಶಿಖಾರತ್ನವಚನ	18	ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	300, 483, 498
ಶಿವಗಣಚಾರಿತ್ರ	389	ಶ್ರೀಣಿಕಾಂಡಿತ್ರಿ	86
ಶಿವಗೀತೆ	318	ಶ್ವೇತನಸಾಂಗತ್ಯ	132

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಷಟ್ಸ್ಥಲಗದ್ಯ	70	ಸ್ವಪ್ನಗದ್ಯ	302
ಷಟ್ಸ್ಥಲವಿವೇಕ	51	ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ	543
ಷಟ್ಸ್ಥಲೋಪದೇಶ	56	ಸ್ವರೂಪಾಮೃತ	77
ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ಬೆಡಗಿನವಚನದಟೀಕೆ	527	ಸ್ವಸ್ವರೂಪಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365
ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಟೀಕೆ	51	ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ (ಗ)	450
ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತ	100	ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ	480
ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದ ವಚನದ ಟೀಕೆ	527	ಸಾನಂದಗಣೇಶಸಾಂಗತ್ಯ	207
ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧದ ನಿರ್ವಚನ	127	ಸಾರಸ್ವತವ್ಯಾಕರಣಟೀಕೆ	169
ಷಟ್ಸ್ಥಲಸ್ಮೋತ್ರದ ವಚನ	298	ಸಾಸಲಭೈರವೇಂದ್ರ ಚರಿತೆ	254
ಷಡಕ್ಷರರಗಳೆ	363	ಸಿದ್ಧನೀತಿ	551
ಸಂಗೀತಸತ್ಕೃತಿ	544	ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ ಟೀಕೆ	34
ಸದ್ಗುರುರಗಳೆ	24	ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರವುರಾಣ	282
ಸದ್ಗುರುರಗಳೆಯ ಟೀಕೆ	365	ಸಿದ್ಧಿಯಾಳನೆಟ್ಟಿಯ ಸಾಂಗತ್ಯ	435
ಸದ್ಗುರುರಹಸ್ಯ	75	ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯ	556
ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆ	129,353	ಸುಕುಮಾರಚರಿತೆ	7
ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ	186,333	ಸುಯೋಗಚಾರಿತ್ರ	424
ಸರಪಾಹಸುಮೇಂದ್ರಚರಿತೆ	528	ಸುವಿಚಾರಚರಿತೆ	439
ಸರಪಾಹಸುಮೇಂದ್ರಯಶೋ ವಿಲಾಸ	528	ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾಕರ	558
ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿ	533	ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವ	26
ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯ ತ್ರಿವಿಧಿ	324	ಸೂಪ್ರಕಾಶ	184
ಸಹಜಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಟೀಕೆ	34	ಸೋಣ್ಣಬೈರೆಗೌಡನ ಚರಿತ್ರೆ	513
ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮ	345	ಸೋಬಗಿನಸೋನೆ	43
ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಲಿಂಗೇಶ್ವರವಚನ	125	ಸೋಮಾರೂಢ್ಯಶತಕ	23
		ಸೌಂದರವುರಾಣ	89
		ಸೌಂದರ ವಿಲಾಸ	335
		ಸೌಂದರ್ಯರತ್ನಾಕರ	268

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಹದಿಬದೆಯಧರ್ಮ	505	ಹಲಾಯುಧಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34
ಹಮ್ಮಿರಕಾವ್ಯ	291	ಹಸ್ತಿಗಿರಿಮೂಹಾತ್ಮ್ಯ	473
ಹಯಸಾಗಸಮುಚ್ಚಯ	369	ಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದ ಟೀಕೆ	343
ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ	242	ಹಾಲಾಸ್ಯಪುರಾಣ	575
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ	208, 231, 232	ಹೇರೂರು ಹಣ್ಣಿನಸಾಂಗತ್ಯ	435
	430		

INTRODUCTION.

IN the Introduction to the First Volume of the **KARNATAKA KAVICHARITE** or **LIVES OF KANNADA POETS** the antiquity of the Karnataka country and language and the support given by kings and nobles to the advancement of the Kannada language and literature were briefly touched upon. A few more details will now be given about these and other matters connected with them before saying a few words about the present volume, in the hope that they may increase the respect of the Kannadigas for, and arouse their interest in, their country and language, and that as a consequence earnest efforts may be made by them for the advancement of both.

Antiquity of the Kannada Country.

The Kannada country was once under the rule of such ancient dynasties of kings as the Maurya, the Andhra, the Kadamba and the Ganga.

It is stated in Jaina works that when a great twelve years' famine occurred during the reign of the Maurya king Chandragupta, the Jaina community under the leadership of Bhadrabahu, the last Srutakevali, migrated to the Punnata kingdom in the south of Mysore, that king Chandragupta abdicated and accompanied Bhadrabahu as his disciple; that on reaching Sravana Belgola Bhadrabahu, seeing the approach of his death, ordered the community to proceed on their journey, stopped at Sravana Belgola and died there (in B. C. 297) being attended on by his disciple Chandragupta during his last moments, and that after the death of his preceptor Chandragupta lived there for some time and ultimately died by the Jaina rite of *sallekhana* or starvation. With regard to this account Dr. Vincent Smith writes—"My present impression is that the tradition has a solid foun-

dation on fact."¹ A few facts which appear to support the traditional account may be mentioned here. On the smaller hill at Sravana Belgola there are even now a cave and a temple named after Bhadrabahu and Chandragupta respectively. An inscription² of the 7th century on the same hill states that the couple of ascetics Bhadrabahu and Chandragupta lived on the hill. Two more epigraphs³ of the 9th century near Seringapatam tell us that the same hill was marked with the footprints of the same couple of ascetics.

Three inscriptions of the time of Asoka, the grandson of Chandragupta, are found in the Molakalmuru Taluk of the Chitaldrug District in the Mysore State. Recently an Asoka inscription was discovered at Maski in the Nizam's Dominions. We learn from the Ceylonese Buddhist Chronicle *Mahavamsa* that Asoka sent a Buddhist missionary to Banavase and another to Mahisha-mandala. The late Dr. Fleet was of opinion that the Mahisha-mandala mentioned above did not refer to Mysore but to a province on the banks of the Narbada. But Mahisha-rashtra or Maisa-nadu occurs as the name of Mysore in inscriptions and literature. Maisa is only a *tadbhava* or corrupt form of Mahisha. The above facts show the connection of the Mauryas with the Kannada country.

A Prakrit inscription⁴ of about the middle of the 2nd century A. D., engraved on a pillar at Malvali in the Shikarpur Taluk of the Shimoga District, records a grant by Haritiputra-Satakarni for the god Isvara of the village, and a Sanskrit inscription⁵ of the early part of the 5th century, incised on a pillar standing in front of the Pranavesvara temple at Talgunda in the same Taluk, states that the god Pranavesvara had been worshipped by Satakarni and other kings. At Chitaldrug have been unearthed lead coins issued

1. *Early History of India* (3rd edition), page 146. 2. Sravana Belgola 17. 3. *Epigraphia Carnatica*, III, Seringapatam 147 and 148. 4. *Ibid*, VII Shikarpur 263. 5. Shikarpur 176.

by the Andhrabhritiyas and their viceroys. These facts afford evidence that the Kannada country was in the possession of the Andhras.

Below the Prakrit inscription on the Malvalli pillar mentioned above is engraved another of about the middle of the 3rd century which registers a grant of land for the god Isvara of Malvalli by a Kadamba king. Further it is stated in the above-mentioned Talgunda pillar, inscription that the Kadamba king Kakusthavarma constructed a tank for the god Pranavesvara. The tank, which is in front of the Pranavesvara temple, is popularly known as Panamana-kere, *Panama* being a corrupt form of *Pranava*, the first word in the name of the god. There is evidence to show that Kakusthavarma was a contemporary of Samudragupta (330—375), the celebrated king of the Gupta dynasty, and was connected with him by matrimonial alliance. It is thus clear that the Kadambas were connected with the Kannada country.

The numerous old records of the Gangas occurring in all parts of the Kannada country bear ample testimony to their rule over it.

It was stated before that the Jaina community migrated from the north to the Punnata kingdom in the south of Mysore. This ancient kingdom is known as Punnad in Kannada and is named Paunnata by Ptolemy in the 2nd century A. D. who says that it was noted for the precious stone called beryl. It was ruled by Rashtravarma and other kings from their capital Kirtipura, the modern Kittur situated on the Kapini river in the Heggadadevankote Taluk of the Mysore District.

Mysore, as stated before, is named Mahisha-rashtra or Maisa-nadu in inscriptions and literature. In the Tamil Anthology called *Aga-nanuru* verse 115 composed by the ancient poet Mamulanar of about the 2nd century A. D. names Erumai-nadu (*erumai* - buffalo) and says that it was situated in the west (Kuda-nadu), and verse 36, attributed to Nakkirar, another ancient poet, tells us that in a battle that was

fought at Talaiyalankanam the Pandya king Nedunjeliyan defeated the combined forces of these seven chiefs, namely, the Chera, the Chola, Tidiyan, Elini, Irungovenman, Porunan and Erumaiyuran (he of Mahishapura) Verse 253 of the same poet states that Erumaiyuran was related to the Badagas. In another old Tamil work called *Silappadikaram* it is stated that the Chera king Senguttuvan of about the 2nd century A. D., while on an expedition to the north, stayed on the Nilgiris and witnessed with great pleasure the dance of the Kannadigas. These facts testify to the antiquity of the Mysore country.

Varahamihira, who flourished in the 5th century, mentions the Karnataka country in his *Brihatsamhita*. The poet Rajasekhara, who lived in about A. D. 900, refers in his *Kavyaminamsa* to the mannerisms of the Kannadigas in reading their books.

Greatness of the Kannada Country.

The Kannada country was the abode of every comfort and possessed all the marks of a high state of civilisation. It was adorned by virtuous kings, distinguished scholars, able statesmen, celebrated divines, brave warriors, pious devotees, famous merchants, skilful artists and loyal servants. It is described in glowing terms by many poets and chroniclers. These descriptions are not mere poetical fancies, they are amply borne out by the accounts furnished to us by foreign writers.

KINGS -The Kannada country was ruled over by such renowned kings as Sripurusha, Nripatunga, Tailapa, Tribhuvanamalla, Vishnuvardhana, Vira-Ballala, Bukka, Harihara, Krishna-Deva-Raya, Rajanripa, Kanthirava-Narasa-Raja, and Chikk-Deva-Raja. Distinguished for their valour, justice, liberality and appreciation of merit, they have left behind a name which is even now cherished and honored in many parts of the country. Though professing a faith differing from those of their subjects, they treated the

latter with marked impartiality and extended their support to all alike. Whenever there was a quarrel between different creeds, they took up the role of arbitrators and brought about reconciliation. Merit, wherever found, was appreciated and honored by them.

SCHOLARS &c—The Kannada country was the birth-place of Madhvacharya, the leader of the Dvaita school of philosophy, and gave shelter to Sankaracharya and Ramanujacharya, the leaders respectively of the Advaita and Visishtadvaita schools of philosophy. It was also the birth-place of Basavesvara, the leader of the Virasaiva sect. The monasteries established by these leaders with their numerous branches are to be found all over the country. Moreover, the Kannada country was deservedly famous for its pre-eminent scholars, ascetics, philosophers and devotees such as Vidyatirtha, Vidyaranya, Sayanacharya, Sripadaraya, Vyasaraya, Raghavendra-yati, Anantacharya, Vedantacharya, Purandara-dasa, Kanaka-lasa, Siddharama, Tontada-Siddhalinga, Nemichandra and Subhachandra.

WARRIORS—We learn from the Ceylon chronicles that a Chola king named Elala conquered Ceylon in 205 B. C. with the help of a Mysore army. In an inscription of the Rashtrakuta king Dantidurga it is stated that the Karnataka army was capable of defeating the ruler of Kanchi and the Kerala, Pandya and Chola kings.

MERCHANTS—It was stated before that lead coins of the Andhrabhritya kings were unearthed near Chitaldrug. There were likewise found at the same place a brass coin of the Chinese emperor Han Wu-ti of about the middle of the 2nd century B. C. and silver coins known as denarii of the Roman emperor Augustus who died in A. D. 14. These finds lead us to the not unreasonable inference that the Kannada country had in ancient times commercial intercourse with distant foreign countries. In inscriptions and

literature the epithets *Vadda-uyavahari* (great merchant) and *Raja-sreshthi* (royal merchant) are applied to prominent merchants. An inscription of about 1120 states that Hoysala-setti and Nemi-setti were the royal merchants of the Hoysala king Vishnuvardhana, another² of 1188 tells us that Chettapa-setti imported in ships excellent horses and elephants and superior pearls and sold them to kings, and that Daseya transported commodities of the east to the west and *vice versa* and articles of the south to the north and *vice versa*; and a third³ of 1255 says that Kunjanambi-setti, a celebrated merchant of the Hoysala kingdom, supplied all the things required by the Malava, Kalinga, Chola and Pandya kings.

ARTISTS —The ornate buildings erected by the artists of the Kannada country at Ellora, Ittagi, Belur, Halebid, Somanathapur, Nandi, Sringeri, Sravana Belgola, Hampe and other places have caused not a little astonishment to foreign experts. Some of these artists have recorded their names on the pedestals of the images executed by them, this practice being rarely found outside Mysore. A word may here be said about some peculiar features of the Vidyasankara temple at Sringeri built in about 1357. Its plan is unique in India; it is apsidal (oval) at both the ends. Even temples apsidal at one end are rather rare in India. The present plan is somewhat similar to that of Trajan's basilica at Rome, built in A. D. 98, with apses at both the ends. The skill of the artists who designed and built such a unique temple is beyond all praise. Further, the central hall is supported by 12 well carved pillars, each of which has sculptured on its back a sign of the zodiac such as the ram, the bull and so forth, arranged in such a way that the rays of the sun fall on them in the order of the solar months.

LOYAL SERVANTS —The Kannada country was adorned by loyal servants, both male and female, who showed their

1. Sravana Belgola 137 [Revised Edition] 2. Arsikere 22,
3. Arsikere 108

undying attachment and fidelity to their masters by readily laying down their lives. One or two instances will suffice. On the death of the Hoysala king Ballala II in 1220, a prince of the name of Kuvvara-Lakshma, deeming it a shame to survive his lord, died with his wife and his whole battalion of a thousand choice warriors.¹ Honni, a female servant of Honnavve-nayakiti, had her head cut off on the death of her mistress in 1215.² Another remarkable instance of selfless devotion is furnished by a family of chiefs who were faithful servants of the Hoysala kings. They took upon themselves a vow not to survive their lords and committed suicide along with their wives and male and female servants in regular succession on the death of their successive masters³

Antiquity of the Kannada Language.

The occurrence of some Kannada words in a Greek drama of the 2nd century A. D. discovered at Oxyrhincus in Lower Egypt has already been referred to in the Introduction to Volume I of the **LIVES OF KANNADA POETS**.⁴ Among the Kannada authors that preceded him, Nripatunga mentions Durvinita who is most probably the Ganga king of that name who ruled about A. D. 500. Kannada inscriptions make their appearance from about the 5th century. Besides the authors named by Nripatunga, Srivardhadeva and Syamakundacharya appear to have written in Kannada in about 700. Amirtasagara, a Jaina Tamil poet who flourished before the 11th century, states in his *Yapparungalakkarigat*, a work on prosody, that there existed in the Kannada language a work on prosody named *Gunagankiyam* and that the Tamil work adopted some of its characteristics, one of which was addressing the rules to a woman. Unfortunately the name of the author is not given, nor has the work come down to us. It is very probable that this author dedicated his work to the Eastern Chalukya king Vijayaditya III (844-888) who had the distinctive epithets Gunaga, Gunaganka and Gunake nalla.

1. Belur 112. 2. Molakalmuru 12. 3. Krishnatapete 10. 4. Page 2.

Patronage to the Kannada Language.

From the earliest times kings and nobles have patronised Kannada language and literature. Among the patrons may be mentioned the Gangas, the Rashtrakutas, the Western Chalukyas, the Kakatiyas, the Hoysalas, the Eastern Chalukyas, the Rattas of Saundatti, the Silaharas of Karad, the Kongalvas, the Chengalvas, the Tuluva kings, the Chautas, and the kings of Vijayanagar and Mysore, as also the Palegars or chiefs of Ummattur, Nuggehalli, Sugatur, Piriapattana, Hadimadu, Belur, Chikkanayakanhalli, Mudigere, Bijjavara, Ikkeri, and Kalale. Besides these kings and chiefs, ministers, generals and other officers subordinate to them, and many minor chiefs have also encouraged literary men. It is also worthy of note that not a few of the above-mentioned kings, chiefs and high personages were themselves authors of works in Kannada. These statements will now be illustrated in some detail by a few examples.

THE GANGAS —It is very probable that the Ganga king Durvinita (c. 500) is identical with his namesake mentioned as a Kannada prose writer by Nripatunga. As we learn from an inscription¹ that the work *Gajashtaka* composed by Sivamara (c. 800) was sung by women when pounding grain, it must have been a Kannada work. Ereyappa (c. 900), who had the distinctive title Mahendrantaka, was the patron of Gunavarma I, the author of the *Sudraka*, the *Harivamsa* and other works. Chavunda-Raya, the minister of Rachamalla, composed the *Chavundaraya-purana* in 978. Nagavarma I, who was patronised by Rachamalla's younger brother Rakkasa-Ganga, was the author of the *Chhandambudhi* and other works.

THE RASHTRAKUTAS —It is well known that among these kings Nripatunga (814-877) was an author. The title "matchless poet" is applied in an inscription² to Srivijaya-dandanatha, a subordinate of Indra-Raja III (915-917). Krishna-Raja III (939-968) bestowed the title Kavi-chakravarti on the poet Ponna.

1. Nagar 35. 2. *Epigraphia Indica*, X, 150.

THE WESTERN CHALUKYAS—The feudatory chief Ari-kesari was the patron of the famous poet Pampa I. King Tailapa (973—987) conferred on the Poet Ranna the title Kavi-chakravarti. Sridharacharya, who was patronised by Ahavamalla (1042—1068), wrote the *Jataka-tilaka* in 1049. Santinatha the minister of the chief Lakshma who was a subordinate of Bhuvanaikamalla (1068—1076), was the author of the poem *Sukumara-charite*, and Nagavarmacharya, the minister for peace and war of Udayaditya the great minister of the same king, composed the *Chandrachudamani-sataka*. Under the patronage of Machi-raja, a subordinate of king Ahavamalla's son Jayasimha, Chandraraja wrote the *Madana-tilaka* and other works; another son of the same king, Kirtivarma, a younger brother of Vikramaditya, was the author of the *Govaidya*, and Brahmasiva, a *protege* of the same king and a friend of Kirtivarma, wrote the *Samayaparikshe* and the *Trailokyarakshamani-stotra*. Nagavarma II was the court poet of Jagadekamalla II (1138—1150), Durgasimha, the minister for peace and war of the same king, wrote the *Panchatantra*; and Madhusudanadeva, the composer of the inscription Davangere 41, was honored by Virapandya of Uchchangi, a feudatory of the same sovereign.

THE KAKATIYAS—It is stated that Raghavanka (c. 1165) read his poem *Vnesvara-charite* at the court of Prataparudra of Warangal and was honored by the king. Palkurike Somanatha flourished during the time of another Prataparudra (c. 1300).

THE HOYSALAS—Abhinava-Pampa and the poetess Kanti seem to have been honored at the court of Ballala I (1100—1106). Rajaditya wrote his *Kshetra-ganita* and other mathematical works during the reign of Vishnuvardhana (1111—1141). Sumanobana, the father of the poet Janna, was the court poet of Narasimha I (1141—1173). The authors Kereya Padmarasa and Harisvara were respectively the minister and the accountant of the same king, Ballala II.

(1173—1220) conferred the title Kavi-chakravarti on the poet Janna. His minister Bachī-rajā is described in an inscription¹ as the equal of Poona in poetical skill. At the instance of two other ministers of his, namely, Chandramauli and Vasudhaikabandhava-Recharasa, Rudrabhatta and Achanna wrote respectively the *Jagannathavijaya* and the *Vardhamanapurana*. Under the patronage of Padmanabha, another subordinate of his, Nemichandra composed the *Ardhanemi*. Polalva-dandanatha, the minister of Narasimha II (1220-1235), was the author of the poem *Haricharitra*. Mallikarjuna, the father of Kesiraja, wrote the *Suktisudharnava* for the recreation of Somesvara (1233-1254)

THE EASTERN CHALUKYAS --As stated before, *Gunagankiyam*, a work on prosody, came into existence during the reign of Gunaganka-Vijayaditya (844—888) Narayana-bhatta, who helped Nannayya-bhatta, the court poet of Rajaraja (1022—1063), in the composition of the Telugu *Bharata*, was also a Kannada poet.

THE RATTAS OF SAUNDATTI—Patsva-pandita, the author of the *Parsvanatha-purana*, was the court poet of Kartavirya IV (1202—1220), and the poet Balachandra-kavikandarpa also flourished during the same reign. Gunavarma II was patronised by Santivarma, a subordinate of the same king.

THE SILAHARAS OF KARAD—By order of Lakshmanaraja, the son of Gandaraditya, Kannaparya wrote the *Neminatha-purana*. The *Lilavati* was also composed during the same reign by Nemichandra.

THE KONGALVAS.—Mauktika-kavi, the author of the *Chandranathashtaka*, seems to have been patronised by Virakongalva (c. 1150).

THE CHENGALVAS.—Mangarasa III, who wrote the *Samyaktva-kaumudi* (1508) and other works, was the son of Vijaya, the chief of Kallahalli, who was the hereditary

II

minister of the Chengalva kings Nanjunda wrote the *Kumararama-kathe* during the reign of Chengalva Nanja-Raya (1502—1533)

THE TULUVA KINGS —At the instance of Bhairava's son Pandya-Raya, king of the Tuluva country the *Jnanachandra-bhyudaya* was composed by Kalyanakirti in 1429 Kotisvara wrote the *Jivandhara-shatpadi* in about 1500 by order of Haivarnripa's son Sangama, the ruler of Sangitapura. Ratnakaravarni, the author of the *Bharatesvara-charite*, which he wrote in 1557, received the title Sringara-kavi at the court of Bhairasa-Odeyar of the Tuluva country. Salva, the author of the *Bharata* and other works, was the court poet of Salvamalla, the king of the Tuluva Haiva and Konkana countries. It was by order of Bhairavendra of the Kelavane throne that Bahubali wrote the *Nagakumara-charite*, and Chandrama the *Gommatesvara-charite*. Adiyappa wrote the *Dhanvakumara-charite* under the patronage of king Bhairava-Raya of Gerasoppe, and Payanna his *Ahimsa-charite* under the patronage of the son of king Sangama-Raya of Sangitapura. Chandra-sekhara, the author of the first part of the *Kamachandra-charitra*, was the court poet of Lakshmana-Bangara I of the Tuluva country, and Padmanabha completed the work in 1730 under the patronage of Chenna-Raya, the ruler of Mulike.

THE CHAUTAS —During Chennamambe's reign Tirumala-samanta's treasurer Padmanabha wrote the *Padmavati-charite* and during Abbakkadevi's reign Pattabhirama composed the *Ratnasekhara-charite*. Surala wrote the *Padmavati-charite* in 1761 by order of Chennamma-devi, the queen of Chaudrasekhara-Chikkaraya.

THE VIJAYANAGAR KINGS —Mangarasa I, the ruler of Mugulipura, wrote the *Khagendramanidarpana* during the rule of Harihara I (1336—1353). Madhura, the author of the *Dharmanatha-purana*, was the court poet of Harihara II (1377—1404). Deparaja, son of Bukka I's son Kamparaja,

wrote the *Sobaginasone* and other works. The authors Lakkanna-dandesa and Jakkanarya were the ministers of Deva-Raya II (1419—1446). Chandrakavi was patronised by Gururaya, another minister of the same king. The poets Chamarasa, Magge Mayideva, Gurubasava and Battalesvara wrote their works under the patronage of the same sovereign and Kumara-Vyasa also seems to have written his *Bharata* during the same reign. It was during the rule of Mallikarjuna (1446—1467) that Kallarasa wrote the *Janavasya*. Tontada Siddhalinga flourished during the reign of Virupaksha (1467—1478). Kavi-Linga was the court poet of Saluva-Narasinga (1487—1493). By order of Krishna-Deva-Raya (1509—1529) Timmanna-kavi wrote the latter portion of the *Bharata*. Sadanandayogi appears to have written his *Bhagavata* during the rule of Achyuta-Raya (1530—1542). Emmebasava was honored by Salakaraja's son Tirumalaraja, a subordinate of Sadasiva-Raya (1543—1567). Bhattakalanka wrote the *Sara-traya* at the instance of Sri-Ranga-Raya I (1573—1584) and his disciple Bhattakalanka wrote the grammatical work *Sabdanusasana* during the rule of Venkatapati-Raya I (1586—1615).

THE MYSORE KINGS —Rajanripa's (1578—1617) minister Tirumalarya was the author of the *Karnavrittanta-kathe*. King Chama-Raja (1617—1637) wrote prose versions of the *Ramayana* and the *Brahmottarakhanda*, and under his patronage Ramachandra wrote the *Asva-sastra* and Padmana-pandita the *Hayasara-samuchchaya*. The authors Bharati-Nanja and Govindavaidya were the *protéges* of Kanthirava-Narasa-Raja (1638—1659), and the mathematical work *Behara-ganita* was composed by Bhaskara under the patronage of the same king. King Chikka-Deva-Raja (1672—1704) was not only an author himself, having written the *Binnapa* and other works, but also patronised a large number of poets and poetesses. Among the latter may be mentioned his ministers Tirumalarya and Chikkupadhyaya, the poets Timmakavi, Mallikarjuna, Singararya, Venugopalavaraprasada, Chida-

nanda-kavi and Mallarasa, and the poetesses Honnamma and Srīngaramma. Krishna-Raja I (1713—1731) patronised the authors Cheluva and Ramayanam Tirumaleyacharya, and his queen Chelvambe wrote the *Varanandi-kalyana* and other works. The authors Venkamatya and Katti Gopalara-ja were the subordinates of Krishna-Raja II (1734—1766). Singaracharya wrote the *Siranga-mahatmya* under the patronage of Chama-Raja (1770—1776) and Devachandra wrote his *Rajavalikathe* by order of Devirammani, the queen of Khasa Chama-Raja (1776—1796). Krishna Raja III (1799—1868) was not only a voluminous writer himself but was also a munificent patron of literary merit. By his encouragement many works were written by Aliya Lingaraja, Nanjunda of Devalapura, Srinivasa-kavi, Santaraja-pandita, Venkatarama-sastri, Subrahmanya, Nanjappa of Maddagiri, Sitarama-suri, Kempu Narayana, Ramakrishna-sastri, Kamala-pandita and others. By order of his queens Cheluvajammanni and Devajammanni, Bhagavatam Krishnasvami wrote a Kannada version of the *Vasishtha-Ramayana* in 1869.

THE PALEGARS —Nilakanthacharya wrote the *Aradhya-charitra* under the patronage of Vira-Nanjendra (1482—1494) of Ummattur, Linga-mantri wrote the lexicon *Kabbigara-kaupidi* at the instance of Raya-bhupa of Nuggehalli, Mummadi-Tamma of Sugatur was the author of the *Sankara-samlite*. Doddyya, the author of the *Chandraprabha-charite*, was patronised by Virupa-rama of Piriyapattana, Narasimha-bhatta composed the medical work *Vaidvasarasangraha* by order of Chenna-rama of Hadinadu, and Surya-kavi, the author of the lexicon *Kavikanthahara*, was a *protege* of Venkatadri-Nayaka (1626—1643) of Belur. Sosale Revanacharya wrote Kannada versions of some Sanskrit works at the instance of Mudiappa-Nayaka of Chikkanayakanhalli and of Raghuvappa-Nayaka of Mudigere. Virakta Tontadarya, the author of the *Siddhesvara-purana* and several other works, was patronised by Tontada Siddhalinga-bhupa of Bijjavara, and Mallikarjuna-kavi by Immadi Chikka-bhupa

of the same place. By order of Venkatappa-Nayaka (1582—1629) of Ikkeri Tirumala-bhatta wrote the *Sivagite*. Basavappa-Nayaka (1697—1714) of Ikkeri was the author of the *Suktisudhakara*, and his successor Somasekhara-Nayaka's minister Nirvanaiya wrote the *Sivapujavidhana*. The Kalale chief Vira-Raja wrote the *Vaidyasamhitasararnava*, and his *protege* Chennayya the *Padmini-parinaya*. Deva-Raja, son of Vira-Raja, was the patron of Rangaiya, the author of the *Tulakaveri-mahatmya*. Nanja-Raja, younger brother of Deva-Raja, was himself a voluminous author, under whose patronage Nuronda wrote the *Saundara-kavya* and Venkatesa the *Halasya-mahatmya*.

Further, Deva-kavi (c 1200), the author of the *Kusumavali*, was patronised by Chikkaraja-chamupa, Mahabala-kavi (1254), who wrote the *Neminatha-purana*, by Ketaya-Nayaka, Vijayanna (1448), the author of the *Dvadasanuprekshe*, by Honnabandi Deva-Raja, the ruler of Vemmanabhavi in the Beluvala-nadu, and Bommarasa (c 1450), who composed the *Saundara-purana* by Tipparasa, the ruler of Denkanikote.

Some more authors appear to have been minor chiefs in possession of a small principality or one or more villages. The following table gives their names, works and approximate period :—

AUTHOR	WORK.	TIME.
Udayaditya, son of the Chola chief Sorianatha.	Udayadityalankara	c 1150
Somaraja, son of Indusekhara-rajā,	Udbhata-kavya	.. 1222
Madhava, ruler of Hiriyur.	Madhavalankara	. c 1500
Viruparaja, a Bhima among the Cholas.	Tribhuvāna-tīlaka	... 1519

AUTHOR.	WORK	TIME.
HIS son Virabhadraraja.	Virabhadra vijaya &c.	c. 1530
Ramendra, son of Ramabhupati, ruler of Kotalai.	Saundarya-katharatna	c. 1550
Annaji, son of Ayyanabhupa.	Saundara-vilasa	c. 1600
Sringarakavi, son of Bommarasa, ruler of Rasavali.	Karnataka-sanjivana	„
Virabhadraraja, son of Nrisimharaja.	Commentary on Palakapya's Hastyayurveda.	„
Jakka-bhupala ...	Bharatakathasangraha	c. 1620
Narahari, ruler of Balalapura.	Prahlada-charite	c. 1650
Virajanapati, ruler of Belagodu.	Vikrama-vilasa ...	„
Sesha, younger brother of Raghava-bhuvara	Rukmangada-charitre	„
Basavarajendra ...	Mahavibhuti-mahime .	c. 1700
Nanjanatha-bhupala ...	Vaidyasarasangraha ...	„
Chennaraja ...	Venkatesvara-sataka...	c. 1750
Nanjayya, son of Lingarajendra.	Kapota-vakya ...	„
Krishnaraja of Salem ...	Vivekabharana &c ...	1769

The Southern and Northern Schools in Kannada.

Some scholars have written at length about the so-called southern and northern schools in Kannada and expressed the opinion that they owe their existence mainly to the influence of Tamil and Telugu respectively. There do not, however, seem to be sufficient grounds for this opinion. It is true that the expressions southern and northern schools do occur in the *Kavirajamarga* of Nripatunga, the *Kavyavalokana* of Nagavarma II and the *Sabdanusasana* of Bhattakalanka. Thus in the second chapter of the *Kavirajamarga* these expressions are used when treating of the ten merits of composition. But this part of the chapter is mostly a translation of the first chapter of the *Kavyadarsa* of Dandi in which the expressions are used in the sense of the Vaidarbha and Gauda schools or styles in Sanskrit. Consequently whatever Nripatunga has written with regard to the merits of composition refers as in the original to the Vaidarbha and Gauda schools, and not to the southern and northern schools in Kannada. For examples of Nripatunga's translation of Dandi's verses the reader is referred to the Kannada Introduction. Nripatunga, however, gives in another place¹ what he considers to be the distinguishing characteristics of the southern and northern schools in Kannada, which consist merely in the use of one of the recognised duplicate forms of certain verbs in preference to the other. Whatever may have been the case during or previous to the time of Nripatunga, we find no such distinction observed by authors who came after him.

Let us see what Nagavarma II says about the southern and northern schools. He has adopted the title of the first chapter of Dandi's work, namely, *Marga-vibhaga*, for the first section, which treats of the same subject, of the third chapter of his *Kavyavalokana* and has closely followed Dandi, like Nripatunga, in the treatment of the ten merits of composition.

1. II, 100—104.

His verses 500 and 521 are merely a translation of verses 41 and 42 of the first chapter of the *Kavyadarsa*. So, the southern and northern schools mentioned by Nagavarma II do not refer to any such schools in Kannada but to the Vaidarbha and Gauda schools in Sanskrit.

Coming now to Bhattakalanka, we find that in his commentary on *sutra* 288 he recognises the existence of the southern and northern schools in Kannada and tells us that of the two forms of the pronoun of the first person *nān* is used by the poets of the north and *ān* by those of the south. But this dictum is not borne out by literature, since we find both the forms used indiscriminately by the poets of the north and the south.

If according to the scholars mentioned above the northern school in Kannada arose through Telugu influence, that language ought to have only the form *nann* of the pronoun of the first person, but we find in it also the other form *ēnu* corresponding to the *ān* of the southern school. Again, if the southern school arose, according to them, through Tamil influence, there is no reason for the existence in that language of *nann*, the form of the northern school.

The foregoing enquiry has led us to the conclusion that according to Nripatunga and Bhattakalanka there exist the southern and northern schools in Kannada, their distinguishing characteristics being the use of one of the recognised duplicate forms of certain verbs and the pronoun of the first person in preference to the other. But a study of Kannada literature shows that these distinctions are more honored in the breach than in the observance by the poets. Nor have we any valid grounds for supposing that the above-mentioned schools were brought into existence by Tamil or Telugu influence. It does not therefore appear to serve any useful purpose at present to make too much of what is evidently a distinction without a difference and quarrel about the southern and northern schools in Kannada.

The Karnataka-Kavicharite or Lives of Kannada Poets

The first volume of this work was published so far back as 1907, nearly twelve years ago, and it may naturally be asked why there was such a long delay in bringing out the second volume of the work. It is my duty to answer this question, and in answering it some personal matters have also to be mentioned. Mr S G Narasimhachar, my collaborator in writing the first volume, died within a few years after its publication. His sound scholarship in Kannada, his poetical skill, his great modesty and amiable disposition commanded the admiration and respect of all those who came in contact with him. It is not too much to say that his untimely death is a great loss not only to the Mysore State but also to the whole Kannada country. Personally it was an irreparable loss to me. It cooled my zeal for this labour of love. With the heavy duties of the Archaeological Department, it appeared well-nigh impossible for me to find leisure to continue this work single-handed. I therefore came to the conclusion, though with the greatest reluctance, that I should give up the work and leave its completion to other scholars.

But after the lapse of some time I found that there was no likelihood of any one else undertaking the work, and it occurred to me that the experience gained in writing the first volume and the materials laboriously collected for the work ought not to be lost to the country, and that the duty of completing the task, however difficult and wearisome, ought to be undertaken by me. Patriotism and the love of the language thus impelled me to take a firm resolve that I should somehow find time and do this humble service to the Kannadigas.

The Second Volume.

When however the work was commenced, the difficulties appeared to increase in number. It was found that the materials previously collected were meagre and incomplete.

and formed only a very small part of the equipment necessary for carrying out the work. When formerly the manuscripts in the Madras Oriental Library and other places were examined, attention was chiefly directed to matters relating to the first volume leaving the others for fuller investigation at some future time. Unfortunately, however, it was found on a second visit that a great many of the manuscripts formerly noticed had been lost or destroyed by moths. And it was not possible even after a diligent search to procure elsewhere copies of these lost manuscripts. This accounts for the very brief notices of some of the poets, which are based on the meagre notes taken formerly. Another trouble that had to be contended with was the extreme difficulty in obtaining on loan even for a short period manuscripts from their owners. It is to be deplored that many owners of manuscripts have a strong disinclination even to show them to others, not to speak of lending them even for a day or two. Some even go so far as to deny the possession of any manuscripts. Further, my heavy official duties left very little time at my disposal to attend to this self-imposed task. I had to do it single-handed whenever I could snatch a little leisure. There was moreover considerable delay in the press owing to shortage of paper due to the war, and other causes. These facts account for the long delay in the appearance of this volume.

For the purposes of this volume I examined the manuscripts in the Madras Oriental Library, the Mysore Oriental Library, the Sarasvatī-bhandara of the Mysore Palace, and the private libraries of Messrs. Dorabai-Sastri of Sravana Belgola, M. A. Ramanuja Iyengar of Mysore, Subba-Pandit and Narasimha-Sastri of Agara, Yelandur Taluk, Patel Isvaraiya of Agrahara, Koratigere Sub-Taluk, Basavalingayya of the Hiriyā-matha at Kunigal, and Bommarasa-Pandit of the Archaeological Office, Bangalore. Some manuscripts were kindly sent for reference by Messrs. Karnataka-bhasharatna Karibasava-Sastri and M. V. Chandrasekhara-Sastri of Mysore, and K. Ramaswami Iyengar and Jirige Basavalingappa of Bangalore. I

also received from some other gentlemen a few notes concerning a few works that were either in their possession or came under their notice. My acknowledgments are due to all the gentlemen mentioned above.

This volume contains the lives of about 350 poets who flourished from the beginning of the 15th century to the end of the 17th. Among these, about 160 are Virasaivas, 75 Jainas, 60 Brahmanas, and 50 others. It is not to be supposed that every one of them was a great poet. I have deemed it proper to include in the work every poet that came under my notice, as otherwise there is every likelihood of the names of many ordinary poets being quite forgotten. This volume includes many poets and works not known before. It may be roughly stated that nearly one half of the poets and works dealt with here are either quite new or very little known. A careful study of the work will make this quite clear. The first forty-two pages contain matter in the shape of additions and corrections belonging to the period treated of in the first volume. A noticeable feature in Virasaiva literature is the number of old works known as *Vachanas* written in simple lucid vigorous prose, with the object of popularising religious and philosophical truths. I have put together in one place all the available information about these prose writers and given extracts from their works (pp 105-124). Similarly I have dealt with some of the titles of poets met with in literature (pp 175-178). Three appendixes are given at the end of the work. The first contains accounts of a few poets left out in the volume though belonging to the period dealt with in it, the second gives corrections and some items of additional information; and the third deals with an ancient poet that came under notice but recently. At the beginning are given for convenience of reference two alphabetical lists, one, of the poets, and the other, of the works, treated of in the volume.

I do not venture to assert that this volume includes all the poets that flourished in the 15th, 16th, and 17th centuries. I can however say this much, that no poet that has come under

my notice has been left out. As stated before, the accounts of some of the poets are very meagre owing to the want of fuller information. In the absence of any other evidence the period of some of the poets has been inferred from the state of the manuscript, the mode of writing, the date of transcription, the style &c. If those who are in possession of the requisite materials help in the removal of these defects they will be doing a great favour to students of Kannada literature. Some one may ask the question—"Why are you in such a hurry to publish a work which is admittedly defective?", and my reply is this "Man is mortal; it is not right that the materials laboriously gathered during a period of nearly a quarter of a century should be allowed to perish with the gatherer, if on the other hand they are published and laid before the public, there is a likelihood, at some time or other, of their being corrected and improved upon" I therefore offer this volume as a further tribute to the Kannadigas with a full knowledge of its defects. I may however be permitted to state that it was my intense love for the language that impelled me to this difficult task and not any desire for gain. If the volume will conduce in however small a degree to the advancement of the Kannada language, I shall deem my labours amply rewarded.*

I am deeply grateful to His Highness the Maharaja of Mysore for having graciously permitted me to dedicate this volume to him.

*With regard to the antiquity of the Kannada language, the following may be of some interest. According to Jaina tradition Brahma, the daughter of Rishabhadeva, the first Jaina who flourished in the Sushama-Dushshama period of the present cycle (*avasarpini*), invented 18 alphabets, including among others, Kannada. Recently a curious inscription of about the 9th century was found in a Jaina Temple in the Deogarh Fort, containing specimens of different alphabets mostly Dravidian. *Report on the Hindu and Buddhist Monuments, Northern Circle*, for 1918, p. 10.

God willing, I propose to write a third volume bringing the account up to date.

It only remains for me to express my thanks to scholars and the press for their appreciative notices of the First Volume of the Lives of Kannada Poets, and to the authorities of the Mysore University for their help in getting the present volume printed.

BANGALORE, }
July 1919. }

R. NARASIMHACHAR.

ಅವತರಣಿಕೆ

ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದ ಅವತರಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಮಕ್ಕಳು ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ, ಕನ್ನಡನುಡಿಗೆ ರಾಜರುಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನಾಡುನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಆದರಾತಿಶಯವೂ ಹುಟ್ಟಿ ಅವುಗಳ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹವೆಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವು ಉಂಟಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ ಅನಂತರ ಈ ಸಂಪುಟದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

ಕನ್ನಡನಾಡು ಮೌರ್ಯರು, ಆಂಧ್ರರು, ಕದಂಬರು, ಗಂಗರು ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನ ರಾಜವಂಶದವರ ಆಳಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಮೌರ್ಯರಾಜನಾದ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದೇಶದೊಳಗೆ ದ್ವಾದಶವಾರ್ಷಿಕ ಕಕ್ಷಾಮವುಂಟಾಗಲು, ಕೊನೆಯ ಶ್ರುತಕೇಸರಿಯಾದ ಭದ್ರಬಾಹು ವೆಂಬ ಜೈನಗುರು ಜೈನಸಂಘದೊಡನೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಪುನ್ನಾಟ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದಾಗ, ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಭದ್ರಬಾಹುವಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಅವನೊಡನೆ ತಾನೂ ಹೊರಟು ಬಂದಂತೆಯೂ, ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳವನ್ನು ಸೇರಿದೊಡನೆ ಭದ್ರಬಾಹುವಿಗೆ ಅವಸಾನಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಅವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಘವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಗುರಿವಿನ ಪರಿಚರೈ ಗೋಸ್ವರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಂತೆಯೂ, ಗುರುವಿನ ಮರಣಾನಂತರ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಮೇಲೆ ಗತಿಸಿದಂತೆಯೂ ಜೈನಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಭದ್ರಬಾಹು ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ

೨೯೩ ರಲ್ಲಿ ಸತ್ತಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಭದ್ರಬಾಹುವೂ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನೂ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಚಿಕ್ಕಬಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಬಸ್ತಿ ಎಂಬ ಜಿನಾಲಯವೂ, ಭದ್ರಬಾಹುವಿ ಎಂಬ ಗುಹೆಯೂ ಈಗಲೂ ಇವೆ. ಸುಮಾರು ೩ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರವಣ ಬೆಳಗೊಳದ ೧೩ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ ಭದ್ರಬಾಹುಸಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮುನೀಂದ್ರಯುಗ್ಮದಿನೋಪ್ವ ” ಎಂದೂ, ಸುಮಾರು ೯ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕ್ರೀಡಾಗಪಟ್ಟಣದ ೧೪೩, ೧೪೮ ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ “ ಭದ್ರಬಾಹುಚಂದ್ರಗುಪ್ತಮುನಿಪತಿಚರಣಮುದ್ರಾಂಕಿತ ಜಗಲ್ಲಲಾ ಮಾಯಿತ ಶ್ರೀಕಬ್ಬಪುತ್ರೀರ್ಧಸಸಾಧ ಬೆಳ್ಳೊಳ ” ಎಂದೂ ಶ್ರವಣ ಬೆಳಗೊಳದ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಹರಿಷೇಣನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಥಾಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಷಯವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಮೊವಿಸ್ಸೋಸ್ ಸ್ಮಿತ್ ಒಂದಿರುವ ಹಿಂದೂದೇಶದ ಪುರಾತನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜೈನಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದು ಹೇಳುವ ಕಥೆ ನಿಜವಾಗಿರಬಹುದು, ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ ¹

ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಮಮ್ಮಗನಾದ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೊಳಕಾಲಮುರು ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಿದ್ದಾಪುರದ ಒಳ ಇರುವ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯ ಅಕ್ಷರಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆಯೂ, ಅದೇ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಎಮ್ಮೆತಮ್ಮನ ಗುಂಡು ಎಂಬ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿಯೂ, ಅದೇ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೪ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಜಟಿಂಗ ರಾಮೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇರುವ ೯೬೨ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ಜಟಿಂಗರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಆವರ್ಪದಲ್ಲಿ ಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತೆಂದೂ, ಆಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮನು ಜಟಾಯುವನ್ನು ಕೊಂದು ದೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ

ಬೂದು ಜಟಾಯುದೇವಕೌ ನ ಶ್ರೂ ಇದೆ. ಈಚೆಗೆ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸೀ
ಮೆಗೆ ಸೇರಿದ ಮಾಸ್ಕಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದು ಅಶೋಕಶಾಸನವು
ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇತರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೆ ರನಾಂಪ್ರಿಯ ಎಂಬ
ಅಶೋಕನ ಬಿರುದುಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕ ಎಂಬ
ಹೆಸರೇ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಶೋಕನು ಬನವಸಗೆ ಒಬ್ಬ ಬೌದ್ಧ ಮತೋ
ಪದೇಶಕನನ್ನೂ ಮಹಿಷಮಂಡಲಕ್ಕೆ ವ.ತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿದಂತೆ
ಮಹಾವಾಶಕೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ವ ಹಿಷಮಂಡಲವು ಮಹಿಶೂರ
ದೇಶವಲ್ಲ, ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ಸಮೀಪದ ಪ್ರಾಂತವು ಎಂದು ಮೊ||
ಫ್ರೀಟ್ ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಗೆ ಮಹಿಷರಾಷ್ಟ್ರ, ಅಥವಾ
ಮೈಸೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳ
ಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಮೈಸ ಎಂಬುದು ಮಹಿಷ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ತತ್ತ್ವ
ವವು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಮೌರ್ಯರಿಗೂ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೂ
ಇದ್ದ ಸಂಬಂಧವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಳವಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
ರುವ ಸುಮಾರು ೨ನೆಯ ಶತಮಾನ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಂದು
ಪ್ರಾಕೃತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಈಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ಹಾರಿತೀಪುತ್ರಶಾ
ತಕರ್ಣಿ ಎಂಬ ಅಂಧರಾಜನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.
ಆದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ತಾಳಗುಂದವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರ
ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇದಿರಿಗಿರುವ ಸುಮಾರು ೨ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾ
ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರನು ಶಾತಕರ್ಣಿ ಮುಂ
ತಾದವರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದನು ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ
ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಬಹಳ ಪುರಾತನ
ವಾದುವು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಂದ್ರ ಭೃತ್ಯರ ಪ್ರತಿ
ನಿಧಿಯೊಬ್ಬನು ನಿಂತು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ನಾಣ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿ
ಯುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಣ್ಯಗಳು ಸೀಸದವು, ಇವುಗಳೊಳಗೆ ರಾಜರ ನಾಣ್ಯ
ಗಳಲ್ಲಿ ಚೈತ್ಯವೂ ಬೋಧಿವೃಕ್ಷವೂ ಅಂಕಿತವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಮುಡಾ
ನಂದ, ಚುಟುಕಡಾನಂದ ಎಂಬ ರಾಜನಾಮಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಸರೂ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನಾ ಬೋಧಿವೃಕ್ಷವೂ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಆಂಧ್ರರಾಜರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಳವಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಾಕೃತಶಾಸನದ ಕೆಳಗೆ ಸುಮಾರು 3ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತವಾದ ನು ತೊಂದು ಪ್ರಾಕೃತಶಾಸನವಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬ ಕದಂಬರಾಜನು ಅದೇ ಈಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ತಾಳಗುಂದದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ¹ ಕದಂಬ ರಾಜನಾದ ಕಾಕು ತ್ಸನವರ್ಮನು ಪ್ರಣವೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕೆರೆ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಇದಿರಿಗೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಈಗಲೂ ಪಣಮನ ಕೆರೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪಣಮ ಎಂಬುದು ದೇವರ ಹೆಸರಿನ ಆಧಿಭಾಗವಾದ ಪ್ರಣವ ಎಂಬುದರ ಅಸಭ್ಯವಾಗಿದೆ ಈ ಕಾಕುತ್ಸನನು ನು ಗುಪ್ತರಾಜರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನ (330-375) ಸಮಕಾಲದವನಾಗಿ ಅವನೊಡನೆ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಕದಂಬರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಜೈನಸಂಘವು ಪುನ್ನಾಟ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣವಾಡಿದಂತೆ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಈ ಪುನ್ನಾಟರಾಷ್ಟ್ರವು ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರವರ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ರಾಜರು ಕೀರ್ತಿಪುರನೆಂಬ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಆಳಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ

1. ಈ ಶಾಸನವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಗೆ ಕುಬ್ಜ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವರ ಆಯವಸ್ಥೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಭಂಡಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ 24 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಲಕ್ಷಣವು ಯಾವ ಭಂಡೋಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒರೆಯುತ್ತೇನೆ:

ಜಯತಿ ವಿಶ್ವವೇದಸಂಘಾಃ ಸಿಶ್ವಿತ್ಯುಕಮೂರ್ತಿಃ ಸನಾತನಃ |

ಸಾಧುನಿರಿದುರಶ್ಚಿ ಸಚ್ಚರಿತದ್ಭೂತಿಮಜ್ಜಲಾಭಾರಮಂಡನಃ ||

ದಲ್ಲಿ ಪುನ್ನಾಡು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಕೀರ್ತಿಪುರವೆಂಬುದು ಈಗ ಹೆಗ್ಗಡೆ ದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಿತ್ತೂರು. ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಟಾಲಮಿ ಎಂಬವನು ಪುನ್ನಾಟರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೆಸರನ್ನು ಪಾಸ್ಕತ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದು ಮೈಷಾರ್ಯ ರತ್ನಕ್ಕೆ (Beryl) ಹೆಸರುವಾಸಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಿತು ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಮೈಸೂರುಸೀಮೆಗೆ ಮಹಿಷರಾಷ್ಟ್ರ, ಅಥವಾ ಮೈಸನಾಡು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ. ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಹನಾನೂರು ಎಂಬ ಕವಿಸೂಕ್ತಿಕದಂಬದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 2ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾನುಗಲನಾರ್ ಎಂಬ ಕವಿಯು ಉಕ್ತಿಯಾದ 115 ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರುಮೈನಾಡು (ಎರುಮೈ-ಮಹಿಷ) ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಇದು ಪಶ್ಚಿಮಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ (ಕುಡನಾಡು) ಇದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ನಕ್ಕೀರರ್ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪುರಾತನಕವಿಯು ಉಕ್ತಿಯಾದ 36 ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡುಂಜೆಳೆಯ್ ಎಂಬ ಪಾಂಡ್ಯರಾಜನು ತಲೈಯಾಲಂಕಾನಂ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಚೇರರ್, ಚೋರ್ಳ, ತಿರಿಯರ್, ಎಳಿನಿ, ಎರುಮೈಯೂರ್ (ಮಹಿಷಪುರದವನು) ಇರುಂಕೋವೇಣ್ಣಾರ್, ಪೊರುರ್ ಎಂಬ ಏಳು ರಾಜರನ್ನೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅದೇ ಕವಿಯು ಉಕ್ತಿಯಾದ ೨೫೪ ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷಪುರದವನು ಬಡಗರ ಕುಲದವನು ಎಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಶಿಲಪ್ಪದಿಕಾರಂ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 2 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶೆಂಗುಬ್ಬುವರ್ ಎಂಬ ಜೇರರಾಜನು ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ನೀಲಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿ ಕನ್ನಡರು ಆಡಿದ ಕುಣಿತವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಿಸಿದನು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈಯಂಶಗಳಿಂದ ಮೈಸೂರುದೇಶದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಐದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವರಾಹಮಿಹಿರನು ತನ್ನ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸುಮಾರು 900 ರಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಶೇಖರನೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕುತಸ್ತು ಕಾವ್ಯವಿವಾಂಸ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟರು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಟಂಕಾರದೊಡನೆ ಓಡು

ತಾಂರೆ ಎಂದಾ ಅವರು ಓದುವ ರೀತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.¹

ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಮಹಿಮೆ

ಕನ್ನಡನಾಡು ಸಕಲಸುಖಗಳಿಗೂ, ಉತ್ತಮಗುಣಗಳಿಗೂ ನಿವಾಸಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಧರ್ಮಪರಾಯಣರಾದ ರಾಜರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದಲೂ, ಸಮರ್ಥರಾದ ರಾಜ್ಯತಂತ್ರಜ್ಞರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಂದಲೂ, ಮಹಾಶೂರರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಬಲರಾದ ವರ್ತಕರಿಂದಲೂ, ಕುಕುಲರಾದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಶೋಭಿತರಾದ ಸೇವಕರಿಂದಲೂ, ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕನ್ನಡನಾಡನ್ನೂ ಮೈಸೂರನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಾಢ್ಯಾಯನು (1672) ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಗಾಡಯ ಸೀಮೆ ಚೆಲ್ಲೊಗೆದ ತಾಣಮಲಂಕಿನ ಸಂತೆ ಪೆಂಪು ಸಾ |
 ದಾಡುವ ಭೂಮಿ ಸಾಖ್ಕಿದೆಡೆ ಪುಣ್ಯದ ಗೊತ್ತು ವಿನೋದದಾಗರಂ ||
 ಮೋಡಿಯ ಮಂಟಪಂ ಸಿರಿಯ ಪರ್ಜಾಗೆಗೊಳ್ಳನೆ ಮುಕ್ತಿಕಾಂತೆ ಕೃ |
 ಗಾಡುವ ಬೀಡು ಕನ್ನಡದ ನಾಡು ವಿರಾಜಿಪುದೆಂತು ಬಣ್ಣಿ ಪೆಂ ||
 ಬೀರದ ಮಂದಿರಂ ಬಿನಯದಂಗಡಿಯೊಳ್ಳಿನ ಕೇವಿ ನವ್ಯಶೃಂ |
 ಗಾಗರಸಾಗರಂ ಜಸದ ಚಾವಡಿಯೊಜೆಯ ಬೀಡು ಭಾಗ್ಯಮೊಂ ||
 ವಾರನೆ ಸರ್ವಪುಣ್ಯದ ತವರ್ಮನೆಯೈಸಿರಿಯಾಗರಂ ಮಹೀ |
 ತೂರಪುರಂ ವಿರಾಜಿಸಿತು ಭೂರಮುಗಿಲಸದಂಸ್ತಿನೂಪುರಂ ||

ವಿಜ್ಞಾನೀಶ್ವರನು ತನ್ನ ಮಿತಾಹ್ಲರಾ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಪುರಕ್ಕೂ ಅದರ ದೊರೆವಾದ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲನೆಂಬ ವಿಕ್ರಮಾಕರ್ಷಿಗೂ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾದ ಪಟ್ಟಣವೂ ರಾಜನೂ ಭೂತಳದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ²

1. ರಸಃ ಕೋಷ್ಯಸ್ತು ಕಾಪ್ಯಸ್ತು ರೀತಿಃ ಕೋಷ್ಯಸ್ತು ವಾ ಗುಣಃ |

ಸಗರ್ವಂ ಸರ್ವಕರ್ಣಾಟಂವೃಂಕಾರೋತ್ತರವಾಹಿನಃ ||

2. ನಾಸೀದಸ್ತಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಕ್ಷಿತಿತಲೇ ಕಲ್ಯಾಣಕಲ್ಪಂ ಪುರಂ |

ನೋ ದೃಷ್ಟಃ ಶ್ರುತ ಏವ ವಾ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಃ ತ್ರೀವಿಕ್ರಮಾಕೋಪಮಃ ||

ಈ ವರ್ಣನೆಗಳು ಬರಿಯ ಕವಿ ಕಲ್ಪನೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ವಿದೇಶೀಯರು ಇಂಡಿಯಾದೇಶದ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಬರೆದಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಈ ವರ್ಣನೆಗಳು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದೃಢೀಕೃತವಾಗುತ್ತವೆ.

ರಾಜರು—ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪುರುಷ, ನೃಪತುಂಗ, ತೈಲಪ, ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ, ವೀರಬಲ್ಲಾಳ, ಬುಕ್ಕ, ಹರಿಹರ, ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯ, ರಾಜನೃಪ, ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳೂ, ವಿದ್ಯಾಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳೂ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರೂ ಆದ ದೊರೆಗಳು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿ ದಿಗಂತ ವಿಶ್ರಾಂತ ವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಭಿನ್ನ ಮತಸ್ಥರ ದರೂ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದೆ ಅಸ್ಯಮತಗಳನ್ನು ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತ ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮತಸ್ಥರಿಗೆ ಪರಸ ರವೈಮನಸ್ಯವು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಗುಣಗ್ರಾಹಿಗಳಾಗಿ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇತ್ಯಾದಿ—ಕನ್ನಡನಾಡು ದ್ವೈತಮತೋದ್ಧಾರಕ ಮಧ್ವ ಗುರುವಿಗೆ ತವರುಮನೆ; ಅದ್ವೈತಮತೋದ್ಧಾರಕ ಶಂಕರ ಗುರುವಿಗೂ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಮತೋದ್ಧಾರಕ ರಾಮಾನುಜ ಗುರುವಿಗೂ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ. ವೀರಶೈವಮತೋದ್ಧಾರಕ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೂ ಇದೇ ತವರುಮನೆ. ಇವರುಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಮಠಗಳೂ, ಶಾಖಾಮಠಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುವು ಅಲ್ಲದೆ ಈ ನಾಡು ವಿದ್ಯಾತಿರ್ಥ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ, ವ್ಯಾಸರಾಯ, ರಾಘವೇಂದ್ರಯತಿ, ಅನಂತಾಚಾರ್ಯ, ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯ, ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ತೋಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ನೇಮಿಚೂಡ, ಶುಭಚಂದ್ರ ಇವರೇ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ವದ್ವರ್ಯರಿಂದಲೂ, ತಪೋಧನರಿಂದಲೂ, ತತ್ವದರ್ಶಿಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಂದಲೂ, ಪೆಸರುವಾಸಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಿತು.

ಶೂರರು—ಎಲಲ ಎಂಬ ಚೋಳನು ಮೈಸೂರು ಸೇನೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 205 ರಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದಂತೆ ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ¹. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಾಜನಾದ ದಂತಿದುರ್ಗನ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕನೇನೆ ಕಾಂಚೆಯ ದೊರ, ಕೇರಳರಾಜ ಚೋಳ, ಪಾಂಡ್ಯ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ².

ವರ್ತಕರು—ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಂಧ್ರಭೃತ್ಯರ ಸೀಸದ ನಾಣ್ಯಗಳು ದೊರೆತುವೆಂದು ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ 2ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಹರ್ವುತಿ ಎಂಬ ಚೀನದೇಶದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ನಾಣ್ಯವೂ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 14 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಅಗಸ್ತ್ಯಸ್ ಎಂಬ ರೋಮ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಡಿನೇರಿಯಸ್ ಎಂಬ ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯವೂ ದೊರೆತಿರುವುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿದ್ದಿತು ಎಂಬಂತವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಬಲರಾದ ವರ್ತಕರಿಗೆ ವಡ್ಡವ್ಯವಹಾರಿ, ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿವೆ. ಸುಮಾರು 1120 ರಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳಸೆಟ್ಟ, ನೇಮಿಸೆಟ್ಟ ಎಂಬ ವರ್ತಕರು ಹೊಯ್ಸಳರಾಜನಾದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠಿಗಳಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ, 1188 ರಲ್ಲಿ ಚೆಟ್ಟಪಸೆಟ್ಟ ಎಂಬವನ ಇಂದ್ರನ ಉಚ್ಚೈತ್ರವಸ್ತಿಗೆ ಸಮನಾದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಐರಾವತಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಆನೆಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಹಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ತಂದು ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾಸೆಯನೆಂಬ ವರ್ತಕನು ಪೂರ್ವದೇಶದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮದೇಶಕ್ಕೂ ಪಶ್ಚಿಮದೇಶದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವದೇಶಕ್ಕೂ ಉತ್ತರದೇಶದ ಭಂಡಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದೇಶಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದ

1 The Last Cities Of Ceylon page 26

2 ಕಾಂಚೀಶ್ವರೇಶನರಾಧಿಪವಾಂಡ್ಯಚೋಳಶ್ರೀಹರ್ಷವಜ್ರಟವಿಭೇದವಿಧಾನದಕ್ಷಂ | ಕರ್ಣಾಟಕಂ ಒಲಂ. Indian Antiquary XI, 114.

ತದ ಭಂಡಗಳನ್ನು ಉತ್ತರದೇಶಕ್ಕೂ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ, 1255 ರಲ್ಲಿ ಕುಾಜನಂಬಿಸೆಟ್ಟ ಎಂಬವನು ಮೂಳವ, ಕಳಿಂಗ, ಚೋಳ, ಪಾಂಡ್ಯ ಈ ರಾಜರುಗಳ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬದಗಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತ ಹೊಯ್ಸಳರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕೆಳಗಣ ಶಾಸನಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ—

ಧರಣೀಪಾಳಕನಪ್ಪ ಪೊಯ್ಸಳನ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠಿಗಳ್ ತಮ್ಮತಿ |

ಬೀರನೆಲ ಪೊಯ್ಸಳಸೆಟ್ಟಿಯುಂ ಗುಣಗಣಾಂಭೋರಾಶಿಯೆಂಬೊಂದು ಸುಂ ||

ದರಗಂಭೀರದ ನೇಮಿಸೆಟ್ಟಿಯುಮಾರ್ ಶ್ರೀಜೈನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಾ |

ಯಗ್ಗಿಗಳ್ ತಾಮನೆ ಸಂದ ವೆಂಪಸದಳಂ ಪರ್ವಿತ್ತು ಭೂಭಾಗದೊಳ್ ||

ಹರಿಯ ಹಯಕ್ಕೆ ತೋಡೆನಿಪ ಪುಷ್ಪಜಯಂಗಳನಿಂದ್ರದಂತಿಯೊಳ್ |

ದೊರೆಯೆನಿಸಿಪ ದಂತಿಗಳನಭ್ರದೊಳಾದ ಸುಪಾಣಿಮುತ್ತಿನೊಳ್ ||

ಸಂಯೆನಿಸಿಪ ಮುತ್ತಗಳನೆಯ್ದೆ ಬಹಿತ್ತದೆ ತಂದು ಮಾಟಿಸಂ |

ಧರಣಿಪಗೊಲ್ಲ ಕಮ್ಮಟದ ಜಟ್ಟಪಸಟ್ಟ ಸಂತತಂ ||

ಹರಿದಾಶಾಭಾಂಡಮಂ ವಾರುಣಿಗೆ ನಡಸುವಂ ವಾರುಣೀವಸ್ತುವಂ ವಿ |

ಸ್ತರದಿಂದಿದ್ದಾಶೆಯೊಳ್ ಪೆರ್ಚೆಸುವನೊಸೆದು ಕೌಬೇರಿಯು ದ್ಯುಮ್ಮಮಂ ನೋ||

ಡಿರೆ.ಯಾಮಾಭಾಗದೊಳ್ ಸಂದಿಸುವನೆಸೆವ ಮೆಲ್ಯಂಗಳಂ ಯಾಮ್ಯದಿಂದ |

ತ್ತರದಿಕ್ಕಿಂಗಳಟ್ಟುವಂ ನೋಡನುಪರುಮಣಿಜಂ ದಾಸೆಯುಂ ದೋಷದೂರಂ ||

ಬೀರನ ಮೂಳವೇಂದ್ರನ ಕಳಿಂಗನ ಚೋಳನ ಪಾಂಡ್ಯಭೂತಳಾ |

ಧಾರನ ಮುಟ್ಟಿದೊಂದವಸರಂಗಳನಾಗಳೆ ಪುಣ್ಣಮಾಟ್ಟಿ ವಿ ||

ಸ್ತಾರದ ಪುಣ್ಯಸಂಪದದಿನೊಪ್ಪುವ ಸೆಟ್ಟಿಗೆ ಕುಂಜನಂ ||

ಸ್ನಾರಣೆಯೆಂಬಿನಂ ನೆಗಟ್ಟಿನಗ್ಗದ ಹೂಯ್ಸಳರಾಯರಾಜ್ಯದೊಳ್ ||

ಶಿಲ್ಪಿಗಳು—ವಾಸ್ತುವಿದ್ಯಾವಿರಾರದರಾದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಎಲ್ಲೋರ, ಇಟ್ಟಿಗಿ, ಬೇಲೂರು, ಹಳೆಯಬೀಡು, ಸೋಮನಾಥಪುರ, ನಂದಿ, ಶೃಂಗೇರಿ, ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ, ಹಂಪಿ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ

1. ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಶಾಸನ ನಂಬರು 137 (ಹೊಸಮುದ್ರಣ)

2. ಅರಸೀಕೆರೆ 22. 3. ಅರಸೀಕೆರೆ 108

ದೇವಾಲಯಗಳೂ ಕೆತ್ತಿರುವ ವಿಗ್ರಹಗಳೂ ವಿದೇಶೀಯರಾದ ಶಿಲ್ಪಕಾಸ್ತ ಜ್ಞರನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯರಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿವೆ. ಈ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವರು ತಾವು ಕೆತ್ತಿದ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಈ ಪದ್ಧತಿ ಮೈಸೂರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1357 ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಸ್ಥಾನವೆಂಬ ಬಂಡು ಕಟ್ಟಡದ ಮೈಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರ ಸಂವಿಧಾನದಂತಹ ಸಂವಿಧಾನವು (plan) ಭರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಟ್ಟಡವು ಸೌತೆಯಕಾಯಂತೆ ಎರಡು ತುದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತುಲವಾಗಿದೆ (apsidal at both ends). ಇಂತಹ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಬಸಿಲಿಕಾ (Basilica) ಎಂದು ಸಂಜ್ಞೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ರೋಂ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ಭರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗದ ಇಂತಹ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಈ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಚಾತುರ್ಯವು ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೇಷಾದಿಧ್ವಜರಾಶಿ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಅಂಕಿತವಾಗಿರುವ 12 ಕಂಬಗಳನ್ನು ಆ ಆ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನುಗುಣವಾಗಿ ಆ ಆ ಕಂಬವಮೇಲೆ ಆ ಆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯರ್ಮಿ ಬೀಳುವಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಶಿಲ್ಪಿಕೌಶಲವು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡದು ?

ಸ್ವಾಮಿಂಕ್ಷರ - ಸ್ವಾಮಿಯೇ ದೇವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವನಿಗೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೂಡ ಉತ್ಸಾಹದೊಡನೆ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಅನೇಕಪುರುಷರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಈ ನಾಡನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು 1220 ರಲ್ಲಿ ಸಾಯಲು ಸ್ವಾಮಿಯ ಮರಣಾನಂತರ ಬದುಕಿರುವುದು ನಾಚಿಕೆಗೇಡೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತನ್ನ ಸತಿಯೊಡನೆಯೂ ತನ್ನ ಕೈಯಕೆಳಗಿದ್ದ ಸಾವಿರಪನ ವೀರರೊಡನೆಯೂ ಮೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕುವರ ಬಚ್ಚನ ಪ್ರಭಾವವು ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ಗುರುವುಂ ದೈವಮುಮಾಲ್ದನೆ | ಪರತ್ರಗಂ ತನ್ನಿಹತ್ರಗಂ ವೆಱಿನೊವಂ |

ಗುರುವಿಲ್ಲ ದೈವಮಿಲ್ಲನೆ ! ಧರಿಸೆವಂ ಕುವರಲಕ್ಷ್ಮದಂಡಾಧೀಶಂ ||
 ಧನಮುಂ ಪ್ರಾಣಮುಮೆಂಬಿವಂ ಕುವರಲಕ್ಷ್ಮಂ ವೀರಬಲ್ಲಾಳದೇ |
 ವಸ ದಾನೋನ್ನತಿಗಂ ಜಯೋನ್ನತಿಗವಿರಾಚುಳ್ ಪೂಣ್ಣ ಮುಂದಿಟ್ಟು ರಾ||
 ಮನ ಬೀಡಿಂಗಣುವಂ ಯಮಾತ್ಮಜನ ಬೀಡಿಗಜೂಗಂ ಚಂದ್ರಜೂ |
 ಟನ ಬೀಡಿಂಗಿ ಕುಮಾರನಿರ್ದ ತಿಹಿವಿವಿರ್ದಪ್ರನೇಂ ಧೀರನೋ ||
 ತನ್ನೊಡನೆ ತೊಡೆದ ಸುಭಟರ | ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಯೆನು ತನ್ನ ಪರಮಾಯುಷ್ಯಂ |
 ತನ್ನಾಳ್ವಂಗಳೆಯಿಸಿದ | ನೆನ್ನೆಟ್ಟನೆ ಕಲಿಯೊ ಕುವರಲಕ್ಷ್ಮ ಚಮೂಪಂ ||

ಸುಮಾರು 1215 ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಯಾಮಿನಿಯಾದ ಹೊನ್ನವೈನಾಯ
 ಕಿತಿ ಸಾಯಲು ಹೊನ್ನಿ ಎಂಬವಳು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸುರ
 ಲೋಕವಸ್ತ್ರೈದಿಗಳು ಎಂದು ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. 1291
 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ : ಹೊನ್ನಳರಾಜಪರಂಪರೆಗೆ
 ಸೇರಿದ ಒಬ್ಬಬ್ಬ ದೊರೆಯೂ ಸತ್ತಾಗ ಕನ್ನಡಿಗವೊನೆಯಾಳುಗಳು
 ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಆ ದೊರೆಗಳ ಸೇನಾಪತಿಗಳ ವಂಶದಲ್ಲಿ
 ಒಬ್ಬಬ್ಬನು ತನ್ನ ಸತಿಯರೊಡನೆಯೂ ಸೇವಕಸೇವಕಿಯರೊಡ
 ನೆಯೂ ಸತ್ತಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

ಕೆಳಗಣ ಈಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ
 ರಚಿತವಾದ ಒಂದು ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳು ದೊ
 ರೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಅಂಶವು ಪ್ರಾಧಮ್ಯಪುಟದ ಅವತರಣಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ
 ತಿಳಿಸಿ ನೃಪತುಂಗನು ತನ್ನ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಹಿಂದೆ
 ಇದ್ದ ಗದ್ಯಗ್ರಾಢಕರ್ತೃಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ವಿನೀತನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.
 ಈತನು ಸುಮಾರು 500 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಹೆಸರಿನ ಗಂಗಳಾಜನಾಗಿರಬಹುದು.
 ಐದನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕನ್ನಡಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ನೃಪ
 ತುಂಗನು ಹೇಳುವ ಕವಿಗಳಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀವರ್ಧವೇನ, ಶ್ಯಾಮಕುಂದಾ
 ಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳು ಸುಮಾರು 700ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ

ದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇನ್ನೂ
ಅಮೃತಸಾಗರನೆಂಬ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಯಾತ್ನಾರಂಗಲಕ್ಷಾರಿ
ಹೈ ಎಂಬ ತಮಿಳು ಭಾದೋಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗುಣಗಾಂಕಿಯಂ
ಎಂಬ ಬಂದು ಭಾದೋಗ್ರಂಥವು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ
ವಿನಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಬಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ
ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯನ್ನು ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥ
ಕಾರನೂ ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನು
ಬರೆದ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ ಅವನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಗುಣಗ,
ಗುಣಗಾಂಕ, ಗುಣಕೆನಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳುಳ್ಳ 3ನೆಯ ವಿಜಯಾದಿ
ತ್ಯನೆಂಬ (844-888) ಮೂಡಣಚಾಲುಕ್ಯರಾಜನಿಗೆ ಅಂಕಿತಮಾಡಿರು
ವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ

ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಮೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕೆಲವು ವಿನೋದ
ಕರವಾದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಎತ್ತಂ ಹೇಟೆಂಬರ್ ಹೇ | ಹತ್ತೆಂಬರ್ ಕಲ್ಲಮಣ್ಣೊಳಿಕ್ಕಿದ ಕೋಟಿಯ |
ಮುತ್ತೆಂಬರ್ ಮರನೊಂದಂ | ಹತ್ತೆಂಬರ್ ನೋಡ ಕನ್ನಡಂ ವಿಸ್ಮಯದಂ ||
ಹುರಿಯೋಡ ಸಿರಿವಂತಿಗಯೆಂಬೆಂಬುದು | ನರನ ಪಾರುವನೆಂಬುದು |
ಮರಗೆತ್ತುವನೋಜನೆಂಬುದೇನ | ಜ್ವರಿ ರಂಗ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳು ||
ಸರಸನರಸನೆಂಬುದು ಪೂರ್ಣಗೃಹವನು | ಅರಮನೆಯೆಂದುಸಿರುವುದು |
ನರಪಕುಮಾರನರಮಗನೆಂಬುದೇ | ನೊರೆ ರಂಗ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳು ||

ಕನ್ನಡನುಡಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ

ಕನ್ನಡನುಡಿ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ರಾಜರುಗಳ ಮತ್ತು ಮಂಡಲಿಕರ
ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ ಗಂಗರು, ರಾಷ್ಟ್ರ
ಕೂಟರು, ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಕಾಕತೀಯರು, ಹೊಯ್ಸಳರು, ಮೂಡಣಚಾ

1. ಗುಣಗಾಂಕಿಯನ್ನುಂ ಕರುನಾಟಕಜ್ಞಂದನೇ ಪೋಲ ಮಹಡೂ
ಮುನ್ನಿಲೈಯುಡೈತ್ತಾ ಪ್ಪಂ ಅಮೈಯಡಕ್ಕಮುಡೈತ್ತಾಯ್.

2. ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು ಚಿಕ್ಕವಾಘಾಭಯನಿಂದ (1672) ರಚಿತ
ವಾದುವು.

ಲುಕ್ಕರು, ಸೌಂದತ್ಯಿಯ ರಟ್ಟರು, ಕರಹಾಟದ ಶಿಲಾಹಾರರು, ಕೊಂಗಾಳ್ವರು, ಚೊಂಗಾಳ್ವರು, ತುಳುವದೇಶದ ಅರಸರು, ಚೌಟರು, ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು, ಮೈಸೂರರಸರು, ಉಮ್ಮತ್ತೂರು, ಸುಗ್ಗಿಹಳ್ಳಿ, ಸುಗಟೂರು, ಸಿರಿಯಪಟ್ಟಣ, ಹದಿನಾಡು, ಬೊಲೂರು, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಮುದಿಗೆರೆ, ಬಿಜ್ಜವರ, ಇಕ್ಕೇರಿ, ಕಳಲೆ ಈ ಸ್ಥಳಗಳ ಪಾಳೆಯಗಾರರು; ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ವತಃ ಕವಿಗಳಾಗಿಯೂ ಹಲವರು ಕವಿಪ್ರೀಷಕರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಈ ಪ್ರಭುಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇವರ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಇದ್ದ ಮಂತ್ರಿಗಳು, ದಂಡನಾಯಕರು, ಪಸಾಯಿತರು ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪಾಳೆಯ ಪಟ್ಟುಗಳ ವಿಭುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರು ಕವಿಗಳಾಗಿಯೂ ಹಲವರು ಕವಿಪ್ರೀಷಕರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಡನೆ ಸ್ಲೃ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ —

ಗಂಗರ — ಈ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 500 ರಲ್ಲಿದ್ದ ದುರ್ವಿನೀತನು ನೃಪತುಂಗನ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಕಾರನಾಗಿ ದ್ವಿರೂಪು ಹೊಂದಿರುವವರನ್ನು (780-814) ಬರೆದ ಗಜಾಪ್ಪಕವು “ಒನಕೆನಾಡಾದುದು” ಎಂದು ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇದು ಕನ್ನಡಗ್ರಂಥವಾಗಿರಬೇಕು ಮಹೇಂದ್ರವ್ರಂತಕ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಎರೆಯಪ್ಪನು (886-913) ಶೂದ್ರಕ, ಹರಿವಂಶ ನೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ 1ನೆಯ ಗುಣವರ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರೀಷಕನಾಗಿದ್ದನು. ರಾಜಮಲ್ಲನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಾವುಂಡರಾಯನು 978 ರಲ್ಲಿ ಚಾವುಂಡರಾಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದನು ಈ ರಾಜನ ತಮ್ಮನಾದ ರಕ್ಕಸಗಂಗನ ಅಶ್ವಿತನಾಗಿದ್ದ ನಾಗವರ್ಮನು ಭಂದೋರಿಬುಧಿ ನೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಕೂಟರು — ಈ ದೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಮೂರನೆಯ ಇಂದ್ರರಾಜನ (915-917) ಕೈಯ ಕೆಳಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಂಡನಾಥನಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅನು

ಪಮಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಹೇಳಿದೆ ಮೂರನೆಯ ಕೃಷ್ಣ ರಾಜನು (939-968) ಪ್ರೊನ್ನನಿಗೆ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಚಾಲುಕ್ಯರ—ಈ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅರಿಕೇಸರಿ ಎಂಬ ಸಾಮಂತ ರಾಜನು ಆದಿಸಂಪನಿಗೆ ಪ್ರೋಷಕನಾಗಿದ್ದನು. ತೈಲಪನು (973-987) ರನ್ನನಿಗೆ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆಹವಮಲ್ಲನ (1042-1068) ಆಶ್ರಿತನಾದ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯನು ಜಾತಕತಿಲಕವೆಂಬ ಜ್ಯೋತಿಷ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 1049 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಚುವನೈಕಮಲ್ಲನ (1068-1076) ಪಸಾಯಿತನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಪನ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಮಂತ್ರಿ ಯಾಗಿದ್ದ ಶಾಂತಿನಾಥನು ಸುಕುಮಾರಚರಿತವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನನಾದ ಉದಯಾದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ಸಾಧಿವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾಗವರ್ಮಾಚಾರ್ಯನೇ ಚಂದ್ರಚೂಡಾಮಣಿಕವನ್ನು ಬರೆದವನು. ಆಹವಮಲ್ಲನ ಮಗನಾದ ಜಯಸಿಂಹನ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾಚಿರಾಜನ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿ ಚಂದ್ರರಾಜನು ಮದನತಿಲಕವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದೇ ಆಹವಮಲ್ಲನ ಮಗನೂ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ತಮ್ಮನೂ ಆದ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನು ಗೋವೈದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಅದೇರಾಜನ ಆಶ್ರಿತನೂ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನ ಮಿತ್ರನೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಕ್ಷಾಮಣಿಸ್ತೋತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನಲ್ಲಿ (1138-1151) 2ನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದನು. ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಇದೇ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ದಾವಣಗೆರೆಯ 41ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದ ಮಧುಸೂದನದೇವನು ಇದೇ ರಾಜನ ಸಾಮಂತನಾದ ಉಚ್ಚಂಗಿಯ ವೀರಪಾಂಡ್ಯನಿಂದ ಪ್ರಾಜಿತನಾಗಿದ್ದನು.

ಕಾಕತೀಯರ—ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕನು ಸ್ವರಚಿತವಾದ ವೀರೇಶ್ವರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಓದಿ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರಕವಿತವನ್ನು ಬರೆದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು ಬಾಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹೊಯ್ಸಳರು—ಒಂದನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (1100-1106) ಅಭಿನವಪಂಪನೂ ಕಂತಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ (1111-1141) ರಾಜಾದಿತ್ಯನು ಜ್ಞೇತ್ರಗಣಿತವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಜನ್ನನ ತಂದೆಯಾದ ಸುಮನೋಬಾಣನು 1ನೆಯ ನಾರಸಿಂಹನ (1141-1173) ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಕರಣಿಕನಾದ ಹರೀಶ್ವರನೂ, ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನೂ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳನ (1173-1220) ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಬೂಚಿರಾಜನು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪೊನ್ನನಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರಾಜನ ಸೆಜ್ಜೆವಳ್ಳನಾದ ಪದ್ಮನಾಭನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅರ್ಧನೇಮಿಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ನೇಮಿ ಚಂದ್ರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯಿಂದ ಪೋಷಿತನಾಗಿ ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದೇ ದೊರೆಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ವಸುಧೈಕಬಾಂಧನ ರೇಚರಸನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಅಚಣ್ಣನು ವರ್ಧಮಾನಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರಾಜನಿಂದ ಜನ್ನನು ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಎರಡನೆಯ ನಾರಸಿಂಹನ (1220-1235) ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಪೋಲಾಳ್ವದಂಡನಾಥನು ಹರಿಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು ಕೇಶಿರಾಜನ ತಂದೆಯಾದ ಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಜುನನು ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವವನ್ನು ಸೋಮೇಶ್ವರನ (1233-1254) ವಿನೋದಾಕರ್ಣನಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಮೂಡಾಚಾಲುಕ್ಯರು— ಗುಣಗಾಂಕವಿಜಯಾದಿತ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (844-888) ಗುಣಗಾಂಕಿಯು ಎಂಬ ಕರ್ಣಾಟಕ ಛಂದೋ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದೆ. ರಾಜರಾಜನ (1042-1063) ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾದ ನನ್ನಯ್ಯಭಟ್ಟನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.¹

1 ಹಾಸನ 119

2 ಯಃ ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟವ್ರಾಕೃತಸೈಶಾಚಿಕಾಂಧ್ರಭಾಷಾಸು ||
ಕವಿರಾಜಶೇಖರ ಇತಿ ಪ್ರಥಿತಃ ಸುಕವಿತ್ವವಿಭವೇನ ||

ಸೌಂದರ್ಶಿಯ ರಚ್ಚರು — ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ವಾರ್ಕ್ಸ್ ಪಂಡಿತನು 4 ನೆಯ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನ (1202-1220) ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅದೇ ರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಳಚಂದ್ರಕವಿ ಕಂದರ್ಪನು ಬಾಳದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ 2ನೆಯ ಗುಣವರ್ಮನು ಅದೇ ದೊರೆಯ ಕೈಯಕೆಳಗೆ ಸಾಳ್ಯ ಭುವಾಗಿದ್ದ ಕಾಂತಿವರ್ಮನ ಆಶ್ರಿತನು.

ಕರಹಾಟದ ಶಿಂಹಾರರು — ಗಂಡರಾದಿತ್ಯನ ಮಗನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಜನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಣ್ಣವಾರ್ಯನು ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದೇ ರಾಜನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ಕೊಂಗಾಳ್ವರು — ಚಂದ್ರನಾಥಾಪ್ಪಕವನ್ನು ಬರೆದ ಮೌಕ್ತಿಕಕವಿ ವೀರಕೊಂಗಾಳ್ವನ (ಸು. 1120) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಳದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಚಿಂಗಾಳ್ವರು — ಸಮ್ಯಕ್ವಕ್ತೌಮುದಿ (1508) ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ 3 ನೆಯ ಮಂಗರಸನು ಚಿಂಗಾಳ್ವರಾಜರ ಕುಲಕ್ರಮಾಗತ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಕಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭು ವಿಜಯನ ಮಗನು. ಚಿಂಗಾಳ್ವನಂಜರಾಯನ (1502-1533) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡನು ಕುಮಾರರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ತುಳವದೇಶದ ಅರಸರು — ತುಳವದೇಶದ ದೊರೆ ಭೈರವಸುತ ಪಾಂಡ್ಯರಾಯನ ಇಪ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯವನ್ನು 1439 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಕೋಟೇಶ್ವರನು ಹೈವನೈಸಸುತ ಸಂಗೀತಪುರದ ದೊರೆ ಸಂಗಮನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಜೀವಂಧರವಟ್ಟದಿಯನ್ನು ಬರೆದನು. ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು 1557 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ ತುಳವದೇಶದ ಭೈರವಸುತೆಯರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಭಾರತ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಸಾಳ್ಯನು ತೌಳವದೈವಕೊಂಕಣದೇಶಾಧಿನಾಥನಾದ ಸಾಳ್ಯಮಲ್ಲನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಕೆಲವೆನಿಸಿದ ಹಾಸನದ ಅರಿರಾಯರಗಂಡರ ದಾವಣಿ ಭೈರವೇಂದ್ರನ ಅಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬಾಹುಬಲಿ ನಾಗಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದನು. ಚಂದ್ರಮನು ಅರಿರಾಯರ ಗಂಡರದಾವಣಿ ಭೈರವನೈವನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ 1646 ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಕ

ಳದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು ಗೇರಸೊಪ್ಪೆಯ ದೊರೆ ಭೈರವರಾಯನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆದಿಯವನು ಧನ್ಯಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದನು. ಅಹಿಂಸಾಚರಿತೆಯನ್ನು 178 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ವಾಯಣ್ಣನು ಸಂಗೀತಪುರದರಸ ಸಂಗಮರಾಯಪುತ್ರನ ಅಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದನು. ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರದ ಪೂರ್ವಭಾಗವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ತುಳವದೇಶದ ಲಕ್ಷ್ಮಣಬಂಗರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿ. ತುಳವದೇಶದ ಮೂಲಿಕೆಯ ರಾಜನಾದ ಚೆನ್ನರಾಯನಿಂದ ಪ್ರೋಷಿತನಾಗಿ ಪದ್ಮನಾಭನು ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರದ ಉತ್ತರಭಾಗವನ್ನು 1750 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು.

ಚೌಟರು—ಚೆನ್ನಮಾಂಬೆಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲಸಾಮಂತನ ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಪದ್ಮನಾಭನು ಪದ್ಮಾವತೀ ಚರಿತೆಯನ್ನೂ, ಅಬ್ಬಕ್ಕ ದೇವಿಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಏಟ್ಟುಭಿರಾಮನು ರತ್ನಶೇಖರಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಚಿಕ್ಕರಾಯನ ರಾಣಿವಾಸದ ಚೆನ್ನಮ್ಮದೇವಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸುರಾಲನು 1761 ರಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾವತೀ ಚರಿತೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು.

ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು—ಬಾದನೆಯ ಹರಿಹರನ (1336-1353) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗುಳಯಪುರದ ಅಧಿಪನಾದ 1ನೆಯ ಮಂಗರಸನು ಖಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣವನ್ನು ಬರೆದನು ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಮಧುರನು 2ನೆಯ ಹರಿಹರನ (1377-1404) ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಬಾದನೆಯ ಬುಕ್ಕನ ಮಗನಾದ ಕಂಪರಾಜನ ಪುತ್ರ ದೇವರಾಜನು ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ ಅನುರುಕ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ದೇವರಾಯನ (1419-1449) ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶನು ಶಿವಶತ್ರುವಿಂಶತಮಣಿಯನ್ನೂ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ನೂರೊಂದುಸ್ಥಲವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಇದೇರಾಜನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನನಾದ ಗುರುರಾಜನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಚಂದ್ರಕವಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಸ್ಥಾನ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇದೇ ದೊರೆಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಚಾಮರಸನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನೂ, ಮಗ್ಗಯಮಾಯಿದೇವನು ಶತಕತ್ರಯವನ್ನೂ ಗುರುಬಸವನು ಶಿವಯೋಗಾಂಗ ಭೂಷಣವೇ ಮುಂತಾದ ಸಪ್ತಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಒತ್ತಲೇಶ್ವರನು ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಕುವಾ

ರವ್ಯಾಸನೂ ಇದೇ ರಾಜನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ (1446-1467) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲರಸನು ಜನವಶ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನರಾಮೃತವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ದಲಿಂಗನು ಪಿರೂಪಾಕ್ಷನ (1467-1478) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದನು ಕವಿಲಿಂಗನವರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿಲಿಂಗನು ಸಾಳುವನರಸಿಂಗರಾಯನ (1487-1493) ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಕೃಪ ರಾಯನ (1509-1529) ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ಕವಿ ಭಾರತದ ಉತ್ತರಭಾಗವನ್ನು ಬರೆದನು ಚಾಟುವಿಟ್ಟಲನಾಥ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಸದಾನಂದಯೋಗಿ ಆಚಾರ್ಯರಾಯನ (1530-1542) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವತವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸದಾಶಿವರಾಯನ (1543-1567) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಲಕರಾಜನ ಮಗನಾದ ತಿರುಮಲರಾಜನು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದ ಎಮ್ಮೆಬಸವನಿಗೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನ ಗುರುವಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು 1ನೆಯ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ (1573-1584) ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆತನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾರತ್ರಯವನ್ನೂ ಅಲಂಕಾರತ್ರಯವನ್ನೂ ಓದಿ ಕೀರ್ತಿವಡೆದಂತೆ—

ಶ್ರೀರಂಗರಾಜಸ್ಮತಿ | ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ವಿಷಯಮುನಿವನುಪದೇಶನದಿಂದ |
ಸಾರತ್ರಯಮುಮಸೂಲಂ | ಕಾರತ್ರಯಮುಮನೋದಿ ಜಸಮಂಪಡೆದಂ ||

ಎಂಬ ಬಿಳಿಗಿತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಬಂದು ಶಾಸನದ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನಕಾರನಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು 1ನೆಯ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನ (1586-1617) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ವೈಷ್ಣೂರಸರು—ರಾಜನೃಪನ (1578-1617) ಪ್ರಧಾನಿಯಾದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನು ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಚಾಮರಾಜನು (1617-1637) ರಾವಣಾಯಣ, ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡ ಇವುಗಳನ್ನು

ರಚಿಸಿದನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಅತ್ಯುಪಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ಪದ್ಮನಾಭಪಂಡಿತನು ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಭಾರತಿನಂಜ, ಗೋವಿಂದ ವೈದ್ಯ ಇವರು ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನ (1638-1659) ಆಶ್ರಿತರಾಗಿ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದರು. ಇದೇ ರಾಜನಿಂದ ಪ್ರೋಫಿತನಾಗಿ ಭಾಸ್ಕರನು ಬೇಡಾರ ಗಣಿತವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು (1672-1704) ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನು ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರಚರಿತ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಚಿಕ್ಕವಾಘ್ಯಾಯನು ಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಮುಂತಾದವನ್ನೂ ತಿಮ್ಮಕವಿ ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಮೊದಲಾದವನ್ನೂ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ, ಸಿಂಗರಾರ್ಯನು ಮಿತ್ರವಿಂಡಾಗೋವಿಂದವನ್ನೂ, ನೇಣುಗೋಪಾಲವರಪ್ರಸಾದನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿಯನ್ನೂ, ಚಿದಾನಂದಕವಿ ಮುನಿನಂತಾಭ್ಯುದಯವನ್ನೂ, ಮಲ್ಲರಸನು ದಶಾವತಾರಚರಿತೆಯನ್ನೂ, ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ಹದಿಬದಿಯ ಧರ್ಮವನ್ನೂ, ಶೃಂಗಾರಮ್ಮನು ಪದ್ಮಿನೀ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು. ಒಂದನೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ (1713-1731) ಆಶ್ರಿತನಾಗಿ ಬಾಲವೈದ್ಯದ ಚೆಲುವನು ಕನ್ನಡ ಲೀಲಾವತಿ, ರತ್ನಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ರಾಮನಾಯಣಂ ತಿರುಮಲೆಯಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ಕವಿಯೂ ಈ ದೊರೆಯ ಆಶ್ರಿತನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಮಹಿಷಿಯಾದ ಚೆಲ್ವಾಂಬೆ ವರನಂದೀಕಲ್ಯಾಣ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ರಾಮನಾಯಣ, ಇಂದಿರಾಭ್ಯುದಯ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ವೆಂಕಾನಾತ್ಯನು 2ನೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ (1731-1750) ಆಶ್ರಿತನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಮಾವನಾದ ಕತ್ತಿಗೋಪಾಲ ರಾಜನು ಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯನು ಚಾಮರಾಜನ (1770-1776) ಆಶ್ರಿತನಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದನು. ಖಾಸಾ ಚಾಮರಾಜನ (1776-1790) ಮಹಿಷಿಯಾದ ದೇವೀರಮ್ಮಣ್ಣಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ದೇವಚಂದ್ರನು ರಾಜಾವಳಿಕಥೆಮನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣ ರಾಜನು (1799-1868) ಸಾಗಂಧಿಕಾಪರಿಣಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥ

ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಕವಿಗಳೆಂಬುದಾರಾತ್ರಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಈತನ ಶ್ರೋತೃಹದಿಂದ ಅಳಿಯ ಲಿಂಗರಾಜ, ದೇವಲಾಪುರದನಂಜುಂಡ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿ, ಶಾಂತರಾಜಪಂಡಿತ, ವೆಂಕಟರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಮುದ್ದಗಿರಿ ನಂಜಪ್ಪ, ಸೀತಾರಾಮ ಸೂರಿ, ಕೊಪ್ಪನಾರಾಯಣ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಕಮಲ ಪಂಡಿತ ಮೊದಲಾದವರು ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈತನ ಮಹಿಷಯರಾದ ರವಿವಿಲಾಸದ ಚೆಲುವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿ, ಸೀತಾವಿಲಾಸದ ದೇವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿ ಇವರುಗಳ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭಾಗವತ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ 1869 ರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಷ್ಠರಾಮಾಯಣಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದನು.

ಪಾಳೆಯಗಾರರ — ಉಮ್ಮತ್ತೂರು ವೀರನಂಜೇಂದ್ರನ (1482-1494) ಶ್ರೋತೃಹದಿಂದ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನು ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರವನ್ನೂ, ಅಚ್ಯುತರಾಯನ ಸಾಮಂತನಾದ ನುಗ್ಗಿಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯಭೂವಾಲನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿ ಕಬ್ಬಿಗರಕೃಷ್ಣಪಿಡಿಯನ್ನೂ, ಸುಗಟೂರ ಪ್ರಭುವಾದ ಮುಮ್ಮಡಿ ತಮ್ಮನು ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯನ್ನೂ, ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣದ ವಿರುಪರಾಜೇಂದ್ರನ ಆಶ್ರಿತನಾದ ದೊಡ್ಡಯ್ಯನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆಯನ್ನೂ, ಹದಿನಾಡು ಚೆನ್ನರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಎಳಂದೂರು ನಾರಸಿಂಹಭಟ್ಟನು ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹವನ್ನೂ, ಬೇಲೂರು ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯನ (1626-1643) ಶ್ರೋತೃಹದಿಂದ ಸೂರ್ಯಕವಿ ಕವಿಕಂಠಕಾರವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಸೋಸಲೆ ರೇವಣಾಚಾರ್ಯನು ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಮುದಿಯಪ್ಪನಾಯಕನ (೧೬೨೩) ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಹಿಮ್ಮಸ್ವಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಮುದಿಗೆರೆ ರಘುವಪ್ಪನಾಯಕನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಶಿವಾಧಿಕೃಷಿಖಮಣಿಟೀಕೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದನು. ಬಿಜ್ಜವರದ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಭೂಪನ ಆಶ್ರಿತನಾದ ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಅದೇ ಬಿಜ್ಜವರದ ಇಮ್ಮಡಿ ಜಿಕ್ಕಭೂಪನ (1593) ಶ್ರೋತೃಹದಿಂದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ ಶಂಕರಕವಿಕೃತ ಸಂಪುಕ್ತತಬಸವಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಟೀಕೆ

ಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು. ಇಕ್ಕೇರಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನ (1582-1629) ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ತಿರುಮಲಭಟ್ಟನು ಶಿವಗೀತೆಯನ್ನೂ, ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕನು (1697-1714) ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾಕರವನ್ನೂ, ಸೋಮಶೇಖರನಾಯಕನ (1714-1739) ಮಂತ್ರಿಯಾದ ನಿರ್ವಾಣಯ್ಯನು ಶಿವಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಕಳಲೆ ವೀರರಾಜನು ವೈದ್ಯಸಂಹಿತಾಸಾರಾಂಶವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು; ಇವನ ಆಶ್ರಿತನಾದ ಚೆನ್ನಯ್ಯನು ಪದ್ಮಿನೀಪರೀಣಯವನ್ನು ಬರೆದನು; ಇದೇ ವೀರರಾಜನ ಮಗನಾದ ಕಳಲೆ ದೇವರಾಜನ ಆಶ್ರಿತ ರಂಗಯ್ಯನು ತುಲಾಕಾವೇರೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಈ ದೇವರಾಜನ ತಮ್ಮನಾದ ಕಳಲೆ ನಂಜರಾಜನು ಕಕ್ಕುದ್ಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೇಮೊದಲಾದ ಅನೇಕಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಇವನ ಆಶ್ರಿತರಲ್ಲಿ ನೂರೊಂದನು ಸೌಂದರಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ವೆಂಕಟೇಶನು ಹಾಲಾಸ್ಯಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಕುಸುಮಾವಳೀಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ದೇವಕವಿಗೆ (ಸು. 1200) ಚಿಕ್ಕರಾಜಚಮೂಪನೂ, ನೇಮಿನಾಥ ಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮಾಲುಲಕವಿಗೆ (1-54) ಕೇತಯನಾಯಕನೂ, ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷಾಕಾರನಾದ ವಿಜಯಣ್ಣನಿಗೆ (1448) ಬೆಳುವಲನಾಡಿನ ವೆಮ್ಮನಭಾವಿಯ ಪ್ರಭು ಹೊನ್ನಬಂದಿಯ ದೇವರಾಜನೂ, ಸೌಂದರ ಪುರಾಣ ಕರ್ತೃವಾದ ಬೊಮ್ಮರಸನಿಗೆ (ಸು. 1-5) ಡೊಕಣಿಕೋಟೆ ಪುರಾಧಿಪ ತಿವ್ವರಸನೂ ಪೋಷಕರಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಕವಿಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪಾಳೆಯಪಟ್ಟುಗಳಿಗೂ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೂ ವಿಭುಗಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ತತ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥನಾಮವನ್ನೂ ಕೆಳಗಣ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.—

ಕವಿ.	ಗ್ರಂಥ.	ಕಾಲ.
ಚೋಳರಾಜನಾದ ಸೋಮನಾಥನ		
ಮಗ ಉದಯಾದಿತ್ಯ	ಉದಯಾದಿತ್ಯಾಲಂಕಾರ	ಸು. 1150
ಇಂದ್ರಶೇಖರರಾಜನ ಮಗ ಸೋಮರಾಜ	ಉದ್ಭಟಕಾವ್ಯ	1222

ಹಿರಿಯೂರ ಪ್ರಭು ಮಾಧವ	ಮಾಧವಾಲಂಕಾರ	ಸು. 1500
ಜೋಳರಭೀಮ ಏಳುಬೀಡಿನಗೋವ		
ವಿರುಪರಾಜ	ತ್ರಿಭುವನತಿಲಕ	1519
ಇವನ ಮಗ ವೀರಭದ್ರರಾಜ	ವೀರಭದ್ರವಿಜಯ	ಸು 1530
ಕಾಕೋಳಲಧಿಪ ರಾಮಭೂಪತಿವೃತ್ತ		
ರಾಮೇಂದ್ರ	ಸೌಂದರ್ಯಕ. ಶರತ್	ಸು. 1550
ಅಯ್ಯಣಭೂಪವೃತ್ತ ಅಣ್ಣಾಜಿ	ಸೌಂದರವಿಳಾಸ	ಸು. 1600
ರಸವಾಳಪ್ರಭು ಬೊಮ್ಮರಸನ ಮಗ		
ಶೃಂಗಾರಕವಿ	ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಜೀವನ	ಸು. 1600
ನೃಸಿಂಹರಾಜನಮಗ ವೀರಭದ್ರ		
ರಾಜ	ಪಾಲಕಾಸ್ಥಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದಬೀಕೆ	ಸು. 1600
ಜಕ್ಕಭೂಪಾಲ	ಭಾರತಕಥಾಸಂಗ್ರಹ	ಸು. 1620
ಬಲ್ಲಳವುರದ ಪ್ರಭು ನರಹರಿ	ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಚರಿತ್ರೆ	ಸು. 1650
ಬೆಳಗೋಡ ಪ್ರಭು ವೀರಜನಪತಿ	ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸ	ಸು 1650
ರಾಘವಭೂವರನನುಜ ಶೇಷ	ಗುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆ	ಸು. 1650
ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ	ಮಹಾಭೂತಿಮಹಿಮೆ	ಸು. 1700
ನಂಜನಾಥ ಭೂಪಾಲ	ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹ	ಸು. 1700
ಚೆನ್ನರಾಜ	ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಶತಕ	ಸು. 1750
ಆಕವವಿಜಯ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರತನುಜ		
ನಂಜಯ್ಯ	ಕವೋತ್ತಮಾಕೃ	ಸು. 1750
ರಾಲ್ಪದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ	ವಿವೇಕಾಭರಣ ಇತ್ಯಾದಿ	1769

ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಮಾರ್ಗಗಳು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ, ಉತ್ತರಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಭೇದಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮಿಳಿನ ಮತ್ತು ತೆಲುಗಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿವೆ ಎಂದೂ ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಗುರುತುಗಳು ಇಂಥವು ಎಂದೂ ಕೆಲವರು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬರೆವಣಿಗೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ, ಉತ್ತರಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳೇನೋ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ 2ನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಈ ಮಾತುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗನು ಬರೆದಿರುವ ಅಂಶವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಶಃವಾಗಿ ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥದ ಮಾರ್ಗವಿಭಾಗವೆಂಬ ಪ್ರಥಮಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ವಿಷಯದ ಪರಿವರ್ತನವಾಗಿದೆ. ದಂಡಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ, ಉತ್ತರಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕ್ವಾಚಿತ್ಕವಾಗಿಯೂ¹ ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೈದಭ-ಮಾರ್ಗ, ಗೌಡಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ; ನೃಪತುಂಗನು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳದೆ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ಮಾತೃಕೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಕನ್ನಡದ ಭೇದಗಳಿಗಲ್ಲ. ನೃಪತುಂಗನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿರುವ ವಿಷಯವು ಕೆಳಗಣ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದೆ ಇರಲಾರದು—

- 1 ಕವಿಗಳುಮನಾದಿಲೋಕೋ | ದ್ವೈವರಪ್ಪದಹಿಂದನಂತಗಣನಾನುಗತಂ |
ಸವಿತೇಷೋಕ್ತಿಗಳುಮನಂ | ತಪಿಧಂಗಳನಂತಭೇದಮದಹಿಂ ಮಾರ್ಗಂ ||
ಜನಿತವಿಭಾಗಂಗಳ ವಾ | ಬೃಹಸ್ಪತೀಶಂಗಳಂತು ಮಾರ್ಗೋಕ್ತಿಗಳಿಂ ||
ನಿನೆದಹಿಪಲಾರ್ಪ ರಾರದ | ನನಿಶ್ಚಿತಕ್ರಮನಿತೇಷಗುಣಯುಕ್ತಕಮಂ ||

ಅಂತುಂ ಭೇದಮನ್ನಿಸಾ | ಪಠಂತುರದಕ್ಷಿಣೋರುಮಾರ್ಗದ್ವಯದಾ |
 ಚಿಂತಿಸಿ ಪುರಾಣಕವಿದಿ | ತಾಂತರಮಂ ಪೇಟೈನಟಿ'ವಮಾಟೈಯೊಳಿನ್ನಾ ||
 ಇಂತಿರೆ ಮಾರ್ಗದ್ವಿತಯಗ | ತಾಂತರಮಂ ಪೇಟೈನೆಲ್ಲಿಯುಂ ಕ್ಷೀರಗುಡಾ |
 ದ್ಯಂತರರಸಾಂತರಂ ಜಾ | ತ್ಯಂತರಮಪ್ಪಂತನಂತಮಂತರ್ಭೇದಂ ||

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, II, 47-49, 95.

ಅಸ್ತುನೇಕೋ ಗಿರಾಂ ಮಾರ್ಗಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭೇದಃ ಪರಸ್ಪರಂ |
 ತತ್ರ ವೈದರ್ಭಗೌಡೀಯೌ ವಣ್ಯೇತೇ ಪ್ರಸ್ಫುಟಾಂತರೌ ||
 ಇತಿ ಮಾರ್ಗದ್ವಯಂ ಭಿನ್ನಂ ತತ್ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣಾತ್ |
 ತದ್ಭೇದಾಸ್ತು ನ ಶಕ್ಯಂತೇ ವಕ್ತುಂ ಪ್ರತಿಕವಿ ಸ್ಥಿತಾಃ ||
 ಇಕ್ಷು ಕ್ಷೀರಗುಡಾದೀನಾಂ ಮಾಧುರ್ಯಸ್ಯಾಂತರಂ ಮಹತ್ |
 ತಥಾಪಿ ನ ತದಾಖ್ಯಾತುಂ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಪಿ ಶಕ್ಯತೇ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ I, 40, 101-102,

- 2 ಸಮಮಧುರನಿಬಿಡಕಾಂತಮ | ಕುಮಾರಸುಸಮಾಹಿತಪ್ರಸನ್ನೋದಾರ |
 ಪ್ರಮಿತಗ್ರಾಮ್ಯೋಜಸ್ವಿ | ಕ್ರಮದಿಂ ದಶಭೇದಮಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗಂ ||
 ಅವಳಿ ವಿಪರ್ಯಯವೃತ್ತಿ | ಪ್ರವಿಭಕ್ತವಿಕಲ್ಪಮುಕ್ತುರಮಾರ್ಗಂ |

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ II, 52-53.

ಶ್ಲೇಷಃ ಪ್ರಸಾದಃ ಸಮತಾ ಮಾಧುರ್ಯಂ ಸುಕುಮಾರತಾ |
 ಅರ್ಧವೃತ್ತಿರುದಾರತ್ವಮೋಜಃಕಾಂತಿಸಮಾಧಯಃ ||
 ಇತಿ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾ ದಶಗುಣಾಃ ಸ್ತೃತಾಃ |
 ಏಷಾಂ ವಿಪರ್ಯಯಃ ಪ್ರಾಯೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಗೌಡವತ್ಕೇನಿ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ I, 41-42.

- 3 ಲೋಕಪ್ರತೀತಸುಭಗವಿ | ವೇಕಾಳಾಪಂ ಪ್ರಸನ್ನಮದುಮಿಂತಕ್ಕುಂ |
 ತರದಮಲಾಂಬರದೊಳ್ ಹಿಮ ' ಕರನೆಂದತ್ತೆಂಬುದಾಪ್ರಸನ್ನಮಿದಕ್ಕುಂ ||

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, II, 75-76.

ಪ್ರಸಾದವತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಥಮಿಂದೋರಿಂದೀವರದ್ಯುತಿ |
 ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ತನೋತೀತಿ ಪ್ರತೀತಿಸುಭಗಂ ವಚಃ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ I, 45.

- 4 ಮಿಗೆ ವಸ್ತುಗತಸ್ಥಿತಿಯಂ | ಬಗೆದಗ್ಗಳಮಾಗೆ ನೇಟಿಡ್ಡೆಡಕ್ಕುಮುವಾರಂ |
ಬಗೆವೊಡೆ ಕಾವ್ಯವ ಪದವಿಯು | ನೆಗಟ್ಟಿಗಿದುಮೂಲಮದಡಿ ಪಾಂಗಿಂತಕ್ಕುಂ ||
ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, 11, 77

ಉತ್ಕರ್ಷವಾಕ್ ಗುಣ ಕಶ್ಚಿದ್ಯಸ್ತಿನ್ನುಕ್ಷೇ ಪ್ರತೀಯತೇ |
ತದುದಾರಾಷ್ಟ್ರಯಂ ತೇನ ಸನಾಥಾ ಕಾವ್ಯಪದ್ಧತಿಃ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, 1, 76.

- 5 ಮಿಗೆ ನಿಬಿಡಬಂದಮೆಂಬುದು | ತಗುಳ್ವುದು ನರ್ಣಗಳೆಗಲದಿರೆ ಮತ್ತಕ್ಕುಂ |
ನೆಗಟ್ಟಲ್ಪಪ್ರಾಣಾಕ್ಷರ | ನಿಗದಿತಮೇತಟ್ಟಪಥಯೋತ್ತಂ ಶಿಥಿಲಂ ||
ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, II, 62.

ಶಿಷ್ಯಮಪ್ಯುಷ್ಪಶೈಥಿಲ್ಯಮಪ್ರಪ್ರಾಣಾಕ್ಷರೋತ್ತರಂ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, I, 43.

- 6 ಒಂದಟಿ ಮಾತುಗಳಂ ನೆಟಿ|ತೊಂದಟಿ|ಒಳವಿಟ್ಟು ಕೂಡೆ ನೇಟಿಡ್ಡೆಡಕ್ಕುಂ ||
ಸುಂಸರತರಂ ಸವಾಹಿತ | ಮೊಂದುಂ ಮತ್ತದಟಿ ಅಕ್ಷೈವಿಾತನಕ್ಕುಂ ||
ವಿನಿವಾಹತಕುಮುದನನಂ | ಜನಿತೋನ್ಮೀಲಾರವಿಂದವಚ್ಚಿ ತ್ವಂ |
ದಿನಕರನುದಯಂಗೈಯ್ದಂ | ವಿನಿಹತತಿವಿರಂ ವಿವಿಷ್ಟಸಂಘಾಶ್ಲೇಷಂ ||
ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ II, 71-72.

ಅನ್ಯದರ್ವಸ್ತುತೇನೈತ್ರ ಲೋಕಸೀಮಾನುರೋಧಿವಾ |

ಸಪ್ಯಗಾಧೀಯತೇ ಯತ್ರ ಸ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಮೃತೋ ಮಥಾ ||

ಕುಮುದಾನಿ ನಿವಿಲಂತಿ ಕಮಲಾನ್ಯನ್ಮಿಷಂತಿ ಚ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, 1, 93-94.

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ
ಕ್ಕೂ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಉತ್ತರಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಭೇದಕಗುಣವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇ
ನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ದೀರ್ಘಸವನಾಸವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯೂ ಮೃದ ಬಂಧವೂ ದಕ್ಷಿಣ
ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಗುರುತೆಂದೂ ದೀರ್ಘಸವನಾಸವೂ ಕಟುಬಂಧವೂ ಉತ್ತರಮಾ
ರ್ಗಕ್ಕೆ ಗುರುತೆಂದೂ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಿದೆ ಈ ಅಕ್ಷಿಣಗ

ಳೂ ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಕನ್ನಡ
 ದ ಭೇದಗಳಿಗಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೈದರ್ಭಗೌಡ
 ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಈಗುರುತುಗಳು ಹೇಳುವೆ ಈಭಾಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕನ್ನ
 ಡದ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವ ವಿಷಯವು ಕವಿರಾಜ
 ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದುಕಡೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಾವುದೆಂದರೆ
 ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಟವೆ, ತರಿಸುವೆ ಇತ್ಯಾದಿರೂಪಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ
 ಮಾರ್ಗದ ಕವಿಗಳೂ ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನೋಡುವೆ, ತರಿಸೆ ಇತ್ಯಾ
 ದಿರೂಪಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಮಾರ್ಗದ ಕವಿಗಳೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.
 ಎಂಬುದೇ ಏನಂಚೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾನ ಕೆಲವು ದ್ವಿರೂಪಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ
 ಬಂದು ಉತ್ತರಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ
 ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಈಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಭೇದಕಗುಣವೆಂದು
 ಘಟಿತವಾಯಿತು. ನೃಪತುಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದುನೇಳೆ ಈ ಭೇದವು
 ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಚೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ರೂಪದ್ವ
 ಯವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ನೃಪತುಂಗನ ಹೇಳಿಕೆ
 ಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಕಾರವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕ್ರಿಯಾರೂಪವು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ, ತೆಲು
 ಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಕಾರವಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ತರಮಾರ್ಗವು ತೆಲುಗಿನ ಸಂಪ
 ಕದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಧಾಪ್ಪರ್ವೇಸರಿ. ತೆಲು
 ಗಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಒಕಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಂದಾನೊಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಇದಿ
 ರಬಹುದು ಎಂಬ ಊಹೆಗೆ ಸಾಧಕವಾದ ಗುರುತುಗಳು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ
 ಕಾಣುತ್ತವೆ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೊಂದು ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ
 ಪ್ರೊಟ್ಟು ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೊದ್ದು ಎಂಬ ರೂಪದ
 ಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ತಮಿಳಿನ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಪಟ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ತೆಲುಗಿ
 ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾ ಎಂದಾಗಿದೆ. ತಮಿಳು ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪಾಟು, ಪಿಟು ಎಂಬ
 ಮಾತುಗಳು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಪಾಡು, ಪಿತು ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿವೆ ಈ
 ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಒಕಾರವು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕಡೆ ರೇಫವಾಗಿಯೂ
 ಕೆಲವುಕಡೆ ಡಕಾರವಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು

ಇನ್ನು ನಾಗವರ್ಮನು ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ನೋಡುವ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ 3 ನೆಯ ಅಧಿಕರಣದ ಮಾರ್ಗವಿಭಾಗದರ್ಶನವೆಂಬ 1 ನೆಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನಾಗವರ್ಮನು ನೃಪತುಂಗನಂತೆಯೇ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ದಂಡಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ದಂಡಿಯ

ಇತಿ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾ ದಶಗುಣಾಃ ಸ್ತೃತಾಃ |

ವಿಷಾಂ ವಿಪರ್ಯಯಃ ಪ್ರಾಯೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಗೌಡವತ್ಯೇ ನಿ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಇವು ನಿಯತಂ ದಕ್ಷಿಣದೇ | ಶವತಿ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದೇಹಃ ನೆಗಟ್ಟುಂ ಮ |

ತ್ತವತಿ ವಿಪರ್ಯಯವೃತ್ತಿಯ | ಬವುನುಗುಮುದೀಚ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ ಪ್ರಚು

ರತೆಯಂ ||

ಇದರ ಮುಂದಣ ಪದ್ಯವಾದ

ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗವಿ | ಭೇದಂ ಬಗೆವೊಡೆ ಗತಾನುಗತಿಕಮಿದೆಂದೊ |

ಲ್ಪಾದರಿಪಲ್ ಕೆಲಬರ್ ಸಂ | ವಾಡದೊಳಿರಡುಂ ಸವರ್ಧಮವೃದ್ಧಿಯಿಂದಂ ||

ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಬಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿಯ

ಗಾಡೀಯಮಿದನೇತತ್ತ ವೈದರ್ಭಮಿತಿ ಕಿಂ ಪೃಥಕ್ |

ಗತಾನುಗತಿಕನ್ಯಾಯಾನಾನ್ವಯೋಮನೇ ಲಭಸಾಂ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ನಾಗವರ್ಮನು ಹೇಳುವ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಗಳು ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗಗಳೇ ಹೊರತು ಕನ್ನಡದ ಭೇದಗಳಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಧುನಿಕನಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು ತನ್ನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದ “ ಆದಿನಃ ” ಎಂಬ 288 ನೆಯ ಸೂತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಉತ್ತರ ಮಾರ್ಗದ ಕವಿಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗದ ಕವಿಗಳು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಭೇದಸೂಚಕವಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೃಪತುಂಗನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡದ ಭೇದಗಳಿಗೆ ಅನ್ವ

ಯಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಮಾರ್ಗವು ತೆಲುಗಿನ ಸಂವರ್ಕದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ನೇನು ಎಂಬ ಶೂನವು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಿರಬೇಕು, ಆದರೆ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗದ ಆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ನು ಎಂಬ ರೂಪವೂ ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತರಮಾರ್ಗದ ನಾ ಎಂಬ ರೂಪವು ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುವ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟು.

ಇದುವರೆಗೂ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರದಿಂದ—ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಗಳುಂಟು; ಅವಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾದ ದ್ವಿರೂಪಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮವುರುವ ದ್ವಿರೂಪಸಂವರ್ತನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯತರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದೇ ಭೇದಕ ಗುಣವು—ಎಂದು ಘಟಿತವಾಯಿತು. ಈ ಭೇದಕ್ಕೆ ತಮಿಳುಗಲಿ ತೆಲುಗುಗಲಿ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲು ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಅಮುಖ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಭೇದವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಗಳಿಗಾಗಿ ಈಗ ಹೋರಾಡುವುದು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು ಎಂಬ ಭಾಷೆಗಳು ಒಂದೇ ಭಾಷಾವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವಾದುದರಿಂದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಕರಣಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಿದ ಮಟ್ಟಗೂ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂವರ್ಕವು ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ತಮಿಳಿಗೂ ಇರುವಷ್ಟು ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ತೆಲುಗಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳೂ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಕನ್ನಡ ತಮಿಳುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆಗಿವೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಾಮ್ಯಗಳು ಕಡಮೆ. ಈ ಭಾಷೆಗೆ ಅನಾಧಾರಣವಾದ ಅಕ್ಷರಪಲ್ಲಟವೇ ಮೂತಾದ ಮಾರುಪಾಡುಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಸಂರರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಯಂಶವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ—

ತಮಿಳು	ಇವರ್	ಆಗದು	ಉಲ್	ಉಳ್	ಅದ್ವೆ
ಕನ್ನಡ	ಇವರ	ಆಗದು	ಬರಲ್	ಬಳ್	ಅದಂ
ತೆಲುಗು	ನೀರು	ಕಾಡು	ರೋಲು	ಛೋ	ಮಾನಿ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ 12 ವರ್ಷಗಳಾದುವು. ಎರಡನೆಯ ಸಂಪುಟವು ಹೊರಬೀಳಲು ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಸಾವಕಾಶವಾಯಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ವಂತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟವನ್ನು ಬರೆವಾಗ ನನಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ಮು|| ರಾ|| ಎಸ್. ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಆ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರಕಟವಾದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಕುಂಠವಾಸಿಯಾದ ಸಂಗತಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿದಿತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇವರಿಗಿದ್ದ ಕೂಲಂಕಷವಾದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಮನೋಹರವಾದ ಕವಿತಾಮಾರ್ಗವೂ ಇಂಥ ಮೈದುಪ್ಪಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರವಾದ ವಿನಯಸಂಪತ್ತಿಯೂ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇವರ ಅಕಾಲಮರಣದಿಂದ ಮೈಸೂರುದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡನಾಡೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷ ನಷ್ಟವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತ್ಯುಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ನನಗಂತೂ ಇವರ ಮರಣದಿಂದ ಬಲದ ಭುಜವೇ ಹೋದಹಾಗಾಯಿತು. ಮುಂದಣ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹವು ತಗ್ಗಿತು. ಶಾಸನನ ಇಲಾಖೆಯ ಹಲವು ವಿಧವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚರಿತೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬೇಕಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಹಲವು ಮಾತುಗಳಿಂದೇನು ಇನ್ನಾರಾದರೂ ಕನ್ನಡಭಾಷಾಭಿವಾಳಿಗಳೇ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲಿ, ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ತಟಸ್ಥವಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವುಕಾಲವು ಕಳೆಯಿತು. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇನ್ನಾರೂ ಕೈಹಾಕುವ ಸಂಭವವು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟವನ್ನು ಬರೆದುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅನುಭವವೂ ದ್ವಿತೀಯಸಂಪುಟಕ್ಕಾಗಿ ಸುಗ್ರಹಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ವೈದರ್ಭವಾಗಬಾರದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿತು. ಹೀಗಾದರೂ ಅವಕಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಷ್ಟುಕಷ್ಟವಾದರೂ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರಮೇಲೆ ಈ ವಿಧ

ವಾಚ ಭಾಷಾಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಯೇತೀರಬೇಕೆಂಬ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡೆನು.

ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಪುಟ.

ಅದರೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದಮೇಲೆ ಕಷ್ಟಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದುವು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಅಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು ಬಹಳವಾಗಿದ್ದುವು. ಹಿಂದೆ 'ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯ' ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಗುರುತುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಪುನಃ ಹೋಗಿ ನೋಡಬಹುದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಿಕ್ಕವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಹಳಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಗುರುತುಹಾಕಿದ್ದೆನು. ಮತ್ತೊಂದಾವೃತ್ತಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದ ಹುಳುಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿಹೋಗಿದ್ದುವು. ಹೀಗೆ ನಷ್ಟವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರತ್ಯಂತರಗಳು ಬೇರೆಕಡೆ ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ದೊರೆಯದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಗುರುತುಹಾಕಿದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಿಷಯಗಳ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಅತಿಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಹಲವು ಸಂಧರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ರಡೆವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾನು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಜನರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಕ್ಕಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಸರ್ವಧಾ ಸಮ್ಮತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಶೋಚನೀಯವೇ ಸರಿ. ಕಷ್ಟವಾದ ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಕಾಶವು ದೊರೆತಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅತಿಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಭಾಷಾಭಿಮಾನದ ಬಲದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದುದರಿಂದ ವಿಳಂಬಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಈ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯ, ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯ, ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರ ವರ ಅರಮನೆಗೆ ಸೇರಿದ ಸರಸ್ವತಿ ಭಂಡಾರ, ಶ್ರೀಮಂತರು ಶ್ರವಣಭಿ

ಳೊಳದ ಪಂಡಿತ ದೋರ್ಬಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಮೈಸೂರು ಎಂ.ಎ. ರಾಮಾ ನುಜಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಳಂದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಗರದ ಸುಬ್ಬಪಂಡಿ ತರು, ಅಗರದ ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಕೊರಟಗೆರೆ ಸಬ್‌ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಗ್ರ ಹಾರದ ಪಟ್ಟೇಲ, ಈಶ್ವರಯ್ಯನವರು, ಕುಣಿಗಲ್ ಹಿರಿಯನುರದ ಬಸವ ಲಿಂಗಯ್ಯನವರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಶಾಸನದ ಇಲಾಖಾ ಬೊಮ್ಮರಸಪಂಡಿ ತರು, ಇವರುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಸಂಗ್ರಹಗಳು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಪುಸ್ತ ಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಮಂತರು ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾರತ್ನ ಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಮಾಗಡಿ ಕೆ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಯ್ಯಂಗಾರ್, ಮೈಸೂರು ಎಂ. ವಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಬೆಂಗಳೂರು ಜೀರಿಗೆ ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಇವರುಗಳು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದನು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಮಿತ್ರರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಅಥವಾ ತನುಗೆ ತಿಳಿದ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ನಾನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ತಾಳಪಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು ಬಂದು ಸಾವಿರ ದಮೇಲಿರಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮಹನೀಯರುಗಳ ಉಪ ಕಾರವೂ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 15ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಿಂದ 17ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಬಾಳಿದ ಸುಮಾರು 350 ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 100 ಮಂದಿ ವೀರಶೈವರೂ 75 ಮಂದಿ ಜೈನರೂ 60 ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ 50 ಮಂದಿ ಇತರರೂ ಆಗಿ ದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಉದ್ಭಾವಕವಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಬಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಹೆಸರೂ ಗ್ರಂಥ ದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅನೇಕ ಸಾಧಾರಣ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರೇ ಮರೆತುಹೋಗುವ ದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದ ಅನೇಕಕವಿ ಗಳ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕ್ರಿ ಮವಾಗಿ ಓದಿನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು 42 ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥ

ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಾಡುಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವೀರಶೈವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಗೂಢವಾದ ವೇದಾಂತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಲಲರಿಗೂ ತಿಳಿವಂತೆ ಸುಲಭವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಚನರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಚನಕಾರರ ಹೆಸರು ಅಂಕಿತ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಡನೆ ಬಂದೇ ಕಡೆ (ಪುಟಗಳು 105-124) ಸೇರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕವಿಗಳ ಬಿರುದುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಂದೇ ಕಡೆ (ಪುಟಗಳು 175-178) ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪರಿಶಿಷ್ಟಗಳಿವೆ. ಒಂದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಕೆಲವರು ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಶುದ್ಧಿಯೂ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷವಿಷಯಗಳೂ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದ ಬಹು ಪುರಾತನಕವಿಯ ವಿಷಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಚಕರ ಸಾಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಈಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆಯೊಡನೆ ಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 15, 16, 17 ಈ ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಕವಿಗಳ ವಿಷಯವೂ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆನು. ನನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಬಂದ ಅವ ಕವಿಯ ಹೆಸರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು. ಹೆಚ್ಚಾದ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿದು ಬಾರದಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆ ಅತಿಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕವಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಕಡೆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಅಕ್ಷರದ ರೀತಿ, ಪ್ರತಿನಿರೂಪಿಸುವರು ಹೇಳುವ ಕಾಲ, ಭಾಷಾಶೈಲಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಊಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಧನಸಂಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಹನೀಯರು ಈ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯಮಾಡಿದರೆ ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಗುವುದು. ಇಷ್ಟು ಕೊರತೆಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಆತುರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅಂಕುರಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕು—ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ; ನಾನು ಸುಮಾರು 30

ನರಸದಿಂದ ಭಾಷಾಸೇವೆಮಾಡಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು “ ಜೀರ್ಣ ಮಂಗೇ ಸ.ಭಾಷಿತಂ ” ಎಂಬಂತೆ ನೈರ್ಘವಾಗಬಾರದು ; ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರೆ ಅವರು ಒಂದಾನೊಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಶುದ್ಧಮಾಡಿ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಸಂಭವವುಂಟು—ಎಂಬುದೇ. ಆದುದರಿಂದ ಕೊರತೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದೂ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯವಾದರೂ ನನ್ನ ಶ್ರಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ಆನಂದಿಸುವೆನು ಭಾಷಾಸೇವೆಮಾಡುವವರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆಯೇ, ಹೊರತು ಖ್ಯಾತಿಲಾಭ ಪೂಜೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ ಇದರಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಗುಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಿ ಅಭಿನಂದಿಸುವುದು ಸಹೃದಯರಾದ ಮಾಹನೀಯರುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ನನಗೂ ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಉಪಕಾರಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಾಳಿದ ಕವಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಸಂಪುಟವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಕೋರಿಕೆಯಿದೆ. ಈ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ದೇವರು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಸಂಪುಟವನ್ನು ತಮಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ದಯವಾಲಿಸಿಡುವಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸದಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಮಾಹನೀಯರುಗಳ ದ್ವಿತೀಯಸಂಪುಟದ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಾದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಉಪಕಾರವು ಚಿರಸ್ಥರಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡಕವಿಗಳ ಜಸಮಂ | ಕನ್ನಡಿಪೀಗ್ರಂಥವೊಂದನೆಯ ಸಂಪುಟಮಂ |
 ಮುನ್ನಂ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ | ಬಿನ್ನಣಿಗಳೊಲ್ಲು ಕಾಣೈಯಾಗರ್ಪಿಸದೆಂ ||
 ಇನ್ನಿತ್ತ ಮೆಚಿದ ಕವಿಗಳ | ಸನ್ನುತಚರಿತಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾನಯಿವನಿತಂ |
 ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನಕೊಲವ | ಪುನ್ನಂ ಬಣ್ಣಿಸಿದನರಡನೆಯ ಸಂಪುಟದೊಳ್ ||
 ಇದಿಲ್ಲ ದೋಷಮಿದೊಡೆ | ಸದಯರ್ ವಿಬುಧರಾಸಮಂತಾದಿರಾಗೆಮಾಡದಿಂ |
 ದಿದಿಲ್ಲನಿಸಾನುಂ ಗುಣ | ವೊದವಿದೊಡೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಸೌಹೃದದಿಂದಂ ||
 ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಪದಸರ | ಸೀರುಹಪಟ್ಟದನಂತದೇಶಿಕವಂಶ್ಯಂ |
 ನಾರಾಯಣಾರ್ಯತನುಭವ | ನೋರಂತೊರೆದಂ ನೃಸಿಂಹಕವಿಯಾಕೃತಿಯಂ ||

ರಾ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ

ಶ್ರೀ.

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ.

ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಪುಟ.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕವಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಬಂದ, ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ, ಕೆಲವು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಾಡುಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ

1) ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳು.

ಶ್ಯಾಮಕುಂದಾಚಾರ್ಯ ನು 700

ಈ ಜೈನಕವಿ ಪ್ರಾಭುತವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಇಂದ್ರ ನಂದಿಯ ಶ್ರುತಾವತಾರದಲ್ಲಿಯೆ

ಕಾಲೇ ತತಃ ಕಿರುಚ್ಯುತ ಗರಾ ಪುನಃ ಶ್ಯಾಮಕುಂದಸಂಭವಃ |

ಪ್ರಾಕೃತಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಭಾಷಯಾ ಪದ್ಧತಿ ಸರಾ ರಚಿತಾ ||

ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಈತನು ತುಂಬುಲೂರುನಾನಾಚಾರ್ಯನ ಅಥವಾ ಶ್ರೀವರ್ಧದೇವನ ¹ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೋ ಅಥವಾ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಯೋ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ದೂರತ್ತಿಲ್ಲ.

ಗುಣವರ್ಮ I ² ನು. 900

ಈತನು ಶೂದ್ರಕ ಎಂಬ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರಾಂತಕ ಎಂಬುದೇ ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ಗಂಗರಾಜನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ

ಸ್ತುತಿಸಿ ಕೂದ್ರಕರಾಜನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗಂಗರಾಜರಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರಾಂತಕ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳವನು 886 ರಿಂದ 913ರ ವರೆಗೆ ಅಳಿದ ಎರೆಯಪ್ಪನು ಒಬ್ಬನೇ ಆದುದರಿಂದ ಕವಿ ಈತನ ಅಶ್ರಿತನಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 900 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀವಿಜಯದಂಡನಾಥ ಸು. 915

ಕಡಪಾಡಿಸ್ವಿಕ್ಯ ದಾನವುಲವಾಡು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ¹ ಈತನನ್ನು 'ಅನುಪಮಕವಿ', 'ಅಣ್ಣವಿಂಗೋಜ' ಎಂದು ಹೊಗಳಿದೆ. ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು ; ಅವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಈತನು ಜೈನನು, ಬಳಿಕುಲದವನು. ಇವನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರ III (915-917) ಎಂಬವನಲ್ಲಿ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕೊನೆಗೆ ಸನ್ಯಾಸನವಿಧಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ಮೇಲಣ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಇವನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಪತಿಯ ಬೆಸದಿಂದಮುಪಿತಂ | ನತಿಕೋಪದಿನಿಕ್ಕಿ ಗೆಲ್ಲು ಪರಿವಾಳಿಸಿದಂ |
 ಚತುರುದಧಿವಲಯಮೆಲ್ಲಮು | ನತಿರಥನೀ ದಂಡನಾಯಕಂ ಶ್ರೀವಿಜಯಂ ||
 ತುರಗದಲಂಗಳನೊಡ್ಡಿದ | ಕುಘಟೆಯಂ ಪಿರಿಯ ನೆರವಿಯಂ ಬಲ್ಲಣಿಯಂ |
 ಧುರದೆಡೆಯೊಳಿಹುದು ಗೆಲ್ಲಂ | ಕರದಸಿ ಕಗಮರಿದು ರಣದೊಳನುಪಮು
 ಕವಿಯಾ ||

ಅಟ್ಟವಿಧಕರ್ಮಮೆಲ್ಲಮು | ನಟ್ಟುಂಬರಿಗೊಂಡು ಕಿಡಿಪೆನೆಂಬುದೆ ಬಗೆಯಿಂ |
 ಪುಟ್ಟಿದನುದಾತ್ತಸತ್ಯಂ | ನೆಟ್ಟನೆ ವಿಬುಧೇಂದ್ರವಂದ್ಯನಣ್ಣವಿಂಗೋಜಂ ||
 ತಾನಣ್ಣಿದು ತೊಣ್ಣಿದು ನೆಟ್ಟನೆ|ಮಾನಿಸವಾಣ್ಣಿವುದೆಂದು ಸನ್ಯಾಸನದೊಳು |
 ಮಾನಸಿಕೆಗಡದೆ ಕೊಂಡೊನ|ನೊನಸುಖಾಸ್ವದಮನಪ್ಪೊಯೊಳು ಶ್ರೀವಿಜಯಂ||

ಗಜಾಂಕುಶ,¹ ಮವಸಿಜ,² ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ³ ಸು. 1000

ಈ ಕವಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯವು⁴ ತನ್ನ ಜಾತಕತೀಲಕದಲ್ಲಿ (1049) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವರುಗಳು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ, ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು 1000 ರಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಆಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಯೇ, ಇದಿರಬೇಕು.

ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ 1049

ಈತನು ಜಾತಕತೀಲಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಜಾತಕತೀಲಕದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ

ಸುಭಗವಜಂ ಕಾವ್ಯಕವಿ | ತ್ವಭೂಷಣಂ ಶ್ರೀಧರಾರ್ಯರಚಿತಂ ಚಂದ್ರ |
ಪ್ರಭಚರಿತಂ ಶಾಸ್ತ್ರಕವಿ | ತ್ವಭೂಷಣಂ ಧರೆಗೆ ನೆಗ್ಗಲ್ಪ ಜಾತಕತೀಲಕಂ ||
ಅದಿದೆನ್ನದೆ ಜಾತಕತೀಲಕ | ಕಡೊಳುಂಟುವುದು ಗಣಿತಧರ್ಮಮಂ ಸಕಳಜಗ |
ದ್ವಿದಿತಂ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತದೊಳುಂಟುವುದು ಕಾವ್ಯಧರ್ಮಮಂ ಬುಧನಿವಹಂ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೆಳುವಲನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ನರಿಗುಂದ. “ವಿಪ್ರಕುಲೋತ್ತಮಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. “ಇದುವರೆಗೂ ಆರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷವನ್ನು ಬರೆದಿಲ್ಲ ; ನೀನು ಜಾತಕತೀಲಕವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು” ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ಜ್ಯೋತಿಷವನ್ನು ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ಇವನೇ ಪ್ರಥಮಕವಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಯಂಶವನ್ನು ಬಾಹುಬಲಿ (ಸು. 1550) ತನ್ನ ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆಯ ಅದಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಜ್ಯೋತಿಷವಿದ್ಯೆಗೆ ಮೊದಲಿಗ ಸಲೆ ವಾದಿ | ವ್ರಾತಭಯಂಕರನೆನಿಸ |
ಖ್ಯಾತಿಗೆ ನೆಲೆಯಾದ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯರ | ಪ್ರೀತಿ ಕೈಮಿಗೆ ಬಲಗೊಂಬೆ ||

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು “ಧರಣಿಗಿರಿನಿಧಿಕಾಂಕಂ ವಿರೋಧಿಸಂವತ್ಸರ
ದಲ್ಲಿ” ಎಂದರೆ ಶಕ 971 (ಕ್ರಿ.ಶ್ವ 1049) ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ “ಧಾತ್ರಿಯನಾಹವಮಲ್ಲಭೂಮಿಪಾಳಕನೆಸೆದಾಳ್” ಎಂ
ಬುದರಿಂದ ಕವಿ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜನಾದ ಅಹವಮಲ್ಲನ (1042-1068)
ಅಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಕವಿಗೆ ಗದ್ಯಪದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ, ಬುಧಮಿತ್ರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗ
ಳುಂಟು. ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕವಿತಾಪ್ರಾಧಿಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ವಿಧುವಿಶದಯಶೋನಿಧಿ ಕಾ|ವ್ಯಧರ್ಮಜಿನಧರ್ಮಗಣಿತಧರ್ಮಮಹಾಂಭೋ |
ನಿಧಿಯೆನೆ ನೆಗಟ್ಟಿಂ ಜಗದೊಳ್|ಬುಧಮಿತ್ರಂ ನಿಜಕುಲಾಂಬುಜಾಕರಮಿತ್ರಂ ||
ರಸಭಾವಸಮನ್ವಿತನೆಂ | ದು ಸುಭಗನೆಂದವಿಳವೇದಿಯೆಂದನಿತನೆಂ |
ದು ಸಮಗ್ರನೆಂದು ಸಲೆ ಬ | ಣ್ಣಿಸುವುದು ಧರೆ ಗದ್ಯಪದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರನಂ ||
ಅನವದ್ಯಂ ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವನಿಕಾದೇವಾನ್ವಯಾಬ್ಧ್ಯಂಬುಜಾ |
ರಿನಿಭಂ ಪ್ರಾಥವಿಕಾಸಿನೀಮನಸಿಜಂ ಶ್ರೀಶೀಲಭದ್ರಂ ದ್ವಿಷ ||
ಜ್ಜನದುವಾರಗಜಾಂಕುಶಂ ಸುಜನರತ್ನಂ ತಾನೆನಲ್ವೇಂ ಕೃತಾ |
ಧನೊ ಕರ್ಣಾಟಕವೀಂದ್ರಸದ್ಗುಣ ? ಗುಣಾಸಂಜ್ಞಾಧರಂ ಶ್ರೀಧರಂ ||

ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದಿಪಂಪ (ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವ), ಚಂದ್ರ ಅಥವಾ
ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ (ಅಂಬುಜಾರಿ), ಮನಸಿಜ, ? ಗುಣವರ್ಮ (ಶೀಲಭದ್ರ),
ಗಜಾಂಕುಶ, ರನ್ನ ಎಂಬ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. 1

1 ಇದರಿಂದ ಈ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲಾ 1049ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ವರೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.
ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಮನಸಿಜ, ಗಜಾಂಕುಶ, ಚಂದ್ರ, ಅಥವಾ ಚಂದ್ರ
ಭಟ್ಟ ಇವರುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು 1049ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹಾಕಬೇಕು

“ಧರಣೀಸ್ತು ತಾರ್ಕಭಟನಂ | ನಿರತಿಶಯೋಜ್ವಲಯಕಃಪ್ರಕೋರಕ
ನಂ ಶ್ರೀ | ಕರಣ” ಎಂಬ ಅಸಮಗ್ರವಾದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಯಭಟನ ಹೆಸರು
ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಜಾತಕತಿಲಕ

ಇದು ಜ್ಯೋತಿಷಗ್ರಂಥ ; ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 24 ಅಧಿಕಾ
ರಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಧಿಕಾರಗಳ ಹೆಸರು—ಸಂಜ್ಞಾ, ಬಲಾಬಲ,
ಗರ್ಭ, ಜನ್ಮ, ತೀರ್ಯಗ್ವನ್ಮ, ಅರಿಷ್ಟ, ಅರಿಷ್ಟಭಂಗ, ಆಯುರ್ದಾಯ,
ದಶಾಂತರ್ದಶಾ, ಅಷ್ಟಕವರ್ಗ, ಜೀವ, ರಾಜಯೋಗ, ನಾಭಿಸಂಯೋಗ,
ಚಂದ್ರಯೋಗ, ದ್ವಿತ್ರಿಯೋಗ, ದೀಪ್ತಾಯೋಗ, ರಾಶಿ, ಲಗ್ನಭಾವ,
ದ್ರೆಕ್ಕಾಣ, ದೃಷ್ಟ, ಅನಿಷ್ಟ, ಸ್ತ್ರೀಜಾತಕ, ನಿರ್ಮಾಣ, ನಷ್ಟಜಾತಕ.
ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಪದಪೂರಣಮನಣಂ ಪುಗಿ | ಸದೆ ಕುದಿದು ವೃಧಾಕ್ಷರಂಗಳಂ ಪ್ರಾಸದೊಳಿ |
ಕೃದೆ ಶಾಸ್ತ್ರದರ್ಥಮಂ ಬಿಸು | ಡದೆ ಪೂಣೈಯಿನೋದುನೇಚ್ಚೊಡಾರ್
ಮೆಜ್ಜರಿದಂ ||

ಅಮಿತಾರ್ಥಂ ಸಕಲಾಚಾ | ರ್ಯಮತಾಂತಸ್ಸಾರಮತಿಗಭೀರಂ ಹೃದಯಂ |
ಗಮಮನ್ಯಶಾಸ್ತ್ರನಿರಪೇ | ಕ್ಷಮೆಂಬಿನಂ ಬ್ಯಾತಮಾಯು ಜಾತಕತಿಲಕಂ ||
ಸುಕರಮುಚಿತಕ್ರಿಯಾಕಾ | ರಕಮಪಶಬ್ದ ಪ್ರದೂರದುಪನೇಯಂ ಸಾ |
ರ್ಥಕಪದನಿನ್ಯಾಸಂ ಜಾ | ತಕತಿಲಕವಿದೆಂದು ಕೊಂಡುಕೊನೆಯದೊಳರೇ ||
ಲಲಿತವಚೋಲಲನಾನನ | ತಿಲಕಂ ದೈವಜ್ಞವದನತಿಲಕಂ ಎದ್ದ |
ತ್ಕುಲಮುಖತಿಲಕಂ ಜಾತಕ | ತಿಲಕಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯತಿಲಕಮಿದು ಕೇವಲಮೇ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯೂ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ.
ಅಧಿಕಾರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಭಗವದರ್ಹತ್ವರಮೇಶ್ವರಚರಣಸರಸಿರುಹಷಟ್ಪದಾಯಮಾನಂ ಸರಸಪ್ರ
ಸನ್ನಂ ವಚೋಲಕ್ಷ್ಮೀಧರಂ ಗದ್ಯಪದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರಂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯಪ್ರಣೀತ
ಮಪ್ಪ ಜಾತಕತಿಲಕದೊಳೆ

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಜ್ಯೋತಿಷದ ಪ್ರಯೋಜನ

ಭವಬದ್ಧ ಶುಭಾಶುಭಕ | ಮರ್ವಿವಾಕದ ಫಲವನಂಜಿವುಗುಂ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಣಾ
ನವದಂತೆನೆ ಕತ್ತಲೆನನೆ | ಯ ವಸ್ತುವಂ ತೋರ್ಪ ಸೊಡರ ಬೆಳಗಿನ ತೆಪದಿಂ||

ಗ್ರಹಬಲ

ಶನಿಯಿಂದಂ ಮಹಿಜಾತನಾ ಮಹಿಜನಿಂದಂ ಸೌಮ್ಯನಾ ಸೋಮನಂ |
ದನನಿಂದಂ ಗುರುವಾ ಸುರೇಂದ್ರಗುರುವಿಂದಂ ಶುಕ್ರನಾ ಶುಕ್ರನಿಂ ||
ವನಜಾತಾಹಿತನಾ ವನೇಜರಿವುಂ ಪಂಕೇಜಮಿತ್ರಂ ಒಳಾ |
ಧ್ಯನೇನಿಕ್ಕುಂ ಕ್ರಮದಿಂದಮೀ ಗ್ರಹಬಲಂ ನೈಸರ್ಗಿಕಂ ನಾಮದಿಂ ||

ಸ್ತ್ರೀವುಂಜನವ

ಅಸಮಾಲಯದೊಳ್ ನಿಲೆ ಸೂ | ರೈಸುರೇಜ್ಯರ್ ಒಳಯುತರ್ ನರಂ
ವುಟ್ಟುಗುಮಾ |
ಅಸಿತೇಂದುಗಳತಿಬಳರಾ | ಗಿ ಸಮದೊಳರೆ ರಮಣಿ ವುಟ್ಟುಗುಂ ಬುಧಮಿತ್ರಾ ||

ಪ್ರಸವದಿನ

ವಿದಿತಂ ಕಾಂತೆಗೆ ಪೊಟ್ಟಿ ತೀವಿದುದು ವೇಣುನ್ನಾ ವುದಕ್ಕುಂ ಪ್ರಸೂ |
ತದಿನಂ ತಾನೆನೆ ಚಂದ್ರನಾವ ಗೃಹದೊಳ್ ತತ್ಕಾಲದೊಳ್ ನಿಂದನಾ ||
ಸದನದ್ವಾದಶಭಾಗಮಂತೆನಿತು ಸಲ್ಗುಂ ಮುಂತೆ ತತ್ಸಂಖ್ಯೆ ಗೇ |
ಹದಿನತ್ತಲ್ ? ನಿಶಚಂದ್ರಮಂ ಪ್ರಸವಕಾಲಂ ಕಾಂತೆಗಂತಾ ದಿನಂ ||

ಅರಿಷ್ಟನಾಶ

ಪಿರಿದು ಪಳಾಳದೊಳೀಂ ಸುರ | ಗುರುಪೂರ್ವನೆ ವೀರ್ವಂತನುಂ ಕಾಂತನುಮಾ |
ಗಿರೆ ಜನ್ಮಲಗ್ನದೊಳ್ ಸಂ ! ಹರಿಸುಗುಮಘನಾಂ ಕೇಂದ್ರಮಂ
ಸಿಂಹದವೋಲ್ ||

ಶಿಶುಮರಣ

ಬರೆ ಕನ್ಯಾಲಗ್ನಂ ಭಾ | ಸ್ವರನಲ್ಲಿರೆ ಮೀನದೊಳ್ ಶನೈಶ್ವರನಿರೆ ಸುಂ |
ದರಿ ಸಾಗುಮುದಯದಯನೆ | ಯ ರಾಶಿಯೊಳ್ ಭೂಜನಿರೆ ತನೂಜಂ

ಇಾಗುಂ ||

ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದುದು

ಸಮನಿಸಿದ ಪೃಚ್ಛಕನ ಪೆಸ | ರ ಮಾತ್ರೆಯೊಳ್ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಛಾಯಾಂ
ಗುಳಿಮಾ|

ನಮನಿರ್ಪತ್ತೇಱುಣನೆ | ತ್ತೆ ಮಿಕ್ಕುದಕ್ಕುಂ ಧನಿಷ್ಠೆ ಮೊದಲೆನೆ ಭಗಣಂ||
ದೀರ್ಘಾಯು

ತ್ರಿದಶಾಧೀಶ್ವರಮಂತ್ರಿಶೀತಕರರೆಂಬೀಯಿರ್ವರುಂ ಕರ್ಕಿಗೇ |
ಹದೊಳಿದೊಂದು ಶಶಾಂಕಸೂನುಸಿತರೆಂಬೀಯಿರ್ವರುಂ ಕೇಂದ್ರಗೇ ||
ಹದೊಳಿದೊಂದು ರಿವುತ್ರಿಲಾಭಗೃಹದೊಳ್ ಮಿಕ್ಕನೈರಿದೊಂದು ಪು |
ಟ್ಟಿದ ಮತ್ಯುಂಗಿ ಚಿರಾಯು ಸಂಭವಿಸುಗುಂ ಸಂಯಕ್ತ ಸ್ವರತ್ನಾ ಕರಾ ||

ದಿವಾಕರಣಂದಿ.¹ 1062

ಈತನ ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರವೃತ್ತಿ ಈಚೆಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ
ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಾನುಗತಕರ್ಣಾಟಕಲಘುವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮೂ
ಲವು ಗೃಧ್ರಸಿಂಭಾಚಾರ್ಯಕೃತ ವೃತ್ತಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ

ನತ್ವಾ ಜಿನೇಶ್ವರಂ ವೀರಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಯಾ |

ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಸೂತ್ರಾರ್ಥಂ ಮಂದಬುದ್ಧ್ಯನುರೋಧತಃ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಇದು ಸಕಲಾಗಮಸಂಪನ್ನ ಶ್ರೀಮಜ್ಜಂದ್ರಕೀರ್ತಿಭಟ್ಟಾರಕ ಪದ್ಮನಂದಿಸಿದ್ಧಾಂ
ತದೇವ ಶ್ರೀವಾದಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತಸಮಸ್ತಸಿದ್ಧಾಂತಾಮೃತವಾರಾವಾರ ಶ್ರೀಮದ್ಧಿ
ವಾಕರಣಂದಿಭಟ್ಟಾರಕಮುನೀಂದ್ರವಿರಚಿತ ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಾನುಗತಕರ್ಣಾಟಕಲಘು
ವೃತ್ತಿಯೊಳ್

ಎಂಬ ಗದ್ಯವೂ ಇದೆ. ಪ್ರಕರಣ 10

ಶಾಂತಿನಾಥ. ² 1068

ಈತನ ಸುಕುಮಾರಚರಿತ ಈಚೆಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಇದು ಚಂ
ಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ ; 12 ಅತ್ಯಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರು

ತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಓಲೆಗಳು ಹೋಗಿರು
ವುದಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಲವು ಕಡೆ ಓಲೆಗಳು ಶಿಥಿಲವಾಗಿಯೂ ಲುಪ್ತ
ವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥದ ಅನುಪೂರ್ವಿಕೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಕವಿಯ
ವಿಷಯವನ್ನಾಗಲಿ ತಿಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇದ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೂರದತ್ತ
ರಾಜನಿಗೂ ಯಶೋಭದ್ರೆಗೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಕುಮಾರನೆಂಬ ರಾಜಕುಮಾ
ರನ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನು ಯಶೋಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶದಿಂದ
ಪೂರ್ವಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು
ಹೊಂದಿ ಕೊನೆಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತವಿನ್ಯಯಜನವಿನಮಿತ ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನಮುನೀಂದ್ರವಂದ್ಯಪರಮ
ಜನೇಂದ್ರಶ್ರೀಪಾದಪದ್ಮಪರಪ್ರಸಾದೋತ್ಪನ್ನಸಹಜಕವೀಶ್ವರ ಶ್ರೀಶಾಂಕಿನಾಥಪ್ರಣೀ
ತಮಪ್ಪ ಸುಕುಮಾರಚರಿತ್ರದೊಳೆ

ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ (ಪುಟ 364) ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಈ ಕವಿಯ
ಗುರು ವರ್ಧಮಾನಮುನಿಯೆಂದೂ ಕವಿಗೆ ಪರಮಜಿನಮತಾಂಭೋ
ಜಿನೀರಾಜಹಂಸಂ, ಸರಸ್ವತೀಮುಖಮುಕುರಂ, ಸಹಜಕವೀಶ್ವರ.
ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದುವೆಂದೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ
ಈ ವರ್ಧಮಾನಮುನಿ ಮೂಲಸಂಘದ ದೇಶೀಯಗಣದ ಕೊಂಡಕುಂದಾ
ನ್ವಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
ಮುನಿ

ಮುನಿವವರುಂ ಕೂರ್ಪವರುಂ | ಮುನಿಸುಂ ಕೂರ್ಮೆಯುಮನುಂಟುಮಾಡುವ
ಪದದೊಳೆ |

ಮುನಿಯದ ಕೂರದ ಮುನಿಸದ | ಮುನಿಪತಿ ಭಾವಪೊಡೆ ತಾನೆ

ಜಿನಪತಿಯಲ್ಲೇ ||

ಉದ್ಯಾವ (ಅದ್ಯಂತಪ್ರಾಸದ ರಗಳೆ)

ಆ ನಿರುಪಸುಗೃಹಪಿರುದ್ಯಾನಂ | ತಾನೆಸೆದೊಪ್ಪುಗುಮಪ್ರತಿಮಾನಂ |

ನಾಗಲತಾವಿಸ್ತೀರ್ಣಮದಪ್ಪುದು | ಪೂಗದ್ರುಮಸಂೀರ್ಣಮೆನಿಪ್ಪುದು |

ಬಸದೊಳೆತ್ತುಲುಂ ಸುಖವರಗಿಗಳೆ | ಜನುಗಿ ರಾಗದಿಂದಂ ಮೊರೆವಳೆಗಳೆ |
ಪೋ ಪುಗಿಲ್ ಪುಗಿಲ್ ನಿಲ್ಲೆನುತೆ ಕರಂ| ಕಾಪುಗೊಂಡು ಜಡಿವುದು ಪಿಕನಿಕರಂ||

ವಿವಾಹಗೇಹ (ಲಲಿತರಗಳೆ)

ಮರಕತಭಿತ್ತಿಗಳೆಂ ಭಿತ್ತಿವೆತ್ತು | ಪೊಸದೇಸೆಯೊಳೆತ್ತಂ ಭಂಗವೆತ್ತು |
ವಜ್ರದ ಕಂಭಂಗಳ ಕಾಂತಿ ಮಿಂಚೆ | ಪರಭಾಗಂಬಡೆದವಟೊಳ್ ಪಳಂಚೆ |
ಪೊಂಗಳಸಂಗಳ ತಳತಳನೆ ತೊಳಗೆ | ಕವ್ವುರದ ಸೊಡರ್ಗಳೊರಂತೆ ಬೆಳಗೆ |
ಪೊಂದಳಿಗಳ ತೋರಣದೊಳಗೆ ಪೊಣಿಗೆ | ಕೆಂದಳಿಗಳ ಮಾಲೆಗಳೆಣಿಗೆ
ತುಣುಗೆ |

ಭಾವಿಸುವಂದರು ಪುಣ್ಯಾವತಾರ ' ಮಾರಯ್ಯಂದದು ಸಂಸಾರಸಾರ |
ಈ ಲೋಕದೊಳದಲಿತಪ್ಪುನಿಲ್ಲ | ಬಣ್ಣಿ ಸಲದನಾವನುಮುಖದನಿಲ್ಲ ||

ಊಟ

ಎಳಮಾವಿನ ಮಿಡಿ ಮಾಗುಳಿಮೆಳಸಿನ ಕರೆ ಬೆತ್ತಲಟ್ಟಿಯಿಗಳೆಯ ಗೊಲೆಯಿಂ|
ದಳವಟ್ಟರೆ ಲಾವಣಕಂ | ಗಳನಿಕ್ಕಿವರಾಗಳಧಿಯಿಂದಂಗನೆಯರ್ ||
ಇದು ಬಾಳ್ವೊಸರಿದು ಕಳಲಿಂ|ತಿದು ರುಚಿವೆತ್ತಿದ್ದೆ ಪಾನವಿದು ಮಜ್ಜೆಗೆ ತಾ|
ನಿದು ಶಿಖರಿಣಿಯೆನುತುಂ ತಿಂ|ಬಿ ತಿಂಬಿ ತಂದೆಹೆದರಬಲೆಯರ್ ಸಿರ್ಪಗಳೆಂ ||

ಜೀವಸ್ತುತಿ

ಕವಿಗಳ ನಿನ್ನ ಮೃದುಕ್ತಿಯಂ ಬಯಸಿ ಕೇಳುತ್ತಿಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿಳ್ ಮಹೋ |
ತ್ಸವದಿಂ ನಿನ್ನನೆ ನೋಡುತ್ತಿಕ್ಕೆ ಸಲೆ ಕೈಗಳ ನಿನ್ನ ಪಾಪಾರವಿಂ ||
ದವನೋತಚ್ಚಿ ಸುತಿಕ್ಕೆ ಸಂದ ಮನಮೆಂದುಂ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಸ್ವರೂ |
ಪವನಾರಾಧಿಸುತಿಕ್ಕೆ ವಿಶ್ರುತವಿನೇಯಸ್ವಾರ್ಥ ಬಂತಾಮಣೇ ||

ಜೀವಸ್ತುತಿ (ವದ್ಧಳಿ)

ಜಯಜಯ ಭುವನಶ್ರಯಪರಮದೇವ | ದೇವೇಂದ್ರಾಭ್ಯರ್ಚಿತಹರಣಕಮಲ |
ಕಮಲವಿರಹಿತನಿರುಪಮದೇಹ | ದೇಹಾಶ್ರಿತಶುಭಲಕ್ಷಣವಿನೂತ |
ನೂತನಸಂಗತಕೈವಲ್ಯಬೋಧ | ಬೋಧಪ್ರಕಾಶವಸ್ತುಸ್ವರೂಪ |
ರೂಪಾತಿಶಯಾನ್ವಿತ ನಿತತನಿಭವ | ಭವನಿವಹಪಟಲನಿರ್ಮುಕ್ತಜೀವ ||

ಸುಕುಮಾರನ ಭೋಗ

ಮಾಸರಮೊಕ್ಕ ಕತ್ತುರಿಯ ಪಂಕಮನಲ್ಲದೆ ಪಂಕಮಂ ಕರಂ |
 ಬೀಸುವ ಚಾರುಚಾಮರದ ಗಾಳಿಯನ್ನಲ್ಲದೆ ಗಾಳಿಯಂ ಮನೋ ||
 ಭಾಸುರಮಪ್ಪ ಕಪ್ಪುರದ ದೂಳಿಯನ್ನಲ್ಲದೆ ದೂಳಿಯಂ ನಿಜಾ |
 ವಾಸದೊಳೆಂತುಟೆಂದೊಯಸಿಂತುಟು ಪುಣ್ಯಮಗ್ಗಣ್ಯ ಮಾತನಾ ||

ನಾಗಶ್ರೀಯ ವರ್ಣನೆ. (೮೫)

ಸುದತಿಯ ತೊಳಗುವ ತೋಳ ಮೊದಲ್ಗಳ್ | ಮದನವಿಲಾಸದ ಮೊತ್ತ
 ಮೊದಲ್ಗಳ್ |
 ಲಲನಾರತ್ನದ ಬಾಹುಯುಗಂಗಳ್ | ಲಲಿತಲತಾಶಾಖಾಸದೃಶಂಗಳ್ |
 ಸುರುಚಿರಮೃದುತರಪಲ್ಲವದಂತಿರೆ | ಕರತಳಮೊಪ್ಪುಗುಮೆಸೆದೋರಂತಿರೆ |
 ಕರಶಾಖೆಗಳತನುಕ್ಷುರದಂದಂ | ಕರನಖನು ನು ಕೇದಗೆಯೆನಳಂದಂ |
 ನೋಡೆ ಕುಮಾರಿಯ ಬಳ್ಳುವ ಮಧ್ಯಂ | ನಾಡೆ ಮನೋಜ್ಞಂ ಪೊಗಟಲಸಾಧ್ಯಂ |
 ಲಾವಣ್ಯಾಂಬುರಸದ್ರವರೂಪಂ | ಭಾವಪೊಡಾಕೆಯ ನಾಭಿಕೂಪಂ |
 ಜಲಜದಳಾಕ್ಷಿಯ ಕಣ್ಣಲರಂದಂ | ಪೊಳೆವೆಳೆಮಿಂಗಳ ಪೊಣಗಳ ಜಂದಂ |
 ಅಗಣಿತಗುಣಯಂ ವಿಬುಧನಿಕಾಯಂ | ಪೊಗಟಲನೆಹೆವರೆ ನಾಗಶ್ರೀಯಂ ||

ನಾಗಶ್ರೀಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯ

ಪ್ರತಿಭಾಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂ ಸಲಕ್ಷಣತರಂಗೋಪಾಂಗದಿಂ ವಿಶ್ವಂ |
 ಶ್ರುತವರ್ಣಾರ್ಥದಿನರ್ಥದೃಷ್ಟಿಯಿನಳಂಕಾರೋಕ್ತಿಯಿಂ ನಿರ್ಣಯೋ ||
 ಚಿಂತನಾಸದಿನತ್ಯದಾತ್ತರಸದಿಂದಾ ಕನ್ಯೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸರ |
 ಸ್ತುತಿ ತಾನೆಂಬಿನಮೇಂ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದಳೋ ನಾನಾಕಳಾಕಾಪಮಂ ||
 ನೆರಿದಾರಾಜಪಭಾಂತರಾಳದೊಳುದಾತ್ತಾಧೋಕ್ತಿಯಿಂ ತನ್ನೊಳಾರ್ |
 ದೊರೆಯೆಂಬನ್ನೆ ಗಮುದ್ಗತಪ್ರಥಿತಶಬ್ದಾಧೋಕ್ತಿಯಿಂ ವ್ಯಕ್ತಮಾ ||
 ಗಿರೆ ವಕ್ರಾಣಿಸಿ ತದ್ವಿದರ್ ಪೊಗಲ್ಬುಬಾಪ್ಪೆಂಬನ್ನೆಗಂ ತತ್ಪತಿಂ |
 ವರೆ ವೇದಾದಿಕಳಾಕಳಾಪಮನಶೇಷಾಕಾಪದಿಂದೋದಿದಳ್ ||
 ಸಕಲವ್ಯಾಕರಣಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರನಿಪುಣರ್ ಮಾರ್ಕೊಂಡರಿಲ್ಲುಕ್ಕಿ ತಾ |
 ಕೀಕರೊಟ್ಟಿ ಸಿಸಿದರಿಲ್ಲ ಸತ್ಯವಿಗಳಡ್ಡಂಬಂದರಿಲ್ಲಂತೆ ಭುಂ ||

ಭುಕವಿರೋಕದೊಳಾರೊಳಂ ಜನಿಯಿಸಿತ್ತಿಲ್ಲೆಂಬಿನಂ ಎಪ್ಪಕ |
 ನೈಕೆ ವಿದ್ವಜ್ಜನದಿಂದಮಂದು ಪಡೆದ* ಪಾಂಡಿತ್ಯಸೌಂದರ್ಯಮಂ ||

ವಾದಿ ಕುಮುದಚಂದ್ರ. ಸು. 1100

ಈತನು ಜಿನಸಂಹಿತೆಯೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ ; ಮಾಘಾಣಂದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗನು; ಚತುರ್ವಿಧಪಾಂಡಿತ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ—

ಶ್ರೀಮಾಘನಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿತನೂಭವಃ |

ಕುಮುದೇಂದುರಹಂ ವಚ್ಛಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲ್ಪಟಿಪ್ಪಣಂ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವೂ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಾಘನಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಸುತ ಚತುರ್ವಿಧಪಾಂಡಿತ್ಯಚಕ್ರ
 ವರ್ತಿ ಶ್ರೀವಾದಿಕುಮುದಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವಿರಚಿತೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲ್ಪಟಿಪ್ಪಣೇ
 ಎಂಬ ಗದ್ಯವೂ ಇವೆ.

ದೇವಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಾಮಕಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ (1797) ಪಂಪರಾ ಮಾಯಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಶ್ರೀಮೂಲಸಂಘ ಬಲೋತ್ತಾರಗಣ ಶ್ರೀಮಾಘಾಣಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿ
 ಸುತ ಚತುರ್ವಿಧಪಾಂಡಿತ್ಯ ಶ್ರೀವಾದಿಕುಮುದಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವರಚಿತರಾಮಾಯಣಸ
 ಮಾನವಾದ ಶ್ರೀಮದಭಿನವಪಂಪರಚಿತರಾಮಾಯಣಂ.

ಇದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಒಂದು ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾಗಚಂದ್ರನ (ಸು. 1105) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1100 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬಾಲಚಂದ್ರನು (ಸು. 1170) ¹ ತನ್ನ ತತ್ವಾರ್ಥತಾತ್ಪರ್ಯವೈತ್ತಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಕುಮುದಚಂದ್ರ ಭಟ್ಟಾರಕನ ಪ್ರತಿಬೋಧನಾರ್ಥವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕುಮುದಚಂದ್ರನು ಬೇರೆ.

ಅಚರಾಜ, ಮಲ್ಲಿದೇವ¹ 1104

ಇವರುಗಳು ಬರೆದ ಅಬ್ಬಲೂರುತಾಸನದ ವಿವರವು ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಈ ತಾಸನದಲ್ಲಿ ದಂಡನಾಯಕಗೋವಿಂದರಸನು ಏಳಿ ಗಾವುಂಡನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಬ್ಬಲೂರ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾಗರಖಂಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮುರಿಗನಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಶೈವಾಚಾರ್ಯನಾದ ಸೋಮೇಶ್ವರಪಂಡಿತನ ಕಾಲಂ ಕರ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ತಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಶ್ರೀಕಂಠದೇವಸ್ತುತಿ

ನರಸಾಧಾಂಭೋಜದೊಳ್ ಚಿತ್ತಮನೆಸೆವ ಮುಖಾಂಭೋಜದೊಳ್

ಭಾರತೀಸಾಂ |

ದರಿಯಂ ಚಾರಿತ್ರದೊಳ್ ನಿರ್ಮಲತೆಯನಖಿಲಾಶಾಂತದೊಳ್ ಶಕ್ರದಿಕ್ಕುಂ ||
ಜರಭಾಸ್ವತ್ತೀರ್ತಿಯಂ ಬಾವುಟ ನಿಲಿಸಿದನುದ್ಯದ್ಗಣೌಘಂ ಮುನೀಂದ್ರಾ |
ಭರಣಂ ಶ್ರೀಕಂಠದೇವಂ ಬುಧಜನತಿಲಕಂ ತರ್ಕವಿದ್ಯಾಸಮುದ್ರಂ ||

ಸೋಮೇಶ್ವರಸೂರಿಸ್ತುತಿ.

ಕೆಲಬರ್ ತರ್ಕವಿಶಾರದರ್ ಕೆಲಬರಾಪ್ತಾಳಾಪಸಂಬೋಧಕರ್ |
ಕೆಲಬರ್ ನಾಟಕಕೋವಿದರ್ ಕೆಲಬರೊಳ್ಗಬ್ಬಂಗಳಂ ಬಲ್ಲವರ್ ||
ಕೆಲಬರ್ ವ್ಯಾಕರಣಜ್ಞರಿಂತಿನಿತುಮಂ ಬಲ್ಲನ್ನರಿಲ್ಲೆಲ್ಲಮಂ |
ಸಲೆ ಸೋಮೇಶ್ವರಸೂರಿ ಬಲ್ಲನನಘಂ ನೈಯಾಯಿಕಾಗ್ರೀಸರಂ ||
ಅಕಳಂಕಾಮ್ರಕುಜಾತಚೈತ್ರಸಮಯಂ ಲೋಕಾಯತಾಂಭೋಧಿಶೀ |
ತಕರಂ ಸಾಂಖ್ಯದಿಶಾದಿಶಾರದನಿ ಮೀಮಾಂಸಾಂಗನಾಕಂಬುಕಂ ||
ರಕನನ್ಮಾಕ್ತಿ ಕಭೂಷಣಂ ಸುಗತನೀರೇಜಾತಚಂಡಾಂತು ತಾ |
ಕೀಕಸೋಮೇಶ್ವರಸೂರಿ ಪೆಂಪುವಡೆದಂ ನೈಯಾಯಿಕಾಗ್ರೀಸರಂ ||

ಮಾಕ್ತಿಕಕವಿ ಸು. 1120

ಚಂದ್ರನಾಥಾಪ್ಪಕದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

ಕೃತಕೃತ್ಯಂ ಮಾಕ್ತಿಕಂ ಸತ್ಯವಿ ವಿರಚಿಸಿದೀ ಸಾರಮಪ್ಪಷ್ಕಕಶ್ರೀ |
ಸ್ತುತಿಯಂ ಪೇಟ್ಟೊಡುವಾಲಿಪ್ಪವರ್ಗೇ ನಿರುಪಮಾನಂದಮಂ ಮಾಟ್ಟೆ ಸೀತಾ ||

ಪತಿರಾಮಸಾಧಿತೋದ್ಯುತಿಭುವನತಿಲಕಾಲಂಕೃತಖ್ಯಾತಿನಾಮಾಂ |

ಕಿತಮಾಗೊಪ್ಪಿರ್ ಪೆಣ್ಣೆಂಗಡಲಪುರವರಾಧೀಶ್ವರಂ ಚಂದ್ರನಾಥಾ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈ ಅಷ್ಟಕವನ್ನು ಬರೆದವನು ಮೌಕ್ತಿಕ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪೆಣ್ಣೆಂಗಡಲು ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣೆಗಡಲು ಎಂಬ ಸ್ಥಳವು ಜೈನರಾದ ಕೊಂಗಾಳ್ವರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ವೀರಕೊಂಗಾಳ್ವದೇವನು ಸುಮಾರು 1120ರಲ್ಲಿ ಮೇಘಚಂದ್ರನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತದೇವನಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ¹ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 1189ರಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಳದೊಳಗೆ ಶೈವರು ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದಂತೆ ಇತರಶಾಸನಗಳಿಂದ² ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಜೈನರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1120 ಆಗಿರಬಹುದು. ಆಕಾಲವನ್ನೇ ಕವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 9 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ, ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಚಂದ್ರನಾಥ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ:—

ಕುಮತೋಗ್ರಗ್ರೀಷ್ಮತಪ್ತಂಗಿದು ಹಿಮಕರಬಿಂಬಂ ಪರಸ್ತೋತ್ರಪಿತ್ತ |

ಭ್ರಮಹೃದ್ಭಿಹ್ವಂಗ ಸೌಧಂ ಕಬಳಮನೃತದುವಾಸನಾವಾಸಿತಾತ್ಮಂ ||

ಗಮಕಾಂಭೇಜಂ ಕುದೃಷ್ಟ್ಯಾಮಯಿಗಿದು ಘನಸಾರಾಂಜನಂ ಕುಶ್ರುತಾನ್ಯಾ |

ಗಮದುರ್ಮಂತ್ರಂಗಿ ನಿನ್ನಾಕೃತಿಯಿದಮೃತದೀಪಾಕ್ಷರಂ ಚಂದ್ರನಾಥಾ ||

ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ³ ಸು. 1125

ಈತನು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಚೂಡಾಮಣಿಸೋತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ 20ನೆಯದಾದ “ಪಡೆದಾಡಂ ತವೆ ಕೊಂದು” ಎಂಬ ಪದ್ಯವು⁴ ಈ ಕವಿಯ ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅಂತ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಕೇಶಿರಾಜನು ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆಯೇ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯಮತದೂಷಣವು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

1. Mysore Archaeological Report for 1912-13, para 64 2. Arkalgud 79 and 81 3. Vol. I, 108 4. Ibid, 109.

ಎಡೆಯಾಡುತ್ತ ಮನುನಜೈನಭವನಕ್ಕಾನಂದದಿಂದಂ ತಳ |
 ನಳಗೆಲೈಂ ಪರಮಾಗಮಾಭ್ಯಸನದಿಂದಾವೊಟ್ಟುಮಾಗಳ ತೊಡ |
 ಲ್ಪುಡಿಗಲೈಂ ಕಿಣಿಯಂದು ಪುಣ್ಯವಶದಿಂದಾರಾಜ್ಯವೊಜ್ಯಾಸ್ಸದಂ |
 ಬಡಿದಾಗಳ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿವೆಸರಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೀ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ
 ಯೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನೂ ಪಡೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 36
 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಇದಕ್ಕೆ ಛತ್ತೀಸರತ್ನವಾಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಪ್ರತಿ
 ಪದ್ಯವೂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣಿ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ
 ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಅಣಿವಿಲ್ಲೆಂಬುದನಕ್ಕಸೂತ್ರಮಣಿಯಿಂ ಕಾರುಣ್ಯಮಿಲ್ಲೆಂಬುದಂ |
 ಮಿಲುಗುತ್ತಿರ್ಪ ತಿಸೂಳದಿಂ ತನಗಣಂ ನಾಣ್ ಮುನ್ನಮಿಲ್ಲೆಂಬುದಂ ||
 ಮೊಹಿಗಿಟ್ಟರ್ಚಿಪಲಿಂಗದಿಂ ತಪದ ಮಾತಿಲ್ಲೆಂಬುದಂ ಗೌರಿಯಿಂ |
 ದಣಿದೇನೆಂದು ಜಡರ್ ಮೃಡಂಗೇರಿಗುವರ್ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೀ ||
 ಪಡೆಮಾತೇಂ ಗಡ ಮತ್ಸ್ಯಕಚ್ಚಪನರಾಹಾಕಾರಮಂ ತಾಳ್ದಿದಂ |
 ಗಡ ಕುಬ್ಜದ್ವಿಜನಾಗಿ ದೈತ್ಯನಿರೊಳ ದಾನಕ್ಕೆ ಕೆಯ್ಯಾಂತವಂ |
 ಗಡ ಸಂಗ್ರಾಮದೊಳಾಂತು ಕಾದಿಯೆ ಜರಾಸಂಧಂಗೆ ಬೆನ್ನಿತ್ತವಂ |
 ಗಡ ದೇವಂ ಗಡ ಪೊಟ್ಟೊಡ್ವಿನ್ನವಣಕಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೀ ||
 ಕೆಣಿಯಂ ಸಂಜೆಯನಿಂದ್ರನಂ ಗಣಪನಂ ಗೌರೀಶನಂ ಭಾನುವಂ |
 ಪೆಣಿಯಂ ಗೋಕುಳಮಂ ಗಿರಿಪ್ರಕರಮಂ ಬಾದುಂಬೆಯಂ ಕಾಂತಿಯಂ |
 ತೊಣಿಯಂ ವಾರ್ಧಿಯನಯ್ದು ಪಾಲುಮರನಂ ದೈವಂಗಳಿಂದಿಂತು ಕೂ |
 ತೆಣಿಗುತ್ತಿರ್ಪವರೆಂತು ಮುಕ್ತಿವಡೆವರ್ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೀ ||
 ಜಿನಮಾರ್ಗಂಬಿಡದನ್ಯಮಾರ್ಗಮನದೇಂ ಪೇಟಿ ದೂಷಣಂಗೆಯ್ದು ದು |
 ಜಾನನಾದಂ ಕರಮೆನ್ನೆ ಮೆಚ್ಚದವರ್ಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥರಾರಯ್ಯೆ ವಾ ||
 ಎನ ಪಲ್ಲೊಳ ಎಷಮುಂಟು ಕಿಚ್ಚು ಸುಡುಗುಂನಂಜಟ್ಟಿದೆಂಬಂತೆ ಪೇ |
 ಟ್ಪಿದಿದಂ ವಸ್ತುವಿಚಾರಮಾತೆನಿದಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೀ ||

ಜಗದ್ಗುಳ ಸೋಮನಾಥ. ಸು. 1150.

ಇವನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸುಮನೋಬಾಣಕವಿಯೂ ಅಭಯಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳೂ ತಿದ್ದಿದಂತೆ

ಸುಮನೋಬಾಣಕವೀಂದ್ರ | ಪ್ರಮುಖಂಬೆರಸಭಯಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು |

ತ್ತಮಮಾಗೆ ತಿದಿದೀಕ್ಷತಿ|ಗಮದುಡು ಸೌಭಾಗ್ಯಮೊಂದಿದಾಯುಂ

ಶ್ರೀಯು||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಸುಮನೋಬಾಣನ ಸಮಕಾಲದವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಮನೋಬಾಣನು ಸುಮಾರು 1150ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ 1 ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಅದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಮಾಧವೇಂದು 1131ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಗಂಗರಾಜನ ಮಗನಾದ ಬೊಪ್ಪನ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಸುಮಾರು 1135ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಳೂಳದ 144ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವೂ ನಾವು ಕವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ

ಇದು ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥ ; ಪೂಜ್ಯವಾದಕೃತಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕದ ಭಾಷಾಂತರವು. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ (1) ಪೀಠಿಕಾಪ್ರಕರಣ, (2) ಪರಿಭಾಷಾಪ್ರಕರಣ, (3) ಪೋಷಕಜ್ವರನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (4) ಅತಿಸಾರಗ್ರಹಣೀನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (5) ರಕ್ತಪಿತ್ತನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (6) ಹ್ಲೆಯನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (7) ಉದರರೋಗನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (8) ಗುಲ್ಮನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ ಎಂಬ 8 ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಬಾಹಟ, ಸಿದ್ಧಸಾರ, ಚರಕ ಎಂಬ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಿಗಿಂತ ಪೂಜ್ಯವಾದನ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದೆಂದೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಧ್ಯಮಾಂಸಮಧುವರ್ಜಿತವೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಸುಕರಂ ತಾನೆನೆ ಪೂಜ್ಯಪಾದಮುನಿಗಳ್ ಮುಂ ಪೇಟ್ಟಿ ಕಲ್ಯಾಣಕಾ |
 ರಕಮಂ ಬಾಹಟಸಿದ್ಧ ಸಾರಚರಕಾದ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟಮಂ ಸದ್ಗುಣಾ ||
 ಧಿಕಮಂ ವರ್ಜಿತಮದ್ಯಮಾಂಸಮಧುವಂ ಕರ್ಣಾಟದಿಂ ಲೋಕರ |
 ಕ್ಷಮಂ ಚಿತ್ರಮದಾಗೆ ಚಿತ್ರಕವಿ ಸೋಮಂ ಪೇಟ್ಟಿನಿಂತಿಹಿಯಿಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಧಿ
 ಗಳು¹, ಸರಸ್ವತಿ, ಮಾಧವೇಂದು, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಭಯಚಂದ್ರ,
 ಕನಕಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಧ್ಯಾಯಾಂ
 ತ್ಯದಲ್ಲಿ—ಇದು ವಿಚಿತ್ರಕವಿಜಗದ್ಧಳಸೋಮನಾಥವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕರ್ಣಾ
 ಟಕಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕದೊಳ್—ಎಂದಿದೆ.

ಕೀರ್ತಿವರ್ಮವ (ಸು. 1125) ಗೋವೈದ್ಯವನ್ನು² ಬಿಟ್ಟರೆ ಇದೇ
 ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಕನ್ನಡ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾತನವಾದುದು.
 ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಜ್ವರೋತ್ಪತ್ತಿ

ಮಲಸಂಗ್ರಹದಿಂದುದರಾ | ನಲನಱುವಿಂದಾಮಚಲನೆಯಿಂ ಜ್ವರವೊಗೆಗುಂ |
 ಕೆಲರಾ ತ್ರಿಪುರಧ್ವಂಸಿಯ | ಲಲಾಟಲೋಚನದಿನೊಗೆದುದೆಂಬರ್ ಜ್ವರಮಂ ||

ಚಿಕಿತ್ಸೆ

ಜ್ವರದಾದಿಯೊಳುಪವಾಸಂ | ಜ್ವರಮಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಗಂಜಿ ಪೇಟ್ಟಿ ಕಸಾಯಂ |
 ಜ್ವರಪಾಕದೊಳಸ್ತಮಿತ | ಜ್ವರದೊಳ್ ಮಲಹರಣಮುನಿತವಾರೋಗ್ಯಕರಂ ||

ಪಿತ್ತಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಕ

ಸಿರಿಕಂಡಂ ಬಾಳಂ ಶ | ಕೇರೆ ಬೇವಿನ ಕಡ್ಡಿ ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ ದ್ರಾಕ್ಷಂ |
 ಬೆರಸರೆದು ಕುದಿಯಲೆಡೊಡೊಡೆ | ಪರಿಹರಿಸುಗುಮೆಯ್ದೆ ಪಿತ್ತಜನಿತಜ್ವರಮಂ ||

ವಿಷಮಜ್ವರಕ್ಕೆ ವಸ್ಯ

ಪೊಸಚಿಕ್ಕಣಿಕೆಯ ಪುಲ್ಲಂ | ಪೊಸಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯ ರಸಂಗಳಂ ತಳದಿಂದಂ |
 ಪೊಸೆದಾಗಳೆ ನಸ್ಯಂಗೆಯೆ | ಬಸವಲ್ಲೆನಿಸಾ ಜ್ವರಂಗಳಂ ಮಸುಳಿಸುಗುಂ ||

1 ಸಿದ್ಧರಾ, ಅಚಾರ್ಯರಾ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾ, ಸಾಧುಗಳು

2. Vol. I, 106.

ಬಿದ್ದ ನಾಲಗೆಗೆ

ಪಲಕಾಲದ ಪುಣಿಸೆಯ ಪ | ಇಲ್ಲ ಲೇಹ್ಯಮಂ ಮಾಡೆ ಸನ್ನಿಪಾತಚ್ಚರದಿಂ |
ಸಲೆ ಪೊರಳದಿದ್ ನಾಲಗೆ | ಗೆ ಲೇಸನೀಗುಂ ಜ್ವರಂಗಳಂ ಪಿಂಗಿಸುಗುಂ ||

ಪಿತ್ತಾತಿಸಾರಕ್ಕೆ

ಪರಿವತಿಸಾರಂ ವಿರಿದಾ | ಗಿರೆ ಹೂಲಿಯಜೇರ ತಿಗುಡನೆಮ್ಮೈಯಮೊಸರೊಳ್ |
ಜರಸಿಬ್ಬು ಸೈಂಧವಂ ಕೂ | ಡಿರೆ ಮಲ್ವುದು ದಿವ್ಯಯೋಗಮಿದು ಪರಿಹರಿಕುಂ||

ರಕ್ತಪಿತ್ತಕ್ಕೆ

ಜರಸುವುದುಹಿ ಫೃತಮಂ ಶ | ಕರೆಯಂ ನೆಲ್ಲಿಯುಮನಮದುವಳ್ಳಿಯ
ಪುಡಿಯಂ |

ಪಿರಿದಿನಿಪ ರಕ್ತಪಿತ್ತದ | ಭರಮಂ ಪರಿಹರಿಕುಮುಹುಗಿದಮೃತಾಮೃಕಂ ||

ವಾಗ್ವಲ್ಲಕೀವೈಣಿಕ. ಸು. 1150

ಈತನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ, ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ, ಈ ಬಿರುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1150 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ---

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸ್ತುತಿ

ಇದರಲ್ಲಿ 14 ಕಂದಗಳಿವೆ, ಬಂಧವು ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಂದಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ತನುರುಚಿರುಚಿಗಳಂ ಪಾ | ಲೊನ್ನಲೆಂದಾಸೆಯೊಳೆ ಸಾರ್ಥ ಹಂಸಾವಳಿಯೆಂ |
ಜಿನಮೆಸೆದುವೊಳೆಯುತಿರ್ದುವು | ಜಿನಪತಿಯಿರ್ಕೆಲದೊಳಮುಳುಪಾರಯುಗ್ಗಂ ||
ಪಳಿಕೆಸರುಚಿಯೊಳ್ ಮಿಂದವೊ | ಲೆಳಮುತ್ತಿನ ಕಾಂತಿಯಿಂದೆ ನುಣ್ಣಕ್ಕಿದವೊಲೆ |
ಮಳಯಜದೊಳ್ ಮುಹುಗಿದವೊಲೆ | ತೊಳತೊಳತೊಳಗಿದುದು ಮೂರ್ತಿ

ಚಂದ್ರಪ್ರಭನಾ ||

ಪವಳದಕುಡಿವೆರಸಿ ಸುಧಾ | ಇವದಿಂ ಪೊಹಿಮಡುವ ಚಂದ್ರನಂತಿರೆ ತೀವಿ |
ದವಯವಮರೀಜಿಯೊಳ್ ಪ | ಳ್ಲವಾಧರಂ ತೊಳಗಿದತ್ತು ಜಿನಮುಖಚಂದ್ರಂ ||

ವೀರಣಂದಿ, 1153

ಈತನು ಸ್ವಕೃತವಾದ ಅಚಾರಸಾರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಗುರು ಮೇಘಚಂದ್ರ. ಶಕ 1076 ಶ್ರೀಮುಖದಲ್ಲಿ--ಎಂದರೆ 1153ರಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮೇಘಚಂದ್ರತ್ರೈವಿದ್ಯದೇವರ ಶ್ರೀಪಾದಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತಾತ್ಮಪ್ರಭಾವ ಸಮಸ್ತವಿಧ್ಯಾಪ್ರಭಾವ ಸಕಲದಿಗ್ವರ್ತಿ ಕೀರ್ತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಣಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಶಕವರ್ಷಂ 1076 ಶ್ರೀಮುಖನಾಮಸಂವತ್ಸರದ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುಕ್ಲ 1 ಸೋಮವಾರದಂದು ತಾವು ಮಾಡಿದಾಚಾರಸಾರಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಾಟಕಸೃಷ್ಟಿಯಂ ಮಾಡಿದಪರ¹ ಎಂಬ ಗದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:--

ಪುವ್ರಾಡ್‌ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಾಂತಂ ಯಾತ್ಯಗ್ರಾಚಾರವಾಸಃ |

ಆಜೀವಕಃ ಸಹಸ್ರಾರಕಲ್ಪಾಂತಂ ದರ್ಶನೋಜ್ಞಿತಃ ||

ಪುವ್ರಾಟ್, ಪವಿತ್ರಾಚಕಂ. ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಾಂತಂ, ಪ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಾಂತಂ. ಅತ್ಯಗ್ರಾಚಾರವಾಸಃ, ಬೆಟ್ಟತ್ತಪ್ಪ ನೆಗಣ್ಣಿಯನುಳ್ಳನಾದೊಡಂ. ಆಜೀವಕಃ, ಬೌದ್ಧಭೇದಮಪ್ಪ ಕಾಂಜಿಭಿಕ್ಷು. ಸಹಸ್ರಾರಕಲ್ಪಾಂತಂ, ಸಹಸ್ರಾರಕಲ್ಪಾಂತಂ. ದರ್ಶನೋಜ್ಞಿತಃ, ಸಂಯಕ್ತ ಮಿಲ್ಲದಂ ಯಾತಿ, ಪ್ರೇಕ್ಷುಂ².

ಬಸವ " ನು 1160

ಈತನು ಶಿಖಾರತ್ನವಚನವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 34 ವಚನಗಳಿವೆ. ಇವನ ವಚನಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ " ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ " ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. " ಕೂಡಲ ಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವ " ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಚೆನ್ನಬಸವನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಗುರುತು. ಶಿಖಾರತ್ನವಚನದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ--

ಶ್ರೋತ್ರ ನೇತ್ರ ತ್ವಕ್ಕು ಘ್ರಾಣ ಜಿಹ್ವೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಂಗಳು ತಾನಿ ದಲ್ಲಿ ; ಶಬ್ದ ಸ್ಪರ್ಶ ರೂಪ ರಸ ಗಂಧವೆಂಬ ಪಂಚವಿಷಯಂಗಳು ತಾನಿದಲ್ಲಿ ;

ವಜ್ರನ ಗಮನ ಆದಾನ ವಿಸರ್ಜನ ಆನಂದವೆಂಬ ಕರ್ಮೋದ್ರಿಯಗಳು ತನ್ಮಾತ್ರಂಗಳು ತಾನಿದಲ್ಲ ; ಮನ ಬುದ್ಧಿ ಚಿತ್ತ ಅಹಂಕಾರ ಜೀವನೆಂಬ ಜೀವಪಂಚಕಂಗಳು ತಾನಿದಲ್ಲ ; ಇವೆಲ್ಲ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಲಯವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನಧೀನದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿಹುವಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ತಾನೆಂದಿಹುದ ಮಹಾಶರಣನು ಅವಲಿಧೀನದಲ್ಲಿ ತಾನಲ್ಲ ನೋಡಾ ಅಪ್ರಮಾಣ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

ಕಲ್ಲದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ , ಮಣ್ಣಿದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ; ಮರದದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ; ಪಂಚಲೋಹದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ; ಸೇತುರಾಮೇಶ್ವರ ಗೋಕರ್ಣ ಕಾಶಿ ಕೇದಾರ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟಾಷ್ಟಿಕೋಟಿಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳಲ್ಲಿ ಇಹ ದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ , ತನ್ನತಾನೆಂದು ತಾನಾರೆಂದು ತಿಳಿದಡೆ ತಾನೇ ದೇವ ನೋಡಾ ಅಪ್ರಮಾಣ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

ಕೊಂಡಗೂಳಿ ಕೇಶಿರಾಜ ¹ ಸು. 1160

ಈತನ ಷಡಕ್ಷರಕಂದಕ್ಕೆ² ಮಂತ್ರಮಹತ್ವದ ಕಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಸಿದ್ಧರಾಮ ³ ಸು 1160

ಈತನು ಬಸವಸೋತ್ರದತ್ರಿವಿಧಿಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಇದರಲ್ಲಿ 125 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದಲೂ ಇವನ ಬೇರೆ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೂ ಒಂದೊಂದು ಪದ್ಯವನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಬಸವಸೋತ್ರದತ್ರಿವಿಧಿ.

ಲೋಕಲೋಕವನೆಲ್ಲ ಲೋಕಿಸದೆ ನಿಂದಲ್ಲಿ | ಬೇಕುಮಾಡಿದನೆನ್ನ ಬಸವಲಿಂಗ |
ಮಕುಟಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆಟ್ಟೆ ನಿಂದವನು | ಅಕಳಂಕಬಸವನೈ ಯೋಗಿನಾಥ ||

ಮಿಶ್ರಸೋತ್ರದತ್ರಿವಿಧಿ. ⁴

ಇಹಪರದ ಪರಿಯನು ಅಯ್ಯ ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆ | ನಿಮ್ಮ ಶರಣನು ಬಲ್ಲ ಪ್ರಭುರಾಯನು |
ಆತನನು ಮತದಿಂದ ಮಾಯೆಯನು ಗೆಲುವುದನು | ನೀವೆನೆಗೆ ಕೆಲಿಸುವುದು

ಯೋಗಿನಾಥ ||

ಜೆನ್ನೆಯರ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಎನ್ನನಿರಿಸಿದೆ ಪ್ರಭುವೆ | ಇನ್ನಿ ದಕೆ ಭಾವಜನು ಬೇಂಬೆಗಾಣಿ |
ಕುನ್ನಿಗಳು ತಾವೈದು ಎನ್ನ ಗ್ರಹಿಸದಮುನ್ನ | ಚಿನ್ನೆಯಪ್ರಭು ಸಲಹೊ
ಯೋಗಿನಾಥ ||

ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರ ದತ್ತಿವಿಧಿ ¹

ಇದರ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 144 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

ಶಿವಭಕ್ತಿ ಶರಧಿಯಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದಾತ ಗುರು | ಪರಿಕಿಸಿಯೆ ಭವವ ಹಱಿದಾತ
ಗುರುವೈ |

ಶ್ರೀಗುರುವೆ ಎಂಬ ನಾಮಾಕ್ಷರತ್ರಯದಲ್ಲಿ | ನನು ಪ್ರಜ್ಞಲಿತನೈ ಯೋಗಿನಾಥ ² ||

ಹರೀಶ್ವರ ³ ಸು. 1165

ಇವನ ಮುಡಿಗೆಯ ಅಷ್ಟಕದಿಂದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 4 ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
ಉದಾಹರಿಸಿಲ್ಲ ಇದರಲ್ಲಿ 8 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಎಲ್ಲವೂ ಹ್ರಕಾರವ್ರಾಸದಲ್ಲಿವೆ,
ಒಂದೊಂದೂ ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದನಿಕ್ಕಿದನಾವನೆತ್ತುವಂ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.
ಇದರಿಂದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕುಕ್ಷಿಯೊಳಿಟ್ಟು ಭಕ್ತಕುಲಮಂ ಪರಿರಕ್ಷಿಪ ದೇವದೇವನ |
ಬಾಕ್ಷವಿರಿಂಚಿಗಳ್ ತುದಿಮೊದಲ್ಪರೆಗಾಣದ ದೇವದೇವನಾ |
ವಕ್ಷದೊಳಾಲ್ದು ಬೊಬ್ಬಿಱುವ ದೇವಕರೋಟಿಯ ದೇವನೀವಿರೂ |
ಪಾಕ್ಷನೆ ದೇವನೆಂದು ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದನಿಕ್ಕಿದನಾವನೆತ್ತುವಂ ||
ತ್ಯಕ್ಷನೆ ದೇವನಕ್ಷಿ ಶಿಖಿಗಂಗಳನಾಹುತಿಯಾಗೆ ಬೇಳ್ ಭಾ |
ಳಾಕ್ಷನೆ ದೇವನಬ್ಬಜನ ನೆತ್ತಿಯ ಪಾತ್ರೆಯನೆತ್ತಿದಾಮಹಾ |
ಭಿಕ್ಷುವೆ ದೇವನಂತಕನನೀಡಿಱುದೆತ್ತಿ ಪೂರಳ್ಳಿದಾವಿರೂ |
ಪಾಕ್ಷನೆ ದೇವನೆಂದು ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದನಿಕ್ಕಿದನಾವನೆತ್ತುವಂ ||

ರಾಘವಾಂಕ. ⁵ ಸು 1165

ಇವನ ಸೋಮನಾಥಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ 5 ಅಶ್ವಾಸಗಳೂ 500 ಪದ್ಯ
ಗಳೂ ಇವೆ.

1 Vol 1, 152 2 ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯ ಯೋಗಿನಾಥ ಎಂಬ ಕಬ್ಬವು ಚೆನ್ನಬಸವ
ನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. 3 Vol, 1, 170 4 Ibid, 179 5 Ibid, 180. 6. Ibid, 185

ಶರಣಕವಿ. 1 ನು. 1165

ಅಬ್ಬಲೂರು ತಾಸನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲವು ಸು. 1195 ಎಂದಿರಬೇಕು. ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದ 234ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಬೋವ್ವಣವಂಡಿತ 2 ನು 1180

ಇವನ ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 3 ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡುತ್ತೇನೆ—

ಪರಭಾವಂ ಪರಭಾವಮಂ ಜಸಿಯಿಕುಂ ಸ್ವಾತ್ಮಸ್ಥಭಾವಂ ನಿರಂ |
ತರಿತಂ ಸ್ವಾತ್ಮಗತತ್ವಮಂ ಬಗೆಯೆ ಪಾತ್ರಂ ಲೋಕದಂ ನಿರ್ಮಿತಂ ||
ನಿರತಂ ಲೋಕಮಯಂ ಸುನರ್ಣರಚಿತಂ ಸೌವರ್ಣಮೇಂಬಂದದಿಂ |
ಪರಮತ್ತೆಂಬುದು ನಿನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ತಿರುಳು ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೀ ||
ಸಮಯಜ್ಞಾನದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗದದಷ್ಟೋ ಶ್ರದ್ಧಾನಮಿಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡಾ |
ಸಮಯಜ್ಞಾನಮುಮುಖಿ ನಂಬುಗೆಯುಮುಂಟಾಗಿರೋಡಂ ಶುದ್ಧಸಂ ||
ಯಮಿಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡಮಂತುನೊಗದದಳುಂ ರತ್ನತ್ರಯಿಸಿದ್ಧಿಯಿಂ |
ಸಮನಿಕ್ಕುಂ ಮುನಿಗೆಂದು ನೀಂ ಬೆಸಸಿದೈ ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೀ ||

ಅಚಣ್ಣ 4 ನು 1195

ಈತನು ಶ್ರೀಪದಾಶೀತಿ ಎಂಬ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಜಿನಸಮಯಸಮುದ್ಧರಣಂ | ಜಿನಮತುಡ್ಧಾಂತವಾರ್ಥವರ್ಧನಜಂದ್ರಂ |
ಜಿನರಂತೆ ಭವ್ಯಸೇವ್ಯಂ | ಜಿನಮನಿಯಾಚಣ್ಣನಮಳಗುಣಗಣನಿಳಯಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಅಚಣ್ಣನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಣಮೋ ಅರುಹಂತಾಣಂ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಂಚಪದಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅರ್ಹಂತರು, ಸಿದ್ಧರು, ಅಚಾರ್ಯರು,

ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು ಎಂಬ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ನಾಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ವರ್ಧಮಾನಪುರಾಣಕರ್ತೃವಾದ ಅಚ್ಛನ್ನನಿಗೆ ಪಂಚಪರಮಗುರುಪದವಿನಂತ ಎಂಬ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ವಿರುದ್ಧಾ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನೇ ಇದನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಉಕ್ತಿ ನಿರಾಧಾರವಾದುದಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ, ಸುಮಾರು 94 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ-

ಸಿರಸಾಯಾತ್ಮಪ್ರಭಾವಂ ಪರಮುಮಕರಂ ದೂಷಿತಾಶೇಷದೋಷಂ |
 ದುರಘವ್ರಾತಾಬ್ಜವಕ್ತ್ರಂ ವಿರಹಿಜನಹಿತಂ ಸತ್ಪದ್ಯೋತಿಶತ್ಪ ||
 ತ್ವರಿಪೂರ್ಣಂ ನಿಷ್ಕಳಂಕಂ ಬುಧಹೃದಯಗತಧ್ವಾಂತವಿಧ್ವಂಸಿತೇಜಂ |
 ಧರೆಯೊಳವರ್ತಕ್ಕೆ ನಿಜ್ಜಂ ಕುನಲಯಸುಖದಂ ಶ್ರೀಸವಾಶೀತಿಚಂದ್ರಂ ||
 ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—
 ಪಂಚವದ

ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಪದಂ ಗುರು | ನಾಮಾದಿತ್ರಿತಳಮತುಳರಮ್ಯಂ ಹಮ್ಯಂ |
 ದಾಮನುಯಂ ಸುಖಕಲಶೋ | ದ್ವಾಮಂ ವಿಶ್ರಾಮಧಾಮಮುಕ್ತಮಗನಿಶಂ ||

ಗುರುವದ

ಸುಖದ ಕಣಿ ಸುಖದ ತಿಂತಿನಿ | ಸುಖದ ಬನಂ ಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿ ಸುಖದ ಬಸಂತಂ |
 ಸುಖದ ತಿಳಿ ಸುಖದ ಪೊಂಪುಳು | ಸುಖದೊಬ್ಬಳ ಸುಖದ ಸೋನೆಯೆಸಿದೆ
 ಸದಂ ||

ಸುಖದ ತನಿರಸದ ಪೆರ್ಮಡು | ಸುಖದೊತ್ತಿನ ಸುತ್ತ ಸುಖದತಣ್ಣುಳು ಶಿಸಿಕುಂ |
 ಸುಖದದೊಣಿ ಸುಖದದೀರ್ಘಕೆ | ಸುಖದಕೊಳಂ ಸುಖದಯಂತ್ರಧಾರಾಗಾರಂ ||
 ಭುವನತ್ರಯಮಂ ನಿಜರಾಜಿ | ನವಾಮೃತಾರಣ್ಯವದೊಳಾವಗಂ ತೇಂಕಿಸುತಿ |
 ಪವಿತರ್ಯಕಾಂತಿಕಾಂತಂ | ಶಿವಪದಮಂ ಕುಡುಗೆ ನಮಗೆ ಗುರುಪದಮ ಪೂಂ ||
 ಮರುಳಕ್ಕಮ ಪುರುಳಕ್ಕಮ | ದುರಿತಾಹಿತಭೀತಿಯಿಂ ಭವತ್ಪದಪದ್ಮಂ |
 ಶರಣೆಂದು ಪೊದಿದೆನ್ನಂ | ಪರಿಸಾಳಿಸದಿಮೋಡೆತ್ತ ನಿಮಗೆ ಗುರುತ್ವಂ ||

ಪ್ರಣವ

ಅತಿಶಯಚಿಂತಾಮಣಿ ವಿ | ಶ್ರುತವಿದ್ಯಾಕಲ್ಪಕಂದಳೇಕಂದಮಿಳಾ |
 ಸ್ತುತಬೋಧವಾರ್ಧಿವೇಳಾ | ಸಿತರುಚಿಸಂಪೂರ್ಣಾಬಿಂಬವಿಭವಂ ಪ್ರಣವಂ ||

ಸಾಧುಗಳು

ಜಡಿದುಂ ನುಡಿದುಂ ತಮ್ಮೊ | ಕ್ಷಣಿಯಂಪಡಿದೋಯಿ ಜಡರನೊಯ್ಯನೆ ಕೈಸೆಯಿಂ |
ಕಡದಿಡೆಗಿಬ್ಬಿಪ ಸಾಧುಗ | ಕಡಿದಳಿಗರ್ಗ್ ಕಡಿಸುಗಮ್ಮ ಜನ್ಮಶ್ರಮಮಂ ||

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ 1 ನು 1195

ಇವನು ಬಸವಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಪಂಚರತ್ನವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಅಂತ್ಯಶ್ಲೋಕದಿಂದ¹ ಇದು ಏತತ್ಕೃತವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 5 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ನರಸುರವರಧೀರಾ ನಂದಿಕೇಶಾವತಾರ

ವಿಷಮವಿಷಯದೂರಾ ವಿಶ್ವಲೋಕೈಕೈಕಾರ |

ಗತಕಲಿಮಲಸಂಗಾ ಖ್ಯಾತಿಗೋಷ್ಠೀಪ್ರಸಂಗ

ಶರಣ ಬಸವಲಿಂಗಾ ಸಜ್ಜನಾಂಭೋಜಭೃಂಗ ||

ಈತನು ಗಂಗೋದಯವೆಂಬಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇವನ ಶತಕಕ್ಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯಶತಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇವನ ಗಣಸಹಸ್ರನಾಮದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದುಗಣದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಸಹಸ್ರನಾಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಸಮಗ್ರ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1066 ನಾಮಗಳಿವೆ ಪ್ರಮಥಗಣ 430, ರುದ್ರಗಣ 149, ವೃಷಭಗಣಯೋಗಾಚಾರ್ಯರು 22, ಅರುವತ್ತುಮೂವರು 67, ಮೋಡಶರು 16, ತೇರಸರು 13, ದಶಗಣಗಳು 10, ಅಮರಗಣ 359. ಈ ಅವರಗಣದಲ್ಲಿ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ ಮುಂತಾದವರ ಹೆಸರುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಈ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇೀವೆ:—ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ, ಗಜೇಶಮಸಣಯ್ಯ, ಕಲಿದೇವಯ್ಯ, ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಯ್ಯ, ಸತ್ಯಕ್ಕ, ವೀರಸಂಗಯ್ಯ, ಕೊಡಗೊಸು, ಗುಂಡಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ನುಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯ, ಚಿಮ್ಮಲಿಗೆಂದಯ್ಯ, ಮೈದುನರಾಮಯ್ಯ, ಹೇರೂರಹಣ್ಣ, ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳ, ಏಕಾಂತರಾಮಯ್ಯ, ನಿಂಬಾಣದಗಣೇಶ್ವರ, ಅನಿಮಿಷಯ್ಯ, ಬೊಂತಲ ದೇವಿ, ಶಿವಲೆಕಮಂಜಣ್ಣ, ಸೂರಸಾನಿ, ಮರುಳುಶಂಕರದೇವ, ಸೂಳಿನಂಬಿಯಕ್ಕ,

1 Vol I, 229 2 ಕ್ರೀಮತೇ ವೃಷಭೇಂದ್ರಾಯ ಸೋಮನಾರಾಧನ ಧೀಮತಾ | ಪಂಚರತ್ನವಿದಂ ದತ್ತಂ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಭಕ್ತಿದಂ ||

ಸೂಳೆಬೊಮ್ಮಲದೇವಿ, ಸೂಳೆಸದ್ವಲದೇವಿ, ಸೂಳೆಕಾಮಲದೇವಿ, ಸೂಳೆಸಂಕಲದೇವಿ, ಭಿಲ್ಲನುರಾಯ, ಕೋಲಶಾಂತಯ್ಯ, ನನ್ನಯ್ಯ, ನೀಲಲೋಚನೆ, ಅಜಗಣ್ಣ, ನಿಜ ಗುಣದೇವ. ಇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಕವಿಯ ಲಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

ಇವನ ಶರಣುಬಸವರಗಳೆಯಲ್ಲಿ 108 ಕಂದಗಳಿವೆ ಎಂದು ಬರೆದಿರುವುದು ತಪ್ಪು, 108 ವಾಕ್ಯಗಳು ಅಥವಾ ನುಡಿಗಳು ಇವೆ ಎಂದಿರಬೇಕು. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಕಂದವಿದೆ. ಈ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ.---

ಅಜಲಶೈವಧರ್ಮನಿರ್ಣಯಾವತಾರ ಶರಣು ಬಸವ |

ಎಕಟಿಭವಸಂಪತ್ತಮೂಹುತಿಪೋತ್ತ ಶರಣು ಬಸವ |

ಈತನು ಸದ್ಗುರುರಗಳೆ, ಚೆನ್ನಬಸವಸ್ತೋತ್ರದರಗಳೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಎರಡೆರಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಸದ್ಗುರುರಗಳೆ

ಭವತಿವಿರಹರದೀಪಿಕಾವರ್ತಿ ಸದ್ಗುರುವೆ |

ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರಜಮನುಜಾಲಮುಖ ಸದ್ಗುರುವೆ |

ಚೆನ್ನಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ರಗಳೆ

ಬಸವಗುರುವಜೋಮೃತಗತವೃಜಿನಪಂಕ ಚೆನ್ನಬಸವ |

ಬಸವಪಾದಕಮಲಕರ್ಣಿಕಾನಿವಾಸ ಚೆನ್ನಬಸವ |

ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ ಸು. 1200

ಈತನು ಬಾಲಗ್ರಹಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ ; ಸುಮಾರು 1200ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ವಾಕ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಶುಭಚಂದ್ರ ಸು 1200

ಈತನು ಕಾರ್ತಿಕೇಯಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ತ್ರೈವಿದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ, ಪಡ್ಭಾಪಾಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1200 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಬಾಳಚಂದ್ರಕವಿಕಂದರ್ಪ ¹ 1204

ಈ ಜೈನಕವಿ ಬಾಂಬೆಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬೆಳಗಾವಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ೨ ಎರಡು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಭಾಗಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ—

ದೋಷವ್ಯತಿತಮಧೇವಿ | ಶೇಷಮಿದೇನೇ ಪೇಱ್ಪಿನೊಲ್ಲ ಶಾಸನಮಂ ಪೀ |
ಯೂಷಸಮಸೂಕ್ತಿ ಚಾತು | ಭಾಷಾಪಾಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಕವಿಕಂದರ್ಪಂ ||

ಶ್ರೀಮನ್ಮಾಧವಚಂದ್ರತ್ರೈವಿದ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿನಾಕ್ಯುಧಾರಸನಾಭ್ಯುದಿತಸ್ಯಸಾ
ಹಿತ್ಯವನಕಮಲಮರಾಳಂ ಬಾಳಚಂದ್ರದೇವಂ ಪೇಱ್ಪಿ ಶಾಸನಂ

ಪ್ರಹತಾರಿಬ್ರಜಕಾರ್ತವೀರ ಸಹಿವಂ ಶ್ರೀಬೀಚಿರಾಜಂ ಯಶೋ |

ಮಹಿತಂ ಪೇಱ್ಪುನಸನ್ನೆಶಾಸನಮಪೊಳ್ಳೆಂ ಬಾಳಚಂದ್ರಂ ಗುಣಾ ||

ಗ್ರಹವಿದ್ವಜ್ಜನಸಮ್ಮತಸ್ಸುಟಪದಾರ್ಥಾಳಂಕ್ರಿಯಾಸಂಕುಳಾ |

ವಹಮಪ್ಪಂತಿರೆ ಪೇಱ್ಪಿನಿಂತು ಕವಿಕಂದರ್ಪಂ ಬುಧಾಧೀಶ್ವರಂ ||

ಈ ಶಾಸನಗಳು 1204ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಂದತ್ಯಿಯ ರಟ್ಟರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯ(IV)ನ ಶ್ರೀಕರಣಾಗ್ರಗಣ್ಯ ಬೀಚಿರಾಜನು ಬೆಳಗಾವಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ರಟ್ಟಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನೂ ಇತರರೂ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ. —

ಜಿನಸಮಯ

ಶ್ರೀಜಿನಸಮಯನವಾಂಬುಧಿ | ರಾಜಿಸುತಿರ್ಕ್ಕಮಧನೋರ್ಜಿತಾಮೃತರತ್ನ |

ಶ್ರೀಜನಗೃಹಂ ಸತ್ವದ | ಯಾಜೀವನಮಪರಿಮಿತಗಭೀರಮಪಾರಂ ||

1. Vol. I, 244 2. ಈಗ ಈ ಶಾಸನಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮ್ಯೂಜಿಯಮಿನಲ್ಲಿ ಇವೆ
Epigraphica Indica XIII, 15-36

ಚಂದಲ ದೇವಿ

ನರಪತಿಲಕ್ಷ್ಮಿ ದೇವಸತಿ ಚಂದಲದೇವಿ ನಿಜೋದ್ಭವಸ್ತದಿಂ |
 ಧರೆಗೆಸೆಯಲೈ ಸಂಕ್ರಮಣದೊಳೆ ಕುಡೆ ಕಾಂಠನಮಂ ಬೆರಗೊಳೊಳ್ ||
 ಬೆರಸಿದ ಹೇಮಕಾಳಿಕೆಯ ಕರ್ಪ್ಪೆಸದಿವುಗು ಬಾಹುಕಲ್ಪವ |
 ಳ್ಲರಿಯ ತಳಪ್ರವಾಳದ ನಖಪ್ರಸವಕ್ಕೆಳಸಿದ್ದು ತುಂಬಿನೋಲೆ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವ.

ವನಿಶೆಯರಂ ಮರುಳ್ಳ ವಸಮಾಕೃತಿಯಿಂ ಸುಮನೋಭಿವೃದ್ಧಿಯಂ |
 ಜನಿಯಿಪ ಶೀಲದಿಂ ಕುವಲಯಕ್ಕೆ ವಿಕಾಸಮನೀವ ಮೈಮೆಯಿಂ ||
 ಜನನಯನಕ್ಕೆ ಕಾಮನೊ ವಸಂತನೊ ಚಂದ್ರವನೋ ದಿಲಕ್ಕೆ ಪೇ |
 ಳನೆ ವಿಭು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ದೇವನೆಸೆವಂ ಕವಿಸಂಕುಲಕಲ್ಪಭೂರುಹಂ ||

ಬೀಚಿರಾಜ

ಅನುಪಮವಿದ್ಯೆಗುದ್ಭವಿನಯಂ ಸಿರಿಗೊಪ್ಪುವ ಚಾಗದೇಶ್ವರಿಜಾ |
 ವನಕೆ ಎನಿಮಲಾಚರಣಮಾಯುಗೆ ವಿಸ್ತೃತಕೀರ್ತಿ ವಾಕ್ಪ್ರವ ||
 ತ್ತನಗೆ ಋತೋಕ್ತಿ ತನ್ನೆಸಕದಿಂ ಸಲೆ ಮಂಡನಮಾಗೆ ವರ್ತಿಸಂ |
 ಜನಪತಿಕಾರ್ತಾ ವೀರೈಸಚಿವೈಕಶಿರೋಮಣಿ ಬೀಜನುರ್ವಿಯೊಳ್ ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ 1 ಸು. 1245

ಈಚೆಗ ಇವನ ಸೂಕ್ತಿ ಸುಧಾರ್ಣವದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿ ದೊರೆಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ 15 ಅಶ್ವಾಸಗಳಿವೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಪಂಡಿತರು ಕರೆದು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡು ಎನಲು ಮಾಡಿದನು ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಮಾಡಿರುವಂತೆ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅಶ್ವಾಸ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ—

IX ಸೂರ್ಯೋದಯ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು.—

ಹಳಹಳನಿರ್ದ ತಾರೆ ಕಳೆಗುಂದಿದ ಚಂದ್ರನಲಕೇಗುಂದಿದು |
 ತ್ವಲಪನ ಶೈತ್ಯಮಪ್ಪೆಲರು ನೆಂದುವ ದೀಪಮಗಲ್ಪ ಜಾರೆಯರ್ ||

ಗಟುವ ಕೋಟಿ ಶಂಖಮರುಣಚ್ಛವಿ ಕೆಂಪಿನ ಮಂಡಲಂ ರತ |
ಕೈಳಸುವ ಕೋಕಮಬ್ಬ ವಿಕಸಂ ಸಲೆ ಸೂರ್ಯನ ವರ್ಣನಕ್ರಮಂ ||

ಜನಿಸಿದ ತಾಣಮೇಂ ಕಿಱಿದ ವಾರ್ಧಿ ಸಹೋದರಿಯೇಂ ದರಿದ್ರೆಯೇ |
ಘನತರಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡಕುಟ್ಟಿದನೇಂ ಲಘುವೇ ಹಿಮಾಂಶು ಭಾ ||
ವನೆನಿಪನೇನೊ ಜಾವಳನೆ ಕೃಷ್ಣನುಮೆಂಬುದುಕೇಳ್ವ ಮರ್ತ್ಯರೆ |
ನ್ನನೆ ಮಿಗೆ ಕರ್ತಿ ಕೊಲ್ವರೆನುತೊಳ್ವವೊರಾದುದು ಶಂಖನಿಸ್ವನಂ ||
ಮೂಡಣಸಂಜೆ ಕೆಂದಳೆರ ಕಾವಣದಂತಿರೆ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಂ |
ಬಾಡಿದ ಮಾಧವೀಮಧುರಮಂಜರಿಯಂತಿರೆ ತಾರಕಾಳಿ ನೀ ||
ರೋಡಿ ಕಲಿಲ್ದ ಬಿಟ್ಟ ಕಳಿವೊಗೆಣೆಯಾಗಿರೆ ತಣ್ಣನಪ್ಪಲರ್ |
ತೀಡೆ ತಪೋವನಂಬೊಲತಿಪಾವನಮಾಯ್ತು ನಭಂ ಪ್ರಭಾತದೊಳೆ ||

೪ ಋತು

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು—

ತರುವ್ಯಗಪಕ್ತಿ ಮೇಘಜಲವಾಯುದಿಶಾಜವಕಾಯಭೋಗಭಾ |
ಸ್ವರವಿಧುರಾತ್ರಿವಾಸರಸುರಾಲಯ ಪರ್ಬಿರತೋಪಕಾರಸಿಂ ||
ಧುರಮದಜನ್ಮ ಯಾನಮದನೋದಯಸಸ್ಯ ವಿಶೇಷಭಾವದೊಳೆ |
ಪರಿಣತನಪ್ಪವಂಗೆ ಋತುವರ್ಣನವಿಸ್ತರಮೊಪ್ಪಿ ತೋರುಗುಂ ||

ಮದನನ ದಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಂಡು ಪಿಕಾಳಿಯ ತೊಂಡು ಪೂತ ಚೂ |
ತದ ತನಿಗೊಬ್ಬ ಮೂಧವಿಯ ಪಬ್ಬ ತಮಾಲದ ಮಬ್ಬ ರಾಜಕೀ ||
ರದ ತನಿಸೊಕ್ಕು ಕಾಮಿಜನದುಕ್ಕು ಎಯೋಗಿಯ ಸೆಕ್ಕು ಕೂಡೆ ಬಂ |
ದುದು ಮಧುವಾಸರಂ ವಿವಿಧಕೇಸರಮುದ್ಧ ತಥೂಳಿಧೂಸರಂ ||
ಪಿಂಗಳವಾದ ನೆಲ್ಲ ತನೆಯಂ ನಲಿಗರ್ಚಿದ ರಕ್ತಚಂಚು ಪ |
ಕ್ಷಂಗಳ ಶಾಡ್ವಲಚ್ಛವಿ ಮನಂಗೊಳೆ ಪಾಠುವ ಕೀರಮಾಲೆ ರೋ ||
ದೋಂಗಳಾಮೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದೊಳೊಪ್ಪುವ ಬೆಳ್ಳುಗಿಲೆಂಬ ಬಳ್ಳಿಮಾ |
ಡಂಗಳ ಪೊನ್ನ ಮಾಣಿಕದ ಪಚ್ಚೆಯ ತೋರಣದಂತೆ ರಂಜಿಕುಂ ||

೫ ವನಕ್ರೀಡೆ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು—

ವನಮಾಲರ್ ಪೇಟ್ಟಿ ಭೂಪರ್ ತರುಣಿಯೊಡನಾ ನಂದನಕ್ಕೆಯ್ನೆ ಪೋಪಾ |

ಬನದೊಳ ಪೂಗೊಯ್ವ ಪೂವಿಂ ತೊಡಿಗೆಯನೊಲವಿಂ ಮಾಯ್ವಿ
ತೂಗುಯ್ಯಲಂ ಮಾ ||
ವಿನೊಳಾಡುತ್ತಿರ್ಪ ಬೆಟ್ಟೀಯವ ಮರವಡೆದುರ್ ಕಾವಣಕ್ಕೊಪ ತಂತ |
ಮ್ನಿನಿಯರ್ ತೈತುಂಬುದಂ ವರ್ಣಿಸುಗೆ ಕವಿ ವನಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್ ವರ್ಣನೀಯಂ ||

— — — — —
ಸ್ಮರರಾಜಂ ವನಪಾಲನಾಗಿ ರತಿಲಾವಣ್ಯಪ್ರವಾಹೋತ್ಕರಂ |
ಪರಿನೀರಾಗಿ ನಿರಂತರಂ ಋತುಗಳಾಯಿಂ ಕಾಸಿನಾಳಾಗಿ ಜೈ ||
ತ್ರರಥೋದ್ಯಾನದ ಚೆಲ್ವನೊತ್ತರಿಸಿ ಕೇಳೀಶೈಲಕೇಳೀಸರೋ |
ವರಕೇಳೀಗೃಹಮೆಂಬಿನಂ ತಳೆದು ಕೇಳನಂದನಂ ರಂಜಿಕುಂ ||
ಪರಭಾಗಂ ಪೊಣ್ಣುವನ್ನಂ ತನುಲತೆ ಲತೆಯೊಳ್ ಕೂಡೆ ತುಂಗಸ್ತನಂ ಮಂ |
ಜರಿಯೊಳ್ ಮುಂಡಾಡೆ ಕಣ್ಣ್ಗೆ ಬೆರಸೆ ಕುಸುಮದೊಳ್ ಕುಂತಳಂ
ತುಂಬಿಯೊಳ್ ತ ||
ಕ್ರೀರೆ ಪುಷ್ಪಾವೋದದೊಳ ಸುಯ್ಯಕಲಸೆ ಕರತಳಚ್ಚಾಯೆ ತಟ್ಟೆ ಪಸೆ ಬಾಲಾಂ |
ಕುರಮಂ ಪೂಗೊಯ್ದೊಳವಳ್ ಲತೆಲತೆಗೊಲವಿಂ ಬಿರ್ದು ವಂದಂ
ತರಿದಳ್ಳ ||

XII ಜಲಕ್ರೀಡೆ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು—

ಬೆಮರಂ ವಾರಿವಿಳಾಸಮಂ ಸಲಿಲಧಾರಾಯಂತ್ರವಾರಿಪ್ರವೇ |
ಶಮನಾಲೇಪನಕಂಪಮಂ ಮುಳಿಸುಲೀಲಾಯುದ್ಧಮಂ ಕಾಮಿನೀ ||
ಶ್ರಮಮಂ ಮೂಡಿದುಮುಟುಂಗುತಿರ್ಪ ಪರಿಮಂ ಮೆಯ್ಯುರ್ಬುಮಂ ಚೆಲ್ವುಮಂ |
ಕ್ರಮದಿಂದಂ ಪೊಣಿಸುಟ್ಟು ನಿಂದ ನಿಲವಂ ಪೇಟ್ಟಿರ್ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್ ||

— — — — —
ಇದು ಪಿರಿದುಂ ವಸಂತಸವಿಯವನರತ್ನನಿಧಾನಮಂತಿದ |
ಲ್ಪಿದು ಕುಸುಮಾಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಚಯಕೋಶಮಹೀಗೃಹಮಂತಿದಲ್ಪು ಮ ||
ತ್ರಿದು ರತಿನಾಥಕಲ್ಪಲತಿಕಾಪ್ರಮದೈಕಕೃತಾಲವಾಲವೆಂ |
ಬುಡನೆನಿಸಿತ್ತು ಸಂದಣಿಸಿ ನಿಂದಬಲಾವಳಿಯಿಂದೆ ಪೂಗೊಳಂ ||
ಸ್ಫುರಿತಾಂಗಂ ಸೂಸ ಲಾವಣ್ಯ ಮನೆಸೆವಲರ್ಗಣ್ ಚಲ್ಲಮಂ ಸೂಸೆ ಲೀಲಾ |

ದರಹಾಸಂ ಸೂಸೆ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳನಲಘುಕುಚಂ ಮೇಲುದಂ ಸೂಸೆ ಚಾಮೀ ||
 ಕರಕಾಂಚೀಮಂಜುಗುಂಜದ್ಧ್ವನಿ ಕಿವಿಗಮದ್ಂ ಸೂಸೆ ತಳ್ಳಿಯ್ವಸುಯ್ಕ |
 ತ್ತುರಿಗಂಪಂ ಸೂಸೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ತನುವಿನೊಳ್ ಸೂಸಿದಳ್
 ನೀರನೊವಳ್ ||

XIII ಮದ್ಯಪಾನ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು---

ಮದಿರಾಪಾಸವಿಕಾರಮಂ ನವವಯಸ್ಸಂಸತ್ತಿಯಂ ಬಂದು ನೋ |
 ಡದವೊಲ' ನೋಡುವ ನಲ್ಲನಿದಿರವನತ್ಯುತ್ಸಾಹಮಂ ಮಾಡೆ ಚಿ ||
 ತ್ತದೊಳಾಗಲ' ತನುಮಧ್ಯೆಗಾಯ್ತೆನಸುಮಾನತ್ಯಂ ಚತುರ್ಭಂಗಿಭೇ |
 ದದ ಲೀಲಾನಯನಪ್ರಧಾನವಿಧಿಯಿಂ ಕಾದಂಬರೀಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ್ ||

ಇರೆ ನವಪದ್ಮರಾಗಚಷಕಂ ನಿಜಹಸ್ತತಳಾಗ್ರದೊಳ್ ಮನೋ |
 ಹರೆ ತಳಿದೊಂಗಲಂ ತಳಿದ ಕೋಮಲವಲ್ಲರಿಯಂತೆ ರಕ್ತಪಂ ||
 ಕರುಹಮನಾಂತ ಪಂಕಜಿನಿಯಂತೆ ಸವೋದಿತಚಂದ್ರಬಿಂಬಮಂ |
 ಧರಿಯಿಸಿದ್ರದಿಗ್ವಿನಿತೆಯಂತೆಸೆದಳ್ ಮಧುಪಾನಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ್ ||
 ಅಲರ್ಗಣ್ ಕೆಂಪಡರಲೈ ಪೊಂಗಿದಧರಂ ಬೆಳ್ಳೀಣಿ ರೋಮೋದ್ಗಮಂ |
 ತಲೆದೋಣಿಲ' ಬೆಮರುಣೈ ಲಜ್ಜೆ ತೊಲಗಲ್ ನಿತ್ರಾಣವಾಗಲ್ ಮದಂ ||
 ಬಲಿಯಲ್ ಕಣ್ ಮುಗಿಯುತ್ತೆ ಮೂರ್ಛೆ ಮಿಗೆ ತೋಣಿಲ್ಕಂದು ಚೆಲ್ವಾದುದ |
 ಗ್ಗಳಮೆಂಬಂತಿರಲಿನ್ನದೇವೊಗಟ್ಟಿನೋ ಕಾದಂಬರೀಸಂಗಮಂ ||

XIV ಸುರತಕ್ರೀಡೆ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು---

ಪರಿರಂಭಂ ಚುಂಬನಂ ಸೀತ್ಕೃತಗಳರುತಿ ದಂತಚ್ಛದಂ ರೇಖೆವೊಯ್ಯಲ್ |
 ಕರಣಂಗಳ' ಪಲ್ಲಟಂ ನಚ್ಚಿನ ಮುಖರತೆ ಸುಯ್ ಕಂಪನಸ್ವೇದಮಂಗಾಂ ||
 ತರವೂರಂ ರೋಮಹರ್ಷಂ ನಯನಮುಕುಳನಂ ಮಂಚಚಂಚತ್ಸಕುಂತಿ |
 ಸ್ವರಮೊಪ್ಪಲೊಪ್ಪುವನ್ನಂ ಮೆಣಿಗೆ ಕವಿತೆಯೊಳ್ ನೋಡೆ ಸಂಭೋಗ

ವರ್ಣಂ ||

ಬಗೆಯೊಳು ಪೊಣ್ಣು ವಲಂಪು ಕಾತರಿಕೆಯಂ ತಂದೀಯೆ ಮೆಯ್ಯೆಯ್ಗೆ ಸಂ |
 ದುಗಳೆನಿಪೊಡಮಲ್ಲದಂತೆ ಮಿಗಿಲುಂ ತಕ್ಕಪ್ಪಿ ಬಾಯೊಟ್ಟದೊಳು ||
 ಮಿಗೆ ಪೀವಂತ್ತು ಮನೋನುರಾಗರಸಮಂ ಮೆಯ್ಯೆಚ್ಚಿ ಕಾದಲ್ಮೆ ಕೈ |
 ಮಿಗುವನ್ನಂ ನೆರೆದರ್ ಮನಸ್ಸಿಯತಮರ್ ನಾನಾಕಲಾಪ್ರಾಢಿಯಿಂ ||
 ಸ್ತನಶೈಲೋದ್ಭೂತಗಂಗಾನದಿಯೆನಿಸುವ ಹಾರಾಳ ಕಾಳಿಂದಿಯಾದ |
 ತ್ತೆನೆ ನೈಲ್ಯಂಬೆತ್ತ ರೋಮಾವಳಿಯುಭಯನದೀಸಂಗದಿಂ ಪಾಪವಿಚ್ಛೇ ||
 ಸನರೂಪಂಬೆತ್ತ ದೋಷಾಕರನಿರ್ದುಷೋಳಿ ತಾಂ ಮಜ್ಜನಂಗಿಯ್ದನೆಂದೆಂ |
 ಬಿನೆಗಂ ಚೆಲ್ವಾಯ್ತು ಕಾಂತಾಘನಕುಚಯುಗಳೋನ್ಮಥ್ಯ. ಸ್ತಂ ನಖಾಂಕಂ ||

xv ವಿಪ್ರಲಂಭ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು---

ಪುರದಿಂ ಮಾನದಿನನ್ಯದೇಶಗಮನವ್ಯಾಸಂಗದಿಂ ಸುವ್ರತಾಂ |
 ತರದಿಂ ಕೂಡಿದ ವಲ್ಲಭರ್ಗೆ ವಿರಹಂ ಪೂರ್ವಾನುರಕ್ತರ್ಗೆ ತಾಂ ||
 ವಿರಹಂ ಸಂದಿಸಿ ಪಾಞ್ಚಿಯಿಂದೆ ಪಿರಿದುಂ ಬಕುಳಂ ದಶಾವಸ್ಥೆಗಳ್ |
 ಹರಿಣಾಂಕಾದಿಗಳಂಜಿಕುಂ ಸರಸಸೇವ್ಯಂ ವಿಪ್ರಲಂಭಸ್ಥಳಂ ||

ಇನಿಯಂ ಪ್ರಾಣಮಗಲ್ದು ಪೋಪ ತೆಹಿಂದೀನಿಂದಗಲ್ದಿದನಾ |
 ತನ ಪೋಗಿಂಗಿನಗಕ್ಕೆ ನೋವಿ ಸುಮಿಲ್ಲೇಕೆಂದೊಡೊಂದುಂಟು ನ ||
 ಲ್ಲನ ಚಿತ್ತಂ ಪೆಹಿಪಿಂಗಿ ಪಿಂಗದೆ ತಗುಳ್ಳೊರಂತೆ ನಿಷ್ಕಾರಣಂ |
 ನೆನೆವೀಚಿತ್ತದ ಮಾಯ್ದ ನಾಣಿಲಿತನಕ್ಕಾಂ ನೋಂತೆನಬ್ಬಾನನೇ ||
 ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪೂತ ಲತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲ್ಲಡವಲ್ಲಿ ಮಾಲತೀ |
 ವಲ್ಲರಿಯಲ್ಲಿ ಸೋಗಿನವಿಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧಸವಿಾರನಲ್ಲಿ ಮಾ ||
 ವಲ್ಲಿ ಮದಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಕಾವಳಿಯೆಲ್ಲವಲ್ಲಿ ಕಾ |
 ರಲ್ಲಿ ವಸಂತನಲ್ಲಿಯೆನೆ ಕೊಲ್ಲದೆ ಕಾಮಿಯನಾವನಂ ವನಂ ||

ಮಾಘಣಂದಿ. ¹ ಸು. 1260

ಈತನು ವದಾರ್ಥಸಾರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಕರ್ಣಾಟಕಟೀಕೆ
 ಯನ್ನ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗುರುಪರಂಪರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಶ್ರೀಮೂಲಸಂಘದ ಬಲಾತ್ಕಾರಗಣದ ವರ್ಧಮಾನ; ಶಿಷ್ಯ ಪದ್ಮನಂದಿ; ಸ ಧರ್ಮ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ; ಶಿಷ್ಯ ವಾಸುಪೂಜ್ಯ, ಶಿಷ್ಯ ಶುಭಚಂದ್ರ, ಶಿಷ್ಯ ಅಭಯನಂದಿ; ಶಿಷ್ಯ ಅರ್ಹನಂದಿ, ಶಿಷ್ಯ ದೇವಚಂದ್ರ, ಶಿಷ್ಯ ಅಷ್ಟೋಪವಾಸಿ ಕನಕಚಂದ್ರ, ಶಿಷ್ಯ ನಯಕೀರ್ತಿ; ಶಿಷ್ಯ ಮಾಸೋಪವಾಸಿ ರವಿಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ; ಶಿಷ್ಯ ವೀರ ಣಂದಿ; ಶಿಷ್ಯ ಗಂಡವಿಮುಕ್ತನೇಮಿಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಗುಣಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಪಕ್ಷೋಪ ವಾಸಿ ಜಿನಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ವರ್ಧಮಾನ, ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರೀಧರ; ಶಿಷ್ಯ ವಾಸುಪೂಜ್ಯ; ಶಿಷ್ಯ ಉದಯಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಕುಮುದಚಂದ್ರ, ಶಿಷ್ಯ ಮಾಘಾಣಂದಿ (ಕವಿ)

ಕವಿ “ ಚತುರನುಯೋಗಕುಶಲರುಂ ಸಿದ್ಧಾಂತಾಭಿವರ್ಧನಸುಧಾ ಕರರುಂ ಎನಿಸಿದ ಶ್ರೀಮಾಘಾಣಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ್ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇವನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಎರಡು ಸದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆ ಯುತ್ತೇನೆ—

ಅವೆಣ್ಣಾದನದೊರ್ವನೊರ್ವನುರಮಂ ಕೂರ್ತಿತ್ತನೊರ್ವಳ್ಗೆ ದೇ |

ನರೊಳೊರ್ವಂ ಮೊರೆಗೆಟ್ಟನೆನ್ನೊಳೆಡದೇಂದಂಗೊದ್ಭವಂ ಬಿಂಕಮೇ ||

ಉರೆ ತನ್ನೊಳ್ಳುಣದಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿ ವೃಷದಿಂದಂ ಪೆಟ್ಟಮಂ ಪೂಡಿ ನೋ |

ಡಿರೆ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕಮಾಘಾಣಂದಿಯೆಚ್ಚಿದಂ ಪ್ರೋದ್ಧಾಮನಂ ಕಾಮನಂ ||

ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ನಗೆಮೊಗಂಗಳ್ | ಮೆಲ್ಲನೆ ಬೆಳ್ಳೇಚ್ಚಿ ಮಂದಮರುತಂ ಭಯದಿಂ |

ರಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಪುಗೆ ಮದನನ | ಬಿಲ್ಲಂ ಶ್ರೀಮಾಘಾಣಂದಿಯತಿಪತಿ ಮುಱಿದಂ ||

ಈತನ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ 30 ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಿವೆ. ಇದನ್ನು “ ಕರ್ಣಾಟ ದೇಶದ ಜನಂಗಳಱುವಂತಾಗಿ ಜಡಮತಿಗಳಂ ಕುಱುತು ವೈಕ್ತಾರ್ಥಮಾಗಿ ” ಕವಿ ಬರೆದನು. ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವೀರಶಾಗಸರ್ವಜ್ಞಪ್ರಣೀತಮುಂ ಸಪ್ತಭಂಗೀಸಮಾಲಿಂಗಿತಮುಮಪ್ಪ ಪದಾರ್ಥ ಸಾರಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್.

ಈತನ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರಸಮುಚ್ಚಯಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ 4 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ.

ಬಾಲಚಂದ್ರ ¹ 1273

ಈತನು ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳಬೊಲ್ಲಿಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಅಭಯಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಈ ಗ್ರಂಥವು

ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ---ಎಂದರೆ ಅರ್ಹಂತರು, ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು,
ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಗದ್ಯ
ಗ್ರಂಥ. ಅದಿಯಲ್ಲಿ

ದ್ರವ್ಯಗುಣಸಂಯುತಂ | ನನ್ಯಗ್ರಹಾಶ್ರಯಾದಿಭಾವನಂ |

ಗದ್ಯವಹಿತನಿಜತತ್ವಂ | ಶ್ರವ್ಯಮೇನಲ್ ಪಂಚಗುರುಪದಂ ಶ್ರವಣೇಯಂ ||¹

ಎಂಬ ಪದ್ಯವಿದೆ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ---

ಪದಪಂಚಕಮಕ್ಷಯಸಂ | ಪದಹೇತುಕಮೆಂದು ನಂಬಿ ಭಾವಿಸುವಂಗೆ |

ಭೃದ್ರಯಾದಿಕಮೇಂ ಗತನಮೆ | ವಿದಿತಂ ಬಾಲೇಂದುಬುಧನಿರೂಪಿತವಿಧದಿ||

ಸಿದ್ಧಾಂತವೇದ್ಯಭಯಚಂದ್ರಪದಾರವಿಂದೇ | ಆರಾಧ್ಯ ಪಂಚಗುರುಮೋಕ್ಷಪದ

ಸ್ವರೂಪಂ |

ಬಾಲೇಂದುನಾ ನಿಗದಿತಂ ಸುಜನೋತ್ತಮಾಯೇ | ತೇ ಭಾವಯಂತು ತರಸಾ

ಸಮತಾಂ ಲಭಂತೇ ||

ನರಹರಿತೀರ್ಥ. 1281

ಈತನು ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಮಾಧ್ವಗುರುವಿನಿಂದ ಮೂರನೆಯ ಪಟ್ಟದಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಗಂಜಾಂ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಚಿಕಾಕೋಲಿನಲ್ಲಿ 1281, 1293 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಈತನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.¹ ಈತನು 1333 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದನೆಂದ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ರಾಗ ಆನಂದಭೈರವಿ. ಅಟತಾಳ.

ಪಲ್ಲವಿ|| ಇಂತು ಮರುಳಾದೆ ||

ಅನುಪಲ್ಲವಿ || ಇಂತು ಮರುಳಾಗಿ ಬಯಲಿಗೆ ಬಲಿಲಿದೆ ರಕ್ಷಿಸಯ್ಯ ರಘು

ಕುಲತಿಲಕ ||

ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸತನ | ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಲುಪ್ರಾಧತನ |

ಪ್ರೀತಿ ಧನದುವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿ | ಭೀತಿ ದೈವಗುರಾದೋಹದಲಿ ||1||²

ಏಕಾಂತದಲಿ ಧನದ ಗೋಷ್ಠಿ | ಲೋಕಾಂತದಲಿ ಮೈರಾಗ್ಯದ ಗೋಷ್ಠಿ |
 ಶ್ರೀಕಾಂತನ ಸೇವೆಗೆ ಅನುಮಾನ | ಭೂಕಾಂತನ ಸೇವೆಗೆ ಸನ್ಮಾನ ||2||
 ಭಜಿಸು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವಂದಿತಹರಿಯ | ತ್ಯಜಿಸು ಕಾಮಾದಿಶತ್ರುಗಳ |
 ಸುಜನವಂದಿತನಾದ ನರಹರಿಯ | ಭಜಿಸು ಶ್ರೀಹರಿರಘುಪತಿಯ ||3||

ಯಶಶ್ಚಂದ್ರ. ಸು 1300

ಈ ಕವಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಮಧುರನು¹ (ಸು 1385) ತನ್ನ ಧರ್ಮನಾಥ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಸ್ಕರನು(1424) ತನ್ನ ಜೀವಂಧರಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಸ್ಕರನು ಯಶಶ್ಚಂದ್ರನ ಬಹುಜ್ಞತೆ ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಅವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1300 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಪದ್ಮಪ್ರಭ. ಸು. 1300

ಇವನು ವಿಂಶತಿಪ್ರರೂಪಣೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಸುಮಾರು 1250 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾಘಣಂದಿ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ ದಿಂದ ಅನುವಾದಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಸುಮಾರು 1300 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇಂಡಿಯಾ ಅಂಟಿಕ್ವರಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಅಚ್ಚದವದೊತ್ತಿ ಅಜೀವಾ

ಅಜೀವಾ, ಅಂದಿಲಕೂಲನುಂಬರ'. ಅಚ್ಚದವದೊತ್ತಿ, ಅಚ್ಚತಕಲ್ಪಪದ್ಯಂ ತಂ ಪುಟ್ಟುವರ'

ಅಮೃತನಂದಿ. ಸು. 1300

ಇವನು ಅಕಾರಾದಿ ವೈದ್ಯನಿಘಂಟುವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ ; ಸುಮಾರು 1300 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದ ಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ. ಸು. 1300

ಈತನು ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ, ಚಾರಿತ್ರಸಾರ ಇವುಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1300 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕವಕಚಂದ್ರ. ಸು 1300

ಈತನು ಕೊಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯನ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಭೃತ ಅಥವಾ ಸಹಜಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಸುಮಾರು 1300 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ನಾಗರಾಜ. ¹ 1331

ಈತನ ಪುಣ್ಯಾಸ್ತ್ರವವನ್ನು ² ಆರ್ಯಸೇನನು ತಿದ್ದಿ ಅಂದಗೊಳಿಸಿದನೆಂದು

ಶ್ರುತವಾರ್ಧಯಾರ್ಯಸೇನ | ವ್ರತಿಸತಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ತಿದಿ ಕನ್ನಡದೊಳ್ವಂ |
ಪ್ರತಿಸಾದಿಸಿದನೆನ್ನೀ | ಕೃತಿ ಪೆರ್ಮೆಯನಾಂತುದೆಂಬುದೇನಚ್ಚರಿಯೇ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಆರ್ಯಸೇನನೂ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಗುರುದೇವ ಸು. 1350

ಈತನು ಮಹಿಮ್ನಸೋತ್ರ, ಮಲ್ಲಣಸೋತ್ರ, ಮಲೆಯರಾಜಸೋತ್ರ, ಅನಾಮಯಸೋತ್ರ, ಹಲಾಯುಧಸೋತ್ರ, ಭೃಂಗಿಸ್ತವ ಇವುಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡವಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ (ಸು. 1160) ವಂಶೋದ್ಭವನು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈತನು ಬರೆದಿರುವ ವೀರಶೈವಾಚಾರಪ್ರದೀಪಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ--

ದ್ರಾಕ್ಷಾ ರಾಮದ ಕೋಟಿಪಲ್ಯಾಖ್ಯಾದೇಶಿಕ; ಮಗ ಭಿಮಪಂಡಿತ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗೌರಮಾಂಬ, ಇವರ ಮಗ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತ, ಇವನು ಮೈನಾಡುಜೋಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾದಿಗೆ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದನು; ಮಗ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ಮಗ ವೀರಾರಾಧ್ಯ, ತತ್ಪ್ರತೀಕಸಂಭೂತ ಗುರುಬಸವ, ಮಕ್ಕಳು ಗಂಗಾಧರ, ಬಸವ; ಬಸವನ ಮಕ್ಕಳು ಹಿರಿಯಾರ್ಯ, ಪಂಡಿತಾರ್ಯ; ಪಂಡಿತಾರ್ಯನ ಮಗ ಗುರುಲಿಂಗ; ಮಕ್ಕಳು ಗುರುದೇವ, ಪಂಡಿತಾರ್ಯ, ಬಸವಾರಾಧ್ಯ, ಜಕ್ಕಾರಾಧ್ಯ.

ಈ ಗುರುದೇವನೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರ. ವೀರಶೈವಾಚಾರಪ್ರದೀಪಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧದೇವನಿಗೋಸ್ಕರ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಿದ್ಧದೇವನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತನಿಂದ (ಸು. 1160) 7ನೆಯ ತಲೆಯವನಾದುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1350 ಆಗಬಹುದು.

ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಗವೋಪನಿಷತ್ತುರಾಣೋಕ್ತಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತನ ಪ್ರವೀಣ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯದೇವನಾಮಾಚಾರ್ಯವರೈತನೂಭವಗುರುಲಿಂಗದೇವಾಪ್ಸಯದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಪ್ರತೀಕೋದ್ಭವ ಗುರುದೇವಾಖ್ಯೋನ ಕರ್ಣಾಟ ಭಾಷಾಕೃತಾ ಟೀಕಾ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಾ.

ಬಾಹುಬಲಿ ಪಂಡಿತ. 1352

ಈತನು ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಓಲೆ ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ವಿಶೇಷಾಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ನಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1274 ನಂದನದಲ್ಲಿ, ಎಂಟರೆ 1352 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಶಕವತ್ಸರಂ ಸಲೆ ಚತುಸ್ಸಪ್ತದ್ವಯೈಕಾಂಕವಿ |

ಸೃಷ್ಟಂ ನಂದನವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಧುಮಾಸಶ್ರೇಷ್ಠತಪಕ್ಷಾಷ್ಟಮಿ ||

ವಿಸ್ತಾರೀಕೃತ ಸೋಮವಾರದೊಳಿದಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮಂ ಮಾಡಿದಂ |

ಪ್ರಸ್ತುತ್ಯಪ್ರತಿಭಾಪರಂ ಭುಜಬಲಿಪ್ರಖ್ಯಾತಯೋಗೀಶ್ವರಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನಿಗೆ ಉಭಯಭಾಷಾಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ---

ಪಿರಿದುಂ ಸಂತೋಷಮಂ ತಾಳ್ವಿದನತಿಶಯವತ್ಯಾವ್ಯಮಂ ಮಾಡಿ ತೇಜ |
 ಸ್ಫುರಣಂ ವಿದ್ಯಾಸಮುದ್ರಾಮೃತಮಯಕಿರಣಂ ವಂದಿಸುಂದಾರರೂಪಂ ||
 ಸ್ಮರರೂಪಂ ನೀರಜಂ ಬಾಹುಬಲಿ ಸುಕವಿರಾಜಂ ವಿಪಶ್ಚಿತ್ತಹಾಯಂ |
 ಧರಣೀಶೋಲ್ಲಾಸನೀಯಂ ಘನಗುಣಾನಿವಹಂ ಚಾತುರೀಚನ್ಮಗೇಹಂ ||
 ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; 16 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 15^{ನೆಯ} ತೀರ್ಥಕರನಾದ ಧರ್ಮನಾಥನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು ಸಕಲಭಾವನಜನನಿಷ್ಠೆಯಮಾನಾನೂನಮಹಿಮಾಮಾನನೀಯ ಪರಮ ಜಿನಸಮಯಕಮಳಿನೀಕಳಹಂಸಾಯಮಾನ ಶ್ರೀಮನ್ನಯಕೀರ್ತಿದೇವಪ್ರಸಾದಸಂಪಾದ ಪಾದಧಾನದೀಪವರ್ತಿಯುಭಯಭಾಷಾಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬಾಹುಬಲಿಪಂಡಿತದೇವಪು ನಿರ್ಮಿತಮಪ್ಪ ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣದೊಳ

ಭೀಮಕವಿ. 1 1369

ಈತನು ಭೃಂಗಿದಂಡಕವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಸಿದ್ಧವಂಜೇಶನ (ಸು. 1650) ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕವಿಪುಟ್ಟಣಾಂಕ ವಂಡಿತ ಸು. 1380

ಮನ್ನಥವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಮಲ್ಲನು (ಸು. 1400) ಈತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ---

ಚತುರಚತುರ್ಮುಖಂ ಕೃತಕೃತಿಪ್ರಮುಖಂ ವರವೇದಶಾಸ್ತ್ರವಿ |
 ಶ್ರುತಮತಿ ಕಾಮತತ್ತ್ವಭರತಾಗಮಶಬ್ದವಿಚಾರಕಾವ್ಯಪ ||
 ದ್ವತಿಸಭಾವರಾಗರಮಣೀಯಕರಂ ಕವಿಪುಟ್ಟಣಾಂಕಪಂ |
 ಡಿತನೆನಲಾತನಿಂದಣುವು ಪೊಣ್ಣೆ ದ ಮಲ್ಲನದೇಂ ಕೃತಾರ್ಥನೋ ||

ಇದರಿಂದ ಈತನು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನೂ ಕವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕವಿಮಲ್ಲನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1380ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಅಭಿವನಚಂದ್ರ. 1 ಸು 1400

ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ಇವನ ತಂದೆ ಕಾಳಪಯ್ಯ, ತಾಯಿ ಅತ್ತಿನುಬ್ಬೆ, ಅಣ್ಣ ಸೋಮದೇವ, ಸ್ಥಳ ಬಾಗೆವಾಡಿ. “ಚಂದ್ರಕವೀಂದ್ರ ವಾಗ್ವಿಲಾಸಂ ನೆಗಲಲ ವಾಜಿತಾಸ್ತ್ರಮಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ವಾಜಿತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರಕವಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಂದ್ರಕವಿ ಮದನತಿಲಕವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರರಾಜನಾಗಿರಬಹುದು. ಆ ಚಂದ್ರಕವಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅಭಿವನಚಂದ್ರ ಎಂದು ಕವಿ ತನಗೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಪ್ರಹಸಿತಸರಸ್ವತೀಮುಖ | ಕುಹರವಿನಿರ್ಗತನುತಪ್ರಸನ್ನಾಕಾಶಂ |
ಸಪಜವಿದೆಂಬಂತಿರೇ ವಾ | ಬೃಹಿಮೆಯನಾಂ ಮೆಣ್ಣಿದು ವಿಬುಧರಂ ಮೆಚ್ಚಿಸುವೆಂ||
ಅರ್ಧಾಂ ವಗಾಧಮೆನಿಸಿ | ಪರ್ಧಾಂ ಬುಧಜನದ ಮನಕೆವರೆ ಪೇಟಲ್ಕ |
ಸ್ವರ್ಧಾಂ ಕವಿತಾಪ್ರಭವಸ | ಮರ್ಧಿಕೆಯನಗುಂಟು ಪೇಟ್ಟಿನೆನ್ನೊವನಿತಂ ||

ಕುಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಅಗಟ್ಟುಡು ಪೆಟರ ಕೃತಿಯಂ|ತಗುಳ್ಳು ಮವಂ ಸುಡಿದು ಕೊರಲ ಸೆರೆ ಬಗಿನೆಗೆಂ|
ಬಗುಳ್ಳು ಬಾಳಿಕೆಡದಕಾಲೊಳ್ | ನುಗುಳ್ಳು ಮನಂಮಗುಟ್ಟು ಮಣಿಸ ದುಷ್ಕವಿ
ಕವಿಯೇ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ.

ಇದು 16 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; 888 ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕಂದಗಳಾಗಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವ

ತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸೂರ್ಯ, ಗಣಪತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ದಿನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕನ್ನಡಕವಿ ನಿಜಕವಿತೆಯ | ಬನ್ನಣಮಂ ಮೆಣುವುದರಿದೆ ಪದ್ಯದೊಳದಂ ||

ಬನ್ನಣಮನಂಪಲೆಂದಾ | ನೆನ್ನರ್ಥಿಯ ವಾಚಿಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ನಿರಜಸುವೆಂ ||

ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಮತ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತೆರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸೆರೆಯಿಲ್ಲದೆ | ನೆರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಿಣಿಯವಾಗಿ ತೆಳ್ಳನೆ ಮೊನೆಯಾ |

ಗಿರೆ ಕಿವಿಗಳೊಳಗೆ ನುಣ್ಣಾ | ಗಿರೆ ಕಟಮುಂ ವಿಕಟಮಾಗದಿರೆ ಹರಿ ಶುಭದಂ ||

ವಾಚಿಯೆ ಮೊದಲಾ ವಿಜಯ | ಕ್ವಾಜಿಯೊಳರಸಂಗೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಂಗಳದಂ ||

ವಾಚಿಗಳನೆಯ್ದೆ ಪೊರೆವುದು | ಪೂಜಿಸುವುದು ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ಬಯಸುವಂ ||

ಶೃಂಗಿಯ ಬೇರುಂ ವಾಣಿಜ | ದಿಂಗುಂ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ತಿಗಡೆ ಸ್ವಂಧಂ ಮೀ ಪಂ |

ಚಾಂಗಮುಮಂ ಸಮನಾಗಿ ತು | ರಂಗಕ್ಕಿಕ್ಕುವುದು ಸರ್ವಶೂಲಾಪಹರಂ ||

ತುರಗಕ್ಕೆ ಲದ್ದಿ ಪೊಣಿಮಡದಿರೆ ಪುಣಿಸೆಯ ಪಣ್ಣ ಬತ್ತಿಯೊಳ್ ಸ್ವಂಧವಮಂ |

ಬಿರಸಿ ಗುದಮುಖದೊಳಿಡೆ ಬಾ | ಹಿರಮಕ್ಕುಂ ಕನಿನಮಾಗ ಬಿಗಿದಿದ್ ದ ಮಲಂ ||

ಅಯತವರ್ಮ. ಸು. 1400

ಈತನು ಕನ್ನಡರತ್ನಕರಂಡಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ ; ವರ್ಧಮಾನಸಿದ್ಧಾಂತದೇವನ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ ; ಸುಮಾರು 1400ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕನ್ನಡ ರತ್ನಕರಂಡಕ.

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ ; ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣ, ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣ, ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣ ಎಂದು

3 ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ರತ್ನತ್ರಯವೆಂಬ ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಗಳು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಭಗವದರ್ಹತ್ವರಮೇಶ್ವರಪರನುಭಟ್ಟಾರಕವೀತರಾಗಸರ್ವಜ್ಞವದನವನ
ಜಸಮುದ್ಗತಸದಸಪಾತ್ಮಕಪರಮತತ್ತ್ವಭಾವನಾಭಾವಿತಸ್ವಾಂತ ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನಸಿ
ದ್ಧಾಂತದೇವಚರಣಸರಸೀರುಹಸ್ಮರಣಪರಿಣತಾಂತಃಕರಣಕುಶೀಶಯ ಶ್ರೀಮದಾಯತ
ವರ್ಮವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ರತ್ನಕರಂಡಕದೊಳೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ರತ್ನತ್ರಯ

ತತ್ತ್ವದ ರುಚಿ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಂ | ತತ್ತ್ವಂಗಳನೊಳ್ಳಿತಾಗಿಯೊವುದು ಬೋಧಂ |

ತತ್ತ್ವಂ ತನ್ನೊಳೆ ನೆಹಿದಿರೆ | ಸತ್ತ್ವಂಗಳನೋವಿಕಾವುದುದುನೆ ಚರಿತ್ರಂ ||

ಸಲ್ಲೇಖನೆ

ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಗ್ರಹಮುಮಣ | ಮಿಲ್ಲದ ಮನದೊಡೆಯನಾಗಿ ಸಲೆ ತಪಮಂ ತ |

ಳ್ವಿಲ್ಲದೆ ಕೆಯ್ಯೊಳ್ಳುದು ತಾಂ | ಸಲ್ಲೇಖನೆಯೆಂದು ಪೇಲ್ವಿರಾಚಾರ್ಯಕಳೆ ||

ವೈರಾಗ್ಯ

ಜಳಬುದ್ಬದಿಂದಿ ಕ್ಷಣಿಕಂ | ಜಳಧರನಿವಹಂಗಳಿಂದಮಧ್ರುವಮುಳ್ಳಂ |

ಗಳ ರಂಜನೆಯಂತಚಿರಂ | ಬಳಸಿದ ಬಂಧುಗಳುಮೊಡಲುಮೊಡನೆಯುಮೆಂತುಂ ||

ಚತುರಂಗಬಲಮುಮಾಯುಧ | ತತಿಯುಂ ಬರಮಿತ್ತ ದೈವಮುಂ ಬಂಧುಗಳುಂ |

ಕ್ಷೇತಿಯುಂ ನಿಜಭುಜವೀರ್ಯಮು | ಮತೀತಮಪ್ಪಂದು ಕಾಯಲಾಟವು ನರರಂ ||

ಸಂಸಾರಕಾರಣಂಗಳೆ | ಹಿಂಸಾರುಚಿ ಕಳವು ಪುಸಿ ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನಂ |

ಮಾಂಸಮಧುಮದ್ಯಸೇವನೆ | ಸಂಸಯಮೇಂ ದುಃಖಕಾರಣಂಗಳೆವಿನಿತುಂ ||

ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ. ಸು. 1400

ಈತನು ಪರವಾಗಮಸಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

ಮುನಿಸತಿ ದರ್ಶನಶುದ್ಧಂ | ವಿನುತಯಶಂ ಶೀಲರತ್ನನಚಳಿತಧೈರ್ಯಂ |

ಮನಸಿಜಮದಕರಿಸಿಂಹಂ | ವಿನಯನಿಧಾನಂ ಸರಸ್ವತೀಮುಖತೀಲಕಂ ||

ಯಮನಿಯಮಧ್ಯಾನಯುತಂ | ಸಮಚಿತ್ತಂ ತತ್ತ್ವವೇದಿ ವೈರಾಗ್ಯಯುತಂ |

ಶಮಿತಕಷಾಯಂ ನಿಸ್ಪೃಹ | ನಮಲಂ ಭವ್ಯಂ ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆತನಿಗೆ ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದೆರಡುಪದ್ಯಗಳು ಕವಿಜನಮಿತ್ರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಇದೂ ಕವಿಯ ಬಿರುದಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಅವನ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ ; ಸುಮಾರು 1400ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪರಮಾಗಮಸಾರ

ಇದು ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಪದ್ಯಗಳು 132. ಇದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ, ವೈರಾಗ್ಯ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಪರಮಜಿನೇಶ್ವರಮತದೋಳ್ | ಪರಿಕಸಿ ಸಾರಾಯಮಪ್ಪುವಂ ಕೊಂಡು ಕರಂ |

ವಿರಚಿಸಿತಪ್ಪುದೊಂದಂ | ಪರಮಾಗಮಸಾರಮಾದುದೀಕ್ಷತಿಯಂದಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪುರುದೇವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಎನ್ನ ಧನಮೆನ್ನ ಪುತ್ರರಿ | ದೆನ್ನಯ ಗೃಹಮೆನ್ನ ವಸ್ತುವಾಹನಮೆನುತುಂ |

ತನ್ನ ನಿಜಾತ್ಮನನೊಲೆಯದೆ | ಮನ್ನಿಸುಗುಂ ಮೂಢಮತಿಯೊಳೊಂದಿದ ಜೀವಂ ||

ಧ್ಯಾನಂ ಕಿಚ್ಛಾಗೆ ಲಸದ್ | ಜ್ಞಾನಂ ತಿದಿಯಾಗೆ ನೃತ್ಯಮೌಷಧಮಾಗಲ್ |

ಜ್ಞಾನಿ ಸುಡುಗಾತ್ಮಲೋಹಮ | ನೇನುಂ ಮಳಿಮೊಂದು ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಮುದದಿಂ ||

ನೀರೊಳಗೆ ಪುಟ್ಟಿ ಪದ್ಮಂ | ನೀರೊಳ್ ತಾಂ ಮುಟ್ಟದಂತೆ ನಿಜಬುದ್ಧಾತ್ಮಂ |

ಸಾರಮಣಮಲ್ಲದೀ ಸಂ | ಸಾರದೊಳೊಂದಿದುರ್ಮೊಂದನಮಳನಮೂರ್ತಂ ||

ಆನವೈಡಘವಿಹೀನಂ | ತಾನವೈಡೆ ಕರ್ಮಜನಿತಮಾಯೊಡಲೆನುತುಂ |

ಜ್ಞಾನಿಯದೊಲಿ ಮೋಹಮ|ನೇನುಂ ಪೊದೀಸದೆ ನೆಗಟ್ಟಿ ಮಾತ್ಮೋನ್ನತಿಯೊಳ್ ||

ತನು ತನಗೆಂಬ ತನ್ನಿ ತನಗೆಂಬ ಧನಂ ತನಗೆಂಬ ರಾಜ್ಯರಂ |

ಜನೆ ತನಗೆಂಬ ದರ್ಪಮನದೀಯೆ ತನ್ನೊಳಿ ತಾನೆ ಭಾವಿಸಲ್ ||

ತನು ತನಗಲ್ಲ ತನ್ನಿ ತನಗಲ್ಲ ಧನಂ ತನಗಲ್ಲ ರಾಜ್ಯರಂ |
ಜನೆ ತನಗಲ್ಲವೆಂದು ಊರು ನಿಂದುದೆ ಯೋಗಿಗೆ ಯೋಗಿಲಕ್ಷಣಂ ||

ಕವಿಮಲ್ಲ ಸು 1400

ಈತನು ಮನ್ಮಥವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಕವಿಪುಟ್ಟಣಾಂಕಪಂಡಿತನಿಂದ¹ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ಲಕ್ಷಣಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸಬಾಣಮುಯೂರರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗಳ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಇಳೆಯೊಳ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾವಿದರೆನಲೆಸವೊಳ್ ಬೃಗರ್ ತಾವೆನಿಪ್ಪ |
ಗ್ಗಳದೇವಂ ನೇಮಿಚಂದ್ರಂ ಮನಸಿಜ ಸುಜನೋತ್ತಮ ರುದ್ರಾಂಕ ಪೊನ್ನಂ ||
ಕಳೆಯಾಣ್ಣಂ ನಾಗವರ್ಮಾಧ್ಯನುಪಮಗುಣಿಗಳ್ ಸೂತನಬ್ರಹ್ಮರೆಮ್ಮೊಳ್ |
ವಿಳಸದ್ವಾಗ್ವೃತ್ತಿಯಂ ಕಾಳ್ಪರಮೇಸಗುವಿನಂ ಮಾತೃ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಂ ||
ನಿರತಂ ಕರ್ಣಾಟಕದೊಳ್ | ಪರಿಕಿಸೆ ಶಬ್ದಜ್ಞನಾವನೋವನೆ ಲೋಕ |
ಕೈರಿದಲೆ ಭಾವ ಕವಿಕುಂ | ಜರಕೇಶವರಾಜ ಗೋಚರಿಸು ಮನ್ಮನದೊಳ್ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮನ್ಮಥವಿಜಯ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಾಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಬಳಿಕ ಈಶ್ವರ, ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಅದಿಶಕ್ತಿ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು ಮುಂತಾದುದನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸ್ಥರವಿಜಯಂ ಕೃತಿವೆಸರಾ | ದರಿಸರ್ ಶೃಂಗಾರಸಾರಕೋವಿದರೊಲವಿಂ |
ವಿರಚಿಸಿದಂ ಲಕ್ಷಣಕವಿ | ವರನೆಂದೆನೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೂರ್ತು ಪೊಗಲಿದರೊಳರೇ ||

ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವಿದಿತಮದನಮುದ್ರಾಂಕಿತವಿದೂರಜನನಿಬಂಧನಕಾರಾಗಾರಮಭಿನವನಾ
ಯಕನಾಯಿಕಾಶೃಂಗಾರಸಾರೋದ್ಧಾರಮುಂ ಸಕಲವಿಬುಧನೇವ್ಯ ಮಾನಮುಂ ಲಕ್ಷಣಕ
ವೀಂದ್ರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಮನ್ಮಥವಿಜಯದೊಳ್

1. 36ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಪ್ರಶಂಸಾರೂಪವಾದ ಕವಿಯ ಒಂದುಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚತುರಾಸ್ಯಂ ಜಡಜಸ್ಥನಂಗಜಹರಂ ಕಾಡೊಳ್ ಸಮಂತಿರ್ಪನ |
ಜ್ಯೋತನೆಂದುಂ ಸಿರಿಯಿಂದೆ ಗರ್ವಿತನವಂ ಭೂಭಾರಕಜ್ಞಾನಿ ಗೀ ||
ಷ್ಪತಿ ಪಾಣ್ಣಂ ? ಗೊರವಂಕಳಾವಳಿಯನೆಂದಿಂತೆಲ್ಲಿಯುಂ ನಿಲ್ಲದ |
ಪ್ರತಿಮಳ್ ಸತ್ಯವಿಮಲ್ಲನೊಳ್ ಮೊಗದೆ ನಿಂದಳ್ ವಾಣಿ ಸಲ್ಲಿಲೆಯಿಂ ||

ನೀಲಕಂಠಶಿವಾಚಾರ್ಯ. ಸು 1400

ಈತನು ಬರೆದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾದ ತ್ರಿಯಾಸಾರವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥದ 19ನೆಯ ಉಪದೇಶದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ “ಅಧ್ಯನಾಮಧ್ಯಪತೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ಯಾಧ್ಯನಃ ಪಾರಮನೀವೇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಕೃತಕಲಾ ಸನ್ನಿಧಾನಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ದೀಕ್ಷಾಪೂರ್ವಕಧಾರಣಮಿತ್ಯಾಗಮಪ್ರಕಾರೋ ಭಾಷಾಪ್ರಬಂಧೇಸ್ತತ್ಕೃತೇವಲೋಕನೀಯಃ” ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ಇವನು ಒಂದು ಕನ್ನಡಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಇವನ ತಂದೆ ಮಲ್ಲಯದೇವ, ತಾಯಿ ಚೆನ್ನಮಾಂಬೆ. ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1530) ಈತನ ತ್ರಿಯಾಸಾರರಿಂದ ಅನುವಾದಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೋ ತಿಳಿಯದು, ಸುಮಾರು 1400 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳು.

ದೇವರಾಜ ಸು 1410

ಈತನು ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ, ಅಮರುಕ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. “ಸಂಗ ಮೇಂದ್ರಕುಲದಿಂಗಡಲಿಗೆ ನೆಡೆ | ದಿಂಗಳೆನಿಸ ಕಂಪಸುತನು; ಕಂಪಮ ಹೀಪತಿಕುಲರತ್ನಾಲಯರಾಕಾಮೃತರುಚಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಸಂಗಮನಿಗೆ ಕಂಪ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಈ ಕಂಪನ ತಮ್ಮನಾದ ಬುಕ್ಕರಾಯನಿಗೂ (1353-1377) ಕಂಪ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಕವಿ ಈ ಎರಡನೆಯ ಕಂಪನ ಮಗನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1410 ಆಗಬಹುದು. ತ್ರೈಂಬಕದೇವನಿಂದ ಕನ್ನಡಚಿತ್ರಾಶುಕವಿತ್ವವನ್ನು ಕಲಿತಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದುಕಡೆ “ಸುರ ಭುಜವನಿಪುರಪ್ರಭುಮಾಯಿಭೂವರಸೂನು ದೇವೇಂದ್ರ ಕೇಳಿ” ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೇವೇಂದ್ರನಾರೋ ತಿಳಿಯದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಬಾಣ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಪದಪದ್ಧತಿಯ ಪೋಲುನೆ ಬಿನ್ನಣ ರಸ | ಜದುರತೆ ಬೆಹಗು ಬೆಡಗು ರೂಪು |
ಒದವಿದುವೆಯ್ತೆ ಕಂಪಜದೇಪಭೂಪ ಪೇ | ಉದ ಕಬ್ಬದೊಳು ಶಿವನೊಲವಿಂದ ||
ಜಾಣರ ಮಜ್ಜು ರಸಿಕರ ರಸಾಯನ | ವಾಣಿಯ ಸಿರಿ ಭಾವಕರಿಗೆ |
ಮಾಣಿಕಗನ್ನಡಿ ಕೇಳ್ವ ಕೋವಿದರಿಗೆ | ಪ್ರಾಣ ದೇಪಭೂಪನೊಳ್ಳುಡಿ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕಥೆ 7, ಸಂಧಿ 29. ಪದ್ಯ 1992
ಇದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—
ಸುರಭಾವತಿಯ ಕಂಜರಿಯ ವಸಂತಿಯ | ಹರಭಕ್ತವನಜನಾಗರಪಕ್ಕಿ |
ಬರಗಿಯ ಕಥೆಯ ಪತ್ರಿಣಿಯ ಶೃಂಗಾರವ | ಎರಚಿಸಿದನು ದೇವನರನಾಥ ||

ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಕೇಳಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವು “ಚದುರಕರ್ಣಾಟದ ಕಳೆಯಜಿನನ ಬಗ್ಗಿನ ಬಗೆ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾನಾಥನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ತೊನೆಗಲ್ಲ ವಿನಾಯಕನನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಅಧ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದೊಂದು ವೃತ್ತವಿದೆ. ಪುರ, ಗಿರಿ, ಋತು, ನಂದನ, ರವಿ, ಶಶಿ ಮೊದಲಾದ 18 ಕಾವ್ಯಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಆದಷ್ಟು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ನೋಂತು ಗ್ರಂಥವ ಪೇಚ್ಚೆಂ ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಸುರರೆಲ್ಲಗ್ಗಿ ಸುರತ್ನ ಭೂಷಣಚಯಂಗೊಟ್ಟಿಂತು ಕುಂಭಿನಸಾ |
ಭರಣಂದೊಟ್ಟಿಯೊ ತಾವಕಾಂಘ್ರಿಭಜಕಗೈಶ್ವರ್ಯಮಂ ಸಾರ್ಜಿ ನೀಂ ||
ತಿರಿಯಲ್ ಕಲ್ಪೆಯೊ ನೆಟ್ಟನೆಣ್ಣೆಸೆಗಳಂ ದಿಕ್ಪಾಲಕಗ್ಗಿತ್ತ ಸಂ |
ಚರಿಸಲ್ ಸಾರ್ಜಿಯೊ ರುದ್ರಭೂಮಿಯೆಡೆಗಂ ಪಂಪಾವಧೂಟೀವರಾ ||

ಸಮುದ್ರ

ಹರಿಯೆನೆ ಶಂಖಚಕ್ರಾಂಕಿತ ಶಿವನೆನೆ | ಸುರಸಿಂಧುವಹವಜ್ಜಭವನೆನೆ |
ಸರಸತಿಯಾಣ್ಮನಿದ್ರನೆನೆ ಬಳಾಹಕ | ಪರಿವೃತಮುದ್ರ ಪೂರ್ವಸಮುದ್ರ ||
ತೆರೆಯುವು ನೀರ್ವಾವಿವು ಸಲಿಲದ ಮದ | ಕರಿಯುವು ಜಲಗೊಳ್ಳ ಮುಗಿಲಿವು |
ನೊರೆಯುವು ಸಂಕಿವು ಮುತ್ತಿವು ಸಿಡಿವ ನೀ | ರುರುಳಿಯಿವೆಂದೊವಡಿಲ್ಲ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಪುಳಕಿಸಿ ಮುತ್ತುಗಳೆಂ ರಾಗಿಸಿ ಕೆಂಬ | ವಳವಳ್ಳಿಯಿಂ ನೊರೆಯಿಂ ನಕ್ಕು |
ವಳಿಗೈಯಿಂ ತಣ್ಣಿ ಸಲುವುಳ್ಳೊಲಬ್ಧ | ಬಳಿವುದು ತಿಂಗಳೊಗೆಯಲಾಗ ||

ಹರಿಸ

ಪಡುಕಾಸೆಗೊಲಿದು ಪಕ್ಕವನಲುಗಿಸಿ ಬಾ | ಯ್ವಿಡುತ ಬೆಂಬಿಡದ ಮಣಿಗಳಿಗೆ |
ಒಡನಿವಂಡ ಸವಿದು ಕೊಡುತೆಪಿಕೆಯೊ | ಕಡಗಿಸಿ ಸಲಹುತೆಸೆವುವಂಜೆ ||

ಕೋಗಿಲೆ

ಕನಗೊನರನು ಸವಿದುಣ್ಣಿ ಸೊಕ್ಕಿ ತಳಿಮೀಡಿ | ನನೆತೀವಿದೆಳಮಾವುಗಳನೇಣಿ |
ಮನಸಿಜನುಕ್ಕಡಗಾಳಿಗಳೆಂಚರ | ವೆನೆ ಕೂಗಿದುವು ಕೋಗಿಲೆಗಳು ||

ಸರೋವರ

ಅಳಿಯಿಕ್ಕೆಯಂಚೆಯಾಡುಂಬೊಲ ಪೂಣವಾಕ್ಕೆ | ಗಳ ನೆಲೆ ನೀರ್ವೂಗಳ ಗೊತ್ತು |
 ಮೆಲುಗಾಳಿಯ ಚಾವಡಿ ಮೀನ್ಗಳ ಬಾಣಿ | ಕುಳಿಗೇಡೆಯನಿಸ ಕೊಳನ ಕಂಡ ||
 ಸುಮನೋಮಕರಂದಸಂದೋಹ ಕಾಸಾರ | ಸುಮನೋಮಕರಂದಸಂದೋಹ |
 ಕಮಲಕುವಲಯವಿರಾಜಿತ ಕಣ್ಗಿದು | ಕಮಲಕುವಲಯವಿರಾಜಿತ ||
 ಕುಮುದಕುಮುದಕುಮುದೇಶಜನವಾರ್ಧಿ | ಕಮಲಕಮಲಕಮಲಾಲಯ |
 ವಿಮದವಿಮದವಿಮದಾಶ್ರಯಮಿಂತಿದು | ಹಿಮಹಿಮಹಿಮರೋಚಿರಸಸಾರ ||

ಪಿಶುವರು

ಪೆತ್ತರ ಪಗೆಮಾಲ್ವರು ಕಿಚ್ಚಿಲ್ಲದೆ | ಪೊತ್ತಿಕ್ಕಿ ಪೊಗಸಲೆಣಿಸುವರು |
 ಬಿತ್ತುವಂ ಕಿವಿಯೊಳು ಬೆಳಸುವರೆದೆಯೊಳು | ಚಿತ್ತರವೆಂತೊ ಪಿಶುವಿದ್ಯೆ ||

2 ಅಮರುಕ

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಅಮರುಕಶತಕದ ಭಾಷಾಂತರವು; ಪರಿವರ್ಧನೀ ಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸ್ಮರರಾಜ್ಯದ ಮೈಸಿಂ ಶೃಂಗಾರದ | ಶರನಿಧಿ ರತಿನಾಟ್ಟದ ರಂಗಸ್ಥಳ |
 ವಿರಹದ ನೆಲೆವೀಡೋಪರ ಕೂರಾಟದ ಕೊಸರಿನ ಗೊತ್ತು ||
 ಸರಸರ ಸಂತವಣೆಯ ಮನೆ ಸುಗ್ಗಿಯ | ಪೊರೆವಾಗರ ಭಾವಾಲಯವಪ್ಪಂ |
 ತಿರೆ ಪೇಟೊದನಮರುಕವನು ದೇಪಮಹೀಪತಿ ಕನ್ನಡಿಸಿ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಇರುಳೋಪರ ವೃದ್ಧತಳ್ಳದೊಳೊಲಿದು | ಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾಮಕಲಾಲಾಪವ ಮನೆ |
 ಯರಗಿಳಿ ಕೇಳದನಿರದೆ ಪಿರಿಯರೊಳಗುದಯದೊಳುಸಿರುತಿರೆ ||
 ದರಹಸಿತಾನೆ ಲಜ್ಜಿಸಿ ಕರ್ಣಾ | ಭರಣದ ಮಾಣಿಕ್ಯವ ದಾಳಿಂಬದ |
 ಪರಳಿಂದೀವ ನೆವದಿ ನಿಲಿಸಿದಳಾ ಕೀರನ ಬಲ್ಲರವ ||
 ..ಯುಡುಗಿಹ ಕಟಕಾಮುಖಕರಬಾ | ಹೃದಲುಣ್ಣುವ ನಖರದ್ಯುತಿಯಿಂ ವುದಿ |
 ದೊಡಗಿದ ಕಿವಿಯೆಳದಳಿರನ ತೊಂಬೆಯೊಂಕೆಗೆ ಮುಣುಮುಣುದು ||

ಕರ್ದುಕುವ ಮುಖದುಂಬಿಯ ಕೇಳಿಯ ಸಿರಿ | ಯೊದವಿದ ನಗಜಾತೆಯ ನಯ
ನಾಂಜಲ |

ಮುದವಿತ್ತಾವಗವೆನ್ನನಲಂಪಿಂದಲಸದೆ ರಕ್ಷಿವುದು ||

ಬಿಗಿಯಪ್ಪುವ ಬಲಿಂ ತಗ್ಗಿದ ಕುಚ | ಯುಗದೊಳೊಗೆವ ಪುಕದ ಘನರಾಗ |

ದ್ವಿಗುಣರಸೋದ್ರೇಕದೆ ವಿಗಳಿತಕಾಂಚಿಯ ಕಟ್ಟಂ ಪಡೆವಾ ||

ನಗೆಗಣ್ಣೊಳ್ ಮಾಣದೆ ಮಾಣೆನ್ನನು | ಬಗೆಗೊಳುವಕ್ಕೊಳುಸಿಗೊಳುತಾತ |

ಗ್ಗಿದಳೋ ಕರಗಿದಳೋ ಮನ್ನನದೊಳಗಟುದಳೊ ಮಲಗಿದಳೋ ||

ಮಲ್ಲಣ್ಣ. 1413

ಇವನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; “ಜಾಲವಾದಿಯ ಶಂಕರಶಂಭುವ ಪಾದಪದ್ಮದ ಕೃಪೆಯ ವರಕವಿ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನ ಸ್ಥಳವು ಜಾಲವಾದಿಯಾಗಿರಬಹುದು. “ರೇವಣನ ಕಾವ್ಯವ ನಿರ್ಮಿಸಿದನೈ ಪೂರ್ವಭಿತ್ತಿಯಮೇಲೆ ಚಿತ್ರವನು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದುಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ಶಕ 1335 ರಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1413 ರಲ್ಲಿ, ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 310¹. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯರು ಐವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ² ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣಪತಿ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಮಹೇಶರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಮಂತ್ರವಾದಿ

ಮಾರಿಯನು ಹಿಡಿತಹೆನು ಮದ್ದಿಲಿ | ನೂಲುಖಂಡುಗ ಬಡಿಸೆಯುಂಬೆನು |

ಮೀಣ ಕಡಲೆಯ ಮೆಲುವೆಯಿಪ್ಪತ್ತೈದುವುಖಂಡುಗವ ||

1. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 326 ಎಂದಿದೆ. 2. Vol. I, 162.

ಆಱುಪಿಂಡುಗ ಹಿಂಡಿಯಾಹುತಿ | ಮೂಟುಬಾನಿಯ ನೀರ ಕುಡಿಯುವೆ |
ನಾರು ಎನ್ನನು ದಣಿಸಲಾಪರು ಎಂದನವಧೂತ ||

ಭಾಸ್ಕರ. 1424

ಈತನು ಜೀವಂಧರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಗೋತ್ರದವನು, ಬಸವಾಂಕನ ಮಗನು. “ವೆನುಗೊಂಡೆಯ ಶಾಂತೀಶ್ವರನ ಜಿನವಾಸದಲಿ ಜೀವಂಧರಚರಿತೆಯ ರಚಿಸಿದನು” ಎಂಬುದರಿಂದ ವೆನುಗೊಂಡೆ ಈತನ ವಾಸಸ್ಥಳವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1345 ನೆಯ ಕ್ರೋಧಿವರ್ಷದ ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1424 ರಲ್ಲಿ, ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ —

ವಿನುತನೇಮಿಯ ರೀತಿ ಗುಣವ | ಮನ ಜಮತ್ಕೃತಿ ನಾಗವಮನ |

ನೆನಹು ಯೊನ್ನನ ದೇಸೆ ವಿಜಯನ ಭಾವವಗ್ಗಲನ ||

ಸನುನಯೋಕ್ತಿ ಗಜಾಂಕುಶನ ಬಿ | ನ್ನಣ ಯಶತ್ತಂದ್ರನ ಬಹುಜ್ಞತೆ |

ಯನುಕರಿಸಲೀ ಕಾವ್ಯದೊಳಗೆನಗವರ ಕರುಣದಲಿ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜೀವಂಧರಚರಿತೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 18, ಪದ್ಯ 1000. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜಪುರಿಯ ಸತ್ಯಂಧರರಾಜನ ಮಗನಾದ ಜೀವಂಧರರಾಜನ ಚರಿತ್ರವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ ವಾದೀಭಸಿಂಹಸೂರಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಜೀವಂಧರಚರಿತವನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಅನುಬದ್ಧಕೇವಲಿಗಳಿಸಿದ ಸುಧರ್ಮಗೌತಮ ಜಂಬೂಗಣಧರರು, ಕೃತಕೇವಲಿಗಳೆಂಬ ವಿಷ್ಣುವರಾಜಿತ ನಂದಿ ಭದ್ರಬಾಹುಗೋವರ್ಧನರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಭೂತಬಲಿಯಿಂದ ಚಾರಿತ್ರಭೂಷಣನವರೆಗೆ 2

ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು 2 ಭೂತಬಲಿ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ವೀರಸೇನ, ಜಿನಸೇನ, ಅಕಳಂಕ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕುಂಡಕುಂದ, ವಾದೀಭಸಿಂಹ, ಪಂಡಿತದೇವ, ಕುಮಾರಸೇನ, ವರ್ಧಮಾನ, ಧರ್ಮಭೂಷಣ ಕುಮಾರಸೇನನ ವಿಷ್ಣು ವೀರಸೇನ, ಚಾರಿತ್ರಭೂಷಣ.

ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸಂಜೆ

ನುಡಿಸಿ ತುಂಬಿಯನೆಲರ ದಟ್ಟಡಿ | ಯಿಡಿಸಿ ಗೂಡಿನ ತೊಟ್ಟಿಲೊಳು ಬಗ |
ವಿಡಿದು ನಗಿಸಿಯೆ ಕುಮುದಿನಿಯ ತೂಕಡಿಸಿ ಕಮಲಿನಿಯ ||
ಕಡುತಮವನಬುದಿಂದು ಕೋಕನ | ಬೆಡಗನಂಜಿಸಿ ಹಲವು ಮಕ್ಕಳ |
ಹಡೆದ ತಾಯಂದದಲಿ ಸಂಧ್ಯಾಮಡದಿಯೊಪ್ಪಿದಳು ||

ಗೋದೋಹವ

ಅಡಿಯನವನಿಯೊಳೊಳು ಕಲುಗಳ | ಮಡದೊಳೊಲವಿಂದಾತು ಕಂದಲ |
ತೊಡೆಯೊಳುಕಿ ಕಟಾಕ್ಷದೀಧಿತಿ ದುಗ್ಧಧಾರೆಯಲಿ ||
ತೊಡರೆ ಸೆಳೆನಡು ಬಳುಕೆ ಸಡಿಲಿದ | ಮುಡಿಯ ಗೋಣಿನೊಳಾಂತಿ ತನು ಬೆಮ |
ರಿಡುತ ಸುರಭಿಯ ಕಣಿವಬಲೆಯರ ಕುವರನೀಕ್ಷಿಸಿದ ||

ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯರು

ಮಲಿಲ ಸರವಿಯ ಹೊಸವ ಕೊರಡಿನೊ | ಳೆಳೆಯ ಕೋವ ಮರೀಚಿಕಂಗಳ |
ತಳೆವ ಧರೆಗಗನವನು ತಾಳವ ಮಾಡಿ ಬಾಜಿಸುವ ||
ಶಿಲೆಯೊಳಗೆ ಮುಟುಗುವ ತುಪಾರವ | ನೆಳೆವ ನೀರೊಳು ಬೆಣ್ಣೆಗಳೆವ |
ಗ್ಗಲದ ವೇಶ್ಯಾಮಾತೆಯರನವನೀಶನೀಕ್ಷಿಸಿದ ||

ತವಸ್ತಿಗಳು

ಹೃದಯದಮಳಜ್ಯೋತಿಯನು ಬೆಳ | ಗದೆ ನವಾರತಿಯೆತ್ತಲೇನಹು |
ದೊದವಿದೊಳಗಣ ಮಲವ ತೊಳೆಯದೆ ದೇಹಕಲ್ಮಷವ ||
ಮುದದಿ ತೊಳೆದೊಡದೇನು ಕರ್ಮವ | ಬಿದಿರಿಸದೆ ಮುಕ್ತಿಯನು ಸಾರುವ |
ವಿಧವದೆಂತೆಂದವನಿಪತಿ ಜಙ್ಗಲದನು ತಪಸ್ವಿಗಳ ||

ನೀತಿ

ಕೂಟಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಗುರುವಿನಾಜ್ಞೆಯ | ದಾಟಿದಗೆ ಪಾಷಂಡಿಗಧಮಗೆ |
ತೋಟಿಗಳಸುವಗತಿಜಡಗೆ ಪತಿಕಾರ್ಯಘಾತುಕಗೆ ||
ಕಾಟಿಲಂಗೆ ಬಕವ್ರತಗೆ ಬೂ | ತಾಟವೆನಗುವಗನ್ಯಮಮೋ |
ದ್ವಾಟಕಗೆ ಪರನಿಂದಿತಂಗಿಹಪರಗಳೆಲ್ಲೆಂದ ||
ಧರಣಿಯೊಳಗತ್ಯಂತವಿಷಯಾ | ತುರಿಗಾಯುರ್ನಷ್ಟವಖಿಳ್ಳಿ |
ಶ್ವರಿಯವೋಸರಿಸುವುದು ಕೀರ್ತ್ಯಂಗನೆಗೆ ಕೇಡಹುದು ||

ಗರುವತನ ಹಿಂಗುವುದು ಧೈರ್ಯದ | ಶರಧಿ ನೆಹಿ ಬತ್ತುವುದು ಕುಲ ಪೈ |
ಸರಿಸುವುದು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದಕರನ ಕೇಳಿದ ||

ಧರಣೋಜ. 1424

ಈತನು ದಾವಣಗೆರೆಯ 29 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಹರಿಹರದೇವರ ವರದಿಂ | ವರಗದ್ಯಂ ಪದ್ಯ.. ವಂ ಶಾಸನದೊಳ್ |

ಬರೆದಂ ಮನುಕುಲರತ್ನಾ | ಕರಚಂದ್ರಂ ಮಾಚಿದೇವಸುತಧರಣೋಜಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. “ ಹರಿಹರದೇವರ ವರದಿಂ ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನು ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು 1424 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬುಳ್ಳನೈವನು ಹರಿದ್ರಾನದಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ತೆಗೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಹರಿಹರ

ಸ್ಮರಕರಿವರಮುಖಸಿತನಂ | ಮುರಪುರಹರನಂ ನಗೆಂದುಧರನಂ ವಿಲಸ |
ದ್ವಂದ್ವದಾಭಯಕರನಂ ಹರಿ | ಹರನಂ ಬೆಜೆನೆ ಕೃಪಾಸುಧಾಸಾಗರನಂ ||

ಚಾಮರಾಜಸ್ತುತಿ

ಪಿರಿದುಂ ಸದ್ಧರ್ಮಮೇ ಮೂರ್ತಿಯನನುಕರಿಸಿತ್ತೋ ಘನಜ್ಞಾನಮೇ ಭಾ |
ಸುರಗಾತ್ರಂ ಬೆತ್ತುದೋ ಸತ್ಕಲೆಗಳೆ ಪುರುಷಾಕಾರಮಂ ತಾಳ್ಪುವೋ ಭೂ ||
ಸುರುತ್ಸಾಹಂ ಶರೀರಂಬಡೆದುದೊ ದಿಟಮೆಂಬಂದದಿಂ ರಾಜೀಪಂ ಸಂ |
ಗರಧೀರಂ ಚಾಮರಾಜಂ ಕೃತಸುಕೃತಸಮಾಜಂ ಧರಾಕಲ್ಪಭೂಜಂ ||
ಗಂಡರಗುಳವರಾನ್ವಯ | ಮಂಡನಕಲಿಚಾಮನೈವತಿ ನಿಜಕೀರ್ತಿ ತರಂ |
ಗೊಂಡಿಡಿರೆ ಕರ್ಪೂರಕ | ರಂಜಕಮೆನೆ ಚೆಲ್ಲುವೆತ್ತುದಬ್ಬ ಭವಾಂಡಂ ||

ಬುಳ್ಳನೈವಸ್ತುತಿ.

ವೀರಭಗೀರಥಂ ಗಗನಗಂಗೆಯನುವಿಗೆ ತಂದನಂತದೇಂ |
ಪೌರುಷಮಲ್ಲು ಕೇಳ್ ಗಗನದಿಂ ಕೆಲಗಿದುರ್ ಹರಿದ್ರೆಯೆತ್ತಲುಂ ||
ಬಾರದಿರಲೈ ಕಟ್ಟಿ ಪಿಡಿದಟ್ಟಿ ಹರೀಶಪುರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡು ಬಂ |

ದೀರಸೆಯೊಳ್ ಪೆಸವ್ವೆಡೆದ ಬುಳ್ಳುಜಮೂಪನಿದೇಂ ಸಭಾಗ್ಯನೋ ||
 ಓರಂತೆ ತೀವಿ ಬಹುಕೆ ಸ್ವೀರಿಂ ಪರಿಕಾಲ್ ವಿರಾಜಿಕುಂ ಬುಳ್ಳುನೃಪಂ |
 ಧಾರಿಣಿಗೆ ರಚಿಸಿದಾ ವಿ | ಸ್ತಾರದ ಸೀಮಂತದಗ್ರಸಿಂದುರದವೋಲ್ ||

ಮಹಾಲಿಂಗದೇವ ಸು 1425

ಈತನು ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರವಚನದ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ “ಅನಾದಿಗುರುಕುಲದನ್ವಯವು” ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

(1) ಸೋಮಶಂಭುದೇಶಿಕ, (2) ಸಕಲಾಗಮಾಚಾರ್ಯ, (3) ಶಿವಲಿಂಗಮಂಜಣ್ಣ, (4) ಉಲಿಂಗದೇವ, ¹ (5) ಉಲಿಂಗಪದ್ವಣ್ಣ, (6) ಸರ್ವೇಶ್ವರದೇವ, (7) ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪದ್ವಣ್ಣ, (8) ಸಂಹಿತೆಯ ಕಾಳಿದಾಸಭಟ್ಟ, (9) ಸದಾಶಿವದೇವ, (10) ಪ್ರಣಮಿದೇವ, (11) ಈಶಾನದೇವ, (12) ಮುನಿವಾಸದೇವ, (13) ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರ, (14) ಬಾಗಿಯಬಂಕನಾಥ, (15) ಶಂಕರದೇವ, (16) ಗಂಗಾಧರದೇವ, (17) ಬಂಕನಾಥಸಿವ, (18) ಪುರಾಣದ ಮಾಯಿದೇವ, (19) ಬಂಕಯ್ಯ, (20) ಮಹಾಲಿಂಗದೇವ (ಕವಿ). ಇವನ ಶಿಷ್ಯ (21) ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥ, ಅವನ ಕರಜಾತ ಜಕ್ಕನಾರ್ಯ.

ಈ ಜಕ್ಕನಾರ್ಯನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ (1419-1446) ದಂಡೇಕನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೋಸ್ಕರ ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1425 ಆಗಬಹುದು. ಇವನಿಗೆ “ಪುಲಿಗೆರೆಯ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ, ಅಪೂರ್ವಸ್ವಯಂಭುಪ್ರಸನ್ನಚೆನ್ನದಕ್ಷಿಣಶ್ರೀಸೋಮನಾಥದೇವರ ದಿವ್ಯಶ್ರೀವಾದಪದ್ಮಾರಾಧಕ, ತ್ರಿಕಾಂಡನಿಷ್ಠ, ಪರಮವೀರಶೈವಾಗಮಾಚಾರ್ಯ” ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇವನಿಗೆ ವಾರಾಣಸೀಂದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

I ಬಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕು ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗೆ ಕೊಟ್ಟಿವೆ:—(1) ಪರಶಿವ, (2) ನಂದಿಕೇಶ್ವರ, (3) ದುರ್ವಾಸದೇವ, (4) ದ್ವಿತೀಯಸ್ವಯಂಭು ತ್ರಿಣೇತ್ರದೇವ. 6 ನೆಯದು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪದ್ವಣ್ಣ; 7 ನೆಯದು ಸದಾಶಿವದೇವ.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಪ್ರಭುದೇವರ ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರವಚನದ ಟೀಕೆ

ಇದಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಲವಿವೇಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ; ಸ್ಥಲ 6, ವಚನ 694 ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನು

ತಮ್ಮ ಪರಮಜ್ಞಾನಾನುಭಾವಪ್ರಸನ್ನಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಪಟ್ಟಲವನು ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಸುಲಲಿತವಾಕ್ಯಾಮೃತವಾಗಿ ಆ ವಚನಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸಿ ಪರಮಾರ್ಥತತ್ವಜೋಧೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದಡೆ ಎಂದಿದೆ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಮಹಾಲಿಂಗದೇವರು ತಮ್ಮ ನಿಜಶಿಷ್ಯ ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನಿಗೆ ಸಪ್ತೇ ಮಮಹಾನುಭಾವಸಂಪೋಧೆಯ ಸಂಬಂಧವಿರೂಪಣಕಾರಣಾರ್ಥಂ ವಿರಚಿತನುಸ್ತು ಪ್ರಭುದೇವರ ಪಟ್ಟಲದ ಟೀಕು ಎಂದಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇದು ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನದಾಖ್ಯಾನ ಇದನು ಎನ್ನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ಅಲ್ಪಮತಿಯಿಂದ ನಾನು ಅನ್ವಯವ ಮಾಡಿದೆನು ಎಂದಿದೆ. ಟೀಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ವಚನದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಚನ|| ಶಿಲೆಯೊಳಗಣ ಪಾವಕನಂತೆ, ಉದಕದೊಳಗಣ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ, ಬೀಜದೊಳಗಣ ವೃಕ್ಷದಂತೆ, ಶಬ್ದದೊಳಗಣ ನಿಶ್ಯಬ್ದದಂತೆ, ಗೋಪೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಶರಣಸಂಬಂಧ.

ಟೀಕೆ|| ಶಿಲೆಯೊಳಗಣ ಅಗ್ನಿ ಮೈದೋಹದಹಾಂಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪಿಂಡಸ್ಥವಾಗಿದುರ್ ಕಾಣಿಸದೆಂಬುದೀಗ ಶಿಲೆಯೊಳಗಣ ಪಾವಕನಂತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಆವು ದಾನೊಂದು ಪ್ರತಿಬಿಂಬವುದಕದೊಳಗಿದುರ್ ಆವುದಕದ ಗುಣಧರ್ಮಕರ್ಮವ ಹೊದ್ದದಹಾಂಗೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪಿಂಡಸ್ಥವಾಗಿದುರ್ ಆ ಪಿಂಡದ ಗುಣಧರ್ಮಕರ್ಮವ ಹೊದ್ದದಿವುರ್ದೀಗ ಉದಕದೊಳಗಣ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಬೀಜದೊಳಗಿರ್ಪ ವೃಕ್ಷದಹಾಂಗೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪಿಂಡಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೊಡವಾಗಿವುದೆಂಬುದೀಗ ಬೀಜದೊಳಗಣ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಶಬ್ದದೊಳಗೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿದುರ್ದನು

ಭೇದಿಸಬಾರದಹಾಂಗೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಸಿಂಹಸ್ಥವಾಗಿರ್ದು ಅಭೇದ್ಯವಾಗಿವುದೆಂಬುದೀಗ ಶಬ್ದದೊಳಗಣ ನಿಶ್ಚಯದಂತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ ಇದು ಸಿಂಹಸಂಭವನಿರ್ವಚನ.

2 ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲ

ಇದರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ

ಮಹಾಲಿಂಗದೇವರು ತಮ್ಮ ಪರಮಜ್ಞಾನಾನುಭಾವ ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಪಟ್ಟಣಲವನು ಬಸವರಾಜದೇವರು, ಜೆನ್ನ ಬಸವರಾಜದೇವರು, ಪ್ರಭುದೇವರು ಮುಖ್ಯನಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತಮಹಾಗಣಂಗಳ ಪರಮವಾಕ್ಯಾಮೃತವಸ್ತು ವಚನಂಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯಂಗೆ ಹೇಳಿರುವುದು

ಎಂದಿದೆ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಸಿಂದಾದಿಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯಾಂತಮಾದ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ ಸಮಾಪ್ತ ಎಂದಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು 12 ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂಗಸ್ಥಲ 41ಕ್ಕೆ ವಚನ 465, ಸ್ಥಲನಿರ್ದೇಶದ ಪದನು 253, ಉಭಯಂ ವಚನ 718. ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57ಕ್ಕೆ ವಚನ 462, ಸ್ಥಲನಿರ್ದೇಶದ ಪದನು 295, ಉಭಯಂ ವಚನ 757. ಒಟ್ಟು 1475. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತದೊಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅಂಗಸ್ಥಲ 44, ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57, ಎರಡೂ ಕೂಡಿ ಆದ 101 ಸ್ಥಲಗಳು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಅಂಗಸ್ಥಲ 44ಕ್ಕೆ ವಿವರ —

- (1) ಭಕ್ತಸ್ಥಲ 15¹ (2) ಮಾಹೇಶ್ವರಸ್ಥಲ 9² (3) ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ 7³
(4) ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲ 5⁴ (5) ಶರಣಸ್ಥಲ 4⁵ (6) ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ 4⁶.

ಸೂಚನೆ—ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಸ್ಥಲ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಓದಬೇಕು.

1 ಪಿಂಡ, ಪಿಂಡಜ್ಞಾನ, ಸಂಸಾರಹೇಯ, ಗುರುಕರುಣ, ಲಿಂಗಧಾರಣ, ವಿಭೂತಿಧಾರಣ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಧಾರಣ, ಪಂಚಾಕ್ಷರೇಜಪ, ಭಕ್ತಿ, ಉಭಯ, ತ್ರಿವಿಧಸಂಪತ್ತಿ, ಚತುರ್ವಿಧಸಾಯ, ಉಪಾಧಿಮಾಟ, ನಿರುಪಾಧಿಮಾಟ, ಸಹಜಮಾಟ.

2 ಮಾಹೇಶ್ವರ, ಲಿಂಗನಿಷ್ಠಾ, ಪೂರ್ವಾಶ್ರಯನಿರಸನ, ವಾಗದ್ವೈತನಿರಸನ, ಆಹ್ವಾನವಿಪರ್ಜನನಿರಸನ, ಅಷ್ಟತನುಮೂರ್ತಿನಿರಸನ, ಸರ್ವಗತನಿರಸನ, ಶಿವಜಗನ್ನಯ, ಭಕ್ತದೇಹಿಕಲಿಂಗ

3. ಪ್ರಸಾದಿ, ಗುರುಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಲಿಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಜಂಗಮಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಭಕ್ತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಶರಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಪ್ರಸಾದಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.

4 ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾರ್ಚನ, ಶಿವಯೋಗಸಮಾಧಿ, ಲಿಂಗನಿಜ, ಅಂಗಲಿಂಗ.

5 ಶರಣ, ತಾಮಸನಿರಸನ, ನಿರ್ದೇಶ, ಕೀಲಸಂಪಾದನ.

6. ಐಕ್ಯ, ಸರ್ವಾಚಾರಸಂಪತ್ತಿ, ಏಕಭಾಜನ, ಸಹಭೋಜನ.

(1) ರಿಂದ (6) ರವರೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪಟ್ಟಣಲವೆಂಬುದು.

ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57ಕ್ಕೆ ವಿವರ —

(1) ಅಚಾರಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9¹ (2, ಗುರುಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9² (3) ಶಿವಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9³ (4) ಜಂಗಮಲಿಂಗಸ್ಥಲ 12⁴ (5) ಪ್ರಸಾದಿ ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9⁵ (6) ಮಹಾಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9⁶.

ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1530) ಜಂಗಮಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9 ಎಂದೂ ಅದರ ಕೊನೆಯ 3 ಸ್ಥಲಗಳನ್ನೂ ಮುಂದಣ 6 ನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರಸಾದಿಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9 ಎಂದೂ ಅದರ ಕೊನೆಯ 3 ಸ್ಥಲಗಳನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಮಹಾಲಿಂಗಸ್ಥಲ 12 ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ (ಸು. 1650) ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
ಕ್ಷೀರದೊಳು ಫುತವಡಗಿ ನೀರು ಮುಕ್ತಿನೊಳಡಗಿ |
ಆರೈದು ನೋಡೆ ಬೀಜದೊಳು ವೃಕ್ಷ||
ಸಾರಿದು ಮೊಳೆದೋಡದಂತಿರ್ಪ ಮಹಘನವ |
ನಾರು ಭೇದಿಸಿ ಕಾಗಾಲರಿದು ನೋಡಾ ||

ಲಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶ. 1428

ಈತನು ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಮೂರುರಾಯರ ಗಂಡ, ಗಜವೇಂಟೆಕಾರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳ

1 ದೀಕ್ಷಾಗುರು, ಶಿಕ್ಷಾಗುರು, ಜ್ಞಾನಗುರು, ಕ್ರಿಯಾಲಿಂಗ, ಭಾವಲಿಂಗ, ಜ್ಞಾನಲಿಂಗ, ಸ್ವಯ, ಚರ, ಪರ

2 ಕ್ರಿಯಾಗಮ, ಭಾವಾಗಮ, ಜ್ಞಾನಾಗಮ, ಸಕಾಯ, ಅಕಾಯ, ಪರಕಾಯ, ಧರ್ಮಾಚಾರ, ಭಾವಾಚಾರ, ಜ್ಞಾನಾಚಾರ

3 ಕಾಯಾನುಗ್ರಹ, ಇಂದ್ರಿಯಾನುಗ್ರಹ, ಪ್ರಾಣಾನುಗ್ರಹ, ಕಾರ್ಯಾರ್ಪಿತ, ಕರಣಾರ್ಪಿತ, ಭಾವಾರ್ಪಿತ, ಶಿಷ್ಯ, ಶುಶ್ರೂಷಾ, ಸೇವ್ಯ

4. ಜೀವಾತ್ಮ, ಅಂತರಾತ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮ, ನಿರ್ದೇಹಾಗಮ, ನಿರ್ಭಾವಾಗಮ, ನಪ್ಪಾಗಮ, ಅದಿಪ್ರಸಾದಿ, ಅಂತ್ಯಪ್ರಸಾದಿ, ಸೇವ್ಯಪ್ರಸಾದಿ, ದೀಕ್ಷಾಸಾದೋದಕ, ಶಿಕ್ಷಾಸಾದೋದಕ, ಜ್ಞಾನಸಾದೋದಕ.

5. ಕ್ರಿಯಾನಿಷ್ಪತ್ತಿ, ಭಾವನಿಷ್ಪತ್ತಿ, ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಪತ್ತಿ, ಪಿಂಡಾಕಾಶ, ಬಿಂಬಾಕಾಶ, ಮಹದಾಕಾಶ, ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕಾಶ, ಭಾವಪ್ರಕಾಶ, ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶ

6 ಕೊಂಕುಮ ಪ್ರಸಾದ, ನಿಯಮದೋಗರ, ಚರಾಚರನಾಸ್ತಿ ಭಾಂಡ, ಭಾಜನ, ಅಂಗಲೇಪನ, ಸ್ವಯಪರವರಿಯದೆ, ಭಾವಾಭಾವನಪ್ಪ, ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯ.

ಳುಳ್ಳ ದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಹಾಪ್ರಧಾನನಾಗಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಆಪ್ತಮಿ
ತ್ರನಾಗಿಯೂ ಅವನ ರಾಜ್ಯಾಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂ
ತೆ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಧರೆಗಧಿಕ ಮೂಱುರಾಯರ ಗಂಡನಪ್ರತಿಮ |

ಬಿರುದಾಂಕ ಗಜವೇಂಟಿಕಾಱಿ ದೇವೇಂದ್ರಭೂ |

ವರನ ಮಹದೈತ್ಯರೈಶರಧೀಂದ್ರೋದಯನುದಾರಕರುಣಾಧಾರನು ||

ನಿರುಪಮಿತಸಪ್ತಾಂಗರಾಜ್ಯವರ್ಧನಕಳಾ |

ಧರನಮಲಕೀರ್ತಿಯುತ ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ಣದಂಚೇಶ.

ಈ ಕಲಿಯುಗದೊಳತಿಪ್ರೌಢಮತಿ ದೇವರಾಜೇಂದ್ರನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನಂ. ಇಭ
ವೇಂಟಿಕಾಱಿದೇವೇಂದ್ರನುನ್ನತ ಕಳೆಯನು.

ಈ ದೊರೆ 1490ರಿಂದ 1446 ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ
ನಾದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು. ಈತನಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ವಿಷಯವು
ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಕವಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಮಾತ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ
ಒಡೆಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು.

ಮುಳುಬಾಗಿಲ 2ನೆಯ ಮತ್ತು 96ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ(1431) ಈತನು ವಿಷ್ಣು
ವರ್ಧನಗೋತ್ರದವನೆಂದೂ ಹೆಗ್ಗಡೆದೇವ ಒಮ್ಮಾಯಮ್ಮ ಇವರುಗಳ ಮಗನೆಂದೂ ಈ
ತನಿಗೆ ಮಾದಣ್ಣದಣ್ಣಾಯಕನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸಹೋದರನಿದ್ದನೆಂದೂ ದೇವರಾಯನ ಧರ್ಮ
ದಿಂದ ನಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪುರದ ನಿರೂಪಾಕ್ಷದೇವರಿಗೆ ಸೇವೆಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ ಕೋ
ಲಾರದ 104ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ(1428) ಈತನು ದೇವರಾಯನಿಗೆ ಧರ್ಮವಾಗವೀಕೆಂ
ದು ಭೂಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆಯೂ, ಬಾರಿಂಗ್ ಪೇಟೆ 72 (1430), 87 (1433)
ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಇವನು ಮುಳುಬಾಗಿಲುರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ, ಮಾಲೂ
ರು 1ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ (1434) ಈತನೂ ಇವನ ಸಹೋದರನಾದ ಮಾದಣ ಒಡೆ
ಯರೂ ದೇವರಾಯನ ನಿರೂಪದಿಂದ ಸಾಳುವಗೋಪರಾಜನಿಗೆ ತೇಕಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೋಲಾರದ 104ನೆಯ ಶಾಸನದ ಕಾಲವನ್ನೇ ಈತ
ನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಸಿದ್ಧವಂಜೇಶಮ (ಸು. 1650) ತನ್ನ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿ
ಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೂ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ
ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 54, ಪದ್ಯ 2221. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವಸ್ತುವಿನವರಣ, ಸಕಲನಿಷ್ಕಲವಿಚಾರ, ಶಿವನ 25 ಲೀಲೆಗಳು, ಭುವನಕೋಶ, ಶಿವಲೋಕವರ್ಣನ, ಶಿವನಂದೀಶಸಂವಾದ, ಬಸವಚರಿತ, ಗಣಪ್ರಶಂಸೆ, ಧರ್ಮಾಧರ್ಮವಿನವರಣ, ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಭಸಿ ತರುದ್ರಾಕ್ಷೆಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಲಿಂಗಧಾರಣ, ಶಿವಪೂಜಾವಿಧಿ, ವಾದೋದ ಕಪ್ರಸಾದಮಹಿಮೆ, ಶಿವಾಧಿಕೃ, ಮಾಹೇಶ್ವರಾಚರಣೆ, ಸಪ್ತಲ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ “ವಿಮಲ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು” ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಗುರುವೇನದಮೃತಮಂ ಶ್ರುತಿಪುರಾಣಾಗಮದ |

ಪರಮಾರ್ಥದಮೃತಮಂ ವರಪುರಾತನವಚನ |

ಪರಿಯಾಯದಮೃತಮಂ ಶಿವತಾಂತ್ರಿಕರು ಪೇಟ್ಟ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆನಿಸಮೃತಮಂ||

ಪರಮಾನುಭಾವದನುಪಮಗೋಷ್ಠಿಯಮೃತದೊಳು |

ಬೆರಸಿ ಮಧನಿಸಿ ಪಡೆದ ಲಕ್ಷಣ್ಯದಂಡೇಶ |

ಧರಿಸರ್ಪ ತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿಯನಣ್ಣವನರ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು ||

ಇದು ವಿರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತತಂತ್ರದ ಸೂತ್ರ |

ಎದು ಸಕಲವೇದಾಗಮದ ಶಿಖಾಸೂತ್ರವಿಂ |

ತದು ಪರಮನಿರ್ವಾಣಪರಿಪದನೆನಿಸ ಶಾಂಭವಿಯಯೋಗದ ಸೂತ್ರವು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೇನಿ ಸಿದ ಮಹಾಲಿಂಗಮೂರ್ತಿ, ಪಾಶುಪತಸದ್ವ್ರತಗುಣಾಗ್ರಣಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಗುರು, ಪ್ರಭುವರ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕಾಲಸಂಹಾರ

ಇಡಿದ ಒಡೆಯಡೆಯೊಳಡರುವ ಗಂಗೆಯುಡುಪತಿಯು |

ಸಡಿಗಡಿಗೆ ಬಡದೆ ನಡುಗಿಸಿ ಜಡಿದ ಫಣಿಸತಿಯು |

ಪೆಡೆವಣಿಯ ಲೊಡರಿಚುವ ನಿಡುಲಕರಿ ನಡುದೊಡೆಯ ವಡದಿಯಿಂ ಕಡುರಂಜನೆ ||

ಕಿಡಿಯಿಡುತ ಘಡುಘಡಿಪ ಕಡುವೆಳಪ ನಡುನಯನ |
 ಸಿಡಿಲ ಸಡಗರದ ಡಮರುಗಡೊಡನೊಡನೆ ನುಡಿಯೆ |
 ಮೃಡನು ತಡೆಯದೆ ಯಮನ ಸುಡಲುದನಹಿ^೨ಪುವನ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು ||

ಮನ್ಮಥ

ದಿಟ್ಟಸಿದ್ಧರನೆಯೆಬ್ಬಟ್ಟಿ ಯತಿಗಳ ಕೊರಲ |
 ಮೆಟ್ಟಿ ನಿರ್ಜರರ ಬಾಯಟ್ಟಿ ಎರಹಿಗಳ ಬೆ |
 ನ್ನಟ್ಟಿಯಾಕ್ಷಿಪರ ಹುಡಿಗುಟ್ಟಿ ನಾನಾಜನರ ತಟ್ಟಿ ದಿಕ್ಕೆಂಟ ಮುಬ್ಬಿ ||
 ಕಟ್ಟುಗ್ರತಪಸಿಗಳ ಸುಟ್ಟಸುವ ನೀಗುವರ |
 ಬಟ್ಟಧಿಕವಾನಿಗಳ ಕಟ್ಟಿ ನಡೆಗೊಂಡು ಹಮ |
 ವೆಟ್ಟವಂ ಕಂಡ ಮನ್ಮಥವೀರನೊಬ್ಬವವರ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು ||

ನೀತಿ

ವಿನಯವುಳ್ಳ ಭಿಮಾನಿಗವಮಾನವಾದಂತೆ |
 ಮನವೊಲಿದ ಕೊಟದಿಡೆಗಲಿಕೆಯು ಬಂದಂತೆ |
 ಯನುಗುಣದ ಯವ್ವನಂ ತಪ್ಪಿ ಮುಪ್ಪಡಸುತಿರೆ ಮೈ ಸುಕ್ಕಿ ನರೆಗಳೊದವಿ ||
 ತನು ನಡುಗಿ ಸರ್ವಾಂಗಶಿಥಿಲದಿಂ ನಿಸ್ಸತ್ವ |
 ವನುಗೊಂಡು ನಡೆಯುಡುಗಿ ಬಾಗಿ ಬಸವೋಯುತಿರೆ |
 ವನಿತೆಗಂ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನೊಪ್ಪಯೆಂಬವನ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು ||

ಕುವಾರಬಂಕನಾಥ ಸು. 1430

ಈತನು ಪಟ್ಟಿ ಲೋಪದೇಶ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಟೀಕಿನ ವಚನ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನ (ಸು. 1425) ಶಿಷ್ಯನು; ವಿಜಯನಗರದ ಬೊರೆ ದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ (1419-1446) ದಂಡನಾಥನಾಗಿದ್ದ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ ಗುರು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ.

ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ ಸು. 1430

ಈತನು ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲವನ್ನು ಎಂದರೆ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನ¹ (ಸು. 1425) ಶಿಷ್ಯನಾದ ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥನ ಕರಜಾತನು. ಇವನಿಗೆ ಜಕ್ಕಣ್ಣ, ಜಕ್ಕಪ್ಪ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು; ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ (1419-1446) ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು. ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನು ಈತನ ಉಪದೇಶಾರ್ಥವಾಗಿ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಸಂಗತಿ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದೆ¹. ಕಲ್ಲಮಠದ ಪ್ರಭುದೇವ, ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲಾಕರ್ತೃ ಚಾಮರಸ, ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗದೇವ, ವೀರಣ್ಣಾಡೆಯ ಮುಂತಾದ ವಿರಕ್ತರು ಈತನ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆಗಾಗಿ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದಂತೆ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ವೀರಶೈವಾಮೃತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1530) ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನೂರೊಂದುಸಲ

ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ:--

ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಕಾಮಿಕಾಗಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ಅದಂ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಅಗಸ್ಯಂಗಿ ಬೋಧಿಸಿದಂ. ಅನೇ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಸ್ಥಲಭೇದದಿಂದ ಆಘಾಪ್ರಕಾರವನುಳ್ಳುದು. ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಸ್ಥಲ 15, ಮಾಹೇಶ್ವರಸ್ಥಲ 9, ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ 7, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲ 5, ಶರಣಸ್ಥಲ 4, ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ 4. ಅನಂತರ ಲಿಂಗಸ್ಥಲಂಗಳನಾಶ್ರಯಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಆಚಾರಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9, ಗುರುಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9, ಶಿವಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9, ಜಂಗಮಲಿಂಗಸ್ಥಲ 12, ಪ್ರಸಾದಿಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9, ಮಹಾಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9. ಅಂತು ಅಂಗಸ್ಥಲ 44, ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57, ಉಭಯಂ ಪಿಂಡಾದಿ ಜ್ಞಾನತೂನ್ಯಾಂತ 101 ಸ್ಥಲ.² ಅವನೇ ನಿದೂಪಿಸಿದ ಪುರಾತನರ ಮಹಾವಚನಂಗಳೊಳಗೆ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರು ಸಾರಾಯವಾದ ನೂತೊಂದು ಸ್ಥಲವಚನಂಗಳಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೂತ್ರವಿಟ್ಟು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಅಂತು ಅಂಗಸ್ಥಲ 44ಕ್ಕಂ ಸೇರಿದ ಪದನು 253 ; ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57ಕ್ಕಂ ಸೇರಿದ ಪದನು 297 ; ಉಭಯಂ 550

I 50ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ 2 52ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಚಾಮರಸ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ (1672) ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಕುಂತಲದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢರಾಯನಿರ್ವಾನು. ಅವನ ಗುರುಗಳು ಮುಕುಂದಪೆದ್ದಿ, ವೃಂದಾಚಾರ್ಯನು. ಅವರು ವಿಷ್ಣುಮತವ ಬೋಧಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಭಾರತರಾಮಾಯಣಮಂ ಒಂಬತ್ತುತಿಂಗಳು ಬೋಧಿಸಿ 18 ಮೆಱಿ ವಣಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿರಲು, ಇತ್ತ ವೀರಶೈವಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ 21 ಗುರುಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ¹ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥದೇವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ಗುರುನಿರೂಪದಿಂದ ಸ್ವಕಲಪುರಾತನರ ವಚನಂಗಳಿಂದ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವಂ ಸೂತ್ರವ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸ್ಥಲವಿಟ್ಟು ವಸ್ತುಕರ್ವಣಕದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ನಿರೂಪಿಸಿದ ವಚನಂಗಳಿಗೆಯೂ ಸೂತ್ರಸ್ಥಲವಿಟ್ಟು ಅರ್ಥಪದ್ಧತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಂ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಲಮರದಪ್ರಭುದೇವಾಚಾರ್ಯರು, ಚಾಮರಸಯ್ಯನೆಂಬ ಆರಾಧ್ಯರು, ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವರು, ವೀರಣ್ಣೋಡೆಯದೇವರು ಮುಖ್ಯವಾದ 101 ವರಕ್ತರು ಭಕ್ತರು ಸಹವಾಗಿ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವಂ ಪುಷ್ಪಕದೊಳಗಿಟ್ಟು ಸರ್ವಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಱಿವಣಿಗೆಯಂ ಮಾಡಲು, ಮುಕುಂದಪೆದ್ದಿ ನೋಡಿ ಜಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶಮಂತ್ರಿ ಪ್ರೌಢನ ಸಭೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಜಕ್ಕಣ್ಣನಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ವಾಗ್ವಾದವಾಗಿ ಜಕ್ಕಣ್ಣನು “ ಹರಿಯಜೀವ್ರಾದಿಮಾನುನಿಗಳಿಗೆಯೂ ಪ್ರನುಧರ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಯದು” ಎನ್ನಲು ಆ ಮಾತಿಗೆ ವೃಂದಾಚಾರ್ಯನು “ನಮ್ಮ ಭಾರತವ ಸತ್ತವರ ಕಥೆಯೆಂದಿರಿ; ಸತ್ತವರಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯರಾದವರ ಕಥೆಯನು ವೀರಶೈವರು ಮಾಡಿದ ನಿಮ್ಮ ಗಣಂಗಳ ಕಥೆಯನು ತಂದಡೆ ರಾಜನು ಕೊಡುವ ತ್ರಿಸರವನು ಕಂಕಣವನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಒಂದುತಿಂಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಬಳಿಕ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಆರಾಧ್ಯಚಾಮಯ್ಯನು ನಿದ್ರೆಗೈಯಲು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರನು ಬಂದು “ ಚಾಮಯ್ಯ ! ನೀನು ಚಿಂತಿಸದಿರು. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ 25ಗತಿ ಎಂದು ದಿನ 1ಕ್ಕೆ 101 ಪದನ ಮಾಡಿ 11 ದಿನಕ್ಕೆ ಸಮಾಪ್ತಿಯಂ ಮಾಡು ” ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸಲು, ಚಾಮಯ್ಯನು ತಾ ಕಂಡ ಸ್ವಪ್ನವನು ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಪೇಱಿ ಪುಷ್ಪದ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರ್ತು ಲೀಲೆ ತುಂಬಿದಂತೆ ದಿನ 1ಕ್ಕೆ 101 ಪದನ ಬರೆದು 11 ದಿನಕ್ಕೆ ಸಮಾಪ್ತಿಯಂ ಮಾಡಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರು ಮೊದಲಾದ

1. 50ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಭಕ್ತರುಸಹವಾಗಿ ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಸಭೆಗೆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಂ ಕೊಂಡು ಪ್ರೋಗಿ ಓದಿ ಸಲು ಪ್ರೌಢರಾಯನು ಮೆಚ್ಚಿ ಕಂಕಣತ್ರಿಸರವನು ಕೊಟ್ಟು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರ ಮನ್ನಿಸಲು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರು, ಕಲ್ಲಮರದಪ್ರಭುದೇವರು, ಚಾಮಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಭಕ್ತರು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಂ ಮೆಚ್ಚುವಣಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಸುಖದಲ್ಲಿರ್ದರು.

ಚಾಮರಸ. ಸು. 1430

ಈತನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ, ಆರಾಧ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣನು; ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ¹ ಸಮಕಾಲದವನು. ಪ್ರೌಢ ದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ² ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು. ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ 101 ವಿರಕ್ತರೊಳಗೆ ಇವನೊಬ್ಬನು ಎಂದು ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ (ಸು 1650) ಈತನಿಗೆ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯ ಸಾರೋದ್ಧಾರ, ಅನ್ಯಮತಕೋಳಾಹಳ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಇದು ಏತತ್ಯುತವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಘವಾಂಕ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈತನು ಉದ್ದನೆಯ ವೀರೇಶನಿಂದ ವೀರಶೈವೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಸಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಗತಿ 25, ಪದ್ಯ 1111. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಮನ ಚರಿತವು³ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ (1672) ಹೇಳಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ.² ಇದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ನೃಪಾಸ್ಥಾನದೊಳು ಈವರ್ತಮಾನದಿ ಕವಿತಾಪ್ರೌಢರಾರಿಂದನೆ ಕುಮಾರ ಎತ್ತಿಸಕವಿ, ಚಾಮರಸರು ಎಂದಿವರಂ ಕರೆದು ಭುವನನುತಭಾರತವ ಕರ್ಣಾಟಭಾ

ರತಿಯೊಳುಸುರಿ ನೀವೆಂದೊರೆಯಲು ಇವರೂ ಬೇಡೆಯೊಂದೊಂದು ಕೃತಿವೇಣುತಿರೆ ಕಬ್ಬಿಗರು ಬಂದು ಚಾಮಣ್ಣ ನಿನ್ನ ಕಾವ್ಯವ ನೋಟವು ಎನಲು ಪುಸ್ತಕವ ತಂದು ಕಾಳೆಗದ ಕಥನದ ಓಲೆಯ ಹೆಬ್ಬರಲೊಳು ಹಿಳಿದು ಹಿಂಡೆ ರಕ್ತಂ ಬೀಡೆ ಸರ್ವರೂ ರಸಕಾವ್ಯವಹುದೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿ ಪೋದರು. ಆ ವಾರ್ತೆಯನು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಕೇಳಿ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ನಿಮ್ಮಣ್ಣನು ಹೇಳಿದ ಕೃತಿಯನು ನೀನು ತಂದು ಸುಟ್ಟು ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟೊಡೆ ನಾನು ಬಾಟವನು ಅಲ್ಲದೊಡೆ ಸಾವನು ಎನಲು ಅವಳು ಅಂತೆಗೈದಳು. ಚಾಮರಸನ ಕೃತಿ ನಷ್ಟವಾಯಿತು, ಅವನು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿರೆ ಈಶ್ವರನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು “ಅನ್ಯದೈವವ ಕೀರ್ತಿಸುವುದುಂಟೆ?” ಎನಲು ಚಾಮರಸನು ಸಂಸಾರವನು ಬಿಟ್ಟು ಪಂಪೆಗೆ ಹೋಗಿ ದೀಕ್ಷೆಯ ಪಡೆದು ನಿಜಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು.

ಭಾರತವನೊರೆದಾ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸಂಗೊಸೆದು |

ಭೂರಮಣನೊಲಿದು ಕನಕಸ್ನಾನಮಂ ಮಾಡ್ಯೊ |

ಡಾರಂಭಿಸಲ್ಕೆ ಸತ್ತವರ ಕಥೆಗುಂಟೆ ಕನಕಸ್ನಾನ ತೆಗೆಯೆನ್ನಲು |

ಧಾರಣೆಯೊಳುಳ್ಳ ಕಥೆಯೆಲ್ಲ ಸತ್ತವರ ಕಥೆ |

ತೋಣು ಬದುಕಿದರ ಕಥೆಯೊಳವೆ ಎನಲೊಳವೆಂದು |

ಚಾರುಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನೊರೆದು ಮೆಹಿಸಿದಂ ಲೀಲೆಯಾ ಚಾಮರಸನು ||

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ದೊರೆ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನೇ ಅಗಿರಬೇಕು. ಈ ಇತಿಹಾಸವು ನಿಜವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಚಾಮರಸನ ಭಾವನೆಂದೂ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದೂ ನಂಬಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅರವಿಸಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗುರುಗೊಗೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಸವನಿಂದ ಗಾಣದ ಕನ್ನಪಯ್ಯನವರೆಗೆ ¹ ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಅದನ್ನು ಅಧಿಕರಿಸುವವರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

I ಸಂಗನಬಸವ, ಚಿನ್ನಸಂಗನ ಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮಡಿವಳ ಮಾಚಿದೇವ, ಮರುಳುಶಂಕರದೇವ, ಕಿನ್ನರಿಯಬೊಮ್ಮಣ್ಣ, ವಿಲೇಶ್ವರದ ಕೇತಯ್ಯ, ಗಾಣದ ಕನ್ನಪಯ್ಯ

ಸತ್ತವರ ಕಥೆಯಲ್ಲ ಜನನದ | ಕುತ್ತದಲಿ ಬಲುಕುದಿದು ಕರ್ಮದ |
 ಕತ್ತರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವರ ಸೀಮೆಯ ಮಾತು ತಾನಲ್ಲ ||
 ಹೊತ್ತು ಹೋಗದೆ ವುಂಡರಾಲಿಸ | ಮತ್ತಮತಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿದು |
 ಸತ್ಯಶರಣರು ತಿಳಿವುದೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನು ||
 ಬಾಯ ನುಡಿಗಳ ಕೇಳಿ ಕಿವಿಯೊಳ | ಗಾಯನುತ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಹೋಹ ವಿ |
 ಡಾಯವಲ್ಲಿದು ತಮ್ಮ ತನುಮನಧನವನೆಲ್ಲವನು ||
 ಬೀಯಮಾಡಿಯ ಲಿಂಗದಲಿ ನಿಜ | ಕಾಯ ನಿಲುವಡೆ ನಿತ್ಯರಪ್ಪಡೆ |
 ದಾಯಿಗರು ಲಾಲಿಸುವುದೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನು ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಬನವಸಿ

ಅದಱೊಳವನೀಕಾಂತೆಗೊಪ್ಪುವ | ವದನವೋ ಶೃಂಗಾರಸಾರದ |
 ಸದನವೋ ಸೊಬಗಿನ ಸುಮಾನದ ಸುಖದ ನೆಲೆವೀಡೋ ||
 ಸುದತಿರತ್ನಗಳೊಗೆವ ಚೆಲುವಂ | ಬುಧಿಯೊ ಪೇಱನೆ ಸಕಲಸೌರಂ |
 ಭದಲಿ ಸೊಗಸಿಹುದಲ್ಲಿ ಬನವಸಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವು ||

ಮಾಯೆ

ಬೀಱುತಿರ್ದಳು ಮುದ್ದುತನವನು | ಹೇಱುತಿರ್ದಳು ಸಕಲಜೆಲುವನು |
 ತೋಱುತಿರ್ದಳು ಜಗದ ಜಂಗುಳಿಗಾಡುವೊಲನಾಗಿ ||
 ಸಾಱುತಿರ್ದಳು ಸಕಲಸೊಬಗನು | ಮೀಱುತಿರ್ದಳು ದಿನದಿನಕೆ ಕಳೆ |
 ಯೇಱುತಿರ್ದಳು ಮಾಯೆ ವಿವಿಧವಿಲಾಸವೃತ್ತಿಯಲಿ ||

ಭಕ್ತಿ

ಕೋಪದುರಿಯಲಿ ಕೊಱಗಿ ದರ್ಪದ | ತಾಪದಲಿ ಲಯವಾಗಿ ಮತ್ಸರ |
 ಕೂಪದಲಿ ಕುಕ್ಕಿಸಿ ಡೆಂಬಿನ ಸೀಮೆಯಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ||
 ಲೋಪಬುದ್ಧಿಗೆ ಲೋಲನಾಗಿ ಮ | ಹಾಪರಾಧದಲುಕ್ಕಿ ಸೊಕ್ಕುವ |
 ಪಾಪಿಗಹುದೇ ಭಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ಬಸವ ಕೇಳಿಂದ ||

ಕಲ್ಲಮಠದ ಪ್ರಭುದೇವ ಸು. 1430

ಈತನು ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಂತ್ರಗೋ
 ವ್ಯದ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ವಿಜೃಂಭ

ನಗರದ 101 ವಿರಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು; ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ¹, ಚಾಮರಸ ಇವರ ಸಮಕಾಲದವನು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಷಟ್ಸ್ಥಲವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ವಚನಗ್ರಂಥ, ಸ್ಥಲ 16, ವಚನ 720. ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಭಕ್ತಿ ಕಾಂಡವೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲಮಾರ್ಗ. ಈ ಮಾರ್ಗವೆ ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ. ಇದನು ವಿದ್ಯಾನಗರದ ಕಲ್ಲಮರದಪ್ರಭುದೇವಾರ್ಯನು ಪುರಾತನರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರವಾದ ವಚನಗಳಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಷೋಡಶಸ್ಥಲಪರಿಕ್ರಮದಿಂದ ಸೇರಿಸಿ ಅರ್ಥೈಸಿದ ವಚನಾಗಮವಿದು. ಇದು ಷಟ್ಸ್ಥಲಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಯುಕ್ತಮಾದ ಶರಣಮಾರ್ಗ.

ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಮುಂತಾದ ಪುರಾತನರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ 720ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಷೋಡಶಸ್ಥಲಪರಿಕ್ರಮದಿಂದ ಸೇರಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಂ ಮಾಡಿದನು ವಿದ್ಯಾನಗರದ ಕಲ್ಲಮರದಪ್ರಭುದೇವಾರ್ಯನು.

ಸ್ಥಳಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇವೆ. ಒಂದೆರಡು ವಚನಗಳನ್ನು ಟೀಕೆಯೊಡನೆ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ನೆನೆಯಲಯಿಯೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಯಿಯೆ ಮನವಿಲ್ಲಾಗಿ, ಭಾವಿಸಲಯಿಯೆ ಬೆರಸಲಯಿಯೆ ಭಾವ ನಿರ್ಭಾವವಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಧ್ಯಾನಮೌನವನಯಿಯೆ ಧ್ಯಾನಮೌನಾ ತೀತ ತಾನೆಯಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಜ್ಞಾತೃಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯಂಗಳೆಲ್ಲವ ಮಿಱು ಅಭಿನವಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿದೆ.

ಟೀಕೆ|| ಜ್ಞಾತೃವೆ ಆತ್ಮನು, ಜ್ಞಾನವೆ ಅಯಿವು, ಜ್ಞೇಯವೆ ಅಯಿಹಿಸಿಕೊಂಬ ಲಿಂಗ; ಅಂತು ಆತ್ಮಾನುಜ್ಞಾನದಿಂದ ತನ್ನ ನಿಜವೆ ಲಿಂಗವೆಂದಯಿದು ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಯೋಗಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅಂಗಮನಭಾವಜ್ಞಾನಂಗಳೆಲ್ಲಾ ಲಿಂಗದೊಳ್ಳಿಕ್ಕವಾಗಿ ಲಿಂಗವಾದ ಶರಣನ ಸುಖಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದೀವಚನದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ.

ತನು ನಷ್ಟ ಮನ ನಷ್ಟ ನೆನಹು ನಷ್ಟ ಭಾವ ನಷ್ಟ ಜ್ಞಾನ ನಷ್ಟ; ಇಂತೀ ಪಂ
ಚನಷ್ಟದೊಳಗೆ ನಾನು ನಷ್ಟವಾದೆನು, ಆ ನಷ್ಟದೊಳಗೆ ನೀನು ನಷ್ಟವಾದೆ; ಕಲಿದೇವರ
ದೇವಾ ಎಂಬ ನುಡಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಮುಚ್ಛತೇ ಎನುತಿತ್ತು.

ಟೀಕೆ|| ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಶರಣನ ತನುಮನಭಾವಜ್ಞಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಲಿಂಗದೊಳ್ಳಿಕ್ಕಾಗಿ ಅಣುವ ಅಣುಹಿಸಿಕೊಂಬಿವೆರಡೆಂದು ಮಹಾಘನಲಿಂಗವೆ
ತಾನಾದಲ್ಲಿ ತಾನೆಂಬಅಣು ಹಿಸುಲುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವೆ ಆಗಿದರ್ ಶರಣನೆಂಬುದೀ
ವಚನದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ.

2. ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದ ಟೀಕೆ

ಪ್ರಭುದೇವನ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದಲ್ಲಿ, 27 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದ್ದು ಅವಕ್ಕೆ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಟೀಕೆಯ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯವಿದೆ—

ಅಂದಿನ ಚಿತ್ರಭು ತಾನೆ ಇಂದಿನ ಕಲ್ಲಮರದಪ್ರಭುವಿನಂಗದಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಮೂಡಿ
ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದು ತನ್ನಂದಿನ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದಿಪ್ಪತ್ತೇಳುವಚನಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಮಂ ತಾನೆ
ಅರ್ಥೈಸಿದನೆಲ್ಲಾ ಶಿವಗಣಂಗಳೆಂಬಂತೆ. ಇದು ಶಿವಜ್ಞಾನದವರ್ಣನಾಗಿದ್ದು

ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನೂ ಅದರ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪದ್ಯ|| ಎಂಟಸಳ ಕಮಲದಾ ನವಬ್ರಹ್ಮಪುರದೊಳಗೆ |

ಎಂಟುಬೀದಿಯೊಳೆಂಟು ಕರಿಗಳುಂಟು |

ಎಂಟುಕರಿಗಳ ಸುಟ್ಟು ಕಂಟಕಂಗಳ ಗೆಲಿದು |

ದಾಂಟೆದಿನು ಸಂಸಾರಕಾಗರವನು||

ಟೀಕೆ|| ಬ್ರಹ್ಮಾಂತಿಕವಸ್ತು ಆತ್ಮನು ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮದಿಂದೊಗೆದ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ
ದೇಹಯುಕ್ತನಾಗಿರಲು ಇಂತೆರಡುಬ್ರಹ್ಮರಿಂದೊಗೆದ ಹೊಸಕೃತ್ರಿಮದೇಹವೆಂಬುದೀಗ
ನವಬ್ರಹ್ಮಪುರವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಆದೇಹದ ಹೃದಯಕಮಲದ ಎಂಟಸಳು ಸಂಜಲ
ಗುಣರೂಪವಾಗಿರುವೆಂಬುದೀಗ ಎಂಟಸಳ ಕಮಲದಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಅಷ್ಟತ
ನುವೀಧಿಗಳ ಅಷ್ಟಮದಂಗಳೆಂಬುದೀಗ ಎಂಟುಬೀದಿಯೊಳೆಂಟು ಕರಿಗಳುಂಟು ಎಂಬ
ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಅಷ್ಟದಳಗುಣವಿಡಿದು ಈಯೆಂಟುಮದದಿಂದ ದೇಹ ತಾನೆಂದು ಜೀವ
ತಾನಾಗಿ ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುವನಾಗಿ ಅದೀಗ ಕಂಟಕವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಇಂತಪ್ಪ ದೇಹ
ದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾದ ಶರಣನು ಆಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಆ ದೇಹದ ಗುಣಂಗಳ

ಅಷ್ಟಮದಂಗಳಿಲ್ಲವನು ದಹನವ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದೀಗೆ ಎಂಟುಕರಿಗಳ ಸುಟ್ಟು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಇಂತು ಜ್ಞಾನಮುಖದಿಂದ ದೇಹಭಾವವೆಳೆಯದು ಶಿವಭಾವಧ್ಯಾನದಿಂದ ಜನನಮರಣವ ಪರಿಹರಿಸಿ ಭವಸಾಗರವ ಜಯಿಸಿದ ಶರಣನೆಂಬುದೀಗೆ ಕಂಟಕಗಳ ಗೆಲಿ ದು ದಾಂಟಿದನು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇಂತು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ದೇಹವಾಸನೆಯೆಳೆಯದು ಆ ಶಿವಜ್ಞಾನ ದಿಂದವೆ ಭವವಿರಹಿತವಹುದಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕಿನ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಂಗಳ ತನುದಂಡನೆಯ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ದೇಹವಾಸನೆಯೆಳೆಯದುದೆಂದು ಪ್ರಭುದೇವರು ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯದೇವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆಂಬುದೀವಚನಾರ್ಥ.

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಸು. 1430

ಈತನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು 10 ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಮಾಧ್ವನೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಕೋಳಿವಾಡು ಎಂದೂ ಇವನ ಪೂರ್ವಿಕರು ಕುಲಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೇನಬೋವರೆಂದೂ ಇವನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ನಾರಣಪ್ಪ ಎಂದೂ ಗದುಗಿನಪ್ರಾಂತದ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾದವಿದೆ. ಈತನು ಗದುಗಿನ ವೀರನಾ ರಾಯಣದೇವರ ಭಕ್ತನು, ಆ ದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಯಾದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ (1509-1529) ಆಳಿಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಮೆ|| ರೈಸ*, ಮೆ|| ಕಿಟ್ಟಲ್ ಮುಂತಾದವರು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರು ವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿ ಈ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಅಜ್ಞಾನಸಾರವಾಗಿ ಬರೆ ದಿರುವ ಕೃಷ್ಣರಾಜಭಾರತದ ಅದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತವು ಈ ದೊರೆಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ದೊರೆ “ಲೇಸೆನಿಸಿ ಮೊದಲಾ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ದಶಪರ್ವಗಳ ಹೇ ಳಿದ ಭಾರತದ ಉಳಿದ ಪರ್ವಗಳ ನೀ ಸಕಲಜನ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಪೇಟು” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. “ಮೊದಲಾ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈದೊರೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಆ ಭಾರತವು ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾ

ಗಿದೆ. ಈ ಊಹೆಯನ್ನು ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವು¹ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರ (ಸು. 1650), ಚೋರಬಸವಚರಿತ್ರ (1763) ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಇತಿಹಾಸವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು (1419-1446) ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕವಿತಾಪ್ರೌಢರಾದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಚಾಮರಸ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆದು ಭಾರತವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬರೆದರು. ವಿದ್ವಾಂಸರು ಚಾಮರಸನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ರಸಕಾವ್ಯವಹುದೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಲು, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ನಿಮ್ಮಣ್ಣನಾದ ಚಾಮರಸನು ಹೇಳಿದ ಕೃತಿಯನ್ನು ನೀನು ತಂದು ಸುಟ್ಟು ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ಬಾಳುವೆನು, ಅಲ್ಲದೊಡೆ ಸಾವೆನು ಎನ್ನಲು ಅವಳು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿ ಗಂಡನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದಳು. ಚಾಮರಸನ ಕೃತಿ ನಷ್ಟವಾಗಲು, ಅವನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯೆಂಬ ಬೇರೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ದೊರೆಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಓದಲು, ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚಿದರು; ದೊರೆ ಶನೆಯಮೇಲೆ ಮೆರೆವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಕನಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ದೊರೆ ಮೊದಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಚಾಮರಸನು—ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತವು ಸತ್ತವರ ಕಥೆ, ನನ್ನ ಗ್ರಂಥವು ಸಾಯದ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷರ ಚರಿತೆ—ಎಂದು ಹೇಳಲು, ದೊರೆ ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿದು ಭಾರತವನ್ನು ನಿಸ್ಸಾರಗೈದು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಕನಕಸ್ನಾನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಚಾಮರಸನಿಂದ ವೀರಶೈವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಇದರಿಂದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ದೇವರಾಯನ ಅಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದೂ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಚಾಮರಸನ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಕಾರ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗುವುದು. ಇದು ಇವನ ನಿಜವಾದ ಕಾಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ (ಸು. 1500), ಲಕ್ಷ್ಮಕವಿ (1723), ಕೋವಯ್ಯ (ಸು. 1750), ಬೊಬ್ಬಾರುರಂಗ(ಸು. 1760) ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

⁶⁰ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ತನ್ನ ಇವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ರಾಮಾ
ಯಣಕಥಾಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗ
ಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಹಲಗೆಬಳಹವ ಪಿಡಿಯದೊಂದ | ದಗ್ಗಲೆಕೆ ಪದವಿಟ್ಟು ಪಡೊಂದ |
ಗ್ಗಲೆಕೆ ಪರೊಡ್ಡವದ ರೀತಿಯ ಕೊಳ್ಳದಗ್ಗಲೆಕೆ ||
ಬಳಸಿ ಬರೆಯಲು ಕಂಠಪತ್ರದ | ಉಲುಹು ಕಡದಗ್ಗಲೆಕೆಯೆಂಬೇ |
ಬಲುಹು ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣನ ಕಿಂಕರಗೆ ||
ತಿಣುಕಿದನು ಫಣಿರಾಯ ರಾಮಾ | ಯಣದ ಕವಿಗಳ ಭಾರದಲಿ ತಿಂ |
ಧಿಣಿಯ ರಘುವರಚರಿತೆಯಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ತೆಪ್ಪಿಲ್ಲ ||
ಬಣಗುಕವಿಗಳ ಬಗೆವನೇ ಸಾ | ಕೆಣಿಸದಿರು ಶುಕರೂಪನಲ್ಲವೆ |
ಕುಣಿಸಿ ನಗನೇ ಕವಿಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಆದವರ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಸಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಪರ್ವ10, ಸಂಧಿ152, ಪದ್ಯ
8479. ಭಾರತದ ಮೊದಲು 10 ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ
ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಅರಸುಗಳಿಗಿದು ವೀರ ದ್ವಿಜರಿಗೆ | ಪರಮವೇದದ ಸಾರ ಯೋಗೀ |
ಶ್ವರರ ತತ್ವವಿಚಾರ ಮಂತ್ರಿಜನಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಗುಣ ||
ವಿರಹಿಗಳ ಶೃಂಗಾರ ವಿದ್ಯಾ | ಪರಿಣತರಲಂಕಾರ ಕಾವ್ಯಕೆ |
ಗುರುವೆನಲು ರಚಿಸಿದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತವ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ
ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಶಿವ, ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ವೇದವ್ಯಾಸ
ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಪರ್ವಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ —

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಚಿಂತ್ಯಮಹಿಮಗದುಗುವೀರನಾರಾಯಣಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂ
ದಮಧುಪಾನಪುಷ್ಪವಚಸ್ಸು ಟ್ಪದೀನಿಕಾಯ ಶ್ರೀಮತ್ಕುಮಾರವ್ಯಾಸಯೋಗೀಂದ್ರವಿರಚಿ
ತಮಪ್ಪ ಕರ್ಣಾಟಭಾರತಕಥಾಮಂಜರಿಯೊಳಿ

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಜೈಮಿನಿಭಾರತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇದೇ ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿಶೇಷಾದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದ ಗ್ರಂಥವು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.—

ದ್ರಾವದಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ಹೊರೆಯ ಸಖಿಯರ ನೋಟ ಮೈಯಲಿ | ಹರಿದು ಒಲಿದು ಚಿತ್ತವೀಕೆಯ |
 ಧರಿಸಿ ಕುಸಿಯದು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಮೆಲ್ಲುಡಿಯ ಸವಿಸವಿದು ||
 ಅರುಚಿಯಾಗದು ನಾಸಿಕವು ಮೈ | ಪರಿಮಳದ ಪೂರದಲಿ ಗಂಧಾಂ |
 ತರಕೆ ನೆಹಿಯದು ರೂಪವೇನೆಂಬೆನು ನಿತಂಬಿನಿಯಾ ||
 ನಳಿನಮುಖಿಯರ ಸಕಲಸೃಷ್ಟಿಗೆ | ಕಳಸವಿದು ಸೌಂದರ್ಯವಸನದ |
 ಎಲಸವಿದು ರತಿರಮಣವೈಭವರತ್ನಕೋಶವಿದು ||
 ಲಲನೆಯರ ಸೀಮಂತಮಣಿ ಜಗ | ದೊಳಗೆ ಚೆಲುವಿನ ಕಣಿ ತಪೋಧನ |
 ಕುಲಜರಿಗೆ ಸೃಣಿಯೆನಲು ಮೆಹಿದುದು ರೂಪವಂಗನೆಯಾ ||
 ಹೊಳೆಹೊಳೆದುದಾಭರಣರತ್ನಾ | ವಳಿಯ ರುಚಿ ತನ್ನಣಿರುಚಿಯ ಮು |
 ಕೃಷ್ಣಾಸಿತಂಗಚ್ಚವಿ ತದಂಗಪ್ರಭೆಯನಡಹಾಯ್ದು ||
 ಧಳಧಳಿಸಿದುದು ವದನ ಮುಖಮಂ | ಷಲದ ಕಾಂತಿಯನೊಡೆದು ಕಣ್ಣಳ ||
 ಬಿಳಗು ನಿಸಟಂಬರಿದುದೇನೆಂಬೆನು ನಿತಂಬಿನಿಯಾ ||
 ಪರಿಮಳದ ಪರಮಾಣುಗಳ ಸಂ | ವರಿಸಿ ಮುಕ್ತಾಫಲದ ಕೆಂದಾ |
 ವರೆಯ ಮಹಿದುಂಬಿಗಳ ವರ್ಣಾಂತರವನಳವಡಿಸಿ ||
 ಸರಸವೀಣಾಧ್ವನಿಯ ಹಂಸೆಯ | ಗರುವಗತಿಗಳನಾಯ್ದು ಮನ್ಮಥ |
 ವರವಿಂಚಿಯ ಸೃಜಿಸಿದನು ಪಾಂಚಾಲನಂದನೆಯೊ ||

ಕೊಳ

ಉಲಿನ ಕೋಕಿಲಪಾಠಕರ ಮೆಹಿ | ವಳಿಕುಲದ ಗಾಯಕರ ಹಂಸಾ |
 ವಳಿಯ ಸುಭಟರ ಜಡಿವ ಕೊಳವಳಕ್ಕಿಗಳ ಪಡಿಯಹಿರ ||
 ಅಲದ ಹೊಂದಾವರೆಯ ನವಪರಿ | ಮಳದ ಸಿಂಹಾಸನದಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ |
 ಲಲನೆಯೊಲಗಸಾಲೆಯಂತಿರೆ ಮೆಹಿದುದಾಸರಸಿ ||

ಅರ್ಜುನನ ಪುತ್ರಶೋಕ

ಮುಚ್ಚಿದನು ಕಣ್ಣಳನು ಧೈರ್ಯದ | ಕೆಚ್ಚಿನದೆ ಕರಗಿದುದು ಶೋಕದ |
 ಕಿಚ್ಚು ಕೊಂಡುದು ಮನವನಖಿಳೇಂದ್ರಿಯದ ಸುಖವಡಗಿ ||

ಎಚ್ಚಿಹಿಡಗಿತು ನೆಲಕೆ ಕೈಗಳ | ಬಿಚ್ಚಿ ಬಿರಿದನು ಪುತ್ರತೋಕದ |
ಹೆಚ್ಚು ಗೆಯ ತಾಪವನು ಹೆಸರಿಡಲಿಯೆನರ್ಜುನನ ||

ಕರ್ಣಾರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧ

ಮನದೊಳಗೆ ಮೊಗೆದೀಂಟಿದರು ಮೂ | ಗಿನಲಿ ಸೂಸಿದರಡಿಗಡಿಗೆ ಕ |
ಣ್ಣಿನಲಿ ಕುಡಿಕುಡಿದುಗುಣಿದರು ಮೂದಲೆಯ ಮಾತಿನಲಿ ||
ಮನದೊಳಂಕುರವಾಗಿ ಕಡೆಗ | ಣ್ಣಿನಲಿ ಪಲ್ಲವವಾಗಿ ರಣವಾ |
ತಿನಲಿ ಪೂತುದು ಕರ್ಣಪಾರ್ಥರ ರೋಷಮಯಜಾಲ ||

ವಿದುರನೀತಿ

ಕೋಪವೆಂಬುದನರ್ಥಸಾಧನ | ಕೋಪವೇ ಸಂಸಾರಬಂಧನ |
ಕೋಪದಿಂದುರುತರದ ಸುಕೃತವು ಲಯವನ್ನೈದುವುದು ||
ಕೋಪವನು ವರ್ಜಿಸಲುಬೇಕು | ಕೋಪವುಳ್ಳವನಾವನಾಗಲಿ |
ಕಾಪುರುಷನಿಹಪರಕೆ ಚಿತ್ತೈಸೆಂದನಾ ವಿದುರ ||
ಯತಿ ಕೆಡುಗು ದುಸ್ಸಂಗದಲಿ ಭೂ | ಪತಿ ಕೆಡುಗು ಧುರ್ಮಂತ್ರಿಯಲಿ ವರ |
ಸುತ ಕೆಡುಗು ಲಾಲನೆಗಳಲಿ ಕೃಷಿ ಕೆಡುಗು ಪೇಕ್ಷೆಯಲಿ ||
ಮತಿ ಕೆಡುಗು ಮಧುಪಾನದಲಿ ಸ | ದ್ಗತಿ ಕೆಡುಗು ದುಶ್ಚರಿತದಲಿ ನಿಜ |
ಸತಿ ಕೆಡುಗು ದುರ್ವ್ಯಾಸನದಲಿ ಭೂಪಾಲ ಕೇಳೆಂದ ||

ಈತನು ಐರಾವತ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 4 ಸಂಧಿಗಳೂ 441 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗದುಗಿನವೀರನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಮುದ್ರಿತವಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಧಿಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕುಂತಿ ಐರಾವತಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಅಂಜು ಗೋಕುಲದೊಳಗೆ ದೇವವು | ರಂದರನು ಬಲುಮುಖೆಯ ಸುರಿಯಲು |
ಮಂದರವ ಕಿಣ್ಣಿಬೆರಳಿನಿಂದಲಿ ನೆಗಪಿ ಕಾದವನ ||
ಸೌಂದರಿಯನೆಡೆದೊಯ್ದ ದೈತ್ಯನ | ಕಂಧರವ ಕತ್ತರಿಸಿ ಭೂಮಿಯ |
ತಂದವನ ಬಲುತೋಟಿ ಬೇಡೆಂದೊದೊಂದುವು ಕಹಳೆ ||

ಶ್ರೀಗಿರಿಂದ್ರ. ಸು. 1430

ಈತನು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ (ಸು. 1430) ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ವಾರಾಣಸೀಂದ್ರನ¹ ಶಿಷ್ಯನು; ಸಿರಿಯಾಳತ್ರಿಪುರಾರಿಯ ಮಗನು. ಇವನ ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ— ವಾರಾಣಸೀಂದ್ರನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜಕ್ಕಣ್ಣನು ಬರೆದ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಿಗೆ ಶ್ರೀಗಿರಿಂದ್ರನು ಬರೆದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ—ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಇವನು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ ಸಮಕಾಲದವನು ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವ. ಸು. 1430

ಇವನು ಒಂದು ತ್ರಿಪದೀಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವತ್ರಿವಿಧಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಅಕ್ಕಸಾಲೆಯಜಾತಿಯವನು, ಕರಸ್ಥಲದ ವೀರಣ್ಣಡಿಯನ ಶಿಷ್ಯನು, 101 ವಿರಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಈತನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1584) ಹೇಳಿದೆ². ಇವನು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುದೇವ, ಚಾಮರಸ ಇವರ ಸಮಕಾಲದವನು. ಇವನಿಗೆ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವತ್ರಿವಿಧಿ.

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಪದ್ಯ 31. ಇವು ಗೂಢಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದ್ಯಗಳು, ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಜೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಪರ್ವತ ಶಿವಯೋಗಿಯಿಂದ (ಸು. 1650) ರಚಿತವಾದ ಒಂದು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಎಂಟುಮೊನೆಯಮೇಲೆ ಎಣ್ಣು ದುರ್ಗವ ಮೂಣಿ | ದಾಂಟಿ ಅರಣ್ಯವ ಸುಡುತಲಿ |
ದಾಂಟಿ ಅರಣ್ಯವ ಸುಡುತಲಿ ನರಿನಾಯ |

ಬೀಂಟಿಯನಾಡಿ ಮೆಣ್ಣಿದುದು ||

ಹಸಿವುತ್ಯವೆವಿಷಯವ ಹೊಸೆದು ಭಸ್ಮವ ಮಾಡಿ|ಕಿಸುಕುಳದ ಗಂಟೆ ಕಡೆಗೊದ್ದು |
ಕಿಸುಕುಳದ ಗಂಟೆ ಕಡೆಗೊದ್ದು ಸಂಸಾರ |

ಹಸಗೆಟ್ಟಿತೆಂದು ನಗುತಿದೆ ||

ನಾಲ್ಕು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕುದೇಗುಲವಿರೆ | ನಾಲ್ಕು ಹನ್ನೆರಡು ಚೌಕದ |
 ನಾಲ್ಕು ಹನ್ನೆರಡು ಚೌಕದಾ ಬಾಗಿಲು |
 ಒಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಟುಗಿತು ||
 ಪರಿಮಳವ ಕೊಂಬಂಧ ವರಭೃಂಗನಂದದಿ | ಪರಮಹಂಸನೊಳೊಡವೆರೆದು |
 ಪರಮಹಂಸನೊಳೊಡವೆರೆದು ಕರಸ್ಥಲದ |
 ಗುರುಶಾಂತನೊಡನೆ ಬಯಲಾದೆ ||

ಮಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವ ಸು. 1430

ಈತನು ಅನುಭವಸೂತ್ರ, ಪ್ರಭುಗೀತಿ, ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಪಟ್ಟಿ
 ದಿ, ಪಟ್ಟಲಗದ್ಯ, ಶತಕತ್ರಯ, ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವವಚನ ಎಂಬ
 ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅನುಭವಸೂತ್ರವು ಸಂಸ್ಕೃತ
 ದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕವಿಯವಿಷಯವಾಗಿ ಈಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯು
 ತ್ತವೆ:—

ಮಲಪ್ರಹಾರಿನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಐವುರಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೋಮನಾಥದೇವರ
 ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಉಪಮನ್ಯುತವಾಚಾರ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದನು ; ಮಗ ಭೀಮನಾಥ,
 ಮಗ ಕಳೇಶ್ವರ, ಮಗ ಬೊಪ್ಪನಾಥ, ಮಗ ನಾಕರಾಜ, ಶಿಷ್ಯ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ,
 ಮಗ ಕವಿ ಮಾಯಿದೇವ. ಇವನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಐವುರದ ಸೋಮನಾಥದೇವರ ಭಕ್ತನು.
 ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತನ 1584) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯ

ಎಲೆರಾಮ ಕೇಳಿನ್ನು ಸಕಲಾಗಮಂಗಳಿಗೆ |

ನೆಲೆಯೆನಿಸಿ ಪ್ರೌಢನಿಂ ಪೂಜೆಯಂ ಕೊಂಡು ಪ |

ಟ್ಟಿಲಮಾರ್ಗಮಂ ಸಕಲವಿಭಕ್ತಸಂತತಿಗೆ ಕರತಳಾಮಳಕವಾಗಿ ||

ತಿಳಿವೊಲನುಭವಸೂತ್ರವಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ |

ಗಿಲವಿನಿಂ ಪೇಟ್ಟಿ ನಿಜಶಿವಸಮಾಧಿಯಲಿ ಮಿಗೆ |

ನಲವಿನಿಂದಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವಪ್ರಭುವರನಿರದೆ ಮುಕ್ತನಹನು ¹ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ಪ್ರೌಢರಾ
 ಯನ (1419-1446) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು

ಸುಮಾರು (1430) ಆಗಬಹುದು. ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನು (1672) ತನ್ನ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಈಕವಿಯವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.---

ಮಗ್ಗಿಯೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ಮಾಯಿದೇವಾಚಾರ್ಯಪ್ರಭುಗಳು ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನು ಭಾವಸೂತ್ರವಂ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಭುಗೀತಿ ಪಟ್ಟದರೂಪವಾದ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವಂ ನಿರೂಪಿಸಿ ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಶತಕತ್ರಯಪ್ರಬಂಧಮಂ ಪೇಱು ಪಟ್ಟಲಗದ್ಯಮಂ ನಿರೂಪಿಸಿ ಕುಮತವಿಭೇದಿ ಪಟ್ಟಲಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಯೆಂದು ಹೊಗಳಿ ಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನಳಿಯನು ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನು ನಾರಸಿಂಹಪುರಕ್ಕೆ ವಾದಕ್ಕೆ ಕರಸಲು ಒಂದು ಜಯಸ್ತಂಭವನು ನೆಟ್ಟು ಹೋದರು ಏಪುರದ ಸೋಮ ನಾಥನೆಂಬ ತಮ್ಮಿಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಏಕೈವಾದರು

ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನಿಗೂ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನಿಗೂ ಸುಮಾರು 200 ವರ್ಷ ಅಂತರವಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನು ಹೇಳಿರುವ ದೊರೆಯ ಹೆಸರು ತಪ್ಪಾಗಿರಬೇಕು.

ಸಿದ್ಧವಂಹೇಶನು (ಸು. 1650) ತನ್ನ ಗುಡುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ—ಮಗ್ಗಿಯಮಾಯಿದೇವಂ ಲಿಂಗವಂತರಿಗೆ ನರಕವಿಲ್ಲೆಂದು ವಿದ್ಯಾನಗರದಲ್ಲಿ ನೆಟಲಿಲ್ಲದ ಜಯಸ್ತಂಭವಂ ನಿಲಿಸಿದಂ—ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇವಿಷಯವನ್ನು ವಿರಕ್ತತೋಟದಾರ್ಯನೂ (ಸು. 1560) ತನ್ನ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಪ್ರಭು, ವಿಭು ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ದೊಡ್ಡ ಪದವಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

ಶತಕತ್ರಯ

ಇದು ಶಿವಾರ್ಥವಶತಕ, ಶಿವಾವಲ್ಲಭಶತಕ, ಏಪುರೀಶ್ವರಶತಕ ಎಂಬ ಮೂರು ಶತಕಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಶತಕಗಳು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿವೆ; ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ವಿರಕ್ತತೋಟದಾರ್ಯನು (ಸು. 1560) ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ

ಶಿವಾಧವಶತಕ.

ಇದರಲ್ಲಿ 10¹ ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಶಿವಾಧವ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು “ ಪಟ್ಟಲಾತ್ಮಕವಿಶಿಷ್ಟಮಹತ್ತರಭಕ್ತಿಯೋಗವಿದ್ಯಾಪರಮಾರ್ಥತತ್ವಮಯಮಪ್ಪಲಸಚ್ಚತಕಪ್ರಬಂಧಂ” ಎಂದ ಕವಿ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನೋಡದಮುನ್ನ ದರ್ಪಣವ ದರ್ಪಣಭಾವಮದುಂಟು ವಿಭ್ರಮಂ |
ಗೂಡಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತ ಭಿಮುಖಾಸ್ವದನಾದ ನಿಜಸ್ವರೂಪಮಂ ||
ನೋಡಿದನಂತರಂ ಮರಳಿ ದರ್ಪಣಭಾವಮದುಂಟಿ ತತ್ವಮಂ |
ನೋಡದಮುನ್ನ ಮಾಯೆ ಬಟುಕೆಲ್ಲಿಯ ಮಾಯೆ ಬಿಡಾ ಶಿವಾಧವಾ ||
ಲಿಂಗಮೆ ತತ್ವದಂ ತ್ವಮಿತಿಶಬ್ದ ಪದಂ ವಿಮಳಾಂಗಮಾದ್ವಿಧಾ |
ಸಂಗಮಸಿಪ್ರಮಾಣಪದಮೆಂದು ವಿವೇಕಪರಾನುಭೂತಿಯಿಂ ||
ದಂ ಗುರು ಪೇಟ್ಟಿ ತತ್ವಮಸಿವಾಕೃಪದಾರ್ಥಮನಿಂತು ಯೋಚಿಸಾ |
ತಂಗುಟಿದಾಗಮಂ ಬಯಲ ಮಾತಿನ ಮಾಲೆ ಕಣಾ ಶಿವಾಧವಾ ||
ಸ್ಥಿತಿಕಮಣಿ ಸ್ವಭಾವವಿಮಲಂ ಪರಮಾರ್ಥದಿನೀಕ್ಷಿಸಲ್ಲಿ ಸಂ |
ಘಟಿಸಿದುಪಾಧಿಯಿಂ ಮಲಿನವಾಸನೆಯಾದೊಡ ದೋಷಮೇಂ ಪರಿ ||
ಸ್ಫುಟತರಚಿತ್ರ ಕಾಶಘನಮೂರ್ತಿಯೆನಿಸ್ವ ಶಿವಾತ್ಮಯೋಗಿಯಂ |
ಪಟುಬಹಿರಾವೃತಪ್ರಚುರಸಂಶ್ರುತಿ ಪೊರ್ದಿದೊಡೇಂ ಶಿವಾಧವಾ ||

ಶಿವಾವಲ್ಲಭಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 10³ ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಶಿವಾವಲ್ಲಭ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಐಪುರದ ಸೋಮೇಶ್ವರದೇವರ ಸ್ತುತಿಯೂ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಲಮೂತ್ರಕ್ರಿಮಿಸಾಂಸಶೋಣಿತಮಯಾಪೂತಾಂಗಮಂ ಪೂತನಿ |
ಮೃಲತೀರ್ಥೋದಕದೊಳ್ ಮುಳುಂಗಿಸಿ ವೃಧಾ ತತ್ತೀರ್ಥಮಂ ದುಷ್ಕದು ||

ಜಾಲಮಂ ಮಾಡಿ ವಿಮೋಹದಿಂದಕಟಿ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೋಸುಗಂ ಪಾಪಮಂ |
 ವಿಲಸಧ್ಧಕ್ತಿವಿಶುದ್ಧಿಹೀನಭವಿಗಳ್ ಮಾಲ್ವರ್ ಶಿವಾವಲ್ಲಭಾ ||
 ಮೊದಲಿಲ್ಲೆಂದೆಲೆ ಕರ್ಮಮಂ ಬಿಡಿದೆ ಮತ್ತುಂಬೆಂದು ಮತ್ತಂತದ |
 ಕ್ಕಿದುಪಾಯಂ ಪರಿಹಾರಮೆಂದು ಬಿಡಿದೊಂದಂ ಮಾಡಿ ಮತ್ತಾಗಳಂ ||
 ತದು ಹೋಯಿತ್ತು ವಿಮುಕ್ತರೆಂದು ಬಿಡಿದೇ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಾವೇ ವಿಮೋ |
 ಹದ ಸಂಕಲ್ಪದ ಕರ್ಮಿಗಳ್ ಗಟಿಹುವರ್ ನೋಡಾ ಶಿವಾವಲ್ಲಭಾ ||
 ಪರೆಯೇ ಮಾನಸಭಕ್ತಿ ಚಾಕ್ಷುಷಪದಂ ಪಶ್ಯಂತಿಯೇ ವಾಚಿಕ |
 ಸ್ಪುರಣಂ ಮಧ್ಯಮೆಯೇ ಗುರುಕ್ತಿಮತದಿಂ ಸತ್ಕಾರ್ಯಕಂ ಭಕ್ತಿ ಮೈ ||
 ಖರಿಯೇ ನೋಟಕ್ಕೊಡದಿಂತು ನಾಲ್ಕುತೆಟಿನಾಗಿರ್ಕುಂ ಮನಶ್ಚಕ್ಷುರು |
 ತ್ತರವಾಕ್ಯಾಯಚತುರ್ವಿಧಪ್ರಣಿಧಿಯೊಳ್ ತಾನೇ ಶಿವಾವಲ್ಲಭಾ ||

ಐಪುರೀಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 113 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಮಹದೈಪುರೀಶ್ವರಾ
 ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಐಪುರೀಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದ
 ರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಅಱಿದಪನೆಂಬವಂಗಳಿಯಬಾರದು ನಿನ್ನ ನಿಜಪ್ರಯತ್ನದಿಂ |
 ದಱಿದಪನೆನ್ನದಂಗಳಿಯಬರ್ಪುದು ನೀಂ ಕೃಪೆಮಾಡೆ ಜೋಡ್ಯಮೇ ||
 ನಱಿಸುವವಂಗೆ ಸಿಲ್ವದು ನಿಧಾನಮಯತ್ನಪರಂಗೆ ಭಾಗ್ಯದಿಂ |
 ದಱಿಸದೆ ಸಿಲ್ಪವಂತೆ ಪರಮಪ್ರಭುವೇ ಮಹದೈಪುರೀಶ್ವರಾ ||
 ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರಸನ್ನಿಧಿಯೊಳಿದುರ್ ಪಿಪಾಸಿತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯಂ |
 ಹಾರೆಯನಾಂತಗುಟ್ಟುವನೊಲಾಯ್ತು ಸಮಸ್ತಸುಖೈಕಸಿದ್ಧಿವಿ ||
 ಸ್ತಾರಕನಪ್ಪ ನಿನ್ನನುಪದಾವಿಸದನ್ಯಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರವಂ |
 ಹಾರುವ ಬುದ್ಧಿಯೆನ್ನ ಪರಮಪ್ರಭುವೇ ಮಹದೈಪುರೀಶ್ವರಾ ||
 ತನ್ನ ಸತೀಸುತಾನುಜರಬಂಧುಜನಂಗಳುಮಿನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಿ |
 ಕೃಷ್ಣರುಮಾತ್ಮದೇಹಕರಣಾದಿಗಳುಂ ಸಲೆ ತಾನುಮೆಲ್ಲರುಂ ||
 ನಿನ್ನವರೆಂದು ನಿನ್ನೊಡವೆಯೆಂದು ನಿಜೇಶ್ವರವೂಜೆಗೆಯ್ವವಂ |
 ಧನ್ಯನದೀಗ ವೂಜೆ ಪರಮಪ್ರಭುವೇ ಮಹದೈಪುರೀಶ್ವರಾ ||

ಇವನ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಗುರುಬಸವ. ಸು 1430

ಈತನು ಶಿವಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ, ಸದ್ಗುರುರಹಸ್ಯ, ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ, ಸ್ವರೂಪಾವೃತ್ತ, ವೃಷಭಗೀತೆ, ಅವಧೂತಗೀತೆ, ಮನೋವಿಜಯ ಕಾವ್ಯ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಗುರುಬಸವಾರ್ಯರ ವಚನ ಎಂಬ ಹಾಡಿನರೂಪವಾದ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಮನೋವಿಜಯಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ “ಶಿವಯೋಗಿಜನಸೇವಿತಚರಣಾರವಿಂದ ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನಪ್ರಭಾಪುಂಜರಂಜಿತಾಂತರಂಗ ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯನಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರು ಬಸವೇಶ್ವರಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಬಹಳಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ವೀರಶೈವಗುರುನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದ 6ನೆಯ ಸಂಧಿಯ 15,16,35ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಇವನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ 2ನೆಯ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನಗ್ರಂಥಗಳು

ಇವನ 7 ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಪ್ತಕಾವ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ವೀರಶೈವವೇದಾಂತಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿಯೂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಒಟ್ಟು 1243 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಶಿವಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ

ಇದು ಪರಿವರ್ಧನೀ ಪಟ್ಟಿದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 6, ಪದ 278. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ರಮ, ಯೋಗಾಸನ, ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:

ಶ್ರುತಿವಿನಿತೆಯ ಮುಖಗನ್ನಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರ | ಪ್ರತಿಯ ನಿಲುಕಡೆ ತರ್ಕಗಳ ಸ |
 ನೃತ ನಿಖಿಲಾಗಮತತ್ಪರಹಸ್ಯಗಳ ಘನಜೀತನವು ||
 ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಮುದ ಪೌರಾಣಿಗಳ ನಿಜ | ಮತಿಯಖಿಲಾದ್ಯರ ವಚನಗಳ ನಿ |
 ಶ್ಚಿತ್ತಮತವೀಯೋಗಾಂಗವಿಭೂಷಣವೆಂದನು ದೇಶಿಕನು ||

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಶಿವಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ಸತ್ಯ ವಿರತಿ ಗತಲಾಲಸನಿಶ್ಚಲ | ಯುಕ್ತಿ ಮನೋಮತನಿರಸನವೆಜ್ಜಿ ||
 ನಿತ್ಯಸ್ವಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತೆಸಂತ್ಯಪ್ತಿಗಳೆ ಯಮಾದಿಗಳು ||
 ಅತ್ಯುತ್ತಮದೊಳಿವನನುದಿನ ನಿಜ | ಭಕ್ತಿ ಸಹಿತ ಭೂಷಿಸಿ ಶಿವನೊಳು ಸಂ |
 ವ್ಯಕ್ತದಲೇ ಬೆರಸುವ ಕಾರಣವಿದು ಯೋಗಾಂಗವಿಭೂಷಣವು ||

ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಎಂದನು ದೇಶಿಕನು, ಪೇಟೆದ ದೇಶಿಕನು, ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅನುಪ್ಪವ್ಶೋಕಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಇಹುಹೆಯ ಕೋಶವನಬುಜಭವಾಂಡವ | ನರಣಿಯ ಮೇರುಗಿರಿಯ ದಿಕ್ಪಂಜವ |
 ಕರಸಂವುಟಿಕೆಯನಂಬುನಿಧಿಯ ಚುಲುಕೋದಕಮಾತ್ರಕವಂ ||
 ತರಣಿಯ ಖಮ್ಬೋತವ ಗೋಷ್ಟದಮಂ | ಧರಣಿಯ ಸಮನೆಂದೆನಿಸುವಮಹಿಮೆಯ |
 ಹರವರಿಯಿಂ ಸುಖದಾಡುವನಿಳಿಯೊಳಗೆಂದನು ದೇಶಿಕನು ||
 ಹಸಿಯದೆ ಹುಸಿಯದೆ ಕುಸಿಯದೆ ನೆಸೆಯದೆ | ಹಸಗೆಡದವಿಳರೊಳಗೆ ಕಾರುಣ್ಯಂ |
 ಮಸುಳಿಸದುದ್ರೇಕಿಸದೆ ವೃಧಾ ದೈನ್ಯದಿ ವಿಷಯಂಗಳೊಳು ||
 ಪಸರಿಸಿ ಪರಿದಾಡದೆ ಲಾಕಿಕರಿಂ | ವಸನಾಗಿರದೆ ಮನಸ್ಸಂಸಾರದ |
 ಬೆಸುಗೆಯೊಡು ಸುಖಿಯುತಿಹನಿಳಿಯೊಳಗೆಂದನು ದೇಶಿಕನು ||

2 ಸದ್ಗುರುರಹಸ್ಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಉಪದೇಶ 9, ಪದ್ಯ 237. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ವೇದದಂತುಟಿದಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರದ | ಹೋದ ಹೊಲಬಲ್ಲೆಲೆ ಪುರಾಣದ |
 ಗಾದೆಗಳ ಜಂಜಡದ ಜಾಡ್ಯದ ಬೆನುಗು ತಾನೆಲ್ಲ ||
 ಅದರಿಸಿ ಕೇಳುವಡೆ ಪರಮಸ | ಮಾಧಿಶಾಂಭವಸತ್ಯಸಮ್ಯ |
 ಗ್ವೀಧಲೀಲಾಲೋಲಕೀಲಾನ್ವಯರಹಸ್ಯವಿದು ||

ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಬಸವಸ್ತುತಿ

ಘಟವನಱುದಾಕಾಶದಂತುಟು | ಪಟವನಱುದಿಹ ಚಿತ್ರದಂತುಟು |
ಸಟಿಯನಱುದುರುಸತ್ಯದಂತುಟುಪಾಧಿಯಂ ಪಱುದು ||
ನಟಿಸಿ ತೋಱುವ ದೀಪದಂತುಟು | ಕುಟಿಲನಾಯೆಯನಱುದು ನಿಜದೊಳ್ |
ಘಟಿಸಿದಮಲಬ್ರಹ್ಮ ಗುರುಬಸವಂಗೆ ಶರಣೆಂಬೆ ||

ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಉಪದೇಶ

ನೊಂದು ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಂದನೆ | ಮುಂದುಗೆಟ್ಟಿಹ ಜಗವ ಕಾಣುತ |
ಹಂದೆಯಂ ಹಾವಡರಿದಂತವಿನೇಕದಿಂ ತನ್ನ ||
ಬೆಂದ ತುಂದನಿಮಿತ್ತ ಪೆರಹಿಂ | ಕೊಂದು ಕೂಗಿ ನಿರರ್ಥ ನಿರಯದೊ |
ಳೊಂದಬೇಡೆಂದೈದೆ ಪೇಱಿದ ದೇಶಿಕೋತ್ತಮನು ||
ಕರ್ಮಕಪಟವ ನಂಬಿ ಪರಮನ | ವರ್ಮವಱಿಯದೆ ವಾಗ್ವಿಲಾಸದಿ |
ಬೊಮ್ಮವಾತೇಯ ನುಡಿದು ಶಿಶ್ನೋದರಪರಾಯಣದ ||
ಧರ್ಮದಲಿ ನೀ ನಡೆದು ಹಮ್ಮಿನ | ಬಿಮ್ಮ ಮಿಗೆ ತಲೆಗೇಱು ಮಗನೇ |
ಗಮ್ಮನಿಹಿಯಲ್ಲೇಡ ನಿರಯದೊಳಿಂದ ದೇಶಿಕನು ||

3. ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ

ಇದು ಪರಿವರ್ಧಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಪದ್ಯ 102. “ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರನೆನಿ ಸುವ ಬಸವನ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಭಾವಿಸುತಿಹುದೆಂದನು ದೇಶಿಕನು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಕಾರಣವು ಉಂಟೆಂಬ ಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ-ಬಸವನ ಸಹಚರಿಯಾದ ನಂದಿನಿ ತನ್ನ ಕಿಂಕರನಾದ ವಿಚಿತ್ರಕನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನು ಸುಜ್ಞಾನಚರಿತ್ರನಾಗಲು ಮಾಡಿದ ಜ್ಞಾನಬೋಧೆಯನ್ನು ದೇಶಿಕನು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿಯೂ ಬಸವಸಹಚರಿಯಾದ ನಂದಿನಿಯ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಪ್ರಳಯಾರ್ಕನ ದೀಪ್ತಿಯನೊಳಕೊಂಡು | ಜ್ವಲಿಸುವ ಲಿಂಗದ್ಯುತಿ ಸರ್ವಾಂಗವ |
 ಬಳಸಿ ಮಹಾತೇಜಃಪುಂಜೀಕೃತಮಾಗಿ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ ||
 ಮಲೆಯುತ ದಳವೇಣಿತ ಧಳಧಳಿಸುತ | ಘುಳುಘುಳಿಸುತಘೂರ್ಮಿಸುತ ಸಮಸ್ತವ |
 ಸುಖಸುಖಗೊಳುತಿಹುದೀಗ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕುಣುಕುಣುಯೆಂದ ||
 ಆಡುತಲನುಭವದೊಳು ಗುರುವಚನವ | ಪಾಡುತ ಸುಮನೋದ್ಯಷ್ಟಿಯೊಳೊಲವಿಂ |
 ನೋಡುತ ಲಿಂಗವ ಚಿತ್ತಾಂತರ್ಗತವಹ ಬಹುಬಾಧೆಗಳಂ ||
 ಝಡಿಸಿ ಸತ್ಯಾನಂದಾಂಬುಧಿಗಳು | ಕಾಡುತ ನಿಃವಿಕ್ರಾಂತಿಯೊಳೇ ಪರಿ |
 ರೂಢಿಯೊಳಗೆ ನಿರುಪಮಸುಖದಿಂದಿಹುದೆಂದನು ದೇಶಿಕನು ||

4 ಸ್ವರೂಪಾಮೃತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಪರಿಚ್ಛೇದ 3, ಪದ್ಯ 77. ಗ್ರಂಥಾದಿ
 ಯಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಧ್ವರಿಸಿ
 ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ತೆಗೆದು ಎಾಯುಗಳಂ ಸದಾತ್ಮನು | ಬಿಗಿದು ಧಾತುಗಳಂ ಶರೀರವ |
 ನಗಲದಿರುತಿರಲಿಹುದದಲ್ಲದಿರಲಿ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದೊಳು ||
 ಹಗಲು ನಾಯನನೋಣಗಳೇ ಕಾ | ಗೆಗಳು ನೋರಜುಗಳೇ ಶರೀರವ |
 ಸೊಗಸದೊಗಡಿಸದೆಳಸುವುವೆ ನೀಂ ತಿಳಿದು ನೋಡೆಂದ ||
 ವಿಷಯತಳಿರಿಂ ತಳಿತು ಕೊರ್ವಿದ | ದಶವಿಧೇಂದ್ರಿಯಶಾಖೆಗಳನೆ |
 ಣ್ಡಿಸೆಯೊಳಿಟ್ಟುದ್ದಾನಮಾಗಿ ಶರೀರಭೂರುಹವು ||
 ವ್ಯಸನವುಷ್ಟದಿ ಕರ್ಮಫಲದಿಂ | ದೆಸೆದಿರಲು ತತ್ಪಲವನಲ್ಲಾ ||
 ಲಸದಿ ಮಾನಸವಕ್ಕಿ ಎಸಟೆಂಬರಿದು ತಿನ್ನುತಿಹುದು ||

5. ವೃಷಭಗೀತೆ

ಇದು ಭೋಗಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 101. ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಯ
 ಕವಾಗಿ ಬಾಲ್ಯನವ ಕೃತಾರ್ಥನು, ತಿಳಿವನವ ಕೃತಾರ್ಥನು ಎಂದು ಮುಗಿ
 ಯುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಬಸವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೀರಶೈವವೇ
 ದಾಂತಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
 ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಪಠಿಯದಿಹುದೆ ಧರ್ಮ ತನುವ | ಕೆಳೆಯದಿಹುದೆ ಸಿದ್ಧಿ ಚಿತ್ತ |
 ವಲುಗದಿಹುದೆ ಮುಕ್ತಿ ಮಠಿದು ನುಡಿದ ವಕ್ರಣೆ ||
 ಹೊಳೆಯದಿಹುದೆ ಸತ್ಯ ರೋಷ | ದಳೆಯದಿಹುದೆ ಶಾಂತಿ ಕಪಟ |
 ಮೊಳೆಯದಿಹುದೆ ಸೌಖ್ಯವಿದನು ತಿಳಿಯಲವ ಕೃತಾರ್ಥನು ||
 ಶಮದಮಾದಿಗುಣವಿಶಿಷ್ಟ | ವಿಮಲಚಿತ್ರಪುಷ್ಪನಿಷ್ಠ |
 ಮಮತೆಹೀನ ದುಃಖಸುಖಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ||
 ಭ್ರಮಣಭವವಿಕಾರನಾಟ್ಯ | ವಿಮುಖನಾಗಿ ತನ್ನ ತಾನೆ |
 ಸಮವನಱೊಡನನ್ನ ಸುಖದೊಳಿಪಾನವ ಕೃತಾರ್ಥನು ||

6. ಅವಧೂತಗೀತೆ

ಇದು ವಿರಕ್ತಿಬೋಧಕವಾದ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ; ಹಾಡು 101.
 ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಧೂತಲಕ್ಷಣವು ಹೇಳಿದೆ ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ
 ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
 ಹಸುಗಱಿಯದೆ ಸೋಣಗಸು ಮತಿಗೆಟ್ಟು | ಮುಸುರೆಯ ಮಡಕೆಯೊಳಗೆಮೊಗವಿಟ್ಟು |
 ದೆಸೆಗಾಣದೆ ಬಾಧೆಗೆ ತನುಗೊಟ್ಟು | ಪೆಸಗೋಳಲಿದು ಸಂಸಾರದ ಗುಟ್ಟು ||
 ವಡಬ ಜಡಂ ಗುಣಮಹಿಸಂತಾನ | ಸುಡುವ ವಿಸಂ ಪೀಯೂಷಸಮಾನ |
 ಪೊಡೆವ ಸಿಡಿಲ್ ಮಂಜುಳವರಗಾನ | ಮೃಡಗುರುಕರುಣಕಟಾಕ್ಷದ ಭಾನ ||

7. ಮನೋವಿಜಯಕಾವ್ಯ

ಇದು ಕುಸುಮಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 9; ಪದ್ಯ 355.
 ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ—ಸುವಿವೇಕನೆಂಬ ಜ್ಞಾನಿ ಸಂಸಾರಕಲಸಿ ಗುರುವಿಡಿದು
 ತನ್ನ ನಿಜ ತಾನಾದ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ
 ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸದುಗುರುಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ | ದುಡಿಸಿದ ನಿಜಾನುಭವ |
 ದುದಯದಿಂದಬಿಲಾಡ್ಯರನುಮತದೊಳು ||
 ವಿದಿತವೇವಾಗಮೋ | ಕೃದೊಳುಪನಿಷತ್ತುಗಳೊ |
 ಳೊಡವಿಸಿದ ಸಮ್ಮತಿಯ ಸಂಗ್ರಹವಿದು ||

ಇದು ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಯ ಸೌ | ಖ್ಯದ ಸುಖಂ ವೇದಾಂತ |
 ದೊದವು ನಿಜಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಮತದ ||
 ಹೃದಯವಾದ್ಯರ ಕರುಣ | ದುಃಖದನುಭವಸಿದ್ಧ |
 ವಿದನಱುನರಿಸುವಿಧದಱುನಱುನರು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಅಲ್ಲಮ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಮಡಿನಾಳ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಇವರುಗಳನ್ನೂ ನೂತನಪುರಾತನರನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಪರಮಾನಂದನಿತ್ಯನಿರ್ಮಲನಿರಘನಿಗುಣನಿರಾವರಣಸಕಲಜಗದ್ಧರಿತಭಕ್ತಚನಮನೋ.....ವಯೋಗಿಜನಸೇವಿತಚರಣಾರವಿಂದ ಷಟ್ಸ್ಥಾನಪ್ರಭಾಪುಂಜರಂಜಿತಾಂತರಂಗ ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯನಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುಬಸವೇಶ್ವರಂ ಸಕಲಭಕ್ತಚನಹಿತಾರ್ಥಮಾಗಿ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಾನಂದಮಪ್ಪ....ಸ್ತುತಿಯೋಗೀಶ್ವರರಱುದಾಜುಸಲೆಂದು ವೇದಾಗಮೋಪನಿಷತ್ಸಮ್ಮತಿಯಿಂ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಮನೋವಿಜಯವೆಂಬ ಪ್ರಕರಣಂ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಂ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಹಿಸುಣತೆಗೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಮಿಗೆ | ಕಿಸುಕುಳದೊಳೊಗ್ಗಿ ಸಂ |
 ತಸವಟ್ಟು ಕಳವುಪಾದರಹಿಸೆಗೆ ||
 ಬೆಸಗೆಯ್ಪು ನಿಂದೆತಾ | ಮಸಕುಟಲಕುಹಕದೊಳ |
 ಗೆಸೆದು ಮನವಿನಿಸಱೊಳು ಬೆಸೆದಿಪ್ಪುದು ||
 ಚಿಪ್ಪಿನೊಡಕಂ ಬೆಳ್ಳಿ | ಯವ್ಪುದೆಂದದ ಪಿಡಿಯ |
 ಲವ್ಪದೇ ಭ್ರಾಂತಿಯಾಪುತ್ತಿನೆಡೆಯೊಳು ||
 ಇರ್ಪ ಸರಿಯೆ ಸರ್ಪ | ನವ್ಪುದೆಂದಂಜಿಯಿಂ |
 ತಿರ್ಪದೇ ಸಂಶಯವಿದೆಂದಱುವುದು ||
 ನಳಿನಮಿತ್ರನ ಕಿರಣ | ತಳೆಗೆಯೊಳು ಬೆಳಗಲದು |
 ತೊಳಗಲೇ ಶತಗುಣೋತ್ತರಮದಾಗಿ ||
 ಹಱುವುಂಟೆ ರವಿಗ ಸಂ | ಜಳ ತಳೆಗೆಯಿಂದೈಸೆ |
 ತಿಳಿವುದಾಪರಿಯ ಪರಮಾತ್ಮನಿರವಂ ||

ಅಣಿವುಮಣಿವೆಗಳೆರಡ | ರಣಿತದಿಂ ಹುಸಿದಿಟಗ |
 ಇಣಿಬಿಂ ನಾನು ನೀನೆಂಬುಭಯದ ||
 ಸಹಿ ಕಿನಿ ಮನವೆಂಬು | ದಹಿ ಕುವರ ನೀ ಜಾಗ್ರ |
 ದುಃಖಸುಪ್ತಿ ಮಧ್ಯದೊಳ್ ಕನಸಿನಂತೆ ||

ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ ಸು. 1430

ಈತನು ಒಂದು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕಡೆ
 ಹರಿಕಥೆಗೆ ಸರಿ ಹುಟ್ಟಿದಿನಾ | ದಗಿದವರಿಹಪರವ ಗೆಲುವರು |
 ಧರೆಗೆ ಸೂತಿಯನಿತ್ತ ವರಕವಿ ಬತ್ತಲೇಶ್ವರನು ||
 ಬಂದನೋಲಗದೊಳಗೆ ವಾಸರ | ವೃಂದ ನಲಿನಲದಾಡುತಿರಲಾ |
 ನಂದದಲಿ ವರವಿತ್ತ ರಘುಪತಿ ಬತ್ತಲೇಶ್ವರಗೆ ||
 ಎಂದು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವುಕಡೆ ನಿರ್ವಾಣನಾಯಕ, ನಿರ್ವಾ
 ಣಲಿಂಗ ಎಂಬ ಅಂಕಿತಗಳು ಇವೆ. ಇವು ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ ಎಂಬ
 ದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯಕಬ್ದಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ನೀತಿಸಾರ
 ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯ

ವರರುಚಿ ಕಾಳಿದಾಸ ಸುಕುಮಾರಕುಮಾರಕವ್ಯಾಸ ಬಾಣನುಂ |

ಪರಿಹರಸಾರ್ವಭೌಮಕವಿ ರನ್ನನು ರೇಚುಗ ದುರ್ಗಸಿಂಹನುಂ ||

ವರಕವಿಬತ್ತಲೇಶ್ವರನು ರಾಘವನಗ್ಗಳ ರುದ್ರಭಟ್ಟನುಂ |

ತುರಗ ಮಯೂರ ಹಂಪುಗನು ಕುಂತಿಚವುಂಡಿಯರೇ ಕವೀಂದ್ರರು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಇವನು ವೀರ
 ಶೈವಕವಿ. ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ (ಸು. 1650) ದೇವರಾಯನ (1419-
 1446) ಅಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಪಾಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗ, ವೀರ
 ಳ್ಲೊಡೆಯ ಮುಂತಾದ 101 ವಿರಕ್ತರ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ
 ರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು.

ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಚೆನ್ನಿಗನು (ಸು. 1700) ಈತನನ್ನು
 ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಚಂದ್ರಕವಿ ಸು. 1430

ಈತನು ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಸ್ಥಾನ, ಗುರುಮೂರ್ತಿಕಂಕರಶತಕ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಅಷ್ಟಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ; ಈ ಭಾಷೆಗಳು ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯದು. ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಯಾದ ವಿಜಯರಾಯನ ಮಗ ಗಜವೇಂಟೆಕಾರ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಗುರುರಾಯನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1430 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಕವಿತೆಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಅಲಗಣಿಯಿಂದಿರ್ಮುಡಿ ತಂ | ಬೆಲರಿಂ ಮೂವಡಿ ವಸಂತನಿಂ ನಾಲ್ವಡಿ ಕಾ |

ದಲಿಂದಯ್ಯಡಿ ನೋಹಿಪು | ದೆಲೆಚಂದ್ರಕವೀಂದ್ರ ಸಿನ್ನ ಕನ್ನಡಗಬ್ಬಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಸ್ಥಾನ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕವಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕುಂತಳದೇಶಸೀಮಂತಮಣಿಯಾದ ವಿಜಯನಗರದೊಳ್ ವಿಜಯನ್ಯವನ ಮಗಂ ದೇವನ್ಯಪತಿಯಾಳ್ವಂ. ಆತಂಗೆ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನೆಂದುಂ ಪೆಸರ್. ಗಜವೇಂಟೆಕಾಣಿಬಿರುದಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಆ ಪ್ರೌಢಪ್ರತಾಪದೇವರಾಯನ ಸಭಾಸದೋಜವಾ ಸರೇಂದ್ರನುಂ, ಅತ್ತಿಮುನಿಪವಿತ್ರಗೋತ್ರಸುಧಾರ್ಣವಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನುಂ, ಅರಸಾ ಮಾತ್ಯತನೂಜನುಂ, ಸಕಲಕಲಾಕುಶಲನೂತನಭೋಜರಾಜನುಂ, ರಾಯಭಂಡಾರಿ ನಾರಾಯಣಬರುದಾಂಕನುಂ ಎನಿಪ ಗುರುರಾಯಮಹಾಪ್ರಧಾನಂ ಎನ್ನಂ ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರಕವೀಶ್ವರ ನೀಂ ನೆಗೆಟ್ಟ ಅಷ್ಟಭಾಷೆಗಳ್ಗೆ ಆಗರಮಾದೆ, ಕನ್ನಡದ ಬಿನ್ನಣಮಂ ಪಂಪೆಯಾಳ್ವನ ಓಲಗಮಂ ರಚಿಸಿ ತೋಡುವುದು ಎನಲು ಈ ಗ್ರಂಥಮಂ ಪೇಟ್ಟೆಂ. ಈ ಕೃತಿರತ್ನಮಂ ಗುರುರಾಯನುಹಾಪ್ರಧಾನಂ ಪಂಪಾರಮಣನ ಚರಣಾಂಬುಜಕರ್ಪಿಸಿದಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ತಿಟ್ಟವಾದೇವಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೋಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪುಷ್ಪವಾಟ

ಖುತುಗಳ ಸೆಜ್ಜೆ ತುಂಬಿಗಳ ಜೀವಣಶಾಲೆ ಮನೋಜನಸ್ತನಂ |
ತತಿಯ ಸಮುದ್ರವಸ್ಥಳಿ ಕುಮಾರಸಮಾರಕನಾಡುವಂಗಳಂ ||
ರತಿಲತಿಕಾಗೃಹಂ ನೆಗಟ್ಟ ಕಂಪನದೊಂದು ಕರಂಡಮೆನ್ನದಿ |
ನ್ನತಿಶಯವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುವನೆಲ್ಲಿಯನಲ್ಲಿಯ ಪುಷ್ಪವಾಟಿಯಂ ||

ಸಂಗೀತ

ತಿಂಗಳ ಬಿಂಬಮಂ ಹಿಡಿದು ಹಿಂಡೆ ಪಳಚ್ಚನೆ ಸೋರ್ವ ಸೋನೆಯಂ |
ತಿಂಗಳಲಿಂ ಪೊದಟ್ಟಿಮದನತ್ತಿದೊಡೊಯ್ಯನೆ ಸೋರ್ವ ಸೋನೆಯಂ ||
ತಂಗಜನಿಕ್ಕು ಕಾಮುಕವನೇಣಿಸೆ ಜುವ್ಮನೆ ಸೋರ್ವ ಸೋನೆಯಂ |
ತೇಂ ಗಡ ಸೀಯನುಣ್ಣಿದುಡೊ ಗೇಯದ ಮೆಲ್ಲಲಿ ಜಾಣಗಾಣನ ||

ಕೊಳಲು

ಮದನನ ಕರ್ಪುನಿಲ್ಲೆ ತಿರುವಾದೆಳದುಂಬಿಯ ಝಂಕೃತಸ್ವನಂ |
ಮದನನ ಬೀರಮಂ ಬೆಳಪ ಮೋಹನಬಾಣದ ಭೀಂಕೃತಾರವಂ ||
ಮದನನ ಮುಂದೆ ಬರ್ಪ ರತಿದೇವಿಯ ನೂಪುರಶಿಂಜಿತಂ ದಿಟ |
ಕ್ಕಿದು ಪೆಟಿತಲ್ಲಿನಿಪ್ಪ ತೆಹದಿಂ ಪೊಣಿಪೊಣ್ಣೆತು ವಾಸದಿಂಜರಂ ||

2 ಗುರುಮೂರ್ತಿಕಂಕರಶತಕ

ಇದು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಕಂಕರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು “ಭಕ್ತಿಗೆ ವಿರಕ್ತಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಬೀಜವಾಗೆ ಪೇಟ್ಟುದು” ಎಂದು ಗುರುರಾಯನುಹಾಸಚಿವೇಂದ್ರನು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೇವರಾಯನ ಸ್ತುತಿ

ಜಲನಿಧಿ ಸೀಮೆ ರಾಜ್ಯವಿಭವಕ್ಕೆ ದಿಟಂ ಗಜವೇಂಟೆ ಸೀಮೆ ಮಾ |
 ಬಲಕಠಿವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಕಳೆ ಸೀಮೆಯಭಿಜ್ಞತೆಗಬ್ಬಜಾಂಡದು ||
 ಜ್ವಲವೃತ್ತಿ ಸೀಮೆ ಕೀರ್ತಿಗನೆ ಸೋಮಕುಲಕ್ಷಿತಿಪಾಲರಲ್ಲಿ ವೆ |
 ಗ್ಗೇಸಿಹನೇಹಿಯಿಂ ವಿಜಯರಾಯತನೂಭವದೇವಭೂವರಂ ||
 ಜನಪತಿಮಾತ್ರಮೇ ಗುಣದೊಳೀಕ್ಷಿ ಪೊಡಯ್ದನೆಯಂಬುರಾಶಿಯಾ |
 ಹನೆಯ ಸುಪರ್ವಭೂಮಿರುಹಮೇಹನೆಯಗ್ಗದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂ ||
 ಟನೆಯ ಕುಲಾದ್ರಿಯೊಂಬತನೆಯೊರ್ವ ದಿಶಾಪತಿ ಪೇಟಲೇನೊ ಪ |
 ತ್ತನೆಯ ವಿರಿಂಚಿಯೆಂಬುದು ಜಗಜ್ಜನಿತಂ ಗಜವೇಂಟೆಕಾಳಿನಾ ||

ನೀತಿ

ಒಡಲ ಪೊಡರ್ಪು ತುಟ್ಟಿಸದಮುನ್ನ ನಿಜೇಂದ್ರಿಯವರ್ಗದೇಹಿಯೊ |
 ಗುಡಿಸದಮುನ್ನ ಮುಪ್ಪು ಮುಣ್ಣಿದೊತ್ತದಮುನ್ನ ಲಲಾಟದಕ್ಕರಂ ||
 ತೊಡೆಯದಮುನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಪದಮಂ ನೆಹಿ ಪೂಜಿಸವೇಲ್ಕುಮ್ಮದೆ ನೀ |
 ರಡನೆ ಬಹಿಕ್ಕೆ ಬಾವಿಯನಗಟ್ಟಿ ಪರೇ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ||
 ಬಯ್ಯೊದೆ ಮೇಳವಾಡಿದನೆನುತ್ತ ಪರಾಧಮನಿಟ್ಟು ಸಾವನೋಲ್ |
 ಪೊಯ್ಯೊಡೆ ಬುದ್ಧಿವೇಟ್ಟಿನೆನುತರ್ಥಮನೊಯ್ಯೊಡೆ ತಾನೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾ ||
 ನೊಯ್ದನೆನುತ್ತ ನೊಂಕಿದೊಡೆ ಬಾಗಿಲೊಳಿರ್ಪೆನೆನುತ್ತಮಾಳ್ವನಿ |
 ತ್ತಯ್ಯುಪಣಕ್ಕೆ ಮಾಣಿ ತನುವಂ ಪೊರೆದೇಂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ||
 ತುಡುಗುಣಿಯಂತೆ ಬೆಂದ ಮನಮೆಲ್ಲೆಡೆಗೆಯ್ದವುದೆಯ್ಯೊದೊರ್ಮೆ ನಿಂ |
 ದೊಡೆ ಭವದಿಂ ಭಯಂ ಬಿಡದು ಬಿಟ್ಟೊಡೆ ಬಲ್ಲರ ಗೊಟ್ಟಿಗೊಲ್ಲದೊ ||
 ಲೊಡೆ ಚಪಲತ್ವಮಂ ಬಿಡದು ಬಿಟ್ಟೊಡೆ ಭಕ್ತಿಯೊಳಿರ್ಪೆನೆನ್ನದೆಂ |
 ದೊಡೆ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳದಿನ್ನದಕೆ ಪೇಟೆ ಗತಿಯಂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ||
 ಮುನಿವನಾದೊಡಂ ಪರಗೇ ನೋವನೊಡರ್ಪದೆ ರಂಭೆಯಾದೊಡಂ |
 ವನತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸಿಕ್ಕದೆ ದರಿದ್ರತೆಯಾದೊಡಮರ್ಥಗೇನುವಿ ||
 ಲ್ಲಿನಿಸದೆ ಹಾನಿಯಾದೊಡಮಸತ್ಯವ ಪೇಟದೆ ಬಾಲ್ಯ ಮರ್ತ್ಯನೇ |
 ಮುನಿವರನಾತನಾಚರಣೆಯುಗ್ರತಪಂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ||

ಕೃಷ್ಣಾಣಕೀರ್ತಿ. 1439

ಈತನು ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯ, ಕಾಮನಕಥೆ, ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಜಿನ ಸ್ತುತಿ, ತತ್ವಭೇದಾಸ್ವಕ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ದೀಕ್ಷಾಗುರು ಮೂಲಸಂಘದ ದೇಶೀಯಗಣದ ಲಲಿತ ಕೀರ್ತಿ. ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯವನ್ನು “ಶಕನೃಪನ ರತಿಲೋಕ (1362) ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂ ವಿಧಿಸಿದ್ದಾಧಿ” ವರ್ಷದಲ್ಲಿ--ಎಂದರೆ 1439 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂ ತೆಯೂ ಕಾಮನಕಥೆಯನ್ನು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ತುಳುವದೇಶದ ದೊರೆ ಭೈರವಸುತಪಾಂಡ್ಯರಾಯನ ಇಪ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಿದ್ಧರಾಶಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಈತನು ಬರೆದಿರು ವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯ

ಇದು ವಾರ್ಧಕ, ಭಾವಿನಿ, ಪರಿವರ್ಧಿನಿ ಈ ಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆ ದಿದೆ; ಸಂಧಿಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಲ್ಲ; ಒಟ್ಟು 908 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಪಟ್ಟದಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರ ನೆಂಬ ರಾಜನು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂ ಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯ ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸ್ತೋವಣನೆ

ಅರುಣಮಣಿದ್ಯುತಿರದಸೃಷ್ಟದನೇನು | ಮರಕತಮಣಿರುಚಿನಿಭತನುಯಷ್ಟಿಯು |
ಹರಿನೀಲದ ಕಿರಣಾಂಕುರಸನ್ನಿಭಕುಂತಳಭಾಸುರೆಯ ||
ಪರಭೃತರವನಿಭಕೋಮಲವಾಣಿಯು | ದರಹಸಿತಾಸ್ಯೆಯ ಮದಗಜಗಮನೆಯು |
ತರುಣಿಯ ಚಿತ್ರಂಭೆಯ ರೂಪನು ವರ್ಣಪ ಕೋವಿದನಾವಂ ||
ಅಡಿಗಳ ಚಿಲ್ವಿಂದಸುಕೆಯ ತಳರನು | ನಡೆಯಿಂ ವರಹಂಸಿಯ ನಡೆಯನು ಕಿಣು |
ದೊಡೆಯಿಂ ಕಾಮನ ಬಾಣಧಿಯನು ಮೇಣ್ ಕದಳಿಯ ಕಂಭವನು ||
ತೊಡೆಗಳ ಚಿಲ್ವಿಂ ಜಙ್ಗಲವಳು ಜಘನದ | ಕಡುಚಿಲ್ವಿಂ ಕರಿಕಾಂಭಸ್ಥಳವನು |
ನಡುವಿಂ ಪವಿಯಂ ಕುಚದಿಂ ಕಳಶವ ಗಳದಿಂ ಶಂಖವನು ||

ನಂದನವನ

ಗಣಿವುವ ಗಿಳಿಗಳ ಮೊರೆವಳಿನವಹದ | ನಲಿದುಲಿದಾಡುವ ಪಿಕನಿಕರಂಗಳ |
 ಸುಖಸುಖದಿಳಸುವ ಪುರುಳಿಗಳೋಳೆಯ ಸಲೆ ಪೆಣ್ಣುಂಬಗಳ ||
 ಸುಲಲಿತಕಳಕಳಕೋಲಾಹಲದಿಂ | ವಿಲಸಿತಕಿನ್ನರಜನದಂಪತಿಗಳ |
 ಕಳಕಳನಿನದಂ ಮಸುಳಿಸುತಿಯದಾ ನಂದನವನದಲ್ಲ ||

2. ಕಾಮನಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 331. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂದ ಪಟ್ಟದಿವಚನಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಾಮನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನನನ್ನೂ ಬಳಿಕ ಸರಸ್ವತಿ, ಜಿನಮುನಿಗಳು, ಸ್ವಗುರು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ಇವರುಗಳನ್ನೂ ಕವಿ ಹೊಗಳಿದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಗುವನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನು ಒಯ್ಯಲು ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಪ್ರಲಾಪ
 ಪಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಕಿಯಂದದಿ ನನ್ನನು | ದೊಕ್ಕನೆ ಮಾಡಿದೆ ಮಗನೆ |
 ದಿಕ್ಕಾವುದು ಪೇಟೆನಗಿನ್ನು ನಂದನ | ಅಕ್ಕಟ ತಾಯನು ತೊಡಿದೈ ||
 ಹಾ ಸಜ್ಜನಜನಶೃಂಗಾರಹಾರನೆ | ಹಾ ಸರ್ವಕಳಗಳ ನಿಧಿಯೆ |
 ಹಾ ಸುತ ಸವತಿಯ ಕಣ್ಗೆ ನೀ ಕಸವಾದೆ | ಹಾ ಸರಸೀರುಹನಯನ ||

3. ಅಮಪ್ರೇಕ್ಷೆ

ಇದರಲ್ಲಿ 74 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಕೊಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯನ ಗಾಹೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ವಿಲಸದಿಂದ್ರಿಯಪಾಟವಂ | ನೆಲಸಿದಂಗದ ಸೌಷ್ಠವಂ |
 ತೊಳಪ ಮಿಂಚಿನ ರೀತಿಯಂ | ತೊಲಗಿ ಹೋಹುದು ಜೀವನೇ ||
 ನೆನೆದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಜಲಧಿಯೊ | ಳನುದಿನಂ ನೆಹಿ ಮುಟುಗಿದಾ |
 ನಿನಗೆ ನೀನೆಲಿ ತೋಕಿಸೈ | ಕನಲಿ ದುಃಖವನುಣದಿರು ||

4. ಜಿವಸ್ತುತಿ

ಇದರಲ್ಲಿ 27 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಅಲಸದೆ ನಾಲ್ಕುಂ ಗತಿಯೊಳ್ | ಬಬಲಿಸಿದೆನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯ ಪರಿಯಂ |
ತೊಲಗಿಸಿ ತನ್ನೊಳ್ ನಿಲಿಸುವ | ಸುಲಭತೆಯಂ ಬಿಡದೆ ನೆನೆವುದೆನಗೆಂದಹುದೋ ||
ಬಂದಿದ ವಿಷಯಕಸಾಯದ | ದಂದುಗಮಂ ಕಿಡಿಸಲಾರ್ಪ ಪರಮಾನಂದಂ |
ಬಂದು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವಂದದ | ಛಂದಂಗಳ ಬಿಡದೆ ನೆನೆವುದೆನಗೆಂದಹುದೋ ||

5 ತತ್ವಭೇದಾಷ್ಟಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 9 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕೂಡೆ ಬಾರದ ವೂತಿಗಂಧದ ದೇಹದಂದವ ನೋಡು ನೀ |
ಗಾಡು ಬೇಗದಿ ಸಂಗಸಂಗವ ಬಟ್ಟು ತೊಟ್ಟನೆ ರಾಗದಿಂ ||
ದಾಡುವಲ್ಲಿಯು ಪಾಡುವಲ್ಲಿಯು ನೋಡುವಲ್ಲಿಯು ನಿನ್ನನೇ |
ನೋಡಿ ನಿನ್ನೊಳು ಭಾವಿಸಾತ್ಮನ ಚಾರುತತ್ವದ ಭೇದಮಂ ||

ಜಿನದೇವಣ್ಣ 1444

ಈತನು ಶ್ರೇಣಿಕಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1366 ರಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1444ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಮೆ|| ರೈಸ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೇಣಿಕಚರಿತ್ರೆ

ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣಿಕರಾಜನ ಕಥೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯಣ್ಣ. 1448

ಈತನು ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಕುಂತಳದೇಶದ ಬೆಳುವಲನಾಡೊಳಗಣ ವೆಮ್ಮನಭಾವಿಯ ಶಾಂತಿನಾಥಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಊರ ಪ್ರಭು ಹೊನ್ನಬಂದಿಯ ದೇವರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1369ನೆಯ ವಿಭವಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ (1448) ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಸ್ಥಳ ವೆಮ್ಮನಭಾವಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಈತನ ಗುರು ವಾರ್ಹಕೀರ್ತಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ದೇನ

ಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳಿಕಥೆಯಲ್ಲಿ(1838)ವಿಜಯಣ್ಣನು ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ (1557)¹ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಭ್ರಾಂತಿಮೂಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ದ್ವಾದಶಾಮಪ್ರೇಕ್ಷೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಪರಿಚ್ಛೇದ 12, ಪದ್ಯ 1448. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಗಳೂ ಕಂದಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯುವಾನು ಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಶರಣಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಏಕತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಅನ್ಯತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಸಂಸಾರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಲೋಕಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಅಶುಚತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಆಸ್ರವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಸಂವರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ನಿರ್ಜರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಧರ್ಮಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಬೋಧಿದುರ್ಲಭಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂಬ 12 ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳು ಅಥವಾ ಚಿಂತನೆಗಳು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವೈಷಭಜಿನನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ವೈಷಭಸೇನಾದಿಗೌತಮಗಣಧರರು, ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ, ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ವಾರ್ಷಕೀರ್ತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೇಂದ್ರವೃಂದಮಣಿಮಕುಟಕಿರಣರಂಜಿತಪಾದಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ವಭಗವದರ್ಹತ್ವರಮೇಶ್ವರಮುಖಕಮಲವಿನಿರ್ಗತ ದ್ವಾದಶಾಮಪ್ರೇಕ್ಷೆಯೋಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಧರ್ಮವನೊಲ್ಲದೆ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಹರಿವಾತ | ಕರ್ಮವಶದೊಳಮೃತವನು |
ನಿರ್ಮಲಸೌಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದೊಯದೆ | ದುರ್ಮತಿ ಕಾಲ್ದೊಳಿವಂತೆ ||
ಬಾಲಕನೆಂದು ಕೃಪೆಯ ಮಾಡಿ ಬಿಡನವ | ಮೇಲೆನಿಸುವ ಹಿರಿಯರನು |
ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂಬವನಲ್ಲ ಮನದಲ್ಲಿ | ಕಾಲನೆಂಬವ ಪಾತಕನು ||
ನಿನ್ನ ನಚ್ಚಿದ ದೇಹ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು | ನಿನ್ನ ಧನವ ತಿನ್ನುವರು |
ನಿನ್ನನಂತಕ ಬಂದೆಚ್ಚಿದೊಯ್ದ ವೇಳೆಯೋಳ್ | ಸುಣ್ಣನೆ ಕೆಲಕೆ ಸಾರುವರು ||
ಜೀವನು ಪೋಗೆ ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೆಣನೆಂದು | ಓವದೆ ಸುಡುವರು ಬೇಗ |
ತೀವಿದ ಗುಣವಿಲ್ಲದಿರೆ ನಡೆವೆಣನೆಂಬ | ರೀವಿಧ ನೋಡಿರೆ ದೇಹ ||

ಸುರಲೋಕಂಗಳ ಪೊಕ್ಕೊಡಂತಿರದೆ ತಾಂ ಪಾತಾಳಮಂ ಪೊಕ್ಕೊಡಂ |
 ಗಿರುದುರ್ಗಂಗಳ ಪೊಕ್ಕೊಡಂ ಶರಧಿಯಂ ಪಾಯ್ದಲ್ಲಿ ಪೊಕ್ಕಿದೊಡಂ ||
 ಭರದಿಂ ಪರ್ವತದಗ್ರದಲ್ಲಿ ಗುಹೆಯಂ ಪೊಕ್ಕಿದೊಡಂತೆಲ್ಲೆಯುಂ |
 ಶರಣೆಲ್ಲಂ ವೆಳಿತಾವ ರಾವು ನಿನಗಂ ಸದ್ವರ್ಮದುರ್ಗಂ ವಿನಾ ||

ಬೊಮ್ಮರಸ ಸು. 1450

ಈತನು ಸೌಂದರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. “ದಿವ್ಯಶಿವಕವೀಂದ್ರರ ಭೃತ್ಯನೆನಿಸ ಕರ್ಣಾಟಕವಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಡೆಂಕಣಿಕೋಟೆಪುರವರಾಧೀಶನಾದ ಗುಂಡಬೊಮ್ಮ, ಚೋಳನಾರಾಯಣ, ಚೋಳರ ಭೀಮ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳುಳ್ಳ ಕಾಮನೃಪಸಿರುಮಯಾಂಬಾಪುತ್ರನಾದ ಪರಮಮಾಹೇಶ್ವರ ವೈಶ್ಯಕುಲತೀಲಕ ಕವಿಕಮಲಭಾಸ್ಕರ ತಿಪ್ಪರಸನು ರಚಿಸಹೇಳಲು, ಚೊಕ್ಕದೇವಪಾರ್ಥನ ಮಗ ಗುಮ್ಮಾಪುರವರಾಧೀಶ ಚಿಕ್ಕವೀರಣಾರ್ಯನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ಅವನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ --

ಸೋಮಶಂಭು, ಮಗ “ಕಾಮಿಕಂ ಕಾರಣಂ ಸುಪ್ರಭೇದಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಾಮ ಸುಜ್ಞಾನಸಂತಾನಸುಖ್ಯಾಗಮಸೋಮದರ್ಥವೈಕ್ತಿಯಂ ಮಾಡಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರ ಪರಿಸುತಿರೆ ಪ್ರೇಮದಿಂದಪದೇಶವಿತ್ತ” ಸಕಲಾಗಮಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಶಿವಲಿಂಗಮಂಜಣ್ಣಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ; ಮಗ ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಣಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವಿಶ್ವೇಶಪೆದ್ದಣ್ಣ; ಮಗ ವಿಭೂತಿಯ ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ; ಮಗ ಶಿವಗುರುತ್ತಮ ಸೋಮನಾಥಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಅನಂತಪೆದ್ದಣ್ಣದೇಶಿಕೇಂದ್ರ; ಮಗ ವಾರಾಣಸಿಯ ಬಲ್ಲಣಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವೀರಶೈವೋದ್ಧರಣ ನಾಗಿದೇವಾರ್ಯ; ಮಗ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಮಧುವರಸಗುರುನಾಥ, ಮಗ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯ.

“ಹೃದಯದೊಳು ಭಾವಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು ವಿಶ್ವನಾಥಸದ್ಗುರುವು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನು ಕವಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಚೊಕ್ಕದೇವಪಾರ್ಥನು ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಲಕ್ಕಣ್ಣದಣ್ಣಾಯಕನಿಗೆ(1428)ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಸಮಕಾಲದವ

ನೆಂದು ಆ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೂ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ವೀರಶೈವಾವೃತ್ತಪುರಾಣದಿಂದಲೂ¹ ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಮಗ ಚಿಕ್ಕ ವೀರಣಾರ್ಯನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1450 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಇದೇ. ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನು ಶಿವಲಿಂಗಮಂಚಣ್ಣನಿಂದ (ಸು. 1160) 12 ನೆಯ ತಲೆಯವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಲೆಗೆ 25 ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಲೆಕ್ಕಮಾಡಿದರೆ ಕವಿಗೆ ನಾವು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಲವು ದೃಢೀಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಮಗನಾದ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನು² ಬರೆದಿರುವ ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರದಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1485 ಎಂದು ಹೊರಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವೂ ಬೊಮ್ಮರಸನಿಗೆ ನಾವು ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲವನ್ನೂ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರವಿ, ಬಾಣ, ಉದ್ಭಟದೇವ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಲುಹಣ, ಭೋಜ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳನ್ನೂ, ಹರೀಶ್ವರ, ಸೋಮನಾಥ ಈ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸೌಂದರಪುರಾಣ

ಇದು ನಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 19, ಪದ್ಯ 1205 ಇದರಲ್ಲಿ 63 ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಸೌಂದರೇಶ ಅಥವಾ ನಂಬಿಯಣ್ಣ ಎಂಬವನ ಚರಿತ್ರವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. “ಹರಿಹರೇಶ್ವರ ಸೋಮನಾಥ ಮೊದಲಾದ ಕವಿವರರು ವಿಸ್ತರಿಸಿದೀ ಸಂಬೃಣಾಂಕನ ಪುಣ್ಯಚರಿತೆಯನು ವರ್ಣಕದೊಳಾನು ಪೇಟಿ ಪೆಂ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಥಾಸಾರವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ:—

ಬಲವಂದು ಮತ್ತಗಜ ವಂದಿಸಿದುದಾವಂಗೆ |

ನೆಲೆಮೊಲೆಯೊಳಿದು ಶಂಕರನುಸಿದನಾವನೊಳು |

ಬಲುಹಿಂದೆ ಮೊಸಳೆ ನುಂಗಿದ ಶಿಶುವದಾವವನದೆಸೆಯಿಂದ ಮಗುಟ್ಟಿದಳಿಗೆ ||

ಸುಲಭನಾವವನಾನತಗ್ಗಾವನಿಂದಿಷ್ಟು |

ಫಲ ಜೇರಮಂಗಾದುದಾವವನ ಭಜಿಸಿ ನಿ |

ಮಗಳಶೈವನಭವಪುರಿಯಂ ಸಾದನಾ ಸೌಂದರೇಂದ್ರನಂ ಪೋಷಿಸ್ತೆನೊಲಿದು ||

1. ಕಾಂಡ 8, ಸಂಧಿ 8. 2 ಇವನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ

ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೀಲಕಂಠನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕಣ್ಣೆ ಚೆಲ್ವಾಗೆ ನಸುಬಿರಿದ ಚಾಚೆಯ ನನೆಯ |
 ತಣ್ಣಂಪನುಂಡು ತಣ್ಣನೆ ತಣೆದು ಕಡುಸೊಕ್ಕಿ |
 ನುಣ್ಣೊರಲಿನಿಂಚರಂ ಪೊಣಿಪೊಣ್ಣೆ ಸುಲಿವ ಮಹಿದುಂಬಿಯ ವಿಲಾಸದಂತೆ ||
 ಬಣ್ಣೊಸರಪೇಣಿದಿವ್ಯೂಮರದ ಪೊದಣಿ ಮೇ |
 ಗಣ್ಣೆ ನೆಗೆದಳದಳಿರ ಕರ್ಮ ಕಿ ಮೆಲ್ಲುಲಿದೋರ್ಪ |
 ಪೆಣ್ಣೊಗ್ಗಲೆಯ ಲೀಲೆಯಂತೆ ರಸಕರ್ಗೇ ನಲವೀವುದೀ ದಿವ್ಯಕಾವ್ಯಂ ||
 ಇಂಬುವಡೆದಿರಲಚ್ಚಗನ್ನಡದ ನುಡಿ ತದ್ಭ |
 ವಂ ಬಹಳದೇಶೀಯರಸಭಾವವರ್ಧಚಿ |
 ತ್ರಂ ಬಗೆಯ ಬಂದಿವಿಡಿವತಿಲಿತಪದಬಂಧ ಚದುರು ಬಿನ್ನಣೆ ಬೆಡಂಗು ||
 ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತಿರೆ ನಲವು ಮಿಗೆ ಕಾವ್ಯಮುಖ |
 ದಿಂ ಬಣ್ಣೆಸುವೆನು ಶಿವಶರಣರಾಹಾ ಎನಲು |
 ನಂಬಿಯನು ಮಹಿಮಾವಲಂಬಿಯನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಿಯಂಬಕಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಯ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ವಂಶವರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ತಿರುಚ್ಚಾನಸಂಬಂಧಿಯೆನಿಸಿ ಜಿನಮತವನತಿಗಳೆದು ಪರಮಶಿವಧರ್ಮಪಥವನು ತೋಳು ಜಗವ ವಾವ ನವೆ ಮಾಡಿದ ಪೆಣ್ಣುಖ, ಇವರನ್ನು ಹೊಗಳಿ, ಮಂಡಗೆಮಾದರಸನಿಂದ ಮಡಿವಳಮಾಚಿಯವರೆಗೆ ಪುರಾತನರನ್ನೂ ರೇವಣಾಸಿದ್ಧ, ಮರುಳಸಿದ್ಧ, ಏಕೋರಾಮ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಮಠಚತುಷ್ಟಯದ ಚರಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಮಹಾಮಹತ್ಯನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

1 ಮಂಚಗೆಮಾದರಸ, ಬಸವದಂಡಾಧೀಶ, ಕಲಿಕಾಮದೇವ, ಶಂಕರದಾಸಮಯ್ಯ, ಓಹಿಲದೇವ, ಕಣ್ಣಪ್ಪ, ಮಹದೇವಿ, ಮುಕ್ತಾಯಿ, ಸಾಮವೇದಿ, ಭೋಗಣ್ಣ, ಅಜಗಣ್ಣ, ಚೇರನಾಂಕ, ದೀಪದಕಲಿಯಾರ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಡಿವಾಳಮಾಚಿ,

ಕಳಮಕ್ಷೇತ್ರ

ಮಿಸುಪ ಬೆಳುದಿಂಗಳೆಂದೊಸರುತಿಹ ಶಶಿಕಾಂತ |
 ಎಸರದ್ಧ್ರವಾಂಬುವೇ ಕಾಲುನೆಗಳಾಗಿ ದೆಸೆ |
 ದೆಸೆಗೆ ಪರಿಯಲು ತೀಡುತಿರ್ಪ ಮಂದಾನಿಲನ ಸಂಚಾರದಿಂದಲುಗುವ ||
 ಕುಸುಮದ ಪರಾಗವೇ ಗೊಬ್ಬರಮದಾಗಿ ತವೆ |
 ಪಸುರೇಣಿ ಪಾಲ್ವಿಡಿದುವೆನಲು ಕಳಮಕ್ಷೇತ್ರ |
 ನೆನೆವುವಾದೇಶದೊಳು ಭೂಮಾತೆ ಧರಿಯಿಸಿದ ಪಸುವರಲು ತೊಡಿಗೆಯಂತೆ ||

ಅಲಿಕಲ್ಲು

ಕುಡಿಮಿಂಚೆನಿಪ್ಪ ನಜ್ಜಣಿ ಗಗನರಂಗದೊಳ್ |
 ಬೆಡಗುವಡೆವೊಲು ರಿಂಗಣಂಗುಣೆಯಲೆಂದು ಮು |
 ನೊಡರಿತದ ಪೂವಲಿಯೊ ನೀಲಾಭ್ರವೆನಿಸುವ ತಮಾಲವೃಕ್ಷದ ಪಜ್ಜೆಯ ||
 ಜಡಿಯೆ ಪವಮಾನನಿಳಿಗೊಕ್ಕ ಕುಸುಮಂಗಳೋ |
 ಕಡಲೊಳುದಕವ ಮೊಗೆವ ವೇಳೆಯೊಳು ಸಿಲುಕಿದೊ |
 ಳ್ವಿಡಿದ ಪೆರ್ಮುತ್ತುಗಣಿದುದೊ ನೀರದಾಘವೆನೆ ಕಡುಸೂಸಿತಾಲಿವರಲು ||

ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ಪರವೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ಎಳವಿದಿರ ಕೋಮಲತ್ವವನಾಂತು ನಳನಳಿಪ |
 ನಳಿಶೋಳು ರಂಜಿಸಿತು ಮುಣ್ಣೊಲೆಗಳಿಡಿಕಿಹಿದು |
 ಒಳಿದು ಸೆಳೆನಡುವಿಗೆ ಬಿಣ್ಣಾಯ್ತು ತನು ಕನಕಚಂಪಕದ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ||
 ಪೊಳಿದು ನಟುಗಂಪ ಬೀಹಿದುದಿಂದ್ರನೀಲಮಣಿ |
 ಯೊಳಗಣ ತಿರುಳ್ಗೆ ತೊಣಿಯಾದುವಾ ಕುರುಳ್ಳಳು |
 ಜ್ವಳಿಸಿದುವು ಕದಪು ಕಣ್ಣೊನೆ ಧವಳಕಾಂತಿಯಂ ಪಡೆದುದಂದಾ ಪರವೆಗೆ ||
 ತಳಿರಮೇಲಂಗಜನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯದಹಿಮೇ |
 ಲೆಳವಾಣಿಗಂಬವದಹಿಗ್ರದೊಳು ಗಿರಿಯ ತ |
 ಪ್ಪಲು ತಪ್ಪಲಗ್ರದೊಳು ಲತೆ ಲತೆಯಮೇಲೆ ಪೊಂಗೊಡಮದಹಿ ಕೆಲಬಲದೊಳು ||
 ಲಲಿತಚಂಪಕಮಾಲೆಯದಹಿಗ್ರದೊಳು ಶಂಖ |
 ಬಹುಕದಹಿಮೇಲೆ ರನ್ನದ ಮುಕುರವದಹಿಮೇ |
 ಲಳಿಕುಳ ಮಯೂರವಿವರಪುನೆನಲು ಪರವೆಯಾಕಾರ ಕಣ್ಣೆನೆದಿದುದು ||

ಬೆರಸಿ ಕಟ್ಟಾಸೆಯೊಡನೆಯ್ವಿ ದಾನಾರ್ಥಿಯಾ |
 ಗೆಣಗಿದ ಸದಾಳಿಗಳ ತೆವರಿ ನಿನ್ನಾರತೆಯ |
 ಧರಿಸಿ ಪುಷ್ಟಿತಲತೆಯೊಳೊಂದಿ ನಲವಿಂ ಪಲ್ಲವಗ್ರಾಹಿಯಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುವ ||
 ಕರಿಗಿರಿಗಳಿಗಳಿಗಳೆಂತು ಸರಿಯೆನಿಪುವೀ |
 ಪರವೆನಾಚಿಯ ಮಂದಗತಿಗೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಾಪೀ |
 ವರಸಯೋಧರಕೆ ನುಣ್ಣುರುಳಿಗೆ ಮಧುರೋಕ್ತಿಗಳೆಂಬವೋಲೆಸೆದಳು ||

ಚತುರಾಸ್ಯ ಬೊಮ್ಮರಸ . ಸು. 1450

ಈತನು ಚತುರಾಸ್ಯ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ಚತುರಾನನ, ಚತುರಾಸ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಗಗನಾನ್ವಯತೀಲಕನಾದ ಹಂಪರಸನ ಮಗ ತಿಪ್ಪರಸನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಇಪ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಚತುರಾಸ್ಯನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ “ಸಂತ ಸದಿನಚ್ಚಿದಂ ಕವಿ | ಚಿಂತಾಮಣಿಯೆನಿಪ ಸರಸಕವಿ ತಿಪ್ಪರಸಂ” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಈ ತಿಪ್ಪರಸನೂ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಸೌಂದರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಬೊಮ್ಮರಸನೂ (ಸು. 1450) ಒಬ್ಬ ತಿಪ್ಪರಸನ ಇಪ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ತಿಪ್ಪರಸನು ವೈಶ್ಯಕುಲತೀಲಕನಾದ ಕಾಮನೃಪನ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಆ ಬೊಮ್ಮರಸನಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1450 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚತುರಾಸ್ಯನಿಘಂಟು.

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಪದ್ಯ 130; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಚತುರಾಸ್ಯ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರೊಳಗೆ “ಉನಿರ್ವೆಂ ದೇಸಿ ತದ್ಭವಂ ತತ್ಸ ಮಮಂ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಪಂಪೆಯಾಳ್ದನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ:

ಜಗುನೆಯೆ ಯಮುನೆ ದುಕೂಲಮೆ|ದುಗುಲಂ ವೀಟಿಕೆಯೆ ವೀಳಿಯಂ ಪೇಟಿಕೆ ಪೇ|
ಳಿಗೆ ತಾರಗೆ ತಾರಕೆಯಂ | ದುಗೆಯಂದುಕೆ ತದ್ಭವಂಗಳೆವು ಚತುರಾಸ್ಯ ||
ಎಲರುಣಿಯೆನೆ ಭುಜಗಂ ನೆಲ | ಕಲನೆಂದೆನೆ ಲೋಭಿ ಕಾವನೆನೆ ಕಾಮಂ ಕಾ |
ದಲನೆಂದೆನೆ ನಲ್ಲಂ ನಾ | ಣಿಯೆನಲಭಿಮಾನಹೀನನೆಲೆ ಚತುರಾಸ್ಯ ||

ವರಂಜ್ಯೋತಿಯತಿ ಸು. 1450

ಇವನು ಅನುಭವಮುಕುರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಈತನು ಸ್ವಾರ್ಥ
ಕವಿ; ವಿದ್ಯಾಶ್ರಮನ ಶಿಷ್ಯನು; ಸುಮಾರು 1450 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು
ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅನುಭವಮುಕುರ

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ16, ಸೂತ್ರ 102, ತ್ರಿಪದಿ 995.
ಅದ್ವೈತವೇದಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ
ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಲಾನ್ಯಾನ್ವಯಪ್ರವರ್ತಕ ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಸಕಲ
ಯೋಗೀಂದ್ರಚ್ಯಂದವಂದ್ಯವಾದಾರವಿಂದ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಶ್ರಮಪಾದಕಮಲಿನೀರಾಜಹಂಸ
ಶ್ರೀವರಂಜ್ಯೋತಿಯತಿವಿಚಿತಮಪ್ಯ ಅನುಭವಮುಕುರದೋಃ.

ಕಲ್ಲರಸ. ಸು. 1450

ಈತನು ಜನವತ್ಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ
ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. “ಧಾತ್ರೀಶದೇವನೃಪಪುತ್ರ ಮೂರುರಾಯರಗಂಡ
ವೈರಿನೃಪಗಜಗಂಡಭೀರುಂಡನಾದ ಯದುವಂಶವನಧಿವಿಧು” ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
ನೃಪಾಲನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಜನವತ್ಸವನ್ನು ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಕನ್ನಡ
ದಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಧರಾ |ವಲ್ಲಭನೊಸೆದು ತನ್ನ |ನಲ್ಲಳಿಹಿವಂತೊರೆದ ಜನವತ್ಸಮಂ|
ಸ್ಥಲಿತವಾಣಿ ಕವಿ | ಕಲ್ಲರಸನಿಹಿವವರ|ಮೆಲ್ಲ ದೇಯನಿಂಬುಗೊಳ್ಳಂತೆ ಬರೆದಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು 1446 ರಿಂದ 1467ರ ವರೆಗೆ ಅಳಿದ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1450 ಆಗಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಜನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜನವತ್ಸ್ಯ

ಇದು ಭೋಗಶರಕುಸುಮಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 12. ಇದಕ್ಕೆ ಮದನತಿಲಕ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನವಿಜಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಇದನ್ನು ಮೊದಲು “ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೈವಾಲ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರದ ನೆಲೆಯನುಹು” ಎಂದು ಹೆಂಡತಿ ಕೇಳಲು ದೊರೆ ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸರ್ಯನ ಮುಂತಾದವರ ಮತವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡುತೆ | ನುಡಿಸುಡಿಗೆ ತಲೆದೂಗು |

ತಡೆಯಿಡೆಗೆ ಹೋ ಲೇಸು ಲೇಸೆನುತ್ತೆ |

ಒಡನೊಡನೆ ರೋಮಾಂಜ | ಮಡರೆ ಮೈಯೊಳ ಕೇಳ್ವ |

ರೊಡಲೊಳೀಕೃತಿರತ್ನ ಮೆಸೆವುದಬಲೆ ||

ಪದಿನೋಪರಿಯೊಲೈ | ಯುದಯಸ್ಥಲಂ ಸೌಖ್ಯ |

ದುಃಖಯಹಿವನ ಗೊತ್ತು ಕಳೆಯಾರನೆ |

ಮುದದ ನೆಲೆವೀಡು ಭಾ | ವದ ಸುಗ್ಗಿಯಪ್ಪದೆಲೆ |

ಸುದತಿಯಾಂ ಪೇಟ್ಟ ಜನವತ್ಸ್ಯಮಿಳಿಗೆ ||

ಬಿನ್ನಣದ ನೆಲೆವೀಡು|ಕನ್ನಡದ ಪುಟ್ಟುಗಣಿ|ಚನ್ನ ಚೆನ್ನೆಯರಚ್ಚ ವೆರ್ಚುವಿಕ್ಕೆ|

ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪುರುಷರಿಗಿತಮನಂಬರಹಮುಖಿಯರ ತೆಹನನಿರದವರ ಸಂಭೋಗಸರ್ವಸ್ವವ | ಪರಿಯ ಜಾತಿಸಂ | ಕರಭೇದಮೆಂಬಿವಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿಷ್ಣು, ದುರ್ಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಸ್ವಗುರು ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ್ಳಿ ಪೂರ್ವಮಪ್ಪುದಹಿಂದೆ | ಸರ್ವಾಶ್ರಮಾಧಾರವಪ್ಪ ಕತದಿಂ |
ಉರ್ವಿಯೊಳ್ ಮನುಜರ್ಗ | ಸರ್ವಸೌಖ್ಯವನೀವ | ಗುರ್ವಿನಿಂದೆಸೆವುದು ಗೃಹ
ಸ್ಥಾಶ್ರಮಂ ||

ತೃಣದ ಕೊನೆಯ ಜಲ | ಕಣವೆನಿವುದು ವೆಂ | ರಣಿಸಿದ ಜವ್ವನವದೊಳಗೆ |
ಎಣಿಸದೆ ಕಮ್ಮಂ | ಗಣಿ ಕುಣಿಸಿದವೊಲ | ಕುಣಿಯದವನೆ ಕುಹಿಯೆನಿಸು ವನು ||
ಸುದತಿಯರಿಂಗಿತ | ಎದು ಗುಣವಿದು ಬಗೆ | ಯಿದು ಸಾಜವಿದನುವಿದು ಜೇಷ್ಠ |
ಇದು ಜಾತಿಯಿದೊಂ | ದಿದ ಧರ್ಮವಿದೆಂ | ಬುದನಹಿಯದೆ ಬೆರಸುವನಧಮ ||
ಜಾತಿಯನಹಿಯದೆ | ಸೋತುದನಹಿಯದೆ | ರೀತಿಯನಹಿಯದೆ ಸೊಬಗೆಯರ |
ಪ್ರೀತಿಯನಹಿಯದೆ | ಭೀತಿಯನಹಿಯದೆ | ಕೂರ್ತವನೇ ಕುಹಿಯಬ್ಬ ಮುಖೀ ||
ತರುಣಿ ಮನೋಜನ | ಕರಣಿ ಕಲೆಯ ಪು | ಸ್ಮರಣಿ ವಿಶಾಸದ ಸರಣಿ ಮಿಗೆ |
ಪುರುಷಹಿಯದ ಬಾ | ಹಿರನೊಳಗಿರಲದು | ಮರುಳನ ಕೈಮಾಣಿಕದಂತೆ ||

ನಾರಾಯಣಕವಿ ಸು. 1450

ಈತನು ಭಾಗವತಸಂಹಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಯೋಗಿ, ಶಿಷ್ಯ ಆತ್ಮಾರಾಮಯೋಗಿ, ಶಿಷ್ಯ ನರಸಿಂಹ, ಶಿಷ್ಯ ನಾರಾಯಣಕವಿ. ರಾಮಚಂದ್ರಚರಣಾರವಿಂದ ಮಕರಂದಾಸ್ವಾದಿತಭ್ರಮರವರ, ಹರಿದಾಸೋತ್ತಮ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಹೇಳುವ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಯೋಗಿ 1386 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1450 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾಗವತಸಂಹಿತಾರ್ಥ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಭಾಗವತಮಹಾಪುರಾಣದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 4 ಸ್ಕಂಧಗಳ ಮಾತ್ರ ಇವೆ.

ವಿದ್ಯಾನಂದ. 1455

ಈತನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂಬ ಸ್ವರಚಿತಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಬ್ರಹ್ಮಸೂರಿಯ ಅಥವಾ ಬೊಮ್ಮರಸೋವಾಧ್ಯಾಯನ ಮಗನು. ಅಕಲಂಕ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, ವಿದ್ಯಾನಂದ ಇವರುಗಳನ್ನು ತನಗೆ ವ್ರತಗುರುವಿದ್ಯಾಗುರುತ್ರಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ಗುರು ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಪಾಲಿಸಿದನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮೂಲದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಜಿನಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಈ ವಿಜಯಜಿನನು ಕನಕಗಿರಿಯೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವುಳ್ಳ ಮಲೆಯೂರ ದೇವರು. ಕವಿ ಅವ್ರಾಂತದವನಾಗಿರಬಹುದು. ಯುವಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1455 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂದಗಳೂ ವೃತ್ತಗಳೂ ಉದಾಹೃತವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥಾಂತರದಿಂದ ಅನುವಾದಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ; ಇವು ಕವಿಕೃತವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸತ್ಪುರುಷರು

ಎನಿತೆನಿತು ದೋಷತತಿಯೊಳ | ವನಿತಂ ಪ್ರಕಟಿಸದೆ ಸುಗುಣಮೊಂದನೆ ಕೊಳ್ಳಾವ್ವ |
ಮನುಜನೆ ಧಾರ್ಮಿಕನುತ್ತಮ | ನನೂನಗುಣಮಣಿಕರಂಡಹೃದಯಂ ಸದಯಂ ||
ಇನಿತೆಲ್ಲಂ ಪುಣ್ಯದ ಫಲ | ಮನಿತಂ ಸತ್ಪಾತ್ರತತಿಗೆ ದಣಿಯಿಸಿ ತನಗೊಂ |
ದಿನಿಸನೆ ಸೇವಿಸ ಮನುಜನ | ಘನಪುಣ್ಯವ್ರಜದ ಬೆಳೆಯ ಕಡೆಗಾಣ್ಣವರಾರ್ ||

ಕರ್ಮ

ಸಿರಿವಂತರಡಿಯೊಳಿರಿಸುವ | ಪಿರಿದುಂ ದುರ್ದೀನಸೇನಮಂ ನುಡಿಯಿಸುವಾ |
ದರಿಸದೆ ನಿರ್ದಾಟಿಸೆ ಪ | ಲ್ಲಿರಿಯಿಸುವಾ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಸು ಜೀವಾ ||

ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ

ಮಕ್ಕಳನೋದಲಿಟ್ಟು ಬಿಡದೋದಿಸುವರ್ಗೆ ಮನೀಷಿತಾರ್ಥಮಂ |
ದೊಕ್ಕನೆ ಕೊಟ್ಟು ಮನ್ನಿಸದೆ ಬೇಡಿದೊಡೀಯದೆ ವಂಚನೋಕ್ತಿಯಿಂ ||
ಕಕ್ಕಸಮಾಗಿ ಕಾಲಮನೆ ನೂಂಕಿ ಕುಡಲ್ ಮನಮಿಲ್ಲದಿದರಾ |
ಮಕ್ಕಳ ಬುದ್ಧಿ ಕೆಟ್ಟು ಜಡರಪ್ಪರವರ್ಗ್ಗಲುಮುತ್ತರೋತ್ತರಂ ||

ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯ. ಸು 1470

ಈತನು ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನ (ಸು. 1485) ಗುರು. ಇವನನ್ನು ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಪ್ರವೀಣನೆಂದೂ ಶಿವಾಗಮಬೋಧಕನೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ - -

ಮಿನುಪ ಕರ್ಣಾಟಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರದಿಂ |

ಕನದಮಲಮಾದ ಸವಿಸುಡಿಪಸರದೇಸಕದಿಂ |

ಜನವಿತಾನದ ಕಿವಿಗೆ ಮಾಣಿಕೈಖಚಿತನೂತಾ ಭರಣಮಂ ರಚಿಸುತೆ ||

ಮನಸಿಜಾಂತಕನಾಗಮಂಗಳಂ ಭಕ್ತಗೇ |

ಮನಮೊಸದು ಜೋಧಿಸುತ್ತನಗಿಸದ್ವಿದ್ಯೆಯಂ |

ವಿನಯದಿಂದಿತ್ತ ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯಂಗೆ ವಂದಿವೆಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದೆ ||

ಈತನು ಕವಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸು. 1470

ಈತನು ಷಟ್ಕಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನು ಹರದನಹಳ್ಳಿ ಗೋಸಲಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು. ಕಗ್ಗರೆಯ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿರುವ ನಾಗಿಣೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ತೋಂಟದೊಳಗೆ ಬಹಳಕಾಲ ಶಿವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ “ತೋಂಟದ” ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ರೂಢಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಇವನು ಕುಣಿಗಲಿಗೆ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಎಡೆಯೂರಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಈತನ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರವೆಂಬ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನವು ಈಗ ಲೂ ಇದೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಗುರು. ಈತನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಈತನು “ನಿರಂಜನಗಣೇಶ್ವರನ ಅಪರಾವತಾರ” ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ

ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನವಿದೆ.¹ ಇದರಲ್ಲಿ ಈತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ಈತನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಈತನಿಗೋಸ್ಕರ ಕೆಲರು ಭಕ್ತರು ಎಡೆಯೂರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲ್ಲುಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯು ತ್ತೇವೆ—

ಇಂತಪ್ಪ ಅನಾದಿಜಂಗಮವೇ ಜಗದ್ಧಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಜರಿಸಿದ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದಡೆ-
ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಸ್ವರೂಪನುಂ, ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗಿ ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನಿ ಸರ್ವಾಚಾರಸಂಪನ್ನ
ಪಾದೋದಕಪ್ರಸಾದಪ್ರತಿಷ್ಠಾಚಾರ್ಯನುಂ, ಅಷ್ಟಾವರಣಾಲಂಕರಣ ದ್ವೈತಾದ್ವೈತತಿ
ಮಿರಮಾರ್ತಾಂಡನುಂ, ಇಂತಪ್ಪ ದಿವ್ಯಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಂಗೆ ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾ
ನೋದಯವಾಗಿ ಸಂಸಾರಹೇಯಮಂ ಮಾಡಿ ಶರಣುಹೊಕ್ಕ ಶಿಷ್ಯಜನಗಳ ನಾಮಪರಿಕ್ರ
ಮಂಗಳೆಂತೆಂದಡೆ—ಸಪ್ತದೇವರು, ಉಪ್ಪಿನಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ವಾಮಿ ಸಿದ್ಧದೇವರು, ನಂಜದೇವ
ರು, ಬೋಳಬಸವರಾಜದೇವರು, ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇವರು, ಪಟಣದೇವರು,
ರೇವಣಸಿದ್ಧದೇವರು, ಸೀಲವಂತದೇವರು, ಚಿಟ್ಟಿಗದೇವರು ಇಂತೆ ಇವರು ಮುಖ್ಯವಾದ
ಭಕ್ತಮಾಹೇಶ್ವರಗೈ ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧಸಮರಸೈಕಾರ್ಥಮಂ ಬೋ
ಧಿಸಿ ಮುಕ್ತರಂ ಮಾಡಿ ಪಟ್ಟಲೈಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ
ಯಾಗಿ ಎಡೆಯೂರಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮರದಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗಸಮಾಧಿಸನ್ನದ್ಧರಾ
ದರು. ತೋಂಟದಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಪದ್ಮಾರಾಧಕರಾದ ದಾನಿನಾಸನಿವಾಸಿಗಳಾದ
ಜೆನ್ನರಾಯಒಡೆಯರು ಜೆನ್ನರಾಯಒಡೆಯರ ಮಕ್ಕಳು ಲಿಂಗಪ್ಪಒಡೆಯರು ಲಿಂಗಪ್ಪ
ಒಡೆಯರ ಮಕ್ಕಳು ಪಾದೋದಕಪ್ರಸಾದಸಂಪನ್ನರಾದ ಜೆನ್ನವೀರಪ್ಪಒಡೆಯರು
ಜೆನ್ನವೀರಪ್ಪಒಡೆಯರ ಸತಿ ಪರ್ವತಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತೋಂಟದ
ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಲ್ಲುಮಠವ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಚಿಟ್ಟಿಗದೇವರಿಗೆ ಪದಾರ್ಥಮಂ ಕೊಟ್ಟು ನಮ
ಸ್ಕಾರಮಂ ಮಾಡಲಾಗಿ ಭಕ್ತಿಪದಾರ್ಥಮಂ ಕೈಕೊಂಡು ಎಡೆಯೂರಿಗೆ ಬಿಜಯಂ
ಗೆಯ್ದು ತೋಂಟದಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಲ್ಲುಮಠವನು ಎಂಟು ಜಡೆಯ ಬಗೆಯ ಹಿರಿಯರು ಚಿಟ್ಟಿ
ಗದೇವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ (1467-1478)
ಕಾಲದಲ್ಲಿಂದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತನ (1584) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಿಂದ²

1. Kunigal 49 2. ಸಂಧಿ 63, ಪದ್ಯಗಳು 39-40.

ಉಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1470 ಆಗಬಹುದು. ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಈಶಂ ನಿರಂಜನಗಣೇಶನೊಡನೆ ||

ವರಗಣೇಶ್ವರರನೇಬಿಡ್ನ ವರಂ ಕೊಡಿಕೊಂ | ಡಿರನೆ ಭೂಮಿಯೊಳುದಿಸಿ ಜಂಗಮ
ಸ್ಥಲವಾಂತು |

ಪರಮಷಟ್ಪಥವನುದ್ಧರಿಸೆಂದು ಕಳುಹಲವರೊಡಗೂಡಿ ಭೂವಿಗಿಟಿಯದು ||

ಪರಮಗೋಸಲಚೆನ್ನ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಹಸ್ತ | ಸರಸಿರುಹದಿಂವಾ ನಿರಂಜನಗಣೇಶ್ವರಂ |
ಹರುಷದೊಡೊಗೆದು ಸಿದ್ಧೀಶನಾಮವನಾಂತು ಕಗ್ಗಿರೆಯ ತೋಂಟಕ್ಕೈದಿ ||

ಇರೆ ನಂಬಿಯಣ್ಣನೆಂಬಾತನತಿಭಕ್ತಿಯಿಂ | ಶರಣೆಂದು ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಿನ್ನ ವಿಸಿಕೊಂಡೀಗ |
ತಿರುಗಿ ಬಂದಾನೆ ಕರಕೊಂಡು ಪೋದವನೆಂದು ಕಗ್ಗಿರೆಗೆ ಪೋಗಲಾಗ ||

ಜಗದಿಂದೂರೊಡೆದುಪೋಗಿ ಕೆಲದಿವಸಕ್ಕೆ | ಮಗುಟಿ ಬಪ್ಪನ್ನೆಗಂ ತೋಂಟದೊ
ಳಗೇನುವಂ |

ಬಗೆಯದೆ ಶಿವಧ್ಯಾನದಿಂದೆ ಪರವಶವನ್ನೆದಿರೆ ಗೆದಲೆ ಹುತ್ತವಿಕ್ಕೆ ||

ಜಗವೆಲ್ಲವತಿಚೋದ್ಯದಿಂ ನೋಡಿ ಹುತ್ತಮಂ ಬಗಿಮ ಕಂಡಾಗ ತೋಂಟದ

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನೆಂ |

ಬಗಣಿತಮಹಾಪುರುಷನೆಂದು ಪೂಜಿಸುವರೆಲೆ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ ಕೇಳು ||

ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯನ (ಸು. 1560) ಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಈತನ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಹೆಸರುಗಳಜತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಹೆಸರುಗಳುಹೇಳಿವೆ.¹

I ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ—ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಕಂಬಳಿಯದೇವ, ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ್ವರ, ಚೆನ್ನದೇವ, ದೊಡ್ಡಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಕಂಕಣವದೇವ, ಲಂಬಕಣ್ಣದದೇವ, ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಎಡತೊರೆಯ ಗುರುಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೋಡೆಯ, ಘನಲಿಂಗದೇವ, ಚಿಕ್ಕಮಲ್ಲೇಶ, ಮರುಳಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಸುರಿಗಿಯೂರ, ಶಾಂತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ, ಬೆಡಗಿನಪರ್ಮತೇಶ್ವರ, ಪಟ್ಟಣದದೇವ, ಜಿಗುನಿಯಮರುಳದೇವ, ಮಳೆಯದೇವ, ಬತ್ತಲೆಯದೇವ, ಸಂಪಗೆಯ ರಾಜವಟ್ಟದೇವ, ಸಪ್ತೆಯಾರ್ಯ, ಉಪ್ಪಿನಹಳೆಯಾರ್ಯ, ಕೀಲವಂತಾರ್ಯ, ಕೊಡಗಿಯಹಳ್ಳಿಯಾರ್ಯ, ಜೋಲಿಯಬಸವೇಶ್ವರ, ರಾಜವಟ್ಟಕೋರಿಯ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರ, ಹಿರಣ್ಯಾರ್ಯ, ಶಿವಪೂಜೆಯಾರ್ಯ, ಅಥವಾ ಬೋಳಬಸವೇಶ, ಕಿತ್ತಾವರದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ್ವರ. ಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪುರಾಣ—ಪಟ್ಟಣದದೇವ, ಬೋಳಬಸವ, ಸಪ್ತೆಯಯತಿ, ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ, ಘಟ್ಟಸಿದ್ಧಯ್ಯ, ಉಪ್ಪಿನಹಳ್ಳಿಯಯ್ಯ, ರಾಚೋಟಿಯದೇವ, ಚಿಟ್ಟಗಯತೀಶ್ವರ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಕಟ್ಟೆಯಪುರದ ನಂಜದೇವ, ಘನಲಿಂಗದೇವ, ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ, ಕೀಲವಂತೇಶ್ವರ, ಹುಚ್ಚುಪರ್ವತದೇವ, ಕಂಕಣದದೇವ, ದೊಡ್ಡಸಿದ್ಧಯ್ಯ.

ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯನ ಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪುರಾಣ, ಶಾಂ ತೇಶನ (1561) ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಈತನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯ ವೀರಶೈವಕವಿಗಳೆಲ್ಲ ಈತನನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಷಟ್ಸ್ಥಿಲಜ್ಞಾನಸಾರಾವೃತ.

ಇದು ವಚನರೂಪವಾಗಿದೆ; ವಚನ 701, ವೃತ್ತ 7, ಪ್ರತಿವಚನವೂ 'ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪ್ರಭುವೆ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್ಸ್ಥಿಲದ ವಿಚಾರವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

(1) ಉದಯಕಾಲದೊಳಿದ್ದು ಹೂಪತ್ರಗಳ ಕೊಯ್ಯೆಂದು ಹೊಣಿ ಉಸಚಾರ ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲ ಬಹಿಯ ಭಾವದ ಬಟಲಿಕೆ ನೋಡಾ. ಅಹಿಲದೆ ಬಹಿಲದೆ ಆಯಾ ಸಬಡದೆ ಒಳಗಣ ಜ್ಯೋತಿಯ ಬೆಳಗಿನ ಕಳೆಯ ಕಮಲವ ವೂಜಿಸಬಲ್ಲ ಶರಣಿಗೆ ಬೆಳಗಾಗಿ ಎದ್ದು ವೂಜಿಸೆನೆಂಬ ಕಳವಳವೇನು ಹೇಣಾ ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೀಶ್ವರ ಪ್ರಭುವೇ.

(2) ನಿತ್ಯತ್ವಪ್ತಂಗೆ ಹಸಿವಿನ ಭಯವುಂಟೆ? ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನದ ಭಯವುಂಟೆ? ವಾತಸತ್ತಿಶ್ಲೇಷ್ಮ ನಷ್ಟವಾದಾತಂಗೆ ತಾಪತ್ರಯಾದಿಗಳ ಭಯವುಂಟೆ? ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳಾತನು ಜಂದ್ರಸೂರ್ಯಾದಿಗಳನಾಶ್ರಯಿಸುವನೆ? ನಿಜದಿಂದ ತನ್ನ ತಾನೊಂದು ತಾನೇ ತಾನಾದಾತನು ಮಾಯೆಯ ಗಜಬಜೆಯ ಹುಸಿಗೆ ಬೆದಲು ವನೆ ಮಹಾಶರಣನು? ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪ್ರಭುವೇ.

(3) ತಾನೊಬ್ಬನು ಕೊಲುವರು ಹಲಬರು. ಹಲವು ದಿಕ್ಕಿನ ಕಿಚ್ಚೆದ್ದು ಸುಡುವಲ್ಲಿ ನೆಲನ ಮಣಿಹೊಗಳು ಜಲಮಯವಾಯಿತ್ತು ನೋಡಾ. ಜಲದೊಳಗಾ ಣುವನ ಜಲಂಧರರಕ್ಕನ ಭಕ್ತಿಸುತ್ತಿರಲು ಅಕಟಕಟಾ ಶಿವನೆ ಎನಲು ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ತೆಣಿದನು; ರಕ್ಕನ ಸೊಕ್ಕು ಮುಣಿಯಿತ್ತು, ಕೊಲುವರು ಹಲಬರು ನೆಲನ ಬಿಟ್ಟೋಡಿದರು, ಹಲವು ದಿಕ್ಕಿನ ಕಿಚ್ಚು ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು, ನೆಲ ಕರಗಿತ್ತು, ಜಲವಹಿತಿತ್ತು, ಜಲಧಿಯ ಸಾಗರವ ದಾಂಟಿ ಅಮೃತಸಾಗರವ ಬೆರಸಿ ಅನುಪಮಸುಖಿಯಾನಯ್ಯ ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪ್ರಭುವೇ.

ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣ್ಣ. ಸು. 1475

ಇವನು ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ, ವಾತುಲತಂತ್ರಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನವನ್ನೂ (1513) ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣವನ್ನೂ (1530) ಬರೆದ ಬಸವಪುರಾಣದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಪಿತಾಮಹನು. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಗುಬ್ಬಿ. ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇವನ ಪರಂಪರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ.—ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ; ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಶೂಲವೇರಿದ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಗುರುಭಕ್ತ, ಇವನ ಮಗ ದೇಶಿಕಪಟ್ಟವರ್ಧನನಾದ ಸೌಂದರ್ಯಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತ; ಇವನ ಮಗ ನಾಗನಾಥಾರ್ಯ; ಇವನ ಮಗ ಅಮರಗುಂಡಾರ್ಯ; ಇವನ ವಂಶೋದ್ಭೂತ ಕವಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣ. ಕವಿ ಹರಶರಣರಣುಗ, ಹರಶರಣರ ಕಾರುಣದಶಿಖ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಶಾಂತೇಶನ (1561) ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣದಿಂದ ಈತನು ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1475 ಆಗಬಹುದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ

ಇದು ವಚನಗ್ರಂಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಗಣಭಾಷಿತರತ್ನಮಾಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅಂಗಸ್ಥಲ 44, ಅಂಗಸ್ಥಲ 57 ಈ 101 ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರು ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಾದಿಸದ್ಧಕ್ತಮಹಿಮಾಂತವಾದ 101 ಸ್ಥಲಗಳಂದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವೇದಾಗಮಪುರಾಣೀತಿಹಾಸಾದಿಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ ಪುರಾತನರ ಕನ್ನಡವಚನಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಗಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಂಥ 237, ವಚನ 227, ಅಂಗಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಂಥ 246, ವಚನ 264. ಒಟ್ಟು ಗ್ರಂಥವಚನಗಳು 974 ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಪರಮವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತತತ್ವಜ್ಞಾನ, ಇದು ವೀರಶೈವಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ, ಇದು ದಿವ್ಯವೇದಾಂತತೀರೋಮಣಿ, ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರಮುಖ್ಯಮುಖದರ್ಪಣ, ಇದು ಮಹಾಜ್ಞಾನಪ್ರವರ್ಧನಪರಮಾನುಭಾವಸಂಬೋಧಿ, ಇದು ಸರ್ವಾ

ಚಾರಸಂಪನ್ನರ ಸಮಾರೂಢವಂಗ್ರಹ, ಇದು ಪರಮರಾಜಯೋಗಸಾಧ್ಯಸನ್ನಿಧಾನ, ಇದು ರಸಾನ್ಯತಪ್ರಸನ್ನಪ್ರಸಾದ, ಇದು ಅಚ್ಛಾನತಿಮಿರಾಂಜನವಪ್ಪ ಮಹಾಪ್ರಸಂಗ. ಬಸವರಾಜದೇವರು, ಚೆನ್ನಬಸವದೇವರು, ಪ್ರಭುದೇವರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮಹಾಗಣಂಗಳು ನೂತನೊಂದಿಹಲ್ಲಿ ನಡೆದು ನುಡಿದ ವಚನಗಳು ಸ್ಥಲಭಿನ್ನವಾಗಿ ದೋಡೆ ಚಂದವಲ್ಲೆಂದು ಕಂಠಮಾಲೆಯ ಕೋದು ಹಣಿಗೆಯೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿದನು ನಿಮ್ಮ ಕಾರುಣ್ಯದ ಶಿಶು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣಗಳು, ಶಿವಗಣಂಗಳ ಶಿವಾನುಭಾವಸ್ತೋತ್ರಮಂ ಮಾಡಿ ಶಿವಗಣಂಗಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಲದರ್ಪಣಮೆನೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು.

ಇದು ಶ್ರೀಮದನಿರ್ವಾಚ್ಯಸ್ವರೂಪನಪ್ಪ ಪರಶಿವನ ಸಾಕಾರಸ್ವರೂಪರಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತಮಹಾಗಣಂಗಳ ಪರಮಕಲ್ಯಾಣಪುರದೊಳೆ ವಿರಚಿಸಿ ಹರಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಮಂ ಸ್ಥಲವಿಟ್ಟು ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳಂ ವಂಗುರುನಾಧನಾಜ್ಞೆಯಿಂ ಧರೆಯ ನೂತನಗಣಂಗಳೊಳೆಯೊಡೆದನು ಭಾವಾನಂದಸುಖಾಂಭೋರಾಶಿಪರಮಷಟ್ಸ್ಥಲಮಾರ್ಗದ ಕರುವನು ಪರಮಲಿಂಗಾಂಗಸಂಪಂಧದ ಸಿರಿ ಹರನೊಳಿರವೊಂದಿವು ದರ್ಶಕ ಪರಮಚಾರಿತ್ರವೆನಿಸುವ ಭಾಷ್ಯರತ್ನ ಮಾಲೆಯಂ ವರವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಾಗಮೇತಿಹಾಸಾದಿನಾ ನಾಥಮುಕಾಶಸ್ತೋತ್ರಗ್ರಂಥಂಗಳೆಂ ಆದ್ಯರ ವಚನಂಗಳೆಂ ನೂತನೊಂದುಸ್ಥಲ¹ ಮಾಗೆ ಸೇರಿಸಿದಂ ಹರಶರಣರಣುಗಂ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣಗಳೆ.

I ಪತಿಯೊಂದಕ್ಕೊ ಸ್ಥಲ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಓದಬೇಕು

ಅಂಗಸ್ಥಲ 44 (1) ಅನುಭವ (2) ಕರಣಸಂಗವಿಯೋಗಾವಸ್ಥಾ (3) ಕರೀರನಿರಸನ (4) ಮನೋನಿರಸನ (5) ಇಂದ್ರಿಯನಿರಸನ (6) ಸಂಸಾರನಿರಸನ (7) ಸಂಸಾರವ್ಯಾಪ್ತಿನಿರಸನ (8) ನಿದ್ರಾನಿರಸನ (9) ಆಶಾನಿರಸನ (10) ದ್ವಂದ್ವಕರ್ಮನಿರಸನ (11) ತ್ರಿಬಂಧನಿರಸನ (12) ಮಾಯಾನಿಲಾಸನಿಧಿ (13) ಜರಣಭಯ (14) ಜ್ಞಾನಪರಾಮರಿಕೆಯ (15) ಕಿವಕಾರಾಣ್ಯಾಹ್ವಾನ (16) ದೈವ್ಯನಪ್ಪ (17) ಮೈರಾಗ್ಯ (18) ಆನರ್ಥಜೀವಿತನಿರಸನ (19) ಅನ್ಯದೈವನಿರಸನ (20) ಅನ್ಯದೇವತಾಭಜನನಿರಸನ (21) ಕಿವಲಿಂಗಾಚಾರನಪ್ರತಿಷ್ಠಾ (22) ವಾಗದ್ವೈತನಿರಸನ (23) ಕೂನ್ಯ (24) ಸ್ವಯಂಭುಲಿಂಗಉಮಾಪತಿ (25) ವಿಶ್ವೋತ್ಪತ್ತಿ (26) ದೇಹದೇಹಿಗಳುತ್ಪತ್ತಿ (27) ಅಪ್ಪಮೂರ್ತಿನಿರಸನ (28) ಸರ್ವಗತನಿರಸನ (29) ವಿದ್ಯಾವಾದನಿರಸನ (30) ಕರ್ಮವಾದನಿರಸನ (31) ಕರ್ಮಯೋಗನಿರಸನ (32) ಉದ್ಭವಪುಂಡ್ರನಿರಸನ (33) ಅದೀಕ್ಷಾಲಿಂಗಾಚಾರನಿರಸನ (34) ಶೈವದೀಕ್ಷಾನಿರಸನ (35) ಪುನರ್ದೀಕ್ಷಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾ (36) ಭವಿಸಂಗನಿರಸನ (37) ಭವಿಷ್ಯಕನಿರಸನ (38) ಪರದಾರನಿರಸನ (39) ಕಳವುನಿರಸನ (40) ಹುಸಿನಿರಸನ (41) ಹಿಂಸಾನಿರಸನ (42) ತಾಮಸಭಕ್ತಸಂಗನಿರಸನ (43) ತಾಮಸದೀಕ್ಷಾನಿರಸನ (44) ಸಹಜದೀಕ್ಷಾ

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಶ್ರೀಗುರುವೆ ಪರಮಗುರುವೆ ಮಹಾಗುರುವೇ ಸಿಮ್ಮ ಕೃಪೆಯೊಳಂ ಪರಮಾಮೃತ |
ಸಾಗರವೆಂಬಂತಿಗನು | ದ್ಯೋಗಿಸಿದೆಂ ಶಾಸ್ತ್ರವಚನಸಮ್ಮತದಿಂದಂ ||

ಸ್ಥಲಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಸಂಖ್ಯಾತಪುರಾತನಗಣಭಾ
ಷಿತರತ್ನಮಾಲಾಯಾಂ-ಎಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿಸ್ಥಲದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ
ದಲ್ಲಿ ಅವತರಣಿಕೆ ಇದೆ. ಅಮೇಲೆ ಕವಿ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉ
ದಾಹರಿಸಿ “ಇಂತೀ ಪುರಾಣವಾಕ್ಯಂಗಳನು ಶ್ರೀಗುರು ಪುರಾತನರಿಗೆ ಉಪ
ದೇಶವಿತ್ತು ಠಾವು” ಎಂದು ಮುಗಿಸಿ, ಅನಂತರ “ಇನ್ನು ಆ ಪುರಾತನರು
ಗುರುವಾಕ್ಯ ತಪ್ಪದೆ ನಡೆದು ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳು” ಎಂದು ಪುರಾತನರ
ಕನ್ನಡವಚನಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಆಯಾಸ್ಥಲವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ
ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಸ್ಥಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಳವುನಿರಸನಸ್ಥಲ

ಇಂತೀ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ತಿವಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಗವಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀ

ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57 (1) ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಕ್ರಮ (2) ಗುರುಪ್ರವೇಶ (3) ಗುರುವಾಹಾತ್ಮ್ಯ
(4) ವಿಭೂತಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (5) ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (6) ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (7)
ಲಿಂಗಧಾರಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (8) ಚಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನ (9) ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ (10) ಪಾದೋದಕಮಾ
ಹಾತ್ಮ್ಯ (11) ಪ್ರಸಾದಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (12) ಸದ್ಭಕ್ತವರ್ಣಾಧಿಕ್ಯ (13) ಪೂರ್ವಾಶ್ರಯನಿರ
ಸನ (14) ಗುರುಭಕ್ತಿಶುಶ್ರೂಷಾ (15) ಪಾತ್ರಪಾತ್ರವಿವರಣ (16) ತಾಮಸಭಕ್ತನಿರಸನ
(17) ತಾಮಸಮಾಹೇಶನಿರಸನ (18) ತಾಮಸಪ್ರಸಾದಿನಿರಸನ (19) ತಾಮಸಪ್ರಾಣಲಿಂ
ಗಿನಿರಸನ (20) ತಾಮಸಶರಣಿನಿರಸನ (21) ತಾಮಸೈಕ್ಯನಿರಸನ (22) ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗಪೂ
ಜಾನಿರಸನ (23) ಉಪವಾಸನಿರಸನ (24) ಚಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನಾವಿಧಿಕ್ರಮ (25) ಚಿವಲಿಂಗಪೂ
ಜಾಶ್ರದ್ಧಾ (26) ಅಭಿನ್ನಲಿಂಗ (27) ಜಂಗಮಲಿಂಗಶ್ರದ್ಧಾ (28) ಜಂಗಮಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ (29)
ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ (30) ತಾಮಸೇಲಿನಿರಸನ (31) ತಾಮಸಸಹಭೋಜನ
ನಿರಸನ (32) ವಾಗ್ದೈತ್ಯನಿರಸನ (33) ತಾಮಸಾನುಭಾವನಿರಸನ (34) ದಾಸೋಹಪ್ರ
ತಿಷ್ಠಾ (35) ಕಾಮ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠಾ (36) ಕಾಮ್ಯನಿರಸನ (37) ಸದ್ಭಕ್ತಚಾರಿತ್ರ (38) ಪಟ್ಟ
ಲನೀಯ (39) ಚಿವಭಕ್ತಪರೀಕ್ಷಾ (40) ಅನ್ಯೈಕ್ಯನಿರಸನ (41) ಸದ್ಭಕ್ತನೈಕ್ಯಕಾ
(42) ವೀರದಾಸತ್ವನಿಷ್ಠಾ (43) ವಿಶ್ವಾಸಪ್ರತಿಷ್ಠಾ (44) ಚಿವಲಿಂಗವಿಕಳಾವಸ್ಥಾ (45) ಚಿವ
ಲಿಂಗಕೂಟಾತರ (46) ಚಿವಲಿಂಗಯೋಗಾನಂದ (47) ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಲಿಂಗಸಂದೋಗ
(48) ಭಿನ್ನಭಾಜನನಿರಸನ (49) ಸಾವಧಾನಾರ್ಪಿತ (50) ಭಕ್ತದೇಹಿಕಲಿಂಗ (51) ಅನಾ
ಗಮ (52) ಶರಣಚಾರಿತ್ರ (53) ಸ್ತುತಿನಿಂದಾನಿರಸನ (54) ನಿರಹಂಭಾವ (55) ಸದ್ಭಕ್ತ
ಶುಶ್ರೂಷಾ (56) ಸದ್ಭಕ್ತನಮಸ್ಕಾರ (57) ಸದ್ಭಕ್ತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಬಟ್ಟು 101 ಸ್ಥಲಗಳು.

ಯರ ಸಂಗವ ಮಾಡಲಾಗದೆಂಬುದಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಂ ಮಾಡಿ ನುಡಿದರ್ ಮಹಾಪುರಾ
ತನರ್. ಇಂತಾ ಪರದಾರಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಲಿಂಗಸಾಹಿತ್ಯವಾದೇನೆಂಬಾತಂಗೆ ಕಳವು
ಶೌಚಮಂ ಕೆಡಿಸುವುದೆಂಬುದನೊಂದು ಇನ್ನು ಕಳವ ಶಿವಭಕ್ತರು ಬಿಡಬೇಕೆಂಬುದಂ
ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಂ ಮಾಡಿ ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳಿಂ ಮುಂದೆ ಕಳವುನಿರಸನಸ್ಥಲವಾದುದು.

ಶಿವಧರ್ಮೇ—ತೃಣಂ ವಾ ಯದಿ ವಾಕಾಶಂ ವೃದಂ ವಾ ಜಲಮೇವ ಚ |

ಪರಸ್ಯಾಪಕರೇಜ್ಜಂತುನಾರಕಂ ಚ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ ||

ಟೀಕೆ—ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯಷ್ಟಾದೊಡಂ ಆಕಾಶದಷ್ಟಾದೊಡಂ ಒಪ್ಪಿಡಿಮಣ್ಣಾ
ದೊಡಂ ಒಕ್ಕುಡಿತೆಯುದಕವಾದೊಡಂ ಲೋಗರ ಸೊಮ್ಮ ಕಾಣಲೀಯದೆ ಬಲುಹಿಂದೆ
ಕೊಂಡವಂಗೆ ಎಂದೂ ಕೇಡಿಲ್ಲದ ಸರಕವಹುದು. (ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ 3 ಶ್ಲೋಕ
ಗಳನ್ನು ಟೀಕೆಯೊಡನೆ ಹೇಳಿದಮೇಲೆ), ಇಂತೀ ಪುರಾಣವಾಕ್ಯಂಗಳನು ಶ್ರೀಗುರು ಪು
ರಾತನರಿಗೆ ಉಪದೇಶವಿತ್ತ ರಾವು

ಇನ್ನು ಆ ಪುರಾತನರು ಗುರುವಾಕ್ಯತಪ್ಪದೆ ನಡೆದು ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳು.

(1) ಕುಳಿತು ಲಿಂಗವ ಪೂಜಿಸಿ ಅಲ್ಲದಾಟವನಾಡುವರಯ್ಯಾ. ಬೆಳ್ಳೆತ್ತಿನ
ಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲೆ ಗಂಬ ತೊಡಚುವಂತೆ ಲೋಗರರ್ಥವ ಕಳುವ ಕಳ್ಳರಕೈಯ ಪೂಜೆ
ಯನೊಲ್ಲ ನೋಡಾ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

(2) ತೊಣಿಯ ಮಿವಣ್ಣಿಗಳೆರಾ ತೊಣಿಯರೆ ಪರಧನವ. ಪರದ್ರವ್ಯವ
ಬಡದೆ ಹೋಗಿ ತೊಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದರೆ ಆತೊಣಿಯೆಲ್ಲಾ ಬಯದೊಣಿಕಾಣಿರಯ್ಯಾ.
ಕಳವ ತೊಣಿದು ತೊಣಿಯ ಮಿಂದರೆ ಬಲಿದುಕೂಡಿಕೊಂಬ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮ
ದೇವ.

(3) ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನು ಪಸ್ತ ಬದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕೈಮುಟ್ಟಿಯೆತ್ತಿದಿನಾ
ದರೆ ನಿಮ್ಮಾಣೆ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಮಥರಾಣೆ. ಅದೇನು ಕಾರಣವೆಂದರೆ—ನೀವಿಕ್ಕಿದ ಭಿಕ್ಷು
ದಲ್ಲಿವ್ವನಾಗಿ ಇಂತಲ್ಲದೆ ನಾನು ಅಲಿಸುವನವನಾಡಿ ಪರದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶೆಮಾಡಿದನಾದರೆ
ನೀನಾಗಲೇ ಎನ್ನ ಸರಕದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ನೀನೆದ್ದು ಹೋಗಾ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ.

2. ವಾತುಲತಂತ್ರಟೀಕೆ

ಇದು ವಾತುಲತಂತ್ರ ಎಂಬ ಶೈವಾಗಮಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು.
ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ—

ಶ್ರೀಮಚ್ಛುದ್ಧಾಖ್ಯತಂತ್ರೇಸ್ತೌ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಧೀಮತಾ |

ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಯಾ ಟೀಕಾ ಕ್ರಿಯತೇದ್ಯ ಮಯಾ ಸ್ಫುಟಂ ||

ವಚನಕಾರರು. ಸು. 1150-1475

ಕಲ್ಲಮರದಪ್ರಭುದೇವನ (ಸು. 1430) ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ, ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ(ಸು. 1430)ನೂರೊಂದುಸ್ಥಲ, ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣನ(ಸು. 1475) ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕಪುರಾತನರ ವಚನಗಳು ಉದಾಹೃತವಾಗಿವೆ. ಈ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವದ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರ ಇಷ್ಟದೈವವು ಇಂಥದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಇಂಥ ಕವಿಗಳೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು. ಮಿಕ್ಕವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ.

ಈ ಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ವಲ್ಪಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿಯೂ ಕೆಲವರು ಈಚೆಯವರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಂತು ಎಲ್ಲರೂ ಸುಮಾರು 1475 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಇವರ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇಕಡೆ ಹೇಳಿ ತತ್ಕೃತವಾದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಚರಿತವು ಪ್ರಧನಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ.¹ ಆದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ವಚನಕಾರರಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನೂ ಮಿಕ್ಕವರೊಡನೆ ಒಂದೇಕಡೆ ಸೇರಿಸಿ ತತ್ಕೃತವಾದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವುದು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗದೆ ಇರಲಾರದು.

ಸಕಲೇಶಮಾದರಸ. ಸು. 1150

ಸಕಲೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಿವೆ. ಇವು ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನ (ಸು. 1165) ಪಿತಾಮಹನಾದ ಸಕಲೇಶಮಾದರಸನಿಂದ² ರಚಿತವಾದುವೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನ

ಬಲೀಂದ್ರನ ಸಿರಿಯಿಂದಲಧಿಕರ ನಾನಾರನೂ ಕಾಣೆ; ಅಂತಹ ಸಂಪತ್ತು ಮೂಡಿಗೈದದೆ ಹೋಯಿತ್ತು. ಕಡುವಂತಿದ್ದಿತೇ ಕೌರವನ ರಾಜ್ಯ ? ಮಡಿವಂತಿದ್ದಿತೇ ರಾವಳನ ಬಲ್ಲಾಳಿಕೆ ? ಪರಸ್ತ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೊಲಿದು ಒಂದುನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ. ಇದು ಸತ್ಯ. ಇದು ಸತ್ಯ. ಸಿರಿಸೌಕರ್ಯವೆಂಬುದು ಆಕಾಶದ ರಚನೆ. ಇದನಣ್ಣದು

1. Vol. I, 142-161. 2. Ibid, 189.

ದೇಹದಿಚ್ಛೆಯನತಿಗಳೆದು ನಮ್ಮ ಸಕಲೇಶ್ವರದೇವಂಗೋತು ನೀನೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯುಂಟು
ಯಾ ಮರುಳೆ.

2 ಬಸವ ¹

ಈತನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರ ಅಂಕಿತ
ದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಹಾಲತೋಷಿಗೆ ಬಿಲ್ಲದಂತಹ ಕೆಸಳು, ಸಕ್ಕರೆಯಂತಹ ಮಟಲು,
ತವರಾಜನಂತಹ ನೊರೆತೆರೆಗಳು. ಇಂತಪ್ಪ ಆದ್ಯರ ವಚನವಿರಲು ಬೇಡಿ ಬಾವಿಯ
ತೋಡಿ ಉಪ್ಪುನೀರ ಸವಿದಂತಾಯಿತ್ತಯ್ಯಾ ಎನ್ನಯುಕ್ತಿ. ನಿಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಕೇಳದೆ
ಅಸ್ಥಪುರಾಣಗಳ ಕೇಳಿ ಕೆಟ್ಟನಯ್ಯಾ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

(2) ಇನ್ನೇನೆನ್ನೇವನಯ್ಯಾ ಎನ್ನ ಮನವೆಂಬ ಮರ್ಕಟನ ದಾಟಿ ಘನ
ವಾಯಿತು; ಎನ್ನ ನಿಂದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲೀಯದು; ಎನ್ನ ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಲೀಯದು; ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ
ಪಾತಾಳಕ್ಕೆದುತ್ತಿದೆ ; ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆದುತ್ತಿದೆ ; ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದಿಗ್ಗಿ ಸೆಗ್ಗಿದುತ್ತಿದೆ ;
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ಈ ಮನವೆಂಬ ಮರ್ಕಟನ ದಾಟಿಯನೆಂದಿಗೆ ನೀಗಿ ಎಂದು ನಿಮ್ಮ
ನೊಡಗೂಡುವನಯ್ಯಾ.

(3) ಹೊನ್ನ ಹಾವುಗೆಯ ಮೆಟ್ಟಿದಾತನ, ಮಿಡಿಮುಟ್ಟಿದ ಕೆಂಜೆಡೆಯವನ,
ಮೈಯಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿಯ ಪೂಸಿದವನ, ಕರದಲ್ಲಿ ಕಪಾಲವ ಹಿಡಿದವನ, ಶರೀರದಲರ್ಧವ
ಸತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟವನ, ಬಾಣನ ಬಾಗಿಲ ಕಾದವನ, ನಂಬಿಗೆ ಕುಂಟಣಿಯಾದವನ, ಜೋ
ಳಂಗ ಹೊನ್ನಮುಖಿಯ ಕುಡಿದವನ, ಮಾಡಿದ ಪೂಜೆಯ ಕೊಂಬವನ, ಸದ್ಭಕ್ತರ
ಹೃದಯಲ್ಲಿಪ್ಪವನ, ಕೊಂಡುಬಾರೆಲಿವ್ವಾ ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬವನ.

3 ಚಿನ್ನಬಸವ. ²

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವರ ಅಂಕಿತವಿದೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಪರರಾಶಿಯೆಂಬ ಜ್ವರ ಹತ್ತಿ ನಾನು ಕಳವಳಿಸಿ ನುಡಿವನಯ್ಯಾ. ಹೊ
ನ್ನುಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣು ಬಯಸಿ ವಿಕಳತೆಗೊಂಡಂತೆ ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತ ನುಡಿವನಯ್ಯಾ. ಈ

ಕಳವಳವ ನಿಲಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಕರುಣಾಮೃತವೆಂಬ ಕಷಾಯವನೆಹಿದು ಪರರಾಶಿ ಯೆಂಬ ಜ್ವರವ ಮಾಣಸು ಬಸವಸ್ತ್ರಿಯ ಕೂಡಲಚೆನ್ನ ಸಂಗಮದೇವ.

(2) ಆನೆಯನೇಹಿ ದ ಮಾವತಿಗ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನಾಗಬಲ್ಲನೆ ? ಅಯ್ಯಾ. ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಾಗ್ರಮಪುರಾಣಗಳನ್ನೋದಿ ಕೇಳಿ ಹೇಳುವರೆಲ್ಲರೂ ನಡೆನುಡಿವೂರಾಯವಾದ ಪುರಾತನರಾಗಬಲ್ಲರೆ ? ಅಯ್ಯಾ. ತೊತ್ತುಲಕ್ಷಣವಿರಲು ನಾಣ್ಯವ ನುಡಿಸಿ ನವರತ್ನ ದಾಭರಣಗಳಂ ತೊಡಿಸಿ ದಂಡಿಗೆಯ ನೇಣಿಸಲು 'ಶಂಕರಸ್ಥ ಯಥಾ ಗೌರಿ' ಎನಿಸಿಕೊ ಳಬಲ್ಲಳೆ? ಅಯ್ಯಾ. ಖ್ಯಾತಿಯಾಗಿ ನಿಜತತ್ವಂಗಳನ್ನೋದಿ ಕೇಳಿ ಹೇಳುವರೇನು? ಅದಕ್ಕೈ ತಕ್ಕ ಅಹಿವು ಆಚಾರವು ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕುಂಭೀವಾಕನಾಯಕ ನರಕ ತಪ್ಪದು ಕೂಡಲಚೆನ್ನ ಸಂಗಮದೇವ.

4 ಪ್ರಭುದೇವ ¹

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುಹೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಬಂದಡ್ಡಿಲ್ಲ; ಲಕ್ಷ್ಯಗಂಗೆಯ ಮಿಂದಡ್ಡಿಲ್ಲ; ತುಟ್ಟತುದಿಯ ಮೇರುಗಿರಿಯ ಮೆಟ್ಟಿ ಕೂಗಿದಡ್ಡಿಲ್ಲ; ನಿತ್ಯನೇಮದಿಂದ ತನುಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡಡ್ಡಿಲ್ಲ, ನಿಜಕ್ಕೆ ಮನವನಂದಂದಿಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹರಿಯಲೀಯದೆ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬಲ್ಲಡೆ ಬಜ್ಜಬಣಿಯ ಬೆಳಗು ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗವು.

(2) ಕರಿ ಸ್ವರ್ಣನೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಬಂಧನವಡೆದಹೊಯಿತ್ತು; ಪತಂಗನು ರೂಪೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಬಂಧನವಡೆದಹೊಯಿತ್ತು; ಕುರಂಗನು ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಬಂಧನವಡೆದಹೊಯಿತ್ತು ; ಮತ್ಸ್ಯವು ಜಿಹ್ವೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಬಂಧನವಡೆದಹೊಯಿ ತ್ತು; ಇಂತೀಯೊಂದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಒಂದೊಂದುಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಳಯ ವಾಯಿತ್ತು ; ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಒಂದುಘಟದಲ್ಲಿ ತಾಳಹ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮಹಿಮೆಯೆಡೆಗೊಂಡು ದೇಹಮೋಹಭ್ರಾಂತು ಮುಸುಕಿ ಮಾಯೆಯ ಬಾಯ ತುತ್ತ ಹುದು ಜೋಡ್ಯವೇನು ಹೇತೂ ಗುಹೇಶ್ವರ.

5 ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸ. ²

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಡ್ಡಳ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಗಂಡನುಳ್ಳ ಹೆಂಡಿರ ಕಂಡು ಅಲುಪದಿರಾ ಮನವೇ! ಬಂದ ಬಸುಣನು ಉಂಡ ಮೊಲೆಯನು ಕಂಡು ಮಣುಗದಿರಾ ಮನವೇ ! ಉದ್ದಂಡತನದಲಿ ನಡೆದ ಭಂಡ

ರನು ಹುಲುಗೊಂಡದಲ್ಲಿದ್ದು ಬಿಡುವನೆ ನಮ್ಮ ದೇವರಾಯ ಸೊಡ್ಡಳ.

(2) ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಗಂಜಳದಲ್ಲಿ ಹೊರಳುವರೆ ? ಚಂದನವಿದ್ದಂತೆ ದುರ್ಗಂಧವ ಮೈಯಲ್ಲಿ ವೂಸುವರೆ ? ಸುರಭಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಯುತ್ತಿರೆ ಹರಿವರೆ ಸೊಣಗನ ಹಾಲಿಗೆ ? ಬಯಸಿದಮೃತವಿದ್ದಂತೆ ಅಂಬಿಲವನೆಹಿದುಂಬ ಭ್ರಮಿತಮಾನವ ನೀನು ಕೇಳಾ ! ಪರಮಪದವಿಯನೀವ ಚೆನ್ನಸೊಡ್ಡಳನಿದ್ದಂತೆ ಸಾವ ದೈವವ ನೋಂ ತಡೆ ಕಾವುದೇ ನಿನ್ನ ?

6 ಸಿದ್ಧರಾಮ. ¹

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರ ಅಂಕಿತವಿದೆ.
ವಚನಗಳು.

(1) ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸರ್ಪನ ಅಣಲೊಳಗಿಹೆನಯ್ಯಾ. ಆವಾಗ ನುಂಗಿತೆಂದಹಿಯೆ, ಆವಾಗ ಉಗುರ್ಪೀತೆಂದಹಿಯೆನಯ್ಯಾ. ಅದಹಿ ಬಾಯಿಂದೆನ್ನ ತೆಗೆದು ಕಾಯಯ್ಯಾ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

(2) ಧರೆಯ ದೆಸೆವಳಯವೆಲ್ಲಾ ತನಗಾದಡಂ ನಿಲ್ಲಳು ; ಎನಿತು ತ್ರಿಭುವನ ರಾಜ್ಯಪದಂಗಳು ತನಗಾದಡಂ ನಿಲ್ಲಳು, ಅನಿತಹೊಳಂ ತೃಪ್ತಿವಡೆಯಳು. ಈಯಾಶೆಯೆಂಬವಳೆಂದಲೆ ನಿಮ್ಮೆಡೆಗಾಣದಿವೆ ಈಯಾಶೆಯೆಂಬ ಪಾತಕಿಯನೆಂದಿಗೆ ನೀಗಿ ನಿಮ್ಮನೊಡಗೂಡಿ ಬೇರೊಗದೆಂದಿವೆನೋ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

7 ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ. ²

ಈಕೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಅಮೇಧ್ಯದ ಹಡಿಕೆ, ಮೂತ್ರದ ಕುಡಿಕೆ; ಎಲುವಿವ ತಡಿಕೆ ; ಕೀವನ ಹಡಿಕೆ ; ಸುಡಲಿ ದೇಹವ. ಒಡಲುವಿಡಿದು ಕೆಡದಿರು, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನಣು ಮರುಳೆ.

(2) ಒಮ್ಮೆ ಕಾಮನ ಕಾಲ ಹಿಡಿನೆ ; ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಚಂದ್ರಮಂಗೆ ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುವೆ. ಸುಡಲಿ ಎರಹವ. ನಾನಾರಿಗೆ ಧೃತಿಗೆಡುವೆ ? ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವನೆನ್ನ ನೊಲ್ಲದಕಾರಣ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಹಂಗುಗಿತ್ತಿಯಾದೆನವ್ವಾ.

(3) ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೊಂದುಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಮೃಗಗಳಿಗಂಜಿದಡೆಂತಯ್ಯಾ ? ಸಮುದ್ರದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಮಾಡಿ ನೊರೆತೆರೆಗಳಿಗಂಜಿದಡೆಂತಯ್ಯಾ ? ಸಂತೆಯೊಳಗೊಂದುಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಾಚಿದಡೆಂತಯ್ಯಾ ? ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ ಕೇಳಯ್ಯಾ. ಲೋಕದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಬಲಿಕ ಸ್ತುತಿಸಿದೆಗಳು ಬಂದಡೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಕೋಪವ ತಾಳದೆ ಸಮಾಧಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

8 ವಾಡಿವಳಮಾಚಯ್ಯ. 1

ಈತನು ಕಲಿದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಚನ

(1) ಹುಟ್ಟಿದ ಬೀಜವಿದ್ದಡೇನಯ್ಯಾ ಧರೆಯೊಳಗೆ; ಅಟ್ಟುಣಬಾರದ ಮಡ ಕೆಯಿದ್ದಡೇನಯ್ಯಾ ಮನೆಯೊಳಗೆ; ಶಿವ ನಿಮ್ಮ ಮುಟ್ಟಿದ ಮನವಿದ್ದಡೇನಯ್ಯಾ ತನು ಎನೊಳಗೆ. ಕೆಚ್ಚಲ ಕಚ್ಚಿದ ಉಣ್ಣೆ ಬಲ್ಲದೇ ಕ್ಷೀರದ ರುಚಿಯನು ? ಬಚ್ಚಲೊಳಗಣ ಬಾಲಹುಟು ಬಲ್ಲದೇ ನಿಜ್ಜಳದ ನೀರ ಸುಖವನು ? ನಿಜ್ಜನಿಜ್ಜ ಲೋದುವ ಗಿಳಿ ಬಲ್ಲದೇ ತನಗೆ ಬಹ ಬೆಕ್ಕಿನ ಬಾಧೆಯನು ? ಹುಚ್ಚು ಗೊಂಡ ನಾಯಿ ಬಲ್ಲದೇ ಸಾಕಿದೊಡೆಯನನು ? ಇದುಕಾರಣ ಒಡಲ ಪಡೆದಡೇನು ? ಮಡದಿಯರ ನೆರಹಿದಡೇನು ? ಒಡವೆಯ ಗಣ ಸಿದಡೇನು ? ಶಿವನೇ ನಿಮ್ಮನಣಿಯದ ಮನುಷನ ಒಡಲೆಂಬುದು ಹೊಲೆಜೋಗಿಯ ಕೈಯ ಒಡೆದ ಸೊರೆಯಂತೆ ಕಾಣಾ ಕಲಿದೇವರದೇವ

(2) ತನುನಷ್ಟ ಮನನಷ್ಟ ನೆನಸುನಷ್ಟ ಭಾವನಷ್ಟ ಜ್ಞಾನನಷ್ಟ; ಇಂತೀ ಪಂಚನಷ್ಟದೊಳಗೆ ನಾನು ನಷ್ಟವಾದೆನು, ಅನಷ್ಟದೊಳಗೆ ನೀನು ನಷ್ಟವಾದೆ, ಕಲಿದೇ ವರದೇವಾ ಎಂಬ ನುಡಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಮುಚ್ಛತೇ ಎನುತಿತ್ತು.

9 ಮೋಳಿಗಯ್ಯ.

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತಿಗಳಂಕಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಚನ

ಬೀಜ ವೃಕ್ಷವ ನುಂಗಿತ್ತೊ ವೃಕ್ಷ ಬೀಜವ ನುಂಗಿತ್ತೊ ಎಂದಣಿದಾಗಲೇ ಭಕ್ತಿಸ್ಥಲ. ಮುತ್ತು ಜಲವ ನುಂಗಿತ್ತೊ ಜಲವು ಮುತ್ತು ನುಂಗಿತ್ತೊ ಎಂಬುದ ನಣಿದಾಗಲೇ ಮಾರ್ಕೇಶ್ವರಸ್ಥಲ. ಪ್ರಭೆ ಪಾಪಾಣವ ನುಂಗಿತ್ತೊ ಪಾಪಾಣವು

ಪ್ರಭೆಯ ನುಂಗಿತ್ತೋ ಎಂಬುದನುಣಿದಾಗಲೇ ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ. ವಕ್ಷಿ ಕಾಷ್ಠವ ನುಂಗಿತ್ತೋ ಕಾಷ್ಠವು ವಕ್ಷಿಯ ನುಂಗಿತ್ತೋ ಎಂಬುದನುಣಿದಾಗಲೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲ. ಸಾರ ಬಲಿದು ಶರಧಿಯ ಕೂಡಿದಾಗಲೇ ಶರಣಸ್ಥಲ. ವಾರಿ ಬಲಿದು ವಾರಿಧಿಯ ಕೂಡಿದಾಗಲೇ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ. ಇಂತಲ್ಲದೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲಬ್ರಹ್ಮಿಗಳೆಂತಾದೀರಣ್ಣಾ ? ಕಣಿಯದ ಪಶುವಿಗೆ ಶೃಣವ ಗಟ್ಟಿಸುವಂತೆ, ಒಲ್ಲದ ಸತಿಗೆ ರತಿಕೂಟವ ಬೆಳಸುವಂತೆ, ಗೆಲ್ಲ ಸೋಲಕ್ಕೆ ಹೋರುವನಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲತನವನುಣಿಸುವಂತೆ, ಕೊಲ್ಲಿಯಾವಿನಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಲೆಯನುಣಿಸುವಂತೆ, ಬಲಿದ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಕಣಿಲೆಯನುಣಿಸುವಂತೆ, ಬಹುಮಾತಿಗೆಡೆಯಾದುದುಂಟೆ ? ಬಯಲುಗೊಂಡ ಘನಕ್ಕೆ ಅವಧಿಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಉರಿಗೊಂಡ ಕನ್ಯಾರಕ್ಕೆ ರೂಪಿಗೆಡೆಯಿಲ್ಲ. ಬಯಲ ಬಡಿದವಂಗೆ ಕೈಗೆ ಮೆತ್ತಗಿಲ್ಲ. ಮನವು ಮಹದಲ್ಲಿ ನಿಂದವಂಗೆ ಆಹಿನೆಣಿಸಲಿಲ್ಲ, ಮೂಱಿ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಮಿಠಿ ತೋಱಿದ ಘನವದು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಲೇಪ ನಿಷ್ಕಳಂಕಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

10 ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ¹

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಹೆಸರು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ವಚನ

ಶುಕ್ಲ ಶೋಣಿತಪಿಂಡೈಕ್ಕನ ಚಿತ್ತವಾಯು ಆಹುರದಳದ ಪದ್ಮದಲ್ಲಿಹುದು. ನೊಲೆ ಮೂಡಿ ಬಂದಡೆ ಆ ಪಿಂಡವನು ಹೆಣ್ಣೆಂಬರು. ಗಡ್ಡಮಾಸೆಗಳು ಬಂದಡೆ ಆ ಪಿಂಡವನು ಗಂಡೆಂಬರು. ಆಯಿಬ್ಬರನಡುವೆ ಸುಣಿವ ಆತ್ಮನು ಹೆಣ್ಣೂ ಅಲ್ಲ ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ ನೋಡಾ. ಇವನುತುವ ತಿಳಿದು ನೋಡಿಹೆನೆಂದಡೆ ಶ್ರುತಿಗಗೋಡರವೆಂದಾತನಂಬಿಗರಚೌಡಯ್ಯ.

11 ಅಜಗಣ್ಣ

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವನ ಹೆಸರು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ವಚನ

ಉಟ್ಟುದ ತೋಱಿದವಂಗೆ ಊರೇನು ಕಾಡೇನು ? ನಷ್ಟಸಂತಾನಕ್ಕೆ ಕುಲವೇನು ಜಲವೇನು ? ಹುಟ್ಟುಗೊಟ್ಟಾತಂಗೆ ಪುಣ್ಯವೇನು ಪಾಪವೇನು ? ಅದು ಕೆಟ್ಟುದು ಕೆಟ್ಟುದು; ತನ್ನ ತಾನುಣಿಯದೆ ಬಟ್ಟಬಯಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಅಜಗಣ್ಣ ತಂದೆ.

12 ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತ²

ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಿವೆ. ಇವು ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತನಿಂದ ರಚಿತವಾದುವೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನ

ನೆನೆವ ಮನಕ್ಕೆ ಮುಣ್ಣನೆ ತೋಹಿದೆ, ನೋಡುವ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಣ್ಣನೆ ತೋಹಿದೆ; ಪೂಜಿಸುವ ಕೈಗೆ ಹೊನ್ನನೆ ತೋಹಿದೆ. ಈ ತ್ರಿವಿಧವನೆ ತೋಹಿಕೊಟ್ಟು ಮಹಿಮೆ ಕೈದೆಯಯ್ಯಾ ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. ನೀ ಮಾಡಿದ ದಿನ್ನಾಣಕ್ಕಾನು ಬಿಹಿ ಗಾದೆನು.

13 ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯಾ

ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಮುಗೇಶ್ವರಲಿಂಗ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಈತನು ರಚಿಸಿರಬಹುದು.

ವಚನ

ವಿಶ್ವಮಯರೂಪಾಗಿ ಬಂದಿಯಯ್ಯಾ. ಭಕ್ತಿಗೆ ಎನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಸಲಿ ಸಂದ ನಿಲವು ಅಮುಗೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಾಟವಾಯಿತ್ತು.

14 ಗದೇಶಮಸಣಯ್ಯ

ಮಸಣಯ್ಯ ಪ್ರಿಯಗಜೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಈತನು ಬರೆದಿರಬಹುದು.

ವಚನ

ಶಿವನೆ ನೀನು ಗುರುವಾದೆ, ಲಿಂಗವಾದೆ, ಜಂಗಮವಾದೆ, ಭಕ್ತನಾದೆ. ಗುರುವಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತನೊಳಗಿದೆ, ಲಿಂಗವಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತನೊಳಗಿದೆ; ಜಂಗಮವಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತನೊಳಗಿದೆ. ಇಂತಡಗುವರೇ ಹಿರಿಯರು, ಇಂತಡಗುವರೇ ಗರುವರು, ಇಂತಡಗುವರೇ ಮಹಿಮರು; ಇವರಿಗೆ ಭಾಜನವೊಂದೆ, ಭೋಜನವೊಂದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಬಂದಾದ ಭನಕ್ಕೆ ಪರಿವಾಣ ಬೇಹಿಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸೂತ್ರಗಳನೆನೆಗೆ ತೋಹಿದಿರಾ ಮಸಣಯ್ಯಪ್ರಿಯಗಜೇಶ್ವರ.

15 ನಿಜಗುಣದೇವ.

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಹೆಸರು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ವಚನ

ಆನುಳ್ಳನಕ ನೀನುಂಟೆಲೆಮಾಯೆ, ಆನಿಲ್ಲದಿದಡೆ ನೀನಿಲ್ಲ. ಆ ನೀನೆಂಬ ಭಯವೂಯಲು ಆನಂದನಿಜಗುಣಯೋಗ.

16 ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ

ಚಿಕ್ಕಯ್ಯಪ್ಪಿಯಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಬಸವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬ ಚೋರಚಿಕ್ಕಯ್ಯನೆಂಬವನು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಚನಗಳು ತತ್ಕೃತವೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನ

ಉದಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿಜ್ಜನಿಜ್ಜ ಮರಣವಾಯಿತ್ತಲ್ಲ. ಇದಹಂತುವ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ಹೋದರಲ್ಲ ಎಲ್ಲರು. ಚಿಕ್ಕಯ್ಯಪ್ಪಿಯಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ನಿಲ್ಲು ಮಾಣು.

17 ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆಯ ಚೆನ್ನಯ್ಯ

ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆಯಚೆನ್ನರಾಮ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಿವೆ. ಇವು ಏತತ್ಕೃತವಿಕ್ಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು.

ವಚನಗಳು.

(1) ಎಲುವಿನ ಪಂಜರ, ನರವಿನ ಜಾಳಿಗೆ, ಅಮೇಧ್ಯದ ಹುತ್ತ, ಮೂತ್ರದ ಬಾವಿ, ಶ್ಲೇಷ್ಮದ ಕೆಸಲು, ಕೀವಿನ ಸೋನೆ, ನೆತ್ತರ ಮಡು, ನಾಡಿಗಳ ಸುತ್ತ, ವಳ್ಳಿ, ಪ್ರಾಣನೊಜಂತ್ರ, ಮಾಂಸದ ಗಟ್ಟಿಯ ತೆಪ್ಪ, ಕಿಸುಕುಳದ ಹೇಸಿಕೆ, ಅತಿಹೇಯದ ಮಲಿನದ ರೋಮತೊಗಲಪಾಕುಳಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂಕುಲ, ಬಲಿದ ಪರರೇತೋರಜ ಸ್ಥಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಯದ ಬೀಜ, ಆಧಿವ್ಯಾಧಿಯ ತವರುಮನೆ, ಮೋಹದ ಬಲೆ, ವಿಷಯದ ಭವದುಃಖದಾಗರ—ತೋರಿ ಕೆಡುವ ತನು. ಇದು ನಿನ್ನದೆಂದು ಮಾಡಬಾರದ ಪಾಪಂಗಳಂ ಮಾಡಿ ಬಾರದ ಭವಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ದೇಹದಿಚ್ಚೆಗೆ ನಡೆದು ಹುಸಿ ಮೆತ್ತಿ ಹೊದಿಸಿದ ಈ ದೇಹದಂತುವ ಕಂಡು ಮಣುಗುವೆ ಮರುಳುವಾಸವ. ಅಘೋರನರಕದಲ್ಲಿ ಕೆಡುವಾಗ ಅಡ್ಡಬಪ್ಪವರಾರು ಹೇಟಾ. ನಾಹಂಮಮತೆಯೆಂಬ ದೇ ದಿಚ್ಚೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಸೋಹಂಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತಿ ಎಂದು ಕೇಡ್ಲಿದ ಪದವ ಮಾಡಿಕೋ ಮರುಳೆ. ಮೋಹ ಬೇಡ ಕೆಡುವೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನೀನೇ ತಿಳಿದುನೋಡಾ ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆಯಚೆನ್ನರಾಮ.

(2) ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿಪ್ಪ ಮನುಜನೊಬ್ಬನನು ಹುಲಿ ಕಾಡುಗಿಡ್ಡು ರ ಕೃಷಿ ಕಾಡಾನೆಗಳು ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಅವಂ ಕಂಡು ಭಯದಿಂದ ಹೋಗಲು ದಿಕ್ಕುತೋಡದೆ ಹಾಟುಬಾವಿಯಂ ಕಂಡು ತಲೆಯೊಡೆ ಬೀಟುವಲ್ಲಿ ಹಾವ ಕಂಡು ಬೀಟಲಮ್ಮದೆ ಇಲಿ ಕಡಿದ ಬಳ್ಳಿಯಂ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಲು, ಜೇನ ಹುಟು

ಮೈನೂರುವಾಗ ಮೂಗಿನ ತುದಿಯಲೊಂದು ಹನಿ ಮಧುಬಿಂದು ಬೀಲಲಾಗಿ ಆ ಮಧುವಂ ಕಂಡು ಹಿರಿಸವ್ವ ದುಃಖವನ್ನೆಲ್ಲವ ಸ್ಮರಿಸಿ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮಧು ಸೆ ಸಸು ವನಂತೆ ಈ ಸಂಸಾರಸುಖವ ವಿಹಾರಿಸಿ ನೋಡಿದಡೆ ದುಃಖವಾಗರವು ಇದನಹಿಂದು ಸಕಲವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಸುಖವಿಂತುಟೆಂದು ನಿರ್ವಿಷಯಿಯಾಗಿ ನಿಂದ ನಿಲವು ನೀನೆ ಸಿಮ್ಮ ಲಿಗೆಯಜೆನ್ನ ರಾಮ.

18 ರೇಕಣ್ಣ

ರೇಕಣ್ಣಪ್ರಿಯ ನಾಗಿನಾಥ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಿವೆ. ಈ ರೇಕಣ್ಣನಾರೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನಗಳು

(1) ಕಳ್ಳನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ರತ್ನವ ಕಂಡಡೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ತಲೆವಿಡಿವರಯ್ಯಾ. ಆ ರತ್ನವ ರತ್ನದ ವ್ಯವಹಾರ ಕೊಂಡಡೆ ಆರೂ ಬಾಯೆತ್ತಲ ಮ್ಮರು. ಶೈವಗುರುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಾದ ಲಂಗವನು ಎರಶೈವಗುರುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಮರಳಿ ಕೊಂಡಡೆ ಆತ ಇಹಲೋಕವೂಜ್ಯನು, ಪರಲೋಕವೂ ಜ್ಯನ; ನಿಮ್ಮಾಣೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಮಧರಾಣೆ ತಪ್ಪದು ರೇಕಣ್ಣಪ್ರಿಯನಾಗಿನಾಥ.

(2) ಕೈಮಹಿಡಿದು ಕಾದುವ ಅಂಕವದೇಕೋ ? ಭಾವಮಹಿಡಿದು ನೋಡುವ ನೋಟವದೇಕೋ ? ಭಯವ ಮಹಿಡಿದು ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯದೇಕೋ ? ಏಕಾಂತದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಲೋಕಾಂತವೇಕೋ ? ರೇಕಣ್ಣಪ್ರಿಯನಾಗಿನಾಥನಲ್ಲಿ ಗುರುವ ಮಹಿಡಿದು ಲಿಂಗವನೊಲಿಪೆನೆಂಬುದೇಕೋ ?

19 ಉರಿಲಿಂಗದೇವ ಸು 1170

ಉರಿಲಿಂಗದೇವ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಶಿವಲಿಂಗಮಂಜಣ್ಣನ (ಸು.1160) ಮಗನೂ ಉರಿಲಿಂಗ ಪದ್ಧಿಯ (ಸು. 1180) ಗುರುವೂ ಆದ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನಿಂದ¹ ರಚಿತವಾಗಿ ರಬಹುದು.

ವಚನ

ಇಂದಿನ ಜುಂಬನವಮೃತಾಹಾರ, ಆಲಿಂಗನವೆ ಆಭರಣ; ಸೋಂಕೆ ಸುವಸ್ತ್ರ; ನೋಟವೆ ಕೂಟ; ಒಡನಾಟವೆ ಅಷ್ಟಭೋಗ, ಎನಗೆ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ಕೂಟ ಪರಾ ತ್ವರವಾಡ್ಯ ನೋತೀತಪರಮಸುಖವು.

1. Vol. I, 215.

20 ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಿ¹

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಿಪ್ರಿಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ.

ವಚನ

ಜ್ಯೋತಿಯ ಸಂಗದಿಂದ ಕರ್ಪೂರವು ಜ್ಯೋತಿಯಪ್ಪಂತೆ, ಅಪ್ಪುವಿನ ಸಂಗದಿಂದ ಲವಣವು ಅಪ್ಪುವಪ್ಪಂತೆ, ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಸಂಗದಿಂದ ಶಿಷ್ಯನು ಶ್ರೀಗುರುವಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದು. “ ಯಥಾ ಬೀಜಂ ತಥಾಂಕುರಂ ” ಎಂಬುದು ತಪ್ಪದು ದಿಟ ದಿಟ ನೋಡಾ. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಬೀಜದಿಂದಾದ ಸಸಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದು ನೋಡಾ. ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಶಿಶು ಕಾಮಧೇನುವಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದು ದಿಟ ದಿಟ ನೋಡಾ. ಸದ್ಗುರುವಿಂದಾದ ಶಿಷ್ಯನು ಸದ್ಗುರುವಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದು ದಿಟ ದಿಟ ನೋಡಾ. ಶಿವ ಬಲ್ಲನು ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಿ ಪ್ರಿಯವಿಶ್ವೇಶ್ವರ

21 ರಾಮನಾಥ

ರಾಮನಾಥ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಒಬ್ಬ ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನು ಏಕೋರಾಮಿತಂದೆಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.² ಸದಾಶಿವಯೋಗಿ (1554) ಒಬ್ಬ ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಚರಿತವನ್ನು ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನು ಹೊಯ್ಸಳದೇಶದ ಮುದ್ರಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ವೀರಶೈವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ಹುಸಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಂಕೆಮಾಡಿದ ಶೈವರಿಗೆ ಆ ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದಿಂದಲೇ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ನುಡಿಯಿಸಿ ಮೆರೆದು ವೀರಶೈವನುತನೇ ಉತ್ತಮನುತನೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿದನೆಂದು ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಏಕೋರಾಮಿತಂದೆಯ ಶಿಷ್ಯನೂ ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸದ ಕಥಾನಾಯಕನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಚನಗಳು ಏತತ್ಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು.

ವಚನಗಳು

(1) ಕಡೆಗೀಲ್ಲದ ಬಂಡಿ ಜೊಡಗೆಡೆವುದಂ ಮಾಣ್ವದೆ ? ಕಡೆಗೀಲು ಬಂಡಿ ಗಾಧಾರ. ಕಡುದರ್ಪವೇಣುದ ಬಡಲೆಂಬ ಬಂಡಿಗೆ ಮೃಡಶರಣರ ನುಡಿಗಡಣವೇ ಕಡೆಗೀಲು ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥ.

(2) ಅಡಗ ತಿಂಬರು ಕಣಕದಡಿಗಿಂಬಿರಲೈ ; ಸುರೆಯ ಕುಡಿವರು ಹಾಲಿ ರಲೈ ; ಮುಕ್ಕುವರು ಬಂಗಿಯ ಸಕ್ಕರೆಯಿರಲೈ ; ಸ್ತಸ್ತ್ರೀಯಿದ್ದಂತೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅಟುವುವರು ; ಸತ್ತ ನಾಯ ಭಕ್ತಿಸುವ ಹಡಿಕಿಗರನೇನೆಂಬೆಯ್ಯಾ ರಾಮನಾಥ.

(3) ಮರದೊಳಗೆ ಮಂವಾಗ್ನಿಯನುರಿಯದಂತಿಸಿದೆ ; ನೋವಾಲೊಳಗೆ ತುಪ್ಪವ ಕಂಪಿಲ್ಲದಂತಿಸಿದೆ ; ಶರೀರದೊಳಗಾತ್ಮನನಾರುಂ ಕಾಣದಂತಿಸಿದೆ , ನೀ ಬೆರಸಿಹ ಭೇದಕ್ಕೆ ಬಿಟಗಾದೆನಯ್ಯ ರಾಮನಾಥ.

(4) ಹರ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ತಿವಂತೆ ಮಾಡುವ, ಒರೆದು ನೋಡುವ ಸುವರ್ಣದ ಚಿನ್ನದಂತೆ ; ಅರೆದು ನೋಡುವ ಜಂದನದಂತೆ ; ಅರೆದು ನೋಡುವ ಕಬ್ಬಿನ ಕೋಲಿ ನಂತೆ ; ಬೆದಹಿ ಬೆಚ್ಚದೆ ಇದ್ದಡೆ ಕರವಿಡಿದತ್ತಿಕೊಂಬ ನಮ್ಮ ರಾಮನಾಥನು

22. ಸಂಗಯ್ಯ.

ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗಯ್ಯಪ್ರಿಯಬಂಕೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತ ವಿದೆ. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನಿಗೆ (ಸು. 1195) ಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯ ನಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಚನಗಳನ್ನ ಇವನು ರಚಿಸಿರಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನ

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬಂದು ಅಡರುತ್ತಿವೆ ಕಡುಜಲ ನಿನಗೆ ಬೇಡ ಕಂಡೆಯಾ. ಮೃಡನೆ ಎನ್ನೊಡನೆ ತೊಡರಿ ನೀನು ಸಸಿನೆ ಹೋಗಲರಿಯೆ. ಅದು ಹೇಗಿಂದಡೆ ನಾನು ನಿನಗಂಜುವನಲ್ಲ. ಗಾಸಿಯಾಗಬೇಡ ಕಂಡೆಯಾ. ಹರಹರಾ! ಶಂಕರಾ! ಎನ್ನ ನೇಮಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬಾರದಿರು. ಒಡವೆ ಸವೆದಡೆ ಒಡಲನ್ನೊಡ್ಡುವೆ. ಕಡಗಿ ನೋಡುವಡೊಮ್ಮೆ ಹಟಿಜು. ಬಂದು ಬಡವನಕ್ಕೆಯ ಕಡುಹ ನೋಡೆನ್ನೊಡೆಯ ಸಂಗಯ್ಯಪ್ರಿಯ ಬಂಕೇಶ್ವರ.

ಇದುವರೆಗೂ ಹೇಳಿದ ಕವಿಗಳು ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವರೂ ಅವ ನಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಈಚೆಯವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹೆಸರುಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ವಚನಕಾರರು

ಇನ್ನುಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಕಿತಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ—

ಮಹಾಲಿಂಗಕಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಮಹಾಲಿಂಗಗಜೇಶ್ವರ, ಮಹಾಲಿಂಗತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ದೇವ, ಮಹಾಲಿಂಗಜೆನ್ನ ರಾಮ, ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿಲಿಂಗ, ಸಿದ್ಧ

ಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಹುಲಿಗಿರೆಯಸೋಮೇಶ್ವರ, ಉಳಿಯುಮೇಶ್ವರ, ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ, ಶಾಂತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ, ಕಾಮಭೀಮಜೀವದನದೊಡೆಯ, ಗುರುಸಿದ್ಧಮಲ್ಲ, ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯರಾಮನಾಥ, ಮಾರೇಶ್ವರ, ಕಾಮಧೂಮಧುಳೇಶ್ವರ, ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದಹನಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗನಿರಂಗಸಂಗ, ಅಕೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಅಲೆಕನಾಥ, ಚಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಸೋಮೇಶ್ವರ, ಗಜೇಶ್ವರ, ಮಧುಕೇಶ್ವರ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ಭೋಗಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗ, ನಂದಗೋಪಿಯಕಂದಪ್ರಿಯ ನಿಸ್ಸಂಗಲಿಂಗರಾಮನಾಥ, ನಿಜಗುರುಶಾಂತೇಶ್ವರ, ಎಣಾಂಕಧರಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಬಾಂಭೇಶ್ವರ, ನಾತ್ತಿನಾಥ, ಸದ್ಯೋಜಾತಲಿಂಗ, ಸಂಗಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಗೋಪತನಾಥವಿಶ್ವೇಶ್ವರ, ಅಭಿನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಶಂಭುಸೋಮನಾಥಲಿಂಗ, ಸಿದ್ಧಸೋಮೇಶ, ಪುರದಮಲ್ಲಯ್ಯ, ಸದ್ಗುರುಶಂಭುಸೋಮೇಶ್ವರ, ಸಂಗಪ್ರಭು, ಹಂಪೆಯವಿರುಪಯ್ಯ, ಹುಲಿಗಿರೆಯವರದಸೋಮೇಶ, ರೇಕನಾಥಯ್ಯ, ಘನಗುರುಪ್ರಿಯಸೋಮನಾಥ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವೆ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಅವ ವಚನಕಾರನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವನೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೂ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನೇ ಹೇಳಿ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತರಗಳಿಂದ ಮುಂದೆ ಈ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಗೊತ್ತಾದರೂ ಅಗಬಹುದು ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವರೂ ಅಗಿರಬಹುದು. ಏನಂಚ ಇವರೆಲ್ಲರೂ 1475ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರು.

ವಚನಗಳು

23 ಮಹಾಲಿಂಗಕಲ್ಲೇಶ್ವರ

(1) ಹಗಲು ಹಸಿವಿಗೆ ಕುದಿದು ಇರುಳು ನಿದ್ರೆಗೆ ಮುಗಿ ಉಣಿದಾದ ಹೊತ್ತೆಲ್ಲ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂದು ನಾ ನಿಮ್ಮ ದೆಸೆಯಾಯದ ಪಾಪಿ ನೋಡಯ್ಯಾ. ನಾ ನಿಮ್ಮ ದೆಸೆಯಾಯದ ಕರ್ಮ ನೋಡಯ್ಯಾ. ಮಹಾಲಿಂಗಕಲ್ಲೇಶ್ವರ! ಅಸಗ ನೀರಡಸಿ ಸಾವತೆನಂತೆ ಎನ್ನ ಯುಕ್ತಿ.

(2) ಒಲಿದು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಲಿದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಹಲವುಕೊಂಬಿಗೆ ಹಾಡಿದಿರು ಮರುಳೆ. ಅಟ್ಟಿ ನೋಡುವ; ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುವ; ತಟ್ಟಿ ನೋಡುವ; ಒತ್ತಿ

ನೋಡುವ. ಅಟ್ಟಿದಡೆ ಮುಟ್ಟಿದಡೆ ತಟ್ಟಿದಡೆ ಒತ್ತಿದಡೆ ನಿಷ್ಕೆಯ ಬಿಡದಿದಡೆ ತನ್ನನೀವ ಮಹಾಲಿಂಗಕಲ್ಪೇಶ್ವರ.

24 ಮಹಾಲಿಂಗಗಜೇಶ್ವರ.

ಒಲಿದವರ ಕೊಲುವಡೆ ಮಸೆದ ಕೂರಲಗೇಕೆ? ಅವರನೊಲ್ಲೆ ನೆಂದಡೆ ಸಾಲದೆ? ಮಹಾಲಿಂಗಗಜೇಶ್ವರನ ಶರಣರನಗಲಿದಡೆ ತುಪ್ಪದಲ್ಲ ಕಿಚ್ಚ ನಂದಿಸಿದಂತಾದೆನವ್ವಾ.

25 ಮಹಾಲಿಂಗತ್ರಿಪುರಾಂತಕದೇವ.

ನಿನ್ನ ಹರೆಯದ ರೂಪಿನ ಜೆಲುವಿನ ನುಡಿಯ ಜಾಣಿನ ಸಿರಿಯ ಸಂತೋಷದ ಕರಿತುರಗರಧಪದಾತಿಯ ನೆರವಿಯ ಸತಿಸುತರ ಬಂಧುಗಳ ಸಮೂಹದ ನಿನ್ನ ಕುಲದಭಿಮಾನದ ಗವಾವ ಬಿಡು. ಮರುಳಾಗದಿರು. ಅಕಟಕಟ ! ರೋಮಜನಿಂದ ಹಿರಿಯನೆ ? ಮದನನಿಂ ಜೆಲುವನೆ ? ಸುರಪತಿಯಿಂದ ಸಂಪನ್ನನೆ ! ವಾಮದೇವವಸಿಸ್ತರಿಂದ ಕುಲಜನೆ ? ಅಂತಕನ ದೂತರು ಬಂದು ಕೈವಿಡಿದೆಱೆಮೊಯ್ಯಾಗ ನುಡಿ ತಡೆ ಎಲ್ಲ ಕೇಳೊ ನರನೆ. ಎನ್ನ ಮಹಾಲಿಂಗತ್ರಿಪುರಾಂತಕದೇವರ ಪೂಜಿಸಿದೆಯಾದಡೆ ಕೇಡಿಲ್ಲದ ಪದ ದೊರೆಕೊಂಬುದು ಮರುಳೆ.

26 ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿಲಿಂಗ.

ಅಂಗದಾಪ್ಯಾಯನವ ಆತ್ಮನಿಹಿವಂತೆ, ಆತ್ಮನ ಸುಖದುಃಖವ ಅಂಗ ತಾಳುವಂತೆ, ಅಂಗಕ್ಕು ಆತ್ಮಕ್ಕು ಅನ್ಯಭಿನ್ನವಿಲ್ಲ. ಪೂಜಿಸುವ ಭಕ್ತನು ಪೂಜಿಸಿಕೊಂಬಾವಸ್ತು ಈ ಉಭಯವು ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿಲಿಂಗವು ತಾನೆ ತಾನೆ.

27 ಸಿದ್ಧಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ.

ಶಿವನ ನೆನೆದಡೆ ಭವಹರವಹುದೆಂಬ ವಿವರಗೇಡಿಗಳ ಮಾತ ಕೇಳಲಾಗದು. ಅದೇನುಕಾರಣವೆಂದಡೆ—ಜ್ಯೋತಿಯ ನೆನೆದಡೆ ಕತ್ತಲೆ ಹರೆಯದೆ ? ಮೃತ್ಯುನ್ನವ ನೆನೆದಡೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವುದೆ ? ರಂಭೆಯ ನೆನೆದಡೆ ಕಾಮದ ಕಳವಳವು ಹಿಂಗುವುದೆ ? ನೆನೆದಡಾಗದು. ನಿರ್ಧರಿಸಿ ದ್ವಯಕುಳವೊಂದು ಬೆರಸಬಲ್ಲಡೆ ಸದ್ಗುರು ಸಿದ್ಧಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ತಾನೆ.

28 ಉಳಿಯುಮೇಶ್ವರ.

(1) ಅಸ್ಥಿಜರ್ಮಮಾಂಸರಕ್ತಖಂಡದ ಬೇಲ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬರುವುದೆ ? ಹುರುಳಿಲ್ಲ ಸಂಸಾರ. ಎಂದಿಗೆ ನಾನೀ ಹೊತ್ತ ಹೊಣೆಯನಿಟುಹುವೆನೋ ? ಎಂದಿಗೆ

ನಾನಿದ ಬಳಸಿ ಕಳೆವೆನಯ್ಯಾ. ಎಡಹಿ ಕೊಡನುದಕವ ನಡುನೀರಲ್ಲೊಡೆನಂತೆ ಎನ್ನೊಡಲೊಡೆದು ನಿಮ್ಮನೆಂದಿಗೆ ಬೆರಸುವೆನು ಉಳಿಯುಮೇಶ್ವರ.

(2) ಭವಪಾಶಬಂಧದಿಂ ಬಿಗಿದು ಕವಿಲೆಯ ಹುಲಿಯ |

ಗವಿಯೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾದೆ ಸಂಸಾರನೆಂ |

ಬಂಜಾರಸರ್ವ ಸರ್ವಗ್ರಾಸಗೊಂಡುದಿನೊಮ್ಮೆ ಪರಿಹರಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ||

ಅವಿರಳಪ್ರೀಪಾದದೊಳು ಮಗ್ಗುನಾಗಿ ಮ |

ತ್ತವಿಕಲ್ಪಸಮಸುಖಾನಂದದೊಳಗಂದಿಹೆನೊ |

ಭವರಹಿತ ಪರಮೇಶ ಪಾಲಿಸೈ ಸ್ವರೂಪೆ ಉಳಿಯುಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವೇ||

29 ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ.

(1) ಏಕೆನ್ನ ಬಾರದ ಭವಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರಿಸಿದೆ ? ಏಕೆನ್ನ ಘೋರಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರಿಸಿದೆ? ಏಕೆನಗೆ ಕರುಣಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ಕಾಡಿದ ಕೇಳಾ. ಹೇಡಾ ಎನ್ನ ಲಿಂಗವೆ ನಾ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪೇನು. ಸಾಕಲಾದುದೆಂದು ಅತ್ತೊತ್ತಿ ನುಡಿದಡೆ ಏಕೆ ನಾ ನಿಮ್ಮ ಬಿಡುವೆ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ.

(2) ಇನಿಯಂಗೆ ತವಕಿಲ್ಲ ಎನಗೆ ಸ್ಮರಣೆಯಿಲ್ಲ ಮನದಿಚ್ಛೆಯನಣುವ ಸಖಿಯಿಲ್ಲ. ಮನ್ಮಥವೈರಿಯನುಭಾವದಲ್ಲಿ ಮನ ಸಿಲುಕಿ ಬಿಡದು. ಇನ್ನೇವೆನಿನ್ನೇವೆ. ದಿನ ವೃಥಾ ಹೋಯಿತು ಯವ್ವನ ಬೀಸರವೋಗದಮುನ್ನ ಪಿನಾಕಿಯ ತಂದು ನೆರಹವ್ವಾ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರನ.

30 ಕಾಮಭೀಮಜೀವದನದೊಡೆಯ.

ದೊಡ್ಡವೆರಡು ಕಂಬದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವೆರಡು ಕಂಬ ; ಇಂತೀನಾಲ್ಕು ಹಿ ಮಧ್ಯದ ಮನೆ, ಅಸ್ಥಿಯಗಲು, ನರದ ಕಟ್ಟು, ಮಜ್ಜೆಯ ಸಾರ, ಮಾಂಸದ ಗೋಡೆ, ಜರ್ಮದ ಹೊದಿಕೆ, ಶೋಣಿತದ ಸಾರಣೆ, ಶುಕ್ಲದ ಕಂಬದಿಂದಲಿವ್ವು ದೊಂದು ಚಿತ್ರದ ಮನೆ ನೋಡಾ. ಆ ಮನೆಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಬಾಗಿಲು, ಈಡೆಸಿಂಗಳೆಯೆಂಬ ಗಾಳಿಯ ಬಾದಳ, ಮೃದುಕರಿನವೆಂಬೆರಡಗುಳಿಯ ಭೇದವು ನೋಡಾ. ಇತ್ತಲೆಯ ಮೇಲಿಪ್ಪ ಸುಷುಮ್ನನಾಳವ ಮುಚ್ಚಿ ದಿವಾರಾತ್ರವೆಂಬ ಮಹಿವಹಿವನ ಉಭಯದ ಕದ ಕೆತ್ತು ಮನೆ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದಡೆಯೊ ಮನೆಯೊಡೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋಹುದು ತಪ್ಪದು ನೋಡಾ. ಇಂತೀ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯಾ! ಕಾಮಭೀಮಜೀವದನದೊಡೆಯ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ.

31 ಗುರುಸಿದ್ಧಮಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲದ ಕುತ್ರವ ಕೊಂಡು ಬಲ್ಲವರ ಬಾಯ ಹೊಗಹೊದರೆ ಬಲ್ಲಬಲ್ಲರೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲತ್ತತ್ತಗೊಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೆಲ್ಲಿಯ ಕುತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಅದಲ್ಲಿಯೆ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು ಗುರುಸಿದ್ಧಮಲ್ಲ.

32 ನಾರಾಯಣಸ್ತ್ರಿಯರಾಮನಾಥ.

(1) ತನ್ನ ಮಹಿದೊಡೆ ಜಗವೆಲ್ಲವು ತನ್ನ ಸುತ್ತಿದ ಮಾಯೆ, ತನ್ನನಾಳಿ ದೊಡೆ ತನ್ನಯ ಅನ್ಯಭಿನ್ನವಿಲ್ಲ; ಪ್ರತಿಬಿಂಬದ ಹಾಹೆ ನಾರಾಯಣಸ್ತ್ರಿಯರಾಮ ನಾಥ.

(2) ಡಂಬಕದ ವೂಜಿ ಹೋಹ ಹೊತ್ತಿನ ಕೇಡು; ಆಡಂಬರದ ವೂಜಿ ತಾ ಮ್ರದ ಮೇಲಣ ಸುವಣಂಚ್ಚಾಯೆ; ಇಂತೀವೂಜಿಗೆ ಹಾಸೊಪ್ಪವನಿಕ್ಕಿ ಮನಹೂಸಿ ಮಾಡುವ ವೂಜಿ ಬೇರು ನೆನೆಯದ ನೀರು, ಆಯವಿಲ್ಲದ ಘಾಯ, ಭಾವವಿಲ್ಲದ ಘಟ ವಾಯುವೆಂದೆ ನಾರಾಯಣಸ್ತ್ರಿಯರಾಮನಾಥ.

33 ಮಾರೇಶ್ವರ.

ವೇದವ ಕಲಿತಲ್ಲಿ ಪಾಠಕನಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲ, ಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣವನೋದಿದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲ, ವ್ರತನೇಮಕೃತ್ಯವೂಜಕನಾದಡೇನು ? ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದ ರಾವನಾಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಭೇದಂಗಳನಾಳಿದು ತಿಳಿದಲ್ಲಿ ಮನ ಸಂದಿತ್ತು ಮಾರೇ ಶ್ವರ.

34 ಕಾಮಧೂಮಧೂಳೇಶ್ವರ.

(1) ಕುಂಭಘಟಕ್ಕೆ ಒಳಗೂ ಒಯಲು ಹೊಣಿಗೂ ಬಯಲು; ಮೀಟು ತಾ ನೋಡುವಲ್ಲಿಯೂ ಬಯಲು. ಕೆಲ ಶೋಣಿತದಿಂದಾದ ಘಟಕ್ಕೆ ಬಯಲೆಂಬುದಕ್ಕೆ ತೆಹಿಸಿಲ್ಲ ಚೇತನಕೊಳಗಾಗಿದ್ದದಾಗಿ. ಪೃಥ್ವಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ಅವು ಅವು ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ತೇಜ ತೇಜವ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ವಾಯು ವಾಯುವ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ಆಕಾಶವಾಕಾಶವ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ಸಂಚತತ್ವಂಗಳೂ ತತ್ವವ ನೈದಿದಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮಂಗೆ ಬಂಧಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಅಂದವಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಉಂಟೆಂಬುದೂ ತನ್ನಿಂದ, ಇಲ್ಲೆಂಬುದೂ ತನ್ನಿಂದ; ಅನ್ಯವಾಗಿ ತೋರುವ ತೋಣಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನು ಚೋರಕನಂತೆ, ರಜ್ಜು ಸರ್ಪನಂತೆ, ತಿಳಿದು ನೋಡಲಿಕೆ ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ ಧೂಮಧೂಳೇಶ್ವರ.

(2) ಪೂಜೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೊಡಲು, ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯಕ್ಕೊಡಲು, ಉಂಟು ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸಂದೇಹಕ್ಕೊಡಲು; ಇಂತೀಬಡಲಿಲ್ಲದುದು ಕೊಡುವ ಕೊಂಬೆಡೆಯಾಟ ನಿಂದು ಶೂನ್ಯವೆಂಬ ಸುಖುಹು ಸತ್ತು ಚಿಪ್ಪೆಂಬ ಜಿಗುಟು ಹಣ್ಣು ಮತ್ತಾವ ಕಲೆ ದೋಷದೆ ನಿಂದ ನಿಜಾತ್ಮನು ತಾನು ತಾನೆ ಕಾಮಧೂಮಧೂಳೀಶ್ವರ.

35 ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದಹನ ಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ ನಿರಂಗಸಂಗ.

ಪೃಥ್ವಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪು ಅಪ್ಪುವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ತೇಜ ತೇಜವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ವಾಯು ವಾಯುವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಕಾಶವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಪುಣ್ಯವಾ ಪವಾವುದು ಹೇಳಿರಣ್ಣಾ, ಜೀವಪರಮರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಆರೈಕೆಗೊಂಬವರಾರು ಹೇಳಿರಣ್ಣಾ, ಜೀವಕ್ಕೆ ಭವ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಮರಣವೆಂಬರು ಕಾಯಜೀವದ ಬೆಸುಗೆಯಾವುದು ಹೇಳಿರಣ್ಣಾ, ಒಡಹೆಂಜ ಹೊಯ್ದರೆ ಧ್ವನಿ ಭಿನ್ನವಾದಂತೆ ಅದರಿಂದ ಉಭಯಭಿನ್ನವಾವುದು ಹೇಳಿರಣ್ಣಾ; ಅದು ಭಿನ್ನಕಾಯದಿಂದಲೋ ನಾದಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೋ. ವಾಗ ದ್ವೈತಸಂಬಂಧವಲ್ಲ. ಸ್ವಯದ ಸಿಲುವ ನಿನ್ನ ನೀನಿಂ ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದಹನ ಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ ನಿರಂಗಸಂಗ.

36 ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗ.

(1) ನೆನೆಯ ನಿಜದಲ್ಲಿ ನಿಂದಲ್ಲಿ ಸುರುಳಿನ ತೊಡಕುಗಟ್ಟುಂಟೆ ? ಅಂಬರವ ನಡೆದಿವನಗೆ ಬೇಟೊಂದು ಇಂಬುಮಾಡಲುಂಟೆ ? ವಸ್ತುವಿನ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವು ಹಿಂಗಿದಲ್ಲಿ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ರಾವುಂಟೆ ?

(2) ಉಂಟೆಂದೊಡೆ ಉಂಟು ಇಲ್ಲ ಎಂದೊಡೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅದು ತನ್ನ ಮನದ ಸಂದೇಹ. ತನಗೆ ಅನ್ಯಭಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ತಾನಾದಕಾರಣ.

37 ಅಲೆಕನಾಥ.

ಆತ್ಮ ನಿಸ್ಸಂಗತ್ವದ ಇರವು. ಪೃಥ್ವಿ ಅಪ್ಪು ತೋಜೋವಾಯುವಾಕಾಶವೆಂಬ ಪಂಚತತ್ವದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುದಿರಪ ಆತ್ಮನ ಬಿಡಯವನಿಂವಾಗ ಪೃಥ್ವಿ ಪೃಥ್ವಿಯಂ ಕೂಡಿತ್ತು ಅಪ್ಪು ಅಪ್ಪುವಂ ಕೂಡಿತ್ತು ತೇಜ ತೇಜವಂ ಕೂಡಿತ್ತು ವಾಯು ವಾಯುವಂ ಕೂಡಿತ್ತು ಆಕಾಶ ಆಕಾಶವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನ ಪಾಸಪುಣ್ಯವಾವುದು ? ಬೇಟೆ ಒಂದು ರಾವಿನಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಅಣ್ಣವ ತೆಣಿನಾವುದು ? ಅದರಿ ಕುಣುಹ ಕೇಳಿಹರೆಂದು ಅಲೆಕನಾಥ ಶೂನ್ಯಕಲ್ಲಿನೊಳಗಾದೆಯಲ್ಲ.

38 ಚಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗ.

(1) ಲಿಂಗ ಹೋಯಿತ್ತೆಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಯಿತ್ತಾದೊಡೆ ಅಂಗ ಉಣಿಯಬಲ್ಲದೆ ? ಆತ್ಮ ಹೋದಲ್ಲಿ ಘಟ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಉಣಿದುದು ? ಚಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಂದಿಲ್ಲ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯ.

(2) ಹಿಂದಣ ಭವಸಾಗರವನು ದಾಂಟಿದೆ; ಮುಂದಣ ಮುಕ್ತಿಪಥಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವಂಕುರಿಸಿತ್ತು, ಇನ್ನಂಜೆನಂಜೆನಯ್ಯ. ಎನ್ನ ಮನೋಮೂರುತಿಯಪ್ಪ ಚಂಡೇಶ್ವರನ ಕಾರುಣ್ಯವಾಯಿತ್ತು. ಗೆದ್ದೆ ಗೆದ್ದೆ ಮಹಾವಾಯೆಯ.

39 ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಸೋಮೇಶ್ವರ.

ತಾನೆ ಶಿವನೆಂದು ಕುಣುಕುಕೊಂಟವಹಾಂಗೆ ಸುಣಿದನಲ್ಲದೆ ಕುಣುಕುಂಟೆ ಶರಣಂಗೆ ? ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಣುವುಮಣುವೆಯುಂಟೆ ಶರಣಂಗೆ? ಬಿಚ್ಚಿ ಬೇಡಿಲ್ಲದ ಬೆಸಿ ಒಂದಲ್ಲದ ದ್ವಂದ್ವರಹಿತ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಸೋಮೇಶ್ವರ ನಿಮ್ಮ ಶರಣ

40 ಗಜೇಶ್ವರ.

ದೇವರ ನೆನೆದು ಮುಕ್ತರಾದೆವೆಂದೆಂಬ ಯುಕ್ತಿಶೂನ್ಯರ ಮಾತು ಕೇಳಲಾಗದು. ಅದೇನು ಕಾರಣವೆಂದೊಡೆ ದೇವರ ನೆನೆವವರಿಗೆ ದೇವರುಂಟೆ ? ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದವರ ನೆನೆವರಲ್ಲದೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದವರ ನೆನೆವರಲ್ಲ. ಇದನಂಜೆನು ನಿನ್ನೊಳಗಿದೆ ನಿನ್ನ ನೆನೆಯಿಲ್ಲ, ನೀನೆನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನೀಯಿಲ್ಲ, ನೀನಾನಂದೆನಲ್ಲ ಗಜೇಶ್ವರ.

41 ಮಧುಕೇಶ್ವರ.

ಅಡುವ ಮಡಕೆಯ ತೋಟಿಸಿ ಶಿಶುವಿನ ಹಸಿವನಡಗಿಸುವಂತೆ ಬಹಿದೆ ಗುಮ್ಮನಿದೆಯೆಂದು ಮೊಟನ ಬೆದಹಿಸಿ ಹಸುಳೆಯನಡಗಿಸುವಂತೆ ಎನ್ನ ಗಸಣಿಗಾಹಿದೆ ಗುರು ಚರವೆಂಬ ಬಹಿಯ ಇರವ ತೋಹಿ ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ ? ನಿನ್ನ ಕುಣುಕು ತ್ರಿವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆ. ಅದು ನಿನ್ನ ಘನವೊ ವಿಶ್ವಾಸದ ಹೀನವೊ ಉಭಯವು ನಿನ್ನ ಕೇಡು. ಆಳಿನಪಮಾನ ಆಳಿದಂಗೆ ತಪ್ಪದು. ನೀ ಕೆಡುವೆ ನಿನ್ನೊಳಗೆ ಮುನ್ನವೆ ನಾ ಕೆಡುವೆ ಶಂಭುಗಿಂದೆತ್ತ ಸ್ವಯಂಭುವಿಂಗತ್ತ ಅತಿಬಳ ನೋಡಾ ಮಾತುಗಳಂಗ ಮಧುಕೇಶ್ವರನು.

42 ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ಭೋಗಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ

ಘಟಾಕಾಶಮರಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ತೋಟುವ ಬೆಳಗು ಘಟಮರವೆಂಬ ಉಭಯವಿರುತ್ತಿರಲಿಕೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತು ಬಯಲು. ಘಟವೆಂಬ ಭೇದಂಗಳಂಟಿಯಲಾಗಿ ಆಕಾಶ

ತತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿಂತವನೈದಿ ಮಹದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲೀಯವಾದುದು ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವೆಂಬುದು. ನಾವತೂನ್ಯವಿಕ್ಯನ ಅರ್ಪಿತಸ್ಥಲ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ಭೋಗಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

43 ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗ

ತಾರಕ ಮುಟ್ಟಿ ಗುರುವಿನಕ್ಕೈಗೆ ಬಂದುದಲ್ಲ. ಅಣ್ಣತಣ್ಣಹಿಸಿಕೊಂಬುದಲ್ಲ. ಪರುಷರಸದಂತೆ ಮಾಟಕ್ಕೊಳ್‌ಗಲ್ಲ. ಅದು ಮುಟ್ಟಿ ಲೋಹ ಶುದ್ಧವಲ್ಲದೆ ಪುನರಪಿ ಶುದ್ಧವಾದುದಿಲ್ಲ. ಇಂತೀ ಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಯವಾದುದು. ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಲಿಂಗವದು ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ಏಕಮೂರ್ತಿಸ್ವಯಂಭು.

44 ನಂದಗೋಪಿಯಕಂದಪ್ರಿಯ ನಿಸ್ಸಂಗಲಿಂಗರಾಮನಾಥ

ವಾಡ್ಯದೊಳಗಣ ನಾದದವೊಲು ಪಾಪಾಣದೊಳಗಣ ಪಾವಕನವೊಲು ಕಿಸಲ ಯದೊಳಗಣ ರಸದವೊಲು ಅಯ ಮೊನೆಯಲ್ಲಿ ತೋರುವ ನಯಕುಸುಲವೊಲು ಮುಸುಕಿನೊಳಗೆ ತೋರುವ ಆಕಾಶದ ಪ್ರತಿರೂಪಿನವೊಲು ಗಜಗತಿಯಂತೆ ಮಯೂರನಂತೆ ಉಲುವಡೆಗಿದ ವೃಕ್ಷ ಬಯಲೊಳಡಗಿದ ನಾದದಂತೆ ಹೊಳಿಹೊಮ್ಮಿದ ಏಕೈ ಇಂತಿವಹಿಂದದಲ್ಲಿ ಸಂದ ಶರಣಿಗೆ ಸಂದೇಹಪರವಿಲ್ಲ ನಂದಗೋಪಿಯಕಂದಪ್ರಿಯ ನಿಸ್ಸಂಗಲಿಂಗರಾಮನಾಥ.

45 ನಿಜಗುರುಶಾಂತೇಶ್ವರ.

ಪರಿಪೂರ್ಣನಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕನಲ್ಲ ನಿರುಶಯದೊಳತಿಯ ತಾ ಮುನ್ನಲ್ಲ. ಶರಣೈಕ್ಯನಲ್ಲ ಪರಮನಲ್ಲ ಜೀವಶಲ್ಲ ನಿರವಯನಲ್ಲ ಸಾವಯ ಬಹುಕಲ್ಲ ಪರವಿಹವೆಂಬ ಭಯದೊಳಗಲ್ಲದನುವನು ನಿಜಾಲಯ ನಿಜಗುರುಶಾಂತೇಶ್ವರನ ಶರಣನ ನಿಲುವು ಉಪಮೆಗೆ ತಾನನುಪಮ

46 ಏಣಾಂಕಧರ ಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ

ಚಿತ್ತವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಂದು ತನ್ನಯ ಗುಣದ ಬಿತ್ತಿಯನಣಿಯಬೇಕೆಂಬವರು ಅಣ್ಣಿದು ಹೊಣಿಗಾದುವ ಬೇಣಿ ಮತ್ತೆ ಕುಣಿತದಲೇಕೆ? ಅಣ್ಣಿದು ನಿಶ್ಚಯವಾದ ವಂಗಿ ಬೇಣಿಯೊಂದಿಡೆಯುಂಟೆ ? ಏಣಾಂಕಧರಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪಡಿಮಚ್ಚವುಂಟೆ ?

47 ಭೌಂಭೇಶ್ವರ.

ಅರುಪಿನ ಪ್ರಸಂಗಕೆ ಮಚ್ಚಕವೇಕೆ ? ಮಹಾಕುಭಾದಿಗೆ ಮಸ್ಕಣೆಯ ಮಾಣ

ರೆಂಬ ತೇಜದ ಶಿಷ್ಯತೆಯೇಕೆ ? ತಾನು ತಾನಾದಮತ್ತೆ ತನಗೇನೂ ಅನ್ಯವಿಲ್ಲಾ ಎಂದೆ ಭೌಂಭೇಶ್ವರ.

48 ನಾಸ್ತಿನಾಥ

ಅನಲನು ಕೊಂಡ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಪರಿಪ್ರಕಾರವುಂಟೆ ? ಶರಧಿ ಕೊಂಡ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಕುಣುಹಿನ ತಲೆಯುಂಟೆ ? ಲಿಂಗವು ಮುಟ್ಟಿದ ಅಂಗಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯವೆಂಬುದು ಹುಸಿ ನಾಸ್ತಿನಾಥ.

49 ಗೋಪತಿನಾಥವಿಶ್ವೇಶ್ವರ.

ಜೀವಕುಳವಳಿಯಿತ್ತು; ಜ್ಞಾನಕುಳವಳಿಯಿತ್ತು; ಭವಪಾಶಹಠಿಯಿತ್ತು; ಅಜ್ಞಾನ ಹಿಂಗಿತ್ತು; ಎಲೆಗೋಪತಿನಾಥವಿಶ್ವೇಶ್ವರಲಿಂಗ ನಿಮ್ಮತ್ತೆ ಮನವಾಯಿತ್ತೆನಗೆ; ಕೃಪೆಯ ಮಾಡು ಕೃಪೆಯ ಮಾಡು ಶಿವದೋ ಶಿವದೋ.

50 ಅಭಿನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

ನೆನೆಯಲಹಿಯೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಹಿಯೆ ಮನವಿಲ್ಲಾಗಿ, ಭಾವಿಸಲಹಿಯೆ ಬೆರಸಲಹಿಯೆ ಭಾವನಿರ್ಭಾವವಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಧ್ಯಾನಮೌನವನಹಿಯೆ ಧ್ಯಾನಮೌನಾತೀತ ತಾನೆಯಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಜ್ಞಾತೃಜ್ಞಾನಕ್ಷೇಯಂಗಳೆಲ್ಲವ ಮೋಹಿ ಅಭಿನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿದೆ.

51 ಶಂಭುಸೋಮನಾಥಲಿಂಗ.

ಎನ್ನ ತ್ರಿವಿಧಾತ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರು. ಸತ್ತರಜಸ್ತಮಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ಭೃತ್ಯರಯ್ಯಾ. ಅಂತಃಕರಣಚತುಷ್ಟಯಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ಬಾಣಸಿಗರಯ್ಯಾ. ಅಷ್ಟಮದಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ದಳವಾಯಿಗಳು. ನವರಸಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ಭಂಡಾರಿಗಳಯ್ಯಾ. ದಶವಾಯುಗಳು ನಿಮ್ಮ ಭತ್ತಚಾಮರಸೀಗುರಿಗಳು. ಶಂಭುಸೋಮನಾಥಲಿಂಗ ನಿಮಗೆನ್ನ ಕಾಯ ಮುಂತಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಾಂತರಡಿಂಗರಿಗರಯ್ಯಾ.

52 ಸಿದ್ಧ ಸೋಮೇಶ.

ಉರಿ ಕಪ್ಪುರವ ಸೋಂಕಿದಂತೆನ್ನೊಳು ಬೆರಸಿರ್ಪ ಮಹಾಘನವನು ತೋಣು ಪರಮಸುಖದೊಳಗಿರಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಸೋಮೇಶ ಕರುಣಾವ್ಯತಗುರುವೆ ಶರಣ.

53 ಪುರದಮಲ್ಲಯ್ಯ.

ಒಳಗನಣುಹಿಸಿ ತಿಳುಹ | ಹೊಣಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ನಿಲಿಸಿ |

ಒಳಗು ಹೊಣಿಗೆಂದೆಂಬಿವೆರಡ ಕೆಡಿಸಿ ||

ಕಳೆಯ ಲಿಂಗದೊಳೊಚ್ಚ | ತವನೊಪ್ಪುಗೊಳಿಸಿದಾ |
ಕರುಣಿ ಗುರು ಪುರದಮಲ್ಲಯ್ಯಗುರುವೇ ||

54 ಸದ್ಗುರು ಶಂಭುಸೋಮೇಶ್ವರ.

ಶಿವನೆ ಅಧಿಕನು ಶಿವಭಕ್ತನೆ ಕುಲಜನು ಶಿವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಧಿಕವಾವುದಿಲ್ಲೆಂ
ದುದು ಶ್ರುತಿ. ಇದನು ಹಿತು ಸದ್ಗುರುಶಂಭುಸೋಮೇಶ್ವರನ ಭಜಿಸಿ ಪ್ರಸಾದವ
ಸೇವನೆಯ ಮಾಡದಿರಲು ಅಘೋರನರಕ ತಪ್ಪದು

55 ಸಂಗಪ್ರಭು.

ಬಡೆಯರಿಗೊಡವೆಯನೊಪ್ಪಿಸಿ ಶುದ್ಧನು | ಎಡೆಯೊಳಗಾಮಾಡಿದುದಿಲ್ಲೆಂದಹಿ |
ದೊಡಲವಗುಣವಡಗಿಸಿ ನಿರಹಂಭಾವದೊಳಗೆ ಸಲಿ ಸಂದು ||
ಮೃಡಶರಣರುಗಳ ಕಂಡವರಡಿಗಳ | ಓಡಿದು ಸದಾಸುಖಿಯಾಗಿರ್ಪರ ಮೆ |
ಲ್ಲಡಿಗಳೊಳಗೆ ಹಾವುಗೆಯಾಗಿರಿಸೆನ್ನನು ಸಂಗಪ್ರಭುವೇ ||

56 ಹಂಪೆಯ ವಿರುಪಯ್ಯ.

ದಶದಿಕ್ಕು ಸಚರಾಚರದೊಳಗೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ ನೋಡಲು ತನ್ಮಯ. ಆಪರಾಪರ
ಹಂಪೆಯವಿರುಪಯ್ಯನಲ್ಲದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರುತಿ ಸಾಹಿತಿವೆ.

57 ಹುಲಿಗೆರೆಯ ವರದಸೋಮೇಶ

ಮಾಯಾಸಂಗ್ರಹಮಲವ ತೊಳೆದು ನಿರ್ಮಾಯಸ್ವರೂಪವನೆಯ್ದಿಸಿ ಕಾವುದು
ಹುಲಿಗೆರೆಯ ವರದಸೋಮೇಶನ ಅಕ್ಷಯಾನಂದನಾದೋದಕ.

58 ರೇಕನಾಥಯ್ಯ.

ಸತ್ತು ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಭಕ್ತಿರತಿಯ ಕೊಡಲು ಸಮತೆಯೆಂಬ ಬಸುಣಿಗಲು
ಪರಿಣಾಮವೆಂಬ ಮಗೆ ಹುಟ್ಟಲು ರೇಕನಾಥಯ್ಯನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು.

59 ಘನಗುರುಪ್ರಿಯಸೋಮನಾಥ.

ದಶವಾಯುಗಳ ತಮ್ಮ ವಶಕೆ ಹರಿಯಲೀಯದೆ ಉದ್ಧವಶಕೆ ಬಪ್ಪ ಪ್ರಣ
ಮವಶನಾಗಿರಾ. ವಿಷಮತೋಜನಘನಗುರುಪ್ರಿಯಸೋಮನಾಥ ಎಸಳಿನಾ ದಳದೊ
ಳಗೆ ಬೆಳಗುತಿಹನು.

ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ. ಸು. 1480

ಈತನು ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರವಚನ, ಮುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯಕಂಠ ಮಾಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತನ (1584) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಿಂದ¹ ತೋರಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಯತಿಗೆ(ಸು 1470) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ದೊಡ್ಡಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ವಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1480 ಆಗಬಹುದು.

ಜಂಗಮರಗಳೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಕಂದದ “ಇಂತೀಜಂಗ ಮದಿರವಂ ಸಂತಸದಿಂ ಪೇಟ್ಟು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಂ” ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥವು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಕೃತವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಏತಕ್ಕುವಿಕ್ಕುತ ನಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ವಚನ

ಇದು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ; ವಚನ 430. ಪ್ರತಿವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ‘ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ’ ಎಂದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

(1) ಕಣ್ಣು ಕಾಲು ಎರಡುಳ್ಳವನು ದೂರವೆಯ್ದುವನಲ್ಲದೆ ಕಣ್ಣು ಕಾಲು ಎರಡುಳ್ಳವನಿಗೊಂದಿಲ್ಲದವನು ದೂರವೆಯ್ದಲರಿಯನೆಂಬಂತೆ ಜ್ಞಾನರಹಿತವಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆಯನಿಷ್ಟ ಮಾಡಿದಡೇನು ? ಅದು ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದವನ ನಡೆಯಂತೆ, ಕ್ರಿಯೆರಹಿತವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದಡೇನು ? ಅದು ಕಾಲಿಲ್ಲದವನ ಇರವಿನಂತೆ; ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ನಿಜವ ಬೆರಸುವೊಡೆ ಜ್ಞಾನವೂ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಎರಡೂ ಬೇಕು.

(2) ಹಾವಡಿಗೆ ಹಾವನಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾದುಕೊಂಡು ಹಾವನಾಡಿಸುವ ನವನಂತೆ ಅವ ಮಾತನಾಡಿದಡೂ ತನ್ನ ಕಾದು ಆಡಬೇಕು. ಆದಂತೆಂದಡೆ ತನ್ನ ವಚನವೆ ತನಗೆ ಹಗೆಯಹುದಾಗಿ ಅನ್ನಿಗಿಂದ ಬಂದಿತ್ತೆನಬೇಡ; ಅಣ್ಣವುದುಣ್ಣವುದು ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿಯೆ ಅದೆ. ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ ಹಗೆಯೂ ಕಳೆಯೂ ತನ್ನ ವಚನವೇ ಬೇಣಿಲ್ಲ.

(3) ವೇಷವ ಧರಿಸಿ ಭಾಷೆಯ ಕಲಿತು ದೇಶವ ಸುತ್ತಿ ಬಲಿಲಬೇಡ; ಜಗ ದೀಶನ ಪಾದವನ್ನೊಲಿದು ಪೂಜಿಸಿರಣ್ಣಾ. ಸವಿಯೊಟದಾಸೆಗೆ ಮನವೆಳಸಬೇಡ; ಪರ ಮೇಶನ ಪಾದವ ನೆನೆದು ಕುಖಿಸಿರಣ್ಣಾ. ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮಜಾಲದ ಹೋರಾಟವು ಹೊಂದೆ ಮೂಲಮಂತ್ರವ ಮಹಿಯದೆ ಸ್ಮರಿಸಿರಣ್ಣಾ. ಸಂಸಾರಿಗಳ ಸಂಗಮೋಳಿಗಿರ ಬೇಡ; ಸದ್ಭಾವರ ಸಂಗಮೋಳಿದ್ದು ನಿಶ್ಚಯ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಣ್ಣಾ. ಪರರ ಯಾಚಿಸಿ ತನುವ ಹೊರೆಯಬೇಡ; ಶಿವನಿಕ್ಕಿದ ಭಿಕ್ಷೆಯೊಳಗಿದ್ದು ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನನ್ನೊಲಿಸಿರಣ್ಣಾ.

(4) ಆಸೆಯೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮನಸೋತವರೆಲ್ಲಾ ಕೆಟ್ಟ ಕೇಡನೇನೆಂಬೆಸಯ್ಯಾ. ಯತಿಗಳಾಗಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಾಯಿಗಳಾಗಲಿ ವ್ರತಿಗಳಾಗಲಿ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಕಲಾವಂತರಾಗಲಿ ಸರೋಳಿಗಳಾಗಲಿ ಸುರೋಳಿಗಳಾಗಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಧನವುಳ್ಳವರ ಬಾಗಿಲ ಕಾಯಿಸಿದಳು ನೋಡಾ. ಇವಳಿಗಾರಾರು ಮರುಳಾಗರು ? ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಶರಣರಲ್ಲದವರ ಕಿವಿಯ ಹಿಡಿದು ಕುಣಿಸಿದಳು ನೋಡಾ.

2 ಮುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯ ಕಂಠಮಾಲೆ

ಇದೂ ವಚನರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ವಿದೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ--

ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನು ತಮ್ಮ ವಂತೀಭೂತರಾದ ಗಣಂಗಳೊಡನೆಂದಿ ಸಲು ತಮ್ಮ ನಿಜಾನುಭಾವದ ವಚನಾಮೃತಶರಧಿಯೊಳಗೆ ಅನರ್ಘ್ಯರತ್ನಂಗಳನೆ ತೆಗೆದು ಸರಂಗೊಳಿಸಿ ಮುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯ ಕಂಠಮಾಲೆಯೆನಲೊಪ್ಪುವ ವಚನಂಗಳೊಳಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪ್ಯವಾದ ವಚನಂಗಳನೆ ತೆಗೆದು ಮುಮುಕ್ಷುಜನಂಗಳ ಹೃದಯಾಂತರಾಳವನೆ ತೊಳಗಿ ಬಿಳಗಲೆಂದು ಕನ್ನಡಿಸಿ ಪೇಚ್ಚೆಂ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ವಚನವನ್ನ ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಹುಸಿಯಿಲ್ಲದ ಶಿಷ್ಯನು ಮಹಿಹಿಲ್ಲದೆ ಗುರುವಿನ ಪಾದವ ಪಿಡಿದಡೆ ಕುಣುಹಿಲ್ಲದ ಲಿಂಗವ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತೆಹಿಹಿಲ್ಲದಪ್ಪಲೊಡನೆ ಬಣ್ಣಿದಾದುವು ತನುಮನಪ್ರಾಣಂಗಳೆಲ್ಲವು. ಈ ಬೆಡಗಿನ ಉಪದೇಶವ ಪಡೆದ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಗುರುವಡಗಿ ಗುರು ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಯೆರಡು ಒಂದಾದ ಪುರುಷನೇನೆಂದುಪಮಿಸುವೆನಯ್ಯ ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಗುರುಶಿಷ್ಯನು.

3 ಜಂಗಮರಗಳೆ

ಇದರಲ್ಲಿ 108 ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಒಂದೆರಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಅದಮಧ್ಯಾಂತವರ್ಜಿತವೆನಿಸ ಜಂಗಮಂ |

ನಿತ್ಯಸಿಮಲನಿರಘನಿಶ್ಚಿಂತಜಂಗಮಂ |

ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ. ಸು. 1480

ಈತನು ಪಟ್ಟಲದಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧದ ನಿರ್ವಚನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷವಂಡಿತನ (1584) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದ 63 ನೆಯ ಸಂಧಿಯ 47 ನೆಯ ಪದ್ಯದಿಂದ ಕವಿ ತೋಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಯತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬೋಳಬಸವನನ್ನು¹ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಬೋಳಬಸವನು ಈತನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬೋಳಬಸವನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ಅನುಗ್ರಹವು ತನಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1480 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಪಟ್ಟಲದಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧದ ನಿರ್ವಚನ.

ಇದು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ; ವಚನ 15. ಬಸವ ಮುಂತಾದ ಪುರಾತನರ ಸ್ತುತಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿವಚನವೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರನ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದುವಚನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಆವಮಲ ಮಾಯಾಮಲ ಕಾರ್ಮಿಕಮಲವೆಂಬ ಮಲತ್ರಯಂಗಳ ಕಳೆದು ಎನ್ನ ತರಂಗಬಹಿರಂಗಬುದ್ಧಾತ್ಮನ ಮಾಡಿದ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯ. ಸಾಕಾರ ಮೂಱುಮೂಱುಹದಿನೆಂಟುಪ್ರಕಾರವನೊಳಕೊಂಡು ಎನ್ನ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಯತವಾದನಯ್ಯ ಬಸವಣ್ಣ. ಎನ್ನ ನಿರಾಕಾರಮೂಱುಮೂಱುಹದಿನೆಂಟುಪ್ರಕಾರವನೊಳಕೊಂಡು ಎನ್ನ ತರಂಗದಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯ ಚೆನ್ನ ಬಸವಣ್ಣ. ನಿರಾಳನಿರ್ಮಾಯನಿತ್ಯಾನ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಉಭಯಸಂಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಿತವಾದನಯ್ಯ ಪ್ರಭುದೇವರು. ಇಂತೇ ಅಂತ

1. ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ, ಸಂಧಿ 63. ಪದ್ಯ 49.

ರಂಗಬಹಿರಂಗಆತ್ಮ ಸಂಗವನಱುಹಿ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ನಿಜಪದವನೊ
ರೆದೊರೆದು ತೋಡಿದಕಾರಣ ಎನ್ನ ತನು ಬಯಲಾಯಿತ್ತು, ಮನ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು,
ಪ್ರಾಣ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು, ಇಂದ್ರಿಯ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು, ವಿಷಯ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು.
ಇಂತಿವಱೊಳಗೆ ನಾನು ಬಯಲಾದೆನು. ಪರಂಜ್ಯೋತಿಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಸಿದ್ಧಲಿಂಗ
ಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಮುಂದು ಎಡಬಲ ಅಡಿಆಕಾಶವೆಂಬ ಭೇದವನಱಿಯದೆ ಮುಟುಗಿ
ನಿಶ್ಯಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಮುಚ್ಯತೇ ಎಂಬ ನುಡಿ ಅಡಗಿತ್ತಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ.

ಸಾವಂದ ಶಿವಯೋಗಿ ನು. 1480

ಈತನು ವೀರವಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಾರೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು
ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. “ಮೂಱುಸಾವಿರದ ತೋಂಟ
ದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಅಂತರ್ಭಾವಮನಃಕರಕಮಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವ್ರಾಣಿ ಶಿವ
ಮಂತ್ರಶರೀರಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀಮತ್ಸಾನಂದಶಿವಯೋಗಿಮಂತ್ರಮೂ
ರ್ತಿ” ಎಂಬ ಗದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಇವನು ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ(ಸು. 1470)
ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ
ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1480 ಆಗಬಹುದು.

ತೆರಕಣಾಂಬಿ ಬೊಮ್ಮರನ ಸು. 1485

ಈತನು ಸನತ್ತುವಾರಚರಿತೆ, ಜೀವಂಧರಸಾಂಗತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು
ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ತೆರಕಣಾಂಬಿಯವನು; ವಾದೀಭಸಿಂಹ
ನೇಮಿಚಂದ್ರಾರ್ಯನ ಪ್ರವೃತ್ತನು; ಬೊಮ್ಮರಸೋಪಾಧ್ಯಾಯನ ಮಗನು.
“ತೆರಕಣಾಂಬಿನಿವಾಸ ವಾರ್ಹಜಿನೇಂದ್ರಚಂದ್ರಮನ ಚರಣಕಮಲಭ್ರಮ
ರ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಸಿತಾಮಹನಾದ ನೇಮಿಚಂ
ದ್ರನು ಪ್ರೌಢರಾಯನ (1419-1446) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ವಾದ
ದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಜಯಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ

ಮಂಡಲೇಶ್ವರಪ್ರೌಢರಾಯನ | ಕಂಡು ತತ್ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಂಜಿತ |

ತಂಡತಂಡದ ವಾದಿವಿದ್ವಾಂಸಗಳ ಮದದುಳಿದು ||

ಕೊಂಡು ಜಯಪತ್ರವನು ಭೂಗೆ ಪ್ರ | ಚಂಡತಾರ್ಕಿಕರತ್ನಸದ್ಗುಣ |

ಮಂಡನಾಂಗಗೆ ನೇಮಿಚಂದ್ರಗೆ ಶಿರಪ ಮೊಗ್ಗಿಪೆನು ||

ಸ್ತ್ರಾಢರಾಯನ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಜಯಪತ್ರವ | ಗಾಡಿಯಿಂ ತಂದಿಳೆಯೊಳಗೆ |

ರೂಢಿವಡೆದ ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಕುಲದೀಪ | ಮಾಡಿದ ಕೃತಿ ರಾಜಿಸದೇ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1485 ಆಗಬಹುದು. ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆಯ ಒಂದುಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗದ್ಯವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ--

ಶ್ರೀಮದಮರನರೋರಗೇಂದ್ರಪ್ರಮುಖ ಸಕಲಸುರನಮಿತಮಾಳಿಕೀಲಿತಮಾಣಿ ಕೃಮಯೂಖವುಂಜರಂಜಿತಸಾದಾಂಭೋಜವಿರಾಜಿತ ಶ್ರೀಮತ್ಪಾರ್ಶ್ವಜನೇಂದ್ರಚರಣ ಕಮಲಮತ್ತಮಧುಕರನುಂ, ಸುಕವಿನಿಕರಮಾನಸೋದ್ಯಾನವರವಸಂತನುಂ, ಕುಕವಿ ಗರ್ವಪರ್ವತಚೂರ್ಣೀಕೃತವಜ್ರನುಂ, ಜನಮತಾಹ್ಲಾದಿತನಯನೀತಿಸದ್ವಿನಯಭರಿತ ಸುಚರಿತ್ರನುಂ, ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕಗುಣಗಣಾಲಂಕೃತನಪ್ಪ ನೇಮಿಚಂದ್ರಾನ್ವಯಗಗನ ಪ್ರಕಾಶಿತಬಾಲದಿನಕರ ಬೊಮ್ಮರಸೋಪಾಧ್ಯಾಯಸುಕುಮಾರ ಬೊಮ್ಮರಸವಿರಚಿತಸನ ತ್ತುಮಾರಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 17, ಪದ್ಯ 870, ಗ್ರಂಥಪ್ರಮಾಣ 2175. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಿನಾಪುರದ ರಾಜನಾದ ವಿಶ್ವಸೇನನ ಮಗ ಸನತ್ಕುಮಾರರಾಜನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ಸೊಗಸುವಾತಿನ ಸೋನೆ ಸದ್ಭಾ | ವಗಳ ಸರಿ ಚಿತ್ರಾರ್ಥಪದಬಂ |

ಧಗಳ ಮಣಿ ನವರಸಗಳೊಸರುವ ಸಾರ ಬಿನ್ನಣದ ||

ಸುಗಮದಡಿ..ಡಲನಿಯಮಪ್ರಾ | ಸುಗಳ ಧಾರಾವೃಷ್ಟಿ ಕಾವ್ಯದೊ |

ಳೊಗೆಯೆ ಭೂಮಿಗೆ ಪೊಸತೆನಲು ರಂಜಿವುದು ಮತ್ಕೃತಿಯ ||

ಇಂದುಕಿರಣದ ಸಂದಣಿಯೊ ಮಿಗೆ | ಮಂದಮರುತನ ಸೋಂಕೊಪಾಡುತ |

ಜಂದದಿಂ ನರ್ತಿಸುವ ಕೋರಿಯಪಾಂಗಕಾಂತಿಯಿದೋ ||

ಜಂದನದ ಘನಸಾರಕತ್ತರಿ | ಯೊಂದುಗೂಡಿದ ಪರಿಮಳದ ಸೊಗ

ಸಿಂದ ವೆಗ್ಗಳವನಿದುಬಲ್ಲರಿಗೀಕೃತಿಯ ರಚನೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ವದ್ಧಾವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಜಿನಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರೀದ್ವಾರರಾದ ಗುಣಭದ್ರಾಕಲಂಕವೀರಸೇನಪೊಜ್ಜಪಾದರನ್ನೂ ತನ್ನ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನಾದ ವಾದೀಭಸಿಂಹನೇಮಿಚಂದ್ರಾರ್ಯನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಬಗೆಯೆ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗ ಕೊರಗುತ | ಮುಗಿಯೆ ಸರಸಿಜಷಂಡ ದುಗುಡವ |
ತೆಗೆಯೆ ನೈದಿಲ ಬಳಗ ಸುಗಿಯೆ ರಥಾಂಗಪಕ್ಕಿಗಳು ||
ನೆಗೆಯೆ ತಾರಾವಳಿ ಮಹಾತಮ | ಮೊಗೆಯೆ ಭುವನವ ಮದನ ಬಿಲ್ಲನು |
ಬಿಗಿಯೆ ಸಾರಿದನಪರಶೈಲವನಾ ದಿವಾಕರನು ||

ವನ

ಅರಗಿಗಳೆಳೋದುವ ಮಟವೊ ನು | ಣ್ಣರದ ಪಿಕ್ಕಗಳ ಗಾನಶಾಲೆಯೊ |
ಪಿರಿದು ನಟಿಸುವ ನವಿಲ ನಾಟಕಮಂಟಪವೊ ಬಿಡೆ ||
ಚರಿಸುವಂಜೆಗಳಾಡುವಂಗಣ | ಮೊರೆವ ಮಧುಪದ ಪ್ರೇಮದಾಲಯ |
ವರವಸಂತನ ರಾಜಗೃಹಮೆನೆ ವನವು ರಾಜಿಸಿತು ||

ಊಟ

ಬಟ್ಟವೆಣೆಯೋ ಮಂಜಿನೊಬ್ಬಳಿ | ಬಟ್ಟಿತಾದುದೊ ಅಮೃತರಸವಳ |
ವಟ್ಟು ವೃತ್ತದ ಪಿಂಡವಾದುದೊ ಚಂದ್ರಿಕೆಯೆ ಬಂದು ||
ಘಟ್ಟಗೊಂಡಿತೊ ಎನಲು ನೋಟ್ರಿರ | ದಿಚ್ಚಿಗೊಲವನು ಮನಕೆ ಹತುಷವ |
ಪುಚ್ಚಿಪುದ್ದಿನ ಕಡುಬ ಸವಿದರು ನೈವರು ಮನ ನಲಿಯೆ ||
ತಿಲದ ಮಾಸಾಡ್ಯಖಿಲಜೂಣಂ | ಗಳನು ತೆಂಗಿನಕಾಯ ತುರಿಯನು |
ಲಲನೆಯರು ಕರಿಬೇವಿನೆಲೆಯೆಲಕ್ಕಿಗಳ ಬೆರಸಿ ||
ಹಿಬ್ಬಿದು ಜಂಬೀರೋದಕವ ಹದ | ಗೊಳಿಸಿ ಲವದಿಂ ಕಪ್ಪುರದಿ ಪರಿ |
ಮಳಿಪ ಬದಣೆಯಕಾಯ ಬಜ್ಜೆಯ ತಂದು ಬಡಿಸಿದರು ||
ಸುಣ್ಣಿದು ಹುಳಿಮೇಲೋದಕವ ಚ | ಪ್ಪರಿದುಮುಪ್ಪಿನಕಾಯ ಕೈಯಲಿ |
ಮುಣ್ಣಿದು ಹಪ್ಪಳಗಳನು ಮೆಲುತೊಲವಿಂದ ಪಚ್ಚಡಿಯು ||

ನೆಣ್ಣೆ ಸವಿಯುತಾ ತಾಳಿದಂಗಳ | ತೆಪುನಣ್ಣು ಸಾಧಿಸುತಲಾ ನೆಲ |
ದೆಣ್ಣೆಯರೂಟವ ಮಾಡುತಿದಳರು ಜಿಹ್ವೆ ದಗಿಸಂತೆ ||

2. ಜೀವಂಧರಸಾಂಗತ್ಯ

ಇದರಲ್ಲಿ 20 ಸಂಧಿಗಳೂ 1449 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ರಾಜಪುರಿಯ ಸತ್ಯಂಧರರಾಜನ ಮಗನಾದ ಜೀವಂಧರರಾಜನ ಕಥೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ ಸಂಸಾರಸುಖವೆಂದು ಜಿನದೀಕ್ಷೆ | ವೆರಸಿ ಸಕಲಕರ್ಮಗಳ |
ಭರದಿಂದ ಹೇಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನೆಯ್ದಿದ ಜೀವಂ | ಧರನ ಕೃತಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—
ಬುಧಜನಮುಕುರ ರಸಿಕಕರ್ಣಭೂಷಣ | ಮೃದುನುಡಿಗಳ ನೆಲೆವನೆಯು |
ಸಾರಹೃದಯರ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಸದನವು | ವೀರರ ವಿಜಯದ ನೆಲೆಯು |
ಸುಗುಣರ ಕರ್ಣಾಮೃತ ರಸಿಕರ ಪೊಸ | ಬಗೆ ಜಾಣರ ಮನದಜ್ಜು |

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಅದಿಭಾಗವು ಹೋಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರಾಸ್ತ

ಗಿರಿಯನಡರಿ ತಪವಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಮುನ್ನ | ನೆರಸಿಕೊಂಡಿದಳ ಕಲಂಕು |
ಪರಿಹರಿಸದು ಎಂದು ಹೋಹಂತೆ ಪಡುವತಿ | ಖರಿಗೆಯ್ದಿದ ಶಶಧರನು ||
ಮಿತ್ರನೆ ಹಗೆಯಾದನು ರೋಹಿಣಿಯೆಂ | ಬುತ್ತಮಸತಿಯಗಲಿದನು |
ಮತ್ತೆ ಕಲಂಕುದಳಿದೆನೆಂದು ಸಸಿ ಲಜ್ಜೆ | ವೆತ್ತು ಬಿದ್ದನು ಶರಧಿಯಲಿ ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಮೂಡದಿಗಂಗನೆಯಪರದಿಗೈಣ್ಣಿಗೆ | ನೋಡಿ ಈಳುಹಿದ ಮಾಣಿಕದ |
ಗಾಡಿವಡೆದ ಕೈವಿಡಿಯನೆಯತಿಗೆಂಪು | ಗೂಡಿ ನೇಸಪಿಬಟ್ಟೆಸೆಯಿತು ||

ನರ್ತನ

ಜಲಿಸುವ ಹೇಮಲತೆಯೊ ಕುಣಿದಾಡುವ | ಪೊಳೆವ ಮಿಸುನಿಯ ಪುತ್ರಳೆಯೋ |
ಸುಖದು ಸುಖದು ತೋರುವ ಬಳ್ಳಿಮಂಚನ | ಲೆಳವೆಣ್ಣು ನಟಿಸಿದಳದನೆದು ||

ಮಾಲೆಗಾರ್ತಿ

ಭಾವಕಿಯೊರ್ವಳು ಪೂಮಾಲೆಯನಾಂತ | ಭಾವಮೊಪ್ಪಿದುದು ನೋಟ್ಯರಿಗೆ |
ಕಾವದೇವನ ಜಾನಿಸ ಯೋಗೀಣಿಯ ಕೈಯ | ಪಾವನಜಪಸರದಂತೆ ||

ಗರ್ಭಿಣಿ

ಬಿಳುಪೇಣುತು ಮೊಗ ತೆಳುಪೇಣುತು ಕನ್ನೆ | ಹೊಳಪೇಣುತು ಕುಡಿನೋಟ |
ಕಳೆಯೇಣುತು ಕೋಮಲಕಾಯ ಕುಂತಳ | ಬೆಳೆಯೇಣುತು ನೀಣಿಯೊಳು ||

ನೀತಿ

ವರತತ್ವವೆಂಬ ಸಲಿಲದೊಳು ಹೃದಯದೊ | ಇರುವ ಕಲ್ಮಷವ ತೊಳೆಯದೆ |
ಹವ ನದಿಯ ಸ್ನಾನದಿಂ ಮೈಯ ಮಲಿನವ | ಪರಿಹರಿಸಲು ಫಲವೇನು |

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ. ಸು 1485

ಈತನು ಶ್ವೇತನಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. “ಶ್ರೀಗುರುಭಕ್ತಾಗ್ರಣೀಶ್ವರನಸ್ವಯಸಾಗರಚಂದ್ರಮನೆನಿಸಿ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಕೃಪೆಯಿಂದ” ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುನಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ, “ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಲೌಲ್ಯವೆನಿಸಿದನು ಭಕ್ತರ ಮಧ್ಯದಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿರಾಜ” ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ ಈತನು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣನ (ಸು. 1475) ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1485 ಅಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ವೇತನಸಾಂಗತ್ಯ

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರವಾದುದರಿಂದ ಸಂಧಿ, ಪದ್ಯ ಇವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಾರೆವು. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಸಾಂಗತ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತನಿಗಾಗಿ “ಪ್ರೇತಪತಿಯ ಸೊಕ್ಕನು ಮುಹಿದ ಭೂತನಾಥನ ಲೀಲೆ” ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಂಜೇಶ್ವರನು

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿವಲ್ಲಭ ಸಂಸ್ಕೃತ | ದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನು ನೀನು |

ಇಲ್ಲಿ ಸಕಲಭಕ್ತಜನರು ಕೇಳುವದೆ | ಸೊಲ್ಲಿಸು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲಿ ||

ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕವಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವ, ಬಸವ ಇವರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗೂಳೂರಸಿಂಹಾಸನಾಗ್ರಣಿ ಗುರುಶಾಂತೇಶ್ವರದೇವನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಬೇಡಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ ಸು 1485

ಈತನು ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. ತನ್ನ ವಂಶವರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಸೋಮಶಂಭುದೇಶಿಕ, ಇವನ ಮಗ “ಕಾಮಿಕಾದ್ಯಪಿಳಶಿವಕಥಿತಂತ್ರಾವಳಿಗೆ ಪ್ರೇಮದಿಂ ವೃತ್ತಿದೀಪಿಕೆಗಳಂ ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಸೋಮಧರಸಮಯಮಂ ಧರಣಿಯೊಳ ನಿಲಿಸಿದ” ಸಕಲಾಗಮಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ “ವಿಶ್ವನಾಥಗೆ ಶಿಂಕತ್ವದಿಂದೆಸೆವ” ಶಿವಲಿಂ ಕಮಂಜಣ್ಣಪಂಡಿತ; ಮಗ ಉರಿಲಿಂಗದೇವದೇಶಿಕ; ಮಗ ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಿ; ಮಗ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರವೆದ್ದಣಾರ್ಯ; ಮಗ “ವಿಭೂತಿಯ ಮಹಿಮೆಯಂ ಲೋಕದೊಳಗೆ ಪಸರಿಸಿದ” ವಿಭೂತಿಸಿದ್ಧಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಸೋಮನಾಥಾರ್ಯ; ಮಗ ಅನಂತವೆದ್ದಣ್ಣದೇಶಿಕ; ಮಗ ವಾರಾಣಸಿಯ ಬಲ್ಲಣಾರ್ಯ; ಮಗ ನಾಗನಾಥಾರ್ಯ; (ಮಗ) ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥಾರ್ಯ, ಇವನ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಮಧುವೇಶ್ವರ; ಮಗ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ, “ಮತ್ಕೃತಿಯಂತರಾಯಮಂ ತವಿಸುಗೆ” ಎಂದು ಕವಿ ಈತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮಗ “ಶಿವೋಕ್ತತಂತ್ರೈಕಕರ್ತಾರ” ನಾದ ವಿಶ್ವನಾಥದೇಶಿಕ; ಮಗ ಕವಿ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ.

ಇವನ ಗುರು ಕರ್ಣಾಟಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿ ಶಿವಾಗಮಗಳನ್ನು ಭಕ್ತರ್ಗೇ ಬೋಧಿಸಿದ ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯ. ಕವಿ ತಾನು ಈಶ್ವರಭಕ್ತನಾದ ಗಜವೇಂಟೆಕಾರ ವೀರನಂಜೇಂದ್ರನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ದ್ದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಅರಿರಾಯಗರ್ವಪರ್ವತದಳನಬಿರುದನುರು | ತರವಿಪಕ್ಷಪ್ರಬಲಸೇನಾಬ್ಧಿಬಾಡಬಂ |
ಪರಭೂಮಿಪಾಲಜೀವಪ್ರಬಂಜನಭೋಗಿ ಯಾಚಕಾಮರಭೂಜನು ||

ಕರಮೆಸೆವಗಜವೇಂಟೆಕಾಣಿನೀಶ್ವರಪಾದ | ಸರಸಿರುಹಸೇವಕಂ ವೀರನಂಜೇಂದ್ರನಿಂ |
ಪರಿಪೂಜಿತಂ ನೀಲಕಂಠದೇಶಿಕನುಸಿದ್ಧನೀಕೃತಿಯನಟ್ಟಿಯಿಂದೆ ||

ಈ ವೀರನಂಜೇಂದ್ರನು 1482 ರಿಂದ 1494 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಉಮ್ಮತ್ತೂರು ದೊರೆಯಾದ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರ ಗಜಬೇಟೆಕಾರ ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಯಬಡೆಯರ ಕುಮಾರ ವೀರನಂಜರಾಯಬಡೆಯರಾಗಿರಬೇಕು. ಈತನ ಅಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಡಲುಪೇಟೆ 9ನೆಯ ಶಾಸನ (1489), ನಂಜನಗೂಡು 102 (1492), 118 (1491); ತಿರುಮಕೂಡಲನರಸೀಪುರ 67 (1494)

ಈ ಶಾಸನಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಈ ರಾಜನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1485 ಆಗಬಹುದು.

“ವಿತತಕರ್ಣಾಟಲಕ್ಷಣಕಮಲಭವನೆನಿವ ಚತುರವರ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ” ಎಂದು ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ

ಕಂಪಮದ್ ಚಂದನದ ಪಂಕಜೋಳ ಪಂಮಳಂ |

ನೆಂಪುವಡೆದಂತೆ ರಸಭರಿತಪ್ರಬಂಧದೋಳ |

ಸೊಂಪುದೋಷುವ ಶಬ್ದಸಂದರ್ಭವೊಪ್ಪುತಿರೆ ಪೊಸತಪ್ಪ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದಂ ||

ಇಂಪಾಗಿ ಶಿವಗಣಪ್ರಕರಮಂ ಕೊಂಡಾಡಿ |

ಪಂಪೆಯೊಳು ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನೊಳಗವಿದ |

ಪಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರಂ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರ

ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 5, ಸಂಧಿ 65, ಪದ್ಯ 3069. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಬಸವನಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಅತನ ಸಂತತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಪಂಡಿತೇಶ್ವರನು ಬಸವನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಬಸವನ ಹಸ್ತದಿಂದ ಬಂದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಕೂಡಲೆ ಅವನಿಗೆ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೆ ಬಂದಿತು.¹ ಅದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೂ ಬಸವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗೀತಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಹಾಡುತ್ತ ಬಸವನನ್ನು ಎಂದಿಗೆ ನೋಡುವೆನು ಎಂದು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದನು. ಪಂಡಿತೇಶ್ವರನ ಮಗ ಕೇದಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಜಗದಾರಾಧ್ಯಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ಪಂಡಿತೇಶ್ವರನ ಕರಚಾತನಾದ ದೋನಮಾರ್ಯನಿಗೆ ಭಕ್ತಿರಾಜ್ಯದ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ಕೇದಾರದೇಶಿಕನ ಮಕ್ಕಳು (1) ಮನುಪಂಡಿತ (2) ಜನ್ಮವಿಭು (3) ಮಹಾದೇವ (4) ಭೀಮನಪಂಡಿತ. ಈ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಯವ್ಯಟೂರ ಗುರು ಸೋಮನಾಥನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು (1) ವಿಶ್ವನಾಥ (2) ಸೂರೇಶ್ವರ (3) ಸಿಂಗಣ್ಣಮಂಚಾರ್ಯ.

ಶ್ರೀಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯ ಶಿವಭಕ್ತರು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕರೆದು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಚರಿತವನ್ನು ಬರೆಯೆನಲು ಆತನು ಆಂಧ್ರಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆಯೂ ಅದನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಅಲ್ಲಮ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಗುರು, ವಿಶ್ವನಾಥಾರ್ಯ, ಸ್ವಗುರು ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಸದಮಲಪ್ರಚುರವಿಶ್ರುತಪರಮಭಕ್ತಗಣ |

ಪದಸರೋರುಹಸಾಂದ್ರಮಕರಂದಪಾನಸಂ |

ಮುದಿತಚಂಚಚ್ಚಂಚರೀಕನನವರತಪಂಚಾಕ್ಷರೀಪ್ರಸಿತತ್ವದಯಂ ||

ವಿದಿತಮಂಜುಳನೀಲಕಂಠಾಹ್ವಯಂ ಮನೋ |

ಮುದದೆ ಪೇಟುರುತರಾರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರದೋಳಂ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಸುರನಿಕರವರಮಕುಟಮಣಿಕಿರಣಲಹರಿತತಿ |

ಪರಿಕಲಿತಪರಚರಣಸರಸಿರುಹಭಜಕಕುಲ |

ದುರಿತಸಮುದಯರುಚಿರಮದಕರಟಿದಳನಪಟುಹರಿಸದೃಶನತನುರಹಿತಂ ||

ಕರಲಪನಸಿತನಮಲಶತತರಣಿಘೃಣಿವಿಸರ |

ಪರಿಭವವಿಲಸಿತತನು ಘನಿಪಕರಕಟಕನುರು |

ತರಗರಳಸರಳಗಳನವರತವವನಿಯಂ ಪೊರೆಗೆ ಗುರುನೀಲಕಂಠಂ ||

ಗುರುಸ್ತುತಿ

ಚರವೆ ಚಿರಲಿಂಗಯುತಶಿರವೆ ಹರಭಕ್ತಗೋ |

ಚರವೆ ಚರಿತವ್ರತೋತ್ಕರವೆ ಕರುಣಾಂಬುಸಾ |

ಗರವೆ ಗುರುತರಗುಣನಿಕರವೆ ಸುರುಚಿರಕಳೇವರವೆ ಪರಮದ ಮುಕುರವೇ ||

ವರವೆ ನಿರವಧಿಪುಣ್ಯಪುರವೆ ಸತಸೋಕ್ತಿವಿ |

ಸ್ತುರವೆ ದುರಿತಾಬ್ಜಕುಂಜರವೆ ಪರಮಾರ್ಥಮಂ |

ಧಿರವೆ ನಿರುಪಮಶಾಂತಿಕರವೆ ಪುರುಷಪ್ರಾಕಾರವೆ ಕರುಣಿವುದು ಗುರುವೇ ||

ಜಗದನಾದಿತ್ವನಿರಸನ

ಭರದಿನೀಜಗವೆಲ್ಲನಾದಿಯೆಂಬೀನುಡಿಯೆ |
 ಪುರುಳಲ್ಲದೊತೆನಲ್ ಕಾರ್ಯತ್ವದಿಂದೆ ಭಾ |
 ಸುರಕಾರ್ಯಮಾದುದದು ಘಟದಂತನಿತ್ಯತೆಯೊಳೊಂದಿ ತೋಱುಗುಮನಿಶವೂ ||
 ಪಿರಿದುಮದು ಕಾರ್ಯತ್ವವೊಂತವು ವಿದಿಂಬೊಡದು |
 ಕರನೇ ಸಾವಯತ್ವದಿಂದೆ ಸಾವಯವತ್ವ |
 ವಿರುತಿರ್ಕು ಮಾವುದೊಳೊಳದು ಭಾವಿಸಲ್ ಕಾರ್ಯಮೆಂಬುದಿದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು ||

ಚಾರ್ವಾಕಮತಖಂಡನ

ಅತಿಶಯಂ ದೇಹಮೇ ಆತ್ಮನಾದೊಡೆ ವೇಷಂ |
 ಮೃತಶರೀರಂ ದೃಷ್ಟಮಾಗಿರಲ್ ಭೂಸಲಿಲ |
 ಹುತವಹಶ್ವಸನಂಗಳಿಂ ತೋರ್ಪ ದೇಹಜೈತನ್ಯಮಂ ಕಾಣ್ಬರಿಲ್ಲ ||
 ಮತಿವಿಕಳಚಾರ್ವಾಕ ಬಹಿರ್ದಿ ಬಕ್ಪುಡಿಗುಟ್ಟು |
 ತತಿವಾದಿಪೈ ಜನನಮರಣಾದಿಗಳ ನೋಡೆ |
 ಸತತನೂತ್ಮನ ಧರ್ಮಮದಹಿಂದೆ ದೇಹದಿಂ ಬೇರೊರ್ವನಾತ್ಮನುಂಟು ||
 ಪಿರಿದವಸ್ಥಾತ್ರಯಂಗಳ್ಗೆ ಕಾರಣಮಪ್ಪ |
 ಸುರುಚಿರಸ್ಥೂಲಾದಿತನುಗಳೊಳ್ ವ್ಯಾಪಿಸು |
 ತ್ತುರುವಿಶ್ವತೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞರೆಂಬಭಿಧಾನದಿಂದೊರ್ವನೇ ಆತ್ಮನು ||
 ನಿರುತದಿಂ ದೇಹದೊಳ್ ತೋಷಿ ತದ್ವೇದಮದು |
 ಭರದಿಂದೆ ಜೇತನತ್ವದೊಳೊಂದಿ ತೋಱುಗುಂ |
 ಕರಮವಂ ತೊಲಗೆ ಮೃತದೇಹವೆನಿಸುಗುಮದೊನೀ ದೇಹಮಾತ್ಮನಲ್ಲು ||
 ಮಿಸುಪ ಚಕ್ರಮನೊತ್ತಿ ಪಿಡಿದಿದ ದಂಡದಿಂ |
 ದೊಸೆದು ತಿರುಪಲ್ ಚಕ್ರ ಚಕ್ರಮದು ತಿರುಗುವಂ |
 ತಸವಸಂ ದೇಹಮಾತ್ಮಪ್ರೇರಣೆಯನುಡದೆ ಚಲಿಸುತಿರ್ಕುಂ ಭಾವಿಸೆ ||
 ನಿಸದಮಾತ್ಮಂ ದೇಹದಿಂ ತೊಲಗಿ ವೋಗಿ ಮ |
 ತ್ತನುಗಳೈದಿದ ಶರೀರಂ ಶುದ್ಧಮುಲ್ತೆಂದು |
 ವಸುಧಾಜನಂ ಮುಟ್ಟದದೊಂದಿ ತನುವಿಲ್ಲದೊನಾತ್ಮನುಂಟು ಸತತಂ ||

ಕವಿಲಿಂಗ ಸು. 1490

ಈತನು ಕವಿಲಿಂಗನ ಪದ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ, ಕಾಮತಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಗುಂಡರಾಜನ ಮಗನಾದ ಸಾಳುವನರಸಿಂಗರಾಜನ (1487-1493) ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ

ಇಂಗಿತವನೆಯಲೆಂದೀನಾರಿಯರಿಗಿತ್ತು | ಮಂಗಳಾಲಂಕಾರಸಮವಾಗಿರೆ |

ಅಂಗಜಕಲಾನಿಪುಣ ಗಂಡಭೇರುಂಡಕವಿ | ಲಿಂಗ ನುಡಿಜಾಣಕವಿ ಸಾಳ್ವಗೆ ||

ಮಲೆವ ರಿಪುರಾಯಗಿರಿವಜ್ರವನದಾವಾ | ನಲ ವೈರಿವಾರ್ಧಿವಡಬ ಸಾಳ್ವ |

ಕುಲರತ್ನ ಗುಂಡಘೋರನರಸಿಂಗಗೆ | ತಲೆಯೊಡ್ಡಿ ಬಾಲ್ಯ ಭೂಭುಜರುಂಟೆ ||

ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ನರಸಿಂಗನನ್ನು ಕವಿ ಬಹಳಕಡೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಬ್ಬ “ಕನ್ನಡಜಾಣ ಎಳಚ”ನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1490 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕವಿಲಿಂಗನ ಪದ

ಇವು ಪ್ರಾಯಶಃಕವಾಗಿ ಶೃಂಗಾರರಸಪ್ರಧಾನವಾದ ಹಾಡುಗಳು. ಪದವನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಳಿಕ “ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರ” ಎಂದು ಪದ್ಯಗಳು ಬರೆದಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಅಳಿಗುರುಗಳೆ ಪೂ ತಿಲಕಮಿಂದುನಿಭಾಸನೆಗೆಂ ಲತಾಂಗಿಗೆಂ |

ಮಲಯಜನೋಘರಂ ಕಲಮರಾಳಸುಯಾನೆಗೆ ಮುತ್ತಿನೊಡ್ಬರಂ |

ನಳಿನಿಭಾಸ್ಯೆಗೆಂ ಪದಕ ಮೋಹಘನಸ್ತನಿಗೆಂ ಸುರತ್ನ ಕಂ |

ಗೊಳಿಸುವ ಕಂಕಣಂ ಪವಳಬಾಯೆ ಹಿಂಯೆಳ್ಗೆ ನಿತಂಬನೂತ್ರಮಂ |

ಸೆಳೆನಡುವೊಪ್ಪುವೆಳ್ಳೊಲಿದು ನಾಯಕನಿತ್ತನದೇಂ ಮನಸಿರಿಯಾ ||

ಎಲ್ಲಿಯೆ? ಸಾರಪಂ ಚದುರಿದೆಲ್ಲಿಯದಿಂತು ವಿನೇಕದೊಳ್ಳು ತಾ |

ನೆಲ್ಲಿಯದಾಕೆಯಾಳ್ಳೆಹಳು ದಂಭವದಾದಿಯೊಳಾ ಶಿಶುತ್ವದೊಳ್ |

ನಿಲ್ಲದೆ ಪಾಲನೀಂಟುವನೊಲುಂ ಜನನಾಂತ್ಯದವೊಲು ನಲ್ಲನೊಳ್ |

ತಲ್ಲಿಲವಾಗಿ ತೋರಿಸಿತನೆಂಬಳು ಬೊಮ್ಮನ ಕೂಬೆದೆಚ್ಚಯಂ |

ಸೊಲ್ಲಿಸಲೆಂದು ಪುಟ್ಟುವುದೊ ಮೂಸಸದೊಳ್ಳೆಯನೆಂದು ಕಾಣ್ಬುದೋ ||

(ಇವು ಪಂಚಪಾದವೃತ್ತಗಳು)

ಪುಟ್ಟುವ ಬಾಲಕರೊಳ ನೆಣೆ | ಪುಟ್ಟಿದ ಕಡೆಯವರತೆಣಿದಿ ಬೆಳೆವನರೊಲ ತಾಂ |
ಪಟ್ಟಿಹುದಲ್ಲದೆ ನಲ್ಲನ | ನೆಟ್ಟನೆ ತನಗಪ್ಪನೆಂಬುದಂತೆಲೆ ರಮಣೇ ||

ಚತುರ್ಮುಖ ಬೊಮ್ಮರಸ. ಸು. 1500

ಇವನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಈತನು, ವೀರಶೈವಕವಿ, ಮಾಯಾಣನ ಮಗನು, ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದವನು, ಬೋಧಾಯನಸೂತ್ರದವನು, ಯಜುರ್ವೇದಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ ಇವನು ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸರಸಗೀರ್ವಾಣಭಾಷಾಯುಕ್ತ ಕರ್ಣಾಟವರವಚಶ್ಕ್ರೀಲಸಿತವದನತಾಮರಸ, ಶೈವಾಗಮಜ್ಞ, ವರ್ಣಕ ಕವೀಂದ್ರಚತುರಾಸ್ಯ, ಕವಿಸಭಾಮಾಣಿಕ್ಯದೀಪ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗಿಯಮಾಯಿದೇವವನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಾಂತಮಲ್ಲೇಶ್ವರನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಯದ್ಯಪಿ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಸೌಂದರಪುರಾಣಕ್ಕೂ¹ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯಿದ್ದರೂ ಗುರು, ಅಂಕಿತ ಈಯಂಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬೊಮ್ಮರಸನು ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದ ಬೊಮ್ಮರಸನಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸವಿವಾಪಸಂಬಂಧಿಗಳಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿ ಆ ಕವಿಯ ಮೊಮ್ಮಗನಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರವಿ, ಮಲಹಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಬಾಣ, ಮಯೂರ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳನ್ನೂ ಹರೀಶ್ವರ, ಮಗ್ಗಿಯಮಾಯಿದೇವ, ಕರಿಯಪದ್ಮರಸ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕನೋಮನಾಥ ಈ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

1, 89ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ರಾಘವಾಂಕ ನೊದಲಾದ ಕವಿಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕವಸರಣಿಲಬಗ
ಳನ್ನು ಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಓರಂತೆ ಶವಸರಣಿಲಟಮಿವಂ ಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ |

ಸೇರಿಸಿದನೀಕಾವ್ಯದೊಳಗೆ ವರ್ಣಕಕವಿ |

ಶ್ರೀರಾಘವಾಂಕಪಂಡಿತನಾದಿಯಾದ ಕಬ್ಬಿಗರು ನಿಜಕೃತಿಯೊಳೊರೆದಾ ||

ಕಾರಣಂ ನಾಗವರ್ಮಂ ವಿನಿರ್ಮಿಸಿದ ಲರ |

ಡೈರೇವ ಲಠಿಬಾಃ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯಾತೇನಿವ |

ಚಾರುಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರ ಮೊದಲಾದುವುಂಟದುನಿಮಿತ್ತಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರೇವಣಸಿದ್ಧೀಶ್ವರವುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 13, ಪದ್ಯ 565.
ಇದರಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೀಶ್ವರನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಕಥಾಸಾರವನ್ನು ಕವಿ
ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. —

ಶ್ರೀಶನನು ಕಾಂಚಿಯೊಳು ನುಡಿಸಿ ಚೋಳಂಗೆ ಕ |

ನ್ಯಾಸಮೂಹದ ಬಂಧನವ ಬಿಡಿಸಿ ಬಿಜ್ಜಳಮ |

ಹೀಶನಿಂ ಪೂಜೆಗೊಂಡಾದಿಶೈವಾಚಾರ್ಯನಾಗಿ ಲಂಕಾಪುರದೊಳು ||

ಈಶಕೋಟಿತ್ರಯದ ಹದಿಹೆಗೆಯ್ದೊಲವಂ ವಿ |

ಭೀಷಣನ ಪಾಲಿಸಿದ ವೀರಶೈವಪ್ರಥಮ |

ದೇಶಿಕಂ ರೇವಣಾಸಿದ್ಧೀಶನಮಗೀಗೆ ಭಾಸುರಸದಾನಂದವ ||

ರೇವಣಸಿದ್ಧಿಚರಿತವನ್ನು ಈಶಾನ್ಯಶಿವಗುರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ
ಹರೀಶ್ವರನು ರಗಳೆಯರೂಪವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಈ ಉ
ಭಯಮತವನ್ನರಿದು ತಾನು ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕನ್ನಡಂ ಸಕ್ಕದದೊಳೊಂದಿ ಪುಟವಿಟ್ಟ ಜಿಂ |

ಬೊನ್ನೊಳೊಂದಿದ ತರಂಗಿಸುವ ಕಡುರಂಗಿಡಿದ |

ರನ್ನದಂತಿರಲೆಸೆವ ಪದಬಂಧವಜ್ಜಸಿರಪಚ್ಚಗಪ್ಪುರವೆರಸಿದ ||

ಉನ್ನತಿಯ ಸವಿಗಂಪ ಸಾಲಿಡುವ ಜಾತಿಬಾ |

ವನ್ನದಂತಿರೆ ಪೇಟೈನೀಕಾವ್ಯಮಂ ಬೆಡಂ |

ಗಿಂ ನಿಖಿಲವಿದ್ವಜ್ಜನಂ ಮೆಚ್ಚಿ ಶಿವಶರಣಕರ್ಣಮಂಡನವೆನಿಸಲು ||

ಪರಿಪಕ್ವಬಂಧುರದ್ರಾಕ್ಷಾಫಲಸ್ತಬಕ |
 ದಿರವಿನಂದದಿ ರಸಂ ಬಹಿರಂತರಂಗನೋಳ್ |
 ಪರಿವಡೆಯೆ ಭಾವದೇಸಕಂ ವೋಹಕೊಳಗಾದ ಮುಗ್ಧಿ ನೋಡುವನೋಟದ||
 ಸರಿಸಮಾಗಿರಲು ಪೇಚ್ಚೆಂ
 ಕೃತಿರಸಂ ಜೇನೆಯ್ಯ ಹೂರದಂತಮರ್ಮಗಾ
 ಲುವೆಯಂತೆ ರಸದಾಳರಸದ ಪೆಬೋನಲಂತೆ |
 ಕಿವಿಗುಡಿತೆಯಿಂದೀಂಟಬಲ್ಲ ರಸಿಕರ್ಗಿ ಕಡುಸವಿಯೆನಿಸಿದುದು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ರೇವಣಸಿದ್ಧೀಶ, ಮರುಳಸಿದ್ಧೀಶ, ಏಕೋರಾಮ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ತಿರುಚ್ಚಾನಸಂಬಂಧಿ ನಾಮವನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ಷಣ್ಣುಖ, ವಾಗೀಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿ, ಸಿದ್ಧಾನೆ. ಈಶ್ವರನ ಜ್ಞಾನಕಲೆ, ಲಾವಣ್ಯಕಲೆ, ವೀರಕಲೆ, ಅನಂದಕಲೆ, ಧರ್ಮಕಲೆ, ಇವು ರೇಣುಕ (ರೇವಣ), ಸೌಂದರೇಶ, ವೀರಭದ್ರ, ಪ್ಷಣ್ಣುಖ, ವೃಷಭೇಂದ್ರ ಈರೂಪವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದುವು; ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನ ಕಲೆಯ ಲೀಲಾಕಥನವನ್ನು ಬರೆವುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥ ದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆ

ಕೊನೆದನೆಯನಡರ್ದು ಚಂಚುವಿನಿ ಕರ್ದುಂಕಿ ಭೋಂ |
 ಕನೆ ಪೊದಚ್ಚೊಡವ ಪಾಲ್ವನಿಗಳಂ ಸವಿದು ಸು |
 ಮ್ಹನದಿನಿಕ್ಕೆಲದೊಳಂ ನೆಗೆದ ಗಿಳಿವಿಂಡು ಗಗನಶ್ರೀಯ ನುಣ್ಣೊರಲೊಳು ||
 ಮಿನುಗುವಂಬುಜರಾಗರತ್ನವೆಡೆವಡೆದ ನೂ |
 ತನಹರಿನ್ಮಾಣಿಕ್ಕಮಾಲೆಯೆಂಬಂದಮಂ |
 ನೆನೆಯಿಸಲು ಪಸುವೆಡೆದು ಬೆಳೆದ ಕಮ್ಮಂಗಿವೆ ಕಣ್ಣೊಳಿಸುತಿರ್ಪುದಲ್ಲಿ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ಜಡಿವ ನಿಡುಸೋಮುಡಿಗಳೆಡುಗುಂಡು ನುಣ್ಣೆಡಿಡ |
 ಕುಡುವುಬು ಪದವಿಲ್ಲ ಮಿಸುಪ ತೆಳ್ಳಸುಹಿಮೇ |
 ಲಡರ್ದ ಕೊನೆವಾಸ ಕೊರಿಟ್ಟ ಸುಕ್ಕುಂಗುರುಳ ಪಜ್ಜಿಗಳುರುಳ್ಳಳಾಗಿ ||

ದೃಢವುಳ್ಳ ಚಿತ್ತದಗ್ಗಲದ ಸಂಯಮಿಮ್ಯಗದ |
 ಗಡಣಮಂ ಬೇಂಟೆಯಾಡ ವ ಕೆಂತುಧೀವರಂ |
 ಪಿಡಿದ ಸಾಧನದಿಕ್ಕೆಯನಿಜೊಡಲ ಗರುವೆಯರು ನಡೆತಂದರೀತನಿಡೆ ||

ಬೆಳದಿಂಗಳು

ಕೋಗಿಲೆಗಳರಸಂಜೆವಿಂಡಿನಂತಿರಲೀರ |
 ಸಾಗರಂ ಪಾಲ್ಗಡಲವೋಲಿರೆ ಮನೋಜ್ಞ ಕೈ |
 ಸ್ನಾಗರುರಸಂ ಚಂದನಕ್ಷೋದದಂತಿರೆ ವ ಪೇಂದ್ರನೀಲೋಪಲತತಿ ||
 ಭೋಗಿಸದ ಪೊಜ್ಜ ಪೊಸಮುತ್ತಿನಂತಿರೆ ಬೆಡಂ |
 ಗಾಗೆ ಚಂದ್ರಾತಪಂ ಧಾರಿಣಿಯಗೊಣ್ಣೆಸೆಯ |
 ನಾಗಸಮನಾವರಿಸಿ ತೀವಿತು ಪಳಜ್ಜನೆ ವಿಕಾಸವೆಯ್ದಲು ನೆಯ್ದಲು ||

ವಸಂತ

ಮಡುಗಳೊಳು ಗಿಡುಗಳೊಳು ಮರಗಳೊಳು ಬಳ್ಳಿಗಳೊ |
 ಕಿಡಿಕ್ಕಿಲದ ಮೆಲ್ಲರಲೊಡಬೆಯಂ ಮುಸುಕಿದಾ |
 ಉಡಿಗಡಣ ಪಸರಿಸಿದ ತೆಳ್ಳಲಿಗಳಿಂದ್ರವಾಣಿ ತೆತ್ತಿಸಿದ ಪೊಂದೊಡುಗೆಯಂ ||
 ಪೊಡವಿಯೆನಿಸುವ ಜೆಲ್ವ ಮಡದಿ ತೊಟ್ಟಂತಿರಲು |
 ಬೆಡಗುವಡೆದಿದುದು ವಸಂತಕಾಲ ನಿತಾಂತ |
 ಮುಡುಪತಿಯ ಬಿಂಬದೊಳಗಮೃತಕಳೆ ತುಳ್ಳಲು ವಿಯೋಗಿಸಂಕುಳವಳ್ಳಲು ||

ಸಾಹಿತ್ಯಜ್ಞರ ಅಪೂರ್ವತೆ

ಕಲ್ಲು ಕರಗುವುದುಗ್ರಘಣಿ ಸೋಲ್ವುದೊಣಮರಂ |
 ಪಲ್ಲವಿವುದೆರಲೆ ಸಿಲುಕುವುದು ಪಶು ಮೋಹಿವುದು |
 ನಿಲ್ಲದಿವೆಳವಸುಳಿ ಸಂತಸಮನೆಯ್ದುವುದು ಮುಗಿಲೊಸದರ್ ಮುಣಿಗಣಿವುದು||
 ಸಲ್ಲಲಿತಸಂಗೀತರಸಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯಮಂ |
 ಬಲ್ಲನೊರ್ವನಪೂರ್ವವೀಧರಿತ್ರೀವಳಯ |
 ದಲ್ಲಿ ರಸಭಾವಾರ್ಥಚಿತ್ರವಣಿವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ ಸಕಲಗ್ಗದಾಗಿ||

ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ. ಸು 1500

ಈತನು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಮೈರಾವಣನ ಕಾಳಗ
 ವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ; ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು

ನರಹರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಂಬುದು ಬಿರುದೇಹೊರತು ಹೆಸರಲ್ಲ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಸೋಲಾಪುರದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ತೊರನೆಯೆಂಬ ಗ್ರಾಮ. ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವರಾದ ನರಸಿಂಹನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಕವಿಯ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ತೊರನೆಯ ರಾಮಾಯಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ಇವನಿಗೆ ಕವಿರಾಜಹಂಸ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ವರ್ಣಕಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೊಬ್ಬ ತಾನೊಬ್ಬ ಈ ಇಬ್ಬರೇ ಗಣ್ಯರು ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು “ಸರಸವರ್ಣಕಕವಿಗಳೊಳು ಭಾ | ಸುರ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೊಬ್ಬನು | ಪರಿಕಿಸುವೊಡಾನೊಬ್ಬ ಮಿಕ್ಕಿನ | ಬರಡುಕವಿಗಳ ಲೆಕ್ಕಿಸುವನೆ ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು (ಸು. 1430) ಹೊಗಳುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದಂತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಬೊಬ್ಬೂರ ರಂಗನೇ (ಸು. 1760) ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಪರರ ಬಗೆ ಪರರುಕ್ತಿ ಪರರು | ತ್ವರುಷ ಪರರುನ್ನತಿಯ ಕೃತಿಯಪ |

ಹರಣೆ ಪರರುಪಮಾನ ಪರರೊಡ್ಡವದ ಪರರವದ ||

ಹರಹು ಹೊಗದಗ್ಗಲಿಕೆ ಪದಸಂ | ಚರಣೆಯಲಿ ಲಿಪಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡದ |

ಬಿರುದು ಬೇಡಿ ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ವಚೋಲಹರಿ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ತೊರನೆಯರಾಮಾಯಣ

ಇದು ಭಾಮಿನೀವೆಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 112, ಪದ್ಯ 5079. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಶುಕಕವಿಯ ಸುಮ್ಮಾನ ಸೂರಿ | ಪ್ರಕರದಮಲಜ್ಞಾನ ಮುನಿಕರ |
ಮುಕುರ ಗುಣಿಗಳ ಗೂಢನಿಧಿ ರಸಿಕರ ಸುಧಾಜಲಧಿ ||

ಅಕುಟಿಲರ ಮನಮೆಚ್ಚು ಸಿರಿಹರಿ | ಭಕುತರುಮ್ಮಹದಜ್ಞು ಸಿವಸೇ |
ವಕರ ಮೆಚ್ಚು ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಪ್ರಬಂಧಕೃತಿ ||

ಪ್ರಿಯರಿಗಪ್ರಿಯರಿಗೆ ವಿನೇಕಾ | ಶ್ರಯರಿಗತಿಮೂರ್ಖರಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾ |
 ನಿಯರಿಗತಿಜಾಣರಿಗೆ ಜಡರಿಗಸೂಯಭಾವರಿಗೆ ||
 ನಯವಿದರಿಗಜ್ಞರಿಗೆ ಹರುಷೋದಯದ ಪಿಂಪು ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀ |
 ಕಿಯ ಪ್ರಬಂಧಪ್ರೌಢತರಕವಿತಾಜಮತ್ಕಾರ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ತೊರವೆಯ ನರಸಿಂಹದೇವರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ವಾರ್ವತಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಅಂಜನೇಯ, ಭಾರದ್ವಾಜಗುರು, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಗಳು ಬರೆದ ರಾಮಾಯಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲನೆಯದು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸೀತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ಚರಣಕಾಂತಿಗಳಿಂದ ನೂವುರ | ಗುರುನಿತಂಬದಿ ಕಾಂಚಿ ಕೋಮಲ |
 ಕರವಿ ಕಂಕಣ ಬೆರಳಿನಿಂದುಂಗುರವು ಕೊರಳಿಂದ ||
 ಸರಸ ಮುತ್ತುಗಳೋಲಿ ಕದಸಿಂ | ದಿರದೆ ಮೆಚ್ಚಿದುವು ಸ್ಮರಕರಾಗ್ರ |
 ಸ್ಫುರಿತಚಾಪಕಲಾಪಶರದಭಿಮಾನದೇವತೆಯ ||
 ಹೊಳೆಹೊಳೆವ ತನುಕಾಂತಿಯಲಿ ಗಜ | ಗಲಿಸಿದುವು ಹೊಂದೊಡವುಗಳು ಧಳ |
 ಧಳಿಸಿದುವು ಮುತ್ತುಗಳು ದಂತಪ್ರಭೆಯ ಲಹರಿಯಲಿ ||
 ಸುಲಿತಾಧರರಾಗದಿಂದು | ಜ್ವಲಿಸಿದುವು ಮಾಣಿಕ್ಯಜಯವಾ |
 ರಳವು ಕೊಗಟುವಡಬುಜಗಂಧಿಯ ವಿಪುಳವಿಭ್ರಮವ ||

ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ರಾಮಬಾಣ

ಕೊಂದುದುರಿ ಬಂದಂಬುನಿಧಿಯೊಡ | ಲೋಳಗೆ ತೆರೆತೆರೆಜಳಿಯ ಬಗಿಬಗಿ |
 ದೊಡದಡರಿದುದು ಭೆಟಭಟತ್ವೈತಿಗಳ ಭಡಾಳದಲಿ ||
 ತುಳುಕುತೂಳುವ ತುಂತುರಿನ ಕಿಡಿ | ಹಟಿಸಿದುವು ಹೊದರೆದ್ದ ವಡಬಾ |
 ನಳನೊಡೆದುದು ರಾಮಭದ್ರನ ಭೀಮಬಾಣಾಗಿ ||

ರಾವಣನ ಸೈನ್ಯ

ತೇಜಿಗಳ ತೆರೆವಾಲೆಗಳ ರಥ | ರಾಜಿಗಳ ನೆಗಟಿಗಳ ನಾಗಸ |
 ಮಾಜಗಳ ನೀರೇಭಗಳ ಪನಜರರ ಜಲಜರರ ||
 ರಾಜಿಸುವ ನಾನಾಯುಧಂಗಳ | ತೇಜದೌರ್ವಾಣನಳಸ ಬಗೆಯಲಿ |
 ರಾಜರಾಜಾನುಜನ ಬಲಜಲರಾಸಿ ರಂಜಿಸಿತು ||

ರಾಮನ ವಿರಹ

ವನಜವನು ಕಂಡರಸ ವನಜಾ | ಸನೆಯ ಕಂಡಿರೆಯೆಂದು ಕೈರವ |
 ವನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೈರವಾಕ್ಷಿಯ ಕಾಣಿರಲೆ ಎನುತ ||
 ವಿನುತಕೋಕವ ಕಂಡು ಕೋಕ | ಸ್ತನಿಯ ಕಂಡಿರೆಯೆನುತ ಬೆಸಗೊಂ |
 ಡನು ಮದಾಳಿಯ ಕಂಡು ಕೇಳಿದನಳಿಕುಳಾಳಕಿಯ ||
 ಕಂಡು ಹಂಸೆಯ ಹಂಸಗಮನೆಯ | ಕಂಡುದುಂಬೇ ಎಂದು ಕೋಗಿಲೆ |
 ಗಂಡು ಕೋಕಿಲಲಲಿತನಿನದೆಯ ಕಾಣಿರಲೆ ಎಂದು ||
 ಮಂಡಲಿಯ ಮಧುರಧ್ವನಿಯ ಗಿಳಿ | ವಿಂಡಿನಲಿ ಕಲಕೀರವಚನದ |
 ಹೆಂಡತಿಯ ನೀಂ ಕಾಣಿರಲೆ ಎಂದರಸ ಬೆಸಗೊಂಡ ||

2 ಮೈರಾವಣನ ಕಾಳಿಗ

ಇದೂ ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 296.

ರಾವಣನು ರಾಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪಾತಾಳಲಂಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮೈರಾವಣನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬೇಡಲು ಅವನು ನಿಶ್ಚಯವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಪಾತಾಳಲಂಕೆಗೆ ಒಯ್ದು ಕಂಕಣಾದೇವಿಯ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಿಟ್ಟನು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹನುಮಂತನು ವಿಭೀಷಣನಿಂದ ತಿಳಿದು ಪಾತಾಳಲಂಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮೈರಾವಣನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ನೀಲಮೇಘನಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಬಿಡಗಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಪಾಳೆಯಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು—
 ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಪರಮಹಂಸವಿದ್ಯಾಶಂಕರಗುರು¹, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಓಡಿದುದು ರವಿಕಿರಣವಗಲಕೆ | ಝಾಡಿಸಿತ ಬಲುತಿಮಿರ ತಾರಗೆ |
 ಮೂಡಿದುವು ಗಗನದಲಿ ಮೊಗಗುಂಡಿರುವು ಕಮಲಗಳು ||
 ಜೊಡೊಡೆಯೆ ರವಿವಕ್ತ್ರಿ ಬಗಕುಲ | ಗೂಡ ಸಾರಲು ಚಂದ್ರಮನ ಗೆಣಿ |
 ಮೂಡೆ ನಕ್ಕುವು ಕುಮುದ ವಾರಿಧಿ ಹಿಗ್ಗೆ ಹರುಷದಲಿ ||

1 ಈ ಗುರು ಶೃಂಗೇರಿಯವನಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು 14ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಆಕಾಲದವನು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಕುವಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನು ಹಿಂದಣವನಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕಂಕಣಾದೇವಿಯ ಗುಡಿ

ಕೊಂಡದೊಳುಕುಳಿಯಾಡುವರನುರಿ | ಗಂಡದೊಳು ಹೊರಳುವರ ಮಿಗೆ ತರಿ |
ಗಂಡದೊಳು ಮಿಯುಪರನುರಿಯೊಳು ಹೊಕ್ಕು ಹೊಡೆದುವರ ||
ಕಂಡಗಳ ಕೊಯ್ದಿಡುವ ಕರುಳಿನ | ದಂಡಗಳ ತೆಗೆತೆಗೆದು ಮುಡಿಸುವ |
ಗಂಡುಗಲಿದಾನವರ ನೆರವಿಯ ನೋಡುತ್ತೈತಂದ ||

ರಣರಂಗ

ಹರಿವ ರಕುತದ ಸುರಿವ ಕರುಳಿನ | ದುರುದುರಿವ ಕಂಡಗಳ ಮುಂದಲೆ |
ಬಿರಿದ ಗಾಯದ ಮುಳ್ಳುಗಳ ನೆಣವನೆಯ ತೊರಳಿಗಳ ||
ತೆರಳಿ ಬೋಲುವ ತೊವಲ ಜಿಗಿಯೊಳು | ಹೊರಳುವರೆಜೀವದ ಭಟಾಳಿಯು |
ನರಳುವತಿವೇದನೆಯೊಳೊಪ್ಪಿತು ರೌದ್ರರಣರಂಗ ||

ಕೋಟೀಶ್ವರ ಸು. 1500

ಈತನು ಜೀವಂಧರಪಟ್ಟದಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ತುಳುದೇಶದ ಬಯಿದೂರ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ತಮ್ಮಣ ಸೆಟ್ಟ, ತಾಯಿ ರಾಮಕ್ಕ, ಅಣ್ಣ ಸೋಮೇಶ, ತಮ್ಮ ದುರ್ಗ. ತಾನು ಸಂಗೀತಪುರದಾಸ್ಥಾನರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠಿಯಾದ ಕಾಮಣಸೆಟ್ಟಯ ಅಳಿಯನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗುರು ಬೆಳುಗುಳದ ಪಂಡಿತಯೋಗಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ; ದೇವರು ಸಂಗೀತಪುರದ ನೇಮಿಜಿನೇಶ; ಸ್ವಾಮಿ “ ಗಂಡುಗಲಿಗಳ ಗಂಡ ಮಂಡಳೇಶ್ವರ ಹೈವನೈಪಸುತ ” ಸಂಗೀತಪುರದ ದೊರೆ ಸಂಗಮ. ಈ ಸಂಗಮನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಕವಿ ಸ್ತುತಿಸುವ ಗುರುವರಂಪ ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನು ವಿಜಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ. ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಬಿಳಿಗಿಯತ್ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ಈ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ ಸಂಗಮನಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ 5 ನೆಯವನು ಕರ್ಣಾಟಕಬೃಹದನುಶಾಸನಕಾರನಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು (1604) ಎಂದೂ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ಕೋಟೀಶ್ವರನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಅಗಬಹುದು.

ಈಕವಿ ಹಿಂದಣ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಹೊನ್ನ, ಹಂಪರಸ, ಅಗ್ಗಲ, ರನ್ನ, ಗುಣವರ್ಮ, ನಾಗವರ್ಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜೀವಂಧರಷಟ್ಪದಿ

ಇದು ಭಾವಿನೀಪಟಪ್ರದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 9 ಸಂಧಿಗಳೂ 10ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ 118 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜೀವಂಧರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು, ರತ್ನತ್ರಯ, ಸರಸ್ವತಿ, ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಅನಂತರ ಕೊಂಡಕುಂಡ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಪಂಡಿತಮುನಿ, ಧರ್ಮಭೂಷಣ, ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ, ದೇವಕೀರ್ತಿ, ಮುನಿಭದ್ರ, ಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ ಈ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತುಳುವಪಾವೇಶಪೊಳು ಬಯಸೂ | ರೊಳಗೆ ಸೇನಾಪತಿಯ ದಾನಿಯ |

ಇಳಿಗೆ ಸೇವ್ಯನೆಸಪ್ಪ ತಮ್ಮಣನೆಟ್ಟಿಯಂಗನೆಯು ||

ಜಳಜಮುಪಿರಾಮಕ್ಕಗಾದರ | ಕುಳತಿಳಕಸೋಮೇಶ ಕವಿಜನ |

ನಿಳಯಕೋಟೇಶ್ವರನು ಸದ್ಗುಣದುರ್ಗಸೆಂಬವನು ||

ಅನಂದಬಸವಲಿಂಗಶಿವಯೋಗಿ. ಸು. 1500

ಈತನು ಮಾಚಿದೇವಮನೋವಿಲಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನನ್ನೂ (ಸು 1470) ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಬೋಳಬಸವನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಬೋಳಬಸವನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಾಚಿದೇವಮನೋವಿಲಾಸ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 34. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಡಿವಳಮಾಚಿದೇವನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವು ನಿರೂಪ

ತನಾಗಿದೆ. ಈ ವಿ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಈ ವಿ ಶಿವ, ವೀರಭದ್ರಪರಾವತಾರವಾದ ಮಾಚಿದೇವ, ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಬೋಳಬಸವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ

ಶ್ರೀಮದಮಂದಾನಂದಸಂದೋಹಮಂದಿರಸುಂದರಾಕೃತಿರಂಗಸಂಗವಿನಿರ್ಮುಕ್ತೋ
ಲಿಂಗಾಂಗಿಜಂಗಮಪ್ರಿಯನಿಜಾನಂದಬಸವಲಿಂಗಾಭಿಸಂಜ್ಞಿಕೋ ಮಹಾನಿದಂ
ಕೃತವಾಃ ಬುಧಭೂಷಣಂ ಮಾಚಿದೇವಮನೋವಿರಾಸಂ

ಎಂದು ತನ್ನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇತಿ ಶ್ರೀವೇದವೆದಾಂತಶಿವಾಗಮಸ್ಮೃತಿಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಸಾರಭೂತ ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಾರೋದ್ಧಾರೇ ಶ್ರೀಮದಾನಂದಬಸವಲಿಂಗಶಿವಯೋಗಿವಿರಚಿತೇ ಶಿವಾಧಿಕೃತಧನೇ ಮಾಚಿದೇವಮನೋವಿರಾಸೇ

ವಿರತಮಹಲಿಂಗದೇವ ಸು. 1500

ಈತನು ಗುರುಬೋಧಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ ಶಕ 1557ನೆಯ ಭಾವವರ್ಷದಲ್ಲಿ (1634) ಪ್ರತಿವಾಡಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥವು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಗುರುಬೋಧಾಮೃತ

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕೆಲವು ಕಂದವೃತ್ತವಚನಗಳೂ ಇವೆ; ಒಟ್ಟು 1021 ; ಸ್ಥಲ 5. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಮಧುವಿನೊಳು ನೋಣ ಬಿದ್ದು | ಒದೆದುಕೊಂಬಂದದಲಿ |

ಉದಯಾಸ್ತಮಾನ ಕುದಿದು ಕೋಟೆಗೆಗೊಂಬ |

ಅಧಮಗೆಲ್ಲಿಯದು ನಿಜಸುಖ ||

ಬಿಂದುಮಾತ್ರದ ಸುಖಕೆ | ಮುಂದೆ ಪರ್ವತದಷ್ಟು |
 ದಂದುಗವ ಹೊತ್ತು ತೊಲಿತೊಲಿ ಭವಭವದೊ |
 ಕೊಂದಿ ಸಾವವಗೆ ಸುಖವುಂಟೇ ||
 ತಲೆಹುಟ್ಟಿತ ನಾಯಂತೆ | ಲಲನೆಯರ ಮೋಹಕ್ಕೆ |
 ಸಲೆ ಮಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಇಹಪರವನಹಿಯದಿಹ |
 ಮಲಧಾರಿಗೆತ್ತಣದು ನಿತ್ಯ ||
 ಒಲ್ಲೆನೆನೆ ಒಲಿಸುವುದು | ಬಲ್ಲೆನೆಂಬರ ಮಹಿಮೆ |
 ಯಲ್ಲಿ ಕಡಹುವುದು ಮನವಿದುಂ ಮಾಹಿಂತ |
 ರೆಲ್ಲರಂ ತಲೆಯನರಿವುದು ||
 ನಾಯ ಮೊಲೆವಾಲು ತಾ | ನಾಯಕುನ್ನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ |
 ಪಾಯಸಕೆ ಯೋಗ್ಯವಹುದೆ ಲೋಭಿಯ ಧನವು |
 ನಾಯ ಮೊಲೆವಾಲತೆಹಿನಂತೆ ||

— — —
 ಸಿಂಗಿರಾಜ. ಸು 1500

ಈತನು ಮಲಬಸವರಾಜಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು
 ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಗುರು ದೇವಿದೇವ. ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣ
 ವನ್ನು ಬರೆದ ಚಿನ್ನಬಸವಾಂಕಮ (ಸು. 1550) ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವು
 ದರಿಂದ ಇವನು ಅವನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.
 ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೋ ತಿಳಿಯದು. ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ
 ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಹೆಸರು ಕೃಂಗಿರಾಜ ಎಂದೂ
 ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಲಬಸವರಾಜಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇತರಪಟ್ಟದಿ
 ಗಳೂ ಇವೆ; ಸಂಧಿ 48, ಪದ್ಯ 1907. ಇದಕ್ಕೆ ಸಿಂಗಿರಾಜಪುರಾಣ ಎಂಬ
 ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ 88 ಪವಾಡಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.
 ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಮುಖದಿಂ ನೆಗಳ್ಳ ಪವಾಡಗಳು 64, ಭಕ್ತಿಚಾರಿತ್ರ
 ಭಾವನಿಷ್ಠಾಪವಾಡಗಳು 24 ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀ
 ವಿಕ್ಟನಾಥ, ವೀರೇಶ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ.

ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ಅನಿಮಿಷೇಂದ್ರನ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕವಿ ಅನಿಮಿಷೇಂದ್ರನು ಪಟ್ಟದಕ್ಕೂ ದೊರೆಯಾದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡೇಶನ ಮತ್ತು ಮಹರ್ಲೇಖಿಯ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿ ಪಟ್ಟದಕ್ಕಿಗೆ ಆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—ಮಲಪ್ರಹಾರಿಯ ತಟದಲ್ಲಿ ನೃರಕುಲಾಸ್ತ್ರಯಃ, ಎಂದರೆ, ನಂದರು 9 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಗುಪ್ತರು 10 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಮೊರೆಯರು 21 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಕಾದಂಬರು 27 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಚಾಳುಕ್ಯರು 28 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪಡೆಸು ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಎಂಬ ನಾಮಧೇಯವಾಯಿತು. ಬಸವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಾಮೋದರನೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವರು ಕೊಂಡೆಯರು (ತಾಡಿ ಕೋದರು) ಇದ್ದರೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವರು ಬಸವನಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿ ದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಅರಮನೆ.

ಭೋಗದಾಗರವೊ ಸೊಬಗಿನ ಸೀಮೆಯೋ ಸುಖದ |
ಸಾಗರವೊ ಸಿರಿಯ ನೆಲೆವನೆಯೊ ಮಿಗ ಸೌಭಾಗ್ಯ |
ದಾಗಿನೊಬ್ಬಳೆಯೊ ಚದುರಿನ ಬೀಡೊ ಮನ್ನಧನ ಗರುಡಿಯೊ ಸುದತಿರತ್ನ ||
ವೂಗ ತೀವಿದ ಕರಂಡಗೆಯೊ ವಾಗ್ದೇವಿಯನು |
ರಾಗದಾತ್ರಯವೊ ಭಾವಿಸಿ ಪೊಗಟ್ಟಡತಿ ಚೋದ್ಯ |
ಮಾಗಿ ಪೆಂಪೇಯಿ ಸೊಂಪಂ ಬೀಯತಾರಾಜಸದನ ಕಣ್ಗೆ ಸೆದಿದುರದು ||

ಅನೆ

ಪಟ್ಟಮದಗಜವ ತರಿಸೆಂದೊಡಾ ಯಂತ್ರಗಳ |
ಬಿಟ್ಟು ಚರಣದ ನಿಗಳಮಂ ಮದವನೇಯಿಸಿಯೆ |
ಕಟ್ಟಿ ವಜ್ರಾಂಗಿವಕ್ಕರಿಕೆಗಳನಳವಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಒಯ್ಯಿಕ್ಕೈಗಲಗನು ||

1. ದಾಮೋದರ, ಪದ್ಮಿಭಟ್ಟ, ಅಜಕುಂಡಲವ ನೇಮಿ, ರಾಘವ, ಖಾಸೂತ್ರದವ್ವರಸ, ಅಣ್ಣ ಪ್ಲುಪಾಧ್ಯಾಯ, ಸಾಮವೇದಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಜನ್ನಪಂಡಿತ, ಸೋಮೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ಚತುರ್ವೇದಿ ಕೃಷ್ಣ, ರಸಕವಿರಾಮ, ಎಗ್ಗದ ಸಂಗಿಭಟ್ಟ, ಕೂಚಿಭಟ್ಟ, ಕಾಳಿಮರಸ, ಕೇಶವ, ದುಪ್ಪನಾಚಿರಾಜ, ಖಚರ, ಬಾಚರಸ, ಹೆಮ್ಮಾಡಿ ಕರಿಯನಾಧವ, ಚೋಳಿಮಾಂಕ, ಹೂ ಭಟ್ಟ, ಪೋಚರಸ, ಗೊಳವೆದಿ ಮೇಳಿ, ಮೂರ್ಖರಾಚರಸ, ಧೂರ್ತಬಿಟ್ಟರಸ. ಇವಳಾಗಲಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಹೆಟ್ಟು ದಂತಕ್ಕೆ ಸೂಸಂಗಿಗಳ ನೆಡೆವಿಡನೆ |

ಕಟ್ಟಿ ಮೊಗರಂಬಾಸಗತಿಲಕಮೊರಜೆಗಳ |

ಲಿಟ್ಟು ಹೊರಡೆಯ ಬಲಿದು ಸುಂಟಿಜಮರಿಗಳೆಟ್ಟು ನಿಂದ ಮದಗಜಮೊಸ್ಸಿತು ||

ಕೊಂಡೆಯರ ಪರಿಭವ.

ಕೊಂಡೆಯದ ಕೊಂಟಿ ನಿಂದಕದಗಟ್ಟನೆಡೆಗೆ |

ತೊಂಡಿನಟ್ಟಳೆ ಕುಚಿತ್ತದ ಕೊತ್ತಳಂ ಸಜ್ಜೆ |

ಳಂಡಿದಾಳ್ವೀರಿ ಕುಹಕದ ಕನೆಗಳಬಮಟದ ಡೆಂಕನೆಗೆಂದೊಪ್ಪುವ ||

ಲೆಂಡಮರ್ವಾಗಳದುಗಳವ ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ |

ಕೊಂಡು ಖಳರಾಜನಂ ಕೊಲಲವನ ಹೇಡಿಸತಿ |

ಮುಂದೆಮುಸುಕಿಕ್ಕಿ ಗೂಳಿಯನೆತ್ತಿದಂತೆ ಕೊಂಡೆಯರ ಮುಖರಸವಣಿತುದು ||

ಕುಲದಿದೆ ಬರಿಯಿತು ಕುಗ್ಗಿದುವೆತ್ತಿದ |

ತಲೆಗಳು ನಿಂದೆಯ ಮಂದಿರ ಬೆಂದುವು |

ಜಲದೊಡಲೊಡೆದುವು ತರ್ಕದ ಬಾಯ್ಕಳಿಗಿಕ್ಕಿದುವಗಟ್ಟುಗಳು ||

ಒಳಗೊಡೆದುವು ಕರ್ಮದ ಕರು ಬಲೈಗ |

ಳಟ್ಟಿದುವು ಕೊಂಡೆಯರಂಡಲೆಗಳಾಗ |

ಳಿಟ್ಟಿದುವು ಬಸವನ ಭಕ್ತಿಯ ಭಾವದ ಭಾಸುರತೆಯ ಕಂಡು ||

ಈಶ್ವರಕವಿ 1 ಸು 1500

ಈತನು ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ತಂದೆ ಕಚ್ಚುಟೇಶ ಇವನಿಗೆ ಅಭಿನವಕೇಶಿರಾಜ ಅಥವಾ ಅಭಿನವಕೇಶನ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ನವಜನರ ಕುಚಿತು ಛಂದೋ | ಣವದೋ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಸುವಡಿಭೇದಗಳು |

ವಿವರವಿಡಿದಷ್ಟು ಭಾಷಾ | ಕವಿವರಬಾಣಾಖ್ಯಾನೊಲಿದು ಪೇಟ್ಟು ಮದದಿಂ ||

ಶ್ರೀಕಾರಗಳೆಲ್ಲದ ಪದ | ಲೋಕದೊಳಂ ಸಲ್ಲದೆಂದ ಕವಿಘನವರ್ಮಂ |

1 ನಮಗೆ ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. 2ನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದವು ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಹೊರತು ಉಳಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೌಢ್ಯ ಕಿಟ್ಟಲ್ ನಾಗವರ್ಮನ ಛಂದೋಂಬುಧಿಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಉಪೋದ್ಘಾತದಿಂದ (ಪುಟ 61) ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, “ ಇತಿ ಬಾಣಕವಿವಿನಿರ್ಮಿತಮಪ್ಪ ಛಂದೋಂ ಬುರಾಶಿಪ್ರಥಮಸರಿಚ್ಛೇದಸ್ತಮಾಪ್ತಃ ” ಎಂಬ ಗದ್ಯದಿಂದಲೂ ಕವಿಗೆ ಬಾಣ, ಘಣಿವರ್ಮ ಎಂಬ ನಾಮಾಂತರಗಳೂ ಅಪ್ಪಭಾಷಾಕವಿವರ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಛಂದೋಂಬುಧಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಯಂಶಗಳನ್ನು ಮೆ.|| ಕಿಟ್ಟಲ್ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅಭಿನವಕೇಶಿ ರಾಜ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಕೇಶಿರಾಜನಿಗಿಂತ (ಸು. 1260) ಈಚೆಯವನೆಂಬುದಂತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಅಂಧ್ರಕವಿಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಡಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಪ್ಪಕವಿಯು (ಸು.1450) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಕನಕದಾಸನು (ಸು. 1550) ಪ್ರಸುತವಡಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ತನ್ನ ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿಯನ್ನು ಬರವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ

ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗ್ರಂಥ ; ಕಂದವೈತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ . ಪರಿಚ್ಛೇದ 4.

1ನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಗಣಗಳೂ ಅವುಗಳ ವರ್ಣವಾಹನಮೈತ್ರಿವೈರಕುಲದೀವತಾಫಲಾದಿಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. 2ನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸುವಡಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪ್ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ, ಗಜ, ವೃಷಭ, ಶರಭ, ವಾಸವಾಕ್ಷಿ, ಮಿತ್ರ, ಮಹಾವ್ರಾಣ ಮೊದಲಾದ 28 ಭೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಮ, ಗರುಡ, ಸಾರಂಗ, ಹಂಸ, ಪರಮಾರ್ಥ, ಕಾಕ ಎಂಬ 6 ಭೇದಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸ್ವರ, ಸರಸ, ಏಕ ವರ್ಣ, ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರ, ಏರ್ಗ ಎಂಬ 5 ಭೇದಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 3ನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳೂ, ಅವುಗಳ ಕುಲ, ಅಭಿಧೇವತೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. 4ನೆಯದರ ಭಾವ, ಅಲಂಕಾರ, ಕಂದಪಟ್ಟದಿಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಕವಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ:

ಉಸಿರ ೨ ದ ತನುವರ್ವೇಲಿ ಭಾವಿಸಲುಂ ಪ್ರಾಸಿಲ್ಲದಿವಳ ಪದಪದ್ಯಂಗಳ್ |

ಒಸಿದದನು ಹೇಲಿ ಕೇಳಿದ | ರಸಿಕಗರ್ವಯುಷ್ಯಮಾನಹಾನಿಗಳಕ್ಕುಂ ||

ಅಧಿಕತರರೂಪಸಂಯುತೆ | ಮಧುರಾಂಕಿತವಚನರಚನೆ ನೀನಣ್ಣುವುದಿದಂ |
ಸುಧೆಗಡಲ ಪಣಿವ ಗುಣಯುತೆ|ವಿಧುಮುಖಿ ಲಲಿತಾಂಗಿ ವಾಸನಾಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಸಂ ||

ಶ್ರೀವಾದರಾಯ ಸು. 1500

ಈತನು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಮುಳುಬಾಗಿಲಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಬೃಂದಾವನವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಯಾದ ಸಾಳುವ ನರಸಿಂಗರಾಜನ (1487-1493) ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.¹ ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ (1509-1529) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಾಸರಾಯನೆಂಬ ಮಾಧ್ವಗುರುವಿಗೆ ಈತನು ವಿದ್ಯಾಗುರು. ಈತನ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗವಿಠಲ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಒಂಟನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ರಾಗ ಮುಖಾರಿ. ಚಾವುತಾಳ.

ಪಲ್ಲವಿ|| ಕಾಳೆಬೆಳದಿಂಗಳು ಈಸಂಸಾರ ಕೆತ್ತಲೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ||
ಉಂಟಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಂಟರು ಇಷ್ಟರು | ಬಂಟರಾಗಿ ಬಾಗಿಲ ಕಾವರು |
ಉಂಟಾದ ದಿನ ತಪ್ಪಿ ಬಡತನ ಬಂದರೆ | ಒಂಟಿಹಾಂಗೆ ಮೋರೆದಿರುಗುವರಯ್ಯ ||¹
ಹೆಡಗೆಯ ಭಕ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ಗಡಿಗಿಯ ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ | ಸಡಗರದಿಂದುಂಬ ಸುನಂಟರು |
ಸಡಗರದಿ ತಪ್ಪಿ ಬಡತನ ಬಂದರೆ | ಸಿಡಿಮಿಡಿಮಾಡುತ್ತ ನಡೆನಡೆಯೆಂಬರು ||²||
ಎಣುದಂಡಿಗೆ ನೂಣಾಣುಸಾವಿರ | ಮೂಣುದಿನದ ಭಾಗ್ಯರೂಢಿರುಣವು |
ನೂಣಾಣುಸಾವಿರದಂಡೆ ಕೊಟ್ಟರೆ | ರಂಗವಿಠಲನೆ ಸರಿಯೆಂಬರಯ್ಯ ||³||

ಶ್ರೀನಾಥ. ಸು 1500

ಸೌಂದರವಿಳಾಸವನ್ನು ಬರೆದ ಅಣ್ಣಾಜಿ (ಸು 1600) “ ಘೋಣಿ ಯೊಳು ಕವಿರಾಜಮಕುಟಮಣಿ ಶ್ರೀನಾಥ ” ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಅವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾವ್ಯ ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

1. ಶ್ರೀವಾದರಾಯಾಪ್ತಕ:—

ಶ್ರೀಮದ್ವೀರನೃಸಿಂಗರಾಜನೃಪತೀರ್ಥೋದೇವಹತ್ಯಾವೃಥಾಂ |

ದೂರಿ ಕೃತ್ಯ ತರಬಿತ್ತೋಜ್ಜಲಮಹಾಸಿಂಹಾಸನೇ ಸಂಸ್ಥಿತಃ||

ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ. ಸು 1500

ಈತನು ಅನುಭವಸಾರ, ಅರುವತ್ತುಮೂವರ ತ್ರಿಪದಿ, ಕೈವಲ್ಯಪದ್ಧತಿ, ಪರಮಾನುಭವಬೋಧೆ, ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ, ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ನಿಜಗುಣಾರಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಬೆಟ್ಟದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನ ನಾಡಿಗೆ ಅರಸಾಗಿದ್ದು ಬಳಿಕ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಆ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶಿವಯೋಗತತ್ವರನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಅಂಕಿತವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈತನ ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಮಿಮಾಂಸೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಸುಮಾರು 1250 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಅಮಲಾನಂದನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಲ್ಪತರುವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಸವನ (ಸು. 1160) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಜಗುಣನೇ ಈತನು ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ನಿರಾಧಾರವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 1655 ರಲ್ಲಿ ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸವನ್ನು ಬರೆದ ಷಡಕ್ಷರದೇವನು ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಇವನು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಎಷ್ಟುಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನು ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿಯ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಗೆ ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿಯ ಕಾಲವಾವುದೋ ತಿಳಿಯದು. ಇದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನನ್ನು ಅನೇಕವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಅನುಭವಸಾರ.

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 8, ಸೂತ್ರ 46, ಪದ್ಯ 535.

ಇದರಲ್ಲಿ “ ಸಕಲವೇದಾಂತಸಾರವನೆ ತಿಳಿವಂತೆ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಒರೆವೆನು ”
ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ
ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ-

ಇದು ವೇದಶಿರದರ್ಥ|ವಿದು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ |

ವಿದು ಪುರಾತನರ ಮತವಿದು ಗುರೂಕ್ತಿ ಮ | ತ್ತಿದು ತತ್ವವಿದರ ನಿಜಮಾರ್ಗ ||

ರನ್ನ ಗನ್ನ ಡಿಯಲ್ಲಿ|ತನ್ನ ಮೊಗದಂದಮಂ |

ಜೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣ್ಬತೆಹಿನಂತೆ ನಿಜವಿದಳೂ | ಳಂ ನಾಡೆ ತೋರ್ಪುದವಿಳರ್ಗಿ ||

ಇದು ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಂಭು
ಲಿಂಗನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಪ್ಲಕ್ಷುಖ, ವೀರಭದ್ರ,
ನಂದೀಶ್ವರ, ಗಣಗಳು ಇವರುಗಳನ್ನು ಕವಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ
ದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಎಂತು ನಿರ್ಮಳಮುಕುರ|ದಂತರಾಳದೊಳು ಜಗ |

ವೆಂತು ತರು ಸರಸಿಯೊಳು ಪೊಳೆದು ತೋಯಿತು|ದಂತೆಲ್ಲವಾತ್ಮನೊಳುತೋರ್ಕು||

ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬರ್ಕ ನಿರೆ|ಪ್ರಕೃತಿವಣಿಯಲ್ಲಿ|

ಸ್ಫುರಿಸುತಿಹುವವಿಳತತ್ವವನಲನಂ | ತಿರಲು ಸರ್ವೇಶನವಿಕಾರಿ ||

ಪಳಿಕಿನೊಳು ತೋರ್ಪ ಕೆಂ|ಬೆಳಗು ಪುಸಿದಾಸಣವೆ |

ತಿಳಿಯೆ ದಿಟವಂತುಪಾಧಿಯೆ ನಿಜವಾತ್ಮ | ನೊಳು ಜಲನೆ ಮಿಥ್ಯೆಯನೆ ಕೇಳು ||

ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಲ್ಲ|ದಾರಕ್ತತೆಯನೆ ತಾಂ |

ಕಾರಣಂಬಡೆದ ಕೆಂಬೆಳಗೆನಿಪ್ಪ ವ್ಯವ | ಹಾರಮುಂ ಮಿಥ್ಯೆಯಹುದಂತೆ ||

ಪುಸಿಯಾದ ಗಮನದಿಂದಿಸೆವವಿಳಭೋಗಮಂ |

ಪುಸಿಯೆಂಬುದಾಯ್ತು ನೀನೆ ತದ್ಗಮನಮಂ | ಪುಸಿಯೆಂಬೆಯಾದ ಕತದಿಂದ ||

ಇಂತುಪಾಧಿಗೆ ಸತ್ಯ|ವೆಂತು ಘಟಿಸುವುದು ವೇ |

ದಾಂತಮತದಲ್ಲಿ ಪೇಟ್ಟಂತೆ ಸರ್ವಮಂ | ಭ್ರಾಂತಿಮಯನೆಂದು ತಿಳಿ ಪುತ್ರ ||

2 ಕೈವಲ್ಯಪದ್ಧತಿ.

ಇದು ಹಾಡುಗಳ ರೂಪವಾಗಿದೆ; ಸ್ಥಲ 5, ವಚನಂಗಳ ಜೋಡು
174, ಪದಗಳು 648. ಇದನ್ನು ಕವಿ ಆಬಾಲಯವ್ಯನವೃದ್ಧರಿಗಾಯಾಸವನಿತಿ
ಲ್ಲದಂತೆ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನಿಗಳೊಡಂಬಡುವಂತೆ ಸಕಲವೇದವೇದಾಂತಾಗಮಸ್ಮೃತಿಪುರಾ

ಣೀತಿಹಾಸಸೂತ್ರಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತದಿಂ ಪುರಾತನಗೀತಾನುಗುಣ್ಯವೆನಿಸಿ ವೈದ್ಯಮಧುರ
ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದೊಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ
ಯೂ ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು
ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ರಾಗ ಮಾಳವ.

ಪಲ್ಲವ|| ಯೋಗಿಗೆ ಸಕಲಸಂಸಾರಸಂಗವದಿಲ್ಲ |

ವಾಗಿ ತಿಳಿವರದು ಪುನಿ ನೋಡು ರಮಣಿ ||

ಪರವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ ಕುಲವನಿತೆಯುಂಟಗಲದ |

ಪರಿಶೋಷವೆಂಬ ಮೋಹದಣುಗನುಂಟು |

ವಿರತಿಯೆಂಬನುಕೂಲಜನಮುಂಟು ಕ್ಷಮೆಯೆಂಬ |

ಚರನುಂಟು ಶಾಂತಿಯೆಂಬ ಸಖನ ಸರಸಮುಂಟು ||1||

ನುತಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಮಾತೆಯುಂಟುಸುಚರಿತ್ರವೆಂಬ |

ಪಿತನುಂಟು ಸತ್ಯವೆಂಬ ಕುವರಿಯುಂಟು |

ಹಿತವಾದ ನಂಬುಗೆಯೆಂಬಾತ್ಮಜನರಸಿಯುಂಟು |

ಮತಿಯೆಂಬ ದೇಹಮುಂಟು ವಿಚಾರಮೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಮುಂಟು ||2||

ದಾಸಿಯುಂಟುಹಿಂಸೆಯೆಂಬ ದಾಸನುಂಟುಸ್ತೇಯವೆಂಬ |

ಲೀಸನೀವ ಧರ್ಮವೆಂಬ ವಾಹನಮುಂಟು |

ಭಾಸುರಮೈತ್ರಾದಿಯೆಂಬ ಪೌತ್ರರುಂಟು |

ಮುಕ್ತಿಯೆಂಬ ದೇಶಮುಂಟು ಶಂಭುಲಿಂಗನೆಂಬ ಗುರು ತನಗುಂಟು ||3||

3 ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ.

ಇದು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಲಲಿತರಗಳೆಯಲ್ಲಿದೆ ; ಕೆಲವು ಕಂದಗಳೂ
ಇವೆ;ಗತಿ 11, ಕಂದ 32, ನಿರೂಪಣೆ 121, ಚರಣ 1496. ಗ್ರಂಥವು
ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. “ ಶ್ರುತಿಪುರಾಣೀತಿಹಾಸಸ್ಮೃತಿಯು
ರ್ಥವನಿಂತು ಕನ್ನಡಿಸಿದೆಂ ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ
ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತಸುರವಿಸರಮಕುಟಮಣಿಗಣಕಿರಣಪ್ರಚುರಪ್ರವಾಹತರಂಗಿಣೀ
ತಟವಿರಾಜಿತಪದರಾಜೀವಯುಗಳಶ್ರೀಶಂಭುಸತ್ಯವಾಕಟಾಕ್ಷಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಕಾಸಂ

ಕ್ರಾಂತಿನಿರಸ್ತನಿಖಿಲಸಂಸಾರತ್ರಮವಿಸ್ವಾರಿತನಿಜಾನಂದಾಸ್ವಾದನಾಸಕ್ತಚಿತ್ತೋಪೇತ
ನಿಜಗುಣಾಹ್ವಯೇನ ಶಿವಯೋಗಿನಾ ಎರಚಿತಮಪ್ಪ ಪರಮಾರ್ಥಗೀತನಾಮಪ್ರಕರಣಂ.

ಪದಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥವು ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಒಳಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಸೇವ್ಯವೆಂದು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ-
ಪದಲಕ್ಷಣಮಿಲ್ಲದೊಡಂ | ತಿರು ಸೇವ್ಯಂ ಜಗದೊಳರ್ಥಮುಳ್ಳುದೊಂದಂ |
ವಿದಿತಂ ಪೊನ್ನುಳ್ಳಂ ಗುಣ | ದೊದವಾವುದುಮಿಲ್ಲದೊಡಂ ಗುಣೆಯಲ್ಲೇ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಗೀತಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-
ವರತನುಜನೆ ವಾಕ್ಕದು ನಾಲ್ಕಕ್ಕು | ಪರೆಪಶ್ಯಂತ್ಯಾದಿಗಳೆನಿಸಿಕ್ಕು |
ನುಡಿವಾತನ ತನುವಧ್ಯದೊಳೆಂದು | ಬಿಡದಿದ ನಾದವೆ ತಿಳಿ ಪರೆಯೆಂದು |
ನಾಭಿಯೊಳದು ನಿಷ್ಕಲವರ್ಣತೆಯ | ಶೋಭೆವಡೆಯೆ ಪಶ್ಯಂತಿಯೆ ತಿಳಿಯ |
ಹೃದಯದೊಳದು ನುಡಿವಿಜ್ಜೆಯೊಳೊಂದೆ | ಒದವಿದ ಮಧ್ಯಮೆಯವ್ವುದು ಮುಂದೆ |
ಅದು ಕೇಳಿಸುವೆಂದರ ಮೊದಲಾಗಿ | ಪದವೆಂಟುಪೊಳಕ್ಕರರೂಪಾಗಿ |
ಪುಟ್ಟುವ ವಜನವೆ ವೈಖರಿಯಕ್ಕು | ನೆಟ್ಟನೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗದು ಮೊದಲಕ್ಕು ||
ಬಹಿರಿಂಕೀವಿಷಯಂಗಳು ನೋಡೆ | ಘಟಲನೆ ಮೋಹಿಸಿ ಕೆಡುವುವು ಕೂಡೆ |
ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಣೆ ಮಂಚಿನ ಕಳೆಯಂತೆ | ಮೃಗತೃಷ್ಣೆಯ ಕನಸಿನ ಸಿರಿಯಂತೆ |
ಸುರಧನುಬೊಬ್ಬಳಿಕೆಯ ಬಗೆಯಂತೆ | ತೆರೆದೀಪಜ್ವಾಲೆಯ ತೆಪನಂತೆ |
ಸುಖಿಗಾಳಿಯ ಮಂಚಿನ ಪರಿಯಂತೆ | ಮಱಿಗಲ್ಲಿನ ನೆಲಲಂಚೆಗಳಂತೆ |
ಯುವತಿಯ ಚಿತ್ತದ ಕಾಹುರದಂತೆ | ವಿವಿಧವಿಷಯವೆಲ್ಲವು ತಾವಂತೆ |
ಅದೊಂ ದೃಢಮತಿಯವೊಳು ಸಲ್ಲ | ಮುದವಣುಮಾತ್ರದನಿತುಮಲ್ಲಿಲ್ಲ ||

4 ಪರಮಾನುಭವಬೋಧೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ; ಸಂಧಿ 6,
ಸೂತ್ರ 122, ಪದ 985. ಇದರಲ್ಲಿ “ಅದ್ವೈತತತ್ವವನು ಪ್ರಕಟಿಸುವೆನು
ಬೋಧಗತಿಯಿಂದ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥವು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ
ಮೈತ್ರೇಯಿಗಳ ಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು
ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ಇದು ವೇದವೇದಾಂತದೊಳು ಗೋಪ್ಯವಾದರ್ಥ | ಇದು ಪುರಾಣಾಗಮಸ್ಮೃತಿಸಾರ |
ಇದು ಪರಮಾರ್ಥದ ತಿರುಳು ತತ್ಪರಹಸ್ಯ | ಇದು ಸ್ರಾಕೃತವೆ ಎಲ್ಲರಣಿಯಲ್ಲೆ ||

ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಂಭುಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಗಣಗಳು, ನಿರಾಭಾರಿಗುರು, ಕುಕ, ವಾಮದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯವೇ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕಾದ ಕಬ್ಬಿನದೊಂದು ಗಟ್ಟಿಯೊಳಗಣಿತ | ವಾದ ಕಿಡಿಗಳುದಯಿಸುವಂತೆ |
ಭೇದರೂಪಿನ ಜಗಜ್ಜೀವರಕಲ್ಪಿತ | ನಾದೋರ್ವನಲ್ಲಿ ಮಸಗಿ ತೋರ್ಕು ||
ಕೊಡನೀಗ ಮೃತ್ತಿಕೆಯೊಡನೇಕವಹುದೆಂಬ | ನುಡಿಯಂತೆ ತನಗೆ ಪರಮನೊಳು |
ಬಿಡದೊಂದುತನವೆಂಬುದಿದು ಕಾರ್ಯಕಾರಣ | ವಿಡಿದುದಲ್ಲೊಂದು ಕಾಣಲುಬೇಕು |
ಹವಣಿಸೆ ನೀಲೋತ್ಪಲವಿದೆಂಬ ವಚನದಂ | ತವಿರಳಸೌಖ್ಯವಾರಿಧಿಯನು |
ತವೆ ತನ್ನ ನಿಜವೆಂಬುದಿದು ತನುಗುಣ ಗುಣ | ತ್ವನಮಂಟುಮಾಡವೆಂದಜುವುದು ||
ಜರೆಮೃತಿಯೊಡಲಿಗೆ ಹರಣಕ್ಕೆ ಕ್ಷುಧೆತ್ತನ್ನೆ | ಪರಿಶೋಕಮೋಹವಾಯ್ದಿಗಿ |
ಅರಿವರ್ಗವಾಮನಸಿಗೆ ನಿಸ್ತರಂಗಚಿ | ಜ್ಞರಧಿಯೊಳವು ತೋರುಂವುವೇ ||
ತನು ರುಜೆಯಾಗರವತಿದುಃಖಸಾಗರ | ತನು ತಾಪಕ್ಷೇಶಾದಿಗಳ ಗೊತ್ತು |
ತನು ಮೂಲವದೊಂದಿವಿಳಿದುಃಖವೆಲ್ಲಕ್ಕೆ | ತನುಭಾವವ ಸ ಯೆ ದುಃಖದ ಕೇಡು ||

5 ಅರುವತ್ತುಮೂವರ ತ್ರಿಪದಿ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪುರಾತನರ ತ್ರಿವಿಧಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು ; 77 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥವು ಶಿವಭಕ್ತರಾದ ಅರುವತ್ತುಮೂವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಂಭುಲಿಂಗ, ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣಗಳು ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಪಾರ್ವತಿ.

ಇಂಗಡಲೊಳಿಂವು ಬೆಳುದಿಂಗಳೊಳು ತಂವು ಕುಸು |
ಮಂಗಳೊಳು ಕಂವು ಬೆರೆದಂತೆ ಪರಮನೊಳು | ಹಿಂಗದಗಸುತೆಗೆ ನತನಪ್ಪೆ ||

ಪುರಾತನರು.

ಕೊರಳ ವಿಷಮಂ ಕಂಡು|ಮರಣವಹುದೆಂದು ಭವ |
ಹರನನಾರಯ್ಯುತಿಹ ರುದ್ರಪಶುಪತಿಗೆ | ಶರಣೆಂದು ಸಿದ್ಧಿ ವಡವೆನು ||
ಮೃಡನ ದೃಷ್ಟಿಯೊಳು ರುಜೆ|ಯಡರಿತೆಂದತಿಭೀತಿ |
ನಿಡಿದು ನಿಜಲೋಚನವನಿತ್ತ ಕಣ್ಣಪ್ಪ | ನಡಿಗಳಂ ಮೊತ್ತು ಬಿಡದಿವೆ ||

6 ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ.

ಇದು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ; ಪ್ರಕರಣ 10, ವಿಪಯಗಳು 765, ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆ 6000. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಗಮಾಮ್ನಾಯಸಮ್ಮತದಿಂದ ಸ್ಮೃತಿಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಪುರಾತನೋಕ್ತಿಗಳನುಸಾರದಿಂದ ಸುಭವಿಗಳಹುದೆಂಬಂತೆ ಸ್ವಕವೋಲಕಲ್ಪಿತಮಲ್ಲದ ಸಾರತರಮಾದ ಸತ್ಯಾರ್ಥಗಳನೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮುನ್ನುಳ್ಳ ಮಣಿಪುಂಜವಂ ರಂಜನೆಗೆಯ್ದು ತರವಣುತು ಸರಂಗೊಳಿಸಿ ನವೀನಕಂಠಾಧರಣವೆನಿಸುವಂತೆ ಮುಮುಕ್ಷು ಜನಗಳೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಿರುವೆಂದಣಿಸಿ ಬಲಿಲದಭಿವ್ಯಕ್ತಮಾಗಿಲ್ಲಯೆ ಸಲ್ಲಿಲೆಯಿಂದಣುತು ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಲೆಂದು ಬೆಳಗನ್ನಡಮಾದ ವಚನರಚನೆಗಳೆಂ ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು

ಶ್ರೀಮದನಂತಸೂರಿಜನಸಮ್ಮತದಿಂದೆವೀವಿವೇಕಚಿಂ |

ತಾಮಣಿಯೆಂಬ ಸತ್ಯವ್ರತಿಯನಾಲಿಸಿದಗ್ಗೇಡೆಗೊಂಡ ಸಂಶಯ |

ಸ್ತೋಮವಡಂಗಿ ಬೇಣೆ ಬಹುಶಾಸ್ತ್ರವನೋದುವ ಬಾಧೆ ಪಿಂಗಿ ಸ |

ಶ್ರೀಮದೊಳಕ್ಕು ಮಿಷ್ಪಫಲಸಿದ್ಧಿಸಮುನ್ನತಿ ಶಂಭುಲಿಂಗದಿಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾನುಭವಬೋಧೆ, ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ ಇವುಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯವೇ ಇದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಅನೇಕವಿಪಯಗಳನ್ನು ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಬಹಳ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರ

ಬಲಿಕೆರಡನೆಯ ಭಾಗವೆ ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಥಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವದಿಂದುತ್ತರಮಾಮಾಂಸೆಯೆನಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರರೂಪದಿಂದೆಂಟಧ್ಯಾಯ ಸಾಗಿರುವದೊಳೊಳಗೆ ಪೂರ್ವದ ನಾಲ್ಕುಧ್ಯಾಯವೆ ದೇವಕಾಂಡವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದದಲ್ಲ ಮಂತ್ರವಾದದಂತೆ ದೇವತಾದಿ ಲಕ್ಷಣವೆ ಬಲಭದ್ರರಾಮನಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬಲಿಕುತ್ಸರಮಾದ ನಾಲ್ಕುಧ್ಯಾಯವೆ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಂಡವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದಾಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸತಾತ್ಪರ್ಯಾನುಸಾರ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿ ಶಂಕರಗುರುಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯರಿಂದಧ್ಯಾಸ ಭಾಗವೂರ್ವಕವಾಗಿ ವೇದಾಂತಭಾಷ್ಯಂ ಗೈಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬಲಿಕಾಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕಾರೂಪವಾಗಿ ನಿವರಣಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ನಿವರಣಂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತಮಾ

ಶಂಕರಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ವೃತ್ತಿ—ಸಂಚಪಾದಿಕೆ, ರಾಮಾನಂದೀಯ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಭರಣ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ತಜ್ಞಿಷ್ಯರಿಂ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಆ ಶಂಕರಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯಬೋಧಕಮಾಗಿ ವಾಚಸ್ಪತಿಮಿಶ್ರರಿಂ ಭಾಮತಿಯೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತದಕೆ ಕಲ್ಪತರುವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವದಕೆ ಕೌಸ್ತುಭನೆಂಬ ಟೀಕೆ ಇಂತು ಸಿದ್ಧಾಂತಿತಮಾದ ಗ್ರಂಥಜಾತವೆ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರವೆನಿಸಿಕೊಳುತಿರ್ಕುಂ

ವಿಘ್ನತ್ರಯ ಪರಿಹಾರ.

ಅಂತಾಮುಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಂಗಳಾದ ಮೂರು ವಿಘ್ನಂಗಳನೆಂತು ನಿವಾರಿಸಲ ಕ್ಕುಮೆನೆ—ಶ್ರವಣಮನನನಿಧಿಧ್ಯಾಸನಂಗಳೆಂಬ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪಮಾದ ಮಂಗಳಂ ಗಳಿಂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಘ್ನತ್ರಯವಲಿವುದು. ಆಶ್ರವಣನದಿಂದಾಶೌಚಶ್ರವಣವಾಗಲು ತಾನು ಸೂತಕಿಯೆಂದು ದೃಢತರವಾಗಿ ನಂಬುವಂತೆ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮಬ್ರಹ್ಮಗೃಹ್ಯತತ್ತ್ವ ರ್ಯವನವಧರಿಸುವುದೆ ಶ್ರವಣವೆನಿಸುವುದಾಗಿ ಇದಿಹಿಂ ಸಂಭಾವನೆ ನಿರಾಕೃತ ಮಕ್ಕುಂ. ಅಂತು ಶ್ರುತಮಾದ ವೇದಾಂತಾರ್ಥಮಂ ಸದ್ಯುಕ್ತಿಸತ್ತರ್ಕಂಗಳಿಂ ಚಿಂತ ನಂಗೈವುದೆ ಮನನವೆನಿಸುವುದು. ಇದಿಹಿಂ ಸಂಶಯಭಾವನೆ ನಿವೃತ್ತಮಕ್ಕುಂ. ಆ ಶ್ರವಣಮನನಂಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದೆ ದೃಢತರಮಾಗಿ ಸ್ಥಿತಮಾದರ್ಥಮಂ ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತ ದಿಂದಸುಸಂಧಾನೆಗೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರಾಂತೇಕರಣನಾಗಿರ್ಪುದೆ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸನವೆನಿಸು ವುದು. ಇದಿಹಿಂ ವಿಪೂತಭಾವನೆಮೆಂಬ ವಿಘ್ನಂ ಪರಿಹಾರಮಕ್ಕುಂ.

ಅಜಹಲ್ಲಕ್ಷಣೆ.

ಕುಂತಾ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಜೇತನಂಗಳಾದ ಕುಂತಾಯುಧಂಗಳ ಜೇತನ ಸಂಬಂಧಮಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದನುಪಪನ್ನಮಾಗಿ ಕುಂತತಬ್ಬಂ ತನಗೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಮಾದ ಕುಂತಾಯುಧಂಗಳಂ ಬಿಡದೆ ಕುಂತಧಾರಿಗಳಂ ಲಕ್ಷಿವುದೆ ಅಜಹಲ್ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ ಮೆನಿಸುವುದು.

7 ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ.

ಇದು ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿಕೃತ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಗೆ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ; ಪರಿಚ್ಛೇದ 5. ಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಸು ಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿವಂತೆ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಸುರಂಗಕವಿ. ಸು. 1500

ಈತನು ತ್ರಿವಿಷ್ಣು ಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಇವನ ತಂದೆ ಸಂಗಮವಿಭು, ತಾಯಿ ಮಹದೇವಿ. “ ಪುಲಿಗೆರೆಯ ಪುರಾಧಿಪ ಶ್ರೀಸೋಮನಾಥಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನ ಸ್ಥಳವು ಪುಲಿಗೆರೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಸೋಮನಾಥದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. “ ಮನುಜಸ್ತುತಿಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಸುರಂಗಕವಿ ನಾಲಗೆಯಂ ಗಿರಿಕಂಗೆ ಮಾಱಿದಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಇವನು ಹಿಂದಣ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ ; ಇವನ ಹೆಸರೂ ಕೂಡ ಮತ್ತಾವ ಕವಿಯಿಂದಲೂ ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ ; ಅಲ್ಲದೆ 1 ನೆಯ ಅಶ್ವಾಸದ 28 ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ ಪಾಲುಂಡು ಮೇಲುಂಬುದೇ ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ ; ಈ ವಾಕ್ಯವು ಪಾಲ್ಕುರಿಕ ಸೋಮನಾಥನ (ಸು 1195) ಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕದಲ್ಲಿ ದೊರೆತದರಿಂದ ಆಕೆಯೇ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಇವನು ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬಹುದು ; ಎಷ್ಟು ಈಚೆಯವನೋ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇಸರಿ ಎಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆವು. ಷಡಕ್ಷರಿಗೂ (1655) ಇವನಿಗೂ ಹಲವುಕಡೆ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಆದರೆ ಷಡಕ್ಷರಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದಣ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಭಟ್ಟನೋಜಿ ಬಾಣನ ಜಸಂ ಭವಭೂತಿಯ ಸಂದ ಬಿನ್ನಣಂ |

ಬಿಲ್ವಣನುಕ್ತಿ ಭಾರವಿಯ ರೀತಿ ಮಯೂರನ ಬಂಧಗೌರವಂ |

ಮಲ್ವಣನಚ್ಚಭಕ್ತಿ ಪರಮಾಘನ ಜಾಣ್ಣುಡಿ ದಂಡಿಯೊಳ್ಳು ವಾ |

ಗ್ವಲ್ಮಭಕಾಕಿದಾಸನ ರಸಂ ನೆಲಸಿಕೆ ಮದೀಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ ||

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರುತುರಿಯನ್ನೂ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಪರ್ಣಕವಸ್ತುಕಕವಿಜನ | ಕರ್ಣಾಭರಣಂ ಶಿವೈಕಸಮುದಯಪೀಯೂ |

ಪಾರ್ಣವಚಂದ್ರನೇನಿಷ್ಟಂ | ಕರ್ಣಾಟಕವೀಂದ್ರಸಮಮ ಸುಕವಿಸುರಂಗಂ ||
 ಧರಣೀಶರ್ ಮೇಚ್ಛ ನಾನಾಚತುರಕಲೆಗಳಂ ತೋಱು ವಿಭ್ರಾಜಿಸಂ ಸ |
 ದ್ಗುರುಪಾದಾಂಭೋಜಭೃಂಗಂ ನವರಸಕವಿತಾನರ್ತಕೀನೃತ್ಯರಂಗಂ ||
 ಸರಸಪ್ರಾತಾಂತರಂಗಂ ವಿಬುಧವಿನುತನಿಶ್ರೇಷ್ಠವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಂಗಂ |
 ಭರತಾಂಗಂ ಶೈವತುಂಗಂ ಪ್ರತಿಭಟಕವಿವೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗಂ ಸುರಂಗಂ ||
 ಬಿದಿ ಜಗಮಂ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಸುಖ | ದೊದವೈದದೆ ಚೈತ್ರನಂ ಸುಧಾಕರನಂ ನೀ |
 ರದಮಂ ಸುರಂಗಕವಿಯಂ | ಪದಸಿಂದಂ ಪಡೆದು ಪರಮಸುಖಮಂ ಪಡೆದಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆತ್ಮಾಸ 63. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ 63 ಶಿವಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ ಉಪಮನ್ಯುಮುನಿ ಕಣಾದನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಈಚರಿತವನ್ನು ಲೈಂಗ್ಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಾನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಅಲಗಳ ಕಂಪಿನಂತೆ ಮಿಳಿದಾರ್ಡುವ ತುಂಬಿಯ ಬಂಬಲಂತೆ ಶಂ |
 ಬೆಲರಿನ ಪೆರ್ಮೆಯಂತೆ ತನಿವಣ್ಣಳಿನೊಪ್ಪುವ ಮಾವಿನಂತೆ ಪಂ |
 ಬಲಸುತ ಕಳ್ಳು ನೋಡುವೆಳವೆಂಡಿರ ಕಣ್ಣಲರಂತೆ ಬಲ್ಲರಂ |
 ನಲವಿನೊಳೆಯ್ದೆ ಸೋಲಿವುದು ಕಬ್ಬಿಗರಾಕ್ಷನ ಕಬ್ಬದೆತ್ತಿರಂ ||
 ಶಿವಪದಭಕ್ತಿಯ ತಾಯ್ಯನೆ | ನವರಸದೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳ ನೆಲೆಯಾ |
 ಯ್ದವನಿಗೆ ಸುರಂಗಕವಿಯು | ತ್ಸವದಿಂದಂ ಪೇಟ್ಟಿ ಕಾವ್ಯಸಾರೋದ್ಧಾರಂ ||
 ಕಂದಂಗಳ್ ವಾಗ್ವಿನಿತೆಯ | ಕಂದಂಗಳ್ ಸಭ್ಯನವ್ಯಕಾವ್ಯಲಸನ್ಮಾ |
 ಕಂದಂಗಳ್ ನವರಸದು | ಕ್ಕಂದಂಗಳೆನಲೈ ಕವಿಸುರಂಗಂ ಪೇಟ್ಟಿಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾಂಗಗಳು 18ನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸುವಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ಸಕಲಸುರನಿಕರಮಕುಟವಾಣಿಕ್ಯಮಾಲಾಮರೇಚಿಪುಂಜರಂಜಿತಪಾದಪಂ
ಕಜಶ್ರೀಮತ್ಪುಲಿಗೆರೆಯಪುರಾಧಿಪಶ್ರೀಸೋಮನಾಥಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚಕ್ರ
ವರ್ತಿವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಪುರಾತನರ ಚಾರಿತ್ರದೊಳ್.

ಈತನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.
ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸಮುದ್ರ

ಹರಿಯ ನೆಲೆ ಸಿರಿಯ ತಾಯ್ತನೆ | ಸುರಕುಜದೆಡೆ ಪವಳದೇಹ್ನೆ ಮುತ್ತಿನ ತಾಣಂ |
ವರಶಂಖದಿರ್ಕ ರತ್ನದ | ಹರವರಿಯೆನಿಸಿತ್ತು ಬಹುಳಸಾರಾವಾರಂ ||

ಕಾವೇರಿ

ಪರಿಕಿವೊಡಿಂಪಿಂ ಗುಣ್ವಿಂ | ಪರಮಪವಿತ್ರತೆಯನೀವ ಏಂಪಿಂ ತಂಪಿಂ |
ತರುಗಳ ಸೊಂಪಿಂ ಕಂಪಿಂ | ವರಕಾವೇರೀಸಮಾಖ್ಯನದಿಯೆಸೆದಿಕುಂ ||

ಅರಾಮ

ಅಲದಲಗೊಂಜಲಿಂ ಮೆಹಿವ ಸಂಪಗೆ ತಳ್ತಿದಿದರ್ ಪಣ್ಣಳಿಂ |
ದೊಲೆಯುತುಮಿರ್ಪ ಮಾಮರನಲಂಪಿನೊಳಿಂಜರಮಾವ ಗಂಡುಗೋ |
ಗಿಲೆ ವೊಸಗಂಪಿನೊಳ್ ವೊರೆದು ತೀಡುವ ತೆಂಬೆಲರುಕುಳಸೊರ್ಕಿನಿಂ |
ನಲಿವೆಳದುಂಬಿವಿಂಡು ವೊಟಲಾರವೆಯೊಳ್ ಪಿರಿದೊಪ್ಪಿ ತೋಱುಗುಂ ||

ವಾಗಿ

ಕಡುಜಳಿಗಾಡದೆ ನದಿಗಳ | ಮಡುವಿಂ ವೊಟಮಟ್ಟು ತಡಿಯ ಪಾಸಣಿಯೊಳ್ ಮೆ |
ಯ್ನಡುಗುತೆ ಮೊಸಳೆಗಳೇಜಲ | ಕಡಿಗಳವೋಲ್ ಬಿಟ್ಟು ವೊರಳುತಿರ್ದುವು
ಬಿಸಿಲೊಳ್ ||

ಮಳೆಗಾಲ

ಜಡಿಗೆ ತನವುಡುಗೆ ಕಾಲ್ಗಳ | ನಡುಗೆ ಮೊಗಂ ತಗ್ಗಿ ಕೋಡನೊಡ್ಡಿ ಬಿಗುತೊ |
ಳ್ಳೊಡೆಯೊಳ್ ಬಾಲನನಿಟ್ಟಡಿ | ಯಿಡಲಾಡದೆ ಮೇಹುದೊಡ್ಡಿದು ನಿಂದುವು
ಪಶುಗಳ ||

ವೃದ್ಧತಾವಸ

ಉಡುಗಿದುರಸ್ಥಲಂ ತೆರೆಗಳುಣ್ಣಿದ ಮೆಯ್ ಮಿಗೆ ಜೋಲ್ದ ಪುರ್ಬು ಬೆ |
ಳ್ವಡಿದ ಜರಜ್ಜಟಾಳಿ ನೆಹಿ ಬಾಗಿದ ಬೆನ್ನು ಹಿ ತೂಗುವಾನನಂ |
ಪಿಡಿದ ಕರಾಂತಯಷ್ಟಿ ಪಿರಿದೊಪ್ಪಿರೆ ಪಲ್ಪಹಿಗುಟ್ಟುತಂದು ಮು |
ಪ್ಪಡಸಿದ ತಾಪಸಾಕೃತಿಯನಾಂತು ಶಿವಂ ನಡೆತಂದನಹ್ನಿಯಿಂ ||

ಚಂದ್ರ

ವಿನುತವಸಂತನ ಬೆಳ್ಳಿಡೆ | ಬಿನದದೆ ರತಿ ಸಿಡಿದ ಮೌಕ್ತಿಕದ ಸೆಂಡಸಮಾ |
 ಸ್ತನ ಕರದ ಕುಸುಮಖೇಟಕ | ಮೆನಲೆಸೆದುದು ಬೆಳ್ಳಿನಿಂ ಸುಧಾಕರಬಿಂಬಂ ||
 ಸರಭಸದಿಂ ರತಿ ಬಂದೈ | ಸರಳನ ಕರತಳಕೆ ನಲಿದು ನೀಡುವ ಪೊಸಕ |
 ತ್ತುರಿಯಂ ತುಂಬಿದ ಪಳಕಿನ | ಕರಡಿಗೈಯೆನಿಸಿತ್ತು ಚಿಹ್ನದಿಂ ಶಶಿಬಿಂಬಂ ||

ಮಾವು

ವರಫಲವಿತರಣಶೀಲಂ | ಧರಣಿಪಭೋಗಾನುಕೂಲಮುರುಶುಕಲೀಲಂ |
 ಪರಭೈತಪಾಲಂ ಮೆಚ್ಚಿದುದು | ಪರಿಗಾಯದ್ವೃಂಗಮಾಲಮವೃತರಸಾಲಂ ||

ಮಹೇಶ

ವರಮುಖಮಂಡನಕ್ಕೆ ಮುಡಿಗಂಸಿಗೆ ಚೆಲ್ವಿಗೆ ಭೋಗದೇಚ್ಚಿಗಂ |
 ಸರಿಪಡಿಸಾಟಿಸಾಟಿಗಳಾಗದೆ ತದ್ವಿಧು ವಾಯು ಕಂತು ಬಂ |
 ಧರಮಧು ಕಂದಿದಂ ಕರಮೆ ಜಂಜಳನಾದನನಂಗನಾದನಾ |
 ಸುರವನವಾಸಿಯಾದನೆನುತಂಗನೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದಳ ಮಹೇಶನಂ ||

ಎರಡನೆಯ ಚೆನ್ನಬಸವ ಸು. 1500

ಈತನು ಚೆನ್ನಬಸವನ ಪದಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯಕ್ಕೆ ವಿವರಣವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಇವನ ವಿವರಣದ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ಇದೇ ಪದಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಒಂದು ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಬಬ್ಬ ಕವಿ (ಇವನು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ) ತನ್ನ ಟೀಕೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

.....ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಯೋಗಸಮರಸವೆಂಬ ನಿರ್ವಯಲ ನಿಜಸಮಾಧಿಯ ಸ್ವರೂಪಾರ್ಥಗಳನು ಪರಶಿವಯೋಗಿರಾಜ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ನೆವದಿಂದ ತಮ್ಮಂತೀಭೂತರಪ್ಪ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಮಹಾಗಣಂಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿಜಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗಲೆಂದು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾನುಭಾವಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪರಮಾಮೃತವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪದವಿಟ್ಟು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯವೆಂಬ ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಗಿರ್ಪ ಶಿವಾನುಭಾವಾರ್ಥಂಗಳೊಳಗೆ ಅನುಜ್ಞಾನಗುರು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಕರುಣಿಸಿದಷ್ಟು ಅರ್ಥವನೊಂದು ಎರಡನೆಯ ಚೆನ್ನ

ಬಸವಣ್ಣನಾದ ಷಟ್ಸ್ಥಲಾಸುಭಾವಜ್ಞರು ಪೇಟೆ ಪ್ರಸಾದವಾಕ್ಯಗಳ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ನಾನು ಬಲ್ಲಂತೆ ಕನ್ನಡಿಸಿದ ನುಡಿಗಳೊಳಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ವಿವರಣಾಕಾರನು ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮಾಧವ. ಸು 1500

ಈತನು ಮಾಧವಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—ಕುಂತಳ ದೇಶದ ಹರಗಟನಾಡ ಹಿರಿಯೂರಪ್ರಭುವಾದ “ವಾಜಿಕುಲತೀಲಕ ಕೌಂಡಿ ನ್ಯಗೋತ್ತೋದ್ಭವ ಪ್ರಭುಲಲಾಮ ಅಹವಭೀಮ ಹೆರವಾದಾಂಬುಜಚೃಂಗ” ಅದಿರಾಜ ; ಇವನ ಮಗ ದೇವರಸ; ಇವನ ಮಗ “ಶಿವಪಾದಾಂಬುಜಚೃಂಚರೀಕ ವಿದ್ಯಾನಿರೀತೃತ್ಯಮಂದಿರ ರಿಪುಸೈನ್ಯಶೈಲಸುರಪ ದ್ವಿಜಕುಳಾಕಲ್ಪ ಸಕಲವಿದ್ಯಾಮಾಧವೀಮಾಧವ ” ಹಿರಿಯೂರಪ್ರಭು ಮಾಧವ. ಇವನೇ ಕವಿ. ಮೇಲಣ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಇವನು ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿಯೂ ಶೂರ ನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ಭಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಅಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ತನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಭರತಂ ಛಂದಮಳಂಕೃತಂ ಮದನಶಾಸ್ತ್ರಂ ಗಾರುಡಂ ಚಾಪವಿ |

ಧೈ . ಸ . ಪಾ . ನಿಘಂಟು ಕಲ್ಪಿತಲಿಪಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಶಿಲ್ಪಿಕ್ರಮಂ ||

ಕರಣಂ ವ್ಯಾಕರಣಂ ಸಮಸ್ತಶಕುನಂ ನಾನಾವಧಾನಂಗಳೇ |

ಹಿರಿಯೂರಪ್ರಭು ಮಾಧವಾಂಕನೊಳೆ ತೋರ್ಕುಂ ನೋಡೆ ಭೂಭಾಗದೊಳ್ ||

ವಿವಿಧಾಲಂಕಾರಮೊಕ್ಕುಂ ಪಡೆಯೆ ಸರಸರೇಖಾವಿಳಾಸಂ ಬೆಡಂಗಾ |

ನೆ ವಿನ್ಯಾತಾನೇಕಭಾವಂ ನೆಗಟ್ಟೆನೆಯೆ ಪದನ್ಯಾಸಮಿಂಬಾಗಿ ವಾಚ್ಮಾ ||

ರ್ದವವತ್ಯಾನಂದವಂ ಮುಂದಿಡೆ ವರಕವಿತಾಕಾಂತೆಯಂ ಸತ್ಯಳಾಸೌ |

ಷ್ಠವದಿದುತ್ಸಾಹಮಂ ಪುಟ್ಟಿಸಿ ತನಗೆ ವಶಮಾಡಿದಂ ಮಾಧವಾಂಕಂ ||

ಸರಸತೆಯಿಂ ನಾನಾಲಂ | ಕರಣಾಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದೆ ಕರ್ಣಾಟಕಳಾ |

ಪರಿಣತಿಯಿಂ ಮಾಧವನೀ | ಧರಣಿವೊಳವದಾತಕೀರ್ತಿವಧುವಂ ಪಡೆದಂ ||

ವನಿತಾಲಾವಣ್ಯರತ್ನಾಕರಕುಮುದಸಖಂ ನಿರ್ದೇಶಾನಂಗರೂಪಂ |

ಘನತೇಜೋಮಂದಿರಂ ದುರ್ಧರರಿಪುಘನಸಂದೋಹತೀವ್ರಾನಿಲಂ ಸ ||

ಜ್ಞನಲೋಕೋತ್ಸಾಹಪಂಕೇರುಹದಿವಸಕರಂ ಸತ್ಯಕಾವಲ್ಲಭಂ ಭೋ |

ಗನಿವಾಸಂ ತಾನಳಂಕಾರಮನುಸಿದ್ಧನಿದಂ ಶಾರದಾಕರ್ಣವೂರಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಾಧವಾಲಂಕಾರ

ಇದು ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶದ ಭಾಷಾಂತರ ; 3 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ನಮದಮರಕಲ್ಪಕುಜಮಕುಟಕೋಟಿಘಟಿತನವಾರುಣಮಣಿಕಿರಣಕಿಸಲ ಯೋಪಕಿತವಿಮಳನಖಕಾಂತಿಕುಸುಮಮಂಜರೀರಂಜಿತ ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿಸದನಾರಾಯಣ ಚರಣಕಮಲಭ್ರಮರಾಯಮಾಣ ಸುಕವಿಮಾಧವಶ್ರೇಣೀತಾಲಂಕಾರನಿದಾನದೊಳ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನುತಪೂರ್ವರಾಜಕೀರ್ತಿ | ಪ್ರತಿಬಿಂಬಂ ಶಬ್ದಮುಕುರದೊಳ ನೆಲೆಗೊಂಡಾ |
ಕ್ಷಿತಿಪಾಲರಣಿದೊಡೇಂ ಕೇಡತಿಶಯದಿಂ ಕೀರ್ತಿಬಿಂಬಮಾಕಲ್ಪಾಂತಂ ||

ಮತಿ ಮಿಗೆ ಪೂರ್ವವಾಸನೆಯ ಸದ್ಗುಣಮಂ ಬಿಟ್ಟುಸಂದು ತೋರ್ಪವ |

ದ್ವೈತತರಮಪ್ಪ ಸತ್ಪ್ರತಿಭೆಯಿಲ್ಲದವಂ ನೆಗಟ್ಟಿದ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂ ||

ಋತಮನನಾರತಂ ಬಿಡದೆ ಸೇವಿಸಲೈತರೆ ದೇವಿ ಕೂರ್ತು ನಿ |

ಶ್ಚಿತ್ತದೆ ನವೀನವೆಂದೆನಿಪನುಗ್ರಹಮಂ ನೆಣಿ ಮಾಲ್ವಳರ್ಥಿಯಿಂ ||

ನಿರುಪಮಕಾವ್ಯಶರೀರ | ಕ್ಷುರುತರಶೋಭಾಕರಂಗಳೆನಿಸುವ ಧರ್ಮೋ |

ತ್ವರಮೆಲ್ಲವಳಂಕೃತಿಪರಿ | ಕರಮೆನಿಸುಗೆ ಸಕಳವಿಬುಧಜನಮತದಿಂದಂ ||

ಸಮರೂಪಶಬ್ದವಾಚ್ಯತೆ | ಸಮನಿಸೆ ಪೆಸರಂದದಕ್ಕುಮೆಯ್ದೆ ಸಮಾನೋ |

ಪಮೆಯೆಂತೆನಲುದ್ಯಾನಂ | ರಮಣೀಮುಖದಂತೆ ಸಾಳಕಾನನರಮ್ಯಂ ||

ಶ್ರೀಧರದೇವ. ಸು. 1500.

ಈತನು ವೈದ್ಯಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಜಗದೇಕಮಹಾಮಂತ್ರವಾದಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮುನಿಚಂದ್ರದೇವನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೈದ್ಯಾಮೃತ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಗದ್ಯಭಾಗವೇ ಹೆಚ್ಚು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಂದವೂ ಇದೆ, 24 ಅಧಿಕಾರಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಲವುಕಡೆ ಚಿಕಿತ್ಸಾವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವದ್ಯವಿದೆ—

ಶ್ರೀಧರದೇವಂ ಕರುಣದಿ | ನೀಧರೆಯೋ ಮಾನಸಗೇ ಸುಖಮುಷ್ಪಿನೆಗಂ |

ವ್ಯಾಧಿಹರಮಪ್ಪ ತೆಹಿಸಂ | ಸಾದಿಸಿ ಪೇಟ ಪನಿದೊಂದು ವೈದ್ಯಾಮೃತಮಂ ||

ಕೆಲವು ಅಧಿಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಜಗದೇಕಮಹಾಮಂತ್ರವಾದಿ ಶ್ರೀಧರದೇವವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ವೈದ್ಯಾಮೃತದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಪಂಚಗುಲ್ಮಅತಿಚಾರ.

ಸೂರಣ, ಮಂಗುರವಳ್ಳಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಕುಸ್ತುಂಬರಿ ಇನಿತುಮಂ ಅಳಿಯ ಲಾಗಲಿ ಅಂಬಿಲದಲಾಗಲಿ ಅಸ್ಪಾವಶೇಷಂಮಾಡಿ ಕೊಳಲೊಡಂ ಪಂಚಗುಲ್ಮಅತಿಚಾರಂ ಕೆಡುಗು.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ.

ವಿಷಮವಾದ ಕಠಿನಾಸನದಿಂದ ಮಲನಿರೋಧದಿಂದ ಮಂದಾಗ್ನಿಯಮೇಲೆ ಭೋಜನವ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲದಂತೆ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ವುಟ್ಟುಗುಂ. ಅದು ಆಘಾತಕಾರ ಮಕ್ಕು: ಇದ್ದಸೆಯ ರಕ್ತಂ ಅಪಾನಕ್ಕಿಡಿದು ಬದ್ಧವಾಗಿ ಸ...ಅಂತರ್ವಳಯಮೆಂ ಬಿರಡುಪ್ರಕಾರಮಕ್ಕು.ರಕ್ತವೊಡೆಯದೆ ದೇಹದೊಳಗೆ ಗಂಟಾಗಿ ಅಂತರ್ವಳಯಮಕ್ಕು

ಕರಿನಾಸನದಿಂದ ಮಲ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪೋಷಾಕಗಳ ರಕ್ತವೊಡೆದು ಮೊಳೆಗಳ ಪೊಳಿ ಮಡುಗು ಗ....ಬಹಿರ್ವಳಯಮಕ್ಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಶೋಚಕಮಕ್ಕು . ವಿಷಮಾಗ್ನಿಯುಂ ಬೆನ್ನು ಬೇನೆಗೆಯ್ದುದುಂ ಕರುಳುಂ ಪೂವುದುಂ ಹುಳಿದೇಗುಮಡಿಗಡಿಗೆ ಬರ್ಕುಂ. ಭದ್ರಿಯೆತ್ತುವುದುಂ ನಿಶ್ಯಕ್ತಿಯುಂ ಮಲಂ ಹಿಕ್ಕೆಯಂ...ದುಂ ಗುದದಲ್ಲಿ ಮೊಳೆಯಪ್ಪುದುಂ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶೂಲೆ ಪಿರಿದಪ್ಪುದುಂ ಇದು ವಾತಲಕ್ಷಣಂ ಉರಿವುದುಂ ಕೆಜ್ಜನಪ್ಪುದುಂ ನೀರ ತೃಷೆಯುಂ ಉರಿಮೂತ್ರಮುಮಡಿಗಡಿಗೆ ಬರ್ಕುಂ, ಇದು ಪಿತ್ತಲಕ್ಷಣಂ. ಮೊ... ಗಪ್ಪುದುಂ ಗುದಂ ತಿಂಬುದುಂ ಆಮವೆರಸಿ ಮಲಂ ಪೋವುದುಂ ಅತಿಜಡನಪ್ಪುದುಂ ಇದು ಶ್ಲೇಷ್ಮಲಕ್ಷಣಂ. ಒಂದೆಡೆಮೂಳುಮೊಳೆಯಕ್ಕುಂ, ಗುದವಳಯ ಹೊಳಿಗೊಳಗೆ ತಿಮಿ ರವಕ್ಕುಂ, ತೀವ್ರಬೇನೆಯಕ್ಕುಂ....೨ ಸುಟ್ಟು ಕರಿಯುಮಾಡಿ ತಾಮ್ರಭಾಜನದಲಿಕ್ಕಿ ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯಿಂ ಭಾವನೆಯುಂ ಕೊಟ್ಟು ಕಲ್ಪುಮಾಡಿ ವಿಸರ್ಪನಮುಣ್ಣಂ ಬೆರನೆಯ ಲೊಳಿಸಿ ಪೂಸಲು ಎಲ್ಲಾ ವಿಸರ್ಪಂ ಕೆಡುಗು. ಅರಿಸಿನಮಂ ಜೂರ್ಣಂಮಾಡಿ ಕಳ್ಳಿಯ ಹಾಲಲು ಕಲಸಿ ಎಣ್ಣೆಯಂ ಪೂಸಿ ಪೂಸುಗೆ ಮೊಳೆ ಕರಗುವುವು. ತ್ರಿಕಟಕ ಸ್ವಂಧವ ಕಾಳುಹೀರೆಯ ಎಲೆ ಇವನರೆದು ಗುದದಲೇಳಿಸುಗೆ ಅಂತರ್ವಳಯಂ ಕೆಡುಗು.

— — — — —

ಗುರುನಂಜ. ಸು. 1500.

ಈತನು ಭಟ್ಟಭಾಸ್ಕರಕೃತ ಯಜುರ್ವೇದಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಟೀ ಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಶಿಷ್ಯನು, ನಾಸಾಪುರ (ಮೂಗೂರು) ಮಠನಿವಾಸಿ. “ ಶ್ರೀಮದನಂತಮುಕ್ತಿಸೀಮಂ ತಿನೀಸೀಮಂತಸರಣಿವಿಹಾರಲೋಲಯೋಗೀಂದ್ರ, ಪರಮಶಿ ವಾನನ್ಯಯೋ ಗಯೋಜಕ, ಸ್ತುತಿಪುರಾಣಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥದರ್ಶನನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಟೀಕೆ ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ರುದ್ರಭಾಷ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸತಾ ವರಶಾಂತಯೋಗಿಯ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಗುರುನಂಜಿಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸೇರಿಸಿದ ಉಮಾಸ್ತೋತ್ರಪಟ್ಟದ ಅಥವಾ ತ್ರಿಪುರಸುಂದರೀಸ್ತೋತ್ರ, ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರಪಟ್ಟದ ಎಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಈ ಕವಿಯಿಂದಲೇ ಸಂಕಲಿತವಾಗಿ

ರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವುಗಳಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಉಮಾಸ್ತೋತ್ರಷಟ್ಪದ (ಪದ್ಯ 109)

ಕುಳಿವೆಟ್ಟಿಹಿಯನ ಕುವರಿಯನೈವೊಗ|ನೊಲವೆನಿಪಂಬುಜಕೆಹಿಗುವ ಬಮರಿಯ|
ನಲರ್ಗಣ್ಣಂ ನೂಜಿಪ ಚರಣದ ರವಿಶತಕಿರಣದ ಸೊಂಪಂ ||

ಪಳುಪೊಡಲಬಲೆಯನನುಪಮವಿಭವೆಯ | ಬಲವಂದಭಿನಮಿಪೆಂ ಬಗೆಯೊಳು ನೆಲೆ|
ಗೊಳೆ ಮಾಹೇಶ್ವರಿಯನು ಶಂಕರಿಯನು ಶಿವತತ್ವದ ಸಿರಿಯ ||

ಕೆಂಬಾಯ್ದೆಹಿಯ ಕೆಂಕಮಂ ಕಣ್ಣಿಬೆಳವಣ್ಣಿ | ಮಂ ಬನರಿದಲೆಯ ಕರ್ಪಂ
ಶಂಕರನ ಜಡೆದು |

ಹುಂಬಿಗೆ ತನುಲತೆಗೆ ಕಂಬುಕಂಧರಕೆ ರಾಗಂಬಡೆದು ಬಡದೆ ಕಡನಾ ||

ಇಂಬಿನಿಂದೀವಂತೆಳಸುವಗಜೆ ಸಲಹುಗನಿ|ಶಂ ಬೆಂಬಿಡದೆ ಗಿರಿಶಾಂಬಕಾಂಬುಜಕೆ ರೋ
ಲಂಬೆ ಯುಗಸಪ್ತಜಗದಂಬೆ ತತಸದ್ಗುಣಕದಂಬೆ ಕರಾಣಾವಲಂಬೆ ||

ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರಷಟ್ಪದ (ಪದ್ಯ 113)

ಶಿವಗೆ ನೆಲ ಜಲ ಮರುತ್ತ ಗಗನ ಶಿಖಿ ಶಶಿಯಾತ್ಮ | ರವಿಯೆಂಬಿನೆಂಟಂಗವಹುವು
ಭಕ್ತಂಗೆ ಗುರು |

ಭವವಿಮೋಹನಲಿಂಗ ಚರ ಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಶಿವಮಂತ್ರ ಪಾದೋದಕ ||

ತವೆ ಸುಪ್ರಸಾದವಷ್ಟಾವರಣವಷ್ಟಾಂಗ | ವಿವಹಾಂ ಪ್ರಪಂಚಮಂ ಪರ್ಚಿಸುವ
ನಾಶಿವಂ |

ಶಿವನ ಭಕ್ತಂ ಪ್ರಪಂಚಾವಹನಹಂ ಭಕ್ತನಧಿಕಂ ಮಹೇಶನಿಂದ ||

—o—

ನೀಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯ. ಸು. 1500

ಈತನು ಪರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶತಾರಾವಳಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇ
ವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಇದು ಸಮಸ್ತಹರಿಸುರವಿಸರವಿ
ರಾಜಸ್ತುತನೈವಸ್ತನೊತ್ತರತ್ನಗಭಸ್ತಿವಿಸ್ತುತಸರಪದ್ಮಾಯಮಾನಸನ್ನಗಜಾವಲ್ಲಭಪಾದ
ಪಂಕಜಲಸದ್ರೋಲಂಬನಪ್ಪ ಹರಗುರುಚರಚರಣಸೇವಾಧುರಂಧರನಪ್ಪ ಪರಮತನೇ
ಶ್ಯಾಭುಜಂಗಬಿರುದಾಂಕನಾದ ಸತ್ಯವಿನೀಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯದೇವ ಎಂಬ ಗದ್ಯಭಾಗ
ದಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಪರಮತನೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯು
ತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ,

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶತಾರಾವಳಿ

ಈ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಕಲವೇದಶಾಸ್ತ್ರೋಪನಿಷದರ್ಥಮಂ ಗರ್ಭೀ ಕರಿಸಿ ಜೈನಚಾರ್ವಾಕಮಾಯಾವಾದಿವೈಷ್ಣವರೆಂಬ ಮದಗಜಕ್ಕೆ ಅಂಕುಶವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀಗಿರಿಜಾಕುಚಕುಂಕುಮ | ರಾಗಾಂಕಿತವಕ್ಷನಕ್ಷಯಂ ಸರ್ವೇಶಂ |

ಯೋಗಿಜನಪ್ಪನ್ನಿವಾಸಂ | ಭೋಗೀಂದ್ರಾಭರಣನೋಲ್ಬ ಸುಹೃದಿ ಜಗಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಪರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶಮಂ | ಬುರುತಾರಾವಳಿಯ ನೀಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯಂ |

ವಿರಚಿಸಿದನೋದುವುದಿದಂ | ಪರಿಭವಮಿಲ್ಲಮಮ ನೋಡಲಿದುವೆ ಯಥಾರ್ಥಂ ||
ಎಂಬ ಪದ್ಯವೂ ಇವೆ.

ಚೆನ್ನವೀರ. ಸು. 1500

ಈತನು ಸಾರಸ್ವತವ್ಯಾಕರಣ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತ, ನಮಕಚಮಕ ಇವುಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಯಾಗಂಟಿಕರಭಲಿಂಗಭಕ್ತನು, ತೈತ್ತೀರೀಯಯಜುಶಾಖಾಧ್ಯಾಯ, ಅತ್ರಿಗೋತ್ರದವನು, ವೀರವಾಹೇಶ್ವರತಂತ್ರಸೂತ್ರದವನು, ಶಿವಲಿಂಗಮಂಚಣ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯವಂಶೋದ್ಭವನು ; ಇವನ ತಂದೆ ಕೋಕಿಲಾಕುಂಡ ಸಂಗನ ಗುರುಲಿಂಗ, ತಾಯಿ ನಂದ್ಯಂಬೆ, ಗುರು ಪಿತೃವೈಸಂಬಣ್ಣ, ಸ್ಥಳ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಟಕಾಪುರ. ಇವನಿಗೆ ಕಾಶೀಕಾಂಡಚೆನ್ನವೀರಕವಿ ಎಂದೂ ಹೆಸರಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದು. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ದೊಡ್ಡಪಂಡಿತನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಇವನ ಸಾರಸ್ವತವ್ಯಾಕರಣಟೀಕೆಗೆ ಶಬ್ದಮಣಿ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯ. ಸು. 1500.

ಈತನು ಅರ್ಥೇಂದುಮೌಳಿಕತಕವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಕತಕದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದ

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಂ ಸೋಮನಾಥಂ ಪ್ರಭು ಗಿರಿಶಪದಕ್ಷೇಪಿತಂ ಚಿತ್ತಭಕ್ತಿ |

ಶ್ರೀರಾಮಂ ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯಂ ವಿರಚಿತವೆನಿಸರ್ಥೇಂದುಮೌಳಿಸ್ತವಾಖ್ಯಂ ||

ಎಂಬ ಅಶುದ್ಧವಾದ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕವಿ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಸೋಮನಾಥನ ಭಕ್ತನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಜೈನಕವಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅರ್ಥೇಂದುಮೌಳಿಶತಕ

ಇದು 108 ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ ; ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಅರ್ಥೇಂದುಮೌಳಿ ಎಂದೂ ಕೆಲವು ಅತ್ಯಂತಶುದ್ಧ ಎಂದೂ ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಗ್ರಂಥವು ಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ; ಶೈವಾಗಮೋಕ್ತಂ, ಶಮದಮನಿಯತಾರ್ಥಪ್ರದಂ ಎಂದು ಕವಿ ಇದನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಸಿಯಂ ಪಾಲಿದೆ ಕರ್ಜಲ್ ಬಿಳಿದೆನಿಕುಮೆ ಕಲ್ ನೀರೊಳಿಂತಿದೊಡಂ ಮೆ |

ಲ್ಪ ಸಮಂತೇನಕ್ಕುಮೇ ಕಂಬಿಯೊಳವಸಿ ಚಿರಂ ಕಟ್ಟಿರಲ್ ನಾಯ ಒಲಂ ||

ಸಸಿನಂ ತಾನಕ್ಕುಮೇ ದುರ್ಗುಣದೊಳನುದಿನಂ ಮೆಚ್ಚುವಟ್ಟಿದನಂ ಮಾ |

ಣಿಸಲೆನ್ನಂ ಬರ್ಕುಮೇ ಸದ್ವಚನಶತದೊಳಂ ನೋಟೊಡ್ವೈತಶುದ್ಧಾ ||

ಆಸತ್ತುಂ ನಿದ್ರೆಗೆಯ್ದುಂ ಪಸಿದುಮಲಸಿಯುಂ ದುಃಖದೊಳ್ ಚಿಂತಿಸುತ್ತುಂ |

ಬೇಸತ್ತುಂ ಸರ್ವರೋಗಗ್ರಹಭಯಚಕಿತಾವಸ್ಥೆಯೊಳ್ ಕೂಡಿದಂದುಂ ||

ಕೂಸಾಗದಂದು ಮಾಯಾವ್ಯಸನಭರದೊಳಂ ಮುತ್ತೊಡಂ ನಿಮ್ಮ ತತ್ತಾ |

ಭ್ಯಾಸಂ ಮಚ್ಚಿತ್ತದೊಳ್ ಸಂಕ್ರಮಿಸುಗೆಯೆನಗೆಂದೆಂದುಮರ್ಥೇಂದುಮೌಳಿ ||

ಆನಾಗೇನಪೆನೆಲ್ಲಿದೊಗೆದೆನೆಗೆ ನಂಟರ್ಕಳಾರೆನ್ನ ಪೋಪ |

ಸ್ಥಾನಂ ತಾನಾವುದೆನ್ನಂ ಪಿಡಿದು ತಿರಿವುತಿರ್ದಪ್ಪರಾರೆನ್ನ ಜನ್ಮಂ ||

ತಾನೇತಕ್ಕಾದುದೆಂದಿಂತಿಡಲಿ ಮೊದಲ ಬೇರಾವುದೇನೆಂದು ತನ್ನಿಂ |

ತಾನೇ ನಿಶ್ಚೈಸಿ ತನ್ನಂ ತಿಳಿಯೆ ನಿಜಪದಂ ತೋರ್ಪುದತ್ಯಂತಶುದ್ಧಾ ||

ಅಳಿಪಾರಾರಾಯುಮಂ ಕಂದಿಸದು ಕಡಡದಾರಾರ ಗುಣುಳ್ಳ ಭೈರಂ |

ಗಳನಾರಾರೊಳ್ವನಕ್ಕೈಸದು ಮಸುಳಿಸದಾರಾರ ಪರ್ಚಿದರ್ ತೇಜಂ ||

ಗಳನಾರಾರುಕನಲ್ಲಾಡಿಸದು ಕೆಡಿಸದಾರಾರ ಬೀರಂಗಳಂ ಮಾ |
 ಯ್ದಳಿವೆನ್ನಂ ಪೊರ್ದದತ್ತತ್ತಲೆ ತಳಗಿನಿಸಂ ಬೇಟ್ಟಿನರ್ಥೇಂದುಮಾಳೇ ||
 ಸಿರಿಯುಳ್ಳಂದೇಳಿವೆಂ ಪೂಜೆನೆಡರಿನೊಳಕ್ಕರ್ಥದಿಂ ಪ್ರಾಯದೊಳ ಮಾಂ |
 ಕರಿವೆಂ ಮುಪ್ಪಾಗಲಾಗಳ್ ನೆನೆಯಲೊಡರಿವೆಂ ಸಂತಮಿದಳಂದು ಕಾಣೆಂ ||
 ಶರಣೆಂಬೆಂ ನೋವುಸಾವಾದೆಯೊಳದಱಿನಾನೆಲ್ಲಿಯುಂ ಧಾಳನ್ನೈ ಶಂ |
 ಕರ ಕೈಕೊಂಡೆನ್ನಮಂ ಪಾಲಿಪುದು ಕರಮೆ ನಿವಾಳ್ಯಜಮರ್ಥೇಂದುಮಾಳೇ ||

ಬಾಚರಸ ಸು 1500

ಈತನು ಅಶ್ವಮೈದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ ಎಂದು
 ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ತಂದೆ ಚೌಂಡರಾಜ. ಇವನಿಗೆ ಸುಜನ್ಯಕಬಾಂ
 ಧವ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು
 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಶ್ವಮೈದ್ಯ

ಇದರಲ್ಲಿ 35 ವೃತ್ತಗಳೂ ಕುದುರೆಗಳ ವರ್ಣ, ಸೆಲೆ ಮುಂತಾದ
 ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಗದ್ಯಭಾಗವೂ ಇವೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ
 ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ ಅಂಶಗಳೇಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ
 ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸುಶ್ರುತಶಾಲಿಹೋತ್ರನಳವಾಕ್ಯದೊಳಂ ಹಯಚೇಷ್ಟೆ ರೂಪು ದಂ |
 ತ ಶ್ರವಣಾಕ್ಷಿ ವರ್ಣ ಸುಖ ನಾಲಗೆ ಗಂಧಶುಭಾಶುಭಂಗಳಂ ||
 ವಿಶ್ರುತಮೂವತ್ತೈದಿನಿಪ ವೃತ್ತಗೊಳಂ ನೆಹಿ ಪೇಟ್ಟಿನಾಗಮೈ |
 ಕಾಶ್ರಯಚೌಂಡರಾಜಸುತಬಾಚರಸಂ ಸುಜನ್ಯಕಬಾಂಧವಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದುಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪೇರುರಮಾಗಿ ಮಾಂಸಲತೆವೆತ್ತು ಮಯೂರನ ಕಂಠದಂದದಿಂ |
 ದೋರಣಮಾಗಿಯುಂ ನಿಡುಗೊರಲ್ ಕಡುಸಣ್ಣಮೆ ಗಂಡಮಂಡಲಂ ||
 ಚಾರುಕಪೋಲಮುಂ ತೆಳುಪುವೆತ್ತಿಸೆಯಲ್ ಕಿವಿ ಸಣ್ಣಮಾಗಿಯುಂ |
 ನೇರಿದಮಾಗಿ ಸುಣ್ಣನಯಮಂ ಪಡೆಯಲ್ವಿದು ರಾಜನಾಹನಂ ||

ಕಲ್ಯಾಣದಸ್ವಾಮಿ ಸು 1500

ಈತನು ಕಾರಣಾಗಮದ ವಾರ್ಧಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾರಣಾಗಮದವಾರ್ಧಕ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 25. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೈವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕಾರಣಾಗಮದ ವಿಷಯಗಳು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿವೆ.

ಯಶೋಕೀರ್ತಿ ಸು 1500

ಈತನು ಧರ್ಮಶರ್ಮಾಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಟೀಕೆಗೆ ಸಂದೇಹ ಧ್ವಾಂತದೀಪಿಕೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:

ಇತಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಂಡಲಾಚಾರ್ಯಲಲಿತಕೀರ್ತಿಸಿಷ್ಯ ಶ್ರೀಯಶೋಕೀರ್ತಿರಚಿತಾಯಾಂ ಸಂದೇಹಧ್ವಾಂತದೀಪಿಕಾಯಾಂ

ಶುಭಚಂದ್ರ ಸು. 1500

ಈತನು ನರಸಿಂಗಳಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ ; ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನರಸಿಂಗಳೆ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಪದ್ಯ 167. ಇದರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ ಸಂಬಂಧವಾದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—ಇದು ಶುಭಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಯೋಗೀಂದ್ರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ನರಸಿಂಗಳೆ—ಎಂದಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂಕ ಸು. 1500

ಈತನು ಶಕುನಸಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಕಮ್ಮವಂಕದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ಮಲ್ಲಿನಾಥ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಕುನಸಾರ

ಇದು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಅಧಿಕಾರ 8, ಪದ್ಯ 312. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಬಹಳ ಅಶುದ್ಧವಾದುದು. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ರಾಜ್ಯ, ಓಲಗ, ಯಾತ್ರೆ, ಲಾಭ, ಮಳೆ, ಫಲಾರ್ಥ, ವಿನಾಹ, ಗರ್ಭ, ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿ, ಜಯ, ಆಕಸ್ಮಿಕಕಾಲ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
 ಎಡದೊಳಗೆ ಪಿಂಗಲಿ ಸುಸ್ವರಂಗಳಸಮಂಗಳಮಾಡೆ ಮೇಣಾವಗಂ |
 ಕೊಡೆ ದುಶ್ಯಬ್ಧಮುಮಂ ಸಮಂಗಳವಣ್ಣಂ ಪೋಗಲ್ಕೆ ತನ್ನಿಷ್ಟಮಂ ||
 ಪಡೆಗಂತಲ್ಲದೆ ಸುಸ್ವರಂ ? ಎಟಸಮಂಗಳ್ಯಾಗಿ ಬಾಯ್ಕೊಂಡೊಡಾ |
 ನುಡಿಗೇಳುತ್ತಮೆ ಪೋದವಂಗೆ ಪಿರಿದುಂ ಕೈಗೂಡದೊಳ್ಪಾವಗಂ ||

ಚಾಕರಾಜ ಸು 1500

ಈತನು ಶಕುನಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ; ಇವನ ತಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿರಾಜ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈತನ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1714ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹಿಂದೆ ಶಕುನಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠ, ಗಾರ್ಗ್ಯ, ಲಾಕುಳನಾಥ, ವಸಂತರಾಜ ಇವರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಕುನಪ್ರಪಂಚ

ಇದು ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಅಧ್ಯಾಯ 25, ಪದ್ಯ 620. ಇದಕ್ಕೆ ಪಿಂಗಲಿಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಪಿಂಗಲಿಯಶಕುನ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಚಾಮುಂಡಿ, ದಿಕ್ಪಾಲರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ “ ಪಿಂಗಲಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರನೀಕಸಾರಂಗಳಂ ಪೇಚ್ಚಿಂ ” ಎಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿವೆ:

ಸ್ವರವಾಕಸ್ಮೀಕಜೇಷ್ವಾಗತಿಸಮುದಯಮುಂ ರಾಜ್ಯಮುಂ ಸೇವೆಯುಂ ಬಂ |
 ಧುರವೃಷ್ಟ್ಯರ್ಥಂ ವಿವಾಹಂ ಬೆಳೆ ರುಜೆ ಗಮನಂ ಗರ್ಭಮುಂ ದ್ಯೂತನಷ್ಟಂ ||
 ವರಚೋರಂ ಬಂಧನಂ ಭೋಜನಮತಿಶಯನಿಕ್ಷೇಪಮಂದೆಂಬ ನಾನಾ |
 ಪಯಿಂ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಂಗಳನೆ ಶಕುನದಿಂ ಪೆಟ್ಟಿನೀಚಾಕರಾಜಂ ||

ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಕಲಜನಮನೋರಂಜನಂ ಸಿಂಗಲಿಶಾಸ್ತ್ರಸಮುದಿತತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನೋದ
 ಯಂ ಶ್ರೀಚಾಕರಾಜವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶಕುನಪ್ರಪಂಚದೊಳ

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕಳಸಂ ಕನ್ನಡಿ ವಿಪ್ರಸಂಕುಳಮು. ದ್ವಾನಮುಂ ಗೀತಮುಂ |
 ಗಳಸದ್ವಾಕ್ಯ ಪತಾಕೆ ತೋರಣ ಗಜಂ ಮೇಣಶ್ಚ ಸೌಗಂಧಮು ||
 ಜ್ವಳಸತ್ಪುಷ್ಪಫಲಾಳಿಯುಂ ಮೊಸರು ಪಾಲುಂ ತುಪ್ಪಮಿಂತೆಲ್ಲಮುಂ |
 ತಿಳಿಯಲೊಕ್ಕಿದುವೆಂದು ಪೇಟ್ಟಿನೊಲವಿಂ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮರಾಜಾತ್ಮಜಂ ||
 ಮದುವೆಯ ಗೃಹದೊಳಪಕ್ಕಿಯು | ಮುದದಿಂ ಶಿಖಿರವದಿನಂತರಾಳದಿ ಕೂಗಲ್ |
 ಮದುವೆಯುಮಕ್ಕುಂ ಕಡೆಯೊಳ | ಮದವಳಿಗೆಯು ಬೇಡಿದೊರ್ವಗಂ ವಧುವಪ್ಪಳ ||
 ಸಲೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಂಬರಂ ಸೇವೆಗಳು ಸಮಮುಮಾಗಲ್ವೆ ಮೇಣ್ ಬೈಗುಮುಟ್ಟುಂ |
 ಬಳವೆಂತುಂ ತೋರಿಲಾಗಳ್ ಸಮಮನೊಡನೆ ಬಾಯೊಕ್ಕೊಡಂ ಮತ್ತೆ ಗೀತಂ ||
 ಗಳುಮೆಂಕುಂ ಭಾವಿಸಲ್ಪಾವಿಷಮವೆನಿಪೊಡಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಕ್ಕುಂ |
 ತಿಳಿ ನೀನೆಂದೈದೆ ನೋಟಗುರ್ಗುಸಿರಿದನೊಲವಿಂ ಕೂರ್ತು ತಾಂ ಚಾಕರಾಜಂ ||

ರೇಚುಗ, ಕುಂತಿ, ಚವುಂಡಿ. ಸು. 1500'

ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ನೀತಿಸಾರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೆ
 ವರರುಚಿ ಕಾಳಿದಾಸ ಸುಕುಮಾರಕುಮಾರಕವ್ಯಾಸ ಬಾಣನುಂ |
 ಹರಿಹರಸಾರ್ವಭೌಮಕವಿ ರನ್ನನು ರೇಚುಗ ದುರ್ಗಸಿಂಹನುಂ |
 ವರಕವಿಬತ್ತಲೇಶ್ವರನು ರಾಘವನಗ್ಗಿಳುದ್ರಭಟ್ಟನುಂ |
 ತುರಗಮಯೂರಹಂಪುಗನು ಕುಂತಿಚವುಂಡಿಯರೇ ಕವೀಂದ್ರರು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರೇಚುಗ, ಕುಂತಿ, ಚವುಂಡಿ ಎಂಬವರನ್ನು ಕವಿ
 ಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದೆ. ಇವರು ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದಾ

ರೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವರ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳ ಚರಿತವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕವಿಗಳ ಬಿರುದುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಬಿರುದುಗಳು ಸು. 1500

ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಬಿರುದುಗಳು ಕೆಲವು ನೀತಿಬೋಧಕವಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಅವ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿಗಳು ಸ್ವಕೃತಪದ್ಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾದರೂ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕವಿಗಳು ಇಂಥವರು, ಈಕಾಲದವರು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಸುಮಾರು 1500 ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕವಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಶ್ರೋತೃವಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು.

ಬಿರುದುಗಳು

ಕನ್ನಡಜಾಣ, ಕವಿಪಂಚಮಾಗಣ, ಗುಣರತ್ನ, ಚಂದನತಿಲಕ, ಚೂಡಾರತ್ನ, ಜಿನಮುನಿಸಾದ, ಬಲ್ಲವರರಸ, ಬುಧಜನಮಿತ್ರ, ಭೂಭುಜರತ್ನ, ಭೂಸುರತಿಲಕ, ಮದನಾಂಗನಾಶನ, ವರಕವಿಚಂದ್ರ, ವಾಣೀಮುಕುರ, ವಿದಗ್ಧಚೂಡಾರತ್ನ, ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮ, ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನ, ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ, ಸರಸ್ವತೀಮಣಿಹಾರ, ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕ, ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ, ಸುಕವಿಚೂಡಾರತ್ನ, ಸುಕವಿಕರನಿಳಿಪ, ಸುಗುಣಕಂಠಾಭರಣ, ಸುಗುಣಕರಂಡ, ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡ, ಸುಗುಣಾಭರಣ, ಸುಜನಮನೋಜ, ಸುಜನಮುಖಮಣಿಮುಕುರ, ಸುಜನೈಕಚಾಂಧವ.

ಈ ಬಿರುದುಗಳು ಬರುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕನ್ನಡಜಾಣ

ಪೊಸಕಾಲದ ನವಿಲಾಟಂ | ಸಿಸುಗಳ ಮುದ್ದಾಟ ಹರಣಹರಣಿಯ ನೋಟಂ |
ರಸಕವಿಗಳ ಕರ್ಣಾಟಂ | ಶಶಿಮುಖಿಯೊಡಗೂಟದಂತೆ ಕನ್ನಡಜಾಣಾ ||

ಕಟ್ಟದೆ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಮಂ | ಮುಟ್ಟದೆ ಪರತತ್ವದಲ್ಲಿ ಮನವದು ಯೋಗದ |
 ವಟ್ಟವನೆಯದೆ ಸಗ್ಗದ | ಬಟ್ಟೆಯನೆಂತಲವರಣ್ಣ ಕನ್ನಡಜಾಣಾ ||
 ಎಡಹಿದ ತಡೆಯದೆ ತಲೆಯಂ | ಕೊಡಹದೆ ಕಡುವಹಿಲಜಾಡ್ಯವೆನಿಸದೆ ರಸಮಂ |
 ಕಡಿಸದೆ ಸರ್ವರ ಚಿತ್ತ | ಕೊಡಬಡಲೋದುವನೆ ಗಮಕಿ ಕನ್ನಡಜಾಣಾ ||

ಗುಣರತ್ನ

ಗುರು ದೈವಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ | ತರುಣಿಗೆ ಪತಿ ದೈವಮುದಲಿ ಮನುಜರ್ಗಿಲ್ಲಂ |
 ಪೊರೆವನೆ ದೈವಂ ಧರೆಯೊಳ | ಗರಸಂಗಂ ಪ್ರಜೆಯೆ ದೈವಮೆಲೆಗುಣರತ್ನಾ ||
 ಧರ್ಮಕೆ ಕರ್ಮಕೃತಿಧಿಗೆ | ಪರ್ಮೆಯ ಪಿತ್ಯಗಳ್ಗೆ ದೇವಕಾರ್ಯಕ್ಕೆಂದುಂ |
 ನಿರ್ಮಳಸಂತತಿಗಳ್ಗೆಂ | ಕೂರ್ಮೆಯ ಕುಲವಧುವೆ ಮುಖ್ಯಮೆಲೆಗುಣರತ್ನಾ ||
 ರಾಗಿಸದಿಮ್ಮೆನ್ನದೆ ನೆಹಿ | ಬೇಗಂ ಕೇಳ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸದೆ ತಲೆಯಂ |
 ತೂಗದೆ ಹಾರೈಸದ ದು | ವೇಗಿಗೆ ವೇಲುವರೆ ನೀತಿಯಂ ಗುಣರತ್ನಾ ||

ಚೂಡಾರತ್ನ

ಓದಿನೊಳ್ಲ್ಲದೆಯಿಹಪರ | ಸಾಧನಸಂಪತ್ತುಮಾಗದದುಕಾರಣದಿಂ |
 ಓದುವುದು ಸಕಲಶ್ರುತಮಂ | ಭೇದಿಸಲಳವವ್ವುದಲ್ಲಿ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಓರಂತಿದಿನ ಹೃದಯದ | ಸಾರಾಸಾರತೆಯನೊಂದು ನುಡಿದಂಗಳೆಯೊಳ |
 ಕೂರದರಾರ್ ಮೆಚ್ಚದರಾ | ರಾರಾಧಿಸದಿರ್ವರಾರೊ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಸಿರಿ ತನಗೊಲ್ಲಲ್ಲಿಯೆ ಕರೆ | ಕರೆದೀವುದು ಬಂಧುಜನಕಮಾಶ್ರಿತಜನಕಂ |
 ಕರೆದೀಯದಿದೇ ಯಾದೊಡೆ | ಸಿರಿ ಸಂತೆಯ ನೆರವಿಯಂತೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಎಲ್ಲಿ ಸುಶೀಲಂ ಸದ್ಗುಣ | ಮೆಲ್ಲಿ ದಯಾಧರ್ಮಮೆಸೆವ ಸತ್ಯಂ ನೆಲೆಗೊಂ |
 ಡಲ್ಲಿಯೆ ಆಯುಂ ಸಿರಿಯುಂ | ಸಲ್ಲಿಲೆಯೊಳವುಳವಲ್ಲಿ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಶರಣೆನೆ ಕಾವುದು ಬೇಡಿದೊಡಿದೀವುದು ತೊಡರೆ ಸೆಡೆಯದಿರುವುದು ಪುಸಿಯೊಳ |
 ಬೆರೆಯದೆ ನಡೆವುದು ನಡೆಯದೊ | ಡರಸಂ ಕಡಬರಸನಲ್ಲಿ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಓಡಿಸಿದಂ ಹರಿಯಂ ತಿರಿ | ದೂಡಿಸಿದಂ ಹರನನಜನ ತಲೆಗಳನರಿದೀ |
 ಡಾಡಿಸಿದನೆಂದೊಡುಡಿದರ | ನೋಡಾಡಿಸಿ ಕಾಡದಿಹನೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಪೂತೊಳ್ಳಿತು ಕಾತೊಳ್ಳಿತು | ಬೀತೊಳ್ಳಿತು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಮೆಲವದಮರನುಂ |
 ಪೂತೇವುದೊ ಕಾತೇವುದೊ | ಬೀತೇವುದೊ ಧಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಮೊಗಮೆಂಬ ತಂಬಟಂ ನಾ | ಲಗೆಯೆಂಬಾಕುಡುಹಿನಿಂ ದರಿದ್ರದ ಭಯದಿಂ |
 ಮಿಗೆ ಹುಯ್ಯಲಿಡುವ ವಂದಿಯ | ಬಗೆಯದನೇ ಪಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||

ಕ್ಷಿತಿಯೋಳ್ ಕರ್ಣಾಟಂ ಸಂ | ಸ್ತೃತಕಥಿಕಮದೆಂತೆನಲ್ಕೆ ಯವ್ವನೆಯಪ್ಪಾ |
ಸತಿಯ ಸುರೂಪಂ ಜಾಣು | ನ್ನತಿ ರತಿಯೇನವೈಗುಂಜಿ ಜೂಡಾರತ್ನಾ ||

ಬಲ್ಲವರರಸ

ಪರವಧುವಿಂಗಳಿಸಿದೊಡಹ|ಪರ ಕೆಡುಗುಂ ನೈಪತಿ ಮುಳಿಗು ಗಂಡರ್ ಕೊಲ್ವರ್ |
ಪುರದೊಳಗೆ ಹೊಲಿಯಕೆಱೆವರ್ | ಪರವಧುವಿನ ಸಂಗ ಬೇಡ ಬಲ್ಲವರರಸಾ ||

ಬುಧಜನಮಿತ್ರ

ಕುತ್ತದ ಹರವರಿ ಪಾಸದ | ಬಿತ್ತು ಪರಾಭವದ ಬೆಳಸು ಪಸಿದ ಕೃತಾಂತಂ |
ಗೆತ್ತಿದ ಬೋನಂ ತನುವಿದ | ನಿತ್ಯಂ ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಗೆ ಬುಧಜನಮಿತ್ರಾ ||

ಭೂಭುಜರತ್ನ

ಬಡವೆಯನಿತ್ತುಂ ಸಂತತ | ಮೊಡನುಂಡುಂ ಕೂಸುಗೊಟ್ಟುಮೆಂದುದನೆಂದುಂ|
ಕಡುಗೂರ್ತುಮಹಿತಬಲನುಂ | ಕಿಡಿಸುವುದುಚಿತಂ ನೈಪತಿಗೆ ಭೂಭುಜರತ್ನಾ ||

ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮ

ನಡೆನೆಡೆಯೋಳ್ ನುಡಿನೆಡೆಯೋಳ್|ಕುಡುವೆಡೆಯೋಳ್ ತನಗೆ ನಿದೆ ಪೊರ್ದದತೆಱಿದಿಂ|
ನಡೆವುದು ನುಡಿವುದು ಕುಡುವುದು|ಪಡೆವುದು ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯಂ ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮಾ ||
ಬಲ್ಲವರಿವರಣಿಯದರಿವ | ರೊಲ್ಲದರಿವರೊಲ್ವರಿವರದೆನ್ನದೆ ಸಲೆ ಸಂ |
ದೊಲ್ಲರ ಚಿತ್ತಕ್ಕಂ ಸಲೆ | ಬಲ್ಲೊಡವಂ ಬಲ್ಲವಂ ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮಾ ||

ವಿನೇಕಚೂಡಾರತ್ನ

ಪಟುವಾವುದು ಕುಲಭಂಗಂ | ತಿಳಿವಾವುದು ಸನುತೆ ಬುಧವಾವುದು ಮೋಹಂ |
ಕಳವಾವುದನೈತನೆಡರಿಂ | ದುಟುವಾವುದು ಧೃತಿ ವಿನೇಕಚೂಡಾರತ್ನಾ ||

ಒಂದನೆಯ ಮಂಗರಾಜನ (ಸು. 1360) ಖಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣ
ದಲ್ಲಿ ವಿನೇಕಚೂಡಾರತ್ನ, ವಿದಗ್ಧಚೂಡಾರತ್ನ, ಬುಧಮಿತ್ರ ಎಂದು ಮುಗಿ
ವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.¹

ಮೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ

ಮುಚ್ಚದ ಹಟಹುಣ್ಣಂ ಕೊಳೆ|ಬಜ್ಜಲ ಕುಱಿ' ಕೀವಿನೊಳಿತೆಯವನಂಗನೆಯರ್ |
ಮುಚ್ಚಿ ಮುಸುಕಿಟ್ಟು ಲೋಕ | ಕೃಚ್ಚುಗಮಂ ಮಾಟ್ಟಿರೈಸೆ ಮೈರಾಗ್ಯನಿಧೀ ||

ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕ

ರೋಗಿಯದಾವಂ ಋಣಿ ಸುಖ | ದಾಗರನಾವಂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಂ ಗುರುಪದಸಂ |
ಯೋಗಿಯದಾವಂ ಭಕ್ತೋ | ದ್ಯೋಗದೋಳಿಪಂ ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕಾ ||

ಪರವಾಗಮಸಾರವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಗೆ (ಸು. 1400) ಈ
ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ

ಅವರವನಪ್ಪ ಕಾರ್ಯ ಮ|ನವರವರಿಂ ಮಾಡು ಬೇಂಟಿವೇವೊಡೆ ನಾಯಂ |
ತವೆ ತಟ್ಟಿ ನಡೆವರಲ್ಲದೆ | ಕವಿಲೆಯನುಯ್ದ ಪರೆ ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣಾ ||
ಹಾಡಂಗೆೋದಿಂಗಳಾಯದ | ಪೀಡೆಗಳಂ ಬೇಡಿಬೇಡಿ ಬೇಗವೃದ್ಧಿಯಂ |
ಬೇಡುವುದು ಕುಡುವನಂ ಕೊಂ | ಡಾಡುವನಂ ಕೂಡೆ ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣಾ ||

ಸುಕವಿನಿಕರನಿಳಿಂಪ

ಬಾರೋ ಎನಲಯ್ಯಯ್ಯಾ|ಸಾರೋ ಎನಲಯ್ಯ ಆರೊ ಎನಲಯ್ಯಯ್ಯಾ |
ತೀರದ ಸೇವೆಯ ದುಃಖವ | ನಾರುಪಮಿಸಬಹುದು ಸುಕವಿನಿಕರನಿಳಿಂಪಾ ||

ಸುಗುಣಕಂಠಾಭರಣ

ಕೆಟ್ಟ ವಚನದೊಳಿ ಹಿರಿಯರ | ದಟ್ಟಿಸಿ ಶರಣೆಂದೊಡವರ ನೋವಲೊದವುದೇ |
ಸುಟ್ಟರೆ ಬಾವನ್ನವ ತೇ | ದಿಟ್ಟೊಡೆ ಕಂಪುಂಟೆ ಸುಗುಣಕಂಠಾಭರಣಾ ||

ಸುಗುಣಕರಂಡ

ಹಿಂದೆ ಗಣಿಸಿದುದು ಪೋದುದು|ಮುಂದಕ್ಕಿನ್ನೇವೆನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಲೇಕೈ |
ಅಂದಂದು ಸೇದುವಾವಿಗೆ|ತಂದುದಕವನೆಹೊದರುಂಟೆ ಸುಗುಣಕರಂಡಾ ||
ತಕ್ಕರ' ಬರಲುಚಿತಾಸನ|ವಿಕ್ಕಿ ಕೆಲಕ್ಕೊಬ್ಬ ಬನ್ನಿ ಮೆಂದೊಡೆ ಬಾಯೀಂ |
ಮುಕ್ಕುಹುದೆ ಅವನ ಸಿರಿ ತಾಂ|ಜಕ್ಕನೆ ವೋದವುದೆ ಸಹಜಸುಗುಣಕರಂಡಾ ||

ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡ

ಕುಡಲುಂ ಭೋಗಿಸಲುಂ ಸಿರಿ|ಕಿಡುವುದೆ ಕೆಟ್ಟೊ ಟಿತಿ ತೋಡೆ ತವನಿಧಿಯಕ್ಕುಂ |
ಕುಡದನ ಭೋಗಿಸದನ ಸಿರಿ|ಪಡಿಗದ ನೀರಂತೆ ಸುಗುಣರತ್ನ ಕರಂಡಾ ||
ಹುಡಿಯೊಳಗೆ ಕೆಡಹಿ ತುಪ್ಪವ|ನುಡುಗುವ ಪೆರ್ವರುಳನಂತ ಮಾನ್ಯರ ಮನಮಂ |
ಕೆಡೆ ನುಡಿದು ಚರಣವಿಡಿದೊಡೆ|ಬಿಡುಫದೆ ಮನದೇಹಿ ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡಾ ||
ಸಾವಾವುದು ಯಾತನೆಯಹಿ|ವಾವಾವುದು ಜಾರವನಿತೆ ಮಾನ್ಯರ ಮನದೇ |
ಘಾವುದಮನ್ನಣೆ ಪಾತಕ |ವಾವುದು ಪರನಿಂದೆ ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡಾ ||

ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳು.

ಮಂಗರಸ¹ III 1508.

ಈತನು ಜಯನ್ಯಪಕಾವ್ಯ, ಪ್ರಭಂಜನಚರಿತೆ, ಶ್ರೀವಾಲಚರಿತೆ, ನೇಮಿಜಿನೇಶಸಂಗತಿ, ಸಂಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ, ಸೂಪತಾಸ್ತ್ರ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಮಾಧವ; ತಂದೆ ಯದು ವಂಶದ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಚಿಂಗಾಳ್ವಾನ್ಯಪರ ಸಚಿವಕುಲೋದ್ಭವ ನಾದ, ಉದ್ಧವಕುಲಚೂಡಾಮಣಿ ಶಾರ್ದೂಲಾಂಕನೆನಿಸಿದ, ಹೊಯ್ಸಳದೇಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಹೊಸವೃತ್ತಿಯನಾಡ ಮಹಾಪ್ರಭು ಕಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ವಿಜಯಭೂಪಾಲ; ತಾಯಿ ದೇವಿಲೆ ; ಗುರು ಚಿಕ್ಕಪ್ರಭೇಂದರು. ಈತನಿಗೆ ಪ್ರಭುರಾಜ, ಪ್ರಭುಕುಲರತ್ನದೀಪ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಿಜಯಭೂಪಾಲನು “ಚಿಂಗಾಳ್ವಾನ್ಯಪರ ದಂಡನಾಥಕುಲತಿಲಕಂ” ಎಂದೂ “ರಣಕಭಿನವವಿಜಯಂ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಆತನು ಯುಧಿವೀರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಂಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿಯನ್ನು ಶಕ 1431 ರಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1508ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ತತ್ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದೋಡನೆ ನೇಮಿಜಿನೇಶಸಂಗತಿಯ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಪುರುಷನಪತಿಯ ಪುರಾಣಮನುಸಿರಿದ|ವರಕವಿಪಂಪರಾಜನು |
 ದುರಿತವಿದೂರಾಜಿತಚರಿತೆಯ ಪೇಟ್ಟ|ಗರುವರನ್ನನ ಸ್ತುತಿಸುವೆನು ||
 ದೇವಚಂದ್ರಪ್ರಭರನು ಕೊಂಡಾಡಿದ|ಶ್ರೀವಿಜಯರ ಪುಷ್ಪದಂತ |
 ಭಾವಜಾರಿಯ ಪೊಗಟಿ|ದ ಗುಣವರ್ಮನ|ಭಾವಶುದ್ಧಿಯೊಳು ನೆನೆವೆನು ||
 ಪದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ತೀರ್ಥಕರ ಚರಿತ್ರವ|ನೊದವಿ ಪೇಟಿ|ದ ಜನ್ನುಗನ |
 ಮುದದಿಂದ ಧರ್ಮಚರಿತ್ರವನುಸಿರಿದ|ಚದುರಮಧುರನ ಸ್ತುತಿಸೆನು ||
 ಶಾಂತೀಶನ ಪೊಗಟಿ|ದ ಪೊನ್ನನ ರಘು|ಕಾಂತನ ಮಲ್ಲಿತೀರ್ಥಕರ |
 ಸಂತಸದಿಂದ ಪೊಗಟಿ|ದ ನಾಗಚಂದ್ರನ|ಸಂತತಮಭಿವಂದಿಸುವೆನು ||

ಅಂಗಜರಿವುನೇಮಿವೀರೇಶಚರಿತವ | ಪೊಂಗಿ ಪೊಗಟ್ಟು ಕಣ್ಣವನ |
 ಶೃಂಗಾರಕಾವ್ಯಲೀಲಾವತಿಯನು ಪೇ|ಟ್ಟಾಂಗಿಕನೇಮಿಯ ನೆನೆವೆ ||
 ಬಂಧುರಭರತಯಾದವವಂತವನು ಕೃತಿ|ಬಂಧದೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿದ |
 ಬಂಧುವರ್ಮನ ನೆನೆದು ನೇಮಿಚರಿತಪ್ರ | ಬಂಧವನಿರದುಸಿರುವೆನು ||

ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸುಜನೋತ್ತಮ, ಅಗ್ಗಳ ಇವರನ್ನೂ ಸಹ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕವಿಕಾಚಾರಿಯನ್ನು ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:
 ತಕ್ಕರ ಗೋಪ್ತಿ ತನೂದರಿಯರ ಪೊಸ|ತಕ್ಕ ತೊಡಂಬೆಯಲರ್ ಪೊಸ ಜೇನೆಯ |
 ಸಕ್ಕರೆ ತೀವಿದ ತನಿವಾಲೂದುವ ಕೆಂಕಣ ತೆಳ್ಳಲರು ||
 ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದುವೆರೆದ ನುಡಿ ಮದುರಿತು|ಜೊಕ್ಕಳಿಕೆಯ ನವಚಂದ್ರಿಕೆಯೆನೆ ಹೃದ|
 ಯಕ್ಕೆ ವಿಲಾಸಮನೀವುದು ಸತ್ಪ್ರಭುರಾಜನ ಸವಿವಾತು ||
 ರಸದಾಳಿಯಂತೆ ರಮಣಿಯರ ಚೆಂದುಟಿಯಂತೆ|ಪೊಸ ಜೇನ ಕೊಡದಂತೆ ಪೊಣ್ಣು
 ವೆಳಜವ್ವನೆಯ |
 ರೊಸೆದೀವ ತಾಂಬೂಲದಂತೆ ಕಾದಿಣಿಸಿಯಾಣಿದ ಬಟ್ಟವಾಲಿನಂತೆ ||
 ಅಸಿಯಳೊಡನಾಟದಂತರಮಾವಿನಿನಿವಣ್ಣ | ರಸದಂತೆಯಮೃತದಂತತಿರುಚಿಯ ಪಡೆ
 ದುದತಿ |

ರಸಿಕನತಿನಿಪುಣಮಂಗರಸನೊಪ್ಪುವ ವಾಕ್ಪ್ರಗುಂಫನಂ ಭಾವಿಸುವೊಡೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಜಯನೃಪಕಾವ್ಯ

ಇದು ಪರಿವರ್ಧನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 1037. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುರುಜಾಂಗಣವಿಷಯದ ರಾಜನಾದ ರಾಜಪ್ರಭುದೇವನ ಮಗ ಜಯನೃಪನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಜಿನಸೇನನು ರಚಿಸಿದ್ದಂತೆಯೂ ಅದನ್ನು ತಾನು “ಪಾಲೊಳಗಯಿದಾರೆಯ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಬಡವೆ ರಸುವ ತೆಹದಿಂ ಸಕ್ಕದದೊಳು ಕನ್ನಡವಾತಂ ಬೆರಸಿ” ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅನಂತರ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಯೋಗಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಗುಣ ಭದ್ರನಿಂದ ಶ್ರುತಮುನಿಯವರೆಗೆ¹ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

1 ಗುಣಭದ್ರ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಬಾಹುಬಲಿ, ಆಕಳಂಕ, ಜಿನಸೇನ, ಪೂಜ್ಯ ಪಾದ, ಪಭೇಂದ್ರ, ತತ್ಪತ್ರ ಶ್ರುತಮುನಿ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ ; ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—
ವಸಂತ

ಮೊತ್ತಮೊದಲ್ ಮೊಗಗಡಿಸಿದ ಹಿಮರುಜ್ಜಿಯೊತ್ತಂಬವನೊಸ್ಕರ ಸುತಂ ಮೆಯ್ಯೊಳ |
ಪತ್ತಿದ ದದೂರಮಂ ಪಹಿವಡಿಸುತ್ತದಿದೇಲೆದಲೆಗಳೊಳು ||
ಮತ್ತೆ ಚಿಗುರನಿರದೊದವಿಸುತ್ತೊದುವಮೆತ್ತನೆಲರನುದೊತ್ತಿ ವನೌಷಧಿ |
ಗುತ್ತಮವೈದ್ಯಂ ಬರ್ಪಂದದಿ ಬಂದೆಸೆದುದು ನನಚೈತ್ರಂ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಸ್ಮರಮೋಹನಶಸ್ತ್ರಮಾಡಲ್ ಸುರವರನೆಂಬೊವಜನುದಯರಾಗದ ಕೇ |
ಸುರಿಯಿಂ ಕಾಸಿ ಬಹಿ ಕ ಸಂಧ್ಯಾಸಂದಂಶದೆ ಪಿಡಿದೆತ್ತಿ ||
ಭರದಿಸುದಯಗಿರಿಯೆಂಬಡೆಗಲ್ಲೊಳಗಿರಿಸಿ ಪೊಳೆವ ಪೊಸಲೋಹದುರುಳಿಯಂ |
ಪಿರಿದುಂ ಪೋಲ್ತುದು ಮುಂದೆಸೆಯೊಳ ಮೂಡುವ ಹಿಮಕರಬಿಂಬಂ ||

ಕಾಡು

ಎರಲೆಯ ಬೀಡೆಕ್ಕಲನ ಕೊಟಾರಂ | ಕರಡಿಯ ಹಟ್ಟಿ ಕಡವೆಯೂರ್ ಜಮರಿಯ |
ಹುರಮೆಂಟಡಿಯ ಹೊಟಲ್ ಕಾಟಿಯ ಕೊಟ್ಟಂ ಖಣ್ಣಿಯ ಪಳ್ಳಿ ||
ಅರಸುಮಿಗದ ಪಟ್ಟಣಮಾನೆಯ ಮಟ | ಮೆರಲುಣಿಗಳ ನೆಲೆವನೆಯೆನಲತಿಬಂ |
ಧುರಮಾದುದು ಭೀಮಾರಣ್ಯಮಗಣ್ಯವ್ಯುಗಾಳಿಶರಣ್ಯಂ ||

ಕೊಲೆ

ಕೊಲೆಯಿಂ ಸಾವೆಡೆಯೊಳಗಾಜೀವಕೆ | ಸಲೆ ದುಃಖಂ ಜನಿಯಿವುದಾದುಃಖದ |
ಫಲಮಾಕೊಂದವನಂ ನರಕಾವನಿಯೊಳಗುದಯಿಸಿ ಬಲಕ ||
ಪಲವಗಲಪ್ಪನ್ನೆವರಂ ದುಃಖದ | ಜಲನಿಧಿಯೊಳ ತೇಂಕಾಡಿವುದದಣ್ಣಂ |
ಕೊಲೆಯಂ ಮಣಿವುದು ಸದ್ಧರ್ಮ ಕಣಾ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಂಸಾ ||

2 ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ ; ಸಂಧಿ 14, ಪದ್ಯ 1527. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುಂಡರೀಕೀಪುರದ ದೊರೆಯಾದ ಗುಣಪಾಲನ ಮಗ ಶ್ರೀಪಾಲನ ಕಥೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಭಾವಕಜನಕರ್ಣವಿಭೂಷಣ | ಮಿದು ರಸಿಕರ ಚಿತ್ತದೊಳಕ |

ಇದು ವಾಣೀಮುಖಮಾಣಿಕ್ಯಮುಕುರ ಮ | ತ್ತಿದು ಶೃಂಗಾರಸುಧಾಬ್ಧಿ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ವೀರನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳು, ನವಕೋಟಿತಪಸಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಸುಭದ್ರ ಪೂಜ್ಯವಾದ ಭದ್ರಬಾಹು ಬಾಹುಬಲಿ ಗೌತಮ ಗುಣಭದ್ರ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಗದ್ದೆ

ಕಳಿಮೆಯ ಕದಿರ ಮೀಸಲ ಕಂಪನುಣಲೆಂ | ದಳಿಸಿಗುಗಳು ಕೊನೆಯೇಹಿ |

ಪೊಳೆದುವು ಪೂಗಣೆಯನ ಪಸುರ್ಗಾವಿನ | ತೊಳಪ ನೀಲದ ಮಿಂಟಿಯಂತೆ ||

ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ

ನವಮುಕುರವನೊಳಗಿಟ್ಟ ಕರ್ವಟ್ಟೆಯ | ಗವಸಣಿಗೆಯೊ ಎಂಬಂತೆ |

ತವಕದೊಳೆಂದುಬಿಂಬವ ರಾಹುಮಂಡಲ | ತವೆ ನುಂಗಿ ಕಣ್ಗೆ ರಾಜಿಸಿತು ||

ಚಂದ್ರಾಸ್ತ

ಚರಿಸಿದೆನಿರುಳು ರಕ್ತಸನಂತೆ ದೋಷಾ | ಕರನಾದೆನೀಪಾಪವನು |

ಪರಿಹರಿಸುವೆನೆಂದಸ್ಮಾದ್ರಿಯೇಹಿ ಕ | ಮ್ಮರಿಬೀಳ್ತು ಪೊಲು ಬಿದ್ದನಿಂದು ||

ಕತ್ತಲೆ

ಪೊಡವಿವೆಣ್ಣಾದಿತ್ಯಮಂಡಲವೆಂದೆಂಬ | ಸೊಡಗುಡಿಯಿಂ ಕಜ್ಜಳವನು |

ಹಿಡಿದ ಹಂಚಿನ ತೆಹಿನೆಂದೆನೆ ಕಾವಳ | ವಡಸಿ ಕಪ್ಪಾದುದಾಗವು ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಜಲಜದ ಸಿರಿ ಕುರುವಿಂದದ ಕಡುಗೆಂಪು | ತಳಿರ ಮಾರ್ದವವಲತಿಗೆಯ |

ತಿಳಿರದೊಬ್ಬಳೆಗೊಂಡಂದೊಳು ಪ | ಜ್ವಳಿಸಿದುವವಳ ಪಜ್ಜೆಗಳು||

ಕುರುಳಿಂದ್ರನೀಲ ಕುಲಿತ ದಂತ ಚೆಂದುಟಿ | ಕುರುವಿಂದ ಮೈ ಪುಷ್ಕರಾಗ |

ಚರಣ ಎದ್ದುಮ ನಖ ವೈಡೂರ್ಯಮೆನೆ ರನ್ನ | ಗರುವಿನಂತೆಸೆದಳಾರಮಣಿ ||

ಕೊಳ

ಅಳಿಯೊಟಕೆ ವನದೊಡತಿ ಹೇಮಾಂಬುಜ | ದಲರ್ಗಳ ಕೆಲದಟ್ಟಿಸಹಿತ |

ಒಲಿದಿಟ್ಟ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪರಿಯಾಣದಂತೆ ಪ | ಜ್ವಳಿಸಿದುದಾಕಾಸಾರ ||

ಪೊಳೆಪುದೋಲುವ ಪೊಡಮಗುಜುವ ಸುಖಗೊಂಡು | ಸುಖವ ತೇಲ್ವ..ಮಡುಗೆ |
ಇಲುವ ಮೇಲಕೆ ಪುಟನೆಗೆವ ಹಲವು ಮೀಂ | ಗಳಿನೊಪ್ಪಿತಾತಿಗಳಿಗೊಳನು ||

ಯವ್ವನಮದ

ಸಾವೇಣಿಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಮೊಲಗಟ್ಟಲೆಯಲ್ಲ | ದಹಿವೆಂಬುದೊಂದಿನಿತಿಲ್ಲ ||
ದುಡುಡುಂಬಿತನವಲ್ಲದೆ ಜವ್ವನದೊಳ | ಗಣನೆಂಬುದೆಳ್ಳನಿತಿಲ್ಲ ||

ವೈರಾಗ್ಯ

ಮಕ್ಕಳ ನೆರವಿ ಮಂಜಿನ ಪುಂಜವಾಹೆ | ಮೃಕ್ಕಳೆಲ್ಲರು ನುಲಿಲೇರಿ !
ಮಕ್ಕ ನಂಟರು ಮುಗಿಲೊಡ್ಡು ವೈಭವ ಶಬ | ಕಿಕ್ಕಿದ ಸಕಲಶೃಂಗಾರ ||

3 ಪ್ರಭಂಜನ ಚರಿತೆ

ಇದೂ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶುಂಭದೇಶದ ಭಂಭಾಪುರದ ರಾಜನಾದ ದೇವಸೇನನ ಮಗ ಪ್ರಭಂಜನನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಮಧ್ಯಮಗುರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಯಕ್ಷರು, ನವಕೋಟಿಮುನಿಗಳು, ಸ್ವಗುರು ಚಿಕ್ಕಪ್ರಭೀಂದು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಮೇರು

ಅಂಬರವೆಸರ ಸುದತಿ ನರಲೋಕವೆಂ | ದೆಂಬ ಹಂಚಿನೊಳಂಜನವನು |
ಇಂಬಿನೊಳೆಡಲೆಂದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೊಡರೆಂ | ದೆಂಬಂತೆ ಮೇರುವೊಪ್ಪಿದುದು ||

ದೇಶವರ್ಣನೆ

ಸಿರಿಯಿಕ್ಕಿದಾಣ ಸಿಂಗರಕೆ ತವರ್ಮನೆ | ಸುರಭಿಕರನ ಬೀಡುದಾಣ |
ಗರುವಿಕೆಯೆಂಬ ಗಾಡಿಯ ಭಂಡಾಗಾರ | ದಿರವಾದುದಾಜನಪದವು ||
ಜಂಡಾಳಿಗಳ ಚೆಲ್ಲಾ ಟದೇಟ್ಟಿ ಖರ | ದಂಡಜಡಾಶ್ರಯದೇಟ್ಟಿ |
ಬಂಡೆಂಬುದಾನಾಡ ಕಾಸಾರಮಧ್ಯದ | ಪುಂಡರೀಕದೊಳಲ್ಲದಿಲ್ಲ ||

ದುರ್ಜನ

ಉಂಟಾಗಿ ನೀರೆಣಿದೋವಿದವರ ಕಾಲ | ಕುಂಟುಮಾಡುವ ಬೇಲದಂತೆ |
ಕಂಟಕವನು ಕಾಣಿಸರು ಕೆಲಂಬರು | ನಂಟುಮಾಡುವ ಮಾನ್ಯರಿಗೆ ||

ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಹಣ

ಮೊದ ಮಂಡೆಯಮೇಲೆ ಮೊಳೆಯಿಸುವರು ಕೊಂಬ|ನಲರನಾಗಸದೊಳಾಗಿಪರು |
ಹುಲಿಯ ಮೊಲೆಯ ಹಿಡಿದಾಹಾಲ ಕಣಿವರು | ಲಲನಾಜನಕದು ಸಹಜ ||

4 ಸೂವಶಾಸ್ತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 6 ; ಪದ್ಯ 356.
ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ ಅಂಶಗಳು—ಪಿಷ್ಟವಾಕ, ವಾನಕ, ಕಳಮಾ
ನ್ನವಾಕ, ಶಾಕವಾಕ ಇತ್ಯಾದಿ. ಕವಿ “ ಪುತ್ರಸವಿವಾಕಭೇದಮನೆನ್ನ ಬಲ್ಲಂ
ದದಿಂ ಪೇಚ್ಚಿನು, ಸಂಸ್ಕೃತಸೂಪತಾಸ್ತದೊಳು ಎನೆಗೆ ಅಣಿವನಿತ ತೆಗೆ
ದು ಕನ್ನಡದಿ ಬರೆದೆನು, ನಳಭೀಮಗೌರಿಮತದೊಳು ಪೇಚ್ಚಿನು” ಎನ್ನು
ತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ---

ವಸುಧಾವಲಯದ ಜೀವಿಗಳ ತನುರಕ್ಷಣೆಗೆ|ರಸರೂಪಗಂಧಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶಭೋಗಂಗೆ |
ಳಿಸಕವೇ ಮುಖ್ಯಮಾಪಂಚವಿಧವಿಷಯಗಳ ಭೋಗೋಪಭೋಗದೊಳಗೆ ||
ರಸನೇಂದ್ರಿಯಂ ತುಷ್ಟಿವಡೆಯಲಿಹಪರಸೌಖ್ಯ | ಮುಸುಕುವುದು ನಿಜಮದಣಿ°
ನಾಭೋಚ್ಚವಸ್ತುವಂ |
ಹಸನಾಗಿ ಪಾಕಮಂ ಮಾಹಿ ವಿವರದ ಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಮನಂಗೊಂಡು ಪೇಚ್ಚೆಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ-
ಇದು ಹರುಷದಿಂದ ಲಾಲಿಸಿ ಕೇಳ್ವೆನೆಂದೆಂಬ |
ಸುದತಿಯರ ಕಿವಿಗೆ ನವಮಾಣಿಕದ ಮಿಂಚೋಲೆ |
ಯಿದು ಕಲಿವೆನೆಂದೋದುವಬಲೆಯರ ಬಾಯ್ಡೆಣಿಗೆ ನವಸುಧಾರಸದ ಪಿಂಡ ||
ಇದು ಪಾಕವಂ ಮಾಚ್ಚೆನೆಂದುಚ್ಚುಗಂಮಾಹ್ವಂ |
ಜದುರೆಯರ ಕೈಗೆ ನವರತ್ನ ಮುದ್ರಿಕೆಯೆನಿಸಿತು |

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯೂ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ.
ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
ಫರಿವಿಳಂಗಾಯಿ

ಹುರಿದ ತೆಂಗಾಯಿ ನಸುಬೆಂದ ಬೇಳೆಯ ಹೆಸರು |
ಹುರಿದು ಬೇಯಿಸಿದ ಸೊಜ್ಜೆಗೆಯಿವನು ಕೂಡಿಸ |
ಕೈರೆಯಿಕ್ಕಿ ಕರ್ಪೂರವನು ತಳಿದು ಪಿಂಡಮಂ ಮಾಡಿಯೇ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ||

ಅರೆದಕ್ಕಿಯೊಳಗದ್ದಿ ಹೊಜ್ಜೆ ಹೊಸತುಪ್ಪದೊಳು |
ಹಿರಿದು ಹಸನಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿ ತೆಗೆದು ತುಪ್ಪವಿಡೆ |
ಘರಿವಿಳಂಗಾಯೆಂದು ಪಿಸವಳೆಡೆದು ನಾಲಗೆಯಕೊನೆಗೆ ಪೀಯೂಷವಾಯ್ತು ||

ಹಾಲಗಾರಿಗೆ

ಉತ್ತಮದ ಸೊಜ್ಜೆಗೆಯ ನೆನಹಿ ನೀರಂ ಹಿಂಡಿ |
ಮತ್ತದಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟವಾಲ್ತಿಯದುಪ್ಪಮಂ ತಳಿದು |
ಮೊತ್ತನಪ್ಪಂತು ಮಿದಿದಿರಿಸಿದಹರ್ಥ ಹಾಲೊಳಗುಕ್ಕುರಿಸಿದಕ್ಕಿಯ ||
ಬತ್ತಿ ಹಾಲಿಂದೊಡೆದು ಸವೆದ ಕಣಿಕದೊಳು ಬೆರೆ |
ಸುತ್ತ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕದೊಳಿಕ್ಕಿ ಪರಿಮಳವ |
ನೊತ್ತರಿಸಿ ತುಪ್ಪದೊಳು ಬೇಯಿಸಿದ ಹಾಲಗಾರಿಗೆ ಪಿರಿದು ಸವಿದೋಹಿದೇ ||

ಸವಡುರೊಟ್ಟಿ

ಸವನೀತಮಂ ಕನೆಯುಮುಂ ಬೆರಸಿ ಕಣಿಕಮಂ |
ಸವೆವಂತೆ ಕುಟ್ಟಿ ಬಟ್ಟಲಮಾಡಿ ಹಪ್ಪಳದ |
ಸಮನಾಗಿಯೊತ್ತಿಯಿಮ್ಮೈಗೆ ಬೆಣ್ಣೆಯ ತೊಡೆದು ನಾಲ್ಕೈದುಕಲ್ಲಡುಕಿ ಕಲ್ಲ ||
ಅವಣಿರಡುಮ್ಮೈಗೆ ಪಿಟ್ಟಿಯ ಬಟ್ಟಲಂ ಕವಿಸಿ |
ಹವಣಿಡು ಹಂಚಿನೊಳು ಸುಟ್ಟು ಪಿಟ್ಟಿಯನು ತೆಗೆ |
ದವಕೆ ತುಪ್ಪವನ್ನಿಕ್ಕಲವು ಸವಡುರೊಟ್ಟಿವೆಸರಂ ಪಡೆದು ರಂಜಿಸುವುವು ||

ಹಿಮಾಂಬುಪಾನಕ

ಉದಕದೊಳಗರ್ಥ ಸಕ್ಕರೆಯಿಕ್ಕಿ ಕರಗಿಸುವ |
ಹದನೊಡೆದು ದಾಳಿಂಬಮಾದಲದ ಹುಳಿಯಿಕ್ಕಿ |
ಸದಕಿದೆ (?) ಅಕ್ಕಿ ಹಸಿಯಲ್ಲಮಂ ಹಾಕಿ ಬಿಂಜೆಯ ಬೇರಿನಿಂದ ತಿರುಹಿ ||
ಕಡಡಿ ಪನ್ನೀರ ಸೇವಂತಿಗೆಯ ಹೂವಿಕ್ಕಿ |
ಯದನು ಸೇವಂತಿಯಂ ಪೊರೆದ ಮಡಕೆಯೊಳಿಸಿ |
ಚದುರರಂತದಕೆ ಸಲೆ ಸೊಗಯಿಪ ಹಿಮಾಂಬುಪಾನಕವೆಂದು ಹೆಸರಿಡುವುದು ||

5. ನೇಮಿಜಿನೇಶಸಂಗತಿ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 35, ಪದ್ಯ 1538. ಇದರಲ್ಲಿ 22ನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ನೇಮಿನಾಥನ ಚರಿತವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. “ ನೇಮಿತೀರ್ಥಕರರ ಕಥನವ ಪಾಡುಗಬ್ಬದೊಳನುಗೆಯ್ಯೆನು ” ಎಂಥ

ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧರು, ಸೂರಿಗಳು, ಉಪದೇಶಕರು, ಸಾಧುಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಸರ್ವಾಕ್ಷಯಹ್ನ, ಯಕ್ಷೇಶ್ವರಿ, ಗಣಧರರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅಮೇಲೆ ಗೃಧ್ರಪಿಂಭಾಚಾರ್ಯನಿಂದ ವಿಮಲಕೀರ್ತಿಯವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು¹ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ತನ್ನ ವಂಶವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೇಶ

ಶ್ರುತಿಶೂನ್ಯನೆಂಬುದಕ್ರಮವೆಂಬುದು ವಕ್ರ | ಗತಿಯೆಂಬುದು ಭಾವಿಸಲು |
ನುತಮಾಗಿಯಾದೇಶದಹಿಯೊಳ್ಲ್ಲದೆ ಜನ | ತತಿಯೊಳಗೊಂದಿನಿಲ್ಲ ||

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರ

ಉಡಿಯಮೇಲಿಟ್ಟ ಮೇಖಲೆಯ ಕಿಂಕಿಣಿಗಳ | ಪಡಿಯಾಗಿ ಮಿಗೆ ರಂಜಿಸಿದುವು |
ಉಡುನಿಕುರುಂಬವಂಬರತಲವ ಮುಟ್ಟಿ | ಕಡುಬೆಳೆದಾತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ||
ಕಡಲ ಮಧ್ಯದ ಭೂಮಿಯನೆಲ್ಲವನೊಂ | ದಡಿಮಾಡಿಯಾಗಸವೆಂಬ |
ಕೊಡೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದುಕಾಲನು ಕಾವುಮಾಡುತ | ನಡುಗಿಸಿದನು ಭೂತಳವ ||
ಗಗನಮೆಂಬ ಗೂಡಾರಕಿಕ್ಕಿದ ಕಂಭ | ಮುಗಿಲೆಂಬ ಭೂಮಂಡಲವ |
ನೆಗಸಿದ ಪಂಚಘಣಾಶೇಷನವೊಲು | ನೊಗಯಿಸಿತಾವಿಷ್ಟು ಪಾದ |

6 ಸಂಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ

ಇದು ಉದ್ದಂಡಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 12, ಪದ್ಯ 792^{*} ಉದಿತೋದಯನೆಂಬ ರಾಜನು ಅರ್ಹದ್ವಾದಸನೆಂಬ ವೈಶ್ಯವಿಭುವಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಧರಿಸಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದನು—ಎಂಬುದೇ ಕಥಾಗರ್ಭ. ಈ

I ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಕ ವೃತ್ತಿಯನುದ್ಧರಿಸುತ ಮಹಿಮೆವಡೆದ ಗೃಧ್ರಪಿಂಭಾಚಾರ್ಯ, ಚವ್ವೀಸತೀರ್ಥೇಶ್ವರಕಥನವನೊರೆದ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಗುಣಭದ್ರ, ಕಲಿಯುಗಗಣಧರರಾದ ಮಾಘಾಂಡಿ, ಭಂದೋಲಂಕಾರಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಮೂರ್ತಿವಡೆದು ನಿಂದಂತಿರುವ ದೇವನಂದಿ, ಬಾಹ್ಯರನು ಗೆಲಿದ ಆಕಲಂಕ, ಸ್ವಗುರುಪ್ರಭೇಂದು, ತಚ್ಛಿಷ್ಯ ಕೃತಮುನಿ, ಇವನ ಸಹೋದರ ವಿಮಲಕೀರ್ತಿ 2. 179ನೆಯ ಪುಟವನ್ನೂ ನೋಡಿ.

ಕಥಾನಾಯಕನು ಕಾರ್ತಿಕನಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕೌಮುದಿಯ ಉತ್ಸವ ದಿಂದ ಸಂಯಕ್ತವನ್ನು ಪಡೆದನಾದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. “ಅತಿಕಠಿನವಾಕಮಲ್ಲದೆ ಸುಗಮಮೆಂದೆನಿಸ ಪಟ್ಟದದೊಳು ಸಕ್ಕದ ಗನ್ನಡವ ಬೆರಸಿ ಮೃದುವಾಕಮಪ್ಪಂದದಿಂ ವಿರಚಿಸಿದೆಂ ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:-

ತರುಣಿಯರ ಬಿಂಬಾಧರಂ ಇಂದುರುಚಿ ಪೂವಿನತೊಡಂಬೆ ಸೀಯೂಷಸಿಂಡಂ ಬೇ ನ ಸೋನೆ ಪೊಸಸುಗ್ಗಿಕೆಂಬರಲ ತೊಡವು ಚಂದಣದಣ್ಣುಕೋಗಿಲೆಯ ನುಣ್ಣುರಂ ಪ್ರಭು ರಾಜಮಂಗರಸನೊರೆದ ಕೌಮುದಿಯ ಮಾತು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿರಚಿಸಿರುವ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿತಿರ್ಥಕರರು, ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ ಗೌತಮನಿಂದ ಪ್ರಭೇಂದುವಿನವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಶರತ್ಕಾಲ

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗಿಣ್ಣೆ ಕೃವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಣುಹನಿಡು |

ವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕದಿರುಗಡೆವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪೂದುಂಬು |

ವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ದೀವು ವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಯಾಗುವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪಣ್ಣಾಗುವ ||

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯಕ್ಕಿಮುಖವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಾಗು |

ವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಯ್ಯಲಾಗುವ ಪಲವು ಪೆಸವಡೆದ |

ನೆಲ್ಲ ಗದ್ದೆಗಳತಿಮುದಂಬಡಿಸಿದುವು ತಮ್ಮನೋವಿದ ಕುಟುಂಬಿಗಳ್ಳ ||

ನಳನಳಿಸಿ ಬೆಳೆದ ನವಗಂಧಶಾಲಿಯ ವನಕೆ |

ತಳಿಗಳಂ ಹೆಣೆವ ಕಪ್ಪಂ ತೋಡುವೆನಕದ |

ಟ್ಟಳೆಯನಿಕ್ಕುವ ಬೆಚ್ಚುಗಳನಿರದೆ ನೆಡುವ ಗುಡಿಯ ಹೊದಿಸಿ ಹಸಮಾಡುವ ||

ಕಳನ ಕೆತ್ತುವ ಮೇಟಿಯಂ ನೆಡುವ ಕುಡುಗೋಲ |

ನುಟಿಯದೇ ಮಸೆಯಿಸುವ ಗೊಂದಣಂ ಗುಡಿಯರುಗ |

ಕೊಳಗೊಪ್ಪುವಡೆದುದಾಬಂದು ಬಂಧುರತೆಯಂ ನೆಣಿ ಪಡೆದ ಕಾರ್ತಿಕದೊಳು ||

I ಗೌತಮ, ದೇವನಂದಿ, ಗುಣಭದ್ರ, ಜಿನಸೇನ, ರಾವುಳ ಕೊಂಡಕುಂದ, ಭುಜ ಬಲಿ, ಹೇಮಾವೇನ, ಮುನಿಚಂದ್ರ, ಪದ್ಮಪ್ರಭ, ಮಯೂರಪಿಂಛ, ನಂದಿಮಿತ್ರ, ಸಮಂ ತಭದ್ರ, ಕೇಕನ, ಮಾಘಚಂದಿ, ಅಕಳಂಕ, ಭದ್ರಬಾಹು, ಕುಮುದೇಂದ್ರ, ಪ್ರಭೇಂದು,

ಚಂದ್ರ

ವಿರಹಿಜನದೇರ್ಡೆಯ ಲಗ್ನೆಯನಿಡುವ ಮನಸಿಜನ |
 ಕರತಳದ ಮೌಕ್ತಿಕದ ಸೆಂಡೋ ವಿಯೋಗಗಳ |
 ಸಿರವ ಹರಿಯಿಡುವ ಕಾವನ ಕೈಯ ಚಕ್ರಮೋ ಓಪರನಗಲ್ಲವರನು ||
 ಭರದಿನಿಸುವಂಗಜನ ಕುಂಡಲಿತಕಾಮುಕವೊ |
 ಹರನೊಡನೆ ಸೂಡ ಕಾದುವೆನೆಂದು ಪ್ಲಡಿಸು |
 ವರಲಸರನೆಡಗೈಯ ವಜ್ರಖೇಟಕವೊ ಧಳಧಳಪ ಸಂಪೂರ್ಣಶತಿಯೋ ||

ಭೋಜನ

ದೊನ್ನೆಯಂ ಹರಹಿ ಬಾಚಿಲೆಹಾಳೆಯಂ ಹಾಕಿ |
 ಬಿನ್ನಣದೆ ಮಾಡಿವಾಚೌಕದೆಡೆಗಳಮುಂದೆ |
 ಜನ್ನಿವಾರವ ಮೇಲಕತ್ತಿ ಕಿಱಿಸುತ್ತಮಂ ತೆಗೆದು ಸಡಿಲಿಸಿ ಭೋತ್ರಮಂ ||
 ಚೆನ್ನಾಗಿರಾಪೋಶನಮನೆತ್ತಿ ಕುಳ್ಳಿದುರ್ |
 ಭಿನ್ನರುಚಿಮಾಡಿ ಹರಿಸದೆ ಗಡ್ಡಮಾಸೆಗಳು |
 ಮಂ ನೀವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಭೋಜನವನಿಂತು ಮಾಡುತ್ತಿದರಾಪಾವರು ||
 ಓಗರವ ತಾ ತೋಗಿಯನಿಕ್ಕು ಹಸನಾಯ್ತು ಮೇ |
 ಲೋಗರವ ಬಡಿಸು ದೊನ್ನೆಗಳು ಹಿಡಿವಂತೆಯುಂ |
 ಟಾಗಿ ಹೆರೆದುಪ್ಪವೆಣೆಯಾಪಳಿದ್ಯಮನಟ್ಟು ಕಲಸುವೋಗರವ ತೋಱಾ ||
 ಬೇಗದಿಂದೆಡೆಮಾಡಿದಿಡ್ಡಲಿಗೆದೋಸೆಗಳ |
 ಮೇಗೆ ಸಕ್ಕರೆಬಟ್ಟವಾಲ ಹೊಯ್ಯೆನುತಮಾ |
 ರೋಗಣೆಯನಾಪೊಟ್ಟಿಯೊಡೆವ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಳಗುಂಡು ತೇಗುತ್ತಿದರು ||
 ಪಾಯಸದ ಪರಿಗಳಂ ನೋಡಿ ಪಂಡಿತರೆ ಸವಿ |
 ಯಾಯಿತೇಯಾಯ್ತುಪಾಧ್ಯಾಯರೇ ಕರಜಿಗೆಯ |
 ಕಾಯ ದೋಸೆಗಳ ಹಸನಂ ಪುರೋಹಿತರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸವಿಸವಿದು ನೋಡಿ ||
 ಈಯೆಣ್ಣೆಯೂರಿಗೆಯ ಮೃದುತರಕೆ ಸರಿಯುಂಟಿ |
 ಜೋಯಿಸರೆ ಕೇಳಿ ಸಕ್ಕರೆಬುರುಡೆಗಳ್ ನಮ್ಮ |
 ಬಾಯ ಬಡಿನಂ ಬಡಿಸುತಿನೆ ದೀಕ್ಷಿತರೆ ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡುತಿರಾರಾಗ ||

ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿ. ಸು 1510

ಈತನು ಭಾರತದ ಉತ್ತರಭಾಗವನ್ನು, ಎಂದರೆ ಶಾಂತಿಪರ್ವಮೊದಲುಗೊಂಡು 7 ಪರ್ವಗಳನ್ನು, ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು ; ಇವನ ತಂದೆ ಪದವಾಕ್ಯಪ್ರಮಾಣಜ್ಞನಾದ ಭಾನುಕವಿ ಅಥವಾ ಭಾಸ್ಕರಕವಿ ; ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ಕೃಷ್ಣರಾಯನ (1509-1529) ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ದೊರೆಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—ತುಳುವಂಶದಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮನೃಪ ; ಮಗ ಈಶ್ವರಕ್ಷಿತನಾಥ ; ಮಗ ನರಸಕ್ಷಮಾಧಿಪ. ಇವನು “ ಸಕಲವಸು ಧಾಜಾನಿಗಳ ನಿಜಭೃತ್ಯವರ್ಗದೊಳ್ಳಿದೆ ನಿಲಿಸಿದನು ; ಷೋಡಶಮಹಾದಾನಗಳ ವಿರಚಿಸಿದನು ; ಆತ ಕೊಳ್ಳದ ದುರ್ಗವೊಂದಿ | ಲ್ಲಾತನಾಳದ ರಾಜ್ಯವೊಂದಿ | ಲ್ಲಾತಮಾಡದ ದಾನಧರ್ಮಾವಳಿಗಳೊಂದಿಲ್ಲ || ಆತನೊಲಿದು ವಿಧ್ಯೆಯೊಂದಿ | ಲ್ಲಾತಸುವಿಸದ ಭೋಗವೊಂದಿಲ್ಲೀತೆಂದಿ ಭುಜಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಳಿದನು ಭೂತಳವ. ” ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆ ; ಮಗ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯಲಿ ಭುಜಬಲದಿ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಬಿಳಿಕರ್ಣಾಟಾಧಿಪತಿಯಾಗಿಳಿಯನಾಡ ಕೃಷ್ಣರಾಯ.

ಈ ಕೃಷ್ಣರಾಯನು ಒಡ್ಡೊಲಗದೊಳೆದುರ್ ಭಾರತಕಥೆಯ ಕೇಳಿ ಕವಿಜನನ ನೋಡಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣನ ಕರೆದು ವಸ್ತ್ರಭೂಷಣವ್ರಾತವನು ಕೊಟ್ಟು ಮನ್ನಿಸಿ—ಲೇಸೆನಿಸಿ ಮೊದಲಾಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ದಶಪರ್ವಗಳ ಹೇಳಿದ ಭಾರತದ ಉಳಿದ ಪರ್ವಗಳ ನೀ ಸಕಲಜನ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಪೇಳಿ ; ಸುರನದಿಯ ಯಮುನಾತರಂಗಿನಿ | ಬೆರಸಿ ಹರಿವಂದದಲಿ ಕವಿಕುಂ | ಬರಕುಮಾರವ್ಯಾಸನುರುವಾಗ್ಲ ಹರಿಯೊಡನೀಗ || ಸರಿಯೆನಿಸಿ ನೀ ಕೂಡಿಸೈ ಸುರು | ಚಿರಭವತ್ಯವಿತಾಪ್ರವಾಹವ | ಪರಮಪುಣ್ಯನಿಧಾನವಹುದು—ಎನ್ನಲು, ಹಸಾದವೆನುತ್ತ ಕೈಕೊಂಡು ಭಾರತಕಥೆಯ ಕಡಮೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಯನಿಗಂಕಿತವ ಮಾಡಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣನು ಹೇಳಿದನು.

ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶದೇವರ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಅಂಕಿತಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—ನರಸನೃಪಸುತಕೃಷ್ಣರಾಯಗೆ ವರಯಶವು ನಿಲುವಂತೆ ಪೇಟ್ಟ ಭಾರತವು—ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1510 ಆಗಬಹುದು. ಇವನಿಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿ ಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 40, ಪದ್ಯ 3736. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ 7 ಪರ್ವಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಕೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜಭಾರತ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪರ್ವಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಚಿಂತ್ಯಮಹಿಮವೆಂಕಟಪತಿಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದಮಧುವಾನ
ವುಷ್ಪವಚಸ್ಸುಟ್ಟದೀನಿಕಾಯ ಶ್ರೀಮತ್ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮ ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕ
ವೀಂದ್ರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕರ್ಣಾಟಕೃಷ್ಣರಾಯಭಾರತಕಥಾಮಂಜರಿಯೊಳೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಸೂರೈಯೊಡಯ

ಕುಕ್ಕುಟದ ಕೂಗಾಟ ಮೂಡಣ | ದಿಕ್ಕಿನೆಲರೆಡೆಯಾಟ ಮರದುದಿ |
ವಕ್ಕಿಗಳ ಪರಿಸರಿಯ ಚಿಲಿಪಿಲಿರವದ ಚೀಡಾಟ ||
ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿಯ ಕೂಟ ಕಮಲದ | ಸೊಕ್ಕುದುಂಬಿಯ ಬೇಟವೆಣ್ಣೆನೆ |
ಮಿಕ್ಕ ಕತ್ತಲೆಯೊಟವೆನೆದುದು ರವಿಯ ಬರವಿನಲಿ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ವರನಿಶಾಕರನುದಯಧರಣೀ | ಧರದ ಶಿಖರದ ಬಟಿಯ ಜೀನಿನ |
ಹರೆಯವೊಲಿರುಳೆಂಬ ಬೇಡನು ತೆಗೆಯುತಿರಲನನು ||
ಸುರಿವ ಮಧುವಿನತೊಡೊಳಿಸೆದುವು | ಸರಸಿಜಾರಿಯ ಕಿರಣಗಳು ಬೆಂ |
ಬರಿವ ಮಧುಮಕ್ಕುಗಳಿನಲುವುಡುನಿಕರವೊಪ್ಪಿದುವು ||

ವಸಂತ

ಕವಿದು ತೆಂಕಣಗಾಳಿಯೆಂದೆನಿ | ಸುವ ಮಹಾತ್ಮಸ್ಕರನು ವರವನ |
ಯುವತಿಯೆಗದ ಕಂಠಧೂಪಾವಳಿಯ ಕೀಟುತಿರೆ ||
ಅವನಿಗುದಿರಿದ ಹೊನ್ನ ತಾಳಿಗ | ಇವೊಲು ಹಣ್ಣೆಲೆಗಳು ಎರಾಜಿಸಿ |
ದುವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಯವನು ಕೋಗಿಲೆಯಾಗ ಕೂಗಿದುದು ||

ವಜ್ರದತ್ತನ ಆನೆ

ಮಾಣುತೋ ಗಜವೈರಿಬಲವನು | ತೋಣುತೋ ರಿಪುಭೂಭುಜಾಳಗೆ |
ಹೇಣಿ'ತೋ ಭಂಗವನು ಮಲಿತಾಂತರಿಭಟಾವಳಿಯ ||
ಮಾಣಿ'ತೋ ಸುರಕಾಮಿನಿಯರಿಗೆ | ತೋಣಿ'ತೋ ನಿಜಬಲಕೆ ಜಯವನು |
ಹಾಣಿ'ತೋ ರಿಪುವೀರಸಿರಿಯನೆ ಕರಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿತು ||

ರಾಜನೀತಿ

ಬಲಿದು ವನಪಾಲಕನು ತೋಟವ | ಬೆಳಸಿ ವನದಲಿ ಕುಸುಮಫಲತತಿ |
ಗಳನು ಕೊಯ್ಯಂದದಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಲಹಿ ತೆಹಿ'ಗೆಯನು ||
ಕೊಳಲುಬೇಹುದು ಕಡಿದು ಬಹುತರು | ಗಳನುರುಹಿ ಕೆಂಡವನು ಕೊಂಡಂ |
ತಿಳೆಯ ಜನಗಳ ಬಾಧಿವುದು ತಾನುಚಿತವಲ್ಲೆಂದ ||

ಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಕೀರ್ತಿ

ಶಿವನು ನಾರೀಕವಚಿ ಕೀರ್ತಿ | ದವನು ಪನ್ನಗರಾಜ ಶರದ |
ಭ್ರವನದೇತಕ್ಕೇಣಿಸಲದು ಜೀವನವ ಬಿಟ್ಟುಕುದು ||
ಸವನೆನಗದಾರೆನುತಲತ್ಯು | ತ್ಸವದಿ ನರಸಯ್ಯಕೃಷ್ಣರಾಯನ |
ಧವಳಕೀರ್ತಿಸುಧಾಂಶು ಗರ್ವಿಸುತಿರ್ಪುದನವರತ ||

ಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಪ್ರತಾಪ

ಹೆಟವನೆಣಿಯದೆ ಬೆಳಗಲಾವುದೆ | ನಳಿನಮಿತ್ರನ ತೇಜವನಿಲನು |
ಸುಲಿದು ಹೆಚ್ಚಿ ಸದಿದೊಡುಂಬೇ ವಹ್ನಿಯಾಟೋಪ ||
ತಿಳೆಯ ತಾನಸಹಾಯಿಯಾಗು | ಜ್ಞಳಿಸಿ ನರಸಯ್ಯಕೃಷ್ಣರಾಯನ |
ಲಲಿತಭುಜತೇಜಃಕೃಶಾನುಸ್ರಭಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿತು ||

ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ. ಸು 1513

ಈತನು ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ, ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪುರಾತನರಗಳೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಇದು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಗುಬ್ಬಿ. ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯನು ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಶೂಲವೇರಿದ ಮಹತ್ವ
ವುಳ್ಳ ಗುರುಭಕ್ತನು ; ಅವನ ಮಗ ದೇಶಿಕಪಟ್ಟವರ್ಧನ ಸೌಂದರ್ಯಮಲ್ಲಕಾರ್ಜುನಪಂ
ತ ; ಅವನ ಮಗ ನಾಗನಾಥಾರ್ಯ ; ಅವನ ಮಗ ಅಹಿಯಂ ಲಿಂಗಕೆ ಭಕ್ತಮಂ
ಮಾಡಿದ ಅಮರಗುಂಡಾರ್ಯ ; ಇವನ ವಂಶದೊಳು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣನು ಹುಟ್ಟಿ ಅನು
ಭವಯೋಗಷಟ್ಸ್ಥಲಖ್ಯಾತಮಂ ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆಯಂ ಮಾಡಿ ವಾತೂಲಕ್ಕೆ
ಟಿಪ್ಪಣನನಿಸಿದಂ. ಅವನ ಮಗ ಗುರುಭಕ್ತ ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಸಪ್ಪೆಯಮ್ಮ ;
ಇವರ ಮಗ ಕವಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ.

ಇವನ ಗುರು ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ ; ಶಿವಗಂಗೆಯ ಮೇಲಣಗವಿಯ ಸಿಂ
ಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಶಾಂತನಂಜೇಶ್ವರನೂ ಇವನಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ
ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಪ್ಪೆಯಲಿಂಗಣಾಚಾರ್ಯನು ತನಗೆ ವಿದ್ಯವನಿತ್ತು
ಪೊರದನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ' ಕರ್ಣಾಟಸಂಸ್ಕೃತೋಭಯಕವಿತ್ವಂ
ಗಳಂ ಪೂರ್ಣಲಕ್ಷಣಚಮತ್ಕಾರದಿಂದಂ ವಾಪ್ಪನಿರ್ಣಯಕೆ ನೀನೆಯಗ್ಗಳ
ವಲಾ ಬಸವಪೌರಾಣಾರ್ಥವಂ ಪೇಚ್ಚೊಡೆ ಅರ್ಣವಪ್ರಾಂತದ ಭೂವಿ
ಯೊಳು ಪೆಸರಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಇತರರು ಸ್ತುತಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿ
ರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಉಭಯಭಾಷಾಕವಿಯೆಂದೂ ಬಸವಪುರಾಣದ ಅರ್ಥ
ವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ಬಸವಪೌ
ರಾಣದಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಚೇರಮನು (1526) ತನ್ನ
ಚೇರಮಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ " ವೇದಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತಲಕ್ಷಣವೈದ್ಯಭರತಸಾಮುದ್ರಿಕ
ಜ್ಯೋತಿಷಾಲಂಕಾರಸರಸಗೀತಂ | ವಾದ್ಯಶಕುನಸದ್ವೈಕರಣಸೂಪರತಿಸಾ
ಸ್ತದೊಳಗೆ ಪರಿಣತನು ಎಂದು ಇವನನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು
ಈ ಇತರಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಭಾವಚಿಂ
ತಾರತ್ನವನ್ನು ಕಕ 1435 ಶ್ರೀಮುಖದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1513ರಲ್ಲಿಯೂ ವೀರ
ಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣವನ್ನು ಕಕ 145 ವಿಕೃತಿಯಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1530ರಲ್ಲಿ
ಯೂ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರೈಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಕಾಮಿತಾರ್ಥಾಮೃತರಸಾದಿಪಕ್ಷ ಣಸೌಮ್ಯ |

ರಾಮಣೀಯಕಪದಾಲಂಕಾರಗಳ್ಳಿ ನಿಜ |

ಸೀಮೆಯನಿಸುವ ಸೈಪನೀಕೃತಿಗೆ ಕುಡುವ ಚಿಂತಾರತ್ನಮೆನಿಸ ಪುಣ್ಯ ||

ನಾಮನಂ ಸದ್ಗುಣಸತ್ತೀಮನಂ ಬುಧಸಾವಳ |
 ಭಾಮನಂ ಸಜ್ಜನಪ್ರೇಮನಂಶೀಲವಿ |
 ಶ್ರಾಮನಂ ಪಾಲ್ಕುನಿಕೇಶೋಮನಂ ಹೃಷ್ಯಮುದಧಾಮದೋಳ್ ಮಿಗೆ ಚಾನಿವೆ ||
 ಪರಮಸುಖವಾಸನಂ ವರಕಾಳಿದಾಸನಂ | ಕರವಾಣಿಜಾಣನಂ ಶರಣನಹ ಬಾಣನಂ |
 ನಿರುಪಮವಿಚಾರನಂ ಗರುವಮಾಯೋರನಂ ಪದ್ಮರಸನಂ ಸುರಸನಂ ||
 ಹರಿಹರಕವೀಶನಂ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಕೋಶನಂ | ಹರನ ಕಣ್ ಕೈಮೈಗಳಾಗಿ ತನುಮನವಿತ್ತ |
 ಪರಿಣತರ ನೆನೆದು ಕೃತಿವೇಳ್ವನು.

ಈತನನ್ನು ಚೇರಮ (156), ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ (ಸು. 1650), ಷಡ್ ಕ್ಷರದೇವ (1655) ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 371. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳಕಥೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು ಇದಕ್ಕೆ ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಡಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಕವಿ ' ಕೃತಿಯ ಪಲ್ಲವತೊಡಗಿ ಪೂರ್ಣಮಪ್ಪನ್ನವಿಂ | ಕೃತಿಯೊಳುತ್ತೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದುದೊಂದು ಪದನಿಲ್ಲ | ಕೃತಿಗದುನಿಮಿತ್ತದಿಂ ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನವೆಂಬ ಪೆಸರು' ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ' ತಿರುಜ್ಞಾನಸಂಬಂಧೀಶನು ಜಿನಮತ ವಿದಾರಣಂಗೈದು ತಿರುಪಾಟುಪದಿನಾರುಸಾವಿರವನೊರೆಯುತ ಕುಲಚ್ಚರೆಯಗೆ ಪ್ರಣವಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ಮಹಿಮೆಯಂ ತಿಳುಪೆ ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳಭೂಪನ ಕಥೆಯಂ ದ್ರಾವಿಡದೊಳೊರೆದುದಂ ' ತಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ತರುಣಿ ಪೂರೆದಣುಗನಶ್ವದ ಖುರದ ಹತಿಯಿಂದ |

ಹರಭಕ್ತನೊಲಿದ ಕೇಳ್ದು ಕೊಲೆಯಂದಮಂ |

ಪರಿಕಿಸಿ ನಿಜಾತ್ಮಜಂ ಮೊದಲಟ್ಟುಗೆಂದ ನುಡಿಗಾಮುದ್ಧಮಗನ ತಲೆಯ ||

ಅರಿಸುವೆಯೊಳ ಮತ್ತೆ ಭಕ್ತನಧಿಯೆಂದು ನಿಜ |

ಶಿರದೊಡನೆ ತಂದೆಂಟುತಲೆಗಳಂ ಪಡೆದು ಶಂ |

ಕರನೂಗಿ ಪೋದ ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳನ ಕಥೆಯನಿದ ಬೆಳಸಿ ಕೃತಿಮಾಳ್ವನು |

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ಮಹತ್ವದ ಬೋಧೆ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು 'ಕಲ್ಯಾಣದಾದಿಬಸವೇಶ್ವರಮಹತ್ವಮಂ ಕಲ್ಯಾಣನಾಗ ಶರಣಾರ್ಜುನವನ, ಶಿವನ ಕಲ್ಯಾಣದುತ್ತಮದ ನಾಗವಲ್ಲಿಯ ಮೆಹಿವ' ಶಿವಪೂಜೆಯಾರ್ಯಯತಿಯ ಅಜ್ಞಾನ ಸಾರನಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ನಾಗಲಿಂಗಯ್ಯನ ಪಾತ್ರನೂ ಲಿಂಗವುನ¹ ಪುತ್ರನೂ ಆದ ತನ್ನ ಭಕ್ತ ಚೇರಮಾಂಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭೋಗಮಲ್ಲೇಶನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಅನುರಗುಂಡದ ಶರ್ವ, ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಗುರು, ಭೃಂಗಿ, ನಂದಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಅಲ್ಲಮ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಶಿವಲಿಂಗಮಂಚಣ್ಣ ಶ್ರೀಪತೀಶ್ವರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತರೆಂಬ ಪಂಡಿತತ್ರಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಗೋರಾರಾಂ ತದೇವ. ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದಾಂತೇಶ, ಶಿವಪೂಜೆಯಾರ್ಯ, ಚೆಕ್ಕಬಸವಾಂಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ ರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಮುನಿಗಳು

ಪೂವಿಲ್ಲ ಗಡ ತನಗೆ ಕುಸುಮಶರನೆಂಬ ಪೆಸ |
ರಾವಕಾರಣವಾದುದಳವೆದೆಯನಾಗಿ ಲೋ |
ಕವಳಿಯ ಗೆಲ್ಲ ಬಗೆಯೆಂತು ಪೆಣ್ಣು ಕೈಳಂ ಕೊಂದುಕೂಗಿಸುವ ತನಗೆ ||
ಕಾಸನೆಂಬೆಂಬ ಪೆಸರೇ ಮೈಯುಯಿಬಾರ |
ದಾವಿಗಡನವಿಚಾರದಿಂ ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟವಂ |
ಗಾವಳೈವೆಂದು ಮಾರನ ಜ಼ಱಿದು ತಪವಿದರಲ್ಲಿ ವರಸನ್ನುನಿಗಳು ||

ಭತ್ತದಮಡಿ

ಮೂಡೆಗಟ್ಟಂ ಕಟ್ಟಿ ಹುಡುಕುನೀರೊಳ್ ಮೆಟ್ಟಿ |
ಕಾಡುತಿಹ ಪಾಮರರ ಕೈವಿಡಿತೆಗೊಳಗಾಗಿ |
ನಾಡೆ ಪಂಕಂಬೊಗುತ್ತೇದೆಯೊಡೆದು ಪುಲ್ಲರ್ಚ ಕಂಬಕಂಬಡೆವಿನ್ನು ||
ರೂಢಿಸಿದ ಕಾವೇರಿಯಿಕ್ಕೈಲನೊಳಿದುಳ ಶಶಿ |
ಜೂಡಂಗೆ ಸಲ್ವ ಪೇರೊಲೈಯಂ ಪಡೆದವರ |
ಕೂಡೆ ಬಾಯ್ವಿಡಿಸದಿರೆನೆಂದು ರಾಗಿರುವ ಕಳಮೆಯ ಮಡಿಯ ಸಾಲ ಮೆಹಿದುವು||

1. ಚೇರಮಾಂಕನಲ್ಲಿ ಗಂಗಪ್ಪ ಎಂದಿದೆ.

ಕಾವೇರಿ

ಸೂರಿಜನಹರ್ಷವಿಸ್ತಾರಿ ಸುಖಸಂಕಥಾ |
ಕಾರಿ ಬಹಿನೆರ್ದೆಗಂ ಕರಾರಿ ಬೆಳೆಸಿರಿಯ ಭರ |
ಭಾರಿ ಕುಶ್ರಮಸಂಗವೈರಿ ಜಲಚರಸದಾಧಾರಿ ಕಾಲಾರಿಶಿವನ ||
ನಾರಿಗಂಗಾಂಬಾವತಾರಿ ದುರ್ದೋಷಸಂ |
ಹಾರಿಯೆಂದೊದಹುತಿಹ ಭೇರಿಯಾಭಟವೀಚಿ |
ವಾರಿ ಬಹುಮಾರ್ಗಪ್ರಚಾರಿಯಾನಾಡ ಕಾವೇರಿ ಭೋರ್ಗರೆದೆಸೆದುದು ||

ಕರಚ್ಚಂದ್ರ

ಕಾಲರಜಕಂ ಮಲಿನದಿವಸಾಂಬರವನಾವಿ |
ಶಾಲಸಾತಿಯ ಮಹಿಯೊಳೊಗೆದು ದಕ್ಷಿಂಗೀಯ |
ಲಾಲೋಕಿಸುತ್ತೆ ಬೆಳೆಗಳಂ ಸಲಹಿದಳಿಯಂಗೆ ಧವಳಾಂಬರವನು ||
ಮೂಲವೈರಂ ಪೋಗೆ ದೀವಳಿಯೊಳ್ ಕರೆದು |
ಮೇಲಿದಂ ಪೊದಿಸಿ ಪರಸುತ್ತಕ್ಷತೆಯನಿಟ್ಟ |
ಪೋಲೊಪ್ಪಿದಂ ಶರನ್ನೇಳಾದೊಳ್ ಚಂದ್ರಮಂ ತಾರಕಾನಿಕರದಿದೆ ||

ಅಮೃತವತಿಯ ಪುತ್ರೇಚ್ಛೆ

ಜೆಲ್ಲೆ ಗಂಗಳ ಮಿನುಗುವರಳೆಯ ಮೂಂಗಾಯ್ಕ |
ಳುಲ್ಲಾನದಿಂ ಮಿಲುಗುವನಗೆಯ ನೊಳೆವಲ್ಲ |
ಗಲ್ಲದೆಡೆಯೊಳಗೊಸರ್ವ ಲಾಲಾಬಲಾಮೃತದೊಳೆಬ್ಬೆಂಬ ಸುತನ ತೊದಲ ||
ಸೊಲ್ಲನಾಲಿಸಿ ನೋಡಿ ತೆಗೆದು ಮೂರ್ಧ್ನಿಘ್ರಾಣ |
ದಲ್ಲಿ ತಟ್ಟಿಸಿ ಬಾಯೊಳ್ ಬಾಯನಿಟ್ಟಿಟ್ಟ |
ಹಲ್ಲಿ ಮುಂಡಾಡುವೆಂ ಪಾಡುವೆಂ ಮುದ್ದುಗಳ ಬೇಡುವೆನುತ್ತೆ ನಲಿದಳ್ ||

ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ

ಇದೂ ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಕಾಂಡ 8, ಸಂಧಿ 136, ಪದ್ಯ 7099. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವೇದಾಗಮಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದ ವಾಕ್ಯಗಳು 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಎಂದು ಅನುವಾದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶಿವನ 25 ಲೀಲೆಗಳು, ಪುರಾತನನೂತನಶರಣರ ಕಥೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕವಿಷಯ

ಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಶಿಲವಂತಾರ್ಯನ ಕರಜಾತನಾದ ಹಲಗೆಯಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯ ಕೆಂಚವೀರನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಉಪದೇಶ ವನ್ನು ವದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಲು ತಾನು ಅವನ ಆಜ್ಞಾನು ಸಾರವಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. “ ಭೂಲೋಕವಾ ವನಕಕಾದ್ಗಿರಿಸುದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕೈಲಾಸವರಮೇಲಣಗವಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಲಂಕೃ ತದ ಶಾಂತನಂಜೇಶ್ವರಾಂಭ್ರಪಂಕಜಭೃಂಗ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಶಿವಗಂಗೆಯ ಮೇಲಣಗವಿಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಶಾಂತನಂಜೇಶನು ಈತನ ಗುರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈಶಾಂತನಂಜೇಶನ ಗುರುಪರಂಪರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—ಮಲೆಯಶಾಂತೇಶ ; ಶಿಷ್ಯ ಶಂಭುಗುರು ; ಶಿಷ್ಯ ಮಲೆಯವೀರೇಶ , ಶಿಷ್ಯ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ , ಶಿಷ್ಯ ಶಾಂತನಂಜೇಶ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಚಿಕ್ಕ ಶಾಂತೇಶ್ವರನು ಯುವರಾಜಪಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಲಗೆಯಾರ್ಯನು ಜ್ಯೋತಿಯಮ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪೇಶ್ವರ, ಸೃಂಧ ವದಶಾಂತದೇವ, ಕಲ್ಯಾಣಮಲ್ಲೇಶ್ವರ, ನಂಜಯ್ಯ, ಸಪ್ತೆಯಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನವಿಭು, ಸಮಾಧಿಸಿದ್ಧಮ್ಮ, ಸಪ್ತೆಯಮ್ಮ ಈ ವಿವೇಕಿಗಳಮಧ್ಯೇ ಕೆಂಚವೀರನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಕಣ್ಣದಣ್ಣಾಯಕರು, ಭಂಡಾರಿಜಕ್ಕಪ್ಪ, ಕಲ್ಲೆ ಹದಕೇತಿಸೆಟ್ಟಿ ಇವರುಗಳು ಲಕ್ಷ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿತ್ತಮಂ ವೆಚ್ಚಿಸುತ್ತ ಮಾಡಿದರೆಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ; ನಿಸ್ಪೃಹನಾಗಿ ಈ ಕಾವ್ಯಮಂ ಮಾಡಿ ಸಕಲಮಾಹೇಶ್ವರರ ಕೃಪೆಗೆ ವಾತ್ಸ ನಾದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯುಂಟೆ—ಎಂದು ಶರಣರು ಕವಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹಿಂದೆ ತಾನು ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳಕಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಲಕ್ಕಣ್ಣದಣ್ಣಾಯಕರ (1428) ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾ ಮಣಿಯಿಂದ ನೂತನಶರಣರ ವಿಷಯವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಾನು ಸಂಗ್ರಹಿ ಸಿದಂತೆ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು (ಸು. 1650) ತನ್ನ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ವಿಮಲಸತ್ಯವಿಮ್ಲಾರ್ಯರಿಂದುದಿತಶ್ರೀವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದೊಳು ಸೂತನ ಪುರಾತನರ ಪುರಾಣದೊಳಗೊರೆದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸೂತನಪುರಾತನವಾದ ಸತ್ಯಧೆಗಳಂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪೇಟಿಸ್ವಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ತಾಂತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಿಟ್ಟಮಂಡೆಯಪ್ರಭು, ಸ್ವಗುರು ತಾಂತನಂಜೇಶ, ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಶರದ ಮಗನೇ ಸೂತನವನ ಬಾಯೊಳಗಾದ |

ತುರಗವಾಸಿಜನೇತ್ರವೆರಡು ಗಾಲಿಗಳಗಜೆ |

ಯರಸ ನೀಂ ನೊಗನ ತುದಿಯೊಳ್ ಕುಳಿತೆ ತಿರುವನಗ್ರದೊಳು ರಥವದಲಿ ನಡುವೆ||

ಪರಮತೂಣೀರವಾಮಧ್ಯದೊಳು ಬಿಲ್ಲಂಬು |

ಸಿರುತೈಕವದಕೆ ಗುಣಿ ಮೂಳುಂದೆನಿಸ್ಪ ಮು |

ಪ್ಪರಮಂ ಗೆಲಿದ ಚಿತ್ರತರಶಾಂತಮಲ್ಲೇಶಮೂರ್ತಿ ದಿಗ್ವರಿತಕೀರ್ತಿ ||

ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ

ಪಣೆಗಣ್ಣು ಕತ್ತುರಿಯ ಬೊಟ್ಟು ಶಶಿರವನಯನ |

ವಣೆಯರದ ಜೆಲ್ಲೆ ಗಂಗಳು ಗೇಯರಸಪಾಂತ |

ಫಣಿಕುಂಡಲದ ರತ್ನ ಕಿರಣದಾಪೊನ್ನೊಲೆ ಸುಲಿಪಲ್ಲು ಕೆಂಬಲ್ಲು |

ಅಣೆಯರದ ಕರಿಗೊರಲು ರನ್ನದಾಳೆಯ ಬೆಳ್ಳು |

ಪೆಣನಾಂತ ಶೂಲಾದಿಗಳು ಬಲಕ ಲೀಲಾಬ್ಜ |

ಗಣನಾತಿಶಯನವ್ಯಗುಣಗಣನೆಯಳವಟ್ಟ ಮೂರ್ತಿ ರಾಜಿಸುತಿದು ||

ಅಮರಾವತಿಯ ವರ್ಣನೆ

ಅಕ್ಕಿ ಬೆಟ್ಟವನೇಣ್ಣ ನೀರೊಳಗೆ ಪೊಕ್ಕು ನೆಣೆ |

ಕಾಟುಣಿಯ ಪುಲ್ಲಚ್ಚಿ ತಿಂದೆಂಜಲಂ ಭಂಗ |

ದೊಳೊಡಿದೆಮ್ಮ ನೀಪುರದ ಬೀದಿಯೊಳಕಟಿ ಕಟ್ಟಿ ತೂಗುತ್ತಿಪರು ||

ಕೊಕ್ಕಯ್ಯ ದೇವ ಎಂದುಣೆ ದೂರುತಿಪೊಂದು |

ಮಾಟಕ್ಕಿಯಿಂ ಮಾಣಿಕಂ ಮುತ್ತು ನೀಲಂ ಪಚ್ಚೆ |

ಗಕ್ಕೇರಿಯಂಗಡಿಯೊಳಸೆಯೆ ಬರುತಿರನೀರೇಲ್ಲೆಗದ ಜನದೊಡೆಯನು ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ಇವರ ನುಡಿ ಯತಿವರರ ಬಾಯ ಹುಡಿ ಭಾವಿಸ |

ಲಿವರ ಬಾಹುಗಳು ಸಜ್ಜನರ ಬೇಹುಗಳು ಬಲಿ |

ಕಿವರ ಚೆಲ್ಲಿನ ತುಣುಬು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸದಾಚಾರಿಗಳ ಮನದ ಬಿಣುಬು ||

ಇವರ ನಲ್ವಿನ ದೇಹವುತ್ಸಮರ ದಾಹವಿಂ |
 ತಿವರ ನಡೆಯನಘರಸುಗಳಿಗಿನ್ನೇ ಕಡೆಯೆಂಬ |
 ಯುವತಿಯರು ಬಂದರಾದೇವದೇವೇಶನಂ ನೋಡೆ ತಮತಮಗೆ ಕೂಡೆ ||

ಸಾವು

ನೆಲದಲಿದಾಳತನಾಮಂಜಮಂ ಬಯಸುವಂ |
 ಸಲೆ ಖಟ್ಟದಿಂದಿಳೆಯನೆಳಸುವಂ ಪುದಿದಿದಳ |
 ಮಲಮೂತ್ರದಿಂ ವಿವಸ್ತ್ರದೆ ಲಜ್ಜೆಯಂ ತೋಱುಯುತೆರ್ದೆಕೊರಬ್ಬಳುವೊಣಗುತ ||
 ಸಲಿಲಮಂ ಬಯಸುತ್ತಲಂತಪ್ಪ ಬಾಧೆಯೊಳು |
 ಸಲೆ ಗಣಿಸಿದಧಾಮಂ ನೆನೆನೆನೆದು ದುಃಖದಿಂ |
 ಮೃನುಲಂಮಯಿಗುತಜ್ಞಾನಂ ತನ್ನ ಗೃಹರಕ್ಕಣಿಗೆ ಚಿಂತಿಸುವನು ||

ವಿರುಪರಾಜ 1519

ಈತನು ತ್ರಿಭುವನತೀಲಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ
 ಕವಿ ; ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ
 ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ —

ಏಲಿಬೀಡಿನ ಗೋಪ ಚೋಳರಭೀಮ ಚೋಳನಾರಾಯಣ ಹನ್ನೊಂದುಬೀಡಿ
 ನಮಂದಲಿಕರಗಂಡ ಹೊನ್ನೊರೆಬಿರುದಾಂಕ ಶ್ರೀಕಂಠಂಶಾಬ್ದಿಹಿಮಕರನಾದ ಚಿಕ್ಕವಿ
 ರೂಪಾಕ್ಷ , ಮಗ ಸಂಗರಭೀಮ ಹೊನ್ನೊರೆಕಾವ ಏಲಿಬೀಡಿನಗೋಪವೆಸರನು
 ಶಾಲ್ವ ಕಾಮ , ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ವೀರಾಂಬೆ , ಮಗ ನಾನಾಕಲಾರಾಮ ಚೋಳರ
 ಭೀಮ ಭೋಗವನುಜ ವಿರುಪರಾಜ (ಕವಿ).

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1441 ಪ್ರವಾಳಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂಪರೆ 1519ರಲ್ಲಿ,
 ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಹರಿದೇವ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಾ
 ರಾಧ್ಯ, ವಾಯಿದೇವಪ್ರಭು, ಬಾಣ, ನಯೂರ, ಕಾಳಿದಾಸ, ರಾಘ
 ವಾಂಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ತ್ರಿಭುವನತೀಲಕ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ; ಸಂಧಿ 27, ಪದ್ಯ 1525. ಇದರಲ್ಲಿ 63

ಶಿವಭಕ್ತರೊಳಗೆ ಬಬ್ಬನಾದ ಚೇರವಾಂಕನೃಪನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕವಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಈಕಬ್ಬ ರಸಿಕಜನಗಳ ಕಿವಿಯ ಹಬ್ಬ, ಈಕಥೆಯಿಹಪರಸರ್ವಸೌಖ್ಯದ ಲತೆ.
ಜತುರಜಕೋರ ಜೀನಿಸೆ ಸೂರಿನೀಲಾಬ್ಜ | ವಿತತಿಗಿಂಬಾಗೆ ರಾಗೋತ್ಕರ |
ಕ್ಷಿತಿನಾಥ ಹೊನ್ನೊಂವಿರುಸರಾಜೇಂದ್ರನ | ಕೃತಿಚಂದ್ರ ಬೆಳಗುಗೆ ಭುವನವ |
ನೆಗಲ್ಬುದು ವಿರುಪಕ್ಷ್ಮಾಪನಿಂ ಸತ್ಯಲಾಕೋವಿದರಾಹೋ ಎಂದೆನಲ್ಲೀತ್ರಿಭುವನ
ತಿಲಕಂ ಸವ್ಯಮಾಜಂದ್ರಸೇನ್ಯಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ನಂದಿವೃಣ್ಣಬರು, ಬಸವಮಡಿವಾಳ ಚೆನ್ನಬಸವರು, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಲ್ಲಿಗೆ

ಪರಿಭವವಡೆದಂತಸುಗೆಮಾಂದಳಿಗಳಲು | ಮರನೇಣಿ ಬಾಲ್ಯವಂಬುವ ಪೊಕ್ಕು |
ಸರಸಿಜಕುಮುದ ಜೀನಿವುವೆಂದು ನಗುವವೊ | ಲರಲ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳೊಪ್ಪಿದುವಲ್ಲಿ ||

ಬೇಡಸ್ತೀಯರು

ಕಡೆಗಣ್ಣ ಕಾಂತಿಗೋರಗೆಯಾದ ಪಲ್ಲದಿ | ರಡಿಗೊಪ ಮಿಡಿದಧರಕಾಂತಿ |
ಮುಡಿಗಪ್ಪ ಕೀಟೊಡುವ ಮೈಯ ಪೊಗರಿದನಡೆದುದು ಬಿಡುವೆಣ್ಣೆಳ ತಂಡ ||

ಸಮುದ್ರ

ತೆರಿಗೆಳ ಸೀಗುರಿಯಿಂದೆ ತುಪಾಕಾಶಾ | ಮರದಿಂದೆ ಜಲಜಾತಪತ್ರದೆ |
ಸುರುಚಿರಮಣಿವಪ್ಪರದಿಂದೆ ಸಿಂಧು ಭೂ | ವರನಂತೆ ಕಣ್ಣೆ ರಾಚಿಸುವುದು ||

ದೇಹಾನಿತ್ಯತೆ

ನೀರ ಬೊಬ್ಬಳಿಕೆಯ ಕಾಬೊನ್ನೊಳೆ ಕಟ್ಟಿ | ಯಾರೈಕೆಗೈದ ಮರುಳರಂತೆ |
ಶಾಲರಸೌಖ್ಯವ ನಿಜವೆಂದು ತಿಳುವುದು | ಪರಮಾರ್ಥವೇನು ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ||

ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿಮುನಿ. 1519

ಈತನು ಶಾಂತಿನಾಥಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ. ತುಳುದೇಶದೊಳಗಣ ವೇಣುಪುರದ ವೃಷಭಜಿನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ1440 ಪ್ರವಾಧಿಯಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1519ರಲ್ಲಿ, ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಮಿ|| ರೈಸ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಾಂತಿನಾಥಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ; ಸಂಧಿ 23 ಇದರಲ್ಲಿ 16ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಶಾಂತಿನಾಥನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಪ್ರಭುಗ ಸು 1500

ಈತನು ಚೂಡನಾಸ್ಥಾನ, ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದಶಾಂತೇಶನ ದಾಹಿತ್ರನು ; ಚಿಕ್ಕಾರ್ಯನ ಮಗನು.

ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ' ಮೊಲೆಗೊಯ್ದ ಪವಿತ್ರನಾರಿಗಾಕಂತುಹರಾ ಜ್ಞೆಯಿಂ ಮೊಲೆಯನಿತ್ತ ' ಎರತ್ತ ಶಿರೋಮಣಿಶಾಂತನ ಮಕ್ಕಳು ಚಿನ್ನ ಬಸವಗಣಪಾರ್ಯ ರನ್ನೂ, ' ಕವೀಶ್ವರಪ್ರಸರಮಾ ಎಂಬಂತೆ ಸತ್ಯೇಂದ್ರನಾಕೃತಿಯಂ ಪೇಟ್ಟು ನಿರಂತರಂ ಶಿವಕಥಾಸಂದೋಹಸೌಖ್ಯಂಗಳಂ ಕ್ಷಿತಿಯೊಳ್ ಬೋಧಿಸಿ ಎಸೆವ ' ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನನ್ನೂ ಹೇಳಿ, ಇಂತಪ್ಪ ರಸಿಕಕವೀಶ್ವರರ ಪ್ರಭುಕವೀಶ್ವರನೇ ಬರೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಚಿಕ್ಕವ ಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತಕನ್ನಡಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವು ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ, ಹಿಂದೆ ಗುರುರಾಯನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಜಂಪ್ರಕವಿ ಎರೂಸಾಕ್ಕಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ನೀನು ನಾನಾಲಂಕಾರಚಿತ್ರಭಾವರಸಗಳಿಂದ ; ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದೆ ಹೇಳಲು ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇದರಿಂದ ಈತನು ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳಕಥೆಯನ್ನು 1513ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ; ಸುಮಾರು 1520ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ರಸದ ಪೂರ್ವ ಮೈಸಿರಿಯ ನೇವು ಷಿ ಮೈವೈಯ ತೋರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಂ |
 ದೆಸಕದ ಸೊಂಪು ಭಾವತತಿಯಿಂಪು ವಿರಾಜಿಸ ಪೆಂಪು ಕೀರ್ತಿಯ ||
 ಪ್ರಸರದ ಗಾಡಿ ಜಾಣ್ಣುಡಿಯ ಮೋಡಿ ಕವಿತ್ವದ ರೂಢಿಯಾಗಳೊಂ |
 ದೆಸೆವುಪು ಸತ್ಯವಪ್ರಭುಗನಲ್ಲೆನೆ ತದ್ಜ್ಞರೆ ಪೇಟ್ಟಿನಿಂತಿದಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಚೂಡನಾಸ್ಥಾನ

ಇದು ಚೂಡೆಯಲಿಂಗ, ಶೌಂಡನಾಥ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ
 ಈಶ್ವರನ ಆಸ್ಥಾನದ ವರ್ಣನಾರೂಪವಾದ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ ; ಪದ್ಯ 101,
 ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಪುರುಳ ತವಮನೇ ಸೊಗಸನ | ಕರು ಸಕ್ಕದಗನ್ನಡಂಗಳಕ್ಕಿನಿಗಡಲೊ |
 ಗ್ಗರ ತೊಂಡುನುಡಿಯ ತಾಣಂ | ಸರಸತಿಯರನೆಲೆಯಿದಾಯ್ತು ಚೆಲ್ಪಿನ ಕಬ್ಬಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶೌಂಡೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಪಾರ್ವತಿಯ
 ನ್ನೂ ಗಣಪತಿಯನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
 ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಈಶ್ವರ

ಇಂಪಿಗಿವಿಂಪು ಪೊಂಪುಟಿಗೆ ಪೊಂಪುಟಿಗೆ ತಣ್ಣಗೆ ತಣ್ಣು ನುಣ್ಣೆಗೊ |
 ಳ್ನುಣ್ಣುಸಿ . ಸೊಗಸಿಗೊಳ್ಳೊಗ್ಗೂರ್ಪಿಯಾಪುರ್ ಕಂಪಿಗೊ ||
 ಳ್ಗಂಪು ಸೊಗಕ್ಕೆಯೊಳ್ಳೊಗ್ಗೂರಕಪಾರಮನಾದಿಗಾದಿಯೆಂ |
 ದುಂ ಪೊಗಟುತ್ತಮಿಪುರ್ದು ಸಭಾಜನಮಾವಗಮಲ್ಲಿ ಶಂಭುವಂ ||

ಮಲಪ್ರಹಾರಿನದಿ

ಪರಿವಿಡಿದುಣ್ಣೆ ಪೊಣ್ಣೆ ಕಡೆಗಣ್ಣುತೆ ಬಿರ್ನು ಧುಡುಮ್ಮನೆಲ್ಲ ತೆ |
 ಳ್ಲೆರೆಗಳನೆತ್ತಿ ಪತ್ತುವಿಡೆ ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತಾಣಿ ಸುತ್ತಿಮುತ್ತಿದಾ ||
 ತರುಗಳನೊತ್ತಿ ಕಿತ್ತು ಮಿಗೆ ನಿರ್ಭರದಾರ್ಭಟಿ ಪರ್ವ ಕೊಬಿ ಭೋ |
 ಗರೆಯೆ ಘುಮುಪ್ರಘುಮ್ಮು ಘುಮುಘುಮ್ಮಿನುತೊಪ್ಪುಗುಮಾನದೀದ್ವಯಂ ||

2. ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನ

ಇದು ವೈಭೋಗರಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈಶ್ವರನ ಆಸ್ಥಾನ
 ವರ್ಣನಾರೂಪವಾದ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ ; ಪದ್ಯ 101. ಇದು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ

ಕಾರಣವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ವೈಭೋ
ಗರಾಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ
ಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯು
ತ್ತೇನೆ—

ಗಣಪತಿ

ಮುಂಬನಿಸೊರ್ಕನುಂಬ ಮುಖದುಂಬಿಯ ಬಂಬಲಿನುಣ್ಣುವಿಂಚರಂ |

ತುಂಬಿರೆ ಗರ್ಭಭೋಗಿ ಸಿರವೆತ್ತಿ ಫಣಾಮಣಿರೋಚಿ ದೇಹಮಂ ||

ತಾಂ ಬಳಸೊಪ್ಪೆ ರಕ್ತಪಟಮಂ ತಳೆದಂತಿರೆ ರಾಜಸಿರ್ಪ ಹೇ |

ರಂಬನುಮೇಶಸೂನು ಮಿಗೆ ಮಾತುಗೆ ಮತ್ಸ್ಯತಿಗೊಲ್ದವಿಘ್ನಮಂ ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ತಳಿರ ಬೆಡಂಗು ನುಣ್ಣೊಡೆಯ ರಂಗವಾಙ್ಮಯ ಪೊಂಗು ಜೆಲ್ವ ತ |

ಣ್ಣುಲಿಲ ಪೊಡಪುರ್ ಸಣ್ಣಲತೆಯಿರ್ಪ ಮಳವಕ್ಕಿಯ ನೇಪುರ್ ಬಳ್ಳಿಯೋಳ್ ||

ಬಳಸಿಕೊಂಬ ಕಂಬು ಸಲೆ ಕೋಗಿಲೆಯಿಂಬುಣ್ಣಿ ಮಾವಿನಂಬು ಕ |

ಣ್ಣಳಿಕುಳದೋಪುರ್ ಸೋಗೆಗಳ ನೀಳ್ವಿರೆ ಬಂದರದಂದುಕಾಂತೆಯರ್ ||

ವಂಜುಂಡ. ಸು. 1525

ಈತನು ಕುಮಾರರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ
ಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಸತಾಮಹನು ಯದುಕುಲಾಮಾತ್ಮವಂಶೋದ್ಭುತನಾದ ಪ್ರಭುಕುಲಾ
ಗ್ರಗಣ್ಯವಿಜಯನೃಪಾಲ ; ತಂದೆ “ ಅಂಡದಜಲ್ಲಿಯನಾನೆಯ ನಿಗಳಕೆ ಕಂಡರಿಸಿದ
ಮಾವಣ್ಣದ ಬೊಂಬೆಯ ಕಂಡು ಮನದೊಳುಣ್ಣಿ ಮಜ್ಜರಿಸುವ ಮಾಣಿಂತ ರಾವು
ತರ ಗಂಡನೆನಿಸ ” ಮಾಧವ , ಹಿರಿಯಯ್ಯನು ತುರಗದಂಡಕೆ ಬಲುಜಲ್ಲಿಯ ಕಟ್ಟಿದ
ಬಿರುದುಳ್ಳ ರಾವುತ; ಕಿರಿಯ ತಂದೆ ವಿಜಯ : ಈ ವಿಜಯನು

ಧರಣಿಯುಣ್ಣಿಯೆ ಧರದೊಳಗೆ

ರಾಯದಲವ ಕಾಣುತ ತನ್ನ ಪತಿ ನಂಜ | ರಾಯನ ಮುಂದೆ ಕುದುರೆಯ |

ರಾಯರಾವುತರಮೇಲೇಣ್ಣಿ ತಿವಿದು ಸುರ | ರಾಯನಗಂಗೈದಿದನು ||

ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. “ ಜಿಂಗಳನಾಡ ನಾಲ್ವತ್ತುನಾಯಕಗಳಿಸಿಂಗವೆನಿಸ ಮಾಧವನ ಅಂ
ಗೋದ್ಭವ ನಂಜುಂಡ, ಯದುಕುಲಾಮಾತ್ಮರೆಂದೆಂಬ ಕುಲಾಗತವಿದಿತಬಿರುದನಾಂತೆ

ಸೇವೆ ಚದುರಮಾಧವನಾತ್ಮಜ ನಂಜುಂಡ, ಅಂಡದಜಲ್ಲಿಯಾನೆಯ ನಿಗಳಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಕೋಂ
ಡು ಮಲೆವ ರಾವುತರ ಹಿಂಡಿನ ಗಂಡ ಮಾಧವನಾತ್ಮಜ ನಂಜುಂಡ, ವಾಗ್ವಿಖರೀವ
ಲ್ಲಭ ಕವಿತಾವನಿತಾವಶೀಕರಣವಶ್ಯಮಂತ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಭುಕುಲಾಗ್ರಗಣ್ಯವಿಜಯನೃಪಾಲ
ಪುತ್ರಮಾಧವಾತ್ಮಜನಂಜುಂಡ ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.
ಇದರಿಂದ ಈತನು ಜಯನೃಪಕಾವ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಮಂಗರಸನೇ
(1508) ಸಹೋದರನ ಮಗನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂಗರಸನು ಶುದ್ಧಜೈನ
ನಾಗಿದ್ದು ಅವನ ಸಹೋದರನ ಮಗನಾದ ಈತನು ಶೈವಮತದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು
ತೋರ್ಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಜೈನಮತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶೈವಮತವನ್ನು ಅವಲಂ
ಬಿಸಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಊಹೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಜೈನಕಥೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುಮಾರರಾಮ
ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದು ಈ ಊಹೆಗೆ ಉಪಸ್ಥಂಭಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ
ನಾದ ವಿಜಯನು ತನ್ನ ಪತಿ ನಂಜರಾಯನ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದಂತೆ ಹಿಂದೆ
ಹೇಳಿದೆ. ಈ ನಂಜರಾಜನು 1502ರಿಂದ 1533ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಚಿಂಗಾಪ್ಪನಂಜ
ರಾಜನಾಗಿರಬೇಕು.

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1525 ಆಗಬಹು
ದು. “ಕನ್ನಡಸಂಸ್ಕೃತವೆಂಬಿವುಗಳ್ ತೊಡಕೆಳ್ಳನಿತಿಲ್ಲದೆ ನಾಂ ಪೇಱು
ದೆನು ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಕವಿತಾವನಿತೆಯ ಸಂಗಕೆ ಪೆಣ್ಣಿನ | ಸವಿಯಲ್ಲವೆಂದಾವಾಣೆ |
ತವಕದಿಂ ಗಂಡುರೂಪಾಂತಳೆಂಬಂತಿದರ್ | ಕವಿಕಾಳಿದಾಸಗೆಣಗುವೆ ||
ಕ್ರೋಧಿಯ ತಲೆದೂಗಿಸುವ ಕವಿತೆಯ ಪೇಟ್ದು | ಮಾಣದೆ ಬಲ್ಲವರಿಂದ |
ಬಾಣೋಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ಜಗತ್ರಯಮೆಸಿಸಿದ | ಬಾಣನ ಬಲಗೊಂಬೆನೊಲಿದು ||
ಕನ್ನಡಕವಿತೆಗೆ ಮೊದಲಿಗನೆಂದೆಂ | ಬುನ್ನತಕೀರ್ತಿ ಕಾಮಿನಿಯ |
ಬೆನ್ನ ಬಿಡದೆ ತೊಟಿಲುವ ಪಂಪರಾಜನ | ಚೆನ್ನಡಿಗಳೆಣಿಗುವೆನು ||
ಕಾದಂಬರಿಯ ಸುಡಿಸಿ ಲೀಲಾನತಿ | ಗಾದರದಿಂ ಕಪ್ಪನಿಟ್ಟು |
ಮೇದಿನಿರುನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದ ನೇಮಿಚಂದ್ರನ | ಪಾದಗಳನು ಬಲಗೊಂಬೆ ||
ಬಲಿದ ಕರ್ಣಾಟಕವಿಗಳೆಲ್ಲರ ಗೆಲ್ಲು | ಬಲ್ಲಾಳಭೂಮಾಶ್ವರನ |

ನಿಲ್ಲದೆ ಮೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ಜನ್ಮನ ಪದ | ಪಲ್ಲವಗಳಿಗೆ ಹಿಗ್ಗುವೆನು ||
 ಇಂಪುವಡೆದ ಕವಿತಾರಸಲಹರಿಯ | ಸೊಂಪಿನಿಂ ವಾದಿಗಳೆದಿಗೆ |
 ಕಂಪನವನು ಪುಟ್ಟಿಸುವ ಗುಣನಂದಿಯ | ನಾಂ ಪೊಗಟುವೆ ಬಲಗೊಂಬೆ ||
 ಗಜಗನ ಗುಣವರ್ಮನ ನಾಗಚಂದ್ರನ | ಸುಜನೋತ್ತಂಸನಸಗನ |
 ಸುಜನರನ್ನನ ತಾಂತಿವರ್ಮನ ಪದಸರ | ಸಿಜಗಳಿಗೊಲಿದೆಹಿಗ್ಗುವೆನು ||
 ರಗಳೆಯಕವಿಯೆಂದು ತೆಗಟೆ ವಾದಿಗಳುಟೆ | ಸೊಗಸೊಗುವಂತೆ ವಸ್ತುಕವ |
 ನೆಗಟಾದ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಯಣ್ಣನ ಪದ | ಯುಗಳಕೆಹಿಗ್ಗುವೆನು ||
 ಹಿಂದಣವರ ಸವಿತಾತುಗಳಿಗೆ ಸರಿ | ಬಂದಿದೆ ಮೆಲ್ಲುಡಿ ನಿನ್ನ |
 ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮಧುರನನಾ | ನಂದದಿಂ ಬಲಗೊಂಬೆನೊಲಿದು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕುಮಾರರಾಮವಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪಟ್ಟದಿಗಳೂ ಇವೆ
 ಆತ್ಮಾಸ 12, ಸಂಧಿ 47, ಪದ್ಯ 5807. ಇದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟದೇಶಾಧೀಶ್ವ
 ರನಾದ ಕಂಪನೃಪತಿಯ ಕುಮಾರ ಕುಮಾರರಾಮನ ಚರಿತವು ವರ್ಣಿತ
 ವಾಗಿದೆ.

ಚೆಂಡಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಚೆಂಡು ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬೀಳಲು ಕುಮಾರರಾ
 ಮನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅವನ ಮಲತಾಯಿಯಾದ ರತ್ನಾ
 ಜಿ ಅವನನ್ನು ಕೆಟ್ಟಮನದಿಂದ ಹಿಡಿದಳು. ಅವನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗಲು ರತ್ನಾಜಿ
 ಗಂಡನೊಡನೆ ಇಲ್ಲದ ಚಾಡಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದಾಗ ದೊರೆ ಮಂ
 ತ್ರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಅವನು ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಕೊಂದೆನೆಂದು
 ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತುರುಕರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮುತ್ತಲು ಕುಮಾ
 ರರಾಮನು ಬಹಳಸರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಅವರೊಡನೆ ವಿಶಾಕಿಯಾಗಿ ಕಾದಿ ಮಡಿದನು.

ಎಂಬುದೇ ಕಥಾಗರ್ಭ. ಇದನ್ನು

ರಸದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿಸಿ ಭಾವದಿಂದ ಬಲಿಯಿಸಿ | ಪೊಸಬಗೆವೆತ್ತಲಂಕೃತಿಯ |

ಎನಕದಿಂದ ಬಳಿಯಿಸಿ ಕೃತಿಯೆನಿಸುವೆನಿ | ರಸಿಕರು ಮೆಚ್ಚುವಂದದಲಿ ||

ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸ್ವ
 ಲ್ಪಭಾಗವಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಶಿವ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ
 ಯಿದೆ. ಆತ್ಮಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಇದು ಯದುಕುಲಮಾತ್ಮ್ಯವಂತದೊಳಗುದಯಿಸಿದ |
 ನದಮಲಯಶೋವಿರಾಜಿತವಿಜಯಸ್ಯಪತನುಜ |
 ವಿದಿತವಿತರಣವಿಷಯವಿಕ್ರಮವಿಭಾಸಿಯೆಂದೆನಿಸ ಮಾಧವನಾಮನ ||
 ಉದರಾಬ್ಧಿಭವಚಂದ್ರ ನಂಜುಂಡನೊಲಿದೊರೆದ |
 ಕದನಕಲಿಕಾಲಕಪಿಕೇತು ಕಲಿತುಚಿರಾಮ |
 ನುದಿತಕೃತಿಬಂಧದೊಳ ಮೃದುಪದನ್ಯಾಸದೊಳ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯವೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಇದುಸಮಸ್ತಸುರಾಸುರಮೌಲಿಮಾಲಾಕೀಲಿತನೂತ್ನರತ್ನಪ್ರಭಾವುಂಜರಂಜಿತಜಂ
 ದ್ರಚೂಡಚರಣಾರವಿಂದಮಧುಳೀಮಧುಕರಾಯಮಾನ ಮಾಧವನೂನು ಕವಿತಾವಿಶಾರ
 ದನಂಜುಂಡವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕುಮಾರರಾಮಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ

ಎಂಬ ಗದ್ಯವೂ ಇವೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿರೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗ
 ಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಸಮುದ್ರ

ಅರಣ್ಯಪ್ರವಾಳನಿಕರದಿನುತ್ತಳಿಕಾ | ಭರದಿಂದ ಕುಶಲಯದಿಂದ |
 ತಿರುಗುವ ವನಚರತತಿಯಿಂದಾಕಡ | ಲರದೆನೆವುದು ವನದಂತೆ ||

ಕರ್ಣಾಟದೇಶ

ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿವರೆಗಮಿ | ದಾಳವಸುಧಾತಳವಳಯ |
 ಭಾವಿಸೆ ಕರ್ಣಾಟಕಜನಪದವದ | ನಾವನೊಲಿದು ಬಣ್ಣಿಸುವನು ||
 ನಡೆವಂಜೆ ನುಡಿವರಗಿಳಿ ನಲಿದಾಡುವ | ಬೆಡಗಿನ ನವಿಲು ಕೂಗಿಡುವ |
 ಪಡಿಯುಹವಕ್ಕಿ ಮೊರೆವ ಪರಮೆಗಳೆದೇ | ಗೆಡಿವುವು ಪಧಿಕರನಲ್ಲಿ ||
 ಮಡಿಯೆಂಬ ಮಾತು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳ ಕಟ್ಟ | ಕಡೆಯೊಳು ಶಾಕವಾಟಿಯೊಳು |
 ತಡೆಯದಾರಜಕರೊಳಲ್ಲದಾಜನಪದ | ದೆಡೆಯೊಳೆಲ್ಲ ನೋಡಿದಡಂ ||

ತುಂಗಭದ್ರೆ

ಮಡುವಿಂದ ಬಾನ್ಗು ಹಿ ನೆಗೆವೆಳಮಿನ್ಗಳ | ಗಡಣದಿಂದಾನದಿಯೆಂಬ |
 ಮಡದಿ ಮುದದೊಳಾಡುವಣ್ಣೆ ಕಲ್ಲಂತೆ ಕ | ಕೊಡನೆಸೆದುದು ನೋಟಕರ ||

ಕೊಳ

ಕೊಳವಳಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಟ್ಟ ತುಂಬಿಯ ತುಣುಪಟ್ಟಿ | ಕಳಹಂಸೆಗಳ ಕಾಳೆಗದ |
ಕಳನೆಣೆವಕ್ಕಿಗಳೆಡೆಯನಲಾವು | ಗೊಳನೆಸೆದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ||

ಚಂದ್ರ

ಬೆಳುದಿಂಗಳಿಂದೆಂಬ ವಾಲ್ಮಡಲಿಂ ಬಾಂ | ಬೊಣಿಗೆ ಜಲಕ್ರೀಡೆಗೆಂದು |
ತಳುವದೆಯ್ದವ ಕಳಹಂಸನಂತಿಂದುಮಂ | ಡಳವೆಸೆದು ಗಗನದೊಳು ||

ಅಡಕೆಯಮರ

ಅಲರ್ವಿಲ್ಲನ ಪಸುರ್ವರಲ ಮಿಂಟೆಗಳ ಜಂ | ಗುಳಿಯಂತೆ ಮೆಣೆವ ಬಿಣ್ಣೊನೆಯ |
ತಳೆದಿರ್ಪಡಕೆಯಮರದ ಸಾಲಲ್ಲಿ ಕ | ಣ್ಣೊಸಿದುವೇನ ಬಣ್ಣೆ ಪೆನು ||

ವ್ಯಾಸರಾಯ. ಸು 1525

ಈತನು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಸೋಸಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಾಸರಾಯಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಗುರು ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥ, ವಿದ್ಯಾಗುರು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ. ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ (1509-1529) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈತನು ಇದ್ದಂತೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕುಹುಯೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ರಾಜನ ವ್ರಾಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಆಯೋಗವು ಮುಗಿವವರೆಗೆ ಅಳಿದಂತೆ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರಿಗೆ 12ವರುಪ ಅರ್ಚಕನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ—

ರಾಗ ಮುಖಾರಿ. ಅದಿತಾಳ.

ಪಲ್ಲವಿ|| ನರನಾದಮೇಲೆ ಹರಿನಾಮ ಜಿಹ್ವೆಯಲಿರಬೇಕು ||
ಭೂತದಯಾಪರನಾಗಿರಬೇಕು | ಪಾತಕವೆಲ್ಲಾ ಕಳೆಯಲಿಬೇಕು |
ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ಹರಿಯೆನಬೇಕು ||1||
ಶಾಂತಿಕ್ಷಮೆದಮೆಹಿಡಿಯಲಿಬೇಕು | ಭ್ರಾಂತಿಕ್ರೋಧವ ಕಳೆಯಲಿಬೇಕು |
ಸಂತತ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು ||2||

ಕಾಮಕ್ರೋಧವ ತಾ ಬಿಡಬೇಕು | ಮಮತಾಹಂಕಾರವ ಕಳೆಯಲಿಬೇಕು |

ಸೌಮ್ಯರಾ ಸಂಗದೊಳಿರಬೇಕು ||3||

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೋದಲಿಬೇಕು | ಬೋಧತತ್ವವ ತಿಳಿಯಲಿಬೇಕು |

ಮಾಧವನ ಸ್ಮರಣೆಯ ಮಾಡಲಿಬೇಕು ||4||

ತಂದೆಕೃಷ್ಣನ ರಾಯವಿರಬೇಕು | ಬಂದುದುಂಡು ಸುಖಬಡಬೇಕು|

ಚಿಂದಾಗಿ ಜಗದೊಳಗಿರಬೇಕು ||5||

ಓದುವಗಿರಿಯ ಸು. 1525

ಈತನು ಸಾನಂದಗಣೇಶಸಾಂಗತ್ಯ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; “ ಪುರಾಣದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ವರಗರ್ಭಶರಧಿಚಂದ್ರಮನ ಪರಮಪಾವನನಮೂರ್ತಿ ಕಂಠೆಯದೇ ವರ ಚರಣವ ನಾ ಬಲಗೊಂಬೆ ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ಕಂಠೆಯದೇವನು ಇವನ ಗುರುವಾಗಿರಬಹುದು. ಇವನ ತಂದೆ ಕರಿಯಸೋಮಪ್ಪ. ಶ್ರೀಗಿರಿಯನುಲ್ಲೇಶನ ಚರಣಕಮಲಮಧುಕರನು, ವರಕವಿಶರಧಿಚಂದ್ರಮನು ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹರಿಣಪುರಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಗುರುಕೆಂಪನಂಜೇಶ್ವರನುದರಜಾತ ನಂಜಯ್ಯನು ಈ ಎರಡುಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಿಂದ ಬರೆಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಭಂಡವಲಂಕಾರವೊಂದಿದ ವಡಿ ಪ್ರಾಸು ಬಿಂದುವೆಂಬೀಗಣನೆಯನೊಂದುವನಹಿತವನಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವು ಶಕ 1498 ಈಶ್ವರವರ್ಷದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1577ರಲ್ಲಿ—ಪ್ರತಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1525 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಬಾಣಮಯೂರನುಧ್ವಟಕಾಳಿದಾಸನು | ಜಾಣಹಂಪೆಯಹರೀಶ್ವರನ |

ಮಾಣಿ ಮಲುಹಣೇಶ್ವರರಾಘವಾಂಕನ | ಕೇಣವಿಲ್ಲದೆ ಬಲಗೊಂಬೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಸಾವಂದಗಣೇಶಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 6, ಪದ್ಯ 440. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ “ ನಿರ

ಯಾಧಿಪತಿಯ ಪಟ್ಟಣವ ಕೋಳ್ಯೊಂಡು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಯತಿ
ಸಾನಂದಚರಿತೆ”¹ ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾನಂತಾ
ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಿರಿಯಮಲ್ಲೇಶನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಕಂತೆ
ಯದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು
ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವನ

ನೆಲಲ ತಂಪಿನ ಕೊಳ ತಳಿರ ಮಂಟಪ ಸಣ್ಣ | ಮುಖಲುವಟ್ಟಿಯ ರನ್ನಜಗಲಿ |
ಸುಖಿಗಾಳಿ ಸುತ್ತ ಪರ್ಬದ ಲತೆ ಪೂದೊಳಿಟ | ವಳವಟ್ಟು ಮೆಚಿದುವಾವನದಿ||

ನರಕ

ಕಡಿದು ಕಚ್ಚಿ ಹೀರಿ ಹಾಲುನ ಜಿಗುಳಿಯು | ಜಿಡೆದೆ ಕಡಿನ ವಜ್ರದುಂಬಿ |
ಮಡಲಿಣ್ಣದಿದ ಮರಗೆಂಬುಗ ದಾರಿಯೊ | ಕೆಡೆದೆಹಿಪಿಲ್ಲ ಸೋಡಿದರೆ ||
ವಿಷದ ಕಾರ್ಮಡು ಕೆಂಡದ ತೊಣ್ಣ ದಕ್ಕುರಿ|ಮುಸುಕಿ ಹರಿವ ಪೆದ್ದೊಣಿಯು |
ಬಿಸಿನೀರ ಭಾವಿ ಹಾವಸೆಗಲ್ಲುಸೋಪಾನ | ಹೊಸಪರಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡದರೆ ||

2. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 6, ಪದ್ಯ 441. ಇನರಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಚೇರಮಾಂಕ 1526

ಈತನು ಚೇರಮಾಂಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ
ಕವಿ ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಅದ್ವೈತಸಿರಿಯಾಳನನ್ವಯೋದ್ಧಾಮನೂ
ಚಿಕ್ಕವೀರೇಶಕರಜಾತನೂ ಅದ ನಾಗಲಿಂಗಸೆಟ್ಟ ; ತಂದೆ ರಾಜಪೂಜ್ಯ
ನಾದ ಗಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟ ; ಗುರು ಚೆನ್ನವೀರೇಶ. ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯವ(1513)
ಕೃಪೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ
ನಿರ್ಮಾಣಕಾಲವು ಕಕ 1448ನೆಯ ವ್ಯಯಸಂವತ್ಸರ—ಎಂದರೆ 1526—
ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಮಯೂರ, ಹಲಾಯುಧ, ವಾಲ್ಮು
ಕಿಶಿಸೋಮ, ಭೋಜು, ಬಾಣ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ

ಅರಸನರ್ಥ ವನಿತ್ತು ಶರಣಗೈಯಾಕೆ ಣಿಯ |
 ಮರುಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸುತ ಬಯಲಾದ ಹಿರಿಯ ಪ |
 ದ್ವರಸರವರಣುಗನು ಣಿ ರಾಮಾನುಜನ ಶಿಷ್ಯನಂ ಭಂಗಿಸುತ್ತಾತನ ||
 ಪೊರೆದನಂ ನೀರಬಲ್ಲಳನ ಸಭೆಯೊಳಗಿದುರ್ |
 ಕರಮದರ್ಶನಂಗೈದ ಮಹಿಮೆಗವನಿಪನೆಱಗೆ |

ಬರುತ ಹಂಪೆಯೊಳೀಶಭಕ್ತರಂ ನುತಿಸಿದ ಹರೀಶನಂ ಬಲಗೊಂಬೆನು ||
 ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಕುವಾರಪದ್ಮರಸ, ಹರೀಶ್ವರ ಇವರು
 ಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. “ನವರಸಭಾವಲಕ್ಷಣಾಲಂಕಾರನಿಪುಣ” ಎಂದು
 ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚೇರವಾಕಾವ್ಯ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ , ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 555.
 ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ನಾರದನ ಬಿನ್ನಪಕೆ ಭಸಿತಕಾಯನ ಶಿವಂ |
 ಧಾರಿಣಿಗೆ ಕಳುಪೆ ಚೇರಮನೆನಿಸಿ ರಕ್ಷಾವಿ |
 ಚಾರಮಂ ಪರಕಲಿಸಿ ಭವನನುಜ್ಞೆಯ ಭದ್ರಗಾಯಕಂಗಿಷ್ಟವಿತ್ತು ||
 ಆರುಚಿರನಂಬ್ಯಣ್ಣನೊಡನಿದುರ್ ಒಟುಕವಂ |
 ಮಾರಾರಿಯೂರ್ಗೆಯ್ಗೆ ಪಿಂಡೆ ಧಾಣಿಯವೋಗಿ |
 ಚಾರುಕಾವ್ಯವನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸಿದನೆಂಬಕಥೆ.

ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ
 ಬಿಟ್ಟಕಣ್ಣ ವರೂರ ಸುಧಯ ಸವಿ ಮನವಲರ್ದುರ್ |
 ನಟ್ಟು ಕೂಡುವ ಲತಾಂಗಿಯ ಸೋಂಕು ಪುಳಕವಳ |
 ವಟ್ಟು ಹಾಡುವ ಗಾನರಸದಿಂಪು ಜಾಜಿಯೊಳ್ಳರಲ ಕಂಪುಗಳ ಸೊಂಪು ||
 ಕಟ್ಟಿಕ್ಕುಣನ ಸುತನ ಣುವು ನಲ್ಲಿನ ಸೈವು |
 ಮುಟ್ಟಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂ ನಲಿವವೋಲ್ ಗಂಗಪ್ಪ |
 ಸೆಟ್ಟಿಯಾತ್ಮಜಚೇರಮಂ ಪೇರ್ ರಸಕಾವ್ಯವೆಸೆವುದಖಿಳಿಗೆ ಸೇವ್ಯ ||
 ರಸಿಕರಾಹಾ ಎನಲು ಭಾವಕರು ತಲೆದೂಗೆ |

ಪೊಸಬಗೆಯಿದೆಂದು ಕೊಂಡಾಡೆ ಲಾಕ್ಷ್ಮಣಿಕರಾ |

ಲಸಲು ವಿದ್ವಜ್ಜನಂ ನೇಹಿದೀಕಾವ್ಯ

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು

ವೇನಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತಲಕ್ಷಣವೈದ್ಯಭರತಸಾಮುದ್ರಿಕಜ್ಯೋತಿಷಾಲಂಕಾರಸರಸ
ಗೀತಂ ವಾದ್ಯಶಕಾನಸದ್ವ್ಯಾಕರಣಸೂಪರತಿಶಾಸ್ತ್ರದೊಳಗೆ ಪರಿಣತನೆನಿಸ್ಸ ಸತ್ಯವಿಮಲ್ಲ
ಣಾರ್ಯಗುರುವರನ ಕೃಪೆಯಂ ಪಡೆದು

ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭೋಗಮಲ್ಲೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ
ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ವೆಣ್ಣುಬಿ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ,
ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಗುರು ಚೆನ್ನವೀ
ರೇಶ, “ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯಪೌತ್ರ, ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಕಕವಿತಾ
ವಿತಾರದ, ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣಾರ್ಥಭೋಗಿ ” ಯಾದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ, ಸೋ
ಲಾರಚಿಕ್ಕಬಸವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗ
ಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಸಮುದ್ರ

ಕರಿಯ ವನವೋ ಹರಿಯ ತಲ್ಪವೋ ಭಾವಿಸಲ್ |

ಸಿರಿವೆಣ್ಣು ಸೂತಿಕಾಗೇಹವೋ ರನ್ನಂಗ |

ಳಿರಿಸಿದ ಕರಂಡವೋ ಮಕರಮಿನಾಳಿಕರ್ಣಾಟಕಂಗಳ ರಾಸಿಯ ||

ಸುರಿದ ಕಳನೋ ವಾಡಬಂ ಪೊರೆವ ಕೊಯಿಗುಣಿಯೊ |

ಸುರಪಗಾಗೋಡಿದಹಿತರು ಬಲಿದ ಜಲದುರ್ಗ |

ದಿರವೊ ಪೇಟನೆ ಮೆಚ್ಚಿದುದರರೆ ಬಹುಬಂಧು ಭೂಪರಿವೃತ್ತವಾದ ಸಿಂಧು ||

ಮಳೆ

ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲುಗೆ ಬಾಯಾಣಿ ಮೇಘವಂ |

ದಾಸಮುದ್ರೋದಕವನತಿತ್ಯುಣ್ಣೆಯಿಂ ಕೊಂಡು |

ದೋಸದೆ ಒಲೋದರದರೋಗವಾಗಲೊಂದು ಮೊಲಗಿಂಬ ಮೊರೆಯನಿಡಲು ||

ಆಸುರದೆ ಕಾರೆಂಬ ವೈದ್ಯನಾಮಿಂಚೆಂಬ |

ಭಾಸುರದ ಶಸ್ತ್ರಮುಮಸಲ್ಲಲ್ಲಿಗಿಡೆ ಪೊಳಿದು |

ಸೂಸುತಿಹ ರಕ್ತಕಣವೊಗುವ ನೀರೆನಲಿದ್ರಗೋಪದೊಳ್ಳು ಕಣಿವೆ ||

ಮಾವಿನಹಣ್ಣು

ಚಂದಿರಗದಿದೃಫಂಪನಬಶಾರುಣಾಧರದ |

ಮಂದರಾಗದ ರುಚಿಯನೆಳವೆಣ್ಣು ನಲ್ಲೊಟ |

ದಿಂದಾದ ಸೊಗಸನಾಸತ್ಯವೀಶ್ವರರ ವಾಕ್ಯಾಮೃತದ ಮಾಧುರ್ಯದ ||

ಚಂದದಮರರ ಧೇನುವಿನ ಸುಧೆಯ ಸವಿಯನಿವ |

ನೊಂದುಗೂಡುತ ಜೈತ್ರನೆಂಬ ಪರಮೇಷ್ಟಿ ಸಿರಿ |

ಗಂದಗಿಂದೀಯುಪವನದೊಳಿಟ್ಟನೆನೆ ರಸಾಲದ ಪಕ್ವಫಲಮೆಸೆದುವು ||

ಹಲಸಿವಹಣ್ಣು

ಮಿಸುನಿದಗಡುಗಳ ಮಿಗೆ ಸುರುಳ್ಳು ನೃಪದುಮಧರತೆಯ |

ನೊನೆದಿತ್ತು ಕಂಪೂಡಿಯದೊಳಗೆ ನೆಹಿಯನ್ಮೃತ |

ರಸಮನೊಯ್ಯನೆ ತೀವಿ ಸಲೆ ಜೈತ್ರನೆಂಬಜಂ ಪೊಸಪಟ್ಟಸಾಲೆಯೊಳಗೆ ||

ಮಸಗದಂತವನಿಡುತ್ತವಹಿ ಮಿಲ್ಪಳಸಿನೊಳ್ |

ಪಸುಮುಗುಳ್ಳಜ್ಜೆಗಳ ಮದನನೃಪಗಿಂದು ಸೇ |

ರಿಸಿ ಬೈತ ಬೋನಗುಡಿಕೆಯೊಡನೆ ಸಾಲ್ಪಿಡಿದ ಪನಸಫಲತತಿ ಮೆಹಿದುವು ||

ಮುತ್ತಗ

ಧರೆ ಬಿರಿಯುಲರಗನ ನಾಣಿಯ ದೀಪ್ತಿ ವಿ |

ಸ್ಫುರಿಸಿದವುದೋ ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆಗಾ |

ಧರೆ ಬೆಂದು ನಿಂದುರಿದವುದೋ ಮೇಣು ಧರೆ ರತ್ನಗರ್ಭೆಯೆಂದೆಂಬ ಪೆಸರ ||

ಪಿರಿದಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದವುದೋ ಕಾಷ್ಠದೊಳಗ್ಗೆ |

ಪರಿಜುವೆತ್ತುದೊ ಪಸಿಯ ಕಾಣ್ಕಿಚ್ಚೊ ಎಂದೆನಲ್ |

ದೊರೆವೆತ್ತು ರಂಜಿಸುವುದಾವನಾಂತರದೊಳಗೆ ಪೂತ ಮುತ್ತಗದ ವೃಕ್ಷಂ ||

ದುಂಬಿ

ಉತ್ತಮದ ಮಿಸುಪಿಂದ್ರನೀಲದ ಹೊಳೆವ ಮಣಿಗೆ |

ಕತ್ತರಿಯುರುಳಿಗಳೆ ಮುನ್ನವೀಜಗಮುಮಂ |

ಪೆತ್ತಜಂ ನಾಸಿಕಮನಾಱಿಯನೊಳ್ ಉಗಿಗಳತ್ತನಲ್ಲದೊಡಂತಹ ||

ಚಿತ್ತರದ ಕಾಂತಿ ಪೊಸಕಂಪಿನೊಂದೇಹಿಯಂ |

ಮತ್ತವೇಂ ಪಡೆವುವೇ ತಾವೆಂಬಮಾಹ್ನಿಯಂ |

ಪೊತ್ತುಪರಿಮಳವನಾವನದೊಳಗೆ ಬಿಡದೆ ಸುಖಮುಕ್ತಿಪುರ್ವರಸುದುಂಬಿ ||

ಪದ್ಯಕವಿ. 1528.

ಇವನು ವರ್ಧಮಾನಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನ ಕವಿ ; ನಾಗಯ್ಯನ ಮಗನು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಕ 1450 ಸರ್ವಧಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1528ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವರ್ಧಮಾನಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 12. ಇದರಲ್ಲಿ 24ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ವರ್ಧಮಾನನ ಅಥವಾ ಮಹಾವೀರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ

ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರ. ಸು. 1530

ಈತನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗದಕಂದ, ವೈರಾಗ್ಯಪಟ್ಟದಿ, ಏಕೋನವಿಂಶತಿಪ್ರಬಂಧ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಮುರಿಗೆಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಕರುಣಶೇಷಂ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ನಿಜಬೋಳಬಸವನ ಪ್ರಸಾದಸೇವನೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದಿದ್ವ, ಉದ್ಭವಾ ದಾಗುರುವಿನಿಂ ಸಲೆ ಸಿದ್ಧಕಟ್ಟಿಗೆಹಳ್ಳಿದೇವನ ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನದಿ ಬೆಳೆದ, ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರದೇವ ಎಂಬ ಈತನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಇವನು ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬೋಳಬಸವನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕಟ್ಟಿಗೆಹಳ್ಳಿದೇವನಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇವನ ಪ್ರಶಿಷ್ಯನಾದುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು. ಈತನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದು ಪಟ್ಟದೀಗ್ರಂಥವಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ.

I. ಪ್ರಭುಲಿಂಗದಕಂದ

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 53 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಇವು ಪ್ರಾಯಶಃಕವಾಗಿ ರಾಜಲಿಂಗ ಪ್ರಭುವೇ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಿಂದ ಶಿವಪೂಜೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಒಳಹೊಜಿಗಿಡಬಲದೊಳಮೇಣ್ | ಕಳಗಂ ಮೇಲೆಸೆನ ಮುಂದೆ ಪಿಂದೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳ |
 ದಳಕುಳಕರಣಕದಂಬ | ಸ್ಥಳದೊಳಧಳಧಳಪ ರಾಜಲಿಂಗಪ್ರಭುವೇ ||
 ರವಿಗಂಗಾಪಿಂಗಲೆಯಾ | ಸವಿಗದಿರನ ಜಗುನೆಯಾಡೆಯನಲಕಸತಿಯ |
 ಗಳವನಿಸುಷುಮ್ನೆಯ್ ಸಂಗಮ | ದವಗಡದುರುಗಿರಿಯ ರಾಜಲಿಂಗಪ್ರಭುವೇ ||
 ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ (ಸು. 1650) ಒಂದು ವಾಖ್ಯಾನ
 ವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

2. ವೈರಾಗ್ಯಷಟ್ಪದಿ

ಇದರಲ್ಲಿ ನೀತಿವೇದಾಂತಬೋಧಕವಾದ 101 ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಿರತಿಯಂಕುರದೋಣು ಸುಜ್ಞಾನ ಮದವೇಣು |
 ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತ ಕಳೆಪೇಣು ಸತ್ಯಗುಣಗಳ ಬೀಡು |
 ದುರಿತಪಂಕವು ತಾಡು ಸಂಶಯಂಗಳು ಹಾಡು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮನನ ಮಾಡು ||
 ದುರುಳಮಾಯೆಯ ವಾಡು ತನುವಿನೊಳ ಕ್ರಿಯೆಯಾಡು |
 ಕರಜರಿತೆಗಳ ಸಾಡು ಮುಕ್ತಿಗಂ ಬಾಯಾಡು |
 ಧರೆಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ತೋಡು ಕುಟಿಲಸಟಿಯಂ ತೂಡು ಜರಪ ಸುಜನೋಪಕಾರಿ ||
 ನಿಂದ್ಯದನ್ನವನುಂಡು ಹಾಸ್ಯರಸವೀಂಟುತ್ತ |
 ಹಿಂದದಜ್ಞಾನವಸನವ ಪೊದ್ದು ತ್ರಿಗುಣಂಗೆ |
 ಕೊಂದುಗೂಡಿದ ವೀಳ್ಯಮಂ ಮೆದ್ದು ವ್ಯಸನಸಪ್ತಕದ ನೀರ್ಮುಕ್ಯಳಿಸುತ ||
 ಮುಂದೆ ಮುಮ್ಮಲವೆಂಬ ಸುರೆಯನತಿಹೊಟ್ಟೆಯೊಡೆ |
 ವಂದದಿಂದಿಂಟಿ ನಾಪದ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ |
 ಯೊಂದಿದಕ್ಕರಗಳಾಗುತ ಭವವನಾಳುವರ ಮೇಳಮಂ ಬಿಡು ಗಡಣುಗಾ ||
 ಮಾಧವಗೆ ಹರಿನಾಮವೆನಗೆಯುಂ ಹರಿನಾಮ |
 ಮಾಧವಗೆ ಜಲಶಯನವೆನಗೆಯುಂ ಜಲಶಯನ |
 ಮಾಧವನ ಪಿರಿದೇನು ಎನ್ನ ಕಿಣಿದೇನೆನುತ ಕಪ್ಪೆ ಎಷ್ಟು ವ ಒಡುವೊಲು ||
 ಬಾಧಕರು ಹಸಿವು ತೃಷೆ ನಿದ್ರೆ ಜನನಂ ಮರಣ |
 ವೀಧರಿತ್ರಿಯೊಳಿಮಗೆ ನಿಮಗೆ ಸರಿಯದಱುನಿಂ |
 ದಾದುದೇಂ ನಿಮಗೆ ದೇವತ್ವವೆಂದೆನುತ ಪೊಳವಾತುಗಳ ಮೊಳಹುತಿಹರು ||

3 ಏಕೋನವಿಂಕತಿಪ್ರಬಂಧ

ಇದರಲ್ಲಿ 19 ಪದ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ವೇದಾಂತಬೋಧಕವಾದ ಗ್ರಂಥ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ—

ಶ್ರವಣ ಕೀರ್ತನ ನಿಜಸ್ವರಣ ಪದಸೇವನಂ |

ವಿವಿಧಾರ್ಜನಂ ವಂದನಂ ದಾಸ್ಯಮನುವಿನಿಂ |

ತವ ಸಖ್ಯವಾತ್ಮವಿಸಿವೇದನಂ ಶಂಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಯೊಂಬತ್ತು ಕೆಳನು ||

ವಿವರಿಸಲ್ ಮಂಡೆಮನಕಣ್ಣೊಂದೆರೆಯಿಂದೆ |

ಸವಿವಾತಿನಿಂ ಪಾದಕರಬಾಹುಯುಗಳದಿಂ |

ದವತೆಕುಮಿವು ನಮಸ್ಕಾರಾಂಗಮೆಂಟಾಗಿ ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನರ ||

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇದೆ.

ಸಂಪಾದನೆಯ ಚೆನ್ನಂಚಿದೇವ. ಸು. 1530.

ಈತನು ಅಚರಣೆಯ ಸಂಬಂಧದ ವಚನ, ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ, ಮಿತ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಏತತ್ಯುತವಲ್ಲ; ಇತರರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ಬಳಕೊಂಡಿವೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಸಂಪಾದನೆಯ ಗುರುಲಿಂಗದೇವವ ಶೀಲವಂತಯ್ಯನ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ಟೀಕೆಯಿಂದ ಈತನು ತೊಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗವ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬೋಳಬಸವನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಚರಣೆಯ ಸಂಬಂಧದ ವಚನವು 261 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನವು 123 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಮಿತ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನವು 108 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಬಳಕೊಂಡಿವೆ.

ಇವನು ಸೇರಿಸಿರುವ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ—

ಜನ ಮೆಚ್ಚೆ ಶುದ್ಧನಲ್ಲದೆ ಮನ ಮೆಚ್ಚೆ ಶುದ್ಧನಲ್ಲವಯ್ಯಾ; ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಣನಲ್ಲದೆ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಣನಲ್ಲವಯ್ಯಾ; ವೇಷದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕನಲ್ಲದೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕನಲ್ಲ

ವಯ್ಯಾ; ಧನ ದೊರಕದೆ ನಿಸ್ಪೃಹನಲ್ಲದೆ ಧನ ದೊರಕಿ ನಿಸ್ಪೃಹನಲ್ಲವಯ್ಯಾ; ಎಕಾಂ ತದ್ದೋಹಿ ಗುಪ್ತಪಾತಕಿ ಯುಕ್ತಶೂನ್ಯಂಗ ಸಕಳೇಶ್ವರದೇವ ಒಲಿ ಒಲಿ ಎಂದೊಡೆ ಎಂತೊಲಿವನಯ್ಯಾ.

ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿ. ಸು. 1530

ಈತನು ಕಬ್ಬಿಗರ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಮಗನು, ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯಭೂವರನ ಪ್ರಧಾನಿ. ಸಂಗೀತನಿಪುಣ, ಬಹುಲಿಪಿಜ್ಞ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಹಾಸನದ 117ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ (1573) ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ವೀರಪ್ರತಾಪವ್ರಾಧದೇವಸುಹಾರಾಯನ (1419-1446) ಅಳಿಯನಾದ ಆತ್ರೇಯ ಗೋತ್ರದ ಆಪಸ್ತಂಬಸೂತ್ರದ ಶಾಂಭುಪ್ರವರದ ಯಜುಶ್ಮಾಖೆಯ ಸೋಮವಂಶದ ತಿರುಮಲರಾಜನಿಗೆ ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯೊಡೆಯನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯಣರಾಜನು ವಿಜಯನಗರದ ಅಚ್ಯುತ ರಾಯನ (1530-1542) ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನೇ ಕವಿ ಹೇಳುವ ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯಭೂವರನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು ಕವಿಯಕಾಲವೂ ಅದೇ.

ಕವಿ ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಶಿವಚರಣಯುಗಸಮಾಕಲಿತಾಂತರಂಗ ಶಿವ|

ಕವಿನಿಕರಪಾದಪಂಕೇಜಾತಭೃಂಗ ಸ|

ದ್ವಿವಿಧಮೃದುಶಬ್ದಸಾಹಿತ್ಯಸೇಯೂಷಾಬ್ಧಿಲಲಿತಲಹರೀತರಂಗ ||

ಅವಿರಳಾನಂದಯೋಗಿವ್ರಾತಸಂಗ ದು|ಷ್ಕವಿನಿಚಯಹೃದಯಾಂಧಕಾರದೊರಪತಂಗ|
ನವಮದನರೂಪ ನಿರೂಪಾಲಿಂಗ.

ಧುರಧೀರನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯರಾಯಭೂವರನ| ಪರಮಪ್ರಧಾನಸುಕಲಾಪ್ರವೀಣಂಕೀರ್ತಿ|
ಭರಿತದಿಗ್ವಿಳಯಂ ನಿರೂಪಾಕ್ಷಪಾಠಾರವಿಂದಮಕರಂದಭೃಂಗಂ ||

ಸರಸಸಂಗೀತನಿಪುಣಂ ಬಹುಲಿಪಿಜ್ಞ ಭೂ |

ಸುರವರನಿರೂಪಾಕ್ಷಸುತ ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿಪಂ

ಭಿಕ್ಷಾ ಟನಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಗುರುಲಿಂಗವಿಭು ಇವನೇ ಆಗಿರಬಹುದೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರಿಯಾದುದರಿಂದ ವಿಭು ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಗುರು ಎಂಬ ಉಪಪದವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಭಿಕ್ಷಾ ಟನಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಸಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆನ ಅಂಶಗಳೂ ಹೇಳಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೂ ಆ ಕವಿ ಬೇರೊಬ್ಬನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಬ್ಬಿಗರ ಕೈಪಿಡಿ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 100. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಳಗನ್ನಡಪದಗಳ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಮಿಸುಪ ಗೂಢಪದಪ್ರಯೋಗದೊಳ್ಳಂ ರಸಮು |
 ನೊಸರ್ವಜ್ಞಗನ್ನಡದ ಚೆಲ್ವುಮಂ ತದ್ಭವದ |
 ಬೆಸುಗೆಯಂ ದೇಶ್ಯಕ್ಕೆ ಮದ್ದರ್ ಸೊಂಪಂ ತೊಳಪ ತತ್ಸಮದ ಬಿನ್ನಣವನು ||
 ಉಸಿರೆಂದು ಕೋವಿದರ ಬೆಸಸಲಾನಿದಕೆ ತೋ |
 ಭಿಸುವ ಕಬ್ಬಿಗರಕೈಪಿಡಿಯೆಂದು ಪೆಸರನಿ |
 ತ್ತೊಸೆದು ಪೇಱ್ಪೆನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಂಚನೆಗೆ ಮಾಜೆಂದು ಪೆಸರಕ್ಕು ವಂಶಮಂ |
 ಬಂಚಮೆನಲಕ್ಕು ಗಾಂವಿನೆಂದು ಗ್ರಾಮಣಿ ಪ |
 ಳಂಚೆಂದು ತಾಗೆಂದು ಸಂಘಟ್ಟನಾರ್ಥ ಪಾಗದಮೆನಲ್ ಪ್ರಾಕೃತಾಶ್ಯಂ ||
 ಉಂಚಮೆಂದುದ್ದಮವ್ವದು ಮೇಣವೂರ್ವಮಂ |
 ಪಂಚಮೆಂಬುದು ಅವಸೆಯೆನಲಮಾವಾಸ್ಯೆ ಗುಳ |
 ವಂಚಿತಂ ಗುಡ ಪಕ್ಕರಕ್ಕೆಯವ್ವದು ನಾಡಿ ನಾಡಿಯೆನೆ ಗಣಿಗಿಯಕ್ಕುಂ ||
 ತುಳುಲೆಂದು ಮೊಟ್ಟೆಂದು ಕುಂಬೆಂದುಮೆಣಿಗಂದು |
 ಬಣಿಕ್ ಮಣಿಯೆನೆ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪೆಸರಕ್ಕು |
 ಮಿಳಿಯ ಪಿರಿಯರ್ ನೇರಿದರ್ ದಿಮ್ಮಿದರ್ ಗನಹರುಣಿ ಸೈದರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುಂ ||

ತಳೆದಿರ್ಪರಾದ್ವಿಜರ್ ನೆಲದಮದ್ದುಣಿವೆಸರ |
 ನುಣಿದರಸುಮಗನರಮಗಂಗೆ ಪೆಸರಾಪಸುಬೆ |
 ವಳನೆಂದು ವೈಶ್ಯನುಂ ಕುಡಿಯೆನಲ್ಲೊಕ್ಕಲಿಗನೆಂದಿಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ||

ವೀರಭದ್ರರಾಜ ಸು 1530

ಈತನು ವೀರಭದ್ರವಿಜಯವನ್ನೂ, ಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಕತಕ, ಉಮಾ ಮಹೇಶ್ವರಕತಕ, ಪ್ರಾಣನಾಥಕತಕ, ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಕತಕ, ಕಂದ ಕತಕ ಎಂಬ 5 ಕತಕಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ತನ್ನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—ಶ್ರೀಕಂಠವಂಶವಾರಿಧಿಚಂದ್ರನಾದ ಚಿಕ್ಕವಿರುಪರಾಜ; ಮಗ ಕಾಮನೃಪ, ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ವೀರಮಾಂಬೆ; ಅವರ ಮಗ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೃಪ; ಮಗ ಕವಿ ವೀರಭದ್ರರಾಜ. ಈತನ ತಂದೆಯಾದ ವಿರುಪರಾಜನು 1519 ರಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭುವನತೀರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಗ್ರಂಥದಿಂದ¹ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು

ಬಾಣನ ಬೆಡಂಗು ಕನ್ನಡ|ಜಾಣಂ ಹಂಪೆಯಹರೀಶ್ವರವ ಬಗೆ ಸುಕವಿ |
 ಪ್ರಾಣಂ ಮಯೂರನೊಕ್ಕುಡಿ | ಮಾಣದೆ ನೆಲಸಿಕೆ ಮತ್ಸ್ಯತಿಯೊಳೊಳ್ಳಿಂದಂ||
 ಘನಕವಿಕಾಳಿದಾಸನಡಿಗಲ್ಲಿ ಹಲಾಯುಧನಂಘ್ರಗಲ್ಲಿ ಭೋ |
 ಜನ ಚರಣಕ್ಕೆ ಮಲ್ಲಣನ ಪಾದಪಯೋಜಕೆ ನಾಡೆ ಕೇಶಿರಾ |
 ಜಪ ಚರಣಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧಟಮಹೀರಮಣಕ್ರಮಕೆಯ್ದೆ ಸಂತತಂ |
 ವಿನಮಿತನಾಗಿ ಪೇಟ್ಟಿನೊಲವಿಂ ಬುಧಸೇವ್ಯಮೆನಿಪ್ಪ ಕಾವ್ಯಮಂ ||
 ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಮನಸಿಜಮಾನಭಂಜನಪದಾಂಬುಜವಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ದೇವರಂ !

ನೆನೆದೊಯಂ ಸಮಂತು ಪರಕಾಮಿನಿಯರ್ಕಳ ಸಂಗಮಂ ವಲಂ ||

1. 199ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ

ಕಸಿನೋಳಾದೊಡಂ ಮುಖದು ಕಂಡೆಯಂ ಎರುಪೇಂದ್ರಸೂನುವೆಂ |

ದೇನುವ ವೀರಭದ್ರನೆನುತುವ ರೆಯೆಯೆ ಪೊಗಟ್ಟಿದಾತನಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ವೀರಭದ್ರವಿಜಯ

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ, ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರೇಶನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ ವರ್ಣನಾಭಾಗವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಘನರಸದಿಂ ವಿಚಿತ್ರಪದದಿಂದೆ ನಭೋಂಗಣದಂತೆ ನಾಡೆ ರಂ |

ಜನವಡೆದಿರ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮಣದಿನ್ನು ತಸತ್ಯಳಿಯಿದೆ ಪೂರ್ಣಚಂ ||

ದ್ರವ ಸಿರಿಯಂತನಂತಪರಿರಾಜದಲಂಕೃತಿಯಂ ಗುಣಂಗಳೆಂ |

ಮನಸಿಜವೈರಿಯಂತೆವುದೀಕೃತಿ ಬಿತ್ತೆಗರೊಲ್ಲ ಭಾವಿಸಲ್ ||

ಗುರುಪದವಿಭಕ್ತಿಯಿಂ ಬಂ | ಧುರಲಿಂಗತ್ರಯದೆ ಸತ್ತ್ವಿಯಾನ್ವಿತದಿಂದಂ |

ವರರೀತಿಭಾವದಿಂ ಶಂ | ಕರಭಕ್ತರತೆಹದಿನೆವುದೀಸತ್ಯಾತ್ಮಂ ||

ಇದು ಲಕ್ಷ್ಮಣದಾಡುಂಬೊಲ | ನಿದು ಸಕ್ಕದದೇಣ್ಣಿ ಗಾಡಿ ನೆಲಸಿದ ನಾಡಿಂ |

ತಿದು ದೇಶೀಯದ ಬೀಡೆನಿ | ಪುದು ನವರಸಭರಿತನವ್ಯಕಾತ್ಮಂ ದಿವ್ಯಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಗಣೇಶ, ಪಣ್ಮುಖ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಸಾರ್ವಭೌಮ ಸಕಲಸುರಮಕುಟಮಣಿವಿರಾಜಿತ ಪಾದಪದ್ಮ ಶ್ರೀಕಾಶೀಪುರಾಧೀಶ್ವರವಿಶ್ವನಾಥಪಾದಪಂಕೇಜಮಕರಂದಮಧುಕರಾಯ ಮಾನ ಶ್ರೀಕಂಠವಂಶಾರಣವಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನೇನಿಪ ಸತ್ಯವೀಶ್ವರ ವೀರಭದ್ರನೃಪಾಲವಿ ರಚಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀವೀರಭದ್ರವಿಜಯಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಅನಿಮಿಷವೃಂದದಿಂ ಸುರನಿವಾಸದವೋಲ ಸಲಿ ಎದ್ದುಮಂಗಳಂ |

ವನದವೋಲಾಸರಸ್ವತಿಯ ಮೇಳದಿನಬ್ಬ ಜನಂತೆ ಸಂತತಂ ||

ಜನನುತಮಾಗಿ ತೋರ್ಪ ಕಮಲಾಸ್ಪದದಿಂ ವನಜಾಕ್ಷನಂತೆವೋಲೆ |
ವನನಿಧಿ ತಾಂ ಮನಂಗೊಳಿಸಿ ಕಣ್ಗೆಸೆದಿದುರ್ದಿವಾತಳಾಗ್ರದೊಳೆ ||

ಗಂಗೆ

ಬಗೆಯಲೊಹಲ್ದ ಧೋಗತಿಗೆ ತಾನೆಡೆಯಾಗುತೆ ಸೇವಿಸರ್ಗಿಯೊ |
ಧ್ವಜಗತಿಯನೀಯುತುಂ ಬಹುಲಭಂಗಳೆ ತಾನೊಡಲಾಗಿ ತನ್ನ ವೊ ||
ದುರ್ಗವಿಡಿದಿರ್ಪ ಮಾನವರ್ಗಭಂಗತೆಯಂ ನೆಹಿ ಮಾಡುತಿಂತು ಪೆ |
ಮೇಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಕಾತಿಗೆಣೆಯಾಗೆಸದಿರ್ಪಳೆದೀಂ ವಿಚಿತ್ರಮೋ ||

ಮುತ್ತಿನ ಅಂಗಡಿ

ಗಗನಮದಾವಗಂ ಬಿಡದೆ ದೋಷದೊಳಾಚರಿಸಿರ್ಪ ಸೋಮನಿಂ |
ದಗಲದೆ ರಂಜಿಸಿರ್ಪುದದು ದೋಷವಿವರ್ಜಿತಸೋಮನಿಂದಮೋ ||
ನಗರಿಯದೆಯ್ದೆ ರಂಜಿವುದದಿಂತಿದೆ ಸುಸ್ಥಳಮೆಂದು ತಾರೆಗಳ್ |
ಮಿಗೆ ನೆಲಸಿರ್ಪ ಪಾಂಗೊ ಎನೆ ಮೌಕ್ತಿಕಪಣ್ಯಮನಂತಮೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಕಿರಾತಸ್ತ್ರೀಯರು

ನಡೆಗರಸಂಜೆಯಂ ಸರಕೆ ಕೋಕಿಲಮಂ ಬಗೆವೆತ್ತು ತೋರ್ಪ ಮೆ |
ಲ್ಪುಡಿಗೆ ಶುಕಂಗಳಂ ಕುಜಯುಗಂಗಳ ಪೆರ್ಮೆಗೆ ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿಯಂ ||
ಮುಡಿಗೆ ನವಿಲ್ಗಳಂದವನೆ ಪೋಲ್ತು ಕಿರಾತನಿತಂಬಿನೀಜನಂ |
ಬಿಡದೆ ವಿಜಾತಿಯೆಂಬುದದು ಸಾರ್ಥಕಮಾಗೆಸದಿರ್ಪುದಾವಗಂ ||

ಕರ್ಣಿಕಾರ

ಮಿಸುನಿಯ ತನಿವಿತ್ತುಗಳಂ | ಕುಸುಮಶರಂ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು ರಂಜಿಸುತಿರ್ಪಾ |
ಪೊಸಬೆಳೆಗಳವೆಂಬಿನೆಗಂ | ಕೊಸಗಿನ ಕಮ್ಮರಲ್ಲಗೆಸಿದುವಾನಂದನದೊಳೆ ||

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಕುಲಗೋತ್ರಜಮುಖಾಂಗಂ | ಕುಲಗೋತ್ರವಿಹೀನಮಾಗಿಯುಹಿದರ್ಥಾಂಗಂ |
ನೆಲಿಸತ್ತಾವಂಗಾವು | ಸ್ಥಲರೂಪಂ ಕರುಣದಿಂದೆ ರಕ್ಷಿಪುದೆಮ್ಮಂ ||

ಇವನ 5 ಶತಕಗಳು ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತ
ತಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ನೀತಿವೈರಾಗ್ಯಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಇವು
ಗಳಲ್ಲಿ

2 ಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 101 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ

ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶತಕದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ-

ಪಿರಿದುಂ ವೃತ್ತರಸಾಮೃತಂಗಳನೊಲಿಲ್ದಾಂತಿದುರ್ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣೋ |
 ದರಮಾಗಿದುರ್ ಕಲಾಪ್ರವೃಣತೆಯನಾದಂ ತಾಳ್ಪು ಚಂದ್ರಂಬೊಲಾ ||
 ದರದಿಂದೀಶತಕಂ ವಿರಾಜಿಪುದೊಂದೊರಂತೆ ನಿನ್ನುತ್ತಮಾ |
 ಭರಣಾಧಿಕೈಮದಾಗದಿವುದೆ ಸದಾ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತನು ಮೇಘಾಕೃತಿ ಯೌವನಂ ಮಿಳಿರ್ವ ಎದ್ಯುಲ್ಲೇಖಿ ಪುತ್ರಕೃಗಳಿಂ |
 ದ್ರನ ಜಾಪಂ ಸಿರಿ ಮಂಜು ಬಂಧುನಿಜಯಂ ನೀರಕ್ಕರಂ ನಾಡೆ ಸ ||
 ಜ್ಞಾನಮಾಕಾಶದರಲ್ ನಿಜಾಯು ಕನಸೆಂದಾವೊಂ ವಿಚಾರಿಪನಾ |
 ತನೆ ಮುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯಾಣ್ಣನಪ್ಪನೊಲವಿಂ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||
 ಬಗೆಯೊಳ್ ನಿನ್ನ ಪದಾಬ್ಜಭಕ್ತಿವಧು ಬಂದಪ್ಪಲ್ ಮನುಷ್ಯಗೆ ವೋ |
 ಹಗುಣಂ ಪೋದುದು ಕಾಮಮಬ್ಬುದು ಮಹಾಸಂಸಾರಮಟ್ಟಿತ್ತು ನೆ ||
 ಟ್ಟಗೆ ರಾಗಂ ಬಿಡದೊಡಿದತ್ತು ವಿಪರೀತಂಬೆತ್ತು ಲೋಕಂಗಳೊಳ್ |
 ಸೊಗಸಿತ್ತೂರ್ಜಿತವೇದಸನ್ನುತಪದ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||
 ಪಿರಿದುಂ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಚಿಂತೆಯೊಳಜಸ್ರಂ ಮಗ್ನರಾಗಿರ್ಪ ಮ |
 ತ್ಯರ ಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರವಣಂ ವಿವೇಕಮಧಿಕಾಚಾರಂ ವಿರಾಗಂ ಗುಣಂ ||
 ಪರಮಜ್ಞಾನಮಿವೆಯ್ದೆ ರಂಧ್ರಘಟದೊಳ್ ತುಂಬಿದರ್ ತೋಯಂಬೊಲ |
 ಸ್ಥಿರಮಾಗಿರ್ಕುಮಜೇಯಮನ್ಮಥಹರ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||
 ನಯಮಂ ನೀತಿಯನುನ್ನತಾಚರಣೆಯಂ ಸುಜ್ಞಾನಮಂ ಶಾಂತಿಯಂ |
 ದಯೆಯಂ ದಾಂತಿಯನೆಯ್ದೆ ದಾನಗುಣಮಂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಂ ಸೂಕ್ತಿಸಂ ||
 ಜಯಮಂ ವಿದ್ಯೆಯನೊಲಮಂ ಪಡೆವೋಡೀಲೋಕಂಗಳೊಳ್ ಸಜ್ಜನಾ |
 ಳಿಯ ಸಂಗಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳದವುದೆ ಸದಾ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||

3 ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 101 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕುಲವಿದು ಗೋತ್ರವಿಂತಿದು ಜರಿತ್ರವಿದೆಂಬುದನ್ನೆಗಂ ರಸಾ |
 ತಲದವಧಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನೆಹು ಕಂಡವರಿಲ್ಲೆಲೆದೇವ ನಿನ್ನ ನೀ ||
 ಕುಲಯುತೆ ಗೋತ್ರಜಾತೆ ಮಿಗೆ ಕೈವಿಡಿದಿದು ದಣಿಂದೆ ನೀಂ ಮಹಾ |
 ಕುಲಪತಿಯೆಂಬುದಿಂದಣಿಯೆಂಬುದಿದೀಗಲುಮಾಮಹೇಶ್ವರಾ ||
 ಲಲಿತವೃದ್ಧಾಕ್ಷಿಯಿಂದೆ ಗಿಳಿಯಂ ಮುಡಿಯಿಂದೆ ಮಯೂರನಂ ಜಲ |
 ದ್ವಿಸತನೇತ್ರದಿಂದೆ ಮೃಗಿಯಂ ಮಧುರಸ್ವನದಿಂದೆ ಮತ್ತಕೋ ||
 ಕಿಲಮನದಾವಗಂ ಬಿಡದೆ ಪೋಲ್ತುಗರಾಜಕುಮಾರ ನಿನ್ನ ತೋ |
 ಕ್ವಲೆಗುಣ ಸಿಲ್ವಿ ರಂಜಿವುದು ಚೋದ್ಯಮೆ ನೋಡೆಯುಮಾಮಹೇಶ್ವರಾ ||
 ಸುರುಚಿರಪುಣ್ಯದೊಬ್ಬಳಿಯನಾಶ್ರಯಿಸರ್ವನುರಕ್ತಿಯೇಣ್ಣಿಯೋ |
 ಸುರಕುಜಮಂ ಸಮಂತಡರ್ಪ ಪರ್ವದ ವಿದ್ರುಮವಲ್ಲಿಯೋ ಎನಲ್ ||
 ಕರಮೆಸೆದತ್ತು ನಿನ್ನ ಧವಳಾಂಗಸುಸಂಗದೊಳೊಪ್ಪುತಿರ್ಪ ಶಾಂ |
 ಕರಿಯ ಶರೀರರಾಗರುಚಿ ಕಣ್ಣಿನಿದೀಯುತುಮಾಮಹೇಶ್ವರಾ ||

4. ಪ್ರಾಣನಾಥಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 101 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಪಾರ್ವತೀಪ್ರಾಣನಾಥಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ನೊದೆಯಂ ತ್ವದ್ಧ್ಯಾನಸೀಯೂಷಮನಜನೊಲವಿಂ ತೂಗಲಾಧ್ಯಾನಸೀಯೂ |
 ಷದ ಪರ್ಚಂ ಕಾಣ್ಬುದೆಲ್ಲಾ ಮುನಿತತಿಯಮರ್ಧಂ ಸೇವಿಪಂಗಕ್ಕುಮೇಗಂ ||
 ತ್ರಿದಶಾಂಗಂ ಧ್ಯಾನಸೀಯೂಷಮನುಣಿ ಸವಿವಂಗಕ್ಕುಮಪ್ಪಾಂಗಮೆಯ್ದಂ |
 ತಿದು ಚಿತ್ರಂ ಪೆಂವುದಾಳ್ವರ್ವದನಣಿತಿವಣ್ಣಿಂ ಪಾರ್ವತೀಪ್ರಾಣನಾಥಾ ||
 ತನುಗಾಪತ್ತಿಗೆ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯನುವು ಪಟುವಂ ನೀಗೆ ಮುನ್ನರ್ಜಿಸಿದ್ |
 ಧನಿಕಾಯಂ ಪೋಗೆ ದೇಹಂ ವಲಿತವಲಿತಕಿಂಬಾಗಿ ಬೆನ್ನೊಪ್ಪದಿಂದಂ ||
 ಧನುಸ್ಸೇಲ್ ಮುಂ ಬಾಗಿ ನೋಡಲ್ ತಿರಮದು ಭರದಿಂ ತೂಗೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ |
 ಜನಗಿಂಬುಂಜೀ ಮನುಷ್ಯಗರ್ಭಾಹರ ಗಿರಿಶಾ ಪಾರ್ವತೀಪ್ರಾಣನಾಥಾ ||

5. ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 101 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕನಕಾಪೇಕ್ಷೆಯಿನೊಲ್ಲು ಎಷ್ಟು ವೊದೆದಂ ಪೀತಾಂಬರಕ್ಕೆಯ್ದೆ ತ |
 ತ್ಯನಕಾಪೇಕ್ಷೆಯಿನಂತು ವೊಂಬಸಿಂಹನಾದಂ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದಿಂತು ನೀಂ ||
 ಕನಕಾಪೇಕ್ಷೆಯನಾಂತು ಧೂತಳಕುಸುಮಕ್ಕೊಲ್ಲೆ ಬಲಿಕ್ಕುಕ್ಕಟಾ |
 ನಿನಗೆಂದು ಮರುಳಾಟವೇ ಬಿಡದಲಾ ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಾ ||
 ತಲೆ ನೀಡುಂ ಜಡಯುಕ್ತಮಾಗಿದೆ ಶರೀರಂ ನೋಡೆ ವಾತಕ್ಕ ತಾಂ |
 ನೆಲೆಗೊಂಡಿದಳಬಲಾಂಗಮಾಯ್ತು ಪಸಿವಿಲ್ಲೆಂದುಂ ಜಲಾಪೇಕ್ಷೆಯು ||
 ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದಳವುದಾವಗಂ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನಂ ಜಾನಿಸುತ್ತಿಪರೀ |
 ನೆಲದೊಳ ನಿರ್ಗದರಪ್ಪರಿಂತರದಲಾ ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಾ ||

6 ಕಂದಶತಕ.

ಇದರಲ್ಲಿ 115 ಕಂದಗಳಿವೆ ; ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಂದವೂ ಅಂಬಿಕೆಯ
 ರಸಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧ
 ರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಭವದೀಯಶರಕ್ಕಾತ್ಮೀ | ಧ್ವನನ ಶರಂ ಕಣ್ಣಿದಾಗಿ ಸೊಗಸುತ್ತಿದೆ ಮ |
 ತ್ತವನಂ ನೀಂ ಗೆಲ್ಲದಂ | ಭುವನದೊಳಿದು ಚಿತ್ರಮತ್ತಿಯಂಬಿಕೆಯರಸಾ ||
 ಮಡದಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದವಂ ವೊಂ | ದೊಡವಂ ರತ್ನಂಗಳಂ ನವೀನಾಂಬರಮಂ |
 ಕೊಡುವಂ ನಿನ್ನಂದದೊಳರೆ | ಯೊಡಲಂ ಕೊಟ್ಟವರ ಕಾಣಿನಂಬಿಕೆಯರಸಾ ||
 ಪಸುಪತಿಪಟ್ಟವನುಂ ಕ | ಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಬಲಿಕ್ಕು ಪಸುವೆನಿಪ್ಪೆನ್ನಂ ರ |
 ಕ್ಕಿಸದೊಡೆ ನಿನ್ನಾನಾಮಂ | ನುಸುಳ್ಳುದಲಾ ಭವಭಯಾರಿಯಂಬಿಕೆಯರಸಾ ||

ಜಾಟುವಿರಲನಾಥ ಸು 1530

ಈತನು ಭಾಗವತ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿ
 ದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. “ ಇದು ಸದಾನಂದಾಖ್ಯಾಯೋಗಿಯ
 ತೊದಲನುಡಿ, ” “ ಗೋಪಿನಾಥನು ಮಂಗಳವನೀವನು ಸದಾನಂದಾಖ್ಯ
 ಮುನಿವರಗೆ ”, “ ಯೋಗೀಂದ್ರನಖಿಲೋದಿತಸದಾನಂದ ಮುದದೊಳಭಿ
 ವರ್ಣಿಸಿದಂ ” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಿಂದ ಕವಿಯ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಸದಾ
 ನಂದಯೋಗಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾತ್ಮ ಎಂ
 ಬ ಅಂಕಿತವು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇವನ ಗುರು ಅಚ್ಯುತಾರಣ್ಯಯತಿ.
 ಈ ಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಭಾಗವತವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯ
 ಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸದಮಳಾಚ್ಯುತಕೃಷ್ಣರಾಯನ | ಹೃದಯವೆನಿಸುವ ಭಾಗವತತಾ |
 ಸ್ತದ ಮಹಾಸತ್ತೀರ್ಥಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಿಜಯಮಂದಿರವ ||
 ತುದಿಯ ಕಲಶಸ್ಥಾನವೆನಲೊ | ಪ್ಪಿದನು ಪಾಲಿಸುತೊಲಿದು ತನ್ನಯ |
 ಪದವಿತೊಲುವೆಯೊಳಚ್ಯುತಾರಣ್ಯಾಖ್ಯಾಯಿರಾಯ ||
 ನಿರುಪಮಾಚ್ಯುತಕೃಷ್ಣರಾಯನ | ಪರಮತೇಜಃಪುಂಜವೇ ಜೇ |
 ತರಿಸಿ ಗುರುರೂಪಾಗಿ ಭಾಗವತಾಂತರಂಗವನು ||
 ಧರೆಗೆ ಕನ್ನಡವಾಗಿ ತೆಗೆದು | ದ್ಧರಿಸಿ ಕಡೆಗಾಣಿಸಿದನತ್ಯಾ |
 ಶ್ವರಿಯವೆನಲು ಸದಾಚ್ಯುತಾರಣ್ಯಾಖ್ಯಾಯಿರಾಯ ||

ಕುವಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈತನು ಅಸ್ತೀಕ ವೌಲೋಮಪರ್ವಗಳಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ (ಸು. 1430) ಈಚೆಯವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೇಲಣ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ಕವಿ ವಿಜಯನಗರದ (ವಿಜಯಮಂದಿರ) ಕೃಷ್ಣರಾಯ (1509-1529), ಅಚ್ಯುತರಾಯ (1530-1542) ಇವರುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಈ ಊಹೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು. ಇವನಿಗೆ ನಿತ್ಯಾತ್ಮಕುಕಯೋಗಿ ಎಂಬ ಬಿರುದುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಭಾಗವತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 280, ಪದ್ಯ 12235. ಇದರಲ್ಲಿ

ಭಾಗವತದರ್ಥವನು ಸಂಗ್ರಹ | ವಾಗಿ ಬಲ್ಲಂದದಲಿ ವಿಷಯವಿ |

ಭಾಗವನು ತತ್ವಪ್ರಯೋಜನಜನಿತಸಿದ್ಧಿಯನು ||

ರಾಗದಿಂದಂಪುವೆನು.

ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಹರಿಗುಣಸ್ತುತಿ ಹರಿಪದಾಂಬುಜ | ಶರಣಜನಸಂಕೀರ್ತನಸ್ತುತಿ |

ಹರಿಪದಾನತಭಕ್ತಿ ತತ್ಸಾಧನದ ವಿಸ್ತಾರ ||

ಹರಿನಿಜಜ್ಞಾನೋಪಲಾಲಿತ | ಪರತರಾನಂದಾನುಭವವನಿ |

ತರದೆ ಎಸ್ತರವೆನಲು ವರ್ಣಿಸತಕ್ಕುದಿದೊಳಗೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸರಸ್ವತಿ, ವೇದವ್ಯಾಸ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಶುಕಯೋಗಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ದಶಮಸ್ಕಂಧದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಶಿವ ಗಣೇಶ ಸರಸ್ವತಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಏಕಾದಶಸ್ಕಂಧದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಪೀನಾಥ ಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮಗಣೇಶ ಸರಸ್ವತಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ

ಹೊಳೆವ ಕಣ್ಣಳ ಕಾಂತಿಗಳ ಮಂ | ಗಳಕಟಾಕ್ಷಚ್ಚವಿಯ ಘನಪರಿ |

ಮಳದ ನಾಸಾವುಟದ ರೇಖಾವಳಿಯ ನುಣ್ಣೊರಳ ||

ಲಲಿತಹಾರದ ಪೀನಕುಚಯುಗ | ಕಲಶಭಾರದ ಬಡನಡುವಿನು |

ಜ್ವಲಸುನಾಭಿಯ ಕಾಂತಿಯಲಿ ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದಳು ತರಳೆ ||

ಚಾಣೂರ ಕೃಷ್ಣರ ಮಲ್ಲಯುದ

ತಳವ ತಳದಲಿ ಹೊಯ್ದು ಭುಜಮಂ | ಡಲವನಾಸ್ಥೋಟಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ |

ಕಲಿತಕರಣಾ ನೂರುಪಾದದ್ವಿತಯಬದ್ಧದಲಿ ||

ತಳಿಸಿ ತೊಡರುವ ಬೀಸಿ ಬಿಸುಡುವ | ನಿಲುವ ನಿಂದಡಿಯಿಂದ ಬಲಿಸುವ |

ಹಲವುಪರಿಯಲಿ ಹಳಚಿ ತಿವಿದಾಡಿದರು ಪಟುಭಟರು ||

ವನವಿಹಾರ

ಸರಸಿಜದ ಪರಿಮಳವನಂಗದ | ಪರಿಮಳದೊಳುತ್ಪಲದ ಕಾಂತಿಯ |

ನರಳುಗಂಗಳ ಕಾಂತಿಯಲಿ ಭೃಂಗಾವಳಿಪ್ರತಿಯ ||

ಕುರುಳುಗಳ ಕಾಂತಿಯಲಿ ಮೃದುತರ | ಚರಣಬಿಂಬಾಧರದ ರುಚಿಯಲಿ |

ಹರಿಸಿದರು ಕೆಂದಳರ ಸಿರಿಯನು ಕಾಂತಿಯರು ಒನದ ||

ಕೃಷ್ಣಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿರಹ

ಕಂಡೆಯೋ ನೀನೆಲೆನವಲಿ ನೀ | ಗೊಂಡ ಮುಗಿಲಿಂದದ ಮುಕುಂದನ |

ಖಂಡಸುಖಮಯಮೂರ್ತಿಯನು ನಿನ್ನೆಸೆವ ತಾಂಡವವ ||

ಕಂಡು ಮನ್ನಿಸಿದನೆ ಮನೋಜ್ಞಾ | ಖಂಡಕಾರುಣ್ಯೇಕ್ಷಣದಲು |

ದ್ವಂಡ ಮಹಿಮಂಗಾರು ಮರುಳಾಗದವರವನಿಯಲಿ ||

ಹಗೆಯೆ ನೀನೆಲೆನುಂದಮಾರುತ | ಬಗೆಗೆ ಬಕಳವ್ಯಥೆಯೆ ಮಾಡುವೆ |
 ಮಗಮಗಿಸುವಂಗದಲಿ ಮೇಣೀದೇವಕೀಸುತನ ||
 ಸೊಗಯಿಸುವ ದಿವ್ಯಾಂಘ್ರಿಯನು ಮಹಿ|ಪೊಗುವ ಮನದರ್ಥಿಯಲಿ ಗುಹೆಯನು|
 ಹೊಗುವೆಯೋ ತಮ್ಮಂತೆಯೆಂದರು ಕಮಲವದನೆಯರು ||

ಸನ್ಯಾಸಿ

ಕಡುಗುವರಿಗಳನಹಿಸವರನು ದರಿ | ಗೆಡೆದು ಎಂಡಿಸಿ ಕಾಯಕರ್ಮದ |
 ದಡಿವಲೆಯನವಿಳೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಕಾಲುಕಣ್ಣಿಗಳ ||
 ತೊಡಕುವಲೆಯನು ಹುಣಿದು ಭವನೆಂ| ಬಡವಿಯನು ಹೊಣಿವೆಂಟು ಮಾಯೆಯ |
 ಕಡಲ ಕಟಿದ ಮಹಾತ್ಮನೇ ಸನ್ಯಾಸಿ ಕೇಳಿಂದ ||

ತತ್ವಜ್ಞಾನ

ಇನನು ನಾನಾಪಾತ್ರೆಯಲಿ ಬಹು | ತನುವ ಪಡೆದಂದದಲಿ ಸಾಕ್ಷಾ !
 ಚ್ಚಿನುಮಯನು ಬಹುಬುದ್ಧಿಸಂಗದೊಳೇಕತೆಯೆ ಮಹಿಸಿ ||
 ಘನಜಗನ್ಮಯನಾದುದನು ತಾ | ಮನದೊಳಗೆ ಭಾವಿಸುತ ತನ್ನಯ |
 ತನುನಿಗೋಸುಗ ಪರರ ದ್ವೇಷಿಸದಿಹುದು ವರಯೋಗಿ ||

2. ಭಾರತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀವಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಈತನು ಭಾರತದ ಆದಿಪರ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪಾಲೋಮ, ಅಸ್ತೀಕ ಎಂಬ ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇತರಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಪಾಲೋಮಪರ್ವ, ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 145, ಅಸ್ತೀಕಪರ್ವ, ಸಂಧಿ 14, ಪದ್ಯ 660. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ನಾಗಾಲಯ

ಫಲಿತಕುಸುಮಿತಶ್ಲೂಕತರು | ಗಳಲ ಪುಷ್ಪಪೋದರಮ್ಯಾ |
 ನಿಲನಿರಂತರವಿಜರಿತೋದ್ಯಾನದಲಿ ಸಾಗರದ ||
 ಲಲಿತವೀಚೀವಿತತಿ. ಮೃದೂ | ಜ್ವಲಿತಜಲಜಢಿಕರಪರಿಮಂ |
 ಡಲಿತಪಾವನಭವನ ತಲೆದೂಗಿಸಿತು ಖಗಪತಿಯ ||

ಗರುಡನ ಯುದ್ಧ

ಕೈದುನಿನ ಮುಖಗಳನು ಪಕ್ಷದೊ | ಕೈದೆ ಹೂಡಿಬೀಸಿದನು ನಬದಲಿ |

ಕೊಯ್ದು ಬೀಸಾಡಿಸನು ಗಜರಥತುರಗಪಕ್ಷಿಗಳ ||

ಭೇದಿಸಿದನತಿಬಲರ ತುಂಡದೊ | ಕೂದಿದನು ಕೆಲಬಲದ ಸುಭಟರ |

ಹಾದಿಯಲಿ ಹರಹಿದನು ನೆರಹಿದನಂತಕನವುರದಿ ||

ನಿತ್ಯಾತ್ಮ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳಿವೆ. ಇವು ಏತ ಕೃವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇಮ್ಮಡಿ ತೋಂಟದಯ್ಯ. ಸು. 1530

ಈತನು ವಜ್ರಬಾಹುಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ, ಇವನ ತಂದೆ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ಭಕ್ತನಾದ ತೋಂಟಭೂಪಾಲನು, ತಾಯಿ ಸಂಗಮಾಂಬೆ. ತಾನು ಚಿಟ್ಟನಪುರಿಗೆ ಪ್ರಭು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ತಂದೆ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ (ಸು. 1470) ಭಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವನು ಆ ಯತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಣ, ಹರಿಹರ, ಪದ್ಮಪುರಾಣಕರ್ತೃವಾದ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, 'ಭಸಿತರುದ್ರಾಕ್ಷೆಗಳ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಂ ವಿರಚಿಸಿದ' ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, "ವೀರಶೈವಾಗಮರಹಸ್ಯಮುಂ ವಿರಚಿಸಿದ" ಮುತ್ತಿನಕಂಠೆಯಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಜ್ರಬಾಹುಚರಿತೆ

ಇದಕ್ಕೆ ತೋಂಟದಯ್ಯನ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಾರ್ಧಕಸ್ವಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 5 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು 'ವೀರಶೈವಸಂಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯನೆಸಿಸಿದ ಚಂದ್ರಸೇನಸುತ ವಜ್ರಬಾಹುವಿನ ಸದಮಲಾನಂದ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರಂ' ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಅನುವಿನಿಂ ವ್ಯಾಕರಣಮೆಂಬ ದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿಯಂ |
 ಮನಮೆಂಬ ಮಂತಿನಿಂ ಮಧಿಸಲೊಡನದೊಂದೆ |
 ಜನಿಸಿದ ಮದೀಯಸತ್ಯಾನ್ಯಚಿಂತಾರತ್ನಮದು ಸಕಲವಿಬುಧತತಿಗೆ ||
 ಅನಿಶಮುಂ ಮನದೆ ಭಾವಿತಮಾದ ಸಕಲಾರ್ಥ |
 ದನುಮಿತದ ಸಂಪದಂಗಳನೀಯುತಾದರದೆ |
 ಘನಮಹಿಮಶಾಲಿ ಸುಮನೋಲೋಕದೊಳ್ ತೋಗಿ ಬೆಳಗುತಿದುಜ್ಜರಿಯೆನೆ ||
 ಇನಿಯ ಮಾಂಬಣ್ಣ ಪೊಸರಸದಂತೆ ಶೋಭಿಸುವ |
 ತನಿಗಂಪನಿಡಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪೂಜೊಂಪದಂ |
 ತನುವಿನಿಂ ಹಿಳ್ಗೆ ತೊಟ್ಟಿಡುವ ಜೇಂಗೊಡದಂತೆ ಚಂದನದ ತಣ್ಣಿಸಂತೆ |
 ಮನಮೊಸೆದು ತಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಡುವಂಗನೆಯ ಸ |
 ದ್ವಿನಯಮೊಂದಿದ ದೈನ್ಯದೊಳ್ಳುಣಿಗಳೆಂಪಿನಂ |
 ತನುಗೊಳಿಸಿ ತೋಪುದೆನ್ನಯ ಕಾವ್ಯರಸವಳೆಯ ವಿಬುಧಸಂತತಿಗಾಸಗಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ¹ ಅವಿರಳಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ.

ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದ 1533

ಕಾವ್ಯಸಾರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ವಿಜಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾಸ್ತ್ರಪದಬಹುಳ 3 ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಭಿನವವಾದಿ ವಿದ್ಯಾನಂದ

1 ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 2 ನೆಯ ಸಂಧಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜನಾದ ದೇವರಾಜನ ಮಗನಾದ ದೇವರಾಜನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಭಾಜನೆನಿಸಿದ ಕಳೆಲೆಯ ಮಲ್ಲರಾಜನಿಗೆ ಐವರು ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಬ್ಧಿನೇ ರೂಪವೆತ್ತಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೊಮಾರರಾಜನು ದೇವರಾಜನಿಗೆ ಸೇನಾನಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ಬಬ್ಬಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ ಈ ಭಾಗವು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದಿದೆ. ಇಮ್ಮಡಿ ತೋಂಟದಯ್ಯನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಮೈಸೂರು ದೇವರಾಜನ (1659-1672) ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗವು ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಒಂದುವೇಳೆ ಬೇರೆಗ್ರಂಥದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಇದೇ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ತಿಳಿದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನಿಯು ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1660 ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ

ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಭಲ್ಲಾತಕೀಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ ಬೈರಾಗಿಗೆ² ಬರಸಿಕೊಟ್ಟ ಕಾವ್ಯ ಸಾರಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಮಹಾಶ್ರೀ' ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅಭಿನವ ವಾದಿ ವಿದ್ಯಾನಂದನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ (ಸು. 1430) ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಶತಕದಿಂದ ಪದ್ಯವನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ 1430ಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬೇಕು. ನಗರದ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ 46ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಸು. 1580) ಒಬ್ಬವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದೆ. ಈತನು ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಳಚತುರನೆಂದೂ, ನಂಜರಾಯಪಟ್ಟಣದ ನಂಜಿದೇವರಾಜ, ಸಾತನೇಂದ್ರರಾಜನಾದ ಕೇಸರಿ ವಿಕ್ರಮ, ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲಿರಾಯ, ಗುರುನೃಪಾಲ, ಸಾಳುವದೇವರಾಯ, ನಗರಿರಾಜ್ಯದ ರಾಜರು, ಬಳಿಗೆಯ ನರಸಿಂಹರಾಜ, ಕಾರಕಳದ ಭೈರವರಾಜ, ನರಸಿಂಹಕುಮಾರ ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಇವರುಗಳ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಬಿದಿರೆ, ಕೊಪಣ, ಬೆಳುಗುಳ, ಗೇರಸೊಪ್ಪೆ ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಸ್ವಮತಸ್ಥಾಪನವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಆಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ರಾಜರುಗಳಲ್ಲಿ 1509ರಿಂದ 1529 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದ ನರಸಿಂಹಕುಮಾರನಾದ ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವಿದ್ಯಾನಂದನು ಆ ರಾಜನ ಸಮಕಾಲದವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇವನೇ ಕವಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿಜಯಸಂವತ್ಸರವು 1533 ಆಗಬೇಕು. ಗೇರಸೊಪ್ಪೆಗೆ ಭಲ್ಲಾತಕೀಪುರವೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವುಂಟು. ಕವಿ ಆ ಸ್ಥಳದವನಾಗಿರಬಹುದು. ಮೇಲಣ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಅಂಶಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ—ದೇವರಾಯನ ಸೋದರದಳಿಯನೂ ಪದ್ಮಾಂಬಾಪುತ್ರನೂ ಆದ ಸಾಳುವತ್ಸೇಷ್ಣದೇವನು ಇವನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಗ ವಿಶಾಲಕೀರ್ತಿ. ಅವನ ಮಗ ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ, ಈತನು ಭೈರವೇಂದ್ರವಂಶದ ಪಾಂಡ್ಯನೃಪನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಮಗ ವರ್ಧಮಾನ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಶಾಸನದ

2. ಇಲ್ಲಿ ಏನೋ ತಪ್ಪು ಬಿದ್ದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಅಣ ವವೇಷ್ಟಿತವಸುಧಾ | ಕರ್ಣೋಪಮಗುರುನ್ಯಪಾಲನಾಸ್ಥಾನದೊಳೇಂ |

ಕರ್ಣಾಟದಕ್ಷುಕ್ತಿಯಂ | ವರ್ಣಿಸಿ ಜಸನಡದೆ ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದಾ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈ ಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಾವ್ಯಸಾರವೇ ಆಗಿರಲಾರದು, ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ವಿದ್ಯಾನಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಕೆಲರು ಜೈನಗುರುಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಅದುದರಿಂದ ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದ ಎಂದು ಈ ಕವಿ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾವ್ಯಸಾರ

ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗಳೊಳಗೆ ವರ್ಣಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಉದಾಹರಣವಾಗಿ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒಂದೊಂದುವಿಷಯವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಟ್ಟು ಅಧ್ಯಾಯ 45, ಪದ್ಯ 1143.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ (ಸು 1145) ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವವನ್ನು¹ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳ ಅಥವಾ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ; ಇದರೊಳಗೆ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಬಹಳ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಣವರ್ಮ I (ಸು. 900), ಅದಿಪಂಪ(941), ನಾಗವರ್ಮ I (ಸು. 990), ರನ್ನ(993), ನಾಗಚಂದ್ರ(ಸು. 1100), ಉದಯಾದಿತ್ಯ (ಸು. 1150), ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ (ಸು. 1165), ನೇಮಿಚಂದ್ರ(ಸು. 1170), ರುದ್ರಭಟ್ಟ (ಸು. 1180), ಅಗ್ಗಳ (1189), ವಾಣೀವಲ್ಲಭ (ಸು. 1195), ವಾರ್ಹವಂಡಿತ (1205), ಜನ್ನ (1209), ಅಂಡಯ್ಯ (ಸು. 1235), ಕಮಲಭವ(ಸು. 1235), ಗುಣವರ್ಮ II (ಸು. 1235), ಮಧುರ (ಸು. 1385), ಚಂದ್ರಶೇಖರ (ಸು. 1430), ಈ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳ ಅನುವಾದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಚಾಟುಪದ್ಯಗಳೂ ಮುಕ್ತಕಗಳೂ ಇವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ರಾಜವರ್ಣನೆ

ತಿರುಕಲ್ಲಾಡುವಳಷ್ಟೈಲಕುಲಮಂ ದಿಗ್ಗಂತಿದಂತಗಳೊಳೆ |

ನೆಹಿ ಕೈಯಿಂ ತೊನೆದಾಡುವಳ್ ಮುಗಿಲ ಪೂವಂ ಸೂಡುವಳ್ ತಾರಿಯಂ ||
 ತಿಣುವಳ್ ಮುತ್ತುಗಳೆಂದು ಚಂದ್ರರವಿಯಂ ಕಂಞೋಲೆಯೆಂದಿಕ್ಕುವಳ್ |
 ನಿಣಿಯಂ ಸುತ್ತುವಳೇಲುಮಾರ್ಥಚಯಮಂ ಶ್ರೀಕೀರ್ತಿ ರೇಚಾಂಕನಾ ||

ಚಾಟು

ಪುರುಷ ವಿರಹವರ್ಣನೆ

ಅದನ್ನೇವೊಗಟ್ಟಿಂ ಎನ್ನೋದಭವನಂ ಚಾತುರ್ಯಜನ್ಮಸ್ಥಳಂ |
 ಮೃದುಮಾಧುರ್ಯವಚಸ್ಸುಧಾಂಬುಧಿಗೆ ಪೆರ್ಚಂ ಮಾಟಿ ಚಂದ್ರೋದಯಂ ||
 ಮದನಂ ಪೂಜೆಪ ಮಂತ್ರದೇವತೆಯೆನಿಪ್ಪಾನಲ್ಲಳಂ ಬಿಟ್ಟು ಹಾ |
 ಬಿದಿರಂ ಕಬ್ಬಿನ ಪೋಲ್ಕೆಗೆಂದು ಸವಿವಂತಾಯ್ತೆನ್ನ ಪುಣ್ಯೋದಯಂ ||

ಮುಕ್ತಕ.

ಸಮುದ್ರವರ್ಣನೆ

ಸವಳದ ಕೆಯ್ ಮುಗಿಲ್ಗಳಿವಟ್ಟಿಗೆ ನೀರ್ಗಳ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಪು |
 ಟ್ಪುವ ಕಣಿ ಬೆಟ್ಟವಕ್ಕಿಗಳ ಗೂಡೆಳನೆ ಸಹಿ ತೊಟ್ಟಿಲುಗ್ರದಾ ||
 ನವರೊವಟ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ತವಮನೆ ತಿಂಗಳ ಪೆತ್ತ ತಂದೆ ಬಾ |
 ಡವಶಿಖಿಗಂ ನಿವಾಸಮಸುರಾರಿಯ ಸೆಜ್ಜೆ ಪಲಂ ಮಹಾರ್ಣವಂ ||

ಕೌರ್ಯವರ್ಣನೆ

ಗರುಡನ ಮೂಗು ಕೊಂಕಿದೊಡೆ ತಿರಿದ ದುದಿಲ್ಲ ಮುರಾರಿ ಚಂದ್ರನೊಳ್ |
 ಪೊರೆದ ಕಳಂಕಮಂ ಕಳೆದುಗಿಲ್ಲ ಮಹೇಶ್ವರನಕನಲ್ಪುಣಂ ||
 ದರುಣನ ಕಾಲ್ಗಳಂ ಪಡೆದನ್ನಿಲ್ಲಮದೆಂತೆನೆ ಪುಣ್ಯಹೀನನೇ |
 ದೊರೆಗಳನಾಸೆಗೆಯ್ದೊಡಮಗಲ್ಪದೆ ಪೂರ್ವದ ಕರ್ಮಬಂಧನಂ ||

ತಪೋವನವರ್ಣನೆ

ಪೊಕ್ಕು ಕುಟೀರಮಂ ಕೆಡಣ್ಣಿ ಪುಸ್ತಕಮಂ ಮಸಿಯಕ್ಕರಂಗಳಂ |
 ನೆಕ್ಕಿ ಬಿಸುಟ್ಟು ಬೊಕ್ಕಣದ ಬೂದಿಯನುಃಪೆನುತೂದಿ ಮೂಗಿನೊಳ್ ||
 ಪೊಕ್ಕೊಡೆ ಸೀಂತು ಮಾಣ್ಣೆರದೆ ಪಾಯ್ದವಲಂಬಿಪ ಕೊಂಬನೇಣು ಪು |
 ಬಿಕ್ಕುವ ಮಕ್ಕಳಂ ನಗದ ತಾಪಸರಂ ನಗಿಸಿತ್ತರಣ್ಯದೊಳ್ ||

ವೈರಾಗ್ಯವರ್ಣನೆ

ನೆರೆವುದಗಲ್ಪುದರ್ಕೆ ಜನನಂ ಮರಣಕ್ಕೆ ಎನ್ನೂತಯಾವನಂ |
 ಜರೆಗೆ ಧನಂ ದರಿದ್ರತೆಗೆ ನಲೈ ಎರಾಗಪಧಕ್ಕೆ ಸತ್ಸುಖೋ ||

ತ್ಯರಮಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣಮಿದೆಂದೊಡುಂ ಭವಸ್ಥಿಪಂಜರೋ |
ದರಗತರೇಕೆ ಚಿಂತಿಸುವರೇಕೆ ಪಲುಂಬುವರೇಕೆ ನೋವರೋ ||

ಜೊಂಬೆಯಲಕ್ಕ. 1538

ಇವನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರ ಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಕ 1460 ನೆಯ ವಿಳಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ 1538ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಸ್ಥಲ 5, ಪದ್ಯ 570. ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಥೆ “ಸತ್ಯದ ನೆಲೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಬೀಡು ಪುಣ್ಯದ ಕೀರ್ತಿಯ ತಲೆವನೆ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿಯೂ ಬಳಿಕ ಗಣೇಶ ಸರಸ್ವತಿಯರ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಚಂದ್ರಮತಿ

ಅಡಕಗೆ ಹರಣವ ತೊಡುವರು ಸತಿಯರು | ನುಡಿವರು ಸಕಲಜೋಧಿಗಳ |
ಬಿಡದೆ ಲೋಭಗಳನು ಮೆಚುವರು ಅವಗುಣ | ಕಡೆಗಿನಿಲ್ಲ ಚಂದ್ರಮತಿಗೆ ||

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಉಕ್ತಿ

ಹೆತ್ತ ತಾಯನು ಮಾಯ ತೊತ್ತ ಕೊಂಬವನಂತೆ | ಮತ್ತಾದೇವವೂಜಿಯನು |
ಇತ್ತು ನಾಯನು ಕೊಂಬ ಗಾದೆಯಂದದಿ ಜೀಯ | ಸತ್ಯವ ಬಿಡಲೊಲ್ಲನೆಂದ ||
ಪೊಡವಿ ನುಂಗುವರೆ ಬಯಲು ಬಡಿವರೆ ಎ | ನೋಡಲೊಳಗುಂಬತನವು |
ಬಿಡದೆ ನಂಜಾಗಿ ಮುನಿಯೆ ಇನ್ನು ಲೋಕದಿ | ತಡೆವವರಾರು ಹೇಳಿಂ ||
ಬಜ್ಜಲುಡಕ ತಿಳಿದಿರಲು ಮಜ್ಜನವುಂಟೆ | ಅಜ್ಜರಿನಾಯ ಹಾಲುಗಳು |
ಸಿತ್ತಯವಾದ ಊಟಕೆ ನಿಮ್ಮ ಯಾವನ | ಮಜ್ಜೇನು ಇನಕುಲಜರಿಗೆ ||

ರಾಮರಸವಿರೂಪಾಕ್ಷ. 1538

ಈತನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ತನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ವಸುಮತಿಯೊಳು ಪಂಚಾರುಷಯಪ್ರಧಮಶಾಖೆ | ಪೆಸರುಳ್ಳ ಶ್ರೀವಕ್ಷಗೋತ್ರ |
ಹಸನಾಗಿ ದ್ವಿಜ ರಾಮರಸವಿರೂಪಾಕ್ಷ | ನೆಸಗಿದೀಕೃತಿಯ ಲಾಲಪುದು ||

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1460ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ —

ಶಾಲಿವಾಹನ ಬಂದು ಬಾಣೀದಕಲಿಯೊಳ | ಗಾಳಿದ ಶಕವರ್ಷಗಳು |
ಏಟಿಐ ಇಮ್ಮಡಿಶಾಲಿದ ಶತಕದ | ಮೇಲಾದ ಅಱುವತ್ತುವರುಷ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಬಂದುಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 13, ಪದ್ಯ 609 ಎಂದಿದೆ; ಮತ್ತೊಂದು ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 429 ಪದ್ಯವುಳ್ಳ 2 ಆಶ್ವಾಸಗಳೂ 3ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ 171 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ.

ಪುರಂದರದಾಸ. ಸು 1540

ಈತನು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಪುರಂದರಗಡ. ಮೊದಲು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಾಗಿಯೂ ಪರಮ ಲೋಭಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಜ್ಞಾನೋದಯವಾದಮೇಲೆ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ದಾನ ಮಾಡಿ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಪಂಡರಿಪುರದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಬೇಡಿ ಕೊಂಡು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದು ಅಮೇಲೆ ಮಾಧ್ವನಾದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಕೆಲವು ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಈತನು 1538ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೂ 1564 ರಲ್ಲಿ ಸತ್ತಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮೆ|| ಕಿಟ್ಟಲ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾಸರಾಯನಿಂದ (ಸು. 1525) ಈತನು ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆ

ದಂತೆ ಪ್ರತೀತಿಯೂ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1540 ಆಗಬಹುದು.

ಈತನ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೇದಾಂತ ಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಇವು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಈತನ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಪುರಂದರವಿಠಲ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಗುರುತಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ರಾಗ ಪಂತುವರಾಳಿ — ಆದಿತಾಳ

ಪಲ್ಲವಿ|| ಮುತ್ತುಕೊಳ್ಳಿರೋ ಜನರು ಮುತ್ತುಕೊಳ್ಳಿರೋ ||
ಅನುಪಲ್ಲವಿ|| ಮುತ್ತು ಬಂದಿದೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪದಿವ್ಯಮುತ್ತು ||
ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ದಾರದಲ್ಲಿ | ಪೋಣಿಸಿದ ದಿವ್ಯಮುತ್ತು |
ಧನವ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಬುದಿದನು | ಘನವಾದ ಭಕ್ತನರು ||1||
ಕಟ್ಟಬಾರದು ಮೂಗಲಿ | ಇಟ್ಟು ಮೆಣ್ಣಿಯಬಾರದು |
ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಡೆಯ | ಕೃಷ್ಣನೆಂಬ ಆಣೆಮುತ್ತು ||2||
ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದು | ಬೆಲೆಯಕಡೆಯ ಕಾಣದು |
ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲ ಪುರಂದರವಿಠಲ | ಒಡೆಯನೆಂಬ ದಿವ್ಯಮುತ್ತು ||3||

ರಾಗ ಮಧ್ಯಮಾವತಿ — ಅಟಿತಾಳ

ಪಲ್ಲವಿ|| ತನುವ ನೀರೊಳಗದ್ದಿ ಫಲವೇನು |
ಮನದಲ್ಲಿ ದೃಢಧಕ್ಕಿಯಿಲ್ಲದ ಮನುಜಗೆ ||
ದಾನಧರ್ಮಗಳನು ಮಾಡುವುದೆ ಸ್ನಾನ | ಜ್ಞಾನತತ್ವಂಗಳ ತಿಳಿವುದೇ ಸ್ನಾನ |
ಹೀನಪಾಶಂಗಳ ಬಿಡುವುದೇ ಸ್ನಾನ | ಧ್ಯಾನದಿ ಮಾಧವನ ನಂಬುವುದೆ ಸ್ನಾನ||1||
ಗುರುಗಳ ಶ್ರೀಪಾದತೀರ್ಥವೇ ಸ್ನಾನ|ಹಿರಿಯರ ದರ್ಶನವ ಮಾಡುವುದೆ ಸ್ನಾನ |
ಕರೆದು ಅನ್ನವನಿಕ್ಕುವುದೊಂದುಸ್ನಾನ|ಸಿರಿಹರಿಯ ಚರಣವ ನಂಬುವುದೆ ಸ್ನಾನ||2||
ದುಷ್ಟರ ಸಂಗವ ಬಿಡುವುದೊಂದು ಸ್ನಾನ|ಕಷ್ಟಪಾಪಂಗಳನು ಹಱುವುದೆ ಸ್ನಾನ|
ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗೆ ಸಿರಿಪುರಂದರವಿಠಲನ | ಮುಟ್ಟಿ ಭಜಿಸಿ ಪುಣ್ಯಪಡೆವುದೇ ಸ್ನಾನ||3||

ಎಮ್ಮೆಬಸವ, 1543

ಈತನು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಜಂಬುನಾಥದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇವನು ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಯಾದನೆಂದೂ

ವೀರಶೈವಾಗಮಜ್ಞನೆಂದೂ ಇವನಿಗೆ ಸಲಕರಾಜನ ಮಗನಾದ ತಿರುಮಲ ರಾಯನೆಂಬ ಪ್ರಭು 1543ರಲ್ಲಿ ಕೊಮರಕೆರೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ನೆಂದೂ ಈಚೆಗೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ತಾಮ್ರಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ¹. ಹಂಪಿಯಬಳಿ ಇರುವ ಜಂಬುನಾಥಕೊಂಡ ಎಂಬ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿಯ ಜಂಬು ನಾಥನು ಈತನ ಉಪಾಸ್ಯದೇವತೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಂಪಿಯೇ ಇವನ ಸ್ಥಳವಾಗಿರಬೇಕು.

ಈತನ ಕಾಲಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಇವನು 'ನರಸಿಂಗರಾಯನ ಹಿರಿಯಕುಮಾರನು ಹೊಯ್ಸೊ ಡಂಗುರವ | ಆಯ್ಕು ಅರಸುತನಕಿನ್ನು ಕಡೆಗಾಲವಾದೀತು ಹೊಯ್ಸೊ ಡಂಗು ರವ' ಎಂದು ಸಾರುತ್ತ ಬರಲು ಊರನಾಳುವ ಕೃಷ್ಣರಾಯನು ಹಿಡಿತರಿಸಿ ಪಟ್ಟದಾ ನೆಯ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಇವನನ್ನು ನೂಕಿಸಿ ಪಟ್ಟದಾನೆ ಶರಣೆಂದು ಮಸ್ತಕದಮೇಲಿರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಮೂಡಲರಾಜರೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದುದು; ಮನೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಬೀಗಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದರೂ ಇವನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುದು ಇವೇ ವೊದಲಾದ ಇವನ ಮಹಿಮೆ ಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾಲಜ್ಞಾನ

ಇದು ಹೊಯ್ಸೊ ಡಂಗುರವ, ಹಾಕೆಲೊ ಮುಂಡಿಗೆಯ, ಕಣಿಯಕೇಳಿರೊ, ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ಹೇಗೆವಾಡಿತೊ, ದಿಮ್ಮೆಸಾಲೊ, ಕುಕ್ಕುಕ್ಕೂ ವ್ಯಾ ರನ್ನದಕೋಲೆ ಎಂದು ಮುಗಿವ ಹಾಡುಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ. ಸು. 1550

ಇತನು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಬಸವಾಂಕ, ಪಿತಾಮಹಿ ಗಂ ಗಾಂಬೆ; ತಂದೆ ರುದ್ರಕವಿ ನಾಗಭೂಷಣಾಚಾರ್ಯ; ಗುರು ವ್ಯಾಘ್ರಾಜಿನಾಂ ಬರದ ಕಂಠಯಚಿದಾನಂದಯತಿವ (ಬಸವರಾಜ. ಪ್ರೌಢದೇವನಿಗೆ ಹೇ ಮಕೂಟದ ವಿರಕ್ತರ ಗುಣವನರಿಪಿದ ಕರಸಲದ ನಾಗಿದೇವನನ್ನೊ (ಸು. 1430), ಮಲಬಸವಪುರಾಣಕರ್ತೃವಾದ ಕೃಂಗಿರಾಜನನ್ನೊ (ಸು. 1500) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಅಗಿರಬ ಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

1. Mysore Archaeological Report for 1917, para 121. ಜಾಂಬುನಾಥ ಕೊಂಡಜಂಬುನಾಥಪ್ರಭಾವತೆ | ಪಾಶ್ವಕಾಲತ್ರಯೋದಂತಪರಿಜ್ಞಾನಯಾ ಭೀಮತೇ ||

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯರಸ, ರಾಘವ, ಕೃಂಗಿರಾಜ, ಕೆರೆಯಪದ್ಮ
ರಸ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಭೀಮರಸ, ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು
ಸ್ತೂರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣ

ಇದು ನಾನಾವಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕೆಲವು ಸಾಂಗತ್ಯಗಳೂ ಇವೆ;
ಸ್ಥಲ 33, ಪದ್ಯ 1604. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಕೈವಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಾದ
ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ¹ ಚೇ ತವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆ
ಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಶಿವಮಹತ್ವದ ಪೆಚ್ಚು | ಶಿವನ ನಿಷ್ಠೆಯ ಕೆಚ್ಚು |

ಶಿವನ ಸದ್ಭಕ್ತಿಸಾರಾಯದಚ್ಚು ||

ಶಿವದೂಷ್ಯರೆದೆಗಿಚ್ಚು | ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ನಚ್ಚು |

ಶಿವಕಾವ್ಯವಿದು ಶರಣಜನದ ಮಚ್ಚು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ,
ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನ
ರನ್ನು ಸ್ತೂರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗುರು ಬಸವರಾಜನು—ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ
ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ರಘುಬಾರೂಪದಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ನೀನು
ಅದನ್ನು ಪಟ್ಟದಿಯಾಗಿ ಬರೆ—ಎಂದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆ
ದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು
ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೂರೋದಯ

ಬಿತ್ತು ಮೊಳಿತುದೊ ನೇಸಹಿನ ಪಗಲ್ದೀವಿಗೆಯ |

1 Vol. I, 154.

2 ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಅಲ್ಲಯ್ಯ, ಬಿಬ್ಬಿಬಾಚರಸ, ಬಾಚರಸ, ಗುಪ್ತಮಂಚರಸ, ಕಾಳಿಮ
ರಸ, ಚಿನ್ನಬಸವ, ಬಸವ, ನಾಗಕ್ಕ, ಸತ್ಯಕ್ಕ, ಚೋಳಿಯಕ್ಕ, ವೈಹಕ್ಕ, ಮಹಾದೇವಿ
ಯಕ್ಕ, ನಿಂಬಿಯಕ್ಕ, ಕೋಳೂರಚನ್ನಕ್ಕ, ಅಜಗಣ್ಣಯ್ಯನ ಅಕ್ಕ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ.

ನೆತ್ತಿಸಿದನೋ ಸೂರ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಮೂಗುತಿಯ |
 ಮುತ್ತೊ ಪೂರ್ವಾಂಗನೆಯ ಬೆಳಗಂಬ ಬಳ್ಳಿ ಚಂದಳಿರಿದು ಬೆಳ್ಳರಲನು ||
 ಪೆತ್ತಿರವೊ ಗಗನಗಣಪನ ದಂತವೋ ಭಾನು |
 ಕತ್ತಲೆಯ ನೆತ್ತಿಯಂ ಕುತ್ತಲೆಂದೆತ್ತಿದರಿ |
 ಗತ್ತಿಯೊಪ್ಪುವ ಬಜ್ಜರದ ಗಾಜೆಯೋ ಎನಲ್ ರವಿಯುದಯ ಕಣ್ಗೆ ಸೆದುದು ||

ವನ

ಚೆಲುವಿಕೆಯ ಚೇತನ ಸುನಾದದ | ನಿಲಯ ಕಂಸಿನ ತಾನ ಕಂತಿನ |
 ಕಲೆ ಸವಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಮೋಹಿಗಳಹಿ ಕೆಯಾಸ್ಥಾನ ||
 ಅಲರುಸರನಾಡುಂಬೊಲಂ ಖಗ | ಕುಲದ ಕಡವರ ಸುಖದ ಸುಧೆ ತಂ |
 ಬೆಲರ ತವರೆಂದೆನಿಸಿ ರಾರಾಜಿಸುವುದಾವನವು ||
 ಪರಪುಟ್ಟಂಗಳ ಬಳಗಂ ಜೂತಾಂ | ಕುರಶಾಖೆಯೊಳಿಟ್ಟಣಿಸಿಹುವಳಿಗಳ |
 ನೆರವಿ ಸುಪುಷ್ಪಿತಶಾಖೆಯೊಳಿತ್ತರಿಸಿಹುವರಗಿಳಿಕುಳವು ||
 ಪರಿಪಕ್ವಿತಫಲಶಾಖೆಯೊಳಂ ಕಿ | ಕೈಹಿಗಿಹಿದಾಡುತ್ತಿ ಪುರ್ವನಲ್ಲೆ ||
 ಸಿರಸೈರಣೆಯುಳ್ಳರನಾಶ್ರಯಿಸಿರರಾರೀಧಾತ್ರಿಯಲಿ ||

ನೀತಿ

ಆವನಲ್ಲಿ ವಿಷಯವಿಕಳ | ವಾವನಲ್ಲಿ ಕೋಪತಾಪ |
 ವಾವನಲ್ಲಿ ಲೋಭಲಾಭ ಮಮತೆಯಂಡಲೆ ||
 ಆವನಲ್ಲಿ ಮದದ ಮಸಕ | ವಾವನಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜರಂಗ |
 ಕಾವರಸುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಿ ಸುಗತಿ ಭೂಪತಿ ||

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸೌಂದರ್ಯ

ಇಂದೀವರಾಕ್ಷಿ ಚಂಪಕನಾಸಿಕದ ಚದುರೆ |
 ಕುಂದಕುಟ್ಟಲರದನೆ ಕುಮುದಕೋರಕಸುಕುಚ |
 ಮಾಂದಳಿದೂಟಿಯ ಮಾನಿನಿ ಮಲ್ಲಿಕಾಸ್ಥಿತೆ ಶಿರೀಷಸ್ತ್ರಗ್ವಾಹುಯುಗಳೆ ||
 ಅಂದವಟ್ಟಿಹ ಕೇತಕೀನಖಮಯೂವೆಯರ |
 ವಿಂದಮುಖಿ ವಃಹದೇವಿಯೊಸ್ಪಿದಳ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ |
 ಕಂದರ್ಪನಂಬುಗಳಿನಂಬುರುಹಭವ ಚೆಲ್ವಪೆಣ್ಣೆ ದನೆಯೆಂಬದಿ ||
 ನವಕಾಂತಿ ರಸ ಮಂದಹಾಸ ಬೆಳ್ಳಿರಲೆ ಲಸ |

ತ್ರಿವಳಿ ಕಲ್ಲೋಲ ಸುಖ ನಾಭಿ ಕಂಧರ ಕಂಬು |
 ಜವಳೆವೊಲೆಗಳ್ ಸಲಿಕುಂಭಿಕುಂಭಗಳು ಜೆಮ್ಮಿಲವಿಂಜಿ ಘನಜಘನ ||
 ಕುವಲಯಾಂಬಕಿಯೆನೆವ ಕಣ್ಣಳಿಳಿವಾಣ್ ಮಿಱುಪ |
 ಪವಳ ಜೆಂದುಟಿ ಜರಣ ಕೂಮ್ ರದನಂ ರತ್ನ |
 ನಿವಹಮೆಂದೆನೆ ಮಹಂದೇವಿ ರಾಜಸಿದಳತಿತ್ಯಂಗಾರಶರಧಿಯಂತೆ ||
 ಅತ್ತಿತ್ತ ಜರಿಸುವ ಜನರ ದಿಟ್ಟಿಗಳ ತ | ನ್ನತ್ತಲೆಱೆವ ಮಿಂಚಿನಂತೆ |
 ತತ್ತರುಣಿಯ ದಿಟ್ಟಿವಳಿಗಿಱೆವತ್ತು ತ | ನ್ನತ್ತೆಲ್ಲ ಜನರ ದಿಟ್ಟಿಗಳ ||
 ಶಾಲಿವನ

ಬಿತ್ತುವಂಕುರದೋರ್ಪ ಪಜ್ಜೆಲೆ | ಗುತ್ತೂರಿನ ಗಿಱಿ ಮಿಳಿವ್ ಬಿಱುವಡೆ |
 ಯೊತ್ತೆಸೆವ ಪೂದೋಱುವಿನಿವಾಬ್ದುಂಬುವವಲಪ್ಪ ||
 ಬಿತ್ತುಬಲಿವರಿವಡೆವ ನಿಡುನಿಧಿ | ಯೊತ್ತರಿಪ ಸಾಳಿಯ ಪೊಲಂಗಳ್ |
 ಬಿತ್ತರಂಬಡೆದಿಹುವು ಬಿತ್ತದ ಬೀಱ್ಪೊಲಗಳಿಲ್ಲ ||

ಕನಕದಾಸ. ಸು 1550

ಈತನು ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ, ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತ್ರೆ, ನಳಚರಿತ್ರೆ, ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಹಲವು ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ ಎಂಬ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಾಂಗತ್ಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ (97 ಪದ್ಯ) ಮೊದಲು ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ರಂಗನಮೇಲೆ ಮಂಗಳವೂ ಅನಂತರ ರಾಮಾನುಜಸ್ತುತಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದೂ ಏತತ್ಯುತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ಆದಿಕೇಶವದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಧಾರ್ವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಗಿನೆಲೆ ಈತನ ಸ್ಥಳವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನು ಬ್ರೇಡರವನೆಂದೂ ಧಾರ್ವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಡತಾಲ್ಲೂಕು ಬಾಡ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ಆದಿಕೇಶವದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸತ್ತನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಮಾನುಜಗುರುವನ್ನೂ ತಾತಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. 'ವಾಲ್ಮೀಕಿವ್ಯಾಸಪುರಾಣಂಗಳೆ ಕನ್ನಡಿಸಿದ ಕವಿವರರ'

ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ (ಸು. 1430) ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ (ಸು. 1500) ಇವರುಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಈತನು ಅಂಡೆ ಕುರುಬ ಜಾತಿಯವನೆಂದೂ ವ್ಯಾಸರಾಯನ (ಸು. 1525) ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದನೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 42, ಪದ್ಯ 2705. ಇದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣಚರಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮನ್ಮಥದಹನ, ಕಾಮೋತ್ಪತ್ತಿ, ಶಂಬರಾಸುರವಧೆ, ಅನಿರುದ್ಧನ ಲೀಲೆ, ಬಾಣಾಸುರವಿಜಯ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ರಸಿಕರ ಕರ್ಣಯುಗ್ಮವ ಪೊಕ್ಕು ಮುದದಿ ಪೈ | ದ್ವಿಸಜನಲರಿಚಿ ಮೈಗೆ |
ಎಸೆವ ಪುಳಕದೊಸಗೆಯನಿತ್ತು ಶಿವ ತೂ | ಗಿಸುವುದೀವಜನಾರಜನ ||
ಹರಿಶರಣರ ಪೆಡು ಬುಧಜನಿಗೆ ಮೆಚ್ಚು | ದುರಿತಾಟವಿಗೆ ಕಾಱ್ಕುಚ್ಚು |
ವಿರಹಿಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚು ವೀರರ್ಗೆ ಪುಚ್ಚು ಕೇ | ಳ್ವರಿಗಿದು ತನಿಬಿಲ್ಲದಚ್ಚು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜಸ್ತುತಿಯೂ, ತಾತಾಚಾರ್ಯಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಕಾಗಿನೆಲೆಯರಂಗ, ಕೃಷ್ಣ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಕಾಶೀವಿಕ್ಟನಾಥ, ವಾರ್ವತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಅಂಜನೇಯ, ಗರುಡ, ಆದಿಶೇಷ, ಅಪ್ಪದಿಕ್ಪಾಲಕಮನುಮುನಿಜನರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಬಲಿಪ್ರಹ್ಲಾದನಾರದವಿಭೀಷಣಧ್ರುವಸಾರ್ಥವಿದುರಾಕ್ರೂರಭೀಷ್ಮಕುಕೌಸಲಕಪುಂಡರೀಕಾದ್ಯರನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದ್ವಾರಕೆ

ದಂಡ ಸನ್ಯಾಸಿವರ್ಗದಲುಂಟು ಪುನರಪಿ | ದಂಡ ಗೋವಾಲರಲುಂಟು |
ದಂಡ ಪುಂಶ್ರೇಕ್ಷ್ಮವಾಟಿಯಲುಂಟು ಮಿಕ್ಕಿನ | ದಂಡ ದೇಶಂಗಳಲ್ಲ ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಅಂಚೆಯುಟ್ಟಿ ಖಳರ ಬಂಡಿಸಿ ರಕ್ಕುತವ ಕೆಂ | ದೊಂಚೆಯೊಳು ತೊಳೆದು ಚಕ್ರವನು

ಒಂಟಿಯೊಳು ಕೃಷ್ಣ ಜೈಚಿಡುವಂತೆ ಪಡುವೆಟ್ಟು | ಮಂಟಿಯೊಳು ರವಿ ಮುಟುಗಿದನು ||

ಹಿಮವತ್ಸರ್ವತ

ಜಡರಾವಣನಿಂದ ಲಘುವಾದುದಲ್ಲ ಪೆ | ಗಡೆಗೋಲಾಗಿದುದಲ್ಲ |
ಮೃಡಕಾಮುಕವಾದುದಲ್ಲವೆಂದೆನೆ ರಘು | ವಡೆದಿದುದಾಕುಳಿವೆಟ್ಟು ||

ಬಾಣವ ಶಿವಪೂಜೆ

ಪಡೆದ ತಾಯಿಲ್ಲ ತಾಯುಳ್ಳರೆ ತಲೆ ಹೀಗೆ | ಜಡೆಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಾಸಿಹುದೇ ||
ಮಡದಿಯಿಲ್ಲ ಮಂಡೆಯ ಸಿಕ್ಕ ನೋಡುವ ರೋಡಿಯ ಕೋ ಎನುತ ನೀರಣಿದ ||

2. ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 156. ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ರಾಮಧಾನ್ಯದ ಎಂದರೆ ರಾಗಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಧಾನ್ಯಕ್ಕೆ ನರೆದಲೆಗೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೆಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ ರಾಮದೇವರು ರಾಘವ ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟುದರಿಂದ ರಾಗಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿತೆಂದೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ಶಾಂಡಿಲ್ಯಮುನಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾವಣವಧಾನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮನು ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳ ರುಚಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಲು, ನರೆದಲೆಗೆ, ನೆಲ್ಲು, ಹಾವಕ, ಬರಗು, ಜೋಳ, ಕಂಬು, ಸಾಮೆ, ನವಣೆ, ಗೋಧಿ ಈ ನವಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತಂದು ಸುರಿದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಕೇಳಲು ಒಡ್ಡೊಬ್ಬರು ಬಂದೊಂದನ್ನು ಹೋಗಲುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನರೆದಲೆಗನಿಗೂ ವ್ರೀಹಿಗೂ ವಾಗ್ವಾದವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಇವುಗಳ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಎರಡನ್ನೂ 6 ತಿಂಗಳು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಡಿಸಿ ಹೊರಬಿಡಬೇಕೆಂದು. ಬಳಿಕ ಗೌತಮನು ಅವುಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ರಾಮಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಇಂದ್ರನು ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ ನರೆದಲೆಗೆ ಸಾರತ್ಯದಯವೆಂದೂ ವ್ರೀಹಿ ನಿರ್ಗಾರವೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ನರೆದಲೆಗನಿಗೆ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅದನ್ನು ಕರೆದು ರಾಘವ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಲು ವ್ರೀಹಿ ನಾಚಿಕೊಂಡು ಶಿರವ ಬಾಗಿತ್ತು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ನೆರೆದಲೆಗನಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಗೂ ನಡೆದ ವಾಗ್ವಾದರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತು

ಕ್ಷಿತಿಮರರುಪನಯನದಲಿ ಸು | ವ್ರತಸುಭೋಜನಗಳಲಿ ಮಂತ್ರಾ |
 ಕ್ಷ ತೆಗಳಲಿ ಶುಭಶೋಭನದಲಾರತಿಯ ಬೆಳಗುವಲಿ ||
 ಕ್ರತುಗಳೆಡೆಯೊಳಗರಮನೆಗಳಲಿ | ಪ್ರತಿದಿನವು ರಂಜಿಸುತ ದೇವರಿ |
 ಗತಿತಯದ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿಹನೆಂದನಾಂವಿಹಿ ||
 ಜನಪರಿಗೆ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಜಾಂಧವ | ಜನರೆದೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮರ ಸಮಾಂ ||
 ಧನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರಂಭಕಲಿಸುವ ಸಕಲಭೂಸುರರ ||
 ಮನೆಗಳಲಿ ಹರಿದಿವಸದೌಪಾ | ಸನಗಳಲಿ ತಾ ಯೋಗ್ಯನಹುದೆಂ |
 ದೆನಿಸಿಕೊಂಬೆನು ನೀನಯೋಗ್ಯನು ಭ್ರಷ್ಟ ತೊಲಗೊಂದ ||
 ಹೊಸಮನೆಯ ಪುಣ್ಯಾರ್ಥನೆಗೆ . | ... ಹಸುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೇರೆಗೆ |
 ವಸುಮತೀಶರ ಗರುಡಿಯಲಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರದರ್ಶನೆಗೆ ||
 ಎಸೆವ ಎಪ್ರರ ಫಾಲದಲಿ ರಂ | ಜಿಸುತ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆಯಹನು ಭಾ |
 ಎಸಲಾ ಲೋಕದೊಳಾರು ಸರಿ ತನಗೆಂದನಾಂವಿಹಿ ||

ನೆರೆದಲೆಗನ ಮಾತು

ಸತ್ವಹೀನರ ಒಡವರನು ಕ | ಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡೆ ಧನಾಧ್ಯರನು ಬೆಂ |
 ಬತ್ತಿ ನಡೆವೆಯುಪೇಕ್ಷೆ ನಿನ್ನನು ಪೇಟಿಲೇನದನು ||
 ಹೆತ್ತ ಬಾಣತಿಯರಿಗೆ ರೋಗಿಗೆ | ಪಧ್ಯಪಾನದಿ ಹಣದ ಬಾಯಿಗೆ |
 ತುತ್ತ ನೀನಹೆ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮ ನಿರರ್ಥಕರವೆಂದ ||
 ಮಚ್ಚೆದೆಗೆದು ಬೆಳೆಯಡೆಗೆ ಕ್ಷಾಮದ | ವಿಳಯಕಾಲದೊಳನ್ನೆವಿಲ್ಲದೆ |
 ಯಾಟುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದರಿಸಿ ಸಲಹುವೆನು ಜಗವಯ್ಯಯೆ ||
 ಎಲವೊ ನೀನೆಲ್ಲಿಹೆಯೊ ನಿನ್ನಯ | ಬಳಗವದು ತಾನೆಲ್ಲಿಹುದೊ ಈ |
 ಹಲವುಧಾನ್ಯಗಳೆನೆಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲೆಂದ ನೆರೆದಲೆಗ ||
 ಸತ್ತವರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂಪನು | ಎಸ್ತರಿಸಿ ಪಿತ್ಯನಾಮಗಳ ನಿನ |
 ಗಿತ್ತು ಮೂವರ ಪೆಸರಿನಲಿ ಕರೆಕರೆದು ದರ್ಭೆಯಲಿ ||

ನೆತ್ತಿನೆತ್ತಿಯ ಬಡಿದು ಕಡೆಯಲಿ | ತುತ್ತನಿಡುವರು ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ನೀ |
ನೆತ್ತಿದೆಯಲಾ ತನುವ ಸುಡಬೇಕೆಂದ ನರೆದಲೆಗೆ ||

3 ನಳಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಖ್ಯೆ 9, ಪದ್ಯ 481. ಯದ್ಯಪಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸನ ಹೆಸರಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಆತನ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಂತೆ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಿಗರಾಯಸ್ತುತಿಯೂ ಚನ್ನಿಗರಾಯನ ಅಂಕಿತವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ತತ್ಕೃತವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀತಿಯೂ ಇದೆ. ಲೋಮಶಮುನಿ ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ನಳ ಮಹಾರಾಯನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತಾರದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಿಗರಾಯ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ದಮಯಂತಿ

ನುಡಿಗೆ ಶುಕಪಿಕ ನಲಯೆ ಮಿಗೆ ಸೆಳೆ | ನಡು ಬಳುಕೆ ಪೃತ್ತಸ್ತನಕೆ ಸೋ |
ಮೂಡಿಯ ಭಾರಕೆ ಕೊರಳು ಕೊಂಕಲು ಮೆಲ್ಲಡಿಯನಿಡುತ ||
ಕುಡಿತೆಗಂಗಳ ನೋಟ ಕಾಮುಗ | ಲೋಡೆದು ಮಿಂಚುವ ಮಿಂಚಿನಂದದಿ |
ನಡಗರದಿ ಬರುತ್ತಿದಳಂಗೆನೆ ಹೂಟು ಬೀದಿಯಲಿ ||

ಕಾಕೋಟಕನು ಕಚ್ಚಿದಮೇಲೆ ನಳನ ರೂಪ
ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕೂನುಜನ್ನಿನ | ಅಡ್ಡ ಮೋರೆಯ ಗಂಟುಮೂಗನ |
ಮೊಂಡುಕೈಕಾಲುಗಳ ಉದುರಿದ ರೋಮಮಾಸೆಗಳ ||
ಜೆಡ್ಡು ದೇಹದ ಗುಟ್ಟು ಗೊರಲಿನ | ಗಿಡ್ಡು ರೂಪಿನ ಹುಡುಗುಗಡ್ಡದ |
ಹಡ್ಡನಾದ ಕುರೂಪಿತನದಲಿ ನೈಪತಿ ವಿಷದಿಂದ ||

ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಹಣ

ಕಪಟವನು ಬಿಡರಾತ್ರ ಬುದ್ಧಿಯೊ | ಳುಸಮೆಗಾಣದೆ ನುಡಿದು ಹೂಳೆವರು |
ಚಪಲಚಿತ್ತದಿ ಮನವ ವಂಚಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವರು ||
ಗುಣಿತಕಳವಡರಾಪ್ತರೊಡವೆಯ | ನಪಹರಿಸಿ ಸಾಹಸದಿ ಮೆಳುವರು |
ನಿಪುಣೆಯರಿಗಿದು ಸಹಜಗುಣವಮರೇಂದ್ರ ಕೇಳೆಂದ ||

ಸಾವಿಗೇನೆಸರು ಮನದಿ ಸತ್ಯವ | ಭಾವಿಸರು ಹುಸಿಯೊಲುಮೆದೋಯವ |
 ರಾವಪರಿಯಲಿ ಹೃದಯಗೊಡರನ್ಯತಗಳನಾಡುವರು ||
 ವಾವಿವರ್ತನವಿಲ್ಲ ಸತ್ಯಕೆ | ಪಾವಕನ ಮುಟ್ಟುವರು ಸತಿಯರ |
 ನಾವಪರಿಯಲಿ ನಂಬಬಹುದೈಯೆನುತ ಹೊಣವೆಂಟ ||

4 ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 110. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ನೀತಿ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಬಾಲ್ಯವಾಠಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಾಡಿಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ವನ್ನು ಶ್ರೀಪುರದ ಅಧಿಕೇಶವಮೂರ್ತಿಗೆ ಅಂಕಿತವಾಗಿ ಕವಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸುರಪುರನಿಲಯ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೀನ ನಾನು ಸಮಸ್ತಲೋಕಕೆ | ದಾನಿ ನೀನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಮತಿ |

ಹೀನ ನಾನು ಮಹಾಮಹಿಮ ಕೈವಲ್ಯಪತಿ ನೀನು ||

ಎನ ಬಲ್ಲೆನು ನಾನು ನೆಹಿ ಸು | ಜ್ಞಾನಮೂರುತಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಸ |

ಮಾಸರುಂಟೇ ದೇವ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ ||

ಪೇಟಿಲೆನ್ನಳವಲ್ಲವೀಯಮ | ನಾಳುಗಳು ನೆಹಿಯಂಗದೇಶವ |

ಧಾಱುಮಾಡುವರಕಟಕಟ ಸೆಹಿಸೂಹಿಗಳ ಏಡಿದು ||

ಕಾಟುಮಾಡುವರನ್ನು ತನುವಿದು | ಬಾಟಿಲರಿಯದು ಕೋಟೆಯವರಿಗೆ |

ಕೋಳುಕೋಗರಮುನ್ನ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ ||

ಎತ್ತಿದೆನು ನಾನಾಶರೀರವ | ಹೊತ್ತುಹೊತ್ತಲಸಿದೆನು ಸಲೆ ಬೇ |

ಸತ್ತು ನಿನ್ನಯ ಪದವ ಕಾಣದೆ ತೊಟಲಿ ಒಟಲಿದೆನು ||

ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುವ ಹುಟ್ಟಿ ಹಿಂಗುವ | ಸುತ್ತುತೊಡಕನು ಮಾಣಿಸಲೆ ಪುರು |

ಪೊತ್ತಮನೆ ಮನವೊಲಿದು ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ ||

ಎಂಜಲೆಂಜಲು ಎಂಬರಾನುಡಿ | ಎಂಜಲಲ್ಲವೆ ವಾರಿ ಜಲಜರ |

ದಿಂಜಲಲ್ಲವೆ ಹಾಲು ಕಟುವಿನ ಎಂಜಲೆನಿಸಿದೇ ||

ಎಂಜಲೆಲ್ಲಯದಲ್ಲಯಂ ಪರ | ರೆಂಜಲಲ್ಲದೆ ಬೇಹಿ ಭಾವಿಸ |

ಲಿಂಜಲುಂಟೇ ದೇವ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮ ನನವರತ ||

5 ಹಾಡುಗಳು

ಈತನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
 ಪಲ್ಲವಿ|| ನಾರಾಯಣ ನಿಮ್ಮ ನಾಮಂಗಳಿರುತಿರೆ|ಬೇಡೊಂದುನಾಮವಿನ್ನೇಕಯ್ಯ||
 ನೆಬ್ಬನೆ ದಾರಿಯು ಬಟ್ಟಿಯೊಳಿರುತಿರೆ | ಬೆಟ್ಟವ ಬಳಸುವುದೇಕಯ್ಯ |
 ಅಷ್ಟೈತ್ತವ್ಯವು ಅಮೃತಾನ್ನವಿರುತಿರೆ | ಬಿಟ್ಟಿಕೂಟನೆ ತಿನಲೇಕಯ್ಯ ||1||
 ಪರಸದ ಪಾಳಂಗಳಿರುತಿರೆ ಬೀದಿಯ | ಜರಗನು ತೊಳೆಯಲಿನ್ನೇಕಯ್ಯ
 ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಾನ್ನವಿರುತಿರೆ | ತಿರುಪಗೂಟ ತಿನಲೇಕಯ್ಯ ||2||
 ಬೆಲ್ಲವು ಕರದೊಳಗಿರುತಿರೆ ಕಾಡು | ಗಲ್ಲನು ಕಡಿಯಲಿನ್ನೇಕಯ್ಯ |
 ಬಲ್ಲಿದ ಬಿಡದಾದಿಕೇತವನಿರುತಿರೆ | ಎಲ್ಲದೈವದ ಹಂಬಲೇಕಯ್ಯ ||3||
 ಪಲ್ಲವಿ|| ನಾನು ನೀನು ಎನ್ನದಿರೊ ಹೀನಮಾನವ ನಿನ್ನ |
 ಸ್ಥಾನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೀನು ತಿಳಿದು ನೋಡೆತೋ ||
 ಅನ್ನದಿಂದಬಂದ ಕಾಮು ನಿನ್ನದೇನೆತೋ|ಕರ್ಣದಲ್ಲಿವೋಪ ಪ್ರಾಣ ನಿನ್ನದೇನೆತೋ||
 ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣು ಮೂಱು ನಿನ್ನದೇನೆತೋ | ಬಣ್ಣ ಗೆಟ್ಟು ಬಾಲ್ವು ಜೀವ
 ನಿನ್ನದೇನೆತೋ ||2||
 ಕೀಲುಬಿಗಿದ ನರದ ಬೊಂಬೆ ನಿನ್ನದೇನೆತೋ | ಬಾಲ ಆದಿಕೇಶವರಾಯನ ಭಕ್ತ
 ನಾಗೆತೋ ||3||

ಸಾಫ್ತ. ಸು. 1550

ಈತನು ಭಾರತ, ರಸರತ್ನಾಕರ, ವೈದ್ಯನಾಂಗತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಶಾರದಾವಿಲಾಸವೂ ಏತತ್ಯುತವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಧರ್ಮಚಂದ್ರ, ಗುರು ದೇಶಿಕ ಣದ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿಯ ಮಗ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ. ಇವನ ಭಾರತದಿಂದ ಇವನ ಪೋಷಕನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ—

ತೌಳವಪೈವಕೊಂಕಣದೇಶದಧಿನಾಥನೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಪುತ್ರನೂ ಅಭಿನವನಿಂ ಬನೂ ಆದ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರಭೈರವರಾಯನು ನಗರನಗರದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನ ಮಹಿಷಿ ನಾಗಲಾಂಚಿಕೆ, ಮಗ ಸಂಗಸ್ಯಪ. ಭೈರವರಾಜನ ಕಾಲವಾದ

ಮೇಲೆ ಅವನ ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ಭೈರವರಾಯನು ಆಳಿದನು. ಇವನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಾದ ಶಂಕರಾಂಬಿಕೆಗೂ ಚಂದ್ರವಂಶದ ಬೈಯನೃಪನಿಗೂ ಮಲಿದೇವಿ ಎಂಬ ಮಗಳೂ ವಸು ದಾನಮೇರು ಎಂಬ ಮಗನೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ವಸುದಾನಮೇರು ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆಳಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಕವಿಸರೋವರರಾಜಹಂಸ, ಜಿನಧರ್ಮಾಧ್ಯಜ, ತ್ರಿಭು ವನಕರಾರಿತ್ರೀಣಯನ, ಸಂಯಕ್ತ್ವಜೂಡಾಮಣಿ, ಜಿನದೇವರಥಯಾತ್ರಾಪ್ರಭಾವಕ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದುವು. ಇವನೇ ಕವಿಸಾಳ್ವನ ಪೋಷಕನು. ಇವನಲ್ಲಿ ಸಾಳ್ವನು ಪಟ್ಟದ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲನ ಸಹೋದರಿಯಾದ ಮಲಿದೇವಿಗೂ ಮುಕ್ತೇ ಣ್ಣಕಾದಂಬಕನೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಶಾಂತದಂಡಾಧೀಶನಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಾಳ್ವದೇವನು ಬಳಿಕ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲ, ಸಾಳ್ವದೇವ ಇವರಿಬ್ಬರ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ವಾಗಿಯೂ ಕವಿ ಭಾರತವನ್ನು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದನು.

ಸುಮಾರು 1560 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಾಗರದ 55ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದೊರೆಗಳ ವಿಷಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು 16ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.¹

ಇವನಿಗೆ ಸಾಜಕವಿ, ಕರ್ಣಾಟಲಕ್ಷಣದೋಜ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ನಾಗವರ್ಮ, ಕವಿಕಾಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಭಾರತ

ಇದು ಸಾಳ್ವಭಾರತ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ; ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪರ್ವಗಳು 16 ². ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ನೇಮಿಶ್ವರಚರಿತೆ

1. ಮೈಸೂರು ಶಾಸನದ ಇಲಾಖೆಯ 1916 ನೆಯ ವರ್ಷದ ರಿಪೋರ್ಟಿನ 69 ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ 1522ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ತಾಳವದೇಶದ ದೇವರಾಯನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ.

2. (1) ಆದಿಪರ್ವ, (2) ಅನಂತಪರ್ವ, (3) ವಸುದೇವಪರ್ವ, (4) ಕೃಷ್ಣೋದಯಪರ್ವ, (5) ಕಂಸಮರದನಪರ್ವ, (6) ಅಭ್ಯುದಯಪರ್ವ. ಈ ಪರ್ವವು ಉದ್ದಂಡಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, (7) ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಪರ್ವ, (8) ಇಂದ್ರಪರ್ವ, (9) ಕಲ್ಯಾಣಪರ್ವ, (10) ಅರಣ್ಯಪರ್ವ, (11) ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವ, (12) ಯುದ್ಧಪರ್ವ, (13) ಚಕ್ರಪರ್ವ, (14) ದೀಕ್ಷಾಪರ್ವ, (15) ಸಭಾಪರ್ವ, (16) ನಿರ್ವಾಣಪರ್ವ.

ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿವಂಶ, ಕುರುವಂಶ ಇವುಗಳ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ದೋಷಯುಕ್ತವಾದ ಇತರಭಾರತಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳದೆ ಈ ಜಿನವಾವನಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಕೊಲಿಸಿದಾತನೆ ದೇವ ಕೊಂದಗ್ಗಳಿಕೆಯಿಂದವೆ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರು |

ಪಲವು ಮಾತೇನೈವಮೊಡಹುಟ್ಟಿದರು ಸನ್ನತರು ||

ಲಲನೆಯೊರ್ವನಾಳರಂಜಿಪೊಲಿಸುಡಿಗೆ ತಿವಿಗುಡದೆ ಸಜ್ಜನ |

ರೊಲಿದು ಚಿತ್ತೈಸುವುದು ಜಿನವಾವನಚರಿತ್ರವನು ||

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು—

ನವರಸದ ನೆಲೆ ಮಧುರಭಾವದ | ತವದಲಂಕಾರಂಗಳೆಂದೊ |

ಫುವ ವಿಸುಲಲಿತಾಂಗವ್ಯಗುಪದರಜನೆ ನೆಹಿ ವೆ ಹಿವ ||

ವಿವಿಧಗುಣಗಣನೆಯೆ ಸೊಬಗಿನ | ಸವಿಯ ಸೈವಹಿಗಳೆವ ಮತ್ಕೃತಿ |

ಯುವತಿ ಜದುರರ ಮನವನಿಕುಣಗೊಳ್ಳುದಜ್ಜನಿ ಮೇ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಇದು 'ಪಾಡುಗವಿತೆ' ಯಾದುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿಟಕುಳಪ್ರಾಸ, ಶಿಥಿಲತ್ವ ಮುಂತಾದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ದೋಷವಾಗಿ ಭಾವಿಸಕೂಡದೆಂದು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಹಿಟಕುಳಕ್ಷಳಲತ್ರರೇಪೋ | ಜ್ವಲಹಿಕಾರಪ್ರಾಸಭೇದಂ |

ಗಳ ಸ್ವರವ್ಯಂಜನವಿಭಕ್ತಿಸಮಾಸಶಿಥಿಲಗಳ ||

ಪಟಿಯನೇನುಂ ಪಾಡುಗವಿತೆಗ | ಳೊಳು ವಿಚಾರಿಸಸ್ಯದೆಂಬ |

ಗ್ಗಳದ ಪಟಗಬ್ಬಿಗರ ಪೇಚೈಯತೆಹದಿ ವಿರಚಿಸಿವೆ ||

ಗ್ರಂಥಾನಂತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಗಣಧರರು, ಜಿನಧರ್ಮ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡಿನಿ, ಸರ್ವಾಹ್ಲಯಹ್ನ, ಸರಸ್ವತಿ, ಕೇವಲಿಗಳು ಅನುಬದ್ಧಕೇವಲಿಗಳು, ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳು, ದಶಮೂರ್ವಧಾರಿಗಳು, ಏಕಾದಶಾಂಗಧಾರಿಗಳು, ಪ್ರಥಮಾಂಗಧಾರಿಗಳು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ ಗೃಧ್ರಪಿಂಞನು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಪಾಲಕೀರ್ತಿ

ಯವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.¹ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಭಯಸೂರಿಗಳ ಮಕ್ಕಳು, 'ಅಗಮತ್ರಯವೇದಿ ಪ್ರತಿನಾದಿಗಜಕಂಠೀರವ' ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯರು ಅವಧಾರಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವುವದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—
ವಸಂತ

ಎಣ್ಣಿದುದು ತಂಬೆರಲು ಹಿಮ ಪೊಣಿ | ಮಾಣಿದುದು ಕಾಸಾರದೊಳು ಕಾ |
ಲೂಣಿದುವು ರಾಯಂಜೆ ಪದುಮಿನಿ ನಗೆಮೊಗದ ಮಧುವ ||
ತೂಣಿದುವು ಸರಪುಟ್ಟಗಳು ಸರ | ದೋಣಿದುವು ದರ್ಪಕಗೆ ದರ್ಪವು |
ಪೇಣಿದುದು ಜಾಣಿದುದು ಜಾತಿಯ ಪೂತ ಸೌಭಾಗ್ಯ ||
ಬಂದುವಾಮಾಮರನೆನುತ ನಲ | ವಿಂದ ರಾಗಿಸಿತಸುಕಯಸುಕೆಯ |
ದೊಂದುರಾಗಕೆ ಪುಳಕವಾಂತುದು ಸುರಯಿ ಸುರಯಿಗಳು ||
ಇಂದು ಪುಳಕವನಾಂತುವೆಂದೊಲ | ವಿಂದ ವಿಚಕಿಲವಲದುವೆನಲಾ |
ನಂದಮಂದಿರವಾಯ್ತು ನಂದನ ಕುಸುಮಸಮಯದಲಿ ||
ಗಿಳಿಗೆ ಭೋಜನಶಾಲೆ ಕೋಗಿಲೆ | ಗಳಿಗೆ ಜೀವಣಶಾಲೆ ಮಧುಪಾ |
ವಳಿಗೆ ಸನ್ನಿಧಿಪಾನಗೋಷ್ಠಿಶಾಲೆ ಮನೆಸಿಜಗೆ ||
ತೋಳುಗುವಾಯುಧಶಾಲೆ ಮಂದಾ | ನೆಳಗೆ ನಾಟಕಶಾಲೆಯೆನೆ ಕಂ |
ಗೋಳಿದುದು ಮಧುಮಾಸದೊಲಗಶಾಲೆಯೆನೆ ಬನವು ||

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ಮೀಣಿ ಮುಗಿಲಿದಿರೇಣಿ ತಿವಿ ಹರುಷವೇಣಿ ನನೆ |
ಯೇಣಿ ಕುಂದವೃಜಕೆ ಕಡದಲರ ಸಿರಿಯ ಸೊಂ |

1. ಗೃಧ್ರಸಿಂಹ, ಮಯೂರಸಿಂಹ, ಅರ್ಹದ್ವಲಿ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ಭೂತಬಲಿ, ಜಿನಚಂದ್ರ, ಕುಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯ, ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಕಾರ ಉಮಾಸ್ವಾಮಿ, ಸಮಂತ ಭದ್ರ, ಕವಿಸರಮೇಷ್ಟ್ರಿ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ವೀರಸೇನ, ಜಿನಸೇನ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ರಾಮ ಸೇನ, ಅಕಳಂಕದೇವ, ಅನಂತವೀರ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಮಾಣಿಕ್ಯನಂದಿ, ಪ್ರಭೇಂದ್ರ, ರಾಮಚಂದ್ರ, ವಾಸವೇಂದ್ರ, ಗುಣಭದ್ರ, ಮಾಘನಂದಿ, ಚಾರುಕೀರ್ತಿ, ವಿಶಾಲ ಕೀರ್ತಿ, ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ ಸುತಸ್ವಗುರು ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ, ಮಹಿಭೂಷಣ, ಪೋಲಾದಿ ದೇವ, ಮೇರುನಂದಿ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಪಾಲಕೀರ್ತಿ,

ಪೇಷಿ ರವಿರುಚಿ ತಣ್ಣಸೇಷಿ ಕೇತಕಿವನಂ ಸುಖಯೇಷಿ ಭಯವಂಜಿಗೆ ||
 ಎಷಿ ಗೆಲವೆಣ್ಣಂಗಳಭವನ ನಿಡುದೋಳ್ವಲೆಯ |
 ನೇಷಿ ವಿರಪ್ರಾತಕಟಲೇಷಿ ಪೊಲನೆ ಪಸು |
 ರೇಷಿ ಸುರಹೊನ್ನೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸುರಯಿ ಬೀತ ಸಿರಯೇಷಿ ಕಾಮುಕವೇಷಿತ್ಯೆ ||

ರುಕ್ಕಿಣಿ

ಅಳಿ ತುಲಿಯದಂಭೋಜವೆಲರಲೆಯದೆಳವಳ್ಳಿ |
 ಕಳಿ ನೇಷಿ ನ ಸಿಲೇಖೆ ಕಲಿಯದಿನಿವಣ್ಣಿನಿಸು |
 ಬಳನೆ ಕೈಗುತ್ತದಿನಿದಾರುಮಾಸ್ವಾದಿಸದ ಸೊದೆಯ ತೀವದ ಪೊಂಗೊಡ||
 ಪೊಳೆವ ಕೀಲದೆಗೊಳಿಸದುರುಮಾಣಿಕಂ ಎಂದ |
 ಗಳಿಯದೊಳ್ಳುತ್ತ ಮದನನ ಮೀಸಲಲಿಯವ |
 ಬೆಳಸೆಸಿ ಸೊಗಯಿಸಲು ನವಯಾವನದ ಸೊಂಪುನೆಂಪಿನಿಂದಾಸುದತಿಯೈ ||
 ಅವಳ ಮೊಗದೊಳು ಸಸಿಯನವಳ ಕಡೆಗಂಗಳೊಳು |
 ನನಕುಸುಮಶರತತಿಯನವಳ ಪುವಿನೊಳೆ ನ |
 ಬ್ಬವಡಿಕ್ಕುಧನುವನವಳಕಡೊಳು ಭ್ರಮರಸಂಕುಳವನವಳೊಳ್ಳುಡಿಯೊಳು ||
 ಸವಿವೀಣು ಗತಿಪುವರಗಿಯನಾಜದುಂಪಿಂ |
 ದವಳಂಜರದೊಳುಲವ ಕೋಗಿಲೆಯಸಿರಿಸಿ ತಾ |
 ನವಳಂಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆವನೆಗಟ್ಟಿ ಬಾಟುತಿಪನುದನಂ ಕಂದರ್ಪನೈ ||

ಶಿಶುವಾಲಕೃತಕೃಷ್ಣನಿಂದೆ

ಶಿಶುವೆಂದು ಮೊಲೆಯೊಡಬಂದ ಪೂತನೆಯೊಡಲ |
 ಬಿಸುನೆತ್ತರಂ ನೀರ್ದ ಸಾತಕನೆ ಬಂದ ವಾ |
 ಯಸದ ಕೊರಳೊತ್ತಿದೊಡೆ ಕತ್ತೆಯಂ ಪೊಯ್ದೊಡೈತಹ ಭಂಡಿಯನುಮುಂಡೊಡೆ||
 ಪೊಸಹಯವನೊಂದುಪಟ್ಟಿಂ ತಿವಿದು ಮೆಲ್ಲನು |
 ಬ್ಬಸಗೊಳಿಸಿದೊಡೆ ಕಾಡ ಕೋಣನಂದದಲಿ ಸೊ |
 ಕೃಷಿಯ ಮುಳುಮುತ್ತಿಗಳನೊಪ್ಪಿದೊಡೆ ಸಂಗರಕೆ ನೀರನೇ ನೀನೆಂದನೈ ||

ಬೇಡಿತಿಯರು

ಕಾರಿರುಳ ಕತ್ತಲೆಯ ತಿರುಳಿಂ | ವಾರಿರುಹಭವನೊಲಿದು ನಿರ್ಮಿಸಿ |
 ನಾಬಯರ ರೂಪುಗಳನಂಜನರಬದಿ ಪುಟವಿಟ್ಟು ||

ಕಾರ ಮಿಂಚುಮನವರ ಕಣ್ಣೊಳು | ಸೇರಿಸಿದನೆನೆ ಗಾಡಿಯರು ಕಾಂ |

ತಾರಚರಿಯರು ಮೆಚ್ಚಿದರಲ್ಲಿ ಪುಳಿಂದರೊಗ್ಗಿನಲಿ ||

ದೇಹಾನಿತ್ಯತೆ

ಎನಿತು ಘನವಾದಡೆಯು ತನುಗಪ | ಘನವೆಸರನಿಟ್ಟ ಜನೆ ಸುಜನನು |

ಜನಿತದೋಷದ ಗೊತ್ತು ಕುತ್ತದ ಬಿತ್ತು ಭಯದೊತ್ತು ||

ನೆನೆಯಬಾರದ ಹೇಸಿಕೆಗೆ ತಾ | ಯ್ವನೆ ಏತಾರಿಸೆ ಜೀವಗದೆ ಸೆಚ್ಚಿ |

ವನೆಯದನೆ ಬಟ್ಟವನೆ ಸುವಿ ನಿಜಜನಕ ಕೇಳಿಂದ ||

2 ರಸರತ್ನಾಕರ

ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಸಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ; ಶೃಂಗಾರಪ್ರಪಂಚ, ರಸವಿವರಣ, ನಾಯಕನಾಯಿಕಾವಿವರಣ, ಭಾವಾಧಿಕರಣ ಎಂದು 4 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಏಂಪ, ರನ್ನ, ನೇಮಿ ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳು ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ತಾನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಪೂರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರನ್ನು ಕವಿ ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಆನಾರ್ಯರಿಂದೆ ತಿಳಿದಮೈ | ತಾನಂದಿಯ ರುದ್ರಭಟ್ಟನಾಶೇಷದಿಂ ವಿ |

ದ್ಯಾನಾಧಹೇಮಚಂದ್ರರ | ಭೂನುತಮಾಗಾರಾದಿಯಂದಮಂ ವಿರಚಿಸಿದೆಂ ||

ಇಂತು ನಾಗವರ್ಮಕವಿಕಾಮಾದಿಗಳ ಮಾರ್ಗದಿಂ ರಸಭಾವಾದಿಗಳನೆಲ್ಲಾ ವಿದ್ವತ್ಸಭಿಗಮುಭಯಭಾಷೆಗಮಿಷ್ಟಮಪ್ಪಂತು ಕನ್ನಡಿಸಿದೆಂ.

ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಆರೂ ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬಂಶವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಇಂದುವರಮಾರುಮಾಶೇಷ | ದಿಂದಂ ಕನ್ನಡದೊಳಾರ್ಯರಾ ಎಂಬಿನಮೊ |

ಳ್ವಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದುದಿಲ್ಲನೆ | ಜಂದದೆ ಬಿಜ್ಜಳಿಯ ರಚಿಸಿದಂ ಕವಿಸಾಕ್ಷಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯೂ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಶತೇಂದ್ರಮುನೀಂದ್ರವಂದಿತಾರ್ಹತ್ವರಮೇಶ್ವರ ಪಾದಾರವಿಂದಾಮಂದಮಕರಂದಾನಂದಿತ್ಯಂಭಯಮಾನ ಕವಿಸಾಕ್ಷವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ರಸರತ್ನಾಕರದೊಳೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥನಾಮವನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಈಕೃತಿ ಕವಿಕೃತನುತಕವಿ | ತಾಕಾಂತೆಗೆ ತಾನೆ ನವರಸಂ ಸಲೆ ರಸರ |

ತಾ ಕರಂ

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಕ್ಷುಃಪ್ರೀತಿಯದಿನಯನ | ನೀಕ್ಷಿಪುದುಃ ನೆನೆವುದೇ ಮನಸ್ಸಂಗಂ ಲೋ |

ಲಾಕ್ಷಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂಕ | ಲಾಕ್ಷೀಪದೆ ನೆನೆವುದದುನೆ ಸಂಕಲ್ಪಾಪ್ತಂ ||

ನೆನೆದೊಳಗದುದುನೆ ಜಾಗರ | ಮಿನಿಯನನುಃ ಬಯಸಿ ಬಡಬಡಾಗಿರೆ ಕಾಶ್ಯಾಂ |

ವನಿತೆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಮೈಗುಡ | ದನುವರತಿಯೆ ಲಜ್ಜೆ ವಿರಹವೆಳುದುನೆ ಮಾನಂ ||

ಮೈನವಿರುಬ್ಬಿದುದೆ ಪುಳಕಂ, ಕಣ್ವನಿ ತೋಳುದುನೆ ಅಶ್ರು; ಬೆಮತುಡೆ ಸ್ವೇದಂ;

ಮರವಟ್ಟುನೆ ಸ್ತಂಭಂ; ಮೈಮಱಿದುನೆ ಲಯಂ; ಧ್ವನಿಪಲ್ಲಟಮೆ ಸ್ವರಭೇದಂ; ನಡು
ಗುವುದೆ ಕಂಪಂ, ಮತ್ತೊಂದುಬಣ್ಣಮಾದುದೆ ಮೈವರ್ಣಂ

ಭಯದೆ ಭಯಾನಕರಸಮಾ | ರಯೆ ರಿಪುಸರ್ಪಾದಿ ಪೆಂಪಿನಾಲಂಬನಮಾ |

ಭಯ ಹೇತು ಗರ್ಜೆ ತಾದಿಯೆ | ನಯನೋದ್ದೀಪನವಿಭಾವಮಾರಸಕಕ್ಕುಂ ||

ಎರಡುಂ ವಿರುದ್ಧರಸಮೋಡ | ವೆರಸಿರೆ ತದನಂತರಸ್ಥಮೆಂದನ್ಯರಸಂ |

ಪರಿಪುಷ್ಪಮಾಗೆಯುಂ ವ್ಯಥಿಕರಣದೆ ಮೇಣಾ ಸಮಮುಮಾಗೆಯುಂನಿದೋಷಂ||

3 ಕಾರದಾವಿಲಾಸ

ಇದು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಜೀವನೆಂದು ಹೇಳುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿವಿಷಯಕವಾದ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದೊಂದೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಧ್ವನಿವ್ಯಂಗ್ಯವಿವರಣೆ ಎಂಬ 2 ನೆಯ ಅಶ್ವಾಸವು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ “ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲಭೂವರವರಕೀರ್ತಿಯಂ ಪದೆದು ಪಾಡುವ”, “ನಿರುಪಮಸಾಳುವಮಲ್ಲನ ವರಗುಣಮಂ ಪೊಗಟ್ಟುನೆಂಬ ನಾವಂ”, “ವರಸಾಳ್ವಮಲ್ಲನಿಂ ಸಂಗರದೋಳ್ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಚಾರುತರ ವಚದಿಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳ”, “ಸಾಳುವಮಲ್ಲಕರಸ್ಥಿತಂ ನಿಶಿತಕರಾಳಖಡ್ಗ ವೆಸೆದತ್ತವೀರರ ಕಣ್ಣೆಯುಧದೋಳುಮುಪ್ಪೊಲಗೆ ಮುಳಿದೀಶನ ಕೇಕರ ಕಾಂತಿ ನೀಳ್ವವೋಲ” ಎಂದು ದೊರೆವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಾಳ್ವ ಕವಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲರಾಜನ ಖ್ಯಾತಿಗೋಸ್ಕರ ಬರೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸವು ದೊರೆತಿಲ್ಲದೆ ಕವಿಯ ವಿಷಯವೂ ಅವನ

ಪೋಷಕನ ವಿಷಯವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹಿಂದಣ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಸುಧಾರಣವ ಇವುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ವಾಚಕ ಲಕ್ಷ್ಯಕ ವ್ಯಂಜಕಮೆಂದು ಶಬ್ದಂ ಮೂಡೆಹಂ. ಅಪಕೇ ವಿಷಯಮಾ ದರ್ಥಂ ಪಾಞ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯ ವ್ಯಂಗ್ಯಮೆಂದು ತ್ರಿವಿಧಂ. ಮಹಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸಂಕೇತದಿಂದರ್ಥ ವನೆಯುವುದು ವಾಚಕಂ. ಮುಖ್ಯಾರ್ಥಬಾಧೆಯಾಗೆ ತದ್ವ್ಯೋಗಮುಂಟಾಗೆ ರೂಢಿ. ಪ್ರಯೋಜನದತ್ತಣೆಂದರ್ಥಾಂತರಮಂ ತೋರ್ಪುದು ಲಕ್ಷ್ಯಮೆನಿಕ್ಕುಂ; ವ್ಯಂಗ್ಯ ಸಹಿತಮಾದುದು ಪ್ರಯೋಜನಮೆನಿಕ್ಕುಂ. ರೂಢಿಗುದಾಹರಣೆ—ಪ್ರವೀಣನೆಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ವೀಣೆಯುಳ್ಳವನ ವೆಸರ್; ಅದಂ ಬಾಧಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಾಧಂಗೆ ನಾಮ ವಾದುದು!

ಉಪಾದಾನಲಕ್ಷಣಿ: -ತನ್ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಿಮಿತ್ತಂ ತನ್ನಪಾದಾನದತ್ತಣೆಂ ಪರಾ ಕ್ಷೇಪಮಂ ಮಾಡುವುದು ಉಪಾದಾನಲಕ್ಷಣಿಯೆನಿಕ್ಕುಂ. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ—ಲಕ್ಷ್ಯ ಸ ಬಳಂ ಬಂದುದೆಂಬಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿತನಮಪ್ಪ ಸಬಳಂಗಳ್ಗೆ ಗಮನವಿಲ್ಲಾಗಿ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ ಬಾಧೆಯಾಗೆ ಸಬಳಮಂ ಪಿಡಿದ ವೀರಭಟರ ಬಂದರೆಂಬುದರ್ಥಂ. ವ್ಯಂಜಕಮೆಂತೆಂ ದೊಡೆ—ಅನೇಕಾರ್ಥಮನುಳ್ಳ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಯೋಗಾದಿಕಂಗಳೇಕಾರ್ಥದೊಳ್ ನಿಯಮಮುಂಟಾಗೆ ಅರ್ಥಾಂತರಮಂ ತೋರ್ಪುದು ಶಬ್ದಮೂಲವ್ಯಂಜಕಮೆನಿಕ್ಕುಂ. ಶಂಖಜಕ್ರಾಂಕಿತಹರಿಬಂದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಹರಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಿಂಹಾದ್ಯನೇಕಾರ್ಥಂಗಳುಂಟಾ ದೊಡಂ ಶಂಖಜಕ್ರಶಬ್ದಸಂಯೋಗದಿಂ ಕೃಷ್ಣನೆಂಬರ್ಥಮಾದುದು.

ಸುತಶೋಕವಪ್ಪಿದಗೋ | ನ್ನತಕಾಯಂ ಬಾಹ್ಯಕುಂಡಸಂಸ್ಥಿತಪಿ ತಾ |

ನತಿಶೈತ್ಯವೆಂದು ನಿಲ್ಲದೆ | ದ್ರುತಗತಿಯಿನಗಾಧಮಪ್ಪ ನದಿಯೊಳ್ ಬಿಟ್ಟಿಂ ||

ಇಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠಂ ಪುತ್ರತೋಕದಿಂ ಬೆಂದು ಅಗ್ನಿಯಂ ಪೊಕ್ಕೊಡೆ ಬೇಯನೆಂಬ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥರೂಪಮಪ್ಪ ವಸ್ತುಸ್ವಭಾವಮಂ ಶೋಕಂ ಬಾಹ್ಯಾಗ್ನಿಯಿಂದಧಿಕಮೆಂದಾ ವ್ಯತಿರೇಕಾಲಂಕಾರಮಂ ಧ್ವನಿಸಿತ್ತು.

4. ವೈದ್ಯಸಾಂಗತ್ಯ

ಈ ಗ್ರಂಥದೊಳಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳು 'ವರಕವಿಸಾಳ್ವನ ಮತದಿ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಆನಂದಭೈರವೀರಸ

ವರಜಾಯಿಕಾಯಿ ಸೈಂಧವನಿಂಗಿಲಿಕ ಶುಂಠಿ | ಮರಿಡ ಲವಂಗವು ನಾಭಿ |
 ಉಣುವ ಕನಕಬೀಜ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಸಮಭಾಗ | ಕರಿಯ ದುತ್ತೂರದ ರಸದಿ ||
 ಆರೆವುದು ಮೂರುದಿನಸ ಗುಂಜಿಗಾತ್ರಕ್ಕೆ | ನೆಹಿ ಗುಳಿಗೆಯನು ಕಟ್ಟುವುದು |
 ಸರಿವಿಡಿಯಿಂದೆಯಾನಂದಭೈರವಿಯೆಂಬ || ಉಣುವ ಪೆಸರ ಪಡೆದಿಹುದು ||

ಇದರ್ಕೆ ಅನುವಾನಂ

ಇಂತು ಕಂಗೊಳಿಸುವಾನಂದಭೈರವಿಯನು | ಸಂತಸದಿಂ ತ್ರಿಕಟುಕದಿ |
 ಚಿಂತೆಯ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲು ವಾತನೆಂಬತ್ತು | ಭ್ರಾಂತುವೆತ್ತಿರದೋಡುವುವು ||
 ಸಲೆ ಮೂಲಸಹಿತ ಹೂಲಿಯರಸದಿಂ ಕೊಳ್ಳೆ | ತೊಲಗುಗುಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮದೋಷಗಳು |
 ನೆಲೆಗೊಂಡ ಶೂಲೆಗೆ ಗದುಗಿನ ತಿರುಳಿಂದ | ಸಲೆ ಕೊಳ್ಳೆ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ||
 ಎಲವದ ಹಗಿನದೊಳಜವೋದದಿಂ ಕೊಳ್ಳೆ | ನೆಲೆಗೆಡುವುವು ಗ್ರಹಣಗಳು |
 ಸಲೆ ಜಾಯಿಕಾಯಿಜೀರಗೆದಧಿಯಿಂ ಕೊಳ್ಳೆ | ಯಳವುಗೆಡುವುದತಿಸಾರ ||

ದೊಡ್ಡಯ್ಯ ಸು. 1550

ಈತನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಆಶ್ರೇಯಗೋತ್ರದವನು, ಇವನ ಗುರು ಪಂಡಿತಮುನಿ; ತಂದೆ ಹೊಯ್ಸಳದೇಶದ ಚಂಗನಾಡೊಳಗಣ ಪಿರಿಯರಾಜಪುರ (ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣ) ನೆಂಬ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಯದುಕುಲತಿಲಕ ವಿರುಪರಾಜೇಂದ್ರನ ಕರಣಿಕತೀಲಕನೂ ಜಿನಪುರಾಣಕಥಾಗಮನಿಪುಣನೂ ಆದ ದೇವಪ್ಪ. ಈ ದೊರೆಯನ್ನು ಕವಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಜೈನಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಪಂಡಿತಸಚಿವೇಂದ್ರನ ಮಗ ಬೊಮ್ಮರಸನು ಇವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧುರನನ್ನು (ಸು. 1385) ಸ್ಮರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನೂ ತತ್ಪ್ರತಿಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಪ್ರಥಮಜಿನೇಂದ್ರಪುರಾಣವನುಸಿದ | ಪೃಥುಕವಿ ಪಂಪರಾಜನನು |
 ಪೃಥಿಯೊಳಜಿತಜಿನರ ಚರಿತವ ಪೇಱ್ದ | ಪ್ರಧಿತರನ್ನನ ನುತಿಮನೆನು ||

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪುರಾಣವ ಪೇಟ್ಟಿ ವಿಜಯಕ | ವೀಂದ್ರನ ನವಮತೀರ್ಥಕರ |
 ರುಂದ್ರಕಥೆಯನುಸಿರಿದ ಗುಣವರ್ಮಕ | ವೀಂದ್ರನನೊಲಿದು ನುತಿಪೆನು ||
 ಶ್ರೀಮದನಂತತೀರ್ಥಕರ ಪುರಾಣವ | ಪ್ರೇಮದಿಂದುದಿಸಿದ ಜನ್ಮಗನ |
 ರಾಮಣೀಯಕಥರ್ಮನಾಧಚರಿತವ ಪೇ | ಟ್ಪೊ ಮಧುರನ ಬಲಗೊಂಬೆ ||
 ಪುಲ್ಲಸರೋಜಲೋಚನರಾಘವೇಂದ್ರನ | ಮಲ್ಲಿನಾಥನ ಚರಿತವನು |
 ಸೊಲ್ಲಿಸಿದಭಿನವಪಂಪಕವೀಂದ್ರನ | ಸಲ್ಲಿಲೆಯಿಂ ನುತಿಪುವೆನು ||
 ವರಶಾಂತಿನಾಥನ ಪೊಗೊಂಡ ಹೊನ್ನನ ಸ್ಮರಹರನೇಮಿಚರಿತವ |
 ದುರಿತಾರವೀರೇಶನ ಚರಿತವ ಪೇಟ್ಟಿ | ಗರುವ ಕಣ್ಣ ಪನ ನುತಿಪೆನು ||
 ಬಾಣ ಪೇಟೊದ ಕಾದಂಬರಿಕಾವ್ಯವ | ಕ್ಷೋಣಿಯೊಳುಕೆಯೊಳು ಸುಡಿಸಿ |
 ಮಾಣದಿ ಲೀಲಾವತಿಗೆ ಕಪ್ಪಿಡಿಸಿದ | ಚಾಣನೇಮಿಯ ಬಲಗೊಂಬೆ ||
 ಭರತಯಾದವವಂಶಾಳಿಯ ಕೃತಿಯೊಳು | ಎರಚಿಸಿ ಬಲುಕೀರ್ತಿವಡೆದ |
 ವರಕವಿ ಬಂಧುವರ್ಮನ ನೆನೆದೀಸ | ಜ್ವರಿತವ ನಾನುಸಿರುವೆನು ||

ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕವಿತಾಚಾರುರಿಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
 ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.—

ಲಲನೆಯರ ಮೊಗದ ಮೂಗುತಿಯಾಣೆಮಣಿಯಂತೆ |
 ಸುಲಲಿತಾಂಗಿಯರ ನುಣ್ಣೊರಲ ಕಂಠಿಕೆಯಂತೆ |
 ಜಲಜನೇತ್ರೆಯರು ಸುಪ್ರೇಮದಿಂ ತಳಗೈಯೊಳಿರದಾಂತು ಸಲೆ ನೋಡುವ ||
 ಪೊಳೆವ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಕಣ್ಣೊಳಪ ದೊಡ್ಡಯ್ಯ |
 ನೊಲವಿಂದಮೃತಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಜಿನಪತಿಯ |
 ಚಲನಪಂಕಜಭೃಂಗನೆನಿಸಿಯೊಪ್ಪಿದನು ಸದ್ವಿಪ್ರಕುಲರತ್ನದೀಪಂ ||
 ರಸದಾಳಿಯ ರಸದಂತೆ ಮಿಸುವ ರಸ | ಮೊಸರ್ವ ಮಾವಿನ ಪಣ್ಣಿನಂತೆ |
 ಅಸಿಯಳ ನಳಿತೋಳ ತಕ್ಕೆಯಂದದೊಳು ಮೋ | ಹಿಸುವುದೆನ್ನೀಸವನುಡಿಯು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 28, ಪದ್ಯ 4475; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ
 ಕೆಲವು ವೈತ್ಯಗಳೂ ಪಟ್ಟದಿಗಳೂ ಸಹ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 8 ನೆಯ ತೀರ್ಥ
 ಕರನಾದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕವಿಪರಮೇಷಿ,

ಯೂ ಗುಣಭದ್ರನೂ ಹೇಳಿರುವ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಪಂಡಿತಯತಿಹೃದಯಪಂಕಜಮಿತ್ರ | ಮಿದು ಭಾರತಿಯ ಭಾಳನೇತ್ರ |

ಇದು ಭವ್ಯಜೇತೋರೋಂಬಶತಪತ್ರ | ಮಿದು ಚಂದ್ರಜೆಸರ ಚರಿತ್ರ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಸಮಂತಭದ್ರನಿಂದ ದೇವಕೀರ್ತಿಯವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮೇರು

ಜಲಜನಾಗಸಮೆಂಬ ಬಲ್ಲಾವರೆ | ಯಲರನಿಳಿಗೆ ಮಗುಚಿಡಲು |

ನೆಲಸೋಂಕಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಕರ್ಣಿಕೆಯಂತೆ | ಕಲಧಾತಗಿರಿ ಕಣ್ಣೆನೆದುದು ||

ಕನಕಪ್ರಭೆಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣ

ಅರಸನ ಪಗೆವರುಪರಿಗೆಯ ತುದಿಯೊಳು | ಪರಿದಾಡುವ ಪಾವುಗಳು |

ಭರದಿ ಪೊಕ್ಕವು ತನ್ನಯ ಪುತ್ರನೆಂದಿಂದು | ಜರಿಸುವನೆರಡುಮಾರ್ಗದೊಳು ||

ಮೇಘ

ನಿಡಿಲ್ಲಿಜ್ಜಿನ ಧೂಮವೋ ಸುರಗಂಗೆಯ | ತಡಿಯ ತಮಾಲಕಾನನವೋ |

1. ಸಿದ್ಧರು, ಅಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು; ರತ್ನತ್ರಯ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು, ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಿನಿ, ವಿಜಯಯಕ್ಷ, ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣದ ಅನಂತಜಿನನ ಜರಣಕಮಲಭೃಂಗ ಮಹಿಷಿಕುಂಭಾಪುರಾಧೀಶ್ವರಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ಗಂಧಪ್ಪಿಮಹಾಭಾಷ್ಯಕರ್ತೃ ಸಮಂತಭದ್ರ; ನಿರುಪಮಚತುರ್ವಿಂಶತಿಜನರೊಡ್ಡಿ, ಬೃರ ಪುರಾಣವನೊಂದೊಂದ | ಭರದಿ ಸಪಾದಲಕ್ಷದಿ ಪೇಟುಡ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಟಿ; ಕಾಳಿದಾಸನ ಮೇಘ ಸಂದೇಶಕಾಮ್ಯವ | ಸೋಲಿಸಿ ನೇಮಿದೂತಿಯನು | ಪೇಟುಡ ಮತ್ತು ಪುರುಜಿನರಾಜನ ಪೂರ್ವಪುರಾಣವನುಸಿದು ಸರ್ವಜ್ಞನೆನಿಸಿದ ಜಿನಸೇನ; ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂರುತೀರ್ಥಕರಪುರಾಣವ | ನೊಪ್ಪದಿ ಪೇಟು ಲೋಕದೊಳು | ಒಪ್ಪುವ ಗುಣಭದ್ರ; ವೀರಸೇನ; ಸದಮಲತತ್ವಾ ಷಡಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರದಿ | ಹೃದಯಶರೀರವಾಕ್ಯಗಳ | ಪುದಿದ ಮಲವ ತೊಲಗಿಸಿ ಭವ್ಯರಸಲ | ಹಿದ ಪೂಜ್ಯವಾದ; ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳನಿಪ ಗೋವರ್ಧನನಂದಿವಿಷ್ಣು ಭೂತಬಲಿವೃಷ್ಟದಂತಾಪರಾಜಿತರು, ಪಂಡಿತಾತ್ಮ, ಅಕಲಂಕ, ವಾದಿ ವಿದ್ಯಾನಂದ, ದೇವಕೀರ್ತಿ.

ಜಡದಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ನೀಲಿದಂಟಿಯೋ ಎಂದೆನೆ | ಕಡುರಯ್ಯಮಬ್ಬ ಸಂದೋಹ ||
 ಪೊಗೆಕಿಚ್ಚುನೀರುಗಳಿಂದ ಜನಿಸಿದ | ಮುಗಿಲ್ಲದಿರೆ ಬಿರಯಿಗಳೆ |
 ಒಗೆಸ ಕಂಬನಿ ತಾಪ ಪುಚ್ಚ ಕಾಮಾಗ್ನಿಯೇ | ಉಗೆಯುಂಟೆ ಮುಗಿಲ್ಲನೀಕ್ಷಿಸಲು||

ಸ್ತ್ರೀಸೌಂದರ್ಯ

ಗರಿವಜ್ರಮಧುಪಚಂಪಕಶಶಿಪನ್ನಗೆ | ಸರಸಿಜಚಂದ್ರಾತಪವು |
 ಕರಿಕದಳಿಗಳಿರವಿಲ್ಲದೆ ಸತಿಯ ಸೌಂ | ದರಶನುವಿನೊಳೆಸೆದಿಹುವು ||
 ಚಿತ್ತಜರಾಯನ ಕೀರ್ತಿಪತೆಯ ಪೊಸ | ಬಿತ್ತುಗಳೋ ಧಳಧಳಪ |
 ಮುತ್ತುಗಳೋ ಮೇಣೆನೆ ಸುಲಿಸಲ್ಲಳು | ವೃತ್ತಕುಚೆಗೆ ಮೆಣೆದಿಹುವು ||
 ವರಚಂದನಹಿಮಶಿಶಿರವಚನೆ ರವ್ಯು | ಶರದಿಂದಸನ್ನಿಭವದನೆ |
 ನಿರುಪಮಶೃಂಗಾರರಸವರ್ಷಾಕರೆ | ತರುಣಿ ಋತುಗಳಂತಿಹಳು ||

ಸಂಸಾರ

ತನು ಮುಗಿಲೊಡ್ಡು ಮೈವೆಳಗೆಳಮಿಂಚು ಜ | ವ್ಯಸನ ಲಲಿತೇಂದ್ರಕಾಮಾಕವು |
 ಘನಸತ್ತ್ವ ಮೆಣೆಯಾಗಿ ಕಣ್ಣಿದು ಕರಗೆ ಕಂಡು | ಮನಮಿಕ್ಕದಾತನೆ ಚತುರ ||

ಸತ್ಪುರುಷರು

ಕರಗಿಸೆ ಕಾಸೆಯೊರೆಯೆ ತೇಯೆ ನವನೀತ | ವರದುಗ್ಧ ಕನಕ ಮಲಯಜ |
 ಕರಮೆಸೆವಂತೆ ದುರ್ಜನರ ಬಾಧೆಗೆ ಸ | ತ್ಪುರುಷರು ಗುಣವ ಮೆಣೆವರು ||

ಕುಮಾರ ಚೆನ್ನಬಸವ-ಸು 1550

ಈತನು ಬಸವಪುರಾಣದ ಪುರಾತನರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಸಲಭೈರವೇಂದ್ರಚರಿತೆ, ಶಂಭುಪೂಜಾವಿಧಿ, ವಿಭೂತಿಮಹಿಮೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ

ಇಂತು ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದೊಳು ಸೂಚಿಸಿದ |

ಕಂಠುಹರಶರಣಚರಿತೆಯ ಪದಂಗೆೊಳಿಸಿಯ |

ತ್ಯಂತವಾಕ್ಯವಿಲಾಸದಿಂದೆ ಸಾಸಲಭೈರವೇಂದ್ರಚಾರಿತ್ರವುಸುರಿ ||

ಸಂತಸದಿ ವೀರಮಾಹೇಶಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರೂಪಾಗಿದ್ದ ಶಂಭುಪೂಜಾವಿಧಿಯ |

ಸಂತಲ್ಲಿ ಭೂತಿಯಧ್ಯಾಯಾದಿಯಂ ಕುಮಾರೇಶ್ವರಂ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; “ಮುಕ್ತಿಮುನಿಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಯಸಮ
ಸುಚರಿತ್ರಾಷ್ಟಶಿಖಿಯಬಸವೇಶನ” ಕರಜಿತನು. ಮುಕ್ತಿಮುನಿನಾಥವಂ
ಶಾಂಬಾದಿತ್ಯ, ಪ್ರತಾಪಕೀರ್ತಿವಿರಾಜಿತ, ಶಿವಭಕ್ತಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಎಂದು ಹೇಳಿ
ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಿಂದ (1584)
ಈ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ—

ರುದ್ರಮುನಿಯ ಮಗನಾದ ಮುಕ್ತಿಮುನಿ ಸಿರಿಗಿರಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಯಾ
ಗಿದ್ದನು. ವಲಿರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೈನರು ವೀರೇಶನನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಡಿರು ಎಂದು
ಕೇಳಿ ಆಸರವಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದಿಗಂಬರಮುಕ್ತಿಮುನಿಯನ್ನು
ಕಳುಹಲು ಆತನು ವೀರೇಶನನ್ನು ಪುನಃಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ ಬಾಳೆಯಹಳ್ಳಿಯ ಸಿಂಹಾಸ
ನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಕುಮಾರಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನು
ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶರಣಸಂಕುಲವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ದುಷ್ಟಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರ
ಿಸುತ್ತ ಇದ್ದನು.

ಈತನ ಕಾಲವು ಬಸವಪುರಾಣದ ಕಾಲಕ್ಕೂ (1369) ಚೆನ್ನಬಸವ
ಪುರಾಣದ ಕಾಲಕ್ಕೂ (1584) ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರಬೇಕು, ಸುಮಾರು 1550
ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—ಕವಿಪುಂ
ಗವರನಿಪ್ಪ ಬಾಣೋದ ಟಮಳಯರಾಜಕೃಂಗಾರಕವಿಹರಿಶ್ವರಪದ್ಮರಾಜ
ಸೋಮೇಶಾದಿಗಳಿಗಾನೆನಿಸುವೆಂ. ತನ್ನ ಗುಣಾಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗ
ಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಮುಕ್ತಿಮುನಿನಾಥವಂಶಾಂಬರಾದಿತ್ಯ |

ನಧಿಕೀರ್ತಿಪ್ರತಾಪಂ ಶಂಭುನಿಂದಕನ |

ಮುದಯಸಮಿದಗ್ನಿ ಶಿವಭಕ್ತಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಕುಮಾರಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರಂ ||

ಶಶಿಧರಾರ್ಜುನಕವಿ ಬಸವೇಶನಂದದೆ ಗಿ |

ರಿಶನಿಂದಕರ್ಗಿ ವೀರೇಶನೆಂಬಂದದಿಂ |

ವಸುಧೆಯೊಳಗಿರ್ಪ ಶಿವಭಕ್ತನಿಜಯಕ್ಕದ್ವಿತೀಯಶಂಕರನಂದದಿಂ ||

ರಸವದ್ವಚೋಯುಕ್ತಕೋವಿದಸಮೂಹಕ್ಕೆ |

ಜಸವೆತ್ತ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಯಂದದೆ ವಿರಾ |

ಚಿಸುತಂ ಕುಮಾರಜನಬಸವೇಶ್ವರಂ ದಿಗಂತಂಗಳೊಳು ಕೀರ್ತಿವೆತ್ತಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಬಸವಪುರಾಣದ ಪುರಾತನರ ಚರಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 350. ಇದರೊಳಗೆ ಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರವು ಉಪಕಥೆಗಳೊಡನೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಂದಿ ಭೃಂಗಿ ವೀರೇಶ್ವರಗಣಾಧಿಪಷ್ಣುಖರಿಗೆ ನಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಸಿರಿಮುಡಿಯೊಳಾಗಸದೊಳು ತೆರೆಗಳುಕ್ಕುತಿರ |
 ಲುರಿಗಣ್ಣದಿಂತೊ ಪಣಿಯೊಳು ರಾಜಿವುದು ದೇವ |
 ಸರಸರವದಿಂ ಕಿವಿಗಳೊಳು ಫಣಿಗಳುಲಯುತಿರೆ ಪೆಣಿ ಶಿರದೊಳಿಂತಿವುಡು ||
 ಸ್ಮರದಹನಭಕ್ತಾರ್ಥದಂಗದೊಳಗೆಮ್ಮೆವೈ |
 ಹರುಷದಿಂದೆಂತಿರ್ಪಳಯ್ಯ ಎಂದಿಂತು ರುಚಿ|
 ಕರವಡನಯುತಬಾಂಪಷ್ಣುಖನ ಜಾಣ್ಮಾತಿಗೊಲಿದ ಶಿವನೊಲ್ವನೆನಗಂ ||

ಕೈಲಾಸ

ಮೊಳೆವ ಕಂಜಡೆಮುಡಿಯ ಬಳೆಯ ಮೈಕಾಂತಿಯಂ |
 ಕೆಳೆಗೊಂಡ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಬಡಬಾಗ್ನಿಯಂ ಮೇಲೆ |
 ತಳೆದು ಜಗವೆಲ್ಲಮಂ ತುಂದಿದರ್ ಪಾಲ್ಗಡಲೆನಿಪ್ಪಂತೆ ಸಾಸಿರಪೆಡೆ ||
 ಗಳ ರತ್ನಕಾಂತಿಯಂ ಸೂಸುತಿಳೆಯಂ ನೋಡ|
 ಲೆಳಸಿ ಬಂದಿರ್ಪ ಶೇಷನ ನಿಲವೊ ಎಂಬಂತೆ |
 ತಳೆರೊತ್ತಿದುಪವನವನುಳ್ಳ ರಜತಾದ್ರಿಯೋ ಎನಲೆನ್ನ ಮನದೊಳಿಸೆಗುಂ ||

ಇವನ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

— — —

ಲಿಂಗ. ಸು. 1550

ಈತನು ಚೋಳರಾಜಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತಿಮ್ಮಣ್ಣಮಂತ್ರಿಯ ಮಗನು; ಕನ್ನಡದೇಶದೊಳೊಪ್ಪುವ ಕವಿಗಳಿಗುನ್ನತಗುಣನುಣಿ, ಹರಕವಿಗಳ ಪದಕಮಲಭ್ರಮರ ಎಂದು ಹೇ

ಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಇವನ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1604ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚೋಳರಾಜಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 561. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ
ಜಡದಲೆಯನು ಕಂಡು ಮುಡಿದಲೆಯನು ಕೊಟ್ಟ | ಕಡುಗಲಿ ಚೋಳನೃಪಾಲ |
ಮೃಡಪದವಿಯ ನೆಹು ಪಡೆದ ಕಥೆಯನು | ಪೊಡವಿಯಯಲುಸಿರುವೆನು ||

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—
ತಂಗಾಳಿಯ ತಂಪಿನವೊಲು ಮೋಹನ | ಸಿಂಗಾರವೆಣ್ಣಿನಂದದಲಿ |
ಲಿಂಗನ ಕೃತಿ ರಂಜಿಸುವುದು.
ಸವಿಸುಡಿಗಳ ಸೊಂಪು ನವರಸಗಳ ಗುಂಪು | ಶಿವಕವಿಗಳ ಮನದೀಪು |
ಭುವನಜನರ ಹೆಂಪು ಲಿಂಗನ ಕೃತಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನದಿ

ಕುಡಿಕೆಗೆ ಬಂದುದು ಮುನಿಯ ಕರಕೆ ಪೊಗ | ಲುಡೆವರಮಾದುದಸುರಗೆ |
ತೊಡವಾದುದು ರಾಮನ ಸರಕೆನುತುಹು | ಕಡಲ ನಗುವುದಾನದಿಯು ||

ಸಿರಿನಾಮಧೇಯ ಸು. 1550

ಈತನು ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ತೋರಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನನ್ನು (ಸು. 1470) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಆತನಿಗಿಂತ ಈಜೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಲ್ಲಿ “ಸಿರಿನಾಮಧೇಯ ವೀರ ಮಾಹೇಶ್ವರ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 111 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಇವು ಪ್ರಾಯಶಃಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೇ

ಶ್ವರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ; ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೀರ ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಪಾದೋದಕ, ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ, ಪ್ರಸಾದ ಇವುಗಳ ಮಹಿಮೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತವ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಇಂತಷ್ಟಾವರಣಸ್ತವಾಂಕಮನಿದಂ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೇಶನಾ |

ಮಂ ತಸ್ಮಿನ್ಪವ ಪಾಂಗಿನಿ ಸದಮಳಾರ್ಥಂ ರಂಜಿಸಂತೊಲ್ಲ ಪೇ ||

ಛಿಂ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವಿದಂ ಶಿವೈಕ್ಯಪದಪಂಕೇಜಾತಘಂಗಳೋಪಮ |

ಸ್ವಾಂತಂ ತಾಂ ಸಿನಾಮಧೇಯನನಘಂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಯುಕ್ತಿಯಿಂ ||

ಗ್ರಂಥಾನಂತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಚೆನ್ನಬಸವ “ಚರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪಡಂಗಲಿಂಗದಿರವಂ ಪಿಂಡಾಬ ಕೂನ್ಯಾಂತಮೆಂದೊರೆದ” ತೋರಿಸಿದ್ದ, ನೀಲಲೋಚನೆ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಶಿವಶರಣಚರಣಚಾಮಿಕಾರಾರವಿಂದನಿಷ್ಕಂದಮಾನಮಕರಂದರ ಸಲಲಾಮಲಶಾಟತಟವಿರಾಜಿತಶ್ರೀಮತ್ಸಿನಾಮಧೇಯವೀರಮಾಹೇಶ್ವರವಿರಚಿತಮಷ್ಟ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾಂಕಿತ ವಿಲಸದಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರಕತಕಂ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಜಗುಱಿರ್ ಜವ್ವನಮ್ಮದಿ ನಾಂ ತನುಜಾತೋದ್ವಾಹಕೆಲ್ಲಂದದಿಂ |

ಬಗ್ಗಾಣೆಂ ನಿಲಯಕ್ಕೆ ಬೀಯಮಿನಿತಿಲ್ಲಂ ನೋಂಪಿ ನಾಳೈದುಗುಂ ||

ಜಗದೊಳ್ ನಿಮ್ಮನನೇಕಮಾಗಿ ನುಡಿಸಂ ನಾಣಿಲ್ಲವೆಂಬಾಗಳೆಂ |

ತಗಜೇಶಾ ತಿಳಿವುಂಟೆ ನಿಮ್ಮ ನೆನೆಯಲಿ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ||

ಶರದೊಳ್ ಬೆಳ್ಳವಿರುವೆ ಸುಕಿರೆ ಮೊಗಂ ಬೆರ್ ಬಾಗಿ ದಂತಂ ಕಟಿ |

ಲಿರೆ ಶೈಲಿಳ್ಳಮನಾನೆ ಮೈ ನಡುಗೆ ಕೈ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಂ ಶಕ್ತಿಗುಂ||

ದಿರೆ ದೋಷಂ ಬಿಡದೊತ್ತೆ ವೃದ್ಧತೆಯನಾಂತಿವಳಿ ನಿನ್ನಂಘ್ರಪಂ |

ಕರುಹಧ್ಯಾನಮದುಂಟೆ ಪೇಟೆನೆಗೆ ನೀಂ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ||

ಬಿಡುವೆನೆ ದೇವ ನಿಮ್ಮ ಪದಮಂ ತಣಿಯಲ್ ಕೊಱೆಯಲ್ ಸಮಂತು ಕೇಳ್ |
 ನುಡಿ ಜಡಿ ತಿಂದುತೇಗು ಪತಿ ನೀಂ ಸತಿಯಾಂ ಪೆಟಿತುಂಟೆ ಶಂಭು ನೀಂ ||
 ಪಿಡಿ ಬಿಡು ಕೊಲ್ ಕರಂ ಪೊರೆ ವಲಂ ಜಲದಿಂ ಬಲದಿಂದೆ ನಿನ್ನನಾ |
 ನೆಡೆಎಡದೀಗಳೆನ್ನ ಮನದೊಳ್ ನೆರೆವೆಂ ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ || 1

ಉಚ್ಚಿನೀಶ ಸು. 1550

ಈತನು ವೀರಶೈವನಿದ್ದಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಗೂ ಮಗ್ಗಿಯಮಾಯಿದೇವನ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆಗೂ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಗೊರಕೋಡ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನು. ಶ್ರೀಮದಭಿನ್ನಶಾಂತೇಶ್ವರಪ್ರಸಾದಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಸನ್ನಸ್ವಾಂತ, ಪಟ್ಟಲಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಕ್ಷಾಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀಮದಭಿನ್ನಪ್ರಸನ್ನಶಾಂತೇಶ್ವರಪರಾವತಾರ ಶ್ರೀಮದ್ಗೋರಕೋಡಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮಗ್ಗಿಯ ಮಾಯಿದೇವನ(ಸು. 1430) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದಂತೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀಧರಾಂಕ- ಸು 1550.

ಈತನು ನೀಲಕಂಠನಾಗನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. “ ಪದವಾಕ್ಯಪ್ರಮಾಣಜ್ಞ, ವಿಬುಧಜನಕರ್ಣಾಮೃತಸ್ಯಂದಿ ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈಟೀಕೆಯನ್ನು “ಪಟ್ಟಲಬ್ರಹ್ಮವಾದಿ ವೀರಶೈವಾಗಮಸುಧಾರ್ಣವಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ಕರ್ಣಾಟದೇಶಜನಾಜ್ಞಾನನಿರ್ಹರಣಾರಾಧ್ಯವರೈ ಗೊರಕೋಡಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ ಬೊಮ್ಮಣದೇಶಿಕೇಂದ್ರತನೂಭವ” ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವೀರಶೈವನಿದ್ದಾಂತಶಿಖಾಮಣಿವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನಾದ ಉಚ್ಚಿನೀಶನು (ಸು. 1550) ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯನ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಬಹುದು.

1 ಗುಬ್ಬಿ 29ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (1470) ಶ್ರೀಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ಎಂದು ಮುಗಿದ 3 ಪದ್ಯಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಅವು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವಲ್ಲ

ತನ್ನ ಟೀಕೆಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—
 ಇದು ಶಿವಭಕ್ತಚಾತಕಚಯಕ್ಕೆ ಮಹಾಭ್ರ ಶಿವೈಕ್ಯಚಂದ್ರಕಾಂ |
 ತದ ನಿವಹಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಿಕೆ ಮನೋಹರಭಾಕ್ತಿಕಪದ್ಮವೃಂದಸಂ ||
 ಪದಕೆ ಖರಾಂಶು ಸಜ್ಜನಸುಚಿತ್ತವನಕ್ಕೆ ವಸಂತ ನಾಡೆ ಸೊಂ |
 ಪೊದವಿದ ವೀರಶೈವಘನತಂತ್ರದ ದೀಪಿಕೆ ಭೂತಳಾಗ್ರದೊಳ ||

ರಾಮಚಂದ್ರಗುರುಶಿಷ್ಯ ಸು 1550

ಇವನು ಅದಿತ್ಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ರಾಮಚಂದ್ರಗುರುವನ್ನು ಸ್ತುತಿ ಸಿರುವುದರಿಂದ ಆತನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದೋ ಎಂದು ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಹಾಗೆ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ರಾಮಚಂದ್ರಭಾರತಿ 1508 ರಿಂದ 1560 ರ ವರೆಗೆ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರೀಶ್ವರ,¹ ಉದ್ಭಟ, ಬಾಣ, ವ್ಯಾಸ, ಮಲಹಣ, ಕುಕ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅದಿತ್ಯಪುರಾಣ.

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 48, ಪದ್ಯ 2668. ಇದು “ಶಿವಕಥಾವೃತ್ತವೆಂಬ ಶಿವಕಾವ್ಯ” ವೆಂದೂ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕಾಶೀ ವಿಶ್ವನಾಥನೇ ನಾಯಕನೆಂದೂ ಮೊದಲು ಸೂರ್ಮನು ವೈವಸ್ವತನಿಗೂ ಅಮೇಲೆ ಸೂತನು ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿದ ಈಪುರಾಣವನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದೆನೆಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಬ್ದಮಣಿ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೊದಿದ್ದಿ

1 ಹರವಿರೂಪಾಕ್ಷನನು ನಾಮವ | ಬರೆದು ಬಲ್ಲಾಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವ |
 ನೊರೆದು ಭಾನುವ ನಿಲಿಸಿ ಧರೆಯನು ಸುಡುವ ಪಾವಕನ ||
 ಒಹಿಸಿ ಪೌರಾತನಚರಿತ್ರವ | ನಹಿಸಿ ಜನ ಕಾಣ್ಬಂತೆ ಲಿಂಗವ |
 ಬೆರಸಿದಗೆ ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರದೇವಗಿಹಗುವೆನು ||

ಕೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕಲ್ಪದೆ ಹೃದ್ಯಪಟ್ಟದಿಹಾಡುಗಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಬೇಡೆಂದು ಬರೆವೆ
ಬೆಳ್ಳುಡಿಯ ಬೆರಕೆಯಲಿ—ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆ
ಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಅಱುಕಾಲುಗಳಿಂದ ನಡೆವಳು | ಮೂಱುಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ರಂಜಿಸಿ |

ಸಾಱು ಡಂಗುರಯ್ಯ ಕವಿಗಳಿಗಾನೆ ನೆರವೆಂದು ||

ತೋರುದುಕ್ತಿಯನಧಿಕವೇಗದಿ | ತೋಱಿ ಸೊಗಸನು ಬೀಱಿ ಸುಖವನು |

ಸೂಱಿಗೊಟ್ಟಳು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಭಾರತೀರನ್ನೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಅನೇಕದೇವ
ತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತನ್ನನಱಿವಡೆ ತಾನೆ ಸಾಧನ | ಎನ್ನು ಬೇಱೊಂದಿಲ್ಲ ತಾನೇ |

ಪೂರ್ಣತೇಜಃಪುಂಜವಿಂತಂತೆಂಬ ಕುಱುಪಿಲ್ಲ ||

ತನ್ನ ತಾನೇ ಬೆಳಗಿ ತನ್ನೊಳು | ತನ್ನ ತಾನೇ ಧಳಧಳಿಸೆ ಹೊಳೆ |

ವುನ್ನ ತಜ್ಞೋತಿಸ್ವರೂಪವದೆಂದನಾದಿನಪ ||

ಬಸವಾಂಕ ಸು 1550

ಈತನು ಉದ್ಭಟದೇವಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ

1 ವರದಕರಿನಾಥ, ಶಂಕರನಾರಾಯಣ, ಧುಂಡಿರಾಜನೆಂಬ ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಶೃಂಗಪುರಗುರುವರ ರಾಮಚಂದ್ರ, ವಿಷ್ಣು, ಆದಿಬ್ರಹ್ಮ, ವೀರೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ರೇಣುಕ, ವೀರೇಶವಲ್ಲಭೆ, ಅನ್ನಪೂರ್ಣಭವಾನಿ, ಕಾಶೀದೇವಿ, ಕಾಲಭೈರವ, ಕಾಶೀಲಿಂಗಗಳು, ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾದೀರ್ಧಗಳು, ಗಣಕೋಟಿಗಳು, ಸನತ್ಕುಮಾರನಾರದಾದಿಮುನಿಗಳು, ವಾಲಖಿಲ್ಯರು, 18 ಪುರಾಣಗಳು (ಶಿವನ ಪೊಗಳೆ 10, ವಿಷ್ಣುವ ಪೊಗಳೆ 4, ಬ್ರಹ್ಮನ ಪೊಗಳೆ 2, ಅರ್ಕನ ಪೊಗಳೆ 1, ಅಗ್ನಿಯ ಪೊಗಳೆ 1), ನವಗ್ರಹಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಎತ್ತೇದೇವರು, ವಸುಗಳು, ಪುರಾತನನೂ ತನಶಿವಶರಣರು, ಬಾದರಾಯಣ, ಸೂತಪೌರಾಣಿಕ, ಶಿವಕಥೆಯನಾದಿತ್ಯಪುರಾಣವ ಪೇಳ್ ಸೂರ್ಯ, ಅವನ ಮಗ ವೈವಸ್ವತ.

ಶೈವಕವಿ; ಪೌರಾಣಾರ್ಥನ ಮಗನು; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ-

ಮಧುರೋಕ್ತಿಯೊಳಕ್ಕೊಣ ಬಾಣನ | ಬುಧತತಿಗಮರೋರ್ವೀಚನ ಭೋಜನ |
ವಿಧುಸಿಭಕೀರ್ತಿವಧೂದಿಪ್ಪರೈಟನನ ಕವಿಭಲ್ಲಟನ ||

ವಿಧಿಯುಂ ಧೀರನ ಚಾತುರ್ಯ.. | ...ಮಯೂರನ ಒಲವಂದೆರೆವೆಂ |
ಸುಧೆಯಂ ಸೂಸುವ ವಾಗ್ಗ ಹರಿಯನ್ನೀಕ್ಷ್ಯತಿಗೀಗೆಂದುಂ ||

ಹರೀಶ್ವರನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ಬರೆಯಲು
ಯತ್ನಿಸಿದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಹಂಪೆಯ ಹರಿದೇವಾರ್ಯಂ ಚದುರಿಡಿ | ದಿಂಸಿಂದೊರೆದುದ್ಭಟದೇವನ ಕೃತಿ |
ಯಂ ಪೇಟ್ಟು ಪೆನೆಂದುಜ್ಜು ಗಿಸಿದೆಂ.

ಸಂಪಗೆಯಲಜೊಂಪದ ಮುಂದಾವಲ್ಲಂಪಂ ಬೀಣುವನ್ನೋಲೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಉದ್ಭಟದೇವಚರಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕ, ಪರಿವರ್ಧಿನಿ ಈ ಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 7,
ಪದ್ಯ 354. ಇದರಲ್ಲಿ ಗೌರ್ಜರದೇವನ ಅಥವಾ ಉದ್ಭಟನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.
ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದಬಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಪಟ್ಟಣದ ಅಗಳು

ಎಣಿಕೆಯನಾಂತುದು ತಳ್ಳಂಕಂಬಿಡ | ದಣಿಯರಮೊಪ್ಪುವ ಗೋತ್ರಾವಳಿಯು |
ಲ್ಪಣಮಂ ಮಸುಳ್ಳತ್ತಂತಲ್ಲದೆ ದೋಷಿಗೈಯಿದಿರಿದಿರ್ ದರ್ ? ||
ಮಣವುದು ರಿಂಗಣಗುಣಿವುದು ತನ್ನೊಳ | ಗಣಿತಂ ಭಂಗಮೆನುತೆ ಜಲಧಿಯನ |
ತೃಣಕಂಗೆಯ್ದಾ ...ವೂರಿನ ಹೇರಗಚೆಸೆದಿಕುಂ ||

ಗುರಾಲಿಂಗವಿಭು. ಸು. 1550

ಈತನು ಭಿಕ್ಷಾಟನಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ

ಕವಿ. “ ಕವಿರಾಯ ” ಎಂದೂ “ ಅಶುಮಧುರಂಚಿತ್ರವಿಸ್ತಾರವೆಂದೆಂಬ
ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ವಿರಚಿಸಲುಬಲ್ಲ ವಸ್ತುಕಕವೀಂದ್ರರ ವರ್ಣಕಕವೀಶ್ವರರ
ಕರ್ಣಾಭರಣ ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹು
ವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.¹

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಿಕ್ಷಾಟನಚರಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 155.
ಶಿವನು ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಿಕ್ಷಾವಾತ್ರೆಯಾದ
ಅಜಕವಾಲವನ್ನು ತುಂಬುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಲು ಆತನು ತನ್ನ
ತಲೆಯ ರಕ್ತದಿಂದ ಅದನ್ನು ತುಂಬಲಾರದೆ ಭಾರತಯುದ್ಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ
ಅಲ್ಲಿಯ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹದಿಂದ ತುಂಬಿದನು—ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭ.
ಈ ಕಥೆ ಹಿಂದೆ ಸೂತನು ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸನಕಾದಿಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ
ದುದು ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು
ಹೀಗೆಹೇಳಿದ್ದಾನೆ---

ಎಸದಿಹ ಸುರೇಖೆಯಿಂದಂ ಭಾವದಿಂ ರೂಪಿ |

ನಸಕದಿಂ ಕಂಗೊಳಿಸ ಪೊಸದೇಸಿಯಿಂದೆ ರಂ |

ಜಿಸುವಲಂಕಾರದಿಂ ಲಕ್ಷಣೋಚಿತಮಾದ ಸುಶಿರದಿಂ ಶುದ್ಧಾಂಗದಿಂ ||

ರಸರಚನವಿಭ್ರಮವಿಲಾಸದಿಂದಂ ಕೇಲ್ವ |

ರಸಿಕರ ಹೃದಯವೆಂಬ ರಂಗಮಧ್ಯದೊಳು ನ|

ತೀಸುವ ನಜ್ಜಣಿಯಂತೆ ಶಿವನ ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಕೃತಿ ಮೋಹನವನೀವುದು ||

ಈಮೋಹಕೃತಿ ರಸಿಕರಾಭರಣ ಭಾವುಕರ ಕೋವಿದರ ಮನವನೊಳಕೊಂ
ಡತಿಸೊಬಗ ಬೀಱುತಿಹುದು.

ಹೆಸರು ಹಾಲಯ್ಯನೆರೆದುಣ್ಬುದಂಬಿಲವೆಂದುವುಸಿರುವರ ಗಾಡಿಯಂತಲ್ಲವೆನ್ನೀ
ಕೃತಿಯ ಹೆಸರು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ನಂದಿಗಿರೀಶನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ರೇವಣಾರ್ಯ, ಮಡಿವಳಮಾಚ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಾದಿ ರಾಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ-

ಶಂಖ

ಹುಟ್ಟಿದೆಯೇನಲ್ಪವೇ ಶರಧಿ ತನ್ನೊಡನೆ |
ಹುಟ್ಟಿದವಳೇಂ ಬಡವೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಭಾವನಂ |
ನಿಟ್ಟುಸುಪೊಡೇಂ ಜಾವಳನೆ ಲೋಕರಕ್ಷಿ ಮಾಧವನೆಂಬುದೊಂದೆನ್ನನು ||
ದಿಟ್ಟತನದಿಂದೀಶ್ವರಾಲಯಂಗಳ ಮುಂದೆ |
ದುಷ್ಟತಮ್ಮಡಿ ಕಚ್ಚ ಕೊಲುತಿರ್ಪನೆಂದು ಮೊರೆ |
ಯಿಟ್ಟು ಕೂಗುವವೊಲಾಮುಂಜಾವದೊಳು ಪುರದೊಳೊದೊಂದುವು ಶಂಖಂಗಳು ||

ಶಿವನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷುವ ನೀಡಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರು

ನಕ್ಷತ್ರಮಂಟಪದೊಳೊರ್ವ ಗೋಪಾಲನತಿ |
ನಕ್ಷತ್ರಮಣನುಜನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿದುರ್ |
ನಕ್ಷತ್ರಮಂ ಪಿಡಿದು ನಕ್ಷತ್ರದಿಂ ಹಿಮವ ತುಂಬುತಿರಲಾಕ್ಷಣದೊಳು ||
ನಕ್ಷತ್ರಪುಜನಕ ದನಿದೋಷ ಬಾಗಿಲೊಳು |
ನಕ್ಷತ್ರದಿಂ ಕೇಳುತೆದ್ದು ಭಿಕ್ಷುವ ನೀಡಿ |
ನಕ್ಷತ್ರಪತಿಧರಗೆ ವಂದಿಸಿ ಮರಳಿ ಮನೆಯ ನಕ್ಷತ್ರಮಂ ಸಾರ್ಥಳು ||
ಕರಿಯ ತಲೆನರೆಣ್ಣೆಗಂಟು ಬೆನ್ನೊಳ ನಲಿಯೆ |
ಕರಿಸಾಲೆಯ ಮಡಿಯನುಟ್ಟು ಸಾಕಿಯದೊಂದು |
ಕರಿಯ ಕತ್ತರಿಬೊಟ್ಟಿನಿಟ್ಟು ಮಿಂಚುವ ಕಣ್ಣೆ ಕರಿಯ ಕಾಡಿಗೆಯನೆಚ್ಚ ||
ಕರಿಯನೇಣಿಲಹಣ್ಣು ಪೋಲ್ವ ಮೈವಳಗಜ್ಜ |
ಕರಿಯ ಮುಗಿಲಂ ಜಹಿಯೆ ಕರಿಯಗೋವಳತಿ ಮದ |
ಕರಿದನುಜಹರಗೆ ಭಿಕ್ಷುವ ನೀಡಿ ಮುಂಗಾರ ಸಿರಿಯಂತೆ ಕಣ್ಣೆಸೆದಳು ||

ಧರ್ಮೋಪದೇಶ

ಕೊಲ್ಲದಿಹುದೇ ಧರ್ಮ ಪರಧನ ಪರಸ್ಥಿಯ |

ನೊಲ್ಲದಿಹುದೇ ಶೀಲವಧ್ಯಾತ್ಮವಿಷಯಮಂ |
 ಬಲ್ಲದೇ ಜ್ಞಾನವೀಶನೆ ಗೇವನೆಂದಹಿವುದೇ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳ ||
 ಬಲ್ಲವಿಕೆ ಸತ್ಯವೆ ಜರಾಜರಕೆ ಮಾತೆ ತಾ |
 ನಲ್ಲದಿಲ್ಲೆಂದು ನಡೆವುದೆ ಮಾರ್ಗ ಹಲವು ಮಾ |
 ತೆಲ್ಲವೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯನಂ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದನೊಂದೆಡೆಯೊಳು ||

ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯ ನಂಜುಂಡ ಸು. 1550

ಈತನು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಕಿಕ್ಕೇರಿ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ವಿವರಣಾರೂಪವಾಗಿ ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನು 1672 ರಲ್ಲಿ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯಕಥಾಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ-
 ಬಾಣಮಯೂರನ ಜಾಣಗುಜ್ಜರನ ಬಿ | ನ್ನಾಣ ಮಲ್ಲಣನುಬುರ್ಗ ಮಲಯ |
 ಕ್ಷೋಣೇಶನೇಷ್ಠ ಕಟ್ಟಾಣಿಹರೀಶನುಕ್ತಿ | ಕಾಣಿಪುದೀಕೃತಿಯೊಳಗೆ ||
 ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಕೇಸೋಮನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 5 ಪದ್ಯ 127. ಇದರಲ್ಲಿ “ ಸಾಸಲಪುರದ ಸೋಮೇಶನುನ್ನತಭೈರವೇಶನಿಗೊಲಿದು ಕೈಲಾಸಾವಾಸ ಕೊಯ್ದ ಕಥೆ ” ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಕಥಾನಾಯಕನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಬಸವಾದಿಗಳು 777 ಪುರಾತನರಾಗಿ ಮರ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ವಶರಿಸಿ ನೀರಶೈವಾಚಾರದಿಂದ ಅಪ್ಪಾವರಣಮೊದಲಾದ ತಿವಾಚಾರವನುದ್ದರಿಸಿ ಮರ್ತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾನಂದನಿಜಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗಿರುತ್ತುಂ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಮಣಿಹವಂ ಪೂರೈಸಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ದಿದರ್. ಬಹುಕ ಬಿಲವಾದ ನೀರಶೈವಾಚಾರವನುದ್ದರಿಸಲು ತಿವನು ಕಾಲಸಂಹಾರನೆಂಬ ಗಣೇ

ಶ್ವರನು ಅಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೋವೂರೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದ ಅರಸು ಸಂಗಮರಾಜ ಹೆಂಡತಿ ಹೈಮಾವತಿ ಇವರಿಗೆ ಭೈರವರಾಜನೆಂಬ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ನೇಮಿಸಿದನು. ಭೈರವರಾಜನು ಪ್ರಭುಡಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಪೌರಾಣಿಕನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಶಿವಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠಾಪರರಾರೆಂದು ಕೇಳಲು—ಮನುಮುನಿಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸರುಂ ಅಹಿ ಮತ್ತು ಮೂಱು ಪುರಾತನರುಂ ಶೈವದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯಂ ಪಡೆದರ್; ದಶಗಣ, ತೇರಸಗಣ, ಷೋಡಶಗಣ, ಪ್ರಮಥಗಣ, ರುದ್ರಗಣ, ಅಮರಗಣ, ಭಕ್ತಗಣ ಮೊದಲಾದ 777 ಪುರಾತನರುಂ ನೂತನಪುರಾತನರುಂ 101 ವಿರಕ್ತರುಂ ವಿರಶೈವದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಕೃಪಾಪ್ರಸನ್ನತ್ವಮಂ ಪಡೆದರ್—ಎಂದುದಂ ಕೇಳ್ದು ಗಂಡಹೆಂಡಿರು ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿರಲು ಶಿವನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು “ನೀನು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಕರುಣಮಂ ಪಡೆದು ಸಾಸಲಿಗೆ ಪೋಗಿ ಜಂಗಮಾರ್ಜನೆಯ ಮಾಡು; ನಿನಗೆ ನಿತ್ಯಾನಂದಸುಖವನೀವೆನು, ಎನ್ನ ಪೆಸರು ಸಾಸಲ ಸೋಮೇಶ್ವರ” ಎಂದನು. ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಭೈರವರಾಜನು ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ದೊರೆಯಾದ ರಾಘವರಾಜನಿಂ ಮನ್ನಣೆವಡೆದು ಹಾಲಸೋಮೇಶಗುರುವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಾಸಲಸೋಮೇಶನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆವಡೆದು ಅನೇಕವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಶಿವನಿಂದ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟನು. ಚಿಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ಸಾಸಲಶಂಭುನೃಪತಿ, ಶಿಕ್ಕೇರಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ ಇವರು ಭೈರವರಾಜನ ಸಮಕಾಲದವರು. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯ ನಂಜುಂಡೇಶನೆಂಬ ಶಿವಕವೀಶ್ವರನು ವಸ್ತುಕರ್ವಣಕದಿಂದ ನವರಸಾರ್ಥ 18 ಶೃಂಗಾರಯುಕ್ತಮಾದ ಕರ್ಣಾಟಕಕಾವ್ಯಪ್ರಬಂಧಮಾಗಿ ಪೇಟೆದನು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—
 ಭಕ್ತಿಯ ತಾಣ ಸನ್ಮುಕ್ತಿಯ ಸದನ || ರಕ್ತಿಯ ಸೀಮೆ ಮೋಹನದ |
 ಸೂಕ್ತಿಯ ಸಿರಿ ಸರಸೋಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯಾಗಿ | ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಪೂರ್ವದೀಕಾವ್ಯ ||
 ಜದುರರ ಮಜ್ಜು ಮೇಣ್ ಬುಧರಜ್ಜು ಸತ್ಕಲಾ | ವಿದರ ವಿಲಾಸದ ಪೆರ್ಜಾ |
 ಮುದದೊಳೊಡುವರ ಭಾವದ ಕೆಜ್ಜು ನಂಜ ಪೇಟಿದ ಕಾವ್ಯವಘಾರಣ್ಯಗಿಜ್ಜು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಸ್ಕಂದ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ—
 ಶಾಲಿನನ

ಪಸುರಾಗಿ ವೊಡೆಯಾಗಿ ಕುಸಿದು ಬಳ್ಳುತ ರಾಗ | ರಸದೀವಿ ಮೆಚುವ ಶಾಲಿಗಳ |

ಮುಸುಳು ಪಾಲ್ದೆನೆಗಳ ಪೊಸರಸವೀಂಟಿ ರಾ | ಗಿಸುವ ಶುಕಾಳಿ ರಾಜೆವುದು ||

ಉದ್ಯಾನವನ

ಪೂಗಂಪನುಂಡು ರಾಗವ ಭ್ರಮರಂಗಳ | ಕೇಗುವ ಸೋಗಿ ಸೊಕ್ಕೇಣಿ |
ಕೂಗುವ ಪಿಕ ಮಂದವೇಗದಂಜೆಗಳಿನಿಂ | ಬಾಗಿ ಕೇಳೇವನಮಿಹುದು ||

ಸಮುದ್ರ

ನೊರೆ ನರೆ ತೆರೆಗಳೆ ತೆರೆ ಕಂಪ ಕಂಪ ನೀ | ಕರ ಬಾಯಿತುಂತುರಾವರ್ತ |
ದರಿಗಣ್ಣು ಡುಗಿದಡಿ ಸರ ಘೋಷ ತನು ಮೆತ್ತ | ನಿರೆ ವೃದ್ಧನಂತಿರಂಭೋಧಿ ||

ಸುಕುಮಾರಭಾರತಿ ಸು- 1550

ಈತನು ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ; ಇದಕ್ಕೆ ಚಾಯಣ ಭಾರತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಹೆಸರು ಚಾಯಣ ಎಂದಿರಬಹುದು ; ಸುಕುಮಾರಭಾರತಿ ಎಂಬುದು ಬಿರುದಾಗಿರಬಹುದು. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ; ಔಬಳದ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಆ 'ಪ್ರಾಂತದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರವಾದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ಹೇಳಲಾರವು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿದೆ ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 2 ಅಶ್ವಾಸಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಔಬಳನರ ಸಿಂಹಸ್ತುತಿ ಇವೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶನನ್ನೂ ವ್ಯಾಸನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ವಿಷ್ಣು ಸ್ತುತಿ

ಶ್ರೀಯನನವರತ ವಕ್ಷೋಭಾಗದೊಳ ವಚ |

ಶ್ರೀಯನೆಂದುಂ ನದನವಾರಿರುಹದೊಳ ಜಯ |

ಶ್ರೀಯನಾಗಳು ಭುಜದೊಳೊಪ್ಪೆ ಧರಿಸರ್ವ..ದೌಬಳದ ನರಸಿಂಹನು ||

ಶ್ರೀಯುಮಂ ವರವಚಶ್ರೀಯುಮಂ ನುತಜಯ |

ಶ್ರೀಯುಮಂ ಕೊಟ್ಟ ಬಿಳಿಲೋಕಧವಳತಯಶ |
ಶ್ರೀಯುಮಂ ಪಾಂಡವಗ್ಗಿತ್ತವೋಲಿತ್ತು ಸುಹುಗೆ ಸಕಲಸಜ್ಜನರನು ||

ಭಾರತಮಹಿಮೆ

ಶ್ರೀಮದಾಗಮಪಯೋರಾಶಿಯಂ ವ್ಯಾಸಂ ಮ |
ನೋಮಂದರದೆ ಕಡೆದು ಪಡೆದಿದ ಭಾರತಕ |
ಧಾಮೃತವನೀವಿಮಲವಾಕ್ಯಕಲಶದೊಳು ಸುಕುವಾರಭಾರತಿ ತೀವಿದ ||
ಈಮಹಾಸುಧೆಯನೀಂಟಿದ ಪತಿತನಾದೊಡಂ |
ಧೀಮಾನುಗಳಿಗೆ ಮುರಹರಚರಣತತ್ಪರ |
ಶ್ರೀಮಾನುಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಪ್ಪನದುಕಾರಣದಿನೊರೆವೆನಾಸತ್ಯ ಪ್ರತಿಯನು |

ರಾಮೇಂದ್ರ ಸು. 1550

ಈತನು ಸೌಂದರ್ಯಕಥಾರತ್ನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಜ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಚೆನ್ನವ ನೃಪ, ತಂದೆ ರಾಮಭೂಪತಿ. ಕಾಕೋಳಲಧಿಪ ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನು ಆವೂರಿಗೆ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಾಕೋಳಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಭೃತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. “ರಾಘವಾಂಕಾದಿಗಳು ಪ್ರಾಸ ತೆಗೆಟ್ಟ ಹಿರಳಲಗಳು ದುಷ್ಕ” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸೌಂದರ್ಯಕಥಾರತ್ನ

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿ ಯಲ್ಲಿ 34 ಸಂಧಿಗಳೂ 1932 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬತ್ತೀಸಪುತ್ರಳಿಯ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಂದವೃತ್ತಗಳೂ ಇವೆ. ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರ ಪೇಟಾದ ಪೂರ್ವಕಥೆಯ | ಪ್ರೇಮದಿಂ ಕಾಕೋಳಲಧಿಪ |

ಪ್ರೇಮದಿಂ ಕಾಕೊಳಲಧಿಪ ರಾಮೇಂದ್ರ |

ಭೂಮಿಾಶ್ವರನೊರೆದನು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಾಕೊಳಲ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕಾಕೊಳಲ ಸೋಮನಾಥಸ್ತುತಿ

ಶ್ರೀಮದಶೇಷಪಂಕಜಭವಾಂಡಗಳೆಲ್ಲಕೆ ಸೌಖ್ಯಗರ್ಭವೇ |

ದಾಮಮನಲೈ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ ವಿಷ್ಣುಪಿತಾಮಹಶಕ್ರವಂದ್ಯ ಚಿ ||

ನ್ನಾಮವಿಶೇಷ ಕಾಕೊಳಲದಿವ್ಯನಿವಾಸದ ಸೋಮನಾಥ ನೀಂ |

ರಾಮನೃಪಾಲನಿಷ್ಠ ವೆನಿವೀಕೃತಿಗೀವುದು ಯುಕ್ತಯೇಷೈಯಂ ||

ಬಸವ. ಸು- 1550

ಈತನು ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಬಸವ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗುರು ಕುವ್ವಸಗಂತೆಯ ಗಂಗಾಧರಪ್ರಭು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 830. ಇದಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಮೋಹನಸಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಈಕೃತಿ ಚೋರಚಿಕ್ಕಯ್ಯನು ಬಸವನ | ತಾ ಕೊಲ್ಪಿನೆಂದೈತಂದು |

ವ್ಯಾಕುಲರಹಿತನಾಗಿಯೆ ಮುಕುತಿಯ ಪಡೆ | ದಾಕಧೆಯನು ಬಣ್ಣವುದು ||

ಪೃಥ್ವಿಗುತ್ತರದಲ್ಲಿ ಚೋರಚಿಕ್ಕಯ್ಯನು | ಶಿತಿಕಂಠನ ಭಕ್ತನಾಗಿ |

ಸತಿಯ ಕಣ್ಣೀಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಸಿರವಿತ್ತ | ಕಥೆಯಸಜ್ಜನರು ಲಾಲವುದು ||

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಬಲ್ಲರಿಗೀಕೃತಿ ಬೆಲ್ಲದ ಮೂಲೆಯ | ನೆಲ್ಲಿ ಸವಿಯೆ ಮದುರವು |

ವಸುಧೆಯೊಳ ಕವಿ ಜೆನ್ನ ಬಸವನ ಕೃತಿ ಬಲ್ಲ | ರಸಿಕರ ಕರ್ಣಾಮೃತವ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ವೀರಭದ್ರ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ನಳಿನಜಂಪಕವಟ್ಟ ಪುಬಾಱುಟಾವನ್ನ | ವೆಳಲತೆಕುಮುದಕೇತಕಿಯು |
ಅಳಿಸಿಕೊಳಹಂಸೆ ತಳಿತಿರ್ಪವನದಂತೆ | ಎಳೆಯಳೊರ್ವಳು ರಾಜಿಸಿದಳು ||
ಅಂಬರಗತ್ತಲೆ ತುಂಬಿದ ಸಸಿಕಳೆ | ಬಿಂಬಕೆ ಕುಮುದಗಳರಳೆ |
ಅಂಬುಜ ಮುಗಿದು ರಂಜಿಸುಮಿಳಂದದಿ | ಸಂಭ್ರಮಿಸಿದಳೊರ್ವ ತರುಣಿ ||

ಗಂಗಾಧರ ಸು- 1550

ಇವನು ರಟ್ಟನ ಜಾತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರದವನು ; ಕೊಮ್ಮಣಾರ್ಯನ ಮಗನು ; ನರಸಿಂಹನ ತಮ್ಮನು. ಇವನಿಗೆ ಕವಿತಾಮನೋಹರ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವುಕಡೆ ಉಭಯಕವಿತಾರತ್ನ, ಉಭಯಕವಿತಾಭರಣ, ಉಭಯಕವಿತಾರಮಣ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1550ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರಟ್ಟನ ಜಾತಕ

ಇದು ಜ್ಯೋತಿಷಗ್ರಂಥ; ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 120 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಭಾಗ, ಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಪಟ್ಟಲ, ಜಾರಪುತ್ರಲಕ್ಷಣ ಆಯುರ್ದಾಯ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇವತಾಸ್ತುತಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ವೈದ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಷಗ್ರಂಥಗಳೊಳಗೆ ಅಪಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೋಡಕೂಡದು ಎಂದು--

ಪುನರುಕ್ತಮಿದಪಶಬ್ದಮಿ | ದೆನೆಲಾಗದು ವೈದ್ಯಜೋಯಿಸಂಗಳೊಳೆತ್ತಂ |

ಜನಕತಿಹಿತಮಂ ಪ್ರತಿಬೋ | ಧನೆಯಂ ಕೈಕೊಳ್ಳುದೆಂದರಾಮುನಿಮುಖ್ಯರ್ ||
ಎಂಬ ಆದಿಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ---

ಮೃದುಮಧುರಂ ಗಂಭೀರಂ | ಸದಳಂಕಾರಪ್ರಸಂಗದಿಂ ಸುಭಗಾರ್ಥಂ |

ಸದಮಳಮಾಕೃತಿಯೆಂದತಿ | ವಿದಗ್ಧದೈವಜ್ಞರಹಿತು ವೇರ್ಜರೆ ಮನದೊಳ್ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಗುರುಭ್ಯಗುಜರ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಂ | ಬುರುಹಪ್ರಿಯಭೌಮರರಸುಮುಕ್ತಳ್ ಜಂದ್ರಂ |

ಪರದಂ ಬುಧನೊಕ್ಕಲಿಗಂ | ಸರಸಿಜಹಿತಸೂನು ಮಿಶ್ರಜಾತಿಯನಾಳ್ಕುಂ ||

ಧರಣಿಜಶಶಾಂಕರವಿಸುತ | ರಿರುಳೊಳ್ ದಿನವೇಂದ್ರಮಂತ್ರಿಶುಕ್ರರ್ ಪಗಲೊಳ್ |

ನಿರುತಂ ಬಲ್ಲಿದರಿಂದುಜ | ನಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ ಸಮಂತು ಬಲ್ಲಿದನೆಂಬರ್ ||

ನರಶುಕ್ಲಮಧಿಕಮಾದೊಡೆ | ಪುರುಷಂ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಮಧಿಕಮಾದೊಡೆ ಪೆಣ್ಣಂ |

ಎರಡುಂ ಸಮವಾಗಿಯೆ ತಾಂ | ಬೆರಸಲೊಡಂ ಪೆಂಡಿ ಗರ್ಭದೊಳ್ ಸಂಭವಿಕುಂ ||

ದುರಿತಯುತೇಂದು ಮೇಣ್ ಗ್ರಹಣಕಾಲದ ಜಂದ್ರನಕೂಡೆ ಲಗ್ನದೊಳ್ |

ಧರಣಿಜನಷ್ಟಮಾಲಯದೊಳೊಡೊಡೆ ಪುಟ್ಟಿದ ಕೂಸು ತನ್ನ ತಾ ||

ಯ್ವರಸಱುಗುಂ ದಿನಾಧಿಪತಿ ತದ್ವಿಧದಂತಿರೆ ಕೂಸು ತಂದೆಯುಂ |

ಬೆರಸಿರೆ ಶಸ್ತ್ರದಿಂ....ದುಡಿಗುಂ ಕವಿತಾಮನೋಹರಾ ||

ಸದಾಶಿವಯೋಗಿ 1554

ಈತನು ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನು ಶೃಂಗಾರದ ಸೋಮಣಾರ್ಯ, ಪಿತಾಮಹನು ಗಂಗಾಧರ, ತಂದೆ ಸಾಮವೇದಿಗುರು. ಸಾಮವೇದಿಗುರುಹ ಸ್ತೂಂಭೋಜಸಂಭೂತನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ತಂದೆಯೇ ಇವನಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಾಂತನೃಪಾಖ್ಯಶೈವಕವಿರಾಜನ ಭೋಗ್ಯನ್ನತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಈ ಶಾಂತನೃಪನಾರೇ ತಿಳಿಯದು. ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ರಾಮನಾಥನ ಅಧವಾ ರಾಮಣಾರ್ಯನ ವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಪ್ರಭುದೇಶಿಕನು ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆತನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ರಾಮಣಾರ್ಯ; ತವಂತೋದ್ಭವ ಪರ್ವತಾಚಾರ್ಯ; ಅವನ ಮಗ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯ; ಅವನ ಮಗ ಲಿಂಗಣಾರ್ಯ; ಅವನ ಮಗ “ಕ್ರಿಯಾದಿಚಾರ್ಯ” ಮತ್ತಿಲಿಂಗಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯೆಂಬುತ್ತಮಸಂಗ್ರಹದತಿವಿಸ್ತಾರಮಂ ತ್ರಿಚರಲ್ಲಿಂಗವ್ಯಾಜಾ

ಋಮಯಮಂ ಶಿವಯೋಗಕಲ್ಪತರುವಂ ಯಥಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನಮೆಂಬ ಸಂಗ್ರಹಮಂ
ಮೋಕ್ಷದರ್ಶನಮಂ ತತ್ಸಂಗ್ರಹೋತ್ಕರಮಂ ಪಠಪದ್ಧಂತಮಂ ಶ್ರೀಸಾರಸಿದ್ಧಾಂತಮಂ”
ರಚಿಸಿದ ಆದಿನಾಗಮಾರ್ಥಸಂದೇಶಿಕನೆಂದು ಕೀರ್ತಿವಡೆದ ಪ್ರಭುದೇಶಿಕ.

ಈ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಪ್ರಭುದೇಶಿಕನು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ
ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವನೂ ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.
ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು (ರಸಾದ್ರ್ಯಬ್ಧಿಂಧು) ಕಕವರ್ಷ 1455 ನೆಯ ಆನಂದ
ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1554 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಇವನಿಗೆ ನವಬಾಣಕವಿ, ವಿಚಿತ್ರವಿದ್ವತ್ಕವಿಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮ
ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸೋಮೇಶ್ವರಂ ಸಕಳದೇವಬುಧಂ ಹರೀಶಂ |

ಭೀಮಂ ಹಲಾಯುಧನೂಮಯಕಾಳಿದಾಸಂ ||

ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರನೀಶಕವಿರಾಘವಪಂಡಿತಾದಿ |

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಕವಿಗಳೊಲ್ಲೆ ನಗೊಳ್ವನೀವರ್ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸ

ಇದಕ್ಕೆ ರಾಮನಾಥಗುರುಚರಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದ
ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಉಲ್ಲಾಸ 16. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟದಿಗಳೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥ
ಸಂಖ್ಯೆ 4300 ಇದರಲ್ಲಿ

ಹೊಯಿಸಕದೇಶದೊಳ್ ಮುದ್ರಾಪುರದೊಳ್ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗಮೂ
ರ್ತಿಯಿಂ ವೀರಶೈವದೀಕ್ಷೆಯಂ ಪಡೆದು ಅದಂ ಪುಸಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಂಕೆಯಂ
ಮಾಡಿದ ಶೈವರ್ಗೆ ಆ ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗಮಂ ಸಾಕ್ಷಿಯಂ ನುಡಿಯಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿದು
ಭೂಲೋಕದೊಳ್ ವೀರಶೈವಮತಮೆ ವೇದಾಗಮಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಂಗಳೊಳ್ ಉತ್ತರ
ಮೆಂಬುದಂ ಪ್ರಾಚುರ್ಯಂಗೆಯ್ದ ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿ
ಸಿದ್ದಾನೆ—

ನವಭಾವಂ ನವರೀತಿಗಳ್ ಗುಣಗಣಂ ಗಾಂಭೀರ್ಯಸಾರಾರ್ಥಗೌ |
 ರವಮಾಧುರ್ಯಪದಪ್ರಯೋಗಫಣಿತಿವ್ಯಂಗ್ಯಂ ಕಲಾವೃದ್ಧಿಮಾ ||
 ದರ್ ವತಸ್ಸಂಧಿಸಮಾಸಚಿತ್ರರಚನಾಸೌಕರ್ಯಸುಧರ್ಭಸೌ |
 ಸ್ವನಚಾತುರ್ಯಚಮತ್ಕೃತಿಪ್ರಧಿತಮೀಮತ್ಕಾವ್ಯಮುದ್ಯದ್ಯಶಂ ||
 ಗತಿಶೀಲಾವತಿ ಸುಪ್ರಯೋಗತರವೃತ್ತಿನ್ಯಾಸೇ ಯುಕ್ತಾರ್ಥಸಂ |
 ಗತಿಸಂಪನ್ನಕುಮಾರಸಂಭವೇ ಲಸತ್ಸಂಗೀತರತ್ನಾಕರೇ ||
 ಸ್ತುತಿಚಿಂತಾಮಣಿವರ್ಧಮಾನಕಿರಣಾವಲ್ಯುಲ್ಲಸತ್ಕಂದಳೇ |
 ಶ್ರುತನಾನಾಕೃತಿ ಮತ್ಕೃತಿ ಪ್ರಧಿತಮಾಯೈವಣ್ಣಿಪಿಂ ಧಾತ್ರಿಯೋಃ ||
 ಇಂದುಜ್ಯೋತ್ಸಾರವಿಂದಸ್ಥಟಿಕಶುಚಿಯಶಸ್ವಂದನಂ ವ್ಯಂಗ್ಯತುಂದಂ |
 ಛಂದಸ್ವಂದಾತ್ಮಮಂದಪ್ರಕೃತಿಕೃತಿಮಹಾಮಂದಮಾಲಾಮರಂದಂ ||
 ಒಂದುಂ ಕುಂದಿಲ್ಲದಂದಂದಳೆದ ಕೃತಿ ಮನೋನಂದನಂ ಸ್ವರ್ಧವೃಂದಂ |
 ಕಂದಂ ಮುದ್ದಲ್ಲಿಕಂದಂ ಮೇಘದುಪವನವಿಯೋಃ ವಂದಿಕೀಂದ್ರಕಂದಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ರಾಮಣಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ರಾಮಣಾಚಾರ್ಯವೆಂಬೋದ್ಭವನಾದ ಪ್ರಭುದೇಶಿಕನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ ಚಂದ್ರರಾಜ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ದೊರೆ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಉಲ್ಲಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ-

ಇದು ಶ್ರೀಮದಖಿಳಭುವನಭವನಾಂತರ್ಗತಾನಂತವಿಮಲತರನಿಚಿತ್ರವಿದ್ವತ್ಕವಿ ಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮ ಸರ್ವಜ್ಞ ಸದಾಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರನಿರಚಿತಮಾದ ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸ ಮೆಂಬ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.¹

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ-
 ಚಂಪಕ

ರಸಹೀನಂ ಕಠಿನಂ ಸುಗಂಧರಹಿತಂ ಸಂತಪ್ತರೂಪಂ ಪರೀ |

ಕ್ಷಿಪಲೇತುಂ ಬಹುವರ್ಣಸಂಕರನಿಜವ್ಯಾಪಾರಿಯೆಂದುವಿಯೊಳ್ ||

1 ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾರನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ, ಎಂದರೆ 1555ರಲ್ಲಿ, ಅದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬವನು ಪ್ರತಿಮಾಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ

ರಸಯುಕ್ತಂ ಮೃದುಳಂ ಸುಗಂಧನಿಧಿ ತಾಪಾನ್ಯಂ ಸ್ವಕೀರ್ಯೈಕವ |
ಣಸಮುದ್ಭಾಸಿತಜಂಸಕಂ ಪಟುಧುವಾವೊನ್ನಂ ತದುಧ್ಯಾನದೋಳ್ ||

ಕರಡಿ

ತಲೆವಾಗುತ್ತಡಿಯಿಟ್ಟು ತೂಂಕಡಿಸುತುಂ ತೂಗುತ್ತೆ ತೇಗುತ್ತುನಿ |
ಕೆಳನಂ ನೋಡುತೆ ಜೇನ್ನಳಿವೆಡೆಗಳಂ ಕಾಣುತ್ತವಂ ಕೊಂಡು ಬಂ ||
ದೊಲವಿಂದಂ ಬೆಳವಣ್ಣಿಳೊಳ್ ಕಲಸುತಿವ್ವಾಪೂರ್ತಿ ಯಿಪ್ಪನ್ನೆಗಂ |
ಮೆಲುತಾಂವಿಸುತಿರ್ವ ಪೆಗೇ ರಡಿವಿಂಡಿದ್ವತ್ತು ತನ್ನಿಚ್ಚೆಯಿಂ ||

ಕೋಡಗ

ಬಲೊನ್ನೆಯೊಂದನೆಂ ಕುಳಿತಳ್ಳದೆ ನಟ್ಟಿದಿರಲ್ಲಿ ಪೆಣ್ಣಳಂ |
ಪಲ್ಲಿಂದೊಡಿಸುತ್ತೆ ಕಿಱುಕಿಱುಸುತುಂ ಬರಿಯಂ ಒರುಂಟಿ ಪು ||
ಬೆಳ್ಳಸಿ ಕಣ್ಣಳಂ ಮುಗಿದು ಝಮ್ಮನಲರ್ಚುತೆ ಪೆಣ್ಣಳಿಟ್ಟ ಕಿ |
ಗಲ್ಲುಳನೊಂದಿನಿತ್ತೊಲೆದು ತಪ್ಪುತೆ ಕಾಡಿದುದೊಂದು ಕೋಡಗಂ ||

ಸೌಂದರ್ಯ

ನಳನಳಿಕೆಯ ಗರಗರಿಕೆಯ | ಕಳಕಳಿಕೆಯ ಗರುನಿಕೆಯ ವಿಡಾಯದ ಗಮಕದ |
ಜಳಬಳಿಕೆಯ ಚೆಲ್ವಿಕೆಯೊ | ಬ್ಬಳಿಯೆಳೆಯಳ ಸೊಬಗು ನೋಡಲತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಂ ||

ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ- 1557-

ಈತನು ತ್ರಿಲೋಕಶತಕ, ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಶತಕ, ಭರತೇಶ್ವರಶತಕ, ಹಾಡುಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕವನ್ನೂ ಈತನೇ ಬರೆದನೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಅಶತಕವು ಹಂಸರಾಜನೆಂಬ ಬೇರೆ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದಂತೆ ಆಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಮಂದರಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಚಿದಂಬರಪುರುಷ, ನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ಅಂಕಿತಗಳೂ ಅಶತಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅದು ಅನ್ಯಕವಿಕೃತವೆಂಬುದು ಧೃಢವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ರತ್ನಾಕರಸಿದ್ಧ, ರತ್ನಾಕರ ಅಣ್ಣಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ತನ್ನನ್ನು 'ಹುತ್ರಿಯವಂಶಜನೆಂದು ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಧಾತ್ರಿ ನುಡಿವುದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಜನನಮರಣವುಳ್ಳ ಜನಕರ ನಾಮವ ಪೇಟ್ಟಿರುವಿಯೊಳು; ಶ್ರೀಮಂದರಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನಯ್ಯನೆಂದಾನು ಸುಖವಡೆದಿಹೆನು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ವೇಣುಪುರ (ಮೂಡ ಬಿದಿರೆ), ದೀಕ್ಷಾಗುರು ದೇಶಿಗಣಾಗ್ರಣಿ ಚಾರುಕೀರ್ತಿಯೋಗಿ, ಮೋಕ್ಷ ಗುರು ಹಂಸನಾಥ. ಈ ಹಂಸನಾಥನ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕರು ಸಂತೋಷಿಸಿದರು; ಆದರೆ ನಾ ಲೈಂಟುವುಂ ದಿ ಪೋಕರು ಬಿಡು ಹೊಸಕವಿತೆಯನು ಎಂದು ಜರೆದು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಹಿಂಸಿಸಿದರು; ಮಯ್ಯೊಳಗಿದ್ದಾತ್ಮನ ಬತ್ತಲೆಮಾಡಿ ನಾ / ನೊಯ್ಯನೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ತಾವು| ಮಯ್ಯ ಬತ್ತಲೆಮಾಡಿ ಮನವ ಕತ್ತಲೆಮಾಡಿ| ಹುಯ್ಯಲಿಡುತ ಸುತ್ತುತಲಿಹರು; ಏನೇ ಸುಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ ತಮಗೆ ಕೀರ್ತಿಪಾನ್ನಿರೂಯ್ತೆಂದು ಬೈದರು; ನಾನು ಸುಮ್ಮ ನಿದ್ದೆನು; ಬುಧರು ರಾಜರುಗಳೇ ಅವರನ್ನು ನೂಕಿಸಿದರು—ಎಂದು ಅಸೂಯಾಪರ ರಿಂದ ತನಗುಟಾದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ತ್ರಿಲೋಕಶತಕವನ್ನು 'ಮಣಿಶೈಲಂಗತಿಯಿಂದುತಾಲಿಕಕಕಾಲಂ ಸಂದಿರಲ' ತಾಳವಾಂಗಣದೊಳ್ ವೇಣುಪುರಾಂಕದೊಳ್ ಸೃಜಿಸಿದಂ ರತ್ನಾಕರಾರ್ಯಂ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1479 ರಲ್ಲಿ, ಎಂ ದರೆ 1557 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆಯ ಕೊನೆ ಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ಪೂರ್ತಿಯಾದಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನೋ ಜಬ್ಬನು ಶಕ 1582 ಶಾರ್ವರಿಯಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1660 ರಲ್ಲಿ-ಪ್ರತಿನಿಧಿ ದಂತೆ (ಲಿಖಿಸಿದಂ) ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಇದೇ ಗ್ರಂಥರಚನಾಕಾಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಭ್ರಮಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 10,000 ಪದ್ಯಗಳಳ್ಳ ಈ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ 9 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ "ವೈಷಭವಾಸದಿತೊಡಗಿತು ಕುಂಭವಾಸದಿ ಕೃತಿ ಪೂರ್ಣವಾಯ್ತು" ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕವಿ ವರ್ಷದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥರಚನಾಕಾಲವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಈ ಕವಿಯ ವಿಷ ಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದೆ.—

ತುಳುವದೇಶದ ಮೂಡಬಿದರೆಯೊಳ ಸೂರ್ಯವಂಶದರಸುಗಳನ್ನಯದೊಳೆ ದೇವ
ರಾಜನ ಪುತ್ರಂಗೆ ಕಡಲಾದಿಪರಮೇಶನ ಪೆಸರಿಡೆ ಬಾಲಕಾಲದೊಳೆ ಕಾವ್ಯಾಲಂ
ಕಾರಲಕ್ಷ್ಮಣಶಾಸ್ತ್ರದೊಳತಿನಿಪುಣನಾಗಿ ಸಾರತ್ರಯಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇಶವನರೈರು ರಚಿಸಿದ ವ್ಯಾ
ಖ್ಯಾಸಂಗಳಂ ಕುಂದಕುಂದಾರ್ಯೋಕ್ತ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಪ್ರಭೇಂದುಗಳು ಮಾ
ಡಿನ ಟೀಕಂ ಸಮಾಧಿತತಕ ಏಕಸಪ್ತತಿ ಸ್ವರೂಪಸಂಭೋಧನೆ ಮೊದಲಾದನೇಕಪರಮಾ
ಗಮಂಗಳಂ ಹೃದ್ಯತಮಾಗೆ ತಿಳಿದು ಕವೀಶ್ವರನಾಗಿ ಆ ದೇಶದರಸು ಸೋಮವಂಶದ
ಭೈರವ ಒಡೆಯರ ಸಭೆಯೊಳೆ ಶೃಂಗಾರಕವಿಯೆಂಬ ಪೆಸರಾಂತು ವಿದ್ವಾಂಸಗಳಧಿಕ
ನಾಗಿ ಯೋಗರತ್ನಾಕರಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದಿಂ ದಶವಾಯುಗಳಂ ಸಾಧಿಸಿದು ರತ್ನಾಕರ
ನೆಂಬಭಿಧಾನದಿಂ ಪೂರ್ವವಯಸ್ಸಿನೊಳೆ ಭೈರವಒಡೆಯರ ಪುತ್ರಿ ಮೋಹಿನಿ ಸೌಧಾಗ್ರ
ಮನೇಣಿ ವಾಯುಧಾರಣೆಯಂ ಮಾಡಿ ದಶವಾಯುಗಳಂ ಸಾಧಿಸಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ
ದೊಳೆ ಪ್ರೌಢನಾಗಿದುದೊಂದಾಕೆಯೊಳತ್ಯಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಆಕೆಯಂ ಕೂಡಲು ಸೌಧಾ
ಗ್ರದ ಮೇಖಲೆಯನೇಣಿ ವಾಯುಧಾರಣೆಯಂ ಗವಾಕ್ಷದಿಂದೈದುತ್ತೆ ಅವಳೊಳಿನೇಡಂ
ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಅರಸನೊಂದು ಪಿಡಿಯಲುದ್ಯೋಗಿಸಲ್ ಆ ರಾತ್ರಿಯೊಳೆ ಪೋಗಿ
ನಿಜಗುರುವಪ್ಪ ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಣುವ್ರತದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡು ಆಗಮಂಗಳೊಳಿತಿ
ನಿಪುಣನಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದೊಳಹರ್ನಿಶಂ ಕೂಡಿರೆ, ವಿಜಯಕೀರ್ತಿಗಳೆಂಬ ಪಟ್ಟಾಚಾ
ರೈರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವಿಜಯಣ್ಣಗಳು ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳಂ ಕನ್ನಡದಿಂ ಸಂಗೀತಮಾಗಿ
ವೃತ್ತವಚನದಿಂ ಮಾಡಿ ಆನೆಯಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವನೆಯಂ ಮಾಡಿಸಲೀರತ್ನಾಕರಾರ್ಯಂ
ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತಮಂ 84 ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡಿ ಮಾತಂಗಮನೇಣಿಸಿ ಮೆಣಿಯಿಸವೇ
ಣ್ಣಿಯೆಂಬುದಂ ಪಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರು ಇದೊಳೆರಡುಮೂಲುವಾಕ್ಯಂ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ವೀರೋ
ಧಮಿಪುರದೊಂದಾಗದೆಂಬುದುಂ ಅದೆ ಸಂವಾದಮಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೊಡೆ ತನ್ನ ತಿರಸ್ಕ
ರಿಸಿ 700 ಶ್ರಾವಕರ ಗೃಹದೊಳೆ ಚರಿಗೆಯಂ ಮಾಡದಿರಲು ನಿಜಾನುಜೆಯಿಂದಾಹಾ
ರಮಂ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಕೋಪಮುದಯಿಸಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಗೆ ಜಾತಿಕುಲಮಾವುದಾಗೊಡಂ
ಸಮಮೆಂದು ಲಿಂಗಮಂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವೀರಶೈವಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ ಬಸವಪುರಾಣಂ ಮೊ
ದಲಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೆಲವು ದಿನದಿಂ ಮೇಲೆ ಉಪಹವವಂ ತಾಳ್ವು ಸನ್ಮಾರ್ಗದೊಳೆ
ನೆಂಬಿ ನಡೆದಂ. ರತ್ನಾಕರಶತಕಂ, ಅಪರಾಜಿತಶತಕಂ, ತ್ರಿಲೋಕಶತಕಂ, ಅಧ್ಯಾ
ತ್ಮಗೀತಂಗಳ್ 2000 ಗ್ರಂಥದಷ್ಟು ಪೇಟೊದಂ ಶಕವರಸ 1479 ಸಂದಿದುದು.

ರಾಜಬಡೆಯರ ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಚಾಮರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಾ
ಕರಾರ್ಯವಿರಚಿತ ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ 84 ಸಂಧಿಯನೊದಿದರು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ತ್ರಿಲೋಕಕತಕ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ, ಒಂದರಲ್ಲಿ 113, ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ 128; ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಪಾದಕತಕಸ್ಯ ಭದ್ರಂಭೂಯಾತ್' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಸರಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು ನರಕ, ಭವನಲೋಕ, ನರಲೋಕ, ವ್ಯಂತರಲೋಕ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಲೋಕ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ, ಭೋಗಭೂಮಿ, ನಿಗೋದ, ಸಿದ್ಧಲೋಕ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅವರಾಜಿತೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಲೋಕದ ಅಕಾರ

ಅಡಿ ಚಕ್ರಳವೆಂಬಂದಂ | ನಡು ಝಲ್ಲರಿಯಂತೆ ಮೇಲೆ ಮದ್ದಳೆಯಂ ನೇ |
ಪಡಿಸಿರಿಸಿದಂತೆ ಮೊದಲಿಂ | ಕಡೆಮುಟ್ಟಲ್ ನೋಡೆ ಲೋಕದಾಕೃತಿಯೆಸಗುಂ||

ನರಕ

ಲೋಹದ ಪೆಣ್ಣುತ್ತಳೆಯಂ | ಕಾಹೇಣುಸಿ ಕಾಸಿ ತಂದು ಪರಸತಿಯಿವಳೊಳ್ |
ಮೋಹಿಸುತವೈನುತುಂ ಪಿಡಿ | ದಾಹಾದರದಾಹಿಯವರ್ಗೆ ತಂದಪ್ಪಿಸುವರ್ ||
ಮೊರೆಯಿಡುವರ್ ಗೋಳಿಡುವರ್ | ದರದರನೇಡಿಯಲೈ ಹಲ್ಲ ಕಿರಿವರ್ ಮೊರೆವರ್ |
ಕಿಹಿ'ಕಿಹಿ'ದಾಗಿರೆ ಮೆಯ್ಯಂ | ಕೊಜುವಾಗಳ್ ಪುಯ್ಯಲಿಡುವರೇವ್ವರ್ ಬೀವ್ವರ್ ||

ಚಿದಂಬರಪುರುಷರು

ತುಂಬಿದ ಚಿದ್ಗುಣಮಂಬರ | ಮೆಂಬಂದದ ಒಯಲ ರೂಪು ಪುರುಷಾಕಾರಮು |
ಮೆಂಬಿವು ಮೂಡುಂಟವರ್ಗೆ ಚಿ | ದಂಬರಪುರುಷರ್ಗಳೆಂದು ಸಾರ್ಥಕನಾಮಂ||

ಪಲ್ಯ

ಸಾಗರಮಂ ಸುಜ್ಞಾನದಿ | ಭಾಗಿಸಿ ದಶಕೋಟಿಬಾರಿ ಕೋಟಿಯನಿಟ್ಟಾ |
ಭಾಗೆಗಳ್ಲೊಡೊಡೊಂದೇ | ಭಾಗೆಯ ಕೈಕೊಂಡೊಡೊಂದುಪಲ್ಯಮೆನಿಕ್ಕುಂ ||

2 ಅವರಾಜಿತೇಶ್ವರಕತಕ.

ಇದು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 127 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಅಪ

ರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನೀತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಆತ್ಮ ವಿಚಾರ ಈಯಂಶಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ನುಡಿ ಕಿಣ್ಣದವ್ವುದೂಟದೊಳರೋಚಕಮವ್ವುದು ಸಾಹ್ಯಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ |

ಸಿಡಿಮಿಡಿಸುವುದಂತೆ ಬಹಿರಂಗದ ನೋಟಕೆ ಕಣ್ಗೊಲ್ಲವಾ ||

ಕಡುಪಿನ ಕಾಲ್ಕಳಾಟವಡಕಕ್ಕೊಳಗವ್ವುದು ಬುದ್ಧಿ ಮುಕ್ತಿಯಂ |

ತುಡುಕುತುಮಿರ್ಪುದಲ್ತೆ ಪರಮಾತ್ಮರತಂಗಸರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ||

ಸೊರ್ಕಿ ಶರೀರನಾರಿಧನವೆನ್ನವೆಂದವಹಿಲ್ಲಿ ಕಣ್ವನಂ |

ಸಿರ್ಕಿ ಎವೇರಿಗಳ ನುಡಿದ ಧರ್ಮಮನೊಲ್ಲದೆ ಕೂಡಿ ಕೊಬಿನೊಳ ||

ಕರ್ಕಶವೃತ್ತಿಯೊಳ ನಡೆವ ಕಾಮುಕರಂತಕನೊಯ್ವ ಕಾಲದೊಳ |

ಮರ್ಕಟನಂತೆ ಪಲ್ಲಿರಿವರೇತಹಿ ಬಾಟಿಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ||

ನೋಡುವ ನೋಡಿ ಲಾಲಿಸುವ ಲಾಲಿಸುತಾತ್ಮಸುಖಕ್ಕೆ ವಿಸ್ಮಯಂ |

ಮಾಡುವ ಮಾಡಿ ಮೆಚ್ಚುವ ನಿಜಾತ್ಮನೊಳಾಳೆ ಮೆಚ್ಚುತೈಕ್ಕದಿಂ ||

ಕೂಡುವ ಕೂಡಿ ಮೆಯ್ಯಹಿಂದು ತನ್ಮಯನಾಗುತೆ ತಾನೆ ತನ್ನೊಳೋ |

ಲಾಡುವ ಯೋಗಿಯೇ ಅಪ್ಯುತಫಾಗಿಯಲಾ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ||

ಇಂಗಡಲೊಳ ಮುಟುಂಗಿದವೊಲಿರ್ಪುದು ಮೇಘವಡಂಗದಜ್ಜವೆ |

ಳ್ಳಿಂಗಳ ಕಾಂತಿಯೊಳ ಬೆರಸಿದಂತೆವೊಲಿರ್ಪುದು ಸಿದ್ಧರಾಶಿಯೊಳ ||

ಸಂಗತವಾದವೊಲ್ ಮೆಹಿವುದಂತೆನೊಳಾತ್ಮನಸಾತ್ಮನಿಂದೆ ಕಂ |

ಚಂಗಣಿವಂದದಿಂ ನುಡಿಯಲೆನ್ನಳವೇ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ||

3. ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 80, ಪದ್ಯ 9969 ಇದಕ್ಕೆ ಭರತೇಶವೈಭವ, ಭರತೇಶಸಂಗತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಪುರುಷರಮೇಶ್ವರನ ಹಿರಿಯಕುಮಾರ ಭರತನು 'ಗಣನೆಯಿಲ್ಲದ ರಾಜ್ಯಸುಖದೊಳೊಲಾಡಿ ಧಾ | ರಿಣಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಜಿನಯೋಗಿಯಾಗಿ | ಹ್ವಣಕೆ ಕರ್ಮವ ಸುಟ್ಟು ಜಿನನಾದ' ವೈಭವವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಆದಿನಾಥನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನವ ಕೋಟ ಮುನಿಗಳು, ಹಂಸನಾಥಗುರು, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿ

ಸಿದ್ಧಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಅದಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವೂ ಅಂತಃ
ದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಮಂದರಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಚಿದಂಬರಪುರಾಣ
ಎಂಬ ಅಂಕಿತವೂ ಇವೆ.

ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಓದುಗಬ್ಬ, ಹಾಡುಗಬ್ಬ ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾ
ಡುಗಬ್ಬಕ್ಕೆ ಏಕುಳ ಮುಂತಾದ ನಿಯಮಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ,

ಶೃಂಗಾರಕಾಗಿ ಕಷ್ಟರ ಕಥೆಗಳ್ಳು ಜ | ನೆಂಗಳು ಕೆಡಬೇಡವೆಂದು |

ಅಂಗಸುವಿಯ ಮೋಕ್ಷ ಸುವಿಯ ಕಾವ್ಯವನಿಷ್ಟು | ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಡವೆಂದು ||
ಎಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತತ್ಪೋಷದೇಶದ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು
ಜೈನಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಶಃಕವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಬಹಳದೊಡ್ಡದು; ೪ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ
ಕವಿಯ ಶಕ್ತಿ ಶ್ಲಾಘನೀಯವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನರ್ತನ

ನೋಟದೊಳಗೆ ಕೊಂದರೊಮ್ಮೆ ನೋಟಕರನು | ನಾಟಿಸಿ ನಸುನಗೆಯಿಂದ |

ಲೂಟಿಮಾಡಿದರು ಮೈಯೊಲೆದಾಟದಿಂದೆ | ಗೋಟಿಯ ಕೊಂಡರೇನೆಂಬೆ ||

ಸುಖದು ಸುತ್ತುವಳು ನಾಟ್ಯದೊಳು ಸಮ್ಮೋಹನ | ಜಳಧಿಯು ಸುಖಯೊ ಎಂಬಂತೆ |

ಬಲಕೆಡಕೊಲೆದು ಹರಿವಳಿವಿಸಿಲಲ್ಲಿ | ಯೆಳನಾಗ ಹರಿವಂತೆ ಮುಖದು ||

ಸಂಗೀತ

ಒಳಗುಣೈದಾನಂದರಸ ತನ್ನ ತನುತುಂಬಿ | ತುಳುಕಿ ಹೊಣಿಗೆ ಸೂಸುವಂತೆ |

ತೆಳುವನುಂಟೆಂದ ಬಾಯ್ತೆಳೆಯೊಳು ಸುಸ್ವರ | ಹೊಳೆದು ಮೋಹಿಸುತ್ತಿದ್ದದಾಗ ||

1. ಕುಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯಕೃತ ಪ್ರಾಚೈತ, ಅನುವೇಕ್ಷೆ; ಅಮೃತಚಂದ್ರಸೂರಿ
ಕೃತ ಸಮಯಸಾರಾಂಕನಾಟಕ; ಪ್ರಭಾಕರಭಟ್ಟಕೃತ ಕಥೆ; ಪದ್ಮನಂದಿಕೃತ ಸ್ವರೂಪ
ಸಂಪೋಧನೆ, ಪೂಜ್ಯಪಾದಕೃತಸಮಾಧಿತತಕ; ಜ್ಞಾನವರ್ಣನೆ, ಯೋಗರತ್ನಾಕರ,
ಸುಕಲಾನಿಧಿ, ರತ್ನಸರೀಕ್ಷೆ, ಆರಾಧನಸಾರ, ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ, ಇಷ್ಟೋಪದೇಶ, ಅಧ್ಯಾ
ತ್ಮನಾಟಕ, ಅಷ್ಟಪ್ರಹಸ್ತ್ರ, ನಿಯಮಸಾರ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸಾರ. ಅಲ್ಲದೆ-ನೆರಪಿ ಹೊತ್ತಿಗೆ
ಗಳ ಹೊಣೆಗಟ್ಟಿ ಭವಸೇನ | ಗುರುಗಳಂತವರಾಡುತ್ತಿಹರು | ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ
ಸುಮ್ಮನೆ ವಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಭವಸೇನಗುರುವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಸುಖನಾಭಿಯೊಳುಹುಟ್ಟಿ ಮೆಲ್ಲೆ ದೆಯೊಳುಬೆಳೆ | ದೊಳುಗೊರಲೊಳುಪ್ರಾಯವಡೆದು |
 ಎಳೆಯಳ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರವನೇಳು ಬಯ್ಯೊಣ | ಗಿಣ್ಣಿದು ಮೋಹಿಸಿದುದಾಳಾಪ ||
 ಉಕ್ಕಂದವಾಗಿ ತುಂಬಿದ ಗಾನರಸವನು | ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಚಿಮ್ಮುವಂತೆ |
 ಚೊಕ್ಕ ಚೊಕ್ಕನೆ ತಾನಗಳ ತಂದು ಕೊರಳಲಿ | ಜಕ್ಕುಲಿಸಿದರು ಜಾಣೆಯರು ||
 ಚೀಲದೆ ಬತ್ತದೆ ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟಣೆ | ಜಾತಿಯೊಡಲ ದಂಡಿಸದೆ |
 ಏಲಿಲಿಯಲಹುದಹುದು ಲೇಸನೆ ಸವಿ | ದೋಣಿ ಹಾಡಿದರು ಗಾಯಕರು ||

ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶ

ಹೆಣ್ಣು ಸೋಂಕದಮುನ್ನ ಪುಟವೇಣುತಿಹುದದು | ಹೆಣ್ಣು ತೋಳ್ವಲೆಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ |
 ಪೊಣ್ಣು ಪೊಣ್ಣುನೆ ಹಾಲುನೆರಳೆ ಮೋಸದಿ ಕಾಲು | ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಲಕಿದಂತಿಹುದು ||
 ಹೆಣ್ಣು ಹಿಡಿದಮೇಲೆ ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿಯಬೇಕು | ಹೊನ್ನ ಹಿಡಿಯಬೇಕು ಸಹಜ |
 ಹೆಣ್ಣು ಹೊನ್ನು ಮಣ್ಣು ಏಡಿದಾತ್ಮರೆಲ್ಲರು | ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿದ ಲೋಹದಂತೆ ||
 ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವನೋಡಿ ತಗರು ತಗಿನಂತೆ | ಮಾರ್ಕೊಂಡು ಹೊಡೆವಾಡಬಹುದು |
 ಅರ್ಕನಂತೆ ಸವಾತ್ಮಯೋಗವಂತಿಹುದೆಂದು | ಬೇರ್ಕೆಯ್ದು ವಚನಿಸಲಿದು ||
 ನಳಿತೋಳಳನೆ ತಕ್ಕೆಯಾದಂತೆ ಪೊಂಗೊಡ | ಮೊಲೆಯೊಡೆವೆನ್ನೋಕಿದಂತೆ |
 ತಳಿದು ಟಿಯನಲು ಜುಂಬಿಸಿದಂತೆ ನಲಿವರುಂ | ಟಿಲುವರಾರಧ್ಯಾತ್ಮರಸಕೆ ||
 ನಟಗಬ್ಬಿನೊಳಗಣ ರಸವ ಕಾಣದೆ ಪಶು | ಹೊಣಿಗಣಲೆಯ ಸವಿವಂತೆ |
 ಅಣಿದೊಳಗಾತ್ಮಮುಖವನುಣ್ಣುಲಣಿಯದೆ | ಹೊಣಿಗಳಿಸುವರಂಗಸುಖಕೆ ||
 ಪಸುರೆಲೆಗಳ ಬಿಟ್ಟು ತನಿಗಬ್ಬಿನೊಳಗಣ | ರಸವ ಕೊಂಬಾನೆಗಳಂತೆ |
 ಹಸಗೆಟ್ಟು ತನುಸುಖಕೊಲಿಯದೆ ಕೆಲರು ಭೇ | ದಿಸಿ ನಿಜಸುಖವ ಭೋಗಿಪರು ||

4 ಹಾಡುಗಳು

ಇವು ಅಣ್ಣಗಳ ಪದಗಳು ಅಥವಾ ರತ್ನಾಕರಣ್ಣಗಳ ಪದಜಾತಿ
 ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ, ನೀತಿಯನ್ನೂ ತತ್ವವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸು
 ತ್ತವೆ. ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಭೈರವಿರಾಗ

ತಾನುಣ್ಣದೆ ಪರಗೀಳ್ತದೆ ಹೊನ್ನ ಕಾದಿದಳ | ದೀನನ ಸಿರಿಯಿದ್ದು ಫಲವೇನು ||
 ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಪಾನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದ ಕೊಳೆನೀರು | ಕಾನನತುಂಬಿದು ಫಲವೇನು ||
 ಏನೆಂದು ತನ್ನ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನನೊಲಿಯದೆ | ನಾನಾಶಾಸ್ತ್ರವನೋದಿ ಫಲವೇನು |
 ಪೀನನಿಧಿಯ ಕಾಣದಡೆಯೊಳಗೆದಗೆ | ದಾನೋವನುಂಡಲ್ಲಿ ಫಲವೇನು ||

ನೇಮಣ್ಣ. 1559

ಇವನು ಜ್ಞಾನಭಾಸ್ಕರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನ ಕವಿ; ಸಮಡೊಳ್ಳಿಪುರದ ಅದಿಜಿನಾಲಯದ ಗುರುವೆನಿಸಿದ ಜಿನಸೇನನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶೀಲಾಬ್ಧಿಯ ಶಿಷ್ಯನು; ತುಳುರಾಜ್ಯದೊಳಗಣ ಬಿಜುರೆಯ ಹಿರಿಯ ಬಸ್ತಿಯನುದ್ಧರಿಸಿದ ಶ್ರಾವಕರೊಳು ಜಿನದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥನಿರ್ಮಾಣಕಾಲವು ಶಕ 1482 ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ-ಎಂದರೆ 1559-ಎಂದು ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜ್ಞಾನಭಾಸ್ಕರಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 133. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರವತನವೂ ಧ್ಯಾನವೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಸಾಧನಗಳೆಂದೂ ಕಾಯಕ್ಷೇಪವೂ ಬಾಹ್ಯವೇಷವೂ ಅಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಿಜಾತ್ಮನ ವಂದನೆಯೂ ಗುಣಸ್ತೂರಣವೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದುರಿತವೆಂದೆಂಬ ಮಹಾಂಧಕಾರಕೆ ಜ್ಞಾನ | ದುರುರವಿಕಿರಣದುದಯವು |
ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬುದಯಾದ್ರಿಯೊಳುದಯಿಸೆ | ನಿರುಪಮಸುಖವತುವಾಗ ||
ತನುವೆಂಬ ಕೆಂಪೊಳು ಲೋಕವ ಬೆಳಗುವ | ಚಿನ್ಮಯರತ್ನವುಂಟದನು |
ತನುವ ಬತ್ತಿಸಿಯಾರತ್ನವ ತೆಗೆವಂತೆ | ಜಿನಮಾರ್ಗದ ತಪಶ್ಚರಣ ||
ಒಳಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ಬತ್ತಲೆಯವ | ರಿಳಿಗೆ ಗುರುಗಳು ಜಡರಿಗೆ ||
ಒಳಗೆ ಸಂಯಕ್ತವೊಡನೆ ಭೋಗವಿದ್ದರು | ಒಲಿದ ಗುರು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ||
ಹದಿನಾಲ್ಕುಸೊನ್ನೆಯ ಬರೆದೊಂದನಿಕ್ಕಿದ | ಡದು ಕೋಟಿಕೋಟಿಗಳಹುದು |
ಅದೊಳಗೇನುಲೆಕ್ಕಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೆ | ಯದುನಿರಕ್ಷರಿಕರ್ಗ ಜಂದ ||
ವ್ರತಗುಣಶೀಲತಪಸು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ | ಕ್ಷಿತಿಯೊಳು ಸೊನ್ನೆಗಳಂತೆ |
ಅತಿಶಯದಾತ್ಮಭಾವನೆ ಲೆಕ್ಕದಂತೆಯೆ | ದತಿಸುಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪೇಟುವರು ||

ವಿರಕ್ತತೋಟದಾರ್ಯ, ಸು. 1560

ಈತನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣ, ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಮಂಜರಿ, ಮನೋವಿಜಯತಾತ್ಪರ್ಯ, ಮಗ್ಗಯಮಾಯಿದೇವ

ಕತಕತ್ರಯಟೀಕೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆದಾನಂದಸಿಂಧು ಎಂಬ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈತನು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಕತಕ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಸೋಮನಾಥನ ಪಂಚಗದ್ಯಗಳ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಬಿಜ್ಜಾವರಪುರಾಧೀಶ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಭೂಪಾಲಕನಿಂ ಪೂಜಿತನಾದ ಕಾವೇರೀಹೇಮಾವತಿಗಳ ಮಧ್ಯದೇಶದೊಳಗಿರುವ ನಂದಿಯಪುರದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪ ಚೆನ್ನನಂಜೇಶನ ಕರಜಾತನಾದ ಪರ್ವತೇಂದ್ರನ ಕರಜಾತನು; ಪಟ್ಟಲಾಚಾರ್ಯನೆಂದೆಸಿವ ಬೋಳ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕರುಣಾದಿಂ ಪಟ್ಟಲಬ್ರಹ್ಮಮಂ ತಿಳಿದ ಗುಳೂರ ಸಿದ್ಧವೀರೇಶ್ವರನ ದಯಾವಾತ್ರನು. “ಗುರುನಿರಂಜನಲಿಂಗಪದಕಮಲ ಸೌರಭಾಸಕ್ತಪಟ್ಟದ, ಪಟ್ಟಲಾಚಾರಸಂಪನ್ನ, ಶೈವಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರಹೃದಯ, ಅಖಿಲಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಕೋವಿದ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇಶಿಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಗುರುವಿನ ಗುರುವಾದ ಬೋಳಬಸವನು ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1560 ಆಗಬಹುದು. ಇವನ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿರಂಜನಲಿಂಗ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಸೋಮ, ಪದ್ಮರಸ, ಹರಿದೇವ, ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವ, ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಳಯರಾಜ, ಭೋಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 25, ಪದ್ಯ 1535. ಇದರಲ್ಲಿ “ನಿರಂಜನಗಣೇಶ್ವರನ ಅಪರಾವತಾರವಾದ” ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ಚರಿತವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದಾನೆ—

ಮಲ್ಲಿಗೆಯರಲ್ಲೊಂಗಳುಣಿ ತಳಿತು ಚಿಗುರ್ತ ಕಂ |
 ಕೆಲ್ಲಿ ತಾವರೆಗೊಳಂ ಮಾವನೆಗಳೊಂಬೇಣಿ |
 ಪಲ್ಲವವ ಕರ್ದುಕಿ ತಣೆಗೊಂಡು ನಲವಿಂ ಕೂಗುತಿರ್ಪ ಪೆಣ್ಣೋಗಿಲೆಗಳ ||
 ಮೆಲ್ಲಲಿ ಸುಗಾನರಸದಿಂಪು ಪೊಸಜವ್ವನದ |
 ಜೆಲ್ಲೆ ಗಂಗಳ ಕಾಂತೆಯರ ಲಲ್ಲಿವಾತುಗಳೆ |
 ವೆಲ್ಲ ಸರಿಯಲ್ಲೆಂದು ಸೋಲಿಸಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದೀಕಾವ್ಯದ ರಸಂ ||
 ಲಿಂಗತ್ರಯದೊಳೆ ಕಾಲಂಗಳಂ ಮೂಱಿನಣಿ |
 ದಂಗೆವಸಿ ಸಕಲಕ್ರಿಯಾವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಂದೆ |
 ಸಾಂಗವಪ ಶಿವನಾಮಸಂಹಿತಾಭಾವದಿಂ ಸದ್ಗುಣಾಲಂಕಾರದಿಂ ||
 ಸಿಂಗದಾನಂದರಸದಿಂದುಕ್ಕಿಯುಳ್ಳಯಸ |
 ದಂಗಳಿಂದಿರ್ಪ ಮಲವೀರಮಾಸೇಶ್ವರನ |
 ಪಾಂಗುವಡೆದೀಕೃತಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದು ಜಗಂಗಳೊಳೆ ಚಿತ್ತಿನಿಂದೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಿರಂಜನಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾ
 ವರ್ತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಪುಣ್ಯಖ, ಗಣೇಶ ಇವರನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ
 ಬಸವರಿಂದ ಗೊಳೂರಿಸಿದ್ದ ವೀರೇಶನವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.
 ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಸದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕೈಲಾಸ

ಅದೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಂಕರನ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಪರ್ವ |
 ದುದೊ ಶರತ್ಕಾಲದಿಂದುವಿನ ರುಚಿಯೊಟ್ಟಿಸಿ |
 ದುದೊ ವಿಯನ್ನದಿಯಂಬು ಗಟ್ಟಿಯಾದುದೊ ಪಾರಿಜಾತದ್ರುಮಂ ಪೂತುದೋ ||
 ಸುಧೆ ಬಲಿದು ಹೆಪ್ಪಾದುದೋ ಹಿಮಂ ರಾಶಿಯಾ |
 ದುದೊ ಎಸಲ್ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ ತೋರುತಿರ್ದುದು ಪಂಚ |
 ವದನನ ನಿವಾಸ ಪುಣ್ಯದ ಕೋಶವೆನಿಪ ಕೈಲಾಸಂ ಕಲಾವಿಲಾಸಂ ||

1. 97ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 2 ಬಸವ, ಜೆನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಸಿದ್ಧ
 ರಾಮ, ಘಟ್ಟವಾಳ, ಮಹಾದೇವ, ದಸರ, ಮೋಳಿಗೆಯಮಾರ, ಮುಸುಟಿಯಚ
 ವುಂಡ, ಸಪ್ತೆಯಯತೀಶ, ತೋಂಟದಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯ ಬೋಳಬಸವ, ಗುಳೂರಿಸಿದ್ದ ವೀರೇಶ.

ಬಾಳೆ

ತನುವಿನೊಳ ಪೊರೆಯೇಱಿ ಸಂತಸಂಗೊಂಡುಬಿ |
 ಯನವರತ ತಲೆವಾಗಿ ಸತ್ಪಲಂಗಳನೆ ಸ |
 ಜ್ಞಾನವಿತಗೀವುವಕ್ಕೆ ರಂಭಾಪ್ತಯಂ ಸಲ್ವದಲ್ಲದೆ ಭಾವಿಸೆ ||
 ಕನಸುಗಾಣದರ ಪುರಮಂ ಪೊಕ್ಕು ವೇಸಿಯಂ |
 ದೆನಿಸಿಯಮೃತಾಂಗಿ ತಾನೆಂದು ಗರ್ವಿಸುತಿರ್ಪ |
 ವನಿತೆಗೇಕೀಪೆಸರೆನುತ್ತೆಲ್ಲರಾಡೆ ಬಾಣಿಗಳು ಕಣ್ಗೆ ಸೆದಿದುಳುವು ||

ಚಾತಕ

ನಲಿದು ಮೇಲಕೆ ನೆಗೆದಮದ್ದು ನೇಹದೆ ನೋಡಿ |
 ಸಲೆ ಪಕ್ಕದಿಂ ಪೊಯ್ದು ಚರಣತಳದಿಂದೊದಿದು |
 ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಪೊಳೆದು ಪಾಠುತ್ತೆ ಬೆನ್ನೊಳು ಬೀಳುವಂಬುಧಾರೆಗಳ ಕೊಡೆ ||
 ಗೆಲವಾಂತು ಚಂಚುಪುಟದಿಂ ಕೆದಕಿ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು |
 ಜಲಕಣಂಗಳ ನುಂಗಿ ಕೊರಲ ಸಸಿನಂಗೆಯ್ಯು |
 ತೊಲವಿನಿಂದೀಂಟೆ ಬಲ್ಲ ರಿಯೊಳಿಸೆದುರು ಚಾತಕಮದೊಂದತಿಪ್ರೀತಿಯಿಂ ||

ವಂಚಕರು

ನಿರುತದಿಂ ಕಳ್ಳಹೊನ್ನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮುದ್ರೆಯಂ |
 ವಿರಚಿಸಲದಂ ಸರ್ವರೊಲ್ಲೆ ವೆಂದೆಂಬರಾ |
 ಪರಿಯಂತೆ ಹುಸಿ ಕಳವು ರಕ್ಕು ಕೊಣಿಚಾಟಮತಿಮಿಥ್ಯಾವಿಕಾರವೇಪ ||
 ಪರಿಪರಿಯ ದುರ್ಗುಣಂಗಳ ತನ್ನೊಳಿಟ್ಟು ಬಂ |
 ಧರಭಸಿತರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯಂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿವ |
 ಶರಣರೆಡೆಗೈದಲಾತನ ಮುಖವ ನೋಡರಾತಂ ಸಲ್ಲನವರೊಂದಿಗೆ ||
 ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಗೆ ಉಪ್ಪವಡಗೀತ ಅಥವಾ ಸುಪ್ರಭಾತ
 ದುರಿತಮೆಂದೆಂಬ ಕುಮುದಂ ಕೊಣಿಗಿ ಮೋಹಮೆಂ |
 ಬುರುತಮಂ ಪರೆದು ಮಾಯೆಯನಿಪ್ಪ ಜಾರೆಯೋ |
 ಸರಿಸಿ ಕಡೆಗಂ ಜಾಣಿ ದುರ್ವಿಷಯವೆನಿಸುವ ಜಕ್ಕೋರಿಗಳ ಬದಲು ಹೃದಯ||
 ಸರಸಿಜವರಲಿ ಪ್ರಣವಕುಕ್ಕುಟಂ ದಸಿದೋಣಿ |

ವರಭಕ್ತಿ ರಾಗನೆಂದೆಂಬ ಮೂಡಣಕೆಂವು |

ಕರಮೆಸೆಯೆ ಚಿತ್ತೂರೈನುದಿಸಿದಂ ಪರಮಸದ್ಗುರುನೆ ನೀನುಪ್ಪವಡಿಸಾ ||

2 ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನುರಾಣ

ಇದೂ ವಾರ್ಧಕವಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 1ನ, ಪದ್ಯ 1456.
ಇದರಲ್ಲಿ ಭೃಂಗಿಯ ಅಪರಾಧತಾರವಾದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಚರಿ
ತವು¹ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಗೂಳೂರಸಿದ್ಧವೀರೇಶ್ವರನ ಆ
ಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ
ನಿರಂಜನಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ ಇವ
ರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಬಸವನಿಂದ ಗೂಳೂರಸಿದ್ಧವೀರೇಶ್ವರನವ
ರೆಗೆ² ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗ
ಳನ್ನು ಉದ ರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತೆಂಗು

ಪಿಂಗದೆ ವಿಬುಧರೆನಿಸಿ ಗುರುಪತ್ನಿಗಳು ಲೋ |

ಕಂಗಳೊಳ್ ಕ್ಷಯರೋಗಿಯಾಜನಂಗದ ರುಚಿಯ

ನಂಗವಿಪರೇ ನಿರ್ಜಾರತ್ನವೆಂತಪ್ಪನೆಂದವನಿಸತಿ ತಾನೊಲವನಿ |

ಕಂಗಳೊಳವ ದಿವ್ಯರುಚಿಯಮೃತಮಂ ಪೊನ್ನಕಳ |

ಸಂಗಳೊಳ್ ತುಂಬಿ ಪಲಕೈಗಳೆಂ ಸುರಗೊಯು |

ತ್ತುಂಗತರದಿಂದೆತ್ತಿಕೊಡುತಿದಳಪಳೊ ಎನಲ್ ತೆಂಗುಗಳ್ ತೋಳಿಸಿದುವು ||

ಕೌಂಗು

ದಿಸೆದಿಸೆಗೆ ಪೊಸಕಂಪು ಪಸರಿಸಲ್ ಮಕರಂದ |

ರಸವೊಸರುತಿರೆ ನಾಡೆ ನಸುವಿದೊಡೆದು ಪೊಚ್ಚ |

ಪೊಸತಾದ ಪೊಂಬಾಳೆ ಮೀನಂತಿರೆಸೆಯೆ ನಳನಳಿಸತಾಗಸಮನೆಯ್ದೆ ||

ಬಸೆದಳ್ಳಿ ಉಯುತುಂ ಬೆಳೆದಮರಂ ಕಣೆಯಂತೆ |

I. Vol I, 229.

2 ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ಶಿವ
ಲಿಂಕಮಂಜಣ್ಣ, ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತ, ಮಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವ, ಸಪ್ತೆಯಾರ್ಯ, ತೋಂ
ಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇಶಿಕನ ಶಿಷ್ಯ ಬೋಳಬಸವಾರ್ಯ, ಗೂಳೂರ ಸಿದ್ಧವೀರಾಚಾರ್ಯ.

ನಿಸದದಿಂದೊಪ್ಪೆ ಮದನಂಗೆ ವನದೇವಿ ಸಂ |

ತಸದಿಂ ಪಿಡಿದ ವಿನಾಸಟಿಕ್ಕಯದ ಪಾಂಗಿನಿಂ ಕೌಂಗುಗಳ ಕಣ್ಗೆನೆದುವು ||

ವಾದ

ಸಡಗರದೆ ಕರ್ಮದಿಂ ದೇಹಮಂ ತೊಟ್ಟನೆಂ |

ಬೊಡೆ ನಿಜದಿನಾಕರ್ಮಮಂ ನೀನದೇತಹಂ |

ದೊಡಲಸಿದೆಯಾಕರ್ಮಮಂ ದೇಹದಿಂದೆ ಮಾಡಿದನೆನಲ್ಯಾದೇಹಮಂ ||

ಪಡೆವುದಕ್ಕಾವ ದೇಹದೆ ಕರ್ಮಮಂ ಮೊದಲ್ |

ತೊಡರ್ದು ಮಾಡಿದೆ ಬಗೆಯೆ ಬೀಜವುಕ್ತನ್ಯಾಯ |

ದೇಡೆಯಾದುದುಸಿರಲಳವಲ್ಲ ಬೀಜಂ ತನ್ನ ತಾಂ ಬಿತ್ತಿಕೊಳುತಿರ್ಪುದೇ ||

(ಜಗವಿದು) ನಿರುತದಿಂ ಕಾರ್ಯಮಾದುದುಂದದಕೆಯಿಂ |

ಶ್ವರನೆ ಕಾರಣಮೆಂದು ಪೇಟ್ಟುಂ ಜ್ವಲನೆಯೆಂದೆ |

ಪಿರುಮಿದೇಡೆಯೊಳ್ಳದೆ ಧೂಮಮಿರದು ಮತ್ತಾಧೂಮಮುಂಟಾಗಿಹ ||

ಉರುತರಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಶಿವಿಯುಂಟಿಪ್ಪುದೇ |

ಪರಮಸಮ್ಮತಮೆನಿಸುಗುಂ ಜಗಮದುಂಟಾದ |

ತೆಹಿದಿನೀಶ್ವರನುಂಟಿಪ್ಪುದೇ ಸಿದ್ಧಮೆಲೆವಾದಿ ಕೇಳನುರಾಗದಿಂ ||

3 ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಮಂಜರಿ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 120. ಹಳಗನ್ನಡಪದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ನಿಘಂಟುರೂಪವಾದ ಗ್ರಂಥವು. “ಅಜ್ಜಗನ್ನಡ ಗೂಢಪದ ತತ್ಸಮಂ ತದ್ಭವಗಳೆಂಬ ಶಬ್ದನಾಮಗಳನೋರಂತೆ ವಿರಚಿಸಿದನೆಲ್ಲಾ ಕವೀಶ್ವರರುದಾಹರಣಸನ್ಮಾರ್ಗವಿಡಿದು” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಿರಂಜನಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತುಱುವಳಂ ಗೋವರ್ಕಳನೆ ಗೊಲ್ಲರಕ್ಕುಮಾ |

ತುಱುವತ್ತಯರು ಗೊಲ್ಲತಿಯರೆನಲ್ ಗೋಪಿಯರು |

ತುಱುವಿಂಡು ತುಱುಮುಂದೆಯಕ್ಕು ಗೋಸಮುದಾಯವಾಕಳೆಂದಕ್ಕು ಕಂಡು ||

ಕಱುವಕ್ಕು ವತ್ಸದೊಳು ಹೋರಿಯಡೆಯೆಂದೆನ |

ಲ್ಕುಱು ಗೋಮಯವದೆಂದು ಯರಣವೆಸರದು ನೋಡೆ |

ಕಱುವಿನ ಸಗಣಮಕ್ಕುಮಾಂಗೊಳಲಿನಶ್ಚಿಯಾವಿನ ಕೊಳಗು ತಾನೆನಿಕ್ಕುಂ ||

4 ಮನೋವಿಜಯತಾತ್ಪರ್ಯ

ಇದು ಗುರುಬಸವನ (ಸು. 1430) ಮನೋವಿಜಯಕಾವ್ಯದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು. ಇದಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಿಕೆ ಎಂದು ಹೆಸರು.

5 ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವತಕತ್ರಯಟೀಕೆ

ಇದು ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವನಿಂದ (ಸು. 1430) ರಚಿತವಾದ ಐಪುರೀಶ್ವರತತಕ, ಶಿವಾಧವತತಕ, ಶಿವಾವಲ್ಲಭತತಕ ಎಂಬ ಮೂರು ಶತಕಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇವನೆನಾಂ ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವಪ್ರಭುವಿನಿಂ ನಿರ್ಮಿತಮಪ್ಪ ವೀರಶೈವಮಾರ್ಗಪ್ರತಿಸಾದಕವಪ್ಪ ಶತಕತ್ರಯಮಹಾಪ್ರಬಂಧಮಂ ಸಮಸ್ತಶಿವಗಣಂಗಳಱುದಾಚರಿಸಿ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರಾಗಲೆಂದು ಶಬ್ದಾರ್ಥಂಗಳನೆಲ್ಲರವಂಱುತೆ ಕನ್ನಡಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಂ ಮಾಡಿದನೆಂ.

ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತಶಿವಯೋಗಿಜನಮನೋನಿಲಯಶ್ರೀಮನಿನ್ನರಂಜನಲಿಂಗಚರಣ ಸರಸಿರುಹಸೌರಭಾಸಕ್ತಮತ್ತಮಧುಕರಾಯಮಾನ ಷಟ್ಪಥಲಿಂಗಾಂಗಸಂಯೋಗ ಸನ್ಮಾರ್ಗಸಿದ್ಧಾಂತಸಾಧನಾಚಾರ್ಯ ಪರಮಸುಜ್ಞಾನಸತ್ತ್ವಿಯಾಯುಕ್ತ ಭಕ್ತಿಭರಿತಾಂತರಂಗ ಪ್ರಣವಪೂರ್ವಕಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಿತಮಂಜುಳಭಾಷಾವಿರಾಸನಪ್ಪ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪೀಠಿಕನಿಂ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಾಕ್ಷೀದ್ಧಾರಪ್ರತಿಸಾದಕಶತಕತ್ರಯಮಹಾವ್ಯಾಖ್ಯಾನದೋಳ್

ಬಾಹುಬಲಿ. ಸು. 1560

ಈತನು ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಈ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ—

ಕರ್ನಾಟದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಂದಾದ್ರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ದಕ್ಷಿಣವಾರಾಣಸಿಯೆಂಬ ಶೃಂಗೇರಿ ಇವನ ಸ್ಥಳ. ಇವನ ತಂದೆ ವಣಿಜಶಿರೋಮಣಿ ಸಣ್ಣಣ್ಣ, ತಾಯಿ ಬೊಮ್ಮಲದೇವಿ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ಅಧಿಪತಿ ಶಾರದಾಮೂರ್ತಿ ನರಸಿಂಹಯತಿರಾಯನು ಸರ್ವತೋಭದ್ರವೆಂಬ ದೇಗುಲವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಆ ನರಸಿಂಹ

ರತಿಯ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಕನೆನಿಸಿ ಕೆಲವನೆಸಿಂಹಾಸನದೊಳು ಅರಿರಾಯರಗಂಡರದಾವಣಿ
ತೆಂಕಣರಾಯ ಬೆನಭಕ್ತ ಭೈರವೇಂದ್ರನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಲಲಿತ
ಕೀರ್ತಿ ಪುರಾಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಶ್ರೀಪಂಚಮಾಕಥೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾವ
ಬರಲು ಕವಿಯ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಇದನ್ನು ಚರಿತೆಯೆಂದು ಎನಲು ಕವಿ ಅರ
ಸನ ಮತ್ತು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಪಂಚಮಾಕಥೆಯನ್ನು ಎಸ್ತ
ರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು.

ಬಾಹುಬಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥ ಪೂರ್ತಿ
ಯಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಅವನು ಮೃತನಾಗಲು ಮತ್ತೊಬ್ಬಕವಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ
ದಂತೆ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

ಧರಣಿಮೊಳೇಕೃತಯ ದೋರ್ಬಲಿಕು ತಾನು | ವಿರಚಿಸಿ ತುದಿಯೊಳಂತರಿಸೆ |

ತರಳನಹುದು ನಾನು ನಾಯಕಾತಿಶಯಬಿ | ತ್ತರಿಸಿದೆನಿದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗೆ ||

ಇದು ಪುಣ್ಯಕಥೆಯಂತರಿಸಿತೆಂದಾನು ಪೆಂಟಿದನು

ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಹುಬಲಿ
ಕೃತ ಎಂದಿದೆ; ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿಮಾತ್ರ ವರ್ಧಮಾನಕೃತ ಎಂದಿದೆ. ಮೇಲೆ
ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಭಾಗದಿಂದಲೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಿಂದಲೂ ಗ್ರಂಥಪೂರ್ತಿಮಾಡಿ
ದವನು ವರ್ಧಮಾನನೆಂದೂ ಇದನ್ನು ಬಹುಶಃ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಮಗನಾಗಿರಬಹು
ದೆಂದೂ ಇವನು ಬರೆದ ಭಾಗವು ನಾಯಕಾತಿಶಯವೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮೇ|| ಪಾಠಕರು: ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆಯನ್ನು ಬಾಹುಬಲಿ ಶಕ 1507 ತಾರ
ಣದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1584 ರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಆವು
ದೋ ಒಂದು ಒಲೆಯಪ್ರತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರಬಹುದು ಗ್ರಂಥಪೂರ್ತಿ
ವರ್ಧಮಾನನಿಂದ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕಾಲವು ವರ್ಧಮಾನನದಾಗಿರಬಹುದು. ಬಾ
ಹುಬಲಿ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು; ಸುಮಾರು 1560 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರ
ಬಹುದು. ಇವನು ಹೇಳುವ ಶೃಂಗೇರಿಯ ನರಸಿಂಹಭಾರತಿ 1557 ರಿಂದ 1573 ರ
ವರೆಗೆ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರಬೇಕು

ಇವನಿಗೆ ಕವಿರಾಜಹಂಸ, ಸಂಗೀತಸುಧಾಬ್ಧಿಚಂದ್ರಮ ಎಂಬ

ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ಅಳೆಯುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಭೇದಿಸಿ ಸತ್ಯಧೆಯನು ಕನ್ನಡಕೆ ತಾ | ನಾದಿಗನೆನಿಸಿ ಲೋಕದೊಳು |
ಅದಿತಿರ್ಭೇಶಕಧೆಯ ವಿಸ್ತಾರವ ಮೂಡಿ | ದಾದಿಹಂಪನ ಪೊಗಟುವೆನು ||
ವಿಬುಧಜನಸ್ತುತತ್ರೀವೀರದೋರನ | ಸಭೆಗೆ ಮಂಗಳಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆನಿಸ ||
ಶುಭಗುಣಜರಿತೆ ಕಂತಿಕೆಯರ ಪೊಗಟುವೆ ನಾ | ನಭನವವಾಗ್ಗೀವಿಯರ ||
ಜಂದ್ರಜಿನನ ಕಧಾರಸವಾರ್ಥ ವರ್ಧನ | ಜಂದ್ರನೆನಿಸಿದಗ್ಗಲನ |
ರುಂದ್ರಕಲೆಗಳೆನ್ನೊಳು ತೋರ್ಕೆ ನಿಜಯಶ | ಶ್ವಂದ್ರಿಕೆ ಪಸರಿಸೆ ಜಗವ |
ಸುಡಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯನು ಲೀಲಾವತಿ | ಗಿಡಿಸಿ ಕಪ್ಪನು ಕೀರ್ತಿ ಜಗವ |
ಎಡೆಗೊಂಡ ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಜಮತ್ಕೃತಿ ಬಂದೆಡೆಗೊಪ್ಪದೆನ್ನ ಚಿತ್ತದೊಳು ||
ಜನ್ಮನೊದವು ಗುಣವಮಾನ ಚಾತುರ್ಯ | ರನ್ನನ ಗುಣ ಪೊನ್ನನಿವು |
ಎನ್ನಯ ಮತಿಮಣಿದರ್ಪಣವನು ಪ್ರ | ಸನ್ನಾಕೃತಿಯುಪ್ಪಿದಸುಗೆ |
ಜ್ಯೋತಿಷವಿದ್ಯೆಗೆ ಮೊದಲಿಗ ಸಲೆ ವಾದಿ ! ವ್ರಾತಭಯಂಕರನೆನಿಸ |
ಖ್ಯಾತಿಗೆ ನೆಲೆಯಾದ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯರ | ಪ್ರೀತಿ ಮಿಗೆ ಬಲಗೊಂಬೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಅಶ್ವಾಸ 8, ಸಂಧಿ 32, ಪದ್ಯ 3600, ಗ್ರಂಥಪ್ರಮಾಣ 6000. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಚನಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಣ ಹೊನ್ನು ತ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದು ಕರ್ಮವ ಕೆಡಿಸಿ ಒಂದುಪವಾಸಫಲ ದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸಂಪದವ ಪಡೆದ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನಾಗಕುಮಾರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಮಹಾಪುಣ್ಯಪುರುಷನ ಚರಿತ್ರ ಮ | ತ್ರಿದು ಭವವಾರ್ಥಿಗೆ ಭೈತ್ರ |

ಇದು ಪುಣ್ಯಸಂಗತಿಗೆ ಸುಕ್ಷೇತ್ರ ತಾ | ನಿಧು ಕರ್ಮಭೂಜಲವಿತ್ರ ||

ಪೊಸದೇಸಿಯ ನೆಲೆವೀಡು ರಸಿಕರ ಕರ್ಣರಸಾಯನ.

ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಪರಮಪುರಾಣಕಥೆಗಳ ವಿಶ್ತರಿಸಿದ ಎರಡನೆಯ ಗಣಧರನೆನಿಸ ಕವಿಪರ, ಮೇಷ್ಠಿ, ಕುಮುದೇಂದು, ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ, ಅಕಳಂಕ, ಪೂಜ್ಯವಾದ

ತನ್ನ ಪರಮಗುರು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ಗುರು ಶಾಂತಕೀರ್ತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಪದ್ಮಾ
ವತಿ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡಿನಿ, ಸರ್ವಾಕ್ಷಯಕ್ಷ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿ
ದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ---

ಇದು ವಿದಿತವಿಧಪ್ರಬಂಧವನವಿಹಾರಪರಿಣತ ಜಿನವದನಕುಲಶೈಲೋಚ್ಚಯೋ
ದ್ಭುತಪ್ರವಚನಗಂಗಾತಟೋಪರಂಜತ್ಪಂಜಾಯಮಾನಾನೊನವುಣ್ಯಸೈಕತಪ್ರಿಯ ವಿ
ಬುಧಜನಸ್ತತ್ಯಸತ್ಯೂಜಿತಪ್ರಕರ ಕವಿರಾಜಕಂಸಬಾಹುಬಲಿಕವಿವರಚಿತಮಪ್ಪ ನಾಗಕು
ಮಾರಜರಿತಪುರಾಣದೊಳ'

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಾಹುಬಲಿಕವಿ ಎಂಬ
ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನಕವಿ ಎಂದಿದೆ.

ಕರ್ಣಾಟದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಂದಾದ್ರಿಯಬಳಿ ಇರುವ ಸರೋವರದ ದಕ್ಷಿಣತೀರದ
ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನಬಸ್ತಿಯ ಮುಂದಣ ಕಂಭದಮೇಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಈ ಕೃತಿಗೆ ನಿರ್ವಿ
ಘ್ನದಾಯಕನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--
ಕವಿ

ಚಿಪ್ಪಿನೊಳಿಹ ಮುತ್ತು ವಸ್ತುಕ ಪರ್ಣಕ | ಚಿಪ್ಪ ಕಳೆದು ಸರಗೆಯ್ದು |
ಸುಸ್ವಾಣಿಮುತ್ತಿನ ಹಾರವೆಂದೆನಿಪೊಂ | ದೊಪ್ಪದೋಱಿದೊಡವ ಕವಿಯೇ ||

ಸ್ತೀರ್ವರ್ಣನೆ

ಚಿತ್ತ ಜರತಿದೇವಿಯರಾಡುವ ಪೊನ್ನ | ನೆತ್ತದ ಹಲಗೆಯೊ ಮೇಣು |
ಎತ್ತಿ ಬಿಚ್ಚಿದ ಜೀವಣಿಗೆಯೊ ತಾನೆನಿ | ಸಿತ್ತು ನುಣ್ಣೆನ್ನು ಮಾನಿನಿಯ ||
ಉಡದೆ ತೊಡದೆ ಸೋಲಿಪ ಕಡುಜೆಲ್ವನು | ಮಡಗಿದ ಬಿದಿ ತನ್ನೊಳೆಂದು |
ಮಡದಿಮಣಿಯ ನುಣ್ಣೆನ್ನು ಲೌದವಯವ | ದೊಡನೆ ಸೇಣಿಸಿ ಮಲೆತಿಹುದು ||
ವೊಗಜಂದಿರನಿಗೊಪ್ಪಂಜಿತ್ತ ವಟಿಫಲ | ಮೊಗಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ರನ್ನದೊಡವು |
ಮೊಗರಸವಾರ್ಥಿಗೆ ವಿದ್ವಮಲತೆಯೆನೆ | ಸೊಗಯಿವುದವಳ ಜೆಂದುಟಿಯು ||
ಜಂದಿರ ಪಾಲ್ಗಡಲಿ ಬರ್ಪಂದೊಡ | ವಂದ ಮುತ್ತುಗಳೊ ಮೇಣಮೃತ |
ಬಿಂದುಗಳ ಕರಿನವಾಂತುವೊ ತಾವೆನಿಸಿಹು | ನಿಂದುಮುಖಿಯ ರದನಗಳು ||
ಮೊಗದಾವರೆಗೆ ಮೋಹಿಸಿ ಬಂದು ಸಂಪಗೆ | ಮುಗುಳೆಂಬವಳ ನಾಸಿಕವ |
ಮಿಗೆ ಕಂಡು ಪೆಣಿಸಾರ್ದ ಮೂರುದುಂಬಿಗಳೆನೆ | ಸೊಗಯಿಸಿಹುವು ಪಬ್ಬಿಗುರುಳು ||

ಮುರಿಗೆದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಸು. 1560

ಈತನು ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ, ಮುರಿಗೆಯಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯಂ “ಪ್ರ ಭುರಾಜಂ ಮುರಿಗೆದೇಶಿಕೇಂದ್ರನಾಗಿ ಬಂದು ನಿರೂಪಿಸಿದುದು” ಎಂಬ ಬಂದು ಹಳೆಯ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಲೇಖಕನ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ ಈತನ ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಇವನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗದಕಂಡ ಮಂತ್ರಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರನೇ (ಸು. 1530) ಅಗಿರಬ ಹುದೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ನಾನುನಿದೇಶ ಕವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನಾಗಿ ಸುಮಾರು 1560 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ, ಪ್ರಕರಣ 9, ಪದ್ಯ 753. ಇದಕ್ಕೆ ಹವ್ಯಾರಕಾವ್ಯ, ಮನುರಾಜನ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಲಪ್ರಹಾರಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಹವ್ಯಾರಪುರ ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಶಿಲಾ ಪುರ (ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು) ಎಂಬ ನಗರಕ್ಕೆ ದೊರೆಯಾದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾ ಮಣಿಯ ಮಗ ಹವ್ಯಾರನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೆ ರಾಜೇಂದ್ರ, ಮನುರಾಜ, ಅನಿಮಿಷೇಂದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಬಸವನು ಶರಣರಿಗೂ, ಪ್ರಭುರಾಜನು ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಬಸವ ಇವರುಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಥಾನಾಯಕನ ಮತ್ತು ಬಿಜ್ಜಳನ ಪರಂಪರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ನವನಂದರುಂ ದಶಗುಪ್ತರುಂ ವಿಂಶತಿಮೌರಿಗಳುಂ ಸಪ್ತವಿಂಶತಿರಾಜೇಂದ್ರರುಂ
ವಿಂಶತಿಚಾಳೋಕ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳವರನ್ನಯೋದ್ಧರಣ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣಿರಾಜ
ಸಂತಾನಮನುರಾಜಂ.

ಗೋಪಿಲರಾಜಸಣುಗಂ ವೀರಬಿಜ್ಜಳಂ ತತ್ಪುಮಾರಕಂ ಹೆಮ್ಮಡಿರಾಯಂ ತದಾ
ತೃತೀಯಂ ಪಿರ್ಮಡಿರಾಯಂ ತನ್ನಂದನಂ ಚಾಳೋಕ್ಯಂ ತತ್ಪುತ್ರಂ ಬಿಜ್ಜಳಂ.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದಾ ನೆ:
 ರಸಭಾವಚಿತ್ರವರ್ಣತ | ದಸಮಾಯತತಂತ್ರದೃಷ್ಟಿನೀತಿವಿಕಾಲೋ |
 ಲ್ಲಸದುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾರ್ಥಂಗಳ | ಪಸರಂ ಹಮ್ಮಾರವೀರಕಾವ್ಯಂ ಭವ್ಯಂ ||
 ಪದಿನೆಂಟುದೋಷದೂರಂ | ಪದಿನೆಂಟುಂ ವರ್ಣಮಿಳಿತನವರಸಭರಿತಂ |
 ಸದಮಕಯುಕ್ತಿಗೆ ಯತ್ನಂ | ಪದಬಂಧದ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ ಕೃತಿರತಿರತ್ನಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವೈವೇಂಧ್ರ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಪುಣ್ಣುಖ, ಬಸವ, ಚನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಮಧುಭಂಜನಾರ್ಜುನೋದರವುರಂದರವುರೋಗಮನಾನಾಸುರೋರಗನಿಕರ
 ನವೀನಸುರುಚಿರಪ್ರಜ್ವರಾಸರ್ಪುರ ಮಣಿಗಣಬಿಜಿತರಜನೋತ್ತುಂಗಶೃಂಗಾರಸಾರಕೋಟಿ
 ಕೋಟೀರಸ್ಥಾರುಚಿಕದಂಬಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಿಮಳವಿಳಸಿತನಖಮುಕುರರಾಜಿರಾಜಿತಸ್ಪುರ
 ಣಚರಣಾರವಿಂದಚಂದ್ರಶೇಖರಪರಮಶಿವಶರಣ ರಾಜೀಂದ್ರಹಮ್ಮಾರವಿಕ್ರಮಾತುಳಪ್ರ
 ಬಂಧದೋಳ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ವರಸಿಧಿಪಂಚಕಮಂ ಸು | ಸ್ಥಿರದಿಂದಂ ತಳೆದುಮುಖದ ನಾಲ್ಕುಂ ಬಯಸೀ |
 ಶ್ವರಸಖನೂರ್ಗಂ ದಾಖಿಯ | ನಿರದೆಯ್ದವತೆದೊಳಬ್ಬಿ ಮೊರೆದುದು ಪೆಂಸಿಂ ||

ನಾಡು

ಹಿಡೆಂಬುದು ಬೇಡೆಂಬುದು | ಕಾಡೆಂಬುದು ಭಾಂಡಶಕಲಪಕ್ವಣದವದೊಳ |
 ಕೂಡಿದ ನುಡಿಯಲ್ಲದೆಯಾ | ನಾಡೊಳಗಿಲ್ಲದೊ ಸೊಬಗು ಕಡುಜೋಡ್ವತರಂ ||

ವಕ್ಷತ್ರ

ಗಗನಾರವಿಂದವೃಂದಮೊ | ಮಿಗೆ ಗಗನದ ಬಹುಳಲೋಚನಾಘಮೊ ಗಗನಾ |
 ಪಗೆಯ ಜಲಕಣಕದಂಬಮೊ | ಮುಗುಳಾದುದೊ ಗಗನಮೆಂಬ ಕಡಬದ ಮರನೇಂ ||

ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು

ಅಣಿಯರದ ತೊಳಚಿಗೊರಸಿನ | ಮಣಿದೊಡವಿನ ಹೆಡೆಗಿಪಾಗುದಡಿದೋತ್ರದ-ರು |
 ಕ್ಷಿಣಿಯಿಹಿಯಗುಣಿಪಿನಗ್ಗದ | ಪಣಿಗೋಡಿನ ಹಂಡಹುಂಡಮಟ್ಟಿಗರೆಸಿದರ್ ||

ಶಂಖ

ಪಲಬರ್ಗಂ ಸೆಱ್ಪೋದರೆನ್ನ ಕುಲದೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದವರ್ ಬಿಟ್ಟು ತಾಯ್ |
 ನೆಲೆಗೆಟ್ಟಳ್ ಕಡಸುಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟನಳೆಯುಂ ಬಾಯಿಕ್ಕೆ ಕೂಗಿಕ್ಕುವಾ |
 ತಲೆಮೂಗಿಲ್ಲದ ಬಂಧುವಂತನುಂ ಮೈಕುಂರಗೆ ನಂಬಾಗಿಯುಂ |
 ಸಲೆ ಕೆಟ್ಟಂ ಪೊರೆ ಶಂಭು ಎಂಬ ತೆಲದಿಂ ಶಂಖಾರವಂ ರಾಜಿಕುಂ ||

ಹಮ್ಮೀರ

ನತರಾಗದ ಹಿತರಾಜ | ಗರ್ವಿಭೇಕರವುಂಡರೀಕನಿಳಯಮನೀವಂ |
 ನತರಾಗದ ಹಿತರಾಜ | ಗರ್ವಿಭಾಸುರವುಂಡರೀಕನಿಕರಮನೀವಂ ||
 ರಾಜಕಳಾಲಂಕಾರಂ | ನೈಜೇಂದ್ರಿಯಸರಸಧವಳವರ್ಣತಪೋಹಂ |
 ಭ್ರಾಜಿತಮತಿಹಿತಪದಸಂ | ಯೋಜಿತಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರಕಾಮುದ್ರಾಗಂ ||
 ಚತುರ್ವಿಧಾರ್ಥಂ ||

ವಿಶುವ

ಪೊಗರಿಂಪುನುಣ್ಪುಪೆಂಪಿನ | ಸೊಗಸಿನ ರಸಭಾವಚಿತ್ರಸದಲಂಕಾರಾ |
 ದಿಗೆ ಸಲ್ಪ ಚಲ್ಪ ಕಾವ್ಯದ | ಬಗೆಯುಂಯದ ಪುಚ್ಚುಗುನ್ನಿ ಕೂಗಿದೊಡಕ್ಕೇ ||

ಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿ ಸು 1560.

ಈತನು ಮುರಿಗೆಯ ತಾಂತವೀರನ (ಸು. 1530) ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ
 ಒಂದು ಪಟ್ಟದೀಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾಂದ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು
 ಹೇಳಿದೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಇವನಿಗೆ ಮಹಾಂತಯ್ಯ, ಮುರಿಗೆ
 ಯಸ್ವಾಮಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. ಇವನು ಮುರಿಗೆಯತಾಂತವೀ
 ರನ ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಆ ಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ
 ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1560 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈತನ ನಾಂದ್ಯವು ಬಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಪದ್ಯ 25.
 ಇವು ಸಂಧಿಗಳ ಮೊದಲನೆಯ ನಾಂದೀಪದ್ಯಗಳಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ
 ತಿಳಿಯದು. ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಕರುಣಶೇಷಂ | ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ನಿಜಬೋಳನವನ |
 ಶುದ್ಧಮಾದ ಪ್ರಸಾದಸೇವನೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದಿದರ್ ||
 ಉದ್ಭವಾದಾಗುರುವಿನಿಂ ಸಲೆ | ಸಿದ್ಧಕಟ್ಟಿಗೆ ಪೃಥ್ವೀವನ |
 ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನದಿ ಬೆಳೆದ ಮುರಿಗೆಯದೇವ ಪಾಲಿವುದು ||

“ ಮುರಿಗೆಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸಿದ ನಾಂದ್ಯ ” ಎಂದು ನಾನಾ ಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ 24 ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಓಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಬೊಮ್ಮಂ ತಿಮ್ಮಂ ಹಮ್ಮಿ ನದೇವಂ | ತಮ್ಮಂ ಪುಟ್ಟಿಸದಭವನ ಬರವಂ |
ಗಮ್ಮನೆ ಪಡೆದುತೆ ಪುಟ್ಟಂ ಪೊರೆಯಂ ಕೇಡಂ ಮಾಡುವರಾ ||
ಬೊಮ್ಮಂ ತಿಮ್ಮಂ ದಮ್ಮಂ ದಕ್ಷಂ | ಕಮ್ಮಂಗಣೆಯಂ ನೊದಲಾದುಗ್ಗಡ |
ಹೆಮ್ಮೆಯದೇವರ್ ಜಿಮ್ಮು ಊದಲೊದರ್ ನಿಮ್ಮಿಂದಸಮಾಕ್ಷಾ ||

ಕಂಪಿ ನಂಜಯ್ಯ. ಸು. 1560

ಈತನು ಮುರಿಗೆಯಾಂತವೀರನ (ಸು 1530) ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ನಾಂದ್ಯನೆಂಬ ಒಂದು ಪಟ್ಟದಿಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ವಾರ್ಧಕ ಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 24. ಇದಕ್ಕೆ ಮುರಿಗೆಯಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸ್ತೋತ್ರದ ನಾಂದ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮುರಿಗೆಯಾಂತವೀರನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ,

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. ಸು 1560

ಈತನು ಶಿವಮಹಿಮಾಶತಕ, ಗುರುಸ್ತೋತ್ರದ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. “ಶ್ರೀವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಂಭಿಸರೋಜಾತಮರಂದವಾನಮುದಿತೇಂದಿರ, ವಿದ್ವತ್ಕವಿ, ಸ್ವಯಶೋಜಿತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಪರಿಹೃತಪರಮತ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗುರು ಶಾಂತಲಿಂಗ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1560 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಶಿವಮಹಿಮಾಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 113 ವೃತ್ತಗಳೂ 2 ಕಂದಗಳೂ ಇವೆ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಶ್ರೀಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಿವವಾರವ್ಯವನ್ನು

ಪ್ರತಿಸಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ್ವರಶತಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದು ಶ್ರುತಿಸೂಕ್ತಿರತ್ನಮಾಲಾಸ್ತುತಿ, ವೇದಾಂತಸಾರಾರ್ಥದಿಂದೆನಿಸಿದ ಪಠ ಶತಕಂ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ--

ಶಿವಮಹಿಮಾಶತಕಂ ವೈ | ಸ್ಥವವಾಗದ್ವೈತಿಕರ್ಮಿಗಳ ಹೃಷ್ಯಂ |

ಪ್ರವರಶಿವಭಕ್ತಪುಷ | ದ್ವನನದೊಳಿದು ಬೆಳಸ ರತ್ನದೀಪಿಕೆಯೆನಿಸುಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಶತಕದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಹರಿಯಂ ಕಹಿಸಿ ಕಂದಿಸುತ್ತೆ ವಿಧಿಯಂ ನಿತ್ರಾಣಿಯಂ ಮಾಡಿ ದಿ |

ಗ್ವರರಂ ಬೆಂಬಿಡದಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ಸುಡುತುಂ ಚಂದ್ರಾರ್ಕಮುಖ್ಯಾಮರಾ |

ಸುರರಂ ತುತ್ತುತೆ ಬರ್ಪ ಘೋರನಿಷಮಂ ಕಂಠಾಗ್ರದೊಳ ತಾಳ್ದ ಶಂ |

ಕರ ನೀನೊಪ್ಪಿರೆ ಬೇಱುಬೇವರೊಳರೇ ಶ್ರೀಜೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ||

ಕೆಲಬರ ಕರ್ಮವೆ ಕರ್ತೃನೆಂದು ನುಡಿವರ ಕಲ್ಮಷ ಕಳ್ಳಂಗೆ ಸಂ |

ಕಲೆಯಂ ಬಂಧಿಸುತ್ತಿರ್ಪದೇಂ ಕಳವೊ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಬೇಱುವನೋ ||

ಫಲಮಂ ಕರ್ಮಿಗೆ ಜಾಡ್ಯಕರ್ಮಮದು ತಾನೇನೀವುದೇ ದೇವ ನಿ |

ನ್ನೊಲವಂದಲ್ಲದೆ ತತ್ಪಲಂ ಲಭಿವುದೇ ಶ್ರೀಜೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ||

ಅನಲಂ ತಮ್ಮಯ ದೇವರೆಂದು ಭಜಿಪರ್ ನಿಜ್ಜಂ ದ್ವಿಜರ್ಕಳ್ ನಿಕೇ |

ತನಮಂ ತಾನದು ದಳ್ಳಿಸುತ್ತೆ ಸುಡಲಯ್ಯೋ ಕೆಟ್ಟಿವೆಂದಂತದಂ ||

ಕನಲುತ್ತಾಗಳೆ ಕೂಡ ನಂದಿಸುತೆ ದೈವದ್ರೋಹಮಂ ಮಾಟ್ಟರಾ |

ಬಿಡುಗ್ಗೆತ್ತಣ ಭಕ್ತಿಭಾವನಿಯಮಂ ಶ್ರೀಜೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ||

2 ಗರುನ್ನೋತ್ರದ ಟೀಕೆ

ಮೂಲಗ್ರಂಥವಾದ ಗುರುಸ್ತೋತ್ರವು ಶೀಲವಂತಯ್ಯನಿಂದ (ಸು. 1160) ರಚಿತವಾದುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಲಿಂಗಪ್ರಣವಸಂಯೋಗಸ್ಥೂಲದ ತಿವಿಧಿ ಎಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು.¹ ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನು “ಗುರುಶಾಂತಲಿಂಗನಡಿ ದಾವರೆಯ ಶಿರಸಾವಹಿಸಿಯುನಿರ್ದೇಂ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಾಂತಲಿಂಗನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ--

ಅದಿನ ಹರಗುರುವಾಕ್ಯದೆ | ಹೊಂದಿದ ಶಿವಯೋಗಸಾರವಾತುಲತಂತ್ರಂ |
ಕಂದಪದಗ್ರಂಥಶ್ರುತಿವ್ಯ | ತ್ತಂ^{೧೪} ಗುರುಶಾಂತಲಿಂಗ ತಾನಹಿದಿಹುಂ ||

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ತ್ರಿಪದಿ ಇದೆ--
ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾತನರ ಮೆಲ್ಲಡಿಯ ನಿಜಪ್ಪದಯ |
ದಲ್ಲಿ ತಳಿದಗಲದಿರು ಮಗನೆ ಎಂದು ಜೆನ್ನ |
ಮಲ್ಲನಮ ಸಲಹಿದಿ ಗುರುವೆ ||

ಶಾಂತೇಶ. 1561

ಈತನು ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕೂಲಮನದರಿದ ಗುರುಭಕ್ತನನ್ನಯದೆ ಹುಟ್ಟಿ ವಾತೂಲಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಂ ಬರೆದು ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನವಾಲೆಯಂ ರಚಿಸಿದ ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣ್ಣನ(ಸು. 1475) ಪೌತ್ರನಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾದ ಬಸವವೌರಾಣದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ (1513) ಮಗನು. ಈ ಮಲ್ಲಣ್ಣನು “ವಿಮಲಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯನ (ಸು. 1470) ಪದಕಮಲಪಟ್ಟರಣ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಲ್ಲಣ್ಣನಿಗೆ ಗುರುಭಕ್ತ ಎಂಬ ಮಗನು ಇದ್ದನೆಂದೂ ಇವನ ಮಗನೇ ಬಸವವೌರಾಣದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನೆಂದೂ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಿಂದ (1530) ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶಾಂತೇಶನಿಗೆ ಶಾಂತದೇಶಿಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಗುರು ಗಣೇಶ್ವರ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು “ಪಚ್ಚೆಯಕಂತೆಯಾರ್ಯನ ಕರಕಮಲದೊಳ” ಜನಿಸಿ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನಂಘ್ರಿಯನರ್ಚಿಸುತ್ತಂ” ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದ ಚಂದ್ರಶೇಖರಗುರುವಿನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ, ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಶಾಂತೇಶನಂಘ್ರಿಯನ್ನು ನೆನೆದು, ಶಕ 1483 ರೌದ್ರಿಯಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1561 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ “ ನಿರುತದಿಂ ಚೌಪಟ್ಟೀಲದಿ ತಾನಾಚರಿಸಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕೊಂಡಾಡಿ ಶಿವನಂ ಸ್ತುತಿಸಿದ ” ವಾಲ್ಮುಕಿಕೇಸೋಮನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ఇవన గ్రంథ

తొలంటద సిద్ధిత్వరన పురాణ

ఇదు భామినిపట్టిదియల్లి బరదదే; సంధి 7, పద్య 000. ఇదరల్లి తొలంటదసిద్ధిలింగయతియ చరితవ్వి యేళిదే. ఈ యతి హరదనహళ్ళియ గోశలచిన్నబసవేశ్వరన శిష్యును; శివగంగగే బం దు కగ్గరేయ సవివాపదల్లిరువ నాగిణీనదియ తిరదల్లి తొలంటదొళగే శివయోగదల్లిద్దను; శిష్యునాద చంద్రశేఖరనిగే భువనశోభ ధర్మాధర్మవిభార, శివన పంజవింశతిలింగళు, పట్ట లక్రవ, ముంతాద విషయగళన్న బోధిసదను. చంద్రశేఖరను తాను కేళిద బోధేయన్న సాంగవాగి కావ్యదల్లి యేళిబేకేందు బేససలు కవి అదేమేరగే బరదంతే యేళుత్తానె.

గ్రంథావతారదల్లి “శంకరగురుకులాంబుధిపూర్ణహిమకర” నాద సిద్ధిేశన స్తుతి ఇదే. బళిశ్ కవి శివ, వానతి, ప్రభుదేవ, బసవ, చిన్నబసవ, ప్ణుబ, విరభద్ర, భృంగి ఇవరుగళన్న పరి విడియింద స్తుతసిద్ధానె. ఈ గ్రంథదింద కేలవ్వి పద్యగళన్న తగేదు బరయత్తేవే—

వసంత

శుకపికాళియ రావ కణక | సుకరదిం తంగాళి గాత్రకే |
సకలమంజుళదామ్రపల్లవరాగ నేత్రకే ||
ప్రకటఫలరుచి జిహ్వగం నా | సికకే కుసుమామోదవేసేయల్ |
మకరకేతనసఖినేస్ప వసంతనేయ్త్తందం ||

వన

తిళిగొళంగళ నడుచే ముడిద | నళినశ్మరవకేయిగి ఝంకరి |
పళిగళిందం జక్రపక్కియ తేక్కియిం మత్తే ||
బళసి తోఱువ మామరంగళి | ళళసి కుగువ పిక్కికరదిం |
గిళియ సవినుడియింద వనవంతల్లి రాజివుదు ||

కృతాస

నేట్టసఖమం సుట్ట శరణర | కేఱుట్ట దురితఘరట్ట పుణ్యద |
దట్ట సుఖమం చిట్ట సుజన | గళట్ట కరువిట్ట ||

ದಿಟ್ಟಕೀರ್ತಿಯ ಪಟ್ಟ ಪೂಜ್ಯದ | ತಿಟ್ಟ ಬೆಳ್ಳಿನ ಬಟ್ಟಮುತ್ತಳ |
ವಟ್ಟ ಹರ್ಷದ ಘಟ್ಟ ಬೆಳ್ಳಿಯಬೆಟ್ಟ ರಂಜಿವುದು ||

ಯಮಕ

ರಾಜರಾಜಹಿತಾಹಿತಾಹಿತ | ಬೀಜಬೀಜಸುರಾಸುರಾಸುರ |
ಭೂಜಭೂಜನತಾನತಾನತ ಭೂರಿಭೂರಿಗಿರಿ ||
ಮಾಜರಾಜವಮಾಸಮಾಸಮ | ನೈಜನೈಜಗುಣಾಗುಣಾಗುಣ |
ಗೋಜಗೋಜಸಖಾಸಖಾಸಖ ಶರಣು ದೇಶಿಕನೇ ||

ನಿರೋಷ್ಯ

ಜಯ ಚರಾಚರರಕ್ಷ ದೃತಗರ | ಜಯ ಜಟಾತಟೀ ಸಿತಸಿತಕರ |
ಜಯ ಜನಾರ್ದನನೇತ್ರಜರಣಸಿರಾಜಿತಂಗಗತ ||
ಜಯ ಜಿತಾಂತಕ ಜನಕೃಂತಕ | ಜಯ ಧನೇಶ್ವರಹಾಯ ಹರಿಹಯ |
ಜಯ ನತಾಧಿಕಶಾಂತಿದಾಯಕ ಶಾಂತ ಸಿತ್ತಿಂತ ||

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಎಲೆತಿವನೆ ನಿನ್ನೆಡದ ಕಣ್ಣೀ | ಶಿಲೆಯ ಕರಗಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದಸಿಶಂ |
ಒಲದ ನಯನವೆ ಕಲ್ಲೊಳುಷ್ಣವನ್ನೆದಿಸುತ್ತಿಕುಂ ||
ಬ್ಬಲವನಯವನೆ ಕಾಮಕಾಲಾ | ದೃಲಘುಖಳಂ ದಪ್ಪುದೆನುತಂ |
ಜಲಿಸದಂತಗರಾಬವಿತ್ತನೊ ದೇವಿಯಂ ನಿನಗೆ ||

ಎಳಮಲೆಯಗುರಾಂತದೇವ ಸು 1565

ಈತನು ಶರಣಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ, ಲಿಂಗವಿಕಳಾವಸ್ಥೆಯ ವಚನ; ಪಟ್ಟಲಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ, ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ: ಎಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಏತತ್ಕೃತವಲ್ಲ; ಇತರರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಅರಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿವೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸಂವಾದನೆಯಚೆನ್ನಂಜಿದೇವನ (ಸು. 530) ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 565 ಅಗಬಹುದು.

ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣಸ್ತೋತ್ರದವಚನವೂ ಲಿಂಗವಿಕಳಾವಸ್ಥೆಯವಚನವೂ 110 ವಚನಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿವೆ, ಉ

ಳಿದುವುಗಳ ವಚನಸಂಖ್ಯೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪಾವರಣಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನದಲ್ಲಿ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಮಂತ್ರ, ವಾದೋದಕ, ಪ್ರಸಾದ ಇವುಗಳ ಮಹತ್ತ್ವವು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ 1567

ಈತನು ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಕನಕಗಿರಿಯ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ, ತಂದೆ ಅಕಲಂಕ. ಇವನಿಗೆ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲದೆ ರಾಮಚಂದ್ರ, ಚಂದನ ವರ್ಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇದ್ದಂತೆ ಈ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

ಸಂದ ಸಂಸಾರದೊಳಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರನು | ಚಂದನವರ್ಣಿ ಮಧ್ಯದೊಳು |

ಸಂದುದು ಕಡೆಯೊಳು ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿದೇವರಿ | ನ್ನಿಂದೆಂಬ ನಾನು ಲೋಕದೊಳು ||

ಈತೆಹಿದೊಳು ಮೂಞ್ಞನಾಮವ ತಳಿದ ಮ | ತ್ತಾತನೊಲಿದು ಕೇಳಿದನು |

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಕ 1488 ಪ್ರಭವದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿ ವಿಭವದಲ್ಲಿ (1567) ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 1312. ಇದರಲ್ಲಿ “ವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯಳಾಗಿ ಕಾಮನ ಗೆಲಿದ” ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅರಣ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆ ಎಂದು ಜೈನೋತ್ತಮರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಭದ್ರಬಾಹುವಿನಿಂದ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯವರಗೆ¹ ಜೈನಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಪೂಜ್ಯವಾದ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

1 ಭದ್ರಬಾಹು, ಗುಣಭದ್ರ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಇಂದ್ರನಂದಿ, ಮಹಾನಂದಿ, ಸಿಂಹನಂದಿ, ವೀರನಂದಿ, ವೀರಸೇನ, ನಯಸೇನ, ವೀರಾಚಾರ್ಯ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, ಶುಭಚಂದ್ರ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಪೂಜ್ಯವಾದ, ಕೊಂಡಕುಂದ, ಕವಿಪರಮೇಶ್ವರಿ, ಚಾರುಕೀರ್ತಿ ಪಂಡಿತ, ಅಕಲಂಕ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಪ್ರಭೇಂದು, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ.

ತನುದೋಷಕೆ ವೈದ್ಯ ವಚನದೋಷಕೆ ಶಬ್ದ | ಮನದೋಷಕೆ ತತ್ತ್ವವನು |
ಜನಕಜುಹಿದ ಶ್ರೀಪೂಜ್ಯಪಾದರ ಪಾದ | ವನಜಕ್ಕೆ ನಾನೆಜಗುವೆನು ||

ರಂಗಾಚಾರ್ಯ ಸು. 1570.

ಈತನು ಶ್ರೀರಂಗಮಠಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ ; ಕೌಂಡಿನ್ಯಗೋತ್ರದವನು ; ಹೊಮ್ಮಗ್ರಾಮನಿವಾಸಿ ; ಕಂದಾಡೆಯಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನು ; ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯನ ತಮ್ಮ ; ಅಪ್ರಮೇಯದೇವರಭಕ್ತ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1663ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1570ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೀರಂಗಮಠಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ , ಪರಿಚ್ಛೇದ 10. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ--
ಸಕಲಪುರಾಣಸಾರಭೂತಮಾದ ಮಹೇಶ್ವರನಾರದಸಂವಾದಮಾದ ಪನ್ನೆರ
ಡುಸಾವಿರಸಂಹಿತೆಗಳುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದಶಾಧ್ಯಾಯಪರಿಮಿತ
ಮಾದ ಶ್ರೀರಂಗಮಠಾತ್ಮ್ಯ--ಎಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕವಿ “ ಸರ್ವಜನರ್ಗ
ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿವಂತೆ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾರಚನೆಯಿಂ ” ನಿರೂಪಿಸಿದನು.
ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತವಿಬುಧನಿವಹಮೌಳಿತನಾನಾವಿಧೋಪಲಪ್ತಭಾವಾತ್ರರಂಡಿತ
ಪದಕಮಲನಿಹಿತಾಂತಃಕರಣೇನ ಅಪ್ರಮೇಯಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣ....ರಂಗನಾಮು
ಕೇನ ವಿರಚಿತಶ್ರೀರಂಗಮಠಾತ್ಮ್ಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಚೆನ್ನರಾಜ ಸು. 1570

ಇವನು ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಎಳಂದೂರು (ಬಾಲಚಂದ್ರಪುರದ) ದೊರೆ; ಹದಿನಾಡುರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಇವನ ಕುಲದೈವವು ಎಳಂದೂರುಗೌರೀಶ್ವರ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1570 ಆಗುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹ

ಇದರಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಧವಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು ಹೇಳಿವೆ; ಪ್ರಕರಣ 12.
ಽಂ ಸ್ವೈತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದು

ಕವಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕರ್ಣಾಟದೇಶಾಂತಗರ್ತಪೋಸಣದೇಶಮಧ್ಯೋಲ್ಲಸತ್ಯಾವೇರೀ
ದಕ್ಷಿಣಭಾಗಸ್ಥಿತಬಾಲಚಂದ್ರಪುರಸ್ಥಗೌರೀಶ್ವರಕೃಪಾಲಬ್ಧವಿಭವ ಬಾಲಚಂದ್ರಪುರ
ಧೀಶ್ವರ ಚೆನ್ನರಾಜಭೂಪಾಲವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಸರ್ವಲೋಕೋಪಕಾರಕ ಕರ್ಣಾಟಭಾ
ಷಾವಿಶದೀಕೃತ ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹೇ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಕರ್ಣಾಟಕದೇಶಮಧ್ಯೋಲ್ಲಸತ್ಪರ್ವಣನದೀತೀರವಿಲಸಿತಬಾಲಚಂದ್ರ
ಪುರಸ್ಥಿತ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದ ನಾರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿವಶ್ಯವಿರಚಿತ ಸರ್ವಲೋಕೋಪಕಾ
ರಕ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾವಿಶದೀಕೃತ ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹೇ
ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ನಾರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದ
ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಚೆನ್ನರಾಜನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋ
ರುತ್ತದೆ ಈಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ನಾರಸಿಂಹಭಟ್ಟರ ಸಂಹಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ವಾದಿರಾಜ ಸು 1570

ಈತನು ವೈಕುಂಠವರ್ಣನೆ, ಸ್ವಪ್ನಗದ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಶೋಭಾನೆ,
ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಉಡುಪಿಜ್ಞೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸೋದರಿ
ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು ಸೋದರಿಯಲ್ಲಿ ಈತನ ಬೃಂದಾವನವಿದೆ. ಇವ
ನು ವ್ಯಾಸರಾಯನಲ್ಲಿ(ಸು. 1525) ಓದಿದಂತೆಯೂ 1607ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದಂತೆ
ಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅನೇಕವಾದಿಗಳನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದುದರಿಂದ
ಈತನಿಗೆ ಈಹೆಸರು ಬಂದಂತೆ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹ
ಯವದನ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ವೈಕುಂಠವರ್ಣನೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯ, ಹಾಡು ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ; ಸಂಧಿ 4.
ಇದಕ್ಕೆ ತತ್ಪಸಾರದ ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರ
ಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ ವಿಷಯವು ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ತತ್ಪ್ರಸಾರದ ಸೊಬಗು ಭರೆಯೊಳು | ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮುನಿಕುಲ |
 ರತ್ನ ಶ್ರೀಗುರುವಾದಿರಾಜನು ಶ್ರುತಿಪುರಾಣಗಳ ||
 ಮೊತ್ತವನು ನೆಹಿ ಮಧಿಸಿ ಮೇಲಣ | ಮುಕ್ತಿಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಯಂಗಳ |
 ಸರ್ಧಿಯಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಕಥೆಯನು ಕೇಳಿ ಸಜ್ಜನರು ||
 ಕನ್ನಡಿಯೊಳು ತೋಪಾಂತೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರ ಮತ | ದುನ್ನತದ ತತ್ಪ್ರಸಾರವನು |
 ಕನ್ನಡದಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ವಾದಿರಾಜ ಮುನಿ ||

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು, ವೇದವ್ಯಾಸ, ಸರಸ್ವತಿ, ಅನಂದತೀರ್ಥ ಇವರು
 ಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಅವುಗಳ
 ಅರ್ಥವು ಹಾಡಿನರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಸ್ತುತಿರೂಪ
 ವಾದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಇಂದ್ರನ ರಾಜ್ಯವ ತಂದನ ಶುಭಗುಣ | ಸಾಂದ್ರನ ಸುರಸಭಾಚಂದ್ರನ |
 ನಂದನ ಕಂದನ ವಂದ್ಯನ ನಿತ್ಯಾ | ನಂದನ ಶುತಿಪೆ ಮುಕುಂದನ ||
 ಶಾರಿಯ ನೆನೆವೆನುದಾರಿಯ ಕುಜನರ | ವೈರಿಯ ಮಂದರೋದ್ಧಾರಿಯ |
 ಹರಿಯ ದುರಿತನಿವಾರಿಯ ಸುಜನೋಪ | ಕಾರಿಯ ಮುಕುತಿಗೆ ದಾರಿಯ ||
 ಇಷ್ಟನ ದುರಿತಫುರಟ್ಟನ ಜಗಕತಿ | ದಿಟ್ಟನ ಸತತದಂತುಷ್ಟನ |
 ಶಿಷ್ಟನ ಶುಭಗುಣವುಷ್ಟನ ಶುತಿಪೆನು | ಕೃಷ್ಟನ ಶ್ರುತಿಗಿಂಬ ಕೊಟ್ಟನ ||

2. ಸ್ವಪ್ನಗದ್ಯ

ಇದಕ್ಕೆ ಗದ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ 45 ಭಾಮಿನೀಪಟಪದಿಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು 9 ಹಾಡುಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. “ಇಂತು ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲಿ ನೂಕಾಂತ ಗುರುವಾದಿರಾಜಗೆ ನಿಂತು ನೆಹಿದ ಪದಗಳಿವು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ದೇವರು ಕವಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಇಷ್ಟದೇವರ ಮಧ್ಯಲಿ ಮನ | ಮುಟ್ಟಿ ನನ್ನನೆ ಭಜಿಸು ದಿವಿಜರು |
 ಶಿಷ್ಟಜನಿಗೆ ಗುರುಗಳೆಂದವರಂಭಿಗಭಿನಮಿಸು ||
 ನಷ್ಟವಾಗದಮೋಲು ನಿನ್ನನು | ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೆ ರಕ್ಷಿಸುವೆ ನಾ |
 ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರನಹನು ಮುಕ್ತಿಯ ಕೊಟ್ಟು ಸಲಹುವೆನು ||
 ನಾನು ಸುಜ್ಞನು ಜೀವನಜ್ಞನು | ನಾನು ಮುಕ್ತನು ಜೀವ ಬದ್ಧನು |

ನಾನು ಪಾತಕೀನ ಜೀವನು ಪಾಪಭರಿತನಲ್ಲೆ ||
 ನಾನು ಜನ್ಮವಿಡೂರ ನಾನಾ | ಯೋನಿಯಲಿ ಜನಿಸುವನು ಜೀವನು |
 ಮಾಣು ಜಲವನು ನಿನ್ನ ಜನಕನ ಹೆಸರ ಹೇಳುನ್ನು ||

3. ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಶೋಭಾನೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ 112 ಪದಗಳಿವೆ; ಒಂದೆರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ--
 ಪೊಳೆವ ಕಾಂಚೀದಾಮ ಉಲಿವ ಕಿಂಕಿಣಿಗಳು | ನಲಿವ ಕಾಲಂದಿಗೆ ಗಲುಕೆನಲು |
 ನಳನಳಿಸುವ ಮುದ್ದುಮುಖದ ಜಲವ ಲಕ್ಷ್ಮೀ | ಸಲಹಲಿ ನಮ್ಮ ವಧೂನರರ ||
 ಆನೆಯ ಮಾನದಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಬರುಂಟೆ | ಅನೇಕಕೋಟಿಯಜಾಂಡವ |
 ಅಣುರೋಮಕೂಪದಲಿ ಆಳಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯು | ಜನನೀಜರವು ಒಳಗೊಂಬುದೇ ||

4. ಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಟೀಕೆ

ಇದು ಮಧ್ಯಗುರುರಚಿತವಾದ ಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ
 ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.

5. ಕೀರ್ತನೆಗಳು

ಇವು ವಿಷ್ಣು ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೇದಾಂತಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ
 ಇವೆ. ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ರಾಗ ಮೋಹನ, ಚಾಪುತಾಳ.

ಪಲ್ಲವಿ || ಹಣವೇ ನಿನ್ನಯ ಗುಣ ಏನು ಬಣ್ಣಿಪೆನೋ ||
 ಅನುಪಲ್ಲವಿ || ಹಣವಿಲ್ಲದವನೊಬ್ಬ ಹೇಣವೆ ಸರಿ ಕಂಡೆಯಾ ||
 ಬೆಲೆಯಾಗದನೆಲ್ಲ ಬೆಲೆಯ ಮಾಡಿಸುವೆ |
 ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನಿದ್ದಲ್ಲೆ ತರಿಸುವೆ |
 ಕುಲಕೆಟ್ಟವರ ಸತ್ಕುಲಕೆಸೇರಿಸುವೆ | ಹೊಲೆಯನಾದರುತಂದು ಒಳಗೆ ಕೂರಿಸುವೆ ||1||
 ಅಂಗನೆಯರ ಸಂಗತಿಯ ಮಾಡಿಸುವೆ |
 ಶೃಂಗಾರಾಭರಣಗಳ ಬೇಗ ತರಿಸುವೆ |
 ಮಂಗನಾದರು ಅನಂಗನೆಂದೆನಿಸುವೆ | ಕಂಗಳೆಲ್ಲದವನಿಗೆ ಮಗಳ ಕೊಡಿಸುವೆ ||2||
 ಜರಣಕ್ಕೆ ಬಂದಂಥ ದುರಿತಬಿಡಿಸುವೆ |
 ಸರ್ವರಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನರನ ಮಾಡಿಸುವೆ |
 ಅಹ. ಯದ ಶುಂಠನ ಅಱುತನೆನಿಸುವೆ | ಸಿರಿಹಯವದನನ ಸ್ಮರಣಿಮಹಿಸುವೆ ||3||

ದೊಡ್ಡಣಾಂಕ 1578

ಈತನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸಟ್ಟದಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ, ಇವನು ಜೈನ
 ಕವಿ; ಹೊಯಿಸಳದೇಶದಲ್ಲಿಯ ನಿಟ್ಟೂರ ಅದಿಸೆಟ್ಟಯ ಮಗನಾದ ಬೆಟ್ಟದ

ಗುಮ್ಮಿಸೆಟ್ಟೆಯ ಮಗನು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1500 ನೆಯ ಬಹುಧಾ ನೈಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1578 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ

ಅದವಡೆದ ಶಕಾಬ್ದ ಸಾವಿರ | ದಿಂದ ಮುಂದೈನೂಜನೆಯ ಸಲೆ |
ಸಂದ ಬಹುಧಾನಾಖ್ಯವತ್ಸರಭಾದ್ರಪ-ಮಾಸ ||
ನಿಂದ ಶುದ್ಧ ಚತುರ್ದಶಿಯೊಳಾ | ಚಂದ್ರನಾಥನ ಕಥೆ ಸಮಾಪ್ತಿಗೆ |
ಬಂದುದಿನಲಾಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಿರಂತರವುಮಾಗೆ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪಟ್ಟದಿ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 8 ನೆಯ ತೀರ್ಥಂ ಕರನಾದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ

ವರ್ವತದೇವ 1578

ಇವನು ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಉತ್ತರದೇಶದ ದಿವ್ಯನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಒಂಟೆತ್ತಿನಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಶಿಷ್ಯನು. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1499ನೆಯ ಈಶ್ವರಸಂವತ್ಸರದ ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1578 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 13 ಪದ್ಯ 1550. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ನನ್ನಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಭಕ್ತಿಯಾಗರ, ಕೈಲಾಸಸೋಮಾನ, ಪುಣ್ಯಜ್ಞಾನದುಡಯ, ಮುಕ್ತಿಯ ಪದ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲೋಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ; 2 ನೆಯ ಓಲೆಯ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಪಾರ್ವತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಸಮುದ್ರ

ನೆಲೆಯ ನೋಡುವರಿಗಸಾಧ್ಯದ ಗುಣದಿಂದ | ಕುಲವ ನೋಡಲು ಕಾಣಗೊಡದೆ |
ಬಲುದಿಂದ್ಲಿಯ ದರಿಸಿದಕಾರಣ | ಸಲೆಶಿವನನು ಪೋಲ್ತನೆಂದು ||

ಹರಗೆಳವೆಚೆಯ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಸಿರಿಬಲವ | ಸುರರಿಗೆ ಸುಧೆಯನಿಂದ್ರಂಗೆ |
ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯವನಿತ್ತುವುದಾರಿಗ | ಕರಸನಂತೊಪ್ಪಿತು ಕಡಲು ||

ಉದ್ಯಾನ

ನುಡಿವರಗಿ ಕೂಗುವ ಸೊಕ್ಕುಕೋಗಿಲೆ | ಬಿಡದೆ ನಲಿವ ಸೋಗಿನವಿಲು |
ಒಡನೊಡನುಲಿವ ಸರಸಮೃಗದಿಂದಲಿ | ಕಡುಚೆಲುವೆಸೆದುದು ಬನದ ||

ಸಂಗೀತ

ಹೆಂಗಳನಗಲಿದನಗೆ ವಿರಹದಿಂದ | ಲಂಗಜಗೀಡಾದವಗೆ |
ಸಂಗಡವಾಗಿ ದುಃಖವ ಮಾಣಿಸುವುದೊಂದು | ಸಂಗೀತರಸಕಣೆಯುಂಟೇ ||

ವೈರಾಗ್ಯ

ಜಲದೊಳಗಣ ವಿನಾಸ ಬಾಯ ಸುಗೆ ಹೋಗಿ | ಬಲೆಗಾಱಿನ ಗಾಣದಲ್ಲಿ |
ಸಿಲುಕಿದಂದದಿ ಹೊನ್ನುಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ | ಬಲುಕೇಡಕೆಡುವರು ನರರು||

ಅದೃಶ್ಯಕವಿ ಸು 1580.

ಈತನು ಪ್ರೌಢರಾಯನಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ, ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—ಮಳೆಯ ಮಲ್ಲೇಶ, ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಬಿಜಾಪುರದಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ತೊರಸಾಲಪರಗಣೆಯ ಕೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ದೇಶಾಯಿ ನಾಡೆರೆಯ ಹಕ್ಕುರಿಯಕುಲದಗ್ರಗೃಹವೆನಿಸಿ ಪಂಕಜರ, ಮಗ ಅಣ್ಣೇಂದ್ರ, ಮಗ ಅದೃಶ್ಯಕವಿ. ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಿಂದ(1530) ಮಳೆಯಮಲ್ಲೇಶನು ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಬಹುದು. ಇವನಿಂದ 3ನೆಯ ತಲೆಯವನಾದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1580 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿಗೆ ಅದ್ವೀಶಪ್ಪ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರೌಢರಾಯನಕಾವ್ಯ.

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 21, ಪದ್ಯ 1113. ವಿದ್ಯಾನಗರದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೌಢರಾಯನಿಗೆ(1419-1446)ಅವನಮಂತ್ರಿಯಾದ ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯನು ಹೇಳಿದ ಶಿವಶರಣರ ಕಥೆಯ ಸಾರವನ್ನು ತಾನು ಈಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ:

ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಒಳ ಕಂದಾಳವೆದ್ದ ಯಾಚಾರ್ಯನೆಂಬವನು ಭಾರತವನ್ನು ಓದಿ ಮೆರೆವಣಿಗೆಯ ಮಾಡಿಸಿದನು ಅದ ನೋಡಿ ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯನು ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥರು ವಿನ ಪಾದುಕೆಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳಿಗೆ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲದ ಸೂತ್ರಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ 101 ವಿರಕ್ತರು ಕರತಲದನಾಗಯ್ಯ, ಕಲ್ಮ ಠದಪ್ರಭುದೇವ, ವೀರಣ್ಣೋಡೆಯ, ಚಾಮರಸ ಮುಂತಾದವರು ಸೇರಿ ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲವನು ರಾತ್ರಿ ಮೆರೆಯಿಸಿದರು. ಮುಕುಂದವೆದ್ದಿಗೂ ಜಕ್ಕಣನಿಗೂ ವಾಗ್ವಾದವಾಗಿ ಚಾಮರಸನು ದಿನಕ್ಕೆ 11 ಪದ್ಯದಂತೆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಬರೆದು ರಾಜ ನಲ್ಲಿ ಓದಲು ಅದಕ್ಕೆ ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯನು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಲು ದೊರೆ ಸಂತೋಷಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಆಭರಣಾದಿಗಳನ್ನೂ 5 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ ಉಮ್ಮಳಿಯ ಕೊಟ್ಟನು ಹಾಗೆ ಯೇ ಚಾಮರಸನಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಮಾಡಿಸಿ ಅವನನ್ನೇ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿ ಜಕ್ಕಣಾ ರ್ಯನು ಬಯಲಾದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಂಗೆ, ಗಣೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಪ್ರಭುದೇವನಿಂದ ಸತ್ಯಣ್ಣನವರಿಗೆ ಪುರಾತನರನ್ನು¹ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಕುಂಭಜನ ತುತ್ತಿಗೊಳಗಾಡೆಂ ಪರಶುರಾಮ |

ನಾಬಿಂಗೆ ಗುಱಿಯಾದೆ ಭಂಗವಾಯಿತ್ತೆನ್ನು |

ತಂಬುನಿಧಿಯಱುವಂತೆ ಸಿಡಿನ ಹನಿ ಕಂಬನಿಯು ನವತೆರೆಯು ಒಡಲ ದುಃಖ ||

ಅಂಬುಜಾಂಬಕನಳೆಯನಂಬುಜು ನೊಮ್ಮಗನು |

ಅಂಬುಜಾರಿಯುಮಣುಗನೆಂಬ ಉಲ್ಲಾಸತೆರೆ |

ಮುಂಬರಿಯ ಹರ್ಷರಸದಿಂದ ನಗುವಂತೆ ತಾನಿರ್ವಗೆಯೊಳೊಪ್ಪುತ್ತಿಹುದು ||

1. ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಸವ, ಸಂಗಮನಾಥ, ಮಳೆಯಮಲ್ಲೇಶ, ಚೆನ್ನ ಬಸವ, ಮಡಿವಾಳದೇವಯ್ಯ, ಮಂಜಣ್ಣ, ಮನುದಾರಿ, ಹೊಡೆಮಲ್ಲ ಬಂಕಯ್ಯ, ವೋಳಿಗಿಯ ಮಾರಯ್ಯ, ಕೋಲಶಾಂತಯ್ಯ, ರೇಚಯ್ಯ, ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಸತ್ಯಣ್ಣ.

ಯುದ್ಧ

ಇತ್ತರದ ಬಲವು ಬಲ್ಲತ್ತಿಗಳ ಕಿತ್ತು ಭಟ |
ರೊತ್ತಿ ಜಡಿಯುತ್ತಲಗನೆತ್ತಿ ನೆತ್ತಿಗೆ ಹೊಯ್ದು |
ಮತ್ತೆ ಹೊಸನೆತ್ತರೊಸರುತ್ತಿರಡುಸೈನ್ಯದೊಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೆ ಕುರುತ್ತಲಿ ||
ಮುತ್ತಿ ಮೂದಲಿಸುತ್ತ ಮುನಿಮುನಿದು ಓಡುತ್ತ |
ತತ್ತರಿಸಿ ಬೀಳುತ್ತ ಪೂತ್ತು ತೃಣಸಾಸಾಣ |
ಪುತ್ತವನು ಪತ್ತುತ್ತ ಪಲ್ಲಿರಿದು ಚೀಳುತ್ತಲಿತ್ತಂಡನೀತೆಜಿನೊಳು ||

ಸೂಳೆಗೇರಿ

ಸಿಂಗರದ ತಾಣ ಸೊಬಗಿನ ಸಂತೆಯತಿಕ್ಕುಟಿ |
ದಂಗಡಿ ದಶಾವಸ್ಥೆಗಳ ನೆಂಬಿನಾಗರವು |
ಕಂಗಳತಿಹಬ್ಬ ಕಾವನ ಸುಗ್ಗಿಯೊಪೊಲಂ ಭಂಗಿಭಾವರೊಳೆ ಬೆಳೆವಾ ||
ಇಂಗಿತದ ಬೀಡು ಬೇಟಿದ ತೋಟ ಮೋಹದ ತ |
ರಂಗ ತವಕದ ಗೊತ್ತು ಬೆಡಗಿನುದ್ವನದೊಮಿ |
ಯಂಗನನ ಅವಸರಸರಂಗಳಂತಿಹ ಸೂಳೆವೆಂಗಳಾಕೇರಿಯೆಸೆಗು ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ಅರೆಬಿರಿದ ಸಂಪಗೆಯಲನಾಸಿಕದ ಬೆದ | ದೇರಳೆಗಂಗಳನಂಗಧರ್ಮದಂತಿಹ ಪುರ್ಬ |
ಮುಖದುದುಂಬಿಗುರುಳ ಮಣಿಖಚಿತಕನ್ನಡಿ ಕದವು ಕಳೆಕುಲಿಶವದನರದದ ||
ತ.ಱುಗೆನೆಯ ತೆಳ್ಳುಟಿಯ ಅರ್ಧೇಂದುನಿಟಿಲ ಬಹು |
ಸಿರಿಕರ್ಣ ಕಂಬುಗಳ ಕಲಶಕುಚ ನಳಿತೋಳು |
ಹರಿಮಧ್ಯೆ ಗಿರಿಜಾಸನ ಬಾ ಹಿರೊಡೆ ಬಡಪಾಸೆಯೆಳೆವೊಳೆನದಿದರರು ||

ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ 1584

ಈತನು ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಶಿವನೇ ಮಲ್ಲೇಶನೆಂಬ ಅಭಿಧಾನದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಇವನು ಸಕಲದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ 700 ಖಲಿಂದರರಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿ ಮುಖ್ಯಕ್ಕೆ (ಮೆಕ್ಕ) ಕೊಡಲಾಗಿ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿ ತುರುಕಾಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ಅನಾಘೃಷ್ಠ

ಯನ್ನು ಪವಾಡದಿಂದ ನಿವಾರಣೆಮಾಡಿ ಸುರಿತಾಳಿನಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು
ಘನತರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಮಳೆಯಮಲ್ಲೇಶ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನೂ ಪಡೆದನು. ಇವನ
ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಲಾಬ್ಧಿ ವರ್ಧನವೂರ್ಣಸೋಮನಾದ ಸಿದ್ಧವೀರೇಶನು ಪ್ರ
ಖ್ಯಾತನಾಗಿ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯ ಹಿರಿಯಮಠದಲ್ಲಿ ಗುರುವಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಕವಿ
ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ.

ಸಕಲಾಗಮಪುರಾಣಕೋವಿದಂ, ಸರಸಕರ್ಣಾಟಾದಿಭಾಷಾವಿಶಾ
ರದಂ, ವರಕವಿಪ್ರಕರಮಾನಸರಾಜಹಂಸಂ, ಅಸುಹೃತ್ಕವಿಪ್ರತತಿ ವಾರ್ಧಿವ
ಡಬಂ, ಪರಕವಿಯ ನಾಲಗೆಕಿವಿಮನಂಗಳಂ ಸೆಳೆವವಂ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು
ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1507 ನೆಯ
ತಾರಣವರ್ಷದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1584 ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.-

ಸರಸಕವಿ ಬಾಣನು ಮಯೂರ ಭವಭೂತಿ ಸ |

ದ್ವರಕಾಳಿದಾಸ ಮಲಹಣ ಮಳೆಯರಾಜನತಿ |

ಬಿರುದಂಕ ಕವಿರಾಘವಾಂಕ ಹಂಪೆಯಹವೀಶ್ವರ ಹಲಾಯುಧನುದ್ಭಟ ||

ಗುರುಪಂಡಿತೇಶ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಾರಾಧ್ಯ ಭೀ |

ಮರಸ ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯವೇವ ಚಾಮರಸ ಶಂ |

ಕರ ಕೆಟೆಯಪದ್ಮರಸರಾದಿಶಿವಕವಿಗಳಂ ಬಲಗೊಂಡು ಕೃತಿವೇಂಪಿನು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕಾಂಡ 5, ಸಂಧಿ 63, ಪದ್ಯ
2898. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಸೋದರಿ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆಯ ಪುತ್ರನಾದ ಚೆನ್ನ
ಬಸವನ ಚರಿತೆ! ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಶಿವನ ಲೀಲೆಗಳು, ಸೋಮಸೂ
ರ್ಯಾನ್ವಯ, ಹರಕರಣರ ಚರಿತೆ, ದೀಕ್ಷಾವಿಧಾನ, ಪಟ್ಟಲ, ಕಾಲಚ್ಛಾನ
ಈ ವಿಷಯಗಳೂ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

“ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣ ಛಂದಸ್ಸಲಂಕಾರಶಬ್ದಂಗಳ ಅನುಗೊಳಿಸಿ
ವರ್ಣಕಕ್ಕಿಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಮೆಂಬ ಜನರ ನಾಣ್ಯ ಡಿಯನಲ್ಲೆನಿಸಿ ಪೇಂಪಿಂ ವಿನೂ

ತನಕಾವ್ಯಮಂ ಜಗತ್ಸೇವ್ಯಮಂ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಪಟ್ಟದೀರೂಪವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವ ನಿರ್ಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷಣವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ

ಕಳದೇವೋದೊಡೊಂದಯನಿಸಿದೊಡಂ |

ಕೇಳಿದೊಡೆ ಸಾಕವರ ಕಿವಿಯುಮಂ ಮನಮುಮಂ |

ಕೋಳಿಹಿಡಿದೊಡನೆ ನಿರ್ಮಲನನವರಸಮಹಾದುಗ್ಧವಾರಾಶಿಯೊಳಗೆ ||

ಎಂದೂ ಆಲಿಸದೆ ಬಿಡದೆನ್ನ ಕೃತಿ |

ನುತಿವಡೆದ ಪದಿನೆಂಟುವರ್ಣನೆಗಳೆಂ ಸಮಾ |

ಶ್ರೀತನವರಸಾದ್ಯಲಂಕಾರಂಗಳೆಂ ವಿಬುಧ |

ತತಿ ಬಣ್ಣಿ ಪಂತುಸಿರುವೀಕಾವ್ಯಮುತಿಸೇವ್ಯಮಾದುದು ||

ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಂದಿ ಭೃಂಗಿ ವೀರಭದ್ರ ಪಣ್ಣುತ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಪ್ರಭುದೇವನಿಂದ ಕಿನ್ನರಿಯಬೊಮ್ಮಯ್ಯನವರೆಗೆ¹ ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕವಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ವೀರಶೈವಪುರಾತನರ ಮತ್ತು ಕವಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲವಂಶಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ:-

ಶಕ 800 ನೆಯ ವಿಳಂಬಯಲ್ಲಿ (878) ಹೊಯ್ಸಳನಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ಕುಮ್ಮಟದ ಕಂಠಿಲನೂ ಅವನ ಮಗ ರಾಮನಾಥನೂ ತುರುಕರೊಂದಿಗೆ ಕಾದಿ ಮಡಿ

1. ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮಡಿವಳಮಾಜ, ಮರುಳುಶಂಕರದೇವ, ಶಂಕರವಾಸನಯ್ಯ, ಸಕಲೇಶಮಾದಿ ರಾಜ, ಸಾನಂದಮುನಿ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಮುನಿರಾಜ, ಕರಿಕಾಲಜೋಳ, ಕಾಳಿರಾಜ, ಕರುಳಕೇತಯ, ಕಾಚಿರಾಜ, ಕಿನ್ನರಿಯ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ.

ದರು. ಶಕ 1258ನೆಯ ಧಾತುವಿನಲ್ಲಿ (1336) ಹರಿಹರನಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು; ಇವನ ವಂಶದವರು 13ತಲೆಯವರೆಗೆ 155 ವರ್ಷ ಆಳಿದರು. ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರ ಅಂಶದಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಪ್ರೌಢದೇವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ 101 ಗಣೇಶ್ವರರು ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಕರಸ್ಥಳದ ವೀರಣ್ಣೊಡೆಯನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಅಳಿಯನಾದನು. ಪ್ರೌಢದೇವನ ಅಂಶದಿಂದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಆಳಿದನು; ಅವನನೆಬ್ಬಟ್ಟ ನರಸಣರಾಯನು ಆ ನಗರಿಯಂ ಗೆಲವಿನಿಂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವನ ಸುತನಾಳ್ವಂ; ಆ ಪಟ್ಟಕೆ ಅಚ್ಯುತನೆ ಕಡೆ; ಬಳಿಕ ಅವರ ಅಳಿಯಂದಿರು ಆಳಿದರು. ಇವರು ತುರುಕರೊಡನೆ ಕಾದಿ ಮಡಿಯಲು ತುರುಕರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ಒಡೆದು ಹಾಳುಮಾಡಿದರು. ಅಳಿಯ ರಾಮರಾಯನ ಅನುಜನು ಬೇರೆಕಡೆ ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿದನು ಕಲಿ 4683 ನೆಯ ಸ್ವಭಾನುವಿನಲ್ಲಿ (1584) ವೀರವಸಂತರಾಯನು ಕರ್ಣಾಟದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆಳುವನು ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರಾಗಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಪ್ರಭುಗಳು—ನಂಜರಾಯ, ಕಂಚಸೋಮಣ್ಣನಾಯಕ, 'ಎಳಂದೂರರಸ ಚೆನ್ನೊಡೆಯ, ಬರಗಿಯ ದೇವಿನಾಯಕ, ಬುಕ್ಕಣ್ಣೊಡೆಯ, ಸಿದ್ಧಮಲಿನಾಯಕ, ಸಂಕಣ್ಣನಾಯಕ, ಜಂಬೂರದಾನಿವಾಸದ ದೊರೆಗಳು, ಕೇತಸಾಗರದ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣೊಟ್ಟ, ಬಿಚ್ಚಾವರದ ಪ್ರಭು ಚಿಕ್ಕಣಗೌಡ, ಸುಕುಟೂರ ತಮ್ಮಣ್ಣಗೌಡ, ತಗಡೂರ ಪ್ರಭು, ತಳಿಕಾಡ ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಭೋಗಮಾಡಿಯ ಲಿಂಗರಾಯ, ಉಡುವಂಕನಾಡ ಪ್ರಭು.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇದೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಖರೆಯುತ್ತೇನೆ:—

ವಸಂತ

ಸಲೆ ಸುಜಾತಿಯ ಸಿರಿಯಡಂಗಿತು ವಿಜಾತಿಗತಿ |

ನಲವಾದುದುನ್ನಥಾಪಕಾಲಕೆ ಸುಮನಃಕುಲದ |

ಕಳೆಯಾದುದಂಗಭವನೇ ತನ್ನ ತಾಯ್ತನಿಗೆ ಕೇಡನೆಣಿಸುವನೆದೆಯೊಳು ||

ನೆಲೆಗೆ ಸಂದುದು ಪಾದರೀವಿಭವಮಾದುದಾ |

ಗಳೆ ತಪೋಹೀನತೆಯದಿಲ್ಲಿಯುಂ ಚಿತ್ರಮಿದು |

ಕಲಿಕಾಲಮೋ ಚೈತ್ರಕಾಲಮೋ ಪೇಷಿಕಲು ಸುರಭಿಸಮಯಂ ಬಂದುದು ||

ಮಲ್ಲಿಗೆ

ತಂಬಿಲರ ಕೊಬ್ಬು ಬನಬನದ ಸೌಭಾಗ್ಯಮೆಳ |
 ದುಂಬಿಗಳ ಸಂಗೀತಶಾಲೆ ಜೈತ್ರನ ಜನದ |
 ಮುಂಬೆಳಸು ಮೆಚ್ಚಿದರ ಮನಮೆಚ್ಚ ಗಲ್ಪರೆದೆಗಿಡ್ಚು ರತಿದೇವಿಯೊಲವು ||
 ಶಂಬರಾರಿಯ ಸರಳ ಸಂತಾನಮರಲ ಕುಲ |
 ಕಂ ಬೈತಲೆಯ ಚೊಕ್ಕ ಮುತ್ತಿನಿಪ ಮಲ್ಲಿಗೆಗೆ |
 ಕೇಂ ಬಿರಿದುನ್ನೇ ಎರಪಿಯೆದೆ ಬಿರಿವಮಾಚ್ಚೆಯಿಂದಾವಸಂತದ ಮೊದಲೊಳು ||

ಕಬ್ಬು

ತುಂಡುತುಂದಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಗಾಣದೊಳರೆದು |
 ಹಿಂಸಿ ರಸಮಂ ತೆಗೆದು ಕಾಸಿ ಕಾಲ್ದು ಟುತದಿಂ |
 ಖಂಡಶರ್ಕರೆಯಾದೆವೇಗೈದೊಡಂ ಸುಗುಣಮಂ ಬಿಡದ ಸುಬಸರಂತೆ ||
 ದಿಂಡುರುಳ್ವದೆವಾಳ್ವಗಿಡಿರಾದರಂ ಸುಕೋ |
 ದಂಡರೂಪಿಂ ಸ್ವಾಮಿಹಿತಕಿನ್ನು ತಮ್ಮೊಳು |
 ದ್ವಂಡತೆಯ ಬಿರುದತ್ತಿತನೆ ಸೋಗಿವಸುರಕಬ್ಬಿನ ಕೊಬ್ಬು ಕಣ್ಗೆಸೆದುದು ||

ಕತ್ತಲೆ

ಧರೆಯೊಳಗೆ ಕರಿದು ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣನಿಂ ಕಾಳಿ |
 ಕರಿದು ತತ್ತ್ವಶ್ಲೋನಿಂ ಕಾಳಿಯಿಂ ನೀಲಗಿರಿ |
 ಕರಿದು ತತ್ತ್ವಶ್ಲೋನಿಂ ಕಾಳಿಯಿಂ ನೀಲಗಿರಿಯಿಂ ಕರಿದು ಕಾಳಮೇಘಂ ||
 ಪರಿಕಿಸಲ' ಕೃಷ್ಣನಿಂ ಕಾಳಿಯಿಂದಂ ನೀಲ |
 ಗಿರಿಯಿನಾಕಾಳಮೇಘದಿನಂಧಕಾರಮೇ |
 ಕರಿದೆನಿಸಿ ಸಿರಿಗೊನಿಸಿ ಪಸುಸಿದುದೆಲ್ಲಿಯುಂ ತಿಮಿರಮತಿನಿಬಿಡಮಾಗೆ ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ದಿಸಪನಸರಾಂಗನಾಸಂಗಿಯಾದಂದಮಂ |
 ನೆನೆದು ಪರ್ಮಿನಿಯುದರಮುಗಿದು ಕಪ್ಪಾಯ್ತೊ ಮೇಣ |
 ಮನಸಿಜಂ ಎಟರನಿಡೆ ಕತ್ತರಿಯು ಗುಂಡನಲ್ಲದ ಕೋವಿಯೊಳ್ ಜಡಿದನೋ ||
 ದಿನಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಿಧುಗಂಜೆಯಂಬುಜಕರಂಡದೊಳ |
 ತನಗುಳ್ಳ ನೀಲಮಂ ಜೈತು ಪೋದಳೊ ಎನಲ |
 ವನಜಗಳು ಮುಗಿಯೆ ಗರ್ಭಾದಿ ಸಿಲ್ಕದಿಂದಂದಿರಂ ಕರಂ ಚೆಲ್ವಾದುದು ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ನುಡಿವ ಕನ್ನಡಿ ನೋಡುವುತ್ಪಲಂ ಪೂಗಳಂ |
 ಮುಡಿವ ಕಾಳಾಹಿ ಚಲಿಸದೆ ನಿಂದ ಮುಖುದುಂಬಿ |
 ನಡೆವ ಪೊಂಬಾಚೆಯರಲದ ಮೊಗ್ಗಿ ತಳರದೊಳ್ಳೆರೆ ಪರಿಯದೆಳೆಯ ಸಾವು ||
 ಕುಡಿವರಿಯದಿರ್ಪ ಲತೆ ಕಾಯದ ಸುಮಂ ಸಿಂಹ |
 ಕಡಗದಾನೆಯ ಕುಂಭಮೆಂಬಿವವಯವಮಾಗೆ !
 ಬಿಡದೆ ಮೂಲೋಕಮೋಕಿ ಸಿಯರಾಗರಿತನುಜೆಯಿಡಬಲದೊಳ್ಳೆಟ್ಟಿಣಿಸಿದರ್ ||

ಹುಚ್ಚಣ್ಣ 1587

ಇವನು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣನ (ಸು. 1475) ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ
 ಯನ್ನೂ ಶಕ 1509 ನೆಯ ವೈಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ (1587) ಪ್ರತಿಮಾಡಿದಂತೆ
 ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಧರಣಿಯೊಳು ಶಾಲಿವಾಹನಶಕಾಬ್ದಂ ಶೂನ್ಯ |
 ಸುರಸರಣಿಬಾಣಶಶಿಸಂಖ್ಯಾಗತಂ ಸಂದ |
 ಕರಮೆಸೆವ ವೈಯವತ್ಸರದ ಮಾಘಶುದ್ಧದ್ವಾದಶಿಭಾನುವಾರದಲ್ಲಿ ||
 ಗೆರೆಗೊಡನಹಳ್ಳಿಯುದ್ಧಂಡಯ್ಯನಾಮಗಂ |
 ಸುರುಚಿರದ ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆಯನೊಲಿದು |
 ಗುರುಭಕ್ತ ಹುಚ್ಚಣ್ಣ ಬರೆದನು.

ಅಲ್ಲದೆ ತಾನು ಗುರುಶಾಂತನ ಉಪನೇಶದಿಂದ ಸುಜ್ಞಾನಿಯಾದಂತೆ
 ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಕ್ಷಿಪ್ರಿಯೊಳಗೆ ಪರುಷಮಂ ಲೋಹ ಸೋಂಕಲ್ ಸ್ವರ್ಣ |
 ಮತಿಶಯದೊಳವ್ವುದಲ್ಲದೆ ಪರುಷಮಾಗದ |
 ಪ್ರತಿಮಗುರು ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿದೇವರ ಹಸ್ತಕಮಲ ಪರುಷಂ ಸೋಂಕಲು ||
 ಏತತಸುಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತೆ ಶಿವಶರಣಸಂ |
 ತತಿಗೆ ಬೇಡಿತನಿತ್ತು ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ್ |
 ಸತತಪರಮಾನಂದದಿಂದಿರ್ಪ ಗುರುಶಾಂತಶಿಷ್ಯನೇಂ ಕೃತವುಣ್ಯನೋ ||

ಈತನು ವೀರಶೈವನು; ಗರಗೊಡನಹಳ್ಳಿಯ ಉದ್ದಂಡಯ್ಯನ
ನುಗನು, ಗುರುಕಾಂತದೇವರ ಶಿಷ್ಯನು; ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಾಗಿಯೂ ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರ
ಗೋಷ್ಠಿ ಪ್ರವಣನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೇಗಣ ಪದ್ಯಗ
ಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವ ಗ್ರಂಥ
ಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇಮ್ಮಡಿಮುರಿಗೆಯನ್ನಾಮಿ ಸು. 1590

ಈತನು ಶಿವಲಿಂಗನಾಂಧ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ
ಕವಿ, ಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿಯ (ಸು. 1560) ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಮುರಿಗೆಯ
ಮಠದ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು
1590 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ನಾಂದ್ಯದಲ್ಲಿ 25 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ; ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿ 11,
ವಾರ್ಧಕ 14. ಇವು ಸಂಧಿಗಳ ಆದಿಯ ನಾಂದೀಪದ್ಯಗಳಾಗಿರಬಹುದು.
ಬಂದೆರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಮುಡಿಯ ಗಂಗೆಯ ಮಡುವಿನರುಗಿನ | ಕಡುಚೆಲುವನೆಹೆಯನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ |
ಯೊಡನೆ ತಾವರೆಯಂಕುರವದೆಂದಿರದೆ ಒಣ್ಣುಕೈಯ ||
ಕಡುತನಕದಿಂ ನೀಡಿಯದೊಳೊಳ | ಗಡಗಿದಾಮೊಲನೋಡಿಯಾಲದ |
ಬುಡದೊಳೆ ಕಂಡೆಂಬುವಣುಗನ | ನಗುವ ಮೃಡನೆ ಜಯಾ ||
ಮುಡಿಯೊಳಿರ್ಪವಳಾರು ಪೇಟೆನೆ | ಮಡದಿ ಜಲ ಮೊಗವೇನು ತಾವರಿ |
ಕುಡಿತೆಗಂಗಳೇನು ಮೀಂಗಳು ಪುರ್ಬುಗಳೇನು ||
ತಡೆಯದುಸಿರೈ ತೆರೆಗಳಾ ಬಲು | ಮುಡಿಯದೇನಳಿವೆಂಡು ಮೊಲೆಗಳ |
ಪೊಡರದೇನೆಣೆವಕ್ಕಿಯೆಂದಗಸುತೆಯ ನೆರೆದಭವಾ ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ. 1593

ಇವನು ಶಂಕರಕವಿಕೃತ ಬಸವವುರಾಣ ಗುರುರಾಜಕೃತಪಂಡಿತಾ
ರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ ಇವಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ

ಮಹಾವಾದಿಮದೇಭನ್ಯುಗೇಂದ್ರ ತರ್ಕಶಬ್ದಾಗಮಜ್ಞ ಜೈನಸಂಹಿತಾಕರ್ತೃ
ವಾದ ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂರಿಸಂಹಿತನು ರಾಜಪೂಜಿತನಾಗಿ ಪ್ರಸಿ
ದ್ಧಿಪಡೆದಿದ್ದನು. ಅವನ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಮಂತ್ರದೈವಜ್ಞಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ
ಕೋವಿದನಾದ ಪದ್ಮಣೋಪಾಧ್ಯಾಯನು ಜನಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಗನೇ
ಕವಿ ಪದ್ಮರಸ. ಇವನ ಗುರು ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕೆಲ
ಸೂರ ಚಂದ್ರನಾಥಬನ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ಶಕ 1521 ನೆಯ ವಿಳಂಬಿಸಂವ
ತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1599 ರಲ್ಲಿ, ಲಿಖಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲ
ಸೂರಿಗೆ ಭತ್ತತ್ರಯಪುರ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಕವಿಯ
ಸ್ಥಳವಾಗಿರಬಹುದು.

ಕವಿ ಜೈನನಾಗಿದ್ದರೂ ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಮಾಡಿರುವು
ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅನ್ಯರಿಗೋಸ್ಕರ ಬರೆದಂತೆ ತೋರು
ತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

ಅಸಹು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಸೇಷೈ ಪಾಪ | ನಾಶವೆಂದುಸಿರಿತ್ತಿಲ್ಲದನು ||

ಇದು ಪುಣ್ಯಸಾರಸತ್ಯಧೆಯಲ್ಲವದೊಂದಾರೈದು ಪೇಟ್ಟುದಿಲ್ಲ ||

ನೆನೆದರೆ ಭಾವ ಬಾರದೆ ಬಿಟ್ಟುದಿಲ್ಲ ರ | ಸನೆಗೆ ವಚನಗಳೊದಗದೆ |

ಅನುಮಾನಿಸಿದುದಿಲ್ಲ ಸತ್ಯಾವ್ಯವಶ್ಚೆಂದು | ಮನಮೊಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣವೆಂದೆ ||
ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷಣಬದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯ
ಮವು ವಸ್ತುಕಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ವರ್ಣಕಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಅನ್ವ
ಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬಂಶವನ್ನು

ವಸ್ತುಕದೊಳಗೆ ಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತಗಳ ವಿ | ನೈಸ್ತನಲ್ಲದೆ ಪೆಟಿತಿಲ್ಲ |

ಶಸ್ತ್ರವಾಗಿರಲಿರುವು ವರ್ಣಕದೊಳು ದೋ | ಷಸ್ತ್ರೋಮಗಳ ನೋಡಬೇಡ ||
ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮದನತೀಲಕ, ಮಲ್ಲಿ
ಕಾರ್ಜುನನಿಜಯ, ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ, ಕುಮಾರರಾಮನಕಥೆ ಇವುಗಳ
ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶೃಂಗಾರಕಥೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 533. ಇದರಲ್ಲಿ
ಕರ್ಣಾಟದೇಶದ ಸುಖಸಿಲಯಪುರದ ದೊರೆ ರತ್ನಭೂಷಣನಿಗೂ ಗುಣ

ಭೂಷಣಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಕುಮಾರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಥಾ ಭಾಗವು ಬಹಳಕಡಮೆ; ಶೃಂಗಾರರಸಪ್ರಧಾನವಾದ ವರ್ಣನೆಯೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಸುಖ ನಾಭಿ ಝಷ ನೇತ್ರ ತೆರೆ ಪುರ್ಬಾರಗ ಬಾಸೆ | ಗಳ ಶಂಖ ಕೂರ್ಮ
ಮೇಗಾಲು ||

ವುಳಿನದೊಟ್ಟಲೆ ಪೊಹಿವಾಹಿಗೆ ಸಾರಾನ್ಯ | ಲಲನೆಯಂತೆಸೆದುರಾವಾಧಿ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಕುಂಭಕುಚದ ಕಂಬುಕಂದದ ಕೇಕಿದು | ಹಿಂಬಿನಂಭೋಜಾತಮುಖದ |

ಪೊಂಬಾಹುನೊಡೆಯ ಕಾ ಸಂಬಗತಿಯ ಪಕ್ವ | ಬಿಂಬಾಧರೆಯುರುತಿಹರು ||

ಲೋಕದೊಳಗೆ ಹಲಲಿಪಿಯುಂಟವಹವ | ಹಾಕಾರವೆಲ್ಲ ವಿಕಾರ |

ಈಕರ್ಣಾಟಶ್ರೀಕಾರದಿರವ ಪೋ | ಲ್ತಾಕೆಯ ಕಣವೆಸೆದುರು ||

ವಿರಹ

ಮಲಯಜಲೇಪ ಮನ್ಮಥಶಾಪ ತಾಸರೆ | ಯೆಲೆಯ ವೀಜನ ಮಹಾಜ್ವಲನ |

ತಳಿವ ಪರಾಗ ಜೀವನತ್ಯಾಗ ವೀಣೆಯ | ಲಲಿತಸುಸ್ವರ ಬಹುವೈರ ||

ಮರುಗ ಮಹೋರಗ ಕತ್ತರಿ ದಳ್ಳುರಿ | ಸುರಗಿ ಸುರಗಿ ವಾಲ ವ್ಯಾಲ |

ಸರಸಿಜ ವಿಷರಜ ತಾಂಬೂಲವೆದೆತೊಲ | ದಿರವಾದುವಾವಿರಹದೊಳು ||

ಸೂಳೆಗೇರಿ

ಪಾಪದ ಗಡಿ ದುಃಖದ ಸೀಮೆ ಬಹುವಿಧ | ದಾಪತ್ತಿನ ಪುರ ತೇಜ |

ಪೋಪ ಮಹಾಲಯವೆಂಬಪಕೀರ್ತಿಯ ತಾ | ಪೊತ್ತು ಮೆಹಿವುದಾಕೇರಿ ||

ಗದಕಿನಾಲಯ ರಕ್ತಿನ ಬೀಡನೃತದ | ಸದನ ವೈಸಿಕದ ಭವನವು |

ಜಡುರಿನ ಪೇಜಿ ವ್ಯಾಧಿಯ ತವರ್ಮನೆಯೆಂ | ದೆದೆಗೊಂಡುದಾಸೂಳೆಗೇರಿ ||

ವರ್ಧಮಾವ ಸು. 1600

ಈತನು ನಗರದ 46 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಮುನಿರಾಜತನುಭವೇನ ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನಸುಖಿನಾ ಗದಿತಾನಿ

ಭಾಂತಿ |

ಪದ್ಯಾನ್ವಿ ಸದ್ಗುಣಯುತಾನಿ ಮಹೋಜ್ವಲಾನಿ ವಿದ್ವತ್ಕವೀಂದ್ರಗುಣಕಾವಿ

ಭೂಷಣಾನಿ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಈ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಅವು ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನನ್ನು (1533) 1 ಸ್ತುತಿಸಿ ಅವನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಕವಿತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ — ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಜನ (1509-1529) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ (ಅಭಿನವ) ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದ, ಮಗ ವಿಶಾಲಕೀರ್ತಿ; ಮಗ ಭೈರವೇಂದ್ರವಂಶದ ಪಾಂಡ್ಯನೃಪನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ, ಮಗ ಕವಿವರ್ಧಮಾನ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು. ಶಾಸನದ ಕಾಲವೂ ಅದೇ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ವಿದ್ಯಾನಂದಸ್ತುತಿ

ವಿದ್ಯಾನಂದಸ್ವಾಮ್ಯನ | ವದ್ಯೋಪನ್ಯಾಸಮುದ್ರೈ ಕವಿಗಳ ಮನದೊಳ |
 ಸದ್ಯಸ್ಸುಖಕರಬಾಣನ | ಗದ್ಯಾತ್ಮಕಕಾವ್ಯದಂತೆ ರಂಜಿಸಿ ತೋಕುಂ ||
 ನಗರೀರಾಜ್ಯದ ರಾಜರ | ಮಿಗಿಲೆನಿರುವ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಬುಧಪ್ರಾತ |
 ಕೃಗಣಿತವಾಕ್ಯಾಮೃತಮಂ | ಸೊಗಸಿಂದೀಟಿಸಿದೆ ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದಾ ||
 ಕಾರಕಳನಗರದಾಣನ | ಭೈರವಭೂಪಾಲಮೌಲಿಯಾಸ್ಥಾನದೊಳೇಂ |
 ಸಾರತರಜೈನಧರ್ಮಮ | ನೋರಂತಿರೆ ಬೆಳಗಿ ಮೆಹುದೆ ವಿದ್ಯಾನಂದಾ ||
 ನರಪತಿಮನೆಮಕುಟಾರ್ಚಿತ | ನರಸಿಂಹಕುಮಾರಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಸಭೆಯೊಳ |
 ಪರಮತದ ವಾದಿವೃಂದಮ | ನೋಡಿಸಿದೆ ವಾಗ್ವಾದಿ ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದಾ ||

ತಿರುಮಲಭಟ್ಟ ಸು. 1600

ಈತನು ಶಿವಗೀತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಉಭಯಸತ್ಯವಿಶಿರೋವರಮಣಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿ

ದ್ದಾನೆ. ಇವನ ತಂದೆ ವಿಷ್ಣು ಸೂರಿ; ಪೋಷಕ ಕೆಳದಿಯ ದೊರೆಯಾದ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕ. ಈತನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.¹ ಈ ರಾಜನು 1582 ರಿಂದ 1629ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು.²

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಿವಗೀತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 377. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಗೀತೆಯ ಭಾಷಾಂತರವು. ಇದನ್ನು “ಸಕಲವಿದ್ವತ್ತಿಲಕ ಹರಿಹರಾರಾಧ್ಯವರವಾಜಪೇಯಾಂಧ್ರಕೃತ ಸರಸಶಿವಗೀತಾನುರಂಜಕವೆನಿಪ್ಪ ಟೀಕೆಗಳ ನೆಹು ನೋಡಿ ಪೇಟ್ದಿಂ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ರಚನಾಕ್ರಮವನ್ನು

ಒಳಗಮೃತದಂತೆ ರಸತಿರುಳಿದೊಡಂ ಶುಕಾ |

ವಳಿ ಹೊಣಿಗೆ ಬಿಡುಸಾದ ಕರಟವುಂ ಸಿಂಪೆಯುಂ |

ಬಳಸಿದ ತೆಂಗಾಯ ಮುಟ್ಟಲೊಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ಫಲತತಿಯನಹಿಸುವಂತೆ ||

ವಿಳಸದರ್ಥಗಳಿದೊಡಂ ಕುನವಾದ ಕೃತಿ |

ಗಳ ನೋಡರತಿಸಿಕರದಿಹಿಂದ ವೃದ್ಧಪದಂ |

ಗಳನಿಟ್ಟು ಪುಜುಮಾರ್ಗದಿಂ ಸಕಲರಹಿಯಂತೆ ವಿರಚಿಸುವನೀಕೃತಿಯನು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ಪಿಶುನರನ್ನು

ಕಂಡಸಕ್ಕಲಿಯ ಸೋದಿಸಿ ಬಾಯೊಳಿಕ್ಕಲನ |

ನುಂಡು ಸವಿಯುಯದರು ಕೆಲರು ಕೆಲರಹಿತೊಡಂ |

1. ಕೆಳದಿನ್ಯಪರಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ — ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನು ಕವಿ ತಿರುಮಲಭಟ್ಟರಿಂದ ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದೊಳ್ ಪದಿನೆಂಟಧ್ಯಾಯಮನುಳ್ಳ ಶಿವಗೀತೆಯಂ ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸಿದಂ— ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ 2. 1631ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಾಗರದ 41 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನ ಮಮ್ಮಗನಾದ ವೀರಭದ್ರನಾಯಕನು ತಿರುಮಲಭಟ್ಟನ ಮಗನಾದ ಶಂಭುಲಿಂಗಭಟ್ಟನಿಗೆ ಭೂದಾನವಾಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ತಿರುಮಲಭಟ್ಟನು ಶಿವಗೀತಾಕರ್ತೃವಾಗಿರಬಹುದು.

ಕೊಂಡಾಡರಕಟೆ ಕೇಣದೆ ಕೆಲವಿದುಪ್ಪೆಂದು ಮಂಡೆಯಂ ಕೊಡಸುತಿಹರು ||
ಎಂಬ ಪದ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೂಷಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಭಗವದ್ಗೀತೆಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ
ವೆಂದು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ದ್ವಾಪರಾಂತ್ಯದೊಳವಿಳಬಂಧುಗುರುಸೋದರರ |

ಕೋಪದಿಂ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಸಂಗರನ ಪೂ |

ಕ್ಯಾಪಾರ್ಥಗವನ ಕುದುರೆಗಳ ಪೂಡಲ* ಬಂದ ನಂದಗೋಪನ ತನಯನು ||

ತಾ ಪೇಟೆ ನೋಲಿದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಂ ದಿಟಮ |

ದೀಪರಮಶಿವ ಪುಣ್ಯದೇಶಕಾಲದೊಳು ಭುವ |

ನೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ನರನಾದ ಹರಿಗೊರೆದ ಶಿವಗೀತೆಗೇಂ ದೊರೆಯೆ ಸರಿಯೇ ||

ಕವಿ ತನ್ನ ಪ್ರೋಪಕನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಕೃದಿರಾಜರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಇಕ್ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವರಾಯನಾಯಕನು
ಆಳಿದನು. ಅವನ ಮಗ ಸಂಕಭೂಪ, ಅವನ ಮಗ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ. ಇವನು ವಿಜ
ಯಾಪುರದ ಪಾತುಖಾನನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು; ತುಳುವದೊರೆಗಳನ್ನು ಕಿಂಕರರೆಸಿದನು.
ಗೀತಗೋವಿಂದದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಡಿಯನಿವ ಗೀತಗೋವರವನೆನ್ನಿಂದ ಪೇಟಿಸಿದನು. ಅಘೋ
ರೇಶ್ವರನ ಮುಂದಣ ಮಹಾಮಂಟಪದ್ವಯವ ರಥಾದಿಗಳ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಶೃಂಗೇರಿ
ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿರಲು ಅದಂ ಮೊದಲಿಂದ ನೂರ್ಮಡಿಯ ಬಾಗ್ಯದಿಂದ
ಬಾಟಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಗ ಯುವರಾಜಭದ್ರಭೂಪ. ವೆಂಕಟೇಶ್ವರನ ಶಿವಗೀತೆಯ
ಧರ್ಮನುದ್ದಂಡಷಟ್ಟದಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನೇಮಿಸಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಈಶ್ವರ, ಸರ
ಸ್ವತಿ, ವೆಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ
ದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನಂದಿ

ಎವೆವ ರನ್ನಗಳ ಪಲ್ಲಣದಿಂದ ಮೆಳುವನಂ |

ಸಸಿಯ ಕದಿರುಗಳ ತೊಂಗಲುಗಳಿವೆ ಎಂಬಂತೆ |

ಪಸರಿಸಿದ ನೀಳ್ ಸಮಕಟ್ಟುಗಳ ಝಲ್ಲಗಳ ತಂಡದೆ ಮನಂಗೊಳಿಸನಂ ||

ಮಿಸುಪಕಿರುಗಿಜ್ಜೆಗಳ ಬಲ್ಲುಲಿಗಳಂ ಪತ್ತು |

ದಿಸೆಗಳಂ ತೀವಿ ನಲಿದೆಸೆವನಂ ಬಸವನಂ |

ಮಸಕದಿಂದೇಣಿಕೊಂಡಿದರ್ ತಿಮ್ಮನೆಯ ಕಂಡನಂದು ನೆಲವಣುಗಿಯರಸಂ ||

ಜನನ

ನಿಟ್ಟಿಲುಗಳಟ್ಟಿಗಳ ಫಟ್ಟಣೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಾಗಿ |

ಪೊಟ್ಟಿಯೊಳವಟ್ಟಿಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಪೊಣಮಟ್ಟು ನು |

ಣ್ಣಿಟ್ಟ ನೆಣನಾತೆಹಿ ದಿಟ್ಟಿಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಮುಸುಕಿಟ್ಟಿಹ ಜರಾಯುವಿಂದಂ ||

ಕಟ್ಟುಗ್ರಶೋಕವಳವಟ್ಟು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಮತಿ |

ಗೆಟ್ಟಧೋಮುಖನಾಗಿ ನೆಟ್ಟನೆ ನೆಲಕೆ ಬೀಟ್ಟು |

ಕಟ್ಟಳೆಯನೇನೆಂಬೆ ನಟ್ಟ ಸುಜ್ಞಾನದಿಂ ಪುಟ್ಟನೊಲುವವನೆ ಜದುರಂ ||

ಅತ್ಮ

ಘಟಮನೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗಂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲದಿಲ್ಲ |

ಘಟಿಸಿದಾಕಾಶಮಾವಗಮಿರ್ಪ ಕಾರಣದೆ |

ಘಟದೊಡನೆ ಪೂರ್ವಪ್ರದೇಶದಾಕಾಶವೇ ಪೋಯ್ತೆಂದು ತಿಳವತೆಹಿದಿಂ ||

ಪಟುಕರ್ಮವಶದಿಸಿಲಿಂಗದೇಹಂ ಮಹೋ |

ತ್ಯಜದೇಹಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಲೋಕಾಂತರಕೆ ಪೋಗ |

ಲಟನೆಲ್ಲದ ಪೂರ್ಣನಾದಾತ್ಮನುಂ ಪೋದನೆಂಬುದುಪಚಾರಮಾತ್ರಂ ||

ತಿಮ್ಮ ಸು 1600

ಈತನು ನವರಸಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ರಾಯಣನ ಮಗನು. ಇವನಿಗೆ ಕವಿಕುಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಕವಿಭಾಳಲೋಚನ, ರಸಿಕಬ್ರಹ್ಮ, ಉಭಯಕವಿಕರಭಭೀರುಂಡ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಾಳ್ಯನ (ಸು. 1550) ರಸರತ್ನಾಕರದಿಂದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಲಕ್ಷಣಕಾರರಲ್ಲಿ ಕವಿಕಾಮ, ನಾಗವರ್ಮ, ಸಾಳ್ಯ, ವಿದ್ಯಾನಾಥ, ಹೇಮಚಂದ್ರ, ಅನ್ನು

ತಾನನ್ನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನವರಸಾಲಂಕಾರ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಸಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ; ನಾಯಕನಾಯಿಕಾಲಕ್ಷಣವೂ ವೈಭಿಚಾರಿಭಾವಾದಿಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. ಕವಿಕಾಮನ ಮತ, ನಾಗವರ್ಮನ ಮತ ಎಂದು ಆ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಲ್ವನ ರಸರತ್ನಾಕರದಿಂದಲೂ ಸೂತ್ರಗಳು ಅನುವಾದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತೆಗೆದಿವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವುಭಾಗಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಒದವಿದಳ ಚಿತ್ತದಿಂ ತೋ | ಪುನರು ಭಾವಂ ಭಾವದಿಂದೆ ರಸಮುದಯಿಸುಗುಂ |
ವದನಮದಂ ಪ್ರಕಟಿಪುರಾ | ವದನದೆ ರಸಮಿಂತಿದೆಂದು ತಿಳಿಗೆ ರಸಜ್ಞರಾ ||

ಇನಿಯಕ ವಾತೇಗಳಂ ತಾ | ಮಿನಿ ಪೆಱರಿಂ ಕೇಳ್ತು ಕೇಳ್ತು ತದ್ಭಾವನೆಯುಂ |
ತನಗಾಸಿಕೊಂಡಿಪೋಡಿ | ಜನಮಿ ಮೊಟ್ಟಾಯಿತಾಭಿಧಾನಮನಾಳ್ಕುಂ ||

ಪರಿಪಾಸವಿವಿಧಕೇಳೇ | ಪರಿಚಿತಮತಿ ವಿಪ್ರವಂಶಸಂಪೂತಂ ನೋ |

ಡೆ ರವಾದ್ರಳವಾಣಿ ಸಾಧು | ಸ್ವರೂಪನೆನಿಪಂ ವಿಡೂಷಕಾಚ್ಛೆಯನಾಳ್ಕುಂ ||

ವಿಭಾವಾನುಭಾವಸಂಚಾರಿಸಾತ್ವಿಕಂಗಳಿಂ ಉತ್ಸಾಹಸ್ಥಾಯಿ ಪುಷ್ಪಮಾಗೆ ವೀರರಸಂ; ಆ ವೀರರಸದಲ್ಲಿ ದಾನವೀರವೆಂದು, ದಯಾವೀರವೆಂದು, ಯುದ್ಧವೀರವೆಂದು ಮೂರುಭೇದಂ; ಆ ವೀರದೊಂದೊಂದೊಳಗೆ ವಾಗ್ವೀರವೆಂದು, ರೂಪವೀರವೆಂದು, ಕ್ರಿಯಾವೀರವೆಂದು ತ್ರಿವಿಧಂ; ಅಂತು ವೀರರಸವೊಂಬತ್ತುತೆಂ.

ಉತ್ತರದೇಶದ ಬಸವಲಿಂಗದೇವ ಸು. 1600

ಈತನು ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದ ಕಥಾಸಾಗರ, ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಾಗರ, ಉಚಿತಕಥೆಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸ್ವಲ್ಪಲಚಕ್ರವರ್ತಿ ಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರದೇವರ ಕಾರುಣ್ಯದಶಿಕು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯನಂಜುಂಡನ(ಸು.1550) ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆ

ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇವನು ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದ ಕಥಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ 464 ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಮಾಹೇಶ್ವರರು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಂತೆ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲದೆ ಸಕಲಶಿವಪುರಾಣಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಕಥಾಸಾಗರವೆಂಬ ಪೆಸರಿಟ್ಟು ಬಸವಾಚಾರ್ಯಮಧರ ಕರುಣದಿಂದ ಮಾಡಿದೆವು.

ಅಲ್ಲದೆ ಅಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣಗಳು, ಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ, ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ (1530), ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ, ಗಣಾಡಂಬರ, ಸಿಂಗಿರಾಜನಕೃತಿ, ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿ, ಹರೀಶ್ವರದೇವರ ರಗಳೆ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರಚಾರಿತ್ರ, ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ 316 ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಉಚಿತ ಕಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 74.

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಶಿವಯೋಗಿ ಸು. 1600

ಈತನು ಭೈರವೇಶ್ವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಗುರು ಚೆನ್ನವೈದ್ಯರು. ಹಿಂದೆ ನಂಜಯನು ವರ್ಣಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ವಸ್ತುಕವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಹೇಳುವ ನಂಜಯನು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸುಮಾರು 1550ರಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯನಂಜುಂಡನಾಗಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನು; ಸುಮಾರು 1600ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಶಂಕರ, ಮಾಯಿದೇವ, ಮಯೂರ, ಬಾಣ, ಮಲಯರಾಜ, ಭೀಮಕವಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನರರನ್ನೂ ಸುರರನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ನರಕಭಾಷನನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಗಣಂಗಳನ್ನು ನಾಲಗೆ ದಣಿವಂತೆ ಕೀರ್ತಿಸುವೆನು ಎಂದು ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಗಣಂಗಳೇಷೈಯಂ

ರಸನೇ ದಣಿವಂತೆ ಕೀರ್ತಿಸಿ | ಯೊಸೆದವರ ಕೃಪಾಬ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿಗುವೆನೆಲ್ಲವೆ |

ಪಶುನರರ ಸುರರ ಕೀರ್ತಿಸಿ || ವಸವಲ್ಲದ ನಿರಯದಲ್ಲಿ ಮುಡಿಗಲ್ಪಾಟಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭೈರವೇಶ್ವರಪುರಾಣ

ಇದಕ್ಕೆ ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯಪುರಾಣ ಎಂಬ ನಾವಾಂತರವೂಂಟು. ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಆಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 20 ಅಶ್ವಾಸಗಳೂ(ಪದ್ಯ 1350) 21ನೆಯ ಅಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವೂ ಇವೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಭೈರವರಾಜನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ವಿರಭದ್ರ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಮುರಿಗಾಚಾರ್ಯ, ಸ್ವಗುರುಚೆನ್ನವೃಷೇಂದ್ರ, ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಎಧುಪಂಕಜೋದ್ಭವಸುರೇಶ್ವರಮುಖ್ಯಸುರನೋರಗಶೃಂಗಾರಾತಿ ಶಯಾಕೇಕಮಕುಟತಟಘಟಿತನಿತ್ಯನಿರ್ನುಳ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಸತ್ಯಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಾದ್ವಿತೀಯ ಪರಮೇಷ್ಠಿಲಿಂಗಚರಣಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ವತೀರಶೈಲಿಖರ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಶಿವಯೋಗಿನಿರಚಿತ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯಮಹಾಪುರಾಣದೊಳ

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಮೇರು

ನುಣಿದುದು ರತ್ನಸಾಸು ರಜತಾಚಲರೋಹಣಶೈಲಮಧ್ಯದೊಳ |

ಸುರನದಿಗಟ್ಟ ಪಾವಟಿಗೆಯೋ ಹನಿನಾಲ್ಮೊಗರೊಳ ವಿಘಾತಮಂ ||

ಪುಹರಿಸಲ್ಕಿ ಮೂಡಿದುರುಲಿಂಗನೊಂದೆನೆ ಸತ್ಪ್ರಕಾಶದಿಂ |

ಪರಮತಪೋಧನರ ನೆಗಟ್ಟ ಸತ್ತಪದಿಂ ಪರಸಿದ್ಧರೇಷ್ಠಿಯಿಂ ||

ಬೇಡಮ

ಶರ ಮಿಂಚು ಗುಡುಗೆ ರಾವಂ | ಕು ಜಡದಮದಾಗೆ ನೌಕ್ತಿಕಂ ಕರಕಂಗಳ

ಸುರಿವಾಕನ್ನೀರ್ ಸರಿಯಾ | ಗಿರೆ ಶಬರಂ ಚಂಡಮಾಗುತಂಗೇನೆಯಾವಂ ||

ಶಂಖ

ತಾಯಂ ಕುಂಭೋದ್ಭವಂ ತಾಂ ಕುಡಿದನಟುಡಬಾವಾರ್ಥಕಂ ಪಾಣೈಯಕ್ಕಂ |
ಕಾಯಂ ಬೆಳ್ಳಾಯ್ತು ಮತ್ತೋದರನು ರುಜೆಯುತಂ ಗಂಡರಿಲ್ಲದರೇವೆಂ ||
ಬಾಯಂ ಕಡ್ಚುತ್ತಿವೆ ತಮ್ಮಡಿ ಪರವಧುವಂ ಬಾಧಿಸಂ ಭಾಳನೇತ್ರಾ |
ಸಾಯಲ್ಪಾಟಂ ಕೃಪಾಸಾಗರನೆ ಮೊರೆಯೊ ಎಂಬಂತೆ ಕೂಗಿತ್ತು ಶಂಖಂ ||

ಜೈನವೀರಶೈವವಾದ

ಜಞ್ವದು ಮತಮೇ ದೈವವ | ಧರಗೀಜಿನನಿಂದಲಧಿಕದೈವಗಳೊಳವೇ |
ಹರನಾದೊಡೆ ಸಂಸಾರಿಯೆ | ಅರುಹಂ ಸಂಸಾರರಹಿತನಿವಗವ ಸರಿಯೇ ||
ಎನೆ ಕೋಪ ಕೊನರೆ ಕೇಳಿಲೊ | ಜಿನ ಪೆಣ್ಣು ಊದನಿತಕಾಯ್ತೆ ದೇವತ್ವಂ ಭೀ |
ಷ್ಠಸುಕನುಮರುಳಿಯರೇ ವಧು | ವನು ಶಿವಗವರೇನೆಯೆ ಮರುಳಿ ತಿಳಿಯದೆ
ನುಡಿದೈ ||

ಗಿಲ್ಲಂ ನಮಗಿಲ್ಲಂ ಜಿನ | ನಲ್ಲದೆ ಶಿವನಿಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸೆ ಜೈನರ್ |

ಕಲ್ಲಯನೆಂಬಾಶರಣಂ | ಹಲ್ಲಂ ಮುಱುವಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನನೆಲ್ಲಿರ್ವನೊ ಪೇಱ್ ||

ಸಂಪಾದನೆಯಿಸಿದ ವೀರಣಾಚಾರ್ಯ ಸು. 1600

ಈತನು ಆಚರಣೆಯಸಂಬಂಧದ ವಚನ, ಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ, ಮಿತ್ರಸ್ತೋತ್ರ, ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯ ತ್ರಿವಿಧ, ವಾದಸ್ತೋತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ: ಎಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಏತಕ್ಕೈತವಲ್ಲ; ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಅರಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿದ ವಚನಗಳನ್ನೂ ಪದಗಳನ್ನೂ ಬಳಕೊಂಡಿವೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈತನು ಬರೆದಿರುವ ಅನಾದಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯವರ್ಯ ವೀ

1 “ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗ” ಎಂದು ಮ: ಗಿವ 120 ಕಂದಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ಏತಕ್ಕೈತವೆಂದು ಕೆಲವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆವ ಆಧಾರದಿಂದಲೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಈ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲದೆ ನಾವುನೋಡಿದ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶಂಕರಶತಕವನ್ನು ಬರೆದ ಶಂಕರದೇವನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ರಶ್ಮಿವತ್ಸಲ್ಯ ಲವರ್ಗಸ್ಥಾಪನಾಗ್ರಗಣ್ಯ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇವನು ಎಳಮಲೆಯಗುರುಕಾಂತದೇವನ(ಸು 1565) ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರ್ವತೇಶ್ವರನ ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1698) ಈತನು “ಜಞ್ಜಿದು ಶೈವವ ವೀರಶೈವನಂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ

ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳೊಳಗೆ ಅಚರಣೆಯಸಂಬಂಧದ ವಚನವು 275 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನವು 108 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿವೆ, ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದ 111 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯ ತ್ರಿವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಕವಿಯ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತ್ರಿಪದಿಗಳು ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ ಅಂಬಲೂರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸರ್ವಜ್ಞನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಈತನ ವಾದಸ್ತೋತ್ರವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ---

ನಂದಿಕೇಶ್ವರಪುಂಗಿ ಸ್ಕಂದಮುಖ್ಯಾಮರರು | ಬಂದೆನ್ನ ಪೃತ್ಯ ಮಲದೊಳು |

ನಿಂದು ನಿಮ್ಮಯ ಭೃತ್ಯನೆಂದು ಕೃತಿಯೊಳು ತ | ಪ್ಲೊಂದಿಲ್ಲವೆನೆ ನಡಸುವುದು ||

ಸಂಗನಬಸವೇಶ್ವರ ಸು 1600

ಈತನು ರಠೋದ್ಧರಣೆವಾಚ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಈ ಅಗ ಮಗಳನ್ನು ಜಕ್ಕುಣಾಚಾರ್ಯ, ಮಾಯಿದೇವಪ್ರಭು, ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ, ವಾಲ್ಮುಕಿಕೇಸೋಮ, ಸೋಮಕಂಭು ಮೊದಲಾದವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕವಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ (1530) ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಸುಮಾರು 1600ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ---

ಪೂರ್ವಪುರಾತನರ ಪ್ರಸಾದವಾಕ್ಯದಿಂದಾದ ಉದ್ಧರಣೆಪಟಲವನು ರಠೋದ್ಧರಣೆವಾಚ್ಯವನು ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯುಪನಿಷದಾಗಮಪುರಾಣವಜ್ರನಾರ್ಥಂಗಳಿಂ ವೃತ್ತಂಗಳಿಂ ಪಾರ್ಥಿಕದಿಂ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಂಗಳಿಂ ನಿರೂಪಿಸಿದೆವು.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ವೇದಾಂತಭೋಧಕವಾಗಿದೆ. ದೇಹವನ್ನು ರಥಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪಲ್ಲವ|| ಗುರುರಾಯನೊಲಿದಮೇಲಮ್ಮ |

ಎನ್ನ ಶರೀರದಯಾತ್ರೆಯ ಮಾಡುವೆನಮ್ಮ ||

ಗಾಲಿನಾಲ್ಕು ತೇರಿಗಮ್ಮ | ಮೇಲೆ ಕೀಲಕುಂಡಲಿಯೆಂಬ ಕೀಲಿಬಿಟ್ಟನಮ್ಮ |

ಮೇಲೇಣುನೆಲೆಗಳಮ್ಮ ' ಅದಕೆ ಬಾಲಕರ್ಪವೂರ್ಧ್ವಮಿಣಿಯು ಕಾಣಮ್ಮ ||

ಪ್ರಧಾನಿ ತಿರುಮಲಾರ್ಯ ಸು. 1600

ಈತನು ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವಕವಿ. ಮೈಸೂರುದೊರೆಯಾದ ರಾಜಬಡೆಯರಲ್ಲಿ(1578-1617) ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಇವನ ಮಗನ ದಾಹಿತ್ರನೇ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ (1672-1704) ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈತನ ಕಾಲವು ಸಮಾರು 1600 ಅಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 4 ಎಂದು ಮೆ|| ರೈಸ' ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಅಚ್ಚಾಗುವ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 11 ಸಂಧಿಗಳೂ(366 ಪದ್ಯಗಳು) 12 ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ 14 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತವು ನಿರೂಪಿಸಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಾನಂತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಥಸ್ತುತಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ವಿಷ್ಣು ಸ್ತುತಿ

ಜಳಧಿಸುತೆಯ ಮೆಯ್ಯು ಪೊಗರ ಕುಂದಣದೊಂದು | ಕಳೆಯೊಳಿಳವ ನೀಲಮಣಿಯ |

ಪಟನುಡಿನೆಂದಿರ ತೊಂಡಿಲನೆನ್ನದೆ | ಪಳಕುಭರಣಿಯೊಳಿಡುವೆನು ||

ಪೊಳಿವ ಪಣಿಯ ಪೊಗರುಗುವ ನುಣ್ಣಲ್ಲದ | ಮೊಳಿವ ನಗೆಯಮೊನೆವಲ್ಲ |

ತಳಿರುದುಟಿಯ ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ನೊಗ | ಕೆಳಸಿ ಮುಂಬರಿದು ಮುದ್ದಿಪೆನು ||

ಅಡಿಯ ಕಂಪಿಗೆ ನುಣ್ಣೊಡೆಯ ಬಿಣ್ಣಿಗೆ ಪೊ | ನ್ನುಡೆಸು ಪಂಪಿಗೆ ಪೂದಳಿದ |
ಪೊಡೆಯತಣ್ಣಿಗೆ ಮೊಗದಡೆಯ ಸೊಂಪಿಗೆ ಸಿರಿ | ಮುಡಿಯ ಕಂಪಿಗೆ ಮೋಹಿಸುವೆನು ||

ಧರ್ಮರಾಜನ ಉಕ್ತಿ

ಇಡೆನುಡಿನೆನೆಹುಗಳೊಳು ಪರಹಿಂಸೆಯ | ನೊಡಬಡದಿರವಿಗೀಡುಂಬೇ |
ಅಡೆದಾಸತ್ತಿನೊಳಾದರು ಪುನೀತ | ನುಡಿಯದುದಕೆ ಸುಯುಂಜೇ ||
ಪುಟ್ಟುಪೊಂದುಗಳ ಪೋರಟೆ ಪೊದ್ದದು ಪಾಪ | ಮುಟ್ಟದು ಮೋಹ ಮುಸುಕದು |
ನೆಟ್ಟನೆ ಮೈರಾಗ್ಯಮಿರೆಯಿಹಪರಸೌಖ್ಯ | ಬೆಟ್ಟತವ್ವದು ತಪ್ಪದಿದು ||

ಅರ್ಜುನನ ಉಕ್ತಿ

ಧನವಿಲ್ಲದಿರೆ ಧೈರ್ಯಕೆಟ್ಟು ತಲ್ಲಣ ಹುಟ್ಟು | ಮನಕುಂದಿ ಮತಿ ಮಸುಳುವುದು |
ತನಿವೇಶನಿಯೊಳು ತೊಣ್ಣಿನೀರಂತೆ ನಿ | ಧನನರ ಗೆಯ್ಯೆಗಳಡಗುವುವು ||

ಭೀಮನ ಉಕ್ತಿ

ಪರಿಕಿಸೆ ಸನ್ಯಾಸವೆಂಬುದು ಜಗದೊಳು | ಪರಿಪರಿಯೊಳು ಭಂಗವಡೆದು |
ಪುರುಳುಗೆಟ್ಟೊಡಲ ಪೊರೆಯಲಯದವರ | ಪರಮನಾಸ್ತಿಕವಾದವೈನೆ ||

ಸೋಮನಾಥಕವಿ ಸು 1600

ಈತನು ಅಕ್ಬರಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿಕುವಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು (ಸು 1430) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವನಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಕ್ಬರಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀವಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 501. ಇದರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯರಸನು ಅಕ್ಬರನಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಗೊಲ್ಲರು

ಈಗಡುಗಣ್ಣಿಯ ಮೂವ ಕಡೆಗೋ ' ಲುಗಳ ತಿದ್ದುವ ದಾವಣಿಯ ಗೂಂ |

ಲಗಳ ಕೆತ್ತುವ ಮೂಗುನೇಣಿನ ಹುರಿಯ ವಿಡಿದುಡಿಸ ||

ಮೊಗವಡವ ಮಾಡುವ ಮನೆಯ ಹ | ಟ್ಟಿಗಳ ಕುಣಿತವರುಗಳ ತಿದ್ದುವ |

ಬಗೆಯಲೊಪ್ಪುವ ಗೋವಳರನಕ್ರೂರನೀಕ್ಷಿಸಿದ ||

ಕೋತಿ

ಮರಮರಕೆ ಲಂಫಿಸುವ ಬೆರಳಲಿ | ತಲೆಯ ತುಣಿಸುತ್ತ ಕಳವಳಿಸಿ ಪ |
 ಲ್ಲಿದಿದು ಮಣುಗಳನೆತ್ತಿ ಮುದ್ದಿಸಿ ಪರಸಿ ತೂಪಿರಿವ |
 ತರಾಣಿಯರನ್ನೇಡಿಸುವ ಪಣ್ಣಳ | ತಣ್ಣಿದು ದೆನೆದಿಸೆಗಿಡುವ ಕಪಿಗಳ |
 ನೆರವಿಯಂ ನೆಣೆ ಕಂಡು ದನ-ಜಾರಾತಿ ನಗುತಿದಳ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ನುಡಿಗೆ ಬೆದಲುವ ಅಧರ ವೇಣಿಗೆ | ನಡುಗುತಿಹ ಮುಖ ಮುಖಕೆ ಪದತಳ |
 ನಡೆಗೆ ತೊಡೆ ನಡುವಿಗೆ ದಂತಿ ರವಕ್ಕೆ ಕುಚಯುಗ್ಮ ||
 ಇಡಿದ ತೋಳಿಗೆ ನಯನ ನಾಸಿಕ | ದೆಡೆಗೆ ಕುಂತಳ ನಖಕೆ ತನು ನಡು |
 ನಡುಗುತಿಹ ಭೀತಿಯಲಿ ಬಂದಳು ಹರಿದು ಹರಿಯೆಡೆಗೆ ||

ನೀತಿ

ಫಿರಿಗೆ ಹಿಗ್ಗದೆ ಬಡತನಕೆ ಜ | ಝರಿತನಾಗದೆ ಪರರು ಕೀರ್ತಿಸೆ |
 ಬಿಣ್ಣೆತಿರದೆ ನಿಂದಿಸಿದವರನುಣಿ ಮರಳಿ ನಿಂದಿಸದೆ ||
 ಹಿರಿಯರಲಿ ಗರ್ವಿಸದೆ ತನುವನು ಪಿರಿದು ವಿಶ್ವಾಸಿಸದೆ ಸತ್ಯವ |
 ತೊಣ್ಣಿಯದಿಹ ಸತ್ಪುರುಷನೆನ್ನವನಾತ ಕೇಳಿಂದ ||
 ಹಗೆ ಹಸುಳೆಯೆಂದುಣುಹಲಾಗದು | ಹಗೆ ಶರಣುಹೊಗೆ ನಂಬಲಾಗದು |
 ಹಗೆ ಹಿತವನುಕುಂಪಿ ವನ್ನಿಸೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಮೃನುಣಿಮ ||
 ಹಗೆಯಲೆಡ್ಡು ಉಗುಂದಲಾಗದು | ಹಗೆಯ ಹಿತವರ ನುಡಿಸಲಾಗದು |
 ಹಗೆ ತನಗೆ ಮರಣಾಂತವೆಲೆಯಕ್ಕೂರ ಕೇಳಿಂದ ||
 ಹಗೆಯನುರಗನ ಜಾರವನಿತೆಯ | ನಗಡುಮಕ್ಕಳ ನಲವ ಲೋಗವ |
 ಜಗಳವಾಡುವ ನೆರೆಯ ಮನ್ನಿಸಲಣುಯದವನಿಪರ ||
 ತಗರ ನೆರವಿಯ ಸೋರುತಿಹ ಮಾ | ಳಿಗೆಯ ನಂಬಿದ ಮೂಢನಿಕರಕೆ |
 ಎಗಡ ತಪ್ಪದು ಕೆಲವುದಿನಕಕ್ಕೂರ ಕೇಳಿಂದ ||

ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಹಂಸರಾಜ ಸು. 1600

ಈತನು ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಕತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವೈರಾಗ್ಯಪ್ರಧಾನವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವ

ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧುರನನ್ನು¹(ಸು. 1385) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ 1385 ಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಗುರು ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗೊಳದ ಜೈನಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮೇಯ ಕಮಲವಾರ್ತಾಂಡದ ಒಂದುಪ್ರತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಶಕ 1538 ಅನಂದವರ್ಷದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1614ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದಂತೆಯೂ ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ “ಶ್ರೀಮೂಲಸಂಘಸರಸ್ವತೀಗಚ್ಛಕುಂದಕುಂದಾನ್ವಯ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಯರಾಜ ಗುರುವಸುಂಧರಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾವಾದವಾದೀಶ್ವರ ರಾಯವಾದಿಪಿತಾಮಹ ಸಕಲವಿದ್ಯಾಸಾರ್ವಭೌಮಾದ್ಯನೇಕಾನ್ವರ್ಧಬಿರುದಾವಲೀವಿರಾಜಮಾನ” ನಾದ ಒಬ್ಬ ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನೇ ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು. ಈ ಶತಕವನ್ನು ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ² ಬರೆದುದಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಇವನ ಗುರು ಚಾರುಕೀರ್ತಿಯೆಂದೂ ಹಂಸರಾಜನ ಗುರು ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ಶತಕವು ತತ್ವವಿಕೃತವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ರನ್ನ, ಕುಮುದೇಂದು, ವೆಂಕಟ, ಜಿನಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 125 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ವೈರಾಗ್ಯನೀತಿಯಾತ್ಮವಿ | ಚಾರಂ ತಾಂ ಬಗೆದು ನೋಡೆ ರಾಜಿಸುಗುಂ ಶೃಂ |

ಗಾರಕವಿಹಂಸರಾಜಂ | ಪೂರಿಸಿದ ಸವಾದಶತಕರತ್ನಾಕರದೇವ್ ||

ಎಂಬ ಕಂದದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಶ್ರೀಮದ್ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯೋಗೀಶ್ವರಪಾದಾಂಘೋಜಭೃಂಗಾಯಮಾನ ಶೃಂ
ಗಾರಕವಿಹಂಸರಾಜವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಸವಾದಶತಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

1. ಈಗ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಧುರನ ಹೆಸರು ದೊರೆವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ನೋಡಿದ ಕೆಲವು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ.

2. 274 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಬಂದೊಡೆ ಶಾಂತಿ ಸೈರಣೆ ನಿರ್ಗಮಂ ನೀತಿ ಮೆಲ್ಪಾತು ಮು |
 ಕ್ತಿಸ್ತ್ರೀಚಿಂತೆ ನಿಜಾತ್ಮ ಚಿಂತೆ ನಿಲವೇಟ್ಟಿಂತ್ಲದಾಶಾಸ್ತ್ರದಿಂ ||
 ದುಸ್ತ್ರೀಚಿಂತನೆ ದುರ್ಮುಖಂ ಕಲಹಮುದ್ಗವಂ ಮನಂಗೊಡೊಡಾ |
 ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಶಸ್ತ್ರಮೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಶಸ್ತ್ರಕನಲಾ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ||
 ಪುಣ್ಯಂಗೆಯ್ಯದೆ ಪೂರ್ವದೊಳ್ ಬಹುದೆ ತಾನೀಗಳ್ ಮನಂ ನೋಯೆ ಲಾ |
 ವಣ್ಯಕ್ಕಾಭರಣಕ್ಕೆ ಭೋಗಕನಸುಂ ರಾಗಕ್ಕೆ ಚಾಗಕ್ಕೆ ಕಾ ||
 ರುಣ್ಯಕ್ಕಗ್ಗದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಂ ಬಯಸಿ ಬಾಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಂಕ್ಷಾಮಹಾ |
 ರಣ್ಯಂಬೊಕ್ಕ ಕಟೀಕೆ ಚಿಂತಿಸುವರೋ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ||
 ಅಹಂವಂದೀಕ್ಷಿಸಲಕ್ಕು ಮಾತ್ಮನಿರವಂ ದೇಹಂಬೊಲೀಕಣೆ ತಾಂ |
 ಗುಣಿಯಾಗಂ ಶಿಲೆಯೊಳ್ ಸುವರ್ಣಮರಲೊಳ್ ಸೌರಭೈರದೊಳ್ ||
 ನಟನೆಯ್ ಕಾಷ್ಠದೊಳಗ್ಗಿಯಿರ್ಪತೆಹಿಂದೀಮೆಯೊಳೊಂದಿರ್ಪನೆಂ |
 ದಹಿದಭ್ಯಾಸಿಸೆ ಕಾಣುಮೆಂಪಟುಪಿದೈ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ||
 ನರಲೋ ಪುಟ್ಟಿ ನರೇಂದ್ರನಾದ ದಿನದೊಳ್ ಸದ್ಧರ್ಮಮಂ ಸನ್ಮನೀ |
 ಶ್ವರಂ ಭವ್ಯರೂಪದ ಮನ್ನಿಸಿಯನಾಧಗ್ಗಾಶ್ರಿತಗ್ಗೀಯುತುಂ ||
 ಪರಿವಾರಪ್ರಜೆಗಳೆ ತಾಯತೆಹಿಂದೊಲೊವುತ್ತುಮಿರ್ಪಂ ಧರಾ |
 ವರನಿಂದಾಬದಿಲಕ್ಕೆ ನಾಳಿನವನೈ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ||

— — —

ದೇವೋತ್ತಮ. ಸು 1600

ಈತನು ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ದ್ವಿಜವಂಶಾರ್ಣವಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನೆನಿಸಿದೇವೋತ್ತಮಂ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ನಿಘಂಟುಕಾರರನ್ನು ಈ ಪದ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ನಿಜಗೋಪಾಲಧನಂಜಯಾಭಿನವಮಾಚಂ ಭಾಗುರೀನಾಗವ |

ಮಂಜಯಂತಾಮರಶಬ್ದಮಂಜರಿಬಲಾದ್ಯುಕ್ತಾಭಿಧಾನಾರ್ಥಮಂ ||

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶಬ್ದಮಂಜರಿಯೆಂಬುದು ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯ ನಿಂದ (ಸು. 1560) ರಚಿತವಾದ ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಮಂಜರಿಯಾಗಿರಬಹುದು

ದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸವಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರ

ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಗಳ ನಾನಾರ್ಥಗಳು ಹೇಳಿವೆ; 169 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ಜಗದೊಳ್ ಜಾಣರ ಮೆಚ್ಚು ಸತ್ಯವಿಸಮೂಹಕ್ಕೆ ದೆ ತಾಯ್ನಾಡು ವಾ |

ಗೃಗಳಾಸಂದರಸಾಧಿವಾಸ ಗಮಕಿಸ್ತೋಮಕ್ಕೆ ಸುಪ್ರೀತಿ ವಾ ||

ದಿಗಳಾವಾಸನಿಧಾನ ದುರ್ಜನಮನೋಂಭೋಜಾತಶುಭ್ರಾಂಶುವೆಂ |

ಬ ಗುಣವ್ರಾತದೆ ಪೆಂಪುವೆತ್ತು ಮೆಚ್ಚುಗುಂ ಸಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯೂ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಕಾಲದೊಳಂಬುಜಾಸನೊಳುತ್ತಮನೊಳ್ ಕನಿಯೊಳ್ ವಿಧಾನದೊಳ್ |

ಮೇಳದೊಳಂ ವಿಚಕ್ಷಣನೊಳಂ ಶ್ರುತಿಯೊಳ್ ವಿಧಿಶಬ್ದಮಕ್ಕು ಶುಂ ||

ಡಾಲಕರಾಗ್ರದೊಳ್ ಶ್ರವಣಕುಂಡಲದೊಳ್ ವನಜಾತಮಧ್ಯದೊಳ್ |

ಬಾಲೆಯೊಳಾಹವಂಗಳೊಳೆ ತೀರ್ಥದೊಳಂ ನಿಜಕರ್ಣಕಾಪ್ತಯಂ ||

ನೋವುಂ ಬಲ್ಲತನಂ ವಿಚಾರಿಸುವುದಿಂತುಂ ವೇದನಾವಾಚಕಂ |

ಸಾವುಂ ನಿಂದೆಭಗಂಗಳೆಂಬಿನಿತು ಸಂಬಾಧಾಪ್ತಯಂ ಮೋಹಮೂ ||

ಛಾರ್ವೇಗಂ ಕಡುಮೂರ್ಖನಜ್ಞತೆಗಳುಂ ದುರ್ವೋಹಮಕ್ಕುಂ ಧನಂ |

ಜೀವಂ ಶಬ್ದನಿರೂಪಣಂ ವಿಮಲಯೋಗಂ ತಾವಿವರ್ಧಾಂಕಿತಂ ||

ಕವಿವಿಟ್ಟಲ ಸು. 1600

ಈತನು ಅಮರಕೋಶಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ವಾದಿಮೃಗೇಂದ್ರನಾದ ರಾಮಭಟ್ಟನ ವೌತ್ರನು; ಸಾಹಿತ್ಯವನಚೈತ್ರನಾದ ದೇವರನ ಪುತ್ರನು¹. ಇವನನ್ನು ಅಮರಸಿಂಹನ

1 ವೌತ್ತೋ ವಾದಿಮೃಗೇಂದ್ರಸ್ಯ ರಾಮಭಟ್ಟವಿಪತ್ತಿತಃ |

ಸಾಹಿತ್ಯವನಚೈತ್ರಸ್ಯ ದೇವರಸ್ಯ ತನೂಭವಃ || ಕವಿವಿಟ್ಟಲನಾವಾಹಂ

ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿಯ ಅವರಾವತಾರವೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನಾವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಈತನ ಅನುರಕೋಕಟೀಕೆಯನ್ನು ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜನು (1769) 1775 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಷ್ಠಾನಂತೆ ಆ ಟೀಕೆಯ ಒಂದುಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಎಟ್ಟಲವಿದ್ವನ್ನಿಮಿತ್ತಟೀಕಾ ಲಿಖಿತಾಮರಾಘ್ಯಕೋಶಸ್ಯ |

ಕೃಷ್ಣಕ್ಷಿತಿಪತಿನೇಯಂ ಮನ್ಮಥಸಂವತ್ಸರೇ ತಿವಂ ಸಭಸಿ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನು ಶಾಲ್ಯದಕೃಷ್ಣರಾಜನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಸುಮಾರು 1600ರಲ್ಲಿ ಇದಿ ರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪಾಯಣ್ಣವ್ರತಿ, ಸು. 1600

ಇವನು ಸಂಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಪೆನಗೊಂಡೇಡೆಡಲ್ಲಿಯ ನಂದಿಯಪುರ, ತಂದೆ ಗುಣಮಣಿಮೈ ಬಣಜಿಗಸೆಟ್ಟ, ತಾಯಿ ಕೆಂಚಮ್ಮ. ಇವನು ಭವ್ಯರಿಗೆ ಧರ್ಮಕಥೆಯನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳುವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದನು. ಶಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತಿಯ ವರದಿಂದ ಕವಿಯಾಗಿ ಹೆಂಗಳ ಮೋಹದ ಜಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ 55 ವರ್ಷವಿದ್ದು ಆ ಮೇಲೆ ಸೇನಗಣದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನಮುನಿಯಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ವಾರ್ತನಾಥನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದುದರಿಂದ ವಾರ್ತನಾರ್ಥ ಎಂಬ ಹೆಸರಾದಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಪಾಯಣ್ಣವ್ರತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಒಬ್ಬ ಪಾಯಣಮುನಿ ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು 1606 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಶ್ರೀರಂಗ

¹ ಜಿಹ್ವಾಪಲ್ಲವಸಂಸ್ತರೇಷು ಸುಧಿಯಾಂ ದಂತಪ್ರಭಾಷಂದನೈಃ |

ಬಿಂಬೋಷ್ಯ ವ್ಯಜನೇನ ಚೋಪಚರಿತೋ ಯದ್ವಿಪ್ರಲಂಭಜ್ವರಃ ||

ಜಾನೀಮೋಮರಸಿಂಹಮೇವ ತಮಿಮಂ ? ಸಂಯಾಂಜತೀ ಸಾಂಪ್ರತಂ |

ವಾಣೀ ಸಂದತಿ ಎಟ್ಟಲಸ್ಯ ವಪುಷಾ ಭೂಯೋವತೀರ್ಣಾ ಭುವಿ ||

ಪಟ್ಟಣದವನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಏತತ್ಕವಿಭಿನ್ನನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದು-

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಂಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 18. ಪದ್ಯ 1989 ದಾನ, ಪೂಜೆ, ಶೀಲ, ಉಪವಾಸ, ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಮುಕ್ತಿಪಥ; ಇವೇ ಸಂಯಕ್ತ್ವ; ಈ ಸಂಯಕ್ತ್ವದಿಂದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:-

ಇದು ಭವ್ಯಜನಚಿತ್ತಕುವಲಯಚಂದ್ರಮ | ಎದು ಸಜ್ಜನರ ಕರ್ಣಾಭರಣ |
ಇದು ಮುಕ್ತಿಸತಿಯ ರಾವೇನಿಸುವ ವಿತರಣ | ಎದು ಕೇಳರ ಪಾಪಹರಣ ||
ನಾರಿಕೇಳದ ಫಲದಂತೆ ಈಕವಿತೆಯು | ತೋಡಿದು ರಮ್ಯ ಕೆಲರಿಗೆ |
ಸಾರಕದಳಿಪಣ್ಣಿನಂತೆ ಗೂಢಾರ್ಥವು | ತೋಣಿ ತೋಡಿದೆಯಿರಬೇಕು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸುವಾರ್ತ್ಯಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು, ಭುಜಬಲಿ, ಗಣಧರರು, ಸರಸ್ವತಿ, ಶಾಸನದೇವಿಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ನಡು ಸಿಂಹ ಧನು ಪುರ್ಬ ಕುಚ ಕುಂಭ ವಾನಾಕ್ಷಿ | ಮಡದಿ ಮಕರಪತ್ರದಿಂದ |
ಸಡಗರದಿಂದ ನಿಡುಹಸ್ತದಿಂದಲಿ ಕನ್ನೆ | ಬೆಡಗಿಂದೊಪ್ಪಿದಳ್ ರಾಸಿಯಂತೆ ||
ಹರಿಯ ಅಂಗವು ಕಪ್ಪು ಹರನ ಕೊರಳು ಕಪ್ಪು | ಉರಗನ ಹೆಡೆಯೊಳು ಕಪ್ಪು |
ವರವಾಣಿಹಸ್ತದ ವೀಣೆ ತಾ ಕಡುಕಪ್ಪು | ಕಪ್ಪಿಂದ ಕೊಹಿತೆಯೇನಮ್ಮ ||
ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಹರಿ ತುಣುಗಳ ಕಾದನು | ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದಜನು ಕೆಟ್ಟ |
ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೋಹದಿ ಹರನರೆಹಣ್ಣಾದ | ಹೆಣ್ಣಿಗಾದನು ಕೋಟಿ ಸುರಪ ||

ನೀತಿ

ಮಕ್ಕಳನ್ನೋದಿಸಿ ಚಿಕ್ಕಂದು ಪರದರು | ಗಕ್ಕನೆ ಕುಲವಿದ್ಯೆಗಳನು |
ಅಕ್ಕಾಂ ಕಲಿಸದೆ ಮುದ್ದಿಸಿದರೆ ಮುಂದೆ | ಸೊಕ್ಕಿಯಾತೆಹದಿ ಕಡುವರು ||
ಸಿರಿ ಸಂಜಿಗಿಂಪು ಸೋದರರೆಲ್ಲ ಮಂಜಿನ | ನೆರವಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ದೇಶಕೋಶ |
ಮರುತನಿದಿರದೀಪ ಯವ್ವನ ಸುರಧನು | ಮಿಂಚು ಭಾವಿಸಲು ಬಂಧುಗಳು ||

ಅಣ್ಣಾಜಿ. ಸು. 1600

ಈತನು ಸೌಂದರವಿಳಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ವೀರೇಂದ್ರನು, ತಂದೆ ಅಯ್ಯಣಭೂಪನು. “ಅಣ್ಣಾಜಿರಾಜೇಂದ್ರನು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ತಂದೆಯ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಈತನು ಅವುದೋ ಒಂದು ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಂಕರೇಶನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ಅಜ್ಞೆಯಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುಹಾಕಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಂಕರೇಶನು ಆರೋ ತಿಳಿಯದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಇವನು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೆಲುಹಣನು ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ (1530) ನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಕೃಷ್ಣಯಪದ್ಮರಸ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಶ್ಚರನು ಪಾ |

ಲ್ಕುಣಿ ಕಸೋಮಾರಾಧ್ಯ ಮೆಲುಹಣನು ಮೊದಲಾಗಿ |

ಹರನ ಕವಿತಾಸ್ತೋತ್ರಸೂತ್ರದಿಂ ನಟಿಸಿಯಾನಂದಿಸಿದ ಶಂಕರೇಶ ||

ಹರುಷದಿಂದನೆಗೆ ತಮ್ಮಯ ಕರುಣಶರಧಿಯೊಳು |

ತೆರೆ ಮಸಗೆ ಸಿಡಿದ ಸೀಕರಬಿಂದುವಂಶದಗ |

ಧರಿಸೆನಲು ಶಿರದೊಳಾಂತಾನದಳು ಮಹಿಮೆಯಿಂದೀಶ್ವರಿಯೊಲಿದು ಪೇಟೆ ||

ಬಾಣ ಮಾಯೂರ ಭವಭೂತಿ ಶ್ರೀಹರ್ಷ ಕ |

ಟಾಣಿ ಕವಿಯಾಧನಂಜಯ ದಂಡಿ ಶಾರದೆಯ |

ಪ್ರಾಣಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನು ರುದ್ರಭಟ್ಟನಗಳ ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಕಂತಿ ||

ಕೋಣಿಯೊಳು ಕವಿರಾಜಮಹುಟಮಣಿ ಶ್ರೀನಾಥ |

ಮಾಣದಿವರೆಲ್ಲರಂ ಬಲವೆಂದು ಕೃತಿವೇಟೆ

ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಧೀರನತ್ಯಧಿಕವಿಶರಣಗುಣದಿ ಮೆಹಿವ ಮಂ |

ದಾರ ಮದವಿಯರ ಮುಖೇಂದುಮಂಡಲದಮೃತ |

ಚಾರುಕಿರಣದ ರುಚಿಯ ಸೇವಿಸ ಜೋರ ಲಲನಾಜನಕವೋಲಮಾಗದಿ ||

ಸಾರತರಮಾದ ಮೃಗಮದದ ಮಕರಿಕೆ ಚಿತ್ರ |

ವಾರಣದ ಕುಂಭದಂತಿಡಿಕಿಣ್ಣಿದ ಕುಚದ ಮಣಿ |
 ಹಾರ ಪೊಸಜವ್ವನೆಯ ನೊಸಲೊಳೊಪ್ಪುವ ತಿಲಕನಣ್ಣಾಜಿರಾಜೇಂದ್ರನು ||
 ಪೊಸದೇಸಿನಡೆದು ನವರಸ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿ ರಂ |
 ಜಿಸುವ ಕೃತಿಯೆನಿಸಿ ಸುರಕುಜಕುಸುಮಸಾರಭವ |
 ಹಸಿದುಂಬ ಮಧುಕರಂ ಕುಕವಿನೆರವಿಯ ತಮನ ಕಡಿದು ಕಲಕುವ ಭಾಸ್ಕರಂ ||
 ಕುಸುಮಸರನೇಸೆಯ ಕಂದುವಳೆಂದು ಕೈಗಾಯ್ದು |
 ಪೊಸಜವ್ವನದ ಕೋಮಲಾಂಗಿಯಳ ಪ್ರಾಣೇಶ |
 ರಸಿಕರಾಜೇಂದ್ರನಣ್ಣಾಜಿಯಹುದೆಂದೆನ್ನ ಸುಕವೀಂದ್ರರೆಂಬರಂತೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸೌಂದರವಿಳಾಸ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅರುವತ್ತುಮೂವರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬನಾದ ಸೌಂದರೇಶ ಅಥವಾನಂಬಿಯಣ್ಣ ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ವೀರೇಂದ್ರನಣ್ಣಾಗನಯ್ಯಣಭೂಪನವನ ಸುಕು |
 ಮಾರನಣ್ಣಾಜಿ ಸೌಂದರವಿಳಾಸವನು ಶೃಂ |
 ಗಾರ ಮೊದಲಾದ ನವರಸದುಪಮೆಯುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಚಿತ್ರಾರ್ಥಭಾವದಿಂದೆ ||
 ಸೇರಿಸುವುದೆಂದು ಶಂಕರನಿರೂಪಣೆಯಾಗೆ |
 ಸಾರತರವಾದ ಮಧುರೋಕ್ತಿಮೃದುಪದದ ಗಂ |
 ಭೀರವಚನಾರಚನೆಯಿಂದೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು ಸುಕವೀಂದ್ರರಹುದೆನ್ನಲು ||
 ಸಿರಿಯ ನೆಲೆವನೆ ಕುಸುಮಶರನು ರತಿ ನೆಲಸಿ ಪುರ |
 ಹರನೊಡನೆ ಸೇನಸುವಂಕದ ಕಣನು ಭಾರತಿಯ |
 ಸರಸಕವಿತೆಯ ವಿಲಾಸದ ತಾಣ ಚಕ್ರಿಯಾವಾಸ ಮೋಹದ ಸುಗ್ಗಿಯು ||
 ಹರನ ಗಿಜೆಯ ಭೋಗಮಂಟಪವು ಸುರಪತಿಯ |
 ವರವಿಭವಸಾಲೆ ಶಂಕರ ಭೋಗಮೋಕ್ಷಗಳ |

ಕರೆದೀವ ರಾವಿದೆಂಬುದ ತಿಳಿದು ಲಾಲಿಸುವುದೀ ಸೌಂದರವಿಳಾಸವ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ, ವಾರ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಘುಳುಘುಳಿಸುತ್ತೇವೆ ಬೊಬ್ಬುಗಳೆಗಳೆ ಸುಖಿಗಳೆಂ |
 ನಳನಳಿಸಿ ರಾಜಿಸುವ ಕಮಲದಿಂ ಕುಮುದದಿಂ |
 ತಳತಳಿಸಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಹ ತೆರೆಗಳೆಂ ನೊರೆಗಳೆಂ ಕಮರಶೈವಾಲದಿಂದೆ ||
 ತುಳುಕಿ ಪರಿದೊಲೆದೊಲೆದು ಸಂಚರಿಸ ವಾಂಗಳೆಂ |
 ಬಳಸಿ ಪರ್ಬದ ಪವಳಲತೆಗಳೆಂ ಶಂಖದಿಂ |
 ದೆಳಲತೆಯ ಕುಡಿಗವಲ ಸೊಂಪಿನಿಂ ಗುಂಪಿನಿಂ ಕಡಲು ಕಣ್ಣೆನೆದುದು ||

ಪರವೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ನನೆಯ ಸೂಡಿದ ಕಲ್ಪಲತೆಯೊ ಮಧುಕರನೊಗಿ |
 ಜಿನುಗಿ ಸವಿಯದ ಪರಾಗದ ಪುತ್ಥಳಿಯೊ ಮೇಣು |
 ಮುನಿ ಕುಡಿಯದಿಹ ಸಾಗರಮೊ ಚಕ್ಕೋರನ ಚಂಚು ಸೋಂಕದಿಹ ಪೂರ್ಣಶತಿಯೊ ||
 ವ.ನಸಿಜನ ಪೊಸಮನೆಯ ಖಂಡೆಯವೊ ಕಂತುವಿನ |
 ಘನಪ್ರತಾಪದ ಜಸವೊ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವೊ ಎನಿಸಿ |
 ವನಿತೆಯಿದಳು ಪರವೆ ಬಿಂದುಗಳೆಯದಿಹಾಣೆಮುತ್ತಿನಲು ಧಳಧಳಿಸುತೆ ||

ಚಿನವರದರು (ಸರಾಘರು)

ನಂದಿಯುಂಡಿಗೆ ರಾಮಟೆಂಕೆ ಶಿವರಾಯ ತಾ |
 ನೊಂದೆನೆಯ ಸಣ್ಣಗೆರೆಯಕ್ಕೇರಿ ಮಾಸಮೊಳೆ |
 ಚಂದಿರನಹಣ ಜಳಕೆ ಮುಂಬೆಟ್ಟು ಅಜ್ಞತನ ಹೊನ್ನ ರಾಸಿಗಳ ತಮ್ಮ ||
 ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮಜ್ಜೆಗಳ ಪಿಡಿದೊರೆದು ಬಣ್ಣಗಳ |
 ಬಂಧಿಸುವ ನಿಲುಕಡೆಗೆ ಮೇಣದುಂಡೆಯೊಳೊತ್ತಿ |
 ಸಂದ ಕ್ರಯವಿಷ್ಟೆಂದು ನೋಡಿ ತೂಕವ್ವ ಮಾಂವೆ ಚಿನವರದರೊಪ್ಪಿದಳು ||

ಮಿಠಾಯಿಯಂಗಡಿ

ಕರಜಿಗೆಯಕಾಯಿಯತಿರಸವುದ್ದಿನೊಡೆಯು ಹಿಮ |
 ಕರನಂತೆ ರಾಜಿಸುವ ಇಡ್ಡಲಿಗೆಯೆಳ್ಳುಂಡೆ |
 ತರಣಿಮಂಡಲದಂತೆಯೆಸೆವ ಒಬ್ಬಟ್ಟು ಗಾರಗಿಯ ಚಕ್ಕುಲಿ ಸೇವಗೆ ||
 ಹೊರೆಯಪೇಣಿಯು ಮನೋಹರದುಂಡೆಯರಗುಸ |
 ಕೈರೆಬುರುಡೆ ಹಾಲುಂಡಲಿಗೆಯು ಸ್ವಾದಿಸಲವ್ಯುತ |
 ಸರಳಿನಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಲತೆಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಗಡಿಗಳೆನೆದುದು ||

ಊಟ

ಕಟ್ಟೋಗರಗಳು ಕಲಸೋಗರವು ವಾಯಸವು |
 ನಿಟ್ಟಿಸಲು ಗೋಮೇಧಿಕದ ಸಾರವೆಂದೆನಿಸಿ |
 ಬಟ್ಟಬಟ್ಟಲೋಳು ತುಂಬೆನವ ಸದ್ಯೋಘೃತವು ಹೆರೆದುವುನಕ್ಕದುಪ್ಪ ||
 ಮುಟ್ಟಿ ಬೊಟ್ಟಿಡುವಂತೆ ಕಾಸಿದ್ ಚಿನಿಪಾಲು |
 ತೊಟ್ಟಿನೊಳಿ ಪಸುರಡಗದಿದ್ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ |
 ಕಟ್ಟಳೆಯ ಲವಣಾಪ್ಲದಿಂದಾದ ಶಾಕ ಮುಂತಾದ ಊಟವ ತಂದರು ||

ಡೊಂಬರು

ಗಣೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟು ವಂಗುಬದ |
 ಕೊನೆಯೂಱು ಪುಟವೆದ್ದು ಲಾಗುಲವಣೆಯ ಕೊಂಡು |
 ಮಿಣಿಯ ಹುರಿಗಳಮೇಲೆ ಮರಗಾಲ ಕಟ್ಟಿ ದುವ್ವಾಳನುತ ಡೊಂಬಿತಿಯರು ||
 ಮಣಿದು ಎಂಗರಣನುನೆ ಕೊಂಡುನೋಡುಯುಗಿದಲಗ |
 ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಪೆಯಗ್ರದೊಳಟ್ಟು ಪೋಯೆನುತೆ |
 ತ್ರಿಗುಯನಾಪರರೂಪನೇ ನೋಡು ನೋಡೆಂದು ದೋಳ ಬಡಿದರು ಡೊಂಬರು ||

ವಾರತೆನೋಮಣ್ಣ ಸು. 1600

ಈತನು ಪಂಚೀಕರಣದ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ಒಂದು ಹಾಡಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ “ಲೋಕದೊಳಧಿಕ ಭಾಗುಳಿಯ ಸೋಮಶೇಖರಭೂಪನ ಭಕ್ತಿಯ ಸವಿಯು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕೆಂಪುಗಂಬಳಿಯ ಪಿನಾಕಿ ಬಸವಲಿಂಗನೆಸಗಿದ ಪರಿಯ ನೋಡನೋಡಲು ಬಯಲಾಯ್ತು” ಎಂಬ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗುಳಿಯ ಸೋಮಶೇಖರಭೂಪ, ಕೆಂಪುಗಂಬಳಿಯ ಬಸವಲಿಂಗ ಇವರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇವರು ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಅಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಂಚೀಕರಣದ ಪದಗಳು

ಇವು ಕೆಲವು ಪಟ್ಟದಿಗಳನ್ನೂ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಬಳಕೊಂಡಿವೆ; ಪಂ

ಚಕೃಭೂತಗಳ ಸೇರುವೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ—

ತವೆ ನಭವೇ ತಾಂ ಜ್ಞಾನಾಸ್ಪದವಾ | ಪವನನೊಳೆಯ್ದಲ್ ಮನವಾಯ್ತುಗ್ನಿಯ |
ನವಗಾಹಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಯವಾಯ್ತುಂಬುವನೊಂದಲ್ ಚಿತ್ತವದು ||

ಅನಿಯ ಬೆರಸಲಕಂಕೃತಿಯಾಯ್ತಿಂ | ತಿವು ತಾಂ ಜ್ಞಾನಾಧ್ಯಂತಕರಣಂ |
ವಿಮಲಸಂಬರದಂತದಿನುದಿಸಿವುಳವು ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ||

ಮರುತಾಂಶಂ ನಭಕೆಯ್ತೆ ಸಮಾನಂ | ಮರುತಂ ತಾಂ ವ್ಯಾನಂ ಮರುತಾಂಶಂ |
ಬೆರಸಿರೆ ಶಿವಿಯೊಳುದಾನಂ ಜಲದೊಳ್ ಕೂಡಲಪಾನವದು ||

ಧರೆಯೊಳಗೊಂದಲ್ ಪ್ರಾಣಂ ಜನಿತಂ | ಮರುತಾಂತದ ಮಾರುತಪಂಚಕಗಳು |
ಪಾಕಿಸಲುದಿಸಿಮವೆಂದುಸಿರುವರಧ್ಯಾತ್ಮಿಗಳನವರತಂ ||

ಈ ಪದಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇದೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನರಾಯ ಸು. 1600

ಇವನು ಚೋರಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲುಹಣ, ಮಯೂರ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಹಂಪಿಯಹರಿಶ, ರಾಘವಾಂಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚೋರಕಥೆ

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ ೮, ಪದ್ಯ 770. ಇದರಲ್ಲಿ ರತ್ನಾಪುರಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ವಜ್ರಮಕುಟರಾಯನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಚೋರರಾದ ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿಯೂ ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ.

ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಸು. 1600

ಈತನು ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಜೀವನವೆಂಬ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ರಸವಾಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದ ಬೊಮ್ಮರಸನಾಯ

ಕನೆ ಮಗನು. “ಕಳೆಯಾಣ್ಣು ಶೃಂಗಾರಕವಿಗೆ ಪೆರರುತ್ತಿಯೆಂ ಕಳಲೊಲ್ಲ ದುರ್ನಿರ್ವ ಚಲಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಈ ನಿಘಂಟುವಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಕತಕವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಹಂಸರಾಜನಿಗೆ ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದುಂಟು. ಅವನೂ ಜೈನಕವಿ. ಅವನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವು ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಂಸರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಕವಿ ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕೇಶಿರಾಜನು ಕಬ್ಬಿಮಣಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಕವಿ ಹಿರಿ ಕುಳಕ್ಷುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ರಾತನಿಯವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು; ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆರಸಲಾಗದು; ಇದು ಪಂಪರಾಜಾದಿಕರ್ಣಾಟಕಕವಿರಾಯರ ಮತ ಎಂದು

ಆದೇಕಮೆಂದು ಸಪಜತೆಯೆಂದು ಹಿರಿಕಳದ |

ಭೇದವೆರಡಕ್ಕು ಮಾಕ್ಕು ಕನೊಂದೆಬಗೆಯಿಂತು |

ಮೂದೆಹದೆ ಕರ್ಣಾಟಕಾವ್ಯಕೆ ಕಕಾರ ಮೂಱುವವಳ್ಳಿ ಹಿರಿಗೆ ಹಿರಿನೇ||

ಪಾದಸೂದೊಡೆ ಕುಳಂಕ್ಷುಗಳೆರಡು ಬೆರಸೆ ಸಾ |

ಖ್ಯೋದಯಂ ಕ್ಷುಳಕುಳನ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಹಿರಿನ ಸಂ |

ಪಾದಿಸ್ತೊಡತುಭಮಿದು ಪಂಪರಾಜಾದಿಕರ್ಣಾಟಕವಿರಾಯರ ಮತಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಜೀವನ

ಇದು ಕನ್ನಡನಿಘಂಟು; ವಾರ್ಧಕವೃತ್ತದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 35 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಕುಳಕ್ಷುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡನುಡಿಗಳೂ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವೂ ಹೇಳಿವೆ. “ಕನ್ನಡದೊಳೊರೆವೊಡಿದು ಲಕ್ಷಣಕೆ ಜೀವನಂ” ಅದುದರಿಂದ ಕವಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. - ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇನೆ-

ಅವತರಗಮನಾಂಕುರದೊಳೆ ಸುಖಯೆನಿಸುಗುಂ |

ಜೀವಿಸ ಬಿಕ್ಕಬಿಡುವುಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕುವೆನ |

ರಾವುಚದ ಮುಟ್ಟಿನೊಳ್ ಲಾಳವಿಂಡಿಗೆಯೊಳಂ ಬಲ್ಲರಿದಗುಣು ಮಕ್ಕುಂ ||
 ಸೇವಕಂ ದಾಸಿಯುಂ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುಮಾಣಿಯೆನ |
 ಲಾವಂಜನೆಯೊಳಮೇಕಗ್ರಾಹಿಕದೊಳಕ್ಕು |
 ಮಾವಳೆಯೊಳಂ ಸಖಿಯೊಳಂ ಕ್ಷಳನೆನಿಪ್ಪುದದು ನೆಟಲೆಸಲ್ ಛಾಯೆ ಬಿಂಬಂ ||
 ಬಾಚಿನಲ್ ಬಾಟ್ಟಲ್ಲಿ ಹಿಣನಾಯುಧಂಗಳಂ |
 ಪೇಟೆ ಕುಳನಗುಣಿಯೊಳ್ ಸೂರಣದದಂಟಿನೊಳ್ |
 ತಾಟಮರದಲ್ಲಿ ತಾಟನೆ ಹಿಣಂ ತಾಳ್ವಲ್ಲಿ ಕುಳನಗುಟ್ಟುದೆಂಬರ್ಥದೊಳ್ ||
 ಆಟೆಂದು ಬರೆ ಹಿಣಂ ಭಟರ ವೆಸರೊಳ್ ಕುಳಂ |
 ಕೇಟು ಪಪ್ಪಿಗೆ ಹಿಣಂ ಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್ ಕ್ಷಳ ಹಿಣಕೆ |
 ನಾಟ ನುಡಿ ತುಂಬುಕಳ್ಳನೊಳುಂಟು ನಾಟವಾಸಗೆ ಕುಳಂ ಲತೆಯೊಳ್ ಕ್ಷಳಂ ||

ಶಾಂತರಸ ಸು. 1600

ಈತನು ಯೋಗರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಯೋಗಾರತ್ನಾಕರ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 8 ಅಂಕಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಮ, ನಿಯಮ ಮುಂತಾದ 8 ಯೋಗಾಂಗಗಳು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಾಂಗವೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಜನಮತಮನವಿಳಮುನಿಜನ | ನಿರುತಮನಧ್ಯಾತ್ಮಗ್ರಂಥಮಂ ಕನ್ನಡದಿಂ |

ಜನಕೆಲ್ಲಮಣಿಯೆ ಪೇಟ್ಟಿಂ | ಮನಕೇಸ್ವಿತಮನಿಪ ಯೋಗರತ್ನಾಕರಮಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ. ನೇಮಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ: ಯಮನಿಯವಾದಿಯನಿಂತೀ | ಕ್ರಮದಿಂದಂ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಟ್ಟಿನಪ್ಪಾಂಗಮುಮಂ | ಸಮಸಂದು ತಿಳಿದು ನೆಗಟಲ್ | ಭ್ರಮೆವೋಕುಂ ಯೋಗ ನಿಲ್ಕು ಮತಿ ಪಿರಿದಕ್ಕುಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮುನಿಯದೆ ಮುನಿಯಿಸದಾರುಮ | ನಿನಿಸುಂ ಸಮತೆಯೊಳೆ ನಡೆಯುತಿರೆ ಮುನಿ
ಯನಿಕುಂ |

ಮುನಿವ ಮುನಿಯಿಸುವಸಮತೆಯು | ಮಿನಿಸಿಲ್ಲದೊಡಾಗದಂತು ಯೋಗಮಮೋಘಂ ||
ಮನಮಿರೆ ನೊಸಲೊಳ್ ಕಣ್ಣಳ | ವೆನಸುಂ ನಾಸಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಕಿವಿ ಕೇಳವೆನಲಾ |
ತನು ತೊನೆಯದೆ ನಟ್ಟಂತಿರ | ಲೆನಸುಂ ನಿಂದಂದು ಸಹಜಯೋಗಮದಕ್ಕುಂ ||
ಧ್ಯಾನಮದು ನೆನೆದ ನೆನವಿಯೆ | ತಾನದು ದೃಢಮಾಗೆ ಧಾರಣಂ ಧಾರಣೆಯಿಂ |
ತಾನೆ ನಿಜವಾಗೆ ನಿಂದೆಡೆ | ಯೇನದುನೆ ಸಮಾಧಿಯೆಂಬ ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ||
ವರವಜ್ರಾಸನದಿಂದಂ | ನಿರತಂ ಪೆಣಗಿರಿಸಿ ಕೈಗಳಂ ಮುಗಿದಿನಿಸಂ |
ಗರುಡನಪೊಲಿದು ಬಸಿಂ | ತಿರಿಪಲಿ ಗುಲ್ಮಾದಿಡೋಷವಂ ಪರಿಹರಿಕುಂ ||

ಬ್ರಹ್ಮಕವಿ. ಸು 1600

ಈತನು ವಜ್ರಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಪಾಂಡ್ಯವಂಶದ ವಿರುವನೃಪನ ಮಗ ಚೆನ್ನನೃಪನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಕುಂತಳದೇಶದೊಳಗಣ ಪುರಹರಪ್ರೇತ್ರಪುರ; ತಂದೆ ನೇಮಣ್ಣ; ತಾಯಿ ಬೊಮ್ಮರಸಿ; ಗುರು ಗುಣಭದ್ರಾಚಾರ್ಯ, ಕುಲದೈವ ಶಾಂತಿಜಿನೇಶ್ವರ; ಮಗ ಗುಮ್ಮಣ್ಣ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಅಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಯಸೇನ, ಅಭಿನವಪಂಪ, ಗುಣವರ್ಮ, ಪೊನ್ನ, ಜನ್ನ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಜ್ರಕುಮಾರಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಂಡವೃತ್ತಗಳೂ ಇವೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸನುಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 3 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ರಾಜಪುರೋಹಿತನಾದ ಸೋಮದತ್ತನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಜಿನದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲು, ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನ ಪತ್ನಿ ಯಜ್ಞರುತ್ತೆ ಪುತ್ರಸಹಿತೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಪತಿಯನು

ಪುನಃ ಗೃಹಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರಲು ಬಾಲನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪತಿಯಬಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಅಂತರಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಖಜರನು ಈ ಬಾಲನನ್ನು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭುವಾದ ಭಾಸ್ಕರನಿಗೆ ಕೊಡಲು, ಆತನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮನೆಮಾಲೆಯ ಒಬ್ಬ ಬಾಲನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಲಹಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮದೊಡನೆ ವಿವಾಹವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿದರು. ಇವನೇ ವಜ್ರಕುಮಾರನು.

ಧರ್ಮಾಮೃತದ¹ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಗ ಗುಮ್ಮಣ್ಣನಿಗೋಸ್ಕರ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ವ್ಯವಭಸೇನಾದಿಗುಣಧರರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ತರುವಾಯ ಕೊಂಡಕುಂದನು ಮೊದಲಾಗಿ ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿಯವರೆಗೆ² ಗುರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರ

ತಾರಾಗಣದ ತೊತ್ತು ಚೋರಜಾರರ ಮಿತ್ತು | ನೀರಜತತಿಗೆ ಏಪತ್ತು |
ವಾರಧಿಜಯದೊತ್ತು ಕೌಮುದಿಗಳ ಬಿತ್ತು | ಧಾರಣೆಗಿಂದುದಯಿಸಿತು ||

ಬೇಡಿತಿಯರು

ಕರಿಯರು ಕಾಯದಶೋಕದಳರನುಟ್ಟು | ಗುರುಗಂಜಿಸರ ಕೊಡಲೊಳಗೆ |
ಕರಿನೇಣುಮುತ್ತ ಮುಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಸಂಜೆಯ | ಸಿರಿಯಂತಿಹರು ಶಬರಿಯರು ||

ಹಿಮಗಾಲ

ಕರೆಮವು ತಾವರೆ ತು | ಬಿರಿದೊಡೆದುವು | ಕೊರಗಿ ನುಸುಮವು ಏಕಾಳ ||
ಸ್ಥೂರನ ಬಾಣಗಳ ಖಂಡಿಸಿದನು ಹಿಮಸೃಪ | ಸುರಿದು ತುಷಾರಮಾರ್ಗದಿಂದ ||

ಅಹಿಚ್ಛತ್ರವುರ

ಪತ್ತನದೊಳಗಣ ಪರದರು ಧನದನ | ವಿತ್ತನ ಜಙ್ಗಮ ನಗುವರು |
ಮಿತ್ರನುಮಾಪತಿ ತಿರುಣ್ಣು ಸಂಪತ್ತಿ | ಯೊತ್ತಿನಲ್ಲಿರ್ದೇನುಫಲವು ||

1 Vol. I, 97. 2 ಪೃಥವಿಯು ಮೆಟ್ಟಿದೆ ನಡೆವ ಚತುರಂಗುಲಚಾರಣ ಕೊಂಡ ಕುಂದ, ಸ್ವಗುರು ಗುಣಭದ್ರ, ಚಾರುಕೀರ್ತಿ ಪಂಡಿತ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ ಯತಿ, ಕಾಣೂರ್ಗಣದ ಭಾನುಮುನಿ, ವಾಲ್ಮೀಕೀರ್ತಿ, ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿ.

ಪಾಂಚಾಲದೇಶ

ಹೊಡೆಯೆಂಬ ಮಾತಿಲ್ಲ ತಡೆಯೆಂಬ ನುಡಿಯಿಲ್ಲ | ಕಡಿಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ ನಾಡೊಳಗೆ |
ಕಡಿತ ಕಬ್ಬಿನೊಳುಂಟು ತಡೆಕದಟ್ಟಡಿಯೊಳು|ಹೊಡೆಯುಂಟು ಹೊಂಬಾಹಿಯಲ್ಲಿ||

ವೀರಭದ್ರರಾಜ ಸು. 1600

ಈತನು ಪಾಲಕಾಪ್ಯಕ್ತಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ನೃಸಿಂಹರಾಜ, ತಾಯಿ ವೀರಾಂಬೆ. 1 ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಿಂದ ಕವಿಯವಿಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಈತನು ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಾಲಕಾಪ್ಯಕ್ತಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದಟೀಕೆ

ಮೂಲಗ್ರಂಥವು ಅಂಗದೇಶಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಚಂಪಾವಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ರೋಮವಾದರಾಯನಿಗೆ ಪಾಲಕಾಪ್ಯಖ್ಯಾತಿ ಹೇಳಿದುದು. ಟೀಕಾಕಾರನ ಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ —

ಆರು ಕೆಲವರು ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾತ್ರವನೆ ಪಠಿಸಿ ಅನುವಾಸನನಿರೂಹ ಉತ್ತಂವಸ್ತಿ ಸ್ನೇಹವಿಧಿ ವೀರಕವಿಧಿಶೋವೀರೇಚನ ಉಪಚಾರಂಗಳನಃಯದೆ ವೈದ್ಯಮಂ ಮಾಡುವವರು ಹೇಡಿ ಹುಯ್ಯಲ ಹೊಕ್ಕಂತೆ. ವಾತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ಪಿತ್ತಸಂಬಂಧ ವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ಶ್ಲೇಷ್ಮಸಂಬಂಧವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ರಕ್ತಸಂಬಂಧವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ಸಂಕರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ಎಂಬ ಭೇದಗಳನಃಯದೆ ಮಾಡುವ ವೈದ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟರು. ಉತ್ತರಸ್ಥಾನವನಃಯದೆ ಪಠಿಸದೆ ಇದ್ದ ವೈದ್ಯನ ಕೈಯ ಬಿಡಧವಂ ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾನವನು ಬಲ್ಲಾತನಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಂ ಮಾಡಿಸುವುದು.

1 ತತ್ರಾಭೂತ¹ ಕ್ಷಿತಿಪಾಲಮಸ್ತಕಮಣಿಭೂತೋ ವೈ ನೃಸಿಂಹಾಭಿಧಃ ||
ತಸ್ಯಾಸೀನ್ಮಹಿಸೀ..... ವೀರಾಭಿಧಃ ಪ್ರೇಯಸೀ || ತದ್ವೀರೈಪ್ರಭವೋ ರಾಜಾ ವೀರ
ಭದ್ರಃ ಪ್ರತಾಪವಾಕ್ | ಅಕಾರ್ಪಣ್ಯಃ ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ ಟೀಕಾಂ ಲೌಕಿಕಭಾಷಯಾ ||

ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನು ಪರಿಸದೆ ಪರಿಚಾರವ ಪರಿಸಿದವರು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ. ಇನ್ನಾರು ಕೆಲವರು ಪರಿಚಾರವನು ಪರಿಸದೆ ಇದ್ದವರು ಆನೆಗಳ ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯವನೆಯರು. ರೋಗಗಳನೆಯದೆ ಔಷಧವಂ ಮಾಡಿದಡೆ ಆನೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಧಿ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಪರಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾಪರನಾಗಿ ಕರ್ಮಜ್ಞನಾಗಿ ಕುಲೀನನಾಗಿದ್ದ ವೈದ್ಯನು ಪೂಜ್ಯನು. ನಾನಾಪ್ರಕಾರದಲು ನಾಲ್ಕುಸ್ಥಾನವನು ಅಂಟಿತು ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ವೈದ್ಯಸಂ ಮಾಡುವಾತನು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮನೆಂದು ಪಾಲಕಾಪ್ಯನು ಅಂಗರಾಯಂಗೆ ಹೇಳುವನು.

ಬಸವೇಶ ಸು. 1600

ಈತನು ಪದ್ಯೈಕೋತ್ತರತಸ್ಥಲವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪದ್ಯೈಕೋತ್ತರತಸ್ಥಲ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 112. ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪದ ಎಂಬ ಉಪಪದವು ಸೇರಿದೆ. ಈ ಏಕೋತ್ತರತಸ್ಥಲವನ್ನು ಮೊದಲು ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಗೂ ಬಳಿಕ ಬಸವನು ಚೆನ್ನಬಸವಾದಿಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ಅದನ್ನೇ ಕವಿ ಸದ್ಭಕ್ತಜನಕರಿವಂತೆ ನಿರೂಪಿಸುವಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದೆ--

ವೀರಶೈವಾಂಬುರಾಶಿಯೊಳೊಗೆದ ಪ್ರತನಿಯಮ |

ಸಾರದತ್ವಂಗಳೊಳನರ್ಘ್ಯಮಣಿನೊಟ್ಟೊಂದ |

ನಾರೈದು ತೆಗೆದು ಪರಿವಿಡಿದೋರಣಂಗೆೊಳಿಸಿ ಸಾರದನುಭವಸೂತ್ರದಿಂ ||

ಹಾರವಿಸಿ ಹರುಷದಿಂ ಪವಣಿಸಿದ ಹಾರವ ವಿ |

ಕಾರವಟ್ಟುದಿದರ್ ಶರಣರ್ಗೆ ತೊಡಲಿತ್ತನುವು |

ದಾರಬಸವೇಶ ನಂಬಿದ ಶರಣಸಹಪಾಸರಾರೈದು ಚಿತ್ತವಿವುದು ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಕ್ಷಮೆದಮೆಗಳನವರತ ದೇಹದೊಳಗಾವರಿಸಿ |

ಭ್ರಮೆಯಡಗಿ ಹುಡುಗಿ ಮೃಡನ ಶರಣಾಳಿಯೊಳು |

ನಮಿತಭಯರಸರೂಪು ವಿದ್ರೂಪುನೆಂಬುಭಯಸಂದುಸಂದಲೂದು ನಿಂದು ||
 ಅಮರಪದಮೊದಲಾದ ಧರ್ಮಕಾಮ್ಯಾರ್ಥಗಳ |
 ಕ್ರಮವ ಬಯಸದೆ ಹರನ ಶರಣಜನಕನವರತ |
 ಸುಮನತರದಿಂ ಸೇವೆಗೆಯ್ಯಲುದು ನಿರುಪಾಧಿಸ್ಥಲಕೆ ಮಾಟಿಸುದೆನಿಸಿತು ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಸು. 1600

ಇವನು ಸಹಸ್ರಗುಣನಾಮವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರ
 ಕೈವಕವಿ. ಹಿಂದೆ ವಾಲ್ಮುಕಿಕೆ ಸೋಮನು ವಿರಚಿಸಿದ ಸಹಸ್ರಗುಣ
 ನಾಮವನ್ನು 1 ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದಂತೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಶ್ರೀಮತ್ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥ ಪ್ರಭುದೇವೇಶ್ವರಭಕ್ತಪಾಲ |
 ಸಹಸ್ರಗುಣನಾಮವ ವಿರಚಿಸಿದ ಸತ್ಯಶೀಲ ||
 ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾರ್ಥಂ | ಧೀಮಂತಂ ಪಾಸರಹಿತಗುಣಸಂಕುಲಮಂ |
 ಪ್ರೇಮದಿ ತುತಿಸೆಂ ಸಾವಿರ | ನಾಮದ ಬಪನೆಂದು ಪೊಗಟ್ಟಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನೆಂ ||
 ಇವನಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಹಸ್ರಗುಣನಾಮ

ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಥಗುಣ, ರುದ್ರಗುಣ, ಭಕ್ತಗುಣ, ಯೋಗಾಚಾರ್ಯರು,
 ತ್ರಿಪಿಪ್ಪಿಗುಣ, ತೇರಸಗುಣ, ಅಮರಗುಣ, ದಶಗುಣ ಇವರ ನಾಮಗಳು
 ಹೇಳಿವೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಜಪ ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿ
 ಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಗದ್ಯರೂಪವಾ
 ಗಿದೆ; ಜಪನಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ; ಶ್ರೀಗುರುವೆ ಪರಂ
 ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನೆ ಎಂದು ಅರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಿಜ್ಜ
 ಳರಾಯ, ಚೋರ ಚೆಕ್ಕಯ್ಯ ಇವರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ ಇದ
 ರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಜಪನೆಂಬುದು—ಸೂಲದಮೇಲಣ ಅನ್ನ ಮೆಟ್ಟಿಯಾರಲಿಬಹುದು (?); ಗಗ
 ನನ ಮುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿಯಲಿಬಹುದು; ವಾಯುವ ಕಟ್ಟದೆ ಕಟ್ಟುಗ್ರದ ಎಲಗ ನುಂಗಿ ಧರ

ಸಲಿಬಹುದು; ನೀರಿನೊಳು ಜರಿಸುವ ಕಡಗನು ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಜರಿಸುವ ಅಂದವನು
ಮಾಡಲಿಬಹುದು; ಅಂತರದಲಿ ಜುಸುವ ಸೂರ್ಯನು ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಜರಿಸುವ ಅಂ
ದವನು ಕಾಣಲಿಬಹುದು; ಅಸಂಧ್ಯಾಪ್ರಪುಷ್ಪವನು ಅಹಿಸಿ ಕಾಣಬಹುದು; ಜೀವ
ನಿಲ್ಲದ ಹೇಣವ ಮಾತನಾಡಲಿಬಹುದು; ಒಪವ ಮಾಡುವುದು ಮಹಾಕಷ್ಟವನ್ನಾಣ
ಗುಣೇಶ್ವರಾ.

ಒಪವಮಾಡಿದಬಲಕ ಹುಸಿಯದಿರಬೇಕು; ಕಳವು ಕನ್ನವ ಬಡಬೇಕು; ಪರ
ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಾತೃಸ್ಥಾನವೆನ್ನಲಿಬೇಕು; ಕುಟೀಕುಹಳಾಟಮಟ್ಟವ್ಯಾಪಾರಂ
ಗಳ ಬಿಡಬೇಕು; ಮೂಲ್ಯವ ಹೇಳಿ ಲಾಭಕ್ಕೆ ತಪ್ಪದಿರಬೇಕು.

ಗಣದಾಸಿವೀರಣ್ಣ ಸು. 1600

ಈತನು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ.
ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.
ಇವನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶಾಂತಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ಎಂಬ ಅಂಕಿತ
ವಿದೆ. ಒಂದು ವಚನದ ಭಾಗವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ---

ತಮಂಧಕಾರತೊಡವಿಲ್ಲದ ಸಿಮಲದ ಆಕಾಶದಂತೆ ಎಲೆಯಿಲ್ಲದ ವೃಕ್ಷದಂತೆ
ಹಿಕ್ಕೆಯಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದ ದೀಪದಂತೆ ನೊರೆತೆರೆಬಿದ್ದುದಾಕಾರವಿಲ್ಲದ
ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಸಹಜಜ್ಞಾನವು ಇದ್ದೆಂದು ಎನ್ನೊಳಗೆ ತೋರಿದ ನಮ್ಮ ಶಾಂತ
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

ಚಿನ್ನಕವಿ ಸು. 1600

ಈತನು ನಾನಾರ್ಥಕಂದವನ್ನು¹ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು; ದ್ರಾವಿಡನು. ಈತನು ಸುಮಾರು
1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

1. ಅಚ್ಚಾಗುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ “ರಾಮಚರಿತ್ರಂಗನೀಧಾರಿಣಿಗೆ ತೋರ್ಪ”
ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಒಂದು ರಾಮಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರಬ
ಹುದು. ಆದರೆ ನಾವು ನೋಡಿದ ಒಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ “ನಾಮಚಾರಿತ್ರ” ಎಂಬ
ಪಾಠವೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ‘ನಾಮ’ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ‘ಶಬ್ದ’ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ.
ಇದೇ ಸರಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನಾನಾರ್ಥಕಂಡ

ಇನು ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಗಳ ನಾನಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ನಿಘಂಟು; ಇದರಲ್ಲಿ 160 ಕಂಡಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಈಶ್ವರ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ನ.ತ್ತಗುಂ ಮರ ಸರ್ವಂ | ಕತ್ತಲೆಯುದಕಾಗ್ನಿ ಸೀಷಮುಖ್ಯಂ ಶಂಖಂ |
 ಬಿತ್ತರಮಾಗಿವ ವೆಸರೊಂ | ಬತ್ತಂ ನಾಗಾಭಿಧಾನನೇನಿಕುಂ ಜಗದೊಳ್ ||
 ಅರಗ್ಗು ಕೀಲು ಗಿರಿ ವ | ತ್ಸರವೈದುಂ ಕೀಲಕಾಖ್ಯ ಗಜವಂತಾಗ್ರಂ |
 ವರಪುತ್ರ್ಗಳಿ ಮುಕುರ ಮನೋ | ಹರ ನಾಲ್ಕುಭಿಫಾನ ಜಗಕೆ ಪ್ರತಿಮಾಶಬ್ದಂ ||
 ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪುರಾತನವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

— — — — —
 ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಸು. 1600

ಈತನು ಲಿಂಗಾರ್ಚನರಗಳೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 160 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಲಲಿತರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ವೃತ್ತವಿದೆ—

..... |

.....ನಿಶರಣಂ ನಿಜದೈಕ್ಯದ ಸದ್ಗುಣಾದಿಭೇ ||

ದಂಗಳ ಲಿಂಗಷಡ್ವಿಧಕ್ರಮಂಗಳ ನಿಶ್ಚಯವೇಕವಪ್ಪ ಮಾ |

ಗಂಗಳವೆಂದು ಸದ್ಗುರುನೆ ಲಿಂ..... ಸಹ್ಯಂ ||

17ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳು

ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕದೇವ. 1604

ಈತನು ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಾನುಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಗುರು

ಮೂಲಸಂಘ ದೇಶೀಯಗಣ ಪುಸ್ತಕಗಚ್ಛ ಕುಂಡಕುಂದಾನ್ವಯವಿಘ್ನಮಾನ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಯಣಾಚಾರ್ಯಮಂಡಲಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾವಾದವಾದೀಶ್ವರ ರಾಯವಾದಿ ಪಿತಾಮಹ ಸಕಲವಿದ್ವಜ್ಜನಹಕ್ರವರ್ತಿ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯಜೇವರಕ್ಕಾಪಾಲಕೇತ್ಯಾದ್ಯನೇ ಕಾನನ್ವರ್ಧಬಿರುದಾವಲೀವಿರಾಜಮಾನ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾರ್ಯಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತದೇವಾಚಾರ್ಯ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರಾಯಾತ ಶ್ರೀಸಂಗೀತಪುರಸಿಂಹಾಸನಪಟ್ಟಾಚಾರ್ಯಶ್ರೀಮದಕಲಂಕದೇವನು.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಕ 1526 ನೆಯ ಶೋಭಾಕೃತ್ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಎಂ ದರೆ 1604ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮದರಾಸು ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲ ಯದಕ್ಷರವ ಬಿಳಿಗಿಯತ್ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಶಾಸನದ (1592) ಪ್ರತಿಯಿಂದ ಈತನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯೇ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈಯಂ ಕಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ:—

ಕರ್ಣಾಟಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯಜೇವರಕ್ಕಾಪಾಲಕನಾದ ಚಾರು ಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತನು ಹೀಗೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು—

ತಿಂಬೆಂ ರಾಯನನೆಂದು ನೆ | ಲಂ ಬಾಯ್ವಿಡೆ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಜಪವಿಧಿಯನದಂ |

ಕುಂಬಳಕಾಯಿಂ ಪೂಟ್ಟು ಯ | ಶಂಬಡೆದೇಸಕಕ್ಕೆ ಪಂಡಿತಾರ್ಯನೆ ನೋಂತಂ||
ಇವನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಅಗ್ಗಿಳಿನಿಂದ ಚಂದ್ರಸ ಭ ವುರಾ ಎವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿದನು. ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ ವೈದಿಕ ಮತದವನಾಗಿದ್ದ ಅಭಯಚಂದ್ರಸೂರಿಯನ್ನು ಜೈನನನ್ನಾಗಮಾಡಿದನು; ಸಂಗೀತಪು

1. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ವೈಷ್ಣವನಾದಮೇಲೆ ಜೈನರಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಲು ನೆಲವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಊರುಗಳೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ನಾಶವಾಗು ತ್ತಿರಲು ಉಪಾಯಾಂತರವಿಲ್ಲದೆ ದೊರೆ ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂ ದಿತನು ಕುಂಬಳಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸಿಹಾಕಿ ಆ ಬಿಲವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದನು—ಎಂದು ಜೈನರಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ.

ರಾಧೀಪನೂಡ ಇಂದ್ರಭೂಪಾಲನಿಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪ್ರದನಾದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರುತ ಕೀರ್ತಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಸಂಗಮಭೂಪನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದೇವರಾಯಭೂಪಾಲನಿಗೆ ಪತ್ತಿಮಸಮುದ್ರನಿಕಟದೊಳ ಭಟಕಳಮೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಅಕಳಂಕಚಂದ್ರ ಪ್ರಭರು ಶ್ವೇತಪುರದೊಳ ತಿಮ್ಮಭೂಪಾಲ ನರಸಭೂಪಾಲರೆಂಬ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪರಮಧರ್ಮ ರಹಸ್ಯೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಕಳಂಕನ ಶಿಷ್ಯ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಅಕಳಂಕದೇವ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕ. ಇವನು ಉಪ್ಪಾ ಮುಪಂಡಿತನಾಗಿ ವಿಜಯನಗರದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಜನ (1573-1584) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ಆತನ ಶಿಷ್ಯಂ ಸಕಲಕ | ಲತತಮೈದುಷ್ಯಸಖಿಗುಣಿಗಣಭೂಷ್ಯಂ |
 ಸಾತಿಶಯಜಾತಿವೋಷ್ಯ | ಖ್ಯಾತಂ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕನನುಪಮಭೂಷ್ಯಂ ||
 ಶ್ರೀರಂಗರಾಜಪತಿ | ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂ ವಿಜಯಮುನಿಪನುಪದೇಶನದಿಂ |
 ಸಾರತ್ರಿತಯಮುಮನಂ | ಕಾರತ್ರಿತಯಮುಮನೋದಿ ಜಸಮಂ ಪಡೆದಂ ||
 ವರಶಬ್ದಗಮತಕನಾಟಕನುಹಾಲಂಕಾರಸತ್ಸಂಪಿತಾ |
 ಭರತಜ್ಯೋತಿಷಸಂತ್ರತಂತ್ರವಿಧಿಶಿಲ್ಪನಾಂಯೇದಸ್ಯ ಏತಿ ||
 ಸ್ಫುರದಧೃತ್ಯೈವುರಾಣವೈದ್ಯಗಣಿತಧ್ಯಾನಾದಿರಾಸ್ತತ್ಪ್ರಜಂ |
 ದೀನೇಂದುರ್ವರೆ ಕೂರ್ತು ಕೀರ್ತಿಸುವುದಿ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕಾರ್ಯನಂ ||

ಇವನ ಸನುಕಾಲದವರು ಘಂಪೇಂದ್ರ, ಅಕಲಂಕದೇವ; ಶಿಷ್ಯ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕ ಈ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕನು ಘಂಪೇಂದ್ರಸಂಪ್ರದಿತಪದಕಮಲನಾಗಿ ಪೆನಗೊಂಡೆಯವೆಂಕಟಪತಿ ರಾಯನ (1586-1615) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಇವನೇ ಕವಿ. ಮೇಲಣ ಶಾಸನ ವನ್ನು ಶಕ 1515ನೆಯ ನಂದನದಲ್ಲಿ (1592) ಇವನೇ ಬರೆಯಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳಿಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಸುಧಾಪುರದೊಳ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕಸ್ವಾಮಿಗಳ್ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳೆಲ್ಲಮಂ ಕಲ್ಪು ಮಹಾವಿನ್ವಾಂಸರೆನಿಸಿ ಪ್ರಾಕೃತ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮಾಗಧಿ ಮೊದಲಾದ ಷಡ್ಭಾಷಾಕವಿಗಳಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣಮಂ ರಚಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಯಂ ಪಡೆದರ್.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನೇಮಿ

ಚಂದ್ರ, ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಅಗ್ಗಲ, ಅಂಡಯ್ಯ, ಮಧುರ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ತಾನು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಈ ಎರಡುಭಾಷೆಗಳ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೀಣನೆಂದೂ ರಾಜರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನಮತವನ್ನು ಹಲವುಬಾರಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ಯೋ ನಾನಾಮತತರ್ಕಕರ್ತೃಕುತಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮುದ್ರಾಪಟುಃ |

ಯಃ ಪ್ರಾಭಾವಯದಾರ್ಹತಾ ನಿಜಸತಂ ಪೂಜ್ಯತ್ವಭೇದೇಕಧಾ |

ಯಃ ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಸ್ಕೃತೋಭಯವಿಧಂ ಶಬ್ದಾದ್ಧಿಮುತ್ತೀರ್ಣವಾಕ್ |

ಸೋಯಂ ಸಾಧುಜನಪ್ರಿಯೋ ವಿಜಯತೇ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕೋ ಭುವಿ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ

ಇದು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥವು. ಇದರಲ್ಲಿ 4 ವಾದಗಳಿವೆ; ಸೂತ್ರಗಳು 542 ಈ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾಷಾನುಂಜರಿಯೆಂಬ ವೃತ್ತಿಯೂ ಮಂಜರೀಮಹಾರಂಧವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇವೆ. ಸೂತ್ರ, ವೃತ್ತಿ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಈ ಮೂರೂ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿವೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇದು ನಾಗವರ್ಮನ ಕರ್ಣಾಟ ಭಾಷಾಭೂಷಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಪ್ರೌಢವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸಮೇತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ; ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೆ ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ:
ನಮಃ ಶ್ರೀನರ್ಥಮಾನಾಮ ವಿಸ್ತವಿವ್ಯಾವಭಾಸಿನೇ |

ಸರ್ವಭಾಷಾನುಯಾ ಭಾಷಾ ಪ್ರವೃತ್ತಾ ಯಸ್ಮತ್ಪಾಂಬುಜಾತ್ ||

ಮಂಜರೀಮಹಾರಂಧದಿಂದ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ಪ್ರಕಂಸಾರೂಪವಾದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನಜೈಸಾ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರೋಗವೀಃ ತತ್ಪ್ರಧರ್ವಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸ್ಯ
ಷಣ್ಣವತಿಸಹಸ್ರಪ್ರಮಿತಗ್ರಂಥಸಂದರ್ಭರೂಪ್ಯ ಜೂಡಾಮಣ್ಯಭಿಧಾನಸ್ಯ ಮಹಾ

ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಅನೈತಿಕಾಂ ಚ ಶಬ್ದಾಗಮಯುಕ್ತ್ಯಾಗಮಪರಮಾಗಮವಿಷಯಾಣಾಂ ತಥಾ ಕಾವ್ಯನಾಟಕಾಬಂಕಾರಕಲಾಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯಾಣಾಂ ಚ ಬಹುನಾಂ ಗ್ರಂಥಾನಾ ಮಪಿ ಭಾಷಾಕೃತಾನಾಂ ಉಪಲಭ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್. ಆತ ಏವ ಮಹಾಜನಸುಗ್ರಾಹ್ಯಾ, ಏತದ್ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಣಾಮೇವ ಮಹಾಜನತ್ವಾತ್. 1

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ. 1606

ಈತನು ಪ್ರಭುದೇವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.—ಯಳಂದೂರು ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರದೇವ; ಮಗ ಪ್ರಭುದೇವ; ಮಗ ತೋಟದಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಕವಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ. ಇವನಿಗೆ ಹರಿದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಗುರು ಆಗಮಜ್ಞನಾದ ವೈಷಭಪುರದ ಸಿದ್ಧವೀರ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಗಣಭಾವೈರತ್ಯನಾಲಾಕರ್ತೃವೋ (ಸು. 1475) ಅಥವಾ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣಕರ್ತೃವೋ (1530) ವ್ಯಕ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಕವಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ವಿಶ್ವವಸು ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧವಾಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿ ಪರಾಭವ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಏಕಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಾಭವವು ಕ್ರಿ.ಶ. 1606 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರ, ಪಂಡಿತದೇವ, ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ, ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ಚಾಮರಸ, ಭೀಮ, ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ, ಉಬ್ಬಟರಾಜ, ಭೋಜ, ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಭಲ್ಲಟ, ಭವಭೂತಿ, ಮಲ್ಲಣ, ಬಿಲ್ಲಣ, ಹಂಪೆಯಹರಿದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಭುದೇವರಪುರಾಣ

ಇದು ನಾನಾಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 1479. ಇದ

ರಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಚಿತ್ರವು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಸರತ್ನಾಕರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಮನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದನ್ನು ತನ್ನ ಗುರು ಸಿದ್ಧವೀರನ ಅಜ್ಞಾನಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಪಣ್ಣುಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ತೊಂಟದಸಿದ್ಧ, ಕೊಟ್ಟೂರುಬಸವ, ಸ್ವಗುರು ಸಿದ್ಧವೀರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಬೆಳುವಲನಾಡು

ಮಡಿಯೆಂಬ ನುಡಿ ಪ್ರೀತಿಲಲಿತಕ್ಷೇತ್ರಗಳೊಳು |
ಜಡಿಯೆಂಬ ನುಡಿ ಮೇಘದುತ್ಪಾತವರ್ಷದೊಳ್ |
ಮೊಡೆಯೆಂಬ ನುಡಿ ಕಳುಹಿತನೆಯೊಳಂ ಕಡಿಯೆಂಬ ನುಡಿ ತುಂದದೊಳಭಾವನೆ ||
ಪಿಡಿಯೆಂಬ ನುಡಿ ತಳೋದರಿಯರುರುಮಧ್ಯದೊಳು |
ಮುಡಿ ಯೆಂಬ ನುಡಿ ಮೋಹನಾಂಗಿಯರ ಧನ್ವಿಲ್ಲ |
ದೆಡೆಯೊಳಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಕಡೆನುಡಿಗಳೆಲ್ಲ ಬೆಳುವಲನಾಡನೇವೊಗಣ್ವನು ||

ಕೊಳ

ರಾಜಹಂಸೆಗಳು ಮಹಿಗಳ ಪಕ್ಕದೊಳಗಿಟ್ಟು |
ನೈಜದಿಂ ಕಾಸಾರಕೊಯ್ದು ನಾಳಿಕತಂತು |
ಮೋಜೆಯಿಂ ಸರಪಣಿಯಹೂಡಿ ಸರಸಿರುಪರತ್ರವ ತೊಟ್ಟಿಲಾಗಿ ರಚಿಸಿ ||
ತೇಜದಿಂದೆವ ಶಿಶುಗಳನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿಸಿ |
ರಾಜಕರಗಳು ಸೋಂಕುವಂತೆ ನಸುಮುಸುಕಿಟ್ಟು |
ಭ್ರಾಜಿಸುವವಲ್ಲಾ ಪದಿಂದ ಜೋಜೋ ಎದುತೂಗಿ ತೊನೆವುವು ವನದೊಳು ||

ಕವಿಯ ಗುರು ಸಿದ್ಧವೀರನ ಕೀರ್ತಿ.

ಆತನ ಸುಕೀರ್ತ್ಯಂಗನೆಯು ಬಿಳಿದನಟ್ಟು ಎ |
ಖ್ಯಾತಹಾರಂ ಹೀರತೊಡಿಗೆಗಳ ತೊಟ್ಟುಸಿತ |
ಜಾತಿವೃಲ್ಲಿಗೆ ಕುಂದಕುಸುಮಗಳ ತುಂಬಿ ಬೆಳ್ಳಾವರೆಯ ಕರದಿ ಪಿಡಿದು ||
ಶಾತಗರ್ಭೋದರನ ವಾಹನೈರಾವಣದ |

ವೂತಗಮನವ ಚರಣದೊಳ್ ತೋಱು ನಸುನಗುತ |
ಪಾತಾಳಸ್ವರ್ಗೇಂದುವುಡುಲೋಕದಿಗ್ಗಿ ಸೆಗಳೊಳಗೆ ಚರಿಸುವಳಿಗಳು ||

ಪಾಯಣಮುನಿ 1606

ಈತನು ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಅದಿಜಿನೇಶನ ಚರಣಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1528 ಪರಾಭವದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1606 ರಲ್ಲಿ-ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈತನ ಸ್ಥಳ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಬಸವಲಿಂಗ, 1611

ಈತನು ಶಿವಾಧಿಕೃಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಗುರು “ಸಾರಂಗಸಿಂಹಾಧಿನಿಕೆ ಬಂದು ಘನಲಿಂಗಪದವನಂ ಗವಿಸಿ ನಿಂದು ಮಂಗಳವಾಡರಾಷ್ಟ್ರದೊಳು ಮೂಱುಸಿಂಹಾಸನದ ಡಾಮರವನೆಬ್ಬಟ್ಟ ಭೂರಿವೃಷ್ಟಿಯ ಕಣ್ಣೆದು ಬಗೆವೆತ್ತ” ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ. ಶಾಂತ ದೇಶಿಗರ ಕರೂದಿಂ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಚೆನ್ನವೀರೇಶದೇಶಿಕರು ಕೃತಿಯನುಸುರನೆ ನಿರೂಪವ ಕೊಂಡು ಬರೆದನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ “ದ್ರುತಿಪಂಚಶತವತ್ಸರದಮೇಲೆ ಅಷ್ಟಾದಶವರುಷವೆನೆ ವಿಶೋಧಿಕೃತುವೆಂಬ ಸಂವತ್ಸರ”ದಲ್ಲಿ ಒರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ವಿಶೋಧಿಕೃತು ಶಕ 1518 ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಶಕ 1533 ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಬಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಕ 1533 ರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಗ್ರಂಥದ ಕಾಲವು 1611 ಆಗುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗಮಂಚಣ್ಣ, ಮಲಹಣ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತ, ಕೇಶಿರಾಜಯ್ಯ, ಶ್ರೀಪತೀಶ್ವರ, ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಹಿಹಿಲ, ಉದ್ಭಟದೇವ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಪದ್ಮರಾಜ, ಮಾಯಿದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಿವಾಧಿಕೃಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 965; ಕೆಲವು ಕಂದವೃತ್ತವಚನಗಳೂ ಇವೆ; ಒಟ್ಟು 1400; ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 1621 ಎಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿನಾಹಾತ್ಯ, ಸಮಯಾಚಾರ ಮಠದ ಪೌರಾಣ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು.

ಕಥಾಗರ್ಭ—ಏಳು ವಲದೇಶದ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಪುರದಲ್ಲಿ ಅರಿಯಾಶರಭೇ ರುಂಡ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಭುಜಂಗರಾಯನೆಂಬ ಅರಸನಿದ್ದನು. ಅವನ ರಾಣಿ ನಾಗ ಪದ್ಮಲದೇವಿ. ಅದೇ ಊರಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಶಂಭುಭಟ್ಟನಿಗೂ ಸೋಮಲಾಂಬಿಕೆಗೂ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಶ್ವಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನಿದ್ದನು. ಈತನು ಹೊಲೆಯನಾದ ಶಿವದೇವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಊಟಮಾಡಿದನೆಂದು ವಿಪ್ರವಾದಿಗಳು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲು ವಿಶ್ವಾಚಾರ್ಯನು ಅವರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಭಂಗಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣಾದಿಗಳನ್ನು ತೃಣೀಕರಿಸಿದನು. ಅವರು ಅರಸಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡಲು ಅರಸು ಕೋಪೋದ್ರೇಕದಿಂದ ವಿಶ್ವಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಕರಸಲು ಆತನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಗಮಪುರಾಣಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತೀತಿಹಾಸಾದ್ಯುಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಹರಿಯನ್ನು ತೃಣೀಕರಿಸಿ ಶಿವಾಧಿಕೃಪನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ದೊರೆಯನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಒಡನೆ ಶಂಭು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲು ದೊರೆ ಸಹಿತ ತಾನು ತನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಪುಷ್ಪಕವನ್ನೇರಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ಪರಮಭಕ್ತರ ಪರ್ಷಾ ಪರವಾದಿಗೆದೆಗಿಡ್ಡು ಶರಣಷಟ್ಪಥಬ್ರಹ್ಮಗಳ ಮೆಚ್ಚು ಪರಶಿವನ ಮಹಿಮೆಯಚ್ಚು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ನಂದಿ ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಸ್ಯಂದ, ಗಣೇಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಸವನಿಂದ

ಶಿವದಾಸಮ್ಮನವರೆಗೆ¹ ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ
ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಉಮೆವರನ ಮಸ್ತಕದೊಳನವರತ ನೆಲಸಿರ್ಪ |
ಹಿಮಕರನು ತನ್ನ ತನುಜನು ವಿಶ್ವವಱಿಯಲ್ಲೆ |
ರಮೆ ಕುವರಿ ರಾಜಿವಾಂಬಕನೆನ್ನ ಸುತೆಡ್ಡಾ ನಮರಮುಮುನಿದನುಜರ ||
ಕ್ರಮಗೊಡಿಸಿ ಕಂಜಬಾಣಗಳಿಂದ ವಿರಹದಲಿ |
ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸಿ ಭಂಗಬಡಿಸುವ ಮಾರ ಮೊಮ್ಮಗನು |
ನಮಗಿಂದಲಧಿಕರಾರೆಂದು ಗಹಗಹಿಸುತ್ತ ಶರಧಿ ಸಲೆ ಸಲಿಯುತಿಹುದು ||

ಸೋಮಲಾಂಬಿಕೆಯ ಪುತ್ರಾಪೇಕ್ಷೆ²:

ಹಸುಗಱುವ ಮಱಿಸಿ ಕಱಿದೆನೊ ಪಾಲು³ಣ್ಣೆಯನು |
ಶಿಶುಬಾಲರಿಗೆ ಬೇಡಲಿಲ್ಲೆಂದು ಕಳುಹಿದೆನೊ |
ಅಸಮಾಕ್ಷ್ಯದೈವವನು ಭಜಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ನುಗ್ಗುನುಸಗಳಿಗೆ ಶಿರಮಣಿದೆನೊ ||
ಅಸನವೆಸನಕೆ ಹರಿದು ಕುದಿಯುತಿರ್ದೆನೊ ಮುನ್ನ |
ಹಸಿದೆನೆಂಬವರಿಗನ್ನವ ನೀಡದಾದೆನೊ ||
ಪಸುಗ್ರಾಸವನು ಕಳೆದ ಪಾತಕಿಯು ತಾನೆಂದು ಬೆಸಸಿದಳು ರಮಣನೊಡನೆ ||

ರಾತ್ರಿ

ರಮಣನಗಲಿದನೆಂದು ರೋದನಿಸಿ ಮುಖ ಬಲಿ |
ಕಮಲ ನೆಣೆ ನೊಂದು ಜೀವಿಸಲಾಡಿದಂತಿಹುವು |
ಕುಮುದಿನಿಯು ಹಾಸ್ಯಗೈಯುತ್ತ ಗಹಗಹಿಸುತ್ತ ವಿಕಸನವೈದುತ್ತಿಹುವು ||
ಹಿಮಕರನು ರಾತ್ರಿನಸಿತೆಯ ಮದುವೆಯಾಗೆ ತ |

1 ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಡಿವಳಮಾಡ, ಸೊಡ್ಡಳ
ಬಾಡ, ಮರುಳುಶಂಕರ, ಬೊಂಬದೇವ, ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ರೇವಣಾರ್ಯ, ಮಾದಯ್ಯ, ಮಾ
ರಯ್ಯ, ಮಾಯಿದೇವ, ನಾಗಾಂಬಿಕೆ, ಮಹದೇವಿ, ನಿಜದೇವಿ, ತಿಲಕವೈ, ಜಗದವೈ,
ವೀರೇಶೋಳವೈ, ಸುಗ್ಗಲೇವಿ, ಚಂಗುಳಿವಿರಸಂಗವೈ, ಶಿವದೇವಿ, ಲಿಂಗಮ್ಮ,
ಅಕ್ಕಮ್ಮ, ಶಿವದಾಸಮ್ಮ.

ತ್ಸಮಯದೊಳು ನಿರ್ಜರರು ಕಳೆದ ವುಷ್ಪದ ಮುಖೆಯು |
ಕ್ರಮದಂತೆ ಗಗನಮಂಡಲದೊಳಗೆ ತಾರೆಗಳು ತಮತಮಗೆ ರಾಜಿಸಿದುವು ||

ಪಂಚಬಾಣ 1614

ಈತನು ಭುಜಬಲಿಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಇವನು ಬರೆದ ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ, ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೆಳುಗೊಳ; ತಂದೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಗುರು ಸ್ಥಾನಿಕಚೆನ್ನಪ್ಪಯ್ಯ; ಅಣ್ಣಂದಿರು ಬೊಮ್ಮಪ್ಪ, “ಕನ್ನಡಬಾಣನೆನಿಸಿದ” ದೆಪ್ಪಯ್ಯ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ, ಶಾಂತವರ್ಣಿ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶಕ 1535 ಪರೀಧಾವಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1612 ರಲ್ಲಿ, ಮಸ್ತಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಾಂತವರ್ಣಿ ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದು ಆ ಸಂಧಿಯಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ಅನಂದ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶು|| ೫ ಬುಧವಾರ ಬೆಳುಗುಳದ ಸ್ಥಾನಿಕ ಚೆನ್ನಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಗ ಕವಿ ಪಂಚಬಾಣನು ಕವಿತ್ವವ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಸ್ವಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಮಹಾಶ್ರೀ” ಎಂದಿದೆ ಈ ಅನಂದಸಂವತ್ಸರವು 1614 ಆಗಿರಬೇಕು.

ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು “ಜಿನಪದಭಕ್ತಕುಲಕಮಲಾದಿತ್ಯ, ಮಚ್ಚರಿಪ ವಾಗ್ಮಿಗಳೆದೆದಲ್ಲಣ, ಚದುರಸತ್ಯವಿ” ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ಭುಜಬಲಿಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 22, ಪದ್ಯ 2815. ಇದಾದ ಮೇಲೆ 109 ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಧಿ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವರ್ಣಿ ನಡೆಸಿದ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ಮಸ್ತಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 23 ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ ಸಂಧಿ 1 ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು “ಎನ್ನೊಡತ್ತಿ ಅನಂತಮತಿಯಮ್ಮನ ಕೃಪೆಯಿಂ ಪೇಳುದೆನ್ನ

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭುಜಬಲಿ ಎಂಬ ನಾಮಾಂತರವುಳ್ಳ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ — ಆದಿತೀರ್ಥಕರನಾದ ಋಷಭನಿಗೆ ಭರತ, ಭುಜಬಲಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವೈಮನಸ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಲು, ಭುಜಬಲಿ ಅಣ್ಣನಾದ ಭರತನನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಅನಂತರ ಮೈರಾಗ್ಯ ಹುಟ್ಟಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದನು. ಬಹಳಕಾಲದಮೇಲೆ ಚಾಮುಂಡರಾಯನು ಬೆಳಗುಳದಲ್ಲಿ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರಬಿಂಬವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಮನ್ತಕಾಛಿಣೀಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಬೆಳಗುಳವೆಂಬ ಪುರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಅನೇಕಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ತಂಗಾಳಿಯ ತಂಪ ತರುಣಿಯಧರದಿಂಪ | ತಿಂಗಳ ಬೆಳಗಿನ ಸೊಂಪ |
ಕಂಗೊಳಿವುದು ಪಂಚಬಾಣನ ಕೃತಿ ಸುಜ | ನೆಂಗಳೆಗತಿರೂಪವನು ||
ಪೆಸರು ಪಾಲೊಡೆಯನು ಎಳೆದುಂಬುದಂಬಿ | ದೇವಕವಲ್ಲವು ಪಂಚಬಾಣ |
ನೆಸಗುವ ಕೃತಿ ಪೂಸರದವೊಲಿಹುದು.

ಗ್ರಂಥಾನಂತಾರದಲ್ಲಿ ಗುಮ್ಮಟಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ತೀರ್ಥಕರರು¹, ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು², ಸರಸ್ವತಿ, ಯಕ್ಷಾಧಿಪ ಬೆಟ್ಟದಬ್ರಹ್ಮ, ವದಾ ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಕೊಂಡಕುಂದ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ, ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತ, ತನ್ನ ಮನೆದೇವಿ ಪಾತಾಳಯಕ್ಷನ

1. (1) ಋಷಭ, (2) ಅಜಿತ, (3) ಶಂಭವ, (4) ಅಭಿನಂದನ, (5) ಸುಮತಿ, (6) ಪದ್ಮಪ್ರಭ, (7) ಸುಪಾರ್ಶ್ವ, (8) ಜಂದ್ರಪ್ರಭ, (9) ಪುಷ್ಪದಂತ, (10) ಶೀತಲ, (11) ಶ್ರೇಯಾಂಸ, (12) ವಾಸುಪೂಜ್ಯ, (13) ವಿಮಲ, (14) ಅನಂತ, (15) ಧರ್ಮ, (16) ಶಾಂತಿ, (17) ಕುಂಧ, (18) ಆರ, (19) ಮಲ್ಲಿನಾಥ, (20) ಮುನಿಸುತ್ರತ, (21) ನಿಮಿ, (22) ನೇವಿ, (23) ಪಾರ್ಶ್ವ, (24) ವರ್ಧಮಾನ ಅಥವಾ ಮಹಾವೀರ.

2, 16ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ರಮಣಿ ಅನಂತಮತಿಯಮ್ಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.
ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸರಸ್ಸು

ಜೋಡುವಕ್ಕಿಯ ನಾಡು ಜೊನ್ನವಕ್ಕಿಯ ಬೀಡು | ಆಡುಂಬೊಲವಂಜೆಕೊಂಚೆಗಳ |
ಪಾಡುವಳಿಗಳೆಕ್ಕೆ ಸುಲೂಗಾಳಿಬಾಳೆಗಳ | ಬೀಡೆನೆ ಸರಸಿಯೊಪ್ಪಿದುದು ||

ಉದ್ಯಾನ

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕನಗೊಳನರಲ್ಲಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣಳಿ | ರಲ್ಲಲ್ಲಿ ವೊಗ್ಗೆ ಬಲ್ಲನೆಯು |
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಲುಗಾಯಿ ಪಣ್ಣು ತಣ್ಣುಳಿನಗ | ಳಿಲ್ಲಿಯು ಬನವೊಳೊಪ್ಪಿದುವು ||

ದೇಹಾನಿತ್ಯತೆ

ವಾಸದ ಬಿತ್ತು ಪರಾಭವದತಿಬೆಳೆ | ಕೋಸದ ಪೊಳೆ ಕುತ್ತುದದ್ದಿ |
ವಾಸಿಕೃತಾಂತಗೆತ್ತಿದ ತುತ್ತು ತನುವೆಂದು | ಚಾಪಲವಾತಿ ನೆಣೆಯುಣಿಯು ||

ನಹುತ್ತ

ಹಟಗಾಲದಂಬರವಿಳಿಗೆಯ್ನೆಯವನಿಯ | ಮುಟುಗಿಪುದೆಂದಂಜಿಯಜನು |
ಎಳಸಿ ಮಾಡಿಸಿ ಬೆಳ್ಳಿವೊಳಿವೆಟ್ಟಿದನೊ ಎನೆ | ಪೊಳೆದುವಾಭಗಣವಭದೊಳು ||

ತಾಳಿದಗಳು

ಜೇರಗೆಯುದ್ದಕ್ಕಿ ಮೆಂತೆಯ ಕರಿಬೇವು | ಕಾರೆಳ್ಳು ಮೊಣಸು ಸಾಸವೆಯಾ |
ಹಾರದಿ ಹುರಿದ ಸಂಬರವಿಟ್ಟು ಕಾಯೂಡಿ | ಭೋರನೆ ತಳಮ ತುಪ್ಪದೊಳು ||
ಒಗ್ಗರಿಯೆ ಅಟ್ಟಬಾಣಿ ಬದಣೆ ತೊಂಡೆ | ಹೆಗ್ಗುಂಬಳ ಹೀರೆ ಹಲಸು |
ನುಗ್ಗೆ ಮಗ್ಗೆಯ ಹಲವು ಬಗೆಯ ತಾಳಿದಗಳ | ಹಿಗ್ಗುತ ಬಡಿಸಿದರಂದು ||

ಚಿನ್ನವರದರು

ತ್ರಾಸ ಪಿಡಿಯದೆ ತೂಕದ ನೆಲೆಯನು ಚಿನ್ನ | ಕೀಸದೆ ಬಣ್ಣಲೆಕ್ಕವನು |
ಲೇಸಾಗಿ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಟುವ ಚಿನ್ನವರದರು | ಕೌಶಲತೆಯೊಳೊಪ್ಪಿಹರು ||

ಹೊಯ್ಸಳನಾಡು

ಬೀಡು ಸ್ಮರನ ರನ್ನವೀಡು ಶ್ರೀವೆಣ್ಣಿನ | ಗಾಡಿ ಶೃಂಗಾರದೇಳುಗೆಯ |
ಮೂಡಿಗೆ ಸದ್ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಹೊಯ್ಸಳ | ನಾಡು ಮೋಹಿಸಿತೇನನೆಂಬೆ ||

ಜಡತೆ ಜಲದಿಯಹಿತತ್ವ ಗಾರುಡದಲ್ಲಿ | ಹಿಡಿತ ಚಾಮರಭತ್ತದಲ್ಲಿ |
ಮಡಿ ವಸ್ತ್ರದಿ ಧರ್ಮಚ್ಯುತಿ ಬಾಣದಿ.... | ನಡುವೆಯೇನಿಲ್ಲ ನಾಡೊಳಗೆ||

2 ಹಾಡಗಳು

ಇವು ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರ, ತ್ಯಾಗದಬ್ರಹ್ಮ, ಬೆಟ್ಟದಬ್ರಹ್ಮ, ಕಂಬದ
ಯಕ್ಷಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ
ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪಲ್ಲವಿ|| ಎಂದೆಂದೂ ಪಾಲಿಸೋ ನೀಯೆನ್ನ | ತಂದೆ ಗುಮ್ಮಟನಾಥ ತ್ರಿಪದಿನೂತ||
ಮನುಕುಲಾಂಬುಜಮಿತ್ರ ಮಂಗಲವೆತ್ತಸುಗಾತ್ರ | ಮುನಿಜನವನವಸಂತ |
ಜಂದನಸಿತಘನ | ಇಂದುವಿಂದ ಶಾಂತ| ಸಂಸಾರವನಧಿಗೊಂಡ ನಿಶ್ಚಿಂತ ||1||
ದುರಿತಗೋಧೂಮಫುರಟ್ಟ ದುರ್ಮಾರ್ಗತ್ರಿಪುರಸುಟ್ಟ | ಪರಮಭವ್ಯರಬಂಧು |
ಶಾಸ್ತ್ರತಸೌಖ್ಯವರವೀರಕರುಣಾಸಿಂಧು | ನಿರ್ಮಲಬೋಧಧರನೇಸುಮನಸಂದು ||2||
ಭೂತಳಕುನ್ನತವೆಂದು | ಜಿಕ್ಕಳಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದು | ? ಸಂಶಯಜವತೊಟ್ಟಾ |
ಪಂಜಬಾಣನಿಗೋತುಮತಿಯನೆಕೊಟ್ಟಾ | ಚಕ್ರಿಯಧರೇಖ್ಯತಿಸೆಗೆಲಿದದಿಟ್ಟಾ ||3||

ಚಾಮರಾಜ. 1617-1637

ಈತನು ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡ
ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮೈಸೂರುರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಗ್ರಂ
ಥಾಂತ್ಯಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ “ ನರಸರಾಜಗರ್ಭದುಗ್ಧ ಸಿಂಧುಸುಧಾಕರ, ನರಸರಾಜ
ಭೂವರತನೂಭವ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು 1617ರಿಂದ
1637 ರ ವರೆಗೆ ಅಳಿದ ಚಾಮರಾಜನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈತನ
ತಂದೆಯಾದ ನರಸರಾಜನು ರಾಜನೃಪನ ಮಗನು. ರಾಮಾಯಣಟೀಕೆ
ಯಲ್ಲಿ “ತಿಮ್ಮರಾಜತನೂಜ” ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ನರಸರಾಜನಿಗೆ ಉಕ್ತ
ವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ರಾಜನೃಪನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ತಿಮ್ಮರಾಜ
ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯಾ
ಗಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಈ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ಈ ಕವಿಗೆ ಬಿರುದಿಂತೆಂಬರಗಂಡ, ಗಜಬೇಂಟೆಕಾರ, ಚೌಪಟ್ಟಿ
ಕಲಾಪ್ರವೀಣ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣಟೀಕೆ

ಇದು ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಇದಕ್ಕೆ ಚಾಮರಾಜೋತ್ತಿವಿಲಾಸ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಸ್ತುತಿಯೂ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹೀಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಶ್ರೀಮದಶರಣ್ಯಶರಣ್ಯನಹ ಆರ್ತತ್ರಾಣಪರಾಯಣನಹ ಅಂಬುಕಾಕ್ಷನಹ
ಯೋಗಿಧ್ಯೇಯಸಾದಾರವಿಂದನಹ ಅವಾಬ್ಧಾನಸಗೋಚರನಹ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಕುಚಕಲಶ
ಕುಂಕುಮಾಂಕಿತವಕ್ಷಸ್ಥಲನಹ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಶ್ರೀಜರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತಿ
ಶಯಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾದ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನೀಶ್ವರನಿಂದ ಪ್ರಣೇತಮಾದ ಶ್ಲೋಕೈಕಶ್ರವ
ಣತಾವಶ್ಯಾತ್ರದಿಂದ ಸಮಸ್ತಕಲಿಕಲ್ಪಪಾಪನೋದನಪಟುತರಮಾದ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ
ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನಮಾದ ಪಂಚಮವೇದವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ
ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಆದಿಕಾಲಸೃತ್ತಾಂತವದೆಂತೆನೆ.

ಕಾಂಡಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇಂತು ಉತ್ತಮಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲೋದ್ಭವ ಬರುವಂತೆಂಬರಗಂಡ ಗಜಬೇಂಟಿಕಾಣಿ
ಸಮಸ್ತಶತ್ರುಸಂಘಜೀಮೂತಜಂಯೂಮಾರುತ ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಸ್ಪರ್ಧಿಸಪತಿವನದಾವಾನಲ
ಸಮಸ್ತವಿದ್ವಜ್ಜನಸಮುದಾಯಕಲ್ಪಭೂಜಾತ ಆಶ್ರಿತಜನಸುರಧೀನು ಕಾಮಿನೀಜನ
ನೂತನಪಂಚಬಾಣ ಚೌಷಷ್ಟಿಕಲಾಪ್ರವೀಣ ಮಹಿಷಾಸುರಪುರನರಾಧೀಶ ಚಾಮರಾಜ
ವೆಂತೊದಾರ್ಧಕ ತಿಮ್ಮರಾಜತನೂಜನರಸರಾಜಗರ್ಭದುಗ್ಧಸಿಂಧುಸುಧಾಕರ ಶ್ರೀಲ
ಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಸಾದಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ವಸಿಷ್ಯಂದಾಮಂದಮಕರಂದಬಿಂದುಸಂದೋಹಾ ಸ್ವಾ
ದನನಿರ್ಮಲೀಕೃತಾಂತಕರಣ ತ್ರಿಣಯಣೇಶ್ವರಸದ್ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಮಹಾಬಲಾಚಲಾ
ವಾಸಶ್ರೀಚಾಮುಂಡಿಕಾಂಬಾಸದ್ಭಕ್ತಿಮಂಡಿತರಾದ ಶ್ರೀಚಾಮರಾಜಜಡೆಯರವರಿಂದ
ಲೋಕೋಪಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಬುಧಜನಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾವಚನರಚನೆ
ಯಾದ ಶ್ರೀಚಾಮರಾಜೋತ್ತಿವಿಲಾಸವೆಂಬ ಕನ್ನಡರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ.

ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನು

- 1 ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿನಾ ಪ್ರೋಕ್ಷಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣಸ್ಯ ಚ |
ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಯಾ ಟೀಕಾಂ ಕಾರಯಿಷ್ಯತ್ ಸೃಪೋತ್ತಮಃ ||
ಲೋಕಾನಾಮುಪಕಾರಾಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷೇಣ ಧೀಮತಾ |
ವಿದುಸಾ ಕೃತನಾಕ್ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಚಾಮುಭೂತತಿಃ ||

ಚಾಮರಾಜನು ತನ್ನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೆಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

2 ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡಟೀಕೆ

ಇದು ಸ್ಯಾಂಡಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೆ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಅಧ್ಯಾಯ ೫೨. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಣಿಪ್ರಕಾಶ ಎಂದು ಹೆಸರು ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ —

ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀಚಾಮುಂಡೀಶ್ವರೇವರಪ್ರಸಾದನಾದ ಮಹಿಮೂರಪುರನರಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀ ನರಸರಾಜಭೂವರತನೂಭನಾದ ಚಾಮರಾಜ ಭೂವಾಲನಿಂದ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡಮಣಿಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ.

ಜಕ್ಕಭೂಪಾಲ ಸು. 1620

ಈತನು ಭಾರತಕಥಾಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು; ಜುಂಜರಾಜನ ಮಗನು ಇವನಿಗೆ ಜಕ್ಕಣ್ಣನಾಯವ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1620 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತಕಥಾಸಂಗ್ರಹ.

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ. “ಸರ್ವತ್ರ ಜನಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳುವಂತೆ ಕರ್ಣಾಟಕವಚನರಚನೆಯಿಂದ ಪಂಚಮಶ್ರುತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತವನ್ನು” ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ “ಭಾರತಕಥೆಯಷ್ಟನ್ನು ಸಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ ಜಕಣನಾಯಕನ ಬೊಲ್ಲಿ” ಎಂದಿದೆ.

ಶಂಕರದೇವ ಸು 1620

ಇವನು ಶಂಕರತತ್ವವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗ ಎಂದು ಮೂವ 120 ಕಂದಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ “ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ” ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದು.

ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1620 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದೂ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಶಂಕರಶತಕ

ಇದು ವೈತ್ತರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರ ಎಂದೂ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಶತಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದು ವೀರಶೈವವೇದಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಮನದಧಿಕಾರನಾಗಿ ಕೆಲಸಾರಿತು ಭಕ್ತಿವಸಂತಕಾಲ ಸಂ |

ಜನಿಸಿತು ಲಿಂಗಮೋಹಲತೆಯಂಕುರಿಸಿತ್ತು ನಿಜಾನುಭಾವಮಾ ||

ಎಸತರು ಹೂತುಕಾತುದು ಶುಭೋದಯವಾದುದು ಭಾವು ಭಾಗ್ಯವೇ |

ದಿನದಿನಕಂ ಮಹಾಸುದಿಸವಾಯ್ತೆನಗಂ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಾ ||

ಮರದ ಮೊದಲೈ ನೀರಣೆವರಲ್ಲದೆ ಶಾಖೆಗೆ ಬೇಣೆ ಕಟ್ಟಿಯಂ |

ವಿರಚಿಸಿ ಮತ್ತೆ ನೀರಣೆವರೇ ತನುರೂಪದ ಕೂವದಿಂ ಚರಾ ||

ಚರಜಗವೆಲ್ಲಮಂ ತಳೆದ ದೇವರ ಪೂಜಿಸುವರ್ಗೇ ಮಿಕ್ಕ ನಿ |

ಜ್ವರರನದೇಕೆ ಪೂಜಿಸುವ ಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಾ ||

ಕಾಮದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ನೆಣೆ ಕೋಪದ ಮೋಡ ಮುಸುಂಕಿ ಲಾಭಶೋ |

ಭಾವಿಷಮಿಂಚು ಸಂಚರಿಸಿ ಮೋಹದ ಪೆರ್ಮಾಳು ಪೊಯ್ದು ಮೂಳು ನಾ |

ನಾಮದಧಾರಕಲ್ಪಣೆದು ಮತ್ಸರಮೇಘರವಂ ತೊಡದ್ದು ದ |

ಯ್ಯೋ ಮಿಗೆ ಜೀವಹಂಸಿಗಿರವಿಲ್ಲ ಕಣಾ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಾ ||

2 ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ

ಇದು ಭಕ್ತಿರಸಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಉಂಟಂತಾದುದು ಸುಖನೆದೆ | ಗೊಂಡಂತಾದುದು ಮನಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯಾವೃತಮಂ |

ಕೊಂಡಂತಾದುದು ನಿಮ್ಮಂ | ಕಂಡಾಕ್ಷಣನೋಳು ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

ತೆಗೆದಪ್ಪುತೆ ಬಿಗಿದಪ್ಪುತೆ | ನೆಗೆದಾಡುತೆ ಕೊಬ್ಬಿ ಕೊನರಿ ಕುಡಿವರಿಯುತ್ತಂ |

ಹೊಣೆ ಹೊಮ್ಮುತೆ ರಮಿಸುವೆ | ನಗಲದೆ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

ವುಳಕದ ಒಳಕದೊಳಂಗಂ|ಮುಂಟುಕಿ ಮನಂ ತುಳುಕಿ ತೊಗಿ ತೊನೆವಾಡುತ್ತಂ |
 ಇಹಿವ ಸುಖಾನೆವಾತ್ರನ | ನೆಳಸುವೆ ಸತತಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||
 ನುಂಬಿಸಿ ಜುಂಬಿಸಿ ಪದಯುಗ | ಮಂ ಬಿಗಿಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಹೆಪ್ಪನಿಟ್ಟಂತೆ ಮನಂ |
 ತುಂಬಿದ ತೊಹಿಯವೊಲಿಹ ಸುಖ|ಮಂ ಬಯಸುವೆನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

ಷಡಕ್ಷರರಗಳೆ, ಭಕ್ತಿಬಿನ್ನಹದರಗಳೆ, ವೀರಶೈವರಗಳೆ, ಮೈದುನ
 ರಾಮನರಗಳೆಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗ ಎಂದು
 ಮುಗಿವ ಕಂದಗಳು ದೊರೆವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಏತತ್ಯವಿಕ್ಕೃತವಾಗಿ
 ರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಷಡಕ್ಷರರಗಳೆ

ಇದರಲ್ಲಿ 71 ನುಡಿಗಳಿವೆ ; ಒಂದೊಂದೂ ಓಂನಮಶ್ಚಿವಾಯ ಎಂದು
 ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದೆರಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ —

ಹುಲಿಗೆ ಹುಲ್ಲೆ ಸಿಲ್ಕಿಡಂತೆ ಘೋರತರವಿಕಾರವಾರ್ಧಿ |
 ಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದೆನಯ್ಯ ಶಂಕರಾಯ ಓಂನಮಶ್ಚಿವಾಯ ||
 ತನುವಿಕಾರವೆನ್ನ ತಿಂದು ತೇಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಕೂಗಿ |
 ತೊಣೆಯಲೀಯದಯ್ಯ ಶಂಕರಾಯ ಓಂನಮಶ್ಚಿವಾಯ ||
 ತ್ರಿದಶಚಾಸದಂತೆ ಕೆಡುವ ಹೊನ್ನ ಹೆಣ್ಣ ಮಣ್ಣ ನಜ್ಜಿ |
 ಮದಡನಾದೆನಯ್ಯ ಶಂಕರಾಯ ಓಂನಮಶ್ಚಿವಾಯ ||

ಭಕ್ತಿಬಿನ್ನಹದರಗಳೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ 138 ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಎರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ:-
 ಹೊನ್ನೆಂಬ ಹೊಲೆಹೊದ್ದಿ ಹುಸಿಯ ಹಸರವ ಜರಹಿ |
 ಅನ್ನಿಗರ ಮೆಚ್ಚಿಸುವ ವೇಷವಿದ್ಯವ ಹರಹಿ ||
 ಸುರತರುವ ಕಡಿದು ಎಲವದಮರಕೆ ನೀಲೆಹಿದು |
 ನೊರೆವಾಲ ಜೆಲ್ಲಿ ತಾಟಿಯ ಬಯಸಿ ಬಾಯ್ಕೆಹಿದು ||

ವೀರಶೈವರಗಳೆ.

ಇದರಲ್ಲಿಯೂ 138 ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಒಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ:-
 ತನ್ನ ನೆನೆವವರ್ಗ್ಗೆ ತನ್ನನಿತ್ತು ಪರಮಭಕ್ತಿಸುಖದ |
 ರನ್ನದೊಡಿಗೆಯುಗ ಸಮಂತು ತೊಡಿಸುತಿರ್ಪ ವೀರಶೈವ||

ಮೈದುನರಾಮನರಗಳೆ.

ಇದು ಮೈದುನರಾಮನ¹ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 151 ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಒಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಶ್ರೀಮದುತ್ತರದೇಶಭಾಗದೊಳಗತಿಶಯದಿ |

ಭೀಮರಧಿಯೆಂಬ ನಗರಂ ಧರಗೆ ಮೆಣ್ಣುವಿಹುದು ||

ವೆಂಕಟಶರ್ಮ 1622.

ರುದ್ರಭಟ್ಟನ(ಸು. 1180)ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯದ ಒಂದುಪ್ರತಿಯಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಪ್ರತಿಯನ್ನು ಈತನು ದುಂದುಭಿವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಆ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹಲವುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈತನು ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದವನು ; ಕುತ್ಸಗೋತ್ರದವನು; ಅವಸ್ತಂಬಸೂತ್ರದವನು ; ಬೃಹಚ್ಚರಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಇವನು ಹೇಳುವ ದುಂದುಭಿವರ್ಷವು 1622 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದುಂದುಭಿವಂಶತ್ಸರಮೊಳ | ಗಂದಂಬಿತ್ತೆಸೆವ ಮಾರ್ಗತಿರಮಾಸದೊಳಿಂ |

ಪೊಂದಿದ ಶುಕ್ಲದ್ವಾದಶಿ | ಯಂದೀಸುಕರಪ್ರಬಂಧಮಂ ಲಿಖಿಸಿದೆನಾಂ ||

ವರರುದ್ರಭಟ್ಟನಿಂದಂ | ವಿರಚಿತಮಾದೀಪ್ರಬಂಧಮಂ ಸಂತಸದಿಂ |

ಬರೆದಂ ವೆಂಕಟಶರ್ಮಂ | ಧರೆಯೊಳ್ ರಾಜಿಸೆ ಸಮಸ್ತವಿದ್ವಜ್ಜನದಿಂ ||

ಸುಮನೋರಾಜಿವಿರಾಜಿತಂ ಕುವಲಯಾನಂದಪ್ರಭಂಭಾವಿತಂ |

ಕಮಲಾಕ್ಷಪ್ರತಿಪಾದಿತಂ ಕವಿಜನಾನಂದಪ್ರದಂ ಜೋದಿತಂ ||

ಪ್ರಮದಾಲಂಕರಣೋದಿತಂ ಹರಿಪದೈಕಧ್ಯಾನಸಂಭಾವಿತಂ |

ಕ್ರಮದಿಂದೆನ್ನಯ ವುಸ್ತುಕಂ ಸರಸಿವೋಲ್ ವ್ಯೋಮಂಬೊಲುದ್ಭಾಸಿತಂ ||

ವಿಲಸದ್ಧ್ಯುಮಧ್ಯಮಧ್ಯಾಭ್ರದೊಳಿಡಿದೆ ತನುಂ ಕಾಣಿಸಲ್ ಕಾಣಿಸಕಾರ್ಣಂ |

ಶುಲಸಚ್ಚಂದ್ರಾತಪಂಗಲ್ ಕುಡೆ ಸುಧೆಯೊಗೆದಾನಂದಮಂ ನಿರ್ಮಳಾಂತ ||

ಸ್ಥಳದೊಳ್ ತೋರ್ಪಾತ್ಮಶೋಭಾಕಲಿತಜನಿತಚಿತ್ಸ್ ಪ್ಪದಿಂ ನಿತ್ಯಯೋಗಂ |

ನೆಲಿಯಾಗಲ್ ಕೌತುಕಂದಾಳೆನೆದೆ ತವ ಕೃಪಾನುಜ್ಞೆಯಿಂ ದೇಶಿಕಾರಾಜ್ಯ ||

ಇವನು ಬರೆದ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಟೀಕೆಗೆ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಸಂಜೋಧಿನಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು ಭೋಗಮಲ್ಲೇಶನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಸಿದ್ಧವೈಷ್ಣೇಶ್ವರನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಿವಾಧಿಕ್ಕ ಶಿಖಾಮಣಿಟೀಕೆಯನ್ನು ಕಳೆತೆಂಪನಂಜಾರ್ಯ, ನಮಸ್ಕಾರಪುರೀಸಿದ್ಧ ನಂಜಾರ್ಯ, ಸುತ್ತೂರುಸಿಂಹಾಸನದ ಗುರುನಂಜಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯ ಚೆನ್ನಬಸವ ಈ ಮೂವರುಗಳ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮುದಿ ಗೆರೆ ರಘುವಪ್ಪನಾಯಕನೂ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣಭೂತನೆಂಬ ಅಂಶವು ಈಗ್ರಂಥದ ಈ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.—

ಮುದಿಗೆರೆ ರಘುವಪ್ಪನಾಯಕರು ಸೋಸಲೆರೇವಣಾರಾಧ್ಯರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಸಭೆ ಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವೈಷ್ಣವರೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ:—ಮೊದಲು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯರು ಚಕ್ರಪಾಣಿಗಂಗನಾಥನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಶಂಕಾಪರಿಹಾರ ಎಲ್ಲದೆ ಶಿವನೇ ಘನವೆಂದು ಸೋಮನಾಥಭಾಷ್ಯವಂ ಮಾಡಿದರು. ಕೆರೆಯಪದ್ಮರ ಸರು ತ್ರಿಭುವನತಾತನನ್ನು ವಾದದಲಿ ಜಯಿಸಿ ಶಂಕಾಪರಿಹಾರಎಲ್ಲದೆ ಶಿವನೇ ಘನ ವೆಂದು ಸಾನಂದಚರಿತೆಯಂ ಮಾಡಿದರು. ಈಗ ನೀವು ಸಮಸ್ತದರ್ಶನದರೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಎನ್ನ ಶಂಕಾಪರಿಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮಾಡಲಾಗಿ—ಸೋಸಲೆ ರೇವಣಾರಾಧ್ಯರು ಹಿಂಡಿರುಳನೆನಿಸಿ ಗುಪ್ತಗಣೇಶ್ವರನಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ವೈಷ್ಣವಜೋಳನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ವೈಷ್ಣವಕೊಳಾಹಳವೆಂಬ ಹನ್ನೆ ರಡುಸಾವಿರಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದರು. ಅದರ ಸಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಶಿವಾಧಿಕ್ಕಶಿಖಾಮಣಿ ಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದರು.

ಬಳಿಕ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ:—ರಾಜಮಹೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಈಶಾನಗುರುಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಚಾರಿತ್ರ, ಹರಿ ಹರದೇವರು ಹೇಳಿದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಗಳೆ, ಚತುರ್ಮುಖಬೋಮ್ಮರ ಸರು ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ

ಶಾರೀರಪ್ರಕಾಶಿಕೆ ಮೊದಲಾದ 5 ಗ್ರಂಥಗಳು ವೀರಶೈವವೇದಾಂತ ವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಒಂದೇ ಗ್ರಂಥದ 5 ಭಾಗಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ—

ಗುರುಂ ವೀರೇಶ್ವರಂ ನತ್ಯಾ ರೇವಣಾಸಿದ್ಧಯೋಗಿನಂ |

ಸ್ತುತ್ಯಾ ತನ್ನಾಮತಃ ಕುರ್ವೇ ಶ್ರೀಶಾರೀರಪ್ರಕಾಶಿಕಾಂ ||

ನಿಜದೀಪ್ತಿಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—
 ಭ್ರಾಂತಿನಿರಸನವ ಮಾಡಿದ | ಚಿಂತೆಯೊಳೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೆ ಶಾಂತರ್ |
 ಅಂತಿಂತೆನ್ನದೆ ನಿಜಗುರು | ಶಾಂತನ ನೆರೆಯೆಲ್ಲ ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿರ್ಪರ್ ||

ಸಿದ್ಧವಂಜಯತಿ 1623

ಈತನು ಚೋಳರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯನ ಶಿವಾಧಿಕೃತಿಬಾಹುಮಣಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ನಮಸ್ಕಾರಪ್ರೀತಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಶಿವನಂಕಾರದೇವನ ಶಿಷ್ಯನು. ಕಳೆಲೆಕೆಂಪನಂಜಾರ್ಯನವ್ರಾರ್ಥ ನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಟೀಕೆಗೆ ವೀರಭದ್ರೀಯ ಎಂದುಹೆಸರು. ಇವನು ಸೋಸಲೆರೇವಣಾಚಾರ್ಯನ (1623) ಸಮಕಾಲದವನು. ¹

ರಾಮಚಂದ್ರ ಸು. 1625

ಈತನು ಅಶ್ವತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. “ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ ಕಠಾರಿಯಸಾಳ್ವ ವೈರಿ ಗಜಗಂಡಭೇರುಂಡ ಚಾಮುಂಡಿಕಾನರಪ್ರಸಾದನಾದ ಮಹಿಸೂರು ನರಸ ರಾಜೇಂದ್ರನಂದನ ಚಾಮರಾಜಭೂವರನ” ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥ ವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಚಾಮರಾಜನು 1617 ರಿಂದ 1637 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1625 ಆಗಬಹುದು

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಶ್ವತಾಸ್ತ್ರ

ಇದು ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಅಶ್ವತಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಾಕ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರ; ಅಧ್ಯಾಯ 18. “ಶಾಲಿಹೋತ್ರನುಹೇಳಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಿಂದ ಬಾಲಕರಣವಂತೆ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದೆನು” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳ ವಯಸ್ಸು, ಹಲ್ಲು, ಸುಳಿ, ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ

1. ೫೫ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಬೆಕಿತ್ತೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಲಾಲಿತ್ಯಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಚಾಮರಾಜನ ಯಶೋರೂಪವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ--

ಲೀಲಾವಾತ್ರದೆ ರಾಮಚಂದ್ರಕವಿ ನಾನೀವಾಜಿಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಮಂ |
ಮೇಲಾರೈದು ಸುವಾಕ್ಯರೂಪಮನಿರಲ್ಕಾಚಂದ್ರತಾರಾಂಬರಂ ||
ಲಾಲಿತ್ಯಾನ್ವಿತಸುಪ್ರಯೋಗರಚನಾವ್ಯಾಪಾರಮಾಗೀಬಗ |
ಜ್ವಲಕ್ಶಿ ಹಿತಾರ್ಥಮಾಗುಸಿರಿದೆಂ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೋಕ್ತಿಯಿಂ ||
ಮೈಶೂರಾಧಿಪಚಾಮರಾಜನ ಯಶಸ್ಸಂಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಂ ನೆಗ |
ಛೋದ್ದೇಶಾಕ್ಷಾದ್ಧಯಶಾಸ್ತ್ರರೂಪಮನೆ ತಾಳ್ದಿಲ್ಲಾ ಗಳುಂ ಭೂಮಿಯೊಳ್ ||
ದೇಶಾಧೀಶಚಕೋರಜಾಲದ ಮನಕ್ಕಾನಂದಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಸ |
ದ್ವೀಶಾಲಿಪ್ರಕರಕ್ಕೆ ಹರ್ಷಚಯಮಂ ಪ್ರಖ್ಯಾತಮಾಗೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಸಮಸ್ತಬಗದ್ವಿಖ್ಯಾತಮಪ್ಪ ಬಿರುದಿಂತೆಂಬರಗಂಡ ಕಟಾರಿಯಸಾಳ್ವ ವೈರಿಗಜಗಂಡಭೇರುಂಡ ಚಾಮುಂಡೀ ವ್ರಪ್ರಸಾದನಾದ ಮೈಶೂರನರಸರಾಜೇಂದ್ರನಂ ದನಚಾಮರಾಜಭೂವರಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿತನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರಕವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಎದುವರ್ಷದ ಕುದುರೆಗೆ ಪರಾಕ್ರಮವು ಮಣಿತವು ಸಾಧಿಸಿ ತಿದ್ದಿದ ಕುಣಿತವು ಕಾಲ ಬೇಗವು ಉಂಟುಹುದು. ೧ ಧಾರೆಗಳಿಂದ ತಿದ್ದುವಡೆವುದು ೨ ಧಾರೆಗಳು ಅವುನೆಂದೆ—ಅಸ್ಥಂದಿತ, ಧೌತಕ, ರೇಚಿತ, ವಲ್ಲಿಕ, ಪುಲಿತ. ಕುದುರೆಯ ಕೊರಳನು ಎಡಬಲಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನಡೆಯಿಸುವುದು ಅಸ್ಥಂದಿತವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ಮೇಲಣ ರಾವುತನ ಭಾರವನು ಸಡ್ಡೆಮಾಡದೆ ಇದ್ದ ಸತ್ವದಿಂದ ಹಾಲುತ ನಡೆಯಲದು ಧೌತಕವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಓಡುವುದು ರೇಚಿತವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಮಣಿತವ ತೋರಿಸುವುದು ವಲ್ಲಿಕವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಹಾಣಿಯೋಡುವುದು ಪುಲಿತವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು.

ವದ್ಯನಪಂಡಿತ. 1627

ಈತನು ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಕನಕಪುರದ ದೇವರಸನು; ತಾಯಿ ಗುಮ್ಮಾಂಬಿ.

ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯಗದ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಾಮರಾಜನ (1617-1637) ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆಯೂ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಚಾಮರಾಜೀಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ ಶಕ 1549 (ನವಜಲಧಿಬಾಣಚಂದ್ರ) ಪ್ರಭವದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1627 ರಲ್ಲಿ-ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ವರವಿದ್ವಜ್ಜನಮಂಡನ | ಕರ ಪದ್ಮಣಪಂಡಿತಾರ್ಯ ವೈದ್ಯಸುವಂಶಾಂ |
 ಒರಸೂರ್ಯನತ್ತಲಾಸ್ತ್ರಮ | ನೊರೆದಂ ಕರ್ಣಾಟಕಂದಪದ್ಯಗಳಿಂದಂ ||
 ಆದೇಪರಸಸುತಂ ಸ್ಯಾ | ದ್ವಾದಮತಾಚಾರನಮಲಗುಣನಿಧಿಯಾಯು |
 ವೇದಬುಧನಮಲಜನಪತಿ | ಸಾದಾಚಾರಸತ್ತಪದ್ಮಣಂ ಭಿಷಗಗ್ರಂಥಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯ

ಇದು ಕಂಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 20, ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆ 8000 ಇದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳ ಆಕೃತಿ, ಲಿಂಗ, ಭೇಷಜ ಇವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಕುಲತಿಲಕ ರಾಜಶಿಖಾಮಣಿ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾಮರಾಜಭೂಪಾಲಕಾರಿತ ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯಾಭಿಧಾನ ಚಾಮರಾಜೀಯ ಗ್ರಂಥ ಮೆಂಬ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಜಿನಸ್ತುತಿ

ಶ್ರೀಮದ್ಗೀರ್ವಾಣಚಕ್ರೇಶ್ವರಮಕುಟತಟಪ್ರೋಲ್ಲಸತ್ಪದ್ಮರಾಗೋ |
 ದ್ವಾಮಪೋದ್ಭಾಸಮಾನಾರುಣಚರಣಸರೋಜಂ ಸುನಾಸೀರವೈರ ||
 ಸ್ತೋಮಾಬ್ದಕ್ರೂರಜಂಘೂನಿಲನಗಣಿತಸದ್ಭಕ್ತವಾರಾಶಿಚಂದ್ರಂ |
 ಶ್ಯಾಮಾಂಗಜ್ಯೋತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನಮಗೆ ಸಂಸಿದ್ಧಿಯಂ ಮಾಚ್ಚೈ ದೇವಂ ||

ಸೂರ್ಯ ಸು 1640

ಇವನು ಕವಿಕಂಠಹಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಸೂರ್ಯಭಕ್ತನಾದ ಕರಣಿಕತಿಮ್ಮಮಂತ್ರಿಯ ಮಗನು. ಬೇಲೂರು

ದೊರೆಯಾದ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿರಾಜನ ಪೌತ್ರನೂ ಧವಳಾಂಕಭೀಮ ಎಂಬ
ಬಿರುದುಳ್ಳ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ ಪುತ್ರನೂ ಆದ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನು
ಸಾರವಾಗಿ ಈಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಈ
ದೊರೆಯ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ದೊರೆ 1626 ರಿಂದ
1643 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು
ಸುಮಾರು 1640 ಆಗಬಹುದು. “ಉಭಯಭಾಷಾಕವಿತಾನೂತನಪದ
ರಚನಾನಿರ್ಯಾತ” ಎಂದು ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕವಿಕಂಠಹಾರ

ಇದು ಕನ್ನಡನಿಘಂಟು, ಇದರಲ್ಲಿ 271 ಕಂದಗಳಿವೆ ಹಿಂದಣವರು
ಹೇಳಿರುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸರಗೊಳಿಸಿ ಈನಿಘಂಟುವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ
ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ--

ಹರುಷಮಿಗೆ ಮುನ್ನ ಮಾಡಿಮ | ದೊರೆದೊಳ್ಳ ಕರ್ಣಾಟಶಬ್ದ ಮಣಿಸಿಜಯಮುಮಂ |

ಸರಗೊಳಿಸಿ ಪೇಟ್ಟೊಂದಿ ತಾಂ | ಪರಿಕಿಸೆ ಕವಿಕಂಠಹಾರಮೆನಿಕುಂ ಪೆಸರಿಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಾಮ, ಗಣಪತಿ
ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು
ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ -

ಬೇಲೂರು

ನಾಡಿಪುರದೊಂದು ಪಂಕಿಸಿ | ನೋಡಲ್ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶಕಯ್ಯಡಿಯೆನೆ ತಾಂ |

ಗಾಡುವಡೆದಿರುದು ಗೀರ್ವಧಾ | ಗಾಡುಂಬೊಲನೆನೆ ಸುವೇಶ ಪೂಯ್ಯಳದೇಶಂ ||

ಆದೇಶದೊಳಗೆ ಸರಹರಿ | ಯಾದೇಶದಿನೊಪ್ಪತಿಪುರ ದತಿವೈಭವದಿಂ |

ಮೇದಿನಿಗಜ್ಜರಿಯೆಂದೆನೆ | ಸಾಧುಜನಪ್ರವರವಿನುತನೇಲಾನಗರಂ ||

ನಿಘಂಟು

ಕಂಡೆಂದುಂ ಕಣಿಯೆಂದುಂ | ಸಂದೆಗಮಿಲ್ಲವು ಕಳಂಕ ಬೊನ್ನಂ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಂ |

ಸಂದುದು ತಾರಗೆಯುಲುಲೆನ | ಲಿಂದುಡುಸಂತತಿಗೆ ನಾಮವಿವು ಬುಧರಿಂದಂ ||

ನೆಣಿದುದು ಸಮಗ್ರಮಕ್ಕುಂ | ಕೊಣಿಚೆಂದುಂ ಸ್ಥಾನುವಕ್ಕು ತವಲಾಯಿಯೆ ಕ |

ಪುರ್ವಕಕು ಒಗದಿ ವಿಸಟಂ | ಒರಿದುಡೆಸಲ್ ಸ್ವೈರಗಮನಮಕ್ಕುಂ ಬುಧರಿಂ ||

ಚಂದ್ರಮ 1046

ಇವನು ಕಾರ್ಕಳದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ, ಇವನ ವಿದ್ಯಾರು ಶ್ರುತಸಾಗರ, ವ್ರತಗುರು ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ. ಅರಿರಾಯರಗಂಡರದಾವಣಿಯೆಂಬ ಬಿರುದಾಂತ ಭೈರವನೈವನ ಕರುಣಸಹಾಯದಿಂದ ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಅಜ್ಞಾನಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ತುಳುವದೇಶದವನೆಂದೂ ಭೈರವರಾಯನ ಆಶ್ರಿತನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿರಾಯರಗಂಡರದಾವಣಿ ಇಮ್ಮಡಿಭೈರವರಾಯನು ತನ್ನ ತಂದೆ ಭೈರವರಾಯನಿಗೆ ಪುಣ್ಯಖ್ಯಾತಿಗಳಾಗಲೆಂದು ಕುಲಗುರು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶಕ 1568 ವಾರ್ಧವದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1616ರಲ್ಲಿ-ಅಭಿಷೇಕ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಇವನೂ ಆಕಾಲದವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ವಿಸಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ---

ಜಿನಮತವಾರ್ಧವರ್ಧನ ಚಂದ್ರಮ ಭವ್ಯ | ಹೃತ್ಕುವಯುಚಂದ್ರಮನು |

ಅನುಪಮವಿಬುಧಚಕೋರಚಂದ್ರಮನೆಂದು | ಚನರೊಬ್ಬ ಬಣ್ಣಿ ಪರವನ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾರ್ಕಳದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 17, ಪದ್ಯ 2185.¹ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಅಥವಾ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರವೂ ಕಾರ್ಕಳದಲ್ಲಿ ಆತನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಅರಿರಾಯರಗಂಡರದಾವಣಿ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳುಉತ್ತಮಧುರಾನಾಥನಾದ ಪಾಂಡ್ಯನುಪನು ತೌಳವದೇಶದ ಕಾರಕಳದಲ್ಲಿ ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಇಸ್ವತ್ಕುಚಕ್ರಗಳನ್ನೂ ಭಂಡಿಯಮೇಲಿಟ್ಟು ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಬೆಟ್ಟದಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆಯಿಸಿ ಸಾಗಿಸಿ ಶಕ 1353 ವರೋಧಿ ಕೃತುವಿನಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1431ರಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿದನು—ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ದೊರೆಯವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ —

1 ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ 2318 ಎಂದಿದೆ.

ಆ ಪಾಂಡ್ಯರಾಜನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ವೀರನರಸಿಂಹಬಂಗರಾಜೇಂದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗುಮ್ಮಟಾಂಬೆ; ಮಗ ಇಮ್ಮಡಿಭೈರವರಾಯ. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಲ್ಲಿ ದೇವಿ; ಮಕ್ಕಳು ಭುವನೈಕವೀರ ಪಾಂಡ್ಯೇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಅರಿಯಾರಗಂಠರ ದಾವಣಿ ಇಮ್ಮಡಿಭೈರವರಾಯ. ಪಟ್ಟಿಪೊಂಬುಚ್ಚ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಈ ಇಮ್ಮಡಿ ಭೈರವರಾಯನು 1646ರಲ್ಲಿ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಪೂಜೆ, ಅಭಿಷೇಕ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಾಹು ಬಲಿ, ಚಂದ್ರನಾಥ, ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರು, ಬೆಟ್ಟದಬ್ರಹ್ಮ, ಭೈರವರಾಯನ ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಪೊಂಬುಚ್ಚದಪದ್ಮಾಂಬೆ, ಸರಸ್ವತಿ ಜೀವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರುತಸಾಗರನವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇದು ಶ್ರುತಸಾಗರಮುನಿರಾಯನ ಶಿಷ್ಯ | ಚದುರಚಂದ್ರಮ ವರಚಿದ |

ಮದನಾಂಗುಮ್ಮಟಚರಿತೆಯೊಳ್

ಎಂದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
ದುರ್ಜನರು

ಗೋಪನ ಮೊಲೆಯ ಪಾಲನು ಬಿಟ್ಟು ರಕ್ತವ | ಸೇವಿಸ ಜಿಗುಳಿಗಳಂತೆ |

ಭಾವರಸವ ಬಿಟ್ಟು ದೋಷವನಹಿಸುವ | ಗಾವಿಲರಿಗೆ ಗತಿಯುಂಟೀ ||

ತೆಂಗು

ತಲೆಯೊಳಮೃತಕುಂಭಗಳ ಪೊತ್ತು ತಮ್ಮನು | ಸಲಹಿದವರ ಸಂತತಿಯು |

ಸಲಹಬೇಕೆಂದು ಸಜ್ಜನಕುಲವನು ಪೋಲುತ್ತಾ | ನೆಲದೊಳು ತೆಂಗುಗಳಿಹುವು ||

ಉಟ

ಶುಷ್ಪದೊಳಗೆ ಹದವಣ್ಣಿದು ಕಾಳಿಸಿ ಕಮ್ಮ | ನಪ್ಪ ಹಪ್ಪಳಸಂಡಿಗೆಗಳ |

ಒಪ್ಪದೊಳಗೆಯಿಕ್ಕಿ ಪಳಿದ್ಯವ ಒಡಿಸಲು | ಜಪ್ಪರಿದುಣತಿರ್ವರಾಗ ||

1 ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ, ಪನಸೋಗಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ದೇವಕೀರ್ತಿ, ಶಿಷ್ಯ ಮಲಧಾರಿಲಿತಿಕೀರ್ತಿ, ತದ್ವಂಶಜ ಅಭಿನವಲಿತಿಕೀರ್ತಿ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಶ್ರುತ ಸಾಗರ, ಕಾಣೂರ್ಗೌಡ ಭಾನುಕೀರ್ತಿ, ಬಲ್ಲಾಳರಾಯಜೀವರಕ್ಷಕ ಚಾರುಕೀರ್ತಿ, ವೀರಸೇನ, ಲಲಿತವರ್ಣಿ.

ನರ್ತಕಿ

ಮೊಗದೊಳು ಹಾವ ವಿಲಾಸ ನೇತ್ರಂಗಳೊಳಿ | ಳೊಗೆದುದು ಭಾವ ಚಿತ್ತದೊಳು |
ಸೊಗಸುವ ಭ್ರೂಮಧ್ಯದೊಳಗೆ ಎಭ್ರಮಗಳು | ಮಿಗೆ ರಂಜಿಸಿತು ನರ್ತಕಿಯಾ ||

ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರ

ಕುರುಳ್ಳಳು ಮನಸಿಜಮೃಗವ ಪಿಡಿಯಲಿಕ್ಕಿ | ದುರುಳ್ಳಳಿಂಬಂತಾವಿನನ |
ಸರದೊಳಗೊಪ್ಪಿದುವಾಸಿರಿನೊಗದಾ | ವರೆಗೆಜಗುವ ತಂಬಿಯಂತೆ ||

ಭಾರತಿ ನಂಜ. 1648

ಇನನು ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲಿವಾಹನಶಕ1570ನಂದ ಸರ್ವಧಾರಿಸಂವತ್ಸರದ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ 11 ಚಂದ್ರವಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹನು ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಷ್ಟಪುತ್ರಬಹುಧನವನು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಲಿ ಎಂದು ರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಶ್ರೀನಿವಾಸಪಂಡಿತರ ಮಗ ಗೋವಿಂದವೈದ್ಯನು ಕಂಠೀರವವಿಜಯವನು ವಿರಚಿಸಿ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ ಪರಿಯಂತ ಭೂಮಿಯೊಳಿರಲಿ ಎಂದು ಭಾರತಿನಂಜನ ಮುಖವಾಗಿ ವಾಚಿಸಿ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸಿದುದು.

ಎಂಬ ಗದ್ಯದಿಂದ ಗ್ರಂಥವು 1648ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತೆಂದೂ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಗೋವಿಂದವೈದ್ಯನೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರುರಾಜರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನ (1638-1659) ದ್ವಿಜಯವು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ದಳವಾಯಿ ನಂಜರಾಜೇಂದ್ರನು “ತನ್ನೊಡೆಯನ ಕೌರವೇಷುಗೆಯ” ಚರಿತೆಯಾಗಿ ರಚಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; “ಛಂದಸ್ಸು ಗಣ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳ ಮುದದಿಂದ ತಿಳಿದು ಇಂದುಧರನ ಕೃಪೆಯಲಿ ಪೇಟಿದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿವ್ಯಾಸರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜವಿಜಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 26, ಪದ್ಯ 2870. ಇದರಲ್ಲಿ “ತರುಣೀಜನನೇತ್ರೋತ್ಪಲಚಂದ್ರನ ಸರಸವಿದ್ಯಾವಿಹಾರದನ ನರಸರಾ ಜೇಂದ್ರನ ಚರಿತೆ” ಹೇಳಿದೆ. “ಈ ಮಹಿಮನ ಸುಚರಿತ್ರಶೌರ್ಯಗಳ ಸುತ್ರಾಮಭೋಗವ ಧರ್ಮದಿರವ ನೇಮದಿ ಮಾಂಗಲ್ಯಕೃತಿಯಾಗಿ ಪೇಚ್ಚಿದನು” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. —

ನೊಕ್ಕು ಜವ್ವನೆಯ ತಕ್ಕೆಯಸವಿಯುದದಿ | ಸಕ್ಕರೆಚಿಲುಪಾಲಿನಂತೆ |

ಅಕ್ಕಿಣ್ಣಂದಲಿ ಕೇಳುವರಿಗತಿಹರುಷವ | ಮಿಕ್ಕಸಗುವುದೀಕಾನ್ಯ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ, ಮೈಸೂರು ತ್ರಿಣಯನ, ಚೆನ್ನನಂಜುಂಡ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಬೆಟ್ಟದಚಾಮುಂಡಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಕಬ್ಬು

ಅಲರನಿಲ್ ಪುಷ್ಪಬಾಣಗಳತಿಮ್ಯದುವವ | ಕಳುಕರು ಜನರೆಂದು ಚಂದ್ರ |

ಅಳಿಯನ ಬಿಲ್ಲೆ ಬೆಳಸಿದಂತೆ ಧವಳೇಕ್ಪು | ಗಳ ಗದ್ದೆರಾಜಿಸುತಿಹುವು ||

ತೆಂಗು

ಗಂಗೆಯ ಧರಿಸಿ ಭಸಿತವಿಟ್ಟು ಫಳದೊಳು | ಹಿಂಗದೆ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನಾಂತು |

ಅಂಗಜಹರನಂತೆಯಾರಾಮದೊಳಗಾ | ತೆಂಗಿನಮರಗಳೊಪ್ಪಿಹುವು ||

ಅಂಗಡಿ

ಬಿಳಿಮುತ್ತು ಕೆನ್ನೀರಮುತ್ತು ಕಬ್ಬಣಿಮು | ತ್ತಳವೆಚ್ಚ ಮೂಗುತಿಮುತ್ತು |

ತೊಳಗುವ ಕಂಠಮಾಲೆಯ ತೋರಮುತ್ತಿನ | ಮಲೆಗೆಗಳೆಸೆದುವರ್ಥಿಯಲಿ ||

ಭೋಜನ

ಸಣ್ಣ ಸೇವಗೆ ಹಾಲುಂಡೆ ಜೇನೊಡ ಶುಭ್ರ | ವಣ್ಣದುದ್ದಿನ ಸವಿಗಡುಬು |

ಬಣ್ಣಿಸೆ ಹೂರಣಗಡುಬು ಭೂಪಗೆ ಮುದ್ದು | ವೆಣ್ಣುಗಳೆಡೆಮಾಡಿದರು ||

ಚಿಲುಪಾಲು ತಂಬಾಲು ಕೆನೆವೆಗಸಿದ ಪಾಲು | ಸುಲಲಿತಬಟ್ಟಪಾಲುಗಳ |

ಸಲೆ ಕಟ್ಟು ಮೊಸರ್ಗಳ ಘಟ್ಟಿಮಜ್ಜೆ ಗೆಗಳ | ಅಲನೆಯರಾಣಬಡಿಸಿದರು ||

ಮೈಸೂರು

ಧರೆಯಮೇಲಣ ವೈರಿನೈರರ ದಂಡಿಸಿ ತಂದ | ಪರವಸ್ತುಚಯವೆಸೆದಿರಲು |
ಮೆಣುವುದು ಮಹಿಸೂರೆದೆಂಬ ನಾಮವೊಂ | ಮರುತರಧ್ವನೈಧವಾಗಿ ||

ಮೈಸೂರು ದೇಶ

ಕಟ್ಟೆಂಬ ನುಡಿ ಮಾಲಿಗಾತಿಯರೊಳು ನೆಣಿ | ಪೆಟ್ಟೆಂಬ ನುಡಿಬೆಂಕದೊಳಗೆ |
ಕುಟ್ಟೆಂಬ ನುಡಿ ಪ್ರೀತಿಯೊಳಗಲ್ಲದೆ ಬೇಣಿ | ದಿಟ್ಟಿ ಸಲಾನಾಡೊಳ್ಳೆ ||

ಭಾಸ್ಕರ ಸು. 1650

ಈತನು ಬೇಹಾರಗಣಿತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ತಂದೆ ಶ್ರೀವರದೇವ, ತಾಯಿ ಅಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿ ಇವನಿಗೆ ಬಾಳಿಕೆರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. “ಸರಸಂ ಸತ್ಯವಿವಲ್ಲಭಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯೂ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯೂ ತನಗಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆ ದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ತಾರದೆಗುವರ, ಗಣಿತವಿಳಾಸ ಎಂಬ ಬಿರು ದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಡೆ ರಂಗಪುರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಚಾ ಮರಾಜನು ಶಕ 1559 ರಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ 1637ರಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದನು ಎಂಬಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಎಳೆಂಟುಕಡೆ ಒಬ್ಬ ನರಸಭೂಪನನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಂಗಪುರವು ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿರಬೇಕು; ಈ ಚಾಮರಾಜನು 1637 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ರಾಜಬಡಿಯರ ಮಮ್ಮಗನಾದ ಚಾಮರಾಜನೇ ಆಗಿರಬೇಕು; ನರಸಭೂಪನು ಚಾಮರಾಜನ ತರ್ಯ ವಾಯ ಆಳಿದ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಈ ದೊರೆಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ (1638-1659)ಕವಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದು. ಇನ್ನು ಕೆಲವುಕಡೆ ಒಬ್ಬ ದೇವರಾಜನ ಹೆಸರು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇವನಾರೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪದ್ಮನಾಭೋಕ್ತಿಯಿಂ, ಅಜ್ಜನ ಮತದಿಂ, ಪದುಮಂ ಪೇಟಿ ದಿಂ; ನಾಗರಾಜೋಕ್ತಿಯಿಂದಂ, ಸೌಂದರನಾಗನಿಷ್ಠದಿಂ, ನಾಗಸನುಮತದಿಂ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ ಪದ್ಮ, ನಾಗ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಕಾರರುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವ ಯಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಕ್ಕು ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಗುಣಿಸಲು ೪೦೯೫|| ಇದೀಗ ತಂದ ಪುಷ್ಪ ಸರಿ|| ಈ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರೂ ಈ ನ್ಯಾಯದಮೇಲೆ ಗುಣಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ||

ಪತಿ ಸತಿಯು ಮುನಿದು ಪೋಗಲ್ | ಸತತಂ ಗಾವುದವ ಸಪ್ತದಿವಸಾಂತಾದಿಂ ||

ಪತಿ ಗಾವುದರೆಯನನುದಿನ| ಗತಿ ನಡೆಯಲ್ ಸತಿಯನೆಂದು ಪತಿಯೈದುಗುಮೋ||
ದಿ ೧ಕ್ಕಂ ಸತಿ ನಡೆವ ೧ ಮುಂಜಿತ್ತಾಯಿತು ದಿನ ೭ ದಿನ ೧ಕ್ಕಂ ಪತಿ ನಡೆವ
ಗಾವುದ ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಕೂಡುವನೆಂದೊಡೆ| ಲಬ್ಧಸಂಯೋಗದ ದಿನ ೧೪
ಸಮಗಾವುದ ೨೧ ೧೨೧೬

||ಬೀಕು|| ದಿ ೭ನೂ ಸಮಗತಿಯ ೧ ಊಂ ಗುಣಿಸಲು ೭ಇದನು ಪ್ರತಿಯ

ನಿಟ್ಟು ಗಾವುದಗಳ 1೩| ಇದನು ಮುಂದಿದ ೧೭ನೂ ಸಮಚ್ಛೇದಮಾಡಲು ೨||

೧೪
||೨|| ಈ ೧೪ನೂ ೩ಊಂ ಭಾಗಿಸಲು ಸಮಾನಯೋಜನಮಕ್ಕುಂ|| ಆ ಸಮಾ
ನಯೋಜನ ೨೧ಊಂಗಳಿಗೆ ೭ ಕಳೆಯಲು ೧೪ ಸಂಯೋಗದದಿನಮಕ್ಕುಂ ||

ಶಾಂತವೀರದೇಶಿಕ ಸು 1650

ಈತನು ಶಿವಲಿಂಗಚಾರಿತ್ರ, ಶಿವಗಣಚಾರಿತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಯ, ಮಗ ವೀರೇಶಾರ್ಯ, ಮಗ ಚನ್ನವೀರೇಶ್ವರ. ಮಗ ಕವಿ ಶಾಂತವೀರದೇಶಿಕ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನನ್ನು(1530) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ತಂದೆ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮದೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ನಾಡದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದಂತೆ

ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರನ ಸಭೆಯೊಳು ತರ್ಕಿಸುವ | ರಾಮದೀಕ್ಷಿತನ ಭಂಜಿಸಿದ |

ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಣಾರಾಧ್ಯತನುಜ ಗುಣ | ಧಾಮ ಚೆನ್ನಾರ್ಯ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೊರೆ 1617 ರಿಂದ 1637ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಮೈಸೂರು ಚಾಮರಾಜನಾಗಿರಬೇಕು. ಅದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿ “ಅನಂದಾಗಮವೇದಶಂಕರಪುರಾಣಾರ್ಥಜ್ಞ ಸತ್ಯೋವಿದಂ, ನಾನಾಕಾವ್ಯವಿಚಾರಪೂರಕವಿತಾಕರ್ಣಾ ಟಕಕ್ರೇಶ್ವರಂ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ರಾಘವ ಹಂಪೆಯಶ್ರೀಋಷೀವಂ | ಶ್ರೀಗುರುಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಮಹೇಶಂ |
ಬೀಗುವ ಮಲ್ಲಣಮುಖ್ಯಕವೀಂದ್ರಂ | ಈಗಿನಗೀವುದು ಮಂಗಳಮತಿಯಂ ||
ಮಲ್ಲಣಾರಾಧ್ಯ ಕೃಷ್ಣಯಪದ್ಮರಸ ಭಾವ | ದಲ್ಲಣ ಸೋಮಾರ್ಯಮುಖ್ಯ |
ಫುಲ್ಲಶರಾರಿಯ ಸತ್ಯವಿಗಳ ಪಾದ | ಪಲ್ಲವಕಾನು ವಂದಿಪೆನು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಶಿವಲಿಂಗ ಚ್ರಾರಿತ್ರ.

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ, ಆತ್ಮವ 3, ಪದ್ಯ 124. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಯನ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನು ಕವಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧತಮನು ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಪೆನುಗೊಂಡೆಯದೇಶದ ಅಪ್ಪೆಯಕೆರೆ. ಇವನ ಮಗ ವೀರಣಾರಾಧ್ಯನು ಪದಿನಾಡ ಶಿವಪೂಜೆಯನ್ನಪನಿಂದಲೂ ಬೆಂಗಳೂರು ಕೆಂಪೆಗಡದಿಂದಲೂ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಇವನ ಮಗ ಚೆನ್ನವೀರಾರ್ಯನು ಮೈಸೂರು ರಾಜಮಹೇಂದ್ರನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ಹುಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ಬಸವರಾಜನ ಮಗನಾದ ವೀರನಿಂದಲೂ ಹುಣಸನಹಾಳು ನಂಜರಾಜನಿಂದಲೂ ಸನ್ಮಾನಿತನಾಗಿದ್ದನು ; ಕೊಡನಾಳತ್ತೂರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವೀರೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ವೀರೇಶ, ಗಣೇಶ, ಪನ್ನಾಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಬಸವ, ಮಾಚಯ್ಯ, ಕಿನ್ನರಬೊಮ್ಮಯ್ಯ, ಚೆನ್ನಬಸವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ-ಇತಿ ಶ್ರೀ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯವಂಶೋದ್ಭೂತನಪ್ಪ ಶಿವಲಿಂಗಾಚಾರ್ಯಚಾರಿತ್ರದೊಳ್-ಎಂದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಹೇಮಾಚಲ

ವಸುಧಾಕಾಮಿನಿ ವಸ್ತುವಂ ಗಲಿಸಿ ತಂದೀಶಾರ್ಪಣಕ್ಕೆಂದು ಸಂ |
ತಸದಿಂದೊಟ್ಟಿದ ರಾಸಿಯೋ ಧರೆಗಿದೇ ಸನ್ಮಧ್ಯವೆಂದಬ್ಬಜಂ ||
ಪೊಸಮಾಣಿಕ್ಕದ ಕಂಭಮಂ ನಿಲಸಿದೋಲ ಹೇಮಾಚಲಂ ಕಣ್ಗೆ ಬಿ |
ಕೃಷ್ಣಪುಟ್ಟಿಯೊಲವಾಂತುಮೊಪ್ಪಿದುದದಂ ಸಂಕೀರ್ತಿಸಲ್ ಶಕ್ಯಮೇ ||

ದೇಶವರ್ಣನೆ

ದೇವನಿಕೇತನ ಹೂವಿನ ತೋಟಂ | ತಾವರೆ ತೀವಿದ ಪೂರ್ವಾತುಕಂ |

ಅನೆಡೆ ನೋಡಲ್ ಭಕ್ತರ ಕೂಟಂ | ಪಾವನವೆತ್ತಿ ಕುದುರಾಗರಾಟಂ ||

ಕಾಡು

ಧರೆವೆಣ್ಣು ಬಿಸಿಲುಬೇಗೆಯ | ಪರಿಹರಿಪೆನುತ್ತೆ ಕರದೊಳಾಂತಹ ಕೊಡೆವೋಲ್ |

ಹುಗಿಂಬುಗೊಡವೆ ನಾನಾ | ತರುಗಳ್ ಕಿಷ್ಟಿಂಧನಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುಗುಂ ||

2. ಶಿವಗಣಚಾರಿತ್ರ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 42, ಪದ್ಯ 2740. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವಗಣಗಳ ಮಹಿಮೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಕಲ್ಪದ್ರುಮದಂತೆ ಬಾ | ವನ್ನದ ಸುಮಳದಂತೆ |

ಚೆನ್ನಾದುದೀಕಾವ್ಯವೆಂದು ರಸಿಕರಭಿ | ವರ್ಣಿಸುನರು ತವಃತಮಗೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವೀರೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಹೋಳಿನಹಂಪೆಯಾರ್ಯ, ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಸಂಗಯ್ಯ, ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವೇಶ, ಚಾಮರಾಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮದೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ ತನ್ನ ತಂದೆ ಚೆನ್ನಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ದೇವರಾಚಾರ್ಯ ಸ. 1650

ಈತನು ಚೆಕ್ಕುವಾಧ್ಯಾಯನ (1672) ದೊಡ್ಡಪ್ಪನು. ಇವನನ್ನು ಚೆಕ್ಕುವಾಧ್ಯಾಯನು ತನ್ನ ಶ್ರೀರಂಗವಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಅದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಎಂದೂ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾಚದುರಂ ಎಂದೂ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ ಸು. 1650

ಈತನು ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರ, ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧದೇಶಿಕನ ಭಾವರತ್ನಾಭರಣ, ಬಸವ

ಕತಕ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ
ಭೂವಿಸುತಕವಿರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರವು|ಸಾವನಾತ್ಮಕತೋಟವಾಸೀದ್ದದೇಶಿಕಃ|
ಭಾವತತ್ವಾಭರಣಮಂ ಬಸವತತಕಗಳ ವಸ್ತುಕದಿ ವರ್ಣಕದೊಳು ||
ಭಾವಜ್ಞ ಸತ್ಕವಿಗಳಹುದೆನಲು ವೇಬ್ಬು ಬಳು |
ಕೀವಿಮಲಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರವನ್ನೊರೆದ |

ನಾವೀರವಾಹೇಶ್ವರರ ಬಗೆಗೆ ಬರ್ಪಂತೆ ನಂಜೇಶನೇಂ ಧೃವನೇ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ಗೊರತಿಲ್ಲ.
ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತನ್ನ ಗುರುವರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:-

ನೀಲಗುಂದದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ಪಂಚವಣ್ಣಿ ಗೆಯ ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ
ಕುರುವೆತ್ತಿಪುರದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶನಂಜೇಶ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಹೊಲಿಪೂವಲ್ಲಿಯಪುರದ
ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ್ವರ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ನವನಂದಿಮಂಡಲದ ನಂದ್ಯಾಲಪುರದ
ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ಕವಿ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ. ಈತನಿಗೆ ಚಿಕ್ಕನಂಜೇಶ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ
ತೋರುತ್ತದೆ ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ್ವರನನ್ನು “ಆಚಾರ್ಯರೇವಣಾಸಿದ್ಧೇಶ
ಮರುಳುಸಿದ್ಧಾಚಾರ್ಯ ರಾಮಿದೇವಾಚಾರ್ಯ ಗುರುಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯ ಚೌಕಮಧ್ಯದಿ ನಿಂದ
ಪೂಜವಣ್ಣಿಗಿಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ್ವರ” ಎಂದು ಜತುರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾನನೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ
ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಯ ಗುರುಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ
ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಇದ್ದರೆಂದೂ ಅವನನ್ನು
“ಭೂಪತಿಪ್ರಜಯವಡಿಗೊಗಿಕ ಪ್ಪವ ತೆತ್ತು ಓಲೈಸಿದುದು” ಎಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ

ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಸವಮೌರಾಣದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನಿಂದ ರಚಿ
ತವಾದ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಿಂದ (1530) ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು

1. ಸಿದ್ಧಭದ್ರೇಶ, ನಂಜಯ್ಯ, ಚೆನ್ನವೀರಯ್ಯ, ವಿಜಯಪುರದ ನಂಜಯ್ಯ,
ಮುಖಬೋಳಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಭೂಷಣೋಣ್ಣಿಯ ಮಠದ ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಯಯ್ಯ,
ಬೀಳಿಗಿಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಗುರುನಂಜಯ್ಯ, ರಾಯಬಾಗಿಯ ನಂಜಯ್ಯ, ಸೇತುಬಳದ
ನಂಜಯ್ಯ, ಬಾಡದ ನಂಜಯ್ಯ, ಗಡ್ಡದ ರಾಜವಟ್ಟಿಯಯ್ಯ, ಗುಮ್ಮಗೊಳದ ನಂಜ
ಯ್ಯ, ಅನ್ನದಾನಯ್ಯ, ಕಲ್ಲೂರಸುಲಭಕಲ್ಲಯ್ಯ, ಗುಂಡಿಹಳ್ಳಿಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
ದೇವ, ಮುತ್ತಿನಕಂತೆರಾಜವಟ್ಟಿದೇವ, ಜೈನಾಪುರದ ನಂಜಯ್ಯ, ಪುರಾಣರಾಜವಟ್ಟ
ಯದೇವ, ಪಂಚವಣ್ಣಿಗಿವಿರೂಪಾಕ್ಷಯ್ಯ, ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಯ್ಯ, ಗಿಡ್ಡಮುತ್ತಿ
ನಕಂತೆಯಯ್ಯ, ಸೊನ್ನಲಾಪುರದ ಅನ್ನದಾನಯ್ಯ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಕವಿಯ ಸಮಕಾ
ಲದವರಾಗಿರಬೇಕು.

ಕವಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಇವನು 1530ರಿಂದ ಈಚೆಯ ವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂವಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಾಚಾರ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬೇಕು; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದೇವ, ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸ, ರಾಘವಾಂಕ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಕೋಪೇಶ್ವರ, ಭೀಮಕವಿ, ಲಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶ, ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯ ಚಾಮರಸ, ಮಗ್ಗಯಾಚಾರ್ಯ, ಕಲ್ಲಮಠದಾಚಾರ್ಯ, ಸಿಂಗಿರಾಜ, ಬಸವ ಮೌರಾಣದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ (1530) ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಳಯರಾಜ, ಮಲಹಣ, ಹಲಾಯುಧ, ಗುಜ್ಜರ, ಭೋಜ, ದಂಡಿ, ಮಯೂರ ಇವರುಗಳನ್ನೂ, ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 19, ಪದ್ಯ 1521. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕಕವಿಯ (ಸು. 1165) ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ, “ಸುಶಾಂತಒಂಧುರ ಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಾಕೃತೋಭಯಕವಿತ್ವಾಯಿ ಲರ ಶಿರೋಮಣಿಯೆನಿಸ ನಂದೀಶಕವಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂ ಪ್ರಕಟಮಂ ಮಾಡಿದೆಂ”, “ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿತ್ವಕೋವಿದ ಪಂಚವಣಿ ಗೆಯಸಿದ್ಧನಂಜೀಶಾಂ ಪ್ರಕಮಲಮಧುವ ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯನ ಕೃಪೆಯಿಂ ಗ್ರಂಥ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಿಂದ ನಂದೀಶಕವಿಯೂ ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯನೂ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದುವೆ ರಸಿಕರ ರಸಾಯನ ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಬ್ಬು |

ವಿದು ಪ್ರೇಮದಿಂ ಕೇಳ್ವ ಜನದ ಕರ್ಣಾಭರಣ |

ವಿದುವೆ ಸೊಬಗರ ಸೊಬಗು ಕೋವಿದರ ಕೊರಲ ಹಾರಂ ಗಮಕಿಗಳ ಗಮಕವು||

ಇಮವೆ ಭಾವದ ಪಕ್ಕೆಯಿದುವೆ ನವರಸದಿಕ್ಕೆ |
ಯಿದು ಸದಾಚಾರಸುಖಸದನ ಮೋಹನದ ಧನ |
ಎದನೋದಿ ಕೇಳಿ ಲಾಲಿಸದರಾರ್ ಧರೆಯೊಳಗೆ ದಿವ್ಯಕಾವ್ಯಾಮೃತವನು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಂಜೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಭೃಂಗಿ ವೀರಭದ್ರರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಬಸವನೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನರನ್ನೂ¹ ಕರತಳದ ನಾಗಿದೇವನೇ ಮೊದಲಾದ ವಿರಕ್ತರನ್ನೂ² ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಕೊನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರು ವೀರಶೈವಗುರುಗಳನ್ನೂ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ವ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕವಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಜೆಗುನಿ ಮರುಳಾರ್ಯ; “ಬಸವಾದಿಗಳ ವಚನಮಂ ಜಂಗಮಕೆ ಮುದದಿಯಾ ಖ್ಯಾನಮಂ ಪೇಟೆ” ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾಚಾರ್ಯ; “ಕಲಿಯುಗದೊಡನೆಯ ಈಶ್ವರನೆನಿಸಿ ಮೆಣ್ಣಿದ” ಕೊಟ್ಟೊರು ಬಸವಗುರು; ಚರಚಕ್ರವರ್ತಿ ಜಡೆಯ ಶಿವಲಿಂಗದೇವಾರ್ಯ; “ಶಿವತತ್ವಗಳ ಲೇಖ್ಯಮಂ ಮಾಳ್ವು” ಲೇಖ್ಯದ ಕರಿಯ ಸಿದ್ಧ ಬಸವೇಶ; “ಬಸವಾರಾಧ್ಯನೆರಡನೆಯಮೂರ್ತಿ ಫಲಾಹಾರಸಿಯಮವಾಂತುರು ಮಹಿಮನೊಪ್ಪತ್ತೀಶನಹ” ಚೆನ್ನ ಬಸವೇಶ, “ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾವಳಿಗೆ ಗುರುಬಸವ ಮುಖ್ಯ ಪುರಾತನರೊರೆದ ವಚನಗಳ ಬೋಧಿಸುವ” ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರೇಶ್ವರ; “ತೋಂಟದಾರ್ಯರ ಕೃಪೆಯ ಪಡೆದು ಮೆಣ್ಣಿದ” ಸಪ್ತೆಯರಾಯಯತಿಪ; ಶಿವಶಂಕ ರೇಶ; ಆಚಾರ್ಯವರದಹರತಾಳನಂಜೇಶ, ವಿಮಲಾಚಾರ್ಯ; ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧ ವಿರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯ; ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ; ಸಿಂಗಳದ ಸಿದ್ಧ ಬಸವ; ಚೆನ್ನವೀರೇಶ; ನಂದೀಶ್ವರ; ಓದುವ ಆನ್ನದಾನೀಶ್ವರ; ಪರಮಾನಂದದೇವ; ನಂದೀಶಕವಿ; ರಾಜ ಪ್ಪಯಾರಾಧ್ಯ.

1. ಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ರೇವಣ, ರಾಮದೇವ, ಮರುಳುಸಿದ್ಧ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮಡಿವಳ, ಕಿನ್ನರ, ಪಡಿಹಾರಿ, ಮುದ್ದಯ್ಯ, ಘಟ್ಟಿವಾಳ, ಮೋಳಿಗೆಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧ, ಬುದ್ಧ, ಸೊಡ್ಡಳ, ನೀಲಶೋಭನೆ. 2. ಕರತಳದನಾಗದೇವ, ವೀರಣಾಚಾರ್ಯ, ಮಹಾನಿರ್ವಾಣಿ ಬೋಳೇಶ, ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ, ಮಕ್ಕಳಾಟಿಕ, ಹೇಟಿಕ, ಮಿಡಿವಿಲ್ಲ, ಶುದ್ಧಪ್ರಸಾದಿಮಹಾದೇವಯ್ಯ, ಶಿವಮಂತ್ರ ವಾಣಿವೊವಡಿಗ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಧಾರಾಳವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ರಾಘವಾಂಕನ ಸ್ತುತಿ

ಸುರಸಭಾವನಯುತಂ ಕವಿತೆಯೊಳು ಹೃದಯದೊಳು |
 ಸುರಸಭಾವನಯುತಂ ಮನನದೊಳು ಯಕ್ಷತನು ||
 ಸುರಸಭಾವನಯುತಂ ತಾನಲ್ಲದಿಲ್ಲೆನುತೆ ಸತ್ಪಂಡಿತರು ತುತಿಸಲು ||
 ಹರಿಹರಮಹೋದಯಂ ಶುಶ್ರುಷೆಗೆಯ್ದು ನರ |
 ಹರಿಹರಮಹೋದಯಂ ಕಾಕತಿಪಸಭೆಯಲ್ಲಿ |
 ಹರಿಹರಮಹೋದಯಂ ಶರಣಾಗತಗ್ಗೆನಿಸಿ ಮೆಚಿದನಾರಾಘವಾಂಕಂ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಕಂದುಗೊರಲಂ ತನ್ನ ಜೆಲುವ ನಿಟ್ಟಿಸುವಡೆ ಪು |
 ರಂದರಂ ಸಿಡಿದ ಮಾಣಿಕಗನ್ನಡಿಯೊ ಪ್ರಾಚಿ |
 ಯೆಂದೆಂಬ ಪೆಣ್ಣು ಬೈತಲೆವಣಿಯೊ ಸುರಗಜದ ತಲೆಗೆ ಪೂಸಲು ಕಲಸಿದ ||
 ಸಿಂದೂರಪಿಂಡನ್ನೋ ಚಕ್ರಯುಗವಿರಹಾಗ್ನಿ |
 ಯೊಂದುರುಳಿಯೋ ಸ್ಮರನ ಕೆಂಬರಲ ಚಂಡೊ ತಾ ||
 ನೆಂದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯಮಂ ಬೀಡಿದುದು ಚಂದ್ರಬಿಂಬವುದಯಾಜಲದೊಳು||

ಸೂರ್ಯೋದಯ

ಪಾಠುತ್ತು ಭ್ರಮರ ಶತಪತ್ರದಿಂ ವಿರಹಾಗ್ನಿ |
 ಯಾಠುತ್ತು ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಜೊನ್ನವಕ್ಕಿಗೆ ದುಗುಡ |
 ಹೇಳಿತ್ತು ಚಂದ್ರಕಳೆ ಜಾಠಿತ್ತು ಕುಮುದಕಟಿಲ್ಲೋಠಿತ್ತು ತಮಕೆ ಕೇಡು ||
 ಸಾರಿತ್ತುವುಡುಕಾಂತಿ ತಾಠುತ್ತು ಕಮಲದೊಲ |
 ವಾಠಿತ್ತು ಮುಂಗೋಠು ಚೀಠಿತ್ತುವೆಲರ್ ತಂಪ |
 ಬೀಠಿತ್ತು ಮೂಡಕೆಂಪೇಠಿತ್ತು ರವಿಯುದಿಸಲುಜ್ಜುಗಂಗೆಯ್ಯಾಗಲು ||

ಏಳುಬಗೆಯ ಪಟ್ಟದಿ (ಬಂದೇ ಅನುಪೂರ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ)

ವಾರ್ಧಕ್

ಶರವಣಜನಕಗರಸುರುಚಿರಗರಧರಪುರ |
 ಹರಹರವರದಕರಸುರುಜುರುಚಿಗನುರಣರು |

ಗರಿಮರುತರತರಮಣಡಮರುಗಲಲಿತಭಸಿತ ಎಷದನಿಜಲಸದಪಘನ ||

ಶರಣಜನದಿವಿಜತರುನರಕರಿವರಹರಹರ |

ಣರುಡುರುತರಶರಭರಣಿವುರುಧಿರವಿರತ¹ |

ಪರಿರಸಪರಿಕರಕರಣದುರಿತಚಯಹರಸುಖಿಜಯಮಹಿಮಶರನ್ನಿಧಿ || 1 ||

ಶರ

ಶರವಣಜನಕ | ಗರಸುರುಚಿರಗರ |

ಧರಪುರಹರಹರವರದಕರ ||

ಶರಣಜನದಿವಿಜ | ತರುನರಕರಿವರ |

ಹರಹರಣರುಡುರುತರಶರಭ || 2 ||

ಕುಸುಮ

ಶರವಣಜನಕಗರ | ಸುರುಚಿರಗರಧರಪುರ |

ಹರಹರವರದಕರರುಷಿರುಜುಗುಚಿಗ ||

ಶರಣಜನದಿವಿಜತರು | ನರಕರಿವರಹರಹರ |

ಣರುಡುರುತರಶರಭರಣಿವುರುಧಿರ || 3 ||

ಭೋಗ

ಶರವಣಜನಕಗರಸುರು | ಚಿರಗರಧರಪುರಹರಹರ |

ವರದಕರರುಷಿರುಜುರುಚಿಗಮರಣರುಗರಿಮ ||

ಶರಣಜನದಿವಿಜತರುನರ | ಕರಿವರಹರಹರಣರುಡುರು |

ತರತರಭರಣಿವುರುಧಿರವಿರತಪರಿರಸ || 4 ||

ಭಾಮಿನಿ.

ಶರವಣಜನಕಗರಸುರುಚಿರ | ಗರಧರಪುರಹರಹರವರದಕ |

ರರುಷಿರುಜುರುಚಿಗಮರಣರುಗರಿಮರುತರತರಮಣ ||

ಶರಣಜನದಿವಿಜತರುನರಕರಿ | ವರಹರಹರಣರುಡುರುತರಶರ |

ಭರಣಿವುರುಧಿರವಿರತಪರಿರಸಪರಿಕರಕರಣ || 5 ||

ಪರಿವರ್ಧಿನಿ.

ಶರವಣಜನಕಗರಸುರುಚಿರಗರ | ಧರಪುರಹರಹರವರದಕರುಷಿರು |

ಜುರುಚಿಗಮರಣರುಗರಿಮರುತರತರಮಣಡಮರುಗಲಲಿತ ||

1. ಈ ವಾದದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಕಡನೆಯಾಗಿದೆ.

ಶರಣಜನದಿವಿಜತರುಸರಕರಿವರ | ಹರಹರಣರುಡುರುತರಶರಭರಣರಿ |
ಪುರುಧಿರವಿರತಪರಿರಸಪರಿಕರಕರಣದುರಿತಚಯಹರ || 6 ||

ಉದ್ಧಂಡ.

1ನೆಯ ಪದ್ಯದಂತೆಯೇ ಇದೆ.

2 ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರ್ಯ.

ಇದೂ ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 1277.
ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ—

ಬರೆವೆನಾಚಾರ್ಯರುದ್ಧವನನಾಪರಮಸಿದ್ಧರುಮಂಶಮಂ ಶಿವನ ಪಂಚವಿಂಶತಿಲೀಲೆ |
ಹರಪೂಜೆಯಂ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರೆಂದ ಗಣಸಾಹಸ್ರನಾಮಂಗಳಂ ||
ಧರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಶಿವಕೃಪೆವಡೆದ ನೂತನರ | ಹರಪುರಾತನರ ಕಥೆಗಳ ಸಿದ್ಧನಂಜೀಶ |
ಗುರುರೂಪದೊಳೊಲಿದು ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರ್ಯದೊಳು ಬಾಧರ ಬಗೆ ಬಯಸಲು ||

ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಪಂಚವಣ್ಣಿಗೆಯಸಿದ್ಧನಂಜೀಶನು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಚೆನ್ನವೀರಾಂಬೆಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ, ಅವುಗಳನ್ನೇ ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಅವನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧನಂಜೀಶ, ಬಸವ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿಇದೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಧಾತ್ರಿಗುತ್ತಮಾನೆವ ಪೂವಲ್ಲಿಪುರಕಧಿಸ | ಚಿತ್ರಗುರುಪಂಚವಣ್ಣಿಗೇಸಿದ್ಧನಂಜೀಶ |
ಪುತ್ರ ಸತ್ಯವಿಕುಲಸ್ತೋತ್ರ ಶ್ರೀಶೈಲನೈರುತ್ಯಭಾಗದೊಳೊಪ್ಪುವ ||
ಕ್ಷೇತ್ರನವನಂದಿಮಂಡಲದಸಿಂಹಾಸನಕೆ | ಭಕ್ತ ಶಿವಕವಿಸಿದ್ಧನಂಜೀಶಕೃತದಿವ್ಯ |
ಸ್ತೋತ್ರ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರ್ಯದೊಳು.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅನೇಕವೀರಶೈವಗುರುಗಳ ಮತ್ತು ಕವಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆವನ್ನು ಬಳಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಮಾಡಿ ಕವಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕಪುರ

ತನರ¹ ಮತ್ತು ನೂತನರ² ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ವೀರಶೈವಪಂಚಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನಾದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಕವಿ ಈ ರೀತಿ ಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಈಶ್ವರನೇ ಕಳಶವಾಚಾರ್ಯವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಾಗಿ ಧರೆಯಂ ಪಾಲಿಸಿದನು. ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಸದಾಶಿವಾಚಾರ್ಯ; ಇವನಿಗೆ ಪಂಚವಣ್ಣಿ ಗೆಸ್ವಾಮಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಬಯಲಪಂಚವಣ್ಣಿ ಗೆಯಾರ್ಯ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಸತ್ಯಶಿವಯೋಗಿ; ಈತನಿಗೆ “ಘೋರತರವಿಷವ ತಂದೆಹುಯಲದನುಂಟು ತೇಗೆ” ಸಿದ್ಧನಂಜ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ; ಈತನು ಗಜಪತಿಮಹೇಂದ್ರರಾಜನಿಗೆ ಶೈವೋಪದೇಶವನ್ನಿತ್ತು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು, ಗೋಕೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶನೆನಿಸಿದನು ಪೊತವಿಡಿಯಪುರದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಿರಿಯಾನೆಂಬ ವೈಷ್ಣವ ನರಪತಿ ಮಹೇಂದ್ರರಾಜನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಮಹೇಂದ್ರರಾಜನು ಮಗಳನ್ನು ಹಿರಿಯಾನಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂಗಾ ತನ್ನ ಗುರು ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶನನ್ನು

1. 382 ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಹೆಸರುಗಳು—ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತ, ಮಾದಿರಾಜ, ಧೂರ್ಜಟಿಕೇಶಿ, ಜೆನ್ನಬಸವ, ಕೇಶಿರಾಜ, ವೀರನಾಚಯ್ಯ, ಉದ್ವಟಯ್ಯ, ಚಾಕಿಡೇವ, ಮಾನದಮಾರಯ್ಯ, ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಶಿವನಾಗಮಯ್ಯ, ಗುಂಡಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಯ್ಯ, ಬೆಟ್ಟದೇವರಸ, ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟಾರ, ಗೌಳ ಭಟ್ಟಾರಕ, ಎಜಯಾಪುರದಸೋಮಿದೇವಯ್ಯ, ವೀರಸಂಗಯ್ಯ, ಸಿಂಗಿಬೊಪ್ಪಯ್ಯ, ಮೈದಾನರಾಮ, ಸಾಹಿತ್ಯಬ್ರಹ್ಮ, ಹಂಸಿದೇವಯ್ಯ, ವಕ್ಷಿಪುರದ ಶಂಕರಗೇವ, ಭಾಸ್ಕರದೇವ, ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯ ಮೂರಿತಂದೆ, ನಿಲವಿಗೆಯ ಶಾಂತಮಲ್ಲಯ್ಯ, ವೈದ್ಯ ಸಂಗಯ್ಯ, ಶಿವಲಿಂಕಮಂಜಣ್ಣ, ಹಡಪದಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಎಡೆಮರದನಾಗಯ್ಯ, ನನ್ನಯ್ಯ, ಅಗ್ಗಣಿಯಹಂಪಯ್ಯ, ಮಲುಹಣಯ್ಯ, ನಿಜಗುಣಯ್ಯ, ಉರಿಲಿಂಗದೇವಯ್ಯ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಹೇರೂರುಹಣ್ಣ, ಮಲುಹಣಿ, ನಿಂಬಕ್ಕ.

2. ಭಂಡಾರಿನೋವಣ್ಣ, ವರದಾನಿರಾಮಯ್ಯ, ಸಾಸಲಭೈರವ, ರಾಮಣಯ್ಯ, ನಾಗರಸ, ಸೊಪ್ಪಿನ ಬಸವಣ್ಣ, ಎಕ್ಕೋಬಾಹು, ಬಿಟ್ಟಮಂಜೆಯಪ್ಪಭಟ್ಟ, ಸೋಲೂರ ಚಕ್ಕಬಸವ, ಬಯಲಪ್ರಭುದೇವ, ಎಳಮಲೆಯಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ, ರಾಮಗಿರಿ ಪರ್ವತಯ್ಯ, ಜಂದ್ರಗುಂಡದ ವೀರಪಾಕ್ಷಯ್ಯ, ಮಾಗಡಿಯ ಕರಿಯಬಸವ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಭಟ್ಟ, ತೋಂಬಡಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಎಮ್ಮೆಬಸವರಾಜ, ದೇವರಾಪುರದ ಸಪ್ಪೆಯಯ್ಯ, ಹುಚ್ಚರಾಜಯ್ಯ, ಬಸವಪುರಾಣದ ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ, ಮಳೆಯಮಲ್ಲೇಶ, ಬಿಜ್ಜಾ ವರದ ಟೋಳಬಸವೇಶ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಹೂಳಿಣ ದೊಡ್ಡಹಂಪಯ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಆ ಗುರುವನ್ನು ಭೂತಾವಿಷ್ಟನಾದ ಒಂದುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದರು. ಭೂತವು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಓಡಿಹೋಗಲು ಹುರಾಯನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಆ ಮನೆಯನ್ನೇ ಮರುವನ್ನು ವಾಡಿ ಮಾತೃಕಾವಳಿಗಳಿಂದ ತೆತ್ತಿಸಿದ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಗುರುನಿಗೆ ಹೊದೆಯಿಸಿ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಆತನಿಗೆ ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಯಾಯ್ತು ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಮಾಹೇಶ್ವರನು ಚಿನ್ನದಿಂದ ನಮೆದ ಕಂತೆಯನ್ನು ಧರಿಸಲು ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಚಿನ್ನದ ಕಂತೆಯ ಅಂಶವೆಂಬರು. ಹೀಗೆಯೇ ಕಬ್ಬಿನದ ಕಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಪಟ್ಟಿಗಂತೆಯವರ್ಗ, ಪಚ್ಚೆಯ ಕಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಗೋಣಿಯ ಕಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಜಾಳಿಗೆಗಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಕುಪ್ಪಸಗಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಹುಲಿಯಚಮಾದ ಕಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಮುತ್ತಿನಪೆಂಡೆಯದ ವರ್ಗ, ಎಂಬ ಪಂಗಡಗಳಾದುವು. ಶಿವಗಂಗೆಯ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಣಗವಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಯ್ಯನು ನೆಲಸಲು ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಮೇಗಾಗವಿಯಬಗೆಯೆಂಬರು. ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಾಹೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನು ಮುಖ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಖಾಜಿಯೊಡನೆ ಚದುರಂಗವಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೈನೀಡಿ ಎತ್ತಲು, ಇನ್ನೊಂದು ಖಾಜಿ ಕೇಳಲು, ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಹಡಗನ್ನೆತ್ತಿದನೆಂದು ನೆನೆದಿದ್ದ ತನ್ನ ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೋರಿಸನು. ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಬರಿಸಿದುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಮಳೆಯಮಲ್ತೀಶ ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರು ಮಳೆಯಬಗೆಯೆಂಬರು. ಕಂಬಾಳಮರುಳನು ಕಕುಂದ್ಗಿಯ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರನ ತೀರ್ಥಕುಂಡಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಪವಾಡದಿಂದ ಕಲ್ಲಕಂಬವನ್ನು ಬರಿಸಿ ನಿರಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಕಂಬಾಳಮರುಳಸಿದ್ಧಿಗುರು ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರು ಕಂಬಾಳ ಬಗೆಯವರು. ಹೀಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಗಳಾದುವು. ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಘನಲಿಂಗಚರ, ಅತೀತಿಚರ, ಉದಾಸಿವೈರಾಗ್ಯಚರ, ಪಟ್ಟಲವಿರಕ್ತಿಮೂರ್ತಿ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಪರ್ಯಾಯ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಅಂಗಡಿಬೀದಿ

ಸರವ ತಿದ್ದಿಡುವ ಸರವಂದಿಗರ ಗಂದಿಗರ |

ವಿರಿಮ ತೈಲವ ತೆಗೆವ ಗಾಣಿಗರ ಸೇಣಿಗರ |

ಇರದೆ ದವಸವನಳಿದ ಆ ಪಟೆಗೆ ಕೋವಟೆಗೆ ದೀವಟೆಗೆ ಕಲ್ಲಕುಟೆಗೆ ||

ಹರದರಂ ಮಜ್ಜಿಸುವ ನರ್ತಕರ ವರ್ತಕರ |

ಕರಸ್ಥಿಗಳ ನೆಯ್ವ ಜೀಡರಾ ಲಾಡರಾ |

ಪರಿಮಳದ ವ್ಯವಿನಾ ಮಾಲೆಗಾಳರ ನೀಲಿಗಾಳರಾ ಪಸರವೆಸೆಗುಂ ||

ನೀತಿ

ಬಂದುವಂ ಬಯಸದಿರು ಬಂದುದತಿಗಳೆಯದಿರು |
 ಕುಂದುನಿಂಧ್ಯಕ್ಕಳುಕು ಸಂದು ಸುಖದುಃಖ ಬರೆ |
 ಕಂದರ್ಪಹರನಾಜ್ಞೆಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಸೆಡರು ಬಂದೊಡೆದೆಗುಂದದಿಹುದು ||
 ಎಂದೆಂದು ಶಿವನಡಿಯ ನೋಡಿ ಜಾನಿಸು ಭಿಕ್ಷು |
 ನೆಂದೊಡೆಲ್ಲಿನ್ನದಿರು ಮುಂದೆ ವಂದಿಸಿ ಬಲಿಷ್ಠಕ |
 ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟಾಡದಿರು ತಂದೆಗುರುದೈವಗಳ ಕಂದಿಸದಿರೆಂದನಾರ್ಯಂ ||
 ಬೇಡದಿರು ನರರ ಕೊಂಡಾಡದಿರು ಹಿಂಸೆಯಂ |
 ಮಾಡದಿರು ಪಾಪಕಡೆಯಾಡದಿರು ಕುಚಿತರೊಡ |
 ನಾಡದಿರು ಕಾಮದೊಳು ನೋಡದಿರು ಪರಸತಿಯ ಕೂಡದಿರು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ||
 ಕೇಡೆನಿಸದಿರು ಏರಿಗಿಗಾಡದಿರು ನಿಷ್ಕರವ |
 ಸೀಡಿಸದಿರನ್ನರಂ ರೂಢಿಸದಿರಪಜಯದಿ |
 ಕೂಡಿಸದಿರನ್ನಾಯದೊಡವೆಯಂ ಸದ್ಗತಿಯು ನಿನಗೆಂದನಾಚಾರ್ಯನು ||
 ಬಿಡು ಪುಸಿಯು ಕಳವು ಪಾರದ್ವಾರಮೆಂಬಿವಂ |
 ಕೊಡು ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಿಂ ಸತ್ಪಾತ್ರಗಳನಣಿತು |
 ನಕೆ ಸದಾಚಾರಯುತರೊಪ್ಪುಂದಮೊಳು ಗುರುಹಿವಿಯೊಳು ಹದಿರು ಬೇಡ ||
 ಹಿಡಿ ವ್ರತಾಚಾರದೊಳು ಭಿನ್ನದೋಡಿದೆ ಸುಜನ |
 ರೊಡನಾಡು ಭೂತದಯವಿರಲಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂ |
 ತೊಡು ಭಸಿತರುದ್ರಾಕ್ಷೆಗಳನಿದೀ ಮೋಕ್ಷಪದವೆಂದನಾದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ||

— — —
 ನಂದೀಶಕವಿ. ಸು. 1650.

ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು (ಸು. 1650) ತನ್ನ ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಈತನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಮಾಡಿದಂತೆ

ರಾಘವಾಂಕನ ಕೃತಿಯನು ಸುಶಾಂತಬಂಧುರಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಾಕೃತೋಫಯಕವಿ ತ್ವಾಯಿಲರ ಶಿರೋಮಣಿಯೆನಿಸ ನಂದೀಶಕವಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಮಂ ಮಾಡಿದಂ ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ನಂದೀಶನು ಸಂಸ್ಕೃತ,

ಕನ್ನಡ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅವನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯ. ಸು. 1650.

ಈತನನ್ನು ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು (ಸು. 1650) ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿತ್ವ ಕೋವಿದಎಂದೂ ಇವನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತನ್ನ ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರವು ಪೂರ್ತಿ ಯಾಯಿತೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿತ್ವಕೋವಿದ ಪಂಚವಣ್ಣಗೆರು ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶಾಂಘ್ರಕಮಲ ಮಧುವ ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯನ ಕೃಪೆಯಿಂ ಗ್ರಂಥ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು.

ಈತನೂ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ, ಅವನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದೋ ತಿಳಿಯದು.

ಸಹಜಾನಂದ ಸು. 1650.

ಈತನು ಭಕ್ತಿರಸಾಯನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ. ಇವನ ಗುರು ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ. ಅನುಭವಾವೃತ್ತವನ್ನು ಬರೆದ ರಂಗನಾಥನ ಗುರುವಾದ ಸಹಜಾನಂದನು ಇವನೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನು ಕೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ 1622 ರಿಂದ 1663 ರವರೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಹೀಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಕ್ತಿರಸಾಯನ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 108. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ “ರಕ್ಷಿಸು ಭುವನಸಂಕುಲನ” ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ನೀತಿಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಗ್ರಂಥಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಡ್ಯವಿದೆ:—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಸಚ್ಚಿದಾನಂದಗುರುವರ್ಮ
ಚರಣಸಂಕಚ್ಚಮರಾಯಮಾಣ ಸಹಜಾನಂದವಿರಚಿತ ಭಕ್ತಿರಸಾಯನವೆಂಬ ಗ್ರಂಥ
ಅಷ್ಟಶತೋತ್ತರ ಸಂಪೂರ್ಣ.

ಇವರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ನಿಂದಿಸುತ ಸರ್ವರನು ತಮತಮ | ಗಿಂದು ಸರಿಯೇ ಎನುತ ಕೊನರುತ |

ಬಂದು ಸುಜನರ ಜಙ್ಗಮ ಕರ್ಕಶಗೊಳುವ ದುರಿತಕ್ಕೆ ||

ಇಂದು ಸತಿಸುತರೊಳಗೆ ಬಾಧೆಯ | ನೊಂದಿ ಕಡೆಯಲಿ ನರಕಕೊಪದೊ |

ಳಂದು ಬೀಳ್ವಿದೆ ಸಾಕ್ಷಿ ರಕ್ಷಿಸು ಭುವನಸಂಕುಲವ ||

ಕ್ರೋಧದಲಿ ಸರ್ವರೊಳು ತರ್ಕಿಸಿ | ಭೇದಗರ್ವವ ಬೆಳಸಿ ದುಃಖಮು |

ಹೋದಧಿಗೆ ಗುಣಿಯಾಯ್ತು ದುರ್ಗುಣದೋಷರಾಶಿಯೊಳು ||

ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿತು ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಗೆ | ಭೇದಬುದ್ಧಿಯ ಕಳೆದು ನಿಜಮಹ |

ದಾದಿಸದ್ಗುಣವಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸು ಭುವನಸಂಕುಲವ ||

ಶಾಂತಮಲ್ಲ. ಸು. 1650.

ಈತನು ಅನುಭವಮುದ್ರೆ, ಗುರುರಗಳೆಯ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. “ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ರಭುವಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವಿಡಿದೊಪ್ಪುವ ಅನುಭಾವಿಗಳ ವಾಕ್ಯಾಮೃತವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶಾಂತಮಲ್ಲಸ್ವಾಮಿಗಳು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ (ಸು. 1470) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಈಚೆಯವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ; ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ಅನುಭವಮುದ್ರೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸ್ಥಳ 29. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮೊದಲು ಪ್ರಭುದೇವನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಪ್ರಭುದೇವನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂದೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ

ಷಷ್ಟಿಧಲಿಂಗಸ್ವರೂಪನಪ್ಪ ಪ್ರಭುದೇವರು . . . ಪಟ್ಟಳವೆಂಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವ ನಾಳುತ್ತ ಸಕಲವೀರನಾಪೇಶ್ವರಾವೃತವಾದ ಸುಜ್ಞಾನಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿ ಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ನಿಜಶಿಷ್ಯರಪ್ಪ ಪ್ರಭುದೇವನಿಗೆ ತಂದೆ ಗಳಿಸಿದ ಧನ ಸುತಗೊಂಬಕೆ

ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವೆನಿಸುವ ಅನುಭವಮುದ್ರೆಯು ಪ್ರಸಾದಿಸಿದರು. ಇದು ಬಂದ ಪಾರಂಪರಿಯನು ಶಾಂತಮಲ್ಲನು ಬಿನ್ನಹಂಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಸಕಲವೀರಮಾಹೇಶ್ವರರು ಅವಧಿವುದು

ಎಂದೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀಮತ್ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನಿತ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷ್ಮಿತತ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಪ್ಪ ಸದ್ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ತಮ್ಮ ನಿಜಶಿಷ್ಯರಪ್ಪ ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಅನುಭವಮುದ್ರೆಯೋ

ಎಂದೂ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಗಾಳಿಗೆ ದೀಪವು ಕೆಡುವವೋಲಟವು | ಜ್ವಾಲೆಯು ಗಾಳಿಗೆ ಕೆಡುವುವೆ |

ಒಲಿಶರಜ್ಜರ ಸಂಗದಿ ಕೆಡುವಂತೆ | ಶೂಲಿಯ ಭಕ್ತರು ಕೆಡುವರೆ ||

ಬತ್ತಲೆಪೋವನಿಗೆ ಜೋರರ ಭಸು | ವೆತ್ತಣದೊಬ ದೃಷ್ಟಾಂತನೆ |

ಚಿತ್ತವ ಜಯಿಸಿದ ಭಕ್ತಗೆ ಸ್ತ್ರೀಸುತ | ಎತ್ತವ ಗೆಲಲೇನುಜೋದ್ಯವು ||

ಬೆಳಗದ ಕನ್ನಡಿಯೊಳು ಮುಖವಿಂಬವು | ತಿಳಿನೀರೊಳು ಬಾನುಮಂಡಲ |

ಬೆಳಗುವಂತೆ ನಿಷ್ಪಾಪಿಯ ವನವೊಳು | ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಿ ಶಿವಕಳಿ ತೋರ್ಕು ||

2 ಗುರುರಗಳೆಯ ಟೀಕೆ

ಇದರ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದಾಯಕ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ರಭುವಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವಿಡಿದೊಪ್ಪುವ ಅನುಭಾವಿಗಳ ವಾಕ್ಯಾಮೃತವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶಾಂತಮಲ್ಲಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕ್ರಿಯಾಸಾಧನಮುಕ್ತಿಸೋಪಾನಮಪ್ಪ ಮುನ್ನುಳ್ಳ ಗುರುಸ್ಥಲವನು ಪವಣಿಸುತಿರ್ದವೆಂ.

ದೇವರಸ ಸು 1650.

ಈತನು ಗುರುದತ್ತಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಕರ್ಣಾಟದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಪೂಗತಟಾಕವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಜೈನಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ದೇವರಸನ ಮಗನು ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನಾಲಯವಿದೆಯೆಂದೂ ಆ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯ ಪಾದನು ಸಿದ್ಧರಸನನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕೀರ್ತಿವಡೆದನೆಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನನ್ನು (1604) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಈಚೆಯವನೋ ತಿಳಿಯದು; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಗುಣಭದ್ರ, ವಿಜಯ, ಅಕಳಂಕ ನಾಗಚಂದ್ರ, ಅಗ್ಗಳ, ಕಾಮ, ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ, ಶಾಂತಿವರ್ಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ¹

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಗುರುದತ್ತಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 813. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಜಿನರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಸರ್ವಾಹ್ಲಯಹ್ವ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡಿನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ

ಉತ್ತಂಗಗುಣಗಣಾಧರಣನಿವ ಗುರು | ದತ್ತನಮೂಚರಿತೆಯನು |

ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯೊಳು ಬಿತ್ತರಿಸೆನು.

ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೇಶವರ್ಣನೆ

ಸಿರಿಯರವನೆ ಭಾರತಿಯ ನೆಲೆನೀಡಾರು | ತರಕಾಖ್ಯದ ಜಸ್ಮಭೂಮಿ |

ಪರಮಸುಧರ್ಮದ ಪೇಟೆಯೆಂದೆನೆ ಕಣ್ಗೆ | ಕರನೊಪ್ಪಿದುವಾದೇಶ ||

ಶಾಲಿವನ

ಶಾಲಿಯ ತನಿಗಂಪನುಣಲೆಯ್ದಿದ ಭೃಂಗ | ಜಾಲತಿರುಗಳಾತನೆಯು |

ಮೇಲೊಪ್ಪಿದುವನಂಗನ ಪಸುಗಾರ್ವಿನ | ನೀಲದ ಮಿಂಟೆಯೆಂಬಂತೆ ||

ಉದ್ಯಾನ

ಅಲರುಣಿಗಳ ಭೋಜನಶಾಲೆ ಗಿಳಿಯೋಡು | ಗಲಿವ ಮಂಟಪ ಪಿಕತತಿಯು |

ಸಲೆ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯೆಂದೆನೆ ಕಣ್ಗೆ ರಂಜನೆ | ದಳಿದೊಪ್ಪಿತಾಬಹಿರ್ವನವು ||

ಕೆಂಗಾಳಿಯೊಲಿದಾಡುವಂಗಳ ನೆವಿಲ್ಲಳ | ಜುಗುಳಿಗಳ ನಾಟ್ಯಶಾಲೆ |

ಅಂಗಜಾತನ ವನದುರ್ಗವೆಂದೆನಲಾ | ಸಿಂಗರದೊಲೆನೊಪ್ಪಿದುದು ||

1. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನೆ, ಪಂಪ, ನೇಮಿ, ಗುಣವರ್ಮ, ಮುಧುರ ಇವರ ಹೆಸರುಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ.

ತಿರುಮಲೆವೈದ್ಯ ಸು. 1650

ಈತನು ಉತ್ತರರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಗವಿಯಣನ ಮಗನು. ರಾಮಾಯಣದ ಉತ್ತರಕಾಂಡವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡಿಸಿರುವುದರಿಂದ ತೊರವೆಯರಾಮಾಯಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ (ಸು. 1500) ಕನ್ನಡಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟ ಈ ಕಾಂಡವನ್ನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಈತನು ಬರೆದಿರಬಹುದು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಉತ್ತರ ರಾಮಾಯಣ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಸಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ ೨೦, ಪದ್ಯ 1019. ಇದು ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣದ ಉತ್ತರಕಾಂಡದ ಭಾಷಾಂತರವು. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ವಸಂತ

ಸುತ್ತಿ ಮಲಯಾಚಲನಿಲಂಬದೊ | ಉತ್ತಮದ ಚಂದನವನ ಷಿ ನು |
ಗೊತ್ತಿ ಕಪ್ಪುರವಾಱಿಗಳ ಧೂಳಿಗಳ ತನಿಗಿದೆಯು ||
ಕತ್ತೂರಿಯ ಕೆಸಜಿಡಿದ ಜೋಳೇ | ವೃತ್ತಕುಚಗಳೊಳದ್ದು ಮನಸಿಜ |
ಮತ್ತವಾರಣದಂತೆ ತೆಂಕಣಗಾಳಿ ತೀಡಿದುದು ||
ಜಾತಿಗಳು ಮಧುಪ್ರಸಂಗದ | ಭೀತಿಗೊಲ್ಲದೆ ಬೀತುವಂದು ಕು |
ಜಾತಿಗಳು ಪಲ್ಲವಿಸಿದುವು ಮಧುಸಂಗಸೌಖ್ಯದಲಿ ||
ವೂಡೊಲಗಿದುವು ನಕುಳವಬಲಾ | ಜಾತವೆಂಬಲಿಸಿದ ಮದದ್ರವ |
ಘಾತದಲಿ ಮನಗುಡದ ಮಾನವರಾಮ ಹೆಂಗಳಿಗೆ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಮತ್ತೆ ಕತ್ತಲೆಯೆಂಬ ದಂತಿಯ | ನೆತ್ತಿಯೊಡನೊಡೆದುಜ್ಜಳಿಸ ಪೆ |
ಮುಫತ್ತೊ ತಾಗಾಮೌಕ್ತಿಕವ್ರಜಜನ್ಮ ಶುಕ್ತಿಕೆಯೋ ||

ಬಿತ್ತರದ ಕೌಮುದಿಯ ಬೆಳಗಿನ | ಬಿತ್ತೊ ತಾನೆನೆ | ಪೂರ್ವಪರ್ವತ |

ದುತ್ತಮಾಂಗವನಡರಿದನು ವಿಧುವಧಿಕತೇಜದಲಿ ||

ಸುಮಾಲಿವಿಷ್ಣು ಯುದ್ಧ

ನೀಲಶೈಲದಮೇಲೆ ಕಣಿ³ದುಡೊ | ನೀಲಘನಘಟೆ ಮಣಿ³ಯನೆನೆ ಹರಿ |

ನೀಲರುಚಿಸುರುಚಿರಶುಭಾಂಗನಮೇಲೆ ಮುಸುಕಿದುವು ||

ಕಾಃರಕ್ಕಸನೆಜ್ಜ ನಿತಿತಕ | ರಾಃಕಾಳಾಯಸಶರಾಣಿ ತ |

ಮಾಲಕೆಹಗುನ ಪಹಿಮೆವಹಿಗಳ ಸಾಲನನುಕರಿಸಿ ||

ಕುಬೇರನನ್ನ ಕುರಿತು ರಾವಣನ ಉಕ್ತಿ

ಅಂಜುವೆವು ನಿಮಗಾವಕಟ ಮೃ | ತ್ಯಂಜಯಸ ಸಖರೆಂದು ನೀತಿಯ |

ರಂಜಕರು ಗತ ನೀವು ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಗಳು ನಾವು ಗತ ||

ಭಂಜಿಸರು ಸುರರೆನುತಮಗೆ ಮನ | ವಂಜುವುದು ನೀವನರದೆನೆ ದಿಟ |

ವಂಜಿರೆಮಗಿನ್ನೆಂದೆನುತ ಖಳಸುಬ್ಬ ಬೊಬ್ಬಿಹಿದ ||

ಗೋವಿಂದ ಸು. 1650

ಇವನು ನಂದಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಗೋತ್ರದವನು. ಭೀಮರಥಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಬೇಡ ಬುಯ್ಯರದ ಕರಣಿಕ ಜೋತಿಯ ಮಗನು. ಮದನಗೋಪಾಲನ ಕರುಣ ದಿಂದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುವಾರವ್ಯಾಸ (ಶುಕರೂಪ) ನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ--

ಜನಮಿತ್ರಕಾಳಿದಾಸನ ಕಲಾನಿಧಿಮಯೂ |

ರನ ಮಂಗಳಚರಿತ್ರಮಲಹಣನ ಸೌಮ್ಯಬಾ |

ಣನ ಚತುರಸಂಜೀವರತ್ನ ಭೋಜನ ಕನೀಶ್ವರಕೇಶಿರಾಜನೊಲ್ಲ ||

ಘನಶಬ್ದಶೌರಿಪಂಪನ ಭೋಗಿಭಲ್ಲಟನ | ವಿನುತಸತ್ಯೇತುಶುಕರೂಪನಡಿದಾವರೆಯ |

ನೆನೆದುಪಕ್ರಮಿಸೆ ಕೃತಿಗವರಗಳ ನನಗ್ರಹಂ ಬಲವಂದು ಸಂಪೀಯವೇ

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನಂದಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮ್ಯಕ್ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ೨೩ ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಒಟ್ಟು 50 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಕಾವ್ಯಕಲಾನಿಧಿಯ ಸಂಪಾದಕರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಂದಿಗೆ ಗಣನಾಥನಾದ ಕೂಷ್ಮಾಂಡನು ಶೈವಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆಯೂ ನಂದಿ ವಾರ್ವತಿಗೆ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ತನ್ನ ಶಿವಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನು ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೀಗಿ ಮುನ್ನಿನಾಕೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಂದೀಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಾರಾಯಣ, ಪಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಪಟ್ಟಾಬಿ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ--

ವರಹಂಸಯಂತೆ ಮೃದುಪದಗತಿಗಳಿಂದ ಭಾ |

ಸುರರಾಜಶುಕನಂತೆ ಮಧುರೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಭೂ |

ವರಗೇಹದಂತೆ ಬಹುವಾವನಾಚಿತ್ರಬಂಧಗಳಿಂದ ಮಧುವಿನಂತೆ ||

ನಿರತಸುಮನೋಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಸತ್ಕಲದಂತೆ |

ಪರಮನವರಸದಿಂದ ಪ್ರಭುವಿನಂತಧಿಕಾರ್ಥ |

ಭರಿತದಿಂದೆನ್ನ ಕೃತಿ ಕ್ಷಿತಿಗಲಂಕೃತಿಯಾಗಿ ರಾಜಿವು ಮನೋಜಿಗಮನೆ ||

ಎಳನೀರೊಳ್ಳಿದೆ ತನರಾಜ ಬೆರೆದಂದದಿಂದ |

ಸುಲಿದ ರಸಗಂಧಿವಾಚಿಯೊಳು ಜೇನ್ದಳದಂತೆ |

ಲಲಿತಮಾಧುರ್ಯದ್ರಾಕ್ಷಾಫಲಪ್ರಚಯಮಂ ರಸದಾಳಿರಸದೊಳೊಸೆದು ||

ಇಚ್ಛುಹಿದಂತೊಲ್ಲ ಚಿನಿವಾಲ್ಗಿನೆಗೆ ಸದ್ಭೃತಂ |

ಗಲಸಿದಂದದೊಳೆನ್ನ ಕೃತಿರಸಂ ನಾಡೆ ಸವಿ |

ಗೊಳಿಸುವುದು ನಿರ್ಮತ್ಸರದೊಳಾಲಿಸುವ ರಸಿಕವೃಂದಕಾಂಸಂದಮಾಗಿ ||

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಕವಿಗಳ ವಸಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ತನುವಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಕಟ್ಟಿ |
 ಯನುಗೊಳಿಸದಾ ಉರಸಸ್ಥಾಪನೆಯ ಭಿತ್ತಿಯೊಂ |
 ದಿನಿಸಿಲ್ಲದತಿಚಿತ್ರಮಂ ರೂಪುನೋಪದೇಶೆಯೋ ಪಲವಲಂಕಾರಮಂ ||
 ಮನೆಯಿಲ್ಲದರ್ಧಸಂಚಿತವನುಂ ಮೇರೆಯಿರ |
 ದನುಪಮಕ್ರಿಯೆಗಳಂ ನಡೆಯಿಪ ಕವಿಶ್ವರರ |
 ಘನತೆಯಂ ಬಣ್ಣಿಸುವರಾರಾನೆ ಹೋದುದೇ ಬೀದಿಯಿಲ್ಲವೆ ಜಗದೊಳು ||

ಸಮುದ್ರ

ನಿಜವಿಡಿದು ನಿಮಿರ್ವ ಪೆರ್ದೆರೆಗಳಿಂ ನೆಗೆವ ತುಂ |
 ತುಲುಗಳಿಂದೆಟ್ಟಿ ಕೊಡುರೆಗಳಿಂ ಸೆಳೆದೊಪ್ಪಿವ |
 ಹರಿಗಳಿಂದೊತ್ತರಿಸ ಮುಱಿಗಳಿಂ ದಂದಿದರ್ ಗಿಗಳಿಂ ದಿತ್ತೊಪ್ಪೊಳು ||
 ತುಲುಗಿದರ್ ಪವಳದಂಕುರಗಳಿಂದಿದಿದ ಜಲ |
 ಚರಗಳಿಂ ರತ್ನಪ್ರಕರಗಳಿಂ ಸಂಚರಿಸ |
 ತರಿಗಳಿಂ ಮುಗಿಲ ಮೊಗ್ಗರಗಳಿಂ ನೆರೆವ ಬಲೊಪ್ಪಿಗಳಿಂದೆಸೆದುಬುಧಿ ||
 ಒಡಲೊಳಡಗಿದ ವಡಬನಸ್ತಮಿಸಿದಿನ ಪವಳ |
 ಗುಡಿ ಸಂಜೆಗೆಂಪು ತೆರೆವೊಯ್ಲಿಸಿಂ ಚಿವ್ವೊಡದು |
 ಸಿಡಿದ ಮುಕ್ತಾಪ್ರಚಯ ತಾರೆ ಬಳಸಿದ ಘನಸ್ತೋಮ ತಮ ಫೇನಸಿಂಡಂ ||
 ಉಡುರಾಜಮಂಡಲಂ ಶಂಖವರ್ಣಂ ವೊಗ |
 ವೇಡೆದ ಕೌಮುದಿಯಾಗೆ ರಾತ್ರೀಕ್ಷಿಪ್ತಿಯ ಭಾವ |
 ಮಡಸಿ ಕಣ್ಣೆಸೆದುದು ಮಹಾರ್ಣವಮದಜ್ವರಿಯ ವೆಡ್ಡು ಗೆಯನೆಡ್ಡುಪ್ಪಿಸುತ||

ಮೇರು

ಪರಮೇಸ್ಥಿಯೆಂಬ ಪೆಗ್ಗಡೆಯಂ ಎಲಾಸದಿಂ |
 ಮಿಱುಪ ಧ್ರುವನೆಂಬ ಕೊಲ್ಲಟಗನೆಲ್ಲಾ ಜಗಂ |
 ಬೆರಸಿಟ್ಟು ನೋಡಲೆದರ್ವಾಡಲೆಂದಿಸಿದರ್ ನಿಡುಮಿಸುನಿಗೊಪ್ಪೆಯೊ ತಿಳಿಯೆ ||
 ಸುರರೆಂಬ ಬೊಂಬೆಗಳಜಂ ಕುಣಿಸಲಾಗಿಸಿದ |
 ವರಸುವರ್ಣದ ಕಂಬಸೂತ್ರಮೆನೆ ಚಿತ್ರಮಾ |
 ಯ್ತುರುಮೇರುಗಿರಿ ಲೋಕದಾಲೋಕನಕ್ಕೆ ಹರವರಿ ನಿರ್ಜಠಾಘದ ಸಿರಿ ||

ಕೈಲಾಸ

ತಳತಳಿಸುವೆಳಮುತ್ತುಗಳ ರಾಶಿಯೋ ಸಮು |
 ಜ್ವಳಿಸ ಸತ್ಕುಲಶನೊಬ್ಬಿಲೊ ಮಿಾಪ್ಪಿ ಮಂದೈಸಿ |
 ಬಳಿದು ಬೆಳ್ಳಳಿಸ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳೊಬ್ಬಳಿಯೊ ಲೋಕದೊಳು ಪರ್ವದ ಪುಷ್ಪದ ||
 ಗೆಳಸೊ ಪೀಯೂಷ ಭಾಸ್ಕರರಶ್ಮಿಯಿಂದ ಕಾ |
 ಯೊಳುಗಟ್ಟಿಗೊಂಡ ಬಗೆಯೋ ಶಾರದಾಭ್ರಸಂ |
 ಕುಳಮನುಷಿ ಮಿದಿದು ಮುದ್ದೆಯನಾಗಿಸಿದನಜನನಲ್ ಬೆಳ್ಳಿವೆಟ್ಟಿಸೆದುದು |

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ರಸವೆ ರಂಜಿಸುವಂತೆ ಚೆಲ್ವೆ ಚೈತನ್ಯವಾಂ |
 ತೆಸೆವಂತೆ ಚೋದ್ಯಮೇ ಹೃದ್ಯಮಪ್ಪಂತೆ ಭಾ |
 ವಿಸಲಲಂಕಾರಮಾಕಾರಮಾಂತಂತೆ ಕಲರುತಿಯೆ ಮಾತಾಡುವಂತೆ ||
 ಒಸೆದು ಚಾತುರ್ಯಮೇ ಚಾರುತನವೆತ್ತು ಶೋ |
 ಭಿಸುವಂತೆ ಕಲೆಯೆ ಕಾಲ್ನಳಿದು ನಡೆವಂತೆ ಸವಿ |
 ಯೊಸೆದು ಸಾಲಿಡುವಂತೆ ವನಿತೆಯರ್ ನಡೆತಂದರುಪವನಕೆ ಮೆಲದಿಂದ ||

ವರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ ಸು. 1650

ಈತನು ಬಸವೇಶ್ವರದೇವರ ವಚನಸಾರಾರ್ಥ, ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತ ವೀರೇಶನ ಪ್ರಭುಲಿಂದಕಂದದ ಟೀಕೆ, ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆ, ಗುರುಸೋತ್ರತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆ, ಚೆನ್ನಬಸವನ ಕರಣಹಸುಗೆಯ ಟೀಕೆ, ಚೆನ್ನಬಸವನ ಮಿತ್ರಾರ್ಪಣದ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; “ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾಖ್ಯಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ವಾತ್ರನು, ಬಾಲೇಂದುಪುರದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಶಾಂತವೀರೇಶ್ವರಕರಸರಸಿಜಜಾತನು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತವೀರೇಶನ(ಸು 1530) ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಇವನು ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಟೀಕೆಗಳಲ್ಲಿ

ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರೇಶನ ವ್ರಭುಲಿಂಗಕಂದದ ಟೀಕೆ.

ಇದರಿಂದ ಒಂದುಕಂದದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ರವಿಂಗಾಪಿಂಗಲೆಯಾ | ಸವಿಗದಿರನ ಜಗುನೆಯಾಡೆಯನಲಕಸತಿಯ |

ಗ್ಗವನಿಸುಷುಮ್ಮೆಯ ಸಂಗಮದವಗಡದುರುಗಿರಿಯ ರಾಜಲಿಂಗಪ್ರಭುವೇ ||

ಟೀಕೆ|| ರವಿ, ಸೂರ್ಯನು. ಗಂಗಾ, ಗಂಗೆಗಳು ಸಂಬಂಧವಾಗಿದಂಧ. ಪಿಂಗಲೆಯ, ಪಿಂಗಳಾನಾಡಿಯ. ಸವಿಗದಿರನ, ಚಂದ್ರನ ಸಂಬಂಧವಾದ. ಜಗುನೆಯ, ಯಮಾನನದಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ. ಈಡೆಯ, ಎಡದನಾಡಿಯ. ಅನಲ, ಅಗ್ನಿ. ಕಸತಿಯರ್ಗೇ, ಸರಸ್ವತಿಯೆಂಬ ನದಿಗಳಿಗೆ. ಅವನಿ, ಸ್ಥಾನವಾದಂಧ ಸುಷುಮ್ಮೆಯ, ಸುಷುಮ್ಮಾನಾಡಿಗಳ. ಸಂಗಮದ, ಕೂಡಲಸಂಗಮವೆಂಬಂಧ. ಅವಗಡದ, ದುರ್ಭಾವದಂಧ. ಉರು, ವಿಶಾಲವಾದ. ಗಿರಿಯ, ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯನ್ನುಳ್ಳ ಶೃಂಗಾಟಚಕ್ರದಲ್ಲಿ. ಭುಕುಟಿ ಭೂಮಧ್ಯ ಕೂರ್ಚ ಶೃಂಗಾಟಕಚತುಃಪದವೆಂದರೆ, ಪರಶ್ಯುನಾಮಂಗಳು. ರಾಜ, ಪ್ರಕಾಶಿಸುತಿದಂಧ. ಲಿಂಗಪ್ರಭುವೆ, ಎಲೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವೇವನೆ. ಪಾಲಿವುದ್ಭುರಕ್ಷಿಸುವುದು.

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಶ್ರೀಮತ್ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಷಟ್ಪಕ್ತಿಷಡಂಗಸಂಯೋಗಷಟ್ಪಲಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವಾರಂಗತ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾತೀತ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಿಗಳ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಪಾತ್ರನಾದ ಬಾಲೇಂದುಪುರದ ಹರೀಶ್ವರಶಾಂತವೀರೇಶ್ವರಕರನರಸಿಂಹಶಾತ ಶ್ರೀವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಸರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ ವಿರಚಿತಾ.

ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆ

ಇದರಿಂದ ಒಂದು ತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಎಂಟುಮೊನೆಯಮೇಲೆಯೇಱಿ ದುರ್ಗವ ಮೂಱಿ |

ದಾಂಟಿ ಅರಣ್ಯವ ಸುಡುತಲಿ | ದಾಂಟಿ ಅರಣ್ಯವ ಸುಡುತಲಿ ನರಿನಾಯ |

ಬೆಂಟೆಯನಾಡಿ ಮೆಣ್ಣಿದುದು ||

ಟೀಕೆ|| ಎಂಟುಮೊನೆಯಮೇಲೆ, ಅಷ್ಟಾವರಣಾಷ್ಟಾವಧಾನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟಿ, ಕ್ರಿಯಾಜ್ಞಾನಾಚರಣೆಯಿಂದಾರೋಹಿಸಿ ದುರ್ಗವ ಮೂಱಿ ದಾಂಟಿ, ತನುತ್ರಯಮಲತ್ರಯಂಗಳೆಂಬ ಗಿರಿಗಡಹಗಳನ್ನು ದೀಕ್ಷಾತ್ರಯಂಗಳೆಂಬ ನಷ್ಟವಮಾಡಿ ಲಿಂಗತ್ರಯಂಗಳ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ತ್ರಿವಿಧಪದಾರ್ಥವನು ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಸಾದತ್ರಯವ ಮಾಡಿ ಲಂಘಿಸಿ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಅರಣ್ಯವ, ಭವಾಟವಿಯನು. ಸುಡುತಲಿ,

ಸಮರಸಜ್ಞಾನಾಚರಣೆಯಿಂದ ಹಿಡಿಸುತ್ತಲಿ. ನರಿ, ಮನವೆಂಬ ಸೃಗಾಲನನು. ನಾಯ, ಪಂಜೇಂದ್ರಿಯಂಗಳೆಂಬ ಕುಕ್ಕುರಂಗಳನು. ಬೇಂಟೆಯನಾಡಿ, ಸಂಹರಿಸಿ. ಮೊಳುಮದು, ವಿಡಂಬಿಸಿದುದು.

ಪ್ರಸ್ತುತಿಯೆಂಬುದು ನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಶರಣನಾಚರಿಸಿ ವಿನೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಕೊನೆಯ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ “ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಪಟ್ಟಿಕ್ತಿ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ “ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣ” ಎಂದಿದೆ.

ಮರಿರಾಜವಟ್ಟೀಶ ಸು 1650

ಈತನು ಪ್ರಭುನಟನತಾರಾವಳಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ‘ಪ್ರಸನ್ನದೇಶಿಕನ ಕುವಾರ’ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ‘ಗರುಣಿಯ ಬಸವೇಶಂ ಪ್ರಭು | ಗುರುನುತಿಯಂ ಮಾಬ್ಬರೆಂದು ಕರದೆ ನಗಜ್ಜಿಪಲ್ || ವಿರಚಿಸಿದಂ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗರುಣಿ ಬಸವೇಶನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು (ಸು. 1650) ರಾಜವಟ್ಟೀಶನಾಂಧ್ಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಕೃತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರವು ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕವಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನಾದರೂ ಇರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಭುನಟನತಾರಾವಳಿ.

ಇದು ಹಾಡಿನರೂಪವಾಗಿದೆ; 27 ಸುಡಿಗಳಿವೆ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ 2 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ ‘ಪ್ರಭುದೇವನು ನಟಿಸಿದ ಶೃಂಗಾರದ ಸುತಿ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಭುದೇವನು ಬಸವಸೇಯ ಮಧುಕೇಶ್ವರನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಮದ್ದಳೆಯನ್ನು ಹೆಗಲೊಳಾಂತು ನರ್ತಿಸಲು ಮಾಯೆಗೆ ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ಕರಸಿ ತನ್ನ ಮದ್ದಳೆಗನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಅವಳ ನರ್ತನಕ್ಕೆ ಮದ್ದಳೆಬಾರಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಮೋಹಿತಳಾದ ವಿಷಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಸುಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಹರನಾಗ ಪ್ರಭಾವ ಕರೆದೀಮತ್ಯೆ ಲೋಕದಿ | ಕರವೂರ ಸುಜ್ಞಾನಿನಿರಹಂಕಾರ
ರರು ನಿನ್ನ | ಜರಣಕಮಲಗಳನು ಹಾರಿಕೊಂಡಿರ್ಪರು | ನಿರುತದಿಂದವರ್ಗೆ ಪ್ರಸನ್ನ
ನಾಗುತೆ ನೀನು | ದೊರೆಪಟ್ಟಗಳನಾಳಿ ಮುಕ್ತಿನಾಗರ್ಗವ ವೇಣಿ | ಶರಣಜಾಲವ
ಕೂಡಿ ಮಾಯೆಯನೀಡಾಡಿ | ಪರಮಪಾವನರೂಪಗೊಗ್ಗಯ್ಯನೆಂದೆಂಬ | ಶರಣನು ಕುಸು
ಮಸೂಪವನು ರಕ್ತಪನಲ್ಲಿ | ಗಿರದೆ ನೀಪೋಗಿಯನುಮಿಷನ ಲಿಂಗಾಂಗವ | ಬೆರಸಿ ನಿನ್ನೊ
ಳಗಿಂಬಿಡುತ್ತೆಯಜಗಣ್ಣಿಗೆ | ಹರಭಕ್ತಿಮುಕ್ತಾಯಮ್ಮಗೆ ಮೋಕ್ಷವನು ಕೊಟ್ಟು |
ಗುರುಸಿದ್ಧರಾಮಗೆ ನಿಜವಿತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ | ಪುರದ ಬಸವಾದಿಗಳ ಗಣವ ಕಾಣುತೆ
ಬೇಗ | ಗುರುಜೆನ್ನಬಸವೇಶನಿಂದಮುಪದೇಶವ | ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕೊಡಿಸಿ ಬೊಂತಲದೇವಿ
ಯಕ್ಕಗೆ | ಮರುಳುಶಂಕರದೇವವರನುಸಲಹಿ ಹಿಮ | ಗಿರಿಯ ನೋಡುತ್ತ ಶ್ರೀಶೈಲ
ಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ನಿನ್ನಿರವನು ಗೋರಕ್ಕಗಟ್ಟಿಸಿ ಮುನಿತತಿಯ | ಸಬರನ ಸಲಹುತೆ ಬೇಗ |
ಕಲ್ಯಾಣಕೆ ಹರುಷದಿಂದಲಿ ನೀ ಪೋಗ | ಲೀಕ್ಷಿಸುತೆಯವರ ಬಸವೇಶನಾಗ | ಳಿದಿರ್ವಂ
ದು ಕರಗಳ ಮುಗಿಯ ವುಗ | ಳಂತಿಹ ಶೂನ್ಯಹುಸೀರನೆಸೆಯ ರಾಗ | ವೆರಸಿ ನೀನ
ಗುರುವಾಗಿ ಮೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳೆನಲೊಪ್ಪಿದ ವಿರಾಗ ||

ರುದ್ರ ಸು. 1650

ಈತನು ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವ
ನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಕಥಾನಾಯಕನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1400 ಅದುದ
ರಿಂದ ಕವಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು
ವರ್ಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ನಮಗೆ ದೊ
ರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1749 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಕವಿ ಈ
ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು
ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಹರಿದೇವ, ರಾಘವಾಂಕ, ಕಾಳಿ
ದಾಸ, ಶಂಕರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಯ್ಯನಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪಟ್ಟದಿಗಳೂ ಇವೆ;
ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 952. ಇದರಲ್ಲಿ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗದೇವನ ಚರಿತವು

ಹೇಳಿದೆ. 1 ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ
ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯ
ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸೂರ್ಯೋದಯ

ಬಿರಿಯಲು ರಾಜೀವ ಹರಿಯಲು ತಾರಗೆ | ವೊರೆಯಲು ಶುಕಪಿಕವಿಂಡು |
ಧರೆಯೊಳು ಧವಳವು ಮೆಣಿಯಲು ವೋಹಪ | ಪರಿಯಲಿ ತರಣಿ ತೋಪಿದನು ||

ಉದ್ಯಾನ

ಧರೆಯೊಳು ದ್ರಾಕ್ಷಿಯು ಸುಯಿಲ್ಲನೆಂದಿರೆ | ನೆರೆದು ಸೋಲಿಸಲು ಬರ್ಜೂರ |
ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಸ್ವಾದನ ವಿರಚಿಸೆನಲು ಕೇಳಿ | ಹರುಷದಿ ನಗಲು ದಾಳಿಂಬ ||
ಬುಡವನಿಬ್ಬಗಿಪಾಡಿಯೊಡೆದು ಬೆಳಲಕಾಯಿ | ಪೊಡವಿಯೊಳಿದಿಲ್ಲವೆನಲು |
ಸಡಗರ ಸಾಕೆಂದು ನುಡಿದ ಹಿಪ್ಪಲಿ ನಾಚಿ | ಯೊಡಲಿಲ್ಲ ಮುಳ್ಳು ದೋಪಿದುವು ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಪವಳವೊ ಮಧುರಸಕವಳದ ಘಟಿಕೆಯೊ | ಸವಿಸುಧರತ್ನಾಧರವೊ |
ನವರತ್ನ ಚೀಲವೊ ಕಪ್ಪುರದ ಕರಡಿಗೆಯೊ | ಯುವತಿಯ ಬುಂದುಗೆವಾಯೋ ||
ಪಾಶವೊ ಇನಿಯರ್ಗೆ ಬೀಸುವ ಬಲೆಗಳೊ | ವೋಸದ ಲತೆಯ ತೋಳುಗಳೋ |
ಕೀಸದ ಕೇದಗೆ ಭಾಸುರಗಪಿಗಳೊ | ಲೇಸಾದ ನಖವೊ ವ್ಯಗ್ರಗಳೋ ||

ನರಹರಿ, ಸು 1650

ಈತನು ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮ
ಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಾವೇರೀತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಬಲ್ಲಳಪುರದ
ಪ್ರಭುವೆಂದೂ ವೀರವೈಷ್ಣವಸಂಗವಗಳ ಕುಮಾರನೆಂದೂ “ ಪೊಸರ
ಸಾಲಂಕಾರ ಜಾಣ್ಣಡಿ | ಯೆಸೆವ ಪದಬಂಧಗಳ ಕಬ್ಬದ ಗಸಣಿಯಹಿತವ
ನೆಲ್ಲ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನೀನೇ ನನ್ನ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ನುಡಿಸ
ಬೇಕೆಂದು ಗರುಡಗಿರಿವಾಸನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದರಿಂದ ಈತನ ಊರಾದ
ಬಲ್ಲಳಪುರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಗರುಡಗಿರಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವನು
ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

1. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೊಮ್ಮೂರು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಇರುವ ಬೊಮ್ಮೂರಾಗಿರಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 17, ಪದ್ಯ 1111¹. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಕನು ಪರೀಕ್ಷಿತನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಭಾಗವತದೊಳಗಣ ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತೆವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ-

ಹೊಸಕುಸುಮಪರಿಮಳವನಳೆ ಭುಂ | ಜಿಸುವನೊಲು ಜೀಮೂತನಾದಗ |

ಳಿಸೆಯೆ ಶಿವಿ ಕುಣಿವನೊಲು ನೈದಿಲ ಮುಗುಳು ಚಂದ್ರಮನ ||

ಮುಸುಡನೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಬಿಲ್ಲದ | ರಸವ ಡಗೇಕತ್ತಿದವ ಸವಿವನೊ |

ಲೆಸೆವುದೀಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರದ ಸುಖವು ಕೇಳ್ದರಿಗೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ, ನಂಜುಂಡ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ-

ಇದು ವಿನಮದರವಿಂದಭವಪುರಂದರಾದಿಬೃಂದಾರಕಬೃಂದಬಂಧುರಮೌಳಿಘಟಿತ ಮಣಿಪ್ರಭಾ ನೀರಾಜಿತಶ್ರೀಮುಕುಂದಚರಣಾರವಿಂದಸೇವಾಪ್ರಭಾವಸಮಾಸಾದಿತಕವಿತಾವೈಭವ ಶ್ರೀನರಹರಿಕವಿವಿರಚಿತಕರ್ಣಾಟಕಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರಯೋಳ್.

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಪ್ರಹ್ಲಾದರ ಸಂವಾದ

ಆದೊಡಲೆಪ್ರಹ್ಲಾದ ಕೇಳು | ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೇಡವಾಮಧು |

ಸೂದನನ ನಂದಿರು ತಿಮಿರದ ರವಿಯ ಸಖತನದ ||

ಗಾದೆಯಹುದಂತ್ಯದಲಿ ನಮ್ಮೊಳು | ವಾದಿಸದೆ ಬಿಡ ಬೇಗದಲಿ ಲ |

ಕ್ಷೀರಧವನನೆಂದಸುರ ಬೋಧಿಸಿದನು ಕುಮಾರಂಗಿ ||

ಅಟಸುತಿಹ ಲತೆ ಕಾಲ ತೊಡಕಲು | ಹಠಿಂದು ಬಿಸುಡುವರುಂಟೆ ಸಿರಿ ೩ರ |

ಲಠಿದಲಿದು ಪದದೊಡೆದು ನೂಕುವರುಂಟೆ ಹಸಿದಿರಲು ||

ಕರೆದು ಕ್ಷೀರಾನ್ನವನು ಬಡಿಸಲು ಹೊಟಿಗೆ ಸೂಸುವರುಂಟೆ ಸಿರಿಧರ |

ಸ್ತುರಣೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬರಲು ನಾನದನೆಂತು ಬಿಡಲೆಂದ ||

ಶೈಕವ

ಹಿಡಿದು ಬಿಸಿಬಿಸಿನೀರನೆಣೆಯಲು | ನುಡಿಯಲಪ್ಪ'ಯೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ಕಂ |
 ಗೆಡುತ ನಸುಸೊಪ್ಪಾಗಿ ಬೀಳುತ ಹಸಿದಬಲು ವೊಲೆಯು ||
 ಕೊಡದೆ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮಂತ್ರಿಸುತ ಕ | ಪ್ಪಿಡುತ ನೆಚ್ಚಿಯ ಮುಱುಹಿ ತೂಪಿರಿ |
 ದೊಡನೆ ತೊಟ್ಟಲ ತೂಗುತಿಹರೀಮರುಳುನರರೆಂದ ||
 ನಿಜ್ಜ ಮಲದೊಳು ಹೊರಳಿ ಮಗ್ಗುಲೊ | ಳುಜ್ಜೆ ಹೊಯ್ದರುನೆಗಳ ಬಲುಬಲು |
 ಗೊಣ್ಣೆ ನಾತವ ಸೈರಿಸದೆ ಕೊಕ್ಕುರಿಸಿ ಕೈಕಾಲ ||
 ಬೆಚ್ಚಿ ಬೆದಲುತ ಹಸಿದು ಚರಣವ | ಕಚ್ಚಿ ಹೀರುತ ಬೇವುದೀಪರಿ |
 ಹುಚ್ಚರೈ ಸಂಸಾರಸುಖವೆಂದೆಂಬರಕವಿಂದ ||

ಯೌವನ

ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಯಕನಾಗಿ ಕೂಗುನ | ಕೋಲ ಗಾಯಕೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಪರ |
 ರಾಲಯಂಗಳ ಹೊಕ್ಕು ಬವಣೆಗೆ ಬಂದು ನಾರಿಯರ ||
 ವೇಳಗಳನೇ ಕಾದು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ | ಕೂಬ ಕಾಣದೆ ಹಸಿದು ಚಿಂತಿಸಿ |
 ಗೋಳಡುತಲಿಹನಿರುಳುಹಗಲೆನ್ನನಮೊಳಂತೆಂದ ||

ವಾರ್ಧಕ್ಯ

ಉದುರಿ ಹಲು ಬೆನ್ನೊಟ್ಟುಗೆ ಕೈಕಾ | ಲುಡುಗಿ ಮಸ್ತಕ ನಡುಗಿ ರೋಗದ |
 ಸದಮದದ ಬಲೆಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದತಿಹಮ್ಮಿ ಕೆಕ್ಕುರಿಸಿ ||
 ಎದೆಯೊಡೆದು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಗೋಳಿ | ಟ್ಟೊದಲುತೀಪರಿ ನರನು ವೃದ್ಧಾ |
 ಪೃದೊಳು ಬಿದ್ದಿಹನಕಟ ಸುಡುಸುಡು ಬದುಕು ಬೇಡೆಂದ ||

ಅವಸಾನಕಾಲ

ಇತ್ತ ರೋಗದವಸ್ಥೆ ಒಲಕಿ | ನ್ನತ್ತ ಸಾಲಿಗರುಱುಬೆ ಸತಿಸುತ |
 ಮಿತ್ರರುಗಳೇನುಂಟು ಧನ ಹೇಟಿಕೆಬ ನಿಷ್ಕುರತೆ ||
 ಎತ್ತಿ ನಾಲ್ವೇರುಗಳ ಕುಡಿಸುವ | ರುತ್ತರದ ಬೊಬ್ಬಾಟ ಯಮನವ |
 ರೊತ್ತರದ ಬಲುಭೀತಿ ಮರಣಕೆ ಸಮತೆಗೊಡದೆಂದ ||
 ಬಿದ್ದು ನಾಲಗೆ ಬಾಯ ಬಸಳೆಗೆ | ಳೆದ್ದು ನಡೆನುಡಿಯಡಗಿ ಮುಱವೆಯು |
 ಹೊದ್ದಿ ನೆಣಿ ಮುಕ್ಕುರಿಕಿ ಕರಚರಣಗಳ ನರ ಸೇದಿ ||

ಒದ್ದು ಕೊಂಡತಿವೊರೆದು ಹಲುಗಡಿ | ದದ್ದು ಕಣ್ಣು ಗಳುಸಿರು ಭೋರಿ |

ಬ್ಬದ್ದ ಕೇಜುತಲಿಹನು ನರನೀಪರಿಯ ಮರಣದಲಿ ||

ಪ್ರಿಯರು

ಮನುಮತನ ಮನೆಗಣೆಗಳೋ ಮುನಿ | ಜನದ ಚಿತ್ತಾಂಬುಧಿಯ ಕಲಕಲು |

ಜನಿಸಿದಾನೆಗಳೋ ವಿಚಾರಿಸಲಿದು ಯೋಗಿಗಳ ||

ಮನವನೊಡೆಹೊಯ್ದುಸಿಗಳೋ ಸುರ | ವನಿತೆಯರುಗಳೊ ವಿಟರ ಭಾಗ್ಯದ |

ವನವೊ ವರ್ಣಸಬಲ್ಲ ಕವಿಯಾರರನ ಕೇಳಿಂದ ||

ವೆಂಕಕವಿ. ಸು. 1650.

ಈತನು ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಸಿಂಗಪಭಟ್ಟನ ಮಗನು. “ಹರಿ ಕೋಟೆಬೆಟ್ಟದೊಳೆ ನಿಂದಂ ಕೋಟೆರಾಯಾಪ್ಪೆಯಿಂ” ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಬೆಟ್ಟದಕೋಟೆರಾಯನ ಸ್ತುತಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಕವಿ ಬೆಟ್ಟದಕೋಟೆಯವನೆಂದೂ ಗ್ರಂಥವು ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವರವಿಷಯವಾದುದೆಂದೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ಗುಂಡಲಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಿಮವದ್ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿಬೆಟ್ಟದ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಬೆಟ್ಟದಕೋಟೆಯೆಂದು ಪೂರ್ವದ ಹೆಸರು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕವಿತೆಯವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಧೀಮಂತಂ ಕವಿವೆಂಕನಾತನ ವಶಃಪ್ರಾಧಿಪ್ರಭಾವಂ ಮಹಾ |

ಭೂಮಾಭ್ಯುತ್ಥಭೆಯಲ್ಲಿ ನೂತ್ನ ಕವಿತಾವಿಖ್ಯಾತಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂ ||

ಮಾಮಾಸ್ತೋತ್ರತೆವೆತ್ತು ಲೋಕದೆ ನೆಗಟ್ಟುತ್ತಾ ಸುಧಾಧಾರವೋಲಾ |

ಈತನ ಗ್ರಂಥ

ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಪ್ರಬಂಧ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಬೆಟ್ಟದಕೋಟೆಯ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಷಯವಾದ ಗ್ರಂಥವು. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಈಕೃತಿ ಧಾತ್ರಿಗಲಂಕೃತಿ | ಮಾಕವಿಗಳ ಮನದ ಗಿಲವನಾಕಾರಂ ತಾಂ |

ಲೋಕದ ಸಂತೋಷಂ ಸುವಿ | ವೇಕಿಗಳಿಷ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಧರಣೀತಳದೊಳ್ ||

ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಸಕಲಸುರನಿಕರಮಕುಟಘಟಿತಮಣಿಗಣಕಿರಣಪಟಲದೀಪಿತಚರಣಕಮ
ಲಲಕ್ಷ್ಮೀವಲ್ಲಭಸಾದಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಸುಕವಿವೆಂಕರಚಿತನೆಂಕಜೀಶಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--
ಪಟ್ಟಣ.

ಶ್ರೀಕರಗೋಪುರಮತಿಶೋ | ಭಾಕರಗೋತ್ರಾಂಗನಾಂಘ್ರಿಸೂಪುರಮೆನೆ ಚಾ |
ಮೊಕರಮಯಕೋಟಾವೃತ | ದಾಕೃತಿಪುರಮೆಸೆದುದಿಂದ್ರಪುರಮಂ ನಗುತುಂ ||

ಉದ್ಯಾನ.

ವನಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣೀಯನಾಭಿಯೊ ಸಮಂತುದ್ಯಾನಮೆಂದೆಂಬ ಮಾ |
ನಿನಿ ತಾಂ ನಕ್ಕೊಡೆ ತೋರ್ಪ ಬಾಯ್ವೆಜ್ಜಿಯೊ ಮೇಣಾರಾಮರಾಮಾವಲೋ ||
ಕನಲೀಲಾಸ್ವದಮಾದ ದರ್ಪಣವೊ ಪೇಜಿವೆಂದೆಂಬಿನಂ ರಾಜಿಕುಂ |
ಘನಕಾಸಾರನುದೂರ್ವಿಪುಷ್ಪಲತಿಕಾಸಾರಂ ಸ್ವರಕ್ಕೇಸರಂ ||
ವಿಕಡವನೇರುಹಾವಳಿಗೆ ಸಾವಳಿಗೆಯ್ವಳಿರಾಜಿ ರಾಜಿಸಾ |
ಸುಕಲಿತದಾಡಿಮಿಫಲಮನುರ್ಬುತೆ ದಾಡೆಗಳುಳ್ಳ ಚಂಡುನಿಂ ||
ಸುಕರಸುಪಕ್ಷವತ್ಸಲದ ಸತ್ಕದಳೀವನಕೈದಿ ಭುಂಜಿಸಾ |
ಶುಕತತಿ ಪಾಡುತುಂ ಗಜಪುತುಂ ಮದನಾ ಕಲಿಯಾಗಿರೆಂಬುವೈ ||
ತೊಳಗುವ ಪೂಗೊಳಂ ಕೊಳದೊಳಾಡುವ ಹಂಸೆ ಹಂಸೆಯಾ |
ಕಳರುತಿರಂಜನಂ ಜನಮನೋಹರಕೃತ್ಸುಮರಾಜಿ ರಾಜಿಸಿ ||
ರ್ಪಳಿಕುಳರುಂಕೃತಂ ಕೃತಕಶೈಲಮಣಿದ್ವೈತಿಶೋಭಿ ಶೋಭನಂ |
ಗಳಮಯಮಾಗಿ ಮಾಗಿಡ ಫಲಾಳಿ ವಿಜೃಂಭಿಸೆ ತೋರ್ಪುದಾವನಂ ¹ ||

ಕಾಡು.

ಶುಂಡಾದಂಡಮನೆತ್ತಿಯೊರ್ಮೆ ಪರಿಯುತ್ತುಂ ಪ್ರೋಚ್ಚಲಾತಾಡನೋ |
ದ್ವಂಡಾರಾವಕೆ ಬೆರ್ಜು ತುಂ ಸರಸಿಯೊಳ್ ಪೊಕ್ಕಬ್ಬುಷಂಡಂಗಳಂ ||

1 ಈ 3 ಪದ್ಯಗಳು ಅಶ್ವಾಸವು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಿಡುಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆ
ದಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹವಾಗಿದೆ.

ಕಂಡಾಘ್ರಾಣಿಸಿ ಕಿಚ್ಚು ಕಿಚ್ಚು ಬಿಸುಡುತ್ತುಂ ತಾಯೊಡಲೊಂಕಿನಿಂ |
 ದಿಂಡೆದ್ದಾಡುತೆ ಹಸ್ತಿಪೋತತಿಯಿಕ್ಕುಂ ನೋಡೆ ಕಾಂತಾರದೊಳ್ ||
 ಘನರೋಷಾಗ್ನಿಯ ಕೊವುಳ ಪರ್ವೆ ಮುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತುಂ ಮಹೀರಂಗನುಂ |
 ಕೊನೆಗಾಳಿಂ ಕೆರೆಯುತ್ತೆ ಕೊಂಬಿಡುತೆ ಕಿಗ್ಗಣ್ಣೆ ಕ್ಕುತುಂ ಶೃಂಗತಾ ||
 ಡನಸಾಶ್ವರ್ಯ ಖಣತ್ಯುತಿಧ್ವನಿಯಗುವಾಳಲ್ ಕೆರಳ್ವದ್ರಿಗಳ್ |
 ಕಿನಿಸಿಂ ತಾಂಗುವವೋಲ್ ಪಳಂಚಿದುವು ಕೋಣಂಗಳ್ ವನೀಮಧ್ಯದೊಳ್ ||

ನಾಗರಸ. ಸು. 1650.

ಈತನು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದವನು; ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಮಗನು; ಶಂಕರಗುರುವಿನ ಶಿಷ್ಯನು. 'ಪಂಡರಿವರದವಿಠಲರಾಯ ರಕ್ಷಪುರು' ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಪಂಡ ರಾಪುರದ ವಿಠಲದೇವರ ಭಕ್ತನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಆ ಪ್ರಾಂತದವನೂ ಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಗವದ್ಗೀತೆ.

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 19, ಪದ್ಯ 737. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರತಿಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ "ಗೀತೆಯರ್ಥವನ್ನೆದೆ ಪದಕೊಂದೊಂದು ಗ್ರಂಥವ ಸಾಧ ಕರು ತಿಳಿವಂತೆ ಕನ್ನಡದಿಂದೆ ರಚಿಸಿದೆನು" ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಸ್ತುತಿಯೂ, ಪಂಡರಿವರದವಿಠಲ ರಾಯನ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಹಬ್ಬೆಯ ವಸ್ತ್ರಂಗಳನುಟಿದು ಹೊಸ | ಕೆಲವು ವಸ್ತ್ರಂಗಳನು ಹೊವೆವಂ |

ತಿಳಿಯೆ ಭೋಗದದೃಷ್ಟ ತೀರಲು ಜೀವನೀತನುವ ||

ಕಟಚಿ ಹೊಸತಾದನ್ಯವಹ ತನುಗಳನು ತಾನ್ಮೆದು ತಿಹನು ನಿಜ |

ತಿಳಿಯೆ ದೇಹಭ್ರಮಣೆ ಕೆಡುವುದು ಪಾರ್ಥ ಕೇಳಿಂದ || 1

ನಿತ್ಯನಾತ್ಮನು ಸರ್ವಗತನ | ತ್ಯುಕ್ತಮನು ತಾನಚಲನದಲಿ ||

ಸುಸ್ಥಿರನು ತಾನಾದಕಾರಣ ಕಡಿವೊಡಳವಲ್ಲ ||

ಮತ್ತೆ ಸುಡಲಳವಲ್ಲ ನೀರಿನ | ಲೋತ್ತಿ ನನೆಯಿಸಬಾರದೊಣಗಿಸಿ |

ಸತ್ವಗುಂದಿಸಬಾರದೈ ಕಲಿಪಾರ್ಥ ಕೇಳಿಂದ || 2

ಅವುದಾವುದನತ್ತಮರು ನಿ | ತ್ಯಾವಳಿಯೊಳಾಚರಿಪರದನೇ |

ತಾವು ಬಿಡದಾಚರಿಸುವರು ಮಾನವರು ಮುದದಿಂದ ||

ಅವನುತ್ಪಮಪುರುಷ ತಾ ಬಲಿ | ಕಾವ ಮತದಲಿ ನಡೆಯುತಿಹನದ |

ಭಾವಿಸುತ ಮನುಜರುಗಳನುವರ್ತಿಸುತಲಿಹರೆಂದ || 3

ತಂದೆ ನೀನು ಚರಾಚರಂಗಳೆ | ಗಿಂದು ಲೋಕಕೆ ಪೂಜ್ಯಗುರುವರ |

ಬಂಧು ನೀ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯದೊಳಗಪ್ರತಿಮನಹ ನಿನಗೆ ||

ಇಂದು ಸಮನಿಲ್ಲಾಗಿ ನೆಜಿ ನಿ | ನ್ನಿಂದಧಿಕನಿನ್ನಾವನುಂಟು ಮು |

ಕುಂದ ನಿನ್ನಿಂ ಪಿರಿದು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ ಕೇಳಿಂದ ||

ಹಿರಿಯೂರುರಂಗ. ಸು. 1650

ಈತನು ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. 'ವರದಹಿರಿಯಪುರೀಶಪದತಾಮ ರಸಮಧುಕರ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ 'ವರಕವೀಶ್ವರರಂಗನಾತ್ಮ ಜ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನ ತಂದೆಯೂ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು. ಇವನು ಅಂಬಿಕಾ

1 ವಾಸಾಂಸಿ ಜೇರ್ಣಾನಿಯಧಾ ವಿಹಾಯ ನವಾನಿ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ನರೋಪರಾಣಿ |

ತಥಾ ಶರೀರಾಣಿ ವಿಹಾಯ ಜೇರ್ಣಾನ್ಯನ್ಯಾನಿ ಸಂಯಾತಿ ನವಾನಿ ದೇಹೀ ||

2 ಅಚ್ಛೇದ್ಯೋಯಮದಾಹ್ಯೋಯಮಕ್ಲೇದ್ಯೋಶೋಷ್ಯ ಏವ ಚ |

ನಿತ್ಯಸ್ಸರ್ವಗತಸ್ಥಾಣುರಚಲೋಯಂ ಸನಾತನಃ ||

3 ಯದ್ಯದಾಚರತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತತ್ತದೇವೇತರೋ ಒನಃ |

ಸ ಯತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ಕುರುತೇ ಲೋಕಸ್ತದನುವರ್ತತೇ ||

4 ಪಿತಾಸಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಚರಾಚರಸ್ಯ ತ್ವಮಸ್ಯ ಪೂಜ್ಯಶ್ಚ ಗುರುರ್ಗರ್ವೀಯಾ ||

ನ ತ್ವತ್ಸಮೋಸ್ತೈಭ್ಯಧಿಕಃ ಕುತೋನ್ಯೋ ಲೋಕತ್ರಯೇಷ್ಯಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವ ||

ವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದ ಬಬ್ಬೂರುರಂಗನ (ಸು. 1750) ಪೂರ್ವಿಕನಾಗಿ ರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಶತಕ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 108, ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ; ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿರೂ ಪಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾದ ಗ್ರಂಥ. ಕೊನೆಯ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವ್ರಾಸಾ ದಿಶಬ್ಧಚಿತ್ರಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಂಡೆನೆನ್ನಯ ಕಲ್ಪತರುವನ | ಖಂಡಿತ್ಯೈಶ್ವರ್ಯವನು ಸುಧೆಯನು |

ಕಂಡೆ ಪರಮಾನಂದವಾರ್ಧಿಯ ನೆನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲಿ ||

ಕಂಡೆ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಪರಮನ | ಕಂಡೆನಾಭವಭವದ ಪಾಪವ |

ಖಂಡಿಸುವ ಶಿವಕರನಲೆಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ ||

ಬಲಿದ ಭಕ್ತಿಯೊಳಾನು ನಿಮ್ಮನು | ನಲಿದು ಪೂಜಿಸೆಂದೊಡೀಮನ

ಹಲವುಕಡೆಗಳೆಸುತ ದುರಾಶಾಪಾಶದೊಳು ಸಿಲುಕಿ ||

ಕಲಕುತಿದೆ ಮತಿ ನಿಲುಕದಿದೆಯೆನ | ಗೊಲಿದು ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತವನು ನೆಲೆ |

ಗೊಳಿಸಿ ರಕ್ಷಿವುದೆನ್ನ ನೆಲೆಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ ||

ತಿಮ್ಮರಸು ಸು. 1650

ಈತನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು, ಆಶ್ವಲಾಯನಸೂತ್ರದವನು, ಮುಗ್ಯೇದಿ, ಕನ್ನಡಿಗವಂಶದವನು; ಇವನ ತಂದೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಕರಣಿಕಬುಳ್ಳರಪ್ಪ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಯದುಗಿರಿ (ಮೇಲುಗೋಟೆ) ನಾರಾಯಣದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. 'ಕವಿಬಾಹರಾಯಣನ ವಾದಾಂಭೋಜಮಕರಂಜಮರ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-
 ಭರಿತಲಾವಣ್ಯಾಂಗದಂತೆ ಬಂಧಂ ಸುಧಾ |
 ಕರನಂತಿರಮೃತಬಂಧುರಕಲಾಲಕ್ಷಣಂ |
 ಸುರುಚಿರಾಲಂಕಾರಗೀರ್ವಾಣಗಾನದಂತಂಭವನಂತೆ ಭಾವಂ ||
 ಪರಿಮಳದಿ ಬರ್ಪ ತಣ್ಣೆಲರ ದಟ್ಟಡಿಯಂತೆ |
 ಪರಿಯಾಯಮಾರ್ಗಂ ಸುಜನರಂತೆ ಶಬ್ದವಿ |
 ಸ್ತರ ಶ್ರುತಿಜಮತ್ಕೃತಿ ಧರಾತಳದೊಳು ||
 ಕಾಂತೆಯಕ್ಕೂ ನೇಹದಂತೆ ತಂಗಾಳಿಯಂತೆಸೆನ ನೆಲೆದಿಂಗಳಂತೆ ಕಾಲೋ
 ಚಿತದಸಂತುಷ್ಟಿಯಂತೆ ಸಕ್ಕರೆಜೇನುವೆರೆಸಿದ ಸವಿಸುಂತೆನ್ನ ಮೆಲ್ಲುಡಿಗಳು.
 ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ರಾಮಾಯಣ.

ಇದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರವರಿಂದ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅನುಮ
 ಗ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 30, ಸುಮಾರು 1500 ಪದ್ಯಗಳು ಇವೆ. ಇದರೂ
 ಕವಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳಿದ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆ
 ಯನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿ
 ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣ, ಯದುಗಿರಿನರಸಿಂಹ, ಬ್ರಹ್ಮ,
 ಸರಸ್ವತಿ, ಈಶ್ವರ, ಅಂಜನೇಯ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ
 ದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯಮಕ, ಪ್ರಾಸ, ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಶೇ
 ಷವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ
 ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ-

ಕಾಡು.

ಸೋಮಸಂಚಾರಮಿದುರ್ಗಂ ನಭಸ್ಥಳಮಲ್ಪು |
 ಸೋಮೋದ್ಭವಸ್ಥಾನಮೆನಿಸಿ ಮಾನಸಮಲ್ಪು |
 ಸೋಮಕ್ಷಯಂ ತಾನೆನಿಸಿ ರಾಹುವಲ್ಪು ಭುವನಂ ನೋಡೆ ಭುವನಮಲ್ಪು ||
 ಸೋಮಾಶ್ರಯಮದಾಗಿ ಸೋಮಧರನತ್ತೆನಿಸಿ |
 ಸೋಮನುತ್ಪಮಶಾಂತಿಗುಣ ತನ್ನೊಳೊಪ್ಪಿಮರ್ |
 ಸೋಮನತ್ತಿಂದೆನಿಸಿ ಸೋಮಾಭಿರಾಮದಿಂ ಕಾನನಂ ಕಣ್ಗೆನೆದುರು ||

ಹಲಸು

ಉಸಿರದೊರಂತೆ ಪುರುಷಾರ್ಥಮಂ ಮಾಡಿ ಸಂ |
 ತಸಗೈವ ಸತ್ತುರುಷರಂತೆ ಬಹಿರಂಗದೊಳ್ |
 ಪಸರಿಸಿದ ಮೃದುಕಂಟಕಂಗಳಂ ಹೃದಯದೊಳ್ ತವೆ ತೀವಿ ಕಟ್ಟಿನಿದಿನ ||
 ಮಿಸುನಿಯೊರೆಯುರುಳಿಗಳನಾಂತು ಮಘಮಘಿಸುತೆ |
 ಗೆದ್ದೆಸೆಗಳಂ ಪಕ್ವಫಲಭಾರದಿಂ ಜಡಿದು ಶೋ |
 ಭಿಸುವ ಮಂಜುಳಬಕ್ಕವಲಸುಗಳ ಸಾಲು ಕಣ್ಗೆ ಸದಿದರ್ಶವಾಬನದೊಳು ||

ದಾಳಿಂಬ

ಪೊಡವಧರದಿಂ ಪುಟ್ಟಿದೆವು ಮುನ್ನ ಕಾಶಿನ್ಯ |
 ವಡಿದು ಕಲ್ಲೆನಿಸಿಕೊಂಡೆವು ಸಾಣೆಯಿಂದೊಡಲ |
 ಕಪುಶಿಧಿಲಗೈದು ರಂಧ್ರಿಸಿದರೆಂದವನೀರುಹಂಗಳುದರದೊಳು ಜನಿಸಿ ||
 ಕಡುಚೆಲ್ವಿನಿಂ ಕಾಂತಿವೆತ್ತು ರಸ ತೀವಿ ಕೆಂ |
 ಪಿಡಿದು ಮೃದುವೆನಿಸಿ ಕಟ್ಟಿನಿದಾಗಿಯುಂ ಪಲ್ಲೆ |
 ಪಡಿಗೈವರೆಂದು ಬಾಯ್ಬಿಡುವಂತೆ ಪಣ್ವಿಡಿದ ದಾಡಿಮುಂ ರಂಜಿಸಿದುವು |

ತುಂಗಭದ್ರೆ

ಸುಖವ ಸುತ್ತುವ ಪತ್ತುವೆತ್ತುವೊತ್ತುವ ಧಳಂ |
 ಧಳರೆನಲು ಪೊಯ್ತು ಮೇಲ್ಪಾಯ್ತು ಸೋಂಕುವ ನೊಂಕು |
 ತೊಳವಂವ ಕೂಡುವಗಲುವ ಸೆಳೆವ ಪೊಳೆವ ತಗುಳುವ ಜಗಲುವಾವುಲವೇಲ್ವಿ ||
 ಲಳಿಪುಸಗಿ ಪರಿವ ಭೋರ್ಗರೆವ ಘುಳುಘುಳಿಪ ಬೊ |
 ಬ್ಬುಳಿಕೆಗಳ ಪೆರ್ದೇರೆಯ ಮಲಿದೇರೆಯ ತುಂತುಲಿನ |
 ಬಿಳುಪೊರೆಯ ಭೀಕರದ ಸೀಕರದ ವರತುಂಗಭದ್ರೆ ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದಳು ||
 ನರೆದರೆಗಳೆರ್ದು ಜವ್ವನೆ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯಿ |
 ದುರುತರದ ಸತ್ಯಗುಣಸಂಪನ್ನೆ ತನ್ನೊಳೊ |
 ಪ್ಪಿಗೆ ನಿಂತೆ ಭುವನವಿಖ್ಯಾತೆ ಪಾವನೆ ಪರರ ಕೈಬಾಯ್ಗೆ ಬಂದಿಳೆಯೊಳು ||
 ಪರಪೀಡನಂ ತನ್ನೊಳೆರ್ದು ಪಾಪವಿದೂರಿ |
 ಪರಿಕಿಸಲ್ ಎಷಮೆನಿಸಿಯಮೃತಸ್ವರೂಪೆಯ |
 ಜ್ಞರಿಯೆನೆ ಮನಂಗೊಳಿಸುತಿದಳನುಸಮತುಂಗಭದ್ರೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಸುಮುದ್ರೆ ||

ಋಷ್ಯಮೂಕವರ್ವತ

ನಮಚರಣದಿಂ ತ್ರಿಪದಿಯಿಂದೆ ಚೌಪದದಿ ನು |
 ತ್ತಮಷಟ್ಟದಿಗಳಿಂದೆ ಪಲವುದಂಶಕಗಳಿಂ |
 ಸಮುಚಿತಧ್ವನಿಗಳಿಂ ವರಪದಾರ್ಥಗಳಿಂ ಸರಸಕಾವ್ಯಂಗಳಂತೆ ||
 ಸುಮತಿದೂರ್ವಾಸನ. ಋಷಿಶೃಂಗರಮ್ಮದಿಂ |
 ವಿಮಲಶಾಪಸವ್ಯಂದದಂತೆ ನಿರ್ಝರಘೋಷ |
 ದಿ ಮನಂಗೊಳಿಸುತಿದುರಾದ್ರಿವಿಷ್ಣುಪದಂತೆ ಋಷ್ಯಮೂಕಾದ್ರಿ ಜೆಲ್ವಿಂ ||

ಕಿಷ್ಕಿಂಧಗಿರಿ

ಹರನಂತೆ ಚಕ್ಷುಶ್ರವಾನೀಕಧೂಷಣಂ | ಹರನಂತೆ ಸಂತತಿನಾಶೋಭಿತಾಂಗನುಂ |
 ಹರನಂತೆ ನೀಲಕಂಠವಿರಾಜಮಾನನುಂ ಹರನಂತೆ ಸೋಮಧರನುಂ ||
 ಹರನಂತೆ ಗುಹನಂದಿಭೂತಗಣಪರಿವೃತಂ | ಹರನಂತೆ ಗಂಗಾತರಂಗಾವತಂಸನುಂ |
 ಹರನಂತೆ ಶಾಬರಚರಿತ್ರದಿಂ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಗಿರಿ ಮನಂಗೊಳಿಸಿದುದು ||

ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು

ಬೆಂಗಡೆಯೊಳಮರಿಚಿದ ಡೊಣೆಗಳಿಂ ಕಣೆಗಳಿಂ |
 ರಂಗುವಡೆದಿಸೆವ ಕಾರ್ಮುಕಗಳಿಂ ಮುಖಗಳಿಂ |
 ಸಂಗಳಿಸಿದಮಳತೇಜಂಗಳಿಂ ಕಂಗಳಿಂ ಪಜ್ಜಳಿವ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ||
 ಮುಂಗೈಯೊಳಿಸೆವ ಬಿಲ್ವೊಡೆಗಳಿಂ ಜಡೆಗಳಿಂ |
 ಹಿಂಗದೊಪ್ಪುವ ರಾಜತೇಜದಿಂ ಸಾಜದಿಂ |
 ಪೊಂಗುವುರುತರದ ಲಾವಣ್ಯದಿಂ ಪುಣ್ಯದಿಂ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರ್ ಕುವರರು ||

ಅಚ್ಯುತದಾಸ. ಸು. 1650

ಈತನು ಶುಲಸೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. 'ತೂಲಸಿಯ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲಂತೆ ಹೊಗಳಿದನಚ್ಯುತನೆ' ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ ಈ ಹೆಸರನ್ನೇ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. "ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಣಿಯ, ಕಾವ್ಯದ ನೀತಿಯಪ್ಪಿಯೆ, ಅಜ್ಞರಿಗಜ್ಞ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ತುಲಸೀನಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನವಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 66 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನೊಡ್ಡ ರಿಸಿ ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಕೇಳಿದಳು ಬಿನ್ನಹವನಾಸಿರಿ | ಲೋಲಮಾಧವರಾಣಿ ಸಭೆಯಲಿ |
 ಸೂಳುಗಂಕಣಕಡಗಹಸ್ತದಲಭಯವನು ಕೊಡುತ ||
 ಮೇಲೆ ನಾನವತರಿಸಿ ಭಜಿಸುವ | ಲೋಲಮತಿಗಳ ಲೋಚನಾಗ್ರಕೆ |
 ಸಾಲುಗಿಡುವಾಗಿಹೆನು ಪೂಜಿಪುದೆಂದಳಾತುಳಸಿ ||

ಯೋಗೀಂದ್ರ. ಸು. 1650

ಈತನು ಉತ್ತರರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಉತ್ತರರಾಮಾಯಣ

ಇದು ಕುಸುಮಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 4೦. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಉತ್ತಮವೆನಿಪುದಿಂ | ತುತ್ತಮಶ್ಲೋಕಚಾ |
 ರಿತ್ರವಿದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿಪನಿಂದ ||
 ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾಯ್ತದನೆ | ಮತ್ತೆ ಯೋಗೀಂದ್ರಾಖ್ಯ |
 ಸುತ್ತಮರು ಮುಚ್ಚಿ ಕನ್ನಡದಲೊರೆದ ||

ಸೋಮನಾಥ. ಸು. 1650

ಈತನು ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; 'ಮಧ್ವ ಮುನಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆ ; ಎಂಬುದರಿಂದ ಮಾಧ್ವನಾಗಿರಬಹುದು. "ಕನ್ನಡಕವಿಕುಮುದನನುಕುಭೋದಯ ಪೂರ್ಣಸೋಮ"

ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 1154. ಇದಲ್ಲ ವಾಂಛಿತವಾಗಿ ವಸಿಷ್ಠನು ಬೋಧಿಸಿದ ಹರಿವಾಸರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ರುಕ್ಮಾಂಗದನು

ಮಾಡುವ ಹರಿದಿನವ್ರತನಿಯನುವು ತಾ | ಪೋಡಿ ಹೊದ್ದದ ಮಾಪ್ಪೈಯಲಿ |

ನಾಡಪ್ಪಿಯಲು ಪೆತ್ತ ಮಗನ ಶಿರವ ಜೆಂ | ಡಾಡಿದ ಕಥೆಯ ಬಣ್ಣಿಸುವೆ ||

ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತೊರವೆಯ ನರಸಿಂಹನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಈಶ್ವರ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ರಾಮ, ಬಲರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಪರಶುರಾಮ, ವ್ಯಾಸ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:--

ಕೊಳ

ಉಲಿವ ಕೋಗಿಲೆಗಳೊಪ್ಪುವ ಗಿಳಿವಿಂಡುಗಳ್ | ಸುಖದಾಡುತಿಹ ಹಂಸೆಗಳು |

ಬಲಿದು ಸರ್ತಿಪ ಕೇಕಿ ಜಲಿಸದೊಪ್ಪುವ ಕೋಕ | ಕೊಳನ ಸಂಭ್ರಮವೊಪ್ಪು

ತಿಹುದು ||

ಸೊಳಗೇರಿ

ದಾರಿಯೆಡಹುಗಲ್ಲು ನೀರೊಳಗಣ ನಕ್ರ | ವಾರವೆಗಳ ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ |

ವಾಣಾಂಗನೆಯರ ಕೇರಿಕೇರಿಗಳು ಮ | ಹಾರಭಸದೊಳಿಂಪುಪ್ಪಿಹುವು ||

ಕೈಲಾಸ

ಸಿರದ ಜಡೆಯ ಶೋಭೆ ತರಣಿಸಸಿಯ ತೇಜ | ದರಹಾಸರುಚಿ ದೇಹಕಾಂತಿ |

ಗಿರಿಜೆಯಪಾಂಗದೀಧಿತಿ ಗಿರಿಜೇಶನ | ಗಿರಿಯ ಮುಸುಕಿದಂತಿಹುದು ||

ಊಟ

ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯಿ ನೂಗಲೆಬೇರೆಳವಪ್ಪ | ಬೆಲ್ಲವತ್ತದಕಾಯಿ ಕಲಶಲೆ |
ಚಳ್ಳೆಯಕಾಯರನೂದಲ ಸಾಪಟಿ | ಯೆಲ್ಲವನು ಬಡಿಸಿದರು ||

ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ

ನರೆ ತುಂಬಿ ದಂತ ಸಡಿಲವಾಗಿ ತನು ತಗ್ಗಿ | ಹಿರಿಯರೆಂದೆನಿಸಿ ಕಾತರಿಸಿ |
ತರುಣಿಯರೊಳು ಸುಖಸಡುವೆನೆಂಬುದು ಲೋಕ | ಪರಿಹಾಸಕಲ್ಲವೆ ದಿಟದಿ ||

ಅದಿಯಪ್ಪ. ಸು. 1650

ಈತನು ಧನ್ಯಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಶ್ರುತಯತಿಶಿಷ್ಯನಾದ ಮುನಿಯಣ್ಣ, ತಾಯಿ ದೇವರಸಿ, ಅಣ್ಣಂದಿರು ಬ್ರಹ್ಮ, ಚಂದ್ರ, ನಿಜಯಪ್ಪ. ತುಳುದೇಶದ ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯ ದೊರೆ ಭೈರವರಾಯನ ಗುರುವಾದ ವೀರಸೇನನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯ ಮಗನಾದ ಪ್ರಭೇಂದುಮುನಿ ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಧನ್ಯಕುಮಾರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಬಟ್ಟು ಸುಮಾರು 410 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಗಳೂ ಇವೆ.

ಕಥೆಯ ಸಾರಾಂಶ—ಅವಂತಿಯನಾಡಿನ ಭೋಗಾವತಿಯೆಂಬ ಪುರವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಶುಪಾಲನೆಂಬ ದೊರೆಗೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಪದ್ಮಾಕ್ಷಿಗೂ ಅಕೃತಪುಣ್ಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ಮಹಾದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ತಂದೆ ಸಾಯಲು ಅಕೃತಪುಣ್ಯನು ಭಿಕ್ಷಾಟನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಂಧುಗಳ ಅನಾದರಣೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಮತ್ತೊಂದೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಲಭದ್ರನೆಂಬ ಮೈತ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಕನಾಗಿರಲು, ಆ ಮೈತ್ಯನ ಮಕ್ಕಳು ಇವನಿಗೆ ಅನುಚಿತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಹಿಂಸೆಪಡಿಸಿದುದರಿಂದ ಈ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಷ್ಪಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುನಿ

ಸೇವಾನಿರತನಾಗಿದ್ದು ಮೃತನಾದನು. ಬಳಿಕ ಅದೇಬಲಭದ್ರನಿಗೆ ಧನ್ಯಕುಮಾರನೆಂಬ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದು ತನ್ನ ವಂಶವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಪಂಡಿತಮುನಿ, ದೇಸಿಯಗಣದ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯ ಮಗನಾದ ಪ್ರಭೇಂದು ಮುನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-
ಮೂಕುತಿ

ಅರುಣೋದಯಕೆ ಮೂಕುತಿಮುತ್ತು ಕೆಂಪಾಗಿ | ಅರಲುಗಣ್ಣಾಲಿಕಪ್ಪಿಂದ |
ಕರೆದೊಂದುಕಡೆಯ ತೋಪು ಮುಗ್ಧೆಯೊಳು | ಗುರುಗಂಜಿಯೆಂದು
ಬಿಡುಟಳ||

ಸೂಳೆಗೇರಿ

ಎನಯವೊಬ್ಬನಕೂಡೆ ನಯನವೊಬ್ಬನಕೂಡೆ | ಮನವೊಬ್ಬನೊಳಿರುತಿಹುದು |
ಧನವಿತ್ತಡವನೆ ಮನ್ಮಥನೆಂಬೀವೇಶ್ಯಾ | ಜನದ ಕೇರಿಯ ಪೊಪುನುಟ್ಟ ||
ಸಜ್ಜನರು

ಕರಗೆ ಚಿನ್ನದ ಕಾಂತಿಯರೆಯೆ ಚಂದನಗಂಧ | ಪರಿಮಳ ಪಿರಿದಾಗುವಂತೆ |
ಧರೆಯೊಳು ಸುಜನರು ಕೆಲರು ದುಃಖವ ಮಾಡೆ | ವರಗುಣಗಳನು ತಪ್ಪುವರೇ ||

ಮಾಧವದೇವ ಸು 1650

ಈತನು ನರಪಿಂಗಲಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನಿಗೆ ಅರ್ಹದ್ವಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ--

ಪರಮಜ್ಞೇಂದ್ರನ ಪಾಪಾಂ | ಬುರುಹಾಂಕಿತನರ್ಥಿಯಿಂದ ಮಾಧವದೇವಂ |
ಧರೆಗಪ್ಪೆವಂತುಟು ನರಪಿಂ | ಗಲಿಯುಂ ತಾಂ ಪೇಟ್ಟಿ ಪೊಚ್ಚ ಪೊಸಗನ್ನಡದಿಂ ||
ಯಂತ್ರದೊಳಂ ಮಂತ್ರದೊಳಂ | ತಂತ್ರದೊಳಂ ಗೇಯರಸಸಭಾಮಂಡಲದೊಳಂ!
ಸಂತತ ಶಕುನವಿಚಾರಮ | ನೆಂತುಂ ನೆಹಿ ಪೇಟಿಬಲ್ಲ ಮಾಧವದೇವಂ ||

ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ನರಪಿಂಗಲಿ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಕುನಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಾಗೆಯ ಗೂಗೆಯ ಶಕುನಮ | ನೇಗೆಯ್ದುಂ ನೋಡಬೇಡ ನೋಡಂತರವೋ |
ಮೂಗಂಬಧಿರಂಗಲಿಯಲ್ | ಬೇಗಂ ಬರ್ಪಂತೆ ಪೇಚ್ಚಿ ನರಪಿಂಗಲಿಯಂ ||
ತಾರೆತಿಧಿವಾರವೇಳೆಯ | ನೋರಂತಿರೆ ನೋಡಬೇಡ ಕೋಟಲೆಯಿಂದಂ |
ಮಾರುತಗತಿಪದಮಂಕೆನೆ | ಸಾರಮಿದಂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ ನರಪಿಂಗಲಿಯೋ ||
ಉತ್ತಮನೆ ಬಂದು ನುಡಿದೊಡೆಯುತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮನೆ ಬಂದು ನುಡಿದೊಡೆ ಮಧ್ಯಂ |
ಮತ್ತೆ ಕನಿಷ್ಠಂ ನುಡಿದೊಡೆ | ಮೃತ್ಯುವೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನುಡಿದಂತಕ್ಕುಂ ||

ಗುಣಚಂದ್ರ. ಸು. 650

ಈತನು ಛಂದಸ್ಸಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನಾವ ಅಂಶವೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಕೇದಾರಭಟ್ಟನ ವೃತ್ತರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ಛಂದಸ್ಸಾರ

ಇದು (1) ಸಂಜ್ಞಾಪ್ರಕರಣ, (2) ಮಾತ್ರಾಛಂದೋಲಕ್ಷಣ, (3) ಸಮವೃತ್ತ ಪ್ರಕರಣ, (4) ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕರಣ, (5) ತಾಳವೃತ್ತಾದಿ ಎಂಬ 5 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಂಕೀರ್ಣಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ದಂಡಕ, ಪೋಡಕಮಾತ್ರಾದ್ವಿಪಾದ, ಪೋಡಕಮಾತ್ರಾಚತುಪಾದ, ವಾದ ಪಾದಭಿನ್ನಮಾತ್ರಾದ್ವಿಪಾದಿ, ಅರ್ಧಸಮವೃತ್ತ, ವಿಷಮವೃತ್ತ, ಪ್ರಸ್ತಾರ, ನಷ್ಟ, ಉದ್ದಿಷ್ಟ, ಲಗಕ್ರಿಯೆ, ಸಂಖ್ಯಾನ ಈ ಅಂಶಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಡ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದನುಪಮನಿತ್ಯನಿರಂಜನಪದಮಾತ್ಮಾರ್ಹದಾರಾಧನಾಪರಮಾನಂದ ಬಂಧುರ ಗುಣಚಂದ್ರವಿರಚಿತಛಂದಸ್ಸಾರದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವುಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಜಿನಸ್ತುತಿ

ಸುತ್ತ್ರವಾದಿಸುಪರ್ವ ರಾಜಮಕುಟೀಕೋಪೀಘವೇಪ್ರಜ್ಜಲ |
 ದ್ರತ್ತಾಂಶೂಜ್ಞಯನಿನ್ನಗಾಪ್ರವಿಸತ್ತವದಾಂಬುಜಾತದ್ವಯಂ ||
 ಭೈತ್ರಂ ಸಂಸೃತಿಸಾಗರಪ್ರವಹದೋಳ್ ಭಕ್ತಗೇ ಕಲ್ಪಾಂಘ್ರಪಂ |
 ನೇತ್ರಾಳಿವ್ರಜಕೀಗೆ ಸಾರಸುಖಮಂ ಸಂತಾಪವಿಜ್ಞೇದಕಂ ||

ಯತಿ

ಗಣನಿಯಮದಿಂದ ಯತಿಯಂ | ಗಣಿಸುವರಾಗಣವು ಕೆಡಲು ಯತಿಯುಂ ಕೆಡುಗುಂ ||
 ಗಣಯತಿಯಿಲ್ಲದ ಕವಿತೆಯು | ತಣೆಪುವುನೇ ವಿಬುಧತತಿಯ ನಿಯಮಸ್ಥಳದೊಳ್ ||

ಪಠ್ಯಾ

ದಳಗೊಳೊಡ್ಡಂ ಪಾದಂ | ಪೊಳೆಯಲ್ ತ್ರ್ಯಂಶಾಧ್ಯನಾಗಿ ಪಠ್ಯಾಪ್ತಿಂ |
 ಅಳವಟ್ಟಿತರಾಂಘ್ರಗಳೊಳು | ತಿಳಿ ಗಣಗಳ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ ಬುಧಮತದಿಂ ||

ತಾಳ

ಧ್ರುತಾಳ ಮಟ್ಟಿತಾಳಂ | ತಿವುಡಂ ರೂಪಕಮುಮಷ್ಟ ಧ್ರುವೆಯುಮೇಕಂ |
 ತೀವುಗುವಿಂತೇಯುವಿಧಂ | ಸೇವಿಸುವರ ವೃತ್ತಬಂಧರಚನೆಗಳೆಂದಂ ||

ತ್ರಿವುಡೆ

ಪ್ರಾಸಗಳು ಮೂಜಾಗಿ ಲೇಸಿಸಿಂ ಬರುತಿರಲು |
 ಮಾಸದೇ ಮಾತ್ರಗಳ ತ್ರಿವುಡೆ ತಾನೊಗಗುಂ ||

ಧರಣಿಪಂಡಿತ. ಸು 1650

ಈತನು ವರಾಂಗನೈವಚರಿತೆ, ಬಿಜ್ಜಳರಾಯಚರಿತೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ, ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು; ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನಪುರದ “ವರಕುಲಾಗತವೈದ್ಯವಿದ್ಯಾವರಿಣತನು ಪರವೈದ್ಯಕರಿಹರಿ” ಯಾದ ಧರಣಿಪಂಡಿತನ ವೌತ್ರನು; ಸದ್ಗುಣಪಂಡಿತನ ಪುತ್ರನು “ವಿಸ್ತಾರವರ್ಧನಪುರದ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನೇಂದ್ರಚಂದ್ರನ ಚರಣವಾರಿಜಭೃಂಗ” ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದಿದ್ದಾನೆ

ಈತನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ವಿನೂತಕವಿವರನೇಮಿಜಂದ್ರನು | ಘನಕವೀಶ್ವರನೆನಿಸಿ ಹೊನ್ನನು |

ಸನುನಯದ ಕವಿ ರನ್ನ ಕರ್ಣಾನಂದರಸಕವಿತಾ ||

ಧನಿಕ ಹಂಪನು ನಾಗರಮಾ | ದ್ವೈಪದವಿನೂತಕವಿಗಳನು ನುತಿಸುವೆ |

ಮನಕೆ ಬಂದಂತೆನೆಗೆ ಕವಿತಾವರವ ಕೊಡಲೆಂದು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ವರಾಂಗನೃಪ ಚರಿತೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ನನುಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 8 ಅಶ್ವಾಸಗಳಿವೆ. ಪೂರ್ವದ ಮುನೀಶ್ವರರು ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಾರ್ತಾಜಿನನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು, ಪದ್ಮಾವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಕೊಂಡಕುಂದನಿಂದ ಅಕಲಂಕನವರೆಗೆ 1 ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

2 ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ ಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 12, ಪದ್ಯ 1239². ಇದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಪುರದ ದೊರೆಯಾದ “ ಜೈನಶಾಸನವಾರ್ಧವರ್ಧನಚಂದ್ರಮ ಜೈನವಂಶಾನ್ವಯತೀಲಕ ಜೈನಮಾರ್ಗಾನಂದಪರನೆಂದೆನಿಸುವ ” ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಹಿಂದೆ ವಿಜಯಮ್ಮ ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕವಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಬಸವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:—

ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನು ತನ್ನ ಬೋಯಿಸನಾದ ಮಾದಿರಾಜನ ಮಗಳು ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವಳ ಅಣ್ಣನಾದ ಬಸವನಿಗೆ ಸೇನಾಪತಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು

1 ಕೊಂಡಕುಂದ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಕುಮಾರಸೇನ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಜಿನ ಸೇನ, ವರ್ಧಮಾನಯತಿ, ವೀರಸೇನ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಅಕಲಂಕ.

2. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ 1371 ಎಂದಿದೆ.

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದಿರುಬಿಳಿಲು ದೊರೆ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ದೊರೆ ಅವನನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯಿಸಿ ಅವನ ಅಸರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಪುನಃ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ತಾನು ಕಳುಹಿಸಿದ ವಿಷದವಾಸಿನಹಣ್ಣನ್ನು ಮೂಸಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ಸಾಯಲು ಬಸವನು ಹೆದರಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ಕಡಲತಡಿಯ ವೃಷಭ ಪುರದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸತ್ತನು. “ ಉಣಿವೆನೆಂದು ಪೊಕ್ಕು ಸತ್ತುದಟ್ಟಿಂ” ಆ ಊರಿಗೆ ಉಳಿವೆ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯ್ತು¹.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸರಸರಚನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಮೊದಲು ಪದವನಿಟ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಸಿನ | ಹದನ ಕಾಣದೆ ಹುಡುಕಾಡಿ |
ಹೊದಕುಳಿಗೊಂಡು ಪೇಟಾದ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ | ಚದುರರು ಕೇಳಿ ಮುದ್ದಿಪರು ||
ಅಜ್ಜಗನ್ನಡದೆ ಸಿಮಗಳಿವಂದದಿ | ಪೊಜ್ಜ ಮುತ್ತಿನೊಳು ಪವಳವ |
ಮೆಚ್ಚುವಂದದಿ ಸರಗೊಳಿಸಿದೆ ಬಲ್ಲವರು | ನಿಜ್ಜ ಧರಿಸಿಯಿಲಿಕ್ಕೈಯದೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅದಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಬಿಜ್ಜಳ

ಸತ್ಯದ ಜಲನಿಧಿ ಯುಕ್ತಿಯ ಸುರನಗ | ಬತ್ತೀಸಾಯುಧವಿದ್ಯಾಚಾರ್ಯ |
ಮತ್ತಗಜತುರಗಸಾಧಕ ಸರ್ವಜ್ಞ | ಚಿತ್ತಜರೂಪ ಬಿಜ್ಜಳನು ||

ವೀರಶೈವಮತಹೇಳನ

ಹೂಲಿಮನೆನಿಸುವಂತೆಯೆಲುವಾಲೆ ಕೊರಲೊಳು | ಹುಲಿದೊಗಲನುಟ್ಟು ಮೈಯೊಳ |

ಬಬ್ಬರುಂಕವಾಲಿಯ ಧರಿಸಿದ ಶಿವನನು | ಕುಲಜರು ಪೂಜಿಗೈಯುವರೇ ||
ಸತ್ತ ಪೆಣನ ಮುಟ್ಟಿ ಮನೆಗಳೊಳಗೆ ಹೂಲಿ | ಮತ್ತದಟ ಹಡಕೆಯನು |
ನಿತ್ಯದಿ ಕುಡಿದು ಹೇಸದೆ ಕೂಟ ತಿಂಬುದು | ಎತ್ತಲಿಪ್ಪುದು ಹೊಲಗೇರಿ ||
ಬಡವರ ತಿರುಕನ ನೀಚಕುಲದವರ | ತಡೆಯವೆಯಾಕ್ಷಣ ಕರಸಿ |
ಒಡವೆಗಳನು ಕೊಟ್ಟು ಕೊರಲಿಗೆ ಲಿಂಗವ | ಬಡಜನಗೇಲಾ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ||
ಕುಂಟರು ಕುರುಚರು ಗಂಟೆಯಜೋರರು | ಕೊಂಟರು ಕೊನ್ನರು ತುಡುಗರು |
ಗಂಟುಕಳ್ಳರು ಕೂಡಿ ಹಣವಿನಾಸಿಗೆ ತಮ್ಮ | ಕಂದದಿ ಲಿಂಗಕಟ್ಟಿದರು ||

ಸತ್ತಾಗ ಹೆತ್ತಾಗ ಸೂತಕವಾದಾಗ | ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನವ ಮಾಡಬೇಡಿ |
ಒತ್ತಿನೊಲೆಯ ಭಸ್ಮವ ಪಣೆಯೊಳಗಿಡಿ ನಿಮಗೆ | ಹತ್ತಿದ ಕರ್ಮ ಹಱುವುದು ||

ಮೊತನಾಗಚಂದ್ರ ಸು 1650.

ಈತನು ಜಿನಮುನಿತನಯ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ
ಇವನು ಜೈನಕವಿ ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತಪುರಾಣ, ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣ ಇವು
ಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ನಾಗಚಂದ್ರಕವಿಗೆ ತಾನು ಎರಡನೆಯವನು
ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ “ನೂತನಾಗಚಂದ್ರ” ಅಥವಾ “ಅಭಿನವನಾಗಚಂದ್ರ”
ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಚ್ಚಾಗುವ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ
ದಲ್ಲಿ ಕವಿನೂತನಾಗಚಂದ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿವಿನೂತನಾಗಚಂದ್ರ ಎಂದು
ತಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ನಾಗಚಂದ್ರನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು
ಬರೆದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಗೆ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ನಾಗಚಂದ್ರನ
ಶೈಲಿಗೂ ಇವನ ಶೈಲಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. ಇವನು ಅಧುನಿಕಕವಿ,
ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥ:-

ಜಿನಮುನಿತನಯ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 106 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ‘ಜಿನ
ಮುನಿತನಯಾ’ ಎಂದು ಮುಗಿವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.
ಇದು ಜಿನಧರ್ಮಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ನೀತಿಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.
ಗಂಧಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಭಾವಿಸುತಿರ್ಪಾಪಸುವರ್ತು | ಭಾವನೆಯುಂ ಕೂಡಿ ತಾನೆ ಕಡದುಱುವಾಯ್ತೆನೆ |
ಭಾವನೆಯಿಂದವ್ವುದು ಯ | ದ್ವಾವಂ ತದ್ಭವತಿಯಲ್ಲಿ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ ||
ತನು ಕುಸಿಯದೆ ತಲೆ ಸರಿಯದೆ | ನೆನಸುಱಿಯದೆ ಧೈರ್ಯಶಕ್ತಿ ಕುಂದದಮುನ್ನಂ |
ಚಿನ್ಮಯನನುಪಮಗುಣಮಂ | ನೆನೆವುದು ತಾಂ ತನ್ನನಿಜತೆ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ||
ಮತಿಗಿಡಿಸುವ ಗತಿಗಿಡಿಸುವ | ಧೃತಿಗಿಡಿಸುವ ಬಲ್ಪಗಿಡಿಸುವಂತಹ ಕಳ್ಳಂ |
ಕ್ಷಿತಿರ್ಯೋ ಕುಡಿವರ್ ಕುಡಿಯ | ಲ್ಪತಿಧನಮಂ ಕಳೆವರೇಕೆ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ||

ಅಬಂ ಪೆಂಡಿರ್ ಸುತರುಂ | ಮೇಳದವರ್ ನಂಟರಿಷ್ಟರೊಡಹುಟ್ಟಿದರುಂ |
 ಕಾಲಾಳುವುಶ್ಚಚಯಮುಂ | ಜಾಳಿಸುವುವೆ ಜವನ ಮುಳಿಸ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ ||
 ಕಾಲೊಳ್ ಮುಳ್ಳಿರದೆನಿತುಂ | ಕೀಲಿಸಿದೊಡೆ ನೊಂದ ನೋವ ತಿಳಿಯುತ್ತುಂ ದು |
 ಶ್ಶೀಲರ್ ನಿರ್ದಯಾದಿಂದಂ | ಕೊಲುವರ್ ತನ್ಮಂತೆಯಲ್ತೆ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ ||

ಸಿಂಹರಾಜ. ಸು. 1650

ಈತನು ಚಿನ್ನಯಚಿಂತಾಮಣಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿಕೃತನೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮಗ್ ದೊರೆತ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿರುವ 99 ನೆಯದಾದ

ಪರಮಜೀವಾದಭಕ್ತಂ | ನಿರುತಂ ಹುಲಿಗೇಷೆಯ ಸಿಂಹರಾಜಂ ಪೇಟ್ಟಿಂ |

ವರನೀತಿಯನಾದರದಿಂ | ಪರಮಪರಂಜ್ಯೋತಿಗಳ್ಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನಿಸಿಸಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಸಿಂಹರಾಜನೆಂದೂ ಪುಲಿಗೇಯವನೆಂದೂ ಜೈನನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಿನ್ನಯಚಿಂತಾಮಣಿ.

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 100. ಇದಕ್ಕೆ ಹರದನೀತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಚಂಪಕಾಪುರದ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ವರ್ತಕನು ಸೂರಸೇನನೆಂಬ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ನೀತಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಕಯ್ಯಾರದವರನೊಲ್ಲದೆ | ಬಯ್ಯವರಂ ಶೂನ್ಯಹೃದಯರಂ ನಿರ್ದಯರಂ |

ಮುಯ್ಯಾಂತು ಕೂಡಿ ನಡೆಯಲ್ | ನಾಯ್ವಾಲಂಬಡಿದು ತೊಳೆಯನೀಸುವ ಮಾರ್ಗಂ ||

ಎರಡುಂ ಮೂರುಂ ಬರಿಸಂ | ಕೆಳಿತುಂಬಿದ ಮಣ್ಣಿನಿಕ್ಕಿ ಬೆಳೆವುದು ಮತ್ತಂ |

ಮರುಳಾಗಿ ಕೈಯ ನೋಡದೆ | ನೆರೆಯ ನಡುವರ್ ಕೈಯ ಬೆಳಸಾದವುದೇ ||

ಅಲ್ಲದ ಸತಿಯೊಡನಾಟಂ | ತಲ್ಲಣಿಸುವ ಭಯದ ಬಟ್ಟಿ ಕಳ್ಳರ ಸಂಗಂ |

ಬಲ್ಲಿದರೊಡನೆ ವಿರೋಧಂ | ಕೊಲ್ಲದೆ ಮಾರ್ಣವುದೆ ಸುತವಿಕರ್ಣಾಭರಣಾ ||

ಚಂದ್ರಮ ಸು 1650.

ಇವನು ಲೋಕಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯೋಗೀಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು; ತುಳುನಾಥರಾಯ ಅಳಿಯರವರ ದವನೆಂದು

ತುಳುನಾಥರಾಯನ ವೀರದೊ | ಕಳಿಮರವುರದಲ್ಲಿ ನಿಂದ ವಿಜಯಜಿನೇಂದ್ರಂ |

ಗೊಲಿದೆಪ್ಪಿಗೆ ಸೌಜ್ವ ಕಂದಗ | ಕಳಿಯೊಳ್ ವರ್ತಿಸಲಿ ಮೇರುನಿರಳನೈವರಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ಗಣಿತಸಾರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ ವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಇದು ನನಗಿಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಲೋಕಸ್ವರೂಪ.

ಇದು ಕಂದರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪದ್ಯ 140 ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರುಲೋಕ ಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ---

ಇದು ಜಿನರಾಜನಿರೂಪಿತ | ಸದಮಳಸ್ಯಾದ್ವಾದನೆಂಬ ಪರಮಾಗಮದಿಂ |

ದೊದವಿಸಿ ಕನ್ನಡವಿಂದಂ | ವೃದ್ಧಮಾರ್ಗದೇ ಪೇಟೆ ಮೂಱುಲೋಕಸ್ಥಿತಿಯಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯ ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಅರೆಮುರಜದ ವೇಲೊಂದಂ | ನೆಹಿ ಮುರಜಮನಿರಿಸಿದಂತೆ ತೋರ್ಪುದು

ಲೋಕಂ ||

ಎರಡೇಬುರಜ್ಜು ಪೂರ್ಣೋದೇ | ತ್ವರದಕ್ಷಿಣದೇಬುರಜ್ಜು ಘನಗೊಂಡಿಕ್ಕುಂ ||

ಅರೆಮುರಜಮಧೋಲೋಕಂ | ನೆಹಿ ಮುರಜಮದೂರ್ಧ್ವಲೋಕಮದಪ್ಪಾದಿ

ಯೋಳಂ ||

ಇರುವುದು ಮಧ್ಯಮಲೋಕಂ | ಅರೆಮುರಜದೊಳೇಬುಭೂಮಿರಚ್ಚ್ಚ್ಚಂತರಿತಂ |

ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಮಧ್ಯದಿ|ಕಂಭವ ನಟ್ಟಂತೆ ಮೇರುಗಿರಿಯಿರ್ಪುದದುಂ |

ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತುಸಾಸಿರ | ದಿಂಬಿನಯೋಜನಗಳುಳ್ಳ ಘಾತಸಹಸ್ರಂ ||

ಗಂಗ. ಸು. 1650.

ಇವನು ಕುಮಟರಾಮನಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಪಾಂಚಾಳದವನು; ಕನ್ನಡಕವಿಜಾಣ, ಚಿನ್ನಭುಜಂಗನ ಭೃತ್ಯ ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತಗಡೂರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗಣೇಶನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜಟಂಗಿರಾಮೇಶ್ವರನ ಅಂಕಿತವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಅಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗುರಿ, ಅಗ್ಗಳ, ಹಲಾಯುಧ, ರಾಘವ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ನಾಗವರ್ಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸಕ್ಕರೆ ಸವಿಯಂತೆ ಮಧುರಮಾವನಹಣ್ಣು | ಉಕ್ಕುವ ತನಿರಸದಂತೆ |

ಮಕ್ಕಳ ನಸುನಗೆಯಂತೆ ಗಂಗನ ಮಾತು | ಸತ್ಕವಿಗಳ ರಾಲಿಪುದು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕುಮಟರಾಮನಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 3128. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ರಾಮನಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ:

ಮುತ್ತಿನ ಚೆಂಡನಾಡಲು ರಾಮನಾಥಗೆ | ಮೃತ್ಯುವಾದಳು ಪಾಪಿ ರತ್ನಿ |

ಮತ್ತೆ ಪ್ರಧಾನಿಗಳಿಹಿಸಿ ಕೊಲ್ಲದೆ ಕಾದ | ಚಿತ್ರದ ಕಥೆಯು ಹೇಳುವೆನು 1 ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗರಳಪುರದ ನಂಜುಂಡ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ನಾರದ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ರತ್ನಿಯನ್ನುಕುರಿತು ಕುಮಾರರಾಮನ ಉಕ್ತಿ

ಅಂಜೆನು ಪುಲಿಸಿಂಹಶಾದೂಲರಣಕೆ ನಾ | ನಂಜೆನು ಪರನ ಕರುಣದಲಿ |

ಅಂಜುವೆನು ಪರಸತಿಯರಿಗೆ ನಾ | ಕುಂಜರಗಮನೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ ||

ತಂದೆಯ ರಾಣಿ ನಿನಗೆ ನಾನು ಕಂದನು | ಚಂದವಲ್ಲವೆ ನಿನಗಿದು ಗುಣವೆ |

ಬಿಂದ ವಿಷಯಕೊಳಗಾದರೆ ನರಕವು | ಮುಂದೆ ತಪ್ಪದು ಕಾಣಮ್ಮಾ ||

ತುರುಕರ ರಾಜಿಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ದೇಶವನ್ನು ಬಿಡುವುದು,
 ನಡೆವ ದಂಡನು ಕಂಡು ಗಡಿಯ ನಾಯಕರೆಲ್ಲಾ | ಮಡಕೆಯನಿಂಬುಮಾಡುವರು |
 ಅಡಗಿದ್ದ ತೆಲುಗರು ಗಿಡವ ಹೊಕ್ಕರು ತಾವು | ತಡೆಯದೊಡಿದರು ಕೊಂಕಣರು ||
 ಕುಣಿಯ ಹಿಂಡುಗಳನು ತೆರಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ | ಮಹಿಗಳ ಹೆಗಲೊಳು ಹೊತ್ತು |
 ಮಹುಗುತ್ತ ಹೆಂಡಿರ ಕೈಯಲಿ ಹಿಡಿಕೊಂಡು | ಕುಣುಬರ ಗೊಳೆಯ ನಡೆಯ ||
 ಓದುವ ಹಲಗೆಕಡಿತಬಳಹದ ಹೊಣು | ವೇದವುಪ್ಪ ಕಪೇಟಿಕೆಯ |
 ಓದಿಸುವಣ್ಣಗಳೊಡಗೊಂಡು ಬಂದರು | ಸಾಸಿಸಿ ಗೊಳೆಯ ನಡೆಯ ||
 ಅಡೆಗಲ್ಲು ತಿದಿ ಮುಟ್ಟು ಹಿಡಿದ ಇಕ್ಕಲ ಕೈಯ | ಬಿಡದೆ ಕೆತ್ತುವ ಬಾಚಿಗಳು |
 ಎಡದಕೈಯಲಿ ಉಳಿಹಿಡಿದ ಪಂಚಾಳರು | ನಡೆದರು ಗೊಳೆಯದೊಳಗೆ ||

ಕುಮಾರರಾಮನ ಹೆಂಡತಿಯ ಉಕ್ತಿ

ಗಂಡನೆ ಗತಿ ಮತಿ ಗಂಡನೆ ಕುಲದೈವ | ಗಂಡನೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೊಡೆಯ |
 ಗಂಡರಗಂಡ ಉದ್ದಂಡರಾಮನ ಬಿಟ್ಟು | ಮುಂಡೆಗೂಬುಂಬವಳ್ಳ ||

ಗುರುವ್ರಸಾದ ಸು 1650

ಈತನು ಸುಯೋಗಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
 ಕವಿ; ಮಾಧ್ವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರ
 ಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸುಯೋಗಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 775. ಇದಕ್ಕೆ
 ವೈರಾಗ್ಯಪುರಾಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯೌವನಾಶ್ವ,
 ಪ್ರಭಾವತಿ ಇವರ ಮಗನಾದ ಸುಯೋಗನಿಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜನು ವೈರಾಗ್ಯ
 ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ
 ಸ್ತುತಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಅಂಕಿತವೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂ
 ತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀವೈರಾಗ್ಯಪುರಾಣೇ ಸೂತಶೌನಕಸಂವಾದೇ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುಪ್ರಸಾದವಿ
 ರಚಿತೇ ಸುಯೋಗಚಾರಿತ್ರೇ.

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೂರೈದಿಯ

ಮೂಡಣದ್ರಿಯ ಕೆಂಪು ತೋಣಿ ತಾರಗೆ ಪರಿಯೆ |

ಗೂಢಮಾಗಿದ ಕಮಲಂ ಬಿರಿಯೆಯಳೆ ಸರಿಯೆ |

ಕೂಡಿಸಿದ ತಂಬೆಲರ ಜಳಿ ಮುಱಿಯೆ ತಾಮ್ರಚೂಡಂ ಕರೆಯೆ ರಜನಿ ಪರಿಯೆ ||

ಗಾಢದಲಿ ಜಕ್ರವಾಕಂ ಮುಱಿಯೆ ಮಿಗೆ ಸಿರಿಯ |

ಕೂಡಿ ದೇಗುಲವಾದ್ಯ ವೊರೆಯೆ ಕಿವಿ ಕಿಕ್ಕಿಪ್ಪಿಯೆ |

ಮೂಡಿದನು ರವಿ ಹಕ್ಕಿಯುಲಿದು ಮುಱಿಯೊಳು ಬೆರೆಯೆ ನೈದಿಲೆಯ ಸೊಂಪು
ಪಱಿಯೆ||

ದೇವರ ದರ್ಶನ

ದಾರಿದ್ರ್ಯನಿಗೆ ಧನವು ಬಯಸೆ ಬಂದಂತೆ ಬಲು |

ನೀರಡಸಿದವಗೆ ಗಂಗೋದಕವು ದೊರೆತಂತೆ |

ಕುರುಡನಿಗೆ ಕಣ್ಣಳವು ಬಂದತಿಜನಂತೆ ಕುಮತಿಗೆ ಗುರುವು ಸಿಲುಕಿದಂತೆ ||

ಭರದಿಂದ ಬಿಸಿಲಿನೊಳು ಬಬಲಿದವನಿಗೆ ನೆಜಲು |

ದೊರೆತಂತೆ ಪರಮಪತಿಗೆ ಮುಕುತಿಯಾದಂತೆ |

ನೀರೊಳಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ಸಾವನಿಗೆ ನಾವೆಯು ಸಿಲುಕಿದಂತೆನಗೆಯೊಲಿದೆ ಸ್ವಾಮಿ ||

ವೀರಜನಪತಿ. ಸು 1650

ಈತನು ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಬೆಳಗೋಡಹುಚ್ಚಭೂಪಾಲಚಂದ್ರನ ಕುಲತೀಲಕನಾದ ಹಾಲೇಂದ್ರ, ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಾಂಬಿಕೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದಿ ರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಕವಿಕಾಳಿದಾಸ ಮಯೂರನುದ್ಭಟ ಬಾಣ | ಕವಿಮುಲುಹಣ ಭವಭೂತಿ |

ಭುವನವಿಘನಕವ್ಯ ಶಿವಕವಿಗಳ ನೋಂತು | ವಿವರಪೆ ನಾನೀಕೃತಿಯ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 23, ಪದ್ಯ 1621. ಇದರಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠನ ಸದ್ಭಕ್ತನಾದ ಉಜ್ಜಯನೀರಾಜಚಂದ್ರಗುಪ್ತಕುಮಾರ ವಿಕ್ರಮನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ವೀರೇಶ, ಭದ್ರಕಾಳಿ, ವಾಣಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗೋಡರಸವೀರಭದ್ರೇಶನ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಚಂದ್ರ

ಗರಳದೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಲು ಕಱಿಯಾದುದೊ | ವಿರಹಿಜನದ ನಿಟ್ಟುಸುರ |
ಉರಿ ತಾಗಿ ಕಂದಿತೊ ಎನಲು ಕಳಂಕ ಗೋ | ಜರಿಸಿತು ಚಂದ್ರನೆದೆಯೊಳು ||
ಸ್ಮರನಡ್ಡಣವೊ ರತಿಯ ಮುತ್ತಿನ ಬೊಟ್ಟೊ | ಸುರಸನ ವಜ್ರದರ್ಪಣವೋ |
ವಿರಹಿಗಳೆದಿಗಿಚ್ಚಿನುರಿಯೊ ಎಂದೆನಲು | ಬರವ ಬೆಳಗಿದ ಶಶಾಂಕ ||
ಮಾರನ ಬೇಳ್ತೆಯ ಒೂದಿಯೊ ಮನ್ಮಥ | ವೀರನು ಬೀಸಿದ ಬಲೆಯೋ ||
ನೀರಜಶರನ ಕರಾರಿಯ ಹೊಳಹನೆ | ಬೀಳಿದ ಶಶಿ ಚಂದ್ರಿಕೆಯ ||

ಸಮುದ್ರ

ಬೆಳಗುವ ಚಂದ್ರ ಶೆನ್ನೊಳು ಪುಟ್ಟಿಯೆದೆಗವು | ದಳೆದಿರಲಂಬುಧಿ ನೋಡಿ |
ತೊಳೆವೆನೆಂದಾಗಸಕೇಷ್ವೊಲು ತೆರೆಗಳು | ಜ್ವಳಿಪುವು ಗಗನಮಂಡಲಕೆ ||

ಸಿಂಧುನದಿ

ಸೆಳವು ತಿರು.ತು ಮಡು ನೆಲೆಗಾಣದಿಹ ತಾಣ | ಸುಲೂ ಮುಣಿದೆತ್ತುವ ಮಲಹು |
ಮೆಲಲ ದಿಣ್ಣೆಗಳನ್ನೊಸರಿಸುತ್ತಡಿಗಳ | ನಲೆಯುತ ತಟಿವಿ ರಂಜಿಸಿತು ||

ಆರಾಮ

ತನುವೆಂಬ ಕುಲುವೆ ತಂಬೆಲಿನ ತಿದಿ ಕೆಂ | ಗೊನರಗ್ನಿಯಲಿ ನನೆಸರಳ |
ಮೊನೆಮಾಡಿ ಚೈತ್ರಕಾರುಕ ಮದನನಿಗೀವ | ಮನೆಯನಲೊಪ್ಪಿತಾರಾಮ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ತಿಲಕಕುಸುಮವೊ ಚೆಂದುಟಿತೊಂಡೆವಣ್ಣನು | ಮೆಲಲಿಳುವಳಿಗಳಿಗೊಕ್ಕೋ |
ಅಳವಗೆಯಾಗದ ಸಂಪಗೆಯರೆಬಿರಿ | ದಲರೊ ಕೋಮಲೆಯ ನ ಸಿಕ್ಕೋ ||

ವೆಮ್ಮಿಸೆಟ್ಟಿ ಸು. 1650

ಈತನು ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶನ ಕರಜಾತನು ಇವನಿಗೆ ಪ್ರಾಸಭೂಷಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು; “ಶಿವಕವಿಗೆ ಪ್ರಾಸವೇ ಭೂಷಣಗಳಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡೆನೆನ್ನ ಪೆಸರನು” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹೆಸರಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ವ್ಯಾಸದಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಉದ್ಭಟ, ಮಲಹಣ, ಹಲಾಯುಧ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಭೋಜ, ರಾಮಯ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರಚರಿತ್ರೆ.

ಇದು ಉದ್ದಂಡಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 273. ಇದರಲ್ಲಿ ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಅಂಧ್ರಭಾಷೆಯೊಳಗೆ ದ್ವಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸು ಎಂದು “ಬಸವಣ್ಣ ನೆನಸಿನೊಳ” ಬಂದು ಭಸಿತವನಿಟ್ಟು ಮತಿಗೊಡಲು” ತಾನು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಪಂಚಮುಖದ ಪಂಚಾಚಾರಪರಿಪೂರ್ಣಪರಮಜ್ಞಾನಪರಮಜ್ಯೋತಿಪರಮಪ್ರಕಾಶಪರಮಕಲೆಯ ಪ್ರಣವೋಂಕಾರಪ್ರಾಣಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಾಲಕಪ್ರಸಿದ್ಧಾವತಾರ ಪರಮೋಗೀಶ್ವರಪರಮಗುರುಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಕಾರುಣ್ಯಪ್ರಸಾದಿ ಶಿವಕವಿ ವೆಮ್ಮಿಸೆಟ್ಟಿಯರು ಶಿವಶರಣರ ಶ್ರೀಪಾದರೇಣುವಂ ಧರಿಸಿದ ಬುದಿಂದಿ ಪ್ರಾಸಭೂಷಣನೆಂಬ ಪೆಸರ್ವೆತ್ತು ಪೇಟ್ಟು ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರಚರಿತ್ರೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಪೊಡವಿಘೋಳ ಜಡಿವ ಗಿರಿ ದಡದಲ್ಲಿ ನುಡಿವವರ |

ನೊಡನೊಡನೆ ನುಡಿವಂತೆ ಮೃಡನು ಎನ್ನೊಡನಿಡು |

ನುಡಿಸಿದರೆ ನುಡಿದಿನಾಂ ಬೆಡಗುಗಳ ಗಡಣದಿಂ ಕಡುಸೊಬಗುವಡೆದ ಕೃತಿಯ ||
 ಮೃಡತರಣರಡಿಗೊಗಿ ಸಡಗರದೊಳೊಡರಿಸುವೆ |
 ಬಿಡದೆ ತಪ್ಪಡಸಿಬಂದೊಡೆ ಕಲಿಸಿ ನಡೆಗೊಳಿಸಿ |
 ಮೃಡಭಕ್ತಿಗೊಡಲಿತ್ತು ಪಡೆದರ್ಥ ಕೆಡದರ್ಥಕೆಡೆನೆತ್ತ ದೃಢಚಿತ್ತರು ||
 ಶ್ರುತಿಯ ಸೊಬಗುಗಳ ಸಂಗತಿಯ ಸಾರದ ಮಹೋ |
 ನ್ನತಿಯನುಪಮಾನಂದರತಿಯ ರಂಜಕದ ಗಿಂ |
 ಸುತೆಯ ನಿಜಪತಿಯ ಘನನುತಿಯ ಜದುರತೆಯ ಪದಗತಿಯ ಸತ್ಕೃತಿಯ ಕಥೆಯ ||
 ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಗೆ ಮೆಣಸೆವಂತುಟಿಮುದದೊಳಿನ್ನ ಬಡ |
 ಮತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾಂ ನುತಿಸುವೆನು ನೆಣ್ಣೆ ಕೇಳಿ |
 ಸಿತಗಳನ ಕವಿಗಳಪ್ರತಿಯನಿಸುತಿದ್ ವಸುಮತಿಯೊಳಗೆ ಗತಿಗೊಳಿವುದು ||

— — — — —
 ದೊಡ್ಡಷಡಕ್ಷರಿಸ್ವಾಮಿ ಸು 650

ಈತನು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ;
 ನಂಜನಗೊಡು ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ; ಆ ಸ್ಥಳದವನಾಗಿರ
 ಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬ
 ಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಚನಗಳು

ವಚನಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹಾಡಿನ ರೂಪವಾ
 ಗಿರುವ ಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರಾಯಶಃವಾಗಿ ನಂಜನಗೊಡು ನಂಜುಂ
 ಡೇಶ್ವರ, ವಾರ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಪದಗಳು
 ಶಿವಪೂಜಾಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿನಿರಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾ
 ಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ವರಗಿಜಾನನಸರಸಿರುಹಾಕಳನೆ | ಕರುಣಾಸಮಯನಿರುಪಮಮಹಿಮನೆ |

ನಿರಘಜಾತ್ರನೆ ಕಪಿಲಾಕ್ಷೇತ್ರದ ಗರಳವುರಾಧಿಪನೆ ||

ಗರುವನೆ ಘನಗಂಭೀರನೆ ಧೀರನೆ | ತರಣಾಗತಜನಪಾಲನೆ ಲೋಲನೆ |

ನರಸುರವಂಧ್ಯನೆ ಪರತರನಂಜುಂಡೇಶ ಕೃಪಾಕರನೆ ||

ತೊಳಗುವ ಫಣಿಕುಂಡಲಮಣಿಕಿರಣದ | ತೆಳುಗದಸಿನ ನಗೆಮೊಗದತಿಸೊಬಗನೆ |
 ವಿಳಸಿತಡಂಪಕನಾಸಿಕಕುಡಿವುದಿನ ಸೊಗಸೊಪ್ಪುವನೆ ||
 ಧಳಧಳಿಸುವ ಸಿತಭಸಿತಲಾಟನೆ | ಸೆಳೆಮಿಂಚೆನೆ ಮಿಸುಗುವ ಜಡೆಮುಡಿಯೊಳು |
 ಪೊಟಿವೆಣ್ಣಾಳ್ತನೆ ರತಿಪತಿಕೋಟಿಯ ಪಣಿವತಿಸಾಂದರನೆ ||
 ಪರಮಪವಿತ್ರಗೆ ನಿರಘಡುತ್ರೆಗೆ | ಸುರುಪುಷಮನೆಗೆ ಕರಿವುಗಮನೆಗೆ |
 ಶರಣಾಗತರಕ್ಷೆಗೆ ನಿರವೇಕ್ಷೆಗೆ ಸರಸಿರುಹಾಂಬಕೆಗೆ ||
 ಪರತರಶಕ್ತಿಗೆ ವರನಿಗಮೋಕ್ತಿಗೆ | ಸುರುಚಿವಿಶಾಲೆಗೆ ಶುಭಗುಣಶೀಲೆಗೆ |
 ತರುಣಾರುಣರುಚಿಕಾಂತೆಗೆ ಶಾಂತೆಗೆ ನಮಿಸುವೆ ವಾರ್ವತಿಗೆ ||

ಚೆನ್ನವೀರಣ್ಣೋಡೆಯ. ಸು. 1650

ಈತನು ಚೆನ್ನಬಸವನ ಮಿತ್ರಪಟ್ಟ ಲದವಚನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದುತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಗ್ರಂಥ

ಚೆನ್ನಬಸವನ ಮಿತ್ರಪಟ್ಟ ಲದವಚನ.

ಇದರಲ್ಲಿ 250 ವಚನಗಳಿವೆ; ಒಂದೊಂದೂ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ—

ವೃಕ್ಷಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದು ಭಿಕ್ಷುಪರಿಣಾಮಿಯಾಗಿದ್ದರೇನು ? ಉಟ್ಟುದನುಟ್ಟಿದು ಬತ್ತಲೆಯಿದ್ದರೇನು ? ಕಾಲರಹಿತನಾದರೇನು ? ಕರ್ಮರಹಿತನಾದರೇನು ? ಕೂಡಲ ಚೆನ್ನಸಂಗಮನ ಅನುಭಾವವಜ್ರಿಯದವರು ಏಸುಕಾಲವಿದ್ದರೇನು ವೃಥಾ ಕಾಣರೋ.

ವೀರಣಾರಾಧ್ಯ ಸು. 650

ಈತನು ದಶಗ್ರಂಥಿಗೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಮಗನು. ಮೂಲವು ಇವನ ತಂದೆಯಿಂದ ರಚಿತವಾದುದು. ಇವನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಶಿವಜ್ಞಾನಪ್ರದೀಪಕೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನು ಸುಮಾರು 650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ವ್ಯಾ

ಖ್ಯಾನದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಂದಗಳಿವೆ. ಇವು ಏತತ್ಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ತ್ರಿಪದಾರ್ಥಜ್ಞಾನಿ ಶಿವೋ | ಕೃಪರಮದೀಕ್ಷಾ ದಿಕರ್ಮಕರ್ಮನನಘಂ |
 ಸುಪಥನಿಸುವ ಸದಾಚಾರ | ರಸರಂ ಶಿವಯೋಗವಿಶ್ವನಾಥಾರ್ಯಂ ||
 ಸಾಸನೆಯಂ ಕೊಱಿಸದಿಗ | ಳೈಸಂ ಸಲೆ ತುಂಬುವಂತೆ ಸಕಲಾಗಮದೊಳ್ |
 ಲೇಸೆನಿಸಿದರ್ಥವೆಲ್ಲವ | ನೋಸರಿಸದೆ ವೇಬ್ಬನೀದಶಗ್ರಂಥಿಕೆಯೊಳ್ ||
 ಆಪರಮದಶಗ್ರಂಥಿಗೆ | ದೀಪಿಕೆಯಂ ಬರೆದನಧಿಕಸುಗುಣಂ ಸಕಲೋ |
 ವೀರಪಾತ್ರನ್ನೇಪಯುತಂ | ವ್ಯಾಪಿತವೋಹಾರಿ ವಿಶ್ವನಾಥಾರ್ಯಸುತಂ ||

ಹಲಗ. ಸು. 650

ಈತನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಚಪ್ಪನ್ನದೇಶದೊಳ್ ಕೈಲಾಸವೆನಿಸಿರ್ಪ ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ತೋಪಿನ ವೀರಗಣಾಚಾರಿ. ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ “ತೋಪಿನವೀರಣಾತ್ಮಜ ಕವಿ ಹಲಗ” ಎಂದಿದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಉದ್ಭಟ, ಹಂಪೆಯಹರಿದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 1001 “ಬಾಸೆಗೆ ತವ್ವದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರರಾಯಗೆ ಈ ಕೃಪರನೊಲಿದ ಕೃತಿಯನು ಪೇಟುವೆನು” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾನಂತಾರದಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ವೆಣ್ಣುಖ, ನಂದಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಬಸವನೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನರನ್ನು¹ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

¹ ಬಸವ, ಮಡಿವಾಳ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ದಸರಿಯದೇವ, ಶಂಕರದಾಸ, ಸುಂಕದಬಂಕಣ್ಣ, ಲಿಂಕನುಂಕಣ್ಣ, ಕುಲಕೇತ, ಎಣಾವಿನಾಥ, ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ, ರಕ್ಕಸಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಆದಯ್ಯ, ಚನ್ನಯ್ಯ, ಹೊನ್ನಯ್ಯ, ಕಿನ್ನರಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಸೊನ್ನಲಿಗಿಸಿದ್ಧರಾಮ, ತನ್ನ ತಿವ ಗುರುವಿಗರಿದಿತ್ತ ನನ್ನಯ್ಯ, ಸಿಂಧುಬಲ್ಲಾಳ, ಸಿಂಯಾಳ, ಮಳೆಯರಾಜ,

ವನ

ವಸುಧೆಗೆ ಹೊಸಬಿಲ್ಲು ಎಸೆವರೆ ಹೊನ್ನಂಬು | ಮಸೆದಲಗಿನ ಈಟಿ ಸುರಗಿ |
ಎಸೆವ ಮುಕ್ಕಣ್ಣು ಡಂಕಣಿಯ ಗುಂಡುಗಳಿಂದ | ಪೊಸವನ ರಾಜಿಸುತ್ತಿರುದು ||

ಬೇಡರು

ಉಟ್ಟ ಕಾಗಿನ ದಟ್ಟ ಮೆಟ್ಟಿದ ಎಕ್ಕಡ | ಇಟ್ಟ ಕೊಲ್ಲುವ ಬಡಿಕೋಲು |
ಇಟ್ಟ ಸಬಳ ಬಿಲ್ಲಂಬು ಸುರಗಿಸಹ | ದಿಟ್ಟಶಬರರೊದಗಿದರು ||

ಹೊಲತಿಯರ ಮಾತು.

ಹೊಲೆಯಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಮಾನವರಲ್ಲದೆ | ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲದಾರು ಹುಟ್ಟಿದರು |
ಹೊಲಸಿನೊಳಗೆ ನವಮಾಸ ಬೆಳೆದು ಬಂದು | ಕುಲಕೆ ಹಾರುವರೆ ಒಲ್ಲವರು ||

— — —

ಮಲ್ಲ. ಸು 1650

ಈತನು ಪ್ರಸಾದಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. “ಕಡೆ ಮೊದಲಕ್ಷರವಡಿವ್ಯಾಸುಗಳೆಂಬ ಅಡಿವಜ್ಜೆಯ ಬೆಂಬಿಯ ಗೊಡವೆಯನ ಱಿಯೆ ಬಲ್ಲದ ಮೃಡಕರಣರ ಕರುಣದಿ ಪೇಜ್ಜೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಸಾದಸಾಂಗತ್ಯ

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 180 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ‘ಕರಣರು ಪಿಡಿದ ಪ್ರಸಾದಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವ ವಿರಚಿಸುವೆನು’ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕಥಾಸಾರ — ಬೆಜವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಗೌಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸದಿಂದ ಹಂದಿ ಯಾಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬಗಂಧರ್ವನು ಜಂಗಮಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತಿಂದುದರಿಂದ ಪೂರ್ವದೇಹ ವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಗೌಡನ ಮನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಜಂಗ ಮಯ್ಯನು ಬಂದು ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಎಂಜಲುಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಲು ಗೌಡನ ಹೆಂಡತಿ ರೇಗಿ ಗಂಡನನ್ನು ಬೈದು ಊರಹೆಂಗಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆದು ರಜ್ಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕವಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಸ್ಯರಸಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಕ್ಕೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಬಾಹಿಯಕಾಯಂಗೆ ಕೈಯ ಬಿರಳಭಾವ | ಜೋಲುದುಟಿಯ ಮೆಳ್ಳಿಗಣ್ಣು |
ಹೇಳು ಮಾಡಿದಹಾಗೆ ಮೂಗು ಸೊಲಗೆಯಂತೆ | ಜೋಲುವ ವೊಲೆ ಹನಿಗಣ್ಣು ||
ಹೊಣಿಹಲ್ಲು ಉಣುಗುಮುಖವು ಬಾಗಿದ ಬೆನ್ನು | ತಲಟುದಲೆಯು ಮೂಟಗಿ

ವಿಯು |

ಪಣಿಹೊಟ್ಟೆ ಮೊಟ್ಟಗಿವಿ ಬಾಯ ಬಾನೆಯ ಚೆಲ್ವೆ | ಒಲಲಿ ಹೇಳಿದಳು ಉ
ರೊಳಗೆ ||

ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಕೂಡಿ ಹತ್ತುತಿಂಗಳು ಇದ್ದೆ | ಸತ್ತನು ನನ್ನ ಕಾಟದಲಿ |
ಬತ್ತದೋಗರಹಾಲುದೋಸೆಗಳನು ಮೆದ್ದು | ಅತ್ತತ್ತು ಅವಗೆ ಬೇಸತ್ತೆ ||
ಅಂಬಲಿಯಲ್ಲದೆ ಉಂಬರೆ ಕೂಟಿಲ್ಲ | ಕಂಬಳಿಗಳ ಹೊದಿದ್ದೆವು |
ತಿಂಬರೆ ಬಾಯಿಗೊಂದೆಲೆಯಡಕೆಕಾಣೆವು | ಶೊಂಬರೆ ಬದುಕು ಕೇಳೆ ನಮಗೆ ||

ಚೆನ್ನಣ. ಸಾ. 1650

ಈತನು ವೀರೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯ ವಾಹೋಪಮಾದರಸ, ಮಗ ರಾಮೇಶಗುರು, ಮಗ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಮಗ ಚೆನ್ನಣಕವಿ. “ಸುವಿವೇಕಿ ರಸಿಕರದೇವ ಚೆನ್ನಣಸತ್ಯವಿರಾಯ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೀರೇಶ್ವರಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿ ಯಲ್ಲಿ 3 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—
ಹರನಿರಹಿತಯಾಗವೆ ಮಾಡೆ ದಕ್ಷನು ! ಪುರಮಧನನು ಕೊಪಿಸಲು!
ವರವೀರಭದ್ರನು ಗೆದ್ದ ಕಥನವ ಎ | ಸ್ತರಿಪೆನು ಸುಜನರಾಲಿವುದು ||

ವೀರಣಾರ್ಯ ಸು. 1650

ಈತನು ಪ್ರಸಾದಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ತನ್ನ ವಂಶವರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—ಕೊಲ್ಲಿವಾಕಿಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಮಗ ರೇಣುಕ, ಮಗ ದೇವಣಾರಾಧ್ಯ. ಇವನ ತಮ್ಮ ಶಾಂತೇಶ್ವರ, ಇವನ ಮಗ ಕವಿ ವೀರಣಾರ್ಯ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಪದ್ಮರಸ, ಉದ್ಭಟ, ಸೋಮನಾಥ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಸಾದಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಈಮಹಾಕೃತಿಯಾವುದೆನೆ ಚರಲಿಂಗದು | ದ್ವಾಮಪ್ರಸಾದ ಶಂಕರಗೆ |

ಪ್ರೇಮದೆ ಕುಡಬಹುದೆಂದು ವೇದಾಗಮ | ಸ್ತೋಮ ರಾಜಪ ಚಾರುಚರಿತಿ ||

ಕವಿಮಾದಣ್ಣ. ಸು 1650

ಇವನು ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜ ಗೋತ್ರದವನು. ಇವನ ಗುರು ರಾಮನಾಥ, ತಂದೆ ಅಲ್ಲವ, ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಿಯಕ್ಕ, ಸ್ಥಳ ವಾಮತಿರಪುರ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ ; ಸಂಧಿ 5. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಸಮ ಕಾಲದವನಾದ ನನ್ನಯ್ಯ ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ಒಡ್ಡಿಯದೇಶದ ಕರ್ಣಿಕಾಪುರವಾಸಿಯಾದ ನನ್ನಯ್ಯನು ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಸುಜ್ಞಾನಿಯ ತಲೆ ಹೋಯಿತೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಇವನ ಗುರುಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ತಿವಸು ಇವನನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೊಯ್ದನು.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಗುರುಚರಣಭಕ್ತಿ ಸುಸ್ಥಿರ | ಸಿರಿಯಿದು ಗುರುಭಕ್ತಿ ವನಧಿವರ್ಧನರಜನೀ |
ಕರವಿದು ದುರ್ಗತಿತವಾಭಾ | ಸ್ವರನಿದು ನಿರಯಾದ್ರಿಕಾಲಿತಧರಣೀಚರಿತಂ ||
ಕೊಳನಂ ಹಂಸೆಯ ನೈದಿಲ | ನಳಿನವ ಶುಕಸಿಕಮಯೂರತತಿಯಂ ಮಂದಾ |
ನಿಲನಂ ನೊಸಂ ವರ್ಣಪ | ಗಲಭೆಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲವಾಶಶರಣಚರಿತ್ರಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಗುರುರಾಮನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ
ಕವಿ ಮುದ್ರಾಪುರದ ಪ್ರಸನ್ನರಾಮೇಶ್ವರ, ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಸುಬ್ರ
ಹ್ಮಣ್ಯ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ ಬಸವನೇ ಮೊದ
ಲಾದ ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಗಿರಿಶಂಕುಲ್ದ ವಿಭೂಷಣಕ್ಕೆ ಶಶಿವಂ ದೈತ್ಯಾಂಗಂ ಪ್ರೇಮದಿಂದಿ |
ಸಿರಿಯಂ ಕೌಸ್ತುಭಮಂ ಸುರಗೈ ಸುಧೆಯಂ ದೇವೇಂದ್ರಗೃತ್ವರ್ಯಮಂ ||
ಹರುಷಂ ಕೈಮಿಗಲಿತ್ತುದೊಂದು ಘನದಿಂದಿ ಮತ್ತಂ ಧರಾಚಕ್ರದೊಂ |
ದಿರವುಂ ತನ್ನೊಳಗಿಂಬ ತೇಜದೊಸವಿಂದೊಪ್ಪಿತ್ತು ರತ್ನಾಕರಂ ||

ಜೂಜು

ಡಾಳಿಸಿ ಹಾಸಂಗಿಗನಂ | ಹೇಳಿದ ದಾಯವನೆ ಹಾಯ್ಕಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಗುಣಮಂ |
ಸೋಲದೆ ಸಮವೆನಲಾಡುವ | ಲೀಲೆಯ ನೆತ್ತದಲಿ ಜೂಜುಗಾಣರ್ ಮೊಹಿಸರ್ ||

ಶರಣಭಕ್ತಿ

ಪುರಮಂ ವಸಮಂ ಲತೆಯಂ | ತರುಣಿಯರಂ ಗಿರಿಯ ಕರಿಯ ಶರಧಿಯ ಪೊಗಬು |
ತ್ತಿರದೆ ಶಿವಶರಣರೊಲ್ಲರ | ಚರಣವ ನೆನೆ ಮನವೆ ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ ನಿನ್ನಂ ||

ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ

ವಿಟುವ ರೋಮ ಕಾರಿರುಳ ಕಾಟುವ ಕಾಯವತೀವಧೀತಿಯಂ ||
ಬೀಟುವ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳು ಕೆಂಪಡರ್ಪಕ್ಷಿಗಳುಬಿದ್ದಾನನಂ ||
ತೋರಿತುವಾಸೆ ಜುಂಜುದಲೆಯಂಜಿಸುತಿರ್ಪ ಕರಾಸಿಯುಗ್ರದಾ |
ಕಾರದ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಕಾನನದಲ್ಲಿರೆ ಕಂಡೆನುವಿಪಾ ||

೧ ಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಅಕ್ಕ, ಮಡಿವಾಳ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮು
ಸುಟಿಯಚೌಡ, ಉದ್ಬಟ, ಹಲಾಯುಧ, ಕೇಶಿರಾಜ, ದಾಸ.

ಮಹಾದೇವ, ಸು. 1650

ಈತನು ಹೇರೂರುಹೆಣ್ಣಿನಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು
ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹೇರೂರುಹೆಣ್ಣಿನಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 456. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಈಪದ್ಯ
ದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.—

ಹೇರೂರ ಹೆಣ್ಣು ಜೈನನ ಕಂಡು ಮನಹೇಸಿ | ಮಾರಮದನನಿಳಿಗೈದಿ |

ನಾರಿ ಗಂಡಾಗಿ ಧಾರಣೆಯೊಳು ಮೆಚ್ಚಿದ ವಿ | ಚಾರ ವನೊಲಿದು ಬಣ್ಣಿಸುವೆ ||

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಗುರುತಾಯಿತಂದೆಗೋತ್ರವ ಕೊಂದ ಕಥೆಯಲ್ಲ | ನರರ ಹೊಗಳುವ ಮತವಲ್ಲ |

ಪರಧನಪರಸತಿಗಳೆಂದ ನುಡಿಯಲ್ಲ | ಹರನ ಸಂಗತಿಯ ಕೇಳುವುದು ||

ಸಿರಿಯಾಳಸೆಟ್ಟೆಯ ಸಾಂಗತ್ಯವೂ ಏತತ್ಯವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು.
ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿರಿಯಾಳನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನಕಥೆಹೇಳಿದೆ. ಸಂಧಿ 2, ಪದ್ಯ 354.

ನರಸಿಂಹ, ಸು. 1650

ಈತನು ಮದನಮೋಹಿನಿಯಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. “ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ನರಸಿಂಹನ
ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪೇಟಾದಿನೀಕೃತಿಯನು” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ
ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪೂರ್ವ
ಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—

ವ್ಯಾಸ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹರೀಶ ಬಾಣನು ಕಾಳಿ | ದಾಸ ಮಯೂರನು ಮಲಹಣ |

ಈಶಭಕ್ತನು ರಾಘವಾಂಕನ ಬಲಗೊಂಡು | ಲೇಸಾಗಿ ಪೇಟ್ಟಿನೀಕೃತಿಯನು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮದನಮೋಹಿನಿಯಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 860.

ಕಥಾಗರ್ಭ—ಮಾಳವದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಜಂಪಕಪುರದ ದೊರೆಯಾದ ಜಂದ್ರಶೇಖ
ರರಾಜನ ಮಗ ಜಯಸೇನನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪ

ಣೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮದನವೋಹಿನಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—
 ಸಕ್ಕರೆಯಂತೆ ಜೇನೋಡದಂತೆ ಚಿಲುಪಾಲು | ಸೊಕ್ಕುಜವ್ವನೆಯ ಸೊಬಗಿನಂತೆ |
 ಚಿಕ್ಕಪ್ರಾಯದಹೆಣ್ಣು ತಕ್ಕೆಯಗಲಿಕೂಡು | ವಕ್ಕುಟಂತಿಹುದು ಈಕೃತಿಯಿಂದ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನರಸಿಂಹ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಾರ್ವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ನಂಜುಂಡಲಿಂಗ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಹೆಚ್ಚಿತು ತಮ ಚಕ್ರವಾಕದ ಬೆಸುಗೆಯು | ಬಿಚ್ಚಿತು ನೈದಿಲು ನಲವೇಣಿ |
 ಮುಚ್ಚಿತು ಮುಖವ ರಾಜೀವ ಜಂದ್ರಮನಾದು | ಕಿಚ್ಚನಿಕ್ಕಿದ ಎರಕುಗಳ್ಳಿ ||

ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಹಣ

ಕಡಲಡಿಯನು ಕಾಣಬಹುದಾಕಾಶದ | ಎಡೆದೆಟ್ಟನು ಕಾಣಬಹುದೊಮ್ಮೆ |
 ಪೊಡವಿಯ ಎತ್ತರವನು ಕಾಣಬಹುದೀಗ | ಮಡದಿಯ ಮನ ಕಾಣಬಾರದು ||

ನೀತಿ

ಸೋರುವ ಮನೆ ಸೊರಕುವ ಬಂಟ ದುರ್ಜನ | ನಾರಿ ಕಾಳೋರಗನಿಕ ಗೃಹ |
 ಹೋರುವ ನೆರೆ ಹೊಲಬಟ್ಟೆಯದ ದಾರಿಯ | ದೂರದಿಂ ವರ್ಜಿಸಬೇಕೆಂದ ||
 ತಂದೆಯ ಮಾತ ಮಿತ್ರಾದ ಮಗ ಗುರುವನು | ನಿಂದಿಪ್ಪ ಶಿಷ್ಯನೊಡೆಯನನು |
 ಹಿಂದೆ ಜಹಿತ ಬಂಟ ಪತಿಯ ಮಿತ್ರಾದ ಸತಿ | ಗೆಂದೆಂದು ನರಕತಪ್ಪದು ದೇವ ||
 ಸತ್ಯದೊಳಗೆ ನಡವಗೆ ಬರಲರಿಯದು | ಮೃತ್ಯುಭಯವು ಮತ್ಯರೊಳಗೆಲ್ಲ |
 ಸತ್ಯವೆ ಜನನಿ ಜನಕ ಬಂಧುಜನನೆಂದು | ಚಿತ್ತದೊಳಗೆ ತೀದಿಹುದೊಂದ ||

ದೇವತಾಸ್ತುತಿ

ಮಾವನ ಮಗನ ರಾಣಿಯ ಹಿಡಿದೆಲೆದನ | ಮಾವಗೆ ನಿಜವ ತೋಪ್ಪಿಸಿದನ |
 ಮಾವನ ಕೊಂದು ಮಾವಗೆ ಭಾವನಾದನ | ತಾವರೆಯಡಿಗಿಳಗುವೆ ನಾನು ||
 ಶಿವನ ಮೈರಿಯ ಸುತನನು ಕಾದ ದೇವನೆ | ಶಿವನ ಮೇಲುಪ್ಪವಡಿಸಿದನೆ |
 ಶಿವನ ಮೈರಿಯ ಬೆನ್ನಲಿ ಬಹ ವಸ್ತುವೆ | ಶಿವನೆ ನೀ ಸಲಹು ಮೂಜಗವನು ||

ವೆಂಕಯಾರ್ಯ ಸು 1650

ಈತನು ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಾವತ್ಸಗೋತ್ರದ ಅಳಗಾರ್ಯ, ತಂದೆ ವೆಂಕಾರ್ಯ, ತಾಯಿ ಶೇಷಾಂಬಿ, ಸಹೋದರ ನಾರಾಯಣಾರ್ಯ, ಸ್ಥಳವೆನುಗೊಂಡೆದೇಶದ ಕಡಗತೂರು. ತಾನು ಹರಿದಾಸನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಿರುವತಿವೆಂಕಟರಮಣಸ್ವಾಮಿಯ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾಭ್ಯುದಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಸಂಧಿ 51, ಪದ್ಯ 2543 ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವತದಶಮಸ್ಕಂಧದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೀಶ ಸು. 1650

ಇವನು ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಗುರುವೀರಭದ್ರನ ಕರಜಾತ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೀರಸಂಗಯ್ಯನಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 487. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಗರ್ಭ-ಬಿದುರೆಕೋಟಿಯ ಕಾಮಣ್ಣ ಸೋಮಲದೇವಿಯರ ಮಗನಾದ ಇವನಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದ ಚಂದ್ರಣೆಯನ್ನು ಕೊವಾರಪಟ್ಟಣದರಸು ಮಾಧವರಾಯನ ಮಗನಾದ ಭಾಸ್ಕರನು ತನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪೀಡಿಸಲು ಅವನನ್ನು ಓಡಿಸಿ ವೀರಸಂಗಯ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಇವನು ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಪೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಭಾಸ್ಕರನು ವೀರಶೈವವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ಇವನನ್ನು ಇರಿಯಲು, ಇವನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಶಿವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ವಂಜಣಾರ್ಯ. ಸು 1650

ಈತನು ನೀತಿರತ್ನಾಭರಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಹರವಿಹಳ್ಳಿಯ ಗುರು ಚೌಡೇಶ್ವರನ ಮಮ್ಮಗನು. “ ಪರಮ. ಗುರು ಸಿದ್ಧಶಾಂತೇಶ್ವರನು ರಚಿಸೆನೆ ಪೇಜ್ಜಿಂ ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನೀತಿರತ್ನಾಭರಣ

ಇದು ಕಂಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 169.

ಶೇಷ ಸು. 1650

ಇವನು ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ರಾಜ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ತಂದೆ ತಿಪ್ಪೇಂದ್ರ, ಅಣ್ಣ ರಾಘವಭೂವರ ಎಂದು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ತಿಪ್ಪೇಂದ್ರತನಯ ರಾಘವಭೂವರನನು || ನಪ್ರತಿಮವರದ ಶೇಷ |

ಒಪ್ಪುವ ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆಯ ಲೋಕ | ಕಪ್ರತಿಯೆನೆ ವಿರಚಿಸಿದ ||

ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 313.

ಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶ ಸು. 1650

ಈತನು ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ‘ಶರಣಪುರಾಧೀಶ್ವರ ಗುರುಮೂರ್ತಿಯ ಕರಜಾತ’ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿ ಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 937. ಇದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತಿನಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ನೇಮಿವ್ರತಿ ಸು 1650

ಈತನು ಸುವಿಚಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸುವಿಚಾರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 10, ಪದ್ಯ 1265. ಇದರಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಗತಿಗಳ ದುಃಖಗಳು, ಶ್ರಾವಕರ 11 ನೆಲೆಗಳು, ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪ ಈಯಂಶಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾ ದಿಗಳು, ವೈಪಭಸೇನಾದಿ ಗೌತಮಗಣಧರರು, ಕೊಂಡ ಕುಂಡ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಗುಣಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ರವಿಯ ಮಂಡಲಕೆ ಜಲಾಘ್ಯ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯೊ | ಕವಿವೇಶಿಗಳ್ಳಿ ದಾನವನು |
 ರವಿಶಶಿಗಳ ಗ್ರಹಣದೊಳು ಸ್ನಾನವ ಮಾಡು | ವವಿಚಾರವಿವು ಲೋಕಮೂಢ ||
 ತ್ರಾಸುಗಟ್ಟಳೆಮಜ್ಜ ಸರಗಳೊಳೊಂದೊಂದು | ವೀಸವೀಸ ಹೆಚ್ಚುಕುಂದು |
 ಲೇಸಹುದೆನೆಗೆಂದು ಮಾಡಿದಡದು ಮುಂದೆ | ವೋಸ ಒಹುದು ಮೂಲಧನಕೆ ||
 ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಬಗೆಯಿಲ್ಲದವನಿಗನ್ನದ ಚಿಂತೆ | ಯನ್ನವಾದದಹಿಂದಮೇಲೆ |
 ಹೊನ್ನಿನ ಚಿಂತೆ ಹೊನ್ನುಗಳು ತಾನಾದರೆ | ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಚಿಂತೆಯಹುದು ||
 ನೆನೆದ ಕನ್ನಿಕೆಯಾದಬಲಕೆ ಮಕ್ಕಳ ಚಿಂತೆ | ತನಗವರಾದರವರಿಗೆ |
 ಮನೆಯ ಚಿಂತೆಯು ಮದುವೆಯ ಚಿಂತೆಮೊದಲಾದ | ಘನಚಿಂತೆ ತಾನತಿಕಾಂಕ್ಷೆ ||
 ವಚನದಿಂದಲೆ ಪುಣ್ಯ ವಚನದಿಂದಲೆ ಪಾಪ | ವಚನದಿಂದಲೆ ಮಿತ್ರ ವೈರಿ |
 ವಚನದಿಂದಲೆ ಸರ್ವಭೋಗಗಳಿಲ್ಲ ಸು | ವಚನದಿಂದಲೆ ಸ್ವರ್ಗ ತನಗೆ ||
 ಹಣತೆಯೊಳಿರುವ ದೀವಿಗೆಯ ಪ್ರಕಾಶದೊಂ | ದೇವಿಕೆ ಸಂಸಾರಸುಖಗಳು |
 ಗಣಿತವಿಲ್ಲದ ಲೋಕಗಳ ಬೆಳಗುವುದೊಂದು | ಮಣಿದೀಪದಂತೆ ಮೋಕ್ಷಗಳು

ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಸು 1650

ಈತನು ಒಂದು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾಲಜ್ಞಾನ

ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 285 ಹಾಡುಗಳಿವೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ

ಮುಂದೆ ಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರರು ನಿರೂಪಿಸಿದಂಥ ಕಾಲಜ್ಞಾನದ ಸೂಚನೆಯ ವೇರುತಿರ್ದೇನದೆಂತೆನೆ

ಎಂದಿದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಭಾನುಕೋಟಿಪ್ರಕಾಶ ಪರಶಿವ | ತಾನು ತನ್ನೊಳಗಿದ್ದ ಕಾರಣ |
ದೇವಕವಿ ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಪೇಟೆದ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನು

ಎಂದಿದೆ.

ಮಂಚಯ್ಯ ಸು. 1650

ಈತನು ಭಕ್ತಿರಸಸೋನೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಕ್ತಿರಸಸೋನೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಅನ್ನದಾನಿವಾಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯ ಸು. 1650

ಇವನು ತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ವಿರೇಶನ ಪೌತ್ರನು. ಸೋಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಪುತ್ರನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಶ್ರೀಮದನವದ್ಯವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯೋತಮಾನಾಂತಕರಣ ಶ್ರೀಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯವಂಶ
ವಾರಿಧಿಸುಧಾಕರ ಶ್ರೀವೀರೇಶಸುತಸೋಮನಾಥಾಚಾರ್ಯತನೂದ್ಯವ ಸಕಲವೀರಶೈವಾ

ಚಾರಸದುವದೇಶಕೃತಜನೋದ್ಧಾರ ಗೌರೀಪತಿವಾದಪಂಕೇರುಕಷಟ್ಪದೀಕೃತಮಾನಸ
ಶ್ರೀಮಚ್ಛಿಂಪಲವಂತಕೋವ್ವಾಧಿನಾಥ ಶ್ರೀಮದನ್ನದಾನಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಕಾರ್ಯವರ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾನಿವರಣೇ.

ಸಾಸಲಯ್ಯ 1654

ಈತನು ಯಳಂದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು 1ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದು
ದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೆ

ಬರೆದಂ ಬೊಮ್ಮಣಪಂಡಿತ | ವತತಯಂ ರಸಿಕಪಂಡಿತಂ ವೇದ್ವಸಿದಂ |

ಸರಸಕವಿ ಸಾಸಲಯ್ಯಂ | ಬರೆಯಿಸಿದಂ ಮುದ್ದಭೂಪನೇ ಮೌಚ್ಛದರಾಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಶಕ 1576 ಜಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1654ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಡು ದೊರೆಯಾದ ಮುದ್ದರಾಜನು ಯಳಂದೂರು ಗೌರೀಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ರಾಜನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: ಪದಿನಾಡದೊರೆ ಸಿಂಗದೇವಭೂಪ, ಇವನ ಮಗ ರಾಮನೃಪ, ಇವನ ತಮ್ಮ ಚೆನ್ನನೃಪ; ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ತಿರುಮಲರಾಜ, ನಂಜರಾಜ; ತಿರುಮಲರಾಜನ ಮಗ ಮುದ್ದರಾಜ. ಸಾಸಲಯ್ಯನು ವೀರಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಶ್ರೀಗೌರೀಕುಂಜಕುಂಕುಮ | ರಾಗಾಂಕಿತವಕ್ಷನೇಷವ ಗೌರೀನಾಥಂ |

ಈಗೆ ಸುಖೋದಯಮಂ ಕರು | ಣಾಗಾರಂ ಮುದ್ದಭೂಮಿಪಂಗತಿಮುದದಿಂ ||

ಯಳಂದೂರು

ನಳಿನಜನಖಿಳಪುರಂಗಳ | ನಳವಡೆ ಸೃಜಿಸಲ್ ಕಳಂಕಮಾಡುವೆನುತ್ತಂ |

ಇಳಿಯೊಳ್ ಪೊಸತೀಪುರಮೆಂ | ದೆಳೆಯಿಂದೂರೆಂಬ ವೆಸರನಾಗಳ್ ಕರೆದಂ ||

ಮುದ್ದರಾಜ

ಎಸೆವಾಭೂಪನ ಸೂನು ಸತ್ಯನಿಧಿ ಸದ್ಭರ್ಮಾನ್ವಿತಂ ಸಂತತಂ |

ಕುಸಲಂಬೆತ್ತುಣಿಯಾಳುತಿದುರ್ ಪದಿನಾಡಾಚ್ಯುತಭೂಭಾಗಮಂ ||

ಕುಸುಮಾಸ್ತ್ರಾರಿಪದಾಂಬುಜಾತನವಭೃಂಗಂ ಯಾಜಕಾಧಾರನೇಂ |

ವಸುಧಾಚಕ್ರದೊಳೊಲ್ಲು ಗಾಜೆಸಿದನೋ ಮುದ್ದೇಂದ್ರಭೂಪಾಲಕಂ ||

ಷಡಕ್ಷರದೇವ. 1655

ಈತನು ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ, ಬಸವರಾಜವಿಜಯ, ಶಬರಶಂಕರ ವಿಲಾಸ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಭದ್ರದಂಡಕವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಸಳ ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ದನುಗೂರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—ರೇವಣಸಿದ್ಧ; ಮಗ ರುದ್ರಮುನಿ; ಅವನ ವಂಶೋದ್ಭವ ಉದ್ಭವ, ಶಿಷ್ಯ ಅನ್ನದಾನಿಕ; ಶಿಷ್ಯ ರೇವಣಸಿದ-ಈತನು ದನುಗೂರುಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು; ಶಿಷ್ಯ ಚಿಕವೀರದೇಶಿಕ; ಶಿಷ್ಯ ಕವಿ ಷಡಕ್ಷರದೇವ. ಈತನು ಅಮೇಲೆ ಯಳಂದೂರು ಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಹದಿನಾಡ ದೊರೆಯಾದ ಮುದ್ದುರಾಜನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ತನರುಸುಕೆಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದ ಈ ಷಡಕ್ಷರದೇವನನ್ನು ಕರೆಸಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ತವರೂರಾದ ಯಳಂದೂರಿನಲ್ಲಿ ವಸವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ದೇವಜಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಾಜಾವಳಿಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—ಷಡಕ್ಷರ ಚಿಕದೇವರಾಜನ ತಾಯಿಯಾದ ಯಳಂದೂರು ಅಮೃತಾಂಬೆಯ ತವರುಮನೆಗೆ ಗುರುವಾದ ಆರಾಧ್ಯರ ಪುತ್ರನು. ಅಂತಃಪುರಜಸಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಇವನು ಬರಿಸಿ ಈತನ ಲೀಲಾವತಿ, ಕಾದಂಬರಿ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕವಸ್ತುಕಕಾವ್ಯದೊಳ್ ನಿಪುಣನೆಸಿಸಿ ಕವಿ ಶೇಖರನಾಮದೊಳಿಂ ರಾಜಶೇಖರಮೆಂಬ ಪೊಸತೊಂದುಕೃತಿಯಂ ಮಾಡಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಕೆಲಕೆಲವು ಮಠಗಳಂ ಮಾನ್ಯಮಂ ಬಡಿಸಿ ಪದ್ವಪವಾಡಮೆಂದು ಅಮೃತಂಗಳಂ ತೋಹಿಸಿದಂ.

ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸವನ್ನು ಶಕ 1579 ಜಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1655 ರಲ್ಲಿಯೂ, ಬಸವರಾಜವಿಜಯವನ್ನು ಶಕ 1597 ನಳವರ್ಷದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1677 ರಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಂತೆ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ಉಭಯಕವಿತಾವಿತಾರದ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

1 ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಷಸಂಖ್ಯೆ ತಪ್ಪಾಗಿದೆ. ಐದು ಶಕ 1577 ಆಗುತ್ತದೆ; ನಳ ಶಕ 1599 ಆಗುತ್ತದೆ.

ಹನ್ನೊಂದು ವರುಷದ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ತನಗೆ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದೂ “ಸಕ್ಕದಗಬ್ಬಮಂ ಮಿಸುವ ಕನ್ನಡಗಬ್ಬಮನೊಲ್ಲ” ಕೋವಿದರ ಬಿಕ್ಕಸಮುಣ್ಣನಂತೆ ಪೊಗಬುತ್ತೀರೆ ಮೊಕ್ಕಳಮಾಗಿ ಸರ್ವರಸಮೊಪ್ಪಿರೆ ಪೇಳಿ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಣ, ಭೋಜ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಪದ್ಮರಸ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಸೋಮನಾಥ, ಭೀಮಕವಿ, ಶಂಕರ, ಮಾಯಿದೇವ, ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ನಿಜಗುಣಯೋಗಿ, ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ, ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ತನ್ನ ಕವಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು

ಇಂಗಸಲೊತನಾಡಿಯೊ ನೆಹಿ | ದಿಂಗಳ ಸೋದರನೊ ಸುದತಿಯುಧರಾಮೃತದಿಂ |

ಸಿಂಗಿದು ಗುರುರೊ ಸುಧಾರಸ | ಮಂ ಗೆಬ್ಬಂಕರೊ ಭವದೃಚಸ್ಸಮುದಯನೋ ||

ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಆಧುನಿಕಕವಿಯಾವರೂ ಇವನ ಶೈಲಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇರ ವುದಲ್ಲದೆ ಇವನ ವರ್ಣನೆಗಳು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವನ ಕಂದಗಳು ಬಹಳ ರಮಣೀಯವಾಗಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಶ್ವಾಸ 14.

ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳನ ಮಗನಾದ ರಾಜಶೇಖರನ ವೀಧೀವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ತಿರುಕೊಳವಿನಾಚೆಯ ಮಗು ಸಾಯಲು ರಾಜನು ಮಗನಿಗೆ ಮರಣಾಂತದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿತಾನೂ ಮೃತಿಯೊಂದಿದನು; ಮಂತ್ರಿ ಮೊದಲಾದವರೂ ಸತ್ತರು; ಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು

ಎಂಬುದೇ ಕಥಾಸಾರ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಪಿಳ್ಳೈನೈನಾರ್ ಹೇಳಿದ್ದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನವೆಂಬ ವರ್ಣಕ ಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು; ಅದನ್ನೇ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕವಿತಾಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ತಾನು ವಸ್ತುಕರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ನುತರಸಸಂಪದಂ ಪದವದರ್ಥಸಮ್ಪ್ರಿತಮರ್ಥಮಾರ್ಥಸ |
 ಮ್ಮತಗುಣರಂಜಿತಂ ಗುಣಮುದಾತ್ತನವಸ್ಥಿತವೃತ್ತಿ ವೃತ್ತಿನಿ ||
 ಮೀತಸರಸಾನುಭಾವಮುರುಭಾವಮುದಂಚಿತೀತಿ ರೀತಿ ಎ |
 ಶ್ರುತಸದಲಂಕೃತಿ ಸ್ಫುರದಲಂಕೃತಿ ರಂಜಿಪುದೀಪ್ರಬಂಧದೊಳ್ ||
 ವಿತತಪುರಾತನಕವಿಕೃತ | ಕೃತಿಭೂಷಣಭೂಷಿತಾಂಗಿ ಭಾರತಿ ಭುವನ |
 ಸ್ತುತಕಾಂತಿಗುಣಮಿಳಿತಮ | ತೃಪ್ತಿನವಸೀಮಂತರತ್ನಮಂ ತಳೆದಿಸೆವಳ್ ||
 ಇದು ಪೊಸತಿಂಪು ನೋಡಿದು ನವೀನಮನೂನವ್ಯದೊತ್ತಿಭಾವಮಿಂ |
 ತಿದು ನವಮಿಂತಿದಲೈ ಸದಲಂಕೃತಿ ನವ್ಯಮುದಾತ್ತವೃತ್ತಿ ತಾ ||
 ನಿದು ಮಿಗೆ ನೂತ್ನಮೆಂದವಿಳಕಾವ್ಯಕಳಾವಿದನೊಲ್ಲ ಕೇಳ್ವ ಮೆ |
 ಜ್ಞದೆ ನುತಿಗೆಯ್ಯದಿರ್ಪರೆ ಷಡಕ್ಷರದೇವಕೃತಪ್ರಬಂಧನುಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಸ್ವಗುರು ಚಿಕವೀರದೇಶಿಕ, ಗಣೇಶ, ಪಣ್ಣುಖ, ನಂದಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ, ನಿಜಗುಣಯೋಗಿ, ರೇಣುಕ ದಾಮಪಂಡಿತಮರುಳಾರ್ಯರೆಂಬ ಚತುರಾಚಾರ್ಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿರದ ಹೊಗಳಿದಾ ನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವಿಸಮದಮರವರಮಕುಟತಟಘಟಿತನುನಿಗೊನುಪಾಪ್ರಭಾಪಟಲಪರಿ
 ವೃತಪತನಿವಶ್ರೀಪಾದನಖಚಂದ್ರಸಾಂದ್ರರುಚಿರಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಚಂಚಜ್ಜಕೋರಾಯ
 ಮಾನ ಸರಸಜನಮಾನಿತೋಭಯಕವಿತಾವಿಶಾರದ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇವವಿರಚಿತಮಪ್ಪ
 ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸವಿವುಳಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸೂರ್ಯಸ್ತು

ನಳಿನದಳಂಗಳಲ್ಲಿ ಪುಳಿನಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲತಾವಿತಾಸದೊಳ್ |
 ತಿಳಿಗೊಳದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನದನ್ನಳನೆಲ್ಲಾಟರುತ್ತಿ ಸುತ್ತು ಕ ||
 ಣ್ಣೊಳಲಿ ಕಟಂಗಿ ಕಂಪಿಸಿ ಪಲಂಬು ಬಬಬ್ಬ ತೊಪ್ಪಲ್ಲಾಟು ಮೇಣ್ |
 ಕಳವಳಿಸಿತ್ತು ಕಾಂತೆಯನಗಲ್ಲೆಣೆವಕ್ಕಿ ನಿಶಾಪ್ರವೇಶದೊಳ್ ||

ಬೆಳುದಿಂಗಳು

ಮಿಸುಪ ನಿಶಾನಿತಂಬಿನಿಗೆ ಬೆಳ್ಳುಡೆಯಾದುದು ಭಾನುರೋಚಯಂ |

ಬಸವಚಾರಿದೀಧರಾಂಗನಿಗೆ ಚಂದನಲೇಪನವಾದುದಂಬುಜ ||
 ಪ್ರಸರದಗಲ್ಪೆಯಿಂ ನೆಗೆದ ತುಂಬಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಮಾಲೆಯಾದುದಾ |
 ಪಸಿದ ಚಕ್ರೋರಿಗಲ್ಲಿ ಸುಧೆಯಾದುದು ಕಾಂತಿ ಸುಧಾಮಯೂಖನಾ ||

ಮಾಗಿ

ಗಜಗಿರಿಹಿಂ ಬಿದಿರ್ದು ಕೊಕ್ಕಿಂ | ದಿಷ್ಟಿದಿಷ್ಟಿದಿಳವಿಸಿಲನೆಳಸಿ ಸೇಡುಂಗೊಂಡೇಂ |
 ತುಟ್ಟುಗಿದುರ್ದೊ ತುದಿಗೋಡೊಳ್ | ಮಹಿ ಬಿಹಿತಿರೆ ನೋಡಿ ಬಾಡುತುಂ
 ವಿಹಗಂಗಳ್ ||

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ಅಲರ್ದುದು ಕಾಡಮಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗುಳ್ಳುದು ಜಾದಿ ಕದಂಬಕುಟ್ಟುಳಂ |
 ಬಲಿದುದು ಪೂದೊಡಂಬೆಯನೊಡಚಿತು ಕೇತಕಿ ಕೇಕಿ ನಗ್ವಿನಿಂ ||
 ನಲಿದುದು ಹಂಪೆ ಪಾಪಲನುಗೆಯ್ದುದು ಚಾದಗೆ ರಾಗಮಾಂತುರು |
 ಜ್ವಲತೆಯನವುಕ್ಕೆಯುದು ವಿಯೋಗಿಗಳಂಗನೊಳಂಗಜಾನಲಂ ||

ವಸಂತ

ಮಾನಿನೊಳೇಪ್ಪ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಪಾಪಿ ಮರಂದದೊಳ್ಳು ಬಾಪಿ ಕೆಂ |
 ದಾವರೆಗೊಡಿ ಕೇಸರದೊಳಾಡಿ ಕರಂ ವ ಧುವೊಂಟಿ ಪಾಡಿ ಮೆ ||
 ಲಾಗ್ಗ ವರಮೆತ್ತಿ ಮಾಧವಿಯನೊತ್ತಿ ಮಹೋತ್ಸವದಿಂದೆ ಸುತ್ತಿ ಭೃಂ |
 ಗಾವಳಿ ಧೂಳಿಯುಕ್ತಕುಸುಮಾಳಿಯೊಳಾಂತುರು ಚಾರುಕೇಳಿಯಂ ||

ಕೊಳ

ಕುವಳಿಯುಕ ಟ್ಪಳಾವಳಿಯ ನೆರ್ಗಚಿಯುಂ ನೆಗೆದೇಪ್ಪಿ ಲಾಗಿಸು |
 ತ್ತಿ ವನಜಗಲ್ಲರಿನಿಜಿಕಂಟಕಸೂಚಿನಿಬದ್ದಯಂತ್ರದೊಳ್ ||
 ತವೆ ನುಸುಳ್ಳೇಪ್ಪ ಪಾಸವಿಳೆಯೊಳ್ ಪರಿದಾಡಿ ತರಂಗಸಂಘಸಂ |
 ಭವರವವಾದ್ಯಕಾಡಿದುದು ಕೊಡೆ ಝಷಂ ಪೊಸಲೊಂಬನೊಂಜಿನಂ ||

ರಾಲಿವನ

ತೂಗುತೆ ತೊನೆಯುತೆ ಬಳ್ಳುತೆ | ಬಾಸು ಕಂಪಿಡುತೆ ಕನಕರುಚಿದಾಳುತ್ತುಂ !
 ರಾಗಿಸುತೆ ರಂಜಿಸುತೆ ಸೊಂ | ಪಾಗಿದುರ್ದೊ ಕಣ್ಣಿ ಗಂಧಶಾಲಿವನಂಗಳ್ ||

ದುರ್ಜನನು

ಪರಪರಿವಾದಮಂ ನೆಗಟ್ಟಿದೀ ಜಪಮನ್ಯಮನಾಪ್ರಸೂನಮಂ |

ಕೊರಗಿವುವೇ ತಪಂ ಪೆತ್ತರ ಜೀವಿತಮೂ ಪಟ್ಟಿವಿಕ್ಕುವುದನೇ ||
 ಪರತರತೀಲಮಾದುಸಿ ಲೋಗರಮಾಮನೆಯ್ದಿ ಭೇದಿವೋ |
 ದಿವೆ ಪೊಯ್ದು ಚಾನಮೆನೆ ದುರ್ಜನತಾಪನೇಂ ಕೃತಾರ್ಥನೋ ||

೧. ಬಸವರಾಜವಿಜಯ

ಇದೂ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಅಶ್ವಾಸ 42. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯಸಭೇಂದ್ರವಿಜಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮೂಡಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಚರಿತ್ರವು¹ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಮೊದಲು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನಾಥನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದನು; ಅದನ್ನು ಭೀಮಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಕಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು; ಕಂಕರಕವಿ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದನು; ಆ ಕಥೆಯನ್ನೇ ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ:-

ಸರಸತರಂ ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಬುಧಸನ್ನತಸಾರಸೃಕ್ತವಿ |
 ಸ್ಫುರಿತಗುರುದಾತ್ತವಾರಗುಣಮನ್ವಿತಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷತಂ ಸುಭಾ |
 ವರುಚಿನಿರಸ್ತ ಶೋಷನಿರಹಂ ಶಿವತಾಯುತಮರ್ಥದಾಯಿ ಬಂ |
 ಧೂರಬಸವೇಶನಂಕಸೆವುದಿನವಕಾಮ್ಯಮಿಳಾತಳಾಸ್ರಗೋಳ್ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಪೆಣ್ಣು, ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಬಸವನೇ ಮೊದಲಾದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:-

ಇದು ವಿನಮದಖಳಿಸುರಾಸುರೇಂದ್ರಮಕುಟತಟಘಟಿತಮಣಿಗಣಾಗಣಿತರುಚಿನಿ ಜಯತರುಣಾರುಣಾತಪಪರಿಸಿತಪರಮ ಶಿವಲಿಂಗಪಾದಾರವಿಂದಪರಾಗಭಸಿತಭಾಸುರಲ ಲಾಟಪಟ್ಟ ಸರಜನಮಾನಿತೋಭಯಕವಿತಾವಿತಾರದ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇವಭಕ್ತಿವಿರಚಿತ ಶ್ರೀಮದ್ವ್ಯಸವರಾಜವಿಜಯಮಕೂ ಪುರಾಣದೋಳ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

1. Vol. I, 142.

² ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ರೇಣುಕ, ಚತುರಾಚಾರ್ಯರು, ಸಂಡಿ ತತ್ರಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಾದೇವಿ, ಭೃಂಗಿ, ತೋಂಬದಗುರು, ಅರವತ್ತುಮೂವರು, ಪುರಾತನರು.

ಕೈಲಾಸ

ಸಸಿಗದಿರಂ ಕಟ್ಟಿ ಶಶಿಕಾಂತದ ಕಾಂತಿಯನಿ(ಟ್ಪಿ ಕೊಂಡು ಬೆ |
 ಳ್ವದಳಮಾದ ಶಾರದೆಯ ಮೆಯ್ಯಳಗಂ ತೆಗೆದಿಂಗಡಲೈ ರಂ ||
 ಜಿಸುವ ಸಿತಮೃತಿಪ್ರಸರಮಂ ಕವದೊಂದನೆಮಾಡಿ ಬೊಮ್ಮನೊ |
 ಲ್ಲೆಸಗಿದ ಶೈಲಮೋ ಎನಿಸಿ ಪಜ್ಜಳಿಸಿದುದು ತಾರಭೂಧರಂ ||

ಮಾವಿನ ಮರ

ಅಳಿಕುಳಮಿಂದ್ರನೀಲಮಣಿರಾಪಿ ಪಸುಮೀಡಿ ಪಚ್ಚೆ ಪಲ್ಲವಾ |
 ವಳೆ ಪವಳಂಗಳೊಬ್ಬಳೆ ಮಡಲ್ತೆಳಮಲ್ಲಿಗೆಯಚ್ಚಮೊಗ್ಗಿ ಪ ||
 ಜ್ಜಳಿಸುವ ಮುತ್ತು ಕೆಂಬೊಗರನಾಪ್ಪ ಪಳಂ ಪೊಸರನ್ನಮಾಗೆ ಮಂ
 ಬುಳತಗಪಂಚರತ್ನಗೃಹಮಾದುದು ಕಾಮನೃಪಂಗೆ ಮಾಮರಂ ||

ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ

ಕುಂದುವ ಮೊಲ್ಲಿಯ ಮುಗುಳಂ | ಕುಂದದ ಮುಗುಳೆಂದು ನುಡಿವುದನುಚಿತಮಿ
 ಳೆಯೊಳ್ |

ಕುಂದದ ಚಂದದ ದಶನಂ | ಕುಂದದ ಮುಗುಳಲೈ ತನ್ಮೈದುಸ್ಥಿತಲತೆಯಾ ||

ಚಂದ್ರ

ಮಿಸುಗುವ ಸಂಜೆಗೆಂವು ತಳೆರಂತಿರೆ ತಾರಗೆ ವುಷ್ಪದಂತೆ ರಂ |
 ಜಿನೆ ಪೊಸಮರ್ಬದರ್ಕೆ ಹಿಗಿದಾಟಿಯಂತಿರೆ ತಾರಕೊದ್ದಮೆಂ ||
 ಬಸದೃಶಪೃಕ್ಷದೊಳ್ ಪವಳವಣ್ಣಮನಾಪ್ಪಿನಿವಣ್ಣದೆಂಬ ಪಂ |
 ಪಸದಳಮಾಗೆ ತಾಂ ಕ್ರಮದೆ ಕಾಣಿಸುತಿದುದು ಚಂದ್ರಮಂಡಲಂ ||

ಸೂಳೆ

ಕೃಣರುಚಿ ಜಲಲಿಪಿ ಮುಗಿಲೊ| ಡ್ಡಣೆಯ ನೆಬಲ್ ಕರಕಮಿಂದ್ರಚಾಪಂ ಸಂಧ್ಯಾ|
 ರುಣರುಚಿ ಚಿರಮಾದೊಡಮಾ | ಗಣಿತಾಸಂಪ್ರೀತಿಯೊಮೇ ಚಿರಮಾದವುದೊ ||

ಭಕ್ತಿ

ಶರನಿಧಿ ಜಾನುದಘ್ನಮೂರಿವಗ್ಗಿ ಹಿಮಂ ಘನವೃತ್ಯು ತೊಪ್ಪಿ ಭೀ |
 ಕರತರಮೇಘವಹ್ನಿ ಕುಸುಮಂ ಗರಳಂ ಸುಧೆ ಕರ್ಮಪಾಶಮಂ ||
 ಬುರುಹಗುಣಂ ಸರೋಜಭವದುರ್ಲಿಪಿ ವಾರ್ಲಿಪಿ ಕಾಯಚಂ ತೃಣಾಂ |
 ಕುರಮಣಿಮಾಡಿಸಿದ್ಧಿಯಣುವಪ್ಪುದು ಭಕ್ತಿರತಂಗೆ ಲೋಕದೊಳ್ ||

3. ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸ

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಶ್ವಾಸ ೧. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ ಬಸವರಾಜವಿಜಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿಕರ್ಣರಸಾಯನವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವನ 15ನೆಯ ಶೀಲೆಯಾದ ಶಬರಶೀಲೆ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ --

ಬೇಂಗೊಡದಂತ ರುಂಕುಪ ತುಂಬಗೋಚರದಂತೆ ಪೆಂಪನಾ |
 ಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ ಪಣ್ಣಿಸೆನ ವಾಮರದಂತೆ ಪಯೋಜದಂತೆ ಬಿ ||
 ಕ್ಕಿಂಗಳ ಸೊಂಪಿನಂತೆ ಸುಸಿಲಾಸೆಯ ಸ್ಲಘ ಸೋಲಿದಂತೆ ಬಿ |
 ತ್ತಂಗೊಳಲಾವುರ್ದೀಕೃತಿ ಷಡಕ್ಷಂದೇವಕೃತಂ ರಸಜ್ಞರಾ ||
 ಇದು ಪೋಸರೀತಿ ನೇ ಣಿದು ನವೀನಮಲಂಕೃತಿ ಸವ್ಯಭಾವಮಿಂ |
 ತಿದು ನವಪೃತ್ತಿ ಲೇನದು ರಸಸ್ಥಿತಿ ಸೂತ್ಸಮಿದತ್ತೆ ಸೂತನಂ ||
 ಪದರಚನಾವಿಲಾಸಮಿದು ಕಬ್ಬಮಪೂರ್ವ ಮಿದೆಂದು ಕಬ್ಬಿಗರ್ !
 ಪದಿದೊಲವಿದೆ ಕೀರ್ತನೆ ನಿಮಿಷವರ್ಣಿಸುಭಗಪ್ರಬಂಧಮಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ವೃಷಭೇಶ್ವರ, ಪುರಾತನರು, ಪಣ್ಣುಖ, ವೀರಭದ್ರ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ರೇಣುಕ, ದಾರುಕ, ಗಣೇಶ, ಚತುರಾಚಾರ್ಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:--

ಇದು ನಿವಿಳಸುರಾಸುರೇಂದ್ರವರದ ನಿವಿಳಭವಸೈಕವಲ್ಲಭ ಕರುಣಾಕರ ಪರಮಶಿವಲಿಂಗಶರಣಪತಂಗಸಂಗತಹೃದಯಾರವಿಂದಬಂಧುರ ಸರಸಜನಸಾನಿತೋಭಯಕವಿತಾಪಚಕ್ಷಣ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇವವಿರಚಿತಮಾದ ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸವಿವುಳಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:--

ಗಿಳಿ

ತನಿವಣ್ಣಂ ಮನವಾಣಿ ನೋಡಿ ಒಲಿವಂದೊಲ್ಲಪ್ಪಿ ಪಕ್ಕಂಗಳಿಂ |
 ದನಿದೋಡುತ್ತೊಲವೆತ್ತು ಚಂಚುಪುಟನಿಂದಂ ಮೆಲ್ಲಿನಿಂ ನೀಳ್ವ ನೀ ||

ಯೆನೆ ಸೋವಾರಸಧಾರೆಯು ಸವಿದು ಚೇತ್ಕಾರಸ್ವನಂ ಪೊಣ್ಣೆ ತ |
ನ್ನಿನಿಯಳ್ ಕರೆದಿತ್ತದಂ ತಣೆಪುಗುಂ ಕೀರಾಳ ಮಾಕಂದದೊಳ್ ||

ಕೊಳ

ಸ್ಫುರಿತಶೀಲಮುಖಮುತ್ತುಳ | ಸರಕ್ತಕಂಜಾತಯುತಮುಪಾತ್ತ ಕಬಂಧಂ |
ಶರಭಂಗಾಸ್ತಿತಮಿರದನು | ಕರಿಸಿದುದಾಬನದ ತಿಳಿಗೊಳಂ ಕೊಳುಗುಳಮಂ ||

ಜಿಂಕೆ

ನಡುಗುವ ಕಾಲ್ಗುಳುಬ್ಬರಿಸ ಕಿಬ್ಬರಿಗಳ್ ಪೊಡೆವಳ್ಳಿ ಬಾಯ್ಗೊಂ |
ಕಡೆಗುಗುತಿರ್ಪ ದೂರ್ವೆ ಬೆದರ್ದೀಕ್ಷಿಪ ನೀಳ್ವಲರ್ಗಣ್ ಪೊಪ್ಪು ಸುಯ್ ||
ಬಿಡದಿರೆ ನೀಳ್ವ ಕೋಡಲುಗೆ ಬತ್ತಿದ ಬಾಯ್ವರಸಲ್ಲಿ ಭೀತಿ ಕೆ |
ಯುಡೆ ಕಡುವೇಗದಿಂದೆ ಕೊಣಕಿಟ್ಟುದು ವನ್ಯವೃಗೀಕದಂಬಕಂ ||

ಹಂದಿ

ಕುಸಿದ ಓರಂ ಕೆಲಕ್ಕೊಲೆದ ಬಲ್ಮುಸುಡುಬಿಡ ಮೆಯ್ಯ ರೋಮಮಾ |
ಪೇಸೆವ ಮನಂ ಮರಲ್ದ ಕಿವಿ ಮಿಳ್ಳಿರಿದಾಡುವ ಬಾಲಮುರ್ವ ಪೊ ||
ಯ್ವಸಿರೊಡನೆಟ್ಟಿ ಬೆಳ್ ಬಲಿದ ಗೋಣ್ ಕಿಡಿಪಾಟುವ ದಾಡೆ ತಳ್ತಗು |
ನಿಗಸಿ ಮಲೆದುಕಿರ್ ಗರ್ಜಿಸಿ ಕರಂ ಪರಿತಂದುದು ಪಂದಿ ಕಾಯ್ವಿನಂ ||

ಶಿವಾರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧ

ಪಿಡಿಯೆ ಕರಾಗ್ರಮಂ ಬಿಡಿಸುತಾಂಕೆ ಬಿದಿರ್ಕುತೆ ತ್ವಷ್ಟಿಗೆಯ್ಯೆ ಮೆ |
ಯೊಡಸಿ ತೆರಳ್ವ ತವ್ವಳಿಸೆ ಸಿಲ್ವದೆ ಲಂಘಿಸ ಸಂಚಿನಿದೆ ಪೊ ||
ಯೊಡೆ ಪೊಳೆವಾರ್ಪಿನಿಂದೆಱಗೆ ಚಿಮ್ಮುವ ಬಾಹುಗಳೆಂದೆ ಕಂಠಮಂ |
ತೊಡರೆ ಕುನುಂಗಿ ಮೈಸರಿಸ ಬಿನ್ನಣಮೊಪ್ಪೆ ಕಡಂಗಿ ಕಾದಿದರ್ ||

ನೀಚ

ಪಿರಿದಾಯಾಸದೆ ಗುಣಮಂ | ದೊರೆಕೊಳಿಸಿದೊಡಂ ಖಲಂಗೆ ಗುಣಮಂ ಪಶ್ಚಾ |
ತ್ಕರಿಸಿ ಗುಣೆಯಂ ವಿಭೇದಿಸ | ಪರಿತೀಕ್ಷಣಮುಖಂಗೆ ಸೂಚಿಯಂತಿರೆ ಸಹಜಂ ||

ರಂಗರಾಜ ಸು. 1660.

ಈತನು ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸವನ್ನೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು
ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ ; ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ (1672-

1704) ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕುವಾಧ್ಯಾಯನ (1672) ತಂದೆ. ಚಿಕ್ಕುವಾಧ್ಯಾಯನು ತನ್ನ ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾತ್ಮ್ಯದ ಅಧಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಕವಿ ಹ್ವಾಪಾಲಕ ಎಂದು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಚಿಕ್ಕುವಾಧ್ಯಾಯನು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ-

ವೃತನೋದ್ರಂಗರಾಜಾರ್ಯಃ ಕುದೃಷ್ಟಿಭವರಾಂಕುಶಂ |

ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾದಿವಿಲಾಸಂ ನಾಮ ವಿಶ್ರುತಂ ||

“ಗುರುತತಿಗೆಟಗಿ ಬರೆವೆನು ಕನ್ನಡದಿಂದಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಯಸದ ಲಕ್ಷ್ಮೀವತಿ. 1662

ರನ್ನನ್ನ (993) ಅಜಿತನಾಥಪುರಾಣದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಿಗಾಗಿ ಈತನು ಶಕ 1585 ಶೋಭಕೃದ್ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1662 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕಂದಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಕರವೇಗದೊಳತಿಚಿಂತಾ | ಭರದಿಂದಾಲಸ್ಯದಿಂದಸಂಕಾರದೊಳಂ |

ಬರೆದ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿರಲಿಹದರೌತಿದ್ಧೃವುದು ಕ್ಷಮಿಪುದೆನ್ನವಗುಣಮಂ ||

ಮಾವ್ತಡಿ ತಮ್ಮ ಸು 1665

ಇವನು ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯನ್ನೂ ಒಂದು ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿದೇಶಿಕನ ಕರುಣೆಯಿಂದೆಸೆವ ಸುಗಟೂರವಂಶದ ದೇವಯ

ರಾಜನ ಮಗ ತಮ್ಮಪುರಾಜ ; ಅವನ ಮಗ “ ನಿಡುಜಡೆಯೊಳೊಗೆದು ಪೆನುಗೊಂಡೆ ಗೈತಂದ ಎಗಡತುರುಕರನಿಹಿ”ದು ಕರ್ಣಾಟಕಾಧಿಪನ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಅವನಿಂ ಗಂಡವೆಂದೆಯವ ಚಿಕರಾಯ ಪದ್ಧಿ ವೊದಲಾದ ವಿಖ್ಯಾತವಿರುದುಗಳಾಂತು ಶಿವಕರುಣದಿಂದಲಂಧಕಗೆ ಕಣ್ಣಿತ್ತು ” ಚಿಕ್ಕತಮ್ಮೇಂದ್ರ ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ವೀರಮಾಂಬಿಕೆ ; ಮಗ ಇಮ್ಮಡಿ ತಮ್ಮಭೂಪಾಲ ; ಈತನು ಶತ್ರುರಾಜರನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಕಪ್ಪವಾಂತನು, ಕರ್ಣಾಟಕಾಧಿಪತಿಯ ದೊರೈಹಿಗಳ ಹರಿಸಿ ಪರಮಾಪ್ತನಾದನು, ಕನಕವೃಷವೀರಭದ್ರಧ್ವಜಗಳಂ ಪಡೆದನು ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ವೆಂಕಟಾಂಬಿ ; ಮಗ ಕವಿ ಮುಮ್ಮಡಿತಮ್ಮ.

ತನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ ಶಕರಜಾತರೆಂದೂ ತಾನು ತ್ರಿವಿಧ ಕವೀಶ್ವರನೆಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾಹೇಶ್ವರರೂ ಬುಧರೂ ಶೈವವರಕವಿಗಳೂ “ ಎಲೆರಾಜನೇ! ನಿನ್ನೊಳು ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗಾಂಗಸಮರಸತೆ, ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಭಜನೆ, ಶಬ್ದತರ್ಕವೇದಾಂತಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಕರ್ಣಾಟಕಾಂಧ್ರಸಂಸ್ಕೃತಕವಿತೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿವೆ. ನೀನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ‘ ಶೈಶವಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್ ’ ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳಚರಿತೆಯನ್ನೂ, ‘ ಮೊಳೆವೀಸೆಯೊಗೆವೆಂದು ’ ಕುಮಾರಾಚಾರ್ಯನೀಯವನ್ನೂ, ‘ ತುಂಬುಜವ್ವನದೆ ’ ಸೌಂದರೀಶಚರಿತೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದೆ. ಬಳಿಕ ‘ ಆಶುವಾಗಿ ’ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನರೂಪದಿಂದ ನಂ.....ನನ್ನಿ¹ ‘ ವಯೋವಿಶೇಷದೆ ’ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೌಮುದೀವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ರಸಿಕಮನೋರಂಜನ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದೆ. ಶಿವದರ್ಪಣ ಎಂಬ ಮಹಾಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಬರಸಿದೆ. ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಆನಂದಪಡಿಸು. ಕಾಳಿದಾಸನ ವಿಭಕ್ತಿ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ವಿವರ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನ.....I ವ್ಯಾಸನ ವಿಸ್ತಾರ, ಹೊನ್ನನ ಸುವರ್ಣರೇಖೆ, ಮಾಯಿದೇವನ ವಿಚಿತ್ರ, ಮಾಘನ ಧ್ವನಿ, ಮಳೆಯರಾಜನ ಧಾರಾಶುದ್ಧಿ, ಮನಸಿಜನ ಅಲಂಕಾರ, ಇಷ್ಟೂ ಈಶನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿವೆ” ಎಂದು ಹೇಳಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕವಿಯ ತಾತನಾದ ಚಿಕ್ಕರಾಯ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದ ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮೇಂದ್ರನು 1632 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1665 ಆಗಬಹುದು.

1. ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ತ್ರುಟಿತವಾಗಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮ, ಭೀಮ, ಶಿವಭದ್ರ, ರುದ್ರ, ಮಲ್ಲಾ, ಬಿಲ್ಲಣ, ಮಯೂರ, ಚೋರ, ಮಳೆಯರಾಜ, ಭೋಜ, ವಲ್ಮೀಕಿಭೂತಿ (ವಾಲ್ಮೀಕಿ), ಭವಭೂತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರ ಹೆಸರುಗಳು ಹಿಂದೆಯೇ ಸೂಚಿಸಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕವಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮ ಗ್ರಂಥತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಡ 7, ಸಂಧಿ 80, ಪದ್ಯ 4100 ಇವೆ. “ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತವೆಲ್ಲಂ ನೋಡೆ ಶಂಕರನಲ್ಲದನ್ಯವನೆಣಿಸದೀನಿವ್ಯಳಂಕಶಂಕರಸಂಹಿತೆ” ಎಂದೂ “ಇದಱುಳ್ ವರ್ಣನೀಯನಾಗೌರೀಶತನಹ ಸ್ಕಂದಂ” ಎಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಮಾರೋತ್ಪತ್ತಿ, ತಾರಕಾದಿವಧ, ದಕ್ಷಾಧ್ವರಧ್ವಂಸ, ಭಿಕ್ಷಾಟನ, ವಿಭೂತಿರುದ್ರಾಕ್ಷಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಹಿಮೆ ಸೋಮವಾರವ್ರತವೇ ಮುಂತಾದ ವ್ರತಗಳ ಮಹಿಮೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. ಕವಿವರರಿಂದ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿಸಿ ನಾನು ಹೇಳಿದೆನು ಎಂಬವರಂತೆ ಅಲ್ಲ; ನಾನೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದೆನು- ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ವೀರಭದ್ರ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಂಡಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತೀಶಕರಜಾತರಾದ ಸುಗಟೂರ ಚಿಕ್ಕತಮ್ಮೇಂದ್ರವುತ್ರನಿ
ಮೃಡಿತಮ್ಮಗಂ ವೆಂಕಟಾಂಬಿಗೊಗೆದ ಸರಸಂ ತ್ರಿಧಿಕವೀಶ್ವರನು ಮುಮ್ಮಡಿತಮ್ಮ
ನುರುಭಕ್ತ ವಾಹೇಶ್ವರರ ಕೃಪೆಯೊಳೊರೆದ ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ
ಎಂದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸ್ಕಂದನವಿವಾಹ

ಪಿಡಿಯಿಂದ ಲಾಜಿಗಳ ಬಿಡದೆ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿರ |

ಲಿಡ್ಡಿನೊಡನೆ ಮೌನಿಗಳ್ ಜಡೆ ಜಡಿದು ಸಡಿಲುತ್ತು |

ಲಡಿಗಳೊಳ್ ತೊಡರುತಿರೆ ಪಿಡಿದು ದಂಡಗಳಿತ್ತಿ ನಡುದೋತ್ರಮುಡಿ ಜಾಟಲು ||

ಎಡದ ಕೈಯಿಂದದಂ ಸಡಗರದೊಳಮರಿಸುತೆ |

ಮಡಿಸಿದೇಕಾಜಿನದೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳತಾಗಳಾ |

ಗಡಣ ಸಂತಸದಿಂದೆ ಮೃಡಸುತಗೆ ಹರಕೆಯಂ ಕೊಡುತೆ ಕುಣಿಕುಣಿದರೊನೆದು ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಅನಿತತೊಳಿ ರಾಗದೊಡಗೂಡಿ ಪತ್ತಿ ಮಶರಧಿ |

ಗಿನನಿಟಿದ ಭಾವಮದು ಜೆಲ್ವಾದುದೆಂತೆನಲಿ |

ಮನವೊಲಿದು ನಭಮೆಂಬ ಗರುಡಿಯೊಳ್ ಕೆಂಧೂಳನನುಗೊಳಿಸಿ ನಲವಿನಿದೆ ||

ಘನಸಾಧನೆಯ ಮಾಡಿದಾಬಲಿಶ್ಚೆಯ ಕಳೆಯ |

ಲನುವಿಂದಂಬರವನುಳಿದು ಮಜ್ಜ ನಗೈವೆ |

ನೆನುತೆ ಪೋದಂತಾದುದಾಸಮಯದೊಳ್ ತಪ್ಪಂ ಮುಸುಕಿತ್ತು ದಿಕ್ತಟಗಳಂ ||

ನಕ್ಷತ್ರ

ಆಕಾಶವೆಂಬಾನೆಯಮರಾವತಿಯೊಳಿದಳ |

ನೇಕವಮನಂಡಲಿವುದೆಂದು ಮುನಿಸಂ ತಳೆಯು |

ತಾಕುಲಿಶಧರನದಟ ಮಸ್ತಕಂಜೊಯ್ಯೆ ಕೆದಕಿದ ಮುತ್ತುಗಳ ಮೊತ್ತವೋ ||

ಆಕಾಶಕೇಶ ನಾಟ್ಯಮುಮನೆಸಗಲ್ಗೆ ಗಂ |

ಗಾಕಾಂತೆ ಶಿರದೊಳ್ ತುಳುಂಕೆ ಜಲಬಿಂದುಗಳ |

ನೇಕವಿಧದಿಂ ನೆಗೆದುವೆನೆ ತಾರಕಾಳಿ ಸೊಗಸಿದುರ್ದಾಹಗಸದೊಳಿಡಿದು ||

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಕಳೆಯಾಣ್ಣನಂ ಜಡೆಗಳೊಳಗಿಡುತ್ತಲ್ಲಿ ನಿ |

ಮೇಳಗಂಗೆಯಂ ನಲಿದು ತಳೆಯುತುಂ ನಾಡೆ ಶೀ |

ತಳವಾದ ಗಿರಿವರಂಗಳೆಯನೆನಿಸಾತನ ಮಗಳಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಲಂ ||

ಜಳದವ ನಿರಾಕರಿಸ ಗಳದಿಂದೆ ನಿಜಭಕ್ತ |

ಕುಳಕೀಪ್ಸಿತದ ವರಂಗಳನಿತ್ತು ಹರಿನೇತ್ರ |

ಜಳಜಪದನಾಗುತಲನಿಳಭುಕ್ತ ಯಾಭರಣಗಳನಾಂತ ಶಿವನೆ ಶರಣು ||

ಇವನ ಯಕ್ಷಗಾನವು ನಮಗೆ ದೊರೆತ್ತಿಲ್ಲ.

ಸಂಪಾದನೆಯ ಗುರುಲಿಂಗದೇವ. ಸು. 1670

ಈತನು ಶೀಲವಂತಯ್ಯನ ತ್ರಿವಿಧಿಗ¹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಶ್ರೀಮತ್ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನಿತ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣನಿರಂಜನಪರಂಜ್ಯೋತಿಸ್ವಗೂಪರಾದ
ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ರಭುವೆಂಬಾಚಾರ್ಯರು ; ಅವರ ನಿಜದಷ್ಟಿವನಾಚರಣೆಯನುಭ
ವಿಯೆ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರನು ; ಅವರ ನಿಜದಷ್ಟಿವನಾಚರಣೆಯನುಭವಿಯೆ ಹರತಾಳ
ಜೆನ್ನಂಜೆದೇವರು ; ಅವರನುಭವದ ಅಖಂಡತೇಜೋವಿಗ್ರಹವೆ ಎಳಮಲೆಯ ಗುರು
ಶಾಂತದೇವರು ; ಅವರ ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯದ ಸಮರಸಾನಂದಾನುಭಾವಿಯೆ ಸಂಪಾ
ದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಣಾಚಾರ್ಯರು ; ಅವರಂಗಲಿಂಗದನುಭಾವದಾಚರಣೆಯ ನಿಜದ ನಿಜಿಗೆ
ವಿಡಿದು ಸ್ವಲೀಲಾನಂದದಲ್ಲಾ ಚರಿಸಿದವರೇ ಸಂಪಾದನೆಯ ಬೋಳಬಸವದೇವರು ;
ಅವರ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಗಸಮರಸದಱುಹಿನ ಪ್ರಸಾದಪರಿಪೂರಿತಹೃದಯರಾದ ಸಂಪಾದ
ನೆಯ ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು ಲಿಂಗಾಂಗಪ್ರಣವಸಂಯೋಗವೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗರ್ಭಗರ್ಭೀ
ಕೃತಮಾಗಿದ್ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವನು ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೆಯಿಂದ ಟೀಕಿಸಿದರು.

ಈ ಪರಂಪರೆಯಪ್ರಕಾರ ಕವಿ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನಿಂದ (ಸು. 1470) 7ನೆಯವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1670 ಆಗಬಹುದು. 1698 ರಲ್ಲಿ ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರ್ವತೇಶ್ವರನೂ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು 7ನೆಯವನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕ. 1672

ಈತನು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. “ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯವೇ ರೂಪುವೆತ್ತ ಪಟ್ಟಲಾಚಾರ್ಯವಿರಕ್ತನಮಶ್ಶಿವಾಯದೇವರೆಂಬ ಸದ್ಗುಣಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಹಾನುಭಾವವಾಕ್ಯಪ್ರಸನ್ನಪ್ರಸಾದಾಮೃತವಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತೃಪ್ತನಾದ ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನ ಗುರು ವಿರಕ್ತನಮಶ್ಶಿವಾಯದೇವನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆತನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕೆಕ 1594 ಪರೀಧಾವಿಯಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1672 ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ

ಇದು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ; ಇದರಲ್ಲಿ 81 ಕಥೆಗಳೂ 618 ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಇವೆ.

ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯನಂಜುಂಡೇಶನೆಂಬ ಶಿವಕವೀಶ್ವರನು ಪೆಳೆದ ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದ್ದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಬರೆದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಎಂದು ವಿರಕ್ತನಮತ್ತಿವಾಯದೇವರು ನಿರೂಪಿಸಿ “ ಅವರ ನಿರೂಪವಿದಿಂದು...ಲಕ್ಷಣಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪೇಟಲ್ಪಟ್ಟ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಸಿದ್ಧಾಂತ, ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರತಂತ್ರ, ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಂಗ್ರಹ, ಸೋಮನಾಥಭಾಷ್ಯ, ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ, ವೀರಶೈವನುಧಾರಣವ, ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ, ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣ, ಗಿರಿಜೆಯಕಲ್ಯಾಣ, ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ, ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ, ನನ್ನಯ್ಯನ ಕಾವ್ಯ, ಬಸವಚಾರಿತ್ರ, ಸಿಂಗರಾಜನ ಕೃತಿ, ಸಮಸ್ತಸಾಂಗತ್ಯಚಾರಿತ್ರಕಥೆಗಳಿಗೆ ಮಾತೃಸ್ಥಾನವಾಗಿರ್ಪ ಬಸವಾದಿಪುರಾತನರು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಮೊದಲಾದ ವಚನಾಮೃತಸಾರದಲ್ಲಿ ಪೇಟಲ್ಪಿದ್ದ ಕಥೆಗಳಂ ನೋಡಿ ಪುರಾತನರ ವಚನದ ಮೇಲ್ಪಂತಿವಿಡಿದು ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಜೀಕಾದುವಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದೆನು ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಯದ್ಯಪಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆ ರೂಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕವೀರಶೈವಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವಾದ ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಬಹಳ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳ ಕಾಲವು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಣದು ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚರಿತೆಯ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಕವಿಗಳ ಚರಿತನನ್ನು ಬರೆವಾಗ ಹಲವು ಕಡೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ. 1672-1704

ಈತನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪ, ಗೀತಗೋವಾ, ಭಾಗವತ, ಶೇಷಧರ್ಮ, ಭಾರತ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಮೈಸೂರು ರಾಜರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ದೊರೆ; 1672 ರಿಂದ 1704 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದನು. ಇವನ ತಂದೆ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ತಾಯಿ

ಅಮೃತಾಂಬೆ. ಇವನು ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ವಿದ್ವತ್ಪು
ಭುವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಸ್ವತಃ ಹಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕರ್ಣಾಟಕ ಗ್ರಂಥ
ಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕನಾಗಿಯೂ
ಇದ್ದನು. ಇವನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ತಿರುಮಲಾರ್ಯ, ಸಿಂಗರಾರ್ಯ,
ಚಿಕ್ಕವಾಘ್ಯಾಯ, ಶೃಂಗಾರಮ್ಮ, ಹೊನ್ನಮ್ಮ, ವೇಣುಗೋಪಾಲವರಪ್ರ
ಸಾದ, ತಿಮ್ಮಕವಿ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಚಿದಾನಂದಕವಿ, ಮಲ್ಲರಸ ಮುಂ
ತಾದ ಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಆ ಭಾಷೆಗೆ
ಉನ್ನತಿಯನ್ನೊಂಟುವಾಡಿದರು. ಈತನ ಪರಾಕ್ರಮಸೂಚಕವಾದ ಈ
ಯಂತ್ರಗಳು ಚಿಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ—

ಉತ್ತರದೇಶದೊಳುದ್ವೈತ್ತಚರಿತ್ರನಿಸಿ ಡಿಳ್ಳಿಯನಾಡನನಿತುಮಂ ಜಳ್ಳುಗೆಯ್ದು
ವಿಜಯಾಪುರದರಸಂ ಜಯಿಸಿ ಅವರ ನಾಡುಬೀಡುಗಳಂ ಕೊಂಡು ಗೋಲಕೊಂಡೆಯ
ವನಂ ಬಂಡುಗೆಯ್ದು ಕನ್ನಡನಾಡಂ ಪೊಕ್ಕ ಶಿವಾಜಿಯಂ ಆಜಿರಂಗದೊಳೊಜಿಗಿಡಿಸಿ,
ಅವನ ಸೇನಾನಿಗಳೊಳ್ ಜೈತಪಕಾಟಕರನಂ ಘೋಟಕಮುರವುಟಂಗಳೆಂ ತೊತ್ತಿತ್ತು
ಅಸಿ, ಮತ್ತಮಾದಾದಚಿಕಾಕಡೆಯನಿಸವನ ಅಣಲಂ ಕೊಯ್ದು ಆಪಂದಲಿಯಂ ನುಂದಿ
ಯೊಳ ಮೆಟಿಯಿಸಿ, ಆರಭಸದಿಂ ಶಂಭೋಜಿಯಂ ಭಯಾಣವದೊಳ್ ಮುಟುಂ
ಗಿಸಿ, ಅವಂಗೆ ನೆರವಾಗಿ ಬಂದ ಎಕ್ಕೋಜಿಯ ೭ನೈವಂ ಸಾಕುಮಾಡಿ, ಅವನ ಮಹಾ
ಪ್ರಧಾನನೆನಿಸುವ ಎಸವಂತರಾವುವ ನಾಸಾಚ್ಛೇದನಂಗೆಯ್ದು, ಮತ್ತಮಾಶಂಭೋಜಿಗೆ
ಕಪ್ಪವಿತ್ತು ಪೆಂಪುಗೆಯ್ದು ಗೋಲಕೊಂಡೆವಿಜಯಾಪುರದವರಂ ಕೇಣಂಗೆೊಂಡು,
ಅವರನಂಡಲಿವುದರ್ಕೆ ಡಿಳ್ಳಿಯಾಳ್ತ ಮಹಾಪಾದುಶಾಹನೆನಿಸುವ ಅವರಂಗಳಾಹನಂ
ಬರಿಸಿ ಅವನಿಂದವರಿವರ ದೇಶಕೋಶಂಗಳಂ ಕವರ್ದು ಕೈಸಿಟಿಗೊಂಡು, ಮತ್ತಮಾ
ಮರಾಟರಾಜೋಪಮಂ ನಂಬಿ ಮುಂಬರಿದು ಪೊಣರ್ದ ವೊಟಿಸ ತಿಗುಳ ಕೊಡಗ
ಮಲೆಯಾಳನಾಡ ಮನ್ನೆಯರಂ ಬನ್ನಂಬಡಿಸಿ, ಈತೆಟಿದೊಳೆಣ್ಣಿಸೆಯಂ ಗೆಲ್ಲು ಸುಖಸಂ
ಕಥಾವಿನೋದದಿಂದಿದರ್ಕಂ.

ಪೂರ್ವದಿಗ್ವಿಜಯಯಾತ್ರಾ ವಿತ್ರಾಸಿತ ಚೇದಮಂಗಲೋಪಾಂತಕಾಂತಾರೋಪ
ಗೊಡವೊ ಧಸೇನಾಭಿಗುಪ್ತಪಾಂಡ್ಯಸೇನಾಧಿಪ ಸಂಗರಕಿರೀಟವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣತಿಬಿರ
ಸ್ತರಸ್ತರಹರಣಸಮಸಮಯಸಮೂಕ್ರಾಂತ ಮಳಲಿಪರಮತ್ತಿಶಾಲಿಯಜೇದಿವೊಂಗೆಲ
ಕೊಂಗುಧಾರಾಪುರಾದಿಪಾಂಡ್ಯನೃಪದುರ್ಗಮದುರ್ಗಸ್ತೋಮಂ ; ಗಂಭೀರೋದ್ಧತ
ಪರಿಧಾವರೋಭೀಷಣತತ್ಪುಷ್ಪೇಶತಸಂಕುಲಮತ್ತಮಾವಳಸೇನಾವಳೀ ವರ್ಮತಧರ್ಮ

ಪುರೀಪ್ರಸಭಾಕ್ರಮಣತ್ರವಣನಿರ್ಜನೀಕೃತಕೆಂಗೇರಿವಾಮಲೂರುಬೇವುಹಳ್ಳಿಬೈರನೆತ್ತ
ಕುನ್ನ ತೂರ್ ಮುಖ್ಯದುರ್ಗವರ್ಗ ನಿರಾಯಾಸಾಕ್ರಮಣವೃತ್ತನಿಜಸೈನಿಕಸಮೂ
ಹಂ; ದಕ್ಷಿಣದಿಗ್ವಿಜಯಯಾತ್ರಾವಿತ್ರಾಸಿತಪಲಾಯಿತಪಾಂಡ್ಯಬಲಾನುಧಾವನಶಾಸ್ತ್ರಂ
ತನಿಜಬಲವಿಶ್ರಾಂತಿಸಾಧನೀಕೃತಜಲಧಿವೇಲಾತಮಾಲಾರಣ್ಯಂ; ಪಶ್ಚಿಮದಿಗ್ವಿಜಯ
ಪ್ರಸಾಧನಭೇರೀರವಾಕರ್ಣನಸಂಭ್ರಾಂತದುರ್ದಾಂತಕುಶಾನಖಾನಸನಾಥಕೇಳದಿನೃಪ
ಸಮರ್ಪಿತಸರ್ವಸ್ವನಿರ್ವಾಪಿತಕೋಪಂ; ಉತ್ತರದಿಗ್ವಿಜಯಸಮಯಾಭಿಯಾತಕುತು
ಪಶಾತವಾಹಿನೀವಿಮದನಕ್ಷಣಾಕಾಶ್ರಂತಕಂದಿಕೆರೆಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಹೊನ್ನವಳ್ಳಿ
ಸಾರತವಳ್ಳಿ ತುಳುಗೇಟಿಪ್ರಮುಖದುರ್ಗಹವ್ರಾಕಾರವಾರಂ, ಜಡಕನದುರ್ಗಹರಾಧ್ಯ
ಹಣನೇಳಾನಿಖಾತಸುರಂಗಮುಖಾನಲೋತ್ಕ್ಲಿಪ್ತಗಂಡೋಪಲಪಾತನಿಧೂತಬಿಜ್ಜೆವರ
ಮದ್ದಗಿರಿಚೆನ್ನರಾಯದುರ್ಗವೀರಣದುರ್ಗಾರ್ಧ್ಯಸಂಖ್ಯದುರ್ಗವರ್ಗಾಕ್ರಮಣಾವಸರಾ
ವನತಸಾಮಂತನೃಪಾಲಮೌಳಿಮಣಿಘೃಣೀರಾಜಿತಪದರಾಜೇವಂ; ಸಾಹಜಿಮುಖಮು
ರಾಟನೃಪರಾಜಧಾನೀಕೃತಾಭಂಗುರಬೆಂಗಳೂರ್ಹರಣನಿಷ್ಪ್ರಾಣಿತ ಶಂಭುಜಿಸಾಹಜಿ
ಸಂತಜಿವರಜಿಪ್ರಮುಖಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರನೃಪಾಲಚಾಲಂ, ಶ್ರೀಮದಪ್ರತಿಮವೀರನರಪತಿ
ಶ್ರೀಚಿಕದೇವಮಹಾರಾಜಂ.

ರಸಿಕಜನಕರ್ಣರಸಾಯನೀಕೃತಸಂಗೀತವಿಸ್ತರಂ, ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾ
ನಿಕಷಪ್ರಸ್ತರಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಎರಡರ
ಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯವುಂಟೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ಮೇಲುಗೋಟೆ
ಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ಭಕ್ತನು. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚಿಕದೇವ
ರಾಜವಿಜಯ, ಚಿಕದೇವರಾಜವಂತಾವಳಿ, ಚಿಕದೇವರಾಜಯಶೋಭೂಷಣ,
ಚಿಕದೇವರಾಜವಂಶಪ್ರಭಾವ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಚಿಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನವ.

ಇದು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ; ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ
ಕವಿ ಅರಿಕೆನಾಡಿದ 30 ಬಿನ್ನವಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಶಿ
ಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತದ ಸಾರವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿ
ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ಪ್ರಜೆಗಳ್ಳಿ ಪರಗತಿಯಂ ಸೂಸಾದಿಸವೇಱ್ಪುದೆಂದಾರಯ್ಯ

ಮಾಂ ಹಿ ಪಾರ್ಥ ವ್ಯಪಾತ್ರಿತ್ಯ ಯೇಸಿ ಸ್ಯುಃ ಪಾಪಯೋನಯಃ |

ಪ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಾಸ್ತಧಾ ಶೂದ್ರಾಸ್ತೇಪಿ ಯಾಂತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಂ ||

ಎಂದು ಗೀತೆಯೊಳ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಂ ತಾನೇ ನಿರೂಪಿಸಿದತೆಱಮೊಳ್ ಪಿಂತನ್ನೆನಿತಾನುಂ ಪಾಪಿಗಳಾದೊಡಂ ಅವಜಾತಿಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದೊಡಮಿಗಳುಂ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂ ತನ್ನೊಳ್ ಭಕ್ತಿಗೆಯ್ದು ನಂಬಿದವರ್ಗೆ ಮುಕ್ತಿ ತಪ್ಪದೆಂದೆಣಿಸಿ ಅಕ್ಕರಮನೆಯದೊಕ್ಕಲಿ ಗರ್ಗಂ ಪೆಣ್ಣಿಳ್ಳಂ ಸಕ್ಕದದಿಂ ತತ್ವಜ್ಞಾನಮಪ್ಪುದರಿದು ಎಂದು ಎಲ್ಲರಾಮಣಿವಂತೆ ಕನ್ನಡವಂತಿನೊಳಂ ಮೆಲ್ಲುಡಿಗಳೆಂದೆ ಅಖಿಲತತ್ವಾರ್ಥಂಗಳಂ ಸಂಗತಿಗೊಳಿಸಿ ಶಾಂ ತನ್ನ ಕುಲದೇವತೆಯಪ್ಪ ಯಾದವಗಿರಿನಾರಾಯಣನಡಿವಾರೆಗಳ್ಗೆ ಬನ್ನಪಂಗೆಯ್ವ ನೆವದೊಳ್ ಮೂವತ್ತು ಬಿನ್ನಪಂಗಳಂ ಪವಣ್ಣೆಯ್ದಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅಮೇಲೆ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಕವಿಯ ಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಬಿನ್ನಪದ ಅದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಕಂದವಿದೆ; ಉಳಿದಭಾಗವೆಲ್ಲಾ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ. ಗದ್ಯವು ಹಳಗನ್ನಡ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

1 ಚಿಕದೇವರಾಜ

ಅನಂದೈಕರಸಂ ಸಮಸ್ತಜಗದಾನಂದಂಗೆ ಚಕ್ರಾಯುಧಂ |

ಸೇನಾಚಕ್ರವಿಮದಿ ತಾಹತಮಹೀಚಕ್ರಂಗೆ ವೈಕುಂಠನ ||

ಸ್ಯೂನೋಪಾಯವಿಕುಂತಿತಾರಿಧರಣೀಭೃದ್ಧುರ್ಗವರ್ಗಂಗೆ ||

ಕ್ಷೀಣಾರಾಯಣೀವನಕ್ಕೆ ಚಿಕದೇವೇಂದ್ರಂಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಂ |

ಒಂದುದಸೆಯೊಳ್ ತುರುಕರೊಂದುಕಡೆಯೊಳ್ ವೊಳಸ |

ರೊಂದಸೆಯೊಳಾರೆಯರ ಬಿಂದಮಳವಿಂ ಬೇ ||

ಒಂದೊಂದುಬಲಿಯೊಳ್ ತಿಗುಳರೊಂದಿರವನೊಳ್ ಕೊಡಗ |

ರೊಂದುಕೆಲದೊಳ್ ಮಲೆವರೊಂದುನೆರೆದೊಳ್ ||

ಸಂದಣಿಸಿ ಕಾಳೆಗಕೆ ಮುಂದುವರಿವನ್ನಮದ |

ಟಿಂದವರ ತಟ್ಟುಗಳ ಪಂದಲೆಗಳಂ ದಿ |

ಗ್ಲೃಂದಬಲಿಯಿತ್ತು ನಲವಿದೆ ಚಿಕದೇವನೃಪ |

ನಂದಮಿಗೆ ಪರ್ಜಾಸಮನೋದಿ ಸೋಗವಾಲ್ಕುಂ ||

ಬಂಬತ್ತನೆಯ ಬಿನ್ನಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ

ಸಕಲಲೋಕನಿಯಾಮಕಾ ! ನೀನೀಸಂಸಾರದೊಳೋರೊವಂಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಾದಿಸುಖಮಂ ಓರೊವಂಗೆ ಶಿರಶ್ಚಿದನಾದಿದುಃಖಮನೆಸಗುವುದುಂ ವಿಷಮನೆಂದುಂ, ಕರ್ಮಾನುಗುಣಮಾದ ಫಲಮನೀವುದುಂ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಪರತಂತ್ರನೆಂದುಂ, ಪಾಪಿಗಳ್ ಪಡುವ ದುಃಖಮಂ ಪಾಪಿಸದೆ ನೋಡುತ್ತಿರ್ಪುದುಂ ನಿರ್ವಯನೆಂದುಂ ಸ್ವಲ್ಪಬುದ್ಧಿಗಳ್ಗೆ ತೋರ್ಕುಂ. ಇದರಿ ನೆಲೆಯಂ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೀನಾಳ್ದನಾದುದುಂ ನಿನ್ನಾಳ್ದನಿಪ ಜೀವರಬಿರೊಳಂ ಸಮಬುದ್ಧಿಯಿಂಜೆಲ್ಲರುಂ ನಿನ್ನ ಮಾನಂಬರ್ಪಂತೆ ಉಂಟಾಗಿಮನೆಸಗಿ ಬರ್ಪಂಕವೇಟ್ಟುದೆಂದೆನೆಸಿ ಇಂತಿಂತುನಡೆವರ್ಗೆ ವೋಕ್ಷಮೆಂದುಂ ಇಂತಿಂತು ನಡೆವರ್ಗೆ ಇಹಪರಸೌಖ್ಯಮೆಂದುಂ ಮಿತಿಮಾಡಿ ಆಮಿತಿಯೊಳಾರಾವತೆಡಿ ದೊಳ್ ನಡೆವರ್ ಅವರವರ್ಗೆ ಆಮಿತಿಮಾಡಿದ ಫಲಮಂ ತಪ್ಪದೆ ಕುರುವುದುಂ ನೀಂ ಸರ್ವಸಮಂ, ನಿರೋಪಾರೋಳಂ ವೈಷಯ್ಯಿಲ್ಲ. ಇಂತು ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಗುಣಮಾಗಿ ಫಲಂಗೆನಿತ್ತಂ ನೀಂ ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲದೆ ಪರತಂತ್ರನಲ್ಲ. ಪಾಪಿಗಳ್ಗೆ ಪಾಪಾನುಗುಣಮಾದ ದುಃಖಮನೀಯುತ್ತು ಅಜಾಮಿಳಂ ವೊದಲಾದ ಓರೊವರೊಳ್ ಮಿತಿಮಾಡಿ ದಮೆಗೆಯ್ದುದುಂ ಪರಮದಯಾಳುವೆನಿಸುವೈ.

2. ಭಾಗವತ

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಗವತಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಟೀಕೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜಸೂಕ್ತಿವಿಲಾಸ ಎಂದು ಹೆಸರು.

3. ಭಾರತ

ಉತ್ತರಪರ್ವಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಎಂದರೆ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

4. ಶೇಷಧರ್ಮ

ಇದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡಟೀಕೆ.

5. ಗೀತಗೋವಾಲ

ಇದು ಜಯದೇವನ ಗೀತಗೋವಿಂದದಹಾಗೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬಳಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಭಾಗ, ಉತ್ತರಭಾಗ ಎಂದು ಎರಡುಭಾಗಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ 7 ಖಂಡಗಳೂ ಪ್ರತಿಖಂಡದಲ್ಲಿಯೂ

7 ಪದಗಳೂ ಅಥವಾ ಹಾಡುಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ
ಡಕ್ಕೂ ಕವಿ ಸಪ್ತಪದಿ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದೊಂದು
ಸಪ್ತಪದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯದ ಸಾರಾಂಶವು ಆಯಾಸಪ್ತಪದಿಯ
ಅದಿಯಲ್ಲಿ ವಚನರೂಪವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕೆ
ಕಾರಣವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಹರಿಸಂಕೀರ್ತನಮೊಂದೇ | ಪರಗತಿಗನುಕೂಲಮೆಂದು ನಿರವಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟುಂ ||

ಪಾಲಂ ಬಯಸಿದ ರೋಗಿಗೆ | ಪಾಲಿಂದಾಷಢಮನೀವ ಮೈದ್ಯನತೆಜದಿಂ |

ದೀಲೋಗರೊಲ್ವ ಗೀತದ | ಮೂಲದೊಳೇ ಮುಕ್ತಿಗತಿಯ ಮೊಗದೋಪಿಸಿದಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದ “ ಎರಡುಂಭಾಗದೊಳ್ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ
ಗುಣಾನುಭವಮಾದ ನಿತ್ಯಫಲಮಂ ಅವನಡಿದಾವರೆಯೊಳ್ ನಂಬುಗೆ
ಯೆಂಬ ತದುಪಾಯಮುಮಂ” ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಚಿಕದೇವರಾಯನ ಪರಾ
ಕ್ರಮಾದಿಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಭಾಗವು ಬಿನ್ನಪದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ ಅಪ್ರತಿಮ
ವೀರಚರಿತ, ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳು
ಪ್ರಕೃತಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ದೊರೆವುದರಿಂದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನೇ ಈ
ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡಿಸಿರಬಹುದು
ಎಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ
ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಚಿಕದೇವರಾಯನ ಸ್ತುತಿ

ಚದುರಂ ಚಾಗಿಯಲಂವುಗಾಱನೆಹೆಯಂ ಸಂಗೀತಸಾಹಿತ್ಯಕೋ |

ಎದನುತ್ತಾಹಿ ಎವೇಕಶಾಲಿ ನಯಶೀಲಂ ನೇಮಗಾಱಂ ಕಲಾ ||

ಎದನೊಳ್ವಾತುಗನೋಜಿಗಾಱಿಸುಚಿತ್ತಜ್ಞಂ ಭಾವುಕಂ ಭಾಮಿನೀ |

ಹೃದಯಗ್ರಾಹಿ ದಯಾಪಯೋಧಿ ಚಿಕದೇವೇಂದ್ರಂ ಮಹೀಚಂದ್ರಮಂ ||

ರಾಗ ಖಾಬಿ, ರೂಪಕತಾಳ

ವಲ್ಲವಿ || ನಂಬು ನಂಬು ನಂಬು ನೆಹಿ ನಂಬು |

ನಂಬು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪದಾಂಬುಜಂಗಳ | ಹಂಬಲಿಸಿದಿರು ಹಲವನು ||

ಕರಣದೋಷಂಗಳ ಕಳೆವನು | ಕಬ್ಬುಷವನೆಲ್ಲ ತೊಳೆವನು |

ಪಿರಿಯರ ಸಂಗತಿಗಿಹಿವನು | ಪೆತ್ತಿನೆಂದೇಱುಗಿದಳಿವನು || 1 ||
 ಪಿಂತೂ ತಪ್ಪ ಮಹಿವನು ಬೇಡಿದುದನೆಲ್ಲ ಕಹಿವನು |
 ಅಂತರಂಗದೊಳು ಮೆಹಿಸಿವನು | ಅನಂಪರಸವನೆಹಿಸಿವನು || 2 ||
 ಕರ್ಮದ ಬೇರ ಕಡಿವನು | ಕಾಲನ ಬಾಯ ಒಡಿವನು |
 ನಿರ್ಮಲಮತಿಯ ಕೊಡುವನು | ನೆವನಿಲ್ಲದಕ್ಕುಟುವಡುವನು || 3 ||
 ಪುರುಳುಗೊಳಿಸಿ ಪೊರೆವನು | ಪೊಸಪೊಸಬೇಟವಿ ಬೆರೆವನು |
 ಎರೆಹೊರೆಯಿಲ್ಲದಿರುವನು | ಎಬ್ಬಿದ ದಾರಿಗೆ ಬರುವನು || 4 ||
 ಚಿಕದೇವರಾಯನ ದೇವನು | ಸೇವಕಚನರ ಜೀವನು |
 ಸಕಲವಿಧದೊಳು ಕಾವನು | ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನೀವನು || 5 ||

ತಿರುಮಲಾರ್ಕ 1645-1706

ಈತನು ಅಪ್ರತಿನುವೀರಚರಿತ, ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯ, ಜಿಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿ, ಚಿಕದೇವರಾಜಶತಕ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672-1704) ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಗೀತಗೋವಾಲ, ಚಿಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನವ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಈತನೇ ರಚಿಸಿದುದಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಚಿಕದೇವರಾಜಶತಕವು ನಮಗೆ ಗೊರತಿಲ್ಲ.

ಇವನು ಶ್ರೀನೈಷ್ಠವಕವಿ ಕೌಶಿಕಗೋತ್ರದವನು; ಇವನ ತಂದೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ತಂದೆಯಾದ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ (1659-1672) ಪಾರಾಣಿಕನಾದ ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನು, ತಾಯಿ ಸಿಂಗಮ್ಮನು. ಈತನು ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ 1645 ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು, 1706 ರಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನೊಡನೆ ಬೆಳೆದು ಮಿತ್ರನಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಸ್ಥಾನಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಆ ದೊರೆಯ ಮಂತ್ರಿಯಾದನು; ಕೆಲವು ಕಾಲ, ಮಧುರೆಯ ನಾಯಕನ ಹೆಂಡತಿ ಮಂಗಳಮ್ಮನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಇವನಿಗೆ ತಿರುಮಲಯ್ಯಂಗಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. “ಅವನೊಳ್ಳು ಪುನಾಕೃತಿವೆತ್ತವೊಲೆಸೆವ ಸುಕೃತಿ

ತಿರುಮಲೆಯಾರ್ಯಂ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವ್ಯಾಸ, ಶುಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ತಮ್ಮನಾದ ಸಿಂಗರಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದದಲ್ಲಿ ಈತನ ವಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಘನಪತಿಭಾಷ್ಯದಾಗರುಡಿಯೊಳ್ ಪದಚಾರಿಗಿರೂಢಿಗಿಯ್ದನಂ |

ಕಣಚರಣೋಕ್ತಿಜೈಮಿನಿಯವಾಣಿಗಳಂ ಮಿಗೆ ತಾಳ್ದಿಜಾಣ್ಮೆಯಂ ||

ಪ್ರಣುತಿಸೆ ಭಾವುಕರ್ ತಿರುಮಲಾರ್ಯಸರಸ್ವತಿ ಸಾರ್ಚೆ ಚಿತ್ತಮಂ |

ತನೆಯದೆ ರಂಗನಾಥನೊಳೆ ನರ್ತಿಸುಗುಂ ಶ್ರುತಿಮಾಳರಂಗದೊಳ್ ||

ಪಿರಿದುಂ ಪ್ರೌಢತ್ವಮಂ ವೆರ್ಕಳಕೆ ಕವಿವರರ್ ಕಬ್ಬದೊಳ್ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್ ಮೇಣ್ |

ಕರವಾಸಾಹಿತ್ಯದೊಳ್ ಬಿತ್ತರಿಪೊಡೆ ರಸಮಂ ತಿರ್ಮಲಾರ್ಯರ್ಗೆ ಸಲ್ಲಂ ||

ತರಣಿದ್ರೋತಂಗಳಿನಾಡವೆ ವಿಧುಮಣಿಯೊಳ್ ನೈದಿಲೊಳ್ ಮತ್ತಮಂ ತಾಂ |

ಕರಗಿಪ್ಪಂ ಬಿರ್ಜುವಂ ಜಂದಿರನೆ ಉಟಿದವೆರ್ಗೊಂತೊಸಗ್ಗುಂ ಮಲಗ್ಗುಂ ||

ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲರು ಪಂಡಿತರು ಇವರುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದೆ—

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರಸಂ ಕೋವಿದಶಿಖಾಮಣಿಯೆನಿಸಿದಂ ; ತಿರುಮಲಾರ್ಯಂ ವಿದ್ಯಾ ವಿಶಾರದನೆನಿಸಿದಂ ; ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಂ ಸಾಹಿತ್ಯಭಾರತಿಯೆನಿಸಿದಂ ; ಷಡಕ್ಷರಿ ಕವಿಶೇಖರನೆನಿಸಿದಂ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜವಿಜಯ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತ್ರಿಪದಿಗಳೂ ಸಾಂಗತ್ಯಗಳೂ ಹಾಡುಗಳೂ ಇವೆ. ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ 6 ಅಶ್ವಸಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರುಗಳ ಚರಿತ್ರವು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನವರೆಗೆ ಹೇಳಿದೆ.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಸುಣಿದು ಕುರುಳ್ಗೊಳ್ ತೊಳಗಿ ನುಣ್ಣುಣೆಯೊಳ್ ಕುಡಿಗೊಂಡು ಪುರ್ಬನೊಳ್ |
 ಪೊಳಿದೆಸುಣ್ಣುಣೊಳ್ ಮುಗುಳ್ಳು ಮೆಲ್ಲುಗೆಯೊಳ್ ಪೂಗರೇಣು ಗಲ್ಲದೊಳ್ ||
 ಬಳಿದು ಕುಚಂಗಳೊಳ್ ನವೆದು ನಲ್ಲಡುವೊಳ್ ಕಡುರಯ್ಯವಾಗಿ ಕ |
 ಣೊಳಿಪುದು ನಲ್ಲಳಾಕೃತಿಯುಮಿಾಕೃತಿಯುಂ ಪವಣೊಂದಿದಂದದಿಂ ||
 ಕಂದಂ ಕವಿಕೋಕಿಲಮಾ | ಕಂದಂ ಕೋಮಳವಿಕಾಸಿಕೃತಿಕಲ್ಪಲತಾ |
 ಕಂದಂ ವಿಸ್ತಮರರಸದು | ಕೃಂದಂ ಚಿಕದೇವರಾಯಚಂದನ ಚಂದಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸುದ
 ಕನ, ವಾಂಚಜನ್ಯ, ಸೂರಿಗಳು, ದಿವ್ಯಸೂರಿಗಳುಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ,
 ಸತ್ಯವಿಸ್ತುತಿ ದುಷ್ಕವಿನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ —

ಇದು ಯದಗುಂತಿಪರಾಭರಣಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಚರಣಪರಿಚರಣಪರಾಯಣ
 ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣವಿಚಕ್ಷಣ ಸಕಲಕಲಾಪ್ರವೀಣ ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ ಲೋಕೈಕವೀರ
 ಭೂರಿತುರುಷ್ಕಶುಷ್ಕವನದಾವಾನಲ ಮರಾಟರುಘಾಟಮೇಘಚ್ಛಟಾವಿಘಟನನಿರಾಘಾಟ
 ಪ್ರಳಯಕಾಲಜಂಘೂನಿಲ ಪಾಂಡ್ಯಮಂಡಲಾಧಿಪವೇತಂಡವಿಲುಂರನಕಂಠೀರವ ಮಲೆಸ
 ನೈಪಮದಮದನ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರಾಥಮ್ಯತಾಪನಪ್ರ
 ತಿಮವೀರನರಪತಿ ಶ್ರೀಚಿಕದೇವಮಹಾರಾಜಕೃಪಾಪರಿಪಾಲಿತ ಶ್ರೀತಿರುಮಲೆಯಾಧ್ಯವಿರ
 ಚಿತಮಪ್ಪ ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕಾವ್ಯಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರುಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸು
 ವುದರಿಂದ ಮೈಸೂರುಚರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆವವರಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ; ಬಂಧ
 ವೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆ
 ಯುತ್ತೇನೆ—

ಕವಿಗಳ ಮಹಿಮೆ

ಕಡುಸಿಂ ಕೂರಾನೆ ಕಾಣ್ಕಿಚ್ಚಡವಿಬಜಸಿಡಿಬ್ಬಿಮಿಂಚೆಂಬಿವೆಲ್ಲಂ |
 ಪಡೆಗುಂ ನೋಟ್ಟಿಗೆ ಮೇಣುಬ್ಬಿದೊದವನವೇ ಮತ್ತಮೊಳ್ಗಬ್ಬದೊಳ್ ಬಂ ||
 ದೊಡನೊಳ್ಳಂ ಪೆತ್ತಮಾಣ್ಕುಂ ಸಹೃದಯಹೃದಯಾಹ್ಲಾದಮಂ ನಾಡೆಯೆಂತಾ|
 ದೊಡಮಳ್ಳೀಂ ಕಬ್ಬಿಗರ್ ತಾಮಘಟಿತಘಟನಾನೂತನಬ್ರಹ್ಮರಶ್ಮೀ ||

ಚಂದ್ರ

ಇದು ಕಣ್ಣಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂಗಿದು ವತಂಸಂ ವೈಮಕೇಶಂಗೆ ತಾ |
 ನಿದು ಜೀವಾತು ಮನೋಭವಂಗಿದು ನಟಾಚಾರ್ಯಂ ಸಮುದ್ರೋಮಿಗಳ ||
 ಕ್ಲೆದಿಯಾಪ್ಯಾಯನವಾಸಮಸ್ತಸುರಬೃಂದಕ್ಕೆಂಬಿನಂ ಕೀರ್ತಿಗನಂ |
 ಪದಮಂ ಪೆತ್ತಿಸದಿರ್ಕುಮಾಯುತಖಿಗ್ಗಾಣಂದಮಂ ಚಂದ್ರನುಂ ||
 ಮಿಗೆ ಪರಿವಚ್ಚ ಪೊಚ್ಚ ಪೊಸಜೊನ್ನದ ಬಲ್ಲರಿ ಹೇಮಗರ್ಭನೊ |
 ಲ್ಲುಗಿಸುವ ಪಾದ್ಯದೋಜೆಯನೊಡಂಬಡೆ ತಾರೆಗಳರ್ಚಿಪೊಳ್ಳರ ||
 ಲ್ವೊಗರಿದೊಪ್ಪೆ ಚಂದ್ರನೆಸೆದತ್ತುದಯಾವನಿಭೃತ್ತಿವಿಕ್ರಮಂ |
 ನೆಗಸಿದ ಪಾದದುಂಗುಟದ ಬಟ್ಟು ಗುರೆಂಬಿನಮಂಬರಾಗ್ರದೊಳ್ ||

ಸಂಜೆಗೆಂಪು

ಅಗಸಮೆಂಬಶೋಕೆ ತಳಿರಾಂತುದೊ ಕೆಂಗುಡಿ ತಳ್ತದೋ ನಭ |
 ಸ್ನಾಗರದೊಳ್ ವಿಹಾಯಸರಮಾಪತಿ ಪೊನ್ನಡೆಯುಟ್ಟನೋ ವಿಯ ||
 ನ್ನಾಗಮದಭ್ರಗೈರಿಕರಜಂಗಳೊಕ್ಕುಟ್ಟದೊ ತಾನಿದೆಂಬಿನಂ |
 ಬೈಗಿನ ಸಂಜೆಗೆಂಪು ಬಳಿದತ್ತೊಡನೊಂದಿ ಮನೋಜನೋಜದೊಳ್ ||

ದೊಡ್ಡ ದೇವರಾಜ

ಬಿನಯದ ಬಿತ್ತು ಬಿನ್ನಣದ ಪೆರ್ವೊಳಿ ಬಿಜ್ಜೆಯ ಬೇರ್ ಎವೇಕದೊ |
 ಕೊನರನುಗೆಯ್ದೊತ್ತರದ ದಾಂಗುಡಿ ನಲೈಯ ಮೆಲ್ದಳಿರ್ ಜನಾ ||
 ನುನಯದ ಮೊಗ್ಗು ನನ್ನಿಯಲರಾರ್ಪಿನ ಕಾಯನುವಾತುವಣ್ಣ ಬಿ |
 ಣ್ಣೊನೆಯನೆ ದೊಡ್ಡ ದೇವನೆಸೆದಂ ಗುಣಸಾಂದ್ರನುಪೇಂದ್ರಮೈಭವಂ ||

2 ಚಿಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಬಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ 5 ಕರಡಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರುಗಳ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಿಷ್ಣು ಸ್ತುತಿ

ಕಡುನೇಹದ ಮೂಜಗಮಂ | ಪೊಡೆಯೆಡೆಯೋಳ್ ಪೊತ್ತು ಪೊರೆವ ಪೊಸಬಗೆಯೆ
ಒಿಯಾ |

ತಡೆದಮ್ಮನೇಕುಪೇಕ್ಷಿಸೆ | ಕುಡು ಕೂಪಳರ ಕೂಪಳ ನಿನ್ನ ಚೆನ್ನಡಿಯೊಲವಂ ||
ನಿಟ್ಟಿಸದರೆ ನೀಂ ದಯೆಯಿಂ | ಪುಟ್ಟಿದು ಜಗಮೆಂತುಪೇಜ್ಜಿವೆತ್ತಪುದದಱಿಂ |
ಕಟ್ಟಿಹಕದಿಂದಮೆಮ್ಮಂ | ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಕಾಪಿಟ್ಟು ಮೆಪ್ಪುವುದೊಡೆತನದಧಟಂ ||

ವಿಜಯನಗರದ ಚರಿತ್ರೆ

ಅತ್ತಲುತ್ತರದೇಶದೊಳ್ ತುಂಗಭದ್ರಾತೀರದೊಳ್ ವಿಷ್ಣುನಗರಿಯನಾಳ್ ಹರಿಹರ
ರಬಾಕ್ಕರ್ ಮೊದಲಾದ ಕುಟುಂಬರಾಯರ ಆನಂತ್ರದೊಳರಸುಗೆಯ್ತು ತುಳವಕುಳದೀಶ್ವ
ರನರಸವೀರನರಸಿಂಗಕೃಷ್ಣಚ್ಚುತರೆಂಬ ರಾಯರೈವರ ತಟುವಾಯಿಂ ಮುದದೊಳಿಳಿ
ಯಂ ಪೊರೆದ ಸದಾಶಿವರಾಯಂಗೆ ಸೇನಾನಿಯೆನಿಸಿದ ಅಂಧ್ರಕುಲದ ರಾಮರಾಜಂ
ನಿಜರಾಜಂಗೆ ದ್ರವಿಡಾಂಧ್ರಕರ್ಣಾಟಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಂ ಸಾರ್ಥ ಪತಿಕಾರ್ಯದೊಳರ್ಪಿ
ತಪ್ರಾಣನೆನಿಸಿ ಒರೆಯುತ್ತರದಿಗ್ವಿಜಯದೊಳುದ್ವೈತ್ತಯವನಸೇನಾಚಕ್ರಮನೊಕ್ಕ
ಲಿಕ್ಕಿ ಯಶಶ್ರೇಷ್ಠನಪ್ಪಿನಂ, ಅವನನುಜಂ ಎಱವಿಮ್ಮರಾಜಂ ಅಂದಿನಾಜಿಯೊಳಾಡು
ಅಂದರನೊಡಗೊಂಡು ಉರ್ಗೇ ನಡೆತಂಪಾಳ್ವನ ಸಿರಿಗಳೆಯುವನಂಭಂಗಿ ತಾನೆ
ರಾಯನೆನಿಸಿದ ಆಂಗಜ್ಜ ದಿಂದಾವಿಷ್ಣುನಗರಂ ಕಿಱಿದುಂದಿನಕ್ಕೆ ತುರುಷ್ಕರಿಂದಱಿಯ
ಲೊಡಂ ಆಲ್ಲಿಂ ಪೆನಗೊಂಡೆಗೆಯ್ದುಂ ಒಂದೆರಬ್ಬರಿಸಮಿದು ಪೊಂದಿಪೋಸಾಗಳ್ ತನ್ನ
ಮೂವರ್ ಕುವರರೊಳ್ ಮೊದಲಿಗನಾದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಂ ಪೆನಗೊಂಡೆಯೊಳಿಟ್ಟಾತಂಗೆ
ತೆಯುಂಗನಾಡೊಡತನಮಂ ಎರಡನೆಯ ರಾಮರಾಯನಂ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವೊಳಿರಿಸಿಯ
ವಂಗೆ ಕರ್ಣಾಟದೇಶಾಧಿಪತ್ಯಮಂ ಮೂಱಿನೆಯ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನಂ ಚಂದ್ರಗಿರಿಯೊ
ಳಿಟ್ಟು ಆತಂಗೆ ತುಂಡೀರಜೋಳಸಾಂಡ್ಯಮಂಡಲೇಶ್ವರವ ಮನಿತ್ತಂ.

೩ ಅಪ್ರತಿಮವೀರಚರಿತ.

ಇದು ಅಲಂಕಾರಗ್ರಂಥ, 4 ಪ್ರಕರಣಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಒಂ
ದನೆಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ, ಶಬ್ದಗುಣ, ಅರ್ಥಗುಣ ಇವುಗಳ
ನನ್ನೂ, ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ರೀತಿ, ಶಯ್ಯೆ, ಪಾಕ, ವೃತ್ತಿ, ಅನುವ್ರಾಸವೇ
ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಇವುಗಳನ್ನೂ, ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಉಪಮೆ
ಯೇ ಮೊದಲಾದ ನೂರು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ, ನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ರಸಾ
ಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಚಿಕ ದೇವರಾಜನ

ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಲೋಕ, ವಾಮನವೃತ್ತಿ, ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಸ್ವನಿರ್ಮಿತವಾದ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಯುದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜವಿಜಯದಿಂದ ಅನುವಾದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಪ್ರತಿಮವೀರ ಎಂಬುದು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ, ಚಂದ್ರವಂಶದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಅವತರಿಸಿದನು, ಆ ಕೃಷ್ಣನಂಶೋಭವನಾದ ಗೊಡ್ಡದೇವರಾಜನಿಗೆ ಯಾದವಗಿರಿಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯೇ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪುತ್ರನಾದನು, ಈ ರಾಜನು, ಗೋಲಕೊಂಡ, ವಿಜಯಾಪುರ ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಸೇನೆಗಳನ್ನೂ ಮರಾಟರನ್ನೂ ಇತರರಾಜರನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರಹ್ಲವಾತಿಯಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಾಭಿಮಾನವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೌಢಪ್ರತಾಪಾಪ್ರತಿಮವೀರನದಪತಿ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜಕೃಪಾಪುರಸಾಲಿತ ಶ್ರೀತಿರುಮಲಾರ್ಯವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದಪ್ರತಿಮವೀರಚರಿತಮೆಂಬಂಕಾರಗ್ರಂಥವೋ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಭಾರತೀವೃತ್ತಿ. ಅದ್ಭುತರಸ

ವಸುಮತಿ ಪೆತ್ತುದೋ ದೆಸೆಗೇಂವುನೋ ನೇಸಲುಗುಳ್ಳುದೋ ಕಡಲ್ |

ಮಸಗಿ ನೆಗಟ್ಟಿತೋ ಮುಗಿಲುದಿರ್ಚಿತೋ ಪೊಟ್ಟು ಪೊದಟ್ಟು ಸಂಚಿತೋ ||

ಪೊಸಯಸಿಯಾಗಸಂ ನೆಲಕುರುಳ್ಳಿತೋ ಪರ್ಚಿತು ಪರ್ಚಿತೆಂಬಿನಂ |

ಪಸುಸುವಾಮರಾಟಭಟರು ಸದೆದಂ ಚಿಕದೇವಭೂವರಂ ||

ಉಕ್ತವಸ್ತುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ

ಪದಸಿಂ ಮೆಯ್ಸೆತ್ತ ಚಂದ್ರಾನ್ವಯದ ಮಹಿಮೆಯೋ ಗಂಡುರೂಪಾಂತ ಭೂಲೋ |

ಕದ ಪೆಂಪೋ ಬೇಟೆ ವೇಷಂದಳಿದ ಯದುಕುಲೋತ್ಸಾಹಮೋ ತಲ್ಲ ಕರ್ಣಾ ||

ಟದ ಸೊಂಪೋ ಬಿಣ್ಣುವೆತ್ತೊಪ್ಪುವ ಸಕುಜನಾನಂದವೋ ಎಂಬಿನಂ ಸಂ |

ಮದದಿಂ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವಂ ತೆದಿಸೆದವಿಳಾಡಕ್ರಮಂ ವಿಕ್ರಮಾಂಕಂ ||

ಅತದ್ಗುಣಾಲಂಕಾರ

ನತೆಟವನರೊಡನಾಡುವ | ರಾತೆಟವನವರಪ್ಪರೆಂಬುದಿದು ನಾಲ್ಕುಡಿ ಕೇಳ್ |

ಭೀತರೆದೇವೊಕ್ಕು ನೀಂ ನಿ | ಭೀತಿಯೊಳಿಪ್ಪಂದಮೆಂತು ಚಿಕ್ಕದೇವೊಂದ್ರಾ ||

ಸಂದಿಗ್ಧ ಸಂಕರ

ಸಮದೃಷ್ಟಿಯೆನಿಸೆ ಶಂಕರ | ಸಮರೇಂದ್ರಂ ಗೋತ್ರವೈರಮಂ ಕಳೆದರೆ ಜಂ |

ದ್ರಮನಮುನೇನಿಸೆ ನಿನ್ನೊಳ್ | ಸಮನಿಸಿಸಲ್ಯಾರ್ಪರಂದು ಚಿಕ್ಕದೇವೊಂದ್ರಾ ||

ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯ 1672

ಈತನು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ (1) ಅಕ್ಷರನಾಲಿಕಾಸಾಂಗತ್ಯ, (2) ಅನುರುಕತಕ, (3) ಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (4) ಕಾಮಂಡಕ ಟೀಕೆ, (5) ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜಶೃಂಗಾರಪದಗಳು, (6) ಚಿತ್ರಶತಕಸಾಂಗತ್ಯ, (7) ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ ಟೀಕೆ, (8) ದಿವ್ಯಸೂರಿಚರಿತ್ರೆ, (9) ನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ, (10) ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (11) ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸಾಂಗತ್ಯ, (12) ಪುರುಷವಿರಹದಸಾಂಗತ್ಯ, (13) ಯದುಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (14) ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (15) ರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿಸಾಂಗತ್ಯ, (16) ರಂಗ ಸ್ವಾಮಿಯ ಶೃಂಗಾರಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆ, (17) ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆ, (18) ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ (ಚಂಪು), (19) ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ (ಗದ್ಯ), (20) ವೆಂಕಟ ಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (21) ವೈದ್ಯಾನ್ಯತ ಟೀಕೆ, (22) ಶುಕಸಪ್ತತಿ, (23) ಶೃಂಗಾರಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ, (24) ಶೃಂಗಾರಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆ, (25) ಶೇಷಧರ್ಮ, (26) ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (27) ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿ ಲಾಸ, (28) ಹಸ್ತಿಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥಪಂಚಕ, ತತ್ವತ್ರಯ, ರಂಗಸೂಯಕ ರಂಗನಾಯಕೀಸ್ತುತಿ, ಶೃಂಗಾರದ ಹಾಡುಗಳು, ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ; ಯಜುರ್ದೇವಿ; ವಾರುಕುತ್ಸಗೋತ್ರದ ವನು; ಆಪಸ್ತಂಬ ಸೂತ್ರದವನು; ಇವನ ಕುಲದೇವತೆ ಕಾಂಚೀವರದರಾಜ;

ಇವನ ಸ್ಥಳ ತ್ರಿಕದಂಬಪುರ ಅಥವಾ ತೆರಕಣಾಂಬಿ. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—ಅಲ್ಲಾಳನಾಥ; ಮಗ ಆರ್ಯ; ಮಗ ವರದಕವಿ; ಮಗ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾಚಾರು ದೇವರಾಚಾರ್ಯಕವಿ; ಇವನ ತಮ್ಮ ಕವಿಹ್ನಾಪಾಲಕ ರಂಗಾರ್ಯಪಂಡಿತ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ನಾಚ್ಚಾರಮ್ಮ; ಮಕ್ಕಳು ಯಮಳರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿದೇವರಾಜರು; ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೆಂಬವನೇ ಚಿಕ್ಕವಾಘಾಯಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರು. ಇವನು ಮೈಸೂರುರಾಜನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ (1672-1704) ಕರಣಿಕಾಗ್ರೇ ಸರನಾಗಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಅಷ್ಟೇಶ್ವರಾಸ್ಥಪುತ್ರ ಬಹುಧನಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಯಾಚಕಜನಸುರಧೇನುವಾಗಿ ಸ್ವಜನಪರಜನ ಲೋಕಜನಚಿಂತಾಮಣಿಯಾಗಿ ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜೇಂದ್ರದತ್ತಸಕಲ ತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಅಧೀತಸಕಲವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಮುಖ್ಯನಾನಾವಿಧವಿದ್ಯನಾಗಿ ಕವಿತಾವಾಕ್ಪತಿಯಾಗಿ ಹರಿಭಕ್ತಿರಸಾಸ್ವಾದನಪರನಾಗಿ ಇದ್ದನು. ಇವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಅನೇಕರು ದೊಡ್ಡ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. “ಪಟ್ಟಾಭಿಧಾನಸತ್ಕುಲದೀಪ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಯದುಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಡಾಂಬಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಯಾದವಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಡಾಂಬಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವರು ಇವನ ಗುರುವಂಶದವರಾಗಿರಬಹುದು.

ಹಸ್ತಿಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶಕ 1601 ನೆಯ ಕಾಳಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯೂ(1679), ಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶಕ 1603 ನೆಯ ರೌದ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ (1680), ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆಯನ್ನು ಶಕ 1604 ನೆಯ ದುರ್ಮತಿಯಲ್ಲಿಯೂ (1681) ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವನ್ನು ಶಕ 1613 ನೆಯ ಪ್ರಮೋದದಲ್ಲಿಯೂ (1691) ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ದಿವ್ಯಸೂರಿಚರಿತೆಯ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಮಹಿಷಿಯಾದ ಗೌರಮ್ಮಣಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿತಿಮ್ಮಯ್ಯಂಗಾರ್ಯನಿಂದ ವಿರೋಧಿ ಕೃತುವರ್ಷದಲ್ಲಿ (1672) ಪ್ರತಿನಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ರಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ವರ್ಷವನ್ನೇ ಇವಿಯ ಕಾಲವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಶುಕ, ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಮಾಘ,

ಬಾಣ, ಚಂದ್ರ, ಭೋಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕವಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗುಣಾ
ದಿಗಳನ್ನೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ---

ಚತುರೋಪಾಯಸಮರ್ಥನಶ್ಯಧಿಕಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಿ ವಿದ್ಯಾಸನುಂ |

ಚಿತಗಾತ್ರಂ ಕವಿತಾವಿಧಾನನಿಪುಣಂ ಸಾಹಿತ್ಯದೋಳ್ ನೂತ್ನಗೀ ||

ಷ್ಠತಿ ಮಾತ್ಸರ್ಯವಿವರ್ಜಿತಂ ಕೃತಬುಧಕ್ಷೇಮಂ ಕೃತಜ್ಞಂ ಪರೇಂ |

ಗಿತರೇತಿಜ್ಞಾನುದಾಗಕೀರ್ತಿ ಪತಿಕಾರ್ಯೈಕಪ್ರಧಾನೋತ್ತಮಂ ||

ಅಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರನುಂ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದನಾಗಿಯುಂ ಬುಧರ್ |

ಪೊಗ್ಗಲನೇಕವಾಕ್ಯಕುಶಲಜ್ಞಾನುಮಾಗಿಯುಮೇಕವಾಕ್ಯನುಂ ||

ಮಿಗೆ ನಯಶೀಲನುಂ ವಿನಯಶೀಲನುಮಾಗಿಯುನೇಂ ವಿಚಿತ್ರಮೋ |

ಜಗದೊಳೆ ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಮಣಿಯ ಪ್ರತಿಮಂ ಪ್ರತಿನಂತನಾಗಿಯುಂ ||

ಇವನು ಬರೆದಿರುವ ಹಲವುಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೋಷ
ಕನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನೂ ವಿಜಯಗಳನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರ
ವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ನಾಭೀಕಮಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನು ; ಅವನಿಂ
ದ ಅತ್ರಿ, ಅತ್ರಿಯ ನೇತ್ರದಿಂದ ಚಂದ್ರನು, ಅವನ ಮಗ ಬುಧ, ಅವನ ಮಗ
ಪುರೂರವ, ಅವನ ಮಗ ಆಯು, ಅವನ ಮಗ ನಕುಷ, ಅವನ ಮಗ ಯಯಾ
ತಿ, ಅವನ ಮಗ ಯದುರಾಜ. ಅವನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಶೂರನು ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ
ಮಗ ವಸುದೇವ, ಅವನ ಮಗ ಕೃಷ್ಣ ಈತನು ತನ್ನ ದ್ವಾರಾವತೀಪುರವು ಸಮು
ದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗುವಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುಗತೆಯಾದ ಚಾಮುಂಡಿಯನ್ನು
ಕುರಿತು “ ನಮ್ಮ ಕುಲದೈವವು ಯದ.ಶೈಲದಲ್ಲಿ (ಮೇಲುಗೋಟಿ) ಇರುವುದು.
ನೀನು ನನ್ನ ವಂಶದ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಆ ಪರ್ವತದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವರಿಗೆ
ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡು” ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಅವಳು ಆ ವಂಶೋದ್ಭವರಾದ ಕೆಲವ
ರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಯದುಗಿರಿಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಯ
ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ ನೆಲಸಿ ಅವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತ ಇದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣನ
ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ಬಂದ ಯಾದವರು ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ
ಸೇವಾಧಾರಂಧರಾಗಿ ಕಾನೇಲಿಯ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಿಷಪುರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಚಾಮುಂ
ಡಿಕಾನುಗ್ರಹಸಾತ್ರರಾಗಿ ಆಸುಪ್ಪಿದ್ದರು. ಅವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟವಸಾಮರಾಜನು

ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ತಿಮ್ಮರಾಜ, ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಚಾಮರಾಜ. ಈ ತಿಮ್ಮರಾಜನು 'ಬಿರುದಂತೆಂಬ ಅವನಿಸರ ಗಂಡ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಹೊಂದಿ ಒಬ್ಬಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ತಮ್ಮ ಚಾಮರಾಜನು ಒಬ್ಬಳವರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ; ಎರದಮ್ಮರಾಜನ ಮಗ ರಾಮರಾಜನ ದಳವಾಯಿಯಾದ ರೇಮಟಿ ವೆಂಕಟನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಒಂದಾವೃತ್ತಿ ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದು ಚಾಮುಂಡಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ತಲೆಯ ಕೂದಲುವಾತ್ರ ಹೋಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಬೋಳಚಾಮರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜನೃಪ, ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಚೆನ್ನರಾಜ ಈರಾಜನೃಪರು ತನಗೆ ಇದಿರಾರೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಉದ್ಧತನಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕಾರುಗಹಳ್ಳಿಯ ದೊರೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಚಾಟಿಯಿಂದ ಅವನ ನಾಸಾಚ್ಛೇದವನ್ನು ಮಾಡಿದನು; ತಿರುಮಲರಾಜನನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಗೆದ್ದು ಓಡಿ ಶ್ರೀರಂಗವಟ್ಟಣವನ್ನು ತನ್ನ ವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು; ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕಶತ್ರುರಾಜರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು; ತಿರುಪತಿಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸವೇವರ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಕುರುಡತ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಗು ಮೆಯನ್ನು ಮೆರೆದನು. ಅತ್ಯಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇಲುಗೋಟೆಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹಮಾರೂಢನಾಗಿ ಒಂದಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವರ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದನು. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ನರಸರಾಜ, ಇಮ್ಮಡಿರಾಜ. ಇಮ್ಮಡಿರಾಜನು ಬೇಲೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಈ ಸ್ಥಳಗಳ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಭೀತಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದನು. ನರಸರಾಜನ ಮಗನಾದ ಚಾಮರಾಜನು ಜಗದೇವ, ಮದ್ದೂರವಿಟ್ಟಣ, ತಲಕಾಡನ್ನೋಮನೃಪ, ಬೈರಭೂಪ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ರಾಜನೃಪನ ತಮ್ಮನಾದ ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜನ ಮಗ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನು ರಣಧುಲ, ಕುೂರಪ್ರತಾಪ, ಮಾಗಡಿಯಮೊರೆ, ಹೊಸೂರಪ್ರಭು, ಸಿರಿಯಪಟ್ಟಣದಮೊರೆ, ಮಧುರರಾಜ, ತುರುಷ್ಕರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ರಾಜನೃಪನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ತಮ್ಮನಾದ ದೇವರಾಜನಿಗೆ ನಾಲ್ವರು ಮಕ್ಕಳು — ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಮರದೇವರಾಜ. ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಅನಂತರ ಅವನ ತಮ್ಮ ದೇವರಾಜನು ಆಳಿದನು. ಇವನು ಕೆಳದಿಯದೊರೆ, ಕೆಂಪೆಗಾಡ, ಪಾಂಡ್ಯರು, ಕೊಂಗರು, ತುರುಷ್ಕರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದನು. ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಕಂಠೀರವರಾಜ. ದೇವರಾಜನು ಆದಿಬಳಿಕ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಮಗ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಈ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚೋಕ್ಕಲಿಂಗನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನ ಆನೆಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪರಮತ್ತಿ, ಮುಳಲಿ, ಮುಟ್ಟಾಂಬಟ್ಟಿ, ಶಾದ ಮಂಗಲ, ಅರಿಯಲೂರು, ತೊರೆಯೂರು, ಅನಂತಗಿರಿ ಕುಂತೂರು ಅಂದೂರು, ಅಕ್ಕಾರಡ್ಡಿ ಯವಿರೋದಕೋಟೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ, ಪತ್ತಿಮಾವಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕೇರಿದೊರೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅರಕಲಗೂಡು, ಅಂಗಡಿ, ನುಗಿಪಳ್ಳಿ, ಸಕಲೇಶಪುರ, ಬೇಲೂರು ಇವುಗಳನ್ನೂ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನವಳ್ಳಿ, ಕಂಡಿಕೆರೆ, ಭೂತಿಪುರ, ಹಂದನಕೆರೆ, ಚಡಕನಗಿರಿ, ತುಮ ಕೂರು, ಮದ್ದಗಿರಿದುರ್ಗ, ಚೆನ್ನರಾಯದುರ್ಗ, ಮಿಡಿಗೇಸಿ, ಹೊಳವನಹಳ್ಳಿ ಇವುಗಳನ್ನೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ತೊಡೆನಾಡನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕೌಂಡಿನೀತೀರದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಬೃಂದಾವನವು ಬಳಿ ಪರವಾಸುದೇವದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಈ ಕವಿ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಅನೇಕಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮತ್ತಾವ ಕವಿಯೂ ಬರೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಶ್ವಾಸ 16; ಕಂದ 2591, ವೃತ್ತ II61, ವಚನ 279, ಬುಟ್ಟು 4031. ಇದರಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯೋತ್ತರಪುರಾಣದ ತೀರ್ಥಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕಮಲಾಚಲದ ಅಥವಾ ಹಿಮವದ್ಗೋಪಾಲ ಸ್ವಾಮಿಬೆಟ್ಟದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ---

ಇನಿವಾಲಂ ಕನೆಗಟ್ಟಿ ಕಾಸಿ ಸವಿದಂತಿಂಪಾಗಿ ಕೂರ್ತಿರ್ಪ ಜ |

ವೃನೆಯಂ ಸೋಂಕಿದಮಾಟಕ್ಕೆ ರನ್ನದೊಡವಂ ತೊಟ್ಟಂತೆ ಸೈತಾಗಿ ಚಂ ||

ದನದಣ್ಣಂ ಪಡೆವಂತೆ ಜೂತುತೆಯಂ ಕಂಡಂತೆ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳೊಳೆ |

ವಿನಯಂಜಿತ್ತೆ ಸೆವಂತೆ ಕನ್ನಡಿಸುವೆಂ ಕಂಜಾದ್ರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಂ ||

ರಸಭಾವಂ ಪಿರಿದಾಗೆ ಬಂಧದಿಸಕಂ ಸೈತಾಗಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥದೊ |

ಳ್ಳಸಕ್ಕುದ್ವೈಭವಮಾಗಿ ನುಣ್ಣುಡಿಗಳೊಪ್ಪಂಬಿತ್ತು ಚೆಲ್ಲಾಗಿ ಸಂ ||

ಧಿಸಮಾಸಂ ಪೊಸತಾಗಿ ಕನ್ನಡದೊಳಾಕಂಜಾದ್ರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಂ |

ರಸಿಕರ್ ಮೆಚ್ಚಿ ಪೊಗಟ್ಟಿನಂ ವಿರಚಿಕುಂ ಸನ್ಮಂತ್ರಲಕ್ಷ್ಮೀವರಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಭೂದೇವಿ, ನೀಳಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ದಿವ್ಯಸೂರಿಗಳು, ರಾಮಾನುಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸತತನತಶತಧೃತಿಶಿತಿಗಳಶತನುಖನುಖಸುರವಿತತಿವಿತತಕ್ಕೋಟೀರಕ್ಕೋಟಿ ತಟಘಟಿತನುಂಜುಮಾಣಿಕೃಪ ಭಾವುಂಜರಂಜಿತಕಂಜಗಿಗೋಪಾಲಚರಣಸರಸಿಜಸುರುಚಿರನಖನುಯೂ೩ನಿಸ್ತಂದ್ರಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಲೋಲಚಕ್ಕೋರ ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರಾಪ್ರತಿನುಪ್ರಾಧಸ್ಪ್ರತಾಪ ಬಿರುದಂತೆಂಬರಗಂಡ ಯಾದವಕುಲಾಂಬರದ್ಯುಮಣಿ ಯಶೋವಿಮಲಸುಮನಸ್ಸಮುದಯಸುರಭಿತಹರಿದಂತ ವೀರಶ್ರೀನರಪತಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರಾಜಿತಸುರಭೂಜಸಮಾಶ್ರಯನಿರತ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯವಿಂಚಿತಕಮಲಾಜಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ್.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ಚಾರುತರಹಂಸಗಮನಕೆ | ಭೇರಿರವಂ ಕೇಕಿನಾಟ್ಯಧಕ್ಕಾನಿನದಂ |

ನೀರದನ್ಮಪಾಲಘನವಾ | ದ್ಯಾರಾವಂ ಮೊಟಗಿಕ್ಕೊಡನೆ ಮೇಘಧ್ವಾನಂ ||

ಕಡುಕೂರ್ಪಿಂದುದಬಿಂದುಸಂಕುಲಮನಾದಂ ಚಂಕುವಿಂ ನುಂಗಿದ |

ತೊಡನೆೊಲ್ದಂಫ್ರಿಗಳೆಂದೆ ಮೋದಿದುದು ನೀಡುಂ ಚುಂಬನಂಗೆಯ್ದೊಡೊ ||

ಗುಂಡಿಸಿತ್ತೋಕುಳಿಯಾಡಿದತ್ತು ಕರ್ಮಕಿತ್ತಾನಂದದಿಂ ಪಕ್ಷದಿಂ |

ಜಡಿಯುತ್ತುಂ ಬಿದಿರತ್ತು ತೇಂಕಿದುದು ಮುತ್ಸಂಭ್ರಾಂತಕಂ ಚಾತಕಂ ||

ವಸಂತ

ಬರೆ ಮಧು ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟುದು ಕುಜಾಳಿ ಕೊನರ್ತುದು ಲಜ್ಜೆ ಪೋಯ್ತು ನಿ |

ಭಾರಮದಮುಣ್ಣಿದತ್ತು ಕಡುನಿದ್ರೆ ತಳಿರ್ತುದು ಪ್ರೀತಿ ನೆಚ್ಚಿದ ||

ತ್ತುರುವಿರಹಂ ಚಿಗುರ್ತದಣಿವೊಡಿತು ಕಾಮುಕರುಬುರ್ ಪರ್ವದ |

ತ್ತುರವಣಿಸಿತ್ತು ಮಿತ್ರಕರಬಾಧೆ ಜಡೋನ್ಮನಮಾಯ್ತುಳಾತಳಂ ||

ಶರತ್ಕಾಲ

ತಿಂಗಳ ಸಿಂಗರಮಿಂಗಳೆ | ಲಂಗವರೆಗೆ ಜನನವಾದ ಮಿಗೆ ಜೀವಂಜೀ |
ವಂಗಳ ಪೆಣ್ಣಳ ಕಣ್ಣಳ | ಮಂಗಳಪದಮೆಯಿಡ್ತಿಳಿಗೆ ಶರದಂ ಭರದಿಂ ||

ರಸದಾಳೆ

ಪೊಡೆಯೊಳನಿದಾಂತು ಪಲಗ|ಣ್ಣಡೆದಮೃತದ ಸೋನೆಗಿಹಿಯುತಿದೊಡಮೆಮ್ಮಂ |
ಪಡೆದವರೆ ಕಡಿದವೆಯಾ | ರಡಿಯಿಂ ರಸದಾಳೆ ಬಿಟ್ಟುಗೊಂಡೆಸದಿಕುಂ ||

ಮಂದಮಾರುತ

ಎಳನಾವನ ಕಿಟ್ಟುಗೊಂಬಿನ | ಒಲಗೊಂಡೆಳದಳರ ಸೋಂಕ ಪೂಗಳ ಸೊವಡಿಂ |
ಗಳುಸಿ ವ.ಹಿಯಂಚೆದುಪ್ಪುಲ|ತ ಲಿದಾವನದಲ್ಲಿ ತಂಬೆರ್ ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ತರಳಂ ನೇತ್ರ ಮುರೋಜಯುಗ್ಮ ಭರಮುದ್ವೃತ್ತಂ ಚಲಂ ಭ್ರೂಯುಗಂ |
ಸ್ಫುರಪೋಷ್ಠಂ ಕಡುರಾಗಭೂಮಿ ದಲಿವೆಲ್ಲಂ ಮಾಲೈ ಚಿತ್ತಾತೀಯಂ ||
ಚಿರನುಡ್ಧಸ್ಥತೆಯಿಂ ಸ್ಮರಂ ಬರೆದ ಸೌಭಾಗ್ಯಾಕ್ಷರಶ್ರೇಣಿಯಂ |
ತಿರುತಿವಾರವರೋಮರಾಜಿ ಸಮೆದತ್ತಿನೀತಹಿಂ ತಾಪಮಂ ||

ಸಂಸಾರ

ಮನಸಿಜನೆಂಬ ಧೀವರನುದಾರಭವಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನಿನೀ |
ಜನವರಸಂಜ್ಞೆವೆತ್ತ ಬಲೆಯಂ ಪಿಡಿದೊಯ್ಯನೆ ಬೀಸಿ ಮತ್ತಮಾ ||
ಪನಿತೆಯರಿಂಪುತುಳ್ಳುವ ದುರಾಮಿಷಕುಣ್ಣುವ ಮಕ್ಕಳರೆಂಬ ಮ |
ತ್ಸನಿಕರಮಂ ಕಡಂಗೆ ತೆಗೆದಟ್ಟಪನೊಲ್ಲನುರಾಗವೆಮ್ಮಿಯೊಳ ||

ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿ

ಗೋವರ ಪೆಣ್ಣಳ್ ಬಂಜಡ | ಗಾವರಕುಹಿ ಸೋಲ್ತು ಬಳಸಿ ನಿಲೆಯವರ್ಗ ||
ಣಾವರೆಗೆ ಪಲವುಪರಿಜಂ | ತೀವಿಸಿದಲರಹನ ತಂದೆ ಮಿಗೆ ಕಾಯಮ್ಮಂ ಈಕೆ '

ಹೆಸ್ರಿಗಿರಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಶ್ವಾಸ 18, ಪದ್ಯ 1172. ಇದರಲ್ಲಿ

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದ ತೀರ್ಥಕಾಂಡದೊಳಗೆ ಉಕ್ತವಾದ ಹಸ್ತಿಗಿರಿಯ
ಅಥವಾ ಕಾಂಚಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ
ತೆಯನ್ನು ಕವಿ

ಅಳಿ ಮುಸುಕದ ಸುಮಲತೆಯಂ | ತೆಳವರೆಯದ ಕನ್ನೆಯಂತಿರಿನಿವಾಲಂತು |

ಜ್ವಳಿಪತಿಜೊನ್ನ ದಂತೆದೇ | ಗೊಳಿ ಪೇಟ್ಟಂ ಹಸ್ತಿಗಿರಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮನಾಂ ||
ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವರದರಾಜ ಸ್ತುತಿ
ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಭೂದೇವಿ, ನೀಳಾದೇವಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ,
ವಿಷ್ಣುಕೇನ, ದಿವ್ಯಸೂರಿಗಳು, ರಾಮಾನುಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿ
ಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇದು... ಕವಿಧರಣೀಧರಶಿಖರಮಂದಿರವರದರಾಜಚರಣರಾಜೇವಮಕರಂದ
ಬೃಂದಾಸ್ವಾದನಮುದಿತ್ತಿರೇಫಾಯಮಾನ.....ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜೇಂದ್ರಸಾಂ
ದ್ರಕೃಪಾಪಾಲಿತಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕಪಾಧ್ಯಾಯನಿರಚಿತಮಸ್ತು ಹಸ್ತಿಗಿ
ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳೆ

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯು
ತ್ತೇನೆ—

ಕನ್ನಡದನಾಡು

ಗಾಡಿಯ ಸೀಮೆ ಜಿಲ್ಲೊಗಿವ ತಾಣಮಲಂಪಿನ ಸಂತೆ ಪೆಂಪು ಸಾ |
ದಾಡುವ ಭೂಮಿ ಸೌಖ್ಯದೆಡೆ ಪುಣ್ಯದ ಗೊತ್ತು ವಿನೋದದಾಗರಂ ||
ಮೋಡಿಯ ಮಂಟಪಂ ಸಿರಿಯ ಪೆರ್ಡುಗೆಗೊಳ್ಳನೆ ಮುಕ್ತಿಕಾಂತೆ ಕೈ |
ಗೂಡುವ ಜೀಡು ಕನ್ನಡದನಾಡು ವಿರಾಜೆವುದೆಂತು ಒಣ್ಣಿಪೆಂ ||

ವಿಷ್ಣು ದರ್ಶನಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಭಕ್ತಗೃತಿಕೆಯ.
ಓಡುವನಾಡುವಂ ಒಲೆಕೆ ಸುತ್ತುವನಳ್ಳುವನೊರ್ಮೆ ಹರ್ಷದಿಂ |
ನೋಡುವನೊಲ್ಲ ಬೇಡುವನನನ್ಯಮನಂ ಮಿಗೆ ಬಿಲುತೆಬ್ಬು ಮುಂ ||
ಡಾಡುವನಪ್ಪುವಂ ತಡಹಿ ತಕ್ಕೆಯೊಳ್ಬಿಟ್ಟು ಬೆಮರ್ತು ಮುದ್ದಿಪಂ |
ಸಾಡುವನೆಯ್ದುವಂ ನಲಿದು ತತ್ವದೊಳೆ ತನುವಂ ಸಮರ್ಪಿಪಂ ||

ಸತ್ಯವಿ

ನಸುಬಿರಿದ ಪೂಗಲಿಂದಂ | ಪೊಸತೆನೆ ಸರಮಂ ನೆಗಟ್ಟಿದಂತೆ ಸುಕವಿಗಳ್ |
ರಸಮೊಸರ್ವ ಕಬ್ಬುಮಂ ವಿರ | ಚಿನ್ನ ವಾಕ್ಯರೀತರ ಮನಮನಿಟ್ಟುಳಿಗೊಳ್ ||

ಸೂಳೆಗೇರಿ

ಪುನಿಯ ತವರ್ಮನೆ ರಾಳಿಯ | ಪಸರಂ ವಂಚನೆಯ ಬೀಡು ಕಪಟದ ನಿಲಯಂ |
ಪಿಸುಣಾಟದಿರ್ಕೆಯೆನೆ ರಂ | ಜೆಸುತಿದುರ್ದು ಸೂಳೆಗೇರಿ ವಿಟತಿಯಿಂದಂ ||

ರಾವಾನುಜಸ್ತುತಿ

ನೀರಂಧ್ರಪ್ರತಿಭಾವಿಭಾಸುರಕಳಾಪುರ್ಣದ್ವಿಜೇಂದ್ರಂ ನಿರ |
ಸ್ತಾರಿವ್ರಾತಮನೋರಥಂ ಹರಿಪದಾಸಕ್ತಂ ಲಸನ್ನೂರ್ತಿ ದು ||
ವಾರಾಕೀರ್ಣತಮೋಪಹಂ ಕುವಲಯಕ್ಷೇಮಂಕರಪ್ರಕ್ರಿಯಂ |
ಶ್ರೀರಾವಾನುಜಚಂದ್ರನೀಗಿಮಗೆ ನಿದೋಷಾಪ್ಯತೌತ್ಯಂರೈಮಂ ||

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಕೀರ್ತಿ

ವ್ಯಗಲಕ್ಷ್ಮಂ ಮೊಗಮಂವರಾಪಗೆ ಕರಂ ಕೈಲಾಸಮಾಲಾನಮಾ |
ಭಗಣಂ ಬಿಂದುಗಣಂ ಸುಧಾಬ್ಧಿ ಪದಪಾಶಂ ಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಾತ್ರಪಂ ||
ಬಗೆವಂದುಜ್ವಲಕಾಯಮಾಗರೆ ಯಶೋನುತ್ಪೇಭವಿಕ್ರೇಡಿತಂ |
ನೆಗಟ್ಟುತ್ತಜ್ಜರಿ ದೇವಭೂವರಸುತಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವೇಂದ್ರನಾ ||

3 ರುಕ್ಕಾಂಗದಚರಿತೆ

ಇದೂ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಅಶ್ವಾಸೆ 10, ಪದ್ಯ 2286. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣೋಕ್ತವಾದ ರುಕ್ಕಾಂಗದಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಏಕಾದಶೀವ್ರತದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಭೂದೇವಿ, ನೀಳಾದೇವಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇನೆ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಕೌಮೋದಕಿ, ಪದ್ಮ, ಶಾರ್ಙ್ಗ, ನಂದಕ, 12 ಅಲ್ಯಾರುಗಳು, ರಾವಾನುಜ, ನಾರದಭೀಷ್ಮಶೌನಕ ಬಲಿ ವ್ರಹಾದ ದಾಲ್ಭ್ಯ ಪರಾಶರರುಕ್ಕಾಂಗದಪುಂಡರೀಕ ವ್ಯಾಸಾಂಬರೀಷಾರ್ಜುನಾದಿ ಮಹಾ ವೈಷ್ಣವರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇದು...ಶ್ರೀಮತ್ಕುರಿವರದರಾಜಸುರುಚಿರಚರಣಸರಸಿಪರಮಭಕ್ತಿರ

ಸಪರಿಲುಳಿತಾಂತರಂಗ.....ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜರಾಜಿತದಯಾಭಾಜನ
ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕಪಾಧ್ಯಾಯವಿರಚಿತ ರುಕ್ಮಾಂಗದಜರಿತ್ರದೊಳ್
ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂಥವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ
ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ---

ಮೈಸೂರು

ವೀರವ ಮಂದಿರಂ ಬಿನಯದಂಗಡಿಯೊಳ್ಳಿನ ಪೇಟೆ ನವ್ಯಶೃಂ |
ಗಾರದ ಸಾಗರಂ ಏಸದ ಚಾವಡಿಯೋಜೆಯ ಬೀಡು ಭಾಗ್ಯದೊಂ ||
ದಾರನೆ ಸರ್ವಪುಣ್ಯದ ತನಮನೆಯೈಸಿರಿಯಾಗರಂ ಮಹೀ |
ತೂರವುರಂ ವಿರಾಜಿಸಿತು ಭೂರಮಣೀಲಸದಂಘ್ರನೂವುರಂ ||

ಕಾವೇರಿ

ಸತತಂ ಮಜ್ಜದಶೇಷಮಾನಸಗೇ ಮುಕ್ತಿಶ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೇಳನೋ |
ನ್ನತಿಯಂ ಪೊದೀಪ ಸಂತ್ರಿತಪ್ರಜೆಗಳಂ ಸೌಭಾಗ್ಯಸಂಪತ್ತಿನಿ ||
ಜೇತದೇವೇಂದ್ರರನಾಗಿಸುತ್ತೆ ವಿಲಸಚ್ಚಿರಂಗರಾಷ್ಟ್ರೀಕರ |
ದ್ಯುತಿಪೂತೋದಕಪೂರಿತಾಶಯೆ ಮಹಾಕಾವೇರಿ ಕಣ್ಣೆಪ್ಪುಗುಂ ||

ಹಿಮಂತ

ಕಮಲಂ ಕುಮುದಂಬೆತ್ತುದು | ಕುಮುದಂ ವಿಗತಪ್ರಭಾಕಮಲಮುಕ್ತಂ ಸ |
ತ್ಯಮಮುಂ ವಿಕ್ರಮಮಾವಿ | ಕ್ರಮಮುಂ ಸತ್ಯಮನೇನಿಸಿದುದಾಹಿ
ಮದಿನದೊಳ್ ||

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ಜಲಜಾಪ್ತದೀಪ್ತಬಡಬಾ | ನಲರ ಚಿತ್ತಾಚ್ಚಲ್ಯವಾನಗನಾಂಬುಧಿಯೊಳ್ |
ಜಲದನಿಲಧೂತಭಂಗಾ | ಪಲಿಯಂತೆ ಪಯೋದಸಾಳೆ ಕರನೇಸೆದಿಕುಳ್ ||

ನೀಳಾದೇವಿ

ನೀಲೆಯನಂಗೀಕೃತವರ | ಲೀಲೆಯನಬ್ಜತನಾಭಮುಹಿಮೋದನ್ಯ |
ದ್ವೇಲೆಯನಭಿನವಮುಕುರಕ | ಪೋಲೆಯನಾಂ ನುತಿಸಿ ಪಡೆವೆನೀಪ್ಪಿತಫಲಮುಂ ||

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಸ್ತುತಿ

ಚರದಶ್ವಾಳಿಖುರಾಹತಿಸ್ಥುತಿತಪ್ಪಧೀರಂಧ್ರನಿರ್ಮಾಣಹಾ |
 ಗರಭ್ಯದ್ವರೈಫಣಾಮಣಿವ್ರಜಮಯೂಖಾಂಕೂರದಿಂ ದಿಬ್ಬಭಂ ||
 ಬರೆಗಂ ಪರ್ವಿ ನಿಜಪ್ರತಾಪಲತೆ ತಲ್ಲತ್ತುಷ್ಟುರುಕ್ಮಸ್ವನಂ |
 ಸುರಭೂಭೃತ್ಪಲಮಂ ಕವೀಂದ್ರವಿಸುತಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವೇಂದ್ರನ ||
 ಸಿರಿಯಿರೆ ಬಿಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲ ಸಿರಿಬಿಜ್ಜೆಗಳದೊಡವಿಲ್ಲ ಮಕ್ಕ ಭೂ |
 ವರರೊಳುದಾರಭಾವನುದು ಸಾದೊಡವಿಲ್ಲಳವಿದೊಡಂ ಶ್ರೀತೋ ||
 ದ್ವರಗತೆಯಿಲ್ಲಪ್ಪನ ಪೂರ್ವ ಕೃತಾರ್ಥತೆಗೆತ್ತು ತಾನೆ ನಿ |
 ಸ್ಫುರಿಸಿತು ಚಿಕ್ಕದೇವನೃಪನೋಳ್ ಪರಸಸ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಾಪ್ತಯಂ ||

4 ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ.

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಂಕ 4, ಅಕ್ಷರ 32, ಪದ್ಯ 6255. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಂಗ ನಾಯಕಿ, ಭೂದೇವಿ, ನೀಲಾದೇವಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ಣುಕೇನ, ರಾಮಾ ನುಜ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ ನಂದಕ ಶಾರ್ಙ್ಗ, ಗದೆ, ಸರಸ್ವತಿ, ಪರಾಶರ ಇವ ರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಏವ ನಾರಾಯಣ ರೂಪಸಾರಸಮುದಾನಿತ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತ
 ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷರುಚಿಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಲೋಚಕೋ ರ ಸಚಿವತೀಕ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯನಿಹಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣಾಖ್ಯಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧದೊಳೆ
 ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ವಸಂತ

ಕೊನಗಳ ಗೊಂಚಲಂ ಕರ್ಮಕಿ ಚಂಚುವಿನಿದೆ ಸಿಡಿಲ್ಲ ಸೋರ್ವ ನ |
 ಲೋನೆಗಳನೀಂಟೆ ಕಂಠಮರಲುತ್ತಿರೆ ಪಾಂಧಧೃತಿಕ್ಷಮಾಧ್ಯಭೇ ||
 ದನಕುಗಿತಸ್ವನಂ ವಿರಹಿಹಂಸಘನಧ್ವನಿಯೆಂಬಿನಂ ಕುಕ |
 ಲ್ವನುಪಮಕೋಕಿಲಾಳಿಕಲನಿವ್ವನವೊಪ್ಪಿತು ಜೈತ್ರವಾಸದೊಳೆ ||

ಉದ್ಯಾನ

ಎಳಲತೆ ತೀವಿ ತೋಪಳ ಪೊಸಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಸೌಸವಕ್ಕೆ ಮಂ |
 ಡಳಿಸುವ ತುಂಬಿ ತಂಬಿಗಳನೊಯ್ದೆಗಳಾಗಿ ಗಾಳಿಯಿಂ ||
 ಬಳಸಿದ ತಣ್ಣಿಳಂ ಕೂಳದೊಳುಳ್ಳಲವಂಬುಜಮಂಬುಜಂಗಳಂ |
 ಕಳರವದಿಂ ಕರ್ಮಂಕುಮರಸಂಜೆಗೊಪ್ಪುಗುಮಾನನಾಂಕವೊಳ್ ||

ಕಬ್ಬಿ

ನಳಿನಶರಂ ಸುಧೆಯಂ ಪೊಂ | ಗೊಳವಿಗೊಳೊ ತೀವಿ ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂ ಬಿಗಿದು ಶುಕಂ |
 ಗಳ ಕಾಪನಿಟ್ಟವೋಲ್ ಕ | ಣ್ಣೊಳಿಕುಂ ಪುಂತ್ರೇಕ್ಷು ದಂಡತತಿ ಗದೇ ಗಳೊಳ್ ||

ಚಕ್ರ

ಪರತರಪ್ರಭಾಜನೋತ್ಪನ್ನ | ಪರಮಾಗಿ ಸುದರ್ಶನಂ ಸಮಾ ಹರಿಕರಭಾ |
 ಸುರಮಾಗಿ ಚಕ್ರಮೆನಿಸಿದ | ಸರಸರಥಾಂಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಮಕ್ಕೆಮಗೊಂದುಂ ||

ಅನಂತ

ನವನೀಲೋತ್ಪಲರಾಜಿ | ಜ್ವವಿರಂಜಿತಘನರಾಶಿಯೆನೆ ಶಯಿತರಮಾ |
 ಧವತನುಕಾಂತಿಶಿಷ್ಟಂ | ಸವಿಶಾಸನನಂತನೀಗೆ ಮದ್ರಾಂಘ್ರಿತಮಂ ||

5 ಇದೇ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವನ್ನು ಕವಿ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಬರೆ
 ದಿದ್ದಾನೆ.

6 ದಿವ್ಯಸೂರಿಚರಿತೆ

ಇದೂ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಅತ್ವಾಸ 14, ಗದ್ಯಪದ್ಯಸಹ 828. ಇದರಲ್ಲಿ
 ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾದ ಪನ್ನಿರ್ವರು ಆಳ್ವಾರುಗಳ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ದ್ರಾವಿಡಭಾ
 ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಇಪ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕನ್ನ
 ಡಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ
 ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ---

ಜೆಂದಳೆಜೊಂಪದಂತೆ ಪೊಸಮಲ್ಲಿಗೆ ಶೂನಿವ ಕಂಪಿಸಂತೆ ಮಾ |

ಕಂದದ ಗುಂಪಿಸಂತೆ ವಿಕಾಂಬುಜರಾಜಿಯುಂಪಿಸಂತೆ ಶ್ರೀ ||

ನಜದದಣ್ಣಿನಂತೆ ಮಲಯಾನಿನೊಪ್ಪುವ ತಣ್ಣಿನಂತೆ ಸೈ |

ಪಿಂದೆ ರಸಜ್ಞ ಚಿತ್ತಕತಿಮೋದಮನೀಕೃತಿಯಿರುವುದಾವಗಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಂಗ ನಾಯಕಿ; ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆ, ಖಡ್ಗ, ಶಾರ್ಙ್ಗ, ಕೌಸ್ತುಭ, ವೈಜಯಂತಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ಣುಸ್ನೇಹ, ಪನ್ನಿರ್ವರು ಅಳ್ವಾರುಗಳು¹, ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಇದುರಂಗವಿಭುಚರಣಯುಗಳನಖಮಯೂಖಸುಧಾವೂರವಿಹಾರಮ ದಮರಾಳೇಕೃತಶ್ರೀಚಿಕದೇವರಾಯನ ಹಾರಾಜಪ್ರಸಾದಪರಿಪೂರ್ಣನ ಚಿವನಿಜಯತಿಲಕ ಶ್ರೀಚಿಕುಪಾಠ್ಯಾಯವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ದಿವ್ಯಸೂರಿಚರಿತ್ರಮಹಾಪ್ರಬಂ ಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತುತಿ

ಅವಳಪಾಂಗಕಾಂತಿ ಮುನಿಚಿತ್ತಮರಾಳಕೆ ದುಗ್ಧಮಾಯ್ತು ಮ |
ತ್ತಾವಳ ದಂತಶೋಭೆ ಹರಿನೇತ್ರಜಕೋರಕೆ ಜೊನ್ನ ಮಾದುದಿಂ ||
ತಾವಳೊಡಲೊಗ್ಗರ್ ಭಜಕಚಕ್ರಕೆ ಪೊಂಬುಲಂತೆ ತೋರ್ಕುಮಾ |
ಪಾವನಮೂರ್ತಿ ರಂಗವಿಭುವಲ್ಲಭೆಯಾಗಿಮಗಿಷ್ಟದ್ಧಿಯಂ ||

ಚಕ್ರ

ಸುರರಿಪುವಿಜ್ಞನ್ನಗಳ | ಜ್ಞುರಿತಮಹಾರಕ್ತಧಾರೆಯಿಂ ತೋದುದಿತಾಂ |
ಬುರುಹಸಖಬಿಂಬರಾಚಿವಿ | ಸ್ಫುರಿತಂ ಕುಡುಗೆಮಗೆ ಎಷ್ಟೊಚಕ್ರಂ ನಲವಂ ||

ದುರ್ಜನನಿಂದೆ

ಸುರನದಿಯೊಳ್ ಮುಲುಂಗಿಯೊಡಲೈ ಸುಗಂಧಮನಣ್ಣುಗೆಯ್ದು ಭಾ |
ಸುರಮಣಿಭೂಷಣಂದುಡಿಸಿ ಪಾಲೆಡೊಡೆಯ್ಯನೆ ಸಂತವಿಟ್ಟು ಮೇಣ್ ||
ಉರುಜತುರಂತಯಾನದೊಳಮರ್ಜಿದೊಡಂ ಮಲದಾಸೆ ಪೋಗಿ ಕು |
ಕ್ಕುರಮಿರದೊಕ್ಕುದಂ ಬಿಡುವುದೇ ಕಡುನೇಹದೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡೊಡಂ ||

¹ ಪೊಯ್ತೆಯಾಳ್ವಾರು, ಪೂದತ್ತಾಳ್ವಾರು, ಪೇಯಾಳ್ವಾರು, ತಿರುಮಳ ಶೈಯಾಳ್ವಾರು, ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರು, ಮಧುರಕವಿಯಾಳ್ವಾರು, ಕುಲಶೇಖರಾಳ್ವಾರು, ಪರಿಯಾಳ್ವಾರು, ಗೋದಾದೇವಿ, ಭಕ್ತಾಂಘ್ರಿರೇಣು, ತಿರುಪ್ಪಾಣಾಳ್ವಾರು, ತಿರು ಪಂಗೈಯಾಳ್ವಾರು

ಗೋದಾದೇವಿಯಮದುನೆಗಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸಿದ ಶ್ರೀರಂಗ.

ವಿಳಿವಳ ಸತಾಕೆ ರತ್ನನುಯತೋರಣವೋಳಿ ಚಂದ್ರವಿಜಾಳಿ ಪೊಂ |

ಗಳಸದ ಸೌಧರಾಜಿ ಮಣಿಸಂತತಮಂಜುಳರಂಗವಲ್ಲಯು ||

ಜ್ವಳಮೃಗನಾಭಿಸಾರಣೆ ಸುಧೂಪದ ಧೂಪದಲಂಪು ಕಾಂಚನೋ |

ಜ್ವಲತರನುಂಡಸಂ ಮೆಣಿಸುಲಿಲ್ಲೆ ಡೆಸುಲ್ಲಿಯುನೆೊಪ್ಪಿತಾವುರಂ ||

7 ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ

ಇದೂ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ, ಅತ್ವಾಸ ೧. “ಗುರುಶಿಷ್ಯೋಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಪದ್ಧತಿವಿಡಿದು ವೈಷ್ಣವಾಚಾರ್ಯರ’ ಅಮಾಯಸ್ಕೃತಿಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣವಾ ಕ್ವಿಧಿಗಳಿಂ ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸಮೆಂದು ಸಕಲವೇದಾರ್ಥಸಾರ ಮಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ’ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರ್ಪರ್”. ಇದನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತವನ್ನು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಸುತೆ ಗ್ರಂಥ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಭೂದೇವಿ, ನೀಳಾದೇವಿ, ಅನಂತ, ಗರಾಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ಕಠ ಕೋಪ, ರಾಮಾನುಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅತ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು.....ಶ್ರೀಮದ್ವರದರಾಜರಾಜವಂಘ್ರರಾಜೀವಪೂಜಾಪರಿಚಯಸದಯಹೃದಯ..... ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಿಜದಯಾರಸವಿಸರವಿಸ್ಮರತಾಸಂವರ್ಧಿತಧರ್ಮಸಂತಾನ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕಪ್ರಾಧ್ಯಾಯಮಂತ್ರಿಮಣಿವಿರಚಿತ ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸದೊಳ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರ

ಪರಮುಕ್ತಿಪ್ರಮದಾಕಟಾಕ್ಷರುಚಿ ನೀಳೋರ್ವೀರಮಾಸ್ಮೇರಬಂ |

ಧುರದಾಮಂ ಪರಮಾತ್ಮಪಾದನಖಶೀತಾಂಶುಪ್ರಭಾಸಾರಮೆ ||

ಛ್ರಿದರಿಂ ಸುತ್ತಿಡಿದಂತೆಯೂರ್ಮಿಕೆಗಳುಂ ಡಿಂಡೀರಸಿಂಡಂಗಳುಂ |

ಸ್ಫುರಿಪೊಳ್ಳುತ್ತಿಗಳುಂ ಪೊದಡುರೆ ಪಯಃಸಾಧೋಧಿ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಕಾವೇರಿ

ತತಕೃಷ್ಣವೇಣಿಯುರೇ | ಕೃತಪುಷ್ಕರಿ ವಿಧೃತತುಂಗಭದ್ರೆ ಮಹಾಗೋ |
ಮತಿ ಜಿತಭಾನುಜಿ ಸತ್ಯಜಿ | ಸತತಂ ನದಿಗಳ ವಿಳಾಸನುಂ ತತದಿಕುಂ ||

ಪರಬ್ರಹ್ಮ

ವರಕೃಷಿವಾಚಕಶಬ್ದಮೇ | ಧರಣೀವಾಚಕಮೇನಿಕ್ಕುಮೇಸವ ಣಕಾರಂ |
ಪರಿಕಿಸೆ ನಿವೃತ್ತಿತಿಕಾರಣ | ಮೆರಡೊಂದಿ ಕೃಷ್ಣಶಬ್ದಮದೆ ಪರಬೊಮ್ಮಂ ||
ಬಗೆದೂರ್ಣನಾಭಿ ಪುಟ್ಟಿಸಿ | ಮಿಗೆ ತಾನೇ ಕೊಳ್ಳತೆಹುವೆ ಹುಯಿನಿತಂ ನೆ |
ಟ್ಟಿಗೆ ಸೃಜಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಕಡೆಯೊಳ್ | ಜಗಮನಿತಂ ತನ್ನೊಳೊಸೆದು ಲೀನಂಗೈಗುಂ ||

ಪ್ರಣವ

ಶ್ರೀನರಸಕಾರೂಪಂ | ಶ್ರೀನಧುವೆ ಉಕಾರರೂಪಮೆನಿಕುಂ ಬುಧರಿಂ |
ಭಾವಿಸೆ ಮಕಾರಸುಕ್ಕುಂ | ಜೀವಾತ್ಮಂ ಪಂಚಮಿಶ್ರಣಂ ಪುರುಷಂ ||

8 ಅರ್ಧಪಂಚಕ

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ, ಏತತ್ಕವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ, ಪರಸ್ವರೂಪ, ಉಪಾಯಸ್ವರೂಪ, ಪುರುಷಾರ್ಥಸ್ವರೂಪ, ವಿರೋಧಿಸ್ವರೂಪ ಎಂಬ 5 ವಿಷಯಗಳು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದು ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಂಥದ ಭಾಷಾಂತರವು. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವರದರಾಜಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ದೇವರು

ಸಿರಿವೆರಸು ಯೋಗಿಯುಖಭ | ಕ್ಷರ ಹೃದಯೋತ್ಪಲ್ಲಕಮಲದಹರಾಕಾಶಂ |
ತರವರ್ತಿಯಾಗಿ ದೀವ್ಯ | ತ್ವರುಚಿರವಿಗ್ರಹಸಮೇತನಚ್ಯುತನೆನಿಗುಂ ||

ಮುಕ್ತರು

ಸ್ಥೂಲಪ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾನಂ | ದರಸಾನ್ವಿತರಾಗಿ ಹುಯಿನಿತೆಡವಿಡದಾರ್ |
ಪರಮಸ್ಥಾನವೊಳಿಪಾರ | ವರನೆ ಬುಧರ್ ಮುಕ್ತರೆಂದು ಸೊಲ್ಲಿಪರಳೆಯೊಳ್ ||

ಬದ್ಧರು

ಪರವಾರಪದ್ರವ್ಯನಿ | ಕರಾಪಹಾರಮನೊಡರ್ಚಿ ಸಂಸಾರಮನಾರ್ |
ವೊರೆವರ್ ಭಗವದ್ವಿಯುಖರ | ವರನೆ ಬುಧರ್ ಬದ್ಧರೆಂದು ಸೊಲ್ಲಿಪುತಿಪರ್ ||

9 ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 12, ಪದ್ಯ 1219. ನಾರದೀಯಪುರಾಣೋಕ್ತವಾದ ಯಾದವಗಿರಿಯ ಅಧವಾ ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ಮಹಿಮೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಯಾದವಗಿರಿನಾಥನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ರಾಮಾನುಜ, ಕಡಾಂಬಿಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯ, ನಾರದ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ಣುಸ್ನೇಹ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು ಯದುಗಿರಿಸತಿಪದಪದ್ಮಮಧುಭೃಂಗ | ಜಮರ ಶ್ರೀಚಿಕವೇವೃಪನ |

ಸದಮಲಾವಾತ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಪೇಜಿದ ಕೃತಿ | ಮುದವೀವುದೊಲಿದು ಕೇಳ್ವರಿಗೆ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಗಿಳಿ

ತೆನೆವಲ ಸವಿಯಬೇಕೆಂದುಲಿಗುಂದದೆ | ಮನನಲಿದೈತಂದೆಣಗಿ |

ತನಿಸೊಕ್ಕಿ ಸವಿದು ಮೆಲ್ಲುಡಿಗಲಿಯುತಲಿಪ | ನನದಿನ ರಾಜಕೀರಗಳು ||

ಪಾಮರಿಯರು

ತಳಿರಡಿಯೆಸೆವಲರ್ಗಣ್ಣ ಪೆಣ್ಣಿನಡಿ | ಯಳಿಗುರುಳಿವೆಪ್ಪಿನೊಳಲ |

ತೊಳಗುವ ತೊಂಡೆವಾಯ್ದೆಪ್ಪಿಯ ಪಾಮರಿಯರು | ಗಿಳಿಗಳ ಸೋವುತಲಿಹರು ||

ನರ್ತಕಿ

ಸೆಳೆಮಿಂಚಿನಂತೆ ಪೊಳಿದು ತೋಳ ಧಾಳ ಕಂ | ಗೋಸೆ ಮೈಸಿರಿ ಸಿರಿವೀಪಿ |

ಅಲರಂಬನ ಪೊನ್ನ ಪುತ್ತಳಿಯೆನೆ ಲಾಸ್ಯ | ದಳವ ತೋಪಿದಳು ಜಾಣ್ಮೆಯಲಿ ||

ಸಮುದ್ರ

ತರಿಗಳೆ ಘನ ಮಾನ್ಯಳೆ ಮಿಂಚು ನೆಗೆವ ಶೀ | ಕರ ಮಚ್ಚಿಮುತ್ತಾಲಿವರಲು |

ಸ್ಫುರಿವ ಬಾಡಬ ಸಿಡಿಲಾಗಿ ಮೇಘಾಗಮ | ದಿರವ ಪೋಲ್ತುದು ಜಲನಿಧಿಯು ||

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಪ್ರತಾಪ

ಬೆಡಗಿನ ಕೀರ್ತಿಯೆನಿವ ಪಾಲ್ಗಡಲಿ | ತ್ತಡಿಯೊಳು ಬೆಳಿದು ಪರ್ವಿಪ |

ಕಡುಸೊಬಗಿನ ವಿದ್ವನುವಲ್ಲಿಯೆನೆ ಸೊಂ | ಪಿಡಿದುದು ನೃಪನ ಪ್ರತಾಪ ||

10 ಯದುಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಮೇಲುಗೋಟೆ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ; ಅದರ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಡಾಂಬಿಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯನನ್ನು

ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ--ಕರ್ಣಾಟಕವಚನರಚನಾಭಿಧಾನಮಾದ ಯದುಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ--ಎಂದಿದೆ.

11 ವೆಂಕಟಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 10. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಪಿಂಡದಲ್ಲಿ ನಾರದನು ಭೃಗುಮುಖಿಗೆ ಹೇಳಿದ ತಿರುಪತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

12 ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 10. ಇದರಲ್ಲಿ “ಸಕಲಪುರಾಣಸಾರಭೂತಮಾದ ಮಹೇಶ್ವರನಾರದಸಂವಾದಮಾದ 12000 ಸಂಹಿತೆಗಳುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದಶಾಧ್ಯಾಯಪರಿಮಿತಮಾದ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು” ಹೇಳಿದೆ ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರಂಗೇಶಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವರದರಾಜ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ 12 ಅಳವುರುಗಳು, ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಸಕಲವೈಷಮಕಟಮಣಿಗಣರುಚಿರುಚಿರಸದಮಳಪದಯುಗನಾದ ಚಿಕದೇವಮಹಾರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರೇರಿತ ಕುವರದಚರಣಸರಸಿಜಮಧುಕರಾಯಮಾನಾನೂನಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಚತುರ ಚಿಕ ಪಾಠ್ಯಾಯವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಸತತಂ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವೋರ್ವಿ ಪನೆಸಗುವ ದಾನಾಂಬುವಿಂ ಕೀರ್ತಿವಲ್ಲೇ |

ತತಿ ಭೂಲೋಕಂಗಳಂ ವ್ಯಾಸಿಸಿ ಸುರನಗಮಂ ಪತ್ತಿಯಾನ್ಯೋಮಮಂ ಸ್ತೋ |

ನ್ನತಿಯಿಂದಂ ಪರ್ವಿ ತಾರಾಮುಕುಳನಿಕರಮಂ ಲಕ್ಷ್ಮಮತ್ತದ್ವಿರೇಘಾಂ |

ಚಿತಚಂಚಜ್ಜಂದ್ರಪುಷ್ಪಸ್ತಬಕಮನಿರದಾಂತೇಂ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪ್ತಮಾಯೋ ||

13 ಶೇಷಧರ್ಮ

ಇದೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 25. ಹರಿವಂಶಕಲಿತವಾದ ಆಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಶೇಷಧರ್ಮವನ್ನು ಕವಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಸಂತೋಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ,

14 ಕಾಮಂದಕನೀತಿ

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತಕಾಮಂದಕನೀತಿಗೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡಟೀಕೆ; ಅಶ್ವಾಸ 8. ಈ ಟೀಕೆಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿರವೇಕ್ಷಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ರಾಮಾನುಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸತತನತತಧೃತಿತಿಗತತಮುಖಮುಖಗುರವಿತತಿವಿತತತೋಟೀರಕೋಟೀ ತಟಫಟಿತಜಟುಲಹನೀಲಮಣಿಸೋಮಾಭಿರಾಮಧಾಮರೋಲಂಬಜಾಲವೇಳಿತಕಾದಳದರವಿಂದಾಮಂದಸುಂದರಮಂಗಲರಂಗನಾಥಚರಣಸುರುಚಿರನಖಮಯೂಖಿನಿಸ್ತಂದ್ರ ಸಾಂದ್ರಜಂದ್ರಿಕಾಲೋಲಲೀಲಾಜಕೋಲ ಯಶೋವಿಮಲಸುಮಸಮುದಯಸುರಭಿಕರಿದಂತಾಪ್ರತಿಮಪ್ರತಾಪಪ್ರಚುರಪ್ರಭಾಪಲ್ಲವಸಮುಲ್ಲಸಿತಸಕಲವಿಬುಧನಿಕರಸುಕರಮನೋರಥಪ್ರದಫಲಲಲಿತಚಿಕದೇವರಾಜರಾಜಿತಾನಲ್ಪಕಲ್ಪತರುಸಮಾಶ್ರಿತ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿರಮ್ಯಾಭಿಧಾನ ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯಸಚಿವಶಿರೋಮಣಿವಿರಚಿತಮಧ್ಯ ಕಾಮಂದಕನೀತಿಯೋಳ್

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ನಂದಕಮುರುಕೀರ್ತಿಲತಾ | ಕಂದಕಮತಿರ್ನೀತಾರಿಭೂಭೃದ್ವನಿತಾ |

ಕ್ರಂದಕಮಾಶ್ರಿತವಿಬುಧಾ | ನಂದಕಮಿಖಿಮವನಿಸಂಕ್ರಂದನನಾ ||

15 ಶುಕಸಪ್ತತಿ

ಇದೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆ 7000. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶುಕಸಪ್ತತಿಯ ಭಾಷಾಂತರವು. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವರದರಾಜಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ವಿಷ್ಣುಕೇನ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, 12 ಅಲ್ವಾರುಗಳು, ರಾಮಾನುಜ, ಉಭಯವೇದಾಂತಂಗಳನಾನತಜನಕುಪದೇಶಂಗಳೈವ ಕಡಾಂಬಿ ಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ —

ಶುಕಸಪ್ತತಿಯಂ ಪದೇದಾ | ಸುಕವಿತ್ವಧುರೀಣಚಿಕ್ಕಪಾಧ್ಯಾಯನುಧೀ |

ಮುಕುರಂ ಕನ್ನಡದಿಂದಾ | ಧೃಕದಂಬಂ ಮೇಘ್ಲ ಪೇಲುದ್ಯೋಗಿಸಿದಂ ||

ಗ್ರಂಥಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು.....ಯಾದವಗಿರಿನಾರಾಯಣಪಾದಸೇವಾಧುರೀಣ.....

ಚಿಕದೇವಮಹಾರಾಜಕೃಪಾಲಾಭ ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯವಿರಚಿತಮಪ್ಪ
ಶುಕಸಪ್ತತಿಯೋಳ್,

16 ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 317. ಇದರಲ್ಲಿ
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದೊಳಗೆ ಶಂಕರನಾರದಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಶ್ರೀರಂಗ
ಪಟ್ಟಣದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವರದರಾಜಸ್ತುತಿ ಇದೆ.
ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಂಗನಾಯಕಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ 12, ಅಲ್ಪಾರು
ಗಳು, ರಾಮಾನುಜ, ಕಡಾಂಬಿ ಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ
ದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ

ಸರ್ವಗ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಸರ್ವಾತ್ಮಕ | ಸರ್ವಾರಾಧ್ಯನೆಂದೆನಿಸಿ |

ಸರ್ವಸುಖಭನೆಂದೆನಿಸಿ! ತೋಜುವನೀತ | ನೊರ್ವನೆ ಸಕಲಜೀವರಿಗೆ ||

17 ಶೃಂಗಾರಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 102. ಇದರಲ್ಲಿ; “ಕೃಷ್ಣನ ರೂಪವನೀಕ್ಷಿಸಿದ ಪ್ರಿಯರ
ಸರಸಸಲ್ಲಾಪದಿರವನೊರದಪೆನೆ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದ
ರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಿರಹದಿಂದಲಿಗಿ ಕತ್ತುರಿ ದತ್ತುರಿ | ವರಹಂದನವಿಂಧನವು |

ಉರ:ವೀಣೆಯದು ಸಾಣೆ ಕಪ್ಪುರ ಕಾಟ್ಟುರ | ದಿರವಾಂತಿದೆ ಕೃಷ್ಣ ಸಲಹೋ ||

ಕುರುಳಬೆಡಂಗಿಯ ಕುಂಕಮಗಂಧಿಯು | ಸರಸಯುತೆಯ ಸೌಖ್ಯತೆಯು |

ಎರಳೆಗಣ್ಣೆ ಹಿಮಳ ಎಳಮೆವೆತ್ತಸೆವಳ | ಪರಿಯ ಕೃಷ್ಣನೆ ಬಲ್ಲನೈಸೆ ||

ಕೂಡು ಕುಮುದನೇತ್ರ ನೋಡು ನಲ್ಲುಡಿಗಾರ್ತಿ | ಯಾಡಿಹೊದಪ್ಪೆನ್ನಸಿಯಳಿ |

ಮೋಡಿಯನುಣ್ಣ ಮೋಡನಾಂಗಿ ಮೆಂಬ ಕೃಷ್ಣ | ನಾಡಿಸಿದಂತಾಡದಿಹರೇ ||

18 ರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 102. ಇದು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪಾದಾದಿಕೇ
ಶಾಂತವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಬಳಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ರಂಗ ನಿನ್ನಯ ರಂಗುವಡೆದ ಜಂಪೆಯ ಜೆಲ್ವು | ಮುಂಗುಡಿವರಿದು ಮುದದೊಳು |
 ಹಿಂಗದೆ ಹಿಗಿರಿದಾಗಿನಿನ್ನಯ ಪೈದ | ಯಾಂಗಣವೊಳಗಿರಾತಿರ್ಕೆ ||
 ಬೇವಿನುಡಿಯುಟ್ಟು ಬಾಯ ಬೀಗವನಿಟ್ಟು | ಕಾನಿಕಪ್ಪರೆಕಂತೆಯಾಂತು |
 ದೇವತಾಂಶಗಳೆಂ ಮುಕ್ತವಡೆವೆನೆಂಬ | ಗಾವಿರ್ಗೇಂ ಗತಿ ರಂಗ ||
 ಪಂದಲೆವಜ್ಜನ ಪಂದೊವಲ್ಲಳಿದನ | ಕೆಂಮಗೊರಲನ ಮೂಲೆಗನ |
 ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿರಂಗಗೆ ಸಾಟಿಯೆಂಬಾ | ಮಂದಭಾಗ್ಯರ ಮಾತು ನಿಜವೇ ||
 ಸಿರಿ ಮಂಜಿನ ಪರಿ ಯಾವನ ಸುರಚಾಪ | ದಿರವಾಯು ನೀರ ಬೊಬ್ಬಳಿಕೆ |
 ತರುಣಿಮಕ್ಕಳು ಮೇಘವೊಡ್ಡಣೆಮೆಂಬೀ | ಯೆಱುವಿತ್ತು ಪೊರೆ ರಂಗಧಾಮ ||

19 ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 101. ಇದು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ರಂಗನಾಥದೇವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ, ಕವಿ “ಶ್ರೀಪತಿಯ ಸ್ತುತಿಯ ಸಾಂಗತ್ಯಕತಕವಿದು ಬುಧಗೇಸುತಾಪ್ಯ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಮಡುವಿನೊಳಗೆ ನೆಳೊಡನೊಡನಂಘ್ರಿಯ | ನಡಸಿ ನುಂಗು ಒಗದೊಡೆದು |
 ಕಡೆಹಾಯಿಸೆ ಕಾದ ಹರಿಯಲ್ಲದಿಲ್ಲೆಂದು | ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದಪೆನಾಂಪರೊಳರೇ ||
 ಜಗನ್ಮಯನನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮಾಡುವುದೆಂತು | ಸೊಗಸಾದ ಸವತೋಮುಖಿಗೆ |
 ಮಿಗೆ ಮಂಗಳೈವುರಾಸ ದಿಕ್ಕಿನಲಿ ಸು | ಮ್ಮಗೆ ನೀನೆ ಗತಿಯಾಯಿದುಚಿತ ||

20 ಅಕ್ಷರಮಾಲಿಕಾಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 102. ಇದು ರಂಗನಾಥದೇವರಮೇಲೆ ಕರ್ಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಹ್ವಕಾರಪರ್ಮಂತ ಅಕ್ಷರಮೊದಲಾಗಿಯೂ ಗುಣಿತದಿಂದಲೂ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸ್ತುತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸಾಂಗತ್ಯ; ಕವಿ “ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನವಕ್ಷರವಾದಿಯಾದೀ ಮಹಾಗುಣಿತದಿಂದೊರೆದ ಮನೋಹರಸಾಂಗತ್ಯ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಅಸಘಸನಪ್ರಮೇಯನಪ್ರತಿಮನ | ನನಿವಿಷಾಫಿವಸನಚ್ಯುತನ |
 ಅನುಪಮಗುಣನಸರ್ವೋಪಕ್ರಮನನಾ | ನನುಸರಿಸುವೆನವರತ ||

1. ಈಸಾಂಗತ್ಯವೆಂದೆ ಒಂದು ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಶವಾದಿ 24 ನಾಮದ ಸಾಂಗತ್ಯವಿದೆ. ಪದ್ಯಗಳು 28 ಆಮೇಲೆ ಇದು ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಮದ ಸಾಂಗತ್ಯವೂ ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು.

ರವರನೆನಿಪ ದಶಕಂಠಾಸುರನ ಕಂ | ರವನ ದಿಕ್ಪತಿಯ ಕಂಠನೆಸೆ |
ರವಣಗೈಯ್ದವನ ಕಂಠನ ಉಂಟಿದ ಕಂಠೀ | ರಮಮೂರ್ತಿ ಗಾಣೆಟಗುವೆ||

ಗುಣಿತ

ಚಾರಿವರಿದು ಚಿಂತಿಸಿ ಚೀಟಾತಟುಚುತ | ಚೂರಿಸವಿಜ್ಞೆಚೈತನ್ಯ |
ಚೋರತ್ವವೆತ್ತಿದೆಯೆನೆ ಚೌದಂತನ ಕಾದು | ದಾರ ಚಂಚಕ್ರಧರ ಜಯತು ||
ಟಾಕಿನ ಜಟಿ 1 ಟೀಕಮೋಟುಕಾಟೂರಿಸಿ | ಟೀಕವೆಸಿ ನೇಟೈಸಿ |
ಟೋಂಸಿ ಟಾಕಿಸಿ ಟಂಕಿಪ ಟಕ್ಕರ | ಡೀಕೆ ಪುಟ್ಟಿರೋ ಶ್ರೀಪಯೋ ||

21 ರಂಗಧಾಮಪುರುಷವಿರಹದ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 102. ಇದು ರಂಗನಾಥದೇವರ ವಿರಹಸೂಚಕವಾಗಿ ವೈಂ
ಗ್ಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧ
ರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ನಳಿತೋಳ ನಲ್ಲಳ, ಬೆರಳಬೆಡಂಗಿಯ | ತೊಳಪ ಸೆಳ್ಳುಗುರಿಸಸಿಯಳ |
ಬೆಳುನಗೆವೆತ್ತಿನ್ನ ರಂಗ ಬಾರೆಂಬ ಕೋ | ಮಳೆಯ ಕೋರಿಕೆಯೆಂದಾದವುದೋ||
ಕರವ ಗಲ್ಲದೊಳೆಟ್ಟು ಕಡುಬೇವಸವಟ್ಟು | ಪರಿಯಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರ ಪೊನಲ |
ಮಣುಗಿ ರಂಗ ಎಂಬ ಮಾನಿನಿರನ್ನೆಯ | ಬಲಸೆಳೆದಪ್ಪುವದೆಂದೋ ||

22 ರಂಗಧಾಮನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 101. ಇದು ರಂಗನಾಥದೇವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿ ನೀತಿಯನ್ನು
ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆ
ಯುತ್ತೇವೆ---

ಪರಧನಕೆಳಸದೆ ಪರಸತಿಗೊಗ್ಗದೆ | ದುರಿತತತಿಯ ದೂರೀಕರಿಸಿ |
ಬಲುಬನೆಂದೆನಿಸಿ ತಾ ಬಲ್ಲವನಪ್ಪುದು | ಸಿರಿರಂಗ ನಿನ್ನೊಲವತ್ತೀ ||
ನಿರ್ಮಳನೆನಿಸಿ ನೀತಿಯ ಮಿಾಟದೆ ದು | ಸ್ವರ್ಮಕೆಟಗದೆ ಕೇಡಿಗರ |
ಪರ್ಮಗ ಪರ್ಜದಂಗೆಡರ್‌ಎರೆ ಮುಂಗೈದು | ಕರ್ಮವದತ್ತಿ ರಂಗೇಶ ||
ಸಿರಿಗೆಯುದಾರತಿ ವಿದ್ಯಾಪರಿಣತಿ | ಗುಣ ವಿನಯವು ಬಾಲ್ಮೈಯೆಡೆಗೆ |
ಪರಹಿತಮೆಂಬುದು ಪಶ್ಚಿಮರಂಗೇಶ | ಪರಮಾಭರಣಮೆನಿಸದೇ ||

23 ಚಿತ್ರತತ್ಕಸಾಂಗತ್ಯ

ಇದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಚಮತ್ಕಾರೋಕ್ತಿಗಳಿವೆ; ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮೂಱದಿನಲಕಾಗಿಯೆಳೆಬಾಸಳೆದು ಮುಗಿ | ಸ್ವೀರಗೈಸಿರಿಯಾಯುತೊಡನೆ |
 ಕೂರನೆನಿಸಿ ಚುಕ್ಕಿಗುನರರನೆಟ್ಟಿದ | ಕಾರೊಡಲನೆ ಎನ್ನ ಸಲಹು ||
 ಹುರಿಯೊಡ ಸಿಂಪಂತಿಗೆಯೆಂದೆಂಬುದು | ನರನ ಪಾರುವನೆಂಬುದು |
 ಮರಗೆತ್ತು ವನನೋಜನೆಂದೆಂಬುದೇನ | ಜ್ವರಿ ರಂಗ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳು ||
 ಸರಸನರಸನೆಂಬುದು ಪೂರ್ಣಗೃಹವನು | ಅರಮನೆಯೆಂದುಮರುವುಮು |
 ನರಪತುಮಾರನವರಮಗನೆಯದೇ | ನೋರೆ ರಂಗ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳು ||
 ಮುಳ್ಳಿಗೆ ವೊನೆಯುಂಟೆ ಎಳ್ಳಿಗೆಣ್ಣೆಯದುಂಟೆ | ಕಳ್ಳಿಗೆ ಮೈಮಾಟುಂಟೆ |
 ಜಳ್ಳಿಗೆ ಬೆಳೆಯುಂಟೆ ಜಡಕೆ ನೆವಹದುಂಟೆ | ಒಳ್ಳಿತ್ತೀಗುಟ್ಟುಲಿ ರಂಗ ||
 ಮುತ್ತಿರೆ ನರೆಯೆಂಬ..... | ಕತ್ತಿಯ ಕಂಡು ಗೇಣಿಂಬ |
 ಪತ್ತಿಯ ನೂಲೆಂಬ ಕನ್ನಡದೊಳು ರಂಗ | ಮತ್ತಿನಮಾತು ಪಾಪಟಿಯೇ ||
 ಮಾರಿಗ್ಗೆಯೆಂಬ ನಾರಿಗೆ ಕೊಪ್ಪೆಯ | ಸಾರಿಗೆ ಹಾಸಾಗಿರೆಯ |
 ಕೂರಿಗೆ ಹೊಲಕೆಂಬ ಕನ್ನಡನಾತಿನ | ದಾರಿ ಬೇಟುತ್ತಿ ರಂಗೇಶ ||
 ತೊಡರಾಭರಣವೆಂಬರ್ ಪಿಡಿ ಕುಣಿಯದೆಂಬರ್ | ತಡೆಯೆಂಬರಾರಗಮಂತ್ರವನು |
 ನುಡಿಯೆಂಬರು ನಂದೆಯ ಕನ್ನಡದೊಂದು | ಬಿಡಗದು ಬೇಟೆ ರಂಗೇಶ ||

24 ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ಶೃಂಗಾರಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆ

ಇದರಲ್ಲಿ ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯಮೇಲೆ ಶೃಂಗಾರವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸೂತ್ರಪದಗಳಿವೆ. ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಮತ್ತು ರಂಗನಾಥನ ಅಂಕಿತಗಳಿವೆ. ಸೂತ್ರಗಳು ಕಂಡರೂಪವಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕ್ರಮದಿಂ ದ್ವಾದಶವರ್ಷ | ಪ್ರವಾಣದೊಳ್ ಮುಗ್ಧೆ ಮಧ್ಯೆ ತದ್ವಿಸ್ತಗುಣದಿನಾ |
 ಸಮಕೆಟ್ಟಿಂದಂ ತ್ರಿಗುಣ | ಪ್ರಮಿತಾಬ್ಧದೊಳಂ ಪ್ರಗಲ್ಭಿಯೆನೆ ವೆದವರ್ಡೆಗುಂ ||
 ನಯನರತಿ ಚಿಂತೆ ಸಂಕ | ಲ್ಪಯುತಂ ಜಾಗರತಿ ಕಾರ್ತಮರತಿಯೆ ಮಾನಂ |
 ಪ್ರಿಯೆಯ ವಿವೋಹಂ ಮೂರ್ಛಾ | ಶ್ರಯಮರಣಮಿವಿಂತನಸ್ಥೆ ದಶನಿಧಮಕ್ಕುಂ ||

25 ರಂಗನಾಯಕರಂಕನಾಯಕೀಸ್ತುತಿಸಾಂಗತ್ಯ

ಇದರಲ್ಲಿ 49 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು
ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-
ಪಟನುಡಿಮಡದಿಯ ಸಿರಮುಡಿಯೆಡೆಯೊಳು | ತೊಳಗುವ ತೊಂಡಿಲಮಡಿಯ |
ಜಲಧಿಸುತೆಯ ಕೊರಲ್ವಜ್ಜವನೆನ್ನೆದೇ | ಯೊಳಗಾವಗಮಾಂತಿಹೆನು ||
ಪೊಳೆವ ಪಣೆಯ ಪೊಗರೊಗುವ ನುಣ್ಣಲ್ಲದ | ಮೊಳೆವ ಮೊಗ್ಗಿಯ ಮೊನೆವಲ್ಲ |
ತಳರ ತುಟಿಯ ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ಮೊಗ | ಕೆಳಸಿ ಮುಂಬರಿದು ಮುದ್ದಿಪೆನು ||
ಅಡಿಯ ಕೆಂಪಿಗೆ ನುಣ್ಣೊಡೆಯ ಬಿಣ್ಣಿಗೆ ಪೊ | ನ್ನುಡೆಯ ಪೆಂಪಿಗೆ ಪೂದಳಿದ |
ಪೊಡೆಯ ತಂಪಿಗೆ ಮೊಗದೆಡೆಯ ಸೊಂಪಿಗೆ ಸಿರಿ | ಮುಡಿಯ ಕಂಪಿಗೆ ಮೋಹಿ
ಸುವೆನು ||

ಜಲಧಿಸುತೆಯ ಮೈಯ ಪೊಗರ ಕುಂದಣದೊಂದು! ಕಳೆಯೊಳಿಸೆವ ನೀಲಮಣಿಯ |
ಪಟನುಡಿವೆಂಡಿರ ತೊಂಡಿಲನೆನ್ನೆದೇ | ವಳಕುಭರಣೆಯೊಳಿಡುವೆನು ||
ಜಲನವಿಲ್ಲದ ಮಿಂಡುವಳ್ಳಿಯನೊಳಕೊಂಡ | ಕಳೆವೆತ್ತ ಕಾಮುಗಿಲಂತೆ |
ಜಲಧಿಸುತೆಯ ಸೇರುವೆಯೊಳಿಂದೊಪ್ಪುವ | ನಳಿನಾಕ್ಷಿಗೆ ನಮಿಸುವೆನು ||
ಜಡನು ಜಾಣನು ಬಡವನು ಬಲ್ಲಿದನಾ | ಕೊಡೆಯನೆಂಬೀಭೇದಗಳ |
ಕುಡುವುರ್ವನ ಕುಣಿದೊಳಿಸಗುವ ಸಿರಿ | ಮಡದಿಯ ಮುಖವೊಕ್ಕಿಹೆನು ||
ಪೊಂಗುಮಿಗಡಲಿನುತ್ತುಂಗತರಂಗದ | ಪಾಂಗಿನಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣಿಗೆ |
ಮಂಗಳದೇವತೆಗಿಜಗುವೆ ಪಶ್ಚಿಮ | ರಂಗನಾಚ್ಚಾರಮ್ಮನಿಗೆ ||

26 ಶೃಂಗಾರದ ಹಾಡುಗಳು

ಇದರಲ್ಲಿ 64 ಹಾಡುಗಳಿವೆ; ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ.

27 ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳೆಟೀಕೆ

ಇದು ನವ್ಯಾಳ್ವಾರಂಬ ಕತಕೋಪಯೋಗಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ
ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳೆಯಂಬ ದ್ರಾವಿಡಪ್ರಬಂಧದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ
ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಅರವಿಂದಾಂಬಕಭಕ್ತಾ | ಭರಣಂ ಚಿಕದೇವಸಚಿವಚಿಕುಪಾಠ್ಯಾಯಂ |

ತಿರುವಾಯಿಮೊಳೆಗೆ ಟೀಕಂ | ವಿರಚಿಸಿದಂ ವಿಶದಮಾಗೆ ಕನ್ನಡದಿಂದಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯು
ತ್ತೇವೆ—

ಪ್ರಥಮದಶಕದಲ್ಲಿ ಪರತ್ವಮಂ ವೇಟುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಥಮದಶಕದ ಪ್ರಥಮಗಾಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಲ್ವಾರ್ ಸಮಸ್ತಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನಾದ ಮಹೋಪಕಾರಕನಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿನಿರ್ವಾಹಕನಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹಯುಕ್ತನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಾರವಿಂದಮನಾಶ್ರಯಿಸು ಎಂದು ತನ್ನ ಮನಮಂ ನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಉಯರ್¹. ಇತರಾನ್ದಾತಿಶಯಮಸತ್ಕಲ್ಪಮಪ್ಪಂತಿತಯತಮಾದಾನಂದಮುಳ್ಳವನಾವನೋ, ಅಜ್ಞಾನಂ ಪೋಪಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯೊಪಮಾಗಿರ್ಪ ಜ್ಞಾನಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಕೈಪೆಯೆಂ ಮಾಡಿದವನಾವನೋ, ವಿಸ್ಮೃತಿಯಿಲ್ಲದಿರ್ಪ ದಿವ್ಯಸೂರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರ್ಪ ವನಾವನೋ, ಆತನ ಆಶ್ರಿತದುಃಖನಿವರ್ತಕಮಾದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಮಾದ ಚರಣಾರವಿಂದಂಗಳನು ನಮಸ್ಕರಿಸು ಎಲೆಮನವೆ ಸ್ವರೂಪಸತ್ತೆಯಂ ಪೊರ್ದು — ಎಂದು ಪೇಟ್ಟಿರ್.

ಈತನ ಉಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಸಾಂಗತ್ಯರೂಪವಾದ ಮದನವೋಹಿನಿಯ ಕಥೆಯ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ತೆರಕಣಾಂಬಿಯ ರಂಗಪಂಡಿತರಾತ್ಮಜ | ನೊರೆದ ಮದನವೋಹಿನಿಯಕಥೆ !

ಭಕ್ತವತ್ಸಲೆ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸೇವಕ | ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪೇಟುಂದನಿದ ||

ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವೂ ಏತತ್ಯವಿಕೃತವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 11 ಪದ್ಯಗಳು 887 ಇವೆ.

ರಂಗನಾಥ. ಸು. 1675

ಈತನು ಅನುಭವಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ತಂದೆ ಸಹವಾಸಿವಂಶದ ಮಹಲಿಂಗ ಬೇವ; ಗುರು ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಸಹಜಾನಂದ. ಇವನಿಗೆ ಕಂಗಾವಧೂತ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶ್ರೀಗಿರಿಯ

1. ಉಯರ್ವಳಿವುಯರ್ನಲಮುಡೈಯವ್ ಯವನವ್ |

ಮಯರ್ವಳಿ ಮದಿನಲಮುಳಿನ್ ಯವನವ್ |

ಅಯರ್ವಳಿಮಮರರ್ಹಳದಿಪತಿ ಯವನವ್ |

ತುಯರತುಡರಡಿ ತೊಟುಡೈ ಮನನೇ ||

ನೀಲೆ ಈ ಪದ್ಯದ ಆದಿಪದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಬರೆದಿದೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗುರು ಭಕ್ತಿರ ಸಾಯನಕರ್ತೃವಾದ ಸಹಜಾನಂದನೇ (ಸು. 1650) ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1675 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅನುಭವಾಮೃತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 11, ಪದ್ಯ 801. ಇದರಲ್ಲಿ “ಅಖಿಳವೇದಾಂತಾರ್ಥವನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪೇಟುವೆ ಸಕಲರಿಗೆ ತಿಳಿ ವಂತೆ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಅಧಿಕಾರನಿರ್ಣಯ, ವೈರಾಗ್ಯ, ತ್ವಂಪದನಿರ್ಣಯ, ತತ್ವದನಿರ್ಣಯ, ಅಸಿಪದನಿರ್ಣಯ, ಸಪ್ತಭೂಮಿಕೆಗಳು, ಪರಮಾತ್ಮಪದನಿರ್ಣಯ, ಮಾಯಾಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಜೀವತ್ರಯ, ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ, ನಿರ್ಗುಣಾರಾಧನೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ವೇದವ್ಯಾಸನು ಕುಕನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯಸಹಜಾನಂದಗುರುವರೈಪದಕ ಮಲಭೃಂಗಾಯಮಾನ ಸಹಸಾಸಿಮಹಲಿಂಗರಂಗವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಅನುಭವಾಮೃತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ.

ಚಿದಾನಂದಾವಧೂತನು (ಸು 1750) ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಸಿಂಧುವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ನೀತಿ

ಸತ್ಯಶೌಚಾದನಿರತರು | ಚಿತ್ತದಲಿ ನಿರ್ಮಲರು ನಿಷ್ಕೃಹ |

ವೃತ್ತಿಯಲಿ ವರ್ತಿಸುವರಾಶಾವಾಶವರ್ಜಿತರು ||

ಉತ್ತಮೋತ್ತಮರಾದ ಗುರುಪದ | ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರು ಭವದ ಬೇರನು |

ಕಿತ್ತು ಬಿಸುಡುವ ನಿಪುಣರೇ ತತ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳು ||

ಮೊದಲೆ ಮರ್ಕಟ ಮೇಲೆ ಮದ್ಯದ | ಮದವೆದೆಯ ಹಿಡಿದಿರಲು ವೃಕ್ಷಕ |

ತುಡಿಯಕಾಲನು ಕಚ್ಚಿದರೆ ಕುಣಿದಾಡುವಂದದಲಿ ||
 ಅಧಿಕಧನಸಂಪತ್ತುಯಾವನ | ವೊದಗಿರಲು ವನಿತಾದಿವಿಷಯಾ |
 ಸ್ವದವೆನಿಸಿಯೊಡಲಣಿಯದವಗಧ್ಯಾ ತ್ತವೇಕೆಂದ ||
 ಮೀನು ನೀರೊಳಗಿದ್ದೊಡೇನೈ | ಧ್ಯಾನವನು ಬಕ ಮಾಡಲೇನದು |
 ಕಾನನವನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಮರ್ಕಟವಿದ್ದೊಡೇನಲ್ಲಿ ||
 ಮೌನದಲಿ ಕೋಗಿಲೆಯಿರಲ್ಪದ | ಕೇನುಫಲ ಸುಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ |
 ಮೌನ ಮೊದಲಾದವಱೊಳೇನೆಲೆ ಮಗನೆ ಕೇಳೆಂದ ||
 ತನ್ನ ಹಿತವನು ತಿಳಿಯಲಣಿಯದ | ಕುನ್ನಿ ಬಣ್ಣವೇ ಬಯಸಿ ಬಯಲಿಗೆ |
 ಹೊನ್ನುಹೆಣ್ಣೆಂದೆಂಬ ಗಂಟಲ ಗಾಳದಲಿ ಸಿಲುಕಿ ||
 ಬನ್ನಬಡುವನು ಭವಭವದಿ ಬಹು | ಜನ್ಮಜರೆಮರಣಾದಿಮುಖದಿ |
 ಹಣ್ಣೆನುತ ಕಿಚ್ಚಿನಲಿ ಬೀಚುವ ಶಲಭದಂದದಲಿ ||
 ಬಡವೆಯುಳ್ಳೊಡೆ ಮಡದಿಮಕ್ಕಳು | ಕಡುಮತೆಯನು ಮಾಡಿಪ್ರಾತಗೆ |
 ಬಡತನಗಳಡೆದೊಡೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಡಿಲತೊಡಗುವರು ||
 ಬಿಡದು ಕಟಿ ಹಾಲಿರಲು ತಾಯನು | ಕಡೆಗೆ ಹೋಯದು ಬತ್ತಿದೊಡೆ ತಾ |
 ಕಡುವಕಾಲಕ್ಕಾರಿಗಾರೈ ಮಗನೆ ಹೇಟೆಂದ ||

ಕನ್ನಡಭಾಷೆ

ಸುಲಿದ ಬಾಬಿಯ ಹಣ್ಣಿನಂದದಿ | ಕಳಿದ ಸಿಗುವಿನ ಕಬ್ಬಿನಂದದಿ |
 ಅಬ್ಬದ ಉಷ್ಣದ ಹಾಲಿನಂದದಿ ಸುಲಭವಾಗಿದ |
 ಲಲಿತವಹ ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಯಲಿ | ತಿಳಿದು ತನ್ನೊಳು ತನ್ನ ಮೋಕ್ಷವ |
 ಗುಣಿಸಿಕೊಂಡೊಡೆ ಸಾಲದೇ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳನ್ನೇನು ||

ತಿಮ್ಮಕವಿ 1677

ಈತನು ಯಾದವಗಿರಿವನಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವೆಂಕಟಗಿರಿವನಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಪಶ್ಚಿ
 ಮರಂಗವನಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ,
 ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಗೋತ್ರದವನು ; ಶ್ರೀವೇಣುಗೋಪಾಲವಾದವನೇಜಾತಭೃಂ
 ಗಂ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ; ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾ
 ಜನ (1672—1704), ಅಶ್ವತನು. ಅತನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವನ

ಮಂತ್ರಿ ಚಿಕ್ಕವಾಘ್ಯಾಯನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶಕ 1599ನೆಯ ಸಳವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ (1677) ವೆಂಕಟಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶಕ 1601 ನೆಯ ಕಾಳಯುಕ್ತಿ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ (1679) ಬರೆದಂತೆ ಆಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವ್ಯಾಸ, ಕುಕ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಬಾಣ, ರುದ್ರ, ಜಯದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ಯಾದವಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ ; ಅಶ್ವಾಸ 16. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣಕಥಿತವಾದ ಯಾದವಗಿರಿಯ ಅಥವಾ ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಮೊದಲು 4 ಅಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ವಂಶಾವಳಿಯೂ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ ; 5 ನೆಯ ಅಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಥೆ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ.

ಇವನ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ದೊರೆಯ ವಂಶಾವಳಿ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ—

ಯಾದವರೊಳ ಕೆಲರ್ ಕೃಷ್ಣನ ಅನುಮತಿಯಿಂ ನಿಜಸಂತಿದೇವತೆಯಾದ ಯಾದವಗಿರಿನಾರಾಯಣನ ಪಾಬಾರವಿಂದದರ್ಶನಾರ್ಥಮೈತಂದು ಸೇವಿಸಿ ತದನುಜ್ಞೆವೆತ್ತು ಕರ್ಣಾಟದೇಶಭೂಸತಿನದನಸರೋಜದಂತೆಸೆವ ಮಹಿಷಪುರವರದೊಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಚಾಮುಂಡಿಕಾಪ್ರಸಾದಲಬ್ಧಿ ಶ್ವರೈರಾಗಿದರ್. ಅವರ ಪರಂ ಪರೆಯೊಳ ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜ, ಮಕ್ಕಳು ತಿಮ್ಮರಾಜ, ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಚಾಮರಾಜ. ಈ ತಿಮ್ಮರಾಜನು ಬಿರುದಂತೆಂಬರಗಂಡ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಚಾಮರಾಜನಿಗೆ ಸಿಡಿಲೊರ್ಮೆ ತಾಗಿಯಾತನ ಮುಡಿಯಂ ಕೊಂಡೊಯ್ದುದರಿಂದ ಬೋಳಚಾಮರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಇನ್ನನು ರಾಮರಾಜನ ಸೇನಾನಿಯಾದ ರೇಮಟಿ ವೆಂಕಟನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜನೃಪ, ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಚೆನ್ನರಾಜ. ರಾಜನೃಪನು ಕಶಾಪಹಾರದಿಂದ ಕಾರುಗಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭುನಿನ ಮೂಗನ್ನು ಛೇದಿಸಿದನು; ಅಂಧಕಿಗೆ ನೇತ್ರಮನೊಂದಂ ಕೊಟ್ಟನು; ತಿರುಮಲ

ರಾಜನಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು; ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿಗೆ ಸಂದನು. ದೇವರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಮರಿದೇವರಾಜ, ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿ ಅಮ್ಮ ತಾಂಬೆ; ಮಕ್ಕಳು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಕಂಠೀರವರಾಜ, ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನು 14ನೇ ಅಳಿದನು; ಬಳಿಕ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈತನು ಮಧುರಾಪುರಿಯ ಹೊಕ್ಕಲಿಂಗನಾಯಕ, ಶಾಂದಮಂಗಲದ ರಾಮಚಂದ್ರನಾಯಕ, ವೇಲಾಪುರದ ವೆಂಕಟನಾಯಕ, ಜಡಕನದುರ್ಗದ ನರಸನಾಯಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು; ಅಂದೂರು, ಕುಂತೂರುದುರ್ಗ, ಮದ್ದಗಿರಿ, ಬೇಲೂರು, ಅನಂತಗಿರಿ, ಮುಟ್ಟಾಂಜಳ್ಳಿ, ಮಳಲಿ, ಪರಮತಿ, ಅರಕಲಗೂಡು, ಜಡಕನದುರ್ಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕನಿ ಯದುಗಿರಿನಾಯಕ, ರಂಗನಾಥ, ರಂಗನಾಯಕ, ಸರಸ್ವತಿ, ಕಂಠ, ಚಕ್ರ, ಗದೆ, ಶಾರ್ಙ್ಗ, ನಂದಕ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, 12 ಅಳ್ವಾರುಗಳು, ರಾಮಾನುಜ, ಕಡಾಂಬಿಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವಿನಮದಮರಸರಸಸಿಂಹಭವಭವಮುಖಾರಸಮುದಯಸುರುಚಿರಮಕ್ಕ
ಟನಿಕರಖಚಿತಮಣಿನಿಜಯರುಚಿಕಲಿತಯದುಗಿರಿಸದನಾರಾಯಣಮೃದುಪದಲತಟಲ
ರುಹಜನಿತಮಕರಂದರಸಾಸ್ವಾದನನಿರತಮಧುಕರಾಯಮಾನ ಬಿರುದೊಂಟೆಂಬರಗಂಡ
ಯದುಕುಲತರಧಿರಾಕಾಸುಧಾಕರನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಯನ ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷಾ
ವಲೋಕನಮುದಿತ ಚಿಕ್ಕಪಾಧ್ಯಾಯಪ್ರೇರಿತ ಕವಿತಿಮ್ಮನಿರಚಿತಕರ್ಣಾಟಕವಚನರಚ
ನೆಯ ಯಾದವಗಿರಿಮಂಹಾತ್ಮನೋ

ಇವನ ಬಂಧವು ಧಾರಾಳವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನೋರು

ಬಳಸಿ ಬರುತ್ತು ಮಿರ್ಪ ಹಿಮದೀಧಿತಿ ದೀಸಿಕೆ ಚಾರುತಾರಕಾ |

ಪಳೆಯೆ ವಿಕಾಸಮಾದ ಕುಸುಮವ್ರಜನೊಪ್ಪುವ ಜಾಹ್ನವೀನದೀ ||

ಜಳಮುಖೇಕವಾರಿ ಘನರಾವಮೆ ಘಂಟೆಯದಾಗಿ ದೇವಸಂ |

ಕುಳಮಿರದರ್ಚಿಸಿಟ್ಟ ಘನಲಿಂಗಮೆನಲ್ ಕನಕಾದ್ರಿ ರಂಜಿಕುಂ ||

ಸಾಯಂಕಾಲ

ಪುಳಿನದ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಸರಸೀರುಹಪತ್ರನಿಕಾಯದಲ್ಲಿ ತ |

ಣ್ಣೊಳದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂಟತಳದಲ್ಲಿ ಲತಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದಂ |

ತಲುಲುತೊಟ್ಟು ಸುತ್ತಿ ಪರಿದಾಡಿ ಪಲುವಿ ಪೊರಳ್ಳು ಕಂದಿಯು |

ಮೃಳಿಸಿತದೊಂದಗಲ್ಲ ಪೂರ್ಣವ ಕೈ ನಿಜಾಂಗನೆಯಂ ನಿಶಾದಿಯೊಳ್ ||

ಚಂದ್ರಕಳಂಕ

ವರವಸುಪೂರ್ಣವಾದ ಶಶಿಮಂಡಲಮಂಜುಳರಾಷ್ಟ್ರಕುಂಭಮಂ |

ಪರಿಯದೆ ಪತ್ತಿ ಕಾದ ಕರಿವಾವು ನಭೋಂಬುಧಿಜಾತಶೀತಭಾ |

ಸುರಕರವುಂಡರೀಕಕೆಟಗಿರ್ವಳ ಸೋಮಸುರೇಭಗಂಡದೊಳ್ |

ಸುರಿವ ಮದಾಂಬುಧಾರೆಯನೆ ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದುದು ಚಂದ್ರಲಾಂಛನಂ ||

ಪ್ರಾತಃಕಾಲ

ಮಿಸುನಿಯ ಕರಡಗೆಯೊಳ್ ಬಿಂ | ಬಿಸುತಿರ್ಪ ಮರೇಂದ್ರನಿಲಸರಮಂ ಭರದಿಂ |

ಬಿಸಜಿನಿ ಪತಿಗೀವಂತೆವೊ | ಲಿಸೆಗುಂ ವಿಕಚಾಬ್ಬದಿದೆ ನೆಗೆವಳಿವಸರಂ ||

ಸೂಳೆಗೇರಿ

ನೋಟದ ಪೇಟೆಯುತ್ಸವದ ಬೀಡು ಬೆಡಂಗಿನ ತಾಣಮಾವಗಂ |

ಬೇಟದ ಮಂದಿರಂ ಗಮಕದಂಗಣವೊಳ್ಳಿನ ಸಜ್ಜೆ ವಶ್ಯಮಂ ||

ಪಾಟಿಸ ಶಾಲೆ ಮೆಲ್ಲ ಗೆಯ ಚಾವಡಿ ರಾಳಿಯ ಗೊತ್ತು ಮೋಹದು |

ಬಾಟದ ಬೀದಿ ತಾನೆನೆ ವಿರಾಜಿಸಿತಾಗಣಿಕಾಂಗನಾಲಯಂ ||

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಕೀರ್ತಿ

ಪರಿಪಂಧಿಕ್ಕಿತಿರಾಡ್ಯತೋರುಚಿರಕರ್ಪೂರಂಗಳಂ ತಂದಿಳಾ |

ವರವಂಧ್ಯಂ ಚಿಕ್ಕದೇವಭೂಪತಿಗೆ ತತ್ಕೀರ್ತಿಜ್ವಲತ್ತಾಂತೆ ಎ ||

ಸ್ಫುರಿಸಲ್ ಹೊತ್ತಿ ಸಿ ತಪ್ಪ ತಾಪಶಿಖೆಯೊಳ್ ನೀರಾಂಜನಪ್ರಾಯನೂ

ಗಿರೆಯುಡ್ಡೋಗಿಸಿ ಮಂಗಳಾರತಿಯನೆತ್ತುತ್ತಿರ್ದಪಳ ಸಂತತಂ ||

ಶಾರ್ಙ್ಗ

ಚಾಪಂ ಶಮಿತಾರಿವ್ರಜ | ಕೋಪಂ ವಿಸ್ಫಾರ್ಥಮಾಂವೈಕುಂಠಮಹಾ |

ಬೋಪಂ ಸಂಹೃತನತಜನ | ತಾಪಂ ಶಾರ್ಙ್ಗಾಽಪ್ಯಮಮಗೆ ಕುಡುಗತಿಮುದಮಾ ||

2 ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಶ್ವಾಸ 5. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವನು ನಾರದನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಗೌತಮಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಥವಾ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ನಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಯಕಿ, ಭಾಷ್ಯಕಾರ, ಶುಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು... ..ಶ್ರೀವೀರಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜಕೃಪಾರಸಾಶ್ರಯ ಸಚಿವಾಗ್ರಣಿ ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯನಿರೂಪಣದಿಂದ ಕವಿತಮ್ಮಪ್ರಣೀತಮಾದ ಕರ್ಣಾಟ ಕಭಾಷಾಲಸಿತ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ತೆರೆವೊಯ್ದೊಡೊಡೆಯುತ್ತಮಿರ್ಪ್ಪ ಘನಶುಕ್ತಿವ್ರಾತದಿಂದೇಲ್ವ ಭಾ |
ಸುರಮುಕ್ತಾನಿಜಯಂ ಸುಮಾಂಜಲಿ ತದೀಯಧ್ವಾನಮೇ ಮಂಜುವಾ |
ಧ್ಯರವಂ ನೀಚಿಯೆ ನೀಳ್ ನಲ್ದಿರ ಮಹಾವಾಭಂ ಲಸದ್ವೀಪಮಾ |
ಗಿರೆ ವಾರಾಶಿ ತರಂಗಿಣೀನಟಿಯ ರಂಗಸ್ಥಾನದಂತೊವ್ವುಗುಂ ||

ಚಾಮುಂಡಿಯಬೆಟ್ಟ.

ಹಿರಿದುಂ ಖಗಸ್ವನಂ ಮೇ | ಪುರವಂ ನವಧಾತು ಮಿಂಜು ನಿರುಳರಜಲಶೀ |
ಕರತತಿ ಮುಖಿಯೆನೆ ಕಾರಂ || ತಿರೆ ಮಿಗೆ ಚಾಮುಂಡಿಯಿರ್ಪ ಗಿರಿ ಕಣ್ಣೊಳಿಕ್ಕುಂ ||
ರಂಗನಾಥಸ್ತುತಿ

ಸುರಮಾನವತಿರೈಕ್ಯಕ್ಕಾಸ್ಥಾ | ವರಾತ್ಮಕಮೆನಿಪ್ಪ ವಿಶ್ವಮೆಲ್ಲಂ ನಿನಗಿಂ |
ದಿರೆಯಾಣ್ಣ ಶರೀರಂ ನೀಂ | ಶರೀರಿಯೆನಿಸಿರ್ಪೆ ಮತ್ತಮದುಕಾರಣದಿಂ ||
ಭಾಷ್ಯಕಾರ

ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಮನೊತ್ತಿ ನೂಂಕಿ ತಗುಳ್ವಾಶಾಬಂಧಮಂ ದುರ್ಗುಣೋ |
ತ್ಕರಮಂ ಭಂಗಿಸಿ ಕಿಲ್ವಿಷಪ್ರತತಿಯಂ ಷೋಡಾಡಿಯಾತ್ಮಾಂಘ್ರಪಂ ||
ಕರುಹೋಪಾಸನತತ್ಪರಗ್ಗೈ ನಿಜಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಮಂ |
ಸಿರಿದುಂ ಬೋಧಿಪ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಡಿಗಾಂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗದಿಂ ವಂದಿಸೆಂ ||

3 ವೆಂಕಟಗಿರಿ ನಾಹಾತ್ಮ್ಯ.

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಶ್ವಾಸ 10, ಕಂದ 190, ವೃತ 285, ವಚನ 31, ಒಟ್ಟು 502. ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದೊಳಗೆ

ಭೃಗುನಾರದಸರವಾದರೂಪವಾಗಿ ಕಥಿತವಾದವೆಂಕಟಗಿರಿಯ ಅಥವಾ ತಿರು
ಪತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು
ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.—

ಸರಸಿಜದಂತೆ ಸಾರಗಣಾಡುರ್ಗಪಡಂತೆ ಠಸಾದ್ರ್ವಮರ್ಕಸಂ |

ತಿರೆ ಘನಮಾರ್ಗಶೋಭಿ ಲಲನಾಜನದಂತಿರೆ ಭಾವಜಾತಿಬಂ ||

ಧುರಮಮರಾಗದಂತೆ ವಿಬುಧಾಪಳಿಮುಂಡಿತಮುಬ್ಬಬಿಂಬವಂ |

ತಿರೆ ಸುಕರಪ್ರಸಿದ್ಧವೆನಿಕುಂ ಕೃತಿಯಂತಿದು ನೋಡೆ ಮತ್ಯೃತಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ,
ಸರೋಭೂತಮಹದ್ಭಕ್ತಿ ಸಾರಶತಕೋಪಮಧುರಕವಿಕುಲಶೇಖರಭಟ್ಟನಾ
ಥಗೋದಾಭಕ್ತಾಂಘ್ರೀಣಮುನಿವಾಹನಪರಕಾಲರೆಂಬ 12 ಅಳವರು
ಗಳು, ರಾಮಾನುಜ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಜೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅತ್ಯಾಸಗಳ
ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು..... ಮಹಿಷವುರವರಕವಿಷ್ಣುರಾಧ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀ
ಮದ್ವೀರಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಯಪ್ರಸಾದೈಕಾಶ್ರಯ ಚತುರಮತಿಸಚಿಸಕುಲಲಾಮು
ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾನಿರೂಪಣದಿಂ ಕವಿತಿಮ್ಮಪ್ರಣೀತಮಾಪ್ತ ವೆಂಕಟಾಚಲಮಾಹಾ
ತ್ಮ್ಯದೊಳೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—
ವಸಂತ

ತಳಿವೇಳವಾವು ಸಣ್ಣನೆಯೇಟುವ ಪಾಟಳ ಕುಟ್ಟಕಾಳಿಯಂ |

ತಳಿವದಿಮುತ್ತು ಪಲ್ಲವಿಪಶೋಕ ಸುಮಂಗಳನಾಂಸ ಚಂಪಕಾ ||

ವಳಿ ಮೊನೆಮೊಗ್ಗಿಯಂ ಧರಿಸ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕೂಗುವ ಕೋಕಿಲವ್ರಜಂ |

ಕಳರವದಿನಪಾಪ್ತ ಗಿಳಿಯೊಪ್ಪಿದುದಾಮಧುಮಾಸದೇವ್ತಿಯೊಳೆ ||

ಅಶೋಕ

ಅಸುಗೆ ತಳಿತ್ಪುಳೆ ವಿರಹಿ ಪ್ರಸಠಾಸುಗೆ ಮುಳಗುಮೆಂದು ಮುಳಿದೊಡೆಯೆ ಸತೀ |

ವಿಸರದೊಡಂಘ್ರಿಯಾನಕ | ರಸಮಮದಾಂಟಿದವೊಲೆನೆಗುಮದೊಳೆಳದಳಿಗಳೆ ||

ಅಂಜನಾದೇವಿ

ತಳಿರಡಿ ಬಾಟಿಯಂ ಜಞಿನ ನುಣ್ಣೊಡೆ ತೆಟ್ಟಸಿಂಪುವೆತ್ತ ವೊಂ |

ಜಿಳಿನಡು ನಿಮ್ಮನಾಭಿ ನಳಿತೋಳ್ ಕಳಶಸ್ತನಮಂಬುಜಾತಕೋ ||
ಮಳತರಪಾನೆ, ಕಂಬುಗಳವಿಂದುಮುಖಂ ಸುಲಿಪಲ್ ಪ್ರವಾಳಮಂ |
ಜುಳಲಸಿತಾಧರಂ ಚಪುಲೋಡನವೊಪ್ಪಿರೆ ಕಣ್ಗೆ ತೋಯಿದಳ್ ||

ಹನುಮತ್ಕೃತಸೂರ್ಯಬಿಂಬಗ್ರಹಣ

ಕೆಂಬೊಗರಾಂತ ಪಣ್ಣೆದು ದಲೆಂಬ ಮಹಾಮತಿ ಪುಟ್ಟಿ ಮೆಲೈನೆಂ |
ದಂಬುಜಬಂಧುವಂ ಪಿಡಿಯಲುವೃತೆ ವೆಂಕಟಶೈಲದಗ್ರದಿಂ ||
ಮುಂಬರಿದೆಲ್ಲು ಲಂಘಿಸಿ ಮಹೋದಯಪರ್ವತಕೆಯ್ತಿದ್ವಿಂ ಹಸ್ತದಿಂ |
ದಂ ಬಕುವೇಗಪಲ್ಲಿ ಕಡುಕೆಯ್ದಿನಬಿಂಬಮನುಣ್ಣೆ ಸೇಂಕಿದಂ ||

ರಾಜನೃಪನ ಕೀರ್ತಿ

ಕ್ಷೀರಾಂಭೋನಿಧಿಯಾಯ್ತು ವಿಷ್ಣುಗಭವಂಗಾರಾಘೃಭೂಮಿಾಧ್ರಮಾ |
ಯ್ತಾರಾಜೀವಭವಂಗೆ ಹಂಸಮೆನಿಸಿತ್ತಿಂದ್ರಂಗೆ ತಾನೊಕ್ಕಿನಿಂ ||
ಸೂರೈರಾವತಮರ್ಧಿಭೃಂಗಕುರುಮುಲ್ಲೀವಾಮದಂತಾಯ್ತು ಸ |
ವಾರಾತಿಪ್ರಭುಚಕ್ರಕಾಯ್ತು ತಿಳಿಜೊನ್ನಂ ತದ್ಗುಲಂ ಸೃಷ್ಟಿಯೋ ||

ದುರ್ಜನ

ಪಿರಿದುಂ ಪರಾತ್ಮಗುಣನುತಿ | ವಿರಪಿನೀಕ್ಷಿಸೆ ಪರಾತ್ಮಗುಣನುತಿಪರನೀ |
ಧರೆಯೋ ಸತ್ಯದಯಬನದಂ | ತಿರೆ ದುರ್ಜನವಿತತೆಯೆಸೆಗುಮುಚ್ಚರಯತ್ತೀ ||

ವಾಲ್ಮೀಕಿಕಾರ್ತವ. 1678.

ಈತನು ಶ್ರೀರಂಗನಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಮೈಸೂರು ರಾಜನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672-1704) ಅಶ್ರಿತನು. ದೊರೆಯ ಅಜ್ಞಾನಸಾರವಾಗಿ ಅವನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಿಕ್ಕ ಪಾಠ್ಯಾಯನು ಪ್ರೇರಿಸಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಕ 1600 ನೆಯ ಪಿಂಗಳ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ — ಎಂದರೆ 1678 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೀರಂಗನಾಹಾತ್ಮ್ಯ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಕ್ಷಾಸ 12 ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ

ಪುರಾಣದೊಳಗೆ ಶಿವನಾರದಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಶ್ರೀರಂಗ
ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲೆರಡಾತ್ಮ್ಯಸಗಳಲ್ಲಿ
ಕರ್ನಾಟದೇಶದ ವರ್ಣನೆಯೂ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿಯೂ ಇವೆ.

3 ನೆಯ ಅತ್ಯಾಸದಿಂದ ಕಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃ
ಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ವದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. —

ಕತರರ ನಾಲಗೆಗಿಂಪಂ | ಮತಿವಂತರ ಬಗೆಗೆ ಪೊಡ್ಡಪೊಸಮೇಟಮನೀ |

ಕೃತಿ ಮಾಯ್ಯಮೆನ್ನದೊಡದೇ | ನತಿಶಯಮಾಕವಿಗೆ ಕವಿತೆಗಾಕಲ್ಪನೆಗಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಬ್ರಹ್ಮ,
ಸರಸ್ವತಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ರಾಮಾನುಜ, 12 ಆಳ್ವಾರುಗಳು
ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅತ್ಯಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ
ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತ ಸತ್ಯದಯತ್ಯದಯಾಹ್ಲಾದಕಾರಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಂಗನಾಥಚರಣಾವಂ
ದನಿಷ್ಯಂದಬಂಧುರಮಕರಂದಪಾನಾಸಕ್ತಮಿಳಿಂದಕಲ್ಪಸಂಕಲ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ
ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರಾಪ್ರತಿಮಾಪ್ರಾಧಸ್ತತಾಪ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷನಿರೀಕ್ಷ
ಣಾವೋದಿತ ತದೀಯಕಾರ್ಯಧುರಂಧರಚಿಹುಸಾಧ್ಯಾಯನುಂತ್ರಿಪ್ರೇರಿತ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜು
ನಕವಿಪ್ರಣೀತಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ವದ್ಯಗ
ಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಳಮುಕ್ಷೇತ್ರ

ಮಡನಾಯಿಂ ಪಾಯ್ರು ಪಾಯ್ರುವುತೆ ಜಲಜಲನೆಲ್ಲುರ್ಪ ನೀರಾಂಜು ಪೆಂಪಂ
ಪಡೆದೊಳ್ಳಿಂ ನೋಡೆ ನಿಜ್ಜಂ ಪೊಸಬಗೆಯೆಸಕಂಬೆತ್ತು ಮುಂಡಾಡೆ ಬಾಯಂ ||
ಬಿಡುವಂತಾಮೇಲೆ ದುಂದಾಂತೊಗುವಮದಿನ ಜೊಲ್ಲೆಂದೆನಲ ಮೆಲ್ಲಿತಾಗಿಂ |
ಪಿಡಿದೊಂದೇಪಾಂಗಿನಿಂದುಣ್ಣಿದ ತೆನೆ ಕಳಮುಕ್ಷೇತ್ರದೊಳ ರಂಜೆಸಿಕುಂ ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಗಗನಮದಾಂಧದಂತಿ ಸುರದೀರ್ಘಕೆಯಿಂದೊಗೆದಂಬುಜಾತಮಂ|

ತೆಗೆದು ಕರಾಬ್ದದಿಂ ನೆಗಸಿ ಕೇಸರಮೆಣ್ಣೆಸೆಗುವ ಪರ್ವಲೊ ||

ಛಯ್ಯಗೆ ಕಡುಸಿಂಧಿ ಪಿಂಕಣಿಡೆಗಿಟ್ಟೊಡೆ ತೊಟ್ಟನೆ ಬೀಳ್ತುವೋಲೆ ಕಥಂ |
ನೆಗಟ್ಟ ಪೂಜಾಂಘ್ರಿಕಾಶಿಗಿಲಿದಂ ರಂಭಿ ಸಾರವಿಹೀನರತ್ತಿಂನಿಂ ||

ಕರತಾಳ

ಬೆಳಗಿ ಮನೋಹರಂಗೊಳಲೊಡರ್ಚಿದ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ದಿಬ್ಬುಪಿಂ |
ಕಳಕಳಿಸಲ್ತೆ ಪಜ್ಜಳಿಸುವಿಂಗಡಲಂತೆ ಪಳಚ್ಚಣಾಗಸಂ ||
ಪೊಳೆಯ ಮರಲ್ಪು ಸಂಧ ನೊರೆಯಂತೆ ಬಿಳಿತುಳ ಬಳಾಹಕವ್ರಜಂ |
ಸುಲಿಸುಲಿದುಣ್ಣೆ ಪೊಣ್ಣೆ ಶರದಾಗಮಮೊಯ್ಯನೆ ತೀವಿತೊಳ್ಳಿನಿಂ ||

ಚರದ್ರಿಕೆ

ಇಂಗಡಲಾಲವಾಲಮಮೃತಂ ತವೆ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜಮಾಗಸಂ |
ಸಂಗಡಿಸುರ್ಬಿ ಪರ್ಬಿದ ಲತಾತತಿ ತಾರಗೆಗಳ್ ಸುಮಂಗಳು ||
ತ್ರುಂಗಮೃಗಾಂಕನೊವ್ಪುವ ಫಲಂ ನಲವಿಂ ನಿಡುಗಾಡಿವೆತ್ತ ಬಿ |
ಳ್ಳಿಂಗಳೊಸದ್ದು ಸೂಸಿ ಸುರಿವಾತತಸಾರಮೆಸಲ್ತೆ ರಂಜಿಕುಂ ||

ಮಂದವನಾರುತ

ತರುಣಿಯರಂಗದೊಳ್ ವುದಿದ ತಂಪಿನ ಗಂಧದೊಳಿಂವುನೆತ್ತು ಸಂ |
ಜರಿಸಿ ತಳರ್ತ ಪೊಚ್ಚ ಪೊಸತಾದೆಳವಳ್ಳಿಯ ದಿವ್ಯವೃಷ್ಣದೋ ||
ವರಿಗಳೊಳಾದಿಂತೆ ಸವಿಯುಣ್ಣುವ ಮಾವಿನ ಗುಚ್ಚುಗೊಂಬಿನೊಳ್ |
ಪಿರಿದು ನುಸುಳ್ಳು ಮೆಲ್ಲನೆ ಸವಿಾರಣನೆಯ್ದಿದುದಾವನಾಂತಮಂ ||

ಕವಿಗಳು

ಕುಟಲಾಕುಟಲಕ್ರಿಯೆಯಂ | ಘಟಿಯಪರಶುಭಾತಿಶುಭಮನಹಿತಹಿತಗ್ಗಂ |
ಸಟಿಟಮೆನಲ್ತೆ ಧರಿಯೊಳ್ | ಘಟಿನಾಘಟನಾತಿಶಕ್ತರಲ್ಲವೆ ಕವಿಗಳ್ ||

ಬಸವಲಿಂಗಕವಿ 1679

ಈತನು ಕೊಟ್ಟೊರುಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು
ರಚಿಸಿದ ಕವಿ ಇವನ ತಾತನು ಕರಣಿಕಾಗ್ರಣಿಭೀಮರಸವಂಶೋದ್ಭವನಾ
ದ ಬಸವಣ್ಣದಂಡನಾಥ, ತಂದೆ ಗುಲನಾಪುಣ್ಣಿಯ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಕವಿಕಲ್ಲ
ವಾಂಕ, ಗುರು ಹಿಡಗಂಜೆಯ ಮೇಲಣಗವಿಯ ನಿರಾಸನಾಧಿಪತಿ ಮಲೆ

ಯಶಾಂತೇಶ್ವರ. ಈ ಶಾಂತೇಶ್ವರನ ಮತ್ತು ಪಡಹ್ತರದೇವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಪಡಹ್ತರದೇವನ ಸಮಕಾಲದವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1600 ನೆಯ ಕಾಲಯುಕ್ತವರ್ಷದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1679ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಸೋಮ, ಭೀಮ, ಹರೀಶ, ಪಂಡಿತೇಂದ್ರ, ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ ಪಡಹ್ತರದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೊಟ್ಟಿರು ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 19. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರು ಬಸವೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ--ಇವನು ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಸದ್ಗುರು ಕರುಣಮಂ ಪಡೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮೃಡನ ಮಹಿಮೆಯನರಿಸಿ ಲಿಂಗತ್ರಯಾರಾಧನಾರ್ಥಂ ಶಿಖಾಪುರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಆಗಣಿತಮಹಿಮೆಗಳ ಮೆರೆದು ಅಕುಬರಂಗಿ ನಿಜಮಂ ತೋರಿಸಿ ಮೋಳಿಗಯ್ಯ ವೊದಲಾದವರನ್ನು ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿ ಕೋಲಶಾಂತೇಶಂಗೆ ತಾನು ನೆಲಸಿದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನೊರೆದು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಜಸಮಾಧಿಯ ನಾಂತನು.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಸವಲಿಂಗ, ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ, ಗರುಣಿಯಮಹೇಶ, ಬಸವರಾಜ ಇವರುಗಳು ವರ್ಣಕವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಇವಿ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಅಲ್ಲಮ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನ ಬಸವ, ಮಡಿನಳಮಾಚ, ನೀಲಾಂಬೆ, ಗಂಗಾಂಬೆ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಸ್ತುತಿ.

ಶರಣಜನಪರಿಭವಲತಾಳಿಯಂ ಕಿಟ್ಟು ದು |

ಪ್ರಕುಜಘ್ನಜ್ಞಾಪ್ರಾಪ್ತಗಳ್ಳ ತಣ್ಣಿದು ದು |

ಸ್ತರದುರಾಶಾವಾರಿಭರಿತಕಾಸಾರಮಂ ಕೆಡಿಸಿಯಸ್ಥತಫಲಂಗಳಂ ||
 ಕರಮೆ ನಾಶಂಗೆಯ್ದು ವಿಷಯಕುಸುಮಂಗಳಂ |
 ಕುರಿಸದಂತೆಸಗಿ ತೋಂಟದ ರಾಯ ನೆನಿಸಿದ |
 ಜ್ವರಿಯ ಚರಿತಂ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶನೆಮಗೀಗೆ ಸುರುಚಿರೇಷ್ಟಾಧ್ಯಾಫಲಮಂ ||

ವಸಂತ

ಕೋಗಿಲೆಗಳನುರಾಗದಿಕ್ಕೆ ನುಡಿವಕ್ಕಿಗಳ |
 ಭೋಗದಾಲಯಮಳಿವಿತಾನಂಗಳತುಳಸುಖ |
 ಸಾಗರಂ ರಾಯಂಚೆಗಳ ಸಮಂಚಿತಸೌಖ್ಯಶಾಲೆ ಚಂದಿರನ ಚೆಲ್ವು ||
 ಪೂಗಣೆಯನುರುಜಯಶ್ರೀವಿಲಾಸಂ ವಿರಹಿ |
 ಪೂಗದ ಮನೋಗದಂ ತಂಬೆಲರ ಸೈವು ಜೈ |
 ತ್ರಾಗಮಂ ಮದನನುದ್ಯೋಗಮಂ ಪದೆದುವಿ ಸುತ್ತಗುವಿಂ ಬಂದುದು ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಇನನಪಜಯಂಬಡೆದನಿರಾಜನೇಲ್ಗೈಯಿಂ |
 ಮನೆವಾಲ್ತೈಗೈವುದನುಚಿತಮೆಂದು ನೊಂದು ಕಮ |
 ಲಿನಿ ತುಂಬಿಯೆಂಬವಿಷದುರುಳಿಯಂ ನೊಣೆದು ಪರವಜೆ ಕಣ್ಣು ಚ್ಚಿದಳನೆ ||
 ವನಜಂಗಳಳವೆರಸು ಮುಗಿದುವರಸನ ಬರವಿ |
 ಗನುನಯದೆ ಕಳೆಯೇಣು ನಲಿವಂತೆ ಕುಮುದಂಗ |
 ಳನುರಾಗಮಾಂತು ವಿಕಸಿತಮಾಗಿ ಕಾಂತಿವೆತ್ತಿದುರ್ವಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಚೆಂದುಟಿಯ ಚೆಂಬೊನ್ನ ಬೊಂಬೆ ವಿಸಟಂಬರಿವ |
 ಕಂದರ್ಪನಲಗು ಕಂತುವಿನ ಕೈಪಿಡಿ ಜವ್ವ |
 ನಂದಳಿದ ಸಿಂಗರದ ಸಿರಿ ಸೊಬಗಿನಾಗರಂ ಭೋಗಿಗಳ ಭಾಗಧೇಯಂ ||
 ಸಂದಣಿಪ ಸಂತಸದ ಬೀಡು ಬಿನದದ ನಾಡು |
 ಕುಂದಿಲ್ಲದೈಸಿರಿಯ ಗೊತ್ತುವೋಡದ ಬಿತ್ತು |
 ವೆಂದೆನಿಸಿ ವೆಂಪುವೆತ್ತಿದಳಾಳಾಣಾರಿ ಕೋವಿದಜನನುನೋವಿಹಾರಿ ||

ಸಿಂಗರಾರ್ಯ. ಸು. 1680

ಈತನು ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವ

ರಂಜಿಪುರು ರಸಿಕರಂ ಕಾ | ವ್ಯಂ ಜಾಣೆಂದಾರ ರಾಘವಾಭ್ಯುದಯಾಂ |

ಕಂಜಾಕ್ಷನ ಸಂಕೀರ್ತಿಸು | ತುಂ ಜಗಮಂ ಪಡೆದ ಗೀತರಂಗೇಶ್ವರಮುಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವಿಂದ ರಾಘವಾಭ್ಯುದಯ, ಗೀತರಂಗೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಇವನ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ; ಕೌಶಿಕ ಗೋತ್ರದವನು; ಸೌಮ್ಯನೃಪಿಂ ಹಸೂರಿಯ ಅಥವಾ ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನ ಮಗನು; ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ¹ ತಮ್ಮನು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672-1704) “ಕಡುನೇಹಕ್ಕೆ ನೆಲೆವನೆಯುಮು ಶೇಷಕಲಾನಿಧಿಯುಮೆನಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟು ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ (ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ) ಕೃಪೆಯಿಂ ಪಲವುಂ ಬಿಜ್ಜೆಗಳಿಂ ನೆರವಣಿಗೆಗೊಂಡು ಜಸಮಂ” ಪಡೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ ಈತನೂ ಅಸ್ಥಾನಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1680 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದ.

ಇದು ನಾಟಕವು, 4 ಅಂಕಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈಗ ದೊರೆತಿರುವುದು ಇದೊಂದೇ ನಾಟಕವು. ಇದು ರತ್ನಾವಳಿಯೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತನಾಟಕೆಯ ಭಾಷಾಂತರವು. ಕವಿ ಮಾತೃಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕನಾಗಿರುವ ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಮಿಕ್ಕ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ಉಚಿತವಾದ ನಾಮಾಂತರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಾತೃಕೆಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಬಂದಿರಬಹುದು ಕಡಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಕಳೆಯಿಂದಂ ಪೊಳೆವಜ್ಜ ಬಣ್ಣದೊದನಿಂ ಸದ್ವೃತ್ತಸಂಪತ್ತಿಯಿಂ |

ಬೆಳಗಿಂದಂದದೆ ನುಣ್ಣಿನಿಂದೆದೇಗೆವರ್ವುದ್ಯದ್ಗುಣಶ್ಲೇಷದಿಂ ||

ಲಕಿತಾಲಂಕ್ರಿಯೆಗಾಡ್ಯಮಾಗಿ ಸೊಗಸಿಂ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಸೈ |
ತಳವಟ್ಟೆಪ್ಪುವು ಸಿಂಗರಾರ್ಯರುಸಿದೀ ತ್ರಿಸೂಕ್ತಿಮುಕ್ತಾಳಿಗಳ ||
ಅಂದಂಬೆತ್ತ ಪದಕ್ರಮಂಗಳನೇಕಾಲಂಕ್ರಿಯಾಭಿವೈಯಿಂ |
ಜಂದಂ ಮುಂಬಿವೊಂದುಭಾವತತಿಯಿಂ ಚಂಚದ್ರಸನ್ನೂರ್ತಿಯಿಂ ||
ಬಂದೇರೀತಿಯೊಳೊಂದಿ ಬರ್ಪ ದನಿಯಿಂದಾಹ್ಲಾದಮಂ ಮಾಬ್ಬಮಾ |
ನಂದಂ ಕೈಮಿಗೆ ಸಿಂಗರಾರ್ಯದೊರ್ದೀಕಾಣಾರ್ ಟಕಂ ನಾಟಕಂ ||

ಗ್ರಂಥಾಪತಾರದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನ ಸ್ತುತಿರೂಪಪಾಠ ನಾಂದಿ ಇದೆ-
ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ತೆಂಗಾಳಿ

ಗಿಳಿದೇರನ ಬಗೆವಂದೊ | ಕ್ಕೆಳಮಂ ತೆಂಗಾಳಿ ಮಾಮರಗಳೊಳ್ಳುಗುಳಂ |
ಬೆಳೆಯಿಸುತಂಗನೆಯರ ಮನ| ದೊಳೆ ಮಾನಮನುಡುಗಿಸುತ್ತೆ ಬೀಸುಗುಳುವಂ||

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾರಸ್ವತಿಯ ಉಕ್ತಿ
ಬಡನೊಗಿಡು ಸಲಿದು ಬಳೆಯಿಸಿ| ಯೊಡನಾಡಿದೊಡ್ಡನುಬೈದು ನೀನೊಮ್ಮೆಯೇ ||
ಣ್ಣಡಸಿದ ಜನಮಂ ಬಟಿಸಂ | ದೊಡನೀಪರಿ ಪೋಪೆ ನೀಗೆ ಸಾಣೆಲ್ಲಕಟಾ ||

ಚಿತ್ರವಟಮಂನೋಡಿ ವಾಸುದೇವನುಕ್ತಿ
ಕಮಲಾಕೃತಿಯಂ ಲೀಲಾ | ಕ್ರಮದಿಂ ಕೀಲ್ಗೈಯ್ದ ಪಕ್ಷಪಾತಮನೆನ್ನೊಳ್ |
ಸಮೆಯಿಸುತಿರ್ಪಳ್ ಮಾನಸ|ಕಮರ್ಕೆಯಿಂ ಪೊಕ್ಕು ರಾಜಹಂಸಿವೊಲಮಮಾ ||

ಸಾರಸ್ವತಿಯಸೌಂದರ್ಯ
ಇಳಿಯೊಳ್ ಪೆಂದಿರ ತೊಂಡಿಲೊಳ್ಳುಣೆಯನೀಜಂದ್ರಾಸ್ಥೆಯಂ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ |
ಯ್ದಳವಿಂ ನೋಡಿಯರಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಳನಜಂ ತಾಂ ಎಕ್ಕೆಯಂದಾಳ್ವಿಯಂ |
ಗುಳಿಯಂ ಮೂಗಿನಮೇಲಮರ್ಚೆ ತಲೆಯಂ ತೊಗುತ್ತೆ ಸಂತೋಷದಿಂ |
ಫಕರೇ ಪೂತು ಮರುಣಿರೆ ಭಾವೆನುತೆ ಸಾಲಾಸ್ಥಂಗಳಂ ಬಣ್ಣೆ ಕುಂ ||

ವಾಸುದೇವನ ವಿವರ

ಮುನಿಸಿಂ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಮದನಾ ನೀನೆಚ್ಚು ಜಾಣಂಗಳಂ |
ಜನದೊಳ್ ಪಂಚತೆಯಂ ನೆಗಟ್ಟೊ ಮಿಗೆ ಕಾಮಂಗೆಯ್ದುಕೊಲತವ ||
ಕೆನಿತೋ ಎನ್ನವೊಲಿರ್ಪವಂ ಗುಣಿಯೆನುತ್ತುಂ ಲೋಗರೊಲ್ಲಾಡುವೀ |
ಯನುವಾತಂ ತಳಮೇಲೊಡರ್ಚಿದೆ ಗಡಾ ನಿನ್ನಾರ್ಪನೇವಣ್ಣೆ ಪೆಂ ||

ಹೊನ್ನಮ್ಮ. ಸು 1680

ಈಕೆ ಹದಿಬದೆಯಧರ್ಮವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳು ಚತುರ್ಥ ವರ್ಣದವಳೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರುದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾ ಜನ (1672-1704) ಸಂಚಿಯ ಉಳಿಗದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ರಾಜನ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಯಾದ ಎಳಂದೂರು ದೇವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯ ಪ್ರೀ ತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವಳ ಸ್ಥಳವು ಎಳಂದೂರಾಗಿ ದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರು ವೇದಮಾರ್ಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾ ಚಾರ್ಯ ಉಭಯವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯ ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿ ದ್ದಾಳೆ. ಈತನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ ತಮ್ಮನೂ ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದನೆಂಬ ನಾಟಕದ ಕರ್ತೃವೂ ಆದ ಅಳ ಸಿಂಗರಾರ್ಯನೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ದೇವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯೊ ಡನೆ “ಈ ಹೊನ್ನಿ ಸರಸಸಾಹಿತ್ಯದ ವರದೇನತೆ, ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರನಾಟಕ ಗಳ ಪವಣಿಗೆಯ ಬಲ್ಲವಳು ಎಂದು ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನು ಹೇಳಿರುವನು. ವಿದ್ಯಾಗುರು ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಹೊಗಳಬೇಕಾದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಯೋಗ್ಯತೆ ಇರಬೇಕು. ಇವಳೊಂದ ಸರಸವಾದ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡಿಸು” ಎಂದು ಹೇಳಲು, ರಾಣಿ ಅದೇ ವೇ.ರೆಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಲು ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವಳ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1680 ಆಗಬಹುದು.

ಇವಳ ಗ್ರಂಥ

ಹದಿಬದೆಯಧರ್ಮ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ 468. ಇದರಲ್ಲಿ ಹದಿಬದೆಯ ಎಂದರೆ ಪತಿವ್ರತಾಸ್ತ್ರೀಯ ಧರ್ಮವು ವಿಶದವಾಗಿ ನಿರೂಪಿ ಸಿದೆ. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಮನ್ವಾದಿಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಇವು ಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂ ಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ರಂಗನಾಯಕಿ ಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಮೈಸೂರುರಾಜರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಕವಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿ ಸಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಲಿ¹ ಕಣಿವುದು ಬೆಳೆ ಪೆರ್ಚುವುದಿಳೆ ತಳ | ಕಿಲ್ಲಿದು ಪೋಗದೆ ತಡೆದಿಹುದು |
 ಪಲಿ²ವಿಲ್ಲದ ಪತಿವ್ರತೆಯರ ನಡತೆಯ | ಬಳದೊಳೆಂಬರು ಬಲ್ಲವರು ||
 ಪಲವು ಸುಕೃತಮಿಂತು ಪರಿಣತಿವೆತ್ತುದೊ | ಕುಲದೇಜ್ಜಿಗೆ ಗುಂಪುಕೂಡಿದುದೋ |
 ಸಲೆ ಪರಿಶುದ್ಧಿ ಸಾಕಾರಮಾದುದೊ ಎನೆ | ಕುಲವಧು ಕುಟುಹುಗೊಂಡಿಹಳು ||
 ಉಣದುಡೆದೊಡಲ ದಂಡಿಸುವಾಯಸವಿಲ್ಲ | ಪಣವ ವೆಚ್ಚಿಸುವ ಪಾಡಿಲ್ಲ |
 ಗುಣವಂತೆಯರೆಸಗುವ ಪತಿಶುಶ್ರೂಷೆ | ಗೆಣೆಯಹ ಪಪವಿನ್ನೊಳವೇ ||
 ಮುಡಿಯೊಳು ಪೊತ್ತು ಮುದ್ದಿಸಿದೊಡೇನಡಿಗಳೆಂ | ಪ್ರೊಡವಿಗಿಟ್ಟೊಡಿಸಿದೊಡೇನು |
 ಒಡೆಯನಿಟ್ಟಂತಿಪ್ಪುದೊಡವೆಗುಚಿತಮೆಂದು | ನಡೆವುದು ನಶ್ವೆಂಡಿರೊಲಿದು ||
 ಮನದೊಳು ಮನ ನೆನಪಿನೊಳು ನೆನಹು ಮತ್ತೆ | ತನು ತನುವಿನೊಳೂಡವೆರಸಿ |
 ಅನುಗೊಳೆ ಪಾಲುನೀರುಗಳಂತಿನಿಯನು | ಮಿದಿಯಳುಮೇಕವೆನಿವುದು ||
 ತಾಯ ತಂದೆಯ ದೆನೆ ಗಂಡನ ದೆಸೆಯೆಂ | ಬೀಯೆರಡಿರನೊಳೆಸೆವ |
 ಕಾಯಬಾಂಧವರ ಕಣ್ಣೆರಡೆಂದು ಕಾಣ್ಪುದ | ಸೂಯೆಗೊಳ್ಳದೆ ಸುಖಿಸುವುದು ||
 ಬಸವಲಿ³ಸದೆ ಪಲಿ⁴ಯದೆ ಭಂಗವಡಿಸದೆ | ಹಸಗಡಿಸದೆ ಹಗುಗಿಸದೆ |
 ಬಸಿಹಿ⁵ಳುಳು ಬಂದ ಪೆಣ್ಣುಕ್ಕಳ ಮುಣುಕವ | ಸೊಸೆಯರೆಡೆಯೊಳೆಸಗುವುದು ||
 ಪೆಣ್ಣುಲ್ಲವೆ ತಮ್ಮನೆಲ್ಲ ಪಡೆದ ತಾಯಿ | ಪೆಣ್ಣುಲ್ಲವೆ ಪೊರೆದವಳು |
 ಪೆಣ್ಣು ಪೆಣ್ಣೆಂದೇತಕೆ ಬೀಬುಗಳೆವರು | ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಗಾವಿರು ||
 ಪಣದಾಸ್ತನಂಟುತನದ ಪತ್ತುಗೆ ನೇಹ | ದೆಣೆಕೆಗಳೆಂದೆದೆಗರಗಿ |
 ಗುಣಜೌವನಕುಲರೂಪುಗುಂದಿದ ನಡೆ | ವೆಣಕೀಯಲಾಗದು ಪೆಣ್ಣು ||
 ನಸುನಾಣ್ಣು ವೆಳವೆಂಡಿರ ನೆಲವೇಣಿಸಿ | ಬಸಗೆಯ್ಯದೆ ಬಶ್ಚಿದೋಹಿ⁶ |
 ಪೊಸಪೂವ ಸರಗೈದು ಮುಡಿಯದೆ ನಲಿಗಿಸಿ | ರಸದೆಗೆವೆಸಕವೆನಿವುದು ||

ವೇಣುಗೋಪಾಲವರವ್ಯಸಾಹ ಸು. 1680

ಈತನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. “ಹೃದಯಾಂಭೋರುಹದಲ್ಲಿಯಾಂ ನೆನೆದು ಗೋಪಾಲಾಂ
 ಭ್ರಪಂಕೇಜಮಂ ಅತನನುಜ್ಞೆಯಾಂತುಸಿರ್ವೆಂ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನ
 ಗುರು ಗೋಪಾಲನೆಂದೂ ಅತನ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ ರಚಿ

ಸಿದನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮದರಾಸು ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಚಿಕದೇವರಾಜಂ ಅಳುತಿರ್ಪಂ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಕವಿ ಆ ರಾಜನ ಅಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ (1672-1704) ಇದ್ದವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1680 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವ್ಯಾಸ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಬಾಣ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಯಾದವಗಿರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ತಿಮ್ಮ ಕವಿಯು "ಗೋಪಾಲವಾದವನೇಜಾತಧ್ಯಂಗಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಯಾದವಗಿರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆ ವುದರಿಂದಲೂ ಅವನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೆ ಹೆಸರುಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಗೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಿಕದೇವರಾಜವಂತಾವಳಿ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಇದರಲ್ಲಿ 138 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ರಾಜರ ವಂತಾವಳಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ; ವರ್ಣನಾಭಾಗವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾನುತಾರದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಂಗನಾಯಕ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಗಂಗಾಧರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರ ಗೋಪಾಲನ ಅಜ್ಞೆಯಿಂದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಚಳದುತ್ಕಲ್ಲೊಲಮಾಲಾಹತಿವಿಧಳಿತಶಕ್ತಿವ್ರಜೋನ್ಮುಕ್ತಮುಕ್ತಾ |
ವಳಿ ತಾರಾಸಂಜಯಂ ತತ್ತಟಕಲಿತಮಹಾವಿದ್ವಮಚ್ಛಾಯೆ ಸಂಧ್ಯಾ ||
ವಿಳಸದ್ರಾಗಂ ತದಂತರ್ಗ ತವಡಬನಧಸ್ಥಾರ್ಕಬಿಂಬಂ ತದೀಯೋ |
ಜ್ವಳಶಂಖಂ ಚಂದ್ರನಂತೊಸ್ಪಿರೆ ಮೆತ್ತರಿದುದು ಸಂಧ್ಯಾನಿಧಂಬೊಲ ಸಮುದ್ರಂ ||

ಮೇರು

ಬಳಸಿ ಬರುತ್ತು ಮಿರ್ಪ ಹಿಮಧಾಮನೆ ದೀಪಿಕೆ ಚಾರುತಾರಕಾ |

ವಳೆಯೆ ಸುಗಂಧಮಾಂತ ಕುಸುಮವ್ರಜಮೊವ್ವುವ ಜಾತ್ನವೀನದೀ ||
 ಜಳಮಭಿವೇಕವಾರಿ ಘನರಾವಮೆ ಗಂಟೆಯದಾಗಿ ದೇವಸಂ |
 ಕುಳಮಿರದರ್ಚಿಸಿದಳ ಘನಲಿಂಗಮೆನಲೆ ಕನಕಾದ್ರಿ ರಂಜಿಕುಂ ||

ಚೆಕ್ಕದೇವರಾಜನಕೀರ್ತಿ

ಪರಿಪಂಧಿಕ್ಕಿ ತಿರಾಡ್ಯ ಶೋರುಚಿಸುಕರ್ಪೂ ರಾಳಿಯಂ ತಂದು ಭೂ |
 ಧರವರ್ಯಂ ಚಿಕದೇವಭೂಪತಿಗೆ ತತ್ಪ್ರೀತ್ಯುಜ್ವಲತ್ಯಾಂತೆ ತಾಂ ||
 ಸ್ಫುರಿಸಲ್ ಪೊತ್ತಿಸಿ ತಪ್ಪ್ರತಾಪತಿಬಿಂಬೋಳ್ ನೀರಾಜನವ್ಯೂಹಮಂ |
 ನಿರತಂ ಗೈದುರೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯನೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದಳ ಸರ್ವೋದದಿಂ ||

ನರ್ತಕಿಯರು

ನಿಡುಜಡೆಯಿಂದಲರ್ ಜಗುಟ್ಟಿ ಕಣ್ಣು ನುಣ್ಣೊಗರುವೆ ವಕ್ರಮಂ |
 ಷಿಡಿಯೆ ಬೆನುರ್ ತೆಪ್ಪಂಬೊಳೆಯೆ ನುಣ್ಣಿದವುಣ್ಣೆರೆ ದಂತಕಾಂತಿ ಮೆ ||
 ಲ್ಲಡಿಯ ಸುವರ್ಣಕಿಂಕಣಿಯ ಮೆಲ್ಲಲಿ ರಂಜಿಸೆ ಲಾಸ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ |
 ಬಿಡದೆ ಬೆಡಂಗು ಮಿಾಟ್ರಿ ಮಿಗೆ ನರ್ತಕಿಯರ್ ಸೊಗಸಿಂದಮೊಪ್ಪಿದರ್ ||

ಚಿದಾನಂದಕವಿ. ಸು. 1680

ಈತನು ಮುನಿವಂತಾಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ
 ಕವಿ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚೆಕ್ಕದೇವರಾಜನನ್ನು
 (1672-1704) ಸ್ತುತಿಸಿ, ಅತನ ವಂತಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನೇ ಸಂ
 ಬೋಧಿಸಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈಕವಿ ಚೆಕ್ಕದೇವರಾಜನಕಾ
 ಲದವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ಸುಮಾರು 1680 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರ
 ಬಹುದು. ಚೆಕ್ಕದೇವರಾಜನ ವಂತಾವಳಿಯನ್ನೂ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಸಂ
 ಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜ; ಮಕ್ಕಳು ತಿಮ್ಮರಾಜ, ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಚಾಮರಾಜ;
 ಚಾಮರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜನೃಪ, ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಚೆನ್ನರಾಜ;
 ರಾಜನೃಪನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನ, ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜನು ಯುವರಾಜನಾಗಿದ್ದನು.
 ರಾಜನೃಪನು

ಕಾರುಗಹಳ್ಳಿಯವರ ಕಡಿದೋಡಿಸಿ | ಮಿಾಟ್ರಿದ ತಿರುಮಲನೃಪನ |

ಭಾರಿಯ ಜಗಳದಿ ಕೆಣಕಿ ಮುಠಿದು ಹಮ್ಮ | ಶ್ರೀರಂಗಪುರವ ಸಾಧಿಸಿದ ||

1. ಈ ಯೆರಡುಪದ್ಯಗಳು ತಿಮ್ಮಕವಿಯು ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ
 ಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ; 494 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ರಾಜಸೃಪನ ಮಗ ನರಸರಾಜನ ಮಗ ಚಾಮರಾಜನು ಬಳಿಕ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈತನು ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಿಸಿ ಕೇಳಿ ತೆಲುಗುರಾಜನಾದ ಜಗದೇವನ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಗೋಮಟದೇವರ ಪೂಜೆ ನಿಂತುಹೋಗಿ ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತನು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭಲ್ಲಾತಕೀಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಭೈರವರಾಜನ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಆತನನ್ನು ಕರಸಿ ಪುನಃ ಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಮಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ರಾಜಸೃಪನ ಕಿರಿಯಣುಗ ಇಮ್ಮಡಿರಾಜನೂ ಅನಂತರ ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜನ ಮಗ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನೂ ಆಳಿದರು. ರಾಜಸೃಪನ ತಮ್ಮ ದೇವರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ದೇವರಾಯ, ಮರಿದೇವ; ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಹೆಂಡತಿ ಅವೃತಮ್ಮ, ಮಕ್ಕಳು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಕಂಠೀರವೇಂದ್ರ. ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನಂತರ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ತಮ್ಮದೇವರಾಜನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು, ಇವನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದಾನಶಾಲೆಗಾಗಿ ಮದನಯ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದೇವರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಡಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಆತನೇ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇವನಿಗೆ ಶೃಂಗಾರಕರ್ಣಾಟಚಕ್ರಿ ಎಂದು ಬಿರುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮುನಿವಂತಾಭ್ಯುದಯ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 5 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜೈನಮುನಿಗಳ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂಲಸಂಘದ ದೇಶೀಯಗಣದ ಕೊಂಡಕುಂದಾನ್ವಯದ ಮುನಿಗಳ-ಪರಂಪರೆ ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರುತಕೇವಲಿಯಾದ ಭದ್ರಬಾಹು ಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಚಿಕ್ಕಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಅರ್ಹದ್ವಲಾಚಾರ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೀಕ್ಷೆವಡೆದಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ-

ಆಲಿಗಲ್ಲು

ಗುಡುಗು ಮದ್ದಳ ಗಗನವು ರಂಗಶ್ಛಳ | ಕುಡಿಮಿಂಚು ನರ್ತಕಿಯಾಗಿ |

ಭಿಡದೆ ಸೂಸುವ ಮುಖ್ಯವೃಷ್ಟಾಂಜಲಿಶೋಭೆ ! ವಡೆದುವಂದಾಲಿಗಲ್ಲುಗಳು ||

ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚುಗಳು ಬಲ್ಮ ಟೆಯ ಭರಕೆ ಸುತ್ತ | ಕೊಳ್ಳಿಯ ಬೀಸಿದಂತಾಗಿ |
ಬಳ್ಳಬಳ್ಳದಿ ಮೊಗೆಮೊಗೆದು ಚೆಲ್ಲಿದವೋಲು | ಚೆಲ್ಲಿದುವಾಲಿಗಲ್ಲುಗಳು ||

ರಾಜನೀತಿ

ದಂಡವ ದೋಷಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ನಡಸದೆ | ಮಂಡಲಪತಿಯುಪೇಕ್ಷಿಸಲು |
ವುಂಡೆದ್ದು ಮಾತ್ಸರ್ಯನಾಯದೊಳೊಬ್ಬರನೊಬ್ಬ | ರಂಡಲೆಯದೆ ಸುಮ್ಮನಿಹರೇ ||
ನೀರವೂರಿತವಾದ ಹಲವುಕುಂಭಗಳೊಳು | ತೋಟುವಾದಿತ್ಯನಂದದೊಳು |
ಮೇರೆಗೊಂಡಬಿಲಮತಂಗಳೊಳಿಪಾಂತೆ | ತೋಟುವರವನಿಪಾಲಕರು ||
ಪರಮಕುಲಜನುಪಧಾಶುದ್ಧಿ ಸಹಿತನಂ | ತುರುಶಾಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರ ಕೋವಿದನು |
ಗರುವನು ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತನು ನಿಜದೇಶಜ | ನರುಹನು ಮಂತ್ರಿಪದವಿಗೆ ||

ಕಾಮ

ವರವಟ್ಟಿ ಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ತಾನಂಗೀ | ಕರಿಸಿದವೊಳಲ್ಲದುಬಿದ |
ಪರಪರಿಗ್ರಹದ ಪೆಣ್ಣುಗಳೊಳು ಮಾಡಿದ | ದುರಭಿಸಂಧಿಯೆ ಕಾಮವರಸಾ ||

ಅತ್ಮ

ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಬದ್ಧಾತ್ಮನು ಭಾವಿಸೆ | ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಮುಕ್ತಾತ್ಮ |
ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೊಡುವ ಬಿಡುವನೆಂಬ ಮಾತಿನ | ಗನ್ನಗೊಕ್ಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕನಾತ್ಮ ||
ಸತ್ಯರ್ಮಗಳ ಮಾಡಿ ಸುಖಿಯುಹನಂತೊಮ್ಮೆ | ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳ ಮಾಡಿ ದುಃಖ |
ಸತ್ಯರ್ಮದುಷ್ಕರ್ಮವೆರಡ ತಪದಿ ಸು | ಟ್ಪಿಕ್ಕಲೊಮ್ಮೆಗೆ ಮುಕ್ತನಾತ್ಮ ||

ಮಲ್ಲರಸ. ಸು. 1680

ಈತನು ದಶಾವತಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರದವನು; ಕಮ್ಮಿವಂಶದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ತಿಮ್ಮರಸ ಮಂತ್ರಿ; ತಾಯಿ ತಿವ್ವಾಂಬಿಕೆ; ಗುರು ಸದಾನಂದ; ಸ್ಥಳ ನಾರವಂಗಲ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ (ಶುಕರೂಪ)ನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ತುತಿ ಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯನ ಅಜ್ಞಾನಸಾರವಾಗಿ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಕೃತವಾದಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥವು ಬಹುಶಃ ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದೂ

ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1680
ಆಗಬಹುದು

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—
ಕವಿಕುಲಕಾಂ ನಮಸ್ಕರಪೆ ಯುಕ್ತಿನಿವಾಸಗೆ ಕಾಳಿದಾಸಗಂ |
ನವರಸಭೂಷಹಂಪೆಯಹರೀಶಗೆ ಕೀರ್ತಿಲಸತ್ಪ್ರಕಾಶಗಂ |
ಭುವನ.....ಭದ್ರಗೆ ಸತ್ಯವಿರಾಯರುದ್ರಗಂ |
ತನಿ ಕವಿಸಾರ್ವಭೌಮಶುಕರೂಪಗೆ ||

ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—
ಹರಿಪದಪದ್ಮಭೃಂಗನವನೀಸುರಸದ್ಗುರುಸೇವ್ಯನವ್ಯವಿ !
ಸ್ತುರಶುಭಚಿತ್ತನುತ್ತಮಚರಿತ್ರಲಸನ್ಮೃದುವಾಕ್ಯಭಾವಃ ||
ಧುರರಸರೀತಿಮಾರ್ಗವರಸಜ್ಜನಬಂಧುವಿಲಾಸಮೂರ್ತಿಭಾ |
ಸುರತರಕಲ್ಪಭೂರುಹಲಸತ್ಯವಿಮಲ್ಲರಸಾಂಕಪಂಡಿತಂ ||
ಎಸೆವ ಪದಂ ಸುಶಬ್ದಮಣಿನೂಪುರದಿಂ ಮಿಗೆ ತೋಹು ಭಾವದ |
ಲ್ಲೆ ಸೆವತಿಜಾತಿವಸ್ತ್ರದೊಳಿ ವೃತ್ತಕುಡಂ ರಸಗಂಧದಿಂ ಸದಾ ||
ಪೊಸದೆನಿಪಾಕಜಂ ಸಕಲಕನ್ನಡಪೂಗಳಿನೊಪ್ಪೆ ಕಬ್ಬಮೆಂ |
ಬಸಿಯಳನಿಂತು ಸಿಂಗರಿಸಿ ರಾಜಿಸುವಂ ಕವಿರಾಜಮಲ್ಲಗಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ದಶಾವತಾರಚರಿತೆ

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಆತ್ಮಾಸ 11, ವೃತ್ತವಚನಸಹ 1179. ಇದ
ರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹತ್ತು ಅವತಾರಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ
ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕವಿಗಳ ಕರ್ಣರಸಾಯನ | ಮವಿರಳವಿದ್ವಾಂಸರಾನನಾಬ್ಜದಿನೇಶಂ |
ನವರಸಿಕರ ಜಿಹ್ವಾವೃತ | ಮವನಿಯೋಳೀಕಾವ್ಯಮೆಂದು ನುಡಿವುದು ಲೋಕಂ ||

ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ 18 ಅಂಗಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ
ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ಹರಿಪದಸಂಕೀರ್ತನೆಯಾದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಐಬಕುಳಕ್ಷಗಳ
ನೇಮಗಳನ್ನೂ ಸದಲಂಕಾರರಸಗಳನ್ನೂ ಬದವಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ
ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ಇದು ಹರಿಪದಸಂಕೀರ್ತನೆ | ಯದಚ್ಛಂದಂ ಜುಜುಕುಳಕ್ಷುಳದ ನೇಮಗಳಂ |

ಸದಲಂಕಾರರಸಂಗಳ | ನೋದವಿಸಿತಿಲ್ಲೆನ್ನ ಬೀಡ ಸುಪ್ರಾಘಟನಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಈ ಕೃತ, ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಪರಾಶರಭೀಷ್ಮ ವಿಭೀಷಣನಾರದರುಕ್ಮಾಂಗದ ಸನಕಾದಿಗಳು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವೃಂದಾರಕವೃಂದಮಣಿಖಚಿತಮಕುಟರಂಜಿತಶ್ರೀಮದಾದಿನಾರಾಯಣ ಶ್ರೀಚರಣಸರಸಿರುಹಮಕರಂದಪಟ್ಟರಣ ಸಲ್ಲಲಿತಮಲ್ಲರ ಸಾಂಕರೀಚಿತಮಪ್ಪ ದಶಾವ ತಾರಚರಿತ್ರಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕಾಳಕೂಟ

ಎಲಗಿತ್ತೊತ್ತಿತ್ತು ಪೊಯ್ದತ್ತಡಸಿತುಜುಬಿತುರ್ಬಿತ್ತು ಮೆಟ್ಟಿತ್ತು ಸುಟ್ಟಿ |

ತ್ತಪ್ಪಿಯೆಟ್ಟಿತ್ತೆತ್ತಿ ಮುತ್ತಿತ್ತಯಿಸಿತೊಪ್ಪಲಿಸಿತ್ತಾಲಿಸಿತ್ತಂಬಿಸಿತ್ತಾ ||

ಮಹಿಮಂ ಸೂಸಿತ್ತು ದೇವಾಸುರಮನುಮುನಿಲೋಕೇಶರಂ ಸುತ್ತಿ ಕಿಚ್ಚಂ |

ಕಪ್ಪಿಯೆತ್ತೇನೆಂಬೆ ಭೋಭೋಭೂರ್ಗಿಲುಸಿಮಿಸಿಮಿಧ್ವಾನದಿಂ ಕಾಲಕೂಟಂ |

ಉಟ

ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಂ ನಾನಾ | ಹಪ್ಪಳಸಂಡೆಗೆಯ ಬಾಳುಕಂಗಳ ನಲವಿಂ |

ದೊವ್ವುವ ರಸಾಯನಂಗಳ | ತಪ್ಪದೆಬಡಿಸಿದರು ಚಂದ್ರಮುಖಿಯರ್ ಸಖಿಯರ್ ||

ಅನ್ನಂ ರಾಜಾನ್ನಂ ಪರ | ನಾನ್ನಂ ಪರಿಪರಿಯ ಕಲಸಿದನ್ನಂಗಳುಮಂ |

ಬಿನ್ನಾಣದಿಂದೆ ಸಖಿಯರ್ | ಸನ್ನತರಾಜರ್ಗ ಬಡಿಸಿದರ್ ಸಂತಸದಿಂ ||

ಮುಡಿವಾಳ

ಬೇರಂ ಬಲ್ಲಗ್ಗೆಲೆಯಂ | ತೋಪುವೆ ನೀನೆನುತೆ ಬಂದು ಮುಡಿಯಾಳದ ಬ |

ಲೈರಂ ಪರಿಮಳಗಳ ನಿಡು | ಬೇರಂ ತೆಗೆವಂತೆ ತೆಗೆದರಾಕೋಮಲೆಯರ್ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಅರಳುತಿರೆ ಕುಮುದನಿಜಯಂ | ಕರಗುತ್ತಿಲೆ ಚಂದ್ರಕಾಂತಮಂಬುಧಿ ಪೆಷುರ್ |

ತ್ತಿರಲು ಚೋರೊಘಕ್ಕಂ | ಹರುಷಂ ಮಿಗಿಲಾಗಲಿಂದ:ವು ಸಮಂಗಿಯ್ದಂ ||

ಅಗಲುವ ಪೊಣರ್ವಕ್ಕಿಯುಮಂ | ಮುಗಿವಜ್ಜುವ ವಿರಹದಿಂದೆ ವಿಕಳತೆಗೊಳ್ವಾ |

ಮುಗುಧೆಯರ ತಂಡನಂ ಮಿಗೆ | ನಗುವಾತಿರೆ ನೈದಿಲೈದಿದುವು ವಿಕಸನಪುಂ ||

ವರಾಹಾವತಾರ

ಎಳವೈಱೆಯ ಕರ್ಚ ನೀಲಾ | ಜಳ ನಡೆಯಲ'ಕಲ್ಪುದೆಂಬತೆಜಿನಿ ದೇವರ್ |
ನಲಿಯೆ ಸುರರುಲಿಯೆ ಬಾಹಾ | ಬಲದೆ ವರಾಹಾವತಾರಮಂ ಹರಿ ತಾಳ್ದಂ ||

ಚಿಕ್ಕರಸ ಸು. 1680

ಈತನು ಸೋಣ್ಣಬೈರೆಗೌಡನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಗಿರಿಯಪ್ಪಯ್ಯ, ಲಾಯಿ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ, ಅಣ್ಣ ದೊಡ್ಡಪ್ಪಯ್ಯ. ಇವನು ಸೋಣ್ಣಬೈರೆಗೌಡನ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಮಗನಾದ ಸಂಭೋಜಿಯನ್ನು ಯದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1680 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸೋಣ್ಣಬೈರೆಗೌಡನ ಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಸಂಧಿ 15, ಪದ್ಯ 1318 ಇದರಲ್ಲಿ ಅವತಿನಾಡ ಪ್ರಭುವಾದ ದೇವಣಾಪುರದ ಸೋಣ್ಣಬೈರೆಗೌಡನ ವಿಜಯಾದಿಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಜಾಣತನವು ಮುದ್ದು ರಸಿಕತೆ ಮೋಹವು | ಕಾಣಿಸಬೇಕು ಕಬ್ಬದೊಳು ||

ಸ್ವರ ಕಿತ್ತ ಏಣಿಯ ಹೊಳಪಿನಂದದೊಳ್ಳು | ಕರಿಯುಂಡ ಬೆಳಗಾಯಂತಲ್ಲ |

ಕರಗಳದಾಮಳಕದಂತೆ ನಿಬ್ಬಿವಿಗೆ | ಪರನ್ನದ ಕೃಪಿಡಿಯು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ, ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಏರೇಶ, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ, ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
ದೊರೆನ್ನ ಸೋಣ್ಣಭೂಪಾಲನ ಕೀರ್ತಿಯ | ಕಣ್ಣು ಸುಧೆಯು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು |
ತರುವಿನ ಪಣ್ಣಳ ನರಬೆಲ್ಲ ಸವಿವಂತೆ | ಯೊರೆವೆನು ಸುಗುಣರಾಲವು ||

ಕೇದಗೆ

ಆದರಿಸವನು ಮದನ ಕರವೊಳಗಾಂತು | ಕಾದಲೆಯಗ್ಬರ ಎವೆಯು |

ಭೇದಿಸಿ ಕೊಣ್ಣವಂತ ಕರಗನ ನೋಡೆಂದು | ಕೇದಗೆಗಳ ಮಾಣುತಿತರು ||

ನೆತ್ತವಾಡುವುದು

ಹಣಬೊನ್ನನೊಕ್ಕ ಹಾಸಂಗಿಯು ಡಾಳಿಸು | ಎಣಿಸು ಮುಂಗಾಯನಗಲದೆ |
ಎಣೆಯಿಡುವಂತಿಡು ದ್ವಿಗುಣತ್ರಿಗುಣಜತು | ಗುಣವೆಂದು ನೆತ್ತವಾಡುವರು ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಕರವೆ ಕಾವನ ಪಾಶ ಕುರುಳೆ ಕಾವನ ಬಲೆ | ಗಿರಿಕುಜ ಕಾವನ ಜೆಂಡು |
ಕೊರಳೆ ಕಾವನ ಕಾಳೆ ಕಬಿ ತುಂಬಿಯು ನೊತ್ತು | ವರಲ ಕಂಗಳೆ ಕಾವನಂಬು ||
ತುಣುಬುಗಳೂಲೆಯುತ ಕೊರಳುಗಳ್ ಕೊಂಕುತ | ಗಿರಿಕುಜಗಳು ಕುಣಿಯುತ್ತಲಿ|
ವೊಜವಾಟ ಬಣ್ಣಿಗೆ ತೊಡೆಗಳು ನಡುಗುತ್ತ | ನೆಣಿಸರು ಕಮಲನೇತ್ರಿಯರು ||

ಬೆಳುದಿಂಗಳು

ಇಳೆಯೊಳು ಮುಸುಕಿಪ್ಪ ನಿಸಿಗೆ ಕುಮುದಸಖ | ಬೆಳುವೆಚ್ಚಿಮುಸುಕಿದಂತಿಹುದು |
ತಳಮೋಲುದಡಗಳನ್ನೊಳಕೊಂಡು ಪುವಂತ | ತಿಳಿವಾಲಿನಂತಿರೆ ಜೊನ್ನ ||

ಪದ್ಮನಾಭ ಸು 1680

ಇವನು ಪದ್ಮಾವತೀಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಜಿನವತ್ಸರಾಯಚರಿತೆ, ಅಮ್ಮನವರ ಚರಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ದೇಶದ ದೊರೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ-

ತುಳುವದೇಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲಿಕೆ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವಿರುವುದು. ಆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಅಯ್ಯಕಳ, ಒಳಲಂಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ವಿಜಯಣ್ಣ ವರ್ಣಿಯು ತಿಷ್ಠ ನಾಡ ದುರ್ಗ-ಇಸಾಹಂತರಾಯನ ತಂಗಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಗೂ ಇವಳ ಗಂಡ ಪಶ್ಚಿಮವೇ ಣಪುರಪತಿ ಮಾಲಂಗರಾಜನಿಗೂ ಕನ್ಯಾಗಮಾಂತ, ತಿರುಮಲೇಂದ್ರ, ಜೆನ್ನಿಗ, ಜೆನ್ನ ಮಾಂಬಿಕೆ, ಶಂಕರನೃಪತಿ, ತಿರುಮಲರಸ, ಅಬ್ಬಕದೇವಿ ಎಂಬ 7 ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ತುಳುವದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಳಿಯಸಂತಾನವಾದುದರಿಂದ ಕನ್ಯಾಗಮ ದೊರೆಯಾದನು. ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನಂತರ ತಿರುಮಲರಾಯನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇವನಿಗೆ ಕಾದಂಬಕುಲ

ದೀಪ ತಿರುಮಲಸಾಮಂತ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಹನುಮನಚಿಕ್ಕೆಯೂ ಇದ್ದವು. ಇವನ ಬಳಿಕ ಚೆನ್ನನಾಂಬಿಕೆ ಆಳಿದಳು. ಇವಳ ಗಂಡ ಶಂಕರರಸ; ಮಗ ಚಿಕ್ಕರಾಯ. ಚೆನ್ನನಾಂಬಿ ಧರೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಕಾರಸ್ಕಾರವುರದ ವರ್ಧಮಾನಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತಿರುಮಲಸಾಮಂತನು ಸನ ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಪದ್ಮನಾಭನು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1761 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥವು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಸುಮಾರು 1680 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪದ್ಮಾವತೀಚರಿತ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 12, ಪದ್ಯ 1671. ಇದರಲ್ಲಿ ವಾರ್ತನಾಥನ ಶಾಸನದೇವಿಯಾದ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಪದ್ಮಾವತೀದೇವಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಕರ್ಣಾಟದೇಶ

ಕಟ್ಟಿಂಬ ಮಾತಿಲ್ಲ ಕುಟ್ಟಿಂಬ ನುಡಿಯಿಲ್ಲ | ಕೊಟ್ಟು ಬೇಡುವ ಜನವಿಲ್ಲ |
ಕಟ್ಟುಕುಟ್ಟಿಂಬರು ಮನೆಯನು ಭತ್ತವ | ಕೊಟ್ಟು ಬೇಡುವರು ಮುನಿಗಳ ||

ರಾಜರು

ಒಲಿದರೆ ಸಕಲಭಾಗ್ಯವನೀವರು ಕೂಡೆ | ಸುಲಿವರು ಬಿನ್ನ ಜರ್ಜರವನು |
ಕಲಿಯನು ಹಂದಿಯೆಂಬರು ಹಂದಿಯನು ಬಲು | ಕಲಿಯೆಂಬರು ಭೂಮಿಪುರು ||

ಪದ್ಮಾವತಿ

ಎಸಳುಕೇದಗೆಯನು ಶತಿಯ ಕಿರಣವನು | ಒಸಿಕಮಾರನ ಸುರಗಿಯನು |
ನಸುನಗುವುದೊ ತಾನೆಂಬಂತೊಪ್ಪುವುದು | ಮಿಸುಗುವ ಹಸ್ತದ ನಖವು ||

ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು

ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಹೆತ್ತು ಹೆಣ್ಣರ ಬಾಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು | ಕಣ್ಣಿಣಿಕ್ಕುತ ಮನದಿ |
ಉಣ್ಣ ರೊ ಉಡರೊ ಎನುತ ಚಿಂತಿಸುತಿಹ | ಹೆಣ್ಣಿಂದ ಫಲವಂತೆ ನಮಗೆ ||

ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ

ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾತ ಮಿಾಟುವರಾರು ಮೈಯೊಲ್ಲ | ಕಣ್ಣಾದುದು ಸುರಪತಿಗೆ |
ಕಣ್ಣು ಮೂಟುಳ್ಳವ ತಲೆಯೊಳು ಧರಿಸಿದ | ಬಣ್ಣವರ್ಣವ ಕಮಲಜನು ||

ವೈಕುಂಠದಾಸ ಸು 1680

ಈತನು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೇಲೂರು. ಇವನು ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವೇಣು ಗೋಪಾಲದಾಸನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1680 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರ ಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇವನ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ರಾಗ ಘಂಟಾ. ಆದಿಕಾಳ

ಪಲ್ಲವಿ|| ಶ್ರೀಯದುವರ ಪರಿಪಾಲಿಸು ಎನ್ನನು ಭಕ್ತಕಾಮಧೇನು |
ಕಾಯದೆ ನೀ ಭಕ್ತನ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ಮಾಡುವುದೇನು ||
ವೆತ್ತ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಶಿಶುವನು ಕೊಲ್ಲಲು ಮತ್ತೆ ಕಾವರಾರೈ |
ಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಲಿಯು ಎದ್ದು ವೈರ ಮೇಯೆ ಮತ್ತೆ ಕಾವರಾರೈ |
ಕತ್ತಲೆಯೊಳು ಮೇರಿ ಗಗನವು ಬಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಕಾವರಾರೈ |
ಉತ್ತಮವಾದೀಯನ್ನವು ವಿಷವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕಾವರಾರೈ ||
ವೈಕುಂಠಪುರದ ನರಸಿಂಹರೂಪನೆ ನೀನೆ ಲೋಕಬಂಧು |
ಲೋಕಂಗಳನು ಪಾಲನಕಾರ್ಯವನು ಗೈವರು ಯಾರು ಪೇಟು ಇಂದು |
ಲೋಕಂಗಳನು ಕೆಲಸವನು ಮಾಡುವ ಮನುಜಗ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಹಿರಿದೆ |
ಸಾಕು ಸಾಕು ಸರ್ವೇಶ ನೀಯೆನ್ನನು ಸಾಕು ಸಾಕು ಸಾರಿದೆ ||

ಶಂಕಾರಮ್ಮ ಸು 1685

ಈಕೆ ಪದ್ಮಿನೀಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಕವಿ; ಇವಳ ತಂದೆ ಚಿಂತಾಮಣಿ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರ; ಗುರು ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇಶಿಕ ಅಥವಾ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯ. 'ಕಂತುಗಿಮ್ಮಡಿರೂಪ ಚಿಕದೇವಭೂಪಾ

ಲ ಸಂತವಿಸಿದ ಸಣ್ಣಮಗಳು' ಎಂಬುದರಿಂದ ಮೈಸೂರು ರಾಜನಾದ ಚಿಕ್ಕ
ದೇವರಾಜನ (1672-1704) ಪೋಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಳೆಂದು ತಿಳಿಯು
ತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವಳ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1685 ಆಗಬಹುದು.
ಇವಳ ಗ್ರಂಥ

ಪದ್ಮಿನೀಕಲ್ಯಾಣ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 189. ಇದರಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿ
ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರಿಗೂ ಪದ್ಮಿನಿಗೂ ನಡೆದ ವಿವಾಹವು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಇದ
ರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಪದ್ಮಿನಿ

ಪದ್ಮವ ಪೋಲುವ ಕರಚರಣಗಳು | ಪದ್ಮದೇಸಳ ಪೋಲ್ವ ನಯನ |
ಪದ್ಮದಂದದೆ ಮುಖವುಳ್ಳಕಾರಣದಿಂದೆ | ಪದ್ಮಿನಿಯೆಂದು ಕರೆದರು ||
ವುಟ್ಟಕ್ಕೆಯಲಿ ತಪ್ಪಾಳೆಯನಿಕ್ಕುವಳು ತಪ್ಪು | ದಟ್ಟಡಿಯಿಟ್ಟು ನಡೆವಳು |
ಬಟ್ಟಮುಖದ ಬಾಲೆಯ ನುಡಿಗೇಳುತೆ | ಸೃಷ್ಟಿಯ ಜನವು ಮೋಹಿಸಿತು ||
ನುಡಿಸರು ಗಿಳಿಯಂತೆ ಸಖಿಯರೊಂದಾಗಿ ಮೆ | ಲ್ಲಡಿಯಿಡುವರು ಹಂಸೆಯಂತೆ |
ಬೆಡಗಿಂದ ನವಿಲಂತೆ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಮುದ್ದು | ಕಡುಜಸಲೆಯರೊಂದುಗೂಡಿ ||

ಪಂಡಿತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. 1687

ಇವನು ಶಂಕರವಾಸಿನಿಯನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತ
ನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಪೊಳಲ್ಗುಂದಾಪುರದವನು. “ಕರಣನಿಧಿ ನಾಗರಿಕ
ವಂಶೋದ್ಧರಣ ಚೆನ್ನವೀರಯತನುಜ ಚಿಟ್ಟಿಗರ ಶಿರೋಮಣಿ” ಸಂಗಿ
ಟ್ಟೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಚಿಕ್ಕವೀರಶಾಂತೇಶ್ವರನ
ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭವಸಂವತ್ಸ
ರದ ಪುಷ್ಯಬಹುಳ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿವಸ ಗ್ರಂಥವು ಮುಗಿದಹಾಗೆ ಹೇಳಿದೆ.
ಇದು ಅವ ಪ್ರಭವವರ್ಷವೋ ತಿಳಿಯದು. 1687 ಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಭ
ವವರ್ಷವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪೂರ್ವಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸ.
ಪಂಡಿತ ಇವರ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ತಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀವಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 1175. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಿಪ್ಪಿಗರ ವಂಶಕ್ಕೆ ಗುರುವಾದ ತಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಗರ್ಭ—ಕುಂಠಳದೇಶದ ಸ್ವಂದತಿಲಿಯಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದದೇವನೆಂಬ ವೈಷ್ಣವನಿದ್ದನು. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ದುಮ್ಮವೈ. ಇವರು ಕಾಶಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನವಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಜಡೆಯಶಂಕರನ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಜಡೆಯಶಂಕರನು ಗುರುರೂಪಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಗೋವಿಂದದೇವನಿಗೆ ವೀರಶೈವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶಂಕರದಾಸನೆಂದು ಅವನಿಗೂ ಶಿವದಾಸಿ ಎಂದು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೂ, ಹೆಸರುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಸೂದೆಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ತಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜಡೆಯಶಂಕರನಿಂದ ಭಾಳನೇತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದು, ಮುದನೂರ ದೇವದಾಸಿಮಯ್ಯನ ತವನಿಧಿಯನ್ನು ಬಯಲುಮಾಡಿ ಪುನಃ ಕೊಟ್ಟು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಜಯಸಿಂಹರಾಯನ ಕೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಮೂರಾರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿಸಿ, ನಯನಶಿವಿಯಿಂದ ನರಹರಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ರೂಪಿ, ಮೈಲಾರದೇವರಿಂದ ಕೊಡೆಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಉದ್ದೇಶಿಯ ವ.ಹಾಕಾಳಿಯಿಂದ ಕಾಳಂಜಿಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಜೋಗಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ನವಿಲೆಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದಾ ಜಡೆಯಶಂಕರನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದನು.

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು 1; ಪದ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದು ದರಿಂದ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ವಿಸಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಹಣ

ಅತ್ತಿ ಪೂನಾಡಾಗ ವಾರಿಧಿ | ಬತ್ತಿಬಯಲಾದಾಗ ಪತ್ತಿಮ |
ದತ್ತಣಿಂ ಜಂದ್ರಾಕರಂದ್ರನ ದೆಸೆಗೆ ನಡೆದಾಗ ||
ಮುತ್ತಿ ಮೈದುವಾದಾಗ ಹೇಸರ | ಗತ್ತಿ ವಾರುಮನಾದಕಾಲಕೆ |
ಚಿತ್ತ ನಿರ್ಮಲವಹುದು ಸತಿಯರಿಗೆಂಬುದರಿದು ||

ಶ್ರೀಗರ್ಹಣ

ಸಿರಿಯ ಬಯಸುವುದಧಿಕಕಾಮಂ | ಸಿರಿಯನಪಹರಿಸುವುದು ಕ್ರೋಧಂ |

ಸಿರಿ ಬರಲು ಹಮ್ಮಂ ಕೊಡುವುದದು ಬಾಸೆವಂತರೊಳು ||
 ಸಿರಿಯುತನು ಸೆಣಸುವುದು ಮಜ್ಜರ | ಸಿರಿಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಲೋಭಂ |
 ಸಿರಿಗೆ ಮನಮಿಕ್ಕುವುದು ಪೋಹಂ ಸಿರಿಯೆ ಷಡ್ವರ್ಗ ||

ನೀತಿ

ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ವಿವಿಧಕರ್ಮಗ | ಇಂದಲೀಡುನೈದೊಳಗೈಸಿರಿ !
 ಬಂದು ಪೂರ್ವವುದದಕೆ ಹಿಗ್ಗದೆ ತನಗದೇ ನಿತ್ಯ ||
 ಎಂದು ಬಗೆಯದೆ ಕಮಲಜಲದೊಳ | ಗೊಂದಿಯುಂ ಮೈನೆನೆಯದೆಸಿದಿ |
 ಪಂದದೊಳಗಿರವೇಟ್ಟು ಭಾಗ್ಯವ ಬಯಸದಣ್ಣಗಳು |
 ಹೋಗೆ ಬಾರವು ಪ್ರಾಣಮಾನಂ | ಪೋಗಿ ಬರ್ಪವು ಸಿರಿದರಿದ್ರತೆ |
 ಪೋಗವೆಂದಿಗು ಬಂದ ಬಹುಕಂ ಕೀರ್ತಿಯಪಕೀರ್ತ ||
 ಪೋಗದಿಹುವೆರಡಕ್ಕೆ ಕಾರಣ | ಮಾಗಿಹುವು ಸಚ್ಚರತದಾಶ್ಚರಿ |
 ತಾಗವೋಭಯವೊಂದ ಪಿಡಿಯದಿರೊಂದ ಬಿಡಬೇಡ ||
 ನಳಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಾದಿಭೂವರ | ರಹಿದುದಿಲ್ಲನೆಯವರ ಕೀರ್ತಿಗ |
 ಇಲಿದುವೇ ಲೋಕಾಪವಾದಿಗಳಾಗಿ ಬದುಕಿದರೆ ||
 ಅಲಿವುದೊಡಲಪಕೀರ್ತಿ ಕೀರ್ತಿಗ | ಇಲಿವುವದುಕಾರಣದೆ ಮೂಜಗ |
 ದೊಳಗೆ ಸತ್ಯವ ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕುವ ಮನುಜ ನಡೆವೆಣನು ||

ರಾಮ. 1689

ಈತನು ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯವನ್ನು ಶಕ 1611 ಖಕ್ಲವರ್ಷದಲ್ಲಿ(1689)
 ಕೃಷ್ಣಮಂತ್ರಿಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರತಿಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ
 ತಾನು ಉನ್ನತಸತ್ಯವಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ವಿಪ್ರಕುಲಾವತಂಸಪರಿಶುದ್ಧತರೋನ್ನತವಂಶಕಲ್ಪಭೂ ||
 ಜಪ್ರತಿಮಾನಭಾವಗುರುನಾಥತನೂಭವಕೃಷ್ಣವರ್ಧು ||
 ದ್ವಿಪ್ರದಮಂತ್ರಿಶೇಖರಗೆ ತ್ರೈಭುವನೇಶ್ವರಜೈತ್ರಕಾವ್ಯಮಂ |
 ಸುಪ್ರಮುದೋದಯಂ ಬರೆದನುನ್ನತಸತ್ಯವಿ ರಾಮಭೂಸುರಂ ||

ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರ್ವತೇಶ್ವರ. 1698

ಈತನು ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ತೋಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ; ಶಿಷ್ಯ “ಗುರುವಿನನುಪಮಾವಿಲಿಕಾಪ್ರಸಾದದ ಮಹಿಮ ಸರಸಾನುಭವ” ನಾದ ಬೋಳಬಸವ; ಶಿಷ್ಯ ಜೆನ್ನಾಚಾರ್ಯ; ಶಿಷ್ಯ ಮಲಯಗುರು ಶಾಂತ; ಶಿಷ್ಯ ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಂಗ್ರಹಕರ್ತೃವಾದ “ಜಞ್ಞಮಶೈವವ ವೀರಶೈವಮಂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ” ಸಂಪಾದನಾಸಿದ್ಧವೀರೇಶ; ಶಿಷ್ಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ, ಶಿಷ್ಯ ಕವಿ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರ್ವತೇಶ್ವರ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1619 ನೆಯ ಈಶ್ವರವರ್ಷದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1698 ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಯೂರ, ಹರೀಶ್ವರ, ಪದ್ಮರಾಜ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಸೋಮ, ಮಲಹಣ, ಕೇಶಿರಾಜ, ರಾಘವ, ಮಲ ಯರಾಜ, ಗೂರ್ಜರ, ಹಲಾಯುಧ, ಮಾಯಿದೇವಾಚಾರ್ಯ, ಚಾಮರಸ, ಜಕ್ಕಣ್ಣ, ನಿಜಗುಣೇಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕಾಂಡ 6, ಸಂಧಿ 54, ಪದ 3187. ಇದರಲ್ಲಿ ರೇಣುಕ, ಮರುಳುಸಿದ್ಧ, ಏಕೋರಾಮ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಈ 4 ಅಚಾರ್ಯರುಗಳ¹ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಸೇರಿ ಸಿಕೊಂಡು ಪಂಚಕಲಶದಾಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ ಎಂದೂ ಹೇಳುವಂತಿದೆ. ತನ್ನ ಗುರು ಸಂಪಾದನೆಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ತನಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಈ ಚರಿತವನ್ನು ಕವಿ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಬಸವ ಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಕಣಾ ಪರಶಿವನ ಬೀಡು ಮುಕ್ತಿಯ ನಾಡು |

ಇದು ಕಣಾ ಲಿಂಗಾಂಗಸದನ ಭಕ್ತಿಯ ವದನ |

ವಿದುಕಣಾ ಗುರುಶಿಷ್ಯರಮಳಮುಕುರಂ ಸುಕರನಿಕರಕರದಾಮಳಕವು ||

ಇದುಕಣಾ ಶರಣಜನವಾಸಂದಸಂಧಾನ|ವಿದುಕಣಾ ನವರಸದ ಹಕ್ಕಿ ಭಾವದ ತೆಕ್ಕಿ |

ಇದುಕಣಾ ಸತ್ಯವಯ ಮೆಚ್ಚು ಕುಕವಿಗೆ ಕಿಚ್ಚು ಮಚ್ಚು ಬುಧಜನರ ಪೆಚ್ಚು ||

ಮಧುಸಮಯದೊಳಗೆ ನಾಮರ ಚಿಗುರಲೆಳದಳರ |

ಕರ್ದುಕಿ ಪೊಕ್ಕುಬವಕ್ಕಿ ಕೊರಳಿನಿಂಚರಮುದಿನೆ |

ಮುದದಿಂದ ಕೊಂಡಾಡುವಂತೆನ್ನ ಕಾಂಕ್ಷೆ ಸತ್ಯವಿಸೇವ್ಯ ಜನಭವ್ಯವು ||

ಇದರಲ್ಲಿ ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಕಾಮಿಕಾಗಮ, ವೀರಾಗಮ, ವಾತೂಲನಾರಮೇಶ್ವರತಂತ್ರಗಳು, ಲೈಂಗ್ಯಶೈವಗಳು, ಪಾದ್ಮೋತ್ತರ, ಸ್ಯಾಂಡ, ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನದಿಹಿಕೆ, ಗುರುಬಸವೇಶ್ವರನ ಪಟ್ಯಾವ್ಯ, ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ, ನಿಜಗುಣನ ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿತವಾಗಿವೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಪೂಜಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಚಂದ್ರಿಕೆ

ಇದು ತನುಸ್ಸೇವ ಪರ್ವತವ ಪೋಟ್ಟುಟ್ಟುವತಿ |

ಭಿದುರಮಿದೆಯಡದ ತಮಮೆಂಬಟವಿಯಂ ದಹಿಸು |

ನ ದವವಹಿಯ ರಾಶಿಯಿದೆ ಸುಂಧಕಾರಮೆನಿಸುವ ವಾರ್ಧಿಯಂ ಪೀರುವ ||

ವಿದಿತಬಡಬಾನಲವು ಇದೆ ರಾತ್ರಿಯೆಂದೆಂಬ |

ಮದಗಜಂಗಳ ಮೊತ್ತಮಂ ಗೆಲುವ ಮೃಗರಾಜ |

ನಿದಿಯಿದೆಕೊ ನೋಡೆಂಬ ಜನದ ಮನಕಾತ್ಮನಂಬೀಣಿತ್ತು ಚಂದ್ರಾತಪಂ ||

ನರ್ತನ

ತಿಂಗಳಿನ ತಣ್ಣದಿರ ಪಸರಿಸಲ್ ನೃತ್ಯವಿಭ |

ವಂಗೊಂಡು ಕಣ್ಣುಲಯಂತಿ ಪುಂಸಭೆಯೊಳಗೆ |

ಪೊಂಗಲಶಕಚದ ಗಣಿಕಾಬನಂ ಸೊಮ್ಮ ಕಳಕಳನೆ ನೇದೊಳಲಗಲು ||

ಪೊಂಗಿಜ್ಜೆಯುಲೆಯೆ ಕಾಂಚೀದಾಮ ಕದಕದನೆ |
 ಪಿಂಗದಧೋರುಕಂ ಜಲಿಸೆ ಕಂಕಣಮದಿರೆ |
 ಯಂಗಜಾರಿಯುಮುವೆ ನಟಿಸುತಿಮುದು ವೃಷ್ಟಿಕಾಲದ ನೆಲೆ ಪಾಂಗಿನಿಂ ||

ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಕಂಗಳೋ ಕಾಮಬಾಣಂಗಳೋ ಕಟ್ಟಿದಲ |
 ಕಂಗಳೋ ಕಾಮಪಾಶಂಗಳೋ ತಿಖರನಖ |
 ರಂಗಳೋ ಕಾಮಕುಂತಂಗಳೋ ಪೊಚ್ಚಪೊಸವಾಣಿ ಪುಟಿಯಂತೊಪ್ಪುವ ||
 ಅಂಗವೋ ಕಾಮರಾಜ್ಯಾಂ ಮೋ ತ್ರಿವಳಿಗಳ |
 ಭಂಗವೋ ಕಾಮರಸನದಿರು ಮೇಲ್ವಾಯ್ವೆಸವ |
 ಭಂಗವೋ ಮೇಣಾವಧೂಟಿಯರು ಲೂಟಿದರವಿಲನಿಬಿಡತ್ತಧನಮಂ ||
 ತುಣುಗುವೆಯ ಓರೆನೋಟಂ ಮೋಹಿಗ್ ಕಾಲ |
 ಸರಸನುಡಿಗಳ ತಂಪು ಭೋಗಿಗ್ ಎದೆಗಿಂಪು |
 ನಿರತವಧರದ ಕೆಂಪು ಎಟರ ಭಾಗ್ಯದ ಪೆಂಪು ರದನೆ ಮೋಹನವ ಕದನ ||
 ವರಮೊಗದ ಹೊಗರು ಕೋವಿದರ ಹೃದಯದ ಚಿಗುರು |
 ಪರಮಕೆತ್ತರಿಬೊಟ್ಟು ಸಂಗಸುಖರಸದೊಪ್ಪು |
 ಭರಿತಜವ್ವನ ಪೊನ್ನ ಪುತ್ಥಳಿಯುಪಾಂಗಿನಿಂದಿರಾಕಾನಿಸಿಗುರು ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ 1700

ಈತನು ಜೈಮಿನಿಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು, ಇವನ ತಂದೆ ಅಣ್ಣವಾಂಕ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಕಡೂರುತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ದೇವನೂರು. ಈ ಸ್ಥಳದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶವು ಣಸ್ವಾಮಿಯಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ದೇವನೂರಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಜೈಮಿನಿಭಾರತದ ಒಂದು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶಕ 1337 ಮನ್ಮಥ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1415ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆಯೆಂದೂ ಇದು ನಂ ಬರಿಗೆ ಅರ್ಹವಲ್ಲವೆಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ 300 ರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ 1715 ಎಂದು ಇಟ್ಟು

ಕೊಂಡರೆ ಬಂದುವೇಳೆ ಕಾಲವು ಸರಿಹೋಗಬಹುದೆಂದೂ ಮೊ||ರೈಸ್ ಹೇಳು ತ್ತಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು 1691 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದಾಗಿ ಹೇಳುವ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ.¹ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕವಿ (1724), ಕೋನಯ್ಯ (ಸು. 1740), ಬೊಬ್ಬೂರಂಗ (ಸು. 1760) ಇವರುಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀಕವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಮೇಲಣ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಕಾಲವು ನಿಜವಾಗಿರಬಹುದು. ಅಂತೂ ಈತನು ಸುಮಾರು 1700 ರಕ್ಕೆ ಈ ಚಿಯವನಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣವನ್ನು (1584) ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈತನಿಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕವಿಜ್ಞಾನವನಚೈತ್ರ ಎಂಬ ಬಿರಾದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಶಾರದೆ ಸರಾಧಮಂ ವರಯತಿಗೆ ಭಂಗಮಂ |
ತಾರದೆ ನಿಜಾನ್ವಯಕ್ರಿಯೆಗಳ್ಗೆ ದೂಷಣಂ |
ಬಾರದೆ ವಿಶೇಷಗುಣಗಣಕಲಾಗೌರವಂ ತೀರದೆ ದುರುಕ್ತಿಗಳ್ಗೆ ||
ಸೇರದೆ ಸುಮಾರ್ಗದೊಳ್ ನಡೆವ ಸತ್ಪುರುಷನ ಗ |
ಭೀರದಶೆಯಂ ಪೋಲ್ವ ಕಾವ್ಯಪ್ರಬಂಧಮಂ |
ಶಾರದೆಯ ಕರುಣದಿಂ ಲೇಖನಾಂ ದೋಷಮಂ ತೊಪ್ಪಿವೆಲ್ಲರಂ ಕೇಳ್ವುದು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜೈಮಿನಿಭಾರತ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 34, ಪದ್ಯ 1907. ಸಂಸ್ಕೃತ ಜೈಮಿನಿಭಾರತದ ಆಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ವರವಣದಿಂದೆ ಶೋಭಿತಮಾಗಿ ರೂಪಂ |
ಸ್ತರದಿಂದೆ ಚೆಲ್ವಾಗಿ ಮಧುರತನವರಸೋ |
ದರಭರಿತದಿಂದೆ ವಿಲಸಿತಮಾಗಿ ಸುಮನೋನುರಾಗಂ ಪ್ರಚುರಮಾಗಿ ||

ನಿರತಮಂಜುಳಶಬ್ದದಿಂದೆ ಕಿವಿಗಿಂಪಾಗಿ |

ಚರಿಸುವ ಸುಲಲಿತಷಟ್ಟಿದಿಗಳೆಡೆವಿಡದೆ ರೈಲಂ |

ಕರಿಸದಿರ್ಪುವೆ ಬಂದು ನೆರೆದ ವಿದ್ವತ್ ಭಾನೀರೇರುಹಾಕರದೊಳು ||

ಪುಣ್ಯಮಿದು ಕೃಷ್ಣಚರಿತಾಮೃತಂ ಸುಕವೀಂದ್ರ |

ಗಣ್ಯಮಿದು ಶೃಂಗಾರಕುಸುಮತರು ತುಳುಗಿದಾ |

ರಣ್ಯಮಿದು ನವರಸಪ್ರಾಧಿಶಾಲಿತೃನಾನಾವಿಚಿತ್ರಾರ್ಥಂಗಳ ||

ಪಣ್ಯಮಿದು ಶಾರದೆಯ ಸನ್ನೋಹನಾಂಗಲಾ |

ವಣ್ಯಮಿದು ಭಾವಕರ ಕಿವಿದೊಡವಿಗೊದವಿದ ಹಿ |

ರಣ್ಯಮಿದು ಭೂತಳದೊಳೆನೆ ವಿರಾಜಿಪುದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ದೇವಪುರಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಾಣನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಆಧುನಿಕವಾದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಕೃತವೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯೂ ಮತ್ತುನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಪಂಡಿತಪಾಮರರೆಲ್ಲರ ಅದರಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಓದದ ಕನ್ನಡಿಗರೇ ಇಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ತಳಿರಡಿಗೆ ತೊಂಡೆವಣ್ ತುಟಿಗೆ ತಾವರೆ ಮೊಗಳೆ |

ಬೆಳಗಾಯಿ ಮೊಲಿಗೆ ನೈದಿಲೆ ಕಣ್ಣೆ ಬಾಬ್ರಿ ತೊಡೆ |

ಗೆಳವಳ್ಳ ಮೈಗೆ ಸಂಪಗೆ ನಾಸಿಕಕ್ಕೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ನಗೆಗೆ ಮೊಲ್ಲೆ ಪಲ್ಲಿ ||

ಅಳ ಕುಂತಳಕೆ ನವಿಲ್ ಮುಡಿಗಂಜೆ ನಡೆಗೆ ಕೋ |

ಗಿಲೆಗಿಳಗಣಂಜರಕೆ ಸೋಲ್ದ ವಯವಂಗಳೊಳ್ |

ನೆಲಸಿದುವು ಪೆಣ್ಣೆಗೆ ಸೋಲದವರಾರೆನಲ್ ನಡೆತಂವರಂಗನೆಯರ. ||

ಚಂದ್ರಿಕೆ

ಪ್ರಾಚೀನಿತಂಬಿನಿಯ ಮುಖಬಿಂಬದಳನಗೆಯ |

ರೋಚಿಗಳೊ ಪೊರ್ಣಗೆಯೊಳುಬೈದ್ದ ಪಾಲ್ಗಡಲ |

ನೀತಿಗಳೊ ಮನ್ಮಥನ ಕೀರ್ತಿಯ ಮರೀಚಿಗಳೊ ನಿಜಕಾಂತನಂ ಕಾಣುತ್ತೆ ||

ನಾಚಿ ಬೆಳ್ಳೀಲದಳೊ ರಾತ್ರಿವಧು ಚೆಲ್ಲದನೊ |
 ಭೂಚಕ್ರಕಂಜಂ ಬೇಳುವೆಯ ಬೂದಿಯಂ |
 ವಾಚಿಸುನೊಡೆಂದೆನಲ್ ಪಸರಿಸಿತು ಚಂದ್ರಕಿರಣಂಗಳೆಲ್ಲಾ ದಿಸೆಯೊಳು ||

ಸಮುದ್ರ

ಚೆನ್ನೊಡೆದು ಸಿಡಿವ ಮುತ್ತುಗಳಲ್ಲದಿವು ಮಗು |
 ಛ್ವಸ್ವರಿಸುವೆಳಮೀಳ್ ಬಿದಿರ್ವ ಶೀಕರಮಲ್ಲ |
 ಮೊವ್ವುವ ಸುಲಲಿತಜಂಬದ ಸರಿಗಳಲ್ಲದಿವು ಬಿಳ್ಳೊರೆಗಳೊಟ್ಟೆಲ್ಲ ||
 ತಪ್ಪದೊಳಗಣ ರನ್ನವೆಳಗಲ್ಲದಿವು ತೊಡ |
 ದಿೞ್ಪ ಕೆಂಬವಳಮಲ್ಲಿವು ಪಯೋನಿಧಿಯ ಕೆನೆ |
 ಯೊಪ್ಪಮಲ್ಲದೆ ನೀವೊ ಗೆಯಲಿೞುವ ಮೇಘಂಗಳಲ್ಲಿನಿಸಿದುವು ಕಡಲೊಳು ||

ಸಂಜೆ

ರಂಜಿಸುವ ಪತ್ತಿಮಾಜಲಕಿರಾತಂ ತೊಟ್ಟ |
 ಗುಂಜಾಭರಣಮೊ ಮೇಣ್ ಗಗನಾಂಬುಧಿಯ ತಡಿಯ |
 ಮಂಜುವಿದ್ದು ಮಲತೆಯೊ ಮೇಣಪರದಿಗ್ವಧುವಿನಂಗಳಂಕುಮಲೇಪನೋ ||
 ಅಂಜನೇಭದ ಸಿಂದುರವೊ ಶಿವನ ಕೇಶಗಳ |
 ಕೆಂಜಡೆಯೊ ವಿಷ್ಣುಪದಪಂಕರುಹದರುಣತೆಯೊ |
 ಸಂಜೆನೆಣ್ಣುಟ್ಟ ರಕ್ತಾಂಬರವೊ ಪೇಟೆನಲ್ಲಾ ಬೈಗುಕೆಂಪೆನೆದುದು ||

ಸುಧನ್ವನ ಹೆಂಡತಿ ಪ್ರಭಾವತಿ

ಮಾಡಿಯ ಪೊಸಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಸೂಸುವೆಳನಗೆಯ ಸವಿ |
 ನುಡಿಯ ಬಾಯ್ನೆಡೆಯ ಹೊಳೆಹೊಳೆವ ದಶನದ ಮಿಸುಪ |
 ಕಡೆಗಣ್ಣ ತೊಳಗುವ ನಖಾವಳಿಯ ಧಳಧಳಪ ಕಂಠಮಾಲೆಯ ಮುತ್ತಿನ ||
 ತೊಡವುಗಳ ಘನಸಾರದನುಲೇಪನದ ಸಣ್ಣ |
 ಮಾಡಿದುಕೂದ ಬಿಳ್ಳೊಗ್ಗರ್ ಕೋಮಲಾಂಗದೊಳ |
 ಬಿಡದೆ ಪಸರಿಸೆ ಚಂದ್ರಕಾಂತದಿಂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪುತ್ತಳೆವೊಲವಳಿಸೆವಳು ||

ಧರ್ಮರಾಜನ ಕೀರ್ತಿ

ನಾಗೇಂದ್ರನಂ ಬಿಡದೆ ತಲೆವಾಗಿತ್ತುಮರ |
 ನಾಗೇಂದ್ರನಂ ಬುದ್ಧಿದೊಲಿಸಿತ್ತು ಪುರಮರ್ದ |

ನಾಗೇಂದ್ರನಂ ನಿಂದು ಬಿಜಗಾಗಿಸಿತ್ತ ಮಲಧರ್ಮಜನ ಕೀರ್ತಿ ಬೃಹತ್ ||
 ನಾಗೇಂದ್ರಶಯನಾಲಯವ ಜಡಧಿಯೆನಿಸಿ ನುತ |
 ನಾಗೇಂದ್ರವರದಾಯುಧವ ಪೊಳ್ಳುಗಳೆದು ಮಧ |
 ನಾಗೇಂದ್ರಧರನ ಜಾತೆಯ ನಿಲವುಗೆಡಿಸಿ ನೆಹಿ ರಾಜಿಸಿತು ಮೂಜಗದೊಳು ||

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಸು 1700

ಈತನು ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 1750 ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿದ ಪದ್ಮನಾಭನು ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ

ಈರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರವ ಜಿನಮತ | ವಾರಿಧಿಪೂರ್ಣಶರಾಂಕ |
 ಸಾರಸದ್ಗುಣಭೂಷಿತಾಂಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣಬಂಗ | ಭೂರಮಣಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ||
 ತ್ರೈವಿದ್ಯಚಕ್ರೇಶನಮಲಸಾಹಿತ್ಯಕ | ಲಾವರನೂರ್ಜಿತೇಜ |
 ಕೋವಿದ ಚಂದ್ರಶೇಖರಕವಿ ನವರಸ | ಭಾವನೂತ್ನಾಧ್ಯಾಶಬ್ಧಗಳೆಂ ||
 ಪದಿನಾಳುಸಂಧಿಯಿಂದಧಿಕತ್ರಯೋದತ | ಸವರಂ ತ ಲೀಲೆಯೊಳು |
 ಚದುರಿಂದಿಭಾರ್ತಿಸಿದನೊಪ್ಪಿನತೆತ್ತಿಂಮ | ಸವನು ಹರ್ಷದೇವ್ವೈಯಲಿ ||
 ವಿರಚಿಸಿದನು ವಿದ್ಯಜ್ಞನೆಲ್ಲ ವೇ.ಜ್ಞವ | ಪರಿಯೊಳಂತದೊಳಿಂದ ಮುಂನೆ |
 ಪಿರಿದೆನಿಸೀರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರವಂ | ತರಿಸಿ ಕೆಲವುಕಾಲ ಪೋಗಿ ||
 ತರಣಿಯಿದಿರ ಸೊಡರಂತಬ್ಬಿಯೊತ್ತಿನೊ | ಕಿರುತಿಹ ಬೆಂಜೆಯಂತಂತೆ |
 ಮೆಹಿವುನು ನನ್ನ ಕೈ ಶಂಕರಕವಿಯ ಬಾ | ಧರಸೂಕ್ತಮಾಲೆಯಮುಂದೆ ||

ಈ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಬಂಗರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೊದಲು 16 ಸಂಧಿಗಳನ್ನೂ 15 ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ 13 ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ- ಅಂತೂ ಒಟ್ಟು 211 ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕಾಲವಾದಂತೆಯೂ ಪದ್ಮನಾಭನಿಗಿಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಜೈನಕವಿಗೆ ಶಂಕರ ಎಂಬ ನಾಮಾಂತರವೂ ಇದ್ದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. “ಕೆಲವು ಕಾಲ ಪೋಗಿ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಪದ್ಮನಾಭನಿಗಿಂತ ಸುಮಾರು 50 ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ-ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು 1700ರಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 29ನೆಯ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಪ್ರತಿ ದೊರೆತಿರುವು

ದರಿಂದ ಈ ಕವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇತರವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಅವನ ಬಂಧನನ್ನು ಉಪಾಹರಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಅವನ ಕವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷಾದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ

ಸೋಮಶೇಖರಶಿವಯೋಗಿ, ಸು 1700

ಇವನು ಬಸವನ ಪಟ್ಟಣದ ಬೆಡಗಿನವಚನದ ಟೀಕೆ, ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಪಟ್ಟಣಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದ ವಚನದ ಟೀಕೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಶ್ರೀಸಚ್ಚಿದಾನಂದನಿತ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣ ಅವಿರಳಪರಂಜ್ಯೋತಿಶಿಲಾವಿಗ್ರಹಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಸೋಮಶೇಖರಲಿಂಗಚರಣಾರವಿಂದಮಹರಂದರಸವಾನಪ್ರಮತ್ತಮಧುಕರಾಯವಾಣಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಪಟ್ಟಣಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದ ಟೀಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ

ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಕರುಣಾಪ್ರಸಾದಪಾತ್ರನಾದ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರ; ಅವನ ಕರುಣಾಪ್ರಸಾದಪಾತ್ರನಾದ ಗೋಳೂರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ; ಅವನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರ ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧವೀರಯ್ಯ; ಅವನ ಕರುಣಾಪಾತ್ರ ಗಗನದಯ್ಯ; ಅವನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರ ಕಟ್ಟಿಗೆಹಳ್ಳಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ; ಅವನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರ ಮುರಿಗೆ ಶಾಂತವೀರೇಶ್ವರ; ಅವನಿಂದನುಗ್ರಹವ ಪಡೆದ ಮುರಿಗೆ ಗುರುಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ. ಹೀಗೆ ಗುರುಸಂಪ್ರದಾಯವಿಡಿದು ಬಂದು ಬಸವಾದಿಪ್ರಮುಖಗಣಗಳ ವಚನಾನುಭಾವವನು ಬೆಸಗೊಂಡ ಸೋಮಶೇಖರಶಿವಯೋಗಿ ಸವರತ್ನಂಗಳ ಸಮೂಪವನು ತರವಹಿದು ಸರಂಗೊಳಿಸುವಹಾಂಗೆ ಆ ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಬೆಸಗೊಂಡ ಮಹಾನುಭಾವದ ವಾಕ್ಯಂಗಳನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ಲೇಖನಂಗೈದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪಟ್ಟಣಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದ ವಚನದಲ್ಲಿ (ಇತ್ಯಾದಿ)

ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ 8 ನೆಯವನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ ಇವನಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಬಹುದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬೆಡಗಿನವಚನಗಳಿಗೆ ಎಂದರೆ ಕಠಿನವಾದ ವಚನಗಳಿಗೆ ಕವಿ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮ. ಸು. 1700

ಈತನು ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರಯಶೋವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು; ಯಜುರ್ವಿಶ್ವಾಭಾಷ್ಯಾಯಿ. ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಅವ್ವಾಜಿ, ತಂದೆ ಪಟ್ಟತಿಮ್ಮಾರ್ಯ, ತಾಯಿ ತಿರುಮಲಾಂಬೆ. “ ಮಧುರಾವಿನಾಕ್ಷೀಚರಣಕೋಕನದಮಕರಂದಾಸ ಕ್ರಭ್ರಮರ, ಮಹೀಶೂರರಾಡ್ಗೇಹದ್ವಾರಾಧ್ಯಕ್ಷ, ಅಚ್ಚಿವಂಗ್ಯಪುರಲ ಕಾರ್ಯ ಬಡ್ಗ ಕವಿತತ್ವಕರಣಿಕ ಕಕಾರಚಾತುರ್ವಿಧಕ್ರಮಾಚಾರ್ಯಧುರ್ಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಕವಿ, ಕುಕವಿನೀರ್ದೇರುಪ್ರಚಂಡಜಂಝೂವಾರಾತ, ಅಶುಕವಿ ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಇವನು ಮೈಸೂರು ರಾಜರ ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ಅಧಿಕನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನೆಂದೂ ಮಧುರಾವಿನಾಕ್ಷಿಯ ಭಕ್ತನೆಂದೂ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಥಾನಾಯಕನ ತಂದೆಯಾದ ಸೀತಾರಾಮಸ್ವನಾಯಕನು 1681 ರಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಅದೇ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರಚರಿತೆ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; 5 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯಗಳೂ ಪಟ್ಟದಿಗಳೂ ಸಹ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಕ ಲೋದ್ಭವನಾದ ಸೀತಾರಾಮನ ಮಗ ತರೀಕೆರೆಪ್ರಭು ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರನ ಚರಿತೆವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಾರ್ವತೀಸುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿಷ್ಣು, ಜಾನಕಿ, ಶಿವ, ವಿನಾಕ್ಷಿ, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಥಾನಾಯಕನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಮಗ ಕಶ್ಯಪ; ಅವನ ಮಗ ಸೂರ್ಯ; ಇವರಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಪೂವಿನಗೆಣೆಯನ (ಸೂರ್ಯನ) ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದುದರಿಂದ ಪೂವಲಕುಲಮುಖ ನಾಮವಾಯಿತು. ಈ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಕುವಾರಸರೋದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿ ಸಂತೆಬೆನ್ನುರವನು (ಸಂತೆಬೆನ್ನೂರನ್ನು) ಆಳಿದನು.

ಅವನ ಮಗ ಜೋಳಿಹನುಮ; ಅವನ ಮಗ ಇಮ್ಮಡಿಹನುಮ; ಅವನಮಗ ಸರಜಾಹನುಮ; ಅವನ ಮಗ ಸೀತಾಂಮ, ಇವನಿಗೆ ರಾಜಕಂವೀರವನು ಪಾತುಪಾ ಎಂಬ ನಿಜನಾಮವನಿತ್ತನು; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಲಕ್ಕಮಾಂಬೆ; ಮಗ ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರ, ಇವನಿಗೆ 12 ಜನ ರಾಣಿಯರು, ಪಟ್ಟದರಾಣಿ ಗಂಗಾಂಬೆ; ಮಕ್ಕಳು ಸೀತಾರಾಮ, ಕನ್ನಪ್ಪ, ಕೃಷ್ಣಾಂಬೆ, ಹನುಮಾಂಬೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬೇಟೆ, ಜಾತ್ರೆ, ಮುಂತಾದುವುಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳಿ ವೆಯೇ ಹೊರತು ಚರಿತ್ರಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಷಯಗಳೇನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಹನುಮೇಂದ್ರನ ಕೀರ್ತಿ

ಹನುಮರಾಜನ ಕೀರ್ತಿಲಕ್ಷ್ಮಿಯ | ಘನತರದ ಸತ್ತಿಗೈಯು ಸ್ತೋಮವು |
ಹರನ ಗಿರಿಯದು ದಂಡ ಜಂದ್ರನು ವೇಲಿಸೆವ ಕಳಸ ||
ತೊನೆದು ತೂಗುವ ಮಣಿಯು ತಾರಕೆ | ಸುನುನಯದಿ ಪೊತ್ತಿರುವ ಶೇಷನು |
ಧರಣಿ ಪೊಗಟುವಳೇಸುಮಹಿಮೆಯೊ ಮೇಣ್ ತ್ರಿಲೋಕದಲಿ ||

ಬಾಲಲೀಲೆ

ಸದಿದೊರೆಗಳ ದುರ್ಗಗಳನು ತಾ ಕಿತ್ತೆತ್ತಿ | ಕರದೊಳಲ್ಲಾಡಿಸುವಂತೆ |
ತರುಣನು ಗಿಲಿಕೆಯ ಪಿಡಿವಾಡಿದನಾಗ | ಸರಸದೊಳ್ ಬೊಪ್ಪನಮುಂದೆ ||

ಸಾಯಂಕಾಲ

ಪಡುವಲವನಿತೆಯು ಕುಂಕುಮರಸದಲ್ಲಿ | ಬಡದೆ ಮಜ್ಜವನು ಗೈದ |
ಬಡುನೀರೊ ಎಂಬಂತೆ ಪರ್ವಿತು ಗಗನವ | ಸಡಗರದಲಿ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗ ||
ಸರಸಿಜ ಮುಚ್ಚಿತು ನೈದಿಲು ಮೆಚ್ಚಿತು | ವರಚಕ್ರವಾಕ ಬಿಚ್ಚಿತು |
ಶನೈದಿ ಹೆಚ್ಚಿತು ಜೊನ್ನವು ಮುಚ್ಚಿತು | ಹುಣಾಂಕನ:ದಯದೊಳಾಗ ||

ಸಮುದ್ರ

ಕೋಡಗ ದಾಟಿತು ಜೋಗಿಯು ಮುನಿದನು | ಚಾಡಿಯ ನುಡಿದ ಗಾಯಕನು |
ಬಾಕಬ ದಹಿಸುವನಿಡಿಯಿಂದ ಮುನಿಸಿ ಮಾ | ತಾಡದೆ ಮೆಚ್ಚಿದಿದನುದಧಿ ||

జిన్నిగ సు. 1700

ఈతను ప్రహ్లాదజరితయన్ను బరచిద్దానె. తన్న పరంపర
యన్ను హిగే యేళకొందిద్దానె—హొక్కళికేయ పురకధిపతి హరి
భక్త నరసింహదేవ, మగ శంకరలింగదేవ, మగ కవి జిన్నిగ
తన్న గ్రంథవన్ను అవుబళనరసింహదేవర అంకితದಲ್ಲಿ బరచిద్దానె.
పూర్వకవిగళల్లి కుమారవాల్మీకియన్ను (సు. 1500) స్మరిసువుద
రింద అవన కాలక్యే ఈజీయవను ఎంబుదు వ్యక్తవాగిదే; సుమారా
1700 రల్లి ఇద్దిరబడుదేందు ఊహిసుత్తేవే.

పూర్వకవిగళన్ను ఈ పద్యుల్లి స్మరిసుత్తానె—

లుత్తమకవి కాలదాస భారతనను | విస్తరించ వ్యాసరాయ |

ఓత్తలేత్తరవాల్మీకిగళంప్రగే | భక్తియిం తె పందిసువే ||

ఇవన గ్రంథ

ప్రహ్లాదజరిత.

ఇదు సాంగత్యుల్లి బరచిదే; సంధి 13, పద్య 915. ఇదక్క
నరసింహజరిత్ర ఎంబ యేసరూ టుంటు. దరింద నరసింహస్తుతి
రూపవాద ఒందేరడు పద్యగళన్ను టుదాహరిసుత్తేవే—

దురితగిగి వజ్ర కర్మవేంబడవియ | నురుకువ దావానళను |

కరుణాకరనవ్వుబళనరసింహను | జరణవ నా బలగింబే ||

బ్రహ్మన జనక భక్తజనవత్సల | కర్మదురితసంహరణ |

నిర్మలమూర్తి యౌబళనరసింహగి | సుమ్మానదిందేటిగువేను ||

మరుళుసిద. సు. 1700

ఈతను బసవరాజన పవాడగళన్ను బరచిద్దానె. ఇవను వీర
కవీశ్వరి; పూర్వకవిగళల్లి సింగిరాజనన్ను (సు. 1500) యేళువుద
రింద అవన కాలక్యే ఈజీయవను ఎంబు వ్యక్తవాగుత్తదే; సుమారా
1700 రల్లి ఇద్దిరబడుదేందు తోరుత్తదే.

ఇవన గ్రంథ

బసవరాజనపవాడగళు

ఇదు గద్యగ్రంథ; ఇదరల్లి బసవను కాయవజినమనెస్సుగ
400 నడసిద 800 పవాడగళు వర్ణితవాగివే. పూర్వగ్రంథ 40

ಈಯಂಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:
 ಬಸವವುರಾಣದೊಳ್ ವಸುಮತೀಶ್ವರಮಂಡನ ಸಿಂಗಿರಾಜನಿ |
 ನಿರಸಿದ ವುರಾಣದೊಳ್ ಸಕಳಭಕ್ತನುಹೇಶ್ವರರಿಂದ ಪೇಲ್ವೆನೆ ||
 ನೆನೆವ ಕರ್ಥಾಯಲ್ಲಿ ವಚನಾಘದೊಳಿದ ಮಹತ್ವಮಾಲೆಯಂ |
 ಒನೆದು ಸಮಸ್ತಭಕ್ತರಣುವಂತೆ ವಿಳಾಸದಿ ಪೇಲ್ವೆನಾನಿದಂ ||

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯವಿದೆ--

ಶ್ರೀಮದಸುಪಮಕಲ್ಯಾಣವುರವರಾಧೀಶ ಮಹಾಮಹಿಮ ಬಸವರಾಜದೇವರ
 ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ನಂದಿಕೇಶ್ವರರೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾದರಸ ಮಾದಲಾಂಬೆಯರ
 ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಸವನಾಮದಲ್ಲವತುಸಿ ಕೆಳಗೆ ಉದಾಹರಿಸುವಂತೆ 360 ಪವಾಡಗಳ ನಡಸಿ
 ಕಪಟಸಂಗಮನಾಥಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯರಾದರು.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಪವಾಡಗಳು

(1) ಗಾನಲೋಲನಾದ ಸಂಗಮನನ್ನು ಚಂಗಮಾಕಾರದಿಂದ ಕಂಡ ಆತನಿಂದ
 ಪಟ್ಟಲಶಾಸ್ತ್ರವ ತಿಳಿದು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿದ ಪ್ರಸ್ತಾವ (ವಾಕ್ಸಂಬಂಧ)

(2) ಲಿಂಗಧಾರಿಯಾದಕಾರಣ ಮುಂಜೆಯ ಮಾಡುವನೆಂಬ ಬಂಧುಗಳ ತಿರ
 ಸ್ಕರಿಸಿ ಅಕ್ಕನಾಗಮ್ಮನವರಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಬಂದುದು (ವಾಕ್ಸಂಬಂಧ)

(3) ಹರುಷದಿಂದಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬರುವರೆಂದು ತಾನೆ ತಿಳಿದು ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸ
 ನವ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದುದು (ಕಾವ್ಯಂಬಂಧ)

(4) ಈತನ ಜಂಗಮ ಬೇಡಿದುದಕ್ಕೆ ೧೦ ಖಂಡುಗಳ ಜೋಳವ ಮುತ್ತುಮಾಡಿ
 ಸಮಪೂಜಮಾಡಿ ಮೆಹದಿದುಡು. (ಮನಸ್ಸಂಬಂಧ)

ಚಿಂಗಳೂರು ಮುದ್ದುವೀರಸ್ವಾಮಿ ಸು 1700

ಈತನು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ.
 ಈತನ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿ 1744 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ
 ಇವನು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು
 ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಾರಾಗಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತಯ್ಯ ಸು 1700

ಈತನು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿ 1744 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುಷರಿಂದ ಇವನು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ

— — —

ಪಟ್ಟಿಗಂಬಳಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ ಸು. 1700

ಇವನು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನಕ್ಕೆ (1513) ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬ್ರಹ್ಮವಾರ, ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

— — —

ಸರ್ವಜ್ಞ ಸು 1700

ಈತನು ತ್ರಿಪದೀರೂಪವಾದ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತಾನು ಮೊದಲು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪದತ್ತನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಬಳಿಕ ವರರುಚಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಯೂ ಅನಂತರ ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿ ಜನಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಧಾರವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾಸೂರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಸವರಸನೆಂಬ ಆರಾಧ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ. ಈಕೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಗಂಡನೊಡನೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಆತನು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಗಂಡುಮಗುವಾಗಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಈಶ್ವರನಿಂದ ಪಡೆದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನುಂಗಿ ಮರಳಿ ತನ್ನೊಗೆ ಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಬಲೂರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಕುಂಬಾರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಳಿಯೆಂಬವಳಲ್ಲಿ ಮೋಹಗೊಳ್ಳಲು ಅವಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞನನ್ನು ಹಡೆದಳು

ಸರ್ವಜ್ಞನು “ಸರ್ವರೂಳೊಂದೊಂದುನುಡಿಗಲ್ಲು ವಿದ್ಯೆಯ ಸ್ಥಿರವರ್ತನೆ” ಆದನು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಲಿಪಿ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥದ ಕಾಲಜ್ಞಾನಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಜಯನಗರವು ಮಹಮದೀಯರಿಂದ ನಾಶವಾದುದು, ಇಕ್ಕೇರಿಸಂಸ್ಥಾನವು ಹಾಳಾ

ಮುಂದು, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ಆಂಗ್ಲೀಯರ ಕೈಸೇರಿದುದು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಉತ್ತರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1800 ಆಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ 1800 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಬರೆದ ಈತನ ಗ್ರಂಥದ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳು ದೊರೆವುದರಿಂದಲೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಎಂಬ ಹಳಗನ್ನಡದ ಅಕ್ಷರವು ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಇರಲಾರದೆಂದು ನಾವು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಷ್ಟಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಗಳು ಒಂದರ ಹಾಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹೊಸಪದ್ಯಗಳೂ ಸೇರಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ಓಲೆಯು ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ “ಸಂವಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಾಚಾರ್ಯನ ಸೇರಿಸಿದ ಸರ್ವಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ತ್ರಿವಿಧಿ” ಎಂದಿದೆ. ಈ ಸರ್ವಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿ ಈ ಕವಿಯೇ ಆಗಿದ್ದು ವಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನು ಸಂವಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಾಚಾರ್ಯನ (ಸು. 1600) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿವಿಧಿ

ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿವಚನ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಪರಮಾರ್ಥ ಎಂದು ಮುಗಿವುದಲ್ಲದೆ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪರಮಾರ್ಥಿಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು ಪದ್ಧತಿಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ 27 ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ 29 ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಇವೆ. ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆಯೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ: ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೂ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಮೆಯಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ನೀತಿ, ಜ್ಞಾನ, ಜ್ಯೋತಿಷ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರತಿವಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ನೀತಿ

ಕೋಪವೆಂಬುದು ಕೇಳಿ | ಪಾಪದ ನೆಲೆಗಟ್ಟು |

ಕೂಪವೆಂಬುದು ನೇಣು ಹೊಂದಂತೆ ನರಕಕ್ಕೆ | ಕೋಪಿ ತಾಣವ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ಸತ್ಯರ ನುಡಿ ತೀರ್ಥ | ನಿತ್ಯರ ನಡೆ ತೀರ್ಥ |
 ಉತ್ತಮರ ಸಂಗನದು ತೀರ್ಥ ಹರಿವ ನೀ | ರೆತ್ತಣತೀರ್ಥ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವು | ಹೆಜ್ಜೀನುಮೆದ್ದಂತೆ |
 ದುರ್ಜನರ ಸಂಗದೊಡನಾಟ ಬಿಡಲ | ಗೊಜ್ಜಲಂತಿತುಮು ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಹಿರಿದು ಕರ್ಮವ ಮಾಡಿ | ಹರಿವ ಗಂಗೆಯ ಮಿಂದು |
 ಹರಿಯಿತು ಪಾಪನೆನಬೇಡ ಆಪಾಪ | ಎರೆಯ ಮಣ್ಣಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಮುಟ್ಟಿಯ ಮಣ್ಣನು | ಇಟ್ಟು ತಾ ನೊಸಲೊಳಗೆ |
 ನೆಟ್ಟನೆ ಸ್ವರ್ಗವ ಪಡೆವೊಡೆ ಸಾಣೆಕಲ | ಕೆಟ್ಟ ಕೇಡೀನು ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ನಿರ್ದಿಗಳು ಬಾರವು | ಬುದ್ಧಿಗಳು ತಿಳಿಯವು |
 ಮುದ್ದಿನಮಾತು ಸೊಗಸವು ಬೋನದ | ಮುದ್ದೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಸಿರಿ ಬಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ | ಕರೆದು ದಾನವ ಮಾಡು |
 ಪರಿಣಾಮವಕ್ಕು ಪದವಕ್ಕು ಸ್ವರ್ಗ | ನೆರೆಮನೆಯಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಎಲಾತೊಗಲುನರಮಾಂಸ | ಬಲಿದ ಚರ್ಮದ ಹೊದಿಕೆ |
 ಹೊಲೆರಕ್ತಶುಕ್ಲದಿಂದಾದ ಈ ದೇಹಕೆ | ಕುಲವಾವುದಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಎಣಿಸುತಿರ್ಪುದು ಬೆರಳು | ಗುಣಿಸುತಿರ್ಪುದು ಬೆನ್ನೆ |
 ಮನ ಹೋಗಿ ಹಲವೊಂದರೆ ಹಾಟೊರ | ಶುನಕನಂತಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಕೊಲುವ ಕೈಯೊಳು ಪೂಜೆ | ಮೆಲುವ ಬಾಯೊಳು ಮಂತ್ರ |
 ಸಲೆ ಪಾಪನೆರೆದ ಮನದೊಳು ಪೂಜಿಸನ | ಹೊಲೆಯಂಗ ಕಷ್ಟ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಕಟ್ಟುಳೊಡನೆ ಬರಲು | ಬಟ್ಟಿಗೆ ನೆರವೇಕೆ |
 ಶಿಷ್ಯಂಗಿ ತೊಡಳುನುಡಿಯೇಕೆ ಕಳ್ಳಂಗಿ | ದಟ್ಟಡಿಗಳೇಕೆ ಪರಮಾರ್ಥ ||
 ಹಸಿವಿಲ್ಲದುಣಬೇಡ | ಹಸಿದು ಮತ್ತಿರಬೇಡ |
 ಬಿಸಿಗೂಡಿ ತಂಗೂಲುಣಬೇಡ ಮೈದ್ಯರಾ | ಗಸಣಿಯೇ ಬೇಡ ಪರಮಾರ್ಥ |

ಜ್ಯೋತಿಷ

ಸಂದಿದ್ದ ಮಾಸವನು ಕುಂದದಿಮ್ಮಡಿಮಾಡಿ |
 ಲಂದಿನ ತಿಥಿಯನೊಡಗೂಡ ಲಾತಾರ | ಮುಂದೆ ಬಂದಿತುಮು ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ಒಗಟೆ

ನೆತ್ತಿಯಲುಂಬುದು | ಸುತ್ತಲು ಸುರಿವುದು |
 ಎತ್ತಿದರೆಗಡುಹೋಣಿತುಮು ಕವಿಗಳಿದ | ರಥವನ್ನು ಪೇಟೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

(ಬೀಸುವಕಲ್ಲು)

ಇವನ ಕಾಲಜ್ಞಾನತ್ರೈಪದಿಯಲ್ಲಿ 456 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇವರ ಮೊದಲಲ್ಲಿರುವ

ಬಸವ ನೀವು ನಿರೂ | ಪಿಸಿದ ಕಾಲಜ್ಞಾನವ |

ಭಸಿತವಿಟ್ಟು ಮತ್ಯಾದಿದರನು ನಾ ನಿಮ್ಮ | ಸಿರುವೆಂದು ಪೇಟಿ ಸ್ವಜ್ಞ ||
ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ಬಸವನ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಯ್ಯ ಸು. 1700

ಈತನು ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮಕತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಚತುರ್ಥವರ್ಣದವನು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಇವನ ತಂದೆ ರಂಗನಾಥ. ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮಕತಕ

ಇದು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥದೇವರಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ..

ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಗಾಲಯಂ ವ್ರಣದ ಬೀಡು ಜ್ವರಂಗಳಿಗಾಶ್ರಯಸ್ಥಳಂ |

ಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ವಾತಕಫಪಿತ್ತಕೆಯಾಗರಮಾಶೀರಮಂ ||

ದುಮಿದು ಮಹೋಗ್ರದುಃಖಕೆ ನಿವಾಸಮಿದಂ ನೆಹಿ ಮಾಣಿಸುತ್ತಮೆ |

ನ್ನನು ಸಲೆ ರಕ್ಷಿಸಾ ಶರಣವೊಕ್ಕನು ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಯಕಾ ||

ಚಾಮಯ್ಯ ಸು. 1700

ಈತನು ದೇವರಾಜೇಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ದೇವರಾಜೇಂದ್ರ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಮಗ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರವ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 2 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ

ಹಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರುಗೊರೆಯಾದ ದೇವರಾಜನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದ ರಲ್ಲಿ ಕವಿ

ಸಂಧದ ರಿಪುಸ್ಯಪಕುಲಗಿರಿವಜ್ರ ಭೂ | ಕಾಂತ ಸದ್ಧರ್ಮಚೂತನ |

ಕಂಠುಸನ್ನಿಭದೇವರಾಜನರೇಂದ್ರನ | ಸಂತಸಕೃತಿಯ ಪೇಟುವೆನು ||

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಒಲಿದು ಲಾಲಿಸ ಮುಗುದೆಯ ಮುದ್ದುನುಡಿಯೊ ಸಿದ್ಧಿಲಸಿತವಾದ ಪಾಲ್ಗಿನೆಯೋ |

ಎಳಬಾಲಕರ ತೊದಲ್ನುಡಿಯೋ ಚಾಮನು ಪೇಟ | ಲಲಿತಸಿಂಗರದ ಸತ್ಯಧೆಯೋ ||

ಶೃಂಗಾರನಿಧಿ ನೀತಿಯಂಗ ವೀರತ್ವದು | ತ್ವಂಗಸದನ ಮಂತ್ರಿಜನಕೆ |

ಸಂಘಟಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯೆನಿಸಿ ಮೆಣ್ಣೆವುದೀ | ಮಂಗಳೋತ್ಸವಸುಚರಿತ್ರೆ ||

ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ “ಪದ್ಯಗಿರಿಯೊಳು¹ ನೆಲಸಿದ ದೇವನ” ಸ್ತುತಿ ಇದೆ, ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಥ, ನರಸಿಂಹ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ, ತ್ರಿಣಯನ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ, ನಂಜುಂಡೇಶ, ಚಾಮುಂಡಿ, ಸೂರ್ಯ, ವರಪ್ರಯಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಬಂದಿರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೇಶ

ಭಂಗವೆಂದೆಂಬ ಹೆಸರು ಜಲನಿಧಿಯ ತ | ರಂಗದೊಳ್ಳದೀನೆಲನ |

ತುಂಗವಿಕ್ರಮದೊಳಾಳುವ ನೃಪರೆಡೆಯಲಿ | ಸಂಘಟಿಸದು ಜಗವಣಿಯು ||

ಪರ್ವತ

ಚಂಡಕಿರಣಸೋಮಪಾವಕಧರ ವೃಷ | ಮಂಡಿತ ಶಿವಗಣೋಲ್ಲಾಸ |

ಕುಂಡಲಿಯುತ ಮುನಿಸಂಜಯದಿಂದದ್ರಿ | ಬಂಡಪರಶುನಿಂಕಿಸೆಗುಂ ||

ನಾಗವ. ಸು. 1700

ಈತನು ವೇಣಿಕಸ್ವಾಮಿಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಕೋಟಲಾಭಾನ್ವಯದ ಸೊಡ್ಡೆ ಸೆಟ್ಟ, ತಾಯಿ ಚೌಡಾಂಬಿಕೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700ಲ್ಲಿ ರ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

1. ಪದ್ಯಗಿರಿ ಎಂದರೆ ಕಮಲಾಚಲವೆಂಬ ಹಿಮವದ್ದೋಪಾಳಸ್ವಾಮಿಬೆಟ್ಟ.

ಮಾಣಿಕಸ್ವಾಮಿಚರಿತೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಸಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 298. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾಣಿಕಜಿನೇಶನ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ನೇವೇಂದ್ರನು ತಾನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಣಿಕಜಿನಬಿಂಬವನ್ನು ರಾವಣನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮಂಡೋದರಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವಳು ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದು ರಾವಣವಧಾನಂತರ ಶತ್ರುಗಳ ಭಯದಿಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ್ದಳು. ಬಹುಕಾಲದಮೇಲೆ ಶಂಕರಗಂಧನೊಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇಡನಿಂದ ತಿಳಿದು ಆ ಬಿಂಬವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪತಿವ್ರತಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಲ್ಲಿಯಾತ್ಮನೊಬ್ಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಣಿಕಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು, ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಚಂದ್ರಲೇಖಿಯನ್ನು¹ ಕುರಿತು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಉಕ್ತಿ.

ಸರಸತಿಗೆಯಳುಸಿಡೆ ಪಾತಕ | ದೊರೆಕೊಳುಗು ಭವಭವದಿ ಬಡವೆಯು |
ಧರೆಯೊಳಗೆ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯಾಶ್ರಯಪಕೀರ್ತಿ ಪಸರಿವುದು ||
ನಿರುತದಿಂ ಕುಲಹಾನಿ ಬಲಸಿಂ | ತೊಲಗುವುದು ತತ್ಕ್ಷಣದೊಳೊಳಗೆ |
ಕುರುಳುಗಿಡಬೇಡೆನುತ ಸೌಮಿತ್ರಿಯರ ಸುತ ಜಜ್ಜಿದ ||

ಹನುಮಂತನ ಯುದ್ಧ

ಕೆಲರ ಸರಳಂದೆಡ್ಡು ತಿರುಗಿಸಿ | ಕೆಲರ ಧನುಸಿಂದೊಗೆದು ಕೊಲುತನೆ |
ಕೆಲರ ಕಾಲಲಿ ಮೆಟ್ಟಿ ನೀಳುತ ಕೆಲರನೊದೆದುಬಿಡು |
ಕೆಲರ ತಿರಗಳ ಕಿತ್ತು ಹನುಮನು | ಕೆಲರ ಗಗನಕ್ಕಿಡುತಮಾಗಳು |
ಕೊಳಗುಳದೊಳೊಪ್ಪಿದನು ಮಾರಿಯ ಮೋರೆಯಂದದಲಿ ||

1. ಜೈನರ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಶೂರ್ಪನಖೆಗೆ ಈ ರೂಪವು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಚಕಂದ್ರೋದಯ

ಧರಣಿವಲ್ಲಭೆಗೋತು ವೇ ಘನು | ಪಿರಿಯ ನೀಲಿಯ ವಸ್ತ್ರದೊಳಗೆಯು |
ವಿರಳವಹ ಮೌಕ್ತಿಕವ ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದಕೆಹದಿಂ ||
ಪರಿಕಿಸಲು ಮೇಲ್ಕಟ್ಟಿನಂತಿರೆ | ನಿರುತದಿಂ ಜಗದೊಳಗೆ ತಮವದ |
ಹುರುಳುಗಿಡಿಸುವೆನೆನುತ ಕರಸಿಜಶತ್ರುವುದಯಿಸಿದ ||

ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ ಸು. 1700

ಇವನು ಮಹಾವಿಭೂತಿಮುಹುರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಕಂಕರಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಮೈಸೂರು ಅರಸುಗಳ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿರಬಹುದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಹಾವಿಭೂತಿಮುಹುರೆಯ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ, ಅಧ್ಯಾಯ 22. ಸ್ವಾಂದಪುರಾಣದ ಕಂಕರಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಹಸ್ಯಕಾಂಡದೊಳಗಣ ಉಪದೇಶಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದುದು. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಶ್ರೀಮತ್ಕುಮಲಭವತಮುಖಮುಖಸುರಸಮುದಯಪ್ರಣತಮಕುಟತಟಘಟಿತಮಂಜುಮಾಣಿಕ್ಯಪ್ರಭಾಪುಂಜರಂಜಿತಪದನಖಮಯೂಖಸಾಂಬತಿವಸುರುಚಿರಚರಣಾರಿಂದಮಕರಂದಾಸ್ವಾದನಮತ್ತಮಧುಕರಾಯನಾನ ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರವಿರಚಿತಮಪ್ಪಕರ್ಣಾಟಕವಚನರಚನಾಭಿಧಾನಮಾದ ಸ್ವಾಂದಪುರಾಣದ ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಹಸ್ಯಕಾಂಡದ ಉಪದೇಶಕಾಂಡದೊಳಗೆ.

ಸೋಮ. ಸು. 1700

ಈತನು ವೀರಭದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು (ಸು. 1470) ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೀರಭದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 515. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಲಗೂರಲಿಂಗದ ವಂದನೆ ಇದೆ.

ಹೊಸಲೂರ ವೀರೇಶ್ವರನ ಕರುಣದಿಂದ | ಎಸಗಿ ಪೇಟೆದೇನೀಕೃತಿಯು |
ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

— — — —

ಪರಮಭಕ್ತ ಸು 1700

ಇವನು ಫೋರಾಸುರಯ್ಯನನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ-ಧರೆಯೊಳೀಕಥೆಯನಿರದೋದಿಯಾಲಿಪ ಜನರ ಕರುಣದಿಂದ ಪಾರ್ವತೀಶನು ಪಾಲಿಪನು ಎಂದು ಪರಮಭಕ್ತನು ಅವಿರಳಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ ನಾಣತಿಯೊಳ್ ವರ್ಣಿಸಿದನು-ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಪರಮಭಕ್ತ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಫೋರಾಸುರಯ್ಯ

ಇದು ವಾರ್ಧಕವಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 8, ಪದ್ಯ 617

ಕರ್ಥಾರ್ಥ—ಪೃತ್ರನನ್ನು ಎಂದ್ರನ ಕೊಲ್ಲಲು ತೃಷ್ಣೆಯಿಗಿ ಕೋಪ ಬಂದು ತನಗೆ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಮಗನಾಗಬೇಕೆಂದು ಮಾರಣಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋರಿಸಲು ಫೋರಾಸುರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನನ್ನು ಮಣಿಪುರದ ಕುಲಶಭುಜನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನು ನಾರರನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜಯಿಸಿದನು.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಿರಂಜನ ಮುನಿ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಇದನ್ನು ಕವಿ ಪುಲಿಯೂರ ಸೋಮೇಶನ ಕರುಣದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿರಳೇಶ್ವರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶನ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯ ವಸ್ತುತಃ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೈನ್ಯ

ಕೃಷ್ಣಾಟವಳಿಯ ಪೆದೇರೆಯ ತಿಂಧಿಣಿಗಳೆಂ |
 ತುರಗನಿಜಯದ ವೀಚಿಮಾಲೆಗಳ ಸೊಗಸಿನಿಂ |
 ಪರತರಸಿತಜ್ಞತ್ರಡಿಂಡೀರದೊಟ್ಟಿಲಿಂ ರಥನಿವಹಭೈತ್ರಂಗಳೆಂ ||
 ಕರಮೆಸೆವ ಚಾಮರಾಳಿಗಳ ತುಂತುಗಳೆಂ |
 ಪರಿಸರಿಯ ವಾದ್ಯರವಮೇ ಘೋಷದಂತಾಗೆ |
 ಋರರೆ ಕೇಳುಭಯಬಲ ವೇರೆಯಾಣಿದ ಶರಧಿಗಳ ಮಾಲ್ಯಕ್ತಿಯೆನಲೆಸೆದುವು ||

ಕೃಷ್ಣ ಸು 1700

ಈತನು ಕೃಷ್ಣ ಕರ್ಣಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಇವನ ತಂದೆ ಬಳ್ಳಾಪುರದ ಯಾದವರಾಯ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ; ಇದರಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತಭಾಗಗಳು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ಹೇಳಲಾರೆವು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ,

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೃಷ್ಣ ಕರ್ಣಾಮೃತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 10 ಶತಕಗಳೂ 11 ನೆಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವತದಶಮಸ್ಕಂಧದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.—

ಕಾಳಿಯಹೃದಪ್ರವೇಶನಮಯ

ಬಿಡುಮುಡಿಯ ಮುಗಿಲೆನಲು ಮೇಣ್ ಕ | ಣ್ಣತೆಯ ನೋಟವೆ ಮಿಂಚು ನೋಡ |
 ಲೈಡೆಗುಡದೆಯೈರ್ಪ ದನಿಯೇ ಗುಡುಗಿನಂದವೆನೆ ||
 ಬಿಡನೆ ಸುರಿವಾಕಣ್ಣನೀರ್ ಮುಖ | ನಡುಗುತಿಹ ಕುಡ ಕೋಕವೆನೆ ತಾ |
 ನಡೆದು ಒಹ ಕರ್ಣಾಲದಂತಾಗೋಷಿಯೈದಿದಳು ||

ವರ್ಣಕಾಲ

ದುಷ್ಟರಂದದಿ ಕೊಡುತ ಕೂಗುತ | ಕಷ್ಟವೆಂದೆನುತೊಡನೆ ಜಾಣುತ |

ತುಷ್ಟಿಬದಿಸುತ ಸಿಡಿಲ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಬೆದರಿತುತ ||
 ನಷ್ಟಚಿಂತೆಯೊಳ್ಳಿದೆ ಕರಗುತ | ಕುಷ್ಟರೋಗವೊಲೆ ಬಿಳ್ಳನಾಗುತ |
 ಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಡಂಭದಾನಿವೊಲಿದುರ್ದಾಮೇಘ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಮುಂಬಯಿ ಮುನ್ನೀರ್ ಚಕೋರಕ | ದಂಬ ವೊಂಪುಬಿವೋಗೆ ಸಸಿಗಳ |
 ಕೊಂಬೆ ಪೆಂಪಿ ಮೆಣ್ಣಿಯ ಕುವಲಯನಿಕರ ಕಂಪೇಣಿ ||
 ತಂಬೆಲರ ಮುಂಜೊಳಿ ಪಸರಿಸೆ | ತುಂಬಿ ಪರಭೃತಗಳ ಪೊಗಣ್ಣಿಯೊ |
 ಳಂಬುಜಾರಿಯ ಬಿಂಬವೆನೆದುದು ಇಂದ್ರದಿಕ್ಕಿನೊಳು ||

ಗೋಪಿಯರ ನರ್ತನ

ನಿಲು ಜಗುಲಿ ಮುಡಿ ಜಾಣಿ ಹಾರವು|ಪಣಿಯ ಬೆಮರ್ವನಿ ಸುರಿಯ ಪದನೊ|
 ಪುರಗಳಂದುಲಿದೋಣಿ ಮೈಪರಿಮಳಕೆ ಒರುವಳಿಯ ||
 ಮೆಣ್ಣಿವ ರ್ಪುಂಕೃತಿ ಗಾನದಂತಿರೆ | ಪರವಿಭಾಷಣಮಲಿಯ ತಾಳದೊ |
 ಲಿರೆ ಮಹಾರಮಣೀಯದಿಂ ನಟಿಸಿದರು ಗೋಪಿಯರು ||

ಸಹವಾಸಿನಿರಂಜನಾವಧೂತ. ಸು 1700

ಈತನು ಗಗನತಾರಾವಳಿ, ಕಾಮವಚನ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ
 ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಇವನ ಗುರು ಗಗನಾನಂದ; ಶ್ರೀಶೈಲಪರ್ವತಕ್ಕೆ
 ಯಾವ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಹರನಗರದ ಮಾರುತಿಯ ಪರಮಸೇವಕ, ಪರ
 ಮವೈಷ್ಣವವಟು ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅನುಭ
 ವಾವ್ಯತವನ್ನು ಬರೆದ ಸಹವಾಸಿ ರಂಗನಾಥನಿಗೂ ಇವನಿಗೂ ಏನಾದರೂ
 ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು
 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಗಗನತಾರಾವಳಿ

ಇಡ್ಲು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರತ ಪ್ರತಿ ಅಸ
 ಮಗ್ರ, ಇದರಲ್ಲಿ 2 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ಇದರ ಹೆಸರು, ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ.
 ವಿಷಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಶ್ರೀಮಹಾಗುರುಗಗನರೂಪಗೆ | ಯಾಮಹಾಗಗನನಲಿ ಬೆಳಗುವ |
 ಸೋಮರವಿತಾರಾಸವೂಹವ ಬೆರಸಿ ಸರಗೊಳಿಸಿ ||
 ನೇಮಿಸಿಯೆ ಕಂಠಾಭರಣದಂ | ತಾಮಹಾಗುರು ಧರಪಪೊಲು ಸುಖ |
 ನಾಮ ನಿರುಪಮಾಗನತಾರಾಸಳಿಯ ವಿರಚಿಸಿದ ||
 ಪಣ್ಣಿದ ಮಾಕ್ತಿ ಕಸರವ ಬೋಡಿಸಿ | ಮೆಟ್ಟಿವ ಕಂಠಾಭರಣಮೆನಿಸುವ |
 ತೆಪ್ಪದಲಾ ಪರಿಪರಿಯ ರುಚಿ ವಿಸ್ತರದಲಾಗಮದ ||
 ತೆಪ್ಪಗಳಂ ವಿಸ್ತರಿಸುವೆನು ಕ | ನ್ನಡದಲಾಕನ್ನಡಿಯೆ ದರ್ಪಣ |
 ದಿರವದಲ್ಲದೆ ಭೇದವಿಲ್ಲದತೆಪ್ಪದಲಾನಿದನು ||

ಪೀಠಿಕಾಧ್ಯಾಯದ ೨೧ ಪದ್ಯಗಳು ಗುರುಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ; ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಸುಪಂಸರವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಗಗನಾಸಂದಗುರುವರ್ಯಪದಕಮು
 ಲಭ್ಯಂಗಾಯಮಾನ ಸಹವಾಸಿನಿರಂಜನಾವಧೂತಪಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಗಗನತಾಂ ವೇದಗ್ರಂ
 ಥೇ ಗಗನಗುರುನಿರಂಜನಾವಧೂತಸಂವಾದೇ ವೇದಾಂತಪ್ರಕರಣೇ
 ಎಂದಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. ಗಗನಾರ್ಯನೆನ್ನೊ
 ಡಲೊಳಾವಿರ್ಭವಿಸಿ ನುಡಿಸುತಿದನೀಕಾವ್ಯಮಂ-ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
 ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪರಾಕರವ್ಯಾಸಾದಿಪುಷ್ಪಿಗಳು, ಗಣೇ
 ಕ, ಸರಸ್ವತಿ, ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಾರ್ವತಿ, ಮಾರುತಿ ಇವರುಗಳ
 ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ-
 ಸೇರೆಗಂಗಳ ಸೊಬಗು ಜುದ್ರನ | ಸೋಲಸುವ ಮುಖವೆಳಗು ವಿಟಜನ |
 ಭೂರಿಮನವಳಿರಿವುಗೆ ಮನಸಿಜ ಶೂರನೆಸೆದಲಗು ||
 ವಾರಿಜಾಸನನಮಲಬುಧ್ಧಿವಿ | ಚಾರದಿಂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಚಿತ್ರನು |
 ವಾರಿಜಾಕ್ಷಿಯರೆನಲು ವಾರಿಜಮುಖಿಯರೊಪ್ಪಿದರು ||

2 ಕಾಮನವಚನ

ಇದಕ್ಕೆ ಕಾಮನವದ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು; ಪದ 12೧. ಇದ
 ವೇದಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಿಯಲ್ಲಿ ಘನಪುರೀಶ ಗಗನಲಿಂಗಸ್ತುತಿ
 ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಿಂಗನಗರವಾಸಹನುಮ, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಕಾಳಿ
 ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು
 ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಇನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿಹೆನು ಕೇಳಿ | ಮುನ್ನ ಕಾಮ ಪುಟ್ಟಿದುದನು |
 ಅನ್ಯನಲ್ಲ ಕಾಮ ಬ್ರಹ್ಮ | ಏನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿಯಿರೋ ||
 ನೆನಪು ತೋಪಿರೋಡನೆ ತೋಪ | ನೆನಪು ತೋಪಿರಲು ತೋಪ |
 ನೆನಪಿನೋಡನೆ ತೋಪುವವನ | ನೆನಪಿನಿಂದಲಿರಿಯಿರೋ ||
 ಹೃದಯ ವಾಂಟಿಯುಲಿವ ದಾಂಟಿ | ಒಳಿಯ ವೆಳಗಿನೊಳಗೆ ನಾಂಟಿ |
 ತಿಳಿವ ಮನಮನುಲಿವನವನೆ | ಬಹಿಯ ಕಾಮ ತಿಳಿಯಿರೋ ||

ರಾಮಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಸು 1700

ಈತನು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಕೃತವಾಕ್ಯಸುಧೆಗೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ, ತುರುವೆಯಕೆರೆ ನಾರಾಯಣನ ಮಗನು; ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ರಾಮಾನಂದಭಾರತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಟೀಕೆಗೆ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ರಾಮಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಸರಸ್ವತಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಭಾಷಾಕುಸುಮ ಮಂಜರಿ ಎಂಬ 26 ವಿಕಾಸವುಳ್ಳ ವೇದಾಂತಬೋಧಕವಾದ ಒಂದು ಟೀಕೆಯಿದೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿಕೃತವೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಇದರಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಗುರು, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ವಂದನಾನಂತರ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ —

ನಾನಾವೇದಾಂತಸಿದಾಂತಾಃ ಸಂಗ್ರಹ್ಯಾಜ್ಞಾಬಲಾಧರೇ |
 ನಕ್ಕಾಮ ಮಂದಬೋಧಾರ್ಥಂ ಭಾಷಾಕುಸುಮಮಂಜರಿಂ ||

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ. ಸು. 1700

ಈತನು ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಕಾವ್ಯವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚೌಪದ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಕಲುಬುರಿಗೆ ದೇಶದ ಉಂಬುಲಿಗೆ; “ಓದಿಸುವ ಭಕ್ತ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ಮೃತಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಮಯೂರ, ಮಲಹಣ, ಹರೀಶ್ವರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಭೀಮಕವಿ, ಚಾಮರಸ, ಉದ್ಭಟ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಕಾವ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 1116. ಇದರಲ್ಲಿ 63 ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಥೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮ, ಭೀಮಕವಿ ಇವರುಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಂಗೀತಸತ್ಯುತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸಂಗೀತದೊಳಗೆ ಪ್ರಸಂಗದೊಳಗೆ ಬೆಳ | ದಿಂಗಳ ಬೆಳಗು ಬೊಬ್ಬದಿಯ (!) |

ಅಂಗನೆಯರಿಗೆ ಸರ್ವಾಂಗಾಭರಣದೊಳು | ಮಂಗಳಸೂತ್ರವೀಕಾವ್ಯ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ನಾರದ, ಭೃಂಗಿ, ಪಣ್ಣುಖ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಕಾಡಿನೊಳ್ ಮನೆ ತಲೆಯೋಡಿನೊಳ್ ತಿಂದುಂಬ | ಸೂಡಿದ ಫಣಿರಾಜಭೂಷ |

ಜೋಡುಸತಿಯರಾಳ್ ಗಾಡಿಕಾಟನ ನಾನು | ಬೇಡಿಕೊಂಬೆನು ಪದಗಳನು ||

ಹಾಳುದೇಗುಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಉಕ್ತಿ

ತರಳರು ಅವನಿಯ ಸರಿಸಮಕೊಡು ಎಂದು | ಇರಳುಹಗಲು ವಿತನೊಡನೆ |

ಗುರುಗುರುಗುಟ್ಟಿತ ಕರೆಕರೆಮಾಟೊಡೆ | ದುರುಳರ ಬಾಧೆಗೆ ಬಂದ ||

ಸಿಂಧುಮರಾಳನ ಉಕ್ತಿ

ತಿಂದುಂಬ ದೇಸಿಗಗರಸುಮಂತ್ರಿಗಳೆಂಬ | ಬಣಿಯ ಬನ್ನಣೆನುಡಿ ಸಲ್ಲ |

ಯೊರೆತನ ಸುಡಲಿ ಹಗಲೆರುಳುದ್ರಿಯ ಕಾಣ | ದಿರುವರು ಭೂಮಿಸಾಲಕರು ||

2. ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚೌಪದ

ಪದ್ಯ 89. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಸಂಗಯ್ಯನಿಗೂ ಚಂದ್ರಣಿಗೂ ಮದುವೆ

ಯಾದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವ, ಗಣೇಶ, ವಾರ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಭಾಸ್ಕರಚಂದ್ರಿಣಿಯರ ಸಂವಾದ

ಹರಿಕುಲದ ಅರಸೆ ಕೇಳಯ್ಯ ಭಾಸ್ಕರನೆಂದೊರೆಪಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಇರಲಿ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ |
 ಸರಸದ ಮಾತಾಡಬೇಡ ನಮ್ಮೊಡನೆ| ಸರಸ ಭಕ್ತರು ಕೊಡರು ಹೆಣ್ಣು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ||
 ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡದವನಿಗೆ ಬೆನ್ನ ಸೀಳಿಸುವೆ| ಕಣ್ಣಾನಾಲಗೆಕ್ಕಿತ್ತು ಹೆಜ್ಜಿಗೆ ಹಾಕಿಸುವೆ|
 ನಿನ್ನ ಮುಖನೋಡಿ ನಿನ್ನ ವರ ಮನ್ನಿಸುವೆ | ಎನ್ನ ಕೇಳಿದನ ಶೂಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸುವೆ||
 ಕತ್ತೆ ಹೊತ್ತರೆ ಕೊನ್ನ ನೋಬೆನೋಸುವುದೇ | ಎತ್ತೇಡೆ ಮೆಚ್ಚಿದರೆ ತೊತ್ತು
 ಗರಿತಹುದೇ ||

ಉತ್ತಮರ ನಾಯಿ ಒಗುಳಿದರೆ ಸಂಬಹುದೇ | ಸತ್ತಹೆಣ್ಣತ್ತರೆ ಪಂತ ಸಲ್ಲುವುದೇ |

ವೆಂಕಟಾರ್ಯಶಿಷ್ಯ ಸು 1700

ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಕೃಷ್ಣಗೋಪೀವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ; ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ವೆಂಕಟಾರ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ವನು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಮೈಷ್ಣವಕವಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಗುರು ವೆಂಕಟಾರ್ಯನನ್ನು ಭಾಗವತಪುರಾಣ, ವರವರಯೋಗಪದಾಂಬು ರುಹಭೃಂಗ, ವಾದಿಭಯಂಕರಾತ್ಮಜ, ಭೋಗಪತಿಕಾಯಿಯ ಗುಣಾಮೃತ ಸಾಗರದಿ ಮುಖಗಿಪ್ಪವ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 10 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾರದೀಯಪುರಾಣಕಥಿತವಾದ ಯಾದವಗಿರಿಯ ಅಥವಾ ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂ

ಥವನ್ನು “ವೆಂಕಟಗುರುಕರುಣವಿಡಿದು ಪೇಟೈ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥವೆಂಕಟೇಶ್ವರನರಾಜ ನಾರಾಯಣರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅನಂತರ ಕವಿ ತನ್ನ ಗುರು ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ, ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣ, ಯದುಶೈಲನಾಯಕಿ, ಯದುಗಿರಿನರಸಿಂಹ, ರಾಮಾನುಜ, ವಕುಳಾಭರಣ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಋಷಿಗಳು

ಅಸಮಜಡೆಗಳ ಲಂಬಕೂರ್ಚದ | ಕೃತಕರತ ತಮ ಬೆರಳ ದರ್ಭೆಯ |

ಪೊಸಕಮಂಡಲ ಕೈಯೊಳಿರಳೆಯ ಜರ್ಮವನು ಧರಿಸಿ ||

ಪರಿಸಿಪ್ಪ ಸಿಕ್ಕೋಪವೀತದ | ಒಸೆದು ಪಿಡಿದ ಜಪಾಕ್ಷು ಮಾಲೆಗೆ |

ಳಿಸೆತ ಋಷಿಜನ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿ ನೋಡಿದರು ಹರಿಯ ||

ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ನೊಂದ ಭೂದೇವಿ

ಕಡಲಿಡಳಕದ ನಿಟ್ಟುಸಿರ ದಡ | ದಡಿಸು ಮೆಲ್ಲೆದೆದಾ ದೇಹದೊ |

ಳಡಸಿದತಿಹಂಪನದ ಭೀತಿಯ ಮುಚ್ಚಿದಕ್ಷಿಗಳ ||

ನುಡಿಯೊಳಲಸಿಕೆನೆತ್ತ ರಕ್ತಗ | ಗಡಣದಲಿ ಮೈನೊಂದ ಭಾವಿನಿ |

ಪೊಡವಿಯನು ಕರುಣಾವಲೋಕನದಿಂದ ನೋಡಿದನು ||

2 ಕೃಷ್ಣಗೋಪೀವಿಲಾಸ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಬಾಲವಿಲಾಸಕತಕ, ವೇಣುವಿಲಾಸಕತಕ, ಶೃಂಗಾರಸಪ್ತತಿ ಪ್ರಥಮ ದ್ವಿತೀಯ ತೃತೀಯ ಎಂದು 5 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಒಟ್ಟು 451 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ “ಗೋವಿಂದ ಧರೆಯೊಳವತರಿಸಿ ನಂದಗೋಕುಲದೊಳಗಾಡಿದ ನಾಟಕದಂದವೆಲ್ಲವ ವಿನರಿಸುವೆ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸರಸ್ವತಿ, ರಾಮಾನುಜ, ಸ್ವಗುರುವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ ಇವರ.ಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಮಾರನಲಗ ಸಾಣೆವಿಡಿದ ಚಕ್ರವೂ ಪ್ರಾಚೀ | ನಾರಿಯ ಕರ್ಣಕುಂಡಲವೋ |

ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಕುಮರಿಯಾಣ್ಣನ ಶ್ರೇತಚ್ಚತ್ವದಂ | ತೇಷ್ಠಿದ ಶಶಿ ಪೂನಂ ಗಿರಿಯ ||
ಯಮುನಾನದಿ

ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯೆಂಬ ನೊರೆಯ ಬೆಳ್ಳು ಸೊಬಗಿನ | ತೆರೆಯೆಂಬ ನಳಿತೋಳಿಗಳಿಗೆ |
ಸಿರಿಗಂಗಳೆ ವತ್ಸ್ಯ ವರನಾಭಿ ಸುಖಯಾಗೆ | ಮೆಟ್ಟಿದಳಂಗನೆಯವೋಲೆ
ಯಮುನೆ ||

ಅಶೋಕ

ತಾಕಿದ ಬಾಣ ಕೊಲ್ಲದೆ ಹುಸಿವೆಟ್ಟಿಗೆ | ಶೋಕಪಡುವರು ಗಾಯದೊಳು |
ಸೋಕಿದಾಕ್ಷಣ ಹರಣವ ಕೊಂಬ ನರಳನ | ಶೋಕನೆಂಬರು ಲೋಕದೊಳಗೆ ||

ವಸಂತ

ಇರಲು ವಸಂತಸಮಯ ಬಂದುದಾಗಲೀ | ವಿರಹಮೇಧಕ್ರತುವಿಗೆ |
ತುಟ್ಟುಗಾತಿಯರ ಕಾಮಾಗ್ನಿಯನು ತಂಬೆಲರಿಂದ | ಲುಪ್ತಾದಿದನಾಗ ವಸಂತ ||
ಕಾಮನಾಚಾರ್ಯನಾದನು ವಸಂತನು ತಾನೆ | ನೇಮದಿಂದ ದೀಕ್ಷಿತನಾದ |
ಸೋಮರಜತವಾತ್ರೆಯೊಳು ಸುಧೆಯಾಜ್ಯವ | ಹೋಮಕಾಕುತಿಯ ಮಾಡಿದರು ||
ಶುಕ ಮಂತ್ರಗಳನು ವಾಚಿಸೆ ಸಾಮಗಾನದಿಂದ | ಪಿಕನಿಕರಗಳು ಘೋಷಿಸಲು |
ಸುಕುಸುವ ಮಾಂದಳಿರಾಗಿ ಭ್ರಮರತತಿ | ಬಕುತಿಯಿಂದ ಮಾಪ್ಪಿದೊಲಿಗೆವ ||
ಮಂದಮಾರುತನಗ್ನಿಯನು ಹುತಗೊಳಿಸೆ ತಾ | ನಿಂದು ಬುತ್ತಿಜನಾದನಾಗ |
ತಂದರು ವಿರಹಿಗಳೆಂಬ ಪಶುವ ಬೇಗ | ಬಂಧಿಸಿದರು ಲತೆಗಳಲಿ ||

ತಿಮ್ಮರಸ ಸು 1700

ಈತನು ಜೈತ್ರಗಣಿತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರದವನು; ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು; ಇವನ ತಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಸ, ಸ್ಥಳ ಘನಗಿರಿಯ (ಪೆನಗೊಂಡೆ) ಪಡುವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಂಭ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜೈತ್ರಗಣಿತ

ಇದ್ದು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕಂದಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಟೀಕೆಯೂ ಉದಾಹರಣೆ

ರಣಿಗಳೂ ಇವೆ. ಹಲವುಕಡೆ ಅಕ್ಕತಿಗಳೂ ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇದರಿಂದ
ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅಳತೆಯ ವೈತ್ಯಾಸ ದೋಷಕರ

ಅಂಗುಲಭೂಮಿಯು ತಪ್ಪಲು | ಪಿಂಗದೆ ತಾಂ ನರಕದಲ್ಲಿ ಸಂತಮಿಪಾಂ !

ಅಂಗುಲ ಹೆಚ್ಚದೆ ತಗ್ಗದೆ | ಸಂಗತಮಾಗಳೆಯ ಭೂಮಿ ರಕ್ಷಿ ಪಳಿದುಂ ||

ಗಟಿಕಟ್ಟಳೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ಅಂಗುಲ ಮೂವತ್ತೆರಡುಂ | ಸಂಗತಮಾಗೊಂದು ಹಸ್ತ ಹಸ್ತಗಳೆಂಟುಂ |

ಹಿಂಗದೆ ಗಟಿಕ ತಾನಕ್ಕುಂ | ತುಂಗಭುಜಾ ವೇಲಿನಲ್ಲೆ ಗಣಿತಕ್ರಮದಿಂ ||

ಟೀಕೆ|| ಅಂಗುಲ 32 ಒಂದು ಹಸ್ತ; ಅಂತಹ ಹಸ್ತ 8 ಗಟಿಯೊಂದೆನಿಸು
ವುದು. ಇದು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನಳಿವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಟ್ಟಳೆಯ ಗಟಿಯಕ್ಕುಂ. ಇದುವುಮಲ್ಲದೆ
ಇನ್ನೂ ಗಟಿಗಳುಂಟು. ಒಂದೊಂದುದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಗಟಿ
ಯುಂಟು. ದೇಶದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗಿ ಗಟಿಗಳು ತಿಳಿದುಕೊಂಬುದು.

ಪಾತಾಕಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ಪ್ರಗ್ರಹದಂದದ ಭೂಮಿಯು | ನೊಗ್ಗಿನ ತುದಿನೊದಲನಳಿದು ಕೂಡರ್ಥಿಸುತಂ |

ಹಿಗ್ಗುತ ವರ್ಣಿಸಿಯರ್ಥಿಸೆ | ಭಗ್ಗನೆ ತಾಂ ಬರ್ಕು ಕಂಭ ಕನ್ನಡಜಾಣಾ ||

ಉದಾಹರಣೆ ||

ನೊದಲಗಲ ದಶಕವರೆ ತಾಂ | ತುದಿಯಗಲಂ ಪತ್ತುಗಟಿಯುನೊಪ್ಪಿರೆ ನಿರುತಂ |

ತುದಿನೊದಲನಾರಯಿದು ನೆಣೆ | ಪದುಳದಿ ಗುಣಿಸಲ್ವೆ ಕಂಭ ತಪ್ಪದೆ ಬರ್ಕುಂ ||

ಒಡ್ಡು || ಪಾಶದ ತುದಿಯಗಲ 10, ಮೊದಲಗಲ 10, ಕಂಭದ ಲಬ್ಧ 60;
ಹಾರ 2, ಗುಣಿಸು 1, ಗುಣಾಕಾರ 100. ಮೊದಲಳತೆಯ ಗಟ್ಟಿ 10 ನು ತುದಿ
10 ಜಿಲ್ಲೆ ಕೂಡಿ ಅರ್ಧಿಸಲು 10; ಇದನು ಹೆಚ್ಚು ಗುಣಿಸಿ ಅರ್ಧಿಸಲು ಲಬ್ಧ 50.

ಸಮಚತುರಕ್ಕೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ಮೂಡಣ ಪಡುವಣ ವೆಸೆಯಂ | ಕೂಡರ್ಥಿಸಿ ತಿಂಕ ಬಡಗಲಾಕ್ರಮದಿಂದಂ |

ನೋಡಿ ಪ್ರತಿಯಿಟ್ಟು ಗುಣಿಸಲು | ರೂಢಿಯ ಸಮಭುಜಕ್ಕೆ ಕಂಭ ತಪ್ಪದೆ ಬರ್ಕುಂ ||

ದೀರ್ಘವಿಷಮತ್ರಿಭುಜಿಗೆ ಸೂತ್ರ

ಇವೈಸೆಯ ಭುಜವು ಸಮವಿರೆ | ಮಧ್ಯದ ತಾನಳಿದುವು ಉಪಭುಜಿಯೊಂದನು. |

ತ್ವರ್ಧಿಸಿ ಗುಣಿಯಿಸೆ ಕಂಭಂ | ನಿರ್ಧರದಿಂದದುವೆ ದೀರ್ಘತ್ರಿಭುಜಿಗೆ ಬರ್ಕುಂ ||

ನೇತ್ರಾಕಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ನೇತ್ರಾಕಾರದೊಳಸೆದಿಹ | ಧಾತ್ರಿಯ ನಡುವಗಲವಳಿದು ಅರ್ಧಸುತದನುಂ |
ನೇತ್ರದ ನೀಳದೊಳಿಟ್ಟಿಯಲು | ಧಾತ್ರಿಯೊಳಂ ಕಂಭವೆಂದು ಪೇಟೈ ಗಣಕಾ ||

ಶೂರ್ವಾಕಾರಕ್ಕೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ಮೊಟ್ಟದಂದವಿದ ಭೂಮಿಯ | ನೆಟ್ಟಿ ನೀಳವ ಹಿಂದುಮುಂದನಳೆದರ್ಧಿಸುತಂ |
ಮೊಟ್ಟದಗಲದಿಂದಮಿಟ್ಟಿಯಲು | ಮೊಟ್ಟನುವಿಗೆ ಕಂಭವೆಂದ ಗಣಕಸುಜಾಣ ||

ಲಿಂಗಾಕಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ಲಿಂಗದ ವಳಯದ ಗಟ್ಟಿಗಳ | ಸಂಗಡದಿಂ ಸೀರನೀಳಗಳಿಗಳ ಕೂಡಾ |
ತುಂಗಗತಿಯಿಂದ ಭಾಗಿಸೆ | ಲಿಂಗವು ಸೀರಕ್ಕೆ ಕಂಭ ತಪ್ಪದೆ ಬರ್ಕುಂ ||

ವಂಜ. ಸು 1700

ಈತನು ಕಪೋತವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. ಇವನ ಗುರು ಸಿದ್ಧವೀರ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುವರನಹೆ ಚಂಪಕಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದ ಭಾರತಿನಂಜನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಭಾರತಿನಂಜನು ವೀರಶೈವಕವಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನರೂಪವಾದ ಕಪೋತವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ನಂಜಯ್ಯನೂ ವೀರಶೈವಕವಿಯಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಕವಿ ತತ್ತ್ವವಿದ್ವಯಭಿನ್ನನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಪೋತವಾಕ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಪದ್ಯ 116. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಪೋತದಂಪತಿ ಬೇಡನಿಗೆ ಅಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವ, ಗುರುಸಿದ್ಧವೀರ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಕೋರಣ್ಯದಯ್ಯ, ಬಸವ, ಮಡಿವಳ, ಸಪ್ಪಣ್ಣ, ಪ್ರಭುರಾಜ, ಕೊಟ್ಟೂರವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ಕಲ್ಯಾಣದಯ್ಯ, ಅರೆಮಾಲೆ

ಸಿದ್ಧಮುನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸತಿಯನ್ನು ಅಗಲಿದ ಕಪೋತದ ಉಕ್ತಿ

ಮಧುನಿ ವನೆಯೊಳು ಕದನಕಲಹದಿಂದೆ | ಮತಿಗೇಡಿತನದೊಳಗಿಹಳ |
ಗತಿಗೇಡಿ ಗಂಡನ ಖತಿಮಾಡಿ ಬೈವಂತ | ಸತಿಯಳಾದಡೆ ನಿನ್ನ ನೆನೆಯೆ ||
ಒಗಳವೆಂದರೆ ಬೇಗ ಲಗನುತನವ ತೋಪ್ಪಿ | ಬಗೆಯದೆ ಪುರುಷನ ಮಾತ |
ನಗೇಗೇಡಿತನದಲ್ಲಿ ಬಗುಳಾಟದೊಳಗಿಹ | ಎಗಡೆಯಾದಡೆ ನಿನ್ನ ನೆನೆಯೆ ||
ಬಡತನವಡಸಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಗಂಡನ | ನುಡಿಗೆಡಿಸದೆ ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿ |
ದೃಢಗಡದಂದದಿ ನಡೆಯುವ ಸತಿಯಳ | ಬಿಡುವ ಮನುಷ್ಯ ಶತದ್ರೋಹಿ ||

ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿ ಸು. 1700

ಈತನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಮಾಗಡಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ತಿರುಮಲೆ; ಅಲ್ಲಿಯ ರಂಗನಾಥದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವ

ಇದು ಭಾಮಿನೀವತ್ಸಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 243. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಾಮಂತದುರ್ಗದ ಮಾಕುಟೇಪುರಸನ್ನಿಹಿತತಿರುಮಲೆಯ ಶ್ರೀರಂಗನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ ಪರ್ವದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ—ಶ್ರೀಮದಪರಿಮಿತಶಕ್ತಿಕನಾದ ತಿರುಮಲೆಯ ರಂಗನಿಗಂಕಿತವಾಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿರಚಿತಮಾದ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ—ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸ್ತ್ರೀಶೋಕ

ಒಮ್ಮೆ ಯೃಲುವರೊಮ್ಮೆ ಬೃಲುವ | ರೊಮ್ಮೆ ತೊಲ್ಲುವರೊಮ್ಮೆ ನರಳುವ |
ರೊಮ್ಮೆ ಮೂರ್ಛಪರೊಮ್ಮೆ ಜೇತುಸೊಮ್ಮೆ ಪೊರಳುವರು ||
ಒಮ್ಮೆಯೆದೆಬಾಯ್ಗಳನು ಪೊಡೆಪೊಡೆ | ದೊಮ್ಮೆ ತಲೆಗಳನಟ್ಟಿಗೆ ತಾಗಿಪ |
ರಿಮ್ಮಹಿಯೊಳವರಂದ ನೋಪ್ಪೊಡೆ ಮಜುಗದವರಾರು ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಾಸನುಕ್ತಿ
 ನರನು ನಾನಾರೂಪಗಳ ತಾ | ಧರಿಸಿ ಬಹುತರನಾಸುಗಳನನು |
 ಕರಿಸಿ ನಾಟ್ಯವನಾಡುವಂದದಿ ದೇಹಿಯಾದವನು ||
 ಪರಿಪರಿಯ ಜನ್ಮಗಳ ಬಳಸುತ | ದುರಿತವೆಚ್ಚರೆ ಜನನವೃತ್ತಿಗಳ |
 ಪರಿವಿಡಿಯಲೋಲಾಡುತಿರ್ಪನು ಕಾಲಗತಿಯಿಂದ ||

ಶಾಂತವೃಷಭೇಶ ರು 1700

ಈತನು ಅನುಭವಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ
 ಕವಿ. ಶಾಂತೇಶ್ವರನ ಕರುಣದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳು
 ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅನುಭವಶತಕ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 115; ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 'ಶರಣರು
 ಕೇಳಲು ಭ್ರಾಂತಿಬದ್ಧರಾದವರು ವೀರಶೈವದ ಮತವು' ಎಂದು ಕವಿ
 ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಮಾಯದ ತನುವೆಂದೆನ್ನದು | ಹೇಯದ ತನುವೆಂದು ನುಡಿದು ಸೂತಕಗೈಯದು |
 ಕಾಯ ಶಿವಕಾಯವದನಾ | ಮ್ನಾಯದೊಳಿವನ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯಂ ||

ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ರು. 1700

ಇವನು ಸಿದ್ಧನೀತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ
 ಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಇವನ ತಂದೆ ಲಕ್ಕಪ್ಪ; ಸ್ಥಳ ಕೆಳಲೆಯನಾಡ
 ತೈಲೂರು. ಇವನು ಸೇನಬೋವನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ
 ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಿದ್ಧನೀತಿ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 105; ನೀತಿಬೋಧಕವಾದ ಗ್ರಂಥ.
 ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವೀರಭದ್ರ, ಗಣೇಶ,

ಇವರನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಸಾಲಕ್ಕೆ ಭೀತನಾಗಿರು | ನಾಲಗೆಯುಂಟೆಂದ, ಹಲವ ಗುಣದಿರೆಂದು |
ಬಾಲೆಯರ ನಂಬಲಾಗದು | ಸೋಲನಿರಾಗೆಲುವರೊಡನೆ ಸಿದ್ಧನ ವಚನಂ ||
ಬಗೆಯದ ನಂಟರ ಮನೆಗೆ | ಜಗಳವನಾಡುತ್ತಮಿರ್ಪ ತಾಣಕೆ ಮತ್ತಂ |
ಪಗೆಯಿರ್ಪ ಪಳ್ಳಿಯೊಳಗಂ | ಪುಗಲಾಗದು ಕಷ್ಟನೆಂದನಾಕವಿಸಿದ್ಧಂ ||
ಜಂದನನೆಂಬುದು ಶಿಶಿರಂ | ಜಂದನದಿ ಶಿಶಿರವಪ್ಪುದುಡುಪತಿದಿಂಬಂ |
ಜಂದನದಿಂ ಶಶಿಮಂಡಲ | ದಿಂವಂ ಪಿರಿದಾವ ತಣ್ಪು ಸತ್ಸಂಗತಿಯೊಳ್ ||

ಬನವ ಸು 1700

ಇವನು ರೇಣುಕಾರ್ಯಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ, ಇವನ ತಂದೆ ಗುಡ್ಡದ ವೀರೇಶ್ವರನ ಕುಲಾಬ್ಧಿಚಂದ್ರ ವೀರಣ್ಣಿಡೆಯ, ಗುರು ರಾಮಗಿರಿಯ ಕರಿಯಸಿದ್ಧೇಶ, ಸ್ಥಳ ದೇವಪುರ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥ

ರೇಣುಕಾರ್ಯಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 15, ಪದ್ಯ 1675. ಇದಕ್ಕೆ ರೇವಣಸಾಂಗತ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರೊಳಗೆ ಮೊದಲನೆಯವನಾದ ರೇಣುಕಾರ್ಯನ ಅಥವಾ ರೇವಣಾರ್ಯನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಪುಣ್ಯಪು, ಪ್ರಭು, ರೇವಣ, ಗಣೇಶ, ವಾಣಿ, ಗುಡ್ಡದವೀರೇಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಸಮುದ್ರ

ಮೊಗವ ಮೇಘಗಳಿಂದ ಹೊಗುವ ನದಿಗಳಿಂದ | ನೆಗೆವ ಮಿನ್ಗಳ ಘನರವದಿ |
ತೆಗೆದುಬ್ಬುವ ಘುಳುಘುಳುಪಬ್ಬರಗಳ | ಬಗೆಯೊಳೊಪ್ಪಿದುದಿಂಗಡಲು ||

ನೀತಿ

ಪಾಪವಾವುದು ಸರಸಿದೆಯು ನರಕದ | ಕೂಪವಾವು ದಾರಿದ್ರ್ಯ |
ತಾಪವಾವುದು ಘನಿಂತೆ ಸುಲ್ಪಾನದ | ರೂಪವಾವು ಕ್ಷಮೆದಮೆಯು-||

ಬಿಜ್ಜಳನ ಕುಮಾರಿ

ಜಂದದ ಕನಕಲತೆಯ ಕಟ್ಟಿ ತುದಿಯೊಳು | ಹೊಂದಾವರೆ ಸೇರಿದಂತೆ |
ಅಂದವಡೆದ ನಳಿಕೋಳಂಗಳೆರೆ | ಅಂದವೊಪ್ಪಿದುವು ಕಾಮಿನಿಗೆ ||
ಅಂಗಜಭವನು ಜಗಂಗಳ ಗೆಲುವರೆ | ರಂಗುವಡೆದ ನೀಲದಲಿ |
ಹೊಂಗಿ ಹೊಯ್ದ ಗೂಡಾರವೊ ಎನೆ ಕೋಮ | ಶಾಂಗಿಯ ಬಲುಮುಡಿಯೆಸೆಗು||

ದೊಡ್ಡ ತಿಮ್ಮ ದಾಸ. ಸು. 1700

ಈತನು ರಾಮಾನುಜವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ದೊಡ್ಡ ತಿಮ್ಮದಾಸನ ಮಗನು; ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣಭಕ್ತನು; ಸೂತಕುಲೋದ್ಭವ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 1700 ಅಗಿರ ಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರಾಮಾನುಜವಿಜಯ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 25 ಪ್ರಕರಣಗಳಿವೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಂದವಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜಗುರುವಿನ ಚರಿತವೂ, ವಿಷ್ಣುವಾರವ್ಯವೂ, ವಿಶಿಷ್ಟಾ ದ್ವೈತಮತವೂ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶಿವನು ನಾರದ ನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕೈವಲ್ಯಚಿಂತಾ ಮಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕರಣಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ-

ಇದು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಮತಸಂಪ್ರದಾಯಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನಪ
ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನ ಶ್ರೀಪಾದಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಪ್ಪ ಸೂತಕುಲೋದ್ಭವ ದೊಡ್ಡ ತಿಮ್ಮ ದಾ
ಸನ ಕುಮಾರ ದೊಡ್ಡ ತಿಮ್ಮ ದಾಸವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ರಾಮಾನುಜವಿಜಯದೊಳ್.

ಅದ್ವೈತಾನಂದ ಸು 1700

ಈತನು ಕೇಶವಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಗಾಳಿಪೂಜೆಯ ಪೂರ್ಣಾನಂದಯೋಗೀಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು ಇವನ ಸ್ಥಳ ಹಳೆಯಬೀಡು. ಈತನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು
ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೇಶವಶತಕ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ವೇಲಾಪುರಿಯ ಅಧವಾ ಬೇಲೂರ ಚೆನ್ನ ಕೇಶವದೇವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ.

ವಿಜಯವೆಂಕಟರವಣ ಸು 1700

ಈತನು ಭಗವಚ್ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ. ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಆತ್ರೇಯಗೋತ್ರದ ನಾಗರಸ, ತಂದೆ ವೆಂಕಟ ಗುರು ಕೌಂಡಿನ್ಯಗೋತ್ರದ ವೆಂಕಟೇಶ, ಸ್ಥಳ ಚಿಕ್ಕಹೆಜ್ಜಿ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಗವಚ್ಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಅಧ್ಯಾಯ 15 ಇದರೊಳಗೆ ಭಾಗವತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಧ್ರುವಚರಿತೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಶಾಂತಚಾಪ್ಯ ಸು. 1700

ಈತನು ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಗೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಯೋಗಾಚಾರ್ಯಪಟ್ಟ ಅನಿರ್ಣಯಾನವಿತ ಎಂದು ಇನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಇವನ ಗುರು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ. ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ತನ್ನ ಟೀಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಯೆಂಬ ವೇದಾಗವನಿರತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮಪಾದೋದಕಪ್ರಸಾದಚರಿತವಿಶೇಷೋತ್ಪತ್ತಿಯಂ ಅನ್ಯಮತ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣದಿಂ ಪೇದಿಸಂ.

ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಸಂಪನ್ನರಾದ ಪಟ್ಟಲಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಧಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ವರಕಾರುಣ್ಯಕೃಪಾನಾಲೋಕನವಿಂದ ಈ ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗುರುಲಿಂ

ಗಜಂಗವೇತ್ಯತ್ಯಾದಿವಿಶೇಷಮಂ ವೇದಾಗಮಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿವಾದಗ್ರಂಥಮಂ
ಸೂಚನಾಮಾತ್ರದಿಂ ಯೇಗಾಚಾರ್ಯಪಟ್ಟಲಸೀರ್ಣಯಾಸ್ವತನಪ್ಪ ಶಾಂತಾಚಾರ್ಯನು
ಸಮಸ್ತಶಿವಮಾಹೇಶ್ವರರ ಪರಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಕಿಂಚಿತ್ತುಸುಮತಿಯಿಂ ಸ್ವಾನುಭಾವಸಿ
ದ್ಧಿಯಿಂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದಂ.

ಅದಿಯಪ್ಪ ಸು. 1700

ಇವನು ಪಟಹಸ್ತನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮ
ಣಕವಿ; ಇವನ ಸಳ ಚಂಗಳನಾಡೊಳಗಣ ಸವ್ವಾರದಹಳ್ಳಿ. ಇವನು
ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು
ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಟಹಸ್ತನ ಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ: ಪದ್ಯ 107. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವು
ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ಮುನ್ನೊಬ್ಬ ಪಟಹಸ್ತ ಲೋಭತ್ವದಿಂದ | ಕೊನ್ನೆತ್ತಮಾಡಿಯೆ ಮಡಗಿ |

ಇನ್ನೊಂದ ಮಾಡುವೆನೆಂಬಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ | ಮುನ್ನಲಿಸೂದ ನೀಗಿದನು ||

ಮುಖ್ಯನಿಷ್ಕ ಸು. 1700

ಇವನು ಅಚರಣೆಯಸಂಬಂಧದ ವಚನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಾನೆ.
ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊ
ಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ವಚನಗಳು 275 ಇವುಗಳಲ್ಲಿ
ಬಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ನೀತಿಗೆ ನೀತಿ ಜಾತಿಗೆ ಜಾತಿ ಭೇದವನಟಿದು ಕೂಟಕೆ ಕೂಟ; ಕ್ಷೀರಕೆ ಕ್ಷೀರ
ಕೂಡಿದಂತಿರನೇಕು; ವಾರಿಯು ವಾವಿ ಕೂಡಿದಂತಿರಬೇಕು, ಇದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಹಾ
ಪ್ರಕಾಶದ ಕೂಟದ ಸುಖ ನಿಕಟಂಕಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ.

ಚಿವ್ವವೃಷಭ ಸು 1700

ಈತನು ಸುಲಿಯಚಂದಯ್ಯನ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಕರಪುರೀಶನ ಕರುಣದಿಂದ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 25 ಹಾಡುಗಳಿವೆ. ಸುಲಿಯಚಂದಯ್ಯನು ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವನು; ನೋಡಿಯಹುಲ್ಲ ಸುಲಿಹೊಸದು ಕಲ್ಯಾಣಪುರದಲ್ಲಿ ಮಾರಿ ಖೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸಿಕ್ಕ. ಸು 1700

ಈತನು ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 626. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಗೊಲ್ಲಸಿರುಮನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ರಾಮಚಂದ್ರಕವಿ ಸು. 1700

ಈತನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಪಾರ್ವತಿಯ ಸೋಬಾನೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ಮೂಡಿದ ವೀರಭದ್ರರಾಜಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ತಮ್ಮಯಾರ್ಯನ ಮಗನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶತಕ

ಇದು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ.

2. ಪಾರ್ವತಿಯ ಸೋಬಾನೆ

ಇದರಲ್ಲಿ 27 ಹಾಡುಗಳಿವೆ; ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ನಾಣಿಯ ಫಣಿವೇಣಿಯ ಗೀರ್ವಾಣಿಯ |

ಜನವಿಸುತೆಯ ಬೊಮ್ಮನ ರಾಣಿಯ ಗುಣಮಣಿಯ ಮನದಣಿಯ |

ಮನದಣಿಯು ನಮಿಸುವೆ ವೀಣಾಪಾಣಿಯ ಪದಯುಗಳೆ ಮುದದಿಂದ ||

ಪತ್ತಿಯಣ್ಣ ಸು 1700

ಈತನು ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯ ಸು. 1700

ಈತನು ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ, ಕೃಷ್ಣಚಾರಿತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ತತ್ವತ್ರಯವಿವರಣೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನು ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವಕವಿ, ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 97. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯಕೃತನೃಸಿಂಹಸ್ತವಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ” ಎಂದಿದೆ.

2. ಕೃಷ್ಣಚಾರಿತ್ರ

ಇದೂ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಪದ್ಯ 100.

3 ತತ್ವತ್ರಯವಿವರಣೆ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ, ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಿಳ್ಳೈಲೋಕಾಚಾರ್ಯರು ಚಿತ್ತು, ಅಚಿತ್ತು, ಈಶ್ವರ ಎಂಬ ಮೂರು ತತ್ವಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಗ್ರಂಥದ ವಿವರಣೆ

ಬಸವಾರಾಧ್ಯ ಸು 1700

ಈತನು ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ವೀರಶೈವಮಾರ್ಗ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಸುಮಾರು

1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದವೇದಾಂತಾಗಮಪುರಾಣಸ್ಮೃತಿತಿಹಾಸಪ್ರತಿಪಾದಿತ ಶ್ರೀವೀರಶೈವನಾಗರಸಾಸ್ಥಾನಾಚಾರ್ಯಶ್ರೀಬಸವರಾಧ್ಯವಿರಚಿತಕರ್ಣಾಟಕಟೀಕಾ ಸಮಾಪ್ತಾ

ದೈವಜ್ಞವಲ್ಲಭ ಸು 1700

ಈತನು |ಮಹಾವೀರಾಚಾರ್ಯನ ಗಣಿತಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. “ಅಂಧ್ರಭಾಷಾನುಯವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕರ್ತೃ ಶ್ರೀಮತ್ಸರ್ವಮಂತ್ರ ಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತಗಣಿತತಾಸ್ತ್ರತತ್ತ್ವಜ್ಞೇನ ದೈವಜ್ಞವಲ್ಲಭಾಖ್ಯೇನ ವಿರಚಿತಾ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನು ಈ ಗಣಿತಕ್ಕೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆಯೂ ಸರ್ವಮಂತ್ರ ಎಂಬವನಿಂದ ಗಣಿತತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿತಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ‘ಬಾಲಬೋಧಾಖ್ಯಾಕರ್ಣಾಟದೇಶೀಯಭಾಷಾನುಯಟೀಕಾ’ ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಬಾಲಬೋಧ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಬರವವನಾಯಕ. ಸು 1700

ಈತನು ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾಕರನೆಂಬ ವಸ್ತುಕಕಾವ್ಯವನ್ನು ‘ಗೀರ್ವಾಣ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಗಳಿಗೆ’ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕೇದಿನೃಪವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಇವನು ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಬಿಬ್ಬನು; 1697 ರಿಂದ 1714ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದನು.

ದೇವರಸ. ಸು 1700

ಈತನು ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ, ವರ್ಧಮಾನ ಭಟ್ಟಾರಕನ ಶಿಷ್ಯನು ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 2 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ.

ವಂಜನಾಥ ಸೂಪಾಲ. ಸು 1700

ಈತನು ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು, “ಕಪಿಲಾಕೌಂಡಿನೀಸಂಗಮಕ್ಷೇತ್ರನಿವಾಸ ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರಕೃಪಾಲಬ್ಧವಿಭವಂ, ಶಾಂಕೂರಪುರವರಾಧೀಶಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಸದಾಶಿವ ಸು 1700

ಈತನು ಒಂದು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಶಿವಲಿಂಗಯೋಗಿ ಸು. 1700

ಈತನು ಶಿವಸರ್ವಾಂಗಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ತುಂಗಭದ್ರಾನದೀತೀರವಿರಾಜಿತವರ್ಗಪುರದ ಗುರುನಂಜೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಿವಸರ್ವಾಂಗಸ್ತುತಿ

ಪದ್ಯ 35. ಇದಕ್ಕೆ ಶಿವಸರ್ವಾವಯವಸ್ತೋತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಪರಮತುಂಗಭದ್ರಾನದೀತೀರವಿರಾಜಿತವರ್ಗಪುರಾಲಯ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುನಂಜೇಶ್ವರಾಹವ್ಯಯದಿವ್ಯಶಿವಯೋಗೀಂದ್ರಶ್ರೀಚರಣಾರುಣಸೋಜಪರಾಗದ್ವೀಪಾಭಯಮಾನ ಶಿವಲಿಂಗಯೋಗಿನಿರಚಿತಮಾದ ಶಿವಸರ್ವಾಂಗಸ್ತುತಿ.

ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಶ್ರೀಮತ್ಪ್ರಾಣಲೇಯಶೈಲಾಧಿಪತಸುಜಯವಕ್ತ್ರಾಬ್ಜಮಿತ್ರಂ ಸಮಿತ್ರಂ |

ವೈಷ್ಣೋಮಾತೃಕರ್ಣದುಧಾತ್ರೀಜಲಶಿಖಿಪವಮಾನಾಷ್ಟಕಾಯಂ ವಿಮಾಯಂ ||

ಧಾಮಶ್ರೀಸೋಮನೇಮಾಭರಣಯುತಜಟಾಜೂಟಕಾಂತಂ ಮಹಾಂತಂ |

ಹೇಮಾಗಾಗಾಥನೈಮ್ ಸಲಹುಗೆ ಸತತಾನಂದವೇತಂ ಮಹೇಶಂ ||

ನೀಕಲ ಸು. 1700

ನೀಕಲರ ವಚನ ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ನೀಕಲ ಎಂಬವನಿಂದ ರಚಿತವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಲ 42 ಪದ 575 ಇವೆ. ಪ್ರತಿಪದವೂ ನೀಕಲನೇ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಅಹಿಯೆನೆಂದೆನಬೇಡಿ | ಅಹಿತನೆಂದೆನಬೇಡಿ | ಅಹಿವುವ ಅಹಿಗಳನೊಂದರೆ |

ಅಹಿಯಲ್ಲೆ ಪರವು ಬೇಡು | ಪರಬೂಸು ತಾನಯ್ಯ ನೀಕಲನೆ ||

ಸ್ಮರಣೆಯಿಂ ಮನಶುದ್ಧಿ | ದರಶನದಿ ತನುಶುದ್ಧಿ | ಸ್ಮರಣನದಿ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಯು
ಶರಣಿನಲು ಮುಕ್ತಿಸಿದ್ಧಿಯು | ಶರಣರ ಹರನೆಂದು ನಂಬು ನೀಕಲನೆ ||

ಕುಲ್ಲಮನುಜರ ಸಂಗ | ಕಲ್ಲ ಪದಕದಹಾಂಗೆ | ಅಲ್ಲೇನು ಕಂಪು ಭೂಷಣವು |

ಬಲ್ಲಂತ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಗ ಕಂದೊಳು | ಮಲ್ಲಗೆಯ ಹಾರ ನೀಕಲನೆ ||

ಸವ್ವಣ್ಣ ಸು. 1700

ಈತನು ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ, ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಗುರುಸಿದ್ಧಯತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು ಇವನಿಗೆ ಸರ್ವಭೂಷಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿ

ಇದು ಹಾಡಿನರೂಪವಾಗಿದೆ ಸ್ಥಲ 5, ವಚನ ಸಂಪುಟ 1/7, ವಿರಳ ಪದಗಳು 710 ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:-

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದವಿರೂಪಾನಂದಬಂಧುರಸಮಸ್ತ ತತ್ವತಾತ್ಪ್ರಕರಹಸ್ಯೋಪದೇಶಕೃಷ್ಣರ ಚಾತುರೀಧುರೀಣ ನಿರಾಭಾರಗುರುಕುಲಕೇತನಾಯಾಮಾನ ಗುರುಸಿದ್ಧಯತೀವರೇಣ್ಯಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದಮಧುಕರಸ್ವರೂಪ ಶ್ರೀಸರ್ವಭೂಷಣಶಿವಯೋಗಿವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿಯೆಂಬಧ್ಯಾತ್ಮಸುಖಬೋಧಕಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ

ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಪಲ್ಲವಿ|| ಬೆರೆಯಬಾರದೇ | ತಿಳಿದು | ಬೆರೆಯಬಾರದೇ ||
 ಅನುಪಲ್ಲವಿ|| ಮಹಿದು ಬಾಹ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ | ಕರದಖಂಡತೇಜಸೋಡನೆ ||
 ತಿಳಿವೆನಿಸುವ ಸುರಭಿಗೂಡಿ | ನಳನಳಿಸುವ ಎಕಡಕ್ಕುದಯ |
 ನಳಿನದಮಲಕಣೀ ಕೆಯೊಳು | ನೆಳಗುವಿಷ್ಟಲಿಂಗದೊಡನೆ ||1||
 ಪರಿವ ಗಂಗೆಯಮುನೆಯೆರಡು ! ಬೆರೆದ ಸಂಗಮಸ್ಥಳದೊಳ |
 ಗಿರುವ ಗಗನಗಿರಿಯ ತುದಿಯೊಳು | ಉರಿವ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದೊಡನೆ ||2||
 ಮಹಿಶಶ್ರೀಗುರುಸಿದ್ಧನೊಲಿದು | ವಿಹರಿಸುವ ಸುಷುಮ್ನನಾಡಿ |
 ಕುಹರದಗ್ರದಚಲಸರಸಿ | ರುಹದ ಭಾವಲಿಂಗದೊಡನೆ ||3||

ನಿರಾಲಂಬಶರಣ. ಸು. 1700

ಈತನು ಅಖಂಡೇಶ್ವರವಚನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಇವನನ್ನು 'ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸದ್ಗುರುಸತ್ಸಂ ಪ್ರದಾಯಕ ಸಿದ್ಧಯೋಗೀಂದ್ರ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಖಂಡೇಶ್ವರವಚನ

ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಲಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ವಚನಗಳು ಹೇಳಿವೆ; ಪ್ರತಿವಚನದ ಲ್ಲಿಯೂ ಅಖಂಡೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ -

ಸುಡು ಸುಡು ಈದೇಹದ ರೂಪು ನೋಡಿದರೇನುಹುರುಳಿಲ್ಲವಯ್ಯ; ಎಲುವುಜ ಮೃನರಮಾಂಸಮಲಮೂತ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಅನಿತ್ಯದೇಹವೆ ನೆಚ್ಚಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಜವನು ಮಹಿದು ಭವಭಾರಿಯಾದೆನಯ್ಯ ಅಖಂಡೇಶ್ವರಾ.

ತನ್ನ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ನೋಣವನಹಿಸುಪ ಮರುಳುಮಾನವನಂತೆ ತನ್ನಂಗದ ಮನದ ಅವಗುಣಂಗಳ ತೊಲಗನೂಕಲಹಿ'ಯದೆ ಅನ್ಯರಲ್ಲಿಯವಗುಣಂಗಳ ಸಂಪಾದನೆಯಮಾಡುವ ಕುನ್ನಿಗಳ ಎನಗೊಮ್ಮೆ ತೋಪಿದಿರಯ್ಯ ಅಖಂಡೇಶ್ವರಾ.

ಅನುಭಾವಿಗಳಸಂಗ ಕೀಟಕ ಭ್ರಮರವಾದಂತೆ ಕೇಳಿರೋ; ಅನುಭಾವಿಗಳ ಸಂಗ ಪರುಷಲೋಹದಂತೆ ಕೇಳಿರೋ; ನಮ್ಮ ಅಖಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗದೊಡನೆ ಬೆರೆದ ಶಿವಾನುಭಾವಿಗಳ ಸಂಗ ಕರ್ಪೂರಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಕಾಣಿರೋ.

Appendix 1

ಪರಿಶಿಷ್ಟ 1

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆಯ ದ್ವಿತೀಯಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಕೆಲವರು
ಕವಿಗಳ ವಿಷಯ

ಬಾಯಣಾಚಾರ್ಯ, ಸು. 1410

ಈತನು ದಾವಣಗೆರೆ 23 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ “ಈ ಶಾಸನಕೃತಿಯನು ಹೇಟ’ಡುದಕೆ ಕಾಕೃಪ ಗೋತ್ರದ ಯಜುತ್ಯಾಖೆಯ ಚಲಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯರ ಮಕ್ಕಳು ಬಾಯಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟುದು ಎಂಟು ಕೊಳಗದ ಗದ್ದೆ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಯದ್ವಪಿ ಈ ಶಾಸನವು ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕರೂಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಗದ್ಯಭಾಗಗಳೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಂದಗಳೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಬಾಯಣಾಚಾರ್ಯನು ಕನ್ನಡಕವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಶಾಸನವು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ 1ನೆಯ ದೇವರಾಜನ (1406-1416) ಅಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ 1332 ನೆಯ ವಿಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನನಿಕ್ಕಿ ಹರಿದ್ರಾನದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹರಿಹರಕ್ಕೆ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ತಂದ ಮಹಾಜನಗಳಿಗೆ ಆ ಕಾಲುವೆಯಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಪಾಲು ಭೂಮಿಯೂ ಹರಿಹರದೇವರಿಗೆ ಎರಡು ಪಾಲು ಭೂಮಿಯೂ ಸಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ —

ಅನಿಗುಹದಾನವಮದಸಂ | ಹರಣಂಗಳ್ ವಿಮಲಕರಣಭಜಕಾಸೀಕೋ |
ದ್ಧರಣಂಗಳ್ ಹರಿಹರವರ | ಚರಣಂಗಳ್ ಪೊರೆಗೆ ಧರೆಯನಾಜಂದ್ರಾಕಂ ||
ಹರಿಹರಸೇವಾಪರಿಣತ | ಕರಣಂ ಸಂಗಾಯಪುಣ್ಯಜಠರಾಬ್ಧಿಸುಧಾ |
ಕಿರಣಂ... | ಶಿಲಾಶಾಸನಮಂ ||

ವರಸಾಧ್ಯ. ಸು. 1600

ಈತನು ಪದ್ಯಗಣಸಹಸ್ರನಾಮವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರಾಂಶಲೇಖಕರಾದ ಅಮೃತನೃಪನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮಾರಾಧ್ಯರಚಿತವಾದ ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮವನ್ನು ಕಂಡವೃತ್ತಗಳಿಂದ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ--

ಸಿರಿವೆತ್ತುತ್ತಿ ಲಲೀಪ್ತರಾಮೃತನೃಪಂ ಸದ್ವೃತ್ತಕಂದಂಗಳಿಂ |

ತರಣಶ್ರೇಷ್ಠರೇನಿಪ್ಪ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮಾರಾಧ್ಯರಿಂದಾದ ಸಾ ||

ಸಿರಿದುಡ್ಡದ್ಗಣನಾಮಮಂ ರಚಿಸೆನುತ್ತಂ ಪೇಟೆ ಸಂತೋಷದಿಂ |

ನರಸಾಧ್ಯಂ ನೆಗಟ್ಟಿಂ ಮಹಾಸುಜನಕರ್ಣಶ್ರಾವ್ಯಮಂ ದಿವ್ಯಮಂ ||

ಇವನು ಹೇಳುವ ಅಮೃತನೃಪನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪದ್ಯಗಣಸಹಸ್ರನಾಮ

ಇದು ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 8, ಪದ್ಯ 191 ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಥಗಣ, ರುದ್ರಗಣ, ವೃಷಭಗಣ, ತ್ರಿಪಿಷ್ಟಿಗಣ, ಪೋಡಕಗಣ, ತೇರಸಗಣ ಅಥವಾ ತ್ರಯೋದಕಗಣ, ದಶಗಣ, ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಣ ಈ ಗಣಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಪಾರ್ವತೀಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿ ಚಮತ್ಕಾರವಾದ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಗಳಿವೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಾಮಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಕೃಷ್ಣಾಡ್ಗಮಿನಿ ಸಿಂಹವಾಹನೆ ಮಹಾಕಾಳಿ ಸ್ಫುರದ್ಗೌರಿ ನಿ |

ನ್ನಿರವೆಂತೆಂದೊಡೆ ವಾಮದೇವನತುಳೋದ್ಯದ್ವಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿ ಭೀ ||

ಕರರುದ್ರಂ ವರಶಾಂತನೆಂತು ತವ ರೂಪಂ ಚೋದ್ಯಮೆಂದಾಡೈಯು !

ತ್ಥರಕಂ ಸಸ್ಮಿತನಾದ ಸಾಂಬಶಿವನೆಮ್ಮಂ ರಕ್ಷಿ ಕಾನಂದದಿಂ ||

ವಿಳಸಜ್ಜಂಪಕಪುಲ್ಲನಾಸಿಕೆ ಚಳದ್ಭೃಂಗಾಳಕಾಳಪ್ರಭೋ |
 ಜ್ವಳೆ ಕಾಳೋರಗವೇಣೆ ಸೋಗಿಮುಡಿಯೊಪ್ಪಂದೆತ್ತ ನೀಂ ಸರ್ವಮಂ ||
 ಗಳೆಯೆಂತಂದೊಡೆ ನೀಂ ಶಿವಾಖ್ಯನಮೃತಶ್ರೀಪ್ರಾಣನಾಥಂ ವಿಷೋ |
 ದ್ಗಲನೆಂತಂದೊಡೆ ನಕ್ಕ ಸಾಂಬಶಿವನೆಮ್ಮಂ ರಕ್ಷಿ ಕಾಸಂದದಿಂ ||
 ಅರಿವುದು ಭವವಲ್ಲರಿಯಂ | ಮುಣುವುದು ದುಷ್ಟತಮದೇಭದಂತಮನದಟಿಂ |
 ಸುರಿವುದು ಶಿವಸುಖಸುಧೆಯಂ | ತರದಿಂದಲುವತ್ತುಮೂರು ಶರಣಸ್ಥರಣಂ ||
 ತೇರಸರಂ ಶಿವಮಂತ್ರಕ | ಲಾರಸರಂ ಭಕ್ತಹೃದಯಸಾರಸರಂ ||
 ತ್ಸಾರಸರಂ ಶುಭಸಾಖ್ಯಸು | ಧಾರಸರಂ ವಂದಿಸಿಂ ದಯಾರಸಭರಂ ||

ಪೂಜ್ಯಪಾದಯೋಗಿ. ಸ. 1600

ಈತನು ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡವಟ್ಟಿದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರು
 ವುದಾಗಿ ಪಾಯಣವರ್ಣಿಯ (1659) ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತೆಯ ಈ ಪದ್ಯ
 ದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ—

ಅದ ನೋಡಿ ಕಣಾಟಕದೊಳ್ಳುಡಿಯಲ್ಲಿ | ಯೊದಂದ ಚಾರುಷಟ್ಟದವ |
 ಮುದದಿಂದ ಶ್ರೀಪೂಜ್ಯಪಾದಯೋಗೀಶನು | ಸದಮಲಜ್ಞಾನಿ ಪೇಟಿದನು ||

ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ವಾಸವಚಂದ್ರಮುನಿಯಿಂದ
 ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತ್ರೆಯ ಪರಿವರ್ತನವೆಂದೂ
 ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನ್ವಿಅದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದನೆಂದೂ
 ಪಾಯಣವರ್ಣಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಪಾಯಣವರ್ಣಿಯ
 ಕಾಲಕ್ಕೆ (1659) ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು; ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೋ ತಿಳಿ
 ಯದು; ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.
 ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಪಾಯಣವರ್ಣಿ. ಸು. 1 (59)

ಈತನು ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನು; “ಬೆಳುಗುಳಾದ್ರಿಯ ಗುಮ್ಮಟಸ್ವಾಮಿ ಸೇವಕ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯನ ಸಂತಾನ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೆಳುಗೊಳವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಕ 1581 ನೆಯ ವಿಕಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1659 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಕೌಮುದಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಪಾಯಣವ್ರತಿ ಪೆನಗೊಂಡೇಡದ ನಂದಿಯಪುರದವನೆಂದೂ, 1606 ರಲ್ಲಿ ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಪಾಯಣಮುನಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದವನೆಂದೂ ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯವನು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಿನಸೇನ, ಗುಣಭದ್ರ, ಅಕಲಂಕ, ಕನಕನಂದಿ, ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದ ರತ್ನಾಕರ (1557), ಕುಮುದಚಂದ್ರ, ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ, ಸೋಮದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 45. ಪದ್ಯ 6334. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರವಂಶದ ದೊರೆಯಾದ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಭದ್ರಬಾಹುಬಲಿಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನನ ವರೆಗೆ ಜೈನಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ನೊದಲು ವಾಸವಚಂದ್ರಮುನಿ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಪೂಜ್ಯಪಾದಯೋಗಿ ಕರ್ಣಾ

1. ಭದ್ರಬಾಹುಬಲಿ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಗುಂಡಿಗೆಯುದಕವ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಮೀನೆದು|ಕೊಂಡುಕೊನೆರೆ ಮಿಧ್ಯಾಜನವು||ಕಂಡು ಮೊಲ್ಲೆಯ ಕುಸುಮನ ಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿದ ಕುಂಡಕುಂದಾರ್ಯ, ಗಿರಿಪುರದೊಳು ಕಲ್ಲವಾಣಿಯ ನುಡಿಯಿಸಿ| ವರಮೂಲಸಂಘವೆಂದು || ದುರುಶ್ವೇತಾಂಬರನು ಗೆಲ್ಲ ಉಮಾಸ್ವಾಮಿನಿ, ಅಕಳಂಕ, ಭೋಜರಾ

ಟಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆಯೂ ಆ ಪಟ್ಟದೀಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನು ವಾಡುಗಟ್ಟ(ಸಾಂಗತ್ಯ)ದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಸುರನರಘಣಿಪತಿಮಕುಟತಟಘಟಿತಮಾಣಿಕ್ಯಮರೀಚಿನಾಲಾಲಂಕೃತಕ್ರಮಕಮಲಯುಗಲಕ್ರೀಮಜ್ಜಿನಾಥೀಶ್ವರಮತಾಂಬರದ್ಭೂಮಣಿ ಸ್ಯಾದ್ವಾದವಿದ್ಯಾಭರಣಭೂಷಿತ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯಪದೇಂದೀವರಾನಂದಾಮಂಧಮಕರಂದಸಂದೋಹಬಂಧುರಕುಸುಮಂಧಯ ಶ್ರೀಮತ್ಪಾಯಣವರ್ಣಿಪರಚಿತಮಪ್ಪ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತವುರಾಣದೊಳ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಜಿನಚಂದ್ರರಾಜನ ಹೆಂಡತಿ ಶ್ರೀಕಾಂತಾದೇವಿ

ವಾಣಿ ಶ್ರೀಕಾಂತೆಯ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ | ಜಾಣು ಸಾಲದು ತನಗಿಂದು |
ವಾಣದಿಯಿಂದಿಂದು ಜಪದಿಂದಿಂದು ಸು | ಶ್ರೋಣಿ ಮಾಡುವಳು ಜಪವನು ||
ದುಷ್ಟರಾಹುನಿಗಿಕ್ಕೆ ಸುರರಲ್ಲ ನೆರೆದಾ | ಗಷ್ಟಮಿಡಂದ್ರನ ತಂದು |
ಶಿಷ್ಟ ಶ್ರೀಕಾಂತೆಯ ನಿಟಲವ್ಯಾಜದಿ ಬೈ | ಚಿಟ್ಟರೊ ಎನೆ ಪಣಿಯಿಡು ||
ತಿರಕರು ಮನೆಮನೆದಪ್ಪದೆ ತಾವೈದಿ | ತಿರಿವಾಗ ಕರ್ಚಿ ವೂರಿಸುವ |
ಮುಠುಕುಕುಂಬುವ ಮೂರೇಖೆಗೂಡಿದ ಮುದ್ದು | ಕೊರಲಿಗೆ ಸುಯೆನ್ನಬಹುದೇ ||
ಸುಲನಾಭಿಯೆಂದೆಂಬ ಕೊಳದೊಳಿರ್ದ ಮೃತವ | ನಳಿನಾಕ್ಷಿ ರತಿ ಮನದಂದು |
ಫಲ'ಲನೆ ಕಡೆವ ಮಂತಿನ ನಿಲುಗಾವೆನೆ | ಲಲನೆಯ ಬಡಬಾಸೆಯಿಡು ||

ಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಮಾವಾಸೆಯ ಶುಣ್ಣಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಭೇಂದು, ವೂಚ್ಚಪಾದ, ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಾಘನಂದಿ, ಲಜ್ಜಿಗೋಮಟ್ರಿಲೋಕಸಾರಗಳ ಕರ್ತೃ ನೇಮಿ ಜಂಹ, ಆದ್ವೈತಮತಧ್ವಂಸಕ ಶುಭಚಂದ್ರ, ಶಿಷ್ಟ ಚಾರುಕೀರ್ತಿ, ಗೋಮಟ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕದದಿಂ ಸಪಾದಲಕ್ಷ್ಮೀಕನೊರೆದ ಪಂಡಿತರಾಯ, ಬಿಲವನು ಫಲವೊಂದರಿಂದ ಹೂಡಿದ ಪಂಡಿತಾರ್ಯ, ಶಿವಿಕೆಯು ದೈವಗಳಿಂದ ಹೊರಿಸಿದ ಪಂಡಿತಮುನಿ, ಲಲಿತ ಕೀರ್ತಿ, ಬಲಾಕ್ಷಾರಗಣದ ವಿದ್ಯಾಪಂದ, ಕಾಣೂರ್ಗಣದ ದೇವಕೀರ್ತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ.

ಚಂದ್ರ

ಕಿರಣವಾಗಲು ತಂತು ವಿಧುಬಿಂಬ ಪಟವಾಗಿ | ಸರಸಿಜೋದ್ಭವವಟು ಪಿಡಿದು |
ಹರುಷದಿಂ ನಭದೊಳಾಡಿಸ ಹಕ್ರಪಟವೆನೆ | ಸ್ಮರಸಖಬಿಂಬ ರಾಜಿಸಿತು ||
ಕಂವದನನ ಡೊಳ್ಳುಹೊಟ್ಟೆಯನಣಕಿಸೆ | ಭರದಿ ಕಿತ್ತಿಡೆ ದಂತವನು |
ಉರದೊಳು ತಾಗಿದ ಪುಣ್ಣಿನ ಕಲೆಯೆನೆ | ಮೆಹಿಡುದು ಚಂದ್ರಲಾಂಛನವು ||

ಕೌಂಗು

ವನರಾಜನು ಭೂಸತಿಗೆ ಪಚ್ಚೆಯ ಕ | ವಿನದೊಂದು ಮೆಹಿವ ಸತ್ತಿಗೆಯ |
ಅನುರಾಗದಿಂದಿತ್ತಿಸಿದನೆಡೀ ಎಂಬಂತೆ | ವನದೊಳು ಕೌಂಗು ಕಾಡೆವುದು ||

ಖಡದಾಸಿಯರು

ತಲಗೆಲೆ ಚಿಪ್ಪಿನ ಸುಣ್ಣು ಗೋಟಡಕೆಯ | ಭರದಿಯಡಸಿ ದಾಡೆಯೊಳು |
ಹುಲುಕುಸೀರೆಯನುಟ್ಟು ಜಾರದಿಡೆಗಾಗ | ತೆರಳಿತು ದಾಸಿಯರ ಮೌಜು ||

Appendix II

ಪರಿಶಿಷ್ಟ II

ಗ್ರಂಥಕುದ್ಧಿ

ಪುಟ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
3	5	ಇದಿರಬೇಕು	ಇದ್ದಿರಬೇಕು
„	21	ಸು. 155()	ಸು. 15(())
4	3	ಗ್ರಂಥವನ್ನು	ಗ್ರಂಥವನ್ನಕ್ಕವಿ
6	19	ಅರಿಷ್ಟ	ಅರಿಷ್ಟ
7	24	ಅಶ್ವಾಸ	ಅಶ್ವಾಸ
8	10	ವರ್ಧಮಾನ	ವರ್ಧಮಾನ
„	15	ಕವೀಶ್ವರ	ಕವೀಶ್ವರಂ
15	4	ಅಭಯಚಂದ್ರ	ಅಭಯಚಂದ್ರ
18	15	ನೆಗಟ್ಟಿ	ನೆಗಟ್ಟಿ
22	17	ಪೊಂಪುಣಿ	ಪೊಂಪುಣಿ

33 ಪದ್ಯಪ್ರಭಂ ಟೀಕೆಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನನಾಂತ | ದೇವಾಧಿಪ ಮಕುಟಕಿರಣಘಟ್ಟಿತ ಚರಣಂ |

ಕೇವಲಬೋಧವಿಲೋಚನ | ನಾವಿಷ್ಟೈತಸಕಲತತ್ತ್ವನೀಗೆಮಗಣಿ'ವಂ ||

35	14	ಪ್ರತೀಕೋದ್ಭವ	ಪ್ರತೀಕೋದ್ಭವ
37	20	ಅಗಟ್ಟಿಡಪಿ	ಅಗಟ್ಟಿಡಪಿ
42	10	ಪತೇ	ಪತೇ
47	21	ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು	ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು
„	25	ಸಿದ್ಧರು	1. ಸಿದ್ಧರು
57	16	ಸಲ	ಸ್ಥಲ
58	1	ಚಾಮರಸ	ಚಾಮರಸನ

ಪುಟ	ಪದ್ಧಿ	ಅಶ್ವಾರ	ತುದ್ಧ
61	27	ಬರೆದಿದಾನೆ	ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ
66	4	ದದಗ್ಗುಕೆ	ದಗ್ಗುಕೆ
68	6	ಪಲ್ಲವವಾಗಿ	ಪಲ್ಲವವಾಗಿ
72	3	10 ¹	101
„	6	ಎಂದ	ಎಂದು
„	20	ಸಂಶ್ರುತಿ	ಸಂಸೃತಿ
76	11	ಪೆರಟಿಂ	ಪೆಟರಂ
77	15	ನೋಣ	ನೋಣ
78	5	ಪುಷ್ಪ	ಪುಷ್ಪ
80	4	ದುರು	ದುರು

84 ಕಲ್ಯಾಣಸೀತಿಯ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಭಸ್ಕರದಯದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿ
ಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ 2300 ಎಂದಿದೆ.

85	11	ದಾನೆ	ದ್ದಾನೆ
90	20	ವರೆಗೆ	ವರೆಗೆ ¹
92	17	ಗ್ರಂಥದನ್ನು	ಗ್ರಂಥವನ್ನು
99	25	ಉಪ್ಪಿನಹಳೆ	ಉಪ್ಪಿನಹಳ್ಳಿ
101	10	ಕಾರುಣ	ಕಾರುಣ್ಯ
102	16	ಪತಿ	ಪ್ರತಿ
103	31	ಸದಕ್ತ	ಸದ್ಭಕ್ತ
105	19	ಸಕಲೇಶಮಾದರಸ	ಸಕಲೇಶಮಾದರಸ
107	19	ದಟ'ಯಿತ್ತು	ದಟ'ಯಿತ್ತು
108	10	ನುಂಗಿತಂ	ನುಂಗೀತಂ
112	21	ದೇ	ದೇಹ
114	14	ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದಂತೆ	ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ
117	10	ಸಂಪನ್ನನೆ !	ಸಂಪನ್ನನೆ ?

ಪುಟ	ಪದ್ಯ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
122	2	ನಾಮ	ನಾಮ
130	3	ವೋಜ್ಯಸಾದ	ವೋಜ್ಯಸಾದ
"	20	ದಿಟ್ಟ	ದಿಟ್ಟ
"	21	ಪುಟ್ಟ	ಪುಟ್ಟ
131	1	ತೆಱು	ತೆಱು
"	15	ದಳಿದಸೆದು	ದಳಿದಸೆದು
132	12	ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
134	6	ಪರಮಳಂ	ಪರಿಮಳಂ
136	14	ನತತ	ಸತತ
138	14	ಸ್ವಪನಾಗಿದೆ	ಸ್ವಪ್ನನಾಗಿದೆ
143	25	ನೆಗಲು	ನೆಗಲು
"	21	ನಳಸ	ನಳನ
151	8	ಅಪ್ಪಕವಿಯು	ಅಪ್ಪಕವಿಯು
169	ಚೆನ್ನವೀರನು ವೀರವಾಕ್ಯೇಶ್ವರತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆ ದಿದ್ದಾನೆ (<i>Indian Antiquary</i> , V, 183)		
"	15	ಶಾಖಾಧ್ಯಾಯ	ಶಾಖಾಧ್ಯಾಯಿ
"	21	ಆಗಿರಬದು	ಆಗಿರಬಹುದು
174	25	ಬರೆದಿದಾ	ಬರೆದಿದ್ದಾ
176	6	ದೈವಮುದಲಿ	ದೈವಮುದಲಿದ
177	12	ವಿದಗ್ಧ	ವಿದಗ್ಧ
178	ಈಚೆಗೆ ದೊರೆತ ಬಿರುದುಗಳೆಲ್ಲ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿವೆ--		

ಚಂದನತೀಲಕ

ಅಕ್ಷರವೆ ತಂದೆತಾಯ್ಗಳು | ಮಕ್ಷರವೇ ಬಂಧುಬಳಗ ಸಮಯದ ಧನಮುಂ ||

ಅಕ್ಷರವಾತ್ಮಕ ಹಿತಕರ | ಮಕ್ಷರ ಸಗ್ಗಕ್ಕೆ ಬೀಜ ಚಂದನತೀಲಕಾ ||

ವರಕವಿಚಂದ್ರ

ಶ್ವಾನನ ಬಾಲದ ಡೊಂಕಂ | ಕಾನನದೊಳ್ ಪುವ ಸಕ್ಕಳೊಳ್ಳದ ಡೊಂಕಂ |

ಪುಟ

ಪದ್ಯ

ಅಶುದ್ಧ

ಶುದ್ಧ

ವಾನಿನಿಷು-ಮನದ ಡೊಂಕಂ | ಭೂನಾಥ ತಿರ್ವಲಯು ವಿಕವಿ ಕಂವ್ರಾ ||
ನೀರೊಳಗೆ ಕಲ್ಲು ಕೊಟ್ಟಿವು | ಉರ್ದು ಕೂಡಿ ತೊಳೆಸಿ ಮುಸಿ ಬೆಕ್ಕು ||
ಧಾರಣೆಯೊಳ್ ಕಡುಮೂರ್ತರ | ನಾರಾನುಂ ತಿರ್ವಲಯು ವಿಕವಿ ಕಂವ್ರಾ ||

ವಾಣೀಮುಕುರ

ಪರಗೃಹವಾಸಂ ಕಷ್ಟಂ | ಸಿರಿಮಂಕರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ತರವು ಕಷ್ಟಂ |
ಧರಣಿಪತಿಸೇವೆ ಕಷ್ಟಂ | ಧರೆಯೊಳ್ ಬಡತನಮೆ ಕಷ್ಟ ವಾಣೀಮುಕುರಾ ||

ಸುಕವಿಕರ್ತಾಭರಣ

ವಿದ್ಯೆಯೆ ಮಾತಾಪಿತರಾ | ಬುದ್ಧಿಯೆ ನೋದರರು ವಿನಯವಚನಮೆ ನಂಟಂ |
ಅಧ್ಯಾನನಿಲ್ಲದುದೆ ಸುಖ | ವಿದ್ಯಾದೆ ತನ್ನೊರು ಸುಕವಿಕರ್ತಾಭರಣಾ ||

ಸುಜನಮನೋಜ

ಕುಲವಾವುದು ಸಜ್ಜರಿಕಂ | ಜೆಲವಾವುದು ಸಕಲಕಲೆಯುಹಿವು ಯೋಗದ |
ನೆಲೆಯಾವುದು ಕ್ಷಮೆ ಬದುಕಿದ|ಫಲವಾವುದು ಪರಹಿತಾರ್ಥ ಸುಜನಮನೋಜಾ||
ಸೈರಿಯ ಕಾರ್ಯವ ಗೆಲುವು | ನೈರಿಯ ಮನದಿಚ್ಛೆಯುಹಿತು ನೆಲೆಯು ಮಾತಾ |
ಸೈರಣಿಯಿಲ್ಲದನಾಗ್ರಹ | ನೈರಿಗೆ ಜಯ ತನಗೆ ಹಾನಿ ಸುಜನಮನೋಜಾ ||
ಮಜ್ಜೆಗೆಯಿಲ್ಲದಿಹುಟ್ಟಂ | ಸಜ್ಜನಸತ್ಪತ್ರವುಹಿತು ಮಾಡದ ದಾಸಂ |
ಲಜ್ಜೆಗೆಡಿಸುವನೋಲಗ | ಹಜ್ಜೆಗೆ ಹರಳಿತ್ತಿದಂತೆ ಸುಜನಮನೋಜಾ ||

180	28	ಪಭೇಂದು	ಪ್ರಭೇಂದು
181	26-27	ಪದ್ಯಲ್ಲಿ	ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ
182	22	ಪದ್ಧಿಗಳು	ಪದ್ಧಿಗಳು
183	4	ಎಪ್ಪೆ	ಎಪ್ಪೆ
184	20	ಮಾಲ್ಪಂ	ಮಾಲ್ಪು
185	26	1538	5133
186	5	ಸ್ಮರಿಸಿ	ಸ್ಮರಿಸಿ
187	26	ರಾವುಳ	ರಾವುಳ,
,,	28	ತಬ್ಬ	ತಬ್ಬ

ಪುಟ	ಪದ್ಧಿ	ಅಕೃದ್ಧ	ಕೃದ್ಧ
190	4	ಗ್ರಂಥಕೆ	ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ
191	21	ಸು 1513	1513
192	2 3	ಪಂತ	ಪಂಡಿತ
„	23	ಶಕ 145	ಶಕ 1452
193	8	156	1526
„	27	ಶರದೆಂಟು	ಶರದೆಂಟು
194	14	ಉದರಿಸಿ	ಉದ್ಧರಿಸಿ
200	10	150	1520
201	21	ಬಿರುದ್ಧ	ಬಿಬ್ಬು
203	9	ಜೈನಕಥೆ	ಜೈನಕಥೆ
207	26	440	440r
209	18	ದಾಟ	ದಾಟ

212 ಸೋಮಶೇಖರಶಿವಯೋಗಿ (ಪುಟ 527) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ತೋರಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮುರಿಗೆಯ ಕಾಂತವಿರನು ಆ ಗುರುವಿನಿಂದ 6 ನೆಯವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ಸುಮಾರು 30 ವರುಷ ಈಚೆ ಹಾಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ಶಿವಲಿಂಗಮಹಿಮಾಪಟ್ಟದ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 105; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಡಿವಾವರೆಯ ಭಕ್ತಿಯನು |

ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಶರಣರೊಳ್ಳುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಗೆಯ |

ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ಕಥಾಶ್ರವಣವನು ಬಿಡುಕ್ಯವರ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯನು ||

ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ಕಳಿಲುಮೆಯನು ಮನಮೊಲ್ಲ |

ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ಕಳಿ ನಿನ್ನ ರೂಪರೆಂ |

ದೇವಿಡದ ಭಾವವನು ಮಿಕ್ಕ ಪದವಿಯನೊಲೆ ಜಯತು ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ ||

ಪುಟ	ಪದ್ಧಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
213	5	ವಾಖ್ಯಾನ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ
214	12	ಚೆನ್ನಂಜಿದೇವ	ಚೆನ್ನಂಜಿದೇವ
215	ಹೆಡ್ಡಿಂ.	ಸಂವಾದನೆಯ ಚೆನ್ನಂಜಿದೇವ	ಲಿಂಗಮಂತ್ರ
..	21	ವಿರೂಪಾಲಿಂಗ	ವಿರುಪಾಲಿಂಗ
218	5	ವೀರೇಶನ	ವೀರೇಶನ
221	15	ಕೆಲವು	ಕೆಲವು
224	14	ಮಲ್ಲಯುದ	ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ
226	3	ಪದ್ಧಿ	ಪದ್ಧಿ
234	25	ಕರಸಲದ	ಕರಸ್ಥಲದ
..	29	ಜಾಂಬೂನವಾದಿ	ಜಾಂಬೂನದಾದ್ರಿ
..	30	ಪಾಪ್ತ	ಪ್ರಾಪ್ತ
235	2	ಇವರುಗಳನ್ನು	ಇವರುಗಳನ್ನು
..	16	ರನ್ನು	ರನ್ನು 2
238	9	ಕೃಷ್ಣಚರಿತೆ	ಕೃಷ್ಣಚರಿತೆ
246	14	ಜೀವಣ	ಜೀವಣ
249	25	ಯುದ್ಧದೋಳ	ಯುದ್ಧದೋಳ
251	4	ನೆಹಿ	ನೆಹಿ
253	8	ಇನ್ನು	ಇನ್ನು 1
255	17	ಬಾಣೋದಟ	ಬಾಣೋದ್ಭಟ
259	11	ಮದ್ದೋರಕೋಡ	ಮದ್ದೋರಕೋಡ
265	17	127	1257
267	20	ಇನೆ	ಇದೆ
269	12	ಬರೆದ್ದಾನೆ	ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ
270	1	ಕರ್ಣಾಮೃತವ	ಕರ್ಣಾಮೃತವು
271	18	ಇದ	ಇದು

ಪುಟ	ಪದ್ಧಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
274	1)	ಕಿಣ್ಣಿ ಸುತಂ	ಕಿಣ್ಣಿ ಸುತಂ
280	2	ಗಿಣ್ಣಿ ದು	ಗಿಣ್ಣಿ ದು
,,	15	ಟಿಣ್ಣಿ ವ	ಟಿಣ್ಣಿ ವ
282	14	ಡಿಣ್ಣಿ ನ	ಡಿಣ್ಣಿ ನೆ
,,	27	ನಿರೂಪಿಸಿದಾನೆ	ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ
,,	283ನೆಯ ಪುಟದ ಕೆಳಗಣ 1 ನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣವನ್ನು	ಈ ಪುಟದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಶರಣೀಕೃ.	
283	15	ವೀರೇಶನವರೆಗೆ	ವೀರೇಶನವರೆಗೆ
,,	24	2 ಬಸವ	1 ಬಸವ
285	11	ಉದರಿಸಿ	ಉದ್ಧರಿಸಿ
286	2	ಟಿಕ್ಕಯದ	ಟಿಕ್ಕಯದ
,,	25	ತುಣಿ ಮುಂವೆ	ತುಣಿ ಮಂದೆ
287	11	ರವಂಣಿ ತೆ	ರಣಿ ವಂತೆ
,,	27	ನರಸಿಂಹಭ	ನರಸಿಂಹಭಾ
292	1	ಕೊಂಡಿದಾನೆ	ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ
293	ಹೆಡ್ಲಿಂಗ್	ಮುರಿಗೆದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿ	
294	ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಪಿನಂಜಯ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಬಾಗಿ ಕಪ್ಪಿ ನಂಜಿದೇವರು ಎಂದಿದೆ. ಇವನ ನಾಂದ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯ ವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—		
	ನೆಲದೊರಮಾಡಿ ಜಗದಿಟ್ಟಿ ಮಿಗಲಜ್ಜಣರ		
	ಬಲುಗಾಲಿಗಳನೆಸಗಿ ನಿಗವಾರ್ವಮಂ ಪೂಡಿ		
	ಮೂರಿಜನ ಸಾರಧಿಯಮಾಡಿ ಪೊಂಬೆಟ್ಟಿ ಎಲೆಕ್ಷಿಳ್ ಕಟ್ಟಿ ಪಾವುವೆನೆಯಂ		
	ನಳಿನಾಕ್ಷಶರಕೆ ಪಣೆಯಗ್ಗಿಯಲಗಂ ಮಾಡಿ		
	ಗೆಳುವಿನಂ ಬಾಂಬೊಬಲನುರುಪಿ ಬರ್ದಿಲರ ಪೊರೆದ		
	ಸುಲಭ ಮದ್ಗುರು ಶಾಂತವೀರೇಶನೀಗೆವಾಗಿ ಸಲೆ ಸತ್ಯ ಮುಕ್ತಿಸುಖಮಂ		
295	9	ಕಣ್ಣನೆ	ಕಣನೆ

ಪುಟ	ಪದ್ಧಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
295	24	ತಿವಿಧಿ	ತ್ರಿವಿಧಿ
297	3	000	1000
,,	8	ಷಟ್ಪಲಕ್ರಮ	ಷಟ್ಪಲಕ್ರಮ
298	24	530	1530
,,	,,	565	1565
301	4	ಬಾಲಚಂದ್ರಪುರ	ಬಾಲಚಂದ್ರಪುರಾ
302	20	ನಿಂತುಪೆ	ನಿಂತುಪೇ
303	27	ಅಱಿಯದ	ಆಱಿಯದ
304	29	ದರಿಸಿದ	ಧರಿಸಿದ
306	20	ನಿಧಿಯಱುವಂತೆ	ನಿಧಿಯಱುವಂತೆ
307	17	ಕದಪು	ಕದಪ
308	13	ಮಳೆಯ	ಮಳಯ
,,	15	ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ	ಪಾಲ್ಕುಱಿಕೆ
,,	17	ಕೃತಿವೇಱ್ವನು	ಕೃತಿವೇಱ್ವನು
309	5	ಕೇಳದೇ	ಕೇಳದೇ
,,	8	ಎಂದೂ ಎಂಬುದು ಪದ್ಧಿಯಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕು	

313 ಇಮ್ಮಡಿ ಮುರಿಗೆಯಸ್ವಾಮಿ. ಈತನ ಹೆಸರು ಗುರುಸಿದ್ಧ. ಇವನ ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತವೀರನ (ಪುಟ 212) ಶಿಷ್ಯನು ಇವನ ನಾಂದ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 31 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಿವಲಿಂಗ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ, ಈತನು ಹಾಲಾಸ್ಯಪುರಾಣ ಎಂಬ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ದೇವೀಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಲಾಸ್ಯಪುರಾಣವು ದೊಡ್ಡಗ್ರಂಥವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರ ನಾಂದೀಪದ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಿವಲಿಂಗಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಸುಂಡರೇಶಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಪದಕ್ಷರದೇವನು (ಪುಟ 442) ತನ್ನ ನಾಂದೀಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ.—

శ్రీమత్కల్యాణేశన | నామయననుపమనమేయనగణితమహిమం |
 కామారి దివిజసన్నత | నామం పూరేగిమ్మ నూజితం శివలింగం ||
 శ్రీమత్సుధామయూఖసు | ధామంజులకుందమాల్మభూషితమకుటం |
 హృమగిరినందనాపతి | సామదే రక్తిక్తే సవరం శివలింగం ||
 శ్రీమద్గౌరీకబూ | సౌమోన్మకరందసిక్తభుజనజనజరం |
 సోమోత్తరం పాలికే | శ్యామగ్రినం పురారి పరతివలింగం |
 మునిగల్గందుసిరిందే వేదజయము పేత్తబ్బిటం బోధిసు |
 త్తనువాగలో జగదోళో సుకమామమనాత్మజ్ఞానమం తోలివే ||
 ల్పనిమిత్తం నుతబంధువేందేసిసినానందాత్మకం సుందరం |
 మనమోల్లిగేమగుజ్జళశ్రుతితిరీన్మస్తాధామం స్వాధామం ||
 పోత్యం సూడిది పేన్మనోళ్యోడలీలం తాళిద్దిప్పదిందివ బాం |
 దోత్యం మండయోళిట్ట ముప్పొట్టలనాబింగణ్ణే క్కొట్టటిం ||
 కటియం గోణిణిళమజి నాడనిదాగళో కాద సబ్బీసరం |
 నేటి బేట్టిట్టమనిగే తాం మఱుకదిం జోక్కేలనిభూమియోళో ||

ఇవన దేవీస్తోత్రేచ నానావృత్తగళల్లి బరదిదే; పద్య 65.
 ఇచ్చి హాలాస్యపురాణద ఆశ్వాసాంత్యపద్యగళాగిరబహుదు. ఈ
 యంతడల్లియూ పడక్షరదేవను ఈ కవియన్న అనుసరిసరువంతే
 తోరుత్తదే. ఒందు పద్యవన్ను టుదాహరిసుత్తేవే —

జయ దేవి జగత్తతిమాతే నుతే | కయ.వాహనమిత్రశరీరయుతే |

నయవాణి మహాభణివేణి గుణా | లయ రక్తిపుదేమ్మనమాయే శివే ||

313	24	ఈతన	ఈతను
314	8	పండితారాధ	పండితారాధ్య
315	3	పడెదిద్దను	వడెదిద్దను
316	22	తా	తా
321	17	పుష్పమాగే	పుష్పమాగే
322	17	జేళ	జేళు
324	15	సిద	సిద్ధ

ಪುಟ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
325	16	ಎಳೆ	ಎಳೆ
,,	17	ಮಾಯಿ	ಮಾಯಿ
326	10	ಮೈಷವ	ಮೈಷವ
332	18	ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ	ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ
339	1	ಪೆರರುಕ್ತಿ	ಪೆರರುಕ್ತಿ
341	26	ಪತಿಯನು	ಪತಿಯನ್ನು
342	16	ಧಾರಣಿ	ಧಾರಣಿ
347	21	ಸಬ್ಬಂಟಿ	ಸಬ್ಬಂಟಿ
349	27	ರನ	ರನ್ನ
350	13	ಹೇಳಿ	ಹೇಳಿ

,, 1634 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ 84 ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪಂಚಬಾಣಕವಿಯ ಮಗ ಬೊಮ್ಮಿಯಪ್ಪನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಪಂಚಬಾಣಕವಿ ಈ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯವು ನಾವು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

357	13	ಪದಾವತಿ	ಪದಾವತಿ
360	17	ವಿದ್ವಜ್ಞನ	ವಿದ್ವಜ್ಞನ
361	12	ನಾಯಕ	ನಾಯಕ

,, ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಶಂಕರದೇವರ ಕಂಡದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಸ್ತೋತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಶಂಕರದೇವರು ನಿರೂಪಿಸಿದುದು ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

365	23	ದೃಗವ	ದೃಗವ.
366	1	ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ	ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ
367	4	1623	ಸು. 1623
,,	10	(1623)	(ಸು. 1623)
374	11	ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ	ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ
378		ಚಾರಿತ್ರ	ಚಾರಿತ್ರ

ಪುಟ	ಪಜ್ಜೆ	ಅಶುದ್ಧ	ಕುಶ್ಲ
379	18	ಸ. 1650	ಸು. 1650
380	7	ದಲ್ಲಿಯ	ದಲ್ಲಿಯ
384	3	ಎರತ	ಎರತ
,,	26	ಕರುಷಿ	ಕರುಷಿ
385	8	ಬರೆವೆ	ಬರೆವೆ
390	16	ಎಡೆದೊಪ್ಪನ	ಎಡೆದೊಪ್ಪನ
,,	22-23	ಸಿದಾಂತ	ಸಿದಾಂತ
391	13	ಬಾನು	ಭಾನು
394	15	ಬೇಡ	ಬೇಡ
395	11	ಉತ್ಕೃಷ	ಉತ್ಕೃಷ್ಣ
398	12	ಪಾಲಿಪುದ್ರು	ಪಾಲಿಪುದ್ರು,
,,	21	ಯೇಱು	ಯೇಱು
,,	23	ಬೆಂಟೆ	ಬೆಂಟೆ
400	12	ನೀನ	ನೀನು
,,	22	ಸ್ಥಿರಿಸಿದಾನೆ	ಸ್ಥಿರಿಸಿದಾನೆ
411	23	ದಾಸ	ದಾಸ'
412	5	ಬರೆ ರುತ್ನೇವೆ	ಬರೆಯುತ್ನೇವೆ
,,	23	ವಂದಿಸುವೆ;	ವಂದಿಸುವೆ'
416	12	650	1650
424	11	ಗಂಡನ	ಗಂಡನೆ
428	11	650	1650
429	10,14	ಷಟ್ಪಲ	ಷಟ್ಪಲ
,,	21,25	650	1650
430	9	650	1650
431	3	ಪೊಸವನ	ಪೊಸವನ
439		ಸಿದಾದಿಗಳು	ಸಿದಾದಿಗಳು

ಪುಟ	ಪುಟ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
441	1	ಷಟ್ಪದೀಕೃತ	ಷಟ್ಪದೀಕೃತ
442	3	ದಂಡಕವನ್ನೂ	ದಂಡಕವನ್ನೂ
,,	5	ಸಳ	ಸ್ಥಳ
	8	ರೇವಣಸಿದ	ರೇವಣಸಿದ್ಧ
444	15	ಹೊಗಳಿದಾನೆ	ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ
447	27	ಲೋಕದೊಳ	ಲೋಕದೊಳ
448	18-19	ಆಶಾಸ	ಆಶ್ವಾಸ
,,	26	ಮನವಾಟಿ	ಮನವಾಟಿ
455	3	ಪೇಳಿದ	ಪೇಳಿದ
456	7	ಉದ್ಗ್ರಂಥ	ಉದ್ಗ್ರಂಥ
458	16	1 ಚಿಕದೇವರಾಜ	ಚಿಕದೇವರಾಜ
459	7	ನಾದುದುಟಂ	ನಾದುದುಟಂ
461	2	ಮುಟವನು	ಮುಟವನು
463	1	ಹಿಡು	ಸುಹಿಡು
465	21	ಮಂಡಲೇಶ್ವರ	ಮಂಡಲೇಶ್ವರತ್ವ
,,	23	ಐಗಿಸ್ಪಟ್ಟಿದೆ	ಭಾಗಿಸ್ಪಟ್ಟಿದೆ
470	11	ವಶು	ವಶ
473	21-22	ಯವಗೃಹಾ	ಯವಗೃಹಕೃತ್
,,	22	ಕಾಯಮ್ಮಂಕಕ	ಕಾಯಮ್ಮಂ
,,	23	ಹಸ್ತಿಗಿರಿಯ	2 ಹಸ್ತಿಗಿರಿ
475	23	ಪ್ರಹಾ	ಪ್ರಹಾ
476	11	ಸಮ್ಮೇಳ	ಸಮ್ಮೇಳ
478	25	ನಡದ	ಚಂದನ
482	27	ಗೋಟಿಯಮ	ಗೋಟಿಯಮ
,,	,,	ಆದರೆ	ಆದರೆ
,	28	ಚಾರ್ಯನನು	ಚಾರ್ಯನನ್ನು

ಪುಟ	ಪುಸ್ತಿ	ಅಶ್ವ	ಶುದ್ಧ
494	10	ಕೊಂಡನು	ಕೊಂಡನು
496	28	ವೃತ	ವೃತ್ತ
501	ಹೆಡ್ಲಿಂಗ್	ಸೂಸ	ಶತಮಾನ
503	8	ಇನಸ	ಇನನು
507	9	ಕನಿಯ	ಕನಿಯೂ1
508	8	ಮೋದದಿಂ	ಮೋದದಿಂ1
509	ಚಿದಾನಂದಕವಿಯ ಮನಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ; ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 2530.		
516	23	ವೈಷವ	ವೈಷ್ಣವ
517	24	ಪೂರ್ವಕ	ಪೂರ್ವಕಂ
522	18	ವೈಷವ	ವೈಷ್ಣವ
"	20	ಲಕ್ಷ್ಮೀ	ಲಕ್ಷ್ಮೀ
526	20	15ನೆಯ	17ನೆಯ
529	18	ಮಜ್ಜವನು	ಮಜ್ಜನವನು
530	15	ದರಿಂದ	ಇದರಿಂದ
"	"	ಸ್ತುತಿ	ಸ್ತುತಿ
"	21	ಮರುಳುಸಿದ	ಮರುಳುಸಿದ್ಧ
"	29	ಗ್ರಂಥಗಳಿಂ	ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ
532	23	ಅಪರ್ವತ	ಪರ್ವತ
534	8	ಸರ್ವಜ್ಞ	ಸರ್ವಜ್ಞ
		(ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ)	
536	2	1700 ರ	1700 ರಲ್ಲಿ
537	2	ಕರ್ತೃಗಳು	ಕರ್ತೃಗಳು
540	1	ಪ್ರಾಕೃತ	ಪ್ರಾಕೃತ
542	2	ಇದ	ಇದು
543	19	ಸಿದ್ಧಾಂತ	ಸಿದ್ಧಾಂತ
553	23	ಶಿಷ್ಯನು	ಶಿಷ್ಯನು

ಪುಟ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
554	1	ಅದ್ವೈತ	ಅದ್ವೈತ
,,	11	ವೆಂಕಟ	ವೆಂಕಟ,
,,	21	ತನನು	ಇವನು
,,	22	ಇನ್ನನ್ನು	ತನ್ನನ್ನು
555	7	ಸಳ	ಸ್ಥಳ
,,	16	ಸೇರಿಸಿದಾನೆ	ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ
557	24	ಸುಮಾರ	ಸುಮಾರು
560	23	ಕೃಗರ	ಕರಣ
564	11	ಜ್ಞಾನಚಂದ	ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರ
565	1	ಸು 1659	1659
,,	8	ಮೃತ್ವ	ಸಮೃತ್ವ
567	7	ಕ ವನ	ಕಾ ವನ
569	8	ಪಟರಂ	ಪೆಟರಂ
5 1	24	ಸ್ಮರಿಸಿ	ಸ್ಮರಿಸಿ
576	12	ಕೊಟ್ಟಿಟ್ಟುಂ	ಕೊಟ್ಟಿಟ್ಟುಂ

Appendix III

ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಈಚೆಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದ ಬಹು ಪುರಾತನಕವಿಯ ವಿಷಯ.

ಕವಿರಾಜರಾಜ 930

ಈತನು ದಾರವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಂಕಾಪುರತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಳಸದಲ್ಲಿ
ರುವ ಒಂದು ಕಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಕಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ
ಕವಿರಾಜರಾಜವಿಭುಧ | ಪ್ರವರಂ ಶ್ರೀಕಾಡಿಯೂರನಲ್ಲಿಯ ಕಮಲೋ |
ದ್ಭವವಂಶಪುತ್ರಮರಂ | ನವೀನವರ್ಣನೆಯನೇಸೆಯಲಭಿವರ್ಣಿಸಿದಂ ||
ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಸನವು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ
ರಾಜನಾದ ಗೊಜ್ಜಿಗದೇವ ಅಥವಾ 4ನೆಯ ಗೋವಿಂದ ಎಂಬವನ (918-
923) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ರೇವದಾಸದೀಕ್ಷಿತ, ವೀರೋ
ತ್ತರದೀಕ್ಷಿತ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪಂಡಿತರಾದವರಿಗೆ ದೊರೆ ಎರೆಯನಕಾಡಿ
ಯೂರೆಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸರ್ವನಮಸ್ಯವಾಗಿ ಕಕ 851ನೆಯ ವಿಕೃತಸಂ
ವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 930 ರಲ್ಲಿ, ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಾಸನದಿಂದ
ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಗೊಜ್ಜಿಗದೇವ

ನಗರಾಜಂ ಧೈರ್ಯದೊಂದೊಡ್ಡಿಯನನಿತಳಂ ಕ್ಷಾಂತಿಯೊಂದುವರ್ಣನಂಭೋ |
ಧಿ ಗಭೀರೋದ್ಧಾನಿಯೊಂದುನ್ನತಿಯನೇಸೆವನಂ ತಾಳಿದತ್ತೊಳ್ಳಿನಿಂ ಗೊ ||
ಜ್ಜಿಗದೇವಂ ಕೊಟ್ಟೊಡೆಂದುತ್ತಮವಿಬುಧಜನಂ ತಮ್ಮದೊಂದಟ್ಟಿಹಿಂದಂ |
ಪೊಗಹಿಲ್ ಬಾಪ್ಪಪುತ್ರೆಯ್ ಸ್ಮರಗುಣಗಣಮಂ ರಟ್ಟಕಂದರ್ಪದೇವಂ ||

ಬೆಸೆದೊಡೊಸೆದೊಡೆ ಕೊಳಲ್ ರ | ಕ್ಷಿಸಂಶಕತಾಜನಬ್ಬಸಂಭವನೆನಲೀ |
ವಸುಧಾತಳದೊಳ ಕೋಪ | ಪ್ರಸಾದಮಂ ಪೊಗಟಿಲಾರ್ಪಾರಾರ್ ಗೊಬ್ಬಿಗನಾ||

ಎರೆಯನಕಾಡಿಯೂರು

ತುಟಗಿ ಕವಲ್ ಕತ್ತಲೆಪ ಜೊತಕುಜಂಗಳೊಳೊಂದಿ ಕಂಪಿನೊಳ |
ನೆಟೆದು ರಸಂಗಳಂ ತಳೆದ ಪಣ್ಣೊಲೆಯಂ ಗಿಳಿವಿಂಡು ಚಂಚುವಿಂ ||
ದಿಟದೊಡೆ ಸೋವ್ ಸೋನೆಯೊಳೆ ದಾಂಗುಡಿಯಿಂದೆಸೆದಿವ್ವೊಪೊಳ್ಳಿನಿಂ |
ದೆಟೆಯನಕಾಡಿಯೂರು ಲತೆವಳ್ಳಿಯುಮಲ್ಲಿಯ ನಾಗವಳ್ಳಿಯುಂ ||
ಪೊಟಪೂಟಲೊಳ ಪೊದಟ್ಟಿ ವವನಂದನಬ್ಬಂದದಿನೊಳ್ಳನಾಳ್ ಪೆ |
ಗೇಟಿಗಳೊಲ್ದು ಗಾವರಿಸುತಿರ್ಪ ಮವಾಳಿಯನೆಯ್ನೆ ಪೂವ ಕಿ ||
ಕ್ರೈಟಿ ನಿಮಿದರ್ ಪಾದರಿಯನೊದುವ ತೆಂಬಲರಿಂ ಬೆಡಂಗುವೆ |
ತ್ತೆಯನಕಾಡಿಯೂರು ಒಯಸಿ ನೋಟ್ಟಿರ ಕಣ್ಗೆನೆದೊಪ್ಪಿ ತೋಟುಗುಂ ||

Extracts from
Opinions of Scholars and the Press
On Volume I of the Karnataka Kavicharite or
Lives of Kannada Poets

The work on Kannada literature which is being published by my Assistant Mr R Narasimhachar, M A is the only one of the kind and of the greatest value for the history of the language. It may be accepted as a standard authority and is well deserving of the utmost patronage and encouragement of the Governments of those countries in which the Kannada language prevails, as well as of the Universities of Madras, and Bombay.—*Mr. B Lewis Rice, C I E.*

I have read your introduction and looked into some pages of the book itself, with great interest; and I can sincerely congratulate you and your collaborateur Mr S. G. Narasimhachar on the value of the work that you have turned out.—*Dr J F, Fleet, C. I. E.*

I must congratulate you on the completion of what must have been a very heavy task, not without its own delight and reward.—*Rev E W. Thompson, M. A.*

I am so glad to be able to congratulate you and your fellow-worker, Mr, S. G. Narasimhacharyar, on this excellent addition you have succeeded in making to Kanarese literature. It is clear in almost every page of the book that it must have cost you both enormous labour and thought in producing it. Only those, that have done work of the kind with old manuscripts and unpublished material, can know how trying it must have been to collect the matter, to arrange it well, and to give it the chronological consistency you have so well succeeded in doing,—*Professor M. Rangacharya, M A.*

It is a most useful publication and must have involved immense labour, reading and research. Unless the Government set apart some money for bonuses for such work, I fear that very few would undertake such labour as you have done.—*Mr. M. Shama Rao, M. A.*

There are few persons who take to archeological and historical research. This defect they have nobly supplied by this epoch-making work. They have really done yeoman's service to the Kannadigas and Kannada literature by supplying them with a long-felt want. The illustrative poetical passages have been skilfully selected. Several wrong notions have been corrected.—*M R H Desai, M A.*

I have read your *Kavicharite* more than three times and the more I read the greater is my admiration for it. Surely that one book, even if there were nothing else, is enough to give you undying fame.—*Mr B Rama Rao, M. A., L. L. B.*

The issue of this book, as the first volume of a series, the title of which means "Lives of Kannada or Kanarese Poets," inaugurates a scheme for exhibiting the history of Kanarese literature from the earliest time to which it can be traced back. Some studies in this line of research have been given to us by the Rev. F Kittel and by Mr. Rice. The present writers, however, aim at a much more exhaustive treatment, and, basing their work on various important collections of manuscripts and also on the inscriptions of Southern India as far as they have been exploited, they have made an excellent start. They have brought the matter in detail down to the end of the fourteenth century A D.

In compiling the present volume, they have succeeded in tracing out and bringing to light a variety of authors and works not previously known. In addition to that, and to the inclusion of many new facts about such writers and works as were already known, they claim to have established the following points. Mr. R. Narasimhachar had already, in the in-

roduction to his edition of the *Kavyavalokana*, published in 1903, brought out clearly the fact that there were two writers named Nagavarma; one belonging to the close of the tenth century, the other to a period about a hundred and fifty years later. The authors now show that there were also two Gunavarmas and two Mangarajas. They have adduced evidence that the literary activity among the Vira-Saivas or Lingayets began in the middle of the twelfth century, at an appreciably earlier time than had previously been supposed. And they have shown that the poet Rudrabhatta, who was previously referred to the sixteenth century, flourished four centuries sooner. We hope that future researches by them may result in the discovery of works dating from before the time to which belongs the earliest Kanarese literary production that is at present known — *Indian Antiquary*.

The publication of the "Lives of Kannada Poets" is an event in the history of Oriental re-search in India. Its authors are to be congratulated on the work they have produced. Its importance is manifest when we remember that so far there has not been available to the literary public a proper guide to Kannada literature. There has thus been for a considerable time past a real necessity for a scientifically written history of Kannada Literature, and the Messrs Narasimhachar have laid Oriental students and scholars under an obligation by the publication of the work they have now put forward. Though the account before us runs to nearly 400 pages, we are only at the end of the 14th century after Christ. The poets are taken in chronological order, the only intelligible order in a work of this sort. It is apparent on the face of it that the authors have not had an easy task. Chronology is an idea foreign to earlier poets; nor are they much interested in adding details about their lives. They were so far impersonal that they have lost themselves in their works. Hence the lives and times of these have had to be determined mainly from a close and painstaking study of inscriptions,

genealogies of kings, succession lists of *gurus*, numerous workson history and a large number of published and unpublished works in Kannada. The authors have not only included many facts not known before, but have endeavoured to remove previous misconceptions about several authors and works,

Madras Mail.

On the retirement of Mr. Lewis Rice the State was fortunate in securing the services of a local scholar of great ability and profound erudition, whose history of Kanarese Literature, recently published is a monument of research and a mine of information. If a similar work had been written on classical authors, it would have made a world-wide reputation—*Indian Spectator*

Messrs R Narasimhachar, M A and S G Narasimhachar have published the first volume of their Lives of Kannada Poets, over which they were known to have been spending years of patient labour and research. We must congratulate these great scholars on the valuable work they have brought out and as far as we are aware, this is a work of original research, which marks a new era in the literary history of modern Kannada. The publication of the Lives of Kannada Poets is so refreshing that we are sure that genuine lovers of the Kannada language and literature will receive it with great exultation. The present volume deals with about 200 Kannada poets and poetesses who flourished till about the 14th century. As the authors have explained in their preface, the task of collecting facts about the lives of even famous poets is very great as the poets themselves have carefully eluded leaving any trace of their life except their works. The book is written in the form of the histories of English literature in a chronological order with the age and account of the poets and poetesses as far as ascertained, together with the list of their works and specimens of their thought and style. There is no doubt that a labour so vast as this extending over a period of 10 or 15 years has been one of pure love of literature and there could be no suitable recompense for his work except in the grat

itude of the Kannada people and their appreciation of the monumental results of the two celebrated Kannada scholars of the age

There are many interesting and startling facts unearthed concerning the extent and uses of the Kannada authorship and literature which greatly interest students of literature.—

Mysore Standard.

“ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಜಾತೆ” ಎಂಬ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾದ ಮ|| ರಾ|| ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಎಂ. ಎ. ಅವರು ನಮಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ದಕ್ಕೆ ವಂದಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಆದಿಯಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನೂ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ತೋರಿಸುವ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿರುವದು. ಇಂಥ ಉಪಯೋಗವಾದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಹುಡುಕಿ ಒರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕವರ್ಷಗಳಿಂದ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸಾವಿರಾರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ, ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಜಾತ್ರೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಈ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಮ|| ರಾ|| ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಮತ್ತು ಮ|| ರಾ|| ಎಸ್. ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಎಂಬವರಿಗೆ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕು. ಇವರು ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಸುಮಾರು ೨೦೦ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರು, ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲ, ಅವರು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರು, ಬರವಣಿಗೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ೪೦೦ ಪುಟಗಳುಳ್ಳ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಆಡಕಮಾಡಿ ದ್ದಾರೆ. ಇದು ಮೊದಲನೇ ಭಾಗವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೇಶಾಭಿಮಾನದಿಂದಲೂ, ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭಿರುಚಿಯಿಂದಲೂ, ಸಾಹಸಪಟ್ಟ ಬರೆದ ಈ ಮುಖ್ಯಗ್ರಂಥವು ಬಹು ಜನ ಕರ್ನಾಟಕರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಿ ಇದುವರೆಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಗುಂಥವಾಗಿದ್ದ ಬಹು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬಹು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತೇವೆ.

ನಡೆಗನ್ನಡಿ.

ಕವಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗಿದ್ದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಉದ್ವಾಮ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಅವರ ಹೆಸರುಕೂಡ ಅನೇಕರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥದ ನಾಮಧೇಯವನ್ನೂ ಜನಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುವು. ಹೀಗೆ ಇರತಕ್ಕ ಗ್ರಂಥವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ನೋಡುವುದೂ ಸರ್ವಜನರಿಗೂ ವೇದ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಅವರವರ ಕಾಲಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುವಂತೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದೂಕೂಡ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಲ್ಲರು. ಇಂಥ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕರ್ಣಾಟಕ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಇಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದರೆಂದಾಗಲಿ ಇಷ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳಿರುವವೆಂದಾಗಲಿ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತ್ರಕಾರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕಾದುದು ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ ಗುಣಗ್ರಾಹಿಗಳಾದ ಯಾರಿಗೂ ತೋರವಿರಲಾರದು.

ಧರಯೊಳಡಂಗೆ ರತ್ನನಿಕರಂ ತೆಗೆವುಟ್ಟು ಗದೊಳ ರಸಾತಲಂ |
 ಬರೆಗಮಗುಳ್ಳು ಬಿಣ್ಣೆ ತಿದು ನುಣ್ಣೆತು ಸಣ್ಣೆ ತುಳಿತೆಳ್ಳೆ ತೆಂಬಹೋ ||
 ಪಿರದಿಸಿಪ್ಪಲುಂ ತೆಗೆದು ಕಾಲಕೆ ತಕ್ಕವೊಲೋರಣಕ್ಕೆ ತಂ |
 ದಿರಿಸಿ ಜನಕ್ಕೆ ತೋರ್ಪ ಮಣಿಗಾರರ ಜಾಣ್ಮೆಯನಾರೊ ಮೆಚ್ಚದರ್ ||
 ಪಿರಿಯರೆಸಿಪ್ಪ ಮೇಲ್ಗವಿಗಳಿಕೆಮ ಪಾಯ್ತರೆ ಕಾಲಚಕ್ರಮೀ !
 ಧರೆಯೊಳುರುಳ್ಳು ಮಾಸಿ ಮನುಳ್ಳುಂ ಸವೆದುಂ ನವೆದಿದುರ್ಕಾಣದಂ'
 ತಿರೆ ಕಡಿಪೋದ ಕಪ್ಪಿಗರುಮಂ ನೆರೆ ಕಾಣಿಕುಮಾಚರಿತ್ರಮ |
 ಚ್ಚರಿಯನೆ ಪೇಳ್ವುದೇಂ ಕವಿಗೆ ನೋಳ್ವೊಡೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗದಿಕ್ಕುಮೇ ||
 ವಿದ್ಯಾದಾಯಿನಿ.

— * —

